

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

ALİ ŞİR NEVÂÎ DİLİNDEN
ÖZBEK VE TÜRKMEN TÜRKÇELERİNE
SÖZ VARLIĞINDAKİ GELİŞMELER

Yüksek Lisans Tezi

Özlem EMİNOĞLU

Sivas

Aralık 2022

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

ALİ ŞİR NEVÂYÎ DİLİNDEN
ÖZBEK VE TÜRKMEN TÜRKÇELERİNE
SÖZ VARLIĞINDAKİ GELİŞMELER

Yüksek Lisans Tezi

Özlem EMİNOĞLU

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Bilâl YÜCEL

Sivas

Aralık 2022

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı veya sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi sözcükleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam hâlinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza

Özlem EMİNOĞLU

ÖN SÖZ

Söz varlığında ses, biçim, söz dizimi ve anlam bakımından meydana gelen değişimler ve gelişmeler, dilin tarihine ışık tuttuğu gibi dilin işleyişiyle ve kullanımıyla ilgili bilgileri de ortaya koymaktadır. Bu değişim ve gelişmeler üzerinde dilin ilişkide bulunduğu diğer dillerin etkisi yanında, bir dilin lehçelerinin birbiriyle etkileşimi de önemli bir yer tutar. Bu bağlamda tarihî Türk lehçelerinden Çağatay Türkçesinin söz varlığındaki sözcüklerin anlam veya anlamlarının Özbek Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde ne kadarının devam ettiğini, devam etmediğini veya değiştiğini belirlemek için yapılan bu çalışma, eskiden günümüze doğru meydana gelen gelişmeyi ve değişmeyi ve bunun oranını da ortaya koymayı amaçlamıştır.

Ali Şir Nevâyî Diliden Özbek ve Türkmen Türkçelerine Söz Varlığındaki Gelişmeler adlı tezimizde, Çağatay Türkçesinin söz varlığı esas alınarak Özbek Türkçesi ve Türkmen Türkçesinde anlam bakımından ne tür bir değişim veya gelişim oluştuğunu belirlemek amaçlanmıştır. Tarihî gelişmeli yöntem kullanılarak Çağatay Türkçesi ile Özbek Türkçesi arasında; karşılaştırmalı yöntem kullanılarak Çağatay Türkçesi ile Özbek Türkçesi ve Türkmen Türkçesi arasında bir veri oluşturulmaya çalışılmıştır. Başka bir ifade ile tarihî bir lehçenin sözlüğü ile günümüz iki lehçesinin sözlükleri karşılaştırılarak bunların genel söz varlığı gelişmeli ve karşılaştırmalı yöntemle ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan düşünülecek olursa çalışmanın çerçevesi kapsamlı bir hâl almıştır.

Çalışmamızda Çağatay Türkçesinin söz varlığı için dört ciltlik *Alişer Navâiy Eserleri Tilining İzâhli Lugati* (Cilt I-IV, = NL) esas alınmıştır. Bu söz varlığının Özbek Türkçesindeki durumunu göstermek için *Özbek Tilining İzâhli Lugati* (Cilt I-II, = ÖTİL) ve *Özbekçe-Türkçe Sözlük* (= ÖTS) taranmıştır. Türkmen Türkçesinin söz varlığı için de *Türkmen Diliniň Düşündirişli Sözlügi* (= TDS), *Türkmence-Türkçe Sözlük* (= TTS) ve *Türkmen Klassıq Edebiyatınıñ Sözlügi* (= KES) taranmıştır.

Taradığımız Çağatay Türkçesi sözlüğün madde başları, yazı çevirimi işaretleri kullanılarak Latin alfabesiyle yazılmış; yanına sözcüğün kökeni ve madde başlarının anlam veya anlamları Türkiye Türkçesine aktarılmış; sözlüğün kısaltması

ve cildi (NL, NL-2, NL-3, NL-4) ile sözlükteki sayfa numarasından sonra yazı çevirimi alfabesi kullanılarak sözlükteki Kiril harfli orijinal biçim Latin harflerine çevrilerek yazılmıştır. Eş anlamlı madde başları *bk.* kısaltması ile birbirine gönderilmiştir. Lehçelerde kullanılmadığını tespit ettiğimiz madde başları koyu ve eğik yazıyla yazılmış, sözcük yabancı ise yanına köken kısaltması yazılmış, Türkçe ise köken belirtilmemiş ve bunun yanına kaynağın kısaltması ve sayfa numarası yazılmıştır. Çağatay Türkçesi kaynağımızda mecaz anlamlar belirtilmediği için Türkiye Türkçesine aktarırken mecaz anlamlar belirtilmemiştir. Lehçelerin sözlüklerinde belirtilen mecaz anlamlar *mec.* kısaltması ile gösterilmiştir.

Bu söz varlığının Özbek Türkçesindeki durumunu göstermek için taranan sözlüklerde, Çağatay Türkçesinde bulunan madde başlarından önce *Özb.* kısaltması verilerek Özbek Türkçesi sözlüklerindeki Kiril harfli biçimi, Latin kökenli Özbek harflerine aktarılmış; onun yanına ayraç içerisinde Latin kökenli yazı çevirimi (transkripsiyon) alfabesindeki karşılığı yazılmış; sonra sözcüğün anlam veya anlamları Türkiye Türkçesine çevrilip sözlüklerin kısaltmaları, ciltleri ve sözcüğün bulunduğu sayfa numarası yazılmıştır. Türkmen Türkçesi için de aynı biçim uygulanmıştır.

Lehçelerde tespit edebildiğimiz yalancı eşdeğer sözcükler için *Özb.* ve *Tkm.* kısaltmalarından önce * işareti koyulmuş, bu sözcükler en alta Özbekçe ve Türkmençe sıralaması ile anlamı veya anlamları yazılarak verilmiştir. Bu yalancı eşdeğer sözcükler çalışmanın sonuna liste hâlinde eklenmiştir.

Lisans ve yüksek lisans derslerinde bilgisinden, yüksek lisans tez çalışmam boyunca tecrübesinden, kaynaklarından faydalandığım danışman hocam Sayın Prof. Dr. Bilal Yücel'e; çalışmamda manevi desteğini hissettiğim Sayın Prof. Dr. Recep Toparlı'ya; bana akademik çalışma yeterliliği kazandıran bütün hocalarıma; çalışırken desteğini aldığım eşim Sayın Prof. Dr. Emin Eminoğlu'na; bana her zaman inanan ve güvenen annem Saliha Kurt'a ve bütün aileme teşekkür ederim.

Özlem EMİNOĞLU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
GİRİŞ	1
1. Çağatay Türkçesi.....	1
2. Özbek Türkçesi	3
3. Türkmen Türkçesi	4
4. Taranan Kaynaklar ve Tanıtımı.....	5
4.1. Çağatay Türkçesi	5
4.2. Özbek Türkçesi.....	7
4.3. Türkmen Türkçesi.....	10
5. Tez Hazırlanırken İzlenen Yol	13
6. Kullanılan Yazı Çevirimi Alfabeleri	18
6.1. Çağatay Türkçesi	18
6.2. Özbek Türkçesi.....	20
6.3. Türkmen Türkçesi.....	22
KARŞILAŞTIRMALI SÖZ VARLIĞI VE SÖZLÜK	27
YALANCI EŞDEĞERLER LİSTESİ.....	685
SONUÇ.....	703
KAYNAKÇA	709
ÖZ GEÇMİŞ.....	713

KISALTMALAR

~	Aynı zamanda
Ar.	Arapça
bk.	bakınız
Çağ.	Çağatay Türkçesi
çev.	Çeviren
Çin.	Çince
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
Haz.	Hazırlayan
İbr.	İbranice
İt.	İtalyanca
mec.	mecaz
Moğ.	Moğolca
Rum.	Rumca
Özb.	Özbek Türkçesi
Sans.	Sanskrit
Soğd.	Soğdca
T.	Türkçe
Tkm.	Türkmen Türkçesi
vb.	ve benzer(ler)i
Yun.	Yunanca

Taranan Kaynakların Kısaltmaları

KES: *Türkmen Klassıkı Edebiyatınıñ Sözlügi (Türkmen Klâsik Edebiyatının Sözlüğü)*
A. Meredov - S. Ahallı (*Aktarma*), (Hazırlayan: Tuncay Böler), Basılmamış
Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tokat, 2002.

NL: *Alişer Navoiy Asarlari Tilining İzohli Lugati*, I-IV Cilt, A. S. Puşkin Namidagi
Til ve Edebiyat İnstitutı, Özbekitan SSR Fenler Akademiyasi Muhibir A‘zasi
E. İ. Fazilov Tahriri Astida, Taşkent, Cilt I-II 1983; Cilt III 1984; Cilt IV
1985.

ÖTİL: *Özbek Tilining İzahli Lugati* (Tolkoviy Slovar Üzbekskogo Yazıka), Cilt I
(A-R), (Red.: Z. M. Ma‘rufov), Özbekistan SSR Fenler Akademiyasi A. S.
Puşkin Namidagi Til ve Edebiyat İnstitutı, Rus Tili Neşriyati, Moskva, 1981.

ÖTİL-II: *Özbek Tilining İzahli Lugati* (Tolkoviy Slovar Üzbekskogo Yazıka), Cilt II
(S-H), (Red.: Z. M. Ma‘rufov), Özbekistan SSR Fenler Akademiyasi A. S.
Puşkin Namidagi Til ve Edebiyat İnstitutı, Rus Tili Neşriyati, Moskva, 1981.

ÖTS: *Özbekçe-Türkçe Sözlük (O‘zbekcha-Turkcha Lug‘at)*, (Ed.: Emek Üşenmez),
Emek Üşenmez - Saidbek Boltabayev - Gülşah Tuğlacı, T.C. Eskişehir
Valiliği - Türk Dünyası Vakfı Yayını, İstanbul, 2016.

TDS: *Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlügi*, Cilt I (A-Ž), Türkmenistanyň Ylymlar
Akademiýasy Magtymguly Adyndaky Dil we Edebiyat İnstituty, Aşgabat,
2016.

TDS-II: *Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlügi*, Cilt II (K-Z), Türkmenistanyň
Ylymlar Akademiýasy Magtymguly Adyndaky Dil we Edebiyat İnstituty,
Aşgabat, 2016.

TTS: *Türkmence-Türkçe Sözlük*, (Hazırlayanlar: Talat Tekin, Mehmet Ölmez, Emine
Ceylan, Zuhul Ölmez, Süer Eker), Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi-18,
Simurg, Ankara, 1995.

ÖZET

Çalışmamızda, Çağatay Türkçesinin söz varlığı esas alınarak Özbek Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde anlam bakımından ne tür bir değişim veya gelişim meydana geldiğini belirlemek amacıyla karşılaştırmalı bir veri oluşturulmaya çalışılmıştır. Yani tarihî bir lehçenin sözlüğü ile günümüz iki lehçesinin sözlükleri karşılaştırılarak bunların kullanılan ortak söz varlığı ve artık kullanılmayan sözcükleri ile anlam bakımından oluşan değişikliklerin genel görünümünün ortaya konması planlanmıştır.

Tezimizin amaçlarından birincisi 15-19. yüzyıllar arasında Türk dünyasının büyük bir kısmında, Orta Asya Türk halklarının ortak edebî ve tarihî yazı dili olan Çağatay Türkçesinin büyük şairi Ali Şir Nevâyî'nin söz varlığını belirlemektir. Tezimizin ikinci amacı Çağatay Türkçesinde belirlenen söz varlığının, bu dilin devamı olan Özbek Türkçesinin sözlüklerinde ne kadarının bulunduğunu tespit etmek ve bunların anlamlarında meydana gelen değişimleri ve gelişmeleri gösterir bir veri oluşturmaktır. Çalışmanın üçüncü amacı, Oğuz coğrafyasının doğusunda kalan ve 18. yüzyıla kadar Çağatay Türkçesinin yazı dili olarak kullanıldığı Türkmenistan'da, bu yüzyıldan sonra yazı dili hâline getirilmiş Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde, Çağatay Türkçesinde belirlenen söz varlığının ne kadarının kullanıldığını belirlemek ve bunların anlamlarında meydana gelen değişim ve gelişmeleri gösterir veriyi oluşturmaktır.

Çalışmamızda Çağatay Türkçesinin söz varlığını tespit etmek için dört ciltlik *Alişer Navâiy Eserleri Tilining İzâhli Lugati*, adlı sözlüğün madde başları yazı çevirimi işaretleri kullanılarak Latin alfabesine aktarılmış ve madde başlarının anlam veya anlamları Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Bu söz varlığının Özbek Türkçesindeki durumunu göstermek için *Özbek Tilining İzâhli Lugati (Tolkoviy Slovar Üzbekskogo Yazıka)*, Cilt I (A-R) - Cilt II (S-H) ve *Özbekçe-Türkçe Sözlük (O'zbekcha-Turkcha Lug'at)* adlı sözlükler taranmış ve bunların Çağatay Türkçesinde bulunan madde başları yazı çevirimi işaretleri kullanılarak Latin harflerine aktarılmış ve anlam veya anlamları Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Türkmen Türkçesinin söz varlığını karşılaştırmak üzere *Türkmen Diliniň Düşündirişli Sözlügi*, Cilt I (A-Ž) - Cilt II (K-Z); *Türkmence-Türkçe Sözlük* ve

Türkmen Klassı Edebiyatınıñ Sözlügi (Türkmen Klâsik Edebiyatının Sözlüğü) A. Meredov - S. Ahallı (Aktarma) adlı sözlükler taranarak bunların Çağatay Türkçesinde bulunanlarının madde başları yazı çevirimi işaretleri kullanılarak Latin harflerine aktarılmış ve anlam veya anlamları Türkiye Türkçesine aktarılmıştır.

Çağatay Türkçesinin söz varlığını tespit etmek için taradığımız sözlükte toplam 14684 madde başı sözcük belirlenmiştir. Bu madde başlarının 11066'sı yabancı kökenli, 3343'ü Türkçe kökenlidir.

Çağatay Türkçesinden madde başı olarak belirlenen 14684 sözcükten 5665 sözcüğün Özbek Türkçesinde; 6121 sözcüğün de Türkmen Türkçesinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Belirlenen madde başlarının karşılaştırılması sonucu 161 Özbek Türkçesi; 243 Türkmen Türkçesi yalancı eşdeğer sözcük tespit edilmiştir.

Taradığımız Özbek Türkçesi sözlüklerinde anlamı mecaz anlam olarak belirtilmiş 376; Türkmen Türkçesi sözlüklerinde 198 olmak üzere toplam 574 sözcük tespit edilmiştir.

Çağatay Türkçesi sözlüğünden taradığımız sözcüklerin bazılarının anlamlarında hiçbir değişiklik olmadan Özbek ve/veya Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde aynı anlamda kullanıldığı görülmüştür. Ancak, bazılarında Özbek Türkçesi ve/veya Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde daha az sayıda anlam karşılığı verildiği; bazılarında ise daha fazla sayıda anlam karşılığı verildiği tespit edilmiştir. Bu durum, sözcüğün bu lehçelerde anlam daralması/anlam azalması veya anlam genişlemesi/anlam çoğalması olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler:

Çağatay Türkçesi, Ali Şir Nevâyî, Özbek Türkçesi, Türkmen Türkçesi, söz varlığı, anlam gelişmeleri

ABSTRACT

In this study, a comparative data has been tried to be created in order to determine what kind of change or development has occurred in terms of meaning in Uzbek Turkish and Turkmen Turkish, based on the vocabulary of Chagatai Turkish. In other words, by comparing the dictionary of a historical dialect with the dictionaries of today's two dialects, it is planned to reveal the general view of the common vocabulary used and the words that are no longer used and the changes in meaning.

The first of the aims of our thesis is 15-19. The aim of this study is to determine the vocabulary of Ali Şir Nevâyî, the great poet of Chagatai Turkish, which is the common literary and historical writing language of the Central Asian Turkic peoples in most of the Turkish world between the centuries. The second aim of our thesis is to determine how much of the vocabulary determined in Chagatai Turkish is found in the dictionaries of Uzbek Turkish, which is the continuation of this language, and to create a data showing the changes and developments in their meanings. The third aim of the study is to determine how much of the vocabulary determined in Chagatai Turkish is used in the dictionaries of Turkmen Turkish, which was turned into a written language after this century, in Turkmenistan, where Chagatai Turkish was used as the written language until the 18th century, and to the east of the Oghuz geography, and to determine the changes and changes in their meanings. is to create data that shows progress.

In this study, in order to determine the vocabulary of Chagatai Turkish, the headings of the four-volume dictionary Alişer Navâiy Eserleri Tilining İzâhli Lugati were transferred to the Latin alphabet using transliteration signs, and the meaning or meanings of the headings were transferred to Turkey Turkish. In order to show the situation of this vocabulary in Uzbek Turkish, the dictionaries named Uzbek Tilining İzâhli Lugati (Tolkoviy Slovar Üzbekskogo Yazıka), Volume I (A-R) - Volume II (S-H) and Uzbek-Turkish Dictionary (O'zbekcha-Turkcha Lug'at) were scanned and their Headings in Chagatai Turkish were translated into Latin letters using transliteration signs and their meaning or meanings were transferred to Turkey Turkish. To compare the vocabulary of Turkmen Turkish, Turkmen Diliniň

Thinkdirişli Sözlügi, Vol I (A-Ž) - Vol II (K-Z); The dictionaries named Turkmen-Turkish Dictionary and Turkmen Klassıkı Edebiyatınıñ Sözlügi (Dictionary of Turkmen Classical Literature) A. Meredov - S. Ahallı (Transfer) were scanned and the headlines of their Chagatai Turkish ones were translated into Latin letters using transliteration signs and their meanings or meanings were transferred to Turkey Turkish.

In the dictionary we scanned to determine the vocabulary of Chagatai Turkish, a total of 14684 headwords were determined. 11066 of these headlines are of foreign origin and 3343 of them are of Turkish origin. In the Uzbek Turkish of 5665 words out of 14684 words determined as the beginning of the article from Chagatai Turkish; It has been determined that the word .6121 is also used in Turkmen Turkish. As a result of the comparison of the specified headlines, 161 Uzbek Turkish; 247 Turkmen Turkish pseudo-equivalent words have been identified. In the Uzbek Turkish dictionaries we scanned, its meaning is stated as a metaphor 376; A total of 574 words, 198 of which were found in Turkmen Turkish dictionaries.

It has been seen that some of the words we scanned from the Chagatai Turkish dictionary are used in the same sense in the dictionaries of Uzbek and/or Turkmen Turkish without any change in their meanings. However, some of them are given less meanings in the Uzbek Turkish and/or Turkmen Turkish dictionaries; it was determined that some of them were given more meanings. This situation can be evaluated as meaning narrowing/decreasing meaning of the word in these dialects or meaning expansion/meaning increase.

Keywords:

Chagatai Turkish, Ali Shir Nevâyî, Uzbek Turkish, Turkmen Turkish, Vocabulary, Meaning, Developments

GİRİŞ

1. Çağatay Türkçesi

Çağatayca, İslâmî Orta Asya Türkçesi (Doğu Orta Türkçesi) edebiyat dilinin inkişafının, üçüncü safhası, Timurlular imparatorluğunda (1405-1502), Harezm Türkçesinin devamı olarak teşekkül etti. Çeşitli yerli ağızları da içine alan bu dil, Türkistan'da ve Avrupa Rusyasında 19. asrın sonuna kadar, Oğuzlar'ın dışındaki İslam-Türklerin edebiyat dili olarak yayılmıştı (Eckmann 1996: 74).

Çağatay adı, babası tarafından Moğol imparatorluğu paylaştırılırken Maverâünnehir (Harezm hariç), Yedi Su havzası, Gazne ve Kabil'e kadar Pamir yöresi, Doğu Türkistan ve Cungarya'yı alan Çengiz Han'ın ikinci oğlunun adından gelir. Çağatay 1242'de öldü. Sonra ismini kendisinden (Çağatay'dan) alan imparatorluk, ondan 20-30 sene sonra torunu Kara Hülegü zamanında kuruldu ve gene Çağatay hanedanlarından biri olan Duwa Han'ın idaresi altında 1306-1307 yılında yeniden teşkilatlandırıldı. Moğol hanlarının hâkimiyeti altındaki Orta Asya bölgesinin resmi adı olarak 'Çağatay ulusu' veya sadece 'Çağatay' tabiri bu devirde kullanılmaya başlandı. Bundan başka doğu bölgesi göçebelerine Moğol dendiği hâlde, Hanların askerî güçlerinin dayandığı Maverâünnehir, Türk ve Türkleşmiş göçebeleri de Çağatay adını alırlar. Artık Çağatay hanedanından kimse olmamasına rağmen göçebe Çağataylar adlarını 15. asır boyunca da muhafaza ettiler. 16. yüzyılda Timur imparatorluğunun yıkılışından sonra, Özbek göçbeleriyle karıştırlar. Hive ve Zerefşan vadisi Özbekleri arasında, daha 19. asrın sonunda, Çağatay adını taşıyan kabileler vardı (Eckmann 1996: 75).

Türk dilinin yazılı metinlerle takip edilen Eski Türkçe döneminden itibaren, "13. yüzyıla kadar tek bir kol hâlinde (Göktürk-Uygur-Karahanlı) gelip Harezm döneminde dallanmaya uğrayan Orta-Asya Türk yazı dilinin bu yüzyıldan sonraki gelişmesi adlandırma, bölge ve zaman açısından Türkologlarca tartışılan bir konu olmuştur (Yücel 1995: 6). Tartışma ve ayrışmaya sebep olan bu üç ölçüte göre, "A. Vambery, '... Çağatay terimini sadece 12-19. yüzyılların Orta Asya İslâmî Türk

edebiyatının dili için değil, aynı zamanda kendi çağının yaşayan Orta Asya Türk şiveleri ve bilhassa Özbek şivesi için de' kullanmıştır (Ercilasun 2011: 400).”

Orta Asya edebî Türk dilini dört devreye ayıran Samoyloviç, “... Çağatay için bugün artık yaygınlaşmış bulunan görüşün temelini atmış (Ercilasun 2011: 400-401)” ve Çağataycayı 15-19. yüzyıllar arası olarak göstererek bu edebî dilin devrelerini dörde ayırmıştır: “1. Karahanlı (Kâşgar) Türkçesi (XI-XIII. Yüzyıllar). 2. Kıpçak-Oğuz Türkçesi (XIII-XIV. Yüzyıllar). 3. Çağatay Türkçesi (XV-XIX. Yüzyıllar). 4. Özbek Türkçesi (Özbekçe, XX. yüzyıl) (Eraslan 1993: 169)”.

M. Fuat Köprülü, Orta Asya edebî lehçesini, “...Kelimenin en geniş manası ile, Moğol istilasından sonra Cengiz çocukları tarafından kurulan Çağatay, İlhanlı ve Altın-Ordu imparatorluklarının medenî merkezlerinde XIII-XIV. asırlarda inkişaf eden ve Timurlular devrinde bilhassa XV. asırda klasik bir mahiyet alarak zengin bir edebiyat yaratan edebî Orta-Asya lehçesi...(Yücel 1995: 7)” olarak tanımlamıştır.

J. Eckmann, “Çağataycanın temeli, yapısı, dönemleri konusunda Vambéry, Radlov, Korş, Krımskiy, Samoyloviç, Köprülü, Bertels, Şçerbak, Reşetov, Baskakov, Artamoşina ve Blagova’nın görüşlerini sıraladıktan sonra...(Yücel 1995: 7)”, Orta Asya edebî Türk dilini üç devre ayırmıştır:

“1. Karahanlıca veya Hakaniye Türkçesi (11-13. yüzyıllar)

2. Harezmi Türkçesi (14. yüzyıl)

3. Çağatayca (15. yüzyıl - 20. yüzyılın başlangıcı)

Eckmann Çağataycayı da kendi içinde üçe ayırır:

1. Klasik Öncesi Devir (15. yy. başlarından - Nevâî’nin 1465’te ilk divanını düzenlemesine kadar.)

2. Klasik Devir (1465 - 1600)

3. Klasik Sonrası Devir (1600 - 1921)” (Eckmann 2017: 21)

Çağatay edebî dilinin oluşmasında müşterek Orta Asya yazı dilinin yanında, Moğol istilasından sonra mahallî şive karışmalarının ve Fars edebî dilinin önemli bir etkisi olduğu muhakkaktır. “Türk dili, Karahanlı devletinin dağılmasından sonra Harezmi ve Kıpçak Türkçeleri ile birer geçiş dönemi dili diyebileceğimiz dönemler

geçirmiştir. Bu geçiş dönemlerinin ardından 14. yüzyıl sonunda Asya’da Timur’un Türk birliğini sağlamasıyla dilde de bir ortaklık sağlanarak geçiş dönemi lehçeleri, yerini edebî Çağatay Türkçesine bırakmıştır (Argunşah 2014: 13)”. Yani Çağatay Türkçesi, Kuzey-Doğu Türkçesinin ikinci döneminin adıdır. “Lengüistik bakımdan bu edebî Türkçe, yani araştırmacılarının zannettikleri gibi, basit ve sadece Uygurcanın suni kalıbından ibaret olmamış, koca bir edebiyat yaratan, temelli ve bünyece çeşitli bir dil karakterine malik olmuştur (Caferoğlu 1964: 203)”. Başka bir bakış açısıyla, “... Çağatay yazı dilinin temelini ve teşekkülünü belirli sebeplere bağlamayı sakıncalı buluyoruz. Edebî dil her şeyden önce kültürle ilgilidir. Bu sebeple Çağatay edebî dilinin teşekkülünde kültür hayatının birinci derecede rolü olduğunu kabul ediyoruz. Yeni yeni kültür merkezlerinde gelişen ve Nevâyî ile klasik bir nitelik kazanan bu edebî dilin, Uygur kitabet dilinin veya Karahanlı yazı dilinin olduğu gibi devamı sayılması doğru değildir. (Eraslan 1996: 60).

2. Özbek Türkçesi

Özbekler adlarını “Altın Ordu emirlerinden Emir Özbek’ten alan Türk, Moğol ve İranlı karışımı bir Türk halkıdır (Tekin - Ölmez, 2014: 148). Özbek adının kaynağının Özbek Han olduğu görüşü genel kabul görmesine rağmen, A. A. Semyanov bu görüşe katılmayıp “Özbek adının Ak Ordu döneminde ortaya çıktığını ve hem İran hem de Orta Asya tarihçileri tarafından 14. ve 15. yüzyıllarda Ak Ordu devletinde Türk-Moğol kabilelerinin tamamı için kullanılan ortak bir ad olduğunu belirtir. Özbek Han’ın Ak Ordu, yani Altın Ordu hükümdarı olduğunu ve sonradan Özbekler diye adlandırılan kabilelerin ona tâbi olmadığını belirtmektedir (Buran 2013: 151).”

Çağatay yazı dilinin devamı olarak kabul edilen Özbek Türkçesi, Türk lehçelerini tasnif edenler tarafından Yeni Uygur Türkçesi ile birlikte aynı grupta değerlendirilir ve yön adları, kavim adları ve seslik özellikler esas alınarak ‘Güney Doğu’, ‘Karluk’, ‘ayak/taglık grubu’ lehçeleri olarak gruplandırılırlar.

“Özbek Türkçesinin içinde Kuzey ve Batı Türkçesinin özellikleri de görülür. Özbek Türkçesi, çağdaş Türk lehçeleri arasında, Türkiye Türkçesinden sonra en çok konuşuru olan Türk lehçesidir. Stefan Wurm Özbek Türkçesini dört ağza dayandırır:

1. Kıpçak Özbekçesi
2. Kuzey Özbekçesi
3. Güney Özbekçesi
4. Türkmenceleşmiş Özbekçe

Kıpçak Özbekçesi, Kazak Türkçesinin etkisi ile şekillenmiştir. Kuzey ve Güney grupları asıl Özbekçeyi meydana getirir. Kuzey Özbekçesi ünlü uyumları bakımından sağlamdır. Güney Özbekçesinde uyumlar bozulur, İran ve Tacik dillerinin etkisi görülür. Türkmenceleşmiş grup ise Oğuzca özelliklerin ağır bastığı gruptur. (Buran 2013: 153)”.

Özbek Türkçesi, 1930 yılına kadar Arap alfabesi ile 1930-1940 yılları arasında Latin alfabesi ile 1940’tan sonra da Kiril alfabesi ile yazılmıştır. 1993’te Latin alfabesinin kabulü ve 1995’te onaylanmasından sonra da Latin alfabesiyle yazılmaktadır.

Karahanlı ve Çağatay dilinin ve edebiyatının mirasçısı olan Özbek Türkçesiyle yeni bir Özbek edebiyatı meydana getirilmiştir. Çağatay dilinin ve edebiyatının devamı olmakla birlikte dilde çeşitli etkenlere bağlı olarak bazı değişiklikler ve gelişmeler oluşmuştur. “19. yüzyıldan itibaren değişmeye başlayan edebiyat ve dil anlayışı, Türkiye’de olduğu gibi, Özbekistan’da da kendisini göstermiştir. Böylece ortaya çıkan Özbekçenin, bir aydınlar dili olarak gelişen ve zamanla halk dili ile arasında büyük bir uçurum beliren Çağataycadan büyük farklar göstermesi doğal bir sonuç olmuştur (Canpolat 1995: 2).

3. Türkmen Türkçesi

Tarihî Türk kavimlerini genel olarak *Karluk*, *Kıpçak* ve *Oğuz* olarak bölümlediğimizde Türkmenler Oğuz kökenlidir ve Türkmen Türkçesi; Azerbaycan, Türkiye ve Gagavuz Türkçesiyle birlikte Oğuz grubu lehçelerinden biridir. Oğuz grubu lehçeleri kendi içinde Doğu ve Batı kolu olmak üzere ikiye ayrılır. Türkmen Türkçesi, Doğu kolunu temsil etmektedir. Eski Oğuz Türkçesinin özelliklerini taşıyan Türkmen Türkçesinde, Oğuz boyundan olması sebebiyle Osmanlı-Azerbaycan etkisi; bölge sebebiyle de Çağatay-Özbek etkisi görmek mümkündür.

Klasik Türkmen edebiyatının ilk örneklerini büyük Türkmen şairi Mahdumgulu (1730-1780) yazmıştır. Mahdumgulu'dan önce de Türkmen şairlerinden Türkçe şiirler yazanlar olmuştur ancak onlar Çağatay Türkçesiyle yazmışlardır. Dolayısıyla “Türkmen Türkçesinin, Çağatay Türkçesi tesirinde gelişmiş bir yazı dili olduğu (Kara 2001: 2)” kabul edilir. “Türkmen Türklerinin, 15-20. yüzyıllar arasında Çağatay Türkçesini yazı dili olarak kullanmasından dolayı, Karluk (Doğu) grubu Türk lehçelerine has bazı özellikler kazanmış Türkmen Türkçesi, diğer Oğuz grubu Türk lehçelerinden bazı bakımlardan ayrılmaktadır (Özkan 2007: 116).” Örneğin Türkmen Türkçesi, ana Türkçedeki birincil ünlü uzunluklarını en iyi koruyan yazı dilidir (Tekin 1975: 64). Türkmen yazı dilinde bu uzunluklar 1928-1931 yılları arasında, Latin alfabesiyle yazıldığı bir dönemde, iki harfle gösterilmiştir ancak, bugün uzunluklar gösterilmemektedir.

“Bugünkü Türkmen Türkçesi, 1925'ten itibaren, *Azadî, Mahdumgulu, Seyitnazar Seydî, Gurbandurdî Zelilî, Gaibî* gibi 18-19. yüzyıl şairlerinin eserlerine ve Yomut ağzına dayanan bir yazı dili olarak ortaya çıkmıştır (Özkan 2007: 117).”

4. Taranan Kaynaklar ve Tanıtımı

4.1. Çağatay Türkçesi

Çağatay Türkçesi ile adı özdeşleşmiş olan Ali Şir Nevâyî hakkında daha kendisi ölmeden kitaplar yazılmış onun eserlerinin anlaşılması için sözlükler hazırlanmıştır. Örneğin, Hüseyin Baykara, *Risâle* adlı eserini Nevâyî için yazmıştır. Nevâyî'nin eserlerinin daha iyi anlaşılması için hazırlanan sözlüklerin pek çoğunda sözcükler kökleriyle değil, Nevâyî'nin eserlerinde geçen şekliyle alınmış ve onun şiirlerinden örnekler verilmiştir. Bir kısmı Farsça olan bu sözlüklerin başlıcaları, Tali-i İmanî-i Heratî'nin *Bedâiyü'l-Lugat*'i, Mirzâ Muhammed Mehdi Han-ı Esterâbâdî'nin *Senglâh*'ı, Muhammed Hoyi'nin *Hulâsa-i Abbâsî*'si, Fazlullah Han'ın *Çağatayca-Farsça Lûgat*'i, Fethali Kaçar Kazvinli'nin *Behcetü'l Lugat (Lugat-i Etrakiyye)*'i ve Şeyh Muhammed Sâlih-i İsfahanî'nin *Et-Tamga-yı Nâsirî* adlı sözlükleridir (F. Özkan 1996: 198).

Çağatay Türkçesiyle ilgili araştırma ve incelemeler Avrupa'da 1860'lardan sonra hız kazanmıştır. Özbekistan'da ise Çağatay Türkçesinin söz varlığını içine

alacak şekilde Ali Şir Nevâyî ve klasik edebiyat dönemi şairlerinin eserleri için hazırlanan *Uzbek Klassik Adabiyoti Üçün Kıskaçça Lugat* adlı ilk muhtasar sözlük, Parsa Şamsiyev ve Sabircan İbrahimov tarafından hazırlanmış 1953'te Taşkent'te yayımlanmıştır. Aynı sözlük düzenleyicileri Ali Şir Nevâyî'nin 15 cilt hâlinde basılan külliyatını tarayarak *Navoiy Asarlari Lugati (Alişer Navoiy Asarlarining On Beş Tomligiga İlova)* adlı sözlüğü Taşkent'te 1972'de yayımlamışlardır.

Navoiy Asarlari Lugati (Alişer Navoiy Asarlarining On Beş Tomligiga İlova) adlı sözlük, eserde kullanılan kısaltmaları verdikten sonra 15 sayfalık bir 'Mukaddime' ile başlar. Mukaddime kısmında Özbekler, Özbek dili ve edebiyatı ile ilgili genel bilgilerin yanında, Ali Şir Nevâyî'nin eserleri, hazırlanan sözlük ve tertibi hakkında bilgiler ve örnekleri anlatılmıştır. Kiril alfabesi sırasına göre A'dan hırıltılı H'ye dizilen sözlükte madde başları büyük Kiril harfleriyle dizilmiş, bunun yanına madde başı Arap harfleri ile de yazılmıştır. Sırasıyla sözcüğün kökeni, anlamı/anlamları yazılmış, Nevâyî'nin şiirlerinden madde başına örnek verilmiş ve sözlüğe alınan örneğin onun hangi eserinden alındığı kısaltma ile gösterilmiştir. Toplam 784 sayfadan oluşan sözlüğün Mukaddime kısmında verilen '*bu lugatdagi boş süzler 12500'ge yakın, iboralar 8000'dan ortikdir. (s.13)*' şeklindeki bilgiye göre sözlükte 12500 madde başı ve 8000'den fazla da madde içi bulunmaktadır.

NL: *Alişer Navoiy Asarlari Tilining İzohli Lugati*, I-IV Cilt, A. S. Puşkin Namidagi Til ve Edebiyat İnstitüti, Özbekiton SSR Fanlar Akademiyasi Muhbiri A'zosi E. İ. Fozilov Tahriri Ostida, Taşkent, Cilt I-II 1983; .Cilt III 1984; Cilt IV 1985.

Tezimizde Çağatay Türkçesi söz varlığı için esas aldığımız *Alişer Navâiy Eserleri Tilining İzâhli Lugati*, yukarıda kısaca bahsedilen iki sözlük çalışmasından örnek alınarak ve genişletilerek oluşturulmuş bir sözlüktür. Sözlük, E. İ. Fozilov başkanlığında, A. N. Kononov, A. P. Kayumov, Ş. Şukurov, A. H. Hayitmetov, H. B. Bektemirov ve K. Karimov'un bulunduğu bir heyet tarafından hazırlanmış ve A. S. Puşkin Nâmidegi Til ve Edebiyât İnstitüti, Özbekistân SSR Fenler Akademiyasi tarafından Taşkent'te, I ve II. Ciltleri 1983'te; III. Cildi 1984'te, IV. Cildi 1985'te yayımlanmıştır.

Sözlük, I. cildi (A-Z) 656 sayfa; II. cildi (İ-R) 644 sayfa; III. cildi (S-O) 624 sayfa ve IV. cildi (K-H 208. sayfaya kadar), (İlaveler, sayfa 208-267 arası) (Kişi Adları, sayfa 268-331 arası) (Eser Adları, sayfa 332-343 arası) (Arap harfleri sırasına göre dizilmiş Arap-Kiril harfli İndeks, sayfa 344-591 arası) (Hamse ve Halli Lügat, - *Seb'a-i Seyyâr, Leylî ve Mecnûn, Sedd-i İskenderiy-*, sayfa 592- 636 arası) 636 sayfa olmak üzere toplam 2560 sayfadan oluşmaktadır.

Sözlüğün her bir cildinin başında baskı ve basım yeri bilgileri, tahrir heyetini oluşturan kişilerin adlarından başka 'Söz Başı' yani ön söz, Lugat'in diziliş ve ondan faydalanma tertibi, kaynaklar ve bunların kısaltmaları yer almaktadır.

Kiril harfleriyle ve Özbek Türkçesi ile yazılmış sözlük tek sütun hâlinde düzenlenmiş; madde başları A'dan hırıltılı H'ye, büyük harflerle ve **koyu** olarak yazılmış; eylemler, eylem kökünden sonra -mAk mastar eki kullanılmadan, – işareti konarak dizilmiştir. Madde başı olan sözcüğün kökeni gösterilmemiş, başka bir bilgi verilmeden anlamı veya anlamları bazen noktalı virgül ile bazen de 1., 2. 3. şeklinde numara verilerek yazılmıştır. Anlam veya anlamların hemen altına Ali Şir Nevâyî'nin eserlerinden madde başının geçtiği örnek beyit veya beyitler yazılmıştır. Birleşik sözcükler, deyimler, kalıp ifadeler vb. madda içi sözcüklerin başına ≈ işareti konarak dizilmiş ve yine Nevâyî'nin şiirlerinden örnek verilmiştir.

4.2. Özbek Türkçesi

Özbekistan'da Sovyetler döneminde pek çok Özbekçe-Rusça, Rusça-Özbekçe sözlük hazırlanmıştır. *Karmannıy russko-uzbekskiy slovar*, (Derleyen: S. A. Lapin, Samarkand, 1895, 162 s., 4.000 sözcük [Kısa gramer de içermektedir. 2. Baskı 1899, 172 s., 3. Baskı 1914, 177 s.]); *Özbekçe Siyasi-İctimai Lugat*, M. Hesin, Taşkent, 1926, 83 s. (Eminoğlu 2010: 219); 1920-1930'lu yıllarda hazırlanan Yevgeniy Dmitriyeviç Polivanov'un *Kıskaçça Rusça-Özbekçe Lugat*'i (Taşkent-Moskova, 1926); Aşirali Zahiriy'in 34.000 sözcüklük *Mükemmel Rusça-Özbekçe Lugat*'i (Taşkent, 1927-1928); Konstantin Kuzmiç Yudahin'in *Kıskaçça Özbekçe-Rusça Lugat*'i (Taşkent, 1927); U. Ahmadconov ve B. İlyazov'un Latin esaslı Özbek alfabesiyle yayımladıkları *Özbekçe-Rusça Lugat*'i (Taşkent, 1931) bunlardan bazılarıdır.

1940'lı yıllarda da Kiril alfabesi esaslı yeni Özbek alfabesi kabul edildikten sonra da Özbekistan sözlükçülüğünün merkezi, SSR Fenler Akademisinin Özbekistan şubesi olmuştur. Burada, T. N. Nizaziy ve Aleksandr Kostantinoviç Kononov denetiminde 30.000 sözcüklük *Rusça-Özbekçe Lugat* (Taşkent, 1942). Yine burada Özbekistan Fenler Akademisinin A. S. Puşkin Dil ve Edebiyat Enstitüsü dilcileri tarafından Özbekistan sözlükçülüğünün dönüm noktalarından olan beş ciltlik *Rusça-Özbekçe Lugat* (Taşkent, 1950-1955) yayımlanmıştır.

1952 yılında Sovyetler Birliği'nin beş cumhuriyetinde (Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Moldova) Rusça millî sözlükler hazırlama kararı alınmış; bu sözlükleri yayımlama görevi Devlet Harici ve Millî Diller Lugatları Neşriyatına verilmiştir. Bundan sonra Özbekistan SSR Fenler Akademisi Dil ve Edebiyat Enstitüsü dilcileriyle adı geçen yayınevinin çalışanlarının hazırladığı 50.000 sözcüklük *Rusça-Özbekçe Lugat* (Moskova 1954) ve 40.000 sözcüklük *Özbekçe-Rusça Lugat* (Moskova 1959) yayımlanmıştır. (Karadağ 2015: 273-274).

Yukarıda adları geçen sözlükler, Özbek Türkçesinin izahlı sözlüğünün hazırlanmasında yol gösterici ve temel kaynak olmuşlardır. Ancak tezimizde Özbek Türkçesi söz varlığını tespit için taradığımız, iki ciltlik *Özbek Tilining İzohli Lugati* (*Tolkoviý Slovar Üzbekskogo Yazıka*) adlı Özbek Türkçesinin ilk izahlı sözlüğünün asıl kaynağı 1959'da yayımlanan *Özbekçe-Rusça Lugat* (Moskova 1959) olmuştur.

Özbek Türkçesinin ilk izahlı sözlüğü *Özbek Tilining İzohli Lugati* (*Tolkoviý Slovar Üzbekskogo Yazıka*) ancak 1981'de yayımlanabilmiştir.

ÖTİL: *Özbek Tilining İzohli Lugati* (*Tolkoviý Slovar Üzbekskogo Yazıka*), Cilt I (A-R) - Cilt II (S-H), (Red.: Z. M. Ma'rufov), Özbekiston SSR Fanlar Akademiyasi A. S. Puşkin Nomidagi Til va Adabiyot İnstitüti, Rus Tili Naşriyoti, Moskva, 1981.

Özbek Tilining İzâhli Lugati (*Tolkoviý Slovar Üzbekskogo Yazıka*), Cilt I (A-R) - Cilt II (S-H), Z. M. Ma'rufov redaktörlüğünde, Özbekistân SSR Fenler Akademiyasi A. S. Puşkin Nâmidegi Til ve Edebiyât İnstitüti, Rus Tili Neşriyâti tarafından 1981'de Moskova'da yayımlanmıştır.

Sözlük, I. cildi (A-R) 632 sayfa, II. cildi (S-H) 717 sayfa olmak üzere toplam 1349 sayfadan oluşmaktadır. Sözlüğün ilk cildinin baş kısmında iki sütun olarak

düzenlenmiş ‘Söz Başı’ yani ön söz, sözlükte yararlanılan edebî kaynaklar ve kısaltmaları, ayrıntılı olarak sözlüğün dizilişi ve ondan yararlanma tertibi, kısaltmalar ve Kiril asıllı Özbek alfabesi yer almakta ve 21. sayfadan itibaren A harfi ile başlayan sözlük kısmının tamamı üç sütun olarak düzenlenmiştir. Sözlüğün kapağında 60.000 söz ve ibare içerdiği bilgisi yer almaktadır.

Kiril harfleriyle yazılmış sözlük üç sütun hâlinde düzenlenmiş; sözlüğün madde başları A’dan hırıltılı H’ye, büyük harflerle ve **koyu** olarak dizilmiş; eylemler kökten sonra -mAk mastar eki getirilmiş hâliyle dizilmiştir. Madde başı sözcüğün kökeninin hangi dile ait olduğu köşeli ayraç içinde; terimler ait olduğu alan kısaltması ile; eskimiş sözcükler yine *esk.* kısaltması ile gösterilmiştir. Madde başı sözcüğün anlam veya anlamları bazen noktalı virgül ile bazen de 1., 2., 3. şeklinde numara verilerek yazılmış ve cümle içindeki anlamı örneklendirilmiştir. Birleşik sözcükler, deyimler, kalıp ifadeler vb. madde içi sözcüklerin başına ♦ işareti konarak küçük harflerle **koyu** olarak dizilmiş ve yine anlamı *eğik* yazı olarak el yazısı fontuyla örneklendirilmiştir.

ÖTS: *Özbekçe-Türkçe Sözlük (O'zbekcha-Turkcha Lug'at)*, (Ed.: Emek Üşenmez), Emek Üşenmez - Saidbek Boltabayev - Gülşah Tuğlacı, T.C. Eskişehir Valiliği - Türk Dünyası Vakfı, İstanbul, 2016.

Özbek Türkçesi söz varlığını karşılaştırmak üzere taradığımız ikinci sözlük, *Özbekçe-Türkçe Sözlük (O'zbekcha-Turkcha Lug'at)*, Emek Üşenmez editörlüğünde, Emek Üşenmez, Saidbek Boltabayev ve Gülşah Tuğlacı tarafından hazırlanmış ve T.C. Eskişehir Valiliği ile Türk Dünyası Vakfı tarafından İstanbul’da 2016’da yayımlanmıştır.

Tek cilt olarak yayımlanan, 562 sayfadan ibaret sözlükte, takdim yazıları, çalışmanın yöntemi, kısaltmalar ve Latin, Kiril alfabeleri tablosundan sonra 15’inci sayfadan itibaren A’dan Ç’ye iki sütun hâlinde dizilmiş sözlük yer almakta ve sözlüğün ön sözünde verilen bilgiye göre 25.000 madde başı sözcük içermektedir.

Latin harfleriyle dizilen ve yazılan sözlüğün madde başlarının yanına Kiril harfli biçimleri yazılmış, Latin harfleriyle dizilen madde başları kırmızı renkli, yanına yazılan Kiril harfli biçimi **koyu** olarak dizilmiştir. Madde başı sözcüğün kökeninin hangi dile ait olduğu belirtilmiş daha sonra anlam veya anlamları yazılmıştır.

Eylemler, kökten sonra -mAk mastar eki getirilmiş hâliyle dizilmiştir. Birleşik sözcükler, deyimler, kalıp ifadeler vb. madde içi sözcüklerde madde başı yerine ~ işareti konarak dizilmiş ve anlamı yazılmıştır.

4.3. Türkmen Türkçesi

İki dilli Türkmen Türkçesi sözlüklerinin ilki *Russko-Türkmenkiy Slovar*, İ. A. Belyayev tarafından hazırlanıp 1913'te Aşgabat'ta yayımlanmıştır. Bu Sözlüğü, 27 Ekim 1924 yılında Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kurulduktan sonra, 1926'da Aşgabat'ta yayımlanan *Kratkiy Russko-Turkmenkiy Slovar* adlı sözlük takip etmiştir. Türkmen sözlükçülüğü açısından önemli bir yeri olan *Russko-Türkmenkiy Slovar/Orısça-Türkmençe Sözlük*, A. K. Aliyev ve K. Bööriyev tarafından Aşgabat'ta 1929'da yayımlanmıştır. Rusça kısmı Kiril harfleriyle, Türkmen Türkçesi kısmı Latin harfleriyle yazılan sözlük, Latin harfleriyle yazılan ilk sözlük olmasının yanında Türkmen Türkçesindeki uzun ünlülerin gösterilmesi bakımından da önemlidir.

Yukarıda kısa bilgiler verilen Türkmen Türkçesinin ilk sözlük çalışmalarından bugüne pek çok iki dilli ve tek dilli genel, açıklamalı, terim, söyleyiş, deyim, atasözü vb. sözlük hazırlanmıştır (Eminoğlu 2010: 231-235).

TDS: *Türkmen Diliniň Düşündirişli Sözlügi*, Cilt I (A-Ž) - Cilt II (K-Z), Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasy Magtymguly Adyndaky Dil we Edebiýat Instituty, Aşgabat, 2016.

Çalışmamızda Türkmen Türkçesi söz varlığını karşılaştırmak üzere taradığımız üç sözlükten birisi olan *Türkmen Diliniň Düşündirişli Sözlügi* adlı iki ciltlik sözlük, Gurbangulı Berdimuhammedov baş redaktörlüğünde, G. Kıyasova, A. Geldimıradov, H. Durdıyev tarafından hazırlanıp Türkmenistanın Ilımlar Akademiyası Magtımğulı Adındaki Dil ve Edebiyat Institutı yayını olarak Aşgabat'ta 2016'da yayımlanmıştır.

Sözlük, I. cildi (A-J) 658 sayfa, II. cildi (K-Z) 542 sayfa olmak üzere toplam 1200 sayfadan oluşmaktadır. Sözlüğün ilk cildinin baş kısmında Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbangulı Berdimuhammedov'un 'Dilde Halkın Ruhu Yaşayar' başlıklı takdim yazısından sonra Sözbaşı, Sözlüğün Guruluşı Hakkında; Kısaltmalar

ve Türkmen Latin Alfabesi kısımları yer almakta ve 24. sayfadan itibaren A harfi ile başlayan sözlük kısmının tamamı iki sütun olarak Türkmen Latin alfabesi sırasına göre düzenlenmiştir. Ön sözünde verilen bilgiye göre sözlük 50.000 madde başı içermektedir.

Türkmen Latin harfleriyle yazılmış sözlük, iki sütun hâlinde düzenlenmiş; sözlüğün madde başları büyük harflerle **koyu** olarak dizilmiş; eylemler kökten sonra -mAk mastar eki getirilmiş hâliyle dizilmiştir. Madde başı sözcüğün yanına Türkmen Türkçesindeki söylenişi köşeli ayraç içerisinde yazılmıştır. Türkmen Türkçesi yazı dilinde ünlü uzunlukları gösterilmediği için madde başında uzunluk gösterilmemiş ancak madde başı sözcüğün söylenişi yanına yazılırken ünlü uzunlukları gösterilmiş ve söyleyişteki ünlü uyumları belirtilmiştir. Bundan sonra terimler ait olduğu alan kısaltması ile ve sözcüklerin türü kısaltmalar ile belirtilmiştir. Madde başı sözcüğün anlamları 1., 2., 3. Şeklinde numara verilerek yazılmış; pek çok maddede cümle içindeki anlamı *eğik* yazı ile örneklendirilmiştir. Birleşik sözcükler, deyimler, kalıp ifadeler vb. madde içi sözcüklerin başına ◇ işareti konarak küçük harflerle ve **koyu** olarak dizilmiş ve anlamı *eğik* yazı ile örneklendirilmiştir.

TTS: *Türkmence-Türkçe Sözlük*, (Hazırlayanlar: Talat Tekin, Mehmet Ölmez, Emine Ceylan, Zuhul Ölmez, Süer Eker), Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi-18, Simurg, Ankara, 1995.

Türkiye’de yayımlanan Türkmence-Türkçe ilk sözlük özelliğini taşıyan çalışma, Talat Tekin, Mehmet Ölmez, Emine Ceylan, Zuhul Ölmez ve Süer Eker tarafından hazırlanmış ve Ankara’da 1995’te Simurg Kitapçılık ve Yayıncılık yayını olarak basılmıştır.

Tek cilt olarak yayımlanan sözlük, Ön Söz, Giriş, Sözlüğün Düzeni, Türkmencenin Söyleyiş Özellikleri, Kısaltmalar, Türkmen Alfabesi ve Yazıçevrimi kısımlarından sonra 19. sayfadan başlayarak Latin alfabesi sırasına göre A’dan Z’ye iki sütun olarak dizilmiştir ve 725 sayfadan oluşmaktadır.

Sözlükte madde başları büyük harflerle **koyu** olarak yazılmış; eylemler, eylem kökünden sonra -mAk mastar eki kullanılmadan – işareti konarak dizilmiştir. Madde başı sözcüğün yanına Türkmen Türkçesindeki söylenişi ayraç içerisinde yazılmıştır. Türkmen Türkçesi yazı dilinde ünlü uzunlukları gösterilmediği için

madde başında uzunluk gösterilmemiş ancak madde başı sözcüğün söylenişi yanına yazılırken ünlü uzunlukları belirtilmiştir. Bunun yanına terimler, ait olduğu alan ve sözcüklerin türü kısaltmalar ile belirtilmiş; madde başı sözcüğün anlamları 1., 2., 3. şeklinde numara verilerek yazılmıştır. Birleşik sözcükler, deyimler, kalıp ifadeler vb. madde içi sözcükler, küçük harflerle ve **koyu** olarak dizilmiş ve anlamı veya anlamları yanına yazılmıştır.

KES: *Türkmen Klassık Edebiyatının Sözlüğü (Türkmen Klâsik Edebiyatının Sözlüğü)*

A. Meredov - S. Ahallı (*Aktarma*), Hazırlayan: Tuncay Böler, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tokat, 2002.

Türkmen Klassiki Edebiyatının Gısgaça Sözlüğü / Türkmen Klasik Edebiyatının Kısa Sözlüğü, A. Meredov ve S. Ahallı tarafından hazırlanmış ve 1963 yılında Aşgabat'ta yayımlanmıştır. Sözlüğün ikinci baskısı ve kısmen genişletilmiş baskısı Aşgabat'ta 1988'de yayımlanmıştır.

Tez çalışmamızda Türkmen Türkçesi söz varlığını karşılaştırmak üzere adı geçen bu sözlüğün Türkiye Türkçesine aktarılmış şekli olan *Türkmen Klassık Edebiyatının Sözlüğü (Türkmen Klâsik Edebiyatının Sözlüğü)* A. Meredov - S. Ahallı (*Aktarma*) adlı Tuncay Böler tarafından hazırlanan yayımlanmamış yüksek lisans tezi kullanılmıştır.

T. Böler tarafından hazırlanan çalışmada, İçindekiler, Ön Söz, Sözlük Düzeniyle İlgili Açıklamalar, Türkmen Alfabeti ve Çevriyazı ve Kısaltmalar kısımlarından sonra 1988 baskılı *Türkmen Klassık Edebiyatının Sözlüğü (Türkmen Klâsik Edebiyatının Sözlüğü)* adlı sözlük, Kiril harflerinden Latin harflerine aktarılmıştır. Aktarılırken Latin harfleri sırasına göre dizilen kaynak, iki sütun olarak düzenlenmiş; madde başları büyük harflerle **koyu** olarak yazılmış; eylemler kökten sonra -mAk mastar eki getirilmiş hâliyle dizilmiştir. Sözcüğün kökeni ve alındığı dildeki biçimi ayrıç içinde yazılmış; yanına sözcüğün anlamı veya anlamları 1., 2., 3. şeklinde numara verilerek yazıldıktan sonra *eğik* yazıyla örnek cümleler verilmiştir. Madde içi ifadeler, küçük harflerle ve **koyu** olarak dizilmiş ve anlamı veya anlamları yanına yazılarak örnekler verilmiştir.

5. Tez Hazırlanırken İzlenen Yol

5.1. Çağatay Türkçesi sözcükler madde başı olarak düzenlendi:

- Yabancı sözcüklerde bilindik Latin yazı çevirimi işaretleri kullanıldı:

bâgbân
dağdağa
inқыâd
inşâf
intiẓâr
ışnâ
meyhâne
mu'aṭṭal

- Yabancı sözcüklerdeki ayın harfi söz başında gösterilmedi. Söz içinde ve söz sonunda, taranan kaynaktan da gösterilmişse çalışmamızda ' işareti ile gösterildi:

acâyib
adl
isti'dâd
istî'fâ ~ isti'fâ
istimâ'
mıṣrâ'

- Yabancı sözcüklerdeki hemze, taranan kaynaktan da gösterilmişse çalışmamızda ' işareti ile gösterildi:

me'yûs
mü'ebbed
mü'eccel

- Türkçe sözcüklerde ve eklerde sadece damak n'si (ñ) ve kapalı e (è) sesleri gösterildi:

geñire-
köñlek
yañ ~ yañı ~ yeñi
kèñ
yèñ
yèñil

- Madde başı yapılan Çağatay Türkçesi sözcük, Özbek ve/veya Türkmen lehçesinde bulunmuyorsa sözcük, madde başı yapıldı, **koyu** ve *eğik* yazıyla yazıldı. Sözcük yabancı ise yanına köken kısaltması (*Ar.*, *Far.*, *Moğ.*), Türkçe ise hiçbir işaret kullanılmadı. Sonra da taranan Çağatayca sözlüğün kısaltması ve cildi (NL, NL-2, NL-3, NL-4) ile sözlükteki sayfa numarası yazıldı:

argaad- NL, 120
asig NL, 125
bülbülâr Far. NL, 332
eşkâl Ar. NL, 131

- Madde başı yapılan Çağatay Türkçesi sözcük, Özbek ve/veya Türkmen lehçesinde bulunuyorsa sözcük, madde başı yapıldı, **koyu** yazıldı. Sözcük yabancı ise yanına köken kısaltması (*Ar.*, *Far.*, *Moğ.*), Türkçe ise hiçbir işaret kullanılmadı. Taranan sözlükte sözcüğün bir anlamı verilmişse numara verilmeden, birden çok anlamı verilmişse taranan sözlükte olduğu gibi **1.**, **2.**, **3.**, şeklinde numara verilerek anlamlar yazıldı ve yanına Çağatayca sözlüğün kısaltması ve cildi (NL, NL-2, NL-3, NL-4) ile sözlükteki sayfa numarası yazıldı. En sonda da yazı çevirimi alfabesi kullanılarak sözlükteki Kiril harfli orijinal biçim Latin harflerine aktarılarak yazıldı. Eş anlamlı sözcükler *bk.* kısaltması ile birbirine gönderildi:

ba'd Ar. Sonra, daha sonra, sonradan. NL, 233 (*ba'd*)

bahşîş Far. Hediye, armağan, ihsan, bağış; cömertlik. NL, 231 (*baxşîş*)

kolbag Bileklik. NL-4, 89 (*qo'lbog'*)

bağ Ar. **1.** Ördek. **2.** Ördek şeklindeki mey kâsesi. NL, 228 (*bat*)

behbûd Far. **1.** İyilik, doğruluk, sağlamlık, hoşluk. **2.** İyileşme, düzelme, ıslah, kurtuluş; fayda. NL, 286 (*behbud*)

başka **1.** Başka, ayrı, farklı. **2.** Ayrı, tek, münferit, özel, hususi. NL, 323 (*boşqa*)

ay- Söylemek, demek, konuşmak. NL, 62 (*ay-*) *bk.* **ayt-** (*ayt-*) NL, 69

- Çağatayca madde başlarının karşılıkları taradığımız sözlükte numaralandırılmadan noktalı virgülle ayrılmamışsa ve anlamları farklıysa bunlar **1.**, **2.** şeklinde numaralandırılarak yazıldı.

al ~ el **1.** El. **2.** Ön, yüz yüze, karşı. NL, 75 (*al ~ el*)

semenber Far. **1.** Beyaz ten. **2.** Güzel sevgili. NL-3, 123 (*sumänbär*)

5.2. Çağatayca sözcük Özbek Türkçesinde varsa Özbek Türkçesi sözcük madde başı yapıldı:

- Madde başından önce *Özb.* kısaltması verildi. Sonra sözcüğün Özbek Türkçesi sözlüklerindeki Kiril harfli biçimi, Latin kökenli Özbek harflerine aktarıldı;

onun yanına da ayrıca içerisinde Latin kökenli yazı çevirimi (transkripsiyon) alfabesindeki karşılığı yazıldı. Bundan sonra sözcüğün anlam veya anlamları çevrilip sözlüklerin kısaltmaları, ciltleri ve sözcüğün bulunduğu sayfa numarası yazıldı:

temâm Ar. Tamam, tam, bütün, tamamıyla. NL-3, 176 (*tämom*)

Özb. **tamom** (*tämâm*) Son, ahir, nihayet. ÖTS, 447; ÖTİL-II, 114

5.3. Çağatayca sözcük Türkmen Türkçesinde varsa Türkmen Türkçesi sözcük madde başı yapıldı:

- Madde başından önce *Tkm.* kısaltması verildi. Sonra sözcüğün Türkmen Türkçesi sözlüklerindeki Kiril harfli biçimi, Latin kökenli Türkmen harflerine aktarıldı; onun yanına da ayrıca içerisinde Latin yazı çevirimi (transkripsiyon) alfabesiyle sözcüğün söylenişi yazıldı. Bundan sonra sözcüğün anlam veya anlamları çevrilip sözlüklerin kısaltmaları, ciltleri ve sözcüğün bulunduğu sayfa numarası yazıldı:

salkın Moğ. Serin, gölgeli, ferah. NL-3, 34 (*salqın*)

Tkm. **salkyn** (*salkın*) **2.** Sabahtan öğleye, öğleden akşama kadar olan günün ilk veya ikinci yarım vakti. TDS-II, 234

5.4. Özbek Türkçesi veya Türkmen Türkçesi sözlüklerinde yazılışında ses farklılığı olan eş anlamlı sözcükler, madde içinde ~ işareti konarak gösterildi ve anlamları yazıldı.

savu- **1.** Soğumak. **2.** Yorulmak, bitap düşmek. NL-3, 96 (*sovu-*)

Özb. **sovu-** (*sâvu-*) **3.** Hevesi kaçmak. ÖTİL-II, 62 ~ **sovi-** (*sâvi-*) **1.** ÖTS, 434; ÖTİL-II, 62 **2., 3.** Hevesi kaçmak. ÖTİL, 62

semâ' I Ar. İşitme, duyma. NL-3, 36 (*sämo'*)

Tkm. **simag** (*sima:ğ*) KES, 383 ~ **semag** (*sema:ğ*) KES, 371

5.5. Madde başının Çağatay Türkçesindeki anlamı veya anlamları çağdaş lehçelerde varsa bu anlam veya anlamlar lehçelere yazılmadan sözcüğün lehçedeki kaynağı ve sayfası gösterildi:

adaş Adaş, adları aynı olan kişiler. NL, 39 (*adaş*)

Özb. **adash** (*adaş*) ÖTİL, 27; ÖTS, 17

Tkm. **atdaş** (*a:tdaş*) TTS, 36; TDS, 88

keyin 1. Sonra. 2. -dan sonra, ardından, arkasından. NL-2, 105 (*keyin*)
Özb. **keyin** (*keyin*) ÖTS, 232; ÖTİL, 375

âzim Ar. 1. Azmettiren, yönlendiren. 2. Niyet eden, yola çıkan. NL-2, 507 (*ozim*)

Tkm. **azym** (*a:zim*) KES, 27

5.6. Madde başının Çağatay Türkçesindeki anlamlarının bazıları çağdaş lehçelerde varsa ancak Çağatay Türkçesinde olmayan anlamlar da tespit edilmişse çağdaş lehçelerde aynı olan anlamının numarası sözcüğün yanına yazıldı; farklı anlamları ise ortak anlam sayısından sonraki rakamdan başlayarak anlamı çevrilip aynı numaranın devamına sıralandı:

aded Ar. 1. Sayı, hesap. 2. Dizi, saf, sıra. 3. Adet, baş, tane. 4. Bölük, parça. 5. Defa, kez, kere, sefer. NL, 36 (*adäd*)

Özb. **adad** (*adäd*) 1., 3. ÖTİL, 27; ÖTS, 17 3. Miktar. ÖTİL, 27; ÖTS, 17 4. Numara. ÖTS, 17

edeb Ar. 1. Edep, adap, nezaket, terbiye, incelik; kültürlü olma; iyi ahlak, adaba uygun davranma. 2. Bilim, bilimsel. 3. İlmiahlâk, töre bilimi. 4. Tembih, eğitim, azar, ceza. NL, 35 (*ädäb*)

Tkm. **edep** (*edep*) 1. TTS, 193; KES, 99; TDS, 339; TRZ, 36 2.

Utanma, hayâ. 3. Âdet, gelenek; edebiyat ilmi. KES, 99

5.7. Madde başının Çağatay Türkçesindeki tek anlamı çağdaş lehçelerde varsa ancak Çağatay Türkçesinde olmayan anlamlar da tespit edilmişse çağdaş lehçelerde aynı olan anlamının numarası sözcüğün yanına yazılmadan farklı anlamı veya anlamları ortak anlam sayısından sonraki rakamdan başlayarak anlamı çevrilip aynı numaranın devamına sıralandı:

edebsizlig Ar. +T. Edepsizlik, terbiyesizlik. NL, 36 (*ädäbsizlig'*)

Özb. **adabsizlik** (*ädäbsizlik*) ÖTİL, 26; ÖTS, 17 2. Edep, ahlak kurallarına uymayan iş, hareket. ÖTİL, 26

avret Ar. Utanılacak yer (organ), göbekten aşağı kısım. NL, 32 (*avrät*)

Tkm. **owrat** (*ovrat*) 2. Kadın. KES, 323

5.8. Madde başının Çağatay Türkçesindeki anlamı veya anlamları çağdaş lehçelerde yoksa ancak çağdaş lehçelerde başka anlamı tespit edilmişse ve bir anlam

farklıysa numara verilmeden; birden çok anlam tespit edilmişse 1'den başlayarak numaralandırıldı. Yani, madde başının altına anlam yazılmışsa bu anlam Çağatay Türkçesinde yok ama çağdaş lehçede var demektir:

sallan- Sallanmak, salınarak yürümek. NL-3, 103 (*sollan-*)

Özb. **sollan-** (*sállan-*) Asılmak, asılı kalmak. ÖTİL-II, 66

salın- Atılmak, bırakılmak. NL-3, 103 (*solin-*)

Tkm. **salyn-** (*salın-*) 1. İnşa edilmek, kurulmak. 2. Konmak, yerleşmek. TDS-II, 236

sıpa- Savurmak, sallamak, dağıtmak, saçmak. NL-3, 77 (*siypa-*)

Özb. **siypa-** (*siypa-*) 1. Okşamak, sıvazlamak, ovmak 2. Teselli etmek. ÖTS, 431; ÖTİL-II, 45

Tkm. **sypa-** (*sı:pa-*) Sıvazlamak, okşamak. TTS, 576; TDS-II, 308

5.9. Çağatay Türkçesinden madde başı olarak belirlenen sözcüklerden, Özbek Türkçesi veya Türkmen Türkçesinde ayrı ayrı olmak üzere, yazılışı aynı ama anlamı farklı olan sözcükler ‘yalancı eşdeğer’ olarak değerlendirildi ve madde başı sözcüğün altında sözcüğün başına * işareti konarak gösterildi:

sandal Ar. Güzel kokulu ağaç, sandal ağacı. NL-3, 39 (*sandal*)

*Özb. **sandal** (*sandal*) Evin tabanına, özel bir yere yapılan, köz ile ısıtılan soba. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18

*Özb. **sandal** (*sandal*) Sandalet. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18

saklav Su iti, canavar. NL-3, 30 (*saklov*)

*Tkm. **saklaw** (*saklav*) Saklama, koruma. TTS, 555; TDS-II, 231

5.10. Çağatay Türkçesi kaynağımızda mecaz anlamlar belirtilmediği için Türkiye Türkçesine aktarılırken mecaz anlamlar belirtilmemiştir. Lehçelerin sözlüklerinde belirtilen mecaz anlamlar *mec.* kısaltması ile gösterilmiştir.

agrit- Ağritmak, canını yakmak. NL-2, 546 (*og'rit-*)

Özb. **og'rit-** (*âğrit-*) ÖTS, 350; ÖTİL, 564 2. *mec.* İncitmek, gücendirmek, üzme. ÖTİL, 564

Tkm. **agyrt-** (*a:ğirt-*) 2. *mec.* İncitmek, gücendirmek, üzme. TTS, 24; TDS, 39

6. Kullanılan Yazı Çevirimi Alfabeleri

6.1. Çağatay Türkçesi

Çağ. Arap	Çağ. Kiril	Çağ. Latin (madde başı)	Yazı Çevirimi (parantez içi)
ا, ه	А а	А а / Е е / Â â	А а / Ä ä
ب	Б б	В в	В в
د	Д д	Д д	Д д
ي, اي	Е е / Э э	Е е / Ye, ye / Ê ê / Î î / Î î	Е е
ف	Ф ф	Ф ф	Ф ф
گ	Г г	Г г	Г г
ه, ح	Х х	Ҳ ҳ / H h	H h
ي, اي	И и	Î î / Iı / Î î / E e	Î î
ژ, ج	Ж ж	С с / J j	J j
ك	К к	К к	К к
ل	Л л	Л л	Л л
م	М м	М м	М м
ن	Н н	Н н	Н н
ا	О о	Â â / А а / Е е	О о
پ	П п	Р р	Р р
ق	Қ қ	Қ қ	Қ қ
ر	Р р	Р р	Р р
ص, س, ث	С с	Ş ş / S s / Ş ş	S s
ط, ت	Т т	Т т / Т т	T t
و, او	У у	U u / Ü ü / Ū ū	U u
و	В в	В в	V v
خ	Х х	Ҳ ҳ	X x
ى	Й й	Y y	Y y
ظ, ض, ز, ذ	З з	Ʒ Ʒ / Z z / Ž ž / Ʒ Ʒ	Z z
اوو, او	Ў ў	О о / Ö ö / U u / Ü ü	O' o'
غ	Ғ ғ	Ğ ğ	G' g'
ش	Ш ш	Ş ş	Ş ş
چ	Ч ч	Ç ç	Ç ç
ع	Ъ	,	,
ء	-	,	,
نك	нг	ñ	ng
	Е е > й+е	Ye ye / E e	E e
	Ё ё > й+о	Yo, yo / Yâ, yâ	Yo yo
	Ю ю > й+у	Yu yu / Yü yü	Yu yu
	Я я > й+а	Ya ya / Yä yä	Ya ya

Çağ. Arap	Çağ. Kiril	Çağ. Latin (madde başı)	Yazı Çevirimi (parantez içi)
ا, ه	А а	A a / E e / Â â	A a / Ä ä
ب	Б б	B b	B b
د	Д д	D d	D d
ي, واي	Е е / Э э	E e / Ye, ye / Ê ê / Î î / Î î	E e
ف	Ф ф	F f	F f
گ	Г г	G g	G g
ه, ح	Х х	H h / H h	H h
ي, واي	И и	Î î / Iı / Î î / E e	Î î
ژ, ج	Ж ж	C c / J j	J j
ك	К к	K k	K k
ل	Л л	L l	L l
م	М м	M m	M m
ن	Н н	N n	N n
ا	О о	Â â / A a / E e	O o
پ	П п	P p	P p
ق	Қ қ	Q q	Q q
ر	Р р	R r	R r
ص, س, ث	С с	S s / S s / Ş ş	S s
ط, ت	Т т	T t / T t	T t
و, او	У у	U u / Ü ü / Ů ů	U u
و	В в	V v	V v
خ	Х х	H h	X x
ى	Й й	Y y	Y y
ظ, ض, ز, ذ	З з	Z z / Z z / Ž ž / Z z	Z z
اوو	Ў ў	O o / Ö ö / U u / Ü ü	O' o'
غ	Ғ ғ	Ğ ğ	G' g'
ش	Ш ш	Ş ş	Ş ş
چ	Ч ч	Ç ç	Ç ç
ع	Ъ	,	,
ء	-	,	,
نک	нг	ñ	ng
	Е е > й+е	Ye ye / E e	E e
	Ё ё > й+о	Yo, yo / Yâ, yâ	Yo yo
	Ю ю > й+у	Yu yu / Yü yü	Yu yu
	Я я > й+а	Ya ya / Yä yä	Ya ya

6.2. Özbek Türkçesi

Özb. Kiril	Özb. Latin	Yazı Çevirimi
А а	A a	A a / Ä ä
Б б	B b	B b
Д д	D d	D d
Е е / Э э	E e / e	E e / e
Ф ф	Ff	F f
Г г	G g	G g
Х х	H h	H h
И и	İ i	I ı / İ i
Ж ж	J j	C c
К к	K k	K k
Л л	L l	L l
М м	M m	M m
Н н	N n	N n
О о	O o	Å å
П п	P p	P p
Қ қ	Q q	Q q
Р р	R r	R r
С с	S s	S s
Т т	T t	T t
У у	U u	U u / Ü ü
В в	V v	V v
Х х	X x	X x
Й й	Y y	Y y
З з	Z z	Z z
Ў ў	O' o'	O o / Ö ö
Ғ ғ	G' g'	Ğ ğ
Ш ш	SH sh	Ş ş
Ч ч	CH ch	Ç ç
Ъ	'	'
Birleşik (Yâläşgän) Harfler		
Е е > й+е	Ye, ye / E e	Ye, ye / E e
Ё ё > й+о	Yo, yo	Yâ, yâ
Ю ю > й+у	Yu, yu	Yu, yu / Yü, yü
Я я > й+а	Ya, ya / Yä, yä	Ya, ya

Özb. Kiril	Özb. Latin	Yazı Çevirimi
А а	A a	A a / Ä ä
Б б	B b	B b
Д д	D d	D d
Е е / Ё ё	E e / e	E e / e
Ф ф	Ff	F f
Г г	G g	G g
Х х	H h	H h
И и	İ i	I ı / İ i
Ж ж	J j	C c
К к	K k	K k
Л л	L l	L l
М м	M m	M m
Н н	N n	N n
О о	O o	Å å
П п	P p	P p
Қ қ	Q q	Q q
Р р	R r	R r
С с	S s	S s
Т т	T t	T t
У у	U u	U u / Ü ü
В в	V v	V v
Х х	X x	X x
Й й	Y y	Y y
З з	Z z	Z z
Ў ў	O' o'	O o / Ö ö
Ғ ғ	G' g'	Ğ ğ
Ш ш	SH sh	Ş ş
Ч ч	CH ch	Ç ç
Ъ	'	'
Birleşik (Yâläşgän) Harfler		
Е е > й+е	Ye, ye / E e	Ye, ye / E e
Ё ё > й+о	Yo, yo	Yå, yå
Ю ю > й+у	Yu, yu	Yu, yu / Yü, yü
Я я > й+а	Ya, ya / Yä, yä	Ya, ya

6.3. Türkmen Türkçesi

Tkm. Kiril	Tkm. Latin	Yazı Çevirimi
А а	A a	A a
Б б	B b	B b
Ч ч	Ç ç	Ç ç
Д д	D d	D d
Е е, Э э	E e (Ýe ýe)	E e (Ye ye)
Ә ә	Ä ä	Ää
Ф ф	F f	F f
Г г	G g	G g / Ğ ğ
Х х	H h	H h
И и	I i	İ i
Ж ж	J j	C c
Ж ж	Ž ž	J j
К к	K k	K k
Л л	L l	L l
М м	M m	M m
Н н	N n	N n
Њ њ	Ň ň	Ň ň
О о	O o	O o
Ө ө	Ö ö	Ö ö
П п	P p	P p
Р р	R r	R r
С с	S s	S s
Ш ш	Ş ş	Ş ş
Т т	T t	T t
У у	U u	U u
Ү ү	Ü ü	Ü ü
В в	W w	V v
Ы ы	Y y	I ı
Й й	Ý ý	Y y
З з	Z z	Z z
Е е > й+е	Ýe ýe / E e	Ye ye / E e
Ё ё > й+о	Ýo ýo	Yo yo
Ю ю > й+у	Ýu ýu	Yu yu
Я я > й+а	Ýa ýa	Ya ya

Tkm. Kiril	Tkm. Latin	Yazı Çevirimi
А а	A a	A a
Б б	B b	B b
Ч ч	Ç ç	Ç ç
Д д	D d	D d
Е е, Э э	E e (Ýe ýe)	E e (Ye ye)
Ә ә	Ä ä	Ää
Ф ф	F f	F f
Г г	G g	G g / Ğ ğ
Х х	H h	H h
И и	I i	İ i
Ж ж	J j	C c
Ж ж	Ž ž	J j
К к	K k	K k
Л л	L l	L l
М м	M m	M m
Н н	N n	N n
Ң ң	Ñ ñ	Ñ ñ
О о	O o	O o
Ө ө	Ö ö	Ö ö
П п	P p	P p
Р р	R r	R r
С с	S s	S s
Ш ш	Ş ş	Ş ş
Т т	T t	T t
У у	U u	U u
Ү ү	Ü ü	Ü ü
В в	W w	V v
Ы ы	Y y	I ı
Й й	Ý ý	Y y
З з	Z z	Z z
Е е > й+е	Ýe ýe / E e	Ye ye / E e
Ё ё > й+о	Ýo ýo	Yo yo
Ю ю > й+у	Ýu ýu	Yu yu
Я я > й+а	Ýa ýa	Ya ya

Özb. Kiril	Özb. Latin	Yazı Çevirimi
А а	A a	A a / Ä ä
Б б	B b	B b
Д д	D d	D d
Е е / Ё ё	E e / e	E e / e
Ф ф	Ff	F f
Г г	G g	G g
Х х	H h	H h
И и	İ i	I ı / İ i
Ж ж	J j	C c
К к	K k	K k
Л л	L l	L l
М м	M m	M m
Н н	N n	N n
О о	O o	Å å
П п	P p	P p
Қ қ	Q q	Q q
Р р	R r	R r
С с	S s	S s
Т т	T t	T t
У у	U u	U u / Ü ü
В в	V v	V v
Х х	X x	X x
Й й	Y y	Y y
З з	Z z	Z z
Ў ў	O' o'	O o / Ö ö
Ғ ғ	G' g'	Ğ ğ
Ш ш	SH sh	Ş ş
Ч ч	CH ch	Ç ç
Ъ	'	'
Birleşik (Yäläşgän) Harfler		
Е е > й+е	Ye, ye / E e	Ye, ye / E e
Ё ё > й+о	Yo, yo	Yå, yå
Ю ю > й+у	Yu, yu	Yu, yu / Yü, yü
Я я > й+а	Ya, ya / Yä, yä	Ya, ya

Tkm. Kiril	Tkm. Latin	Yazı Çevirimi
А а	A a	A a
Б б	B b	B b
Ч ч	Ç ç	Ç ç
Д д	D d	D d
Е е, Э э	E e (Ýe ýe)	E e (Ye ye)
Ә ә	Ä ä	Ää
Ф ф	F f	F f
Г г	G g	G g / Ğ ğ
Х х	H h	H h
И и	I i	İ i
Ж ж	J j	C c
Ж ж	Ž ž	J j
К к	K k	K k
Л л	L l	L l
М м	M m	M m
Н н	N n	N n
Ң ң	Ñ ñ	Ñ ñ
О о	O o	O o
Ө ө	Ö ö	Ö ö
П п	P p	P p
Р р	R r	R r
С с	S s	S s
Ш ш	Ş ş	Ş ş
Т т	T t	T t
У у	U u	U u
Ү ү	Ü ü	Ü ü
В в	W w	V v
Ы ы	Y y	I ı
Й й	Ý ý	Y y
З з	Z z	Z z
Е е > й+е	Ýe ýe / E e	Ye ye / E e
Ё ё > й+о	Ýo ýo	Yo yo
Ю ю > й+у	Ýu ýu	Yu yu
Я я > й+а	Ýa ýa	Ya ya

KARŞILAŞTIRMALI SÖZ VARLIĞI VE SÖZLÜK

A a

- ¹ **âb** *Far.* 1. Su. 2. Fayda, kâr, kısmet. NL-2, 495 (*ob*)
Özb. **ob** (*âb*) 1.ÖTS, 330; ÖTİL, 515 2. Aynanın arkasına çekilen sır. ÖTİL, 515
Tkm. **ab** (*a:b*) 2. *mec.* Gözyaşı. KES, 1; TDS, 24
- ² **abâ** *Ar.* Aba, kolsuz üst giyim. NL, 24 (*aba*)
Tkm. **aba** (*aba:*) KES, 1
*Tkm. **aba** (*aba*) 1. Baba. 2. Bir erkek adı. TDS, 24
- ³ **âbâ** *Ar.* Ata, cet. NL-2, 497 (*obo*)
Tkm. **aba** (*a:ba:*) 1. Ata, baba. KES, 1; TDS, 24 2. Bir erkek adı. TDS, 24
- ⁴ **âbâd** *Far.* 1. Abat, müreffeh, ongun. 2. Mutlu, şen, keyifli. NL-2, 497 (*obod*)
Özb. **obod** (*âbâd*) 1.,2. Kalabalık, yoğun nüfuslu. ÖTS, 330; ÖTİL, 516
Tkm. **abat** (*a:ba:t*) 1., 2. Bir kadın adı. TDS, 25
- ⁵ **âbâdân** *Far.* Güzel, hoş, iyi, müreffeh, tertipli, düzenli. NL-2, 498 (*obodon*)
Özb. **obodon** (*âbâdân*) ÖTS, 330; ÖTİL, 517
Tkm. **abadan** (*abada:n*) TTS, 19; TDS, 24 2. Aşkabat şehrindeki bir yerin adı.
3. Bir kadın adı. TDS, 24
- ⁶ **âbâdânîlîg** *Far.+T.* Abatlık, müreffehlik, rahatlık, güzellik, hoşluk, düzenlilik, tertiplilik. NL-2, 498 (*obodonlîg*)
Özb. **obodonlik** (*âbâdânlik*) ÖTS, 330; ÖTİL, 517
Tkm. **abadanlyk** (*abada:nlyk*) TDS, 24
- ⁷ **âbâdger** *Far.* NL-2, 498
- ⁸ **âbâdhîg** *Far.+T.* 1. Abatlık, müreffehlik, rahatlık. 2. Hoşnutluk, noksansızlık. 3. Güzellik, hoşluk, düzenlilik, tertiplilik. NL-2, 498 (*obodlîg*)
Özb. **obodlik** (*âbâdlik*) 3.ÖTS, 330
Tkm. **abatlyk** (*a:ba:tlîk*) 1.,3.TDS, 25
- ⁹ **âbbâ** (?) NL-2, 496
- ¹⁰ **abdâl** *Ar.* İbadet eden, dindar, derviş, kalender, evliya. NL, 22 (*abdol*)
Özb. **abdol** (*abdâl*) ÖTİL, 21; ÖTS, 15 2. Divane, deli. ÖTİL, 21
Tkm. **abdâl** (*abda:l*) KES, 1; TDS, 25 2. Ahmak, aptal. KES, 1 3. Bir erkek adı. TDS, 25
- ¹¹ **abdâlveş** *Ar.+Far.* Kalender gibi, abdâl görünümlü. NL, 22 (*abdolvâş*)
Özb. **abdolvash** (*abdâlvâş*) ÖTİL, 21; ÖTS, 15
- ¹² **âbdân** *Far.* NL-2, 496
- ¹³ **âbdâr** *Far.* Ulu, kıymetli, paha biçilemez; nadir. NL-2, 496 (*obdor*)
*Özb. **obdor** (*âbdâr*) 1. Berrak, şeffaf, parlak. 2. *mec.* Güzel yüzlü, güzel. 3. Su verilen (kılıç). 4. Ucuna zehir sürülen, zehirli ok. ÖTİL, 515
*Tkm. **abdar** (*a:bda:r*) 1. Sulu, su verilen (metal). 2. Hoş, zarif, güzel. 3. Parlak, parıltılı, saf, temiz. KES, 1
- ¹⁴ **abes** *Ar.* Abes, faydasız, gereksiz, boş. NL, 22 (*abäs*)
Özb. **abas** (*abäs*) ÖTİL, 21, ÖTS, 15
Tkm. **abas** (*abas*) KES, 1 ~ **ebes** (*ebes*) KES, 97 ~ **hebes** (*hebes*) TTS, 342; KES, 157; TDS, 561
- ¹⁵ **âbgîne** *Far.* NL-2, 496
- ¹⁶ **âbgîr** *Far.* NL-2, 496
- ¹⁷ **âbgûn** *Far.* NL-2, 496
- ¹⁸ **âbhôr** *Far.* NL-2, 498
- ¹⁹ **âbhôrd** *Far.* NL-2, 499

- ²⁰ **âbhôriş** (?) NL-2, 499
- ²¹ **âbî** Far. +Ar. NL-2, 497
- ²² **âbid** Ar. Kullar, köleler, esirler. NL, 22 (*abid*)
Tkm. **abyt** (*a:bit*) Tanrıya kulluk edenler, ibadet edenler, dindarlar. KES, 4
- ²³ **âbid** Ar. İbadet eden, dindar. NL-2, 497 (*obid*)
Özb. **obid** (*âbid*) ÖTİL, 516
Tkm. **abyt** (*a:bit*) KES, 4
- ²⁴ **âbile** Far. Kabarık, şişkin. NL-2, 497 (*obilä*)
Tkm. **abyla** (*a:bila*) 1. Çiçek hastalığı. 2. Su kabarcığı. KES, 3
- ²⁵ **âbîr** Ar. Geçip giden, yolcu. NL-2, 497 (*obir*)
Tkm. **abyr** (*a:bir*) KES, 3
- ²⁶ **abîr** Ar. Hoş kokulu madde, amber. NL, 22 (*abir*)
Tkm. **abyr** (*abi:r*) KES, 3
- ²⁷ **abîrâsâ** Ar. +Far. NL, 23
- ²⁸ **abîrefşân** Ar. +Far. NL, 23
- ²⁹ **abîrsirişt** Ar. +Far. NL, 23
- ³⁰ **âbkeş** Far. Su döken, su dağıtan; ağaç ve bitkilerin su dağıtan damarı. NL-2, 497 (*obkâş*)
Özb. **obkash** (*âbkâş*) İki ucuna kova asıp omuzda su ve başka nesneler taşımak için kullanılan ağaç eşya, araç. ÖTİL, 516
- ³¹ **abluk** (?) İki yüzlü, münafık. NL, 23
- ³² **âbnûs** Far. Abanoz, abanoz ağacı. NL-2, 497 (*obnus*)
Özb. **obnus** (*âbnus*) ÖTS, 330; ÖTİL, 516
Tkm. **abnus** (*a:bnu:s*) KES, 4
- ³³ **âbpâş** Far. NL-2, 498
- ³⁴ **âbrû(y)** Far. Hürmet, izzet, itibar, saygınlık. NL-2, 498 (*obru ~ obruy*)
Özb. **obro'(y)** (*âbro(y)*) ÖTS, 331; ÖTİL, 517
Tkm. **abru** (*a:bru:*) KES, 4 ~ **abraý** (*a:bray*) TTS, 19
- ³⁵ **âbşâr** Far. NL-2, 499
- ³⁶ **âc** Ar. Fil dişi, fil kemiği. NL-2, 505 (*oj*)
Tkm. **aç** (*a:ç*) TTS, 21; TDS, 26
- ³⁷ **acâyib** Ar. 1. Acayip, şaşırtıcı, hayrete düşüren. 2. Acayip şey, hayrete düşüren varlıklar, tuhaf, garip şeyler. 3. Çekici, güzel, hoş, cazibeli, alımlı. NL, 53 (*ajoyib*)
Özb. **ajoyib** (*acâyib*) 1. ÖTİL, 29; ÖTS, 23 2. ÖTİL, 29 3. ÖTS, 23
Tkm. **ajaýyp** (*aca:yıp*) 1. KES, 4; TDS, 45 2. TDS, 45 3. TTS, 20 4. Görkemli, muhteşem, debdebeli. TDS, 45 5. Mükemmel, şahane, enfes, çok iyi, çok güzel. TDS, 45
- ³⁸ **acdâd** Ar. Babalar, atalar, ecdat. NL, 52 (*âjdod*)
Özb. **ajdod** (*âcdâd*) ÖTİL, 28; ÖTS, 23
Tkm. **ejdat** (*ecda:t*) KES, 99 ~ **ejdad** (*ecda:d*) TDS, 343 ~ **eždat** (*ejda:t*) TDS, 343
- ³⁹ **aceb** Ar. Acayip, şaşırtıcı, garip, hayrete düşüren; olgun, mükemmel; makul, akla yatkın. NL, 48 (*ajäb*)
Özb. **ajab** (*acäb*) 1. Acayip, şaşırtıcı, ilginç, garip, tuhaf, enteresan. ÖTİL, 28; ÖTS, 23 2. mükemmel, çok iyi, harikulade. ÖTS, 23

- Tkm. ajap (acap)* 1. Acayip, garip, şaşırtıcı. TDS, 45; KES, 4 2. Görkemli, muhteşem, debdebeli. 3. Mükemmel, şahane, enfes, çok iyi, çok güzel. TDS, 45 4. Bir kadın adı. TDS, 45
- 40 *acem* Ar. 1. İran ülkesi. 2. Arap olmayan (İranlı, Fars). NL, 50 (*ajām*)
Özb. *ajam (acām)* 2. ÖTİL, 28; ÖTS, 23 2. Şaşmakam müziği ezgilerinden birinin adı. ÖTİL, 28
Tkm. ajam (acam) KES, 4
- 41 *acemî* Ar. İranlı, Farslı (Farsî). NL, 51 (*ajāmi*)
Özb. *ajamiy (acāmiy)* ÖTİL, 28; ÖTS, 23
- 42 *acîb* Ar. 1. Acayip, tuhaf. 2. İnsanı hayrete düşüren, çok güzel. NL, 53 (*ajib*)
Özb. *ajib (acib)* 1. ÖTİL, 28; ÖTS, 23 2. Mükemmel, muhteşem, harikulade. ÖTS, 23
- 43 *âcil* Ar. NL-2, 506
- 44 *âciz* Ar. 1. Aciz, güçsüz, zayıf, çaresiz. 2. Hasta, halsiz. NL-2, 505 (*ojiz*)
Özb. *ojiz (âciz)* 1. ÖTS, 333; ÖTİL, 523
Tkm. ajyz (a:cız) 1. KES, 5; TDS, 46 ~ *âciz (ä:ciz)* KES, 99
- 45 *âcizlik ~ âcizlîg* Ar.+T. Acizlik, güçsüzlük, zayıflık. NL-2, 505 (*ojizliq ~ ojizlig'*)
Özb. *ojizlik (âcizlik)* ÖTS, 333; ÖTİL, 523
- 46 *a'cûbe* Ar. NL, 159
- 47 *a'cûbelik* Ar.+T. NL, 159
- 48 *acûz* Ar. 1. Büyük, ihtiyar, yaşlı; yaşlı kadın. 2. Büyücüler, cadılar; hileci, kurnaz kadın. NL, 54 (*ajuz*)
Özb. *ajuz (acuz)* 1. ÖTS, 24
Tkm. ajuz (acu:z) KES, 5
- 49 *acz* Ar. 1. Acizlik, güçsüzlük, iktidarsızlık. 2. Hastalık. 3. Acizliği, perişanlığı kabul etmek. NL, 52 (*ajz*)
Özb. *ajz (acz)* 1. ÖTİL, 28; ÖTS, 24
Tkm. ajz (acz) 1. KES, 5
- 50 *aç* 1. Aç, tok değil. 2. Yoksul, fakir, sefil. NL-2, 539 (*oç*)
Özb. *och (âç)* 1. ÖTS, 351; ÖTİL, 551
Tkm. aç (a:ç) 1. TTS, 21; TDS, 26 2. TDS, 26
- 51 *aç-* Açmak. NL-2, 539 (*oç-*)
Özb. *och- (âç-)* ÖTS, 352; ÖTİL, 553 2. Yaymak, germek. 3. Keşfetmek, bulmak. 4. Yeni bir şey yaratmak, başlamak. 5. Bir şeyi ortaya çıkarmak, aşikâr kılmak. 6. Güzelleştirme, iyileştirmek. 7. Geliştirmek, yetiştirmek. 8. Bir şeyi etkinliğe başlatmak. 9. Yumurtadan civciv çıkarmak. ÖTİL, 553
Tkm. aç- (aç-) 2. Açığa vurmak, ifşa etmek. 3. Başlatmak, bir şeyi etkinliğe başlatmak. TTS, 21; TDS, 27 4. Yaymak, germek, sermek. 5. Söze başlamak. 6. Alanını genişletmek. TDS, 27
- 52 *açıqlan-* Kızmak, öfkelenmek, hiddetlenmek. NL, 151 (*açig'lan-*)
Özb. *achchiqlan- (aççıqlan-)* ÖTİL, 66; ÖTS, 57 2. Acınmak, üzülmek. ÖTS, 57
Tkm. ajyqlan- (acıqlan-) KES, 5
- 53 *açıqlık ~ aççıqlık* 1. Acılık, acı tat; zorluk, güçlük, azap, eziyet. 2. Kabalık, nezaketsizlik, incitici davranma. NL, 151 (*açig'liq ~ aççıg'liq*)
Özb. *achchiqlık (aççıqlık)* 1. Acı, tadı keskin, ağzı acıtan; ekşi, mayhoş; dili, dişi ve damağı kamaştıran. ÖTİL, 66; ÖTS, 57 2. Duyu organlarına sert etkisi

olan, ızdırap veren. **3.** Yakıcı derecede olan, canı yakan. **4.** Kişiyi azap veren, gönlü inciten, şey; sert, kötü. **5.** Gam, hasret ile dolup taşan, elemli, dertli. **6.** Zorluk, güçlük, sıkıntı, gam, dert, hasret. **7.** Öfke, sinir, gazap. ÖTİL, 66

*Tkm. **ajylyk** (a:cılık) Acılık, acı tat. TTS, 20; TDS, 46*

⁵⁴ **açıqlık** Açıklık, açık olma. NL-2, 539 (*oçig'liq*)

Özb. **ochiqlik** (*âçiklik*) **2.** Kapalı olmayan açık hava mekânı. ÖTS, 351; ÖTİL, 553

*Tkm. **açyklyk** (açıklık) **2.** Havanın açık olması. **3.** Belli, aşikâr olma. TDS, 27*

⁵⁵ **açık ~ açig~ açığ** **1.** Acı, tadı keskin, ağzı acıtan; ekşi, mayhoş, dili, dişi ve damağı kamaştıran. **2.** Azaplı, sıkıntılı; elemli, ızdıraplı, kederli; ağır, zor, güç. **3.** İğneleyici, alaycı, gönlü inciten, kötü söz. **4.** Öfke, sinir, gazap. NL, 150 (*açiq ~ açig' ~ açığ*)

Özb. **achchiq** (*açchiq*) **1.** ÖTİL, 65; ÖTS, 57 **4.** ÖTİL, 65 **3.** Duyu organlarına sert etkisi olan, ızdırap veren. **4.** Yakıcı derecede olan, canı yakan. **5.** Kişiyi azap veren, gönlü inciten, şey; sert, kötü. **6.** Gam, hasret ile dolup taşan, elemli, dertli. **7.** Zorluk, güçlük, sıkıntı, gam, dert, hasret. ÖTİL, 65

*Tkm. **ajy** (a:cı) **1.** Acı, tadı keskin, ağzı acıtan. TTS, 20; TDS, 45 **2.** Demli, sert. **3.** Şehevi, şehvetli. **4.** Batıcı, iğneleyici. TTS, 20 **5.** Uyuşturucu, afyon. **6.** Kötü söz, kırıcı söz, kaba söz. TDS, 45*

⁵⁶ **açıl-** **1.** Açılmak, ayrılmak. **2.** Ortaya çıkmak, açığa vurulmak. **3.** Çözülme, sökölme. NL-2, 539 (*oçil-*)

Özb. **ochil-** (*âçıl-*) **1., 2.** ÖTS, 351; ÖTİL, 552

*Tkm. **açyl-** (açıl-) **1., 2.** TDS, 28*

⁵⁷ **açıt-** Acıtmak, incitmek. NL, 150 (*açit-*)

Özb. **achit-** (*açit-*) ÖTİL, 65; ÖTS, 57 **2.** Ekşitmek, mayalamak. ÖTİL, 65; ÖTS, 57 **3.** İğneleyici, acı söz söylemek. ÖTİL, 65

⁵⁸ **açlıg** Açlık, tok olmama. NL-2, 539 (*oçlig'*)

Özb. **ochlik** (*âçlik*) ÖTS, 352; ÖTİL, 553

*Tkm. **açlyk** (a:çlık) TTS, 21; TDS, 27*

⁵⁹ **açmamak** NL-2, 539

⁶⁰ **açuglug** **1.** Ortaya çıkma, açığa çıkma, açılmış olma. **2.** Gençlik, güzellik. NL-2, 539 (*oçug'lug'*)

Özb. **ochiqlik** (*âçliqlik*) ÖTS, 351; ÖTİL, 553 **2.** Açık hava mekânı. **3.** Aralıktaki yer, aralık. ÖTS, 351

*Tkm. **açyklyk** (açıklık) **2.** Aralıktaki yer, aralık. **3.** Yüreği saflık, iyi kalplilik. **4.** Açık hava mekânı. TDS, 27*

⁶¹ **açuk ~ açug** **1.** Açık, aydınlık, parlak. **2.** Net, belli, aşikâr. NL-2, 539 (*oçuq ~ oçug'*)

Özb. **ochiq** (*âçiq*) **1.** ÖTS, 351; ÖTİL, 552 **2., 3.** Kapalı olmayan, açık. ÖTİL, 552

*Tkm. **açyk** (açık) **1., 2.** Açık, kapalı değil. **3.** İyi yürekli, içi dışı bir olan. TDS, 27*

⁶² **a'dâ** Ar. NL, 159

⁶³ **âdâb** Ar. **1.** Adap, terbiye, edep. **2.** Örf, âdet, yöntem, gelenek. NL-2, 504 (*odob*)

Özb. **odob** (*âdâb*) **1.** ÖTS, 332; ÖTİL, 522

*Tkm. **adap** (a:da:p) **1.** KES, 5*

⁶⁴ **a'dâd** Ar. NL, 159

⁶⁵ **adâlet** Ar. Adalet, hak ve adalete uygunluk, doğruluk. NL, 44 (*adolât*)

- Özb. **adolat** (*adälät*) ÖTİL, 27, ÖTS, 18 2. Gerçek, doğruluk. ÖTS, 18
Tkm. **adalat** (*ada:lat*) Adalet; haklılık; haklı. TTS, 21; TDS, 28
- 66 **adaş** Ar. Adaş, adları aynı olan kişiler. NL, 39 (*adaş*)
Özb. **adash** (*adaş*) ÖTİL, 27; ÖTS, 17
Tkm. **atdaş** (*a:tdaş*) TTS, 36; TDS, 88
- 67 **âdât** Ar. NL-2, 504
- 68 **adâvet** Ar. Düşmanlık, husumet. NL, 43 (*adovät*)
Özb. **adovat** (*adâvät*) ÖTİL, 27; ÖTS, 19 2. Kin, garez, hınç, haset. ÖTİL, 27; ÖTS, 19
Tkm. **adawat** (*ada:vat*) 2. Nefret; kıskançlık, kötü niyet. KES, 6
- 69 **aded** Ar. 1. Sayı, hesap. 2. Dizi, saf, sıra. 3. Adet, baş, tane. 4. Bölük, parça. 5. Defa, kez, kere, sefer. NL, 36 (*adäd*)
Özb. **adad** (*adäd*) 1., 3. ÖTİL, 27; ÖTS, 17 3. Miktar. ÖTİL, 27; ÖTS, 17 4. Numara. ÖTS, 17
Tkm. **adat** (*adat*) 1. KES, 5
- 70 **adedsiz** Ar. +T. Sayısız, hesapsız. NL, 36 (*adädsiz*)
Özb. **adadsiz** (*adädsiz*) ÖTİL, 27; ÖTS, 17
- 71 **âdem** Ar. 1. İnsan, kişi. 2. Âdem peygamber. NL-2, 502 (*odäm*)
Özb. **odam** (*âdäm*) 1. ÖTS, 331; ÖTİL, 520
Tkm. **adam** (*a:dam*) 1. TTS, 21; TDS, 29 2. KES, 5 3. Koca, zevç. TTS, 21; TTS, 21
- 72 **adem** Ar. Yokluk. NL, 36 (*adäm*)
Özb. **adam** (*adäm*) ÖTİL, 27; ÖTS, 17
Tkm. **adem** (*adem*) KES, 6 ~ **edem** (*edem*) KES, 99
- 73 **âdemî** Ar. İnsanlığa mensup, insani. NL-2, 502 (*odämi ~ odämiy*)
Özb. **odamiy** (*âdämiy*) ÖTİL, 520
Tkm. **adamy** (*a:damı:*) KES, 5
- 74 **âdemîgûş** Ar. +Far. NL-2, 503
- 75 **âdemîlîg** Ar. +T. İnsancılık, insan severlik. NL-2, 503 (*odämiylik*)
Özb. **odamiylik** (*âdämiylik*) ÖTS, 331; ÖTİL, 520
- 76 **âdemîsizlîg** Ar. +T. NL-2, 503
- 77 **âdemîşîve** Ar. +Far. NL-2, 503
- 78 **âdemîveş** Ar. +Far. NL-2, 503
- 79 **âdemîveşlîg** Ar. +Far. +T. NL-2, 503
- 80 **âdemîyâne** Ar. +Far. NL-2, 502
- 81 **âdemîzâd** Ar. +Far. NL-2, 502
- 82 **âdemîzâde** Ar. +Far. NL-2, 503
- 83 **âdemlîk** Ar. +T. İnsanilik, insanlık, adamlık. NL-2, 503 (*odämliq*)
Özb. **odamlik** (*âdämlik*) ÖTİL, 520
Tkm. **adamlyk** (*a:damlık*) TDS, 29
- 84 **âdemzâd** Ar. +Far. İnsan, âdemoğlu, insanoğlu. NL-2, 502 (*odämzod*)
Özb. **odamzod** (*âdämzâd*) 2. İnsanlık, beşeriyet. ÖTS, 331; ÖTİL, 520
Tkm. **adamzat** (*a:damza:t*) TTS, 22; KES, 5; TDS, 30
- 85 **âdet** Ar. 1. Âdet, örf, gelenek. 2. Resmîyet. 3. Karakter, huy, kişilik; davranış. 4. Yönlendirme, yönetmelik. NL-2, 503 (*odät*)
Özb. **odat** (*âdät*) 1. ÖTS, 332; ÖTİL, 521
Tkm. **adat** (*a:dat*) 1. TTS, 22; TDS, 30 3. KES, 5
- 86 **âdeten** Ar. Genellikle, çoğunlukla, çoğu zaman. NL-2, 504 (*odätän*)

- Özb. **odatan** (*âdätän*) ÖTS, 332; ÖTİL, 521
87. **âdî** Ar. 1. Düşman, kötü kişi, adi. 2. Ad kavmindeki kişiler. NL-2, 504 (*odiy*)
Tkm. **ady** (*a:di:*) 1. TTS, 22; TDS, 30
88. **âdil** Ar. Adil, adaletli, doğru, dürüst, insaflı. NL-2, 504 (*odil*)
Özb. **odil** (*âdil*) ÖTS, 332; ÖTİL, 521. Bir erkek adı. ÖTİL, 521
Tkm. **adyl** (*a:dıl*) KES, 6; TDS, 31
89. **adîl** Ar. Benzer, denk, beraber. NL, 39 (*adil*)
Tkm. **edil** (*edil*) 1. Tıpatıp, aynen, tıpkı. 2. Tam. TTS, 193; TDS, 340 3. Güya, sanki. TDS, 340
90. **âdîne** Far. NL-2, 504
91. **adl** Ar. 1. Adalet, adillik, doğruluk, hakkaniyet. 2. İnsaf; acımayaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet. NL, 39 (*adl*)
Özb. **adl** (*adl*) 1. ÖTİL, 27; ÖTS, 18
Tkm. **adl** (*adl*) 1. KES, 6
92. **âdmi** Ar. Yalın, sade, basit, gösterişsiz, mütevazı. NL-2, 504 (*odmi*)
Özb. **odmi** (*âdmi*) ÖTS, 332; ÖTİL, 522
93. **adn** Ar. Cennet, bağ, bahçe. NL, 41 (*adn*)
Tkm. **adn** (*adn*) 2. Devamlı ikamet edilen yer. KES, 6
94. **adû ~ adüv** Ar. Düşman, hasım, rakip. NL, 44 (*adu ~ aduv*)
Tkm. **aduw** (*adu:v*) KES, 6
95. **âfâk** Ar. Ufuklar, dünya, âlem. NL-2, 537 (*ofoq*)
Özb. **ofoq** (*âfâq*) ÖTİL, 550
Tkm. **afak** (*a:fa:k*) KES, 6
96. **âfâkgîr** Far. NL-2, 537
97. **âfâksûz** Far. NL-2, 537
98. **afâllâh** Ar. NL, 140
99. **afan ~ afn** Ar. NL, 136
100. **âfât** Ar. NL-2, 537
101. **âferîn** Far. Aferin, bravo. NL-2, 536 (*ofärin*)
Özb. **ofarin** (*âfärin*) ÖTS, 332; ÖTİL, 550
102. **âferîniş** Far. 1. Yaratma, vücuda getirme. 2. Varlık, kâinat. NL-2, 536 (*ofärinîş*)
Tkm. **afariniş** (*a:fari:niş*) 1. KES, 6
103. **âfet** Ar. 1. Afet, bela, musibet. 2. Şanssızlık, bahtsızlık. 3. Zarar getiren, zarar veren. NL-2, 536 (*ofät*)
Özb. **ofat** (*âfät*) 1. ÖTS, 332; ÖTİL, 550
104. **âfetlig** Ar. +T. Bela yağdıran, belalı, bela getiren. NL-2, 537 (*ofätlig*)
Özb. **ofatli** (*âfätli*) ÖTS, 332; ÖTİL, 550
105. **afif** Ar. İffetli, namuslu, temiz. NL, 139 (*afif*)
Özb. **afif** (*afif*) ÖTİL, 63; ÖTS, 20 ~ **afifa** (*afifä*) ÖTİL, 63; ÖTS, 20 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 63.
106. **âfiyet** Ar. Afiyet, sağlık, dinçlik. NL-2, 537 (*ofiyät*)
Özb. **ofiyat** (*âfiyät*) ÖTİL, 550
Tkm. **afyät** (*a:fiyet*) KES, 6
107. **âftâb** Far. 1. Güneş. 2. Nur, ışıık. 3. Güzellik. NL-2, 537 (*oftob*)
Özb. **oftob** (*âftâb*) 1., 2. ÖTS, 332; ÖTİL, 550
108. **âftâbe** Far. Maşrapa, testi, ibrik. NL-2, 538 (*oftobä*)
Özb. **oftoba** (*âftâbä*) ÖTS, 332; ÖTİL, 550

- 108 **âftâbperest** *Far.* 1. Güneşe tapan. 2. Güne bakan, ayçiçeği. NL-2, 538 (*oftobpäräst*)
Özb. **oftobparast** (*âftâbpäräst*) ÖTS, 332; ÖTİL, 551
- 110 **âftâbperestlig** *Far. + T.* Güneşe tapma. NL-2, 538 (*oftobpärästlig*)
Özb. **oftobparastlik** (*âftâbpärästlik*) ÖTİL, 551
- 111 **âftâbrû** *Far.* Güneşli, güneş gören, aydınlık. NL-2, 538 (*oftobro*)
Özb. **oftobro'y** (*âftâbroy*) ÖTS, 332; ÖTİL, 551
- 112 **afv** *Ar.* Af, bağışlama. NL, 136 (*afv*)
Özb. **afv** (*afv*) ÖTİL, 63; ÖTS, 20
Tkm. **afuw** (*afuv*) KES, 6
- 113 **ağa** *Moğ.* Büyük erkek kardeş, ağabey. NL, 168 (*ag'o*) *bk.* **aka** (*aka*)
Özb. **og'a** (*âğa*) ÖTİL, 560; ÖTS, 349 2. Öz ağabey gibi yakın, kıymetli kişi. 3. Yurdun, ülkenin büyüğü, hâkimi. 4. Türlü ihtiyaç ve unvan bildiren birleşik sözcüklerin yapımında kullanılır. 5. Kendinden büyük erkek kişiler için veya hürmet etmek için kullanılan söz. ÖTİL, 560 ~ **aka** (*aka*) ÖTİL, 35; ÖTS, 24 2. Kendinden büyük erkek kişiler için veya hürmet etmek için kullanılan söz. 3. Oğlanc, kulampara. ÖTİL, 35
Tkm. **aga** (*a:ğa*) TTS, 22; TDS, 31 2. Yaşlı akraba. TTS, 22; TDS, 31 3. Ağa (yaşlılara sesleniş). TTS, 22, TDS, 31 4. Hükümdar, hâkim, ağa, bey. TDS, 31
- 114 **âgâhlık** ~ **âgâhlig** *Far. + T.* Haberdarlık, vakıflık; uyanıklık, tetikte olma. NL-2, 502 (*ogohliq ~ ogohlig*)
Tkm. **ägälik** (*ä:gä:lik*) TDS, 369
- 115 **aga ini** *Moğ. + T.* Büyük-küçük erkek kardeşler. NL, 168 (*ag'o ini*)
Özb. **og'a-ini** (*âğa-ini*) 2. Öz ağabey ve kardeş gibi birbirine yakın, kıymetli kişiler. ÖTİL, 560
Tkm. **aga-ini** (*a:ğa-ini*) TTS, 22; TDS, 31
- 116 **aga ini** *Moğ. + T.* Ağabey kardeş, erkek kardeşler. NL-2, 545 (*og'a ini*)
Özb. **og'a ini** (*âğa ini*) ÖTİL, 560
Tkm. **aga ini** (*ağa ini*) TTS, 22; TDS, 31
- 117 **agalıg** Ağabeylik. NL-2, 545 (*og'alig*)
Özb. **og'alik** (*âğalik*) ÖTİL, 560
Tkm. **agalyk** (*a:ğalik*) TDS, 32
Tkm.* **agalyk (*a:ğalik*) Hükümdarlık. TDS, 32
- 118 **âgâz** *Far.* Başlangıç, ön, baş, giriş. NL-2, 546 (*og'oz*)
Özb. **og'oz** (*âğâz*) ÖTS, 349; ÖTİL, 564
Tkm. **agaz** (*a:ga:z*) KES, 7
- 119 **âgeh** ~ **âgâh** *Far.* 1. Haberdar, bilgilendirilmiş. 2. Akıllı, âlim, deneyimli, ihtiyatlı. NL-2, 501 (*ogäh ~ ogoh*)
Özb. **ogoh** (*âgâh*) ÖTS, 332; ÖTİL, 519
Tkm. **ägä** (*ä:gä:*) 1. KES, 111 2. TTS, 189; TDS, 369 ~ **ägäh** (*ä:gä:h*) 1. KES, 111
- 120 **âgehvâr** *Far.* NL-2, 502
- 121 **âgehveş** *Far.* NL-2, 502
- 122 **agır** Ağır, ağır olan. NL-2, 546 (*og'ir*)
Özb. **og'ir** (*âğır*) 2. Zor, çetin, güç. ÖTS, 349; ÖTİL, 562
Tkm. **agyr** (*ağır*) TTS, 24; TDS, 38 2. Zor, güç, çetin. 3. Kötü hava, basık hava, bunaltıcı. 4. Hayati tehlike, ağır hastalık. 5. Kıymetli, pahalı. TDS, 38
- 123 **agirlik** Ağırlık, ağır olma durumu. NL-2, 546 (*og'irliq*)

- Özb. **og'irlik** (*âğırlik*) 2. Yer çekimi. 3. Ağırbaşlılık. ÖTS, 349; ÖTİL, 563 4. Zorluk, güçlük. ÖTİL, 563
Tkm. **agyrlyk** (*ağırlik*) 2. Zorluk, güçlük. TDS, 39
- 124 **agız** 1. Ağız. 2. Sürahi ağzı. NL-2, 545 (*og'iz*)
Özb. **og'iz** (*âğız*) ÖTS, 349; ÖTİL, 561 3. Sokağın, yolun başlangıç kısmı, giriş yeri. ÖTS, 349
Tkm. **agyz** (*ağız*) 2. Giriş çıkış yeri. TTS, 24; TDS, 40 3. Bir şeyin açık kısmı. TTS, 24
- 125 **aglâl** Ar. NL, 168
- 126 **agleb** Ar. Çok; çoğunluk; daha çok. NL, 168 (*ag'lâb*)
Tkm. **aglaba** (*ağla:ba*) KES, 7, TDS, 33 2. Genellikle, çoğunlukla. TTS, 24; TDS, 33
- 127 **agna-** Yuvarlanmak, yere yatıp yuvarlanmak. NL, 168 (*ag'na-*)
Özb. **ag'na-** (*ağna-*) 2. Devrilmek, yıkılmak, düşmek. 3. Bir yana yıkılmak, devrilmek veya ters çevrilmek. ÖTİL, 68 4. Yuvarlamak, kıvrırmak, bükmek. ÖTS, 56
Tkm. **agyna-** (*a:ğına-*) TTS, 23; TDS, 38 2. Yattığı yerde bir yandan öbür yana devrilmek, yuvarlanmak. TTS, 23; TDS, 38 3. Kuma bulanmak. TDS, 38
- 128 **agnat-** Yuvarlatmak. NL, 168 (*ag'nat-*)
Özb. **ag'nat-** (*ağnat-*) 1. Yuvarlanmak, yere yatıp yuvarlanmak. 2. Devrilmek, yıkılmak, düşmek. 3. Yana yıkılmak, devrilmek veya ters çevrilmek. ÖTİL, 69 4. Devirmek, düşürmek. ÖTS, 56
Tkm. **agynat-** (*a:ğinat*) TDS, 38
- 129 **agñiyâ** Ar. Zenginler, muhtaç olmayanlar. NL, 168 (*ag'niyo*)
Tkm. **agnyâ** (*ağniya:*) KES, 7
- 130 **agrâz** Ar. NL, 168
- 131 **agri-** Ağrımak, acı hissetmek, dert çekmek. NL-2, 546 (*og'ri-*)
Özb. **og'ri-** (*âğrı-*) ÖTS, 350; ÖTİL, 564 2.
Tkm. **agyr-** (*a:ğır-*) TTS, 24; TDS, 39
- 132 **agrik ~ agrig** Ağrı, acı, sızı; hastalık, eziyet. NL-2, 546 (*og'riq ~ og'rig'*)
Özb. **og'riq** (*âğrıq*) ÖTS, 350; ÖTİL, 564
Tkm. **agry** (*a:ğırı*) TTS, 24; TDS, 39
- 133 **agrit-** Ağritmak, canını yakmak. NL-2, 546 (*og'rit-*)
Özb. **og'rit-** (*âğrit-*) ÖTS, 350; ÖTİL, 564 2. *mec.* İncitmek, gücendirmek, üzme. ÖTİL, 564
Tkm. **agryt-** (*a:ğirt-*) 2. *mec.* İncitmek, gücendirmek, üzme. TTS, 24; TDS, 39
- 134 **agu** Ağı, zehir. NL-2, 547 (*og'u*)
Özb. **og'u** (*âğu*) ÖTS, 350; ÖTİL, 564
- 135 **aguluk** Ağılı, zehirli. NL-2, 547 (*og'uluq*)
Tkm. **awuly** (*a:vulu*) 2. Şiddetli. TTS, 37; TDS, 93 3. Acılı, sızlayan. 4. *mec.* Acı, iğneli, dokunaklı. TDS, 93
- 136 **âğûş** Far. Kucak, koyun, bağır. NL-2, 547 (*og'uş*)
Özb. **og'ush** (*âğuş*) ÖTS, 350; ÖTİL, 565
Tkm. **aguş** (*a:gu:ş*) KES, 7
- 137 **âğuşte** Far. NL-2, 547
- 138 **agýâr** Ar. Yabancılar, ötekiler; rakipler, düşmanlar. NL, 167 (*ag'yor*)
Özb. **ag'yor** (*ağyâr*) ÖTİL, 68; ÖTS, 56
Tkm. **agýar** (*ağya:r*) KES, 7; TDS, 42

- ¹³⁹ **ağziye** Ar. NL, 167
- ¹⁴⁰ **ah** Ah! Ünlem. NL-2, 547 (*oh*)
Özb. **oh** (*âh*) ÖTS, 333; ÖTİL, 565
Tkm. **ah** (*a:h*) TDS, 43
- ¹⁴¹ **aḥad** Ar. Bir, tek; yalnız. NL, 168 (*ahad*)
Tkm. **ahat** (*ahat*) 2. Allah. KES, 8
- ¹⁴² **aḥakk** Ar. NL, 168
- ¹⁴³ **aḥâlî** Ar. Halklar, kişiler, insanlar. NL, 183 (*aholi*)
Özb. **aholi** (*ahâli*) ÖTİL, 70; ÖTS, 22
Tkm. **ähaly** (*äha:li:*) KES, 111
- ¹⁴⁴ **âhâr** Far. Ahar, nişasta, kola. NL-2, 549 (*ohor*)
Özb. **ohor** (*âhâr*) ÖTS, 333; ÖTİL, 566
- ¹⁴⁵ **aḥass I** Ar. NL, 146
- ¹⁴⁶ **aḥaşş II** Ar. NL, 146
- ¹⁴⁷ **aḥavî** Ar. NL, 146
- ¹⁴⁸ **aḥbâb** Ar. Dostlar, yarenler, sırdaşlar. NL, 168 (*ahbob*)
Özb. **ahbob** (*ahbâb*) ÖTİL, 69; ÖTS, 22
Tkm. **ahbap** (*ahba:p*) KES, 8
- ¹⁴⁹ **aḥbâblık** Ar. + T. NL, 169
- ¹⁵⁰ **aḥbâr** Ar. Haber, haberler, bilgiler. NL, 146 (*axbor*)
Özb. **axbor** (*äxbâr*) ÖTİL, 64; ÖTS, 51
Tkm. **ahbar** (*ahba:r*) KES, 8
- ¹⁵¹ **aḥbâr** Ar. NL, 169
- ¹⁵² **aḥbâş** Ar. NL, 146
- ¹⁵³ **ahd I** Ar. Ant, yemin, söz, antlaşma, sözleşme. NL, 169 (*ahd*)
Özb. **ahd** (*ahd*) ÖTİL, 69; ÖTS, 22
Tkm. **äht** (*äht*) KES, 112, TTS, 190; TDS, 369
- ¹⁵⁴ **ahd II** Ar. NL, 170
- ¹⁵⁵ **ahdnâme** Ar. + Far. Yazılı sözleşme. NL, 170 (*ahdnomä*)
Özb. **ahdnoma** (*ahdnâmä*) ÖTİL, 69; ÖTS, 22
Tkm. **ähdnama** (*ähdna:ma*) TTS, 190; TDS, 370
- ¹⁵⁶ **aḥdsiken** Ar. + Far. NL, 170
- ¹⁵⁷ **âhek** Far. Kireç. NL-2, 547 (*ohäk*)
Özb. **ohak** (*âhäk*) ÖTS, 333; ÖTİL, 565
- ¹⁵⁸ **âhen** Far. Demir. NL-2, 547 (*ohän*)
Tkm. **ahan** (*a:han*) KES, 8
- ¹⁵⁹ **âheng I** Far. Niyet, kasıt, maksat, meyil. NL-2, 547 (*ohäng*)
Tkm. **ahen** (*a:heñ*) KES, 8
- ¹⁶⁰ **âheng II** Far. Ahenk, melodi, uyum. NL-2, 548 (*ohäng*)
Özb. **ohang** (*âhäng*) ÖTS, 333; ÖTİL, 565
Tkm. **ahen** (*a:heñ*) KES, 8
- ¹⁶¹ **âheng III** Far. NL-2, 548 (*ohäng*)
- ¹⁶² **âhengcâme** Far. NL-2, 548
- ¹⁶³ **âhenger** Far. Demirci, demir ustası. NL-2, 548 (*ohängär*)
Tkm. **ahanger** (*a:hanger*) KES, 8
- ¹⁶⁴ **âhenglig** Far. + T. NL-2, 548
- ¹⁶⁵ **âhengüdâz** Far. NL-2, 548
- ¹⁶⁶ **âhenîn** Far. Demirden yapılan. NL-2, 548 (*ohänin*)

- Tkm. **ahanyn** (*a:hani:n*) KES, 8
167. **âhenînvâr** Far. NL-2, 548
168. **âhenpâre** Far. NL-2, 548
169. **âheste** Far. Aheste, yavaş, ağır. NL-2, 548 (*ohistä*)
Özb. **ohista** (*âhistä*) ÖTS, 333; ÖTİL, 565
Tkm. **ahysta** (*a:hista*) KES, 9
170. **âhestelig** Far. +T. Ağırılık, yavaşlık, durgunluluk. NL-2, 549 (*ohistâlig'*)
Özb. **ohistalik** (*âhistâlik*) ÖTS, 333
171. **ahfâd** Ar. NL, 184
172. **ahger** Far. Ateş, alev; âşık. NL, 146 (*axgâr*)
Tkm. **ahger** (*ahğer*) Ateş, alev; yanar kömür. KES, 8
173. **ahgernişin** Far. NL, 147
174. **ahî** Ar. NL, 147
175. **ahî** Ar. NL, 147
176. **âhîr** Ar. Ahir, son. NL-2, 538 (*oxir*)
Özb. **oxir** (*âxir*) ÖTS, 346; ÖTİL, 551
Tkm. **ahyr** (*a:hır*) TTS, 26
177. **âhîret** Ar. Ahiret, öteki dünya, ölümden sonraki hayat. NL-2, 538 (*ohirât*)
Özb. **oxirat** (*âxirât*) ÖTS, 346; ÖTİL, 551
Tkm. **ahyret** (*a:hîret*) TDS, 44
178. **ahkâm** Ar. Hükümler, kararlar, yöntemler, kanunlar; emirler. NL, 170 (*ahkom*)
Tkm. **âhkam** (*âhka:m*) KES, 111
179. **ahlâk** Ar. Ahlak, davranış, huy, kişilik, tabiat; edep, adap, nezaket, terbiye, incelik. NL, 148 (*axloq*)
Özb. **axloq** (*axlâq*) ÖTİL, 64; ÖTS, 51
Tkm. **ahlak** (*ahla:k*) Ahlak. TTS, 26; TDS, 43
180. **ahlâklık** Ar. +T. Ahlaklı, terbiyeli, edepli, adaplı. NL, 148 (*axloqliq*)
Özb. **axloqli** (*axlâqli*) ÖTİL, 64; ÖTS, 51
Tkm. **ahlakly** (*ahla:kly*) TDS, 43
181. **ahlât** Ar. Atıklar, çöpler, süprüntüler; karışımlar, bileşenler; her türlü fikirler. NL, 148 (*axlot*)
Özb. **axlat** (*axlât*) 1. Atıklar, çöpler, süprüntüler. ÖTİL, 64; ÖTS, 51 2. Rezil, kötü, cenabet kimse. ÖTİL, 64
182. **ahmak** Ar. Ahmak, aptal, saf, enayi, kolay aldanan, toy, anlayışsız, cahil. NL, 183 (*ahmaq*)
Özb. **ahmoq** (*ahmâq*) ÖTİL, 69; ÖTS, 22
183. **ahmâl** Ar. Yükler. NL, 183 (*ahmol*)
Tkm. **ahmal** (*ahma:l*) KES, 9
184. **ahmer** Ar. Kızıl. NL, 183 (*ahmâr*)
Tkm. **ahmar** (*ahmar*) KES, 9
185. **ahmerî** Ar. NL, 183
186. **ahrâr** Ar. NL, 183
187. **ahreb** Ar. NL, 148
188. **ahrem** Ar. NL, 148
189. **ahsen** Ar. 1. En iyi, en güzel, çok güzel. 2. Övgü, methiye, aferin. NL, 183 (*ahsân*)
Tkm. **ahsan** (*ahsan*) 1. KES, 10
190. **ahsente** Ar. Aferin!, Bravo! NL, 184 (*ahsântä*)

- Tkm. ahsant (ahsant)* KES, 10
- ¹⁹¹ **ahsumla-** NL, 148
- ¹⁹² **ahşâ** Ar. NL, 184
- ¹⁹³ **ahşâm** Akşam, akşam vakti. NL-2, 539 (*oxşom*)
Özb. **oqshom** (*âqşâm*) ÖTS, 341; ÖTİL, 560
- ¹⁹⁴ **ahtaçı** NL, 150
- ¹⁹⁵ **ahtam** Ar. Bir aruz vezni. NL, 184 (*ahtam*)
**Tkm. ahtam (ahtam)* Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlardan biri. KES, 10
- ¹⁹⁶ **ahtar-** Aramak, araştırmak. NL, 150 (*axtar-*)
Özb. **axtar-** (*axtar-*) ÖTİL, 64; ÖTS, 51
Tkm. agtar- (*ağtar-*) 2. İyice araştırmak, yoklamak, karıştırmak. TTS, 25; TDS, 37
- ¹⁹⁷ **ahter** Far. 1. Yıldız. 2. Kader, kısmet; baht, şans. 3. Yüz, cemal, güzellik, yüz güzelliği. 4. Bayrak, tuğ. 5. Menzil, mekân; şule, ışık. NL, 148 (*axtär*)
Tkm. ahtar (ahtar) Yıldız; vakit, zaman. KES, 10
- ¹⁹⁸ **ahterfişân** Far. NL, 150
- ¹⁹⁹ **ahterşunâs** Far. NL, 150
- ²⁰⁰ **âhû** Far. Ahu, ceylan. NL-2, 549 (*ohu*)
Özb. **ohu** (*âhu*) ÖTS, 333; ÖTİL, 566
Tkm. ahuw (a:huv) KES, 10; TDS, 44
- ²⁰¹ **âhûgirlik** Far. + T. NL-2, 549
- ²⁰² **ahvâl** Ar. Durumlar, haller, vaziyetler. NL, 169 (*ahvol*)
Özb. **ahvol** (*ahvâl*) ÖTİL, 69; ÖTS, 23 2. Yaşam koşulları, hayat şartları. 3. Dâhili durum, keyfiyet. ÖTİL, 69
Tkm. ahwal (ahva:l) KES, 10; TDS, 44
- ²⁰³ **ahvel** Ar. Şaşı, yan bakan. NL, 169 (*ahvâl*)
Tkm. ahwel (ahvel) KES, 10
- ²⁰⁴ **ahvellik** Ar. NL, 169
- ²⁰⁵ **ahveş** T. + Far. NL-2, 548
- ²⁰⁶ **ahyânen** Ar. Bazen, arada sırada. NL, 170 (*ahyonân*)
Özb. **ahyon** (*ahyân*) ÖTİL, 69; ÖTS, 23
Tkm. ahýanan (ahya:nan) Tesadüfen, rastgele; birden; bazen, arada sırada. KES, 10 ~ **âhýanan** (*âhya:nan*) Tesadüfen, rastlantıyla, kimi zaman. KES, 113
- ²⁰⁷ **ahz** Ar. Alma, kabul etme. NL, 147 (*axz*)
Tkm. ahz (ahz) KES, 10
- ²⁰⁸ **ahzân** Ar. Gamlar, kaygılar, elemeler. NL, 170 (*ahzon*)
Tkm. ahzan (ahza:n) KES, 10
- ²⁰⁹ **ahzar** Ar. Gök mavisi; yeşil. NL, 147 (*axzar*)
Tkm. ahzar (ahzar) Yeşil. KES, 10
- ²¹⁰ **ahzargûn** Ar. + Far. NL, 147
- ²¹¹ **ahzarî** Ar. NL, 147
- ²¹² **ahzarpûş** Ar. + Far. NL, 147
- ²¹³ **ahzarveş** Ar. + Far. NL, 147
- ²¹⁴ **âid** Ar. Ait, mensup. NL-2, 510 (*oid*)
Özb. **oid** (*âid*) ÖTS, 333; ÖTİL, 526
- ²¹⁵ **ajrig** Ayırık otu. NL, 54 (*ajrig'*)
Özb. **ajriq** (*ajriq*) ÖTİL, 29; ÖTS, 24

- ²¹⁶ **ak** 1. Ak, beyaz renk, kır. 2. Temiz, saf, pak. NL-2, 544 (*oq*)
 Özb. **oq** (*âq*) 1.ÖTS, 340; ÖTİL, 557 2., 3. Votka. 4. Devrimci. 5. Hastalık sonucu gözde oluşan perde. ÖTİL, 557
 Tkm. **ak** (*a:k*) 1.TTS, 26; TDS, 46 2. TDS, 46 3. Süt ve süt ürünleri. 4. Buğday, tahıl, arpa. 5. Avlanmak için kullanılan tuzak, balık toru. 6. Hastalık sonucu gözde oluşan perde. KES, 10
- ²¹⁷ **ak-** Akmak, dökülmek. NL-2, 544 (*oq-*)
 Özb. **oq** (*âq*) ÖTS, 341; ÖTİL, 559 2. Bir yöne doğru yürümek. 3. *mec.* Geçmek, geçip gitmek. ÖTİL, 559
 Tkm. **ak-** (*ak-*) TTS, 26; TDS, 49
- ²¹⁸ **aka** Moğ. Ağabey, büyük erkek kardeş. NL, 72 (*aka*) bk. **aga** (*ag'o*)
 Özb. **aka** (*aka*) ÖTİL, 35; ÖTS, 24 2. Kendinden büyük erkek kişiler için veya hürmet etmek için kullanılan söz. 3. Oğlanc, kulampara. ÖTİL, 35 ~ **og'a** (*âğa*) ÖTİL, 560; ÖTS, 349 2. Öz ağabey gibi yakın, kıymetli kişi. 3. Yurdun, ülkenin büyüğü, hâkimi. 4. Türlü ihtiyaç ve unvan bildiren birleşik sözcüklerin yapımında kullanılır. 5. Kendinden büyük erkek kişiler için veya hürmet etmek için kullanılan söz. ÖTİL, 560
 Tkm. **aga** (*a:ğa*) TTS, 22; TDS, 31 2. Yaşlı akraba. TTS, 22; TDS, 31 3. Ağa (yaşlılara sesleniş). TTS, 22; TDS, 31 4. Hükümdar, hâkim, ağa, bey. TDS, 31
- ²¹⁹ **aka** NL-2, 545
- ²²⁰ **aḳabât** Ar. NL, 161
- ²²¹ **aḳabe** ~ **aḳbe** Ar. Zorluk, güçlük, sıkıntı; engebeli, zorlu, tehlikeli yollar, dağ yolları. NL, 161 (*aqabâ* ~ *aqbâ*)
 Özb. **aqba** (*aqbâ*) Dağ yolu, geçit. ÖTS, 38
- ²²² **a'ḳal** Ar. NL, 161
- ²²³ **aḳâlim** Ar. NL, 166
- ²²⁴ **akar-** Ağarmak, beyazlaşmak, bozarmak. NL-2, 545 (*oqar-*)
 Özb. **oqar** (*âqar*) ÖTS, 340; ÖTİL, 557 2. Beti benzi atmak, yüzünün rengi gitmek. 3. Aydınlanmak. ÖTİL, 557
 Tkm. **agar-** (*a:ğar-*) 2. Aydınlanmak. TTS, 22; TDS, 32 3. Beti benzi atmak, yüzünün rengi gitmek. 4. Büyüyüp yetişmek. 5. Karla kaplanmak. TDS, 32
- ²²⁵ **akart-** Ağartmak, beyazlaştırmak. NL-2, 544 (*oqart-*)
 Özb. **oqart-** (*âqart-*) ÖTİL, 558
 Tkm. **agart-** (*a:ğart-*) TDS, 32 2. Badana etmek. TTS, 23 3. Soldurmak. 4. Parlatmak. TTS, 23; TDS, 32 5. Rengi gitmek, beti benzi atmak. TDS, 32
- ²²⁶ **akçe** Akçe, para. NL-2, 545 (*oqçâ*)
 Özb. **aqcha** (*âqça*) ÖTS, 38; ÖTİL, 68
- ²²⁷ **aḳd** Ar. 1. Bağlı, bağlanmış; bağ, düğüm; nikâh. 2. Seçme, seçim. NL, 162 (*aqd*)
 Tkm. **akyt** (*akıt*) Düğümleme, bağlama. KES, 11
- ²²⁸ **aḳdâḥ** Ar. NL, 163
- ²²⁹ **aḳdâm** ~ **iḳdâm** Ar. NL, 162
- ²³⁰ **aḳdem** Ar. NL, 162
- ²³¹ **aḳdes** Ar. En mukaddes; çok temiz. NL, 162 (*aqdäs*)
 Tkm. **akdas** (*akdas*) KES, 10
- ²³² **âḳıbet** Ar. Akıbet, sonuç, netice. NL-2, 544 (*oqibât*)
 Özb. **oqibat** (*âqibât*) ÖTS, 340; ÖTİL, 558
 Tkm. **akybet** (*a:kıbet*) KES, 10; TDS, 50
- ²³³ **âḳıbetülemr** Ar. Sonunda, neticede. NL-2, 544 (*oqibâtilämr*)

- Tkm. akybetilemr (a:kıbetilemr)* KES, 10
- ²³⁴ **âkıle** Ar. NL, 163
- ²³⁵ **akız-** Akıtmak, dökmek. NL-2, 544 (*oqız-*)
Özb. oqız- (*âqız-*) ÖTS, 340; ÖTİL, 558
Tkm. akыз- (*akız-*) KES, 11; TDS, 51
- ²³⁶ **akîde** Ar. **1.** İnanç, inanma, yürekten bağlılık, içtenlik. **2.** Düşünce, fikir; bilme. NL, 163 (*aqidä*)
Özb. aqida (aqidä) **1.** ÖTİL, 67; ÖTS, 38 **2.** Körü körüne inanma, dogma. **3.** Bir kadın adı. ÖTİL, 67
Tkm. akyda (akı:da) **1., 2., 3.** Dinî inancın esasları; her çeşit inceleme ve eleştirme dışında tutulan dinî fikir. KES, 11; TDS, 50
- ²³⁷ **akîk** Ar. Kızıl renkli değerli bir taş, akik. NL, 163 (*aqiq*)
Özb. aqiq (aqiq) **1.** ÖTİL, 67; ÖTS, 38. **2.** Kız kuşu, sarıasma kuşu rengi, kızılımsı, kırmızı. ÖTİL, 67
Tkm. akyk (akı:k) KES, 11
- ²³⁸ **âkil** Ar. Akıllı, zeki, bilgili. NL-2, 545 (*oqil*)
Özb. oqil (âqıl) ÖTS, 340; ÖTİL, 558 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 558
Tkm. akyl (akıl) KES, 11; TDS, 51
- ²³⁹ **akl** **1.** Akıl, idrak, zihin. **2.** Bilginlik, bilgelik; fehim, anlama, kavrama. NL, 163 (*aql*)
Özb. aql (aql) **1.** ÖTİL, 67; ÖTS, 38, **2., 3.** Bilinç, şuur; beyin. **4.** Fikir, öğüt, nasihat. ÖTİL, 67; ÖTS, 38
Tkm. akyl (akıl) **1.** TTS, 27; KES, 11 **2.** Fehim, anlama, kavrama. TDS, 50
- ²⁴⁰ **aklâyin** Ar. + Far. NL, 166
- ²⁴¹ **aklen** Ar. Akıl dolayısıyla, aklen. NL, 166 (*aqlän*)
Özb. aqlan (aqlän) ÖTS, 38
- ²⁴² **aklzudâ** Ar. + Far. NL, 166
- ²⁴³ **akrabâ** Ar. Akrabalar, yakınlar. NL, 166 (*aqrabo*)
Özb. aqrabo (aqrabâ) ÖTİL, 68; ÖTS, 38
Tkm. akrap (akrap) Yakın, en yakın. KES, 11
- ²⁴⁴ **akrân** Ar. NL, 167
- ²⁴⁵ **akreb** Ar. Akrep; akrep burcu. NL, 166 (*aqrâb*)
Özb. aqrab (aqrâb) **1.** Akrep burcu. **2.** Güneş takviminin sekizinci ayı. ÖTİL, 68 **3.** Akrep. ÖTS, 38
Tkm. akrap (akrap) **1.** Akrep. KES, 11 **2.** Güneş takviminin sekizinci ayı. KES, 11; TDS, 50 **3.** Bir yıldız adı. KES, 11; TDS, 50 **4.** Devenin yularında, yanak kısmına takılan dört dişli demir. TDS, 50
- ²⁴⁶ **aks** Ar. **1.** Görünüş, tasvir, tanım, biçim, akis, yansı. **2.** Alev, ateş, güneş ışınlarının yansması, gün ışığı. **3.** Karşı taraf, ters taraf; zıt, ters. NL, 73 (*aks*)
Özb. aks (aks) **1.** ÖTİL, 36; ÖTS, 25 **3.** ÖTİL, 36, ÖTS, 25 **3.** Tuttuğunu koparan, sözle ikna olmayan, inatçı, dirençli, aksi, dik başlı. ÖTİL, 36, ÖTS, 25 **4.** Etki, tesir. ÖTİL, 36, ÖTS, 25
Tkm. eks (eks) **1.** Bir şeyin parlak bir yerde beliren hayali. **2.** Yansıma. KES, 101
- ²⁴⁷ **akşâ** Ar. Yukarı, yüksek, üst; ağ, tor; sınır, hat, uzak. NL, 167 (*aqso*)
Tkm. aksa (aksa:) En sondaki, en uzaktaki. KES, 11
- ²⁴⁸ **aksak** Aksak, topal. NL-2, 545 (*oqsoq*)

- Özb. **oqsoq** (*âqsâq*) ÖTS, 341; ÖTİL, 5602. *mec.* Geride kalmış, düşük seviyeli. ÖTİL, 560
- 248 **akşâm** Ar. Kısımlar, bölümler. NL, 167 (*aqsom*)
Tkm. **aksam** (*aksa:m*) KES, 11
- 250 **âksûn** (?) NL-2, 545
- 251 **akşam** Akşam, tün. NL, 167 (*aqşom*)
Özb. **oqshom** (*âqşâm*) ÖTİL, 560; ÖTS, 341 2. Güneşin batmasıyla gecenin başlaması arasındaki yarı ışık vakit. ÖTİL, 560
Tkm. **agşam** (*ağşam*) TTS, 25; TDS, 36 2. Akşam namazının ve vaktinin adı. 3. Akşam yapılan kültürel etkinlik, eğlence. TDS, 36
- 252 **akşam** Akşam. NL-2, 545 (*oqşom*)
Özb. **oqshom** (*âqşâm*) ÖTS, 341; ÖTİL, 560
- 253 **akşamgi** Akşamki, akşam vaktinde olan. NL, 167 (*aqşomg'i*)
Özb. **oqshomgi** (*âqşâmgi*) ÖTS, 341
Tkm. **agşamky** (*ağşamkı*) TTS, 25; TDS, 36
- 254 **akâtâ** Ar. NL, 167
- 255 **akâtâb** Ar. 1. Kutuplar. 2. Evliyalar. NL, 167 (*aqtob*)
Tkm. **aktap** (*akta:p*) 1., 2., 3. Bir şeyin ortasından geçen okun iki ucu. KES, 11
- 256 **akvâl** Ar. Laflar, sözler, rivayetler. NL, 161 (*aqvol*)
Tkm. **akwal** (*akva:l*) KES, 11
- 257 **akviyâ** Ar. NL, 161
- 258 **al I** Kızıl, kızıl renk. NL-2, 512 (*ol*)
Özb. **ol** (*âl*) ÖTS, 334; ÖTİL, 528
Tkm. **al** (*a:l*) TTS, 27; KES, 12; TDS, 52
*Tkm. **al** (*a:l*) Cin, şeytan. TDS, 52
*Tkm. **al** (*a:l*) 1. Yiyecek bozukluğundan dolayı meydana gelen alerjik bir cilt hastalığı. 2. Bir hastalık sebebiyle bilinç kaybına yol açan bir hastalık. TDS, 52
- 259 **al II** Al, hile. NL-2, 513 (*ol*)
Tkm. **al** (*a:l*) KES, 12; TDS, 52
*Özb. **ol** (*âl*) Kızıl, kızıl renk. ÖTS, 334; ÖTİL, 528
*Tkm. **al** (*a:l*) Cin, şeytan. TDS, 52
*Tkm. **al** (*a:l*) 1. Yiyecek bozukluğundan dolayı meydana gelen alerjik bir cilt hastalığı. 2. Bir hastalık sebebiyle bilinç kaybına yol açan bir hastalık. TDS, 52
- 260 **al III** Ar. Aile, hanedan; soy, sülale, zürriyet. NL-2, 513 (*ol*)
Tkm. **al** (*a:l*) KES, 11
*Özb. **ol** (*âl*) Kızıl, kızıl renk. ÖTS, 334; ÖTİL, 528
*Tkm. **al** (*a:l*) Cin, şeytan. TDS, 52
*Tkm. **al** (*a:l*) 1. Yiyecek bozukluğundan dolayı meydana gelen alerjik bir cilt hastalığı. 2. Bir hastalık sebebiyle bilinç kaybına yol açan bir hastalık. TDS, 52
- 261 **al ~ el** 1. El. 2. Ön, yüz yüze, karşı. NL, 75 (*al ~ el*)
Tkm. **el** (*el*) 1. TTS, 197; TDS, 345 2. Kol. TDS, 345 3. Emir, himaye, bağımlılık. TDS, 345
- 262 **al-** Almak, faydalanmak; ele geçirmek, zapt etmek. NL-2, 513 (*ol-*)
Özb. **ol-** (*âl-*) ÖTS, 336; ÖTİL, 533
Tkm. **al-** (*al-*) TTS, 27; TDS, 59
- 263 **alâ** Ar. Yükseklik, üstün derece. NL, 80 (*alo*)
Özb. **alo** (*alâ*) Üstün, yüce, ulu. ÖTİL, 41; ÖTS, 30
- 264 **a'lâ** 1. Yüce, yüksek. 2. Üstün, daha yüksek, daha, yüce. NL, 160 (*a'lo*)

- Özb. **a'lo** (*a'lâ*) 1. ÖTS, 58 2. ÖTİL, 66; ÖTS, 58 3. Eğitim-öğretimde beşlik not sisteminin en yüksek değeri. 4. Bir erkek adı. ÖTİL, 66
- 26 **ala bula** Alaca, karışık renkli, rengarenk. NL, 80 (*alo-bula*)
Özb. **alo-bula** (*alâ-bula*) ÖTİL, 529; ÖTS, 334 2. Özellikleri bakımından aynı türden olmayan, karışık, birleşik, melez. ÖTİL, 529
Tkm. **alabeder** (*a:labeder*) TTS, 27; TDS, 52
- 26 **alaça** Alaca, rengârenk; bir kumaş adı. NL, 81 (*aloça*)
Özb. **olacha** (*âlâça*) 1. Alaca, rengârenk. ÖTİL, 530; ÖTS, 335 2. Yol yol çizgili veya yün kumaş. ÖTİL, 530 3. Benekli, noktalı. 4. Çizgili, yol yol, şeritli. ÖTS, 335
Tkm. **alaja** (*a:laca*) 1. Beyaz ve siyah tirelerle eğrilmiş iplik. TTS, 27 2. Bir kumaş adı. 3. Alaça kumaşından dikilen kadın gömleği. TDS, 52
- 27 **alaçuk ~ alaçuğ** Çadır; otağ, tente; baraka, kulübe. NL, 81 (*aloçuq ~ aloçug'*)
Özb. **olachiq** (*âlâçiq*) ÖTİL, 530; ÖTS, 335
- 28 **alaçuk** NL-2, 518
- 28 **alâhân** Far. NL, 81
- 29 **âlâhânîlîg** Far. + T. NL-2, 518
- 29 **alâhide** Ar. Başkalarından uzak, ayrı, müstakil; biricik, tek, başkaca. NL, 81 (*alohidä*)
Özb. **alohida** (*alâhidä*) ÖTİL, 42; ÖTS, 30 2. Kendine has, başkalarından farklı olan, ayrılan, başkaca; mahsus, özel. ÖTİL, 42; ÖTS, 30
- 29 **alâka** Ar. 1. Münasebet, ilişki, bağlantı; davranışın ortaya çıkması. 2. Sarık veya kavuk ocağı. NL, 81 (*aloqa*)
Özb. **aloqa** (*alâqa*) 1. Kişiler, nesneler, olaylar arasındaki ilişki. ÖTİL, 42; ÖTS, 31 2. Teşkilatlar, devletler arasındaki ilişki. 3. İlgililik, ilişkililik, alakadarlık. 4. İletişim kurma aracı. ÖTİL, 42 5. Sevgi münasebetleri. ÖTİL, 42 6. Haberleşme, iletişim. ÖTS, 31
- 29 **alâkalık** Ar. + T. NL, 81
- 29 **alâlâ** Ar. 1. Gürültü, patırtı, yaygara, kavga. 2. Söylenti, dedikodu, havadis; ün, şöhret; tartışma, dalaş; söz, laf. NL, 80 (*alolo*)
Tkm. **alala** (*ala:la*) 1., 2. Kinayeli söz. KES, 12
- 29 **a'lâm** Ar. NL, 160
- 29 **alaman** Kalabalık, yığın, sürü, cemaat. NL-2, 518 (*olomon*)
Özb. **olomon** (*âlâmân*) ÖTS, 336; ÖTİL, 534
- 29 **alaman** NL, 81
- 29 **alamanlıg** NL-2, 518
- 29 **alâmet** Ar. 1. Alamet, belgi, belirti, nişan, iz. 2. Olay, hadise. NL, 81 (*alomät*)
Özb. **alomät** (*âlâmät*) 1. ÖTİL, 41; ÖTS, 30 2. ÖTİL, 41 3. Sembol, amblem. ÖTİL, 41; ÖTS, 30 4. Alamet, belirti. ÖTS, 30 5. Fantastik, büyük. ÖTS, 30
Tkm. **alamat** (*ala:mat*) 1. TTS, 28; KES, 12; TDS, 54 2. TTS, 28; KES, 12 3. Nitelik, vasıf. 4. Bahtsızlık, bela, korku. TDS, 54
- 29 **alañ** 1. Tepelik. 2. Dağ geçidi, geçit. NL-2, 518 (*olong*)
Tkm. **alañ** (*alañ*) 1. TDS, 54
- 29 **alapaka** NL, 77
- 29 **alar** 1. Onlar (III. çokluk kişi zamiri). 2. O (III. teklik kişi zamiri; nezaket kullanımı). NL, 77 (*alar*)
Özb. **ular** (*ular*) 1. ÖTİL-II, 271; ÖTS, 467
Tkm. **olar** (*olar*) 1. TDS-II, 138

- 283 **âlât** Ar. Aletler, araçlar. NL-2, 518 (*olot*)
Tkm. **alat** (a:la:t) KES, 12
- 284 **âlâyîk** Ar. NL, 80
- 285 **âlâyîş** Far. NL-2, 517
- 286 **ald** Ön, huzur, cephe. NL-2, 516 (*old*)
Özb. **old** (âld) ÖTS, 335; ÖTİL, 530
- 287 **alda** Hile, kurnazlık, dalavere. NL, 78 (*alda*)
Özb. **aldam** (*aldam*) ÖTS, 28
Tkm. **aldaw** (a:l̥da:v) TTS, 28; TDS, 57
- 288 **alda-** 1. Yalan söylemek, kandırmak, aldatmak. 2. Avutmak, teselli etmek. NL, 78 (*alda-*)
Özb. **alda-** (*alda-*) 1. Yalan dolan sözlerle, vaatlerle kandırmak, ikna etmek. 2. Güzel söz ve vaatlerle kandırmak. 3. Azdırmak, yoldan çıkarmak. 4. Yalan söylemek. 5. Aklını karıştırmak, yanlış düşündürmek. ÖTİL, 39 6. Aldatmak, dolandırmak. ÖTS, 28 ~ **aldat-** (*aldat-*) 1. ÖTİL, 40
Tkm. **alda-** (a:l̥da-) 1. TTS, 28; TDS, 56 ~ **aldat-** (a:l̥dat-) 1. TTS, 28; TDS, 57
- 289 **aldaldaga** NL, 78
- 290 **aldara-** Moğ. NL-2, 516
- 291 **aldara-** NL, 78
- 292 **aldur-** 1. Aldırmak. 2. Âşık olmak. NL-2, 516 (*oldur-*)
Özb. **oldir-** (âldir-) 1. ÖTS, 335; ÖTİL, 531
- 293 **aleddevâm** Ar. NL, 75
- 294 **alef** Ar. Ot, çimenlik; yeşillik, sebzeler; yiyecek, erzak, gıda. NL, 78 (*aläf*)
Özb. **alaf** (*aläf*) Yabani ot, bitki, sebze, yeşillik, ot, çim. ÖTİL, 39; ÖTS, 26
Tkm. **alaf** (*alaf*) Ot, bitki. KES, 12
- 295 **alem** Ar. 1. Bayrak, tuğ. 2. Nişan, alamet, belgi. NL, 75 (*aläm*)
Özb. **alam** (*aläm*) 1. ÖTİL, 38; ÖTS, 27 2. Flama (kutsal yerlerdeki ağaçlara dilek için bağlanan şey). ÖTS, 27
Tkm. **alam** (*alam*) 1. KES, 12
- 296 **âlem** Ar. Dünya, cihan. NL-2, 513 (*olam*)
Özb. **olam** (âläm) ÖTS, 334; ÖTİL, 529
Tkm. **alam** (a:l̥am) KES, 12
- 297 **a'lem** Ar. Bilgin, çok bilgili, ilim sahibi kişi. NL, 160 (*a'läm*)
Özb. **a'lam** (*a'läm*) 1. Şeriat kanunlarına göre verilen fetvayı onaylayan veya reddeden din adamı; müftü. 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 66; ÖTS, 57 3. Hukukçu. ÖTS, 57
- 298 **âlemârâ ~ âlemârây** Ar. + Far. Alemleri süsleyen, bezeyen. NL-2, 515 (*olämoro ~ olämoroy*)
Özb. **olamoro** (âlämârâ) ÖTİL, 530 2. Cazibeli, çekici, cezbedici, hoş, güzel. ÖTS, 334
- 299 **âlemeifrûz** Ar. + Far. NL-2, 515
- 300 **âlemeifrûzluk** Ar. + Far. + T. NL-2, 515
- 301 **âlemfürûz** Ar. + Far. NL-2, 515
- 302 **âlemgerd** Ar. + Far. NL-2, 515
- 303 **âlemgerdlik** Ar. + Far. + T. NL-2, 515
- 304 **âlemgîr** Ar. + Far. Cihangir, meşhur, eşi olmayan, tek. NL-2, 515 (*olämgir*)
Özb. **olamgir** (âlämgîr) ÖTS, 334; ÖTİL, 529
- 305 **alemkeş** Ar. + Far. NL, 77

- 306 **âlemsûz** Ar.+Far. NL-2, 515
- 307 **âlemtâb** Ar.+Far. Alemi yaratan. NL-2, 515 (*olämtob*)
Özb. **olamtob** (*âlämtâb*) ÖTİL, 530
- 308 **alemürâz** Ar.+Far. NL, 77
- 309 **aleş-şabâh** Ar. NL, 77
- 310 **ales-seviye** Ar. NL, 77
- 311 **âlet** Ar. Alet, araç. NL-2, 516 (*olät*)
Özb. **olat** (*âlät*) ÖTS, 334; ÖTİL, 530
Tkm. **alat** (*a:lat*) 2. Silah. KES, 12
- 312 **algıncı** NL-2, 520
- 313 **algu bergü** Alış veriş. NL-2, 520 (*olg'u bergu*)
Tkm. **algybergi** (*algıbergi*) TDS, 57
- 314 **algulug** ~ **alguluk** NL-2, 520
- 315 **alı** ~ **alı** Önü, ön tarafı. NL-2, 517 (*oli ~ olli*)
Özb. **oldi** (*âldı*) ÖTİL, 531 1. İleri, gelişmiş, birincil kalite. 2. Arife günü. ÖTS, 335
- 316 **alıg** NL-2, 517
- 317 **âli** Ar. Yüce, yüksek, yukarı. NL-2, 516 (*oliy*)
Özb. **oliy** (*âliy*) ÖTS, 336; ÖTİL, 532
Tkm. **aly** (*a:lı:*) KES, 12; TDS, 61 2. Güzel, iyi. KES, 12
- 318 **âlîl** Ar. NL, 79
- 319 **âlim** Ar. Âlim, bilgin, bilgili. NL-2, 517 (*olim*)
Özb. **olim** (*âlim*) ÖTS, 335; ÖTİL, 532 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 532
Tkm. **alym** (*a:lım*) TTS, 29; KES, 13; TDS, 61 2. Bir erkek adı. TDS, 61
- 320 **alka-** Alkışlamak, göklere çıkarıp övmek. NL, 82 (*alqa-*)
Özb. **olqa-** (*âlqa-*) Birine iyilik, baht, sağlık veya başarı dilemek. ÖTİL, 535; ÖTS, 337
- 321 **alkış** İyilik dilekleri, hayır duası. NL-2, 520 (*olqış*)
Özb. **olqish** (*âlkış*) ÖTS, 337; ÖTİL, 535
Tkm. **alkyş** (*alkış*) TDS, 58
- 322 **alkış** İyilik, güzellik dilekleri, dua. NL, 82 (*alqış*)
Özb. **olqish** (*âlqış*) ÖTİL, 535; ÖTS, 337 2. Memnuniyet, beğeni bildiren sözler. ÖTİL, 535
Tkm. **alkyş** (*alkış*) TDS, 58
- 323 **allâf** Ar. Buğday satıcısı, tüccar; değirmenci; un pazarı. NL, 80 (*allof*)
Özb. **allof** (*allâf*) Un ve buğday satıcısı, tüccar. ÖTİL, 41; ÖTS, 30
- 324 **Allâh** Ar. Hüda, Tanrı. NL, 80 (*Alloh*)
Özb. **Alloh** (*Allâh*) ÖTS, 30 ~ **Olo(h)** (*Âllâ(h)*) ÖTİL, 533; ÖTS, 336
Tkm. **Alla** (*Alla:*) TTS, 29; TDS, 58
- 325 **Allâh Allâh** Ar. NL, 80
- 326 **allâm** Ar. Bilge, âlim; Tanrı. NL, 79 (*allom*)
Tkm. **allam** (*alla:m*) Çok bilen, alim kişi. KES, 14
- 327 **allâme** Ar. Ünlü, büyük bilim adamı. NL, 79 (*allomä*)
Özb. **alloma** (*allâmä*) Bilimin bir veya birden çok alanında mükemmel bilgi sahibi olan kişi. ÖTİL, 41; ÖTS, 30
Tkm. **allama** (*alla:ma*) Çok bilen, her bilimden haberi olan, hünarlı âlim. KES, 14
- 328 **allân** (?) NL, 80

- ³²⁹ **alma** Elma, elma ağacı. NL-2, 517 (*olma*)
Özb. **olma** (*âlma*) ÖTS, 336; ÖTİL, 533
Tkm. **alma** (*alma*) TTS, 29; TDS, 59 **2.** Kart oyununda kızıl renkli gül. **3.** Bir kadın adı. TDS, 59
- ³³⁰ **almabaş** Bir ördek türü. NL-2, 517 (*olmaboş*)
Özb. **olmabosh** (*âlmabâş*) ÖTS, 336
Tkm. **almabaş** (*almabaş*) TDS, 59
- ³³¹ **altav** Altılı, altı tane. NL-2, 518 (*oltov*)
Özb. **oltov** (*âltâv*) ÖTS, 337; ÖTİL, 535
- ³³² **altayı** Moğ. NL-2, 518
- ³³³ **altı I** NL-2, 518
- ³³⁴ **altı II** Altı, altı sayısı. NL-2, 518 (*olti*)
Özb. **olti** (*âltı*) ÖTS, 337; ÖTİL, 534
Tkm. **alty** (*altı*) TTS, 29; TDS, 61 **2.** Bir erkek adı. TDS, 61
- ³³⁵ **altıncı** Altıncı, altıncı sırada olan. NL-2, 518 (*oltinçi*)
Özb. **oltinchi** (*âltinçi*) ÖTS, 337; ÖTİL, 535
Tkm. **altynjy** (*altıncı*) TTS, 29; TDS, 61
- ³³⁶ **altmış** Altmış, altmış sayısı. NL-2, 518 (*oltmiş*)
Özb. **oltmish** (*âltmış*) ÖTS, 337; ÖTİL, 535
Tkm. **altmyş** (*altmış*) TTS, 29; TDS, 61
- ³³⁷ **altun 1.** Altın. **2.** Kıymetli, değerli. NL-2, 519 (*oltun*)
Özb. **oltin** (*âltin*) **1.** ÖTS, 337; ÖTİL, 534 **2.** ÖTİL, 534
Tkm. **altyn** (*altın*) TTS, 29; TDS, 61 **2.** Bereketli, verimli. **3.** Bir kadın adı. TDS, 61
- ³³⁸ **altunluk** NL-2, 519
- ³³⁹ **alû** Far. Erik, erik ağacı. NL-2, 519 (*olu*)
Özb. **olxo'ri** (*âlxo'ri*) ÖTS, 337; ÖTİL, 535
- ³⁴⁰ **âlûd ~ âlûde** Far. **1.** Birleşen, birbirine karışan, katılan. **2.** Kirlenen, bulanık, pislenen. NL-2, 519 (*olud ~ oludä*)
Özb. **olud** (*âlud*) **2.** ÖTS, 337; ÖTİL, 535
Tkm. **aluda** (*a:lu:do*) **2., 2.** Maskara, rezil. KES, 14
- ³⁴¹ **âlûdelig** Far. +T. NL-2, 519
- ³⁴² **âlûdluk** Far. +T. NL-2, 519
- ³⁴³ **âlûfte** Far. **1.** Yaramaz, pervasız, aşüfte, işveli. **2.** Usta, mahir, becerikli. **3.** Aşk delisi. NL-2, 519 (*oluftä*)
Tkm. **alufta** (*a:lufto*) **1., 3.** KES, 14
- ³⁴⁴ **âlûftelik** Far. +T. NL-2, 520
- ³⁴⁵ **âlûftevâr** Far. NL-2, 519
- ³⁴⁶ **am(m)** Ar. NL, 83
- ³⁴⁷ **âm I.** Ar. Umumi, genel **2.** Çoğunluk, halk, avam. NL-2, 520 (*om*)
Özb. **om** (*âm*) **1.** ÖTS, 337; ÖTİL, 535
- ³⁴⁸ **âma** Ar. NL-2, 520
- ³⁴⁹ **a'mâ** Ar. NL, 160
- ³⁵⁰ **amaç 1.** Amaç, hedef, gaye. **2.** Hedef tahtası. NL-2, 521 (*omoç*)
*Özb. **omoch** (*âmaç*) Dökme demir uçlu ahşap pulluk, demir pulluk. ÖTS, 338; ÖTİL, 537
- ³⁵¹ **âmaçhâne** T. +Far. NL-2, 521
- ³⁵² **âmâde** Far. NL-2, 521

- 333 **âmâl** Ar. Emeller, istekler, ümitler. NL-2, 521 (*omol*)
Tkm. **amal** (*a:ma:l*) KES, 14
- 334 **a'mâl** Ar. Ameller, işler, fafaliyetler. NL, 160 (*a'mol*)
Özb. **a'mol** (*a'mâl*) ÖTİL, 66; ÖTS, 58 2. Uğraş, meşguliyet. ÖTS, 58
- 335 **a'mâlık** Ar.+T. NL, 160
- 336 **amâme** Ar. Sarık, kavuk. NL, 87 (*amomä*)
Özb. **amoma** (*ämâmä*) ÖTİL, 44; ÖTS, 33
Tkm. **ammama** (*amma:ma*) KES, 14
- 337 **amân** Ar. 1. Güvenlik, sakinlik, dinginlik, barış, sulh. 2. Kurtuluş, serbest kalma. NL, 87 (*amon*)
Özb. **omon** (*âmân*) 1. Sağ salim, incinmemiş, sağlam. ÖTİL-II, 536; ÖTS, 338
2. Bir erkek adı. ÖTİL, 536
Tkm. **aman** (*ama:n*) 1. KES, 14; TDS, 63 2. Sağ, esen. TTS, 29 3. Aman, merhamet. TTS, 29; TDS, 63 4. Yardım istendiğini anlatır. KES, 14 5. Bir erkek adı. TDS, 63
- 338 **amân** Ar. Selamet, dinç, sağ salim. NL-2, 521 (*omon*)
Özb. **omon** (*âmân*) ÖTS, 338; ÖTİL, 536 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 536
Tkm. **aman** (*a:ma:n*) 2. Bir erkek adı. TDS, 63
- 339 **amânlığ** Ar.+T. Kurtuluş, esenlik, sağlık. NL, 88 (*amonlig'*)
Özb. **omonlik** (*âmânlık*) ÖTİL, 537; ÖTS, 338
Tkm. **amanlyk** (*ama:nlık*) TDS, 63 2. Rahatlık, durgunluk, sessizlik, sakinlik. TDS, 63
- 340 **amdâ** Ar. NL, 85
- 341 **amed** (?) NL, 83 Ağaç, ahşap, tahta; sütun, direk.
- 342 **amel** Ar. 1. İş, amel, hareket. 2. Melodi, ezgi, ahenk, uyum. 3. Görev, vazife, hizmet. NL, 83 (*ämäl*)
Özb. **amal** (*amäl*) 1. ÖTİL, 43; ÖTS, 32 3. ÖTİL, 43; ÖTS, 32 3. Makam, mevki, derece, rütbe. ÖTİL, 43; ÖTS, 32 4. Çare, ilaç; hazırlık. 5. Matematik işlemlerinin her bir türü, matematik işlemleri. 6. Birini bir şeye ısıdırma veya soğutma işini tersine çevirme, birini evinden uzaklaştırma vb. amaçlarla büyü yapılan şey. ÖTİL, 43
Tkm. **amal** (*amal*) 1. TTS, 29; KES, 14; TDS, 62; 2. Çare, çıkış, yol. TDS, 62 ~ **emel** (*emel*) 1. TDS, 350; KES, 103 3. TDS, 350 3. Kurnazlık, hilekârlık. TTS, 200; TDS, 350 4. İş, meslek. TTS, 200 5. Suret, tarz, usul. TTS, 200; TDS, 350 6. Türkmen güreşinde rakibi yıkmak için kullanılan yol. TDS, 350
- 343 **ameldâr** Ar.+Far. Görevli, memur, bürokrat. NL, 84 (*amäldor*)
Özb. **amaldor** (*amäldâr*) ÖTİL, 43; ÖTS, 32
Tkm. **emeldar** (*emelda:r*) TDS, 351
- 344 **amele** Ar. NL, 84
- 345 **amelî** Ar. Uygulama, pratik. NL, 84 (*amäliy*)
Özb. **amaliy** (*amäliy*) 2. Gerçek, somut. 3. Uygulamalı. ÖTİL, 43; ÖTS, 32 4. Olgusal, fiili. ÖTS, 32
Tkm. **amaly** (*amalı:*) TDS, 63 2. İşe dayalı olan, uygulamalı. TDS, 63 ~ **emeli** (*emeli:*) TTS, 200; TDS, 351 2. Yapay, suni. TTS, 200
- 346 **amelsiz** Ar.+T. NL, 84
- 347 **âmfirîb** Ar.+Far. NL-2, 522
- 348 **âmî** Ar. Bilgisiz, cahil, eğitimsiz, okumamış. NL-2, 521 (*omiy*)
Özb. **omi(y)** (*âmi(y)*) ÖTS, 338; ÖTİL, 536

- 369 **âmihte** ~ **âmîhte** *Far.* Karışık, birleşik. NL-2, 521 (*amixtä*)
Özb. **omixta** (*âmihtä*) ÖTS, 338; ÖTİL, 536
- 370 **âmîk** *Ar.* NL, 85
- 371 **âmil** *Ar.* Yapan, işleyen, etken, faktör, memur, temsilci. NL-2, 521 (*omil*)
Özb. **omil** (*âmil*) ÖTS, 338; ÖTİL, 536 **2.** Usta, mahir, bir işi iyi yapan kimse.
3. Bir erkek adı. ÖTİL, 536
Tkm. **amyl** (*a:mil*) KES, 14
- 372 **âmîlîg** *Ar.+T.* NL-2, 521
- 373 **âmîn** *Ar.* (< *İbr.*) Âmin, ‘öyle olsun, Allah kabul etsin’ anlamında kullanılan bir söz. NL-2, 521 (*omin*)
Özb. **omin** (*âmin*) ÖTİL, 536
Tkm. **omyn** (*o:mu:n*) KES, 322; TDS-II, 140
- 374 **âmirziş** *Far.* NL-2, 522
- 375 **amiym** *Ar.* NL, 85
- 376 **âmîz** ~ **âmiz** *Far.* NL-2, 520
- 377 **âmîziş** *Far.* NL-2, 520
- 378 **ammâ** *Ar.* Zıtlık bağlacı; ama, fakat, lakin. NL, 86 (*ammo*)
Özb. **ammo** (*ammâ*) ÖTİL, 44; ÖTS, 33
Tkm. **emma** (*emma:*) TTS, 200; TDS, 352
- 379 **âmme** *Ar.* Çoğunluk, sıradan halk. NL-2, 521 (*ommä*)
Özb. **omma** (*âmmä*) ÖTS, 338; ÖTİL, 536
- 380 **âmûz** *Far.* NL-2, 522
- 381 **âmûzgâr** *Far.* NL-2, 522
- 382 **amyâ** *Ar.* NL-3, 290
- 383 **ân** *Ar.* An, vakit, zaman, fırsat. NL-2, 522 (*on*)
Özb. **on** (*ân*) ÖTS, 338; ÖTİL, 537
Tkm. **an** (*a:n*) KES, 15
- 384 **añ-** Düşünmek, anlamak. NL-2, 522 (*ong-*)
Tkm. **añ-** (*a:ñ-*) **2.** Sezmek, duymak, bilmek. TTS, 30; TDS, 66
- 385 **ana** ~ **ana** *Anne*, çocuğu olan kadın. NL, 101 (*ano* ~ *ona*)
Özb. **ona** (*âna*) **1.** ÖTİL, 537; ÖTS, 338 **2.** Aile önderi, terbiyecisi. **3.** Yaşlı kadınlara hürmet için adlarından sonra kullanılır. **4.** Yaşlı kadınlara hürmet için söylenir. **5.** Çocuk doğuran dişi. ÖTİL, 537
Tkm. **ene** (*ene*) **1.** TTS, 201; TDS, 353 **2.** Babaanne, büyük anne, nine. TTS, 201; TDS, 353 **3.** Oğlak, kuzu, dana, köşek vs. yavrulayan hayvan. **4.** Yaşlı kadınlara saygılı bir seslenme sözü. **5.** Temel, asıl, esas, başlangıç. **6.** Bir kadın adı. TDS, 353
- 386 **ana** *Anne*, valide. NL-2, 522 (*onä*)
Özb. **ona** (*âna*) ÖTS, 338; ÖTİL, 537
- 387 **anâ** *Ar.* **1.** Zorluk, meşekkat, güçlük, azap, sıkıntı. **2.** Haset, kıskançlık, fesat; ayartma, azdırma, baştan çıkarma. NL, 101 (*ano*)
Tkm. **ana** (*ana:*) **1.** KES, 15
- 388 **añaça** NL, 93
- 389 **anâdil** *Ar.* NL, 102
- 390 **analîg** ~ **analîg** *Annelik*. NL, 102 (*anolig’* ~ *onalig’*)
Özb. **onalik** (*ânalik*) ÖTİL, 537; ÖTS, 338
Tkm. **enelik** (*enelik*) **1., 2.** Analık, üvey ana. TDS, 353, TTS, 201 **3.** Annelik ilgi ve yakınlığı. TTS, 201

391. **anâşır** Ar. Maddeler, bir şeyi oluşturan kısımlar; unsurlar. NL, 102 (*anosir*)
Tkm. **anasyr** (*ana:sır*) KES, 15
392. **anbâr** Far. Ambar, kiler, harman, yığın. NL, 91 (*anbor*)
Tkm. **ammar** (*ammar*) TDS, 63
393. **anbârkeş** Far. NL, 91
394. **anbârkeşlig** Far. +T. NL, 91
395. **anber** Ar. Amber, güzel koku; güzel kokulu, hoş kokulu madde. NL, 89 (*anbär*)
Özb. **anbar** (*anbär*) ÖTİL, 46; ÖTS, 34
Tkm. **anbar** (*anbar*) KES, 15; TDS, 64; TRZ 6 2. Sevgilinin saçı. KES, 15
396. **anberâlûd** Ar. +Far. NL, 91
397. **anberâsâ** Ar. +Far. NL, 90
398. **anberbâr** Ar. +Far. Amber yağdıran, güzel koku dağıtan. NL, 90 (*anbärbor*)
Tkm. **anbarbar** (*anbarba:r*) KES, 15
399. **anberbez** Ar. +Far. NL, 90
400. **anberefşân** Ar. +Far. Amber saçan, hoş koku yayan. NL, 90 (*anbäräfşon*)
Özb. **anbarafshon** (*anbäräfşân*) ÖTİL, 46 2. Güzel kokulu, hoş kokulu. ÖTİL, 46; ÖTS, 34
Tkm. **anbarefşan** (*anbarefşa:n*) KES, 15
401. **anberfişân** Ar. +Far. NL, 91
402. **anberîn** Ar. +Far. Amber kokulu, güzel kokulu. NL, 90 (*anbärin*)
Tkm. **anbaryn** (*anbarı:n*) KES, 15
403. **anbersâ ~ anbersây** Ar. +Far. NL, 90
404. **anbersirişt** Ar. +Far. NL, 90
405. **anberşemîm** Ar. NL, 91
406. **anberveş** Ar. +Far. NL, 90
407. **ança** 1. Çok, pek çok. 2. Şu kadar, şöyle; bu kadar. NL, 103 (*ança*)
Özb. **ancha** (*ança*) 1. ÖTİL, 49; ÖTS, 37 2. Uzun zaman, çok vakit. ÖTİL, 49
3. Oldukça, çokça. ÖTİL, 49; ÖTS, 37
Tkm. **ança** (*ança*) 2. TDS, 64
408. **ança** Onca, şunca. NL-2, 523 (*onça*)
Tkm **ança** (*ança*) TDS, 64
409. **ançaki ~ ançakim** T. +Far. NL-2, 523
410. **anda** O zaman, onda; orada, o yerde. NL, 93 (*anda*)
Özb. **unda** (*unda*) Onda. ÖTS, 468
Tkm. **onda** (*onda*) O zaman, o halde. TDS-II, 141
411. **añdagı** NL, 94
412. **andak ~ andag** Öyle, şöyle, şu kadar, şu derece. NL, 96 (*andaq ~ andag*)
Özb. **andoq** (*andâq*) ÖTS, 34
Tkm. **andag** (*anda:ğ*) Şöyle, böyle, şunun gibi. KES, 16; TDS, 64
413. **andak** Azıcık, bir parça; az, biraz. NL, 94 (*andaq*)
Özb. **andak** (*andak*).ÖTİL, 47; ÖTS, 34
Tkm. **endek** (*endek*) KES, 104
414. **andak** Şöyle, şunun gibi, öyle. NL-2, 522 (*ondoq*)
Tkm. **andag** (*andağ*) KES, 16; TDS, 64
415. **andelîb** Ar. Bülbul. NL, 94 (*andälib*)
Özb. **andalib** (*andälib*) ÖTİL, 47; ÖTS, 34
Tkm. **andalyp** (*andalı:p*) KES, 16; TDS, 64 2. Bir erkek adı. TDS, 64
416. **añdı-** NL-2, 522

417. **añdiban** Tesadüfen, rastlantıyla. NL-2, 522 (*ongdibon*)
Tkm. añdiban (*a:ñdiba:n*) KES, 16
418. **andin** Ondan. NL, 95 (*andin*) Özb. **undan** (*undan*) ÖTS, 468
419. **andin** Ondan. NL-2, 522 (*ondin*)
Tkm. ondan (*ondon*) TDS, 141
420. **anfâs** Ar. 1. Demler, nefesler. 2. Dil, avaz, söz, söyleme ahengi. NL, 103 (*ānfos*)
Tkm. enfas (*enfa:s*) 1., 2. Göz açıp kapayınca kadar geçen zaman. KES, 105
421. **anga** Ona. NL, 104 (*ang'a*)
Özb. **anga** (*anga*) ÖTS, 468
422. **angla-** 1. Düşünmek, akletmek; bilmek, haberdar olmak. 2. Ayırt etmek, fark etmek. NL, 93 (*añla-*)
Özb. **angla-** (*angla-*) 1. ÖTİL, 46; ÖTS, 35 2. Gerçek kıymetini anlamak, değer vermek. ÖTİL, 46 3. Bir kimsenin sözünden, yüz ifadesinden, hareketinden onun içinden geçeni sezmek. ÖTİL, 46
Tkm. añla- (*a:ñla-*) 1. TTS, 30; TDS, 66 2. TDS, 66 3. Sezmek, sezinlemek. TTS, 30; TDS, 66
423. **anı** NL, 101
424. **anîf** Ar. NL, 101
425. **ankâ** Ar. 1. Kaf dağında yaşayan efsanevi kuşun adı. 2. Bulunmaz, nadir, tek. NL, 104 (*anqo*)
Özb. **anqo** (*anqâ*) ÖTİL, 49; ÖTS, 36
Tkm. anka (*anka:*) 1. KES, 16; TDS, 64
426. **anķarîb** Ar. NL, 104
427. **ankebût** Ar. NL, 101
428. **añla-** Anlamak, düşünmek, fehmetmek. NL-2, 522 (*ongla-*)
Tkm. añla- (*a:ñla-*) TTS, 30; TDS, 66
429. **añlat-** Anlatmak, düşündürmek. NL-2, 522 (*onglat-*)
Tkm. aňlat- (*a:ñlat-*) TTS, 30; TDS, 66
430. **ansız** Onsuz, o olmadan. NL-2, 523 (*onsiz*)
Tkm. onsuz (*onsuz*) TDS-II, 141
431. **ant** Ant, yemin. NL-2, 523 (*ont*)
Özb. **ont** (*ānt*) ÖTS, 339; ÖTİL, 538
Tkm. ant (*ant*) TTS, 30; TDS, 64
432. **apaçug** NL-2, 523
433. **apaga** NL-2, 523
434. **apak** NL-2, 523
435. **ar** Ar. Ar, namus, utanma. NL-2, 523 (*or*)
Özb. **or** (*ār*) ÖTS, 341; ÖTİL, 539
Tkm. ar (*a:r*) 2. Suç, rezalet. KES, 17 3. Öç, intikam. TTS, 31; TDS, 68
436. **ara** 1. Ara, orta, boşluk. 2. Esnasında, sırasında. 3. İçinde, arasında. NL-2, 523 (*ora*)
Özb. **ora** (*āra*) 1. ÖTS, 341; ÖTİL, 539 2., 3. İlişki, münasebet. ÖTİL, 539
Tkm. ara (*a:ra*) 1. TTS, 31; TDS, 68 2. İlişki, münasebet. TTS, 31; TDS, 68 3. TDS, 68
**Tkm. ara* (*a:ra:*) 1. Bezeyen, süsleyen. 2. Süs. KES, 17
437. **ara** 1. Orta, ara, mesafe. 2. Orta, ortalı. 3. Zaman, fasıla; dolayı, yüzünden, sebebiyle. 4. Bölümde, kısımda; konusunda, alanında. 5. Yoluyla, vasıtasıyla, aracılığıyla. 6. Safında, dizisinde, sırasında. 7. Alanında, dalında, konusunda. 8.

- Yüzünde, üstünde. **9.** Altında. **10.** İçinde, arasında; boyunca, süresince. **11.** İle. **12.** İçin. **13.** Yer, zaman anlamı verir. **14.** Yönelme anlamı verir. NL, 113 (*aro*)
- Özb. **aro** (*arâ*) **1.**, **2.** Arasında, içinde; arasına. **3.** Birleşik sözcük yapımında kullanılır. ÖTİL, 54; ÖTS, 41 ~ **ora**(*âra*) **1.**, **13.**, **14.**, **4.** Nesneler arasındaki yer, boşluk, meydan. **5.** Yığın, takım, grup, topluluk. **6.** İki olay veya zaman arasında geçen süre, vakit, fırsat. **7.** Kişiler arasındaki ilişki, alaka. ÖTİL, 539
- 8.** Ara, boşluk. ÖTS, 341
- Tkm. **ara** (*a:ra*) **1.** TTS, 31; TDS, 68 **2.** İlişki. TTS, 31; TDS, 68 **3.** Zaman, süre, müddet. **4.** İçinde, arasında. TDS, 68
- 438 **ârâ** Far. Süs, bezek. NL-2, 526 (*oro*)
- Özb. **oro** (*ârâ*) ÖTS, 342; ÖTİL, 526
- Tkm. **ara** (*a:ra:*) KES, 17
- 439 **Arab** Ar. **1.** Halk adı, Arabistanlı, Araplar. **2.** Arap memleketi. NL, 104 (*Arab*)
- Özb. **Arab** (*Arab*) **1.** ÖTİL, 50; ÖTS, 38
- Tkm. **Arap** (*Arap*) **1.** KES, 18; TDS, 70 **2.** Bir erkek adı. TDS, 70
- 440 **a'râb** Ar. NL, 161
- 441 **araba** Araba. NL, 115 (*aroba*)
- Özb. **aroba** (*arâba*) ÖTİL, 54; ÖTS, 41 ~ **arava** (*arava*) ÖTİL, 50; ÖTS, 39
- Tkm. **araba** (*araba*) TTS, 31 **2.** Motorsuz araba, kağnı. TDS, 69
- 442 **Arabî** Ar. **1.** Arapça, Arabî. **2.** Arap halkına mensup. NL, 105 (*Arabi*)
- Özb. **Arabi** (*Arabi*) **1.** ÖTİL, 50; ÖTS, 38 **2.** ÖTİL, 50 ~ **Arabi** (*Arabi*) **1.** ÖTS, 38 **2.** ÖTİL, 50
- Tkm. **Arapça** (*Arapça*) **1.** TDS, 70
- 443 **arabiyat** Ar. NL, 105
- 444 **arak I** Ar. Ter. NL, 105 (*araq*)
- Tkm. **arak** (*arak*) KES, 17
- 445 **arak II** Ar. Alkollü içki, votka. NL, 105 (*araq*)
- Özb. **araq** (*araq*) ÖTİL, 51; ÖTS, 39 ~ **aroq** (*arâq*) ÖTİL, 54; ÖTS, 41
- Tkm. **arak** (*arak*) TTS, 32; KES, 17; TDS, 69
- 446 **araḡnâk** Ar.+Far. NL, 105
- 447 **araḡnişîn** Ar.+Far. NL, 105
- 448 **araḡrez** Ar.+Far. NL, 105
- 449 **ârâm** Far. Rahat, huzur, sessizlik, istirahat, dinlenme. NL-2, 526 (*orom*)
- Özb. **orom** (*ârâm*) ÖTS, 343; ÖTİL, 542
- Tkm. **aram** (*a:ra:m*) TTS, 32; KES, 17; TDS, 70
- 450 **ârâmcû** Far. NL-2, 527
- 451 **ârâmgâh** Far. Dinlenme noktası, dinlenen, mola verilen yer. NL-2, 527 (*oromgoh*)
- Özb. **oromgoh** (*ârâmgâh*) ÖTS, 343; ÖTİL, 542
- 452 **ârâmgir** Far. NL-2, 527
- 453 **ârâmiş** Far. NL-2, 527
- 454 **ârâmresân** Far. NL-2, 527
- 455 **ârâst ~ âraste** Far. Süslenen, bezenen. NL-2, 527 (*orost ~ orastä*)
- Özb. **orosta** (*ârâstä*) ÖTİL, 542
- Tkm. **arasta** (*a:ra:ste*) KES, 18
- 456 **ârâstelık ~ ârâsteliḡ** Far.+T. NL-2, 527
- 457 **arâyis** Ar. NL, 115
- 458 **ârâyış** Far. Ziyet, bezek, süs, süsleme. NL-2, 526 (*oroyiş*)

- Özb. **oroyish** (*ârâyiş*) ÖTS, 343; ÖTİL, 542
 Tkm. **araýyş** (*a:ra:yış*) KES, 18
- 439 **ârâyişlik** Far.+T. NL-2, 526
- 440 **a'râž** Ar. NL, 161
- 441 **arâžî** Ar. Yerler, mekânlar. NL, 115 (*arozi*)
 Tkm. **erazi** (*era:zi*) Yer toprak. KES, 106
- 442 **arbâğ** NL, 106
- 443 **arbede** Ar. Kargaşa, gürültü, ağız kavgası, sarhoş gibi bağırma. NL, 105 (*arbädä*)
 Tkm. **arbada** (*arbada*) 2. Kötü huy. KES, 18
- 444 **arbedeger** Ar.+Far. NL, 106
- 445 **ardıça** NL-2, 524
- 446 **arenc** Far. NL-2, 524
- 447 **argaad-** NL, 120
- 448 **argumak** Bir at türü, safkan hızlı at. NL, 120 (*arg'umoq*)
 Özb. **arg'umoq** (*arğumâq*) ÖTİL, 56; ÖTS, 43
 Tkm. **argymak** (*arğımak*) 1. Dağ geyiği. 2. Güçlü at. KES, 18
- 449 **arguštâk** (?) NL, 120
- 450 **ari I** Arı, bal arısı, yaban arısı; eşek arısı. NL, 111 (*ari*)
 Özb. **ari I** (*arı*) ÖTİL, 53; ÖTS, 40
 Tkm. **ary I** (*arı*) TTS, 32; TDS, 78
 *Tkm. **ary II** (*arı*) 1. Çıplak, boş; serbest, hür. KES, 19 2. Testere (iki saplı) TTS, 33; TDS, 78
- 451 **ari II** Arı, saf; temiz, pak. NL, 111 (*ari*) bk. **arig** (*arig'*), **arık II** (*ariq*)
 Tkm. **ary** (*a:rı*) KES, 18; TDS, 78 ~ **aryg** (*a:rığ*) KES, 19
 *Tkm. **ary II** (*arı*) 1. Çıplak, boş; serbest, hür. KES, 19 2. Testere (iki saplı) TTS, 33; TDS, 78
- 452 **ari-** ~ **ari-** Temizlenmek, arınmak. NL, 111 (*ari-* ~ *ori-*)
 *Özb. **ari-** (*ari-*) 1. Tükenmek, bitmek, son bulmak. ÖTİL, 53; ÖTS, 40 2. Gitmek, ayrılmak. ÖTİL, 53
- 453 **art-** NL-2, 525
- 454 **arı arı** NL-2, 525
- 455 **arig I** NL, 111
- 456 **arig II** 1. Saf, temiz, pak. 2. Yeni. 3. Güzel, iyi, makbul, uygun. 4. Mahrum, yoksun, uzak. NL, 112 (*arig'*) bk. **arı II** (*ari*), **arık II** (*ariq*)
 Tkm. **aryg** (*arığ*) 1. KES, 19 ~ **ary** (*arı*) 1. KES, 18
- 457 **arigh** NL, 112
- 458 **arighlik** NL, 112
- 459 **arigsız** NL, 112
- 460 **arigsızlıq** NL-2, 526
- 461 **arık I** Ark, su yolu, sulama kanalı. NL, 111 (*ariq*)
 Özb. **arık** (*ariq*) ÖTİL, 54; ÖTS, 40
 Tkm. **aryk** (*a:rık*) TTS, 33; TDS, 78
- 462 **arık II** (*ariq*) Başkaca; saf, temiz. NL, 111 bk. **arig** (*arig'*), **arı II** (*ari*)
 Tkm. **aryg** (*arığ*) Saf, temiz. KES, 19 ~ **ary** (*arı*) Saf, temiz. KES, 18
- 463 **arıl-** NL, 111
- 464 **arıt-** 1. Temizlemek, paklamak. 2. Ortadan kaldırmak, bertaraf etmek. NL, 111 (*arit-*)

- Özb. **art-** (*art-*) **1.** ÖTİL, 55; ÖTS, 42
 Tkm. **art-** (*art-*) **1.** TDS, 77; TTS, 33 **2.** TTS, 33 **3.** Dışının kabuğunu ayırmak, gereksiz yerlerini ayırıp temizlemek, ayıklamak. **4.** Kar atmak, kar temizlemek. TDS, 77
- 465 **arıt-** NL-2, 525
 466 **ârîz** Ar. NL-2, 525
 467 **ârîz** Çehre, yüz, yanak. NL-2, 524 (*orâz*)
 Tkm. **aryz** (*a:rız*) KES, 19
 468 **ârîza** Ar. NL-2, 525
 469 **âri** ~ **ârî** Ar. Serbest, boş, hür. NL-2, 525 (*ori* ~ *oriy*)
 Tkm. **ary** (*a:rı:*) KES, 19
 470 **ârif** Ar. **1.** Arif, bilgili, bilgin. **2.** Sofu, takva sahibi. NL-2, 525 (*orif*)
 Özb. **orif** (*ârif*) **1.** ÖTS, 342; ÖTİL, 542 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 542
 Tkm. **aryp** (*a:rıp*) **1.** KES, 19; TDS, 78 **2.** Bir erkek adı. TDS, 78
 471 **ârifâne** Ar. + Far. NL-2, 526
 472 **âriflîg** Ar. + T. NL-2, 526
 473 **âriyet** Ar. Ödünç, emanet. NL-2, 526 (*oriyât*)
 Özb. **oriyat** (*âriyât*) ÖTİL, 542 **2.** Ar, namus. ÖTS, 342, ÖTİL, 542
 Tkm. **aryâ** (*a:rîya*) KES, 19
 474 **arka** Arka, geri, sırt. NL-2, 528 (*orqa*)
 Özb. **orqa** (*ârqa*) ÖTS, 343; ÖTİL, 544
 Tkm. **arka** (*arka*) **2.** mec. Arka, destek. **3.** Yardım. TTS, 33; TDS, 73 **4.** Bir kişinin sırtındataşdığı bir deste yük. TDS, 73
 475 **ârlan-** Ar. + T. Utanmak, çekinmek. NL-2, 526 (*orlan-*)
 Özb. **orlan-** (*ârlan-*) ÖTS, 342; ÖTİL, 542
 476 **arpa** Arpa. NL, 115 (*arpa*)
 Özb. **arpa** (*arpa*) ÖTİL, 54; ÖTS, 41
 Tkm. **arpa** (*arpa*) TTS, 33; TDS, 76 **2.** Taneli, başı kılçıklı, ak ekin. TDS, 76
 477 **arrâs** Ar. NL, 115
 478 **arşa** Ar. **1.** Meydan, yer. **2.** Genişlik, enlilik. **3.** Dünya, âlem. NL, 115 (*arsa*)
 Tkm. **arsa** (*arsa*) **1., 2.** Savaş, kargaşa, kavga; isyan. KES, 19
 479 **arslan** Arslan. NL, 116 (*arslon*)
 Özb. **arslon** (*arslân*) **1.** ÖTİL, 55; ÖTS, 41 **2.** Bahadır, kahraman kişi. **3.** Çok büyük, iri, muazzam. **4.** Bir erkek adı. ÖTİL, 55
 Tkm. **arslan** (*arslan*) TTS, 33; TDS, 76
 500 **arslanlık** NL, 116
 501 **arş** Ar. **1.** Gökyüzünün en yüksek katı, yıldızların en yukarısı. **2.** Yüksek yer. NL, 118 (*arş*)
 Özb. **arsh** (*arş*) **1.,** ÖTİL, 56; ÖTS, 43 **2.** Tanrı'nın tahtı. **3.** Evin içinin tepesi, tavan. ÖTİL, 56
 Tkm. **arş** (*arş*) **1.** TDS, 77 ~ **aryş** (*arış*) **1.** KES, 19; TDS, 78 **2.** Taht, kürsü, yüce makam. **3.** Büyüklük, yükseklik. KES, 19
 502 **arşâsâ** Ar. + Far. NL, 119
 503 **arşâyin** Ar. + Far. NL, 119
 504 **arşcenâb** Ar. NL, 119
 505 **arşfersâ** Ar. + Far. NL, 119
 506 **arşpervâz** Ar. + Far. NL, 119
 507 **arşsâ** ~ **arşsây** Ar. + Far. NL, 119

- 508 **art-** Artmak, çoğalmak. NL-2, 527 (*ort-*)
 Özb. **ort-** (*ârt-*) ÖTS, 343; ÖTİL, 543
 Tkm. **art-** (*art-*) 2. Artmak, geri kalmak, arta kalmak. TTS, 33; TDS, 77
 *Tkm. **art-** (*art-*) Temizlemek. TTS, 33; TDS, 77
- 509 **artil-** Arınmak, temizlenmek, paklanmak. NL, 116 (*artil-*)
 Özb. **artil-** (*artil-*) ÖTİL, 55; ÖTS, 41 2. Kurumak, kurulanmak. ÖTS, 41
- 510 **artil-** NL-2, 527
- 511 **artuglug** Çokluk, fazlalık, aşırılık. NL-2, 528 (*ortug 'lug'*)
 Özb. **ortiqlik** (*ârtıqlık*) ÖTS, 343; ÖTİL, 543
 Tkm. **artyklyk** (*artıklık*) TDS, 78
- 512 **artuk** Artık, fazla, aşkın, ziyade. NL-2, 528 (*ortuq*)
 Özb. **ortiq** (*ârtıq*) ÖTS, 343; ÖTİL, 543
 Tkm. **artyk** (*artık*) 2. İyi, mükemmel. TTS, 34; TDS, 78 3. Ahal şehrindeki bir oba adı. 4. Bir erkek adı. 5. Bir kadın adı. TDS, 78
- 513 **artuksı** NL-2, 528
- 514 **artuksılıg ~ artuksılık** NL-2, 528
- 515 **artur-** Arttırmak, çoğaltmak. NL-2, 527 (*ortur-*)
 Özb. **orttir-** (*ârttir-*) ÖTS, 343; ÖTİL, 543
 Tkm. **artdyr-** (*artdır-*) TTS, 33; TDS, 77
- 516 **arug ~ aruk** Arık, zayıf, cılız, sıksa. NL-2, 528 (*orug' ~ oruq*)
 Özb. **oriq** (*ârıq*) ÖTS, 342; ÖTİL, 542
- 517 **arugdâl ~ argadâl** Moğ. NL, 118
- 518 **arûs** Ar. 1. Gelin, yeni evli kadın. 2. Erken bahar çiçekleri. NL, 117 (*arus*)
 Tkm. **arus** (*aru:s*) 1. KES, 19
- 519 **arûsâne** Ar.+Far. NL, 117
- 520 **arûsek** Ar.+Far. NL, 117
- 521 **arûz** Ar. 1. Aruz, şiir ölçüsü. 2. Aruz vezniyle yazılan, şiir, eser. 3. Arabistan'da bir vadi adı. NL, 116 (*aruz*)
 Özb. **aruz** (*aruz*) 1. ÖTİL, 55; ÖTS, 42
 Tkm. **aruz** (*aru:z*) 1. TDS, 78
- 522 **arûzî** Ar. NL, 117
- 523 **arûzvârî** Ar.+Far. NL, 117
- 524 **arż I** Ar. Yer, zemin, yeryüzü. NL, 107 (*arz*)
 Özb. **arz** (*arz*) ÖTİL, 52
 Tkm. **arz** (*arz*) KES, 19
- 525 **arż II** Ar. 1. Arzu, istek, beyan; şikayet. 2. Gösteri, nümayiş, yönlendirme. NL, 108 (*arz*)
 Özb. **arz** (*arz*) 1. ÖTİL, 52; ÖTS, 42
 Tkm. **arz** (*arz*) 1. KES, 19; TDS, 78 ~ **arzy** (*arızı*) Birine gösterilen saygı, hürmet; kadir, kıymet. TDS, 80 ~ **arzuw** (*arzuw*) 1. Dilek, istek, arzu. TTS, 34; TDS, 79 2. Hayal, rüya. TDS, 79 3. Bir kadın adı. 4. Ahal vilayetinde bir oba. TDS, 79
- 526 **arż III** Ar. Bir şeyin genişliği, eni. NL, 109 (*arz*)
 Tkm. **arz** (*arz*) KES, 19
- 527 **arża** Ar. Dilekçe; iltimas; belirtme, gösterme, açığa vurma; şikayet. NL, 110 (*arza*)
 Özb. **arza** (*arza*) Dilekçe. ÖTİL, 52, ÖTS, 42 ~ **ariza** (*ariza*) Dilekçe. ÖTİL, 53, ÖTS, 40

- Tkm. arza (arza)* 1. Dilekçe. TDS, 79 2. Gösterme, serme. 3. Davet etme, çağırma. KES, 19
- 528 *arżadâşt* Ar. + Far. NL, 110
- 529 *arzi-* Layık olmak, değmek, hak etmek; eşit olmak, denk gelmek; önemli olmak. NL, 110 (*arzi-*)
- Özb. *arzi-* (*arzi-*) ÖTİL, 53; ÖTS, 42 2. Aklamak, temize çıkarmak, ziyan etmemek. ÖTİL, 53
- Tkm. arzy-* (*arzi-*) Gerçek karşılığını vermek, kıymet ifade etmek. KES, 20
- 530 *ârzû* Far. Arzu, istek, meyil, dilek. NL-2, 524 (*orzu*)
- Özb. *orzu* (*ârzu*) ÖTS, 343; ÖTİL, 541
- Tkm. arzuw* (*arzuv*) TTS, 34; TDS, 79 3. Ahal vilayetinde bir oba adı. 4. Bir kadın adı. TDS, 79
- 531 *ârzûgâh* Far. NL-2, 524
- 532 *ârzûhâh* Far. NL-2, 524
- 533 *ârzûhâhlıg* Far. + T. NL-2, 525
- 534 *ârzûmend* Far. İstekli, hevesli, arzulu. NL-2, 524 (*orzumänd*)
- Tkm. arzuwment* (*arzuvment*) TDS, 79 ~ *arzument* (*a:ru:ment*) KES, 20
- 535 *ârzûmendlıg* Far. + T. NL-2, 524
- 536 *âs* Ar. NL-2, 528
- 537 *as-* Asmak. NL-2, 528 (*os-*)
- Özb. *os-* (*âs-*) ÖTS, 344; ÖTİL, 545
- Tkm. as-* (*as-*) TTS, 34; TDS, 81 2. Dara çekmek, asıp öldürmek. TDS, 81
- 538 *aş'ab* Ar. NL, 131
- 539 *aşâ* Ar. Asa, değnek, baston. NL, 127 (*aso*)
- Özb. *aso* (*asâ*) ÖTİL, 58; ÖTS, 44
- Tkm. asa* (*asa:*) KES, 20
- 540 *aşâkeş* Ar. + Far. NL, 128
- 541 *asâkir* Ar. NL, 128
- 542 *asâlet* Ar. NL, 128
- 543 *aşâlık* Ar. + T. NL, 128
- 544 *âsân* Far. 1. Kolay, basit. 2. Başarma, ulaşma elde etme. NL-2, 530 (*oson*)
- Özb. *oson* (*âsân*) 1. ÖTS, 344; ÖTİL, 546
- Tkm. asan* (*a:sa:n*) 1. KES, 20; TDS, 80
- 545 *âsânlık* ~ *âsânlıg* Far. + T. Kolaylık, basitlik, rahatlık. NL-2, 530 (*osonliq* ~ *osonlig'*)
- Özb. *osonlik* (*âsânlık*) ÖTS, 344; ÖTİL, 546
- 546 *asapkur* ~ *asâpkur* (?) NL, 121
- 547 *âşâr* Ar. 1. Eserler. 2. Belgiler, işaretler. NL-2, 530 (*osor*)
- Özb. *osor* (*âşâr*) 1. ÖTS, 344; ÖTİL, 546 2. ÖTİL, 546
- Tkm. asar* (*a:sa:r*) 1. KES, 20
- 548 *âsâyış* Far. Asayiş, sakinlik, durgunluk, huzur, sulh. NL-2, 530 (*osoyiş*)
- Özb. *osoyish* (*âsâyış*) ÖTS, 344; ÖTİL, 546
- Tkm. asaýyş* (*a:sa:yış*) KES, 20
- 549 *asel* Ar. Bal. NL, 121 (*asäl*)
- Özb. *asal* (*asäl*) 1. ÖTİL, 57; ÖTS, 43 2. Çok şirin şey. 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 57
- Tkm. asal* (*asal*) 1. KES, 20; TDS, 80 2. Çok tatlı, lezzetli şey. TDS, 80
- 550 *ases* Ar. NL, 122

- 551 **aşfer** Ar. Sarı, sapsarı. NL, 131 (*asfär*)
Tkm. **asfar** (*asfar*) KES, 20
- 552 **aşğar** Ar. NL, 131
- 553 **aşhâb** Ar. Dostlar, arkadaşlar, yoldaşlar; meclis, ziyafet ehli. NL, 131 (*ashob*)
Tkm. **eshap** (*esha:p*) 2. Sahipler. 3. Yukarı derecede olan şahıslar. KES, 362
- 554 **asig** ~ **asug** NL-2, 529
- 555 **asig** NL, 125
- 556 **asıglıg** NL-2, 529
- 557 **asil-** Asılmak, asılı durmak. NL-2, 529 (*osil-*)
Özb. **osil-** (*âsil-*) ÖTS, 343; ÖTİL, 545
Tkm. **asyl-** (*asıl-*) TTS, 34; TDS, 82 2. Asıp öldürmek, idam etmek. 3. Kendini asıp öldürmek. TDS, 82
- 558 **âşî** Ar. Asi, günahkâr. NL-2, 529 (*osiy*)
Özb. **osiy** (*âsiy*) ÖTS, 343; ÖTİL, 545
Tkm. **asy** (*a:sı:*) KES, 20; TDS, 82
- 559 **âsib** ~ **âsîb** Far. Zıyan, zarar. NL-2, 528 (*osib* ~ *osiyb*)
Tkm. **asyp** (*a:sı:p*) 2. Dert, bela, sıkıntı, eziyet. KES, 21
- 560 **aşîl** Ar. Gerçek, hakiki, orijinal; soyu temiz olan, şerefli. NL, 123 (*asil*)
Özb. **asil** (*asil*) ÖTİL, 57; ÖTS, 44 2. Yüce sıfatlı, en güzel; saf, temiz, pak. ÖTİL, 57 3. Değerli, kıymetli. ÖTİL, 57; ÖTS, 44 4. Güzel faziletlerle sahip olan; alicenap, asil ruhlu; kibar. 5. Esas, öz, kök. ÖTS, 44 6. Bir erkek adı. ÖTİL, 57
- 561 **âsîlğ** Ar. +T. NL-2, 529
- 562 **asker** Ar. Asker, ordu; savaşı; sipahi, atlı asker. NL, 125 (*askär*)
Özb. **askar** (*askär*) ÖTİL, 57; ÖTS, 44 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 57
Tkm. **esger** (*esğër*) TTS, 205; KES, 107; TDS, 361 2. Çalışkan, mücadeleci. TTS, 205 3. İmamlardan birinin adı. KES, 107
- 563 **aşl** Ar. 1. Temel, öz, esas, köken, asıl. 2. Hakiki, gerçek, orijinal; başlangıç. 3. Zat; soy, kavim, nesil; gerçek, doğru, sahi, hakikat. 4. Adil, doğru. 5. Aslında, gerçekte. 6. Ana, temel, baş. 7. Orijinal nüsha. NL, 125 (*asl*)
Özb. **asl** (*asl*) 1. ÖTİL, 58, ÖTS, 44 2. ÖTS, 44 3., 5., 7. ÖTİL, 58 6. İlk durum, vaziyet, görünüş. ÖTİL, 58
Tkm. **asyl** (*asıl*) 1. Gerçek, hakiki. TDS, 82 2. Boy, soy. TTS, 34 3. Asıl, cevher, esas, öz, kök. TTS, 34; TDS, 82 4. Meğer, aslında. TTS, 34 5. Asla, hiç, hiçbir zaman. 6. Edep, terbiye. 7. Aslında, o halde, öyleyse, hatta, esasen, doğrusu. TDS, 82 8. Temel, kök, başlangıç, menşee; ilke, prensip; bir şeyin esası. 9. Orijinal. KES, 21
- 564 **aşlâ** Ar. Asla, hiç, hiçbir zaman; kesinlikle, tamamen, mutlak surette. NL, 126 (*aslo*)
Özb. **aslo** (*aslâ*) ÖTİL, 58; ÖTS, 44
Tkm. **asla** (*asla:*) TTS, 34; KES, 21; TDS, 81 2. Aslında. TDS, 81
- 565 **aşlen** Ar. Aslında, esasen, gerçekte, doğrusu. NL, 126 (*aslän*)
Özb. **aslan** (*aslän*) ÖTİL, 58; ÖTS, 44
- 566 **aşlî** Ar. Asıl, doğru; temel, esas. NL, 127 (*asliy*)
Özb. **asli** (*asli*) ÖTİL, 58; ÖTS, 44 ~ **asliy** (*äsliy*) Niteleme sıfatı. ÖTİL, 58; ÖTS, 44
- 567 **âsmân** Far. 1. Felek, gökyüzü. 2. Takdir. NL-2, 529 (*osmon*)

- Özb. **osmon** (*âsmân*) 1.ÖTS, 344; ÖTİL, 545 2. *mec.* Yüksek, yükseklik. ÖTİL, 545
 Tkm. **asman** (*asma:n*) 2. *mec.* Yüksek, yükseklik. TTS, 34; TDS, 81 3. Bir kadın adı. TDS, 81
- 568 **âsmânde** *Far.* NL-2, 529
- 569 **âsmânger** *Far.* NL-2, 529
- 570 **âsmânî** *Far.+Ar.* 1. Gökyüzüne ait; ilahî, Tanrıdan gelen. 2. Takdirle ilgili, takdirî. NL-2, 529 (*osmoniy*)
 Özb. **osmoniy** (*âsmâniy*) 1.ÖTS, 344; ÖTİL, 545
- 571 **âsmânpeymâ** *Far.* NL-2, 529
- 572 **âsmântezyîn** *Far.+Ar.* NL-2, 530
- 573 **aşnâm** *Ar.* NL, 127
- 574 **aşr** *Ar.* 1. Yüzyıl, devir, zaman, çağ. 2. Öğle ve akşam namazları arasındaki zaman, vakit. NL, 129 (*asr*)
 Özb. **asr** (*asr*) 1. ÖTİL, 59; ÖTS, 45
 Tkm. **asyr** (*asır*) 1. TTS, 34; KES, 21; TDS, 83 2., 3. İkinci namazı. KES, 21
- 575 **asra-** 1. Saklamak, korumak, muhafaza etmek, himaye etmek. 2. Riayet etmek, bağlı kalmak, tutabilmek. 3. Kendini tutmak, dizginlemek; sakınmak. 4. Denetlemek, bakmak; gözlemek, bekçilik yapmak. 5. Evlat edinmek; terbiye etmek, yetiştirmek. NL, 129 (*asra-*)
 Özb. **asra-** (*asra-*) 1., 5. ÖTİL, 59; ÖTS, 45 3. Bir kişi veya amaç için bir şeyi saklamak, muhafaza etmek. ÖTİL, 59
- 576 **asram** (?) NL, 129 Aruz vezni.
- 577 **asru** *Moğ.* 1. Çok, aşırı; çok fazla, sayısız. 2. Hızlı, tez; katı, sert. NL, 130 (*asru*)
 Tkm. **esru** (*esru:*) 1. KES, 108
- 578 **asru** *Moğ.* NL-3, 299
- 579 **aşşâr** *Ar.* NL, 130
- 580 **ast** *Ast, alt, taban, dip.* NL-2, 531 (*ost*)
 Özb. **ost** (*âst*) ÖTS, 344; ÖTİL, 546
 Tkm. **ast** (*ast*) TTS, 35; TDS, 81
- 581 **âstân ~ âstâne** *Far.* 1. Eşik, giriş. 2. Bir kişinin huzuru, yanı. NL-2, 531 (*oston ~ ostonä*)
 Özb. **ostona** (*âstânâ*) 1.ÖTS, 344; ÖTİL, 546
 Tkm. **astan** (*a:sta:n*) 1.KES, 21 ~ **astana** (*a:sta:na*) 1., 2., 3. Köşk. KES, 21
- 582 **âstânbûs** *Far.* NL-2, 531
- 583 **âstânbûsluk ~ âstânbûslug** *Far.+T.* NL-2, 531
- 584 **âstîn** *Far.* Giyecek kolu, yen. NL-2, 531 (*ostin*)
 Tkm. **astyn** (*a:stî:n*) KES, 21
- 585 **Astrabâdlı** NL, 131
- 586 **âsûde** *Far.* Sakin, dingin, durgun. NL-2, 531 (*osudä*)
 Özb. **osuda** (*âsudä*) ÖTS, 344; ÖTİL, 547
 Tkm. **asuda** (*a:su:do*) TTS, 35; KES, 22; TDS, 82
- 587 **âsûdedîl** *Far.* NL-2, 532
- 588 **âsûdehâl** *Far.+Ar.* NL-2, 532
- 589 **âsûdehâtîr** *Far.+Ar.* Gönlü rahat, kaygısız, serin kanlı, sakın. NL-2, 532 (*osudäxotir*)
 Tkm. **asudahatyr** (*a:su:doha:tır*) KES, 22

- 531 **âsûdelik** ~ **âsûdelig** ~ **âsûdelik** *Far.+T.* Dinginlik, durgunluk, sakinlik. NL-2, 532 (*osudâlik* ~ *osudâlig* ~ *osudâliq*)
Tkm. asudalyk (*a:su:doluk*) TTS, 35; TDS, 82
- 532 **âsûdeşifathig** *Far.+Ar.+T.* NL-2, 532
- 532 **aş-** 1. Artmak, çoğalmak. 2. Figan etmek, kederlenmek, gamlanmak. NL-2, 540 (*oş-*)
Özb. osh- (*âş-*) 1., 2. Aşmak, aşıp geçmek. ÖTS, 350; ÖTİL, 556
Tkm. aş (*aş*) 1., 2. Bir yerin öbür tarafına geçmek. TTS, 35; TDS, 84 3. Erkek sığır dişisiyle çiftleşmek. TDS, 84
- 533 **aş** Aş, pişmiş yemek. NL-2, 540 (*oş*)
Özb. osh (*âş*) ÖTS, 350; ÖTİL, 554
Tkm. aş (*aş*) TTS, 35; TDS, 83
- 534 **âşâm** *Far.* NL-2, 541
- 535 **aşere** *Ar.* On, on tane. NL, 151 (*aşärä*)
Tkm. aşar (*aşar*) KES, 22
- 536 **âşık** *Ar.* Âşık, sevdalı. NL-2, 540 (*oşiq*)
Özb. oshiq (*âşiq*) ÖTS, 350; ÖTİL, 555
Tkm. aşyk (*a:şık*) TTS, 35; KES, 22; TDS, 85
- 537 **âşıkâne** *Ar.+Far.* Âşığa yaraşır olan, âşıkça, aşk dolu. NL-2, 540 (*oşiqonä*)
Özb. oshiqona (*âşiqânä*) ÖTS, 350; ÖTİL, 555
Tkm. aşygana (*a:şıga:na*) KES, 22
- 538 **âşıklık** ~ **âşıklıg** *Ar.+T.* Âşıklık, sevdalılık. NL-2, 540 (*oşiqliq* ~ *oşiqliq*)
Özb. oshiqlik (*âşiqlik*) ÖTS, 350; ÖTİL, 555
Tkm. aşyklyk (*a:şıklık*) TDS, 85
- 539 **âşıknevâz** *Ar.+Far.* NL-2, 540
- 540 **âşıkpîşelik** *Ar.+Far.+T.* NL-2, 540
- 541 **âşıkveş** *Ar.+Far.* NL-2, 540
- 542 **aşir** *Ar.* NL, 152
- 543 **âşkâr(â)** *Far.* Âşikâr, ayan beyan, zahir, belli. NL-2, 541
Özb. oshkor(a) (*âşkâr(ä)*) ÖTS, 350; ÖTİL, 555
- 544 **aşlık** ~ **aşlıg** Tahıl bitkileri, buğday, tahıl, mısır. NL-2, 541 (*oşliq* ~ *oşliq*)
Özb. oshliq (*âşlıq*) ÖTİL, 556
Tkm. aşlyk (*aşlık*) TDS, 84
- 545 **âşnâ** *Far.* Aşına, tanıdık, ahbap, dost, arkadaş. NL-2, 541 (*oşno*)
Özb. oshno (*âşnâ*) ÖTS, 351; ÖTİL, 556 ~ **oshna** (*âşna*) ÖTS, 350; ÖTİL, 556
Tkm. aşna (*a:şna*) KES, 22; TDS, 84
- 546 **âşnâlık** ~ **âşnâlıg** *Far.+T.* Aşinalık, dostluk, tanışlık. NL-2, 541 (*oşnoliq* ~ *oşnoliq*)
Özb. oshnalik (*âşnalik*) ÖTS, 351
Tkm. aşnalyk (*a:şnalık*) TDS, 84
- 547 **âşnârûy** *Far.* NL-2, 541
- 548 **âşnâveş** *Far.* NL-2, 541
- 549 **âşpaz** *T.+Far.* Aşçı. NL-2, 542 (*oşpaz*)
Özb. oshpaz (*âşpaz*) ÖTS, 351; ÖTİL, 556
- 550 **âşûb** *Far.* 1. Kavga, kargaşa, ağız kavgası, fitne. 2. Korku, endişe, telaş. NL-2, 542 (*oşub*)
Tkm. aşup (*a:şu:p*) KES, 23
- 551 **aşuglug** Âşık kemiğinin yeri, âşık kemiği olan. NL-2, 543 (*oşug'lug*)

- Tkm. aşykly (aşıklı)* TDS, 85
- 612 **aşuk-** Acele etmek, hızlanmak. NL-2, 543 (*oşuq-*)
Özb. **oshiq-** (*âşiq-*) ÖTS, 350; ÖTİL, 555
- 613 **aşur-** 1. Aşırmak, geçirmek. 2. Yüksekten öteye geçmek. NL-2, 542 (*oşur-*)
Özb. **oshir-** (*âşır-*) 1. Artırmak, çoğaltmak, geliştirmek. 2. Abartmak. ÖTS, 350; ÖTİL, 554 *Tkm. aşyr-* (*âşır-*) 1. TTS, 36; TDS, 85 2. Artırmak, çoğaltmak. TDS, 85
- 614 **âşüfte** *Far.* Âşık, divane, aşka tutulmuş. NL-2, 542 (*oşuftä*)
Tkm. aşufta (*a:şufto*) 2. Fitneci. 3. Karışık, dağınık, perişan. KES, 22
- 615 **âşüftedimâğ** *Far. + Ar.* NL-2, 543
- 616 **âşüftehâl** *Far. + Ar.* Hâli perişan, hâli harap, gamlı. NL-2, 543 (*oşuftähol*)
Tkm. aşuftahal (*a:şuftoho:l*) KES, 23
- 617 **âşüftehûy** *Far.* NL-2, 543
- 618 **âşüftelik** ~ **âşüftelik** *Far. + T.* NL-2, 543
- 619 **âşüftesâr** *Far.* NL-2, 543
- 620 **âşüftevâr** *Far.* Âşık gibi, çılgınca, delice. NL-2, 543 (*oşuftävor*)
Tkm. aşuftawar (*a:şuftovo:r*) KES, 23
- 621 **âşüfteveş** *Far.* NL-2, 543
- 622 **âşyân** ~ **âşyâne** *Far.* 1. Yuva, in. 2. Mekân, sahiplenilen yer, ev. NL-2, 540 (*oşyon* ~ *oşyonä*)
Özb. **oshiyon** (*âşyân*) ÖTS, 351; ÖTİL, 554 ~ **oshiyona** (*âşyânä*) 1. Binanın üst katları, üst kattaki ev. ÖTS, 351; ÖTİL, 554
Tkm. aşýan ~ *aşýana* (*a:şya:na* ~ *a:şya:na*) 1. KES, 23; TDS, 85 2. KES, 23
- 623 **at I** Ad, isim. NL-2, 532 (*ot*)
Özb. **ot** (*ât*) ÖTS, 344; ÖTİL, 547
Tkm. at (*a:t*) 2. Ün, şöhret. TTS, 36; TDS, 86
- 624 **at II** At, binek hayvanı. NL-2, 533 (*ot*)
Özb. **ot** (*ât*) ÖTS, 344; ÖTİL, 547
Tkm. ot (*o:t*) TTS, 36; TDS-II, 85
- 625 **at-** Atmak, fırlatmak, savurmak. NL-2, 533 (*ot-*)
Özb. **ot-** (*ât-*) ÖTS, 345; ÖTİL, 549
Tkm. at- (*at-*) TTS, 36; TDS, 89
- 626 **ata** ~ **ata** 1. Baba, peder. 2. Bir şeyin ilk olarak ortaya çıktığı yer, kaynak. NL, 134 (*ato* ~ *ota*)
Özb. **ota I** (*âta*) 1. ÖTİL, 547; ÖTS, 344 2. Yaşı büyük kişilere hürmet için söylenen söz. 3. Bir iş veya hareket için esas kabul edilen kişi hakkında söylenen söz. 4. Şefkatli, babacan; kılavuz, rehber. ÖTİL, 547
Tkm. ata (*ata*) 2. TDS, 86 2. TTS, 36; TDS, 86 3. Dede. TTS, 36; TDS, 86 4. Ata, cet. TDS, 86 5. Yaşı büyük erkekler için söylenen saygı sözü, hitap. TDS, 86 6. Geçmişte yaşamış efsanevi şahsiyetlerin adından sonra kullanılan hitap sözü. TDS, 86 ~ **baba** (*ba:ba*) 1. TDS, 107
- 627 **ata-** I. Ad vermek, ad koymak. 2. Adamak, bağışlamak, ithaf etmek. NL, 132 (*ata-*)
Özb. **ata-** (*ata-*) ÖTİL, 61; ÖTS, 46 3. Bir kişiyi, tarihî bir olayı veya amacı önceden belirlemek, planlamak, tasarlamak, ön görmek. ÖTİL, 61
- 628 **ata I.** Ata, baba. 2. Önder, aksakal. NL-2, 533 (*ota*)
Özb. **ota** (*âta*) 1. ÖTS, 344; ÖTİL, 547
Tkm. ata (*ata*) 2. Baba tarafından dede. TTS, 36; TDS, 86

- ⁶²⁹ **aṭâ** Ar. Hediye, armağan, bahşiş, sadaka, hayır. NL, 134 (*aṭo*)
Özb. **ato** (*atâ*) ÖTİL, 67; ÖTS, 47
Tkm. **ata** (*ata:*) KES, 23
- ⁶³⁰ **atabek** Babanın yerini tutan kişi, terbiyeci, üstât. NL, 134 (*atobek ~ otobek*)
Tkm. **atabeg** (*atabeg*) Gelecekte çocuğu devlet işlerinde yetiştirmek için ona savaş ve siyaset alanında terbiye veren kişi. TDS, 86
- ⁶³¹ **a'îf** Ar. NL, 161
- ⁶³² **ataglig** NL, 135
- ⁶³³ **ataka ~ atka** Terbiyeci, eğitici; atabey, baba. NL, 132 (*ataka ~ atka*)
Özb. **ataka** (*ataka*) 1. Şiddetli hücum; saldırı zamanı. ÖTİL, 61; ÖTS, 46 2. Bir şeye veya kişiye karşı mücadele ile yapılan münakaşa, tartışma, kavga. ÖTİL, 61
- ⁶³⁴ **atal-** Bir göreve tayin edilmek; belirtilmek, işaretlenmek, planlanmak. NL, 132 (*atal-*)
Özb. **atal-** (*atal-*) 1. Ad verilmek, ad koyulmak, adlanmak. ÖTS, 46 2. Ad vermek, ad koymak. 3. Adamak, bağışlamak, ithaf etmek. 4. Bir kişiyi, tarihî bir olayı veya amacı önceden belirlemek, planlamak, tasarlamak, ön görmek. ÖTİL, 61
- ⁶³⁵ **atalig** Atalık, babalık. NL-2, 533 (*otalig*)
Özb. **otalik** (*atalik*) ÖTS, 344; ÖTİL, 548
Tkm. **atalyk** (*atalik*) 2. Bir erkek adı. TDS, 87
- ⁶³⁶ **atalik** Babalık, babalık vazifesini yapma. NL, 135 (*atoliq*)
Özb. **otaliq** (*ataliq*) ÖTİL, 548; ÖTS, 344 2. Maddi veya manevi olarak kişilere veya topluma yapılan iyilik, büyüklük, babalık. 3. Hanın sarayındaki üst derece görevlerden biri; padişahın danışmanı. ÖTİL, 548
Tkm. **atalyk** (*atalik*) 2. Üvey baba; babalık görevi yapan yakın akraba. 3. Atabey. 4. Kayınbaba. 5. Bir erkek adı. TDS, 87
- ⁶³⁷ **atar tutar** NL-2, 533
- ⁶³⁸ **atasız** Babasız, yetim. NL, 135 (*atosiz ~ otasiz*)
Tkm. **atasyz** (*atasız*) TDS, 87
- ⁶³⁹ **aṭaş** Ar. NL, 132
- ⁶⁴⁰ **ataş-** NL-2, 536
- ⁶⁴¹ **aṭâyâ** Ar. NL, 135
- ⁶⁴² **aṭbâk** Ar. NL, 133
- ⁶⁴³ **âteş** Far. Ateş, alev. NL-2, 533 (*otâş*)
Özb. **otash** (*âtaş*) ÖTS, 345; ÖTİL, 548
Tkm. **ataş** (*a:taş*) KES, 23; TDS, 87
- ⁶⁴⁴ **âteşâlûd** Far. NL-2, 534
- ⁶⁴⁵ **âteşdân** Far. Ateş yanan yer, mangal. NL-2, 534 (*otâşdon*)
Özb. **otashdon** (*âtâşdân*) ÖTİL, 548
- ⁶⁴⁶ **âteşdânlıg** Far. +T. NL-2, 534
- ⁶⁴⁷ **âteşengîz** Far. NL-2, 533
- ⁶⁴⁸ **âteşengîzlıg** Far. +T. NL-2, 533
- ⁶⁴⁹ **âteşfigen** Far. Ateş saçan. NL-2, 535 (*otâşfigân*) Tkm. **ataşfeken** (*a:taşfeken*) KES, 23
- ⁶⁵⁰ **âteşfişân** Far. NL-2, 535
- ⁶⁵¹ **âteşfişânlıg** Far. +T. NL-2, 535

- 662 **âteşgeh** ~ **âteşgâh** *Far.* 1. Ateş yanan yer, ocak, tandır. 2. Ateşperestlerin ibadethanesi. NL-2, 533 (*otâşgâh* ~ *otâşgoh*)
Özb. **otashgoh** (*âtâşgâh*) ÖTİL, 548
- 663 **âteşgûn** *Far.* NL-2, 534
- 664 **âteşhâne** *Far.* Ateş yanan yer, fırın, ocak. NL-2, 535 (*otâşxonä*)
Özb. **otashxona** (*âtâşxânä*) ÖTS, 345; ÖTİL, 548
- 665 **âteşîn** *Far.* Ateşli, hararetli, alevli, coşkun. NL-2, 534 (*otâşin*)
Özb. **otashin** (*âtâşin*) ÖTS, 345; ÖTİL, 548
Tkm. **ataşyn** (*a:taşı:n*) KES, 23
- 666 **âteşkârlık** *Far.* + T. NL-2, 534
- 667 **âteşkede** *Far.* Ateş yanan yer; ateşperestlerin ibadethanesi. NL-2, 534 (*otâşkädä*)
Tkm. **ataşkede** (*a:taşkede*) KES, 23
- 668 **âteşnâk** *Far.* NL-2, 534
- 669 **âteşpâre** *Far.* 1. Ateş parçası, köz. 2. Şuh sevgili. NL-2, 534 (*otâşporä*)
Tkm. **ataşpara** (*a:taşpa:ra*) 1.KES, 23
- 670 **âteşperest** *Far.* Ateşperest, atâşe tapan. NL-2, 534 (*otâşpäräst*)
Özb. **otashparast** (*âtâşpäräst*) ÖTS, 345; ÖTİL, 548
Tkm. **ataşparaz** (*a:taşparaz*) KES, 24; TDS, 87
- 671 **âteşperestlıg** *Far.* + T. Ateşperestlik. NL-2, 534 (*otâşpärästlig'*)
Özb. **otashparatlik** (*âtâşpärästlik*) ÖTS, 345
Tkm. **ataşparazlyk** (*a:taşparazlık*) TDS, 87
- 672 **âteşreng** *Far.* NL-2, 535
- 673 **âteşrîzlıg** *Far.* + T. NL-2, 535
- 674 **âteşvâr** *Far.* NL-2, 533
- 675 **âteşzede** *Far.* Yakılmış, yanan. NL-2, 534 (*otâşzädä*)
Tkm. **ataşzede** (*a:taşzede*) KES, 24
- 676 **aîf** *Ar.* NL, 136
- 677 **atgunça** NL-2, 536
- 678 **âtîfet** *Ar.* Şefkat, sevgi, iyilikseverlik, insaf, merhamet. NL-2, 535 (*otifät*)
Tkm. **atyfat** (*a:tıfat*) KES, 24
- 679 **atık-** NL-2, 535
- 680 **âîl** *Ar.* NL-2, 535
- 681 **aî'ime** *Ar.* NL, 136
- 682 **aîiye** *Ar.* NL, 133
- 683 **atlan-** 1. Ata binmek. 2. Hazırlanmak, bir işe başlamak. NL-2, 535 (*otlan-*)
Özb. **otlan-** (*âtlan-*) 1. ÖTİL, 549 2. ÖTS, 345; ÖTİL, 549
Tkm. **atlan-** (*atlan-*) TTS, 36; TDS, 88
- 684 **atlandur-** Ata bindirmek. NL-2, 536 (*otlandur-*)
Tkm. **atlandyr-** (*atlandır-*) TTS, 37; TDS, 88
*Tkm. **atlandyr-** (*atlandır-*) Ad vermek, ad takmak. TTS, 37; TDS, 88
- 685 **atlanmag** NL-2, 536
- 686 **atlas** *Ar.* 1. Atlas kumaş. 2. Perde, örtü; döşeme, döşenen şey. NL, 133 (*atlas*)
Özb. **atlas** (*atlas*) 1., ÖTİL, 62; ÖTS, 47 2. Albüm veya kitap tarzında hazırlanmış coğrafi haritalar dergisi. ÖTİL, 62
Tkm. **atlaz** (*atlaz*) 1. TTS, 37; KES, 24; TDS, 89
- 687 **athg** *Atl.* süvari, atı olan. NL-2, 536 (*otlig'*)
Özb. **otliq** (*âtliq*) ÖTS, 345; ÖTİL, 549

- Tkm. atly (atlı)* TTS, 37; TDS, 89 **2.** Bir erkek adı. TDS, 89
Tkm. atly (atlı)* **1. Adlı, adı olan. **2. mec.** Ünlü. TTS, 37; TDS, 89 **3.** Bir erkek adı. TDS, 89
- ❧ **atlık ~ atlıg** Adlı, namılı, isimli. NL-2, 536 (*otliq ~ otlig'*)
Özb. otli (âtlı) ÖTS, 345; ÖTİL, 549 **2.** Matematikte somut. ÖTS, 345
Tkm. atly (a:tlı) **2. mec.** Ünlü. TTS, 37; TDS, 89
Tkm. atly (atlı)* **1. Atlı, atı olan, süvari. TTS, 37; TDS, 89 **2.** Bir erkek adı. TDS, 89
- ❧ **atmaglıg** Atma, atma işi. NL-2, 536 (*otmog'lig'*)
Tkm. atmaklyk (atmaklık) TDS, 90
- ❧ **atır** Ar. İtır, hoş kokulu madde, güzel kokulu. NL, 135 (*atr*)
Özb. atir (atir) ÖTİL, 61; ÖTS, 46
Tkm. atyr (atır) TDS, 90
- ❧ **afragezlıg** Ar. + Far. + T. NL, 135
- ❧ **aṛfizây ~ aṛfzây** Ar. + Far. NL, 135
- ❧ **aṭṭâr** Ar. Aktar, hoş koku satan, kozmetik ürünleri satan. NL, 136 (*attor*)
Özb. attor (attâr) ÖTİL, 62; ÖTS, 47
Tkm. attar (atta:r) KES, 24
- ❧ **aṭṭârlıq** Ar. + T. Hoş koku ve kozmetik ürünleri satma; memnun eden hoş sözler. NL, 136 (*attorliq*)
Özb. attorlik (ättârlıq) Hoş koku ve kozmetik ürünleri satma. ÖTİL, 62; ÖTS, 47
- ❧ **av** Av. NL-2, 499 (*ov*)
Özb. ov (âv) ÖTS, 346; ÖTİL, 518
Tkm. aw (a:v) TTS, 37; TDS, 91
- ❧ **a'vâd** Ar. NL, 159
- ❧ **avâm** Ar. Avam, halk, sıradan kişiler. NL, 31 (*avom*)
Özb. avom (avâm) ÖTİL, 24; ÖTS, 49 **2.** Bilgisiz, cahil kişiler. ÖTİL, 24
Tkm. awam (ava:m) **2.** Kaba ve cahil halk. KES, 24
- ❧ **avân** Ar. Süreler, vakitler, müddetler. NL-2, 500 (*ovon*)
Tkm. awan (ava:n) Orta yaşa gelmiş insan, ergenlik çağına gelen. KES, 24
- ❧ **a'vân** Ar. NL, 31
- ❧ **âvâre** Far. Avare, aylak, başıboş. NL-2, 499 (*ovvorä*) *bk. âvâre* Far. NL-2, 500 (*ovorä*)
Özb. ovora (âvârä) ÖTS, 346; ÖTİL, 519
Tkm. awara (a:va:ra) KES, 24; TDS, 91
- ❧ **âvâre** Far. Avare, başıboş, aylak, derbeder. NL-2, 500 (*ovorä*) *bk. âvâre* Far. NL-2, 499 (*ovvorä*)
Özb. ovora (âvârä) ÖTS, 346; ÖTİL, 519
Tkm. awara (a:va:ra) KES, 24; TDS, 91
- ❧ **âvâreliq ~ âvârelik** Far. + T. Avarelik, başıboşluk, aylaklık, derbederlik. NL-2, 500 (*ovoräliq' ~ ovoräliq*)
Özb. ovoralik (âvârelik) ÖTİL, 519
Tkm. awaralyk (a:va:ralık) KES, 24; TDS, 91
- ❧ **âvâz** Far. Avaz, ses, nida, ahenk. NL-2, 500 (*ovoz*)
Özb. ovoz (âvâz) **2.** Fikir, mülâhaza. ÖTS, 346; ÖTİL, 518
Tkm. owaz (o:vo:z) TTS, 495; KES, 323; TDS-II, 151

- 694 **âvâze** *Far.* 1. Şan, ün, şöhret, itibar. 2. Söylenti, dedikodu, havadis. NL-2, 500 (ovozä)
 Özb. **ovoza** (âvâzä) ÖTS, 346; ÖTİL, 518
 Tkm. **owaza** (o:vo:zo) 1. KES, 323 ~ **awaza** (a:va:za) 1.KES, 24
- 695 **âveh** *Far.* NL-2, 499
- 696 **âver** *Far.* NL-2, 499
- 697 **âverd** *Far.* NL-2, 499
- 698 **âverlik** *Far.+T.* NL-2, 499
- 699 **âvîz** *Far.* NL-2, 499
- 700 **âvîze** *Far.* NL-2, 499
- 701 **avla-** Avlamak. NL-2, 500 (ovla-)
 Özb. **ovla-** (âvla-) ÖTS, 346; ÖTİL, 518
 Tkm. **awla-** (avla-) TTS, 37; TDS, 92
- 702 **avret** *Ar.* Utanılacak yer (organ), göbekten aşağı kısım. NL, 32 (avrät)
 Özb. **avrat** (avrät) 1. Vücudun şeriata uygun olarak örtülmesi istenen kısmı (erkekler için göbekten dize kadar; kadınlar için ayak bileğinden boyna ve boyundan başa kadar); edep, yeri avret. ÖTİL, 24; ÖTS, 49 2. Kadın. ÖTS, 49
 Tkm. **owrat** (ovrat) 2. Kadın. KES, 323
- 703 **avuç** 1. Avuç, avuç içi, aya. 2. Yumruk. 3. Alkış, şak şak. 4. Yakışık almayan, yanlış. NL-2, 501 (ovuç)
 Özb. **hovuch** (hâvuç) 1. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 703
 Tkm. **owuç** (ovuç) 1. TTS, 496; TDS-II, 154
- 704 **avuçla-** Avuçlamak. NL-2, 501 (ovuçla-)
 Özb. **hovuchla-** (hâvuçla-) ÖTS, 174; ÖTİL-II, 703
 Tkm. **owuçla-** (ovuçlo-) TDS-II, 154
- 705 **avun-** Avunmak, teselli bulmak. NL-2, 501 (ovun-)
 Özb. **ovun-** (âvun-) ÖTS, 346; ÖTİL, 519
- 706 **avurt** Avurt, yanağın iç kısmı. NL-2, 501 (ovurt)
 Tkm. **owurt** (ovurt) TDS-II, 154
- 707 **avut-** Avutmak, teselli etmek. NL-2, 501 (ovut-)
 Özb. **ovut-** (âvut-) ÖTS, 346; ÖTİL, 519
- 708 **avvâre** *Far.* Evsiz barksız, serseri, şaşkın, başıboş. NL, 28 (avvorä)
 Özb. **ovora** (âvârä) ÖTİL, 519; ÖTS, 346 2. Bir iş ile meşgul olan kimse. ÖTİL, 519
 Tkm. **awara** (a:va:ra) TDS, 91 2. Yalnız, tek başına. KES, 24 3. Vatanından ayrı düşen kişi. TDS, 91
- 709 **ay I** 1. Ay, gök cismi. 2. Sevgili. NL-2, 510 (oy)
 Özb. **oy** (ây) 1. ÖTS, 347; ÖTİL, 526
 Tkm. **áy** (a:y) 1. TTS, 37; TDS, 94
- 710 **ay II** Ay, yılın on ikide biri. NL-2, 510 (oy)
 Özb. **oy** (ây) ÖTS, 347; ÖTİL, 526
 Tkm. **áy** (a:y) TTS, 37; TDS, 94
- 711 **ay-** Söylemek, demek, konuşmak. NL, 62 (ay-) bk. **ayt-** (ayt-)
 Tkm. **áy-** (ay-) Açıklamak, anlaşılır hâle getirmek, söylemek. KES, 25
- 712 **aya-** 1. Korumak, sakınmak, saklamak, ihtiyat göstermek. 2. Kıskanmak. NL, 161 (aya-)
 Özb. **aya-** (aya-) 1. ÖTİL, 67; ÖTS, 52 2. ÖTİL, 67 3. Acımak, merhamet etmek. ÖTİL, 67; ÖTS, 52

- Tkm. aya-* (*aya-*) **1.** TDS, 96
- 713 **âyâ** *Far.* NL-2, 504
- 714 **ayaglan-** Emeklemek. NL, 48 (*ayog'lan-*)
Özb. oyoqlan- (*âyâqlan-*) Başkaldırmak, isyan etmek, karşı çıkmak. ÖTİL, 523; ÖTS, 348
Tkm. ayaklan- (*ayaklan-*) **1.** Yürümeye başlamak. TTS, 38; TDS, 96 **2.** Sona ermek, bitmek. TTS, 38; TDS, 96 **3.** Sona yaklaşmak. **4.** Ayağa kalkmak, büyümeye başlamak. TDS, 96
- 715 **ayaglık** Ayaklı; ayağı olan (hayvan). NL, 48 (*ayog'liq*)
Özb. oyoqli (*âyâqli*) ÖTİL, 523; ÖTS, 348 **2.** Bir destekle yere dayanan. ÖTİL, 523
Tkm. ayakly (*ayaklı*) **2.** Masa vb. gibi ayaklı mobilya. **3.** Hızlı (hayvan). TTS, 38; TDS, 96
- 716 **ayak ~ ayag 1.** Ayak. **2.** Son, ahir. NL-2, 505 (*oyoq ~ oyog'*)
Özb. oyoq (*âyâq*) **2.** Kâse, kadeh. ÖTS, 348; ÖTİL, 522 **3.** Evin, hanenin eşiğe yakın yeri. ÖTİL, 522
Tkm. ayak (*ayak*) TTS, 38; TDS, 94 **3.** Kesilip paylaşılan hayvanın dörtte biri. **4.** Kâse, kadeh. TDS, 94
- 717 **ayak ~ ayag I 1.** Ayak (organ). **2.** Son, ahir, bitim, uç. **3.** Alt, aşağı. NL, 46 (*oyoq ~ ayog'*)
Özb. oyoq (*âyâq*) **1., 2.** ÖTİL, 522; ÖTS, 348 **3.** Birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri. ÖTİL, 522 **4.** Bir evin eşiğe yakın kısmı. ÖTİL, 522
Tkm. ayak (*ayak*) **1.** TTS, 38; TDS, 94 **2.** TTS, 38; TDS, 94 **3., 4.** Bir şeyin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek. **5.** Öldürülüp paylaşılan hayvanın dörtte biri, çeyrek. **6.** Harman dövülürken ortadaki büyük yığınlar ile temizlenmemiş harman arasındaki dövülen bölük. **7.** Deste yapmak için yığılan ot yığınları. **8.** Teker. TDS, 94
- 718 **ayak ~ ayag II 1.** Kadeh; şarap. **2.** Kâse, kap. NL, 47 (*oyoq ~ ayog'*)
Özb. oyoq (*âyâq*) ÖTİL, 523; ÖTS, 348
Tkm. ayak (*ayak*) KES, 24; TDS, 95
- 719 **âyâki** *Far.* NL-2, 504
- 720 **ayâl** *Ar.* Ayal, kadın, eş, çoluk çocuk; ev geçimi, aile geçimi; eve ait her şey. NL, 45 (*ayol*)
Özb. ayol (*ayâ:l*) ÖTİL, 28 **2.** Kadın, kemale ermiş kız. ÖTİL, 28; ÖTS, 53
Tkm. ayal (*aya:l*) **1.** Kadın. TTS, 38; TDS, 96 **2.** Dişi. TTS, 38; TDS, 96 **3.** Hanım, eş, zevce. TDS, 96
- 721 **ayân** *Ar.* Ayan, kesin, doğru, net; tam olarak; açık, belli. NL, 46 (*ayon*)
Özb. ayon (*ayân*) ÖTİL, 28; ÖTS, 53
Tkm. ayan (*aya:n*) TTS, 39; KES, 24; TDS, 96
- 722 **a'yân** *Ar.* Yüce mertebeliler, itibarlı kişiler, asil kişiler; ünlü, meşhur kişiler. NL, 159 (*a'yon*)
Özb. a'yon (*a'yân*) **2.** Devlet görevlileri. ÖTİL, 66
- 723 **âyât** *Ar.* NL-2, 505
- 724 **ayb** *Ar.* Ayıp, kusur, eksiklik, suç, günah. NL, 62 (*ayb*)
Özb. ayb (*ayb*) ÖTİL, 31; ÖTS, 52 **2.** Toplumun ahlak kurallarına aykırı iş veya davranış. **3.** Kişiye utanç veren şey. ÖTİL, 31

- Tkm. aýyp (ayıp)* TTS, 39; KES, 25; TDS, 103 **2.** Yakışksız. TTS, 39 **3.** Yara bere, özür. TDS, 103
- 725 *aybbînlik* Ar.+Far.+T. NL, 62
- 726 *aybcû ~ aybcûy* Ar.+Far. NL, 63
- 727 *aybcûylık* Ar.+Far.+T. NL, 63
- 728 *aybgû ~ aybgûy* Ar.+Far. NL, 62
- 729 *ayblig* Ar.+T. Kusuru olan, suçlu. NL, 63 (*ayblig'*)
Özb. *aybli (aybli)* ÖTİL, 31; ÖTS, 52
Tkm. aýyply (ayıplı) **2.** Sakat, özürlü, yaralı. TDS, 103
- 730 *aybpûş* Ar.+Far. NL, 63
- 731 *ayça* NL-2, 512
- 732 *aydın* Aydın, ışıklı, parlak. NL-2, 510(*oydin*)
Özb. *oydin (âydın)* **2.** Açıklığa kavuşmuş, çözümlenmiş. ÖTS, 347; ÖTİL, 526 **3.** Bir kadın adı. ÖTİL, 526
Tkm. aýdyň (a:ydıñ) **2.** Açıklığa kavuşmuş, çözümlenmiş. TTS, 39; TDS, 97
- 733 *âyende* Far. NL-2, 543
- 734 *âyet* Ar. **1.** Nişan, belgi. **2.** Kur'an ayeti. NL-2, 543(*oyât*)
Özb. *oyat (âyät)* **2.** ÖTS, 347; ÖTİL, 557
Tkm. aýat (a:yat) **1.** KES, 24 **2.** KES, 24; TDS, 96
- 735 *aygag* Ajan, casus; sır verme. NL, 72 (*ayg'og'*)
Özb. *ayg'oq (ayğâq)* ÖTİL, 35; ÖTS, 55 **2.** Devlet olaylarını kaydeden devlet tarihçisi, vakanüvis. ÖTİL, 35 **3.** Uyanık, tetikte, dikkatli, duyarlı, tedbirli, titiz. ÖTİL, 35; ÖTS, 55
- 736 *ayig* Ayı. NL, 64 (*ayig'*)
Özb. *ayiq (ayiq)* ÖTİL, 32; ÖTS, 52
Tkm. aýy (ayı:) TTS, 39; TDS, 103 ~ aýyg (ayığ) KES, 25
- 737 *ayig* Ayı. NL-2, 512(*oyig'*)
Özb. *ayiq (ayiq)* ÖTS, 52; ÖTİL, 32
Tkm. aýy (ayı) TTS, 39; TDS, 103 ~ aýyg (ayığ) KES, 25
- 738 *ayıl- 1.* Ayrılmak. **2.** Ayılmak, kendine gelmek, uyanmak. NL-2, 510 (*oyil-*)
Tkm. aýyl- (ayıl-) 2. KES, 25; TDS, 103
- 739 *ayıl-* Ayrılmak; uyanmak, ayılmak; düşünmek. NL, 64 (*ayil-*)
Özb. *ayil- (ayıl-) Ayrılmak. ÖTİL, 32*
Tkm. aýyl- (ayıl) Uyanmak. KES, 25; TDS, 103
- 740 *ayır-* Ayırmak, uzaklaştırmak. NL, 64 (*ayir-*)
Özb. *ayir- (ayır-) ÖTİL, 32; ÖTS, 52 2.* Bütünden ayırmak, kısımlara bölmek, parçalamak. ÖTİL, 32 **3.** Bir şeyi türüne, niteliğine göre ayırmak. ÖTİL, 32 **4.** Mahrum etmek, uzaklaştırmak. ÖTİL, 32 **5.** Koparmak, ayırmak. ÖTİL, 32; ÖTS, 52 **6.** Ayırt etmek, farkına varmak. ÖTİL, 32; ÖTS, 52 **7.** Boşamak. ÖTİL, 32 **8.** Araya girip ayırmak. ÖTİL, 32 **9.** Bir sayıdan bir sayıyı çıkarmak, matematikte çıkarma işlemi yapmak. ÖTİL, 32 **10.** Yalıtma, izole etmek. ÖTS, 52 **11.** Alıp götürmek. ÖTS, 52
Tkm. aýyr- (ayır-) TTS, 39; TDS, 104 2. Kaldırmak. TTS, 39 **3.** Kesmek, doğramak, yarmak, parçalamak. TTS, 39; TDS, 104 **4.** Matematikte çıkarma işlemi yapmak. TTS, 39; TDS, 104 **5.** Bir şeyin yerini değiştirmek. **5.** Mahrum etmek, işten çıkarmak. **6.** Bir şeyi türüne, niteliğine göre ayırmak. **7.** Boşamak. **8.** Koparmak, bütünden ayırmak, bölmek. **9.** Ayrı bir eve çıkarmak, ayrı bir ev açmak. TDS, 104

- ⁷⁴¹ **ayır-** Ayırmak. NL-2, 512 (*oyir-*)
Özb. **ayir-** (*ayir-*) ÖTS, 52; ÖTİL, 32
Tkm. **ayıyr-** (*ayir-*) TTS, 39; TDS, 104
- ⁷⁴² **ayık-** NL, 64
- ⁷⁴³ **ayildur-** NL, 64
- ⁷⁴⁴ **âyîn I** Far. 1. Ayin, tören. 2. Gelenek, görenek, âdet. 3. Aşağılık kişi. 4. Benzer, gibi. 5. Süslenmiş, bezetilmiş. 6. Huy, tavır, karakter, yaratılış. NL-2, 510 (*oyin*)
Tkm. **âyyn** (*a:yı:n*) 2. İbadet. KES, 25
- ⁷⁴⁵ **âyîn II** Far. Süs, bezek, ziynet. NL-2, 511 (*oyin*)
Tkm. **âyyn** (*a:yı:n*) KES, 25
- ⁷⁴⁶ **âyîne II** Far. Durum, koşul, vaziyet; devir, zaman. NL-2, 511 (*oyinä*)
*Özb. **oyina** (*âyinä*) Ayna. ÖTS, 347; ÖTİL, 527
- ⁷⁴⁷ **âyîne III** Far. Işık, parlaklık. NL-2, 511 (*oyinä*)
*Özb. **oyina** (*âyinä*) Ayna. ÖTS, 347; ÖTİL, 527
- ⁷⁴⁸ **âyînedâr** Far. Aynası olan, aynalı. NL-2, 512 (*oyinâdor*)
Özb. **oynador** (*âynadâr*) ÖTS, 347; ÖTİL, 528
- ⁷⁴⁹ **âyînefâm** Far. NL-2, 512
- ⁷⁵⁰ **âyînegûn ~ âynagûn** Far. NL-2, 512
- ⁷⁵¹ **âyînereng** Far. NL-2, 512
- ⁷⁵² **âyînesân ~ âynasân** Far. NL-2, 512
- ⁷⁵³ **âyînlık** Far. +T. NL-2, 512
- ⁷⁵⁴ **aylan-** 1. Aylanmak, çevrilmek, döndürülmek; etrafından dolaşmak. 2. Gezmek, dolaşmak; hazır olmak. 3. Değişmek, dönüşmek, değişime uğramak. 4. Dönmek, geri gelmek; yüz çevirmek. 5. Çevrilmek, dönmek, viraj yapmak. NL, 65 (*aylan-*)
Özb. **aylan-** (*aylan-*) 1. ÖTİL, 33; ÖTS, 53 2. Gezmek, dolaşmak, seyrederek dolaşmak. ÖTİL, 33, ÖTS, 53 3. Başka bir duruma geçmek, başka bir görünüş almak, dönüşmek. 4. Bir yerde başıboş dolaşmak, oyalanmak. 5. Hareket etmek, yürümek, devir hızını artırmak. ÖTİL, 33
Tkm. **aylan-** (*aylan-*) 3. TDS, 99 1. Dönmek. TTS, 39; TDS, 99 2. Sapmak, çevrilmek. TTS, 39 3. Gezmek, dolaşmak. TTS, 39; TDS, 99 4. Dolanmak, gezinmek. TTS, 39; TDS, 99 5. Yerleştirilmek, kurulmak. TDS, 99 6. Dönmek, geri gelmek. 7. Bir şeyin etrafında dönmek, etrafında dolaşmak. TDS, 99
- ⁷⁵⁵ **aylandur-** Döndürmek; zulmetmek, eziyet etmek; zorlaştırmak. NL, 65 (*aylandur-*)
Özb. **aylantir-** (*aylantir-*) 1. Aylanmak, dönmek. 2. Ters yüz etmek, tersine çevirmek. 3. Lafa tutmak, oyalamak. 4. Aldatmak, dolandırmak; dikkatini dağıtmak, aklını karıştırmak, şaşırtmak. ÖTİL, 33 5. Değiştirmek, dönüştürmek. 6. Evirmek, çevirmek, döndürmek, dolaştırmak. ÖTS, 53
Tkm. **aylandyr-** (*aylandır-*) 1. Döner gibi yapmak, dolaşır gibi yapmak. 2. Bir şeyi döndürmek, harekete geçirmek. 3. Değiştirmek, dönüştürmek. 4. Evirip çevirmek, döndürmek, dolaştırmak. TDS, 98
- ⁷⁵⁶ **aylık ~ aylıg** Aylık, maaş. NL-2, 512 (*oyliq ~ oyliq*)
Özb. **oylik** (*âylik*) 2. Aydan aya, ayda bir. ÖTS, 347; ÖTİL, 527
Tkm. **aylyk** (*a:ylik*) 2. Otuz günlük. TTS, 40; TDS, 99
- ⁷⁵⁷ **ayn I** Ar. Arap alfabesindeki ayın harfinin adı. NL, 65 (*ayn*)
Tkm. **ayn** (*ayn*) KES, 25; TDS, 99 2. Ebcet hesabına göre 70 (yetmiş) sayısının karşılığı. TDS, 99

- 78 **ayn II Ar.** 1. Göz, göz bebeği. 2. Kaynak, pınar, çeşme; belgi; ayna. 3. Memba; sebep. 4. Öz, esas, asıl; cihet, yön, taraf. NL, 65 (*ayn*)
Tkm. aýn (ayn) 1. KES, 25; TDS, 99 2., 3. Aslı, kendisi, aynısı, tıpkısı. KES, 25
 *Özb. **ayn** (*ayn*) Aynı. ÖTS, 53
- 79 **âyna ~ âyine I Far.** 1. Ayna. 2. Belgi, nişane. NL-2, 511 (*oyna ~ oynä*)
 Özb. **oyna** (*âyna*) 1., 2. Cam. 3. Pencere. ÖTS, 347; ÖTİL, 527 ~ **oyina** (*âyinä*) 1., 2. Cam. 3. Pencere. ÖTS, 347; ÖTİL, 527
Tkm. aýna (a:yna) 3. Cam. 4. Pencere. TTS, 40; TDS, 99 5. Bir kadın adı. TDS, 99
- 80 **aynek Ar.** Gözlük. NL, 68 (*aynäk*)
 Özb. **oynak** (*âynäk*) 2. Cam. 3. Ayna. ÖTİL, 528
Tkm. äýnek (ä:ynek) TTS, 191; TDS, 373
- 81 **aynü'l-hayât Ar.** 1. Hayat pınarı. 2. Bir eser adı. NL, 68 (*aynul-hayot*)
Tkm. aýnyl-haýat (aynül- haya:t) 1. KES, 25
- 82 **aynü'l-yakîn Ar.** Bir şey hakkında kesin bilgi. NL, 68 (*aynul-yaqin*)
Tkm. aýnyl-yakyn (aynül-yakın) Bir şeyin görülmeyen yanını anlayıp sezme; gözle görmüş gibi doğruluğuna inanma. KES, 25
- 83 **ayrıl- ~ ayrul-** 1. Ayrılmak, bölünmek, uzaklaşmak. 2. Ayrılıp gitmek. NL, 68 (*ayril- ~ ayrul-*)
 Özb. **ayril-** (*ayril-*) 1. Ayrılmak, ayrı olmak, müstakil olmak. ÖTS, 54 2. Ayırmak, uzaklaştırmak. 3. Bütünden ayırmak, kısımlara bölmek, parçalamak. 4. Bir şeyi türüne, niteliğine göre ayırmak. 5. Mahrum etmek, uzaklaştırmak. 6. Koparmak, ayırmak. 7. Ayırt etmek, farkına varmak. 8. Boşamak. 9. Araya girip ayırmak. 10. Bir sayıdan bir sayıyı çıkarmak, matematikte çıkarma işlemi yapmak. ÖTİL, 34
Tkm. aýryl- (ayril-) 1. TDS, 101; TTS, 40 2. TDS, 101 3. İşten çıkmak. TTS, 40; TDS, 101 4. Kocadan ayrılmak, boşanmak. TTS, 40; TDS, 101 5. Ölmek. TTS, 40; TDS, 101 6. Parçanmak, bölünmek, dağılmak. 7. Bölünüp bağımsız olmak, müstakil olmak. 8. Bölünmek, parçalanmak, yarılmak. 9. Ayrı eve çıkmak, ayrı ev kurmak. 10. Düşük yapmak. 11. Ağrıdan kurtulmak, ağrısı dinmek. 12. Bir şeyi bulunduğu yerinden ayırmak, götürmek. 13. Yok olmak, gözden kaybolmak. TDS, 101
- 84 **ayrıl-** Ayrılmak, ayrı olmak. NL-2, 512 (*oyril-*)
 Özb. **ayril-** (*ayril-*) 2. Ölmek. ÖTS, 54; ÖTİL, 34
Tkm. aýryl- (ayril-) 2. Ölmek. TTS, 40; TDS, 101
- 85 **ayru** 1. Başka, özge. 2. Ayrı, müstakil, özel, dışarı. 3. Ayrılmış durumda olan, uzakta. NL, 68 (*ayru*)
 Özb. **ayri** (*ayrı*) 1. Bir yerden ikiye açılan, dallanan. 2. Birbirine zıt, karşı, ters. 3. İki çatallı sopa, değnek. 4. Yonca, ot, saman gibi şeyleri kaldırmaya, sermeye, toplamaya yarayan, dirgen yerine kullanılan iki çatallı, uzun saplı alet. ÖTİL, 34 5. Çatal, çatallı. ÖTS, 54
Tkm. aýra (ayra) Ayrı. TTS, 40; TDS, 100
- 86 **ayş Ar.** 1. Güzel yaşam, hayat. 2. Hoşnutluk, memnuniyet, rahatlık, gönül hoşluğu, refah. NL, 70 (*ayş*) Özb. **aysh** (*ayş*) 1. Huzur, rahatlık, neşe. ÖTİL, 35 2. Keyif, sefa; ayyaşlık, içki içme, eğlence, ziyafet. ÖTİL, 35; ÖTS, 55 *Tkm. aýyş (ayış)* 1. Yaşama, yaşayış. 2. Yiyip içme, rahat yaşama. KES, 25; TDS, 102
- 87 **ayşgüzin Ar. + Far.** NL, 72

- ⁷⁶¹ **ayşşaz** Ar. + Far. NL, 72
- ⁷⁶² **ayt-** 1. Söylemek, demek, laflamak. 2. Yazmak. 3. Okumak, öğrenmek. 4. Şarkı söylemek. NL, 69 (*ayt-*) bk. **ay-** (*ay-*)
 Özb. **ayt-** (*ayt-*) 1. Düşüncesini sözlü olarak anlatmak, söylemek, demek. ÖTİL, 34; ÖTS, 54 2. Hikâye anlatmak. 3. Telaffuz etmek, söylemek. 4. Adlandırmak, ad vermek; hesaba katmak, düşünmek. 5. Teklif etmek, davet etmek, çağırmak. 6. Emir-istek kipinde konuşan kişinin açıklanan düşünceye katıldığını veya katılmadığını ifade eder. 7. Bazı adlar ile birleşik adlar yapar. ÖTİL, 34 8. Konuşmak. ÖTS, 54
 Tkm. **ayt-** (*ayt-*) TTS, 40; TDS, 102 2. Anlatmak. TTS, 40; TDS, 102 3. Şarkı, türkü söylemek. TTS, 40
- ⁷⁷⁰ **aytil-** Söylenmek, denilmek, denmek. NL, 69 (*aytil-*)
 Özb. **aytil-** (*aytil-*) ÖTS, 54 2. Düşüncesini sözlü olarak anlatmak, söylemek, demek. 3. Hikâye anlatmak. 4. Telaffuz etmek, söylemek. 5. Adlandırmak, ad vermek; hesaba katmak, düşünmek. 6. Teklif etmek, davet etmek, çağırmak. ÖTİL, 34
- ⁷⁷¹ **aytiş-** Konuşmak, söyleşmek, sohbet etmek; tartışmak, münakaşa etmek. NL, 69 (*aytiş-*)
 Özb. **aytiş-** (*aytiş-*) 1. Düşüncesini sözlü olarak anlatmak, söylemek, demek. 2. Hikâye anlatmak. 3. Telaffuz etmek, söylemek. 4. Adlandırmak, ad vermek; hesaba katmak, düşünmek. 5. Teklif etmek, davet etmek, çağırmak. 6. Atışmak, tartışmak, dalaşmak. ÖTİL, 34; ÖTS, 54
- ⁷⁷² **aytiklik** NL, 69
- ⁷⁷³ **aytmak** NL, 70
- ⁷⁷⁴ **ayur-** NL, 70
- ⁷⁷⁵ **ayurul-** NL, 70
- ⁷⁷⁶ **ayyâb** Ar. Suçlayıcı, davacı, savcı. NL, 63 (*ayyob*)
 Tkm. **ayyplaýcy** (*ayıplayıcı*) TTS, 39; TDS, 103 2. Ayıbını ortaya çıkaran kişi. TDS, 103
- ⁷⁷⁷ **ayyâr** Ar. Hilekâr, hırsız, dolandırıcı, kurnaz. NL, 64 (*ayyor*)
 Özb. **ayyor** (*ayyâr*) ÖTİL, 31; ÖTS, 55
 Tkm. **ayýar** (*ayya:r*) KES, 26 2. Çapulcu, yağmacı. KES, 26 3. Başboş, işsiz güçsüz. KES, 26
- ⁷⁷⁸ **ayyâre** Ar. NL, 64
- ⁷⁷⁹ **ayyârlık** Ar. + T. Kurnazlık, hilekârlık. NL, 64 (*ayyorliq*)
 Özb. **ayyorliq** (*ayyârlıq*) ÖTİL, 31; ÖTS, 55 2. Ayyar, hilekâr. ÖTİL, 31
- ⁷⁸⁰ **ayyâş** Ar. NL, 64
- ⁷⁸¹ **az-** 1. Bilincini kaybetmek, kendinden geçmek. 2. Yok etmek. 3. Yoldan çıkmak, azmak. NL-2, 506 (*oz-*)
 Özb. **oz-** (*âz-*) 3. ÖTS, 348; ÖTİL, 524
 Tkm. **azmak** (*a:zmak*) 3., 2. Yara iltihaplanmak, yanmak. TTS, 41; TDS, 106
- ⁷⁸² **az I** Az, çok olmayan. NL-2, 506 (*oz*)
 Özb. **oz** (*âz*) ÖTS, 348; ÖTİL, 524
 Tkm. **az** (*a:z*) TTS, 41; TDS, 104
- ⁷⁸³ **âz II** Far. NL-2, 506
- ⁷⁸⁴ **a'zâ** Ar. 1. Vücudun organları, kısımları. 2. Beden, vücut, gövde. NL, 160 (*a'zo*)
 Özb. **a'zo** (*a'zâ*) 1. ÖTİL, 66; ÖTS, 58 2. ÖTİL, 66 3. Bir topluluğa mensup her bir kişi, üye. ÖTİL, 66; ÖTS, 58

- aza aza** NL-2, 506
- azâb** Ar. Azap, güçlük, sıkıntı, dert, acı. NL, 60 (*azob*)
Özb. **azob** (*azâb*) ÖTİL, 30; ÖTS, 56 2. Maddi veya manevi eziyet, işkence. ÖTİL, 30
Tkm. **azap** (*aza:p*) TTS, 41; KES, 26; TDS, 105
- âzâd** Far. 1. Özgür, serbest, hür. 2. Kaygısız, endişesiz. 3. Güzel sevgili. NL-2, 507 (*ozod*)
Özb. **ozod** (*âzâd*) 1. ÖTS, 349; ÖTİL, 525 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 525
Tkm. **azat** (*aza:t*) 1. TTS, 41; TDS, 105 2. Bir erkek adı. TDS, 105
- âzâde** Far. 1. Pak, temiz, masum, suçsuz. 2. Gamsız, endişesiz, mutlu, keyifli. 3. Serbest, hür. 4. Kendini her işe yormayan, boş. NL-2, 508 (*ozodä*)
Özb. **ozoda** (*âzâdä*) 1. ÖTS, 349; ÖTİL, 525 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 525
Tkm. **azada** (*a:za:da*) 3. KES, 26
- âzâdehû** Far. NL-2, 508
- âzâdekeş** Far. NL-2, 508
- âzâdelig** Far. +T. Paklık, temizlik. NL-2, 508 (*ozodälig*)
Özb. **ozodalik** (*âzâdälik*) ÖTS, 349
Tkm. **azadalyk** (*a:za:dälik*) Serbestlik, hürriyet. KES, 26
- âzâdeveş** Far. NL-2, 508
- âzâdkerde** Far. NL-2, 508
- âzâdlık ~ âzâdlıg** Far. +T. Özgürlük, hürlik, serbestlik. NL-2, 509 (*ozodliq ~ ozodlig*)
Özb. **ozodlik** (*âzâdlik*) ÖTS, 349; ÖTİL, 525
Tkm. **azatlyk** (*aza:tlık*) TTS, 41; TDS, 105
- azâlık** Ar. +T. NL, 61
- a'zam** Ar. Çok büyük, çok ulu; en büyük, en ulu. NL, 159 (*a'zam*)
Özb. **a'zam** (*a'zam*) ÖTİL, 66; ÖTS, 58
- azamet** Ar. 1. Ululuk, büyüklük. 2. Saltanat, zenginlik. NL, 55 (*azamät*)
Özb. **azamat** (*azamät*) 1., 2. Güçlü, kuvvetli, gayretli. ÖTİL, 30 3. Bahadır, kahraman, yiğit. ÖTİL, 30; ÖTS, 55
Tkm. **azamat** (*azamat*) 1. KES, 26
- azamet** Ar. NL, 61
- âzâr** Far. 1. Üzüntü, keder, kaygı, elem, sıkıntı. 2. Dert, üzüntü çekme. 3. Zorluk, güçlük. NL-2, 509 (*ozor*)
Özb. **ozor** (*âzâr*) 1. ÖTİL, 525 2. Azar, paylama. ÖTS, 349;
Tkm. **azar** (*aza:r*) 1., 2. TTS, 41; TDS, 105 3. Hastalıktan kaynaklanan ağrı. TDS, 105
- âzârlıg** Far. +T. Üzüntülü, eziyet çeken, elemli, kaygılı, dertli. NL-2, 509 (*ozorlig*)
Tkm. **azarly** (*aza:rlı*) 1., 2. Ağrı veren, acı veren. 3. Bulaşıcı zührevi hastalık. TDS, 105
- âzer** Far. Ateş, alev. NL-2, 506 (*ozär*)
Özb. **ozar** (*âzär*) Azerbaycan. ÖTS, 348; ÖTİL, 524
- âzerm** Far. NL-2, 507
- azgun** NL-2, 510
- azgur-** Azdırmak, yoldan çıkarmak. NL-2, 510 (*ozg'ur-*)
Özb. **ozg'ir-** (*âzg'ir-*) ÖTİL, 525
- azık-** NL-2, 507

- 88 **ażim** 1. Çok büyük, iri. 2. Önemli. 3. Güç, zor, çetin. 4. Çok fazla, sonsuz, tükenmez, ebedî. 5. Zengin, makam sahibi. NL, 57 (*azim*)
Özb. **azim** (*azim*) 1. ÖTİL, 30; ÖTS, 55 3. ÖTİL, 30. 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 30
Tkm. **azym** (*azı:m*) 1. KES, 27; TDS, 107 2. Bir erkek adı. TDS, 107
- 89 **âzim** Ar. 1. Azmettiren, yönlendiren. 2. Niyet eden, yola çıkan. NL-2, 507 (*ozim*)
Tkm. **azym** (*a:zim*) KES, 27
- 90 **ażîmet ~ ażîme** Ar. 1. Çok büyük, ulu. 2. Amaç, maksat; istek, niyet; kesin karar, kati düşünce; çaba, gayret. NL, 57 (*azimât ~ azimâ*)
*Tkm. **azymat** (*azı:mat*) Yola çıkma, gitme, gidiş; yolcu. KES, 27
- 91 **azîz** Ar. 1. Bulunmaz, nadir, az bulunan. 2. Kıymetli, değerli, muhterem, sevgili. 3. Benzersiz, eşi bulunmaz, her şeyden ulu. 4. Şah, hükümdar, yüksek makam sahibi. 5. Saygıdeğer, çok saygı duyulan, kutlu. NL, 56 (*aziz*)
Özb. **aziz** (*âziz*) 1. ÖTİL, 30; ÖTS, 56 2. ÖTİL, 30; ÖTS, 56 3. ÖTİL, 30; 5. ÖTİL, 30; ÖTS, 56 5. Bir erkek adı. ÖTİL, 30
Tkm. **eziz** (*ezi:z*) 2. TTS, 209; TDS, 367 5., 6. Bir erkek adı. TDS, 367 ~ **azyz** (*azı:z*) 2. TDS, 107
- 92 **azl** Ar. Serbest bırakma, görevden alma, uzaklaştırma. NL, 58 (*azl*)
Özb. **azl** (*azl*) 1. ÖTİL, 30; ÖTS, 56
- 93 **azlıg** Azlık, yetersizlik, yetmezlik. NL-2, 507 (*ozlig'*)
Özb. **ozlik** (*âzlik*) ÖTS, 348 Tkm. **azlyk** (*a:zlık*) TDS, 106
- 94 **azm** Ar. 1. Amaç, niyet, eğilim, kesin karar; irade, kasıt. 2. Varma, yönelme, adımlama; atlayarak geçme. NL, 58 (*azm*)
Özb. **azm** (*azm*) 1. ÖTİL, 30; ÖTS, 56
Tkm. **azm** (*azm*) 1. KES, 27 2. Tehdit, gözdağı. TDS, 106
- 95 **ażm** Ar. NL, 60
- 96 **âzmâyîş** Far. Sınav, sınama, imtihan, denetleme. NL-2, 507 (*ozmoyiş*)
Tkm. **azmaýyş** (*azma:yış*) KES, 27
- 97 **ażmsâz** Ar. + Far. NL, 60
- 98 **âzmûn** Far. NL-2, 507
- 99 **âzmûnluk** Far. + T. NL-2, 507
- 100 **azubat** (?) Tatlılık, çekicilik. NL, 61
- 101 **azuk** Azık, yiyecek, gıda. NL-2, 509 (*ozuk*)
Özb. **ozuqa** (*âzuqa*) ÖTS, 349; ÖTİL, 525
Tkm. **azyk** (*a:zık*) TTS, 41; TDS, 107
- 102 **âzürde** Far. Üzülen, sıkıntı çeken, azarlanan, incinen. NL-2, 509 (*azurdä*)
Özb. **ozurda** (*âzürdä*) ÖTS, 349; ÖTİL, 525
Tkm. **azurda** (*a:zurdo*) KES, 27
- 103 **âzürdelik** Far. + T. NL-2, 509
- 104 **âzz** Ar. NL, 21

B b

- 105 **b** Alfabenin ikinci harfi. NL, 184 (*b*)
Özb. **b(b)** Özbek alfabesinin ikinci harfi. ÖTİL, 70; ÖTS, 59
Tkm. **b(b)** Türkmen alfabesinin ikinci harfinin adı. TDS, 107 ~ **be(be)** Türkmen alfabesinin ikinci harfinin adı. TDS, 133 ~ **ba (ba)** Arap alfabesinin ikinci harfi, ebcet hesabında iki. KES, 28

- ⁸²⁴ **bâb** Ar. 1. Eşik. 2. Bölüm, kısım, cüz. 3. Husus, konu, alan, saha, mevzu. NL, 302 (*bob*)
 Özb. **bob** (*bâb*) 2. ÖTS, 89; ÖTİL, 124 3. ÖTİL, 124 3. Eşya, nesne. ÖTS, 89 4. Devir, dönem, çağ, süre.
 Tkm. *bap* (*ba:p*) 1. KES, 33 2. TDS, 117; TTS, 46; KES, 33
 *Tkm. *bap* (*ba:p*) Uygun, elverişli. TDS, 117; TTS, 46; KES, 33
- ⁸²⁵ **baba** İhtiyar, yaşlı kişi. NL, 302 (*bobo*)
 Özb. **bobo** (*bâbâ*) 1. Dede, büyükbaba ÖTS, 89; ÖTİL, 125 2. Geçmişteki büyükler, ecdat. 3. Yaşlılar için kullanılan saygı sözü. 4. Evliyaların adıyla birlikte kullanılan unvan. 5. Buhara'nın büyük semtlerindeki en üst güvenlik görevlisinin unvanı. 6. Aksakal. ÖTİL, 125
 Tkm. **baba** (*ba:ba*) 1. Büyükbaba, dede (anne tarafından) TTS, 42; TDS, 107 2. Yaşlı, ihtiyar adam. 3. Yaşlı adamlara seslenme adı. TTS, 42; TDS, 107 4. Geçmişteki büyükler, ecdat. 5. Evliyaların, ulu kişilerin adıyla kullanılan unvan. 6. Baba, ata. TDS, 107
- ⁸²⁶ **bâbehâ** Far. +Ar. NL, 302
- ⁸²⁷ **bâbilhîlâfgûne** Ar. +Far. NL, 302
- ⁸²⁸ **bâc** Far. Vergi, haraç. NL, 306 (*boj*)
 Özb. **boj** (*bâc*) ÖTS, 90 2. Gümrük parası. ÖTS, 90; ÖTİL, 125
- ⁸²⁹ **bâcûd** Far. +Ar. NL, 306
- ⁸³⁰ **bâd I** Far. Yel, rüzgâr. NL, 303 (*bod*)
 Özb. **bod** (*bâd*) ÖTİL, 125
 Tkm. **bat** (*ba:t*) KES, 34; TDS, 128 2. Yel hastalığı, romatizma. TDS, 128
 *Özb. **bod** (*bâd*) Yel hastalığı, romatizma ÖTS, 89; ÖTİL, 125
- ⁸³¹ **bâd II** Far. Olsun. NL, 303 (*bod*)
 Tkm. **bat** (*ba:t*) Olsun. KES, 34
- ⁸³² **ba'd** Ar. Sonra, daha sonra, sonradan. NL, 233 (*ba'd*)
 Özb. **ba'd** (*ba'd*) ÖTİL, 87; ÖTS, 71
 Tkm. **bagd** (*bağd*) KES, 29
- ⁸³³ **bâdâm** Far. Badem, meyve. NL, 305 (*bodom*)
 Özb. **bodom** (*bâdâm*) ÖTS, 89; ÖTİL, 125
 Tkm. **badam** (*ba:dam*) KES, 28; TTS, 42; TDS, 108 2. Sevgilinin bademi andıran gözü. KES, 28 3. Bir erkek adı. TDS, 108
 *Tkm. **badam** (*ba:dam*) Pamuk boylu, dikey büyüyen bahçe bitkisi. TDS, 108
- ⁸³⁴ **bâdâverd** Far. NL, 305
- ⁸³⁵ **bâdbân** Far. Yelken. NL, 305 (*bodbon*)
 Tkm. **badyban** (*ba:dıba:n*) KES, 28
- ⁸³⁶ **bâde** Far. 1. Mey, şarap, içki. 2. Zevk, keyif. NL, 303 (*bodä*)
 Özb. **boda** (*bâdä*) 1. ÖTS, 89; ÖTİL, 125
 Tkm. **bada** (*ba:da*) 1. KES, 28; TDS, 108 2. Şarap kadehi. TDS, 108
- ⁸³⁷ **bâdefürûş** Far. İçki, şarap satıcısı. NL, 305 (*bodäfurush*)
 Özb. **bodafurush** (*bâdäfurush*) ÖTS, 89
- ⁸³⁸ **bâdekeş** Far. NL, 304
- ⁸³⁹ **bâdenûş** Far. NL, 304
- ⁸⁴⁰ **bâdepâlâ** Far. NL, 305
- ⁸⁴¹ **bâdeperest** Far. İçkici, ayyaş. NL, 305 (*bodäpäräst*)
 Özb. **bodaparast** (*bâdäpäräst*) ÖTİL, 125
- ⁸⁴² **bâdepeymây** Far. NL, 304

- ⁸⁴³ **bâdepeymâylik** Far.+T. NL, 304
- ⁸⁴⁴ **bâdiye** Far. Sahra, çöl, bozkır. NL, 305 (*bodiyä*)
Özb. **bodiya** (*bâdiyâ*) ÖTS, 89; ÖTİL, 125
Tkm. **badyýa** (*ba:diya*) KES, 29
- ⁸⁴⁵ **bâdpâ** Far. Hızlı yürüyen, çabuk, çevik at. NL, 305 (*bodpo*)
Özb. **bodpoy** (*bâdpây*) ÖTS, 90; ÖTİL, 125
Tkm. **badypaý** (*ba:dipa:y*) KES, 29
- ⁸⁴⁶ **bâdpeymây** Far. NL, 305
- ⁸⁴⁷ **bâğ** Far. 1. Bağ, bahçe, çemen, gül bahçesi, gülşen. 2. Kitap, destan. NL, 325 (*bog'*)
Özb. **bog'** (*bâğ*) 1. ÖTS, 95; ÖTİL, 141 2. Şehirden dışarı kurulan ve ona yakın meyve bahçesi, üzüm bağı. 3. *mec.* Gül bahçesi, rahat, şen yer. ÖTİL, 141
Tkm. **bag** (*ba:ğ*) 1. TTS, 42; TDS, 109 2. Ağaç. TTS, 42; TDS, 109
- ⁸⁴⁸ **bag** İp, bağcık, bağ, kanca, çengel. NL, 326 (*bog'*)
Özb. **bog'** (*bâğ*) 1. ÖTİL, 142 2. Çalı çırpı demeti, demet, bohça, deste. ÖTS, 95; ÖTİL, 142
Tkm. **bag** (*ba:ğ*) TTS, 42; TDS, 109
- ⁸⁴⁹ **bâğât** Far.+Ar. Bağlar, bahçeler. NL, 327 (*bog'ot*)
Özb. **bog'ot** (*bâğât*) ÖTS, 95
- ⁸⁵⁰ **bâğbân** Far. Bahçıvan. NL, 326 (*bog'bon*)
Özb. **bog'bon** (*bâğbân*) ÖTS, 95; ÖTİL, 142 2. Bağ sahibi. ÖTİL, 142
Tkm. **bagban** (*ba:ğba:n*) 2. Bağ sahibi. TDS, 109 3. Bir erkek adı. TDS, 109
- ⁸⁵¹ **bâğbânlık** ~ **bâğbânlık** Far.+T. Bahçıvanlık. NL, 326 (*bog'bonliq* ~ *bog'bonlik*)
Özb. **bog'bonlik** (*bâğbânlık*) ÖTS, 95; ÖTİL, 142
Tkm. **bagbanlyk** (*ba:ğba:nlik*) TDS, 109
- ⁸⁵² **bâğçe** Far. Bahçe, küçük bahçe. NL, 327 (*bog'çä*)
Özb. **bog'cha** (*bâğçä*) 2. Kreş, anaokulu. ÖTS, 95; ÖTİL, 143
Tkm. **bakja** (*bakca*) TTS, 45; TDS, 114 2. Yuva, kreş, anaokulu. TTS, 45; TDS, 114
- ⁸⁵³ **Bağdâdlıg** NL, 236
- ⁸⁵⁴ **bağır** Ciğer, kalp, gönül, yürek, göğüs. NL, 236 (*bag'ır*)
Özb. **bag'ır** (*bağır*) 1. Ciğer. 2. Bağır, sine, kalp, gönül. 3. Eğim, yamaç, bayır. ÖTS, 70; ÖTİL, 89 4. Sevgi, şefkat; kederlilik, üzünlük; koruma; koruyucu. 5. *mec.* Hissiyat ve duyumsama kaynağı. 6. Koyun, kucak. ÖTİL, 89
Tkm. **bagyr** (*bağır*) 1. Ciğer. TTS, 42; TDS, 112 2. Döş, bağır, göğüs. TDS, 112
- ⁸⁵⁵ **bağış** Murabba çadır direkleri. NL, 237 (*bag'ış*)
Tkm. **bagys** (*bağış*) Türkmen çadırlarının direklerinin birbiriyle bitişen yeri. TDS, 113
- ⁸⁵⁶ **bağışla-** 1. Bağışlamak, ihsan etmek, hediye etmek. 2. Teslim etmek, ulaştırmak, vermek; yetkilendirmek, görev vermek; devretmek. NL, 237 (*bag'ışla-*)
Özb. **bag'ishla-** (*bağışla-*) 1. ÖTİL, 89; ÖTS, 70 2. İthaf etmek. ÖTİL, 89; ÖTS, 70 3. Ayırmak, tahsis etmek. ÖTS, 70 4. Harcamak, masraf etmek, vermek; bahis yapmak. ÖTİL, 89 5. Dua okuyup sevabını hediye etmek. ÖTİL, 89 6. Affetmek, bağışlamak. ÖTİL, 89
Tkm. **bagysla-** (*bağışla-*) 1. TTS, 43; TDS, 113 2. Bağışlamak, affetmek. TTS, 43 3. İthaf etmek. 4. Bir işe, bir maksada hizmet etmek; bir beceri ile meşgul olmak. 5. Birinin günahını, ayıbını örtmek. 6. Kurban etmek. TDS, 113

857. **bağışlamak** Bağışlama, bağışlama durumu. NL, 237 (*bag'ışlamoq*)
Tkm. bağışlama (*bağışlama*) TDS, 113
858. **bağışlan-** Bağışlanmak, ihsan edilmek, hediye edilmek. NL, 237 (*bag'ışlan-*)
Özb. bag'ışlan- (*bağışlan-*) ÖTİL, 90; ÖTS, 70 2. Ayrılmak, tahsis edilmek, ithaf edilmek. ÖTS, 70
Tkm. bağışlan- (*bağışlan-*) TDS, 113 2. İthaf edilmek. 3. Bir amaca yönlendirilmek, kullanılmak. 4. Biriyle veya bir şey ile ilişkilendirilip anlamlandırılmak. 5. Birinin günahını, ayıbını örtmek, görmezden gelmek. TDS, 113
859. **bagla-** 1. Bağlamak, düğümlemek. 2. Karşı koymak, dayamak, devirmek, çevirmek; iftira etmek. 3. Yazmak, adamak, ithaf etmek, bağışlamak. 4. Engellemek, tıkamak, engel olmak. 5. Sağlamlaştırmak, sabitlemek. 6. Bitmek, tamamlanmak. 7. Kendini tutmak, dizginlemek, durdurmak. NL, 326 (*bog'la-*)
Özb. bog'la- (*bāğla-*) 1. ÖTS, 95; ÖTİL, 142 4. ÖTİL, 142 5. ÖTS, 95; ÖTİL, 142 4. Sarmak, ÖTS, 95; ÖTİL, 142 5. Asmak. ÖTİL, 142 6. Destelemek. ÖTİL, 142 7. Birini söz veya yazı ile bağlamak, taahhüt etmek, angaje etmek. 8. Toplamak, yığmak, biriktirmek. 9. *mec.* Bağdaştırmak, birleştirmek, ilişkilendirmek. ÖTİL, 142 ~ **boyla-** (*bāyla-*) Bağlamak, düğümlemek; birleştirmek, sabitlemek. ÖTS, 94; ÖTİL, 127
Tkm. bagla- (*ba:ğla-*) 1. TTS, 4; TDS, 110 2. Demet yapmak. 3. Kilitlemek, engellemek. 4. Yapmak; beklemek. TTS, 43; TDS, 110 5. Kaliteli bir malı çok sayıda üretilip piyasayı durdurmak. TDS, 110
860. **baglamag** Bağlama, bağlayış. NL, 326 (*bog'lamog'*)
Özb. bog'lama (*bāğlama*) ÖTS, 95
861. **baglan-** 1. Bağlanmak, birleştirilmek; kuşatılmak. 2. Bitmek, tükenmek, çaresiz kalmak. 3. Yazılmak. 4. Düzülmek, birbirine ulanmak, toplanmak. NL, 327 (*bog'lan-*)
Özb. bog'lan- (*bāğlan-*) 1. ÖTS, 95; ÖTİL, 143 2. Asılmak. 3. Engellenmek, tıkanmak, engel olunmak. 4. Destelenmek. 5. Sarılmak, kuşatılmak. 6. *mec.* Bağdaştırılmak, birleştirilmek, ilişkilendirilmek. 7. Yönlendirilmek. ÖTİL, 143
Tkm. baglan- (*ba:ğlan-*) 2. Kilitlenmek. TTS, 43; TDS, 110 3. Kapanmak. TTS, 43 4. Kapatılmak, bent yapılmak. TTS, 43; TDS, 110 5. Anlaşma yapılmak. TTS, 43 6. Kuşanmak. 7. Destelenmek. TDS, 110
862. **baglaştur-** NL, 327
863. **baglat-** Sağlamlaştırmak, sıkılaştırmak, kapatmak, örtmek. NL, 327 (*bog'lat-*)
Özb. bog'lat- (*bāğlat-*) 1. Bağlatmak, birleştirmek. ÖTS, 95; ÖTİL, 143 2. Astırmak. 3. Engelletmek, kısıtlatmak. 4. Desteletmek. 5. Sardırmak, kuşattırmak. 6. Yönlendirtmek. ÖTİL, 143
Tkm. baglat- (*ba:ğlat-*) 2. Bağlatmak, birleştirmek. 3. Desteletmek. TDS, 110
864. **baglık ~ baglıg** 1. Bağlı, bağlanmış, bitişik, düğümlenen. 2. İlgili, ilişkili, ait, alakalı. 3. Kapalı, örtülü, sıkı, sağlam. 4. Gizemli, gizli, saklı. NL, 327 (*bog'liq ~ bog'lig'*)
Özb. bog'liq (*bāğliq*) 1., 2. ÖTS, 95; ÖTİL, 143 ~ **bog'li** (*bāgli*) Bağlı, bağıcıklı, ipli. ÖTS, 95, ÖTİL, 143
Tkm. bagly (*ba:ğly*) 1. TTS, 43; TDS, 110 2., 3. TTS, 43; TDS, 110 4. Bağımlı, tâbi. TTS, 43; TDS, 110
**Özb. bog'liq* (*bāğliq*) Araba tekerleğinin uçlarını birleştirip tutan tekerlek teli. ÖTİL, 143

*Özb. **bog'liq** (*bâgliq*) Deste yapmakta kullanılan ip; belbağ, kuşak, kemer. ÖTİL, 143

*Tkm. **baglyk** (*ba:ğlik*) Bağ, ip. TDS, 110

865 **bahâ** Far.1. Kıymet, paha, fiyat. 2. Para. NL, 238 (*baho*)

Özb.**baho**(*bahâ*) ÖTİL, 90; ÖTS, 61 2. Değer, eder. ÖTS, 61 3. Puan, not. ÖTİL, 90; ÖTS, 61 4. *mec.* Kadir, kıymet. ÖTİL, 90

Tkm.**baha**(*bahâ*)1., 2. Not, derece. 3. Değer. TTS, 44; TDS, 113 4. Değerli, pahalı. TTS, 44

866 **bâhaber** Far.+Ar. Haberdar, bilgisi olan, bilen. NL, 319 (*boxabär*)

Özb. **boxabar** (*bâxabar*) ÖTS, 94; ÖTİL, 136 2. Bilgili, deneyimli. ÖTS, 94

867 **bahâdır** Far. (<Moğ.)Kahraman, cesur, korkusuz, batur. NL, 239 (*bahodir*)

Özb.**bahodir** (*bahâdır*) ÖTS, 61; ÖTİL, 90 2. Masallarda ve destanlarda anlatılan uzun boylu, iri, güçlü adam. 3. *mec.* Cesur, kudretli, büyük. ÖTİL, 90

Tkm.**bahadur**(*bahadur*) KES, 30; TDS, 113

868 **bahâdırlık ~ bahâdırluk ~ bahâdurlug** Far.(<Moğ.)+T. Kahramanlık, cesurluk, korkusuzluk, bahadırlık. NL, 239 (*bahodirliq ~ bahodirluq ~ bahodurlug*)

Özb.**bahodirlik**(*bahâdırlık*) ÖTİL, 90; ÖTS, 61

869 **bahâli** Far.+T. Kıymetli, değerli. NL, 239 (*baholi*)

Özb.**baholi**(*bahâli*) ÖTİL, 90

Tkm.**bahaly**(*bahalı*) TTS, 44; TDS, 113 2. Fiyatı konmuş, fiyatı bilinen. TTS, 44

870 **bahâlug** Far.+T. NL, 239

871 **bahâne** Far.Bahane, esassız sebep, yersiz neden. NL, 239 (*bahonä*)

Özb. **bahona** (*bahânä*) ÖTİL, 90; ÖTS, 61

Tkm.**bahana**(*bahana*) TTS, 44; TDS, 113

872 **bahâr** Far.1. İlkbahar, bahar. 2. Çimen, gül bahçesi. 3. Ağaç çiçeği. 4. Güzel, güzel yüzlü, yakışıklı, sevgili. 5. Işıltılı gece, yıldızların parladığı gece. NL, 240 (*bahor*)

Özb. **bahor** (*bahâr*) 1. ÖTS, 61; ÖTİL, 91 2. *mec.* Her şeyin ilk çağı, tazelik dönemi. ÖTİL, 91

Tkm. **bahar** (*bahar*) 1. TTS, 44; KES, 30; TDS, 114 2. Her şeyin ilk çağı, tazelik dönemi. 3. Bir kadın adı. TDS, 114

873 **bahârân** Far. NL, 241

874 **baharî** Far.+Ar. Bahar mevsimine ait olan, baharlık. NL, 240 (*bahoriy*)

Özb.**bahori**(*bahâri*) ÖTİL, 91; ÖTS, 61

875 **bahâristân** Far. Bahar ülkesi; çiçeklenen yemyeşil yer; gençlik, tazelik dönemi; gençlik. NL, 241 (*bahoriston*)

Özb.**bahoriston**(*bahâristân*) Baharın geldiği memleket, yeşillenen ülke. ÖTİL, 91; ÖTS, 61

876 **bahîl** Ar.Aç gözlü, kıskanç, haset; cimri, eli sıkı. NL, 229 (*baxil*)

Özb.**baxil**(*baxil*) ÖTİL, 85; ÖTS, 68

Tkm.**bahyl**(*bahı:l*) TTS, 44; KES, 31; 2. Kıskanç, haset. TDS, 114

877 **bâhir** Ar. NL, 327

878 **bahr** I Ar. Deniz; okyanus. NL, 241 (*bahr*)

Özb. **bahr**(*bahr*) ÖTİL, 91; ÖTS, 61 2. Genişlik, açıklık; parlaklık, ışıık. ÖTİL, 91

Tkm.**bahr**(*bahr*) KES, 31; TDS, 114 2. *mec.* Bilgisi çok olan. KES, 31

- 829 **baħr** II Ar. Aruzda vezinlerin tamamına verilen ad. NL, 244 (*bahr*)
 Özb. **baħr** (*bahr*) ÖTİL, 91
 Tkm. **baħr** (*bahr*) KES, 31
- 830 **baħreyn** Ar. NL, 245
- 831 **baħrî** Ar. NL, 246
- 832 **baħrkirdâr** Ar. + Far. NL, 246
- 833 **baħrpeymâ** Ar. + Far. NL, 246
- 834 **baħrsây** Ar. + Far. NL, 246
- 835 **baħrûlebrâr** Ar. NL, 246
- 836 **baħrûnnecât** Ar. NL, 246
- 837 **baħş** Ar.1. Bahis, tartışma, münakaşa, münazara, fikir yürütme, müzakere. 2. Mevzu, konu, bahis. NL, 247 (*bahs*)
 Özb. **baħs** (*bahs*) 1. ÖTS, 61; ÖTİL, 91 2. İlmi bir eserdeki bir konuya ait kısım, bölüm, bab. ÖTİL, 91 3. Bir meselenin beyanı. ÖTİL, 91 4. İhtilaf. ÖTS, 61
 Tkm. **baħs** (*bahs*) 2., 2. Çekişme, iddialaşma. KES, 31
- 838 **baħsum** NL, 319
- 839 **baħş** Far. Verme, bağış, ihsan. NL, 231 (*baxş*)
 Özb. **baxsh** (*baxş*) ÖTİL, 86; ÖTS, 69
 Tkm. **bagşy** (*bağış*) KES, 29; TDS, 113 2. Hisse ve parça; bölge, semt. KES, 29 3. Affetme. KES, 29; TDS, 113 4. Tahsis etme, ayırma, hasretme. TTS, 43; TDS, 113 5. Bir amaca hizmet etme; bir beceri ile meşgul olma. 6. Kurban etme. TDS, 113
- 840 **baħşâyış** Far. NL, 231
- 841 **baħşende** Far. NL, 231
- 842 **baħşendelik** Far. + T. NL, 231
- 843 **baħşı** Kâtip, yazman. NL, 231 (*baxşı*)
 Özb. **baxshi** (*baxşı*) 1. Hikâyeci, ozan, saz şairi. ÖTİL, 86; ÖTS, 69 2. Dua okuyup şifa verdiği inanan tabip. 3. Buhara Hanlığı'nda muhasebe işiyle uğraşan kişi. ÖTİL, 86
 Tkm. **bagşy** (*bağşı*) KES, 29 2. Türkücü, saz şairi, halk ozanı. TTS, 44; KES, 29, TDS, 111 3. Ruhani lider, din adamı. KES, 29 4. Öğüt veren. 5. Bir erkek adı. TDS, 111
- 844 **baħşîş** Far. Hediye, armağan, ihsan, bağış; cömertlik. NL, 231 (*baxşîş*)
 Özb. **baxshish** (*baxşîş*) ÖTİL, 86; ÖTS, 69
 Tkm. **bagşyş** (*bağşîş*) KES, 30 ~ **bagşas** (*bağşas*) KES, 29 ~ **bagşeş** (*bağşeş*) TDS, 111
- 845 **baħt** Far. İkbal, saadet, talih, takdir, kısmet. NL, 230 (*baxt*)
 Özb. **baxt** (*baxt*) 2. Hayattan memnun olma, mutluluk. ÖTİL, 85; ÖTS, 68
 Tkm. **bagt** (*bağt*) TTS, 44; KES, 30; TDS, 111 2. Pay, hisse. KES, 30 3. Hayattan memnun olma, mutluluk. TDS, 111
- 846 **bâħter** Far. NL, 319
- 847 **baħtiyâr** Far. Bahtlı, şanslı, talihli, memnun, mutlu. NL, 231 (*baxtiyor*)
 Özb. **baxtiyor** (*baxtiyâr*) ÖTİL, 85; ÖTS, 68 2. Bolluk içinde yaşayan, bahtlı açık; şirin. ÖTİL, 85
 Tkm. **bagtyýar** (*bağtıya:r*) KES, 30; TDS, 111 2. Bir erkek adı. TDS, 111
- 848 **baħye** Far. Ceket, cübbe gibi giysilerin kenarına dikilen ensiz bant; herhangi bir şeyin kenarı. NL, 232 (*baxyä*)

- Özb. **baxya** (*baxyä*) Dikiş. ÖTİL, 86; ÖTS, 69
- 88 **bahyelık** Far.+T. NL, 232
- 90 **bahyesâz** Far. NL, 232
- 91 **baid** Ar. NL, 195
- 92 **ba'idülfehm** Ar. NL, 234
- 93 **bâis** Ar. Sebep, neden, bahane. NL, 308 (*bois*)
Özb. **bois** (*bâis*) ÖTS, 90; ÖTİL, 126 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 126
Tkm. **bagys** (*bağıs*) KES, 29
- 94 **bâk** Far. 1. Korku. 2. Zarar. 3. Endişe, çekinme. 4. Şaşırtıcı, ilginç, garip. NL, 310 (*bok*)
Özb. **bok** (*bâk*) 1. ÖTİL, 127 2. ÖTS, 90; ÖTİL, 127 3. Risk. ÖTS, 90
- 95 **bak- I** 1. Dik dik bakmak, dikkatlice bakmak, görmek. 2. İlgi göstermek, aldırış etmek. 3. Bakmak, göz atmak, seyretmek. 4. Çabalamak, gayret etmek, yalvarmak. 5. Okumak. 6. Sabırsızca beklemek, dört gözle beklemek. 7. Aramak, araştırmak, taramak, incelemek. NL, 324 (*boq-*)
Özb. **boq-** (*bâq-*) 1. ÖTS, 91 2. ÖTS, 91; ÖTİL, 141 3., 7., 5. Yetiştirmek, beslemek, büyütme. 6. Geçimini sağlamak, geçindirmek. 7. İyileştirmek. 8. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL, 141
Tkm. **bak-** (*bak-*) 1. TTS, 44; TDS, 115 2. Beslemek, yetiştirmek. TTS, 44; TDS, 115 3. Gözetmek, göz kulak olmak. TTS, 44; TDS, 115
- 96 **bak- II** Bakmak, otlatmak, gütmek, beslemek. NL, 324 (*boq-*)
Özb. **boq-** (*bâq-*) ÖTİL, 141
Tkm. **bak-** (*bak-*) TDS, 115; TTS, 44
- 97 **baqam** Ar. NL, 234
- 98 **bakiş** Bakma, bakış. NL, 325 (*boqiş*)
Tkm. **bakyş** (*bakiş*) TTS, 45; TDS, 115
- 99 **baqiye** Ar. Bir şeyin artanı, kalanı, geriye kalanı. NL, 234 (*baqiyä*)
Özb. **baqiya** (*baqiyä*) ÖTİL, 88; ÖTS, 65 ~ **boqimonda** (*bâqimândä*) ÖTİL, 141; ÖTS, 91
- 100 **bâkî** Ar. 1. Ebedî, daimî, kalıcı, bengü. 2. Ruhi canlılık, ruhi yaşam. 3. Geriye kalan, artan kısım, artık. NL, 324 (*boqiy*)
Özb. **boqiy** (*bâqiy*) 1. ÖTS, 91; ÖTİL, 141 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 141
Tkm. **baky** (*ba:kı*) 1. TTS, 45; TDS, 115; KES, 32 3. KES, 32 3. Bundan başka. KES, 32 4. Bir erkek adı. TDS, 115
- 101 **baki'** Ar. NL, 234
- 102 **baql** Ar. NL, 234
- 103 **bal** Bal. NL, 310 (*bol*)
Özb. **bol** (*bâl*) ÖTS, 90; ÖTİL, 128 2. *mec.* Tatlı şey. ÖTİL, 128
Tkm. **bal** (*bal*) TTS, 45; TDS, 115
- 104 **bâl I** Far. Kanat, kol. NL, 310 (*bol*)
Tkm. **bal** (*ba:l*) KES, 32
- 105 **bâl II** Ar. NL, 310
- 106 **bala** Çocuk, evlat, yavru. NL, 310 (*bola*)
Özb. **bola** (*bâla*) ÖTS, 90; ÖTİL, 128 2. Nesil, zürriyet. 3. *mec.* Çocuk gibi davranan kişi. 4. Yaşlıların gençlere hitap sözü. 5. Büyüklü küçüklü olan aynı türdeki şeylerin küçüğü. ÖTİL, 128
Tkm. **bala** (*ba:la*) TTS, 45; TDS, 115

- **Tkm. bala* (*ba:la*) Çadırın bacasının gözüne yerleştirmek için direğin yontularak inceltilen sivri ucu.
- 917 **bala** Çocuk, evlat; hayvan yavrusu. NL, 207 (*balo*)
 Özb. **bola** (*bâla*) ÖTİL, 128; ÖTS, 90 2. Yeni doğmuş bebek, ana kucağındaki küçük çocuk. 3. Yaşı olgun olduğu hâlde bebek gibi davranan, çocuk gibi düşünen kişi. 4. Yaşı büyüklerin gençlere hitap biçimi. 5. Hayvan yavrusu. 6. Bir türün çok küçük şeylerinin küçüğü, en küçüğü. ÖTİL, 128
Tkm. bala (*ba:la*) TTS, 45; TDS, 115 2. Nesil, soy, zürriyet. 3. Genç, ergen, olgunlaşmamış kişi. TDS, 115
 **Tkm. bala* (*ba:la*) Evin, çadırın çatısını birleştirmekte kullanılan ağacın inceltilmiş ucu. TDS, 116
 **Tkm. bala* (*ba:la:*) 1. Boy, kamet, endam. 2. Yukarı, yüksek, üst. KES, 32
- 918 **bâlâ** *Far.* Yüksek, yukarı, yüce. NL, 311 (*bolo*)
Tkm. bala (*ba:la:*) 2. Boy, kamet, endam. KES, 32
- 919 **bâlâdest** *Far.* NL, 311
- 920 **bâlâhâne** *Far.* Evin ikinci katı. NL, 311 (*boloxonä*)
 Özb. **boloxona** (*bâlâxânä*) ÖTS, 90; ÖTİL, 129
Tkm. balahana (*ba:la:ha:na*) TDS, 116
- 921 **balala-** Yavrulamak, üremek, çoğalmak. NL, 310 (*bolala-*)
 Özb. **bolala-** (*bâlala-*) ÖTS, 90, ÖTİL, 128
- 922 **balbala** (?) NL, 200 Mey kasesi.
- 923 **balçak** *Moğ.* Kılıç sapı. NL, 311 (*bolçoq*)
Tkm. baljak (*balcak*) TTS, 45; TDS, 116 2. Kılıç kabzasında eli korumak için yapılan siperlik. TDS, 116
- 924 **balçık ~ balçığ** Çamur, balçık. NL, 209 (*balçiq ~ balçig'*) *bk. balçık ~ balçığ* NL, 311 (*bolçiq ~ bolçig'*)
 Özb. **balçiq** (*balçiq*) ÖTİL, 77; ÖTS, 63 2. Arık, dere, göl gibi su havzalarının dibine çöken çamur. 3. *mec.* Kötü şartlar altında veya cehalet, gaflet içinde bulunan çevre. ÖTİL, 77
Tkm. palçyk (*palçık*) TTS, 516; TDS, 86
- 925 **balçık ~ balçığ** Çamur, balçık. NL, 311 (*bolçiq ~ bolçig'*) *bk. balçık ~ balçığ* NL, 209 (*balçiq ~ balçig'*)
 Özb. **balçiq** (*balçiq*) ÖTİL, 77; ÖTS, 63 2. Arık, dere, göl gibi su havzalarının dibine çöken çamur. 3. *mec.* Kötü şartlar altında veya cehalet, gaflet içinde bulunan çevre. ÖTİL, 77
Tkm. palçyk (*palçık*) TTS, 516; TDS, 86
- 926 **balğam** *Ar.* (<Yun.) Balgam. NL, 209 (*balğ'am*)
 Özb. **balğ'am** (*balğam*) ÖTİL, 77; ÖTS, 63
- 927 **balık ~ balıg** Balık. NL, 201 (*balıq ~ balig'*)
 Özb. **balıq** (*balıq*) ÖTİL, 75; ÖTS, 62 2. Balık eti. 3. On iki hayvanlı Türk takvimin beşinci
Tkm. balyk (*ba:lık*) TTS, 45; TDS, 117 2. On iki hayvanlı Türk takvimin beşinci yılının adı. TDS, 117
- 928 **balık ~ balıg** Balık. NL, 311 (*bolıq ~ bolig'*)
 Özb. **balıq** (*balıq*) ÖTS, 62; ÖTİL, 75
Tkm. balyk (*ba:lık*) TTS, 45; TDS, 117 2. On iki hayvanlı takvimin beşinci yılının adı. TDS, 117
- 929 **bâliğa** *Ar.* Yetişkin, reşit, ergin. NL, 311 (*bolig'a*)

- Özb. **bolig'** (*bâliĝ*) ÖTS, 90; ÖTİL, 129
 Tkm. **balyg** (*ba:lıĝ*) KES, 54
- 901 **bâliş ~ bâlişt** Far. Minder, yastık. NL, 310 (*bolış ~ bolışt*)
 Özb. **bolish** (*bâliş*) ÖTS, 90; ÖTİL, 129
- 902 **bâm** Far. NL, 209
- 903 **bâm** Far. NL, 311
- 904 **bâmdâdân** Far. Sabah, şafak, seher. NL, 311 (*bomdodon*)
 Özb. **bomdod** (*bâmdâd*) 2. Sabah namazı. ÖTS, 91; ÖTİL, 130
 Tkm. **bamdat** (*ba:mda:t*) KES, 32
- 905 **bâmikdâr** Far.+Ar. NL, 311
- 906 **bâng** Far. Ses, seda. NL, 311 (*bang*)
 Özb. **bong** (*bong*) ÖTİL, 130 2. Çılgılık, haykırış; çan. ÖTS, 91; ÖTİL, 130
- 907 **bânî ~ bâniy** Ar. NL, 311
- 908 **bar 1.** Var. 2. -dlr bildirme eki. 3. Tekrar, kere, defa. 4. Bütün, hep. 5. Soru eki almış sözcüklerden sonra gelerek cümleye 'yok' anlamı katar. NL, 312 (*bor*)
 Özb. **bor** (*bâr*) 1. ÖTS, 91; ÖTİL, 130 2. ÖTİL, 130 3. ÖTS, 91; ÖTİL, 130 4. Varlıklı, zengin. ÖTİL, 130
 Tkm. **bar** (*ba:r*) 1. TTS, 46; TDS, 117 3. KES, 33 4. TTS, 46; TDS, 117
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33
- 909 **bâr I** Far. Meyve, hâsıl. NL, 312 (*bor*) bk. **ber I** NL, 214 (*bâr*)
 Tkm. **bar** (*ba:r*) KES, 33; TDS, 117
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33
- 910 **bâr II** Far. Kabul, icazet. NL, 313 (*bor*)
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33
- 911 **bâr III** Far. Yayıcı, saçıcı, yağdırıcı. NL, 313 (*bor*)
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117
 *Tkm. **bar** (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33
- 912 **bar-** 1. Varmak, ulaşmak. 2. Gitmek, yola koyulmak. 3. Uyumak. 4. Halsizleşmek, kendinden geçmek, bilinçsizleşmek. 5. Ölmek, vefat etmek. NL, 313 (*bor-*)
 Özb. **bor-** (*bâr-*) 1., 2. ÖTS, 92; ÖTİL, 132 3. Bir yerde bir kişi huzurunda olmak, teşrif etmek. 4. Katılmak, sık sık gitmek, gidip gelmek. 5. Bir yol izlemek. 6. Devam etmek, sürmek. 7. Gösterime girmek, gösterilmek. 8. Kolaylıkla girmek, sığmak. 9. Bir şeyin sayısı, miktarı, sıklığı belli bir sınıra ulaşmak. 10. Asıl eylemden sonra gelerek eylemin anlattığı işin, hareketin derece derece gelişimini bildirir. 11. Birleşik eylem yapımında kullanılır. 12. Yönelme hâli eki almış adlar ile kullanılır ve 'başlıca' anlamı verir veya yönelme hâli eki almış adlar ile kullanılan 'yapmak' sözüne karşılık gelir. ÖTİL, 132
 Tkm. **bar-** (*bar-*) 1., 2. TTS, 46; TDS, 119 3. Sürmek, sürüp gitmek. TTS, 46 4. Gerçekleşmek, sonuca ulaşmak. 5. Kadın için evlenmek. 6. Belli bir dereceye ulaşmak. 7. Birleşik eylem yaparak asıl eylemin devamlılığını anlatır. TDS, 119
- 913 **bara bara** Gitgide, kademeli olarak, yavaş yavaş, azar azar. NL, 313 (*bora bora*)
 Özb. **bora bora** (*bâra bâra*) ÖTS, 92; ÖTİL, 131

- Tkm. bara bara (bara bara)* TTS, 46; TDS, 117
- 98 **barahman** *Fr. (<Sans.)* Brahman, ateşperestler ibadethanesinin ruhanisi. NL, 215 (*barahman*)
- Özb. **barahman** (*barahman*) 1. Hindistan'da kast sisteminin ilk basamağı, en yüce tabakada olan kişi. ÖTİL, 80 2. Brahman, brahma rahibi. ÖTS, 66
- Tkm. barahman (barahman)* Brahman rahibi. KES, 33
- 94 **bârân** *Far.* Yağmur, yağış. NL, 316 (*boron*)
- Tkm. baran (ba:ra:n)* TDS, 118; KES, 33
- 95 **barangar ~ burangar** *Far.* NL, 316
- 96 **baraş** *Ar.* NL, 215
- 97 **bârbest** *Far.* NL, 314
- 98 **barça** *Hep, bütün, tüm, her bir; hepsi.* NL, 222 (*barça*) *bk. barça* NL, 316 (*borça*)
- Özb. **barcha** (*barça*) ÖTİL, 83; ÖTS, 67
- Tkm. barça (barça)* KES, 33; TDS, 118 2. Herkes. KES, 33
- 98 **barça** *Hep, bütün, tüm, her bir; hepsi.* NL, 316 (*borça*) *bk. barça* NL, 222 (*barça*)
- Özb. **barcha** (*barça*) ÖTİL, 83; ÖTS, 67
- Tkm. barça (barça)* KES, 33; TDS, 118 2. Herkes. KES, 33
- 99 **bâre** *Far.* NL, 314
- 99 **bâre I** *Far.* Husus, konu, alan, saha. NL, 313 (*borä*)
- Özb. **bora** (*bârä*) ÖTS, 92; ÖTİL, 131
- Tkm. bara (ba:ra)* Hakkında, üzerine, ilgili olarak. KES, 33
- 99 **bâre II** *Far.* NL, 313
- 99 **bâre III** *Far.* NL, 313
- 99 **bârekallâh** *Ar.* NL, 313
- 99 **bârgâh** *Far.* 1. Padişah kabulhanesi; kasr, kale, hisar; mahkeme; dergâh. 2. Çadır, otağ. NL, 314 (*borgoh*)
- Özb. **borgoh** (*borgoh*) Konak, ikametgâh; bargâh. ÖTS, 92; ÖTİL, 131
- Tkm. bargâh (ba:rğâh)* KES, 33 ~ **barıgah** (*ba:rığa:h*) KES, 33
- 99 **barı** 1. *Hep, bütün, tüm, her bir.* 2. *Hepsi, tümü.* 3. *Bütün, tam, tüm; sağlam.* NL, 219 (*bari*)
- Özb. **bari** (*barı*) ÖTİL, 81; ÖTS, 66
- Tkm. bary (ba:rı)* 2. TTS, 47; TDS, 120
- 99 **barı** *Bütünü, tamamı, hepsi.* NL, 314 (*bori*)
- Tkm. bary (ba:rı)* TTS, 47; TDS, 120 2. *Var olanı, var olan şey.* TDS, 120
- 99 **barıça** *Yettiğince, olduğu kadar, var gücüyle, imkânı ölçüsünde.* NL, 315 (*boriça*)
- Özb. **boricha** (*bârıça*) ÖTS, 92; ÖTİL, 131
- 99 **barır keliş** NL, 315
- 99 **barış-** *Anlaşmak, uzlaşmak, uyuşmak, uyum sağlamak.* NL, 315 (*borış-*)
- Özb. **borish-** (*bârış-*) *Karşılıklı gitmek, birlikte gitmek.* ÖTS, 92; ÖTİL, 131
- Tkm. baryş- (barış-)* TTS, 47; TDS, 120 2. *Birlikte yaşamak.* TTS, 47 3. *Birlikte gitmek.* 4. *İlişki kurmak, bağ kurmak.* TDS, 120
- 99 **barış keliş** *Karşılıklı ziyaret, iyi ilişki, gidiş geliş.* NL, 315 (*borış-keliş*)
- Özb. **borish-kelish** (*bârış-keliş*) ÖTS, 92; ÖTİL, 131
- Tkm. baryş geliş (barış-geliş)* TDS, 120
- 99 **bârî ~ bâriy** *Ar.* *Yaratan.* NL, 315 (*bori ~ boriy*)

- Tkm. bary (ba:rı:) KES, 33*
- ⁹⁶³ **bârid** Ar. NL, 315
- ⁹⁶⁴ **bâriqa** Ar. NL, 315
- ⁹⁶⁵ **bârikbînlik** Far.+T. NL, 315
- ⁹⁶⁶ **barin I (?)** Far. NL, 219
- ⁹⁶⁷ **bârkeş** Far. **1.** Yük taşıyan, hamal. **2.** Gamlı, kederli, müptela. NL, 315 (*borkäş*)
Tkm. barkeş (ba:rkeş) 1. KES, 34
- ⁹⁶⁸ **barlas ~ barlas 1.** Kavim, kabile adı. **2.** Kişi lakabı. NL, 316 (*borlos ~ barlos*)
bk. barlas NL, 220 (*barlos*)
Özb. barlos (barlâs) Timurlular döneminde önemli rol oynayan Özbek kabilelerinden biri ve bu kabileye mensup kişi. ÖTS, 66; ÖTİL, 82
- ⁹⁶⁹ **barlas 1.** Kavim, kabile adı. **2.** Kişi lakabı. NL, 220 (*barlos*) *bk. barlas ~ barlas* NL, 316 (*borlos ~ barlos*) *Özb. barlos (barlâs)* Timurlular döneminde önemli rol oynayan Özbek kabilelerinden biri ve bu kabileye mensup kişi. ÖTİL, 82; ÖTS, 66
- ⁹⁷⁰ **Barlâsî** NL, 220
- ⁹⁷¹ **barlık ~ barlıg 1.** Varlık, mecutluk. **2.** Varlık, zenginlik, servet. NL, 315 (*borliq ~ borlig'*)
Özb. borlik (bârlık) ÖTS, 92; ÖTİL, 131
Tkm. barlyk (ba:rlyk) 1. TTS, 47; TDS, 119 **2.** Varlık, alem, dünya. TDS, 119
- ⁹⁷² **barmak ~ barmag** Parmak, el parmakları. NL, 220 (*barmoq ~ barmog'*)
Özb. barmoq (barmâq) ÖTİL, 82; ÖTS, 67 2. Tahmini olarak orta parmağın enine denk olan uzunluk ölçüsü. **3.** Araba ve araba mekanizmalarının dipçik biçimindeki kısmı. ÖTİL, 82
Tkm. barmak (barmak) TTS, 48; TDS, 119 2. Halı veya kilime dokunan bir nakış adı. **3.** Ceket, atkı, şapka gibi kıyafetlerin üzerine işlenen nakış. TDS, 119
- ⁹⁷³ **bars ~ bars** Pars. NL, 316 (*bors ~ bars*) *bk. bars* NL, 221 (*bars*)
Özb. bars (bars) ÖTİL, 83; ÖTS, 67 2. mec. Usulca adımlayarak sezdirmeden yaklaşan kişi. **3.** On iki hayvanlı takvimin üçüncü yılının adı, pars yılı. ÖTİL, 83
Tkm. bars (bars) TTS, 48; TDS, 119 2. On iki hayvanlı takvimin üçüncü yılının adı, pars yılı. TDS, 119
- ⁹⁷⁴ **bars** Pars. NL, 221 (*bars*) *bk. bars ~ bars* NL, 316 (*bors ~ bars*)
Özb. bars (bars) ÖTİL, 83; ÖTS, 67 2. mec. Usulca adımlayarak sezdirmeden yaklaşan kişi. **3.** On iki hayvanlı takvimin üçüncü yılının adı, pars yılı. ÖTİL, 83
Tkm. bars (bars) TTS, 48; TDS, 119 2. On iki hayvanlı takvimin üçüncü yılının adı, pars yılı. TDS, 119
- ⁹⁷⁵ **barsçı ~ barsçı** NL, 316
- ⁹⁷⁶ **bârû** Far. NL, 316
- ⁹⁷⁷ **baruv** NL, 316
- ⁹⁷⁸ **bârver** Far. NL, 314
- ⁹⁷⁹ **ba's** Ar. NL, 234
- ⁹⁸⁰ **bas-** **1.** Bir şeyin yüzünü örtmek, kaplamak. **2.** Yenmek, kazanmak, galip gelmek. **3.** Cinsel ilişki kurmak, namusuna el uzatmak. **4.** Mühürlemek, damgalamak. **5.** Uykusu gelmek, uyuyup kalmak. **6.** Niyet etmek, kesin karar kılmak. NL, 316 (*bos-*)

Özb. **bos-** (*bâs-*)1. ÖTS, 93; ÖTİL, 133 2. ÖTİL, 133 3. Basmak, ezmek, bastırmak. 4. Basmak, baskı yapmak, yayınlamak. 5. Üst üste koymak; biriktirmek. 6. Döşemek. 7. İlerlemek, yürümek. 8. Sakinleştirmek, yatıştırmak. 9. Ele geçirmek, tutuklamak. ÖTS, 93; ÖTİL, 133 10. Koymak, yerleştirmek, sürtmek, sürmek, bulaştırmak, çekmek, sürüklemek. 11. Düşmek, devrilmek, yıkılmak, yuvarlamak, kıvrılmak. 12. Büküp sokmak, bastırmak. 13. Özel yöntemle keçe hazırlamak. ÖTİL, 133

Tkm. **bas-** (*bas-*) 1.,2., 3. Basmak, ezmek, sıkmak. TTS, 48; TDS, 121 4. Çiğnemek. TTS, 48 5. Basmak, yayınlamak. TTS, 48 6. Hapse atmak. TDS, 121 7. *mec.* Huzuru kaçırmak, rahatı bozmak. 8. Adım atmak, yürümek. 9. Etkiyi azaltmak, gücü azaltmak. 10. Yıkıp üstüne ağırlığı vermek. 11. Kuşatmak, çevrelemek. 12. Üst üste koymak, yığmak. 13. Yükleme, yürütmek. 14. Yasa dışı para basmak. TDS, 121

981. **başar** Ar. Göz; görüş, görebilme yetisi; göz kuvveti. NL, 226 (*basar*)
Tkm. **basar** (*basar*) KES, 34

982. **basıl-** Yenilmek. NL, 317 (*bosil-*)

Özb. **bosil-** (*bâsil-*) 1. ÖTİL, 133 2. Basılmak, ezilmek. ÖTS, 92 3. Geçmek; yok olmak. ÖTS, 92 4. Yayılanmak, basılmak. ÖTS, 92; ÖTİL, 133 5. Ezilmek, çiğnenmek. ÖTS, 92; ÖTİL, 133 6. Örtülmek, kaplanmak. 7. Güç ile sıkılmak. 8. Üst üste yığılmak. 9. Döşenmek. 10. Koyulmak, sürtülme, yerleştirilmek, bulaştırılmak, çekilmek, sürüklenmek. 11. İlerlemek, devam ettirilmek, sürdürülmek. 12. Sakinleştirilmek, yatıştırılmak. 13. Tutuklanmak, yakalanmak. 14. Bastırılmak, bükülüp sokulmak. 15. Hazırlanmak, hazır hâle getirilmek. 16. Kendine çeki düzen verip, serinkanlı davranıp dizginlenmek. ÖTİL, 133

Tkm. **basyl-** (*basıl-*)1. TDS, 122 2. Basılmak, ezilmek, bastırılmak. TDS, 122 3. Üst üste koyulup yığılmak. 4. Tutuklanmak, hapse atılmak. 5. Güçten düşürülmek, zayıflatılmak. TDS, 122

983. **başır** Ar. Gören; duyarlı, hassas, uyanık. NL, 226 (*basir*)

Özb. **basir** (*basir*) Kör, âmâ. ÖTİL, 83; ÖTS, 68

Tkm. **basyr** (*bası:r*) Gören, görücü. KES, 34

984. **başiret** Ar. Görme, idrak etme; sağduyu; ileriye görme. NL, 227 (*basirât*)

Tkm. **basyrat**(*bası:rat*) KES, 34

985. **bâsit** Ar. NL, 317

986. **basit** Ar.1. Geniş, bol, yaygın; düz, yassı. 2. Bölünmez, parçalanmaz; bütün, tüm, tam. 3. Basit, sade, yalın; sıradan; karışık olmayan. 4. Aruz vezninin bir bahri. NL, 227 (*basit*)

Özb. **basit** (*basit*) 3. ÖTİL, 84; ÖTS, 68

987. **basma** Baskı, basma; yayın. NL, 317 (*bosma*)

Özb. **bosma** (*bâsma*) ÖTS, 92; ÖTİL, 133 Tkm. **basma** (*basma*) 2. Basımevi harfi. 3. Basımevinde basılan. TDS, 121

*Özb. **bosma** (*bâsma*) Yukarıya yük taşımak için kullanılan kaldıraç şeklindeki el yapımı alet. ÖTİL, 133

*Tkm. **basma**(*basma*) Kumaşa basılan gül nakışı. TDS, 121

*Tkm. **basma** (*basma*) Bir saç boyası rengi. TDS, 121

988. **basma** Kumaşa basılan gül nakışı. NL, 227 (*basma*)

Tkm. **basma** (*basma*) TDS, 121

*Tkm. **basma** (*basma*) 1. Baskı, basma, yayın. 2. Basımevi harfi. 3. Basımevinde basılan. TDS, 121

*Tkm. **basma** (*basma*) Bir saç boyası rengi. TDS, 121

III **baş** Ar. Açıklık; memnuniyet, hoşnutluk, mutluluk. NL, 228 (*bast*)

Tkm. **best** (*best*) 2. Genişletme, açma, büyütme. 3. Beyan etme. KES, 42

III **baş** 1. Baş, kafa, kelle. 2. Bir şeyin ucu. 3. Başlangıç, evvel. 4. Beyin, akıl, anlak. 5. Üst, tepe, yukarı taraf. 6. Ağız, başlayış kısmı, giriş. 7. Çağ, zaman, vakit. NL, 319 (*boş*)

Özb. **bosh** (*bâş*) 1., 4. ÖTS, 95; ÖTİL, 136 5., 6. ÖTİL, 136 5. Başkan, reis, rehber. 6. Baş, ana, temel, başlıca, esas. 7. Birinci, öndeki. ÖTS, 95; ÖTİL, 136 8. *mec.* Adam, kişi. 9. Hayvancılık hesabında her bir adet hayvan. 10. Oturak, koltuk gibi şeylerin yukarı tarafı. 11. Birleşik sözcük yapımında kullanılır. 12. Salkım. 13. Adet, tane. ÖTİL, 136

Tkm. **baş** (*baş*) 1. TTS, 49; TDS, 123 2. TTS, 49; TDS, 123 3. TTS, 49 5., 6. Başak, koçan. 7. Başkan, reis. TTS, 49; TDS, 123 8. Asıl, temel, esas, başlıca, ana. TTS, 49; TDS, 123 9. Tane, adet. TTS, 49 10. Kişi, birey. TTS, 49; TDS, 123 11. Kaynak. 12. Görev, vazife. TTS, 49 13. Kader, yazgı, kısmet. 14. Saç. 15. Bir şeyin etrafı, çevresi, yanı. TDS, 123

*Tkm. **baş** (*ba:ş*) Yara, çiban. TTS, 49

III **başaglık** NL, 323

III **başak** I Başak, arpa, buğday, yulaf vb. ekinlerin tanelerini taşıyan kılçıklı başı. NL, 233 (*başoq ~ boşoq*)

Özb. **boshq** (*bâşâq*) ÖTİL, 139; ÖTS, 96 ~ **mashoq** (*maşâq*) ÖTİL, 453; ÖTS, 286

Tkm. **baş** (*ba:ş*) TTS, 49; TDS, 123

III **başak** II Yay okunun ucuna takılan keskin uçlu demir. NL, 233 (*başoq*)

Özb. **boshq** (*bâşâq*) ÖTİL, 139

III **başakçı** Tarlalarda kalmış başakları toplayan kimse, başakçı. NL, 323 (*boşoqçı*)

Özb. **boshokchi** (*bâşâkçi*) ÖTS, 96; ÖTİL, 139 ~ **mashokchi** (*maşâkçi*) ÖTS, 286; ÖTİL, 453

III **başıca** NL, 323

III **başka** 1. Başka, ayrı, farklı. 2. Ayrı, tek, münferit, özel, hususi. NL, 323 (*boşqa*)

Özb. **boshqa** (*bâşqa*) 1., ÖTS, 96; ÖTİL, 139 2. ; ÖTİL, 139 3. Yabancı. 4. Bir daha, tekrar, dışında. ÖTS, 96; ÖTİL, 139

Tkm. **başga** (*başğa*) 1. TTS, 51; TDS, 127 2. Daha, daha fazla. TTS, 51; TDS, 127 3. Yine, yine de. TDS, 127

III **başkar-** 1. Başlamak, yola koyulmak, yol göstermek, ön ayak olmak. 2. Becermek, üstesinden gelmek; rehberlik etmek. NL, 323 (*boşqar-*)

Özb. **boshqar-** (*bâşqar-*) 1. ÖTİL, 140 2. Yönetmek, idare etmek, hükmetmek. ÖTS, 96; ÖTİL, 140

III **başla-** 1. Başlamak, bir işi yapmaya girişmek. 2. Yol göstermek, ön ayak olmak. 3. -p ulacıyla yardımcı eylem olarak kullanılır. NL, 323 (*boşla-*)

Özb. **boshla-** (*bâşla-*) 1., 2. ÖTS, 95; ÖTİL, 139 3. -p ulacıyla yardımcı eylem görevinde kullanılır.

Tkm. **başla-** (*başla-*) 1. TTS, 51; TDS, 127 3. TTS, 51; TDS, 127 3. Bir işin, durumun başlangıç noktası olmak. TDS, 127

*Özb. **boshla-** (*bâşla-*) Ayakkabının üst ve yan kısmını kaplayan deriyi hazırlamak. ÖTİL, 139

- ⁹⁹⁹ **başlıg** Başkan, lider, yönetici, idareci. NL, 323 (*boşlig'*)
 Özb. **boshliq** (*bâşliq*) ÖTS, 96; ÖTİL, 139
 Tkm. **başlyk** (*başlık*) Baş, başkan, kılavuz. TTS, 52; TDS, 127
 *Özb. **boshliq** (*bâşliq*) Ayakkabının üst ve yan kısmını kaplayan derisi. ÖTİL, 139
 *Tkm. **başlyk** (*başlık*) 1. Ayakkabının konç ile burun aralığına dikilen kısmı. 2. Elde örülen çorapların parmakları örten kısmı. TDS, 127
 *Tkm. **başlyk** (*başlık*) Deve başlığı. TDS, 127
- ¹⁰⁰⁰ **bat** 1. Hızlı, çabuk, tez; çabukça, derhal, hemen. 2. Geç olmadan, geçiktirmeden. 3. Derin, güçlü. NL, 317 (*bot*)
 Özb. **bot** (*bât*) 1. ÖTS, 93; ÖTİL, 135 2. ÖTİL, 135
 Tkm. **bat** (*ba:t*) 1. TDS, 128 2. Bir işi yapmak için uygulanan hareketin gücü, tempo. 3. Salıncak. TDS, 128; TTS, 52
 *Tkm. **bat** (*ba:t*) 1. Yel, rüzgâr. 2. Yel hastalığı, romatizma. TDS, 128
- ¹⁰⁰¹ **bať** Ar. 1. Ördek. 2. Ördek şeklindeki mey kâsesi. NL, 228 (*bat*)
 Tkm. **bat** (*bat*) 1. KES, 34
- ¹⁰⁰² **bat-** 1. Çökmek, çömmek, batmak. 2. Gizlenmek, saklanmak. 3. Gömülme. 4. Yok olmak, ortadan kaybolmak. NL, 317 (*bot-*)
 Özb. **bot-** (*bât-*) 1. ÖTS, 93; ÖTİL, 135 2. ÖTİL, 135 3. ÖTS, 93; ÖTİL, 135 4. *mec.* Saplanmak, sert dokunmak. ÖTS, 93; ÖTİL, 135 5. İçeri çökmek, içeri girmek. ÖTİL, 135
 Tkm. **bat-** (*bat-*) 1., 3. TTS, 52; TDS, 129 4. TDS, 129 4. *mec.* Dalmak, dalıp gitmek. TTS, 52 5. Saplanmak. 6. Bürünmek, şeklini almak. 7. İflas etmek. 8. Bulaşmak, kirlenmek. TDS, 129
- ¹⁰⁰³ **bâtıl** Ar. 1. Bozuk, bozulmuş; yetersiz. 2. Batıl, doğru ve gerçek olmayan, asılsız. NL, 318 (*botil*)
 Özb. **botil** (*bâtil*) 2. ÖTS, 93; ÖTİL, 135
 Tkm. **batyl** (*ba:til*) 2. KES, 35 2. Boş, faydasız. KES, 35 3. Görmekten mahrum, kör. 4. Bağlı, kapalı. TDS, 129
- ¹⁰⁰⁴ **bâtın** Ar. 1. İç, iç dünyası; gönül, hayal, ruh. 2. Gizli, görünmeyen. NL, 318 (*botin*)
 Özb. **botin** (*bâtin*) 1. ÖTS, 93; ÖTİL, 135 2. ÖTS, 93
 Tkm. **batın** (*ba:tin*) KES, 35
- ¹⁰⁰⁵ **bâťunî** Ar. NL, 318
- ¹⁰⁰⁶ **batlıg** NL, 318
- ¹⁰⁰⁷ **batmag** Batma, kaybolma, gizlenme, gözden kaybolma. NL, 319 (*botmog'*)
 Tkm. **batma** (*batma*) TDS, 129
- ¹⁰⁰⁸ **bâtmân** Soğd. Ağırlık ölçüsü. NL, 318 (*botmon*)
 Özb. **botmon** (*bâtmân*) ÖTİL, 135
 Tkm. **batman** (*ba:tman*) TDS, 129
- ¹⁰⁰⁹ **bâver** Far. İnanç, inanış, itimat; gerçek, hakikat. NL, 302 (*bovâr*)
 Özb. **bovar** (*bâvâr*) İnanç, inanış, itimat. ÖTS, 94; ÖTİL, 125
 Tkm. **bawar** (*ba:var*) Güven, itimat, inanç, güvenme. KES, 35; TDS, 130
- ¹⁰¹⁰ **bâverçi** Far. + T. NL, 303
- ¹⁰¹¹ **bâverlık** Far. + T. NL, 302
- ¹⁰¹² **bâviķârlık** Far. + Ar. + T. NL, 303
- ¹⁰¹³ **bâvücûdî** Far. + Ar. Öyle olsa da, gerçi, rağmen, karşın. NL, 303 (*bovujudi*)
 Özb. **bovujud** (*bâvucud*) ÖTS, 94; ÖTİL, 125

- ¹⁰¹⁴ **bay** Zengin, varlıklı. NL, 309 (*boy*)
 Özb. **boy** (*bây*) ÖTS, 94; ÖTİL, 126 **2.** Gönül zenginliği, gani gönüllülük. **3.** Kadının kocası için söylediği hitap sözü. **4.** Erkek adlarından önce veya sonra kullanılan unvan. **5.** Saygı sözü olarak kişi adlarından sonra kullanılır. **6.** Kişi adı yapımında kullanılır. ÖTİL, 126
 Tkm. **baý** (*ba:y*) TTS, 54; TDS, 130 **2.** Çok, büyük. TTS, 54; TDS, 130 **3.** Bir erkek adı. TDS, 130
 *Tkm. **baý** (*bay*) Sıradışı bir şeyin veya olayın şaşkınlığını bildirmek için kullanılan bir ünlem. TDS, 130
- ¹⁰¹⁵ **baygızi** (?) NL, 310
- ¹⁰¹⁶ **bayır** Tepe, tümsek, tepecik. NL, 309 (*boyır*)
 Tkm. **baýyr** (*bayır*) TTS, 54; TDS, 132
- ¹⁰¹⁷ **bâyist ~ bâyiste** Far. NL, 309
- ¹⁰¹⁸ **baykuş** Baykuş. NL, 310 (*boyquş*)
 Özb. **boyqush** (*bâyquş*) ÖTS, 94; ÖTİL, 127 ~ **boyo'g'li** (*bâyog'li*) ÖTS, 94; ÖTİL, 127
 Tkm. **baýguş** (*ba:yguş*) TTS, 54; TDS, 131 **2.** Çoğunlukla kadınlar tarafından söylenen sövme sözü. TDS, 131
- ¹⁰¹⁹ **bayla-** Girişmek, işe koyulmak; hazırlanmak, hazırlık yapmak, NL, 309 (*boyla-*)
 *Özb. **boyla-** (*bâyla-*) Bağlamak, düğümlemek; birleştirmek, sabitlemek. ÖTS, 94; ÖTİL, 127
- ¹⁰²⁰ **baylık ~ baylıg** Servet, zenginlik, varlık, hazine. NL, 309 (*boyliq ~ boyliq'*)
 Özb. **boylik** (*bâylik*) ÖTS, 94; ÖTİL, 127
 Tkm. **baýlyk** (*ba:ylyk*) TTS, 54; TDS, 131
- ¹⁰²¹ **bayram** Bayram, özel olarak kutlanan gün, toy, şenlik. NL, 196 (*bayram*)
 Özb. **bayram** (*bayram*) ÖTİL, 73; ÖTS, 69
 Tkm. **baýram** (*bayram*) TTS, 54; TDS, 131 **2.** Millî veya dinî bakımdan önemli olan ve kutlanan gün. **3.** Hicri takvime göre dokuzuncu ayın adı. **4.** Bir erkek adı. TDS, 131
- ¹⁰²² **bayrı** Deneyimli, tecrübeli, değerli, kıymetli; eski, önceki. NL, 309 (*boyri*)
 Tkm. **baýry** (*bayrı*) **2.** Bir erkek adı. TDS, 131
- ¹⁰²³ **bayrılık** NL, 309
- ¹⁰²⁴ **bâz I** Far. Doğan kuşu. NL, 306 (*boz*)
 Özb. **boz** (*bâz*) ÖTS, 94; ÖTİL, 126
 Tkm. **baz** (*ba:z*) KES, 35; TDS, 132
- ¹⁰²⁵ **bâz II** Far. Oynayan, oynatıcı, meşgul olan anlamı veren ek. NL, 306 (*boz*)
 Tkm. **baz** (*ba:z*) KES, 35
 *Özb. **boz** (*bâz*) Hâlâ, henüz, yine, yine de, buna rağmen. ÖTS, 94; ÖTİL, 126
 *Tkm. **baz** (*ba:z*) Sözcüklerin sonuna gelerek oynayan, oynatıcı, meşgul olan anlamı verir. KES, 35; TDS, 132
 *Tkm. **baz** (*ba:z*) Açık. KES, 36
- ¹⁰²⁶ **bâzâr** Far. Pazar, çarşı, piyasa, pazar yeri. NL, 307 (*bozor*)
 Özb. **bozor** (*bâzâr*) **2.** Pazar günü. ÖTS, 94; ÖTİL, 126 **3.** *mec.* Gürültü, şamata, tertipsizlik durumları. **4.** Sadece bir malın satıldığı yer. **5.** Bir erkek adı. ÖTİL, 126
 Tkm. **bazar** (*ba:zar*) TTS, 54, TDS, 132 **2.** Haftanın ticaret yapılan belli bir günü. **3.** Bir erkek adı. TDS, 132
- ¹⁰²⁷ **bâzâverd** Far. NL, 307

- ¹⁰²⁸ **bâzâverdlik** Far.+T. NL, 307
- ¹⁰²⁹ **bâzcüst** Far. NL, 306
- ¹⁰³⁰ **ba'zen** Ar. Ara sıra, zaman zaman, ara ara. NL, 233 (*ba'zân*)
Özb. **ba'zan** (*ba'zân*) ÖTİL, 87; ÖTS, 71
- ¹⁰³¹ **bâzgeşt** Far. NL, 306
- ¹⁰³² **bâzgûn** Far. NL, 306
- ¹⁰³³ **bâzgûne** Far. NL, 306
- ¹⁰³⁴ **bâzgûy** Far. NL, 306
- ¹⁰³⁵ **bâzhâst** Far. NL, 308
- ¹⁰³⁶ **ba'zı** Ar. Bir kısım, kimi, birtakım. NL, 233 (*ba'zi*)
Özb. **ba'zi** (*ba'zi*) ÖTİL, 87; ÖTS, 71
Tkm. **bagzy** (*bağzy*) KES, 30; TDS, 113
- ¹⁰³⁷ **bâzî ~ bâzîy** Far. Hile, oyun, aldatma. NL, 306 (*bozi ~ boziy*)
Tkm. **bazy** (*ba:zi*) TDS, 132; KES, 36
- ¹⁰³⁸ **bâzîçe** Far. NL, 307
- ¹⁰³⁹ **bâzîger** Far. Hilekâr, düzenbaz. NL, 307 (*bozigâr*)
Tkm. **bazygâr** (*ba:zığâr*) KES, 36; TDS, 132
- ¹⁰⁴⁰ **bâzil** Ar. NL, 307
- ¹⁰⁴¹ **bâzû** Far. Bilek, kol. NL, 307 (*bozu*)
Tkm. **bazu** (*ba:zu:*) KES, 36
- ¹⁰⁴² **bâzurgân** Far. Bezirgan, tüccür, tacir. NL, 307 (*bozurgon*)
Özb. **bozirgon** (*bâzırgân*) ÖTS, 94; ÖTİL, 126
Tkm. **bezirgen** (*bezirgen*) KES, 45; TDS, 145 2. Bir erkek adı. TDS, 145 ~ **bazargan** (*bazargan*) KES, 36
- ¹⁰⁴³ **be** Far. Ön edat, işin veya hareketin yöneliş tarafı; yer, vasıta gibi anlamları anlatmada kullanılır. NL, 184 (*bâ*)
Özb. **ba** (*bâ*) 1. Bazı hayvanları çağırma ünlemi. ÖTİL, 70; ÖTS, 59 2. Me! Meleme, koyun ve keçi sesi. ÖTS, 59
Tkm. **ba** (*ba*) İle, birlikte; -lı, -li. KES, 28; TDS, 107
- ¹⁰⁴⁴ **bebr** Far. NL, 184
- ¹⁰⁴⁵ **becâ(y)** Far. Yerinde, iyi, makul. NL, 192 (*bäjo(y)*)
Özb. **bajo** (*bäcâ*) ÖTİL, 72; ÖTS, 61 2. Peki, tamam, seve seve. ÖTİL, 72
Tkm. **bejaý** (*beca:y*) Yerinde, yerine ulaştırma. KES, 36
- ¹⁰⁴⁶ **becid** Far.+Ar. NL, 192
- ¹⁰⁴⁷ **becuz** Far. Başka, farklı, ayrı, diğer. NL, 192 (*bäjuz*)
Tkm. **bejuz** (*becuz*) -den, -dan başka. KES, 36
- ¹⁰⁴⁸ **beçe ~ beççe** Far. Genç; yeni bitmiş, taze (bitki), zayıf, güçsüz, dayanıksız (insan ve hayvan); yeterince büyümeyen, yeni ortaya çıkan, olgunlaşmamış; çocuk, yavru. NL, 232 (*bäçä ~ bäççä*)
Özb. **bacha** (*bäçä*) Çocuk, yavru. ÖTİL, 86 ~ **bachcha** (*bäççä*) 1. Çocuk, evlat. 2. Birinin gözetimi altında olan yakışıklı, boylu poslu, dansçı erkek çocuk; genç, ergenlik çağına girmemiş küçük oğlan çocuğu. 3. Genellikle dansçı çocuk, rakkas. ÖTİL, 86 4. Oğlancılık. ÖTS, 71
Tkm. **beçce** (*beçce*) Çocuk; oğlan. KES, 36 ~ **beçe** (*beçe*) Çocuk, oğlan. TDS, 133
- ¹⁰⁴⁹ **bed ahd ü peymân** Far.+Ar.+Far. NL, 186
- ¹⁰⁵⁰ **bed** Far. Sözcüklerin başına gelerek birleşik sözcük yapar ve kötü, fena anlamı verir. NL, 185 (*bäd*)

- Özb. **bad** (*bäd*) ÖTİL, 70; ÖTS, 59
 Tkm. **bet** (*bet*) TDS, 142 2. Kötü, fena. TTS, 61; KES, 42; TDS, 142 3. Yaramaz, afacan. TTS, 61; TDS, 142
- 1051 **bedahd** Far.+Ar. NL, 186
 1052 **bedahter** Far. NL, 186
 1053 **bedalef** Far.+Ar. NL, 185
 1054 **bedâvâz** Far.NL, 189
 1055 **bedâye** ' ~ **bedâyi** ' Ar. NL, 189
 1056 **bedbaht** Far. Bedbaht, bahtsız, bahtı kara, talihsiz. NL, 186 (*bädbaxt*)
 Özb. **badbaxt** (*bädbaxt*) ÖTİL, 71; ÖTS, 59
 Tkm. **betbagt** (*betbağt*) TTS, 61; TDS, 142
- 1057 **beddil** Far. NL, 187
 1058 **bededâ** Far.+Ar. NL, 185
 1059 **bedel** Ar. Takas etme, karşılıklı değiştirme; karşılık, bedel. NL, 185 (*bädäl*)
 Özb. **badal** (*bädäl*) 2. Ödeme, ücret, aidat. ÖTİL, 70; ÖTS, 59 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 70
 Tkm. **bedel** (*bedel*) 1. Bir şeyin yerini tutan veya tutabilen; değişme; eşit, denk. 2. Karşılık. KES, 36
- 1060 **beden** Ar. 1. Beden, vücut, gövde, cisim, ceset. 2. Bünye, içerik, iç, çekirdek, temel. NL, 185 (*bädän*)
 Özb. **badan** (*bädän*) 1. ÖTİL, 70; ÖTS, 59 2. Vücudun sırt kısmı, sırtı. ÖTİL, 70
 Tkm. **beden** (*beden*) 1. TTS, 56; TDS, 133
- 1061 **bedendes** Far. NL, 186
 1062 **bedfaâl** Far.+Ar. NL, 190
 1063 **bedfe'l** Far.+Ar. Fiili bozuk, kötü niyetli. NL, 190 (*bädfe'l*)
 Özb. **badfe'l** (*bädfe'l*) ÖTİL, 71 2. Kötü huylu, huysuz. ÖTS, 59
- 1064 **bedfe'llik** ~ **bedfe'llig** Far.+Ar.+T. Kötü niyetlilik, ahlaksızlık. NL, 190 (*bädfe'llik* ~ *bädfe'llig*)
 Özb. **badfe'llik** (*bädfe'llik*) Kötü huyluluk, huysuzluk. ÖTS, 59
- 1065 **bedgûy** Far. İftiracı, fesatçı, gıybetçi. NL, 186 (*bädgo'y*)
 Tkm. **betgüw** (*betgü:v*) Dedikoducu, gıybet eden. TTS, 64
- 1066 **bedgüher** Far. NL, 186
 1067 **bedgüherlig** Far.+T. NL, 186
 1068 **bedgümân** Far. Şüpheli, kuşkulu, güvensiz. NL, 186 (*bädgumon*) Özb. **badgumon** (*bädgümân*) ÖTİL, 71; ÖTS, 59
 Tkm. **betgüman** (*betgüma:n*) TTS, 61; TDS, 142
- 1069 **bedgümânlık** Far.+T. Şüphencilik, kuşkuculuk, güvensizlik. NL, 186 (*bädgumonlik*)
 Tkm. **betgümanlyk** (*betgüma:nlık*) TTS, 61; 142
- 1070 **bedhâh** Far. Kötü niyetli, kötülük isteyen. NL, 190 (*bädhoh*)
 Özb. **badxoh** (*bädxâh*) ÖTİL, 71; ÖTS, 60
 Tkm. **betha** (*betha:*) KES, 42; TDS, 142
- 1071 **bedhâl** Far.+Ar. NL, 191
 1072 **bedhâllig** Far.+Ar.+T. NL, 191
 1073 **bedhey'et** Far.+Ar. NL, 191
 1074 **bedhû(y)** Far. 1. Kötü huylu, kaba, kızgın, hırçın, katı, sert. 2. Sevilen, sevgili, canan, güzel, alımlı; acımasız, merhametsiz. NL, 190 (*bädho'(y)*)

- Özb. **badxo'y** (*bädxoy*) 1. ÖTİL, 71; ÖTS, 60
 Tkm. **betho'y** (*betho:y*) Kötü huylu, haysiyetsiz. KES, 42
- 1075 **bedhulq** *Far.+Ar.* Ahlaksız, ahlakı bozuk. NL, 190 (*bädhulq*)
 Özb. **badxulq** (*bädxulq*) Kötü tabiatlı, huysuz. ÖTİL, 71; ÖTS, 60
- 1076 **bedhûş** *Far.* NL, 191
- 1077 **bedhûyluk ~ bedhûylug** *Far.+T.* NL, 191
- 1078 **bedî' ~ bede'** *Ar.* Mükemmel, çok güzel, nadir, ender, olağanüstü; temiz, arı. NL, 187 (*bädi' ~ bade'*)
 Özb. **badiiy** (*bädiyy*) 1. Çok güzel sanat araçları ve imgeler vasıtasıyla ifade eden, betimleyici. 2. Yüksek estetik taleplerine cevap veren. 3. Büyük zevk ve beceri ile yapılan, güzel, nazik, hassas. 4. Sanata, sanatçının çalışmasına ait olan şey. ÖTİL, 71 5. Bedii, sanatsal. ÖTS, 59
- 1079 **bedi'üddehr** *Ar.* NL, 187
- 1080 **bedi'üllivâ** *Ar.* NL, 187
- 1081 **bedi'veş** *Ar.+Far.* NL, 187
- 1082 **bedîhe** *Ar.* Doğaçlama söylenmiş şiir, doğaç, bir olay münasebetiyle doğaçlama okunan şiir, müzik eseri; hazırcevaplık. NL, 187 (*bädihä*)
 Özb. **badiha** (*bädihä*) ÖTİL, 71; ÖTS, 59
 Tkm. **bedihe** (*bedi:he*) 1. Aniden ortaya çıkma. 2. İçten geldiği gibi söylenen ebedî söz. 3. Hazırlıksız, düşünmeden, irticalen söylenen söz veya şiir. KES, 37
- 1083 **bedil** *Ar.* NL, 187
- 1084 **bedkâre** *Far.* Kötü niyetli, ahlaksız. NL, 187 (*bädkore*)
 Özb. **badkor** (*bädkâr*) 2. Günahkâr, suçlu. 3. Zalim. ÖTS, 60
 Tkm. **bedkâr** (*bedkâr*) KES, 42
- 1085 **bedkirdâr** *Far.* Kötü yaratılışlı, kötü huylu, kötü, alçak, rezil. NL, 187 (*bädkirdor*)
 Özb. **badkirdor** (*bädkirdâr*) ÖTİL, 71; ÖTS, 60 ~ **badkorda** (*bädkârdä*) ÖTİL, 71
- 1086 **bedkirdârlık** *Far.+T.* NL, 187
- 1087 **bedlehce** *Far.+Ar.* NL, 187
- 1088 **bedmaâş** *Far.+Ar.* NL, 188
- 1089 **bedmehr** *Far.* NL, 188
- 1090 **bedmest** *Far.* 1. Ayyaş, içkici, zil zurna sarhoş. 2. Sarhoş olup kavga çıkartan, içip içip dağtan kişi. 3. Sevgili, sevilen. NL, 188 (*bädmäst*)
 Özb. **badmast** (*bädmäst*) 1., 2. ÖTİL, 71; ÖTS, 60
- 1091 **bedmestlik ~ bedmestlig** *Far.+T.* Kendinden geçmiş derecede sarhoş olma, zil zurna sarhoş olma. NL, 188 (*bädmästliq ~ bädmaestlig'*)
 Özb. **badmastlik** (*bädmästlik*) ÖTS, 60
- 1092 **bedmicâzlık** *Far.+Ar.+T.* NL, 188
- 1093 **bednâm** *Far.* Adı çıkmış, kötü ün kazanmış. NL, 188 (*bädnom*)
 Özb. **badnom** (*bädnâm*) ÖTİL, 71; ÖTS, 60
 Tkm. **betnam** (*betna:m*) 1. Utanmaz, rezil, namussuz. TTS, 62 2. Rezil, maskara, adı kötüye çıkmış. KES, 43; TDS, 142
- 1094 **bednâmlık ~ bednâmlig** *Far.+T.* Rezalet, rezillik, yüz karası. NL, 189 (*bädnomliq ~ bädnomlig'*)
 Özb. **badnomlik** (*bädnâmlik*) ÖTS, 60
 Tkm. **betnamlyk** (*betna:mlık*) 1. Maskaralık, rezillik, adı çıkmışlık. TDS, 142

- ¹⁰⁸⁵ **bednefs** *Far.+Ar.* Kötü nefis. NL, 188 (*bädnäfs*)
 Özb. **badnafs** (*bädnäfs*) 1. Açgözlü. 2. Ölçsüz. ÖTS, 60
 Tkm. **betnebis** (*betnebis*) 1. Açgöz, tamahkar, gözü doymaz, cimri. TTS, 62; TDS, 142 2. Kötü niyetli, kendi çıkarımı, menfaatini düşünen. KES, 43
- ¹⁰⁸⁶ **bedpisend** *Far.* NL, 189
- ¹⁰⁸⁷ **bedr** *Ar.* Dolunay, ayın on dördüncü gecesi. NL, 189 (*bädr*)
 Tkm. **bedr** (*bedr*) KES, 37
- ¹⁰⁸⁸ **bedreftâr** *Far.* NL, 190
- ¹⁰⁸⁹ **bedreka** *Far.* NL, 190
- ¹⁰⁹⁰ **bedreng** *Far.* NL, 190
- ¹⁰⁹¹ **bedrlık ~ bedrlıg** *Ar.+T.* NL, 190
- ¹⁰⁹² **bedrûz** *Far.* NL, 190
- ¹⁰⁹³ **bedsigâl** *Far.* NL, 190
- ¹⁰⁹⁴ **bedşe'rlık** *Far.+Ar.* NL, 191
- ¹⁰⁹⁵ **bedşekl** *Far.+Ar.* NL, 191
- ¹⁰⁹⁶ **bedv** *Ar.* NL, 186
- ¹⁰⁹⁷ **bedzebân** *Far.* NL, 187
- ¹⁰⁹⁸ **beğâyet** *Far.+Ar.* Son derece, çok, fazlasıyla. NL, 237 (*bäg'oyät*)
 Özb. **bag'oyat** (*bäğâyät*) ÖTİL, 90; ÖTS, 70
- ¹⁰⁹⁹ **beğayr** *Far.+Ar.* NL, 236
- ¹¹⁰⁰ **begim** 1. Begüm, prenses ünvanı. 2. Hanım, hanımefendi. 3. Kadın sevgili. NL, 253 (*begim*)
 Özb. **begim** (*begim*) 1., 2. ÖTS, 73
 Tkm. **begim** (*beğim*) 2. TDS, 134
- ¹¹⁰¹ **beh I** *Ar.* İyi, güzel, makul. NL, 284 (*beh*)
 Özb. **beh** (*beh*) ÖTS, 73; ÖTİL, 109
- ¹¹⁰² **beh II** *Far.* NL, 284
- ¹¹⁰³ **behâ** *Ar.* NL, 239
- ¹¹⁰⁴ **behâl** *Far.+Ar.* NL, 239
- ¹¹⁰⁵ **behâyim** *Ar.* Hayvanlar, dört ayaklı hayvanlar. NL, 239 (*bähoyim*)
 Tkm. **bahâyım** (*baha:yım*) KES, 31
- ¹¹⁰⁶ **behbûd** *Far.* 1. İyilik, doğruluk, sağlamlık, hoşluk. 2. İyileşme, düzelme, ıslah, kurtuluş; fayda. NL, 286 (*behbud*)
 Özb. **behbud** (*behbud*) 2. ÖTS, 73; ÖTİL, 109
 Tkm. **bähbit** (*bähbit*) Yarar, fayda, hayır; güzel, iyi; başarılı. KES, 45
- ¹¹⁰⁷ **behcet** *Ar.* NL, 286
- ¹¹⁰⁸ **behîm** *Ar.* Hayvan. NL, 238 (*bähim*)
 Tkm. **behime** (*behi:me*) KES, 38
- ¹¹⁰⁹ **behle** *Far.* NL, 238
- ¹¹¹⁰ **behmen** *Far.* NL, 238
- ¹¹¹¹ **behr** *Far.* Hisse, pay, hak. NL, 244 (*bähr*)
 Özb. **bahr** (*bähr*) Fayda, menfaat; keyif, zevk, haz. ÖTİL, 91
- ¹¹¹² **behrâmveş** *Far.* NL, 246
- ¹¹¹³ **behre** *Far.* 1. Hisse, pay, hak. 2. Fayda, menfaat; keyif, zevk, haz. NL, 244 (*bährä*)
 Özb. **bahra** (*bährä*) 2. ÖTİL, 91; ÖTS, 61
 Tkm. **bähre** (*bähre*) 1. KES, 46 2. KES, 46; TDS, 146
- ¹¹¹⁴ **behreberdâr** *Far.* NL, 245

- ¹¹²⁵ **behremân** Far. NL, 246
- ¹¹²⁶ **behremend** Far. Faydalanan, menfaatlenen; bilgili, bilgin, haberdar; sahiplenene; sohbet eden. NL, 246 (*bährämänd*)
Özb. **bahramand** (*bährämänd*) Faydalanan. ÖTİL, 91
Tkm. **bährement** (*bährement*) Nasibi olan, nasiplenmiş, hissedar. KES, 46
- ¹¹²⁷ **behrever** Far. Faydalanan. NL, 245 (*bährävär*)
Tkm. **bähreber** ~ **bährewer** (*bähreber* ~ *bährever*) KES, 46
- ¹¹²⁸ **behreyâb** Far. NL, 245
- ¹¹²⁹ **bek** ~ **beg** Bey, görevli, devlet memuru. NL, 261 (*bek* ~ *beg*)
Özb. **bek** (*bek*) 2. Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü; bay. TDS, 74; ÖTİL, 97 3. Devlet görevlisine veya kendi patronuna söylenen hitap sözü. ÖTİL, 97
Tkm. **beg** (*beğ*) TDS, 133 2. Kahraman, yiğit. TDS, 133
- ¹¹³⁰ **beğâ** Ar. 1. Ebedilik, devamlılık, sonsuzluk. 2. Mevcutluk, varlık. 3. Kesinlik, katiyet. NL, 234 (*beqo*)
Özb. **baqo** (*bäqâ*) 1. ÖTİL, 88; ÖTS, 65 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 88
Tkm. **baka** (*ba:ka:*) 1. KES, 31; TDS, 114 2. Kıyamet, ahiret. KES, 31
- ¹¹³¹ **beğâsız** Ar. + T. Sonuna kadar sürmeyen, geçici. NL, 236 (*bäqosiz*)
Özb. **baqosiz** (*bäqäsiz*) ÖTİL, 88; ÖTS, 65
Tkm. **bakasyz** (*baka:siz*) KES, 31
- ¹¹³² **beğâsızlık** Ar. + T. NL, 236
- ¹¹³³ **beğâvül** Ar. + Far. Aşçı. NL, 198 (*bäkovul*)
Özb. **bakovul** (*bäğävül*) ÖTİL, 74; ÖTS, 62 2. Padişah, emir, han saraylarında onlara verilen yemekleri tatma ve yemek hazırlama işinden sorumlu görevli. ÖTİL, 74
Tkm. **bekewül** (*bekevül*) 1. Hükümdar yemeden önce yemeklerin tadına bakan kimse; hükümdar sarayında yemek ve mutfak işleriyle ilgilenen kimse. 2. Türkmenlerin Ersarı boyunun bir tiresinin adı. KES, 38 3. Düğünlerin veya eğlencelerin kâhyası, aksakalı, kethüda. TDS, 135
- ¹¹³⁴ **beğâyâ** Ar. NL, 235
- ¹¹³⁵ **beken-** ~ **begen-** Beğenmek, sevmek, hoşlanmak, makul bulmak, makbul tutmak. NL, 261 (*bekän-* ~ *begän-*)
Tkm. **begen-** (*beğen-*) TDS, 134 2. Sevinmek, memnun olmak. TTS, 56
- ¹¹³⁶ **beklik** Beylik, amirlik; ululuk. NL, 262 (*beklik*)
Özb. **beklik** (*beklik*) ÖTS, 75; ÖTİL, 98 2. Beylere has yaratılış, hareket, tavır. ÖTİL, 98
Tkm. **beglik** (*beğlik*) 2. Bolluk, rahatlık içindeki yaşam, serbestlik. TDS, 134
- ¹¹³⁷ **beküllî** Far. + Ar. NL, 198
- ¹¹³⁸ **bel I** 1. Bel. 2. Bir şeyin orta kısmı, ortası, beli. NL, 262 (*bel*)
Özb. **bel** (*bel*) 1. ÖTS, 75; ÖTİL, 99 2., 3. Bir giysinin en ince orta kısmı. 4. *mec.* Yan, cep veya kemerle ilgili. 5. Maddi veya fiziki anlamda güç işareti. 6. Dağın, tepeliğin eğer şeklindeki zirvesi. ÖTİL, 99
Tkm. **bil** (*bi:l*) 1. TTS, 67; TDS, 150 2. Ağaç gövdesi. TTS, 67 3. Bir şeyin üstü. TDS, 150
- ¹¹³⁹ **bel II** Kürek, faraş. NL, 263 (*bel*)
Özb. **bel** (*bel*) ÖTS, 75; ÖTİL, 99
- ¹¹⁴⁰ **bel I** Ar. 1. Belki. 2. İhtimal. 3. Hatta. NL, 198 (*bäl*)
Tkm. **bel** (*bel*) 1. KES, 38

- ¹¹⁴¹ **bel II** Ar. Aksine, tersine. NL, 198 (*bäl*)
 Tkm. **bel** (*bel*) KES, 38
- ¹¹⁴² **belâ** Ar. 1. Afet, musibet, felaket, bahtsızlık. 2. Acayip; büyüklük, irilik bakımından şaşılacak durumunda olan şey; becerikli, hünerli, mahir. 3. Sevilen, âşık olunan kadın, maşuka. NL, 202 (*bälo*)
 Özb. **balô** (*bälâ*) 1. ÖTİL, 76; ÖTS, 63 2. ÖTİL, 76; ÖTS, 63
 Tkm. **bela** (*bela:*) 1. KES, 38; TTS, 57; TDS, 136 2. *mec.* Tehlike, tehdit, bela. TTS, 57; TDS, 136 3. Gam, keder. KES, 38
- ¹¹⁴³ **belâbil** Far. NL, 207
- ¹¹⁴⁴ **belâcûy** Ar.+Far. NL, 207
- ¹¹⁴⁵ **belâengez** Ar.+Far. NL, 207
- ¹¹⁴⁶ **belâğat** Ar. Olgunluk, berkemallik, mükemmellik; güzel söz söyleme, hatiplik. NL, 208 (*bälog'at*)
 Özb. **balog'at** (*bälâğat*) Yetişkinlik, reşitlik; olgunluk, erginlik. ÖTİL, 77; ÖTS, 63
 Tkm. **belagat** (*bela:ğat*) KES, 38
- ¹¹⁴⁷ **belâğatâşâr** Ar. NL, 208
- ¹¹⁴⁸ **belâğatdisâr** Ar. NL, 208
- ¹¹⁴⁹ **belâğatkûş** Ar.+Far. NL, 208
- ¹¹⁵⁰ **belâğatmeâb** Ar. NL, 208
- ¹¹⁵¹ **belâğatşiâr** Ar. NL, 209
- ¹¹⁵² **belâhet** Ar. NL, 209
- ¹¹⁵³ **belâkeş** Ar.+Far. Cefakâr, eziyet ve sıkıntı çeken, belaya müptela olan, kederli, bahtsız kişi. NL, 207 (*bälokâş*)
 Tkm. **belakeş** (*bela:keş*) KES, 38
- ¹¹⁵⁴ **belâkeşlik** Ar.+Far.+T. Cefakeşlik, eziyet ve sıkıntı çekme, kederlenme. NL, 207 (*bälokâşlik*)
 Tkm. **belakeşlik** (*bela:keşlik*) KES, 38
- ¹¹⁵⁵ **belâlıg** Ar.+T. NL, 207
- ¹¹⁵⁶ **belârak** Ar.+T. NL, 208
- ¹¹⁵⁷ **belâşûr** Ar.+Far. NL, 208
- ¹¹⁵⁸ **belbag** Kemer, kuşak. NL, 263 (*belbog'*)
 Özb. **belbog'** (*bälbâğ*) ÖTS, 75; ÖTİL, 99 2. Bir şeyin orta kısmından geçen farazi çizik veya halka. ÖTİL, 99
 Tkm. **bilbag** (*bi:lba:ğ*) TTS, 67; TDS, 150 2. Kolan. TTS, 67
- ¹¹⁵⁹ **belde** Ar. NL, 200
- ¹¹⁶⁰ **belen-** Bulanmak, kaplanmak. NL, 263 (*belän-*)
 Özb. **belän-** (*belän-*) ÖTS, 75; ÖTİL, 99
- ¹¹⁶¹ **belend** Far. 1. Yukarı, yüksek, uzun, büyük, ulu. 2. Üstün, daha iyi, daha hayırlı. 3. Muteber, saygıdeğer. NL, 199 (*bäländ*)
 Özb. **baland** (*bäländ*) 1. ÖTİL, 74; ÖTS, 62 2., 3., 4. Güçlü; büyük, iri, koca. 5. Güçlü, sert, katı. 6. Yükseklik, tepe. ÖTİL, 74
 Tkm. **belent** (*belent*) 1. TTS, 57; KES, 38; TDS, 136 2. İnce, tiz (ses) TTS, 57; TDS, 136 3. Debdebeli, görkemli, gösterişli, şaşaalı. TDS, 136 4. Sınırı, ölçüsü, olmayan, sınırsız, çok fazla. TDS, 136
- ¹¹⁶² **belendahterlık** Far.+T. NL, 199
- ¹¹⁶³ **belendpervâz** Far. 1. Yüksek uçan. 2. Yüce, ulu mertebeli. NL, 200 (*bäländpärvoz*)

- Özb. **balandparvoz** (*bäländpärvâz*) 1.,2. Tumturaklı, gösterişli; kendini beğenmiş. ÖTİL, 75; ÖTS, 62
- 1164 **belendpervâzlık ~ belendpervâzlıg** *Far.+T.* 1. Yüksek derece, ulu mertebe. 2. Olgunluk, erişkinlik. 3. Şöhret olma, ün kazanma. NL, 200 (*bäländpärvozliq ~ bäländpärvozlig'*)
- Özb. **balandparvozlik** (*bäländpärvâzlik*) Tumturaklılık, şişkinlik, kendini beğenmişlik. ÖTS, 62
- 1165 **belgü** *Belgi*, işaret, iz, nişan. NL, 263 (*belgü*)
- Özb. **belgi** (*belgi*) 2. Gösterge, belirti. ÖTS, 76; ÖTİL, 99 3. Bir şeyin veya olayın kendine has hususiyeti, sıfatı. 4. İç duyguların, psikolojik durumun dışa vurulan görünüşü, işareti. 5. Haber verici alamet. ÖTİL, 99
- Tkm.* **belgi** (*belgi*) 1. TTS, 58; TDS, 136 2. Damga, marka. 3. Not, derece. TTS, 58 4. Paha. 5. Ara, aralık, fasıla göstergeleri. TDS, 136
- 1166 **belgülük** İşaretli, belli, nişanlı. NL, 263 (*belgülük*)
- Özb. **belgili** (*belgili*) ÖTS, 76; ÖTİL, 100 2. Meşhur, ünlü. ÖTİL, 100
- Tkm.* **belgili** (*belgili*) TTS, 58 2. Damgalı, markalı. TTS, 58
- 1167 **belî** *Ar.* 1. Evet, doğru, öyle. 2. Elbette. NL, 200 (*bäle*)
- Özb. **balî** (*bäli*) Aferin, bravo. ÖTS, 62 ~ **balli**(*bälli*) 1. Takdir etme, beğenme, övgü, aferin. ÖTİL, 76; ÖTS, 63 2. Onaylama. ÖTİL, 76
- 1168 **beliçe** NL, 263
- 1169 **beliyât** *Ar.* NL, 200
- 1170 **beliye** *Ar.* Bela, afet, bahtsızlık, müptelalık. NL, 200 (*bäliyä*)
- Tkm.* **beliye** (*beli:ye*) 1. Felaket, tasa, keder, bela. 2. Ölüm, yas. KES, 39
- 1171 **beliyet** *Ar.* Bela, sıkıntı, meşakkat, zorluk, güçlük, azap, kaygı, musibet, külfet. NL, 200 (*bäliyät*)
- Tkm.* **beliyet** (*beli:yet*) 1. Felaket, tasa, keder, bela. 2. Ölüm, yas. KES, 39
- 1172 **belki** *Ar.+Far.* 1. Ama, lakin, fakat. 2. Hatta, bile. 3. Doğrusu, aslında. 4. Aksine, tersine. 5. Olabilir, muhtemelen, bir ihtimal. 6. Ya da, veya. NL, 201 (*bälki*)
- Özb. **balki** (*bälki*) 1. ÖTİL, 76; ÖTS, 63 2., 3. ÖTİL, 76 4. ÖTİL, 76; ÖTS, 63, 5. ÖTİL, 76; ÖTS, 63 6. ÖTİL, 76
- Tkm.* **belki** (*belki*) 5. TTS, 58; TDS, 137
- 1173 **belkim I** *Ar.+Far.* 1. Ama, lakin, fakat. 2. Hatta, bile. 3. Doğrusu, aslında. NL, 202 (*bälkim*)
- Özb. **balkim** (*bälkim*) 1., 2., 3. ÖTİL, 76 4. Olabilir, muhtemelen, bir ihtimal. ÖTİL, 76; ÖTS, 63 5. Aksine, tersine. 6. Ya da, veya. ÖTİL, 76
- 1174 **belkim II** Aksine, tersine. NL, 202 (*bälkim*)
- Özb. **balkim** (*bälkim*) ÖTİL, 76
- 1175 **benâgûş** *Far.* NL, 214
- 1176 **benâtünna's** *Ar.* NL, 214
- 1177 **bend I** *Far.* 1. Düğüm, bohça. 2. Eklem, boğum, mafsal. 3. Bukağı, zincir, köstek, pranga; bağlı, tutuklu, esir. 4. Zincire vurulma, hapse alınma. 5. Kement, ip. 6. Sap, kol, tutak. 7. Hile, aldatma. 8. Engel, mâni, önlem, bariyer. 9. Esaret, tutsaklık; ağa takılma. 10. Saç kıvrımı, saç lülesi, bukle. 11. Cazibe, çekicilik, büyüleyicilik. NL, 209 (*bänd*)
- Özb. **band** (*bänd*) 1. Bir şeyin tutulan kısmı; sap, kol, tutak. 2. Bir şeyin başka bir şeye takılıp kısıtılan kısmı. 3. Elma, armut; kavun, karpuz, salatalık gibi meyve ve sebzelerin sapının yapraklarına birleşen ince kısmı. 4. Eklem, boğum, mafsal. 5. Pranga, zincir; düğüm. 6. Esirlik, tutsaklık; tutuklama,

hapsetme; mahkûm, tutsak, tutuklu. 7. Bir kişiye vurgun olma, âşık olma veya o kişinin tesiri altında kalma, büyülenme, âşıklık. 8. İşgal edilen, sahiplenilen, dolu. 9. Bir iş, uğraş ile meşgul olan, eli boş olmayan. ÖTİL, 78 10. Meşgul; dolu, tutulmuş, bağlanmış. 11. Kol, kulp, kabza. 12. Esir, tutuklu. ÖTS, 64

Tkm. **bent** (*bent*) 2. KES, 39 3. TDS, 138 8. TTS, 59; TDS, 138 4. Baraj, bent. 5. Bağımlı, boyun eğen. TTS, 59 6. Bağlı, kapalı, engelli. KES, 39

1173 **bend II** *Far.* Şiir parçası, dize, kıta, dörtlük, beyit. NL, 212 (*bänd*)

Özb. **band** (*bänd*) ÖTİL, 78; ÖTS, 64 2. Fıkra. ÖTS, 64 3. Bir şarkının belli bir kısmı. 4. Karar, kanun, şartname gibi şeylerin rakam veya harf ile bölünüp gösterilen küçük bir kısmı, madde, paragraf. ÖTİL, 78

Tkm. **bent**(*bent*) TTS, 59; TDS, 138

1173 **bende** *Far.* 1. Tâbi, bağımlı, köle, kul, esir, cariye, hizmetkâr. 2. İsteği yerine getirme; büyülenmiş, şaşırılmış. 3. Mahkûm, tutsak, tutuklu. 4. Naçiz, garip, muhtaç, fakir kişi. NL, 212 (*bändä*)

Özb. **banda** (*bändä*) 1. Köle, esir. ÖTS, 64 2. Tanrıya teslim olan kul, Tanrının kulu. 3. Genel olarak kişi, adam. 4. Bir kişiye vurgun olan, âşık olan veya o kişinin tesiri altında kalan, büyülenen kişi, âşık. 5. Birine bağımlı, tâbi kişi; vatandaş, yurttaş. ÖTİL, 78

Tkm. **bende** (*bende*) 1. KES, 39 4. TDS, 137 3. Tanrının kulu, adam, insan. TDS, 137

*Özb. **banda** (*bändä*) 1. Silahlanmış hırsızlar, baskıncılar, katiller, caniler, haydutlar, eşkıya takımı; ÖTİL, 78; ÖTS, 64

1181 **bendeñhâne** *Far.* NL, 214

1181 **bendelik ~ bendeliğ** *Far.+T.* Kulluk, esirlik, bağıllık, hizmetçilik. NL, 213 (*bändäliq ~ bändälig'*)

Özb. **bandalik** (*bändalik*) 1. Kulluk, esirlik. ÖTİL, 78, ÖTS, 64 2. Bağımlı kişilerin, vatandaşların durumu. ÖTİL, 78

Tkm. **bendelik** (*bendelik*) TDS, 138

1182 **bendelik** *Far.+T.* Kulluk, esirlik, bağımlılık. NL, 213 (*bändälik*)

Tkm. **bendelik** (*bendelik*) TDS, 138

1183 **bendenevâz** *Far.* NL, 213

1184 **bendenevâzlık ~ bendenevâzlıg** *Far.+T.* NL, 213

1185 **bendeperver** *Far.* NL, 213

1186 **bendeperverlıg** *Far.+T.* NL, 213

1187 **bender** *Far.* Liman, iskele; sınır başlangıcı. NL, 214 (*bändär*)

Tkm. **bender** (*bender*) KES, 39; TDS, 138 2. Deniz kıyısında yer alan şehir. KES, 39

1188 **bendevâr** *Far.* NL, 213

1189 **bendezâd** *Far.* NL, 213

1191 **bendî** *Far.* Bağlı, esir, tutuklu. NL, 214 (*bändi*)

Özb. **bandi** (*bändi*) ÖTİL, 78; ÖTS, 64

Tkm. **bendi** (*bendi:*) TDS, 138

1191 **bendlık** *Far.+T.* Boğumlu, eklemli; bağlı. NL, 214 (*bändliq*)

Özb. **bandli** (*bändli*) 1. Kulplu, kollu, tutacağı olan. ÖTİL, 78; ÖTS, 64 2. Birçok bentten, bölümden, paragraftan ibaret olan. ÖTİL, 78

Tkm. **bentli** (*bentli*) 1. Bağlı, bağlanmış; 2. Kapalı, kilitli. TDS, 138

1192 **beng** *Far.* Haşhaş, esrar, afyon. NL, 209 (*bäng*)

Özb. **bang** (*bäng*) ÖTİL, 77; ÖTS, 64

- Tkm. beñ (beñ)* TTS, 59; TDS, 138 ~ *meñ (meñ)* TTS, 454 TDS-II, 90
- ¹¹⁸ **bengî** *Far.* Esrarkeş, tiryaki, bağımlı. NL, 209 (*bāngi*)
Özb. bangi (bāngi) ÖTİL, 78; ÖTS, 64 2. Haşhaş otunu döven kişi. ÖTİL, 78
Tkm. beññi (beññi) KES, 39
- ¹¹⁹ **benî** *Ar.* Evlat, çocuklar, kavim, kabile. NL, 214 (*bāni*)
Tkm. beni (beni:) Oğul. KES, 39
- ¹²⁰ **bennâ** *Ar.* NL, 214
- ¹²¹ **ber-** 1. Vermek, getirmek. 2. Bahşetmek, hediye etmek, ihsan etmek. 3. Saçmak, dağıtmak; hatırlatmak, akla getirmek, anımsatmak. 4. Yaratmak, oluşturmak. 5. Yardımcı eylem görevinde kullanılır. NL, 270 (*ber-*)
Özb. ber- (ber-) 2., 4., 5. ÖTİL, 104 4. Vermek. ÖTS, 79; ÖTİL, 104 5. Bir müesseseye yerleştirmek. 6. Temin etmek, ihtiyacı gidermek, karşılamak. 7. Neşredilen şeye bastırmak, ilan vermek. ÖTİL, 104
Tkm. ber- (ber-) 1. TDS, 141 5. TTS, 59; TDS, 141 3. Vermek. TTS, 59 4. Bir şeyi yerine getirmek. 5. Birine iş vermek. 6. Kızı evlendirmek, kocaya vermek. 7. Neden olmak. 8. Görevlendirmek. 9. İyi davranmak. 10. Borç ödemek. TDS, 141
- ¹²² **ber I** *Far.* Meyve, ürün, mahsul, hasat. NL, 214 (*bār*) *bk. bâr I* NL, 312 (*bor*)
Tkm. bar (ba:r) KES, 33; TDS, 117
- ¹²³ **ber II** *Far.* NL, 215
- ¹²⁴ **ber'aks** *Far. + Ar.* NL, 222
- ¹²⁵ **berâber** *Far.* Denk, eşit, aynı tür, beraber, birlikte. NL, 220 (*bārobār*)
Özb. berever (bārāvār) ÖTİL, 82; ÖTS, 67 2. Birbirinden aşağı kalmayan; aynı anda, aynı vakitte. 3. Sayılarla birlikte kullanıldığında “kere, defa” anlamlarına gelir. 4. Üçüncü tekil kişi iyelik eki aldığında edat görevinde kullanılır. ÖTİL, 79 - 82 ~ **barobar** (*bārābār*) ÖTİL, 82; ÖTS, 67 2. Birbirinden aşağı kalmayan; aynı anda, aynı vakitte. 3. Sayılarla birlikte kullanıldığında “kere, defa” anlamlarına gelir. 4. Üçüncü tekil kişi iyelik eki aldığında edat görevinde kullanılır. ÖTİL, 82
Tkm. barabar (bara:bar) 1. Eşit. TTS, 46; TDS, 177 2. Birlikte. TTS, 46 3. Bir hizada, farksız; birlikte bulunan, bir arada. KES, 33
- ¹²⁶ **berâder** *Far.* NL, 220
- ¹²⁷ **berâet** *Ar.* Temizlik, paklık; günahsızlık; fazilet, üstünlük. NL, 220 (*bāroät*)
Tkm. beraet (bera:et) 2. Özgürlük. KES, 39
- ¹²⁸ **berâmed** *Far.* NL, 221
- ¹²⁹ **berât** *Ar.* 1. Şaban ayının on beşinci gecesi, berat gecesi. 2. Suçsuzluk belgesi. NL, 221 (*bārot*)
Özb. barot (bārât) 1. Ay yılı takvimine göre sekizinci ayın adı, Şaban ayı. 2. Padişah tarafından verilen azatlık yazısı; suçsuzluk belgesi. 3. Unvan alma veya imtiyaz verilme gibi durumları gösteren belge. ÖTİL, 82 4. Beraat, temize çıkma, muafiyet. ÖTS, 67
Tkm. berat (bera:t) Çek, para tahsili için verilen belge. KES, 40
- ¹³⁰ **berâyâ** *Ar.* NL, 220
- ¹³¹ **berâzende** (?) NL, 220
- ¹³² **berbâd** *Far.* 1. Boşuna, faydasızca, nafiye; yok olan, var olmayan; göğsü savrulan, savaş veya afet sebebiyle can kaybına uğrayan. 2. Rüzgâra savrulan; yok olan; göğsü savrulan. NL, 216 (*bārbod*)
Özb. barbod (bārbād) Harap, viran; bozulmuş, savrulmuş. ÖTİL, 80; ÖTS, 66

- Tkm. berbat* (*berba:t*) **1.** Yıkılmış, mahvolmuş, harap olmuş. TTS, 59; TDS, 138 **2.** Bozulmuş, bozuk. TTS, 59 **3.** Dağıtma, viran etme, harap etme, ziyan etme. KES, 40
- ¹²¹⁸ *berbat* *Far.* + *Ar.* NL, 215
- ¹²¹⁹ *berbatnevâz* *Far.* + *Ar.* + *Far.* NL, 215
- ¹²²⁰ *berbatzen* *Far.* + *Ar.* + *Far.* NL, 215
- ¹²²¹ *Berberî* NL, 215
- ¹²²² *bercesteleş* *Far.* + *T.* NL, 219
- ¹²²³ *berd* *Ar.* NL, 218
- ¹²²⁴ *berdâr* *Far.* NL, 219
- ¹²²⁵ *berdevâm* *Far.* + *Ar.* NL, 218
- ¹²²⁶ *bereftâd* *Far.* NL, 215
- ¹²²⁷ *berehne* *Far.* Çıplak, yalın. NL, 215 (*bärähnä*)
Tkm. birehne (*birehne*) KES, 51
- ¹²²⁸ *berehneliş* *Far.* + *T.* NL, 215
- ¹²²⁹ *bereket* *Ar.* **1.** Bereket, bolluk, çokluk, zenginlik. **2.** Hayır, iyilik, güzellik; saadet, mutluluk. NL, 215 (*bäräkät*)
Özb. barakat (*bäräkät*) **1.**, ÖTİL, 80; ÖTS, 65; **2.** Nimet, Tanrının bahşedip verdiği şey. **3.** Fayda, yarar, getiri. **4.** İki kat pamuk kozası ve bunun gibi pamuk kozasında açılan pamuk; iki kat meyve vb. ÖTİL, 80 **5.** Verimlilik, ÖTS, 65
Tkm. bereket (*bereket*) **1.** TTS, 60; KES, 40 TDS, 139 **2.** KES, 40 **3.** Bol ürün veren, verimli. **4.** Besleyici. TTS, 60 **5.** Balkan vilayetinde bir şehir. TDS, 139 **6.** Güç, kuvvet, fayda. TDS, 139
- ¹²³⁰ *berendâhte* *Far.* NL, 215
- ¹²³¹ *berendâz* *Far.* NL, 215
- ¹²³² *berezende* (?) NL, 215 Koyulan, koyulmuş.
- ¹²³³ *berg I* *Far.* **1.** Yaprak. **2.** Sevgilinin yüzüne düşen saç perçemi. **3.** Meyve, mahsul, ürün. **4.** İyilik, güzellik. NL, 216 (*bärg*)
Özb. barg (*bärg*) **1.** ÖTİL, 81; ÖTS, 66 **2.** Dut ağacının yaprağı. ÖTİL, 81
Tkm. berg (*berg*) **1.** KES, 40 ~ *berk* (*berk*) **1.** TDS, 140
- ¹²³⁴ *berg II* *Far.* NL, 217
- ¹²³⁵ *bergerân* *Far.* NL, 217
- ¹²³⁶ *bergeşte* *Far.* NL, 217
- ¹²³⁷ *bergeştelik* *Far.* + *T.* 218
- ¹²³⁸ *berglik* Yapraklı. NL, 218 (*bärglik*)
Özb. bargli (*bärgli*) ÖTİL, 81
- ¹²³⁹ *bergrez* *Far.* NL, 218
- ¹²⁴⁰ *bergü* Vergi, borç. NL, 271 (*bergü*)
Tkm. bergi (*berği*) TTS, 60; TDS, 139
- ¹²⁴¹ *bergüstvân* *Far.* NL, 218
- ¹²⁴² *bergüzîde* *Far.* NL, 218
- ¹²⁴³ *bergveş* *Far.* NL; 218
- ¹²⁴⁴ *berhaber* *Far.* + *Ar.* NL, 222
- ¹²⁴⁵ *berhaq* *Far.* + *Ar.* Hakiki, doğru, gerçek. NL, 225 (*bärhaq*)
Özb. barhaq (*bärhaq*) ÖTİL, 83; ÖTS, 66
Tkm. berhak (*berhak*) KES, 40; TDS, 139
- ¹²⁴⁶ *berhaklıq* *Far.* + *Ar.* + *T.* NL, 225

- ¹²³⁷ **berhem** *Far.* Yok olma; yok etme, kaybetme, ortadan kaldırma. NL, 225 (*bärhäm*)
 Özb. **barham** (*bärhäm*) ÖTİL, 83; ÖTS, 66
 Tkm. **berhem** (*berhem*) TDS, 140
 *Tkm. **berhem** (*berhem*) Karışık, dağınık. KES, 40
- ¹²³⁸ **berhemen** *Fr.* (<*Sans.*) NL, 225
- ¹²³⁹ **berhemlig** *Far.* + *T.* NL, 225
- ¹²⁴⁰ **berhurdâr** *Far.* NL, 222
- ¹²⁴¹ **berhurdârlık ~ berhurdârlıg** *Far.* + *T.* NL, 222
- ¹²⁴² **berî** *Ar.* Pak, temiz; boş, serbest, bir şeyden kurtulmuş. NL, 219 (*bäriy*)
 Tkm. **beri** (*beri:*) KES, 41
- ¹²⁴³ **beri I** *Beri*, yakın. NL, 271 (*beri*)
 Özb. **beri** (*beri*) ÖTİL, 103
 Tkm. **bäri** (*bäri*) TTS, 55
- ¹²⁴⁴ **beri II** -den beri, -den bu yana NL, 271 (*beri*)
 Özb. **beri** (*beri*) ÖTS, 78; ÖTİL, 103
 Tkm. **beri** (*beri*) TDS, 140
- ¹²⁴⁵ **berin** *Far.* NL, 219
- ¹²⁴⁶ **berinvâr** *Far.* NL, 219
- ¹²⁴⁷ **berq** *Ar.* 1. Yıldırım, şimşek. 2. Ateş, alev; yangın. 3. Yalım, alev, ışık, parıltı. NL, 222 (*bärq*)
 Özb. **barq** (*barq*) 1. ÖTİL, 83; ÖTS, 67
 Tkm. **bark** (*bark*) 1. KES, 33 3. TTS, 47; TDS, 118
- ¹²⁴⁸ **berk** *Katı*, sert, dayanıklı, sağlam; güçlü, kuvvetli. NL, 219 (*bärk ~ berk*) *bk.* **berk** (*berk*) NL, 271
 Özb. **berk** (*berk*) 1. Kapalı, kapatılmış, örtülü, kilitli. ÖTİL, 104; ÖTS, 78 2. Üstü kapatılan, kapatılmış. ÖTİL, 104
 Tkm. **berk** (*berk*) TTS, 60; TDS, 140 2. Ağır, şiddetli. 3. Sıkı, sıkıca. TTS, 60 4. Gözü pek, azimli, yılmaz, mücadeleci. 5. Sağlıklı, iyi. 6. Ciddi, dikkatli; emin, emniyetli, güvenilir. 7. Yeterince sağlam. TDS, 140
- ¹²⁴⁹ **berk** *Katı*, sert, dayanıklı, sağlam; güçlü, kuvvetli. NL, 271 (*berk*) *bk.* **berk** (*bärk ~ berk*) NL, 219
 Özb. **berk** (*berk*) 1. Kapalı, kapatılmış, örtülü, kilitli. ÖTİL, 104; ÖTS, 78 2. Üstü kapatılan, kapatılmış. ÖTİL, 104
 Tkm. **berk** (*berk*) TTS, 60; TDS, 140 2. Ağır, şiddetli. 3. Sıkı, sıkıca. TTS, 60 4. Gözü pek, azimli, yılmaz, mücadeleci. 5. Sağlıklı, iyi. 6. Ciddi, dikkatli; emin, emniyetli, güvenilir. 7. Yeterince sağlam. TDS, 140
- ¹²⁵⁰ **berqarâr** *Far.* + *Ar.* Kalıcı, kesin karar alan kişi, kararlı; devamlı. NL, 224 (*bärqaror*)
 Özb. **barqaror** (*bärqarâr*) ÖTİL, 83; ÖTS, 67 2. Bir yere yerleşmiş, yerleşik. ÖTİL, 83
 Tkm. **berkarar** (*berkara:r*) KES, 41; TDS, 140 2. Kararlı. TTS, 60
- ¹²⁵¹ **berkâsâr** *Ar.* + *Far.* NL, 224
- ¹²⁵² **berkdev** *Ar.* + *Far.* NL, 224
- ¹²⁵³ **berkemâl** *Far.* + *Ar.* Berkemal, mükemmel, pek iyi. NL, 219 (*bärkämöl*)
 Özb. **barkamol** (*bärkämâl*) ÖTS, 66 2. Olgunluğa eren, reşit. ÖTİL, 82; ÖTS, 66 3. *mec.* Kemale eren, yetişkin. ÖTİL, 82
- ¹²⁵⁴ **berkgâm** *Ar.* + *Far.* NL, 224

- ¹²⁵ **berkhez** Ar.+Far. NL, 224
- ¹²⁶ **berkhû** Ar.+Far. NL, 225
- ¹²⁷ **berki-** Sağlamlaşmak, pekişmek, saplanmak, girmek, batmak. NL, 272 (*berki-*)
Tkm. **berke-** (*berke-*) 1. Katılaşmak, sertleşmek. 2. Güçlenmek, kuvvetlenmek. TTS, 60; TDS, 140
- ¹²⁸ **berkiş-** Yerleşmek, yer edinmek. NL, 272 (*berkiş-*)
Tkm. **berkiş-** (*berkiş-*) 1. Katılaşmak, sertleşmek. 2. Güçlenmek. TTS, 60; TDS, 141
- ¹²⁹ **berkit-** 1. Koymak, doldurmak, yerleştirmek; gizlemek, saklamak. 2. Çakmak, kakmak, vurmak; saplamak, sokmak, batırmak. 3. Engellemek, tıkamak, kapatmak. 4. Sağlamlaştırmak, bağlamak, pekiştirmek. 5. Kuşatmak, çevrelemek. NL, 272 (*berkit-*)
Tkm. **berkit-** (*berkit-*) 2. TDS, 141 2. Güçlendirmek, kuvvetlendirmek. TTS, 60; TDS, 141 3. Gözetlemek, ekin ekmek gibi işleri yaptırmak için birini görevlendirmek. TDS, 141
- ¹³⁰ **berkkirdâr** Ar.+Far. NL, 224
- ¹³¹ **berkmişâl** Ar. NL, 224
- ¹³² **berkreftâr** Ar.+Far. NL, 224
- ¹³³ **berkrev** Ar.+Far. NL, 224
- ¹³⁴ **berkveş** Ar.+Far. NL, 224
- ¹³⁵ **bermaḥal** Far.+Ar. NL, 220
- ¹³⁶ **bermek** NL, 272
- ¹³⁷ **bernâ** Far. Güzel, çekici, genç, delikanlı kişi. NL, 220 (*bärno*)
Özb. **barno** (*bärnâ*) ÖTİL, 82; ÖTS, 67 2. Güzel, boylu poslu, yakışıklı. ÖTİL, 82; ÖTS, 67 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 82
- ¹³⁸ **berr** Ar. NL, 221
- ¹³⁹ **bertakdir** Far.+Ar. NL, 221
- ¹⁴⁰ **bertaraf** Far.+Ar. Bertaraf, giderilmiş; berbat, harap olmuş, viran olmuş. NL, 221 (*bärtaraf*)
Özb. **bartaraf** (*bärtaraf*) ÖTİL, 83 2. Bir taraflı, tek yönlü. ÖTS, 67
Tkm. **bertaraf** (*bertaraf*) Bir tarafa ayrılma, ayrılma. KES, 41
- ¹⁴¹ **berûmend** Far. NL, 221
- ¹⁴² **berûmendlik** Far.+T. NL, 222
- ¹⁴³ **bervakt** Far.+Ar. Erken, ilk, önce. NL, 216 (*bärvaqt*)
Özb. **barvaqt** (*bärvaqt*) ÖTS, 67 2. Sabah erken, erkenden, vakitlice. ÖTİL, 81, 3. Zamanını geciktirmeden. 4. Her zamandakinden, alışılmıştan daha önce, erken. ÖTİL, 81
- ¹⁴⁴ **berzah** Ar. NL, 219
- ¹⁴⁵ **berzeger** Far. NL, 219
- ¹⁴⁶ **bes** Far. 1. Kafi, yeterli. 2. Çok, pek çok; fazla, ziyade. 3. Fakat. 4. Demek ki, böylece. 5. Şu kadar, bu kadar. 6. Çünkü. 7. Çok, hayli, epeyce, aşırı, son derece; ayrı, yoksun, mahrum. NL, 225 (*bäs*)
Özb. **bas** (*bäs*) 1., 4. ÖTİL, 83; ÖTS, 67
Tkm. **bes** (*bes*) 1. TTS, 60; KES, 41; TDS, 141
- ¹⁴⁷ **besâ** Far. Çok, pek çok; bir süredir; çoğunlukla. NL, 227 (*bäso*) bk. **base** (*bäse*)
Tkm. **besa** (*besa:*) 1., 2. Zaman zaman, kimi zaman. KES, 41
- ¹⁴⁸ **beşâret** Ar. İleriyi görebilme, keskin zekâlılık. NL, 227 (*bäsoret*)
Tkm. **besarat** (*besa:rat*) Görme, anlama, kavrama, sezme. KES, 41

- ¹²⁹ **bese** *Far.* 1. Çok, sonsuz, son derece, aşırı, gayet, şu kadar; çoğunlukla, genellikle. 2. Asla, kesinlikle, hiç. NL, 226 (*bäse*) bk. **baso** (*bäso*)
Tkm. besa (*besa:*) 1., 2. Zaman zaman, kimi zaman. KES, 41
- ¹³⁰ **best** *Far.* NL, 228
- ¹³¹ **beste** *Far.* Bağlı, bağlanmış. NL, 228 (*bästä*)
Özb. basta (*bästä*) ÖTİL, 84; ÖTS, 68
Tkm. beste (*beste*) 2. Kapalı, üstü örtülü. KES, 42
- ¹³² **bestelig** *Far.+T.* Engel, mani, önlem; bariyer, çit; meşguliyet, bağlı, bağlanmış. NL, 228 (*bästälīg*)
Özb. bastalik (*bästälik*) ÖTİL, 84; ÖTS, 68
- ¹³³ **bestfizây** *Far.* NL, 228
- ¹³⁴ **beş** Sayı, beş sayısı. NL, 280 (*beş*)
Özb. besh (*beş*) ÖTS, 82; ÖTİL, 108
Tkm. baş (*bä:ş*) TTS, 55; TDS, 146
- ¹³⁵ **beşâm** *Ar.* NL, 233
- ¹³⁶ **beşâret** *Ar.* İyi haber, müjde, muştı. NL, 233 (*bäşorät*)
Özb. bashorat (*bäşärät*) ÖTİL, 87; ÖTS, 70 2. Öngörü, tahmin, kehanet. ÖTİL, 87; ÖTS, 70
Tkm. beşaret (*beşa:ret*) KES, 42; TDS, 141
- ¹³⁷ **beşâretlīg** *Ar.+T.* Müjdeli, sevinçli haber. NL, 233 (*bäşorätlīg*)
Özb. bashoratli (*bäşärätli*) Kâhin, geleceği önceden görüp haber veren kişi. ÖTİL, 87; ÖTS, 70
- ¹³⁸ **beşâset** *Ar.* NL, 233
- ¹³⁹ **beşe** Beşi, beşli. NL, 281 (*beşälä*)
Özb. beshala (*beşälä*) ÖTİL, 108
- ¹⁴⁰ **beşer** *Ar.* Beşer, kişi, adam, insanoğlu. NL, 232 (*bäşär*)
Özb. bashar (*bäşär*) ÖTİL, 87; ÖTS, 70
Tkm. beşer (*beşer*) KES, 42; TDS, 142
- ¹⁴¹ **beşere** *Ar.* Yüz, çehre; beniz, dış görünüş. NL, 232 (*bäşärä*)
Özb. bashara (*bäşärä*) ÖTİL, 87; ÖTS, 70 2. Tavrı, yüz ifadesi, ruh hâli. ÖTİL, 87; ÖTS, 70 3. Mecazi olarak kişinin dış görünüşü. 4. Birleştiği sözcüğe ‘benzeyen, benzer’ anlamları veren söz. 5. Kişi, adam; adam görünüşü (genellikle görünüşü, yüzü çirkin kişi veya şey için kullanılır.). ÖTİL, 87
- ¹⁴² **beşerî** *Ar.* Beşeri, insanoğlu ile ilgili, insanoğluna mensup. NL, 233 (*bäşäri*)
Özb. bashariy (*bäşäriy*) ÖTİL, 87; ÖTS, 70
Tkm. beşeri (*beşeri:*) TDS, 142
- ¹⁴³ **beşeriyet** *Ar.* İnsaniyet, insanlık. NL, 233 (*bäşäriyät*)
Özb. bashariyat (*bäşäriyät*) ÖTİL, 87; ÖTS, 70 2. İnsanlar. ÖTİL, 87 3. Dünya. ÖTS, 70
- ¹⁴⁴ **beşerlik** *Ar.+T.* NL, 233
- ¹⁴⁵ **beşev** Beşi, beş tanesi. NL, 282 (*beşov*)
Özb. beshov (*beşäv*) ÖTS, 83; ÖTİL, 109
- ¹⁴⁶ **beşik** Beşik. NL, 282 (*beşik*)
Özb. beshik (*beşik*) ÖTS, 82; ÖTİL, 108 2. Bir şeyin veya olayın doğduğu yeri, vatanı. ÖTİL, 108
- ¹⁴⁷ **beşinçi** Beşinci. NL, 282 (*beşinçi*)
Özb. beshinchi (*beşinçi*) ÖTS, 82; ÖTİL, 108
Tkm. başinji (*bä:şinci*) TTS, 56; TDS, 146

- ¹²⁸ **betaḥṣṣ** *Far.+Ar.* NL, 229
- ¹²⁹ **beteng** *Far.* Sıkı, sıkışmış, kısıtlı; sıkılma; üzgün, hüznü, kederli; boğucu, sıkıcı. NL, 229 (*beteng*)
Özb. **batang** (*bätäng*) ÖTİL, 84
- ¹³⁰ **beter I** *Far.* Beter, daha kötü, fena. NL, 229 (*bätär*)
Özb. **battar** (*bättär*) ÖTİL, 84; ÖTS, 68 2. Öncekine göre daha çok, daha fazla. ÖTİL, 84
Tkm. **beter** (*beter*) TTS, 61; TDS, 142 2. Daha çok, daha fazla. TTS, 61 3. Güçlü, kuvvetli, çok güçlü. TDS, 142
- ¹³¹ **beter II** *Far.* NL, 229
- ¹³² **betirevlig** (?) *Far.+T.* NL, 229
- ¹³³ **betülilâc** (?) *Far.+Ar.* NL, 229
- ¹³⁴ **bevâdî** *Ar.* NL, 184
- ¹³⁵ **bevâriḳ** *Ar.* NL, 184
- ¹³⁶ **bey'** *Ar.* Ticaret, satış; kıymet, değer, ücret, paha. NL, 198 (*bäy'*)
Özb. **bay** (*bäy*) 1. Pazarlıkta anlaşma, alışveriş. ÖTİL, 73; ÖTS, 69 2. Birleşik sözcük yapımında kullanılır ve pazarlığın nasıl yapıldığını bildirir. ÖTİL, 73
- ¹³⁷ **bey'âne** *Ar.+Far.* NL, 198
- ¹³⁸ **bey'at** *Ar.* NL, 198
- ¹³⁹ **beyân** *Ar.* 1. Söz, ifade, betimleme, tanım, açıklama. 2. Malumat, bilgi, delil, belge, doküman. 3. Mana, öz, içerik, kapsam, muhteva, konu, ana fikir, mevzu; maksat, gaye, amaç, hedef. 4. Fikir, düşünce, nazik anlamlı söz. NL, 192 (*bäyon*)
Özb. **bayon** (*bäyân*) 1. ÖTS, 69 2. Bir olay, fikir, görüş vb. nin sözlü veya yazılı olarak ifadesi. 3. Bir edebi eserdeki olaylar ve olayların gidişatını hikâye eden kısım. 4. Metinden okunarak veya söylenerek verilenler esasında yazılan şey (mektepteki bir tür yazma işi). ÖTİL, 72
Tkm. **beýan** (*beya:n*) 1. TTS, 62; KES, 43; TDS, 143
- ¹⁴⁰ **beyâz** *Ar.* 1. Ak, beyaz; temiz, arı, tozsuz. 2. Tan ağarması, gün doğumu. 3. Bir veya daha fazla şairin şiirlerinin derlemesi, antoloji. NL, 191 (*bäyoz*)
Özb. **bayoz** (*bäyâz*) 3. ÖTİL, 72; ÖTS, 69
Tkm. **beýaz** (*beya:z*) 1.,3. KES, 43; TDS, 143
- ¹⁴¹ **beyâzî** *Ar.+Far.* NL, 192
- ¹⁴² **beydaḳ** *Ar.* NL, 195
- ¹⁴³ **beyekbâre** *Far.* NL, 233
- ¹⁴⁴ **beyn** *Ar.* NL, 196
- ¹⁴⁵ **beyt I** *Ar.* Ev, yaşanılan yer. NL, 196 (*bäyt*)
Tkm. **beýt**(*beyt*) KES, 44
- ¹⁴⁶ **beyt II** *Ar.* 1. İki dizeden oluşan şiir, beyit. 2. Şiir, gazel. NL, 196 (*bäyt*)
Özb. **bayt** (*bäyt*) ÖTİL, 74; ÖTS, 69
Tkm. **beýt** (*beyt*) KES, 44; TDS, 144
- ¹⁴⁷ **beytullâh** *Ar.* Tanrının evi; Mekke şehrindeki Kâbe ziyaretgâhının diğer bir adı. NL, 197 (*bäytulloh*)
Özb. **baytullo(h)** (*bäytullâ(h)*) ÖTİL, 74; ÖTS, 70
Tkm. **beýtilla** (*beytilla:*) KES, 44
- ¹⁴⁸ **beytûtet** *Ar.* NL, 197
- ¹⁴⁹ **beytülazhân ~ beytülehzân** *Ar.* Hüznler evi, gam, keder, elem meskeni. NL, 196 (*bäytul-ahzon ~ bäytul-ehzon*)

- Tkm. beýtil-ahzan* (*beytil-ahza:n*) 2. Hz. Yusuf'u kaybeden Hz. Yakup'un matem içinde tek başına yaşadığı rivayet edilen ev. KES, 44
- 130 **beytülharâm** Ar. 1. Mekke'deki Kâbe ziyaretgâhı. 2. Mukaddes ev. NL, 197 (*bäytul-harom*)
- Tkm. beýtil-haram* (*beytil-haram*) KES, 44
- 131 **beytülhazen** Ar.+Far. Gam, kaygı evi; keder, külfet meskeni. NL, 197 (*bäytul-hazan*)
- Tkm. beýtilhazan* (*beytil-haza:n*) KES, 44
- 132 **beytülleṭaf** Ar. NL, 197
- 133 **beytülma'mûr** Ar. Abat ev (dini bir rivayete göre gökyüzünün yedinci katındaki bir köşk). NL, 197 (*bäytul-ma'mur*)
- Tkm. beýtilmagmur* (*beytil-mağmu:r*) 1. İmar edilmiş, güzelleştirilmiş yer. 2. Cennet. KES, 44
- 134 **beytül mâl** Ar. Devlet hazinesi, devlete ait varlık. NL, 197 (*bäytul-mol*)
- Özb. **baytutmol** (*bäytülmâl*) 2. Devlet hazinesine geçirilen mülk. ÖTİL, 74; ÖTS, 70 3. Devlet hazinesinin saklandığı hususi bina. ÖTİL, 74
- Tkm. beýtil-mal* (*beytil-ma:l*) 1. Dört halife devrinde İslam hazinesine verilen ad. 2. Eskiden yardım için toplanan para ve malların saklandığı yer. KES, 44
- 135 **beytülneṣâf** Ar. NL, 197
- 136 **beyzâ** Ar. 1. Ak, beyaz. 2. Işık. 3. Temiz, pak, saf. 4. İktidarlılık, erklilik. 5. İran'da bir şehir. NL, 196 (*beyzo*)
- Tkm. beýza* (*beyza:*) 1. Daha ak, daha beyaz, bembeyaz. 2. Güneş, gün ışığı. KES, 44
- 137 **beyzâgûn** Ar.+Far. NL, 196
- 138 **beyze I** Ar. Yumurta. NL, 195 (*beyze*)
- Tkm. beýze* (*beyze*) KES, 44
- 139 **beyze II** (?) NL, 195
- 140 **beyzedâr** (?) NL, 196
- 141 **bez I** (?) NL, 259
- 142 **bez II** Far. NL, 259
- 143 **beze** Far. NL, 193
- 144 **beze-** 1. Bezemek, süslemek, güzelleştirmek. 2. Parlatmak. 3. Sevgilinin gül renkli görünüşünü gönülde hayal etmek. NL, 259 (*bezä-*)
- Özb. **beza-** (*bezä-*) 1. ÖTS, 81; ÖTİL, 96
- Tkm. beze-* (*beze-*) TTS, 63; TDS, 145 2. Nakışlamak, işlemek.
- 145 **bezel-** Süslenmek, güzelleştirilmek, donatılmak. NL, 259 (*bezäl-*)
- Özb. **bezal-** (*bezäl-*) ÖTS, 81; ÖTİL, 96
- Tkm. bezel-* (*bezel-*) TTS, 63; TDS, 144 2. Nakışlanmak, işlenmek. TDS, 144
- 146 **bezen-** Bezenmek, süslenmek. NL, 259 (*bezän-*)
- Özb. **bezan-** (*bezän-*) ÖTS, 81; ÖTİL, 96
- Tkm. bezen-* (*bezen-*) TTS, 63; TDS, 145
- 147 **bezl** Ar. 1. İnam, ihsan, iyilik, lütuf, armağan, hibe, bağış. 2. Harcama, masraf, gider; savurma, dağıtma, saçma. NL, 193 (*bäzl*)
- Özb. **bazl** (*bäzl*) 1., 2. Cömertlik, eli açıklık. ÖTS, 70
- Tkm. bazyl* (*bazıl*) Verme, razılık ile verme; bol bol verme, dağıtma; acımadan, düşüncesizce harcama. KES, 36
- 148 **bezle** Far. NL, 193
- 149 **bezlegû(y)** Far. NL, 193

- ¹³⁰ **bezm** *Far.* Ziyafet, toy, şölen; kutlama; sevinç, neşe, mutluluk, memnuniyet, eğlence topluluğu, arkadaşlar ziyafeti. NL, 193 (*bāzm*)
 Özb. **bazm**(*bāzm*) 1. Ziyafet, toy, şölen, kutlama. ÖTİL, 72; ÖTS, 70 2. Eğlenceli, tatlı sohbet. ÖTİL, 72 3. Kuşların ve başka canlıların ötmesi ile kişiye zevk veren fevkalade doğal manzara. ÖTİL, 72
 Tkm. **bezm** (*bezm*) Toplantı, sohbet, sevgi ve dostluk meclisi; içkili eğlenceli meclis. KES, 45; TDS, 145
- ¹³¹ **bezmârâlık** *Far.* + *T.* NL, 195
- ¹³² **bezmârây** *Far.* Ziyafeti neşelendiren kişi. NL, 195 (*bāzmoroy*)
 Özb. **bazmoro** (*bāzmārâ*) ÖTİL, 73; ÖTS, 70
 Tkm. **bezmara** (*bezmara:*) Toplantı, sohbet, sevgi ve dostluk meclisi; içkili eğlenceli meclis. KES, 45
- ¹³³ **bezmefrûz** *Far.* NL, 195
- ¹³⁴ **bezmgâh** ~ **bezmgeh** *Far.* NL, 195
- ¹³⁵ **bezmsâzlık** *Far.* + *T.* NL, 195
- ¹³⁶ **bezzâz** *Ar.* Kumaş satan, kumaş taciri. NL, 193 (*bāzzoz*)
 Özb. **bazzoz** (*bāzzâz*) ÖTİL, 72; ÖTS, 70
- ¹³⁷ **bilturgı** Geçen yılki. NL, 293 (*bilturg'i*)
 Özb. **bulturği** (*bulturği*) ÖTS, 99; ÖTİL, 148
 Tkm. **bildirki** (*bildirki*) TTS, 68; TDS, 151
- ¹³⁸ **bîâb** *Far.* 1. Susuz. 2. Nursuz, bulanık, mat. NL, 269 (*beob*)
 Tkm. **biap** (*bi:a:p*) 1. KES, 47
- ¹³⁹ **bîaded** *Far.* + *Ar.* Sayısız, hesapsız, sınırsız; çok, hesaplanamaz. NL, 248 (*beadād*)
 Özb. **beadad** (*beadād*) ÖTİL, 92; ÖTS, 71
 Tkm. **biadat** (*biadat*) KES, 47
- ¹⁴⁰ **bîadil** *Far.* + *Ar.* NL, 248
- ¹⁴¹ **bîâķibetlig** *Far.* + *Ar.* NL, 269
- ¹⁴² **bîâķl** *Far.* + *Ar.* Akılsız, ferasetsiz, anlama kavrama yeteneği olmayan. NL, 249 (*beaql*)
 Özb. **beaql** (*beaql*) ÖTS, 71; ÖTİL, 92 2. Aptal, salak, ahmak. ÖTS, 71; ÖTİL, 92
 Tkm. **biakyl** (*bi:akıl*) TTS, 64; TDS, 147
- ¹⁴³ **bîamel** *Far.* + *Ar.* Bir işi yerine getirmeyen; hareketsiz; bildiğine uygun iş yapmayan. NL, 248 (*biamāl*)
 Özb. **beamal**(*beamāl*) ÖTS, 71; ÖTİL, 92 2. Makamsız, vazifesiz. ÖTİL, 92 3. İbadetsiz. ÖTS, 71
 Tkm. **biamal** (*biamal*) KES, 47
- ¹⁴⁴ **bîârâm** *Far.* Huzursuz, rahatsız, kararsız, tedirgin. NL, 269 (*beorom*)
 Özb. **beorom** (*beârâm*) ÖTS, 78; ÖTİL, 103
- ¹⁴⁵ **bîârâmlık** ~ **bîârâmlıg** *Far.* + *T.* NL, 269
- ¹⁴⁶ **bîaşl** *Far.* + *Ar.* NL, 249
- ¹⁴⁷ **bîavn** *Far.* + *Ar.* NL, 247
- ¹⁴⁸ **biayn** (?) NL, 288
- ¹⁴⁹ **biaynih** ~ **biaynihî** *Ar.* NL, 288
- ¹⁵⁰ **bîayş** *Far.* + *Ar.* + *T.* NL, 248
- ¹⁵¹ **bîâzerm** *Far.* NL, 269
- ¹⁵² **bîbahâ** *Far.* Paha biçilemez, çok kıymetli; eşsiz, benzersiz. NL, 249 (*bebaho*)

- Özb. **bebaho** (*bebahâ*) ÖTİL, 92; ÖTS, 71
- ¹³³ **bîbahâne** Far. NL, 250
- ¹³⁴ **bîbâk** Far. **1.** Korkusuz, pervasız, çekinmez. **2.** Zalim, taş yürekli, şefkatsiz; kadın sevgili. **3.** Hayâsız, edepsiz, arsız, utanmaz; düşüncesiz, endişesiz. NL, 250 (*bebok*)
- Özb. **bebok** (*bebâk*) **1.** ÖTİL, 93; ÖTS, 72
- Tkm. **bibäk** (*bi:bäk*) KES, 47
- ¹³⁵ **bîbâkâne** Far. NL, 251
- ¹³⁶ **bîbâklik** Far.+T. Hayâsızlık, edepsizlik, umursamazlık; şefkatsizlik, merhametsizlik, adaletsizlik. NL, 250 (*beboklik*)
- Özb. **beboklik** (*bebâklik*) Korkusuzluk, cesaret, çekinmezlik. ÖTS, 72
- ¹³⁷ **bîbaşar** Far.+Ar. Kör, amâ, düşüncesiz, ferasetsiz. NL, 249 (*bebasar*)
- Tkm. **bibasar** (*bi:basar*) KES, 47
- ¹³⁸ **bîbaşarlık** ~ **bîbaşarlıg** Far.+Ar.+T. NL, 249
- ¹³⁹ **bîbedel** Far.+Ar. NL, 249
- ¹⁴⁰ **bîbehr** Far. Faydasız, kullanılamaz; nasipsiz, hissesiz, payı olmayan, yoksun. NL, 250 (*bebähr*)
- Özb. **bebahra** (*bebährä*) ÖTS, 71; ÖTİL, 92
- Tkm. **bibähre** (*bi:bähre*) KES, 47
- ¹⁴¹ **bîbeķâ** Far.+Ar. Kısa ömürlü, geçici, emanet. NL, 249 (*bebäqo*)
- Özb. **bebaqo** (*bebäqä*) ÖTİL, 92; ÖTS, 71
- ¹⁴² **bîber** Far. NL, 249
- ¹⁴³ **bîberg** Far. NL, 249
- ¹⁴⁴ **bîberglik** Far.+T. NL, 249
- ¹⁴⁵ **bîberlik** Far.+T. NL, 249
- ¹⁴⁶ **bibi** Saygıdeğer kadın, hanım, eş, kadın. NL; 288 (*bibi*)
- Özb. **bibi** (*bibi*) **2.** Büyükanne, nine. ÖTS, 83; ÖTİL, 110
- Tkm. **bibi** (*bi:bi*) **2.** Babanın kız kardeşine söylenen söz, hala. **3.** Bir kadın adı. TDS, 147
- ¹⁴⁷ **bîbîm** Far. NL, 250
- ¹⁴⁸ **bîbiżâat** Far.+Ar. NL, 250
- ¹⁴⁹ **bîbünyâd** Far. NL, 251
- ¹⁵⁰ **bîcâ** Far. Beyhude, gereksiz, boş; yersiz, hata, yanlış. NL, 258 (*bejo*)
- Özb. **bejo** (*becâ*) ÖTS, 74; ÖTİL, 95 **2.** Endişeli, huzursuz. ÖTS, 74; ÖTİL, 95
- 3.** Kendi yerinde olmayan, yerinden ayrılmış. ÖTİL, 95
- Tkm. **bijaý** (*bi:ca:y*) **1.** Rahatsız, huzursuz. TTS, 64; TDS, 149 **2.** Yersiz, isabetsiz, yakışksız. TTS, 64; TDS, 149; KES, 47
- ¹⁵¹ **bîcâde** Far. NL, 258
- ¹⁵² **bîcân** Far. Cansız, ölü. NL, 258 (*bejon*)
- Özb. **bejon** (*becân*) ÖTS, 74
- Tkm. **bijan** (*bi:ca:n*) KES, 47
- ¹⁵³ **bîcedel** Far.+Ar. NL, 258
- ¹⁵⁴ **bîcezb** Far.+Ar. NL, 258
- ¹⁵⁵ **bîcihet** Far.+Ar. NL, 258
- ¹⁵⁶ **bicin** Maymun. NL, 289 (*bijin*)
- Tkm. **bijin** (*bicin*) TTS, 65
- ¹⁵⁷ **bîcürm** Far.+Ar. NL, 259
- ¹⁵⁸ **bîçâre** Far.Çaresiz, dermansız, tedbirsiz. NL, 280 (*beçorä*)

- Özb. **bechora** (*beçârä*) 2. Fakir, aciz. ÖTS, 83; ÖTİL, 107
 Tkm. **biçäre** (*bi:çä:re*) TTS, 65; KES, 47; TDS, 148 2. Yoksul, fakir, sefil. TTS, 65 3. Zavallı, bahtsız, talihsiz. KES, 47; TDS, 148
- ¹³⁸ **bîçârehlık ~ bîçârehlg** Far.+T. Çaresizlik, dermansızlık, tedbirsizlik, acizlik. NL, 280 (*beçoralıq ~ beçoralıg'*)
 Özb. **bechoralik** (*beçârälik*) 2. Fakirlik, yoksulluk, sefalet. ÖTS, 83; ÖTİL, 108
 Tkm. **biçârelik** (*bi:çä:relik*) 2. Zavallılık, bahtsızlık, talihsizlik. TDS, 148
- ¹³⁹ **biçi-** Biçmek, kesmek. NL, 300 (*biçi-*)
 Özb. **bich-** (*biç-*) ÖTS, 89; ÖTİL, 123 2. Tasarlamak. ÖTS, 89 3. Değer, paha belirlemek. 4. Kısırlaştırmak. ÖTİL, 123
 Tkm. **biç-** (*biç-*) 2. Kısırlaştırmak. TDS, 148; TTS, 65
- ¹³⁹ **bîd** Far. Söğüt ağacı. NL, 254 (*bed*)
 Tkm. **bit** (*bi:t*) KES, 52
- ¹³⁹ **bid'at** Ar. Hoş olmayan, aykırı, sonradan türeyen şey. NL, 288 (*bid'at*)
 Özb. **bid'at** (*bid'at*) ÖTS, 83; ÖTİL, 111
- ¹³⁹ **bîdâd** Far. 1. Adaletsizlik, zulüm; cebir; eziyet, usandırma. 2. Güçlü ıstırap, azap. NL, 257 (*bedod*)
 Özb. **bedod** (*bedâd*) 1. Haksız, kanunsuz. ÖTS, 72 2. Çaresiz. ÖTİL, 95; ÖTS, 72
 Tkm. **bidat** (*bi:dat*) 1. KES, 47
- ¹³⁹ **bîdâdger** Far. NL, 257
- ¹³⁹ **bîdâdî** Far.+Ar. NL, 257
- ¹³⁹ **bîdâdlık** Far.+T. Zalimlik. NL, 257 (*bedodliq*)
 Özb. **bedodlik** (*bedâdlik*) ÖTS, 72; ÖTİL, 95
- ¹³⁹ **bîdâg** Far. NL, 258
- ¹³⁹ **bîdâr** Far. Uyanık, tetikte, dikkatli, ayık, tedbirli. NL, 257 (*bedor*)
 Özb. **bedor** (*bedâr*) ÖTS, 72; ÖTİL, 95 2. Uykusuz. ÖTS, 72; ÖTİL, 95
 Tkm. **bidar** (*bi:da:r*) KES, 47
- ¹³⁹ **bîdârlık ~ bîdârlıg** Far.+T. Uyanıklık, dikkatlilik, tetikte bulunmaklık. NL, 258 (*bedorliq ~ bedorlıg'*)
 Özb. **bedorlik** (*bedârlık*) ÖTS, 72; ÖTİL, 95
- ¹⁴⁰ **bîdâyet** Ar. NL, 288
- ¹⁴⁰ **bîderd** Far. 1. Gamsız, umursamaz, pervasız. 2. Dertsiz, derdi yok, elemsiz, tasasız, kedersiz. NL, 255 (*bedârd*)
 Tkm. **bidert** (*bi:dert*) 1. Dertsiz, iyi, salim. KES, 47
- ¹⁴⁰ **bîderdliq** Far.+T. NL, 255
- ¹⁴⁰ **bîdereng** Far. 1. Çabuk, hızlı, derhal, hemen. 2. Hızlı yürüyen, çevik. NL, 255 (*bedäräng*)
 Tkm. **bidereñ** (*bi:dereñ*) KES, 47
- ¹⁴⁰ **bîdermân** Far. Güçsüz, kuvvetsiz, zayıf; ilaçsız, çaresiz, devasız. NL, 255 (*bedärmon*)
 Özb. **bedarmon** (*bedärmân*) Zayıf, güçsüz, cansız. ÖTS, 72; ÖTİL, 94
- ¹⁴⁵ **bîdest** Far. NL, 256
- ¹⁴⁵ **bîdevâ** Far.+Ar. Çaresiz, devasız; ilacı, tedavisi olmayan. NL, 255 (*bedävo*)
 Özb. **bedavo** (*bedävâ*) 2. *mec.* Kötü, çirkin. ÖTS, 72; ÖTİL, 94
 Tkm. **bidowa** (*bi:dova:*) KES, 48

- ¹⁴⁰⁷ **bîdevletlîg** Far.+Ar.+T. Fakirlik, yoksulluk; sefalet, yokluk, kıtlık, darlık; bahtsızlık. NL, 255 (*bedävlätlig*)
Özb. **bedavlatlik** (*bedävlätlik*) ÖTS, 72
- ¹⁴⁰⁸ **bîdil** Far.1. Gönülsüz; yüreksiz; hâlsiz, mecalsiz; dertli, kederli; büyülenmiş, şaşırılmış. 2. Kaygılı, hasretli âşık. 3. Âşık, meftun. NL, 256 (*bedil*)
Özb. **bedil** (*bedil*) 3. ÖTİL, 94 1. Morali bozuk, üzüntülü, kederli, mahzun. ÖTS, 72; ÖTİL, 94 2. *mec.* Gönülsüz, gönlü geçmiş. ÖTİL, 94
Tkm. **bidil** (*bi:dil*) 1., 2., 3. Yüreksiz, korkak. 4. Acımasız. KES, 47
- ¹⁴⁰⁹ **bîdilâne** Far. NL, 256
- ¹⁴¹⁰ **bîdillik** ~ **bîdillîg** Far.+T. NL, 256
- ¹⁴¹¹ **bîdîn** Far.+Ar. Dinsiz. NL, 257 (*bedin*)
Özb. **bedin** (*bedin*) ÖTS, 72; ÖTİL, 95
Tkm. **bidin** (*bi:di:n*) TTS, 65
- ¹⁴¹² **bîdirîg** Far. NL, 255
- ¹⁴¹³ **bîdiyânet** Far.+Ar. NL, 256
- ¹⁴¹⁴ **bîecmaihim** Far.+Ar. NL, 288
- ¹⁴¹⁵ **bîedâlik** Far.+Ar.+T. NL, 248
- ¹⁴¹⁶ **bîedeb** Far.+Ar.Edepsiz, terbiyesiz, hayâsız; cahil, anlayışsız. NL, 247 (*beädâb*)
Özb. **beadab** (*beädâb*) ÖTS, 71; ÖTİL, 92
Tkm. **biedep** (*bi:edep*) TTS, 65; TDS, 148 2. Kötü, uğursuz, yaramaz. TDS, 148
- ¹⁴¹⁷ **bîedebâne** Far.+Ar.+Far.Edepsiz, saygısızca, edepsizce. NL, 247 (*beädâbonä*)
Özb. **beadabona** (*beädâbânä*) ÖTİL, 92; ÖTS, 71
- ¹⁴¹⁸ **bîedeblik** ~ **bîedebliĝ** Far.+Ar.+T.1. Edepsizlik, terbiyesizlik, cahillik, anlayışsızlık, görgüsüzlük. 2. İlgisizlik, pervasızlık; şımarıklık, işve, naz, cilve; NL, 247 (*beädâbliĝ* ~ *beädâblik*)
Özb. **beadablik** (*beädâblik*) 1. ÖTS, 71; ÖTİL, 92
Tkm. **biedeplik** (*bi:edeplik*) 1. TTS, 66; TDS, 149 2. Uğursuzluk, yaramazlık. TDS, 149
- ¹⁴¹⁹ **bîendâm** Far. NL, 249
- ¹⁴²⁰ **bîendâmlıg** Far.+T. NL, 249
- ¹⁴²¹ **bîendâze** Far.Ölçüsüz, sınırsız, hesapsız, sayısız. NL, 248 (*beändozä*)
Özb. **beandaza** (*beändazä*) ÖTİL, 92; ÖTS, 71 2. Eşsiz, benzersiz. 3. Kıyaslanamaz. 4. Haddini bilmeyen, hadsiz. ÖTİL, 92 5. Oransız, orantısız, fazlasıyla. ÖTS, 71
- ¹⁴²² **bîevaz** ~ **bîivaz** Far.+Ar.NL, 247
- ¹⁴²³ **bîfâyda** Far.+Ar.Faydasız, yararsız, boşuna, nafile, neticesiz. NL, 277 (*befoyda*)
Özb. **befoyda** (*befâyda*) ÖTS, 73; ÖTİL, 107 2. Kârsız, kâr etmeyen, verimsiz. ÖTS, 73
Tkm. **bipeýda** (*bi:peýda*) KES, 51
- ¹⁴²⁴ **bîfelâh** Far.+Ar. NL, 277
- ¹⁴²⁵ **bîfürûĝ** Far. NL, 277
- ¹⁴²⁶ **bîfûsûn** Far. NL, 277
- ¹⁴²⁷ **bîfütûr** Far.+Ar. NL, 278
- ¹⁴²⁸ **bîĝ** Far. NL, 300
- ¹⁴²⁹ **bîĝâh** Far. NL, 254
- ¹⁴³⁰ **bîĝam** Far.+Ar.Gamsız, kaygısız, dertsiz. NL, 284 (*beg'am*)
Özb. **beg'am** (*beĝam*) 2. Pervasız, lakayt, kayıtsız. ÖTS, 82; ÖTİL, 109

- Tkm. **bigam** (*bi:ğam*) TTS, 66; TDS, 149
- ¹⁴³¹ **bîgâne** Far.1. Yabancı, el, ecnebi. 2. Ayrılan, ayrılmış; cahil. NL, 253 (*begonä*)
Özb. **begona** (*begânä*) 1. ÖTS, 73; ÖTİL, 93 2. İlgisi, alakası olmayan. 3. *mec.*
Haberi olmayan, görmeyen, bilmeyen. ÖTİL, 93
Tkm. **bigana** (*bi:ga:na*) KES, 48 ~ **bigäne** (*bi:gäne*) 1. TDS, 149
- ¹⁴³² **bîgânelik** ~ **bîgânelig** Far.+T.1. Yabancılik, ecnebilik; tanımama. 2. Yok
edişlik, kaybedişlik; uzak oluşluk. 3. Merhametsizlik, şefkatsizlik; kötülük. NL,
254 (*begoneliq ~ begonelig*)
Özb. **begonalik** (*begânâlik*)1. ÖTS, 73; ÖTİL, 94 2. Yabancı kişilerle olan
münasebet. ÖTİL, 94
Tkm. **bigânelik** (*bi:gânelik*) 1. TDS, 149
- ¹⁴³³ **bîgâneperest** Far. NL, 254
- ¹⁴³⁴ **bîgânevâr** Far. NL, 254
- ¹⁴³⁵ **bîgâneveş** Far. NL, 254
- ¹⁴³⁶ **bîgâneveşlik** Far.+T. NL, 254
- ¹⁴³⁷ **bîgaraž** Far.+Ar. Garezsiz, kinsiz, kıskanmayan, temiz kalpli. NL, 284
(*beg'araz*)
Özb. **beg'araz** (*beğaraz*) ÖTİL, 109 2. Karşılıksız, karşılık beklemeden,
samimi. ÖTS, 82; ÖTİL, 109
- ¹⁴³⁸ **bîgâyet** Far.+Ar. NL, 284
- ¹⁴³⁹ **bîgâyret** Far.+Ar. Gayretsiz, azimsiz, tembel, üşengeç, haylaz, uyuşuk. NL, 284
(*beg'ayrät*)
Tkm. **bigâyrat** (*bi:ğayra:t*) 2. Azarlama sözü, sitem sözü. TDS, 149 3. Korkak,
yüreksiz, tabansız, ödle. TTS, 66
- ¹⁴⁴⁰ **bîgeh** ~ **bîgâh** Far. NL, 253
- ¹⁴⁴¹ **bîgerân** Far. NL; 253
- ¹⁴⁴² **bîgerâne** Far. NL, 253
- ¹⁴⁴³ **bîgezend** Far. NL, 253
- ¹⁴⁴⁴ **bîğış** Far.+Ar. NL, 284
- ¹⁴⁴⁵ **bigin** NL, 262
- ¹⁴⁴⁶ **bîgümân** Far.Şüphesiz, kuşkusuz, muhakkak. NL, 254 (*begumon*)
Özb. **begumon** (*begümân*) ÖTS, 73; ÖTİL, 94
Tkm. **bigüman** (*bi:güma:n*) TTS, 66; KES, 48
- ¹⁴⁴⁷ **bîgüneh** ~ **bîgünâh** Far.Günahsız, suçsuz, masum, ayıpsız. NL, 254 (*begunäh ~*
begunoh)
Özb. **begunoh** (*begunâh*) ÖTS, 73; ÖTİL, 94
Tkm. **bigünä** (*bi:ğünä:~*) TTS, 66; TDS, 149
- ¹⁴⁴⁸ **bîgünehlig** Far.+T. Günahsızlık, suçsuzluk, masumluk, ayıpsızlık. NL, 254
(*begunählig*)
Özb. **begunohlik** (*begunâhlik*) ÖTS, 73
- ¹⁴⁴⁹ **bih** Ar. NL, 300
- ¹⁴⁵⁰ **bîhâb** Far. NL, 278
- ¹⁴⁵¹ **bîhaber** Far.+Ar.Habersiz, gafil, vakıf olmayan, bilgisiz, cahil. NL, 278
(*bexabär*)
Özb. **bexabar** (*bexabär*) ÖTS, 81; ÖTİL, 107
Tkm. **bihabar** (*bi:habar*) TTS, 66; KES, 48
- ¹⁴⁵² **bîhaberlik** Far.+Ar.+T. Habersizlik, bilgisizlik. NL, 278 (*bexabärlig*)
Özb. **bexabärlik** (*bexabärlik*) ÖTS, 81

- Tkm. bihabarlyk (bi:habarlık)* TDS, 149
- ¹⁴³ **bîhâblıg** *Far.+T.* Uykusuzluk, uyanıklık. NL, 278 (*bexoblig'*)
Tkm. bihaplyk (bi:ha:plık) KES, 48
- ¹⁴⁴ **bîhâcib** *Far.+Ar.* NL, 286
- ¹⁴⁵ **bîhad ~ bîhadd** *Far.+Ar.* 1. Sınırsız, sonsuz, sayısız, hesapsız. 2. Son derece, çok. NL, 285 (*behad ~ behadd*)
Özb. behad (behad) ÖTS, 73; ÖTİL, 109
- ¹⁴⁶ **bîhâl** *Far.+Ar.* Halsiz, zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, aciz, çaresiz, umutsuz. NL, 287 (*behol*)
Özb. behol (behâl) 2. Hasta, rahatsız. ÖTS, 73; ÖTİL, 110
Tkm. bihal (bi:ha:l) TTS, 66; TDS, 149 2. Mülayim, yumuşak huylu. 3. İnce, narin, zarif. KES, 48
- ¹⁴⁷ **bîhâlel** *Far.+Ar.* Zararsız, eksiksiz, sağlam. NL, 278 (*bexalâl*)
Tkm. bihalal (bi:hala:l) KES, 48
- ¹⁴⁸ **bîhâllık ~ bîhâllıg** *Far.+Ar.+T.* NL, 287
- ¹⁴⁹ **bîhâlves** *Far.+Ar.+Far.* NL, 287
- ¹⁵⁰ **bîhamdike** *Ar.* NL, 300
- ¹⁵¹ **bîhamdillah** *Ar.* NL, 300
- ¹⁵² **bîhamiyet** *Far.+Ar.* NL, 285
- ¹⁵³ **bîhamiyetlıg** *Far.+Ar.+T.* NL, 285
- ¹⁵⁴ **bîhânümân** *Far.* 1. Evsiz, barksız, avare, biçare, malsız, mülksüz. 2. Virane, harabe. NL, 279 (*bexonumon*)
Tkm. bihanyman (bi:ha:nıma:n) Evsiz, yersiz, yurtsuz. KES, 48
- ¹⁵⁵ **bîhânümânlıg** *Far.+T.* NL, 279
- ¹⁵⁶ **bîhâr** *Ar.* NL, 301
- ¹⁵⁷ **bîhasârât** *Far.+Ar.* NL, 278
- ¹⁵⁸ **bîhâşıl** *Far.+Ar.* NL, 287
- ¹⁵⁹ **bîhâst** *Far.* İstemsiz, gayri ihtiyari; aniden, birdenbire, beklenmedik bir sırada, ansızın. NL, 279 (*bexost*)
Özb. bexost (bexost) ÖTİL, 107 2. Aniden, birdenbire, beklenmedik bir sırada, ansızın. ÖTS, 81
- ¹⁶⁰ **bîhâta** *Far.+Ar.* Hatasız, dosdoğru. NL, 278 (*bexato*)
Özb. bexato (bexatâ) 2. Yanılmaz, şaşmaz. ÖTS, 81; ÖTİL, 107
Tkm. bihata (bi:hata:) Günahsız. TDS, 149
- ¹⁶¹ **bîhavf** *Far.+Ar.* Tehlikesiz. NL, 278 (*bexavf*)
Özb. bexavf (bexavf) ÖTS, 81
- ¹⁶² **bîhayâ** *Far.+Ar.* Hayasız, utanmaz, yüzsüz, edepsiz. NL, 285 (*behayo*)
Özb. behayo (behayâ) ÖTS, 73; ÖTİL, 109
Tkm. bihayâ (bi:haya:) TTS, 66; TDS, 149
- ¹⁶³ **bîhayâlık ~ bîhayâlıg** *Far.+Ar.+T.* Utanmazlık, arsızlık. NL, 285 (*behayoliq ~ behayolig'*)
Özb. behayolik (behayâlik) ÖTS, 73; ÖTİL, 109
Tkm. bihayalyk (bi:haya:lık) TDS, 149
- ¹⁶⁴ **bîhemâl** *Far.* NL, 285
- ¹⁶⁵ **bîhemtâ** *Far.* Eşsiz, benzersiz, emsalsiz. NL, 285 (*behämtö*)
Tkm. bihemta (bi:hemta:) KES, 48
- ¹⁶⁶ **bîhengâm** *Far.+Ar.* NL, 285
- ¹⁶⁷ **bîhîred** *Far.* Akılsız, akli gitmiş, ahmak. NL, 278 (*bexiräd*)

- Özb. **bexirad** (*bexiräd*) ÖTS, 81; ÖTİL, 107
- ¹⁴⁷⁸ **bîhiredlîg** Far.+T. NL, 278
- ¹⁴⁷⁹ **bihi** Far. Ayva. NL, 300 (*bihi*)
- Özb. **bihi** (*bihi*) ÖTS, 83 ~ **behi** (*behi*) ÖTS, 73; ÖTİL, 110
- ¹⁴⁸⁰ **bihî** Far. Ayva, ayva meyvesi. NL, 286 (*behi*)
- Özb. **behi** (*behi*) ÖTS, 73; ÖTİL, 110 ~ Özb. **bihi** (*bihi*) ÖTS, 83
- Tkm. **behi** (*behi*) TDS, 134 ~ **beýi** (*beyi*) TDS, 143
- ¹⁴⁸¹ **bîhicâb** Far.+Ar. Apaçık, aşikar, perdesiz; utanmaz. NL, 286 (*behijob*)
- Tkm. **bihejap** (*bi:heca:p*) KES, 48
- ¹⁴⁸² **bîhicâbluk** Far.+Ar.+T. NL, 286
- ¹⁴⁸³ **bîhikmetlîg** Far.+Ar.+T. NL, 286
- ¹⁴⁸⁴ **bihil** Ar. NL, 300 (*bihil*)
- Tkm. **bihil** (*bihil*) KES, 48 ~ **behil** (*behil*) KES, 37
- ¹⁴⁸⁵ **bîhilâf** Far.+Ar. NL, 278
- ¹⁴⁸⁶ **bihillik** Ar.+T. NL, 301
- ¹⁴⁸⁷ **bîhimmet** Far.+Ar. NL, 286
- ¹⁴⁸⁸ **bîhimmetlîg** Far.+Ar.+T. NL, 286
- ¹⁴⁸⁹ **bîhisâb** Far.+Ar. Hesapsız, sayısız, çok. NL, 286 (*behisob*)
- Özb. **behisob** (*behisâb*) 2. Sınırsız, kısıtlamasız, ölçüsüz, uçsuz, bucaksız. ÖTS, 73; ÖTİL, 110
- ¹⁴⁹⁰ **bîhîş** Far. NL, 278
- ¹⁴⁹¹ **bîhîşâne** Far. NL, 278
- ¹⁴⁹² **bihişt** Far. 1. Cennet. 2. Güzel, ferah, görkemli yer. NL, 301 (*bihişt*)
- Özb. **behisht** (*behişt*) 1. ÖTS, 73 ~ **bihisht** (*bihişt*) 1. ÖTİL, 124
- Tkm. **behişt** (*behişt*) 1. KES, 38; TDS, 134 2. TDS, 134
- ¹⁴⁹³ **bihiştâsâ** Far. Cennet gibi, cennete benzer güzel bahçe. NL, 301 (*bihiştoso*)
- Tkm. **behiştasa** (*behiştasa*) KES, 38
- ¹⁴⁹⁴ **bihiştâyin** Far. NL, 301
- ¹⁴⁹⁵ **bihiştî** Far. Cennete benzeyen. NL, 301 (*bihiştîy*)
- Tkm. **behişdi** (*behi:şdi*) Öbür dünyada cennete gidecek kişi. TDS, 134
- ¹⁴⁹⁶ **bihiştserâ** Far. NL, 301
- ¹⁴⁹⁷ **bihiştveş** Far. NL, 301
- ¹⁴⁹⁸ **bîhred** Far. NL, 300
- ¹⁴⁹⁹ **bîhredpisend** Far. NL, 300
- ¹⁵⁰⁰ **bîhud** Far. 1. Akılsız, kendinden geçmiş, akıllı gitmiş. 2. Mest, sarhoş, başı dumanlı. 3. İstemeden. NL, 279 (*bexud*)
- Özb. **bexud** (*bexud*) 1. ÖTİL, 107
- ¹⁵⁰¹ **bîhudâne** Far. NL, 280
- ¹⁵⁰² **bîhûde** Far. 1. Beyhude, gereksiz, faydasız, sonuçsuz. 2. Asılsız, anlamsız, uygunsuz. NL, 287 (*behudä*)
- Özb. **behuda** (*behudä*) ÖTS, 74; ÖTİL, 110 3. Yanlış, haksız. ÖTS, 74; ÖTİL, 110
- Tkm. **beýhuda** (*beyhu:da*) 1. TTS, 62; KES, 43 2. Gerçekleşmeyecek. 3. Boş, saçma. TTS, 62 ~ **bihuda** (*bi:hu:da*) 1. TDS, 149
- ¹⁵⁰³ **bîhudluk** ~ **bîhudlug** ~ **bîhudlîg** Far.+T. NL, 279
- ¹⁵⁰⁴ **bîhumâr** Far.+Ar. NL, 280
- ¹⁵⁰⁵ **bîhûş** Far. Bilinçsiz, şuursuz, kendinden geçmiş; deli, çılgın. NL, 287 (*behuş*)
- Özb. **behush** (*behuş*) ÖTS, 74; ÖTİL, 110

- Tkm. **bihuş** (*bi:huş*) TDS, 149; KES, 49
- 1516 **bîhûşluk** Far.+T. Bilinçsizlik, kendinden geçme. NL, 288 (*behuşluq*)
Özb. **behushlik** (*behuşlik*) ÖTS, 74
Tkm. **bihuşlyk** (*bi:huşlyk*) TDS, 149
- 1517 **bîhûşvâr** Far. NL, 288
- 1518 **bîhuzûr** Far.+Ar. Huzursuz, rahatsız. NL, 287 (*behuzur*)
Özb. **behuzur** (*behuzur*) ÖTS, 74; ÖTİL, 110
- 1519 **bîhüner** Far. Beceriksiz, yeteneksiz. NL, 287 (*behunär*)
Özb. **behunar** (*behunär*) 2. Sakar, acemi. ÖTS, 74
- 1520 **bîhünerlîg** Far.+T. NL, 287
- 1521 **bîhürmetlik** ~ **bîhürmetlîg** Far.+Ar.+T. Saygısızlık, kabalık, terbiyesizlik. NL, 287 (*behurmätlik* ~ *behurmätlig*)
Özb. **behurmatlik** (*behurmätlik*) ÖTS, 74; ÖTİL, 110
- 1522 **bîuşk** Far.+Ar. NL, 261
- 1523 **bîü'tibâr** Far.+Ar. İtibarsız, önemsiz. NL, 282 (*bee'tibor*)
Özb. **bee'tibor** (*bee'tibâr*) ÖTS, 72
Tkm. **biygytybar** (*bi:ıǵtba:r*) 2. Güvensiz, emniyetsiz. KES, 49
- 1524 **bîü'tibârlık** ~ **bîü'tibârlıg** Far.+Ar.+T. NL, 283
- 1525 **bîü'tidâllık** Far.+Ar.+T. NL, 283
- 1526 **bîü'timâd** Far.+Ar. NL, 283
- 1527 **bîüctinâb** Far.+Ar. NL, 260
- 1528 **bîüdrâk** Far.+Ar. İdraksiz, düşüncesiz, ferasetsiz, akılsız, beyinsiz. NL, 260 (*beidroq*)
Tkm. **büüdrâk** (*bi:ıdräk*) KES, 49
- 1529 **bîühtimâmlıg** Far.+Ar.+T. NL, 283
- 1530 **bîühtiyâr** Far.+Ar. 1. Tutkun, esir, köle; erksiz, çaresiz, ilaçsız. 2. İrade dışı, gayri ihtiyari. 3. Birden bire, aniden, ansızın. 4. Kendi kendini idare edemeyen. 5. Akılsız, düşüncesiz; âşık. NL, 260 (*beixtiyor*)
Özb. **beixtiyor** (*beixtiyâr*) 2. ÖTS, 74; ÖTİL, 97
Tkm. **büühtiyâr** (*bi:ıǵtiya:r*) TTS, 66
- 1531 **bîühtiyârâne** Far.+Ar.+Far. NL, 261
- 1532 **bîühtiyârlıg** ~ **bîühtiyârlık** Far.+Ar.+T. NL, 261
- 1533 **bîükrâh** Far.+Ar. NL, 260
- 1534 **bîültifât** Far.+Ar. Kaba, nezaketsiz, düşüncesiz, merhametsiz. NL, 260 (*beiltifot*)
Özb. **beiltifot** (*beiltifât*) ÖTS, 74
- 1535 **bîüntihâ** Far.+Ar. NL, 260
- 1536 **bîüntikâl** Far.+Ar. NL, 260
- 1537 **bîüstiqaat** Far.+Ar. NL, 260
- 1538 **bîüştibâh** Far.+Ar. Şüphesiz, kuşkusuz, kesin, tam olarak. NL, 261 (*beıştiboh*)
Özb. **beishtiboh** (*beıştibâh*) Hatasız, kusursuz. ÖTS, 74
- 1539 **bîüvâz** Far.+Ar. NL, 260
- 1540 **bîkadr** Far.+Ar. Değersiz, önemsiz. NL, 283 (*beqadr*)
Özb. **beqadr** (*beqadr*) ÖTS, 78
- 1541 **bîkâide** Far.+Ar. NL, 284
- 1542 **bîkâidelıg** Far.+Ar.+T. NL, 284
- 1543 **bîkâr** Far. İşsiz, çalışmayan; boş, faydasız. NL, 262 (*bekor*)
Özb. **bekor** (*bekâr*) ÖTS, 75; ÖTİL, 98 3. Hiçbir şeye yaramayan, beş para etmez. 4. Yalan, doğru olmayan. ÖTİL, 98

- Tkm. bikär* (bi:kä:r) TTS, 67; KES, 71; TDS, 150
- ¹⁵⁴ **bîkarâr** *Far.+Ar.* Rahatsız, huzursuz, sabırsız; devamlı, sürekli; kararsız. NL, 283 (*beqaror*)
Özb. beqaror (*beqarâr*) Kararsız, döneke, değişken; güvenilirmez, kaypak. ÖTS, 78; ÖTİL, 109
Tkm. bikarar (bi:kara:r) 1. Kaygılı, telaşlı, sabırsız. TTS, 67; TDS, 150 2. Kararı, takati yetmeyen, kararsız. TDS, 150
- ¹⁵⁵ **bîkarârlıg** *Far.+Ar.+T.* Rahatsızlık, huzursuzluk, sabırsızlık. NL, 283 (*beqarorlig'*)
Özb. beqarorlik (*beqarârlık*) Kararsızlık, değişkenlik, döneklik. ÖTS, 78; ÖTİL, 109
- ¹⁵⁶ **bîkârlıq** *Far.+T.* İşsizlik, aylaklık, işe yaramazlık. NL, 262 (*bekorliq*)
Özb. bekorlik (*bekârlık*) ÖTS, 75; ÖTİL, 98
Tkm. bikârlık (bi:kä:rlık) TTS, 67; TDS, 150
- ¹⁵⁷ **bîkayd** *Far.+Ar.* NL, 283
- ¹⁵⁸ **bike** Hükümdar eşi, hanım, eş, kadın. NL, 261 (*bekä*)
Özb. beka (*bekä*) ÖTS, 74; ÖTİL, 97 2. Hanedana veya ailesine kılavuzluk eden kadın. ÖTİL, 97
Tkm. bike (bi:ke) 1. Kadınlara saygı göstermek için söylenen hitap sözü. 2. Kadın kâhya. 3. Bir kadın adı. TDS, 150
- ¹⁵⁹ **bikemuköst** *Far.* Eksiksiz, kusursuz. NL, 261 (*bekämu ko'st*)
Özb. bekämko'st (*bekäm-ko'st*) ÖTS, 75; ÖTİL, 97
- ¹⁶⁰ **bikes** *Far.* Yalnız, kimsesiz, garip. NL, 262 (*bekäs*)
Özb. bekäs (*bekäs*) ÖTS, 75
Tkm. bikes (bi:kes) KES, 49
- ¹⁶¹ **bikeslik** *Far.+T.* Yalnızlık, kimsesizlik, gariplik. NL, 262 (*bekäslik*)
Özb. bekäslik (*bekäslik*) ÖTS, 75
- ¹⁶² **bîkıyâs** *Far.+Ar.* Sınırsız, ölçüsüz, sayısız, emsalsiz. NL, 283 (*beqiyos*)
Özb. beqiyos (*beqiyâs*) ÖTS, 78; ÖTİL, 109
- ¹⁶³ **bîkıyl ü kâl** *Far.+Ar.* NL, 283
- ¹⁶⁴ **bîkıymet** *Far.+Ar.* NL, 283
- ¹⁶⁵ **bikr** *Far.* Yeni, taze, açılmamış, bütün. NL, 290 (*bikr*)
Özb. bikr (*bikr*) Namuslu; bakire ÖTS, 84; ÖTİL, 112
Tkm. bikr (*bikr*) El değmemiş, bakire. KES, 49
- ¹⁶⁶ **bîkusûr** *Far.+Ar.* Kusursuz, eksiksiz, tam, hatasız, mükemmel. NL, 284 (*bequsur*)
Özb. bequsur (*bequsur*) ÖTS, 78
- ¹⁶⁷ **bil-** 1. Bilmek, anlamak, düşünmek. 2. Sezmek, hissetmek. 3. Hesaplamak, tahmin etmek. 4. Tanımak, takdir etmek. NL, 290 (*bil-*)
Özb. bil- (*bil-*) 2., 3., 4., 4. İdare etmek, halletmek, beçermek. 5. Seçme, karar verme hakkına sahip olmak. ÖTİL, 114 6. Bilmek; ayırt etmek, fark etmek; öğrenmek. ÖTS, 85; ÖTİL, 114
Tkm. bil- (*bil-*) 1., TTS, 67, TDS, 152 2., 4. TDS, 152 4. Öğrenmek. TTS, 67 5. Birleşik eylem yapımında kullanılır. TTS, 67; TDS, 152 6. Benimsemek. 7. İdare etmek, halletmek, beçermek. TDS, 152
- ¹⁶⁸ **bilâ** *Ar.* NL, 292
- ¹⁶⁹ **bilâd** *Ar.* NL, 292
- ¹⁷⁰ **bilâihîtişâş** *Ar.* NL, 292

- ¹⁵¹ **bildür-** Bildirmek, anlatmak. NL, 291 (*bildür-*)
 Özb. **bildir-** (*bildir-*) ÖTS, 84; ÖTİL, 113 2. Açığa çıkarmak, açmak. 3. Göstermek, belirtmek. ÖTİL, 113
 Tkm. **bildir-** (*bildir-*) TTS, 67; TDS, 151 2. Göstermek, belirtmek. TTS, 67 3. Belli etmek. TDS, 151
- ¹⁵² **bile** İle, birlikte, beraber, vasıtasıyla, yoluyla, yordamıyla. NL, 291 (*bilä*)bk.**bilen** NL, 291 (*bilän*); **birle** NL, 297 (*birlä*); **birlen** NL, 297 (*birlän*)
 Özb. **bila** (*bilä*) ÖTS, 84; ÖTİL, 112 2. Zaman bildiren sözlerle birlikte işin, eylemin ne zaman olduğunu bildirir. 3. Yer bildiren adlardan sonra işin eylemin nerede olduğunu bildirir. 4. Sebebiyle, -den dolayı anlamında kullanılır. ÖTİL, 112 ~ **bilan**(*bilän*) ÖTS, 84; ÖTİL, 112 2. Zaman bildiren sözlerle birlikte işin, eylemin ne zaman olduğunu bildirir. 3. Yer bildiren adlardan sonra işin eylemin nerede olduğunu bildirir. 4. Sebebiyle, -den dolayı anlamında kullanılır. ÖTİL, 112
 Tkm. **bile** (*bile*) TTS, 68; TDS, 151 ~ **bilen** (*bilen*) TTS, 68; TDS, 151
- ¹⁵³ **bile-** NL, 291
- ¹⁵⁴ **bilek** Bilek, el. NL, 291 (*biläk*)
 Özb. **bilak** (*biläk*) ÖTS, 84; ÖTİL, 112 2. *mec.* Güç, kuvvet. ÖTİL, 112
 Tkm. **bilek** (*bilek*) TTS, 68; TDS, 151
- ¹⁵⁵ **bilen** İle, birlikte, beraber, vasıtasıyla, yoluyla, yordamıyla. NL, 291 (*bilän*)bk.**bile** NL, 291 (*bilä*); **birle** NL, 297 (*birlä*); **birlen** NL, 297 (*birlän*)
 Özb. **bilan** (*bilän*) ÖTS, 84; ÖTİL, 112 2. Zaman bildiren sözlerle birlikte işin, eylemin ne zaman olduğunu bildirir. 3. Yer bildiren adlardan sonra işin eylemin nerede olduğunu bildirir. 4. Sebebiyle, -den dolayı anlamında kullanılır. ÖTİL, 112 ~ **bila** (*bilä*) ÖTS, 84; ÖTİL, 112 2. Zaman bildiren sözlerle birlikte işin, eylemin ne zaman olduğunu bildirir. 3. Yer bildiren adlardan sonra işin eylemin nerede olduğunu bildirir. 4. Sebebiyle, -den dolayı anlamında kullanılır. ÖTİL, 112
 Tkm. **bilen** (*bilen*) TTS, 68; TDS, 151 ~ **bile** (*bile*) TTS, 68; TDS, 151
- ¹⁵⁶ **bilev** Biley, biley taşı. NL, 292 (*bilov*)
 Tkm. **bilew** (*bilev*) TTS, 68
- ¹⁵⁷ **bilfarz** Ar. NL, 293
- ¹⁵⁸ **bilfe'l** Ar. NL, 293
- ¹⁵⁹ **bilgür-** NL, 291
- ¹⁶⁰ **bilgürt-** NL, 291
- ¹⁶¹ **bilik** Bilim, akıl. NL, 291 (*bilik*)
 Özb. **bilik** (*bilik*) ÖTİL, 113
 Tkm. **bilik** (*bilik*) TDS, 152; KES, 49
- ¹⁶² **biliklik** NL, 291
- ¹⁶³ **bilin-** Bilinmek, ortaya çıkmak, belli olmak; sezilmek. NL, 291 (*bilin-*)
 Özb. **bilin-** (*bilin-*) ÖTS, 84; ÖTİL, 114
 Tkm. **bilin-** (*bilin-*) TTS, 69; TDS, 152 2. Belli olmak, anlaşılmaq. TTS, 69, TDS, 152 3. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TDS, 152
- ¹⁶⁴ **bil kuvve** Ar. NL, 293
- ¹⁶⁵ **bil küll** Ar. Matalaka, bütünüyle, tamamen. NL, 291 (*bil kull*)
 Tkm. **bil küll** (*bil küll*) KES, 50
- ¹⁶⁶ **billah** ~ **billâh** Ar. Billahi! NL, 292 (*billah* ~ *billoh*)
 Özb. **billo(h)** (*billâ(h)*) ÖTS, 85; ÖTİL, 114

- Tkm. billah (billa:h)* KES, 50
- ¹⁵⁷ **billahilazîm** *Far.* NL, 292
- ¹⁵⁸ **billur** ~ **bilur** *Far.* Kristal; şeffaf, berrak. NL, 292 (*billur* ~ *bilur*)
Özb. billur (billur) Kristal, kesme cam. ÖTS, 85; ÖTİL, 114
Tkm. bulgur (bulğur) 2. Cam bardak, kadeh. TTS, 87; TDS, 176 3. Gaz lambası. TDS, 176
- ¹⁵⁹ **billurgûn** *Far.* NL, 292
- ¹⁶⁰ **billurîn** *Far.* Billur gibi şeffaf, berrak. NL, 292 (*billurin*)
Özb. billurin (billurin) 2. Kristal, kesme cam. ÖTS, 85; ÖTİL, 114 3. Kristallerden yapılan, kristalli. ÖTİL, 114
- ¹⁶¹ **billurkirdâr** *Far.* NL, 292
- ¹⁶² **biltek** Peltek, kekeme, tutuk. NL, 292 (*biltäk*)
Tkm. peltek (peltek) Peltek, dil üstü konuşan. TTS, 523
- ¹⁶³ **bîma'nâ** *Far.* + *Ar.* Anlamsız, mantıksız, saçma. NL, 264 (*bema'no*)
Özb. bema'no (bema'nâ) 2. Asılsız, uydurulmuş, gerçek olmayan 3. Boş, beyhude. ÖTS, 77; ÖTİL, 102 4. Uygun olmayan, yakışık almayan, edepten yoksun. 5. İşe yaramaz, faydasız. ÖTİL, 102
- ¹⁶⁴ **bîma'nî** *Far.* + *Ar.* Anlamsız, mantıksız, saçma; asılsız, uydurulmuş, gerçek olmayan. NL, 264 (*bema'ni*)
Özb. bema'ni (bema'ni) 2. Boş, beyhude. ÖTS, 77; ÖTİL, 101 3. Uygun olmayan, yakışık almayan, edepten yoksun. 4. İşe yaramaz, faydasız. ÖTİL, 101
Tkm. bimany (bi:ma:ni) 1. Anlamsız, anlamsızca, saçma. TTS, 69; TDS, 153
2. İşe yaramaz, faydasız. TDS, 153 ~ **bimagny**(*bi:mağni*) Manasız, boş. KES, 50
- ¹⁶⁵ **bîmaâşlık** *Far.* + *Ar.* + *T.* NL, 264
- ¹⁶⁶ **bîmâcerâ** *Far.* + *Ar.* NL, 265
- ¹⁶⁷ **bîmaḥal** *Far.* + *Ar.* Vakitsiz, zamansız, yersiz. NL, 264 (*bemahal*)
Özb. bemahal (bemahal) ÖTS, 76; ÖTİL, 102
Tkm. bimahal (bi:mahal) TTS, 69; KES, 50; TDS, 160
- ¹⁶⁸ **bîmânend** *Far.* + *Ar.* NL, 265
- ¹⁶⁹ **bîmâr** *Far.* 1. Hasta, rahatsız; herhangi bir derde müptela. 2. Tutkun âşık. 3. Cilveli, nazlı, süzgün bakışlı. 4. Kadın sevgilinin zülfü. NL, 265 (*bemor*)
Özb. bemor (bemâr) 1. ÖTS, 77; ÖTİL, 102
Tkm. bimar (bi:ma:r) KES, 50; TDS, 153
- ¹⁷⁰ **bîmâristân** *Far.* NL, 266
- ¹⁷¹ **bîmârlık** ~ **bîmârlıg** *Far.* + *T.* 1. Hastalık, rahatsızlık, illet. 2. Baygın, süzgün bakışlılık. 3. Endişe, kaygı. 4. Ümitsizlik. NL, 266 (*bemorliq* ~ *bemorlig*)
Özb. bemorlik (bemârlık) 1. ÖTS, 77
Tkm. bimarlyk (bi:ma:rlık) 1. TDS, 153
- ¹⁷² **bîmâye** *Far.* NL, 266
- ¹⁷³ **bîmedâr** *Far.* + *Ar.* Dermansız, hâlsiz; desteksiz, dayanaksız. NL, 263 (*bemâdor*)
Özb. bemador (bemâdâr) ÖTS, 76; ÖTİL, 101
- ¹⁷⁴ **bîmedârâ** *Far.* + *Ar.* NL, 263
- ¹⁷⁵ **bîmeded** *Far.* + *Ar.* NL, 263
- ¹⁷⁶ **bîmehâbet** *Far.* + *Ar.* NL, 264
- ¹⁷⁷ **bîmekânlık** *Far.* + *Ar.* + *T.* NL, 264
- ¹⁷⁸ **bîmelâḥat** *Far.* + *Ar.* NL, 264

- ¹⁵⁸ **bîmelâl** Far.+Ar. Rahat, huzurlu, sakin, serbest, zararsız, mütevazı. NL, 264 (bemälol)
Özb. **bemalol** (bemälâl) ÖTS, 76; ÖTİL, 101 2. Utanmazlık, çekinmezlik. 3. Kolay, basit. 4. Açık seçik, net, belli. 5. Kusursuz, hatasız, eksiksiz. 6. Pervasız, umursamaz. ÖTİL, 101
- ¹⁵⁹ **bîmenzil** Far.+Ar. NL, 264
- ¹⁵⁹ **bîmey** Far. NL, 264
- ¹⁵⁹ **bîmeze** Far. Tatsız, lezzetsiz; anlamsız, mantıksız; gelgeç, kararsız. NL, 264 (bemäzä)
Özb. **bemaza** (bemäzä) ÖTİL, 101 2. Tatsız, lezzetsiz, berbat, kötü. ÖTS, 76; ÖTİL, 101 3. Ahlak kurallarına uymayan şey. ÖTİL, 101
- ¹⁵⁹ **bîmiḥnet** Far.+Ar. Meşekkatsiz, zahmetsi, eziyetsiz, emeksiz. NL, 264 (bemehnät)
Özb. **bemehnat** (bemehnät) ÖTS, 77
- ¹⁵⁹ **bîmihr** Far. Sevgisiz, şefkatsiz, merhametsiz. NL, 264 (bemehr)
Özb. **bemehr** (bemehr) 2. Tepkisiz. ÖTS, 77
- ¹⁵⁹ **bîmihrlik** Far.+T. NL, 265
- ¹⁵⁹ **bîmiḥdâr** Far.+Ar. NL, 265
- ¹⁵⁹ **bîminnet** Far.+Ar. Minnetsiz, beklentisiz, karşılıksız. NL, 265 (beminnät)
Özb. **beminnat** (beminnät) ÖTS, 77; ÖTİL, 102
Tkm. **biminnet** (bi:minnet) TDS, 153
- ¹⁵⁹ **bîmişâl** Far.+Ar. NL, 265
- ¹⁵⁹ **bîmisl** Far.+Ar. Eşsiz, benzersiz, kıyaslanamaz, emsalsiz. NL, 265 (bemisl)
Özb. **bemisl** (bemisl) ÖTS, 77; ÖTİL, 102
Tkm. **bimisil** (bi:misil) KES, 50
- ¹⁶⁰ **bîmuḥâbâ** Far. NL, 266
- ¹⁶⁰ **bîmuḥaṣṣal** Far.+Ar. NL, 266
- ¹⁶⁰ **bîmüntehâ** Far.+Ar. NL, 266
- ¹⁶⁰ **bîmürüvvet** Far.+Ar. Namert, insaniyetsiz; acımasız, insafsız; eli sıkı. NL, 266 (bemuruvvât)
Özb. **bemuruvvat** (bemürüvvät) ÖTS, 77; ÖTİL, 102
Tkm. **bimurawwat** (bi:muravvat) KES, 50 ~ **bimürewwet** (bi:mürevvet) TDS, 153
- ¹⁶⁰ **bîmürüvvethig** Far.+Ar. NL, 266
- ¹⁶⁰ **bîmüzd** Far. NL, 266
- ¹⁶⁰ **bîn ü beyn** Ar. NL, 294
- ¹⁶⁰ **binâ I** Ar. 1. Bina, yapı, kuruluş. 2. Esas, temel, dayanak, bünye, iç yapı. NL, 293 (bino)
Özb. **binô** (binâ) 1. ÖTS, 85; ÖTİL, 115
Tkm. **bina** (bina:) 1. TTS, 70; TDS, 153 2. TTS, 70; TDS, 153
- ¹⁶⁰ **binâ II** Ar. Gören, keskin gözlü, keskin zekâlı. NL, 294 (bino)
Tkm. **bina** (bi:na:) KES, 50
- ¹⁶⁰ **bînaḡşlık** Far.+Ar. NL, 268
- ¹⁶⁰ **bînâm ü nişân** Far.+Ar. Az bilinen, meşhur olmayan; işaretli, işsiz, belirsiz. NL, 268 (benomu nişon)
Özb. **benomnishon** (benâmnışân) ÖTS, 77; ÖTİL, 102
- ¹⁶⁰ **bînâm ü nişânlıg** Far.+Ar.+T NL, 268

- ¹⁶¹² **bînâmusluk** Far.+Ar.+T Vicdansızlık, namussuzluk, arsızlık, insafsızlık. NL, 269 (*benomusluq*)
Özb. **benomuslik** (*benâmuslik*) 2. Rezalet, utanç verici davranış. ÖTS, 77; ÖTİL, 102
Tkm. **binamyslyk** (*bi:na:mıslık*) TDS, 154
- ¹⁶¹³ **bînaşîb** Far.+Ar.1. Nasipsiz, kısmetsiz, hissesiz. 2. Aşk ve muhabbetten nasibini almayan, dertsiz. NL, 267 (*benasib*)
Özb. **benasib** (*benasib*)1. ÖTS, 77; ÖTİL, 102
Tkm. **binesib** (*bi:nesi:b*) TTS, 70; TDS, 154
- ¹⁶¹⁴ **bînazîr** Far.+Ar. Benzersiz, eşsiz, emsalsiz. NL, 267 (*benazir*)
Özb. **benazir** (*benazir*) ÖTS, 77; ÖTİL, 102
Tkm. **binezir** (*bi:nezi:r*) KES, 50
- ¹⁶¹⁵ **bînedâmet** Far.+Ar. NL, 267
- ¹⁶¹⁶ **bînedâmetlîg** Far.+Ar.+T. NL, 267
- ¹⁶¹⁷ **bînef'** Far.+Ar. NL, 268
- ¹⁶¹⁸ **bînefşe** Far. Menekşe. NL, 293 (*binäffşä*)
Özb. **binafsha** (*binäffşä*) ÖTS, 85; ÖTİL, 115 2. Mor renk. ÖTİL, 115
Tkm. **melewşe** (*melevşe*) KES, 258 2. Mavimsi, göğümsü yeşil renk. 3. Çan çiçeği. 4. Bir kadın adı. TDS-II, 89
- ¹⁶¹⁹ **bînefşezâr** Far. NL, 293
- ¹⁶²⁰ **bînende** Far. NL, 293
- ¹⁶²¹ **bînendeliğ** Far.+T. NL, 293
- ¹⁶²² **bîneng** Far. NL, 267
- ¹⁶²³ **bînevâ** Far. 1. Yoksul; âciz, güçsüz. 2. Mahrum, yoksun. 3. Üzgün, kederli. 4. Dertsiz, bilgisiz, cahil. NL, 266 (*benävo*)
Özb. **benavo** (*benävâ*) 1. ÖTS, 77 ÖTİL, 102 2. ÖTİL, 102 3. ÖTS, 77
Tkm. **binowa** (*bi:nova:ı*) 1. TDS, 154; KES, 51
- ¹⁶²⁴ **bînevâlık ~ bînevâlıg** Far.+T. NL, 267
- ¹⁶²⁵ **bînihâyet** Far.+Ar. Sınırsız, son derece, çok, aşırı derecede, fazlasıyla. NL, 268 (*benihoyät*)
Özb. **benihoyat** (*benihâyät*) ÖTS, 77; ÖTİL, 102
- ¹⁶²⁶ **bînihâyetlîg** Far.+Ar.+T. NL, 268
- ¹⁶²⁷ **bîniş** Far. NL, 293
- ¹⁶²⁸ **bînişân** Far.+Ar. İşaretsiz, nişansız. NL, 268 (*benişon*)
Özb. **benishon** (*benişân*) ÖTS, 77
Tkm. **binyşan** (*bi:nişan:n*) TTS, 70; TDS, 154 2. İz bırakmadan. TTS, 70
- ¹⁶²⁹ **bînişânlık ~ bînişânlıg** Far.+Ar.+T. NL, 268
- ¹⁶³⁰ **bîniyâz** Far. NL, 268
- ¹⁶³¹ **bîniyâzlıg** Far.+T. NL, 268
- ¹⁶³² **binnezr** Ar. NL, 293
- ¹⁶³³ **bînoqşân** Far.+Ar. Eksiksiz, kusursuz, mükemmel. NL, 269 (*benuqson*)
Özb. **benuqson** (*benuqsân*) ÖTS, 77; ÖTİL, 102
- ¹⁶³⁴ **bînûr** Far.+Ar. NL, 269
- ¹⁶³⁵ **bîözrî** Far.+Ar. NL, 277
- ¹⁶³⁶ **bîpâyân** Far. Sınırsız, sonsuz, uçsuz bucaksız. engin, geniş. NL, 270 (*bepoyon*)
Özb. **bepoyon** (*bepâyân*) ÖTS, 78; ÖTİL, 103
Tkm. **bipâyân** (*bi:pa:ya:n*) KES, 51; TDS, 154 2. Uzun, uzak. KES, 51

- ¹⁶³⁷ **bîpâyânlig** *Far.+T.* Sınırsızlık, sonsuzluk, devamlılık, genişlik. NL, 270 (*bepoyonlig'*)
 Özb. **bepoyonlik** (*bepâyânlik*) ÖTS, 78
 Tkm. **bipaýanlyk** (*bi:pa:ya:nlyk*) TDS, 154
- ¹⁶³⁸ **bîperde** *Far.* Ahenksiz, üslupsuz, makamsız. NL, 270 (*bepärdä*)
 Özb. **beparda** (*bepärdä*) **2.** *mec.* Açık, aşikâr, yapmacıksız. **3.** Açıkça, dürüstçe ÖTS, 78; ÖTİL, 103
- ¹⁶³⁹ **bîpervâ(y)** *Far.* Pervasız, umursamaz, itibarsız, önemsiz; gamsız. NL, 269 (*bepärvo(y)*)
 Özb. **beparvo** (*bepärvâ*) ÖTS, 78; ÖTİL, 103
 Tkm. **biperwaý** (*bi:perva:y*) TTS, 70; TDS, 154 ~ **biperwa** (*bi:perva:*) KES, 51 **2.** Korkmayan, korkusuz; çekinmeyen, sakınmayan; yiğit, cesur. KES, 51
- ¹⁶⁴⁰ **bîpervâlık ~ bîpervâlig** *Far.+T.* Pervasızlık, umarsızlık, itibarsızlık, gamsızlık, kaygısızlık, gafillik. NL, 269 (*bepervolık ~ bepervolig'*)
 Özb. **beparvolik** (*bepärvâlik*) ÖTS, 78; ÖTİL, 103
 Tkm. **biperwaýlyk** (*bi:perva:ylyk*) TDS, 154
- ¹⁶⁴¹ **bîpîr** *Far.* NL, 270
- ¹⁶⁴² **bir** **1.** Bir. **2.** Denk, eşit, aynı tür, farksız. NL, 294 (*bir*)
 Özb. **bir** (*bir*) **1.** ÖTS, 86; ÖTİL, 116 **2.** ÖTİL, 116 **3.** Belirsizlik sıfatı, herhangi bir. **4.** Bir defa, bir kere. **5.** Tek, yalnız. **6.** Bazen, bazı zaman, gâh. ÖTİL, 116
 Tkm. **bir** (*bir*) **1.,2.** Belirsizlik sıfatı, herhangi bir. **3.** Tek, yalnız. TTS, 70; TDS, 154
- ¹⁶⁴³ **bir demlik** *T.+Far.+T.* Bir anlık. NL, 296 (*birdämliq*)
 Özb. **birdamlik** (*birdämlik*) **1.** Birlik, beraberlik, dayanışma, oy birliği. ÖTS, 87; ÖTİL, 118
- ¹⁶⁴⁴ **bir ü bâr** *T.+Far.* NL, 297
- ¹⁶⁴⁵ **bîrabı** *Far.+Ar.* NL, 271
- ¹⁶⁴⁶ **bîrâh** *Far.* NL, 272
- ¹⁶⁴⁷ **bîrâhlık ~ bîrâhlig** *Far.+T.* NL, 273
- ¹⁶⁴⁸ **bîrahım** *Far.+Ar.* Şefkatsiz, merhametsiz, acımasız, taş yürekli. NL, 271 (*berahm*)
 Özb. **berahm** (*berahm*) ÖTS, 78; ÖTİL, 103
- ¹⁶⁴⁹ **bircis** *Far.* NL, 296
- ¹⁶⁵⁰ **birdek** Eşit ölçüde, denk, eşit, aynı. NL, 296 (*birdek*)
 Özb. **birdek** (*birdek*) ÖTS, 87 ~ **birday** (*birdäy*) ÖTS, 87; ÖTİL, 118 **2.** Her zaman, daima. ÖTİL, 118
- ¹⁶⁵¹ **bîrenc** *Far.* NL, 271
- ¹⁶⁵² **bîrenglik** *Far.+T.* NL, 271
- ¹⁶⁵³ **birer** **1.** Tek, bir, bir tane. **2.** Bir kere, bir defa. NL, 297 (*biror*)
 Özb. **biror** (*birâr*) **1.** Herhangi bir, bazı. ÖTS, 88; ÖTİL, 120 **2.** Belli, belirli. ÖTS, 88
- ¹⁶⁵⁴ **bîrev** Bir kimse, biri, kimi, herhangi biri. NL, 297 (*birov*)
 Özb. **birov** (*birâv*) ÖTS, 88; ÖTİL, 120 **2.** Başkası, yabancı. ÖTİL, 88; ÖTİL, 120
 Tkm. **birew** (*birew*) TDS, 156
- ¹⁶⁵⁵ **bîrevnâk** *Far.+Ar.* NL, 271
- ¹⁶⁵⁶ **bîriâyet** *Far.+Ar.* NL, 271

- ¹⁶⁵⁷ **birinc** Far. Bakır ve kurşun karışımı, bronz, tunç. NL, 296 (*birinj*)
Özb. **birinj** (*birinj*) ÖTS, 87; ÖTİL, 119
Tkm. **bürünç** (*bürünç*) TTS, 91; TDS, 183; KES, 55
- ¹⁶⁵⁸ **bîrişte** Far. NL, 271
- ¹⁶⁵⁹ **birke** Ar. NL, 297
- ¹⁶⁶⁰ **birkiş-** 1. Birleşmek, kaynaşmak. 2. Bir araya gelmek, toplanmak. NL, 297 (*birkiş-*)
Tkm. **birigiş-** (*bi:riğiş-*) TTS, 71; TDS, 156
- ¹⁶⁶¹ **birle** İle, birlikte, beraber, vasıtasıyla, yoluyla, yordamıyla. NL, 297 (*birlä*) bk. **bile** NL, 291 (*bilä*); **bilen** NL, 291 (*bilän*); **birlen** NL, 297 (*birlän*)
Özb. **birla**(*birlä*) ÖTS, 87; ÖTİL, 119 2. Zaman bildiren sözlerle birlikte işin, eylemin ne zaman olduğunu bildirir. 3. Yer bildiren adlardan sonra işin eylemin nerede olduğunu bildirir. 4. Sebebiyle, -den dolayı anlamında kullanılır. ÖTİL, 119 ~ **birga**(*birgä*) ÖTS, 87; ÖTİL, 117
Tkm. **birle** (*birle*) TDS, 156 ~ **bile** (*bile*) TTS, 68; TDS, 151 ~ **bilen** (*bilen*) TTS, 68; TDS, 151
- ¹⁶⁶² **birlen** İle, birlikte, beraber, vasıtasıyla, yoluyla, yordamıyla. NL, 297 (*birlän*)bk. **bile** NL, 291 (*bilä*); **bilen** NL, 291 (*bilän*); **birle** NL, 297 (*birlä*)
Özb. **birlan** (*birlän*) 2. Zaman bildiren sözlerle birlikte işin, eylemin ne zaman olduğunu bildirir. 3. Yer bildiren adlardan sonra işin eylemin nerede olduğunu bildirir. 4. Sebebiyle, -den dolayı anlamında kullanılır. ÖTİL, 119 ~ **bilan**(*bilän*) ÖTS, 84; ÖTİL, 112
Tkm. **birlen** (*birlen*) TDS, 156 ~ **bilen** (*bilen*) TTS, 68; TDS, 151
- ¹⁶⁶³ **birlik** Teklik, yalnızlık, yeganelik. NL, 297 (*birlik*)
*Özb. **birlik** (*birlik*) 1. Birlik, beraberlik, bütünlük, dayanışma. ÖTS, 87; ÖTİL, 120 2. Bir birimden oluşan. 3. Gramerde teklik, tekil yerine kullanılan söz. ÖTİL, 120
*Tkm. **birlik** (*birlik*) 1. Birlik, beraberlik. 2. Dayanışma. 3. Birim, bir birimden oluşan. TTS, 72; TDS, 157 4. Gramerde teklik, tekil yerine kullanılan söz. TTS, 72; TDS, 157
- ¹⁶⁶⁴ **bîrun** Far. NL, 273
- ¹⁶⁶⁵ **biryân** Far. Kavurma, yağda kızartılmış. NL, 296 (*biryon*)
Tkm. **birýan** (*birya:n*) KES, 51
- ¹⁶⁶⁶ **bîsa'y** Far. +Ar. NL, 274
- ¹⁶⁶⁷ **bîsaâdet** Far. +Ar. Bahtsız, mutsuz, ikbalsız. NL, 273 (*besaodat*)
Tkm. **bisagadat** (*bi:sağ:dat*) KES, 51
- ¹⁶⁶⁸ **bîsaâdetlık** Far. +Ar. +T. NL, 273
- ¹⁶⁶⁹ **bîşabr** Far. +Ar. Sabırsız, tahammülsüz, aceleci. NL, 273 (*besabr*)
Özb. **besabr** (*besabr*) ÖTS, 79; ÖTİL, 105
Tkm. **bisabyr** (*bi:sabır*) TTS, 73; TDS, 157 2. Sabırsızca. TTS, 73
- ¹⁶⁷⁰ **bîşabrlıg** Far. +Ar. +T. Sabırsızlık, tahammülsüzlük, acelecilik. NL, 273 (*besabrlıg'*)
Özb. **besabrlık** (*besabrlık*) ÖTS, 79; ÖTİL, 105
Tkm. **bisabyrlyk** (*bi:sabırlık*) TDS, 158
- ¹⁶⁷¹ **bîsâkî** Far. +Ar. NL, 275
- ¹⁶⁷² **bîsâmân** Far. Unutulmuş, Şaşkınlığa düşmüş, sersemlemiş, çaresiz. NL, 274 (*besomon*)
Tkm. **bisaman** (*bi:sa:ma:n*) Evsiz, barksız, garip. KES, 51

- ¹⁶⁷³ **bîsâmânlık** ~ **bîsâmânlig** Far.+T. NL, 274
- ¹⁶⁷⁴ **bîsarfalık** Far.+Ar.+T. Eli açıklık, cömertlik. NL, 274 (*besirfaliq*)
Tkm. **bisarpalyk** (*bi:sarpalık*) 1. Tasarrufsuz, idaresiz, savurgan. 2. Boş yerelik, gereksizlik, beyhudelik. TDS, 158
- ¹⁶⁷⁵ **bîsât** Ar.1. Halı, kilim, döşek. 2. Yer, mevki. 3. Taraf, yön. 4. Eşya, nesne. 5. Satranç tahtası. 6. Yüksek mertebe. NL, 298 (*bisot*)
Özb. **bisot** (*bisât*) 4. ÖTİL, 121 2. Varlık, mülk, sahip olunan şey. ÖTS, 88 3. Kadınların kendilerine ait mal varlığı. 4. Aile ekonomisine ait mal varlığı. ÖTİL, 121
Tkm. **besat** (*besa:t*) 1. KES, 41
- ¹⁶⁷⁶ **bîsebât** Far.+Ar. NL, 273
- ¹⁶⁷⁷ **bîsebeb** Far.+Ar.Sebeatsız, asılsız, esassız. NL, 273 (*besäbäb*)
Özb. **besabab** (*besäbäb*) ÖTS, 79; ÖTİL, 105
Tkm. **bisebäp** (*bi:sebä:p*) TTS, 73; KES, 51
- ¹⁶⁷⁸ **bîsebeblig** Far.+Ar.+T. NL, 273
- ¹⁶⁷⁹ **bîsemer** Far.+Ar.Verimsiz, meyvesiz, mahsulsüz. NL, 273 (*besämär*)
Özb. **besamara** (*besämärä*) 2. Beyhude, nafile, faydasız, sonuçsuz. ÖTS, 79
Tkm. **bisemer** (*bi:semer*) 2. Faydasız, işe yaramayan. KES, 51
- ¹⁶⁸⁰ **bîser** Far. Başı dönen, sersemleyen, perişan; başsız. NL, 274 (*besär*)
Özb. **besar** (*besär*) ÖTİL, 105
- ¹⁶⁸¹ **bîser ü pâ(y)** Far. NL, 274
- ¹⁶⁸² **bîser ü pâlig** Far.+T. NL, 274
- ¹⁶⁸³ **bîser ü sâ mânlig** Far.+T. NL, 274
- ¹⁶⁸⁴ **bîsermâye** Far. NL, 274
- ¹⁶⁸⁵ **bîsermâyelig** Far.+T. NL, 274
- ¹⁶⁸⁶ **bismil** Ar. NL, 298
- ¹⁶⁸⁷ **bismillâh** Ar. NL, 298 (*bismilloh*)
Özb. **bismilloh** (*bismillâh*) ÖTS, 88; ÖTİL, 121
Tkm. **bismilla** (*bismilla:h*) KES, 51; TDS, 158
- ¹⁶⁸⁸ **bîşsavâb** Ar. NL, 299
- ¹⁶⁸⁹ **bister** Far. NL, 299
- ¹⁶⁹⁰ **bîsükûnluk** Far.+Ar.+T. NL, 275
- ¹⁶⁹¹ **bîsürme** Far. NL, 275
- ¹⁶⁹² **bîsütûn** Far. Sütunsuz, direksiz. NL, 275 (*besutun*)
Tkm. **bisütün** (*bi:sütü:n*) 2. İran'ın batısında bulunan bir taşın adı. KES, 52
- ¹⁶⁹³ **bisyâr** Far.Çok, bol, fazla. NL, 297 (*bisiyor*)
Özb. **bisyor** (*bisya:r*) ÖTS, 88; ÖTİL, 121
Tkm. **bisýar** (*bisya:r*) KES, 52
- ¹⁶⁹⁴ **bisyârdân** Far. NL, 298
- ¹⁶⁹⁵ **bisyârnaqş** Far.+Ar. NL, 298
- ¹⁶⁹⁶ **bîş** Far.1. Çok, fazla, aşırı derecede. 2. Dolu, tam, eksiksiz. NL, 280 (*beş*)
Özb. **bash** (*beş*) 1. ÖTİL, 108
- ¹⁶⁹⁷ **bîşam** Far. NL, 282
- ¹⁶⁹⁸ **bîşe** Far. 1. Ağaçlık, orman. 2. Mekân, yer, memba, kaynak. NL, 281 (*beşä*)
Tkm. **bişe** (*bi:şe*) 1. KES, 52; TDS, 158
- ¹⁶⁹⁹ **bîşebîh** Far.+Ar. NL, 281
- ¹⁷⁰⁰ **bîşek** Far.+Ar. Şüphesiz, kesin. NL, 281 (*beşäk*)
Özb. **bashak** (*beşäk*) ÖTS, 82; ÖTİL, 108

- 1701 *bîşem* Far.+Ar. NL, 281
- 1702 *bîşerer* Far.+Ar. NL, 281
- 1703 *bîşevket* Far.+Ar. NL, 281
- 1704 *bîşibh* Far.+Ar. NL, 282
- 1705 *bîşikest* Far.Hasarsız, sağlam, bütün. NL, 282 (*beşikäst*)
Özb. **beshikast** (*beşikäst*) ÖTS, 82; ÖTİL, 108
- 1706 *bîşikîb* Far. NL, 282
- 1707 *bîşuur* Far.+Ar. NL, 282
- 1708 *bîşübhe* Far.+Ar. NL, 282
- 1709 *bîşükûh* Far.+Ar. NL, 282
- 1710 *bîşümâre ~ bîşümâr* Far.+Ar.Sayırsız, hesapsız, çok. NL, 282 (*beşumorä ~ beşumor*)
Tkm. **bişumar** (*bi:şuma:r*) KES, 52
- 1711 *bîşür*- Pişirmek. NL, 300 (*bişür*-)
Özb. **pishir**- (*pişir*-) ÖTS, 368; ÖTİL, 590
Tkm. **bişir**- (*bişir*-) 2. Yakmak, fırınlamak. 3. Öğrenmek. TTS, 73 TDS, 158 4. Yeni keçenin kıvamını iyileştirmek için ıslatarak yeniden elle bastırmak. TDS, 158
- 1712 *bit(i)*- Yazmak. NL, 299 (*bit(i)*-)
Özb. **bit**- (*bit*-) ÖTS, 88; ÖTİL, 122 2. Nasip olmak. ÖTİL, 122
*Özb. **bit**- I (*bit*-) 1. Bitmek, tamamlanmak, tükenmek, sona ermek. ÖTS, 88; ÖTİL, 122 2. Yok olmak, ortadan kalkmak. 3. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL, 122
*Özb. **bit**- II (*bit*-) 1. Yetişmek, yükselmek, gelişmek. 2. Yara için iyileşmek, düzelmek. ÖTS, 88; ÖTİL, 122
*Tkm. **bit**- (*bit*-) 1. Bitmek, sona ermek. TTS, 74; TDS, 160 2. Yerine gelmek, gerçekleşmek. TTS, 74; TDS, 160 3. Yerden bitmek, büyümek, yetişmek. TTS, 74; TDS, 160 4. Yara kapanmak, iyileşmek. 5. Tıkanmak. TTS, 74; TDS, 160
- 1713 *bîtaayyün* Far.+Ar. NL, 275
- 1714 *bîtaayyünlük* Far.+Ar.+T. NL, 275
- 1715 *bîtâb I* Hasta, rahatsız, mecalsiz, hâlsiz. Far. NL, 276 (*betob*)
Özb. **betob** (*betâb*) ÖTS, 80; ÖTİL, 106
Tkm. **bitap** (*bi:ta:p*) TTS, 74; TDS, 159 2. Endişeli, kaygılı. KES, 52
- 1716 *bîtâb II* Far. NL, 277
- 1717 *bîtâblıg* Far.+T. Hastalık, rahatsızlık, dermansızlık, güçsüzlük. NL, 277 (*betoblıg*)
Özb. **betoblik** (*betâblik*) ÖTS, 80; ÖTİL, 106
Tkm. **bitaplyk** (*bi:ta:plık*) TTS, 74
- 1718 *bîtaḥallūf* Far.+Ar. NL, 276
- 1719 *bîtaḥammül* Far.+Ar. NL, 276
- 1720 *bîtaḥarrük* Far.+Ar. NL, 276
- 1721 *bîtâkat* Far.+Ar. Sabırsız, tahammülsüz, aceleci, kararsız. NL, 277 (*betoqat*)
Özb. **betoqat** (*betâqat*) Sabırsız, tahammülsüz, aceleci. ÖTS, 80; ÖTİL, 106
Tkm. **bitakat** (*bi:ta:kat*) 1. Sabırsız, tahammülsüz, aceleci. TTS, 74; TDS, 158 2. Huzursuz. TTS, 74 3. Güçsüz, dermansız, dayanaksız. KES, 52 4. Endişeli, kaygılı, rahatsız. TDS, 158
- 1722 *bîtâkatlık* Far.+Ar.+T. Sabırsızlık, tahammülsüzlük. NL, 277 (*betokatliq*)
Özb. **betoqatlik** (*betâqatlik*) ÖTS, 80; ÖTİL, 107 2. Endişe, vesvese. ÖTS, 80

- Tkm. bitakatlyk (bi:ta:katlık)* TDS, 158
- 1723 *bîṭâḳatnâb* Far.+Ar.+Far. NL, 277
- 1724 *bîṭaḳrîb* Far.+Ar. NL, 276
- 1725 *bîṭaleb* Far.+Ar. NL, 276
- 1726 *bîṭarîḳ* Far.+Ar. NL, 276
- 1727 *bîteemmül* Far.+Ar. NL, 275
- 1728 *bîteessüf* Far.+Ar. NL, 275
- 1729 *bîtehâşî* Far.+Ar. Utanmazlık, çekinmezlik; korkmadan. NL, 276 (*betäxaşı*)
Tkm. bitahaşy (bi:taha:şı:) 2. İnkar etmeden. KES, 52
- 1730 *bîtekellüf* Far.+Ar. Sıradan, olağan, gösterişsiz, basit, özgün, sade. NL, 276 (*betäkälluf*)
Özb. betakalluf (betäkällüf) ÖTS, 79; ÖTİL, 106
- 1731 *bîtekellüfluk* Far.+Ar.+T. Sadelik, gösterişsizlik. NL, 276 (*betäkällufluq*)
Özb. betakalluflik (betäkällüflik) ÖTS, 79
- 1732 *bîterahḥum* Far.+Ar. NL, 276
- 1733 *bîtevaḳḳuf* Far.+Ar. NL, 275
- 1734 *bîtevcîh* Far.+Ar. NL, 275
- 1735 *bîtevehhüm* Far.+Ar. NL, 275
- 1736 *bitik* Yazı, mektup. NL, 299 (*bitik*)
Özb. bitik (bitik) Yazıt, kitabe, yazı. ÖTS, 88; ÖTİL, 121
Tkm. bitik (bitik) Yazı, hat. KES, 52
**Özb. bitik (bitik)* Et yarasının iyileşip birleşerek düzelen veya kapanan yeri. ÖTİL, 121
**Tkm. bitik (bitik)* 1. Bitmiş olan. TDS, 159 2. Yara izi, yara yeri. TTS, 75
- 1737 *bitikçi* NL, 299
- 1738 *bitil-* Yazılmak. NL, 299 (*bitil-*)
Özb. bitil- (bitil-) ÖTS, 88
Tkm. bitil- (bitil-) KES, 52; TDS, 159
- 1739 *bitkür-* Bitirmek, tüketmek, tamamlamak, sonlandırmak. NL, 299 (*bitkür-*)
Özb. bitir- (bitir-) ÖTS, 88; ÖTİL, 121
Tkm. bitir- (bitir-) 1. Bitirmek, sona erdirmek. 2. Yerine getirmek, yapmak. 3. Tamamlamak, doldurmak. TTS, 75; TDS, 159 4. Yara bereyi iyileştirmek. TDS, 159
- 1740 *bittab'* Ar. NL, 300
- 1741 *bîṭûş* Far. NL, 277
- 1742 *bîṭûşelik ~ bitûşelig* Far.+T. NL, 277
- 1743 *bîvaḳt* Far.+Ar. Yersiz, zamansız, vaktinden önce, erken. NL, 252 (*bevaqt*)
Özb. bevaqt (bevaqt) ÖTS, 81; ÖTİL, 93 2. Geç saatte. ÖTİL, 93
Tkm. biwaḳt (bi:vaḳt) TTS, 75; TDS, 160 2. Vaktinden önce veya sonra. TDS, 160
- 1744 *bîvâsîṭa* Far.+Ar. Doğrudan, dostoğru, dolaysız, vasıtasız. NL, 252 (*bevosita*)
Özb. bevosita (bevâsita) ÖTS, 81; ÖTİL, 93
- 1745 *bîve* Far. Dul kadın. NL, 251 (*bevā*)
Özb. beva (bevā) ÖTİL, 93; ÖTS, 80
Tkm. biwe (bi:ve) KES, 52
- 1746 *bîvech* Far.+Ar. Sebepsiz, esassız, yersiz, delilsiz. NL, 251 (*bevājh*)
Özb. bevaj(h) (bevāc(h)) ÖTİL, 93; ÖTS, 81

- ¹⁷⁴⁷ **bîvefâ** *Far.+Ar.* **1.** Vefasız, sözünde durmayan. **2.** Taş yürekli, merhametsiz. **3.** Adaletsiz, tuttuğu yol kötü olan, namert. **4.** Geçici; bir anlık. **5.** Zalim, şefkatsiz. NL, 251 (*bevâfo*)
 Özb. **bevafo** (*bevâfâ*) **1.** ÖTS, 80; ÖTİL, 93 **4.** ÖTİL, 93 **3.** Hain, sadakatsiz; güvenilmez. ÖTS, 80; ÖTİL, 93
 Tkm. **biwepa** (*bi:vepa:*) **1.** TTS, 75; TDS, 160; KES, 52 **2.** Değişken, kararsız. TTS, 75; TDS, 160 **3.** İşlerinde ikiyüzlü davranan. TDS, 160 **4.** *mec.* Dünya. KES, 52
- ¹⁷⁴⁸ **bîvefâlık ~ bîvefâlık** *Far.+Ar.+T.* **1.** Vefasızlık, sözünde durmazlık. **2.** Merhametsizlik, şefkatsizlik, namertlik. NL, 252 (*bevâfolıq ~ bevâfolıg'*)
 Özb. **bevafolek** (*bevâfâlık*) **1.** ÖTS, 81, ÖTİL, 93 **2.** Hainlik, ihanet, aldatma, sadakatsizlik. ÖTS, 81; ÖTİL, 93
 Tkm. **biwepalyk** (*bi:vepa:lık*) **1.** TTS, 75; TDS, 160
- ¹⁷⁴⁹ **bîvefâveş** *Far.+Ar.+Far.* NL, 251
- ¹⁷⁵⁰ **bîvehm** *Far.+Ar.* Vehimsiz, kuruntusuz; korkusuz. NL, 252 (*bevâhm*)
 Tkm. **biwehim** (*bi:vehim*) KES, 52
- ¹⁷⁵¹ **bîvezn** *Far.+Ar.* Hafif, kolay, basit; kıymetsiz, değersiz. NL, 251 (*bevâzn*)
 *Tkm. **biwaz** (*bi:vaz*) **1.** Kötü, ahlaksız, sefih **2.** Yaramaz, yumurcak, afacan; hoş olmayan. TDS, 160
- ¹⁷⁵² **bîvukûf** *Far.+Ar.* NL, 253
- ¹⁷⁵³ **bîvücûd** *Far.+Ar.* NL, 252
- ¹⁷⁵⁴ **biyâbân** *Far.+Ar.* Çöl, sahra, bozkır. NL, 288 (*biyobon*)
 Özb. **biyobon** (*biyâbân*) ÖTS, 89; ÖTİL, 111
 Tkm. **beýaban** (*beya:ba:n*) KES, 43 ~ **beýewan** (*beyeva:n*) TDS, 143
- ¹⁷⁵⁵ **biyâbânî** *Far.+Ar.* NL, 289 (*biyoboniy*)
 Özb. **biyoboniy** (*biyâbâniy*) ÖTİL, 111
- ¹⁷⁵⁶ **bîyâr** *Far.* NL, 258
- ¹⁷⁵⁷ **biyik** Büyük, ulu; yüksek, yüce. NL, 289 (*biyik*)
 Özb. **buyuk** (*buyuk*) **1.** Büyük, ulu, muazzam. ÖTS, 102 ÖTİL, 155 **2.** Mükemmel. ÖTS, 102 **3.** Yüksek, uzun boylu. **4.** Bir erkek adı. ÖTİL, 155
 Tkm. **beýik** (*beyik*) **1.** Yüksek. TTS, 62; TDS, 143 **2.** Büyük, tanınmış, ünlü. TTS, 62; TDS, 143 **3.** Çok fazla öneme sahip, muazzam. TDS, 143
- ¹⁷⁵⁸ **biyiklik ~ biyiklik** **1.** Büyüklük, azamet. **2.** Büyükleme, kibir, kendini beğenmişlik. NL, 289 (*biyiklik ~ biyiklik*)
 Özb. **buyuklik** (*buyuklik*) **1.** ÖTS, 102; ÖTİL, 155
 Tkm. **beýiklik** (*beyiklik*) **1.** Yükseklik. **2.** Yüksek yer, tepe. TTS, 62; TDS, 144 **3.** Meşhurluk, tanınmışlık. TDS, 144
- ¹⁷⁵⁹ **biyiz** Biz, tığ. NL, 289 (*biyiz*)
 Özb. **bigiz** (*bigiz*) ÖTS, 83; ÖTİL, 110
- ¹⁷⁶⁰ **biyle** Böyle, bunun gibi, bu tür, bu şekilde, şu şekilde. NL, 290 (*biyle*)
 Özb. **bunday** (*bunday*) ÖTS, 99; ÖTİL, 149
 Tkm. **beýle** (*beyle*) TTS, 62; TDS, 144 **2.** O kadar. TTS, 62; TDS, 144
- ¹⁷⁶¹ **bîym ~ bîm** *Far.* Korku, korkunç, vehm, tehlike. NL, 290 (*bim ~ biym*)
 Tkm. **bîm** (*bi:m*) KES, 50
- ¹⁷⁶² **bîyn** *Far.* NL, 290
- ¹⁷⁶³ **biz** Biz, birinci çokluk kişiyi gösteren söz. NL, 289 (*biz*)
 Özb. **biz** (*biz*) ÖTS, 89; ÖTİL, 111 **2.** Teklik birinci kişi zamiri ben yerine kullanılan söz. ÖTİL, 112

- Tkm. biz (biz)* TTS, 75; TDS, 160 **2.** Teklik birinci kişi zamiri ben yerine kullanılan söz. TDS, 160
- 1764 **bîzâat** Ar. Beceri, yetenek, istidat; mal, servet, mülk, varlık. NL, 289 (*bizoat*)
Özb. **bizoat** (*bizâat*) Mal, servet, mülk, varlık. ÖTS, 89; ÖTİL, 112
- 1765 **bîzâdlıg** Far.+T. NL, 259
- 1766 **bîzâr** Far. Bıkmış, usanmış, bezmiş. NL, 259 (*bezor*)
Özb. **bezor** (*bezâr*) ÖTS, 82; ÖTİL, 96
Tkm. bîzar (*bi:za:r*) TTS, 76; TDS, 160; KES, 53
- 1767 **bîzarar** Far.+Ar. Zararsız. NL, 259 (*bezarar*)
Özb. **bezarar** (*bezarar*) ÖTS, 81, ÖTİL, 96
- 1768 **bîzârlıg** Far.+T. NL, 260
- 1769 **bîzebân** Far. Dilsiz. NL, 259 (*bezâbon*)
Tkm. biziban (*bi:ziba:n*) KES, 53 **2.** Hayvan. KES, 53
- 1770 **bîzzarûr ~ bîzzarûre ~ bîzzarûret** Ar. NL, 289
- 1771 **bizzat** Ar. NL, 289
- 1772 **bog-** Boğmak, boğarak öldürmek. NL, 348 (*bo'g'-*)
Özb. **bo'g'-** (*boğ-*) ÖTS, 108 **2.** Kısmak, tıkamak. ÖTS, 108; ÖTİL, 168 **3.** Sıkıca sıkmak. **4.** Sıkıca burup, büküp bağlamak. **5.** *mec.* Helak etmek, mahvetmek. **6.** *mec.* Durdurmak, engellemek. **7.** Çok sinirlendirmek, sabrını taşımak, bunaltmak. **8.** Rengi, görünüşü uygun düşmemek. ÖTİL, 168
Tkm. bog- (*boğ-*) **1.** Bağlamak. TTS, 76; TDS, 161 **2.** Sarmak, sarıp bağlamak. TTS, 76 **3.** Soluğunu kesmek. TTS, 76; TDS, 161 **4.** Tıkamak, engellemek. **5.** Kısmak. TDS, 161
- 1773 **bogun ~ bogın** Eklem, mafsâl; (bitkilerde) boğum. NL, 348 (*bo'g'un ~ bo'g'in*)
Özb. **bo'g'in** (*boğın*) ÖTS, 107; ÖTİL, 168 **2.** Hece. ÖTS, 107; ÖTİL, 168 **3.** Olayların gelişiminin her bir basamağı. **4.** Evlat, nesil. ÖTİL, 168
Tkm. bogun (*boğun*) TTS, 76; TDS, 161 **2.** Hece. TTS, 76
- 1774 **boguz** Boğaz, gırtlak. NL, 348 (*bo'g'uz*)
Özb. **bo'g'iz** (*boğiz*) ÖTS, 107; ÖTİL, 167 **2.** *mec.* Can, hayat memat işareti. **3.** Testi vb. eşyanın dar kısmı, boynu, ağzı. ÖTİL, 167
Tkm. bogaz (*boğaz*) TTS, 76; TDS, 161 **2.** Şişe vb. eşyanın ağzı. TTS, 76 **3.** İki kara arasındaki dar deniz. TTS, 76; TDS, 161
- 1775 **boguzla-** Boğazını kesmek. NL, 348 (*bo'g'uzla-*)
Özb. **bo'g'izla-** (*boğizla-*) ÖTS, 107; ÖTİL, 168 **2.** *mec.* Eziyet, işkence ile mahvetmek. ÖTİL, 168
- 1776 **boguzlagu** NL, 348
- 1777 **bohsa-** NL, 348
- 1778 **bol-** **1.** Olmak, mevcut olmak, meydana gelmek. **2.** Bir duruma veya biçime geçmek, dönüşmek. **3.** İnanmak, itikat etmek, güvenmek. NL, 345 (*bo'l-*)
Özb. **bo'l-** (*bol-*) **1.** ÖTS, 105; ÖTİL, 163 **2.** Sona ulaşmak, bitmek. **3.** Yaramak, uygun olmak. **4.** Bir yerde bir süre bulunmak. **5.** Yetişmek, büyümek, olgunlaşmak. **6.** Bir makam, görev, san veya nitelik kazanmak. **7.** Dünyaya gelmek, doğmak. **8.** Bir yerde doğmuş, yaşamış olmak. **9.** Birleşik eylem yapımında adlardan ve eylemsilerden sonra yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL, 163
Tkm. bol- (*bol-*) **2.** Bir yerde bulunmak. TTS, 77; TDS, 163 **3.** Yaramak, uygun olmak. TTS, 77 **4.** Doğmak, dünyaya gelmek. **5.** Bitirmek, sona erdirmek. TTS, 77; TDS, 163 **6.** Yeterli olmak, kafi gelmek. TTS, 77 **7.** Adlardan, sıfat-fiil ve

zarf-fiil eklerinden sonra gelerek birleşik eylem yapar. TTS, 77; TDS, 163 **8.** Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak. **9.** Kendinden sonra 'bar-' eylemi kullanılarak 'bitirmek, tamamlamak' anlamında birleşik eylem yapar. TDS, 163

¹⁷⁹ **boldur-** Sona erdirmek, bitirmek, tamamlamak. NL, 346 (*bo'ldur-*)

Özb. **bo'ldir-** (*boldir-*) Yoktan var etmek, yaratmak. ÖTİL, 161

Tkm. **boldur-** (*boldur-*) TTS, 78; TDS, 162 **2.** Yaratmak, yoktan var etmek. TDS, 162

¹⁸⁰ **bolganlık** NL, 346

¹⁸¹ **bolmaglık** Olma durumu. NL, 346 (*bo'lmag'liq*)

Tkm. **bolmaklyk** (*bolmaklık*) TDS, 163

¹⁸² **bolul-** NL, 346

¹⁸³ **bomboz** NL, 346

¹⁸⁴ **borç** Borç, verecek, görev. NL, 338 (*burç*)

Özb. **burgh** (*burç*) ÖTS, 101; ÖTİL, 153 **2.** Boyun borcu, mesuliyet. ÖTS, 101

Tkm. **borç** (*bo:rç*) TTS, 78; TDS, 164

¹⁸⁵ **borçluk** Borçlu, borcu olan. NL, 338 (*burçluq*)

Özb. **burghli** (*burçli*) **2.** Minnettar; zorunlu, sorumlu, mesul. ÖTS, 101; ÖTİL, 153

Tkm. **borçly** (*bo:rçlı*) **2.** Minnettar. TTS, 79; TDS, 164

¹⁸⁶ **bostân** Far. **1.** Bağ, bostan, gül bahçesi, bahçe. **2.** Şeyh Sadî Şirazî'nin eserinin adı. NL, 347 (*bo'ston*)

Özb. **bo'ston** (*bostân*) **1.** ÖTS, 106; ÖTİL, 165

Tkm. **bostan** (*bo:sta:n*) **1.** KES, 53 ~ **bossan**(*bossa:n*)**1.** TDS, 164 **2.** Bir kadın adı. TDS, 164

¹⁸⁷ **bostânefrûz** Far. NL, 347

¹⁸⁸ **bostânsarây** Far. NL, 347

¹⁸⁹ **boş** Boş, açık, serbest, rahat. NL, 348 (*bo'sh*)

Özb. **bo'sh** (*boş*) ÖTS, 108; ÖTİL, 166 **2.** Boş, yoksun, içeriksiz. ÖTS, 108 **3.** Zayıf, güçsüz, aciz, cılız. ÖTS, 108; ÖTİL, 166 **4.** Yetersiz. ÖTS, 108 **5.** İşsiz. **6.** Bağlı olmayan, serbest. ÖTİL, 166 **7.** Boşu boşuna, nafile. ÖTS, 108; ÖTİL, 166

Tkm. **boş** (*boş*) TTS, 79; TDS, 165 **2.** İşsiz. TTS, 79; TDS, 165 **3.** *mec.* Faydasız. TTS, 79 **4.** Ekilip biçilmeyen tarla, yer. TDS, 165 **5.** Bağlı olmayan, serbest. **6.** Anlamsız, önemsiz. **7.** Yetersiz. **8.** Boşu boşuna, nafile. TDS, 165

¹⁹⁰ **bota** Deve yavrusu, köşek; çocuk, yavru. NL, 347 (*bo'ta*)

Özb. **bo'ta** (*bota*) Deve yavrusu. ÖTS, 106; ÖTİL, 165 **2.** Çocukları, gençleri şımartmak için söylenen söz. **3.** Bir erkek adı. ÖTİL, 165 ~ **bo'taloq** (*botalaq*) Deve yavrusu. ÖTS, 106; ÖTİL, 165 **2.** *mec.* Çocukları, gençleri şımartmak için söylenen söz. ÖTİL, 165

¹⁹¹ **boy** Boy, uzunluk. NL, 344 (*bo'y*)

Özb. **bo'y** (*boy*) ÖTS, 106; ÖTİL, 158 **2.** Vücut, gövde, beden. ÖTS, 106 **3.** Yükseklik. ÖTS, 106; ÖTİL, 158 **4.** Kenar, kıyı, sahil. **5.** Süresince, uzunluğunca, boyunca. ÖTİL, 158

Tkm. **boy** (*boy*) TTS, 80; TDS, 165 **2.** Yükseklik, uzunluk. TTS, 80 **3.** Kenar, kıyı, sahil, uzunluk. TTS, 80; TDS, 165 **4.** *mec.* Süresince. TTS, 80; TDS, 165 **5.** Olgunlaşma derecesi. TDS, 165

*Tkm. **boy** (*boy*) Bekar, evlenmemiş. TDS, 166

- **Tkm. boý* (*boy*) Hacimli bir eserin bölümlerinden her biri. TDS, 166
- **Tkm. boý* (*boy*) Çöven otunun bir türü. TDS, 166
- 172 **boya-** Boyamak, renk vermek. NL, 348 (*bo'ya-*)
 Özb. **bo'ya-** (*boya-*) ÖTS, 106; ÖTİL, 167 2. Bulamak, kirlletmek. ÖTS, 106 3. Yüzeyini kaplayarak görünüşünü değiştirmek. 4. *mec.* Süslemek, çirkin yönlerini kapatıp güzel taraflarını göstermek. ÖTİL, 167
Tkm. boýa- (*boya-*) 2. Kirlletmek, pisletmek. TTS, 80; TDS, 166
- 173 **boyagly** Boyalı, boyanmış. NL, 348 (*bo'yag'lyq*)
Tkm. boýagly (*boyagly*) TTS, 80
- 174 **boyal-** Boyanmak, renklenmek. NL, 348 (*bo'yal-*)
 Özb. **bo'yal-** (*boyal-*) ÖTİL, 167
Tkm. boýal- (*boyal-*) TTS, 80; TDS, 166 2. Kirlenmek, pislenmek. TDS, 166
- 175 **boydaş** Aynı boyda olan. NL, 344 (*bo'ydoş*)
Tkm. boýdaş (*boydaş*) TTS, 80; TDS, 166 2. Yaşıt. TTS, 80 3. Birbiriyle arkadaş olan kadınlar. TDS, 166
- 176 **boyin ~ boyun** 1. Boyun, gerdan. 2. Sorumluluk, yükümlülük. NL, 344 (*bo'yin ~ bo'yun*)
 Özb. **bo'yin** (*boyin*) 1. ÖTS, 106; ÖTİL, 159 2. Bazı eşyaların ince kısmı, boğazı. ÖTİL, 159
 *Özb. **bo'yin** (*boyin*) İki kara arasındaki dar deniz, boğaz. ÖTİL, 159
 *Özb. **bo'yin** (*boyin*) Sürülen toprağın bir başından öbür başına kadar olan mesafe. ÖTİL, 159
Tkm. boýun (*boyun*) 1. TTS, 80; TDS, 167 2. Boyun, ağız, yaka. TTS, 80; TDS, 167
- 177 **boylg ~ boyluk ~ boylug** Boylu, boylu poslu. NL, 345 (*bo'ylyg' ~ bo'ylyug ~ bo'ylyug'*)
 Özb. **bo'yli** (*boyli*) ÖTS, 106; ÖTİL, 160
- 178 **boyunyarlyg** NL, 348
- 179 **boz I** Ham, sürülmemiş toprak. NL, 344 (*bo'z*)
 Özb. **bo'z** (*boz*) ÖTS, 107; ÖTİL, 157
Tkm. boz (*boz*) TTS, 81; TDS, 168
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Açık gri, grimsi, kül rengi. ÖTS, 107; ÖTİL, 157
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Pamuklu kumaş. ÖTS, 107; ÖTİL, 157
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Tecrübesiz genç, delikanlı. ÖTİL, 158
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Otsu çöl bitkisi. ÖTİL, 158
- 180 **boz II** Açık gri, grimsi, kül rengi. NL, 344 (*bo'z*)
 Özb. **bo'z** (*boz*) ÖTS, 107; ÖTİL, 157
Tkm. boz (*boz*) TTS, 81; TDS, 168
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Ham, sürülmemiş toprak. ÖTS, 107; ÖTİL, 157
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Pamuklu kumaş. ÖTS, 107; ÖTİL, 157
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Tecrübesiz genç, delikanlı. ÖTİL, 158
 *Özb. **bo'z** (*boz*) Otsu çöl bitkisi. ÖTİL, 158
- 181 **boza** Bir tür içecek. NL, 344 (*bo'za*)
 Özb. **bo'za** (*bozä*) ÖTS, 107; ÖTİL, 158
Tkm. buza (*buza*) TDS, 181; KES, 55
 *Özb. **bo'za** (*bozä*) Tuğla örmek için hazırlanan harç. ÖTİL, 158
- 182 **bozahâne** Boza içilen yer, meyhane. NL, 344 (*bo'zahonä*)
 Özb. **bo'zahona** (*bozähänä*) ÖTİL, 158

- ¹⁸¹⁸ **bozla-** Sızlanmak, inlemek, ağlamak, göz yaşı dökmek. NL, 344 (*bo'zla-*)
Özb. **bo'zla-** (*bozla-*) ÖTS, 107; ÖTİL, 158
Tkm. **bozla-** (*bo:zla-*) 2. Alçak sesle böğürmek (deve hakkında). TTS, 81; TDS, 168
- ¹⁸¹⁹ **böl-** Bölmek, ayırmak. NL, 346 (*bo'l-*)
Özb. **bo'l-** (*böl-*) ÖTS, 105; ÖTİL, 163 2. Matematikte bölme işlemi yapmak.
3. Paylaşmak. 4. Bir müesseseyi daha küçük müstakil kısımlara ayırmak. 5. Sözü kesmek, araya girmek. ÖTİL, 163
Tkm. **böl-** (*böl-*) TTS, 82; TDS, 170 2. Parayı bozmak. 3. Yarmak. 4. Matematikte bölme işlemi yapmak. 5. Sözü kesmek, araya girmek. TTS, 82; TDS, 170 6. Paylaştırmak. TDS, 170
- ¹⁸²⁰ **böri** Kurt. NL, 346 (*bo'ri*)
Özb. **bo'ri** (*böri*) ÖTS, 105; ÖTİL, 164 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 164
Tkm. **böri** (*bö:ri*) TTS, 83; TDS, 171 2. Bir erkek adı. TDS, 171
- ¹⁸²¹ **börk** Baş giyimi, kalpak. NL, 346 (*bo'rk*)
Özb. **bo'rk** (*börk*) ÖTİL, 164
Tkm. **börük** (*bö:rük*) TTS, 84; TDS, 171 2. Bürük. 3. İşleme yapıp dikilen ve başa giyilen takke. TDS, 171
- ¹⁸²² **böyle** Böyle, bunun gibi, bu kadar. NL, 345 (*bo'ylä*)
Tkm. **beyle** (*beyle*) TTS, 62; TDS, 144 2. Bu derece. TDS, 144 3. Sözü edilen taraf değil, diğer taraf. TDS, 144
- ¹⁸²³ **bû** Far. Koku. NL, 344 (*bo'')* bk. **bûy** Far. NL, 344 (*bo'y*)
Tkm. **buý** (*bu:y*) KES, 55
- ¹⁸²⁴ **bu** NL, 327 (*bu*) bk. **bul** NL, 331 (*bul*)
Özb. **bu** (*bu*) ÖTS, 97; ÖTİL, 144 ~ **bul** (*bul*) ÖTS, 98; ÖTİL, 148
Tkm. **bu** (*bu:*) TTS, 84; TDS, 173
- ¹⁸²⁵ **bûd** Far. 1. Varlık, mevcudluk, vücut. 2. Vücuda gelme, ortaya çıkma. 3. Fayda, yarar. NL, 328(*bud*)
Tkm. **but** (*bu:t*) 1., 2. KES, 55
- ¹⁸²⁶ **bu'd** Ar. 1. Uzaklık. 2. Ayrılık müptelası. NL, 342 (*bu'd*)
Tkm. **bugt** (*buğt*) 1. KES, 53
- ¹⁸²⁷ **budi buday** (?) NL, 328.
- ¹⁸²⁸ **bûdlug** Far. +T. NL, 329
- ¹⁸²⁹ **bugday** Buğday. NL, 343 (*bug'doy*)
Özb. **bug'doy** (*buğdây*) ÖTS, 103; ÖTİL, 156
Tkm. **bugdaý** (*buğday*) TTS, 85, TDS, 173
- ¹⁸³⁰ **bugine** NL, 328
- ¹⁸³¹ **bugra I** NL, 343
- ¹⁸³² **bugra II** ~ **bugrı** İki hörgüçlü deve. NL, 343 (*bug'ra ~ bug'ri*)
Tkm. **bugra** (*buğra*) TTS, 85; TDS, 174 2. Bir erkek adı. TDS, 174
- ¹⁸³³ **bugu** Geyik, karaca. NL, 343 (*bug'u*)
Özb. **bug'u** (*buğu*) ÖTS, 104; ÖTİL, 156
- ¹⁸³⁴ **bugün** ~ **bukün** Bugün. NL, 328 (*bugün ~ bukün*)
Özb. **bugun** (*bügün*) ÖTS, 98; ÖTİL, 144 ~ **bukun** (*bükün*) ÖTS, 98
- ¹⁸³⁵ **buḥâr** Ar. NL, 341
- ¹⁸³⁶ **buḥayrât** Ar. NL, 344
- ¹⁸³⁷ **buḥti** Ar. NL, 341
- ¹⁸³⁸ **buḥur** Ar. NL, 344

- ¹⁸²⁴ **buḥur** *Far.* NL, 342
- ¹⁸²⁵ **buḥurât** *Far. + Ar.* NL, 342
- ¹⁸²⁶ **buḳ'a** *Ar.* 1. Yer, belirli yer, toprak, ülke, memleket. 2. Saray, köşk; camilerde misafirler için ayrılan yer. 3. Mezar, mezarlık. NL, 343 (*buq'a*)
Özb. **buq'a** (*buq'a*) 1. Hücre, medreselerde fakir ve dervişler için ayrılan yer. 2. Yoksul kulübesi. ÖTS, 99; ÖTİL, 156
- ¹⁸²⁷ **buḳalemun** *Far.* 1. Renk renk; bukaletun hayvanı. 2. Dolandırıcı, üçkâğıtçı, ikiyüzlü. NL, 343 (*buqalämün*)
Özb. **buqalamun** (*buqalamun*) 1. ÖTS, 99; ÖTİL, 156 2. *mec.* Yanardöner, değişken, çabuk yön değiştiren. ÖTİL, 156
- ¹⁸²⁸ **buḳalemundisâr** *Far.* NL, 343
- ¹⁸²⁹ **buḳalemunluk** ~ **buḳalemunlug** *Far.* Döneklik, değişkenlik. NL, 343 (*buqalämunluq* ~ *buqalämunlug'*)
Özb. **buqalamunlik** (*buqalamunlik*) ÖTS, 99; ÖTİL, 156
- ¹⁸³⁰ **bukünlük** NL, 331
- ¹⁸³¹ **bul** Bu, şu. NL, 331 (*bul*) *bk.* **bu** NL, 327 (*bu*)
Özb. **bul** (*bul*) ÖTS, 98; ÖTİL, 148 ~ **bu** (*bu*) ÖTS, 97; ÖTİL, 144
Tkm. **bu** (*bu:*) TTS, 84; TDS, 173
- ¹⁸³² **bulak** ~ **bulag** 1. Çeşme, bulak. 2. Göz, suyun kaynaklığı yer, kaynak. NL, 332 (*bulog* ~ *bulog'*)
Özb. **bulog** (*bulâq*) ÖTS, 98; ÖTİL, 148
Tkm. **bulak** (*bulak*) 1. KES, 54; TTS, 86; TDS, 174 2. TTS, 86; TDS, 174
- ¹⁸³³ **bulamag** Yağa un katılarak yapılan bir yemek, aş. NL, 331 (*bulamog'*)
Tkm. **bulamak** (*bulamak*) TDS, 174
- ¹⁸³⁴ **bulbâd** *Ar.* NL, 331
- ¹⁸³⁵ **bulbeşer** *Ar.* NL, 331
- ¹⁸³⁶ **bulcar** ~ **bolcar** NL, 332
- ¹⁸³⁷ **bulga-** 1. Bulamak, karıştırmak, birleştirmek. 2. Rezil etmek, kirletmek, pisletmek. 3. Ağrıtmak, acı vermek. NL, 333 (*bulg'a-*)
Özb. *bulg'a-* (*bulğa-*) 1., 2. ÖTS, 99; ÖTİL, 149 3. Sallamak. ÖTİL, 149
Tkm. **bul-** (*bul-*) 1., 2. TTS, 85; TDS, 174 3. Fitnecilik yapmak, ortalığı karıştırmak. TDS, 174 4. Sallamak. TDS, 174
- ¹⁸³⁸ **bulgag** NL, 334
- ¹⁸³⁹ **bulgan-** 1. Karışmak, birleşmek. 2. Kirlenmek, pislenmek, rezil olmak. 3. Adı çıkmak, kötü yola düşmek. NL, 334 (*bulg'an-*)
Özb. **bulg'an-** (*bulğan-*) 1., 2. ÖTİL, 149
Tkm. **bulan** (*bulan-*) 1., 2. TTS, 86; TDS, 175 3. Kavga, kargaşa çıkarmak. 4. Uç kısımdan hareketlenmek, sallanmak. TDS, 175
- ¹⁸⁴⁰ **bultur** Geçen yıl. NL, 332 (*bultur*)
Özb. **bultur** (*bultur*) ÖTS, 99; ÖTİL, 148
Tkm. **bildir** (*bildir*) TTS, 67; TDS, 151
- ¹⁸⁴¹ **bulut** Bulut. NL, 333 (*bulut*)
Özb. **bulut** (*bulut*) ÖTS, 99; ÖTİL, 148
Tkm. **bulut** (*bulut*) TTS, 87; TDS, 176
- ¹⁸⁴² **bûm I** *Far.* NL, 334
- ¹⁸⁴³ **bûm II** *Far.* NL, 334
- ¹⁸⁴⁴ **bunça** Bunca, bu kadar. NL, 335 (*bunça*)
Özb. **buncha** (*bunça*) ÖTS, 99; ÖTİL, 149

- ¹⁸⁵ **bunda** NL, 335
- ¹⁸⁶ **bur-** Burmak, çevirmek, bükmek. NL, 335 (*bur-*)
 Özb. **bur-** (*bur-*) ÖTS, 100; ÖTİL, 151 **2.** Yöneltmek, hedef saptırmak. ÖTİL, 151
 Tkm. **bur-** (*bur-*) TTS, 87; TDS, 178 **2.** Kapamak. TTS, 87 **3.** Konuyu değiştirmek. TTS, 87
- ¹⁸⁷ **burâk** Ar. Hz. Muhammed'in miraca çıkarken bindiği kanatlı at. NL, 337 (*buroq*)
 Özb. **buroq** (*burâq*) **2.** Hızlı at. ÖTS, 100; ÖTİL, 152
- ¹⁸⁸ **burc I** Ar. **1.** Burç, Güneş'in yıllık hareket dairesindeki 12 noktanın her biri. **2.** Zirve, tepe, uç, doruk. **3.** Yer, menzil. NL, 336 (*burj*)
 Özb. **burj** (*burc*) **1.** ÖTS, 100; ÖTİL, 150
 Tkm. **burç** (*burç*) **1.** KES, 54
- ¹⁸⁹ **burc II** Ar. Kale duvarlarının dört köşeli çıkıntısı. NL, 336 (*burj*)
 Özb. **burj** (*burc*) ÖTİL, 150
 Tkm. **burç** (*burç*) TDS, 177; KES, 54 **2.** Köşe. TDS, 177; TTS, 87
- ¹⁹⁰ **burcluk ~ burclug** Ar. + T. NL, 336
- ¹⁹¹ **burçin** NL, 347
- ¹⁹² **burda-** NL, 336
- ¹⁹³ **burda-** NL, 346
- ¹⁹⁴ **burgut** Av kuşu, kartal, büyük yırtıcı kuş. NL, 335 (*burgut*)
 Özb. **burgut** (*burgut*) ÖTS, 100; ÖTİL, 150
- ¹⁹⁵ **burhân** Ar. NL, 338
- ¹⁹⁶ **burna** Önce, evvel, eski. NL, 336 (*burna*) **bk. burun II** NL, 338 (*burun*)
 Özb. **burun** (*burun*) ÖTS, 101; ÖTİL, 152
 Tkm. **burun** (*burun*) TTS, 88; TDS, 178 **2.** Bir erkek adı. TDS, 178
 *Tkm. **burna** (*burna:*) Toy, genç, yeni yetme. KES, 55
- ¹⁹⁷ **burnağı** Önceki, evvelki. NL, 337 (*burnog'i ~ burnag'i*)
 Özb. **burnağı** (*burnaği*) ÖTİL, 151
- ¹⁹⁸ **burtag** NL, 347
- ¹⁹⁹ **burtaglık** NL, 347
- ²⁰⁰ **burtak** NL, 337
- ²⁰¹ **burûc** Ar. NL, 337
- ²⁰² **burun I** Burun, koklama organı. NL, 337 (*burun*)
 Özb. **burun** (*burun*) ÖTS, 101; ÖTİL, 152 **2.** Musluk, vana. **3.** Kilidin anahtar takılan deliği. **4.** Geminin ön kısmı **5.** Karanın yüksek ve dağlık yerlerde türlü biçimlerde denize uzanmış bölümü, delta. ÖTİL, 152
 Tkm. **burun** (*burun*) **2.** Uç kısım, uç. TTS, 88; TDS, 178 **3.** Karanın yüksek ve dağlık yerlerde türlü biçimlerde denize uzanmış bölümü, delta. TDS, 178; KES, 55
- ²⁰³ **burun II** Evvel, önce, eski. NL, 338 (*burun*) **bk. burna** NL, 336 (*burna*)
 Özb. **burun** (*burun*) ÖTS, 101; ÖTİL, 152
 Tkm. **burun** (*burun*) TTS, 88; TDS, 178 **2.** Bir erkek adı. TDS, 178
- ²⁰⁴ **burunkı ~ burungi** Önceki, evvelki, geçen, eski. NL, 338 (*burunqı ~ burung'ı*)
 Özb. **burungi** (*burungi*) ÖTS, 101; ÖTİL, 152
- ²⁰⁵ **buryâ** Far. Kamış hasır. NL, 346 (*bo'ryo*)
 Özb. **bo'yra** (*boyra*) ÖTS, 107; ÖTİL, 160
- ²⁰⁶ **bûs** Far. Buse, öpücük. NL, 347 (*bo's*) **bk. bûse** NL, 347 (*bo'sä*)

- Tkm. bus* (*bu:s*) KES, 55
- ¹⁸⁷ **bus-** 1. Pusmak, saklanmak, gizlenmek; sessiz olmak, sesi kısılmak; kaygılanmak; kederlenmek, üzülmek; ümitsizlenmek. NL, 347 (*bo's-*)
Özb. pus- (*pus-*) Saklanmak, gizlenmek; sessiz olmak, sesi kısılmak. ÖTİL, 607 ~ **pis-** (*pis-*) Saklanmak, gizlenmek; sessiz olmak, sesi kısılmak. ÖTS, 367; ÖTİL, 588
Tkm. bus- (*bus-*) 1. Yere yatmak, yere yapışmak. 2. Gizlenmek, saklanmak. TTS, 89; TDS, 179; KES, 55
- ¹⁸⁸ **busaga** Eşik; giriş, başlangıç. NL, 347 (*bo'sag'a*)
Özb. bo'sag'a (*bosağa*) ÖTS, 106; ÖTİL, 165
Tkm. bosaga (*bosağa*) TTS, 79; TDS, 164
- ¹⁸⁹ **bûse** *Far.* Buse, öpücük. NL, 347 (*bo'sä*) *bk. bûs* NL, 347 (*bo's*)
Özb. bo'sa (*bosä*) ÖTS, 106; ÖTİL, 165
Tkm. busa (*bu:sa*) KES, 55 ~ **posa** (*po:sa*) KES, 341; TDS-II, 207
- ¹⁹⁰ **bu'sıra** *Ar.* NL, 342
- ¹⁹¹ **buş-** NL, 342
- ¹⁹² **buş-** NL, 348
- ¹⁹³ **buşurgan-** NL, 342
- ¹⁹⁴ **but** *But*, kalça, uyluk, ayak. NL, 339 (*but*)
Özb. but (*but*) ÖTS, 101; ÖTİL, 154 2. İki ayak arası; çat. ÖTİL, 154
Tkm. but (*bu:t*) TTS, 89; TDS, 179
- ¹⁹⁵ **bûte** *Far.* Çalı; çırpı. NL, 339 (*butä*)
Özb. buta (*butä*) ÖTS, 101; ÖTİL, 154
- ¹⁹⁶ **bûte** *Far.* NL, 348
- ¹⁹⁷ **butra-** NL, 340
- ¹⁹⁸ **butraş-** NL, 340
- ¹⁹⁹ **butrat-** NL, 340
- ²⁰⁰ **bûy** *Far.* Koku, tazelik. NL, 344 (*bo'y*) *bk. bû* NL, 344 (*bo'*)
Özb. bo'y (*boy*) ÖTİL, 158
Tkm. buý (*bu:y*) KES, 55
- ²⁰¹ **buyan** *Bu* yan, beri, bu taraf. NL, 329 (*buyon*)
Özb. buyon (*buyân*) ÖTİL, 145
**Tkm. buýan* (*buyan*) Baklagillerden, kökü şifa için kullanılan yapraklı bir bitki. TDS, 180
- ²⁰² **buyruk** ~ **buyrug** *Emir*, ferman. NL, 330 (*buyruq* ~ *buyrug'*)
Özb. buyruq (*buyruq*) ÖTS, 102; ÖTİL, 147
Tkm. buýruk (*buyruk*) TTS, 89; TDS, 180
- ²⁰³ **buyur-** *Buyurmak*, emretmek, ferman vermek. NL, 342 (*buyur-*)
Özb. buyur- (*buyur-*) ÖTS, 102; ÖTİL, 155 2. Sipariş vermek. ÖTS, 102; ÖTİL, 155 3. Reçete yazmak, tavsiye etmek. ÖTS, 102; ÖTİL, 155 4. İstemek. ÖTS, 102 5. Teslim etmek, ulaştırmak, vermek; görevlendirmek, yetkilendirmek. 6. Tanrı iradesiyle nasip olmak. ÖTİL, 155
Tkm. buýur- (*buyur-*) TTS, 90; TDS, 180 2. Ismarlamak, sipariş vermek. TTS, 90 3. Tanrı iradesiyle nasip olmak. TDS, 180
- ²⁰⁴ **buyurul-** *Emredilmek*, buyruk verilmek, emrolunmak. NL, 342 (*buyurul-*)
Özb. buyril- (*buyril-*) ÖTS, 102 ~ **buyuril-** (*buyuril-*) 2. Görevlendirilmek. 3. Reçete edilmek, tavsiye edilmek. ÖTİL, 155
Tkm. buýrul- (*buyrul-*) TTS, 87; TDS, 180

- buz-** 1. Bozmak, mahvetmek, harap etmek. 2. Yenmek, galip olmak. 3. Yoldan çıkarmak, kötü yola sevk etmek, yanıltmak, saptırmak, şaşırmak. 4. Sözünden dönmek, caymak. 5. Uzaklaştırmak, kenara atmak, çıkarmak. NL, 329 (*buz-*)
Özb. buz- (*buz-*) 1. ÖTS, 103; ÖTİL, 145 3.,3. İhlal etmek, karşı gelmek. 4. Mevcut durumu değiştirmek, dönüştürmek. 5. Bir şeyin gerçeğini başka hâle getirmek. 6. Kötü duruma getirmek, kötüleştirmek. 7. Bahçedeki ürünü toplamak. 8. Altını paraya çevirmek veya parayı başka bir ülke parasına değiştirmek. ÖTİL, 103
Tkm. boz- (*boz-*) 1. TTS, 81, TDS, 168 2. TTS, 81 3. TDS, 168 4. Silmek, çıkarmak. TTS, 81; TDS, 168
- buzuk ~ buzug** 1. Viran, bozulmuş, harap. 2. Bozuk yer, virane, harabe. 3. Düzensiz, tertipsiz, dağınık. 4. Ahlaksız, günahkâr; fahişe. NL, 330 (*buzuq ~ buzug*)
Özb. buzug (*buzuq*) 1. ÖTS, 103; ÖTİL, 146 4., 3. Doğru olmayan, kurallara uygun olmayan. ÖTİL, 146
Tkm. bozuk (*bozuk*) 1., 4. TTS, 81; TDS, 168 3. Silinen, bozulan. TDS, 168
- buzukluk ~ buzugluk ~ buzuglug** 1. Viranelik, harabelik. 2. Çalışmazlık, yaramazlık. NL, 330 (*buzuqluq ~ buzug'luq ~ buzug'lug*)
Özb. buzuglik (*buzuqlik*) 1. ÖTS, 103; ÖTİL, 146 2. Ahlaksızlık, azgınlık; kötülük. ÖTS, 103; ÖTİL, 146
- buzul-** 1. Viran olmak, yıkılmak 2. Hükümranlığı sona ermek. 3. Kırılmak, üzülmek, gamla dolmak. NL, 329 (*buzul-*)
Özb. buzil- (*buzil-*) 1. ÖTS, 103, ÖTİL, 145 2. Başarısız olmak, mahvolmak. ÖTS, 103 3. Fenalaşmak, kötüleşmek. ÖTS, 103 4. İhlal edilmek, karşı gelinmek. 5. Mevcut durmdan dönüştürülmek. 6. Gerçeğinden başka hâle getirilmek. 7. Kötü duruma getirilmek. 8. Yoldan çıkarılmak, kötü yola saptırılmak. ÖTİL, 145
Tkm. bozul- (*bozul-*) 1.,3. TTS, 168; TDS, 168 3. Taşıt arızalanmak. TTS, 82; 4. Silinmek. 5. Azmak, yoldan çıkmak, ahlaksız olmak. TDS, 168
- bühl** Ar. NL, 341
- bühtân** Ar. İftira, karalama. NL, 349 (*bo'hton*)
Özb. bo'hton (*böhtân*) ÖTS, 104; ÖTİL, 169
- bükâ** Ar. NL, 331
- bükrey-** Bükülmek, öne doğru eğilmek, kambur durmak. NL, 331 (*bukräy-*)
Özb. bukray- (*bukräy-*) ÖTS, 98; ÖTİL, 148
- bükter** Far. NL, 345
- bükül-** Bükülmek, eğilmek, NL, 331 (*bukul-*)
Tkm. bükül- (*bükül-*) TTS, 90; TDS, 182
- bül'aceb** Acayip, şaşırtıcı. Ar. NL, 333 (*bul'ajab*)
Tkm. bulajap (*bulacap*) KES, 54
- bül'aceblik~bül'aceblig** Ar.+T. NL, 333
- bül'acebveş** Ar. NL, 333
- bül'acebveşlik** Ar.+T. NL, 333
- bülbül** Far. 1. Bülbül. 2. Güzel sesli, hoş sözlü şairler, edipler. 3. Âşık. 4. Can. 5. Tavır, tarz, biçim. NL, 331 (*bulbul*)
Özb. bulbul (*bulbul*) 1., 2. ÖTS, 98; ÖTİL, 148 3. Sevgili, yar. ÖTİL, 148
Tkm. bilbil (*bilbil*) 1. TTS, 67, TDS, 150 2. Bir erkek adı. TDS, 150
- bülbülâyin** Far. NL, 332

- ¹⁹⁰¹ **bülbüle** Far. NL, 332
- ¹⁹⁰² **bülbülvâr** Far. NL, 332
- ¹⁹⁰³ **büldân** Ar. NL, 332
- ¹⁹⁰⁴ **büleğâ** Ar. NL, 331
- ¹⁹⁰⁵ **bülheves** Ar. 1. Uçarı, boş hevese kapılan. 2. Hevesli. NL, 334 (*bulhäväs*)
Tkm. **bulhöwes** (*bulhöves*) KES, 54
- ¹⁹⁰⁶ **bülheveslik** Ar.+T. NL, 334
- ¹⁹⁰⁷ **bülûğ** Ar. Yetişkinlik, ergenlik, olgunluk. NL, 333 (*bulug'*)
Tkm. **bulug** (*bulu:ğ*) KES, 54
- ¹⁹⁰⁸ **bülük** Semt, ilçe, büyük köy. NL, 333 (*buluk*)
Tkm. **bölek** (*bö:lek*) 2. Kalıp. 3. Romandan bir parça. 4. Pay, hisse. 5. Grup, küme. TTS, 83;TDS, 170
- ¹⁹⁰⁹ **bülükât** T.+Ar. NL, 333
- ¹⁹¹⁰ **bün** Far.NL, 334
- ¹⁹¹¹ **büngâh** Far. NL, 335
- ¹⁹¹² **bünyâd** Far.Esas, temel, ilke, altyapı, taban. NL, 335 (*bunyod*)
Özb. **bunyod** (*bunyâd*) Yaratma, oluşturma, meydana getirme. ÖTS, 99; ÖTİL, 149
Tkm. **bunýat** (*bunya:t*) KES, 54 ~ **binyat**(*binya:t*) KES, 51
- ¹⁹¹³ **bünyâdsızlık** Far.+T. NL, 335
- ¹⁹¹⁴ **bünye** Ar. NL, 335
- ¹⁹¹⁵ **bürd** Far. Bir sözlük, güvenilirlik, doğruluk, irade. NL, 336 (*burd*)
Özb. **burd** (*bürd*) ÖTS, 100; ÖTİL, 150
- ¹⁹¹⁶ **bürdbâr** Far. NL, 336
- ¹⁹¹⁷ **bürdbârlık** Far.+T. NL, 336
- ¹⁹¹⁸ **bürqa'** Ar. NL, 338
- ¹⁹¹⁹ **bürqa'nişin** Ar.+Far. NL, 338
- ¹⁹²⁰ **bürqa'puş** Ar.+Far. NL, 338
- ¹⁹²¹ **bürke-** Sarılmak, sarıp sarmalamak, sıkı sarmak, kaptmak, örtmek, dolamak, etrafını çevirmek. NL, 336 (*burkâ-*)
Özb. **burka-** (*bürkâ-*) ÖTS, 100; ÖTİL, 151
- ¹⁹²² **bürrân** Far.Keskin, kesici, sivri. NL, 337 (*burron*)
Özb. **burron** (*burrân*) 2. Açık, net, aşikâr. ÖTS, 101; ÖTİL, 152
Tkm. **burran** (*burra:n*) KES, 55 ~ **burra**(*burra:*) KES, 55
- ¹⁹²³ **bürrânlık** Far. NL, 337
- ¹⁹²⁴ **bürûdet** Ar. NL, 337
- ¹⁹²⁵ **bürünçek** NL, 338
- ¹⁹²⁶ **büt** Far.1. Put, sanem; sevgili. 2. Güzel, sevgili, kadın sevgili. NL, 338 (*but*)
Özb. **but** (*but*) ÖTS, 101; ÖTİL, 154
Tkm. **but** (*but*) TDS, 179; KES, 55 2. KES, 55
- ¹⁹²⁷ **büt-** NL, 339
- ¹⁹²⁸ **bütev** NL, 339
- ¹⁹²⁹ **bütfiken** Far. NL, 341
- ¹⁹³⁰ **büthâne** Far. Puthane, tapınak, mabet. NL, 341 (*butxonä*)
Özb. **butxona** (*butxânä*) ÖTS, 102 2. Kilise. 3. Mecusilerin ibadethanesi. ÖTİL, 155
Tkm. **buthana** (*butha:na*) TDS, 179 2. Budist tapınağı. 3. Kilise. TTS, 89
- ¹⁹³¹ **bütkede** Far. NL, 339

- ¹⁹² **bütker-** NL, 339
- ¹⁹³ **bütmek** NL, 340
- ¹⁹⁴ **bütperest** Far. Puta tapan, putperest. NL, 340 (*butpäräst*)
Özb. **butparast** (*butpäräst*) ÖTS, 102; ÖTİL, 154
Tkm. **butparaz** (*butparaz*) TTS, 89; TDS, 180, KES, 55
- ¹⁹⁵ **bütperestlik** Far. +T. Putperestlik, puta tapma. NL, 340 (*butpärästlıq*)
Özb. **butparastlik** (*butpärästlik*) ÖTS, 102
Tkm. **butparazlyk** (*butparazlık*) TDS, 180
- ¹⁹⁶ **bütşiken** Far. NL, 341
- ¹⁹⁷ **bütşikenlik** Far. +T. NL, 341
- ¹⁹⁸ **bütterâş** Far. NL, 340
- ¹⁹⁹ **bütün** 1. Dolu, tam, bütünüyle. 2. Bütün, tam, sağlam. 3. Yarılmayan, bölünmeyen. NL, 340 (*butun*)
Özb. **butun** (*bütün*) ÖTS, 102; ÖTİL, 154
Tkm. **bütün** (*büti:n*) TTS, 92; TDS, 183
- ¹⁹⁰ **bütünlük** Bütünlük, tamlık, sağlamlık. NL, 340 (*butunluk*)
Özb. **butunlik** (*bütünlik*) ÖTS, 102; ÖTİL, 155
- ¹⁹¹ **büyük** 1. Büyük, ulu, muazzam. 2. Yüksek. NL, 342 (*buyuk*)
Özb. **buyuk** (*büyük*) 1. ÖTS, 102; ÖTİL, 155 2. ÖTİL, 155
Tkm. **beýik** (*beyik*) 1. TDS, 143 2. TTS, 62; TDS, 143 3. Tanınmış, ünlü. TTS, 62; TDS, 143
- ¹⁹² **büzkeş** NL, 329
- ¹⁹³ **büzürg** Far. NL, 329
- ¹⁹⁴ **büzürgmeniş** Far. NL, 330
- ¹⁹⁵ **büzürgmenişlik** Far. +T. NL, 330
- ¹⁹⁶ **büzürgvâr** Far. Büyük, hürmetli, ünlü, meşhur. NL, 329 (*buzurgvor*)
Tkm. **buzurkwar** (*buzurkva:r*) KES, 56 ~ **büzrükwar** (*büzrükva:r*) KES, 56
- ¹⁹⁷ **büzürzgâde** Far. NL, 330

C c

- ¹⁹⁸ **ca'be** Ar. NL, 568
- ¹⁹⁹ **câbecâ** Far. Yerli yerinde; tamamıyla; kendi yerine koyma. NL, 582 (*jobejo*)
Özb. **jobjajo** (*câbâcâ*) ÖTS, 211; ÖTİL, 284
Tkm. **jabeja** (*cabeca*) KES, 56
- ¹⁹⁰ **câbir** Ar. Eziyet eden, zalim. NL, 582 (*jobir*)
Tkm. **jabyr** (*ca:bır*) 2. Bir erkek adı. KES, 56
- ¹⁹¹ **câdde** Ar. NL, 583
- ¹⁹² **câdû** Far. Sihirbaz, cadı, büyücü. NL, 583 (*jodu*)
Özb. **jadu** (*cadu*) ÖTS, 211 2. Efsun, sihir. ÖTS, 211; ÖTİL, 284
Tkm. **jadu** (*ca:du:*) KES, 56 ~ **jady** (*ca:dı*) TDS, 623 2. Büyü, tılsım, efsun, sihir. TTS, 93 3. Büyücülük, sihirbazlık. TDS, 623; TTS, 93
- ¹⁹³ **câh** Ar. 1. Mertebe, derece, makam. 2. Varlık, zenginlik. 3. Büyüklük, şan, şeref, itibar. NL, 594 (*joh*)
Tkm. **jah** (*ca:h*) 1. KES, 57
- ¹⁹⁴ **câhdôst** (?) NL, 594
- ¹⁹⁵ **câhil** Ar. Bilgisiz, eğitimsiz, cahil. NL, 594 (*johil*)
Özb. **johil** (*câhil*) ÖTS, 211; ÖTİL, 289 2. İnatçı, dirençli, dik başlı, aksi; ÖTİL, 289

- Tkm. jahyl* (*ca:hı:l*) 2. Tecrübesiz, deneyimsiz. KES, 57; TDS, 625 3. Genç insan, delikanlı. TTS, 93; TDS, 625
- ¹⁹⁶ **câhiliyet** *Far.* Cahillik, bilgisizlik; Arap toplumunda İslam'a kadar olan dönem. NL, 594 (*johiliyât*)
- Tkm. jahlylyet* (*ca:hılı:yet*) Arap toplumunda İslam'a kadar olan dönem. KES, 57
- ¹⁹⁷ **câiz** *Ar.* Mümkün, izin verilen. NL, 583 (*joiz*)
- Özb. joiz* (*câiz*) ÖTS, 212; ÖTİL, 284
- Tkm. jaýyz* (*ca:yız*) KES, 59
- ¹⁹⁸ **ca'l** *Ar.* NL, 594
- ¹⁹⁹ **câlis** *Ar.* NL, 584
- ¹⁹⁹ **câm** *Far.* Kadeh, şarap kâsesi; şarap kadehi. NL, 584 (*jom*)
- Özb. jom* (*câm*) ÖTS, 212; ÖTİL, 286 2. Leğen. ÖTS, 212 3. Kudüm. ÖTS, 212 4. Bakır tas. 5. Çıngırak, çan. ÖTİL, 286
- Tkm. jam* (*ca:m*) TDS, 626 2. Çanak, tas, kâse. TTS, 94; TDS, 626 3. Barut kutusunun içine konan kâse biçimli kap. TDS, 626
- **Tkm. jam* (*ca:m*) Cinsel sapınca uğramış kimse. TTS, 94
- ¹⁹⁹ **câmebâf** *Far.* NL, 587
- ¹⁹⁹ **câmeçâk** *Far.* NL, 587
- ¹⁹⁹ **câmgir** *Ar.* NL, 587
- ¹⁹⁹ **câmi'** ~ **câmi'** I *Ar.* Toplayan, toplayıcı. NL, 587 (*jomi'* ~ *jome'*)
- Tkm. jamyg* (*ca:mıg*) KES, 58
- ¹⁹⁹ **câmi'** ~ **câmi'** II *Ar.* Cami, mescit. NL, 587 (*jomi'* ~ *jome'*)
- Özb. jome* (*câmä*) ÖTS, 212; ÖTİL, 286
- ¹⁹⁹ **câmüyet** *Ar.* NL, 587
- ¹⁹⁹ **cân** *Far.* 1. Ruh; dirilik, hayat. 2. Ruh hâli, iç dünya. 3. Beden, vücut. 4. Kuvvet, güç, imkân. 5. Düşünce, fikir, hatır. 6. Kişi, birey. 7. Gönül. 8. Çok sevilen, çok içten, sevgili. NL, 587 (*jon*)
- Özb. jon* (*cân*) 1. ÖTS, 212; ÖTİL, 286 3., 4., 6. ÖTİL, 286 7. ÖTS, 212 8. ÖTİL, 286 7. Yürek, kalp. ÖTS, 212; ÖTİL, 286 8. Bir iş, alan veya çerçevede ilham veren ve şekillendiren kişi, şey. 9. Bir hitap sözü. 10. Sevgi, saygı bildirmek için kişi adlarından sonra kullanılan söz. 11. Eklendiği sözcüğün ifade ettiği şeyin çok iyi olduğunu gösterir. ÖTİL, 286
- Tkm. jan* (*ca:n*) 1. TTS, 94; KES, 58; TDS, 626 2. TDS, 626 6. TTS, 94; TDS, 626 8. TTS, 94; TDS, 626 5. Sevgi, saygı bildirmek için kişi adlarından sonra kullanılan söz. TDS, 626
- ¹⁹⁹ **cânân** *Far.* Sevgili, yar, maşuka. NL, 592 (*jonon*)
- Özb. jonon* (*cânân*) 2. Güzel, hoş, muhteşem. ÖTS, 212; ÖTİL, 289 3. Yakın kişilere saygı için kullanılan bir hitap sözü. 4. Bir kadın adı. ÖTİL, 289
- Tkm. janan* (*ca:na:n*) TTS, 94; KES, 59; TDS, 627
- ¹⁹⁹ **cânbağş** *Far.* Can veren, hayat bağışlayan. NL, 590 (*jonbaxş*)
- Özb. jonbaxsh* (*cânbağş*) ÖTS, 212; ÖTİL, 288
- Tkm. janbagş* (*ca:nbağş*) KES, 59
- ¹⁹⁹ **cânbağşlık** *Far.* + T. NL, 590
- ¹⁹⁹ **cândâr** *Far.* Canlı, diri; yaşam. NL, 591 (*jondor*)
- Özb. jondor* (*cândâr*) ÖTS, 212; ÖTİL, 288
- Tkm. jandar* (*ca:nda:r*) TTS, 94; TDS, 627; KES, 59 2. Adam, insan. TTS, 94
- ¹⁹⁹ **cânefrûz** *Far.* NL, 590

- ¹⁹⁷³ **cânfişân** Far. NL, 593
- ¹⁹⁷⁴ **cânfişânlık** Far.+T. NL, 593
- ¹⁹⁷⁵ **cânfizâ** Far. **1.** Canı kuvvetlendiren, cana rahat veren. **2.** Hayatı artıran, cana can katan. NL, 592 (*jonfizo*)
Tkm. **janfeza** (*ca:nfeza:*) **2.** KES, 59
- ¹⁹⁷⁶ **cânfizâlig** Far.+T. NL, 592
- ¹⁹⁷⁷ **cânfizâyendelik** Far.+T. NL, 593
- ¹⁹⁷⁸ **cânfürûz** Far. NL, 593
- ¹⁹⁷⁹ **cângüdâz** Far. NL, 591
- ¹⁹⁸⁰ **cânî** Ar. NL, 591
- ¹⁹⁸¹ **cânib** Ar. **1.** Taraf, etraf, yan, cihet, bölüm. **2.** Hürmet, saygı. **3.** Sebep, neden. NL, 591 (*jonib*)
Özb. **jonib** (*cânib*) **1.** ÖTS, 212; ÖTİL, 288
Tkm. **janyp** (*ca:nıp*) **1.** KES, 59
- ¹⁹⁸² **cânkâh** Far. NL, 591
- ¹⁹⁸³ **cânlıg ~ cânlık** Far.+T. Canlı, diri; hayvan. NL, 591 (*jonlig' ~ jonliq*)
Özb. **jonli** (*cânli*) **2.** Parlak, hayat dolu, hareketli, zinde, enerjik. ÖTS, 212; ÖTİL, 288 **3. mec.** Tam gerçeği gibi, gerçekliği aksettiren. ÖTİL, 288
Tkm. **janly** (*ca:nly*) TTS, 95; TDS, 628 **2.** Anında, canlı yayın. **3.** Hevesli, tutkulu, coşkulu. TDS, 628
- ¹⁹⁸⁴ **cânn** Ar. Dev, peri. NL, 592 (*jonnn*)
Tkm. **jan** (*ca:n*) Cin. KES, 58
- ¹⁹⁸⁵ **cânnevâz** Far. NL, 592
- ¹⁹⁸⁶ **cânperver** Far. Can veren, kuvvet veren. NL, 592 (*jonpärvär*)
Özb. **jonparvar** (*cânparvär*) ÖTS, 213
Tkm. **janperwer** (*ca:nperwer*) KES, 59
- ¹⁹⁸⁷ **cânsız** Far.+T. Cansız, ölü, hayat belirtisi olmayan. NL, 592 (*jonsiz*)
Özb. **jonsiz** (*cânsiz*) **2.** Hareketsiz, ifadesiz, sönük, akımsız. **3. mec.** Cılız, güçsüz, dayanıksız, hâlsiz, dermansız. **4. mec.** Ruhsuz, şevksiz, etkisiz, sıkıcı, ağır, yavaş. **5. mec.** Sessiz, suskun, sus pus olmuş. ÖTS, 213; ÖTİL, 289
Tkm. **jansyz** (*ca:nsız*) TTS, 95; TDS, 628 **2. mec.** Casus, gizli ajan. TTS, 95; TDS, 628 **3.** İfadesiz, sönük, ışiksiz. **4. mec.** Zayıf, cılız, dermansız, dayanıksız. **5.** İnce yapraklı, beyaz çiçekli ot. TDS, 628
- ¹⁹⁸⁸ **cânsipâr** Far. NL, 592
- ¹⁹⁸⁹ **cânsipârlık** Far.+T. NL, 592
- ¹⁹⁹⁰ **cânsûhte** Far. NL, 592
- ¹⁹⁹¹ **cânsûz** Far. NL, 592
- ¹⁹⁹² **cânver ~ cânvâr** Far. Yaşayan şey, yaratık, varlık; hayvan. NL, 590 (*jonvar ~ jonivor*)
Özb. **jonivor** (*cânivâr*) ÖTS, 212; ÖTİL, 288 **2.** Zavallı, çaresiz, biçare. ÖTİL, 288
Tkm. **janawar** (*ca:navar*) TTS, 94; TDS, 627 **2.** Yaşlı ve hasta hayvanlar için kullanılan bir hitap. TTS, 94
- ¹⁹⁹³ **car** Moğ. Haber, duyuru. NL, 566 (*jar*)
Özb. **jar** (*car*) ÖTS, 205; ÖTİL, 273
*Özb. **jar** (*car*) Kanyon. ÖTS, 205; ÖTİL, 273
- ¹⁹⁹⁴ **câri ~ cârî** Ar. **1.** Akıcı, akan; dönen, yürüyen, geçen. **2.** Yürütülen, sürdürülen, yürürlükte olan. **3.** Açık, belli, bariz, aşikâr; görünüş. NL, 593 (*jori ~ joriy*)

- Özb. **jori(y)** (*câri(y)*) 2. ÖTS, 213; ÖTİL, 289
 Tkm. **jary** (*ca:ri:*) 1., 3. KES, 59
- 1995 **cârre** Ar. NL, 593
- 1996 **cârûb** Far. Süpürge. NL, 593 (*jorub*)
 Tkm. **jary** (*ca:ri:*) KES, 59
- 1997 **cârûbkeş** Far. NL, 593
- 1998 **câsûs** Ar. Sır alan, casus, ajan. NL, 593 (*josus*)
 Özb. **josus** (*câsus*) ÖTS, 213; ÖTİL, 289
- 1999 **câvîd** Far. Ebedî, daimî. NL, 582 (*jovid*)
 Tkm. **jawyt** (*ca:vi:t*) KES, 59
- 2000 **câvidân** Far. Ebedî, daimî. NL, 582 (*jovidon*)
 Özb. **jovidon** (*câvidân*) ÖTS, 213
 Tkm. **jawydan** (*ca:vida:n*) KES, 59
- 2001 **câvidâne** Far. NL, 582
- 2002 **câvidânî** Far. NL, 582
- 2003 **cây** Far. Yer, mekân. NL, 584 (*joy*)
 Özb. **joy** (*cây*) ÖTS, 213; ÖTİL, 284 2. Coğrafi yer veya yerleşim yeri, ülke, yurt. 3. Memleketin merkezden uzak, kenar yerleri. 4. Bir şeyin ayrım kısmı, bölümü. 5. Yaşam alanı, ev bark. 6. Arazi, mülk, emlak. 7. İş, hizmet, görev. 8. Aile, hanedan. ÖTİL, 284
 Tkm. **jay** (*ca:y*) TTS, 95; TDS, 630 2. Bina, ev, oda. TTS, 95; TDS, 630 3. Mezar, kabir. TTS, 95
 *Özb. **joy** (*cây*) Sakince, acele etmeden, soğuk kanlı. ÖTİL, 285
- 2004 **câygir** Far. Yerleşen, yer tutan. NL, 584 (*joygir*)
 Tkm. **jaygir** (*ca:ygi:r*) KES, 59 ~ **cagir** (*ca:gi:r*) KES, 56
- 2005 **câzib** Ar. 1. Cazip, çekici, sevimli. 2. İstekli, meyilli, eğilimli, yatkın. NL, 583 (*jozib*)
 Özb. **jozib** (*câzib*) 1. ÖTS, 213; ÖTİL, 284
 Tkm. **jazyp** (*ca:zip*) 1. KES, 60
- 2006 **câzim** Ar. Kesin karar veren, kararlı. NL, 583 (*jozim*)
 Tkm. **cazym** (*ca:zim*) KES, 59
- 2007 **cebbâr** Ar. 1. Kudretli, güçlü; zorba, zor kullanan, azap veren. 2. Allah'ın sıfatlarından biri. NL, 549 (*jäbbor*)
 Özb. **jabbor** (*cäbbâr*) 1. ÖTS, 202 2. ÖTS, 202; ÖTİL, 268 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 268
 Tkm. **jepbar** (*cepba:r*) 1. KES, 62 2. KES, 62; TDS, 635 3. Bir erkek adı. TDS, 635
- 2008 **cebbârlıg** ~ **cebbârlık** Ar.+T. NL, 549
- 2009 **cebbârşifat** Ar. NL, 549
- 2010 **cebe** Moğ. NL, 573
- 2011 **cebeçi** Moğ.+T. NL, 573
- 2012 **cebel** Ar. Dağ. NL, 549 (*jäbäl*)
 Tkm. **jebel** (*cebel*) KES, 60
- 2013 **ceberût** Ar. Büyüklük, ululuk, kibirlik. NL, 549 (*jäbärut*)
 Tkm. **jeberut** (*ceberut*) KES, 60
- 2014 **cebhe** Ar. Alın; yüz, ay yüzlü. NL, 550 (*jäbhä*)
 Özb. **jabha** (*cäbhä*) 1. Ön, cephe, ön taraf. ÖTS, 202; ÖTİL, 268 2. Alan, saha, branş. ÖTİL, 268

- 2015 **cebîn** Ar. 1. Alın, yüzün kaşlar ile saçlar arasındaki bölümü. 2. Alçak, düşük. 3. Yüz, beniz. 4. Güzellik, yüz güzelliği. 5. Baş, kafa. NL, 549 (*jäbin*)
Tkm. **jebin** (*cebi:n*) 1. KES, 60
- 2016 **cebînlik** Ar.+T. NL, 550
- 2017 **Cebrâ'ilâsâ** Ar.+Far. NL, 550
- 2018 **cedd** Ar. Ata, baba, cet. NL, 555 (*jädd*)
Özb. **jad(d)** (*cäd(d)*) ÖTS, 202; ÖTİL, 270
Tkm. **jed** (*ced*) KES, 60
- 2019 **cedde** Ar. NL, 556
- 2020 **ceddeyn** Ar. NL, 556
- 2021 **cedel** Ar. 1. Tartışma, münakaşa, münazara. 2. Gayret gösterme, çaba, özen. NL, 555 (*jädäl*)
Özb. **jadal** (*cädäl*) 1. Hızlı, tez, süratli. 2. Hızlıca, çabukça, aniden, aceleyle. ÖTS, 202; ÖTİL, 269
Tkm. **jedel** (*cedel*) 1. KES, 60; TTS, 98; TDS, 632 2. Kavga. 3. Savaş. KES, 60
- 2022 **cedîd** Ar. 1. Yeni. 2. Aruz veznindeki bahirlerden birinin adı. NL, 556 (*jädid*)
Özb. **jadid** (*cädid*) ÖTİL, 270
Tkm. **jedit** (*cedi:t*) 1. KES, 60; TDS, 633 2. Ceditçilik taraftarı, Cedit hareketine katılan. TDS, 633 ~ **jezit** (*cezi:t*) 2. Ceditçilik taraftarı, Cedit hareketine katılan. TDS, 636
- 2023 **cedvel** Ar. 1. Kitaptaki hat çizgisi, cetvel. 2. Bariyer, engel, duvar; sulama kanalı. 3. İp, fitil; tel; doğru yol; belirlenen kesin proje. NL, 555 (*jädväl*)
Özb. **jadval** (*cädväl*) 1. Cetvel, tablo. ÖTS, 202; ÖTİL, 270 2. Tarife, çizelge. ÖTS, 202 3. Doğru çizgileri çizmeye yarayan araç. ÖTİL, 270
Tkm. **jedwel** (*cedvel*) 1. KES, 60; TTS, 98 2. Kareli defter. 3. Kanal, su arkı. 4. Pergel. KES, 60
- 2024 **cedy** Ar. 1. Dağ keçisi, geyik, karaca; oğlak. 2. On iki burçtan birinin adı. 3. Güneş takvimine göre onuncu ayın Arapça adı. NL, 556 (*jädy*)
Özb. **jady(i)** (*cädy(i)*) 1., 2. ÖTS, 202; ÖTİL, 270 3. ÖTİL, 270
- 2025 **cefâ** Ar. Cefa, zulüm, sitem, azar. NL, 567 (*jäfo*)
Özb. **jafo** (*cäfâ*) ÖTS, 202; ÖTİL, 275
Tkm. **jepa** (*cepa:*) TTS, 99; KES, 62; TDS, 635
- 2026 **cefâcû** Ar.+Far. NL, 568
- 2027 **cefâger** Ar.+Far. Eziyet eden, işkenceci, zalim. NL, 567 (*jäfogär*)
Özb. **jafogar** (*cäfägär*) ÖTİL, 275
- 2028 **cefâgerlik** Ar.+Far.+T. NL, 567
- 2029 **cefâkâr** Ar.+Far. Eziyet eden, zulmeden, zalim. NL, 568 (*jäfokor*)
Özb. **jafokor** (*cäfâkâr*) ÖTS, 202; ÖTİL, 275
- 2030 **cefâkeş** Ar.+Far. Eziyet çeken, ezilen, cefa çeken. NL, 568 (*jäfokäş*)
Özb. **jafokash** (*cäfâkâş*) 2. mec. Çalışkan, emekçi. ÖTS, 202; ÖTİL, 275
Tkm. **jepakeş** (*cepa:keş*) TTS, 99 2. Çalışkan, her bir zorluğun üstesinden gelen, zahmetten kaçmayan. TDS, 635
- 2031 **cefâkîş** Ar.+Far. NL, 568
- 2032 **ceffekâlem** Ar. NL, 568
- 2033 **cehâlet** Ar. Cahillik, bilgisizlik, gaflet. NL, 570 (*jäholät*)
Özb. **jaholat** (*cähälät*) 2. Kızgınlık, hışım, öfke. ÖTS, 202; ÖTİL, 276
Tkm. **jahalat** (*caha:lat*) TTS, 93; KES, 57; TDS, 624
- 2034 **cehân** Far. Cihan, dünya, varlık, âlem. NL, 570 (*jähon*)

- Özb. **jahon** (*cähân*) ÖTS, 203; ÖTİL, 276 2. Dünyadaki bütün insanlar, halklar. ÖTİL, 276 3. *mec.* Kendine has bir âlem, başkalarından farklı olan bir âlem. 4. Bir kadın adı. ÖTİL, 276
- Tkm. **jahan** (*cahan*) TTS, 93; KES, 57; TDS, 624 2. Bir kadın adı. TDS, 624
- 205 **cehânârâ ~ cehânârây** *Far.* Dünyayı süsleyen, bezeyen. NL, 572 (*jähonoro ~ jähonoroy*)
- Tkm. **jahanara** (*cahana:ra:*) KES, 57
- 206 **cehânbânlık** *Far.* +T. NL, 571
- 207 **cehânbîn** *Far.* NL, 571
- 208 **cehândâr** *Far.* Dünyayı ele geçiren, hükümdar, padişah. NL, 571 (*jähondor*)
- Özb. **jähondor** (*cähândâr*) ÖTİL, 276
- Tkm. **jahandar** (*cahanda:r*) KES, 57
- 209 **cehândârlık ~ cehândârlıg** *Far.* +T. NL, 571
- 210 **cehânefrûz** *Far.* NL, 571
- 211 **cehânger** *Far.* NL, 571
- 212 **cehângeşte** *Far.* Seyahat eden, dünyayı gezen. NL, 571 (*jähongäştä*)
- Özb. **jähongashta** (*cähângäştä*) 2. *mec.* Pek çok yer gören, tecrübeli, deneyimli. ÖTS, 203; ÖTİL, 276
- Tkm. **jahankeşde** (*cahankeşde*) TDS, 624
- 213 **cehângir** *Far.* Dünyayı fetheden, galip. NL, 571 (*jähongir*)
- Özb. **jähongir** (*cähângir*) ÖTS, 203; ÖTİL, 276 2. Emperyalist, yayılmacı. 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 276
- Tkm. **jahangir** (*cahanği:r*) TDS, 624; KES, 57
- 214 **cehânküşâ** *Far.* NL, 571
- 215 **cehânnümâ** *Far.* Cihannüma, her yanı görmeye elverişli çatı katı veya kule. NL, 572 (*jähonnämoy*)
- Özb. **jähonnamo** (*cähännämâ*) ÖTİL, 276
- Tkm. **jahannema** (*cehannema:*) KES, 57
- 216 **cehânpehlevânlig** *Far.* +T. NL, 572
- 217 **cehânpenâh** *Far.* NL, 572
- 218 **cehânpeymâ** *Far.* NL, 572
- 219 **cehânpeymâlig** *Far.* +T. NL, 572
- 220 **cehânsûz** *Far.* NL, 572
- 221 **cehântâb** *Far.* NL, 572
- 222 **cehd** *Ar.* Gayret, çaba, didinme. NL, 569 (*jähd*)
- Özb. **jähd** (*cähd*) ÖTS, 202; ÖTİL, 275
- Tkm. **jäht** (*cäht*) KES, 64; TDS, 636
- 223 **cehennem** *Ar.* Cehennem. NL, 568 (*jähännäm*)
- Özb. **jähannam** (*cähännäm*) ÖTS, 202; ÖTİL, 275 2. *mec.* Tahammül edilemeyen şartlara sahip yer. 3. Çok çukur, dipsiz yer. ÖTİL, 275
- Tkm. **jähennem** (*cähennem*) TDS, 636
- *Tkm. **jähennem** (*cähennem*) ‘Ne olursa olsun’ ‘peki, hay hay’ anlamında kullanılan söz. TDS, 636
- 224 **cehim** *Ar.* Cehennem, tamu. NL, 569 (*jähim*)
- Tkm. **jehim**(*cehi:m*) KES, 60
- 225 **cehl** *Ar.* 1. Cahillik, bilgisizlik. 2. Gaflet; cehalet. 3. Bilinen, meşhur Ebu Cehil adlı kişi. NL, 569 (*jähl*)
- Özb. **jahl** (*cähl*) 2. ÖTİL, 275 2. Hışım, öfke, kızgınlık. ÖTS, 202; ÖTİL, 275

- Tkm. jahl (cähl)* 1. KES, 64
- ²⁶⁶ *cehlilik* Ar. + T. NL, 569
- ²⁶⁷ *cehr* Ar. 1. Açık, âşık, belli, ortada. 2. Sesli olarak duyurma, ilan etme. NL, 572 (*jähr*)
- Özb. *jahr (cähr)* 2. ÖTS, 203; ÖTİL, 276 2. Sesli olarak yapılan zikir. ÖTİL, 276
- Tkm. jäh* (*cähr*) 1. KES, 64
- ²⁶⁸ *cehül* Ar. NL, 572
- ²⁶⁹ *cehül* Ar. NL, 601
- ²⁷⁰ *celâ* Ar. Vatandan ayrılma, gurbette olma. NL, 559 (*jälo*)
- Tkm. jela (cela:)* 2. Işık, parıltı, parlaklık. 3. Tören, kutlama; güzellik, görkem. KES, 60
- ²⁷¹ *celâcil* Ar. NL, 560
- ²⁷² *celâdet* Ar. NL, 560
- ²⁷³ *celâl* Ar. Büyük, saygınlık, azamet. NL, 560 (*jälol*)
- Tkm. jela (cela:l)* Büyüklük, yücelik; hışım. KES, 60
- ²⁷⁴ *celâlet* Ar. NL, 560
- ²⁷⁵ *celâliyet* Ar. Ululuk, büyüklük, azamet. NL, 560 (*jäloliyät*)
- Tkm. jela (cela:liyet)* 2. Hışım. KES, 60
- ²⁷⁶ *celâyir* Ar. Bir kabile adı. NL, 560 (*jäloyir*)
- Özb. *jalyir (cälâyir)* ÖTİL, 271
- ²⁷⁷ *celd* Far. NL, 558
- ²⁷⁸ *celdlik* Far. + T. NL, 558
- ²⁷⁹ *celî* Ar. Tuzak, kapan, kement, kölenin boynuna takılan demir halka. NL, 573 (*jeli*)
- Özb. *jela (celä)* Tuzak, kapan. ÖTS, 207; ÖTİL, 276
- ²⁸⁰ *celîlik* Ar. + T. NL, 573
- ²⁸¹ *celîs* Ar. Beraber oturan, bir arada bulunan, sohbet arkadaşı. NL, 559 (*jälis*)
- Tkm. jeli (celi:s)* KES, 61
- ²⁸² *cellâblıg* Ar. + T. Alıp satma, ikinci el satıcılık. NL, 559 (*jälloblig*)
- Özb. *jalloplik (jällâblik)* ÖTS, 203; ÖTİL, 271
- Tkm. jellaplyk (cellaplık)* TDS, 633
- ²⁸³ *cellâd* Ar. Can alıcı, cellat. NL, 559 (*jällod*)
- Özb. *jallod (cällâd)* ÖTS, 203; ÖTİL, 271
- Tkm. jellat (cella:t)* TDS, 633; KES, 61 2. Zalim, zulmeden. TDS, 633; TTS, 98 3. *mec.* Edebiyatta sevgilinin gözü ve bakışı. KES, 61
- ²⁸⁴ *cellâdlıg* Ar. + T. Cellatlık. NL, 559 (*jällodlig*)
- Özb. *jallodlik (cällâdlik)* 2. Zalimlik, yamanlık, acımasızlık. ÖTS, 203; ÖTİL, 271
- Tkm. jellatlyk (cella:tlık)* TDS, 633
- ²⁸⁵ *celle* Ar. NL, 559
- ²⁸⁶ *cem* Ar. 1. Topluluk, cemaat. 2. Meclis ehli. 3. Yığılma, toplanma. 4. Toplanan, yığılan. 5. Hepsi, bütün, hep. NL, 562 (*jäm*)
- Özb. *jam (cäm)* 3., 4. ÖTİL, 271 5. ÖTS, 203
- Tkm. jem (cem)* 1. KES, 61 5. TTS, 98; TDS, 633 3. Hesaplamadan sonra çıkan toplam sayı, miktar; toplam. TTS, 98; TDS, 633 ~ *jemg (cemg)* 5. KES, 61 2. Toplama, biriktirme, yığma. KES, 61

207. **cem'iyet** Ar. 1. İnsan topluluğu, meclis ehli. 2. Sakinlik, sessizlik. 3. Mal mülk, varlık. NL, 563 (*jām'iyāt*)
 Özb. **jamiyat** (*cāmiyāt*) 1. ÖTİL, 271 2. Dernek, kurum. ÖTS, 203; ÖTİL, 271
 3. Belli bir çevreye mensup insanlar grubu. ÖTİL, 271
 Tkm. **jemgyýet** (*cemğiyet*) 1. TTS, 98; TDS, 633 2. Dernek, kurum, kuruluş. 3. Üretim işletmesi, şirket. TDS, 633
208. **cemâat** Ar. 1. Cemiyet, insanlar, topluluk. 2. İnsanlar topluluğu, kalabalık. NL, 561 (*jāmoat*)
 Özb. **jamoat** (*cāmāat*) 1. ÖTS, 203; ÖTİL, 271
 Tkm. **jemagat** (*cema:ğat*) 1. KES, 61; TDS, 633; TTS, 98 2. Namaz kılmak için toplanmış halk. KES, 61
209. **cemâathâne** Ar. + Far. NL, 561
210. **cemâd** Ar. Taş, cansız nesne, mineral. NL, 561 (*jāmod*)
 Tkm. **jemat** (*cema:t*) KES, 61
211. **cemâdât** Ar. Cansız nesneler. NL, 561 (*jāmodot*)
 Tkm. **jemadat** (*cema:da:t*) KES, 61
212. **cemâl** Ar. 1. Güzellik, çekicilik. 2. İyi, hoşluk. 3. Yüz, çehre. NL, 562 (*jāmol*)
 Özb. **jamol** (*cāmāl*) 1., 2. Güzel yüz. ÖTS, 203; ÖTİL, 271 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 271
 Tkm. **jemal** (*cema:l*) 1. KES, 61; TDS, 633 3. KES, 61; TDS, 633 3. Bir kadın adı. TDS, 633
213. **cemâliyet** Ar. Merhamet, iltifat. NL, 562 (*jāmoliyāt*)
 Tkm. **jemalyýet** (*cema:lyet*) Güzellik. KES, 61
214. **cemâlsiz** Ar. + T. NL, 562
215. **cemâze ~ cemmâze** Ar. NL, 561
216. **cemel** Ar. NL, 560
217. **ceмі'** Ar. Hep, bütün, tüm, hepsi. 560 (*jāmi'*)
 Özb. **jami(y)** (*cāmi(y)*) ÖTS, 203; ÖTİL, 271
 Tkm. **jemig** (*cemi:ğ*) KES, 61
218. **cemîl** Ar. 1. Çekici, güzel. 2. İyi, iyice. NL, 560 (*jāmil*)
 Tkm. **jemil** (*cemi:l*) 2. Yüksek mertebeli. KES, 61
219. **cemile** Ar. Çekici, güzel. NL, 560 (*jāmilä*)
 Özb. **jamila** (*cāmilä*) ÖTS, 203; ÖTİL, 271 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 271
 Tkm. **jemile** (*cemi:le*) KES, 61
220. **cemşîdşükûh** Far. NL, 562
221. **cemşîdveş** Far. İran'ın efsanevi hükümdarı Cemşid gibi olan. NL, 562 (*jāmşidvāş*)
 Tkm. **jemşitweş** (*cemşi:tveş*) KES, 62
222. **cenâb** Ar. 1. Mertebe, derece. 2. Dergah, kapı, kat, huzur. NL, 565 (*jānob*)
 Özb. **janob** (*cānāb*) Efendi, bay, beyefendi, hürmet sözü, cenap. ÖTS, 204; ÖTİL, 273
 Tkm. **jenap** (*cena:p*) Saygı ile hitap edildiğinde söylenen söz. TDS, 634
223. **cenâbet** Ar. NL, 565
224. **cenâh** Ar. NL, 565
225. **cenâheyn** Ar. NL, 565
226. **cenâhıayr** Ar. NL, 578
227. **cenâk** Far. NL, 565

- 208 **cenâze** Ar. 1. Cansız beden, ceset. 2. Ceset konulan sandık, tabut. NL, 565 (jännözä)
Özb. **janoza** (cänâzä) Cenaze namazı. ÖTS, 204; ÖTİL, 273
- 209 **cenb** Ar. NL, 564
- 210 **ceng** Far. Cenk, savaş, çarpışma. NL, 564 (jäng)
Özb. **jang** (cäng) ÖTS, 204; ÖTİL, 272 2. Spor oyunlarında tarafların yarışması, müsabaka. 3. mec. Bahis, münazara. ÖTİL, 272
Tkm. **jeñ** (ceñ) TTS, 98; KES, 62; TDS, 634 2. Kavga, tartışma, münazara. TDS, 634
- 211 **cengcûy** Far. NL, 564
- 212 **cengî** Far. NL, 564
- 213 **cenîbet** Ar. NL, 564
- 214 **cenîbetkeş** Ar.+Far. NL, 564
- 215 **cennet** Ar. Cennet, bağ bahçe. NL, 564 (jännät)
Özb. **jannat** (cännät) ÖTS, 204; ÖTİL, 273 2. mec. Her şeyin hazır bulunduğu rahat, sessiz, sakin yer. 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 273
Tkm. **jennet** (cennet) KES, 62; TDS, 634 2. Bir kadın adı. TDS, 634
- 216 **cennetâsâ** Ar.+Far. NL, 565
- 217 **cennetâsâr** Ar.+Far. NL, 565
- 218 **cenûbî** Ar. Güneye ait, güneyli. NL, 566 (jännubiy)
Özb. **janubiy** (cännubiy) ÖTS, 204; ÖTİL, 273
- 219 **cerâhat** Ar. 1. Yara. 2. Azar, paylama; acı. 3. Hastalık. 4. Elem, kaygı. NL, 566 (jähohat)
Özb. **jarohat** (cärâhat) 1., 2. ÖTS, 205; ÖTİL, 274 4. ÖTİL, 274
Tkm. **jerahat** (cera:hat) 1. KES, 62; TDS, 635 ~ **jerhet** (cerhet) 1. KES, 63 2. Kanlı irin, iltihap. TDS, 635; TTS, 99
- 220 **cerâhatlıg** ~ **cerâhatlık** Ar.+T. Yaralı, yaralanmış. NL, 566 (jähohatlıg' ~ jähohatlıq)
Özb. **jarohatli** (cärâhatli) ÖTS, 205; ÖTİL, 274 2. Yaralı kimse. ÖTS, 205 3. mec. Elemlî, kederli. ÖTİL, 274
- 221 **cerde** Ar. NL, 566
- 222 **ceres** Ar. Çingirak, çan. NL, 566 (järäs)
Tkm. **jerres** (ceres) KES, 63
- 223 **cerîb** Ar. NL, 573
- 224 **cerîme** Ar. 1. Günah, suç. 2. Ceza, tazminat. NL, 566 (jähimä)
Özb. **jarima** (cähimä) 1. ÖTİL, 274 2. ÖTS, 205; ÖTİL, 274
Tkm. **jerime** (ceri:me) 2. TDS, 635; TTS, 99
- 225 **cerrebâz** Far. NL, 567
- 226 **cesed** Ar. Gövde, cisim, ten, beden; kemik; ölünün külleri. NL, 567 (jäsäd)
Özb. **jasad** (cäsäd) 1. Ceset, ölü. ÖTS, 205; ÖTİL, 274 2. Gövde, beden. ÖTİL, 274
Tkm. **jeset** (ceset) 1. Ten, endam, beden, vücut. 2. Cansız beden, ölü. KES, 63; TDS, 635
- 227 **cesîm** Ar. NL, 567
- 228 **ceste ceste** Far. NL, 567
- 229 **ceşn** Far. NL, 568
- 230 **cet** Far. Hayvan oynatıcı. NL, 567 (jät)
*Tkm. **jet** (cet) Kavgalı olan, araları açık olan. TTS, 99; TDS, 635

2121. **cev** *Far.* Arpa; küçük, sıradan. NL, 550 (*jäv*)
Tkm. **jöw** (*cöv*) KES, 66; TDS, 644 2. Çok az miktar. KES, 66
2122. **cevâb** *Ar.* Cevap, yanıt. NL, 551 (*jävob*)
Özb. **javob** (*cävâb*) 2. İzin, müsaade, ruhsat. ÖTS, 206; ÖTİL, 268
Tkm. **jowap** (*cova:p*) KES, 66 ~ **jogap** (*coğa:p*) TTS, 102; TDS, 639 2.
Çözme, çözüm. TTS, 102; TDS, 639 3. İzin, ruhsat, müsaade. TDS, 639
2123. **cevâd** *Ar.* NL, 551
2124. **cevâhir** *Ar.* 1. Cevherler, kıymetli taşlar. 2. Derin anlamlı sözler. 3. İnci, mücevher, kıymetli şeyler. NL, 552 (*jävohir*)
Özb. **javohir** (*cävâhir*) 1. ÖTİL, 269 3. ÖTS, 206; ÖTİL, 269
Tkm. **jowahyr** (*cova:hır*) KES, 66 ~ **jowahyr** (*cova:hır*) 3., 2. Solmayan boya, renk. 3. Keskin zekâlı, ferasetli. 4. Bir erkek adı. TDS, 643
2125. **cevâhirefşânlık** *Ar. + Far. + T.* NL, 553
2126. **cevâhirfîşân** *Ar. + Far.* NL, 553
2127. **cevâhirlık** *Ar. + T.* NL, 553
2128. **cevâhirnişâr** *Ar.* NL, 553
2129. **cevân** *Far.* Genç, yiğit, yeni yetme. NL, 552 (*jävon*)
Özb. **juvon** (*cüvân*) 1. Evli ama genç kadın. 2. Kocasından boşanan veya dul kalan kadın. 3. İffetini kaybeden kız. ÖTS, 215; ÖTİL, 290
Tkm. **juwan** (*cuva:n*) TTS, 104; KES, 68; TDS, 645
2130. **cevânbaht** *Far.* Mutlu, bahtlı, şanslı, bahtiyar. NL, 552 (*jävonbaxt*)
Özb. **juvonbaxt** (*cüvânbaht*) ÖTS, 215; ÖTİL, 290
2131. **cevânib** *Ar.* Etraflar, taraflar, yanlar. NL, 552 (*jävonib*)
Özb. **javonib** (*cävânib*) ÖTS, 206; ÖTİL, 269
Tkm. **jewanyp** (*ceva:nıp*) KES, 63
2132. **cevânmerd** *Far.* Cömert, himmetli, yüce gönüllü. NL, 552 (*jävonmârd*)
Özb. **juvonmard** (*cüvân mard*) 2. Gözü pek, mert, cesur, yürekli, yiğit. ÖTS, 215; ÖTİL, 290
Tkm. **juwanmert** (*cuva:nmert*) KES, 68
2133. **cevârih** *Ar.* NL, 552
2134. **cevdetlik** *Ar. + T.* NL, 550
2135. **cevek** (?) NL, 550
2136. **cevel(a)ki** *Far.* NL, 551
2137. **cevf** *Ar.* NL, 553
2138. **cevher** *Ar.* 1. Cevher, kıymetli taş. 2. Esas; unsur; mahiyet. 3. Nadir, az bulunur, değerli. 4. İnce duygular. 5. Hayat. 6. Taze, temiz, arı. NL, 554 (*jävähär*) *bk. gevher* *Far.* NL, 386 (*gävähär*); *bk. güher* NL, 429 (*guhär*)
Özb. **javhar** (*cävähär*) 1. ÖTS, 206; ÖTİL, 269 3., 3. *mec.* Güç, gayret, enerji. 4. Asit. 5. Bir erkek veya kadın adı. ÖTİL, 269
Tkm. **jöwher** (*cövher*) 1. KES, 66; TDS, 644 2. Edebi söz, güzel söz. KES, 66 3. Gerçek, hakikat, esas. KES, 66 4. Canlı boya, renk. 5. Zeki, akıllı, ferasetli. 6. Bir erkek adı. TDS, 644
2139. **cevherdâr** *Ar. + Far.* Parlak, ışıltılı; cevherli. NL, 554 (*jävähärdor*)
Tkm. **jöwherdar** (*cövherda:r*) 1. Cevherli, kıymetli taşlı. 2. Tabî bir zekâyâ sahip olan. KES, 66
2140. **cevherî** *Ar.* NL, 554
2141. **cevhermişâl** *Ar.* NL, 555
2142. **cevherşinâs** *Ar. + Far.* NL, 555

- 2143 **cevk** *cevk* (?) NL, 554
- 2144 **cevlân** Ar. 1. Canlılık, hareket; gezme, gezinme, dolaşma. 2. Hamle, hücum, atak. NL, 551 (*jävlon*)
Özb. **javlon** (*cävlân*) 1. ÖTİL, 268 2. Zarif, latif, ince, hoş, nazik. ÖTS, 206 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 268
Tkm. **jöwlan** (*cövla:n*) 1. KES, 66; TDS, 644 2. Başboşluk. 3. Beceriklilik, iş. KES, 66 ~ **jöwelan** (*cövela:n*) 1. KES, 66 2. Başboşluk. 3. Beceriklilik, iş. KES, 66
- 2145 **cevlângeh** Ar. + Far. Gezilen yer, dolaşılan yer, meydan. NL, 551 (*jävlongäh*)
Tkm. **jöwlangeh** (*cövlangeh*) KES, 66
- 2146 **ceвлеhe** (?) NL, 551
- 2147 **cevligen** Far. NL, 573
- 2148 **cevr** Ar. Zulüm, cefa, eziyet, adaletsizlik. NL, 553 (*jävr*)
Özb. **javr** (*cävr*) ÖTS, 206; ÖTİL, 269 ~ **jabr** (*cäbr*) ÖTS, 202; ÖTİL, 268
Tkm. **jöwr** (*cövr*) KES, 66 ~ **jebir** (*cebir*) TTS, 97; TDS, 632; KES, 60
- 2149 **cevrkeş** Ar. + Far. NL, 553
- 2150 **cevşen** Far. Zırh, savaş giysisi. NL, 554 (*jävşän*)
Tkm. **jöwşen** (*cövşen*) KES, 66; TDS, 644
- 2151 **cevzâ** Ar. On iki burçtan birinin adı, ikizler burcu. NL, 550 (*jävzo*)
Özb. **javzo** (*cävzâ*) ÖTS, 206; ÖTİL, 268 2. Güneş yılı takviminde üçüncü ayın Arapça adı. ÖTİL, 268
Tkm. **jöwza** (*cövza:*) KES, 66
- 2152 **ceyb** Ar. 1. Cep, kese. 2. Yaka, giysi yakası. 3. Yan, yakınlık. NL, 558 (*jäyb*)
Özb. **jayb** (*cäyb*) 1. ÖTS, 206; ÖTİL, 270
Tkm. **jeyp** (*ceyp*) 1., 2. KES, 63 ~ **jübi** (*cübi*) 1. TDS, 646
- 2153 **ceyrân** Moğ. Geyik, ceylan, karaca. NL, 558 (*jäyron*)
Özb. **jayran** (*cäyran*) ÖTS, 206; ÖTİL, 271
Tkm. **jeran** (*ceren*) TTS, 99; TDS, 635
- 2154 **ceyş** Ar. Asker, ordu. NL, 558 (*jäyş*)
Tkm. **jeş** (*ceyş*) KES, 63
- 2155 **cez'** Ar. NL, 558
- 2156 **cezâ** Ar. 1. Karşılık, bedel; mükâfat, ödül. 2. Ceza, yaptırım. NL, 557 (*jäzo*)
Özb. **jazo** (*cäzâ*) 1. ÖTİL, 270 2. ÖTS, 207; ÖTİL, 270
Tkm. **jeza** (*ceza:*) 2. TTS, 99; TDS, 635; KES, 64
- 2157 **ceza'** Ar. NL, 556
- 2158 **cezâlet** Ar. NL, 558
- 2159 **cezâyir** Ar. 1. Adalar. 2. Bir ülke adı, Cezayir. NL, 558 (*jäzoyir*)
Özb. **jazoir** (*cäzâir*) 2. ÖTS, 207
Tkm. **jezâyir** (*ceza:yir*) 1. KES, 63
- 2160 **cezb** ~ **cezbe** Ar. 1. Kendine çekme, bağlama, cezbetme; heyecanlanma. 2. Tarikat ehlinin kendinden geçme hâli. NL, 557 (*jäzb* ~ *jäzbä*)
Özb. **jazb** (*cäzb*) 1. ÖTS, 206; ÖTİL, 270
Tkm. **jezbe** (*cezbe*) KES, 63
- 2161 **cezîre** Ar. 1. Ada; coğrafi yer adı. 2. Sık, ağaçlık, çalılık, orman. NL, 557 (*jäzirä*)
Özb. **jazira** (*cäzirä*) 1. ÖTS, 206
Tkm. **jezire** (*cezi:re*) 1. KES, 64; TDS, 636
- 2162 **cezm** Ar. Kesin, kati, mükerrer; karar, niyet. NL, 557 (*jäzm*)

- Özb. **jazm** (*cāzm*) ÖTS, 207; ÖTİL, 270
- 2163 **cığ** Feryat etme, bağırma. NL, 581 (*jig'*)
Özb. **jig'** (*ciğ*) ÖTS, 211; ÖTİL, 283 2. Kaynayan semaver, demlik vs.den çıkan ses. ÖTİL, 283
- 2164 **cız u bız** Ateşte kızartılan yiyeceklerin pişerken çıkardığı ses. NL, 575 (*jizubiz*)
Özb. **jizbiz** (*cizbiz*) ÖTİL, 277 ~ **jazbuz**(*cazbuz*) ÖTİL, 270
- 2165 **cibâl** Ar. Dağlar. NL, 573 (*jibol*)
Tkm. **jibal** (*ciba:l*) Dağ, dağlık. KES, 64
- 2166 **cibillet** Ar. 1. Huy, yaratılış, tabiat. 2. Büyüklük. NL, 573 (*jibillet*)
Tkm. **jibillet** (*cibillet*) 1. KES, 64
- 2167 **cibillî** Ar. NL, 573
- 2168 **cicey-** ~ **ciyey-** NL, 575
- 2169 **ciciglig** NL, 575
- 2170 **cid(d)** Ar. Gayret, çaba, didinme. NL, 575(*jid(d)*)
Özb. **jidd** (*cidd*) ÖTİL, 277
- 2171 **cidâl** Ar. Zıtlasma, niza, kavga, çekişme; savaş. NL, 575 (*jidol*)
Tkm. **jidal** (*cida:l*) KES, 64
- 2172 **cîfe** Ar. Leş, kokan et, ceset; haram olan hayvan, murdar hayvan. NL, 581 (*jifä ~ jiyfä*)
Tkm. **jife** (*ci:fe*) Leş, ceset. KES, 64
- 2173 **ciger** Far. Ciğer, bağır; yürek. NL, 573 (*jiger*)
Özb. **jigar** (*cigär*) Karaciğer. ÖTS, 207; ÖTİL, 277 2. Hayvanların yemek için pişirilen organı. 3. mec. Yakın akraba. ÖTİL, 277
Tkm. **jiger** (*ciğer*) KES, 64; TDS, 637 2. Karaciğer. TTS, 101
*Tkm. **jiger** (*ciğer*) 1. Akçaağaç, isfendan. TTS, 101 2. Genç sülün, gencecik. TDS, 637
- 2174 **cigergâh** Far. En can alıcı yer. NL, 574 (*jigärgoh*)
Özb. **jigargoh** (*cigärgâh*) ÖTİL, 277
- 2175 **cigergûn** ~ **cigergûne** Far. NL, 574
- 2176 **cigergûşe** Far. 1. Aziz evlat; ciğerpare. 2. Yakın akraba, evlat. NL, 574 (*jigärguşä*)
Özb. **jigargo'sha** (*cigärgöşä*) Yakın akraba. ÖTS, 207; ÖTİL, 277
Tkm. **jigergüwşe** (*ciğergüvşe*) KES, 64
- 2177 **cigerhâr** Far. NL, 574
- 2178 **cigerhârlık** Far. + T. NL, 574
- 2179 **cigerhûn** Far. Mazlum, bağırı kanayan, kaygı ve elem çeken; âşık. NL, 574 (*jigärhun*)
Özb. **jigarxun** (*cigärxun*) ÖTS, 207
Tkm. **jigerhun** (*ciğerhu:n*) KES, 65
- 2180 **cigerrîş** Far. NL, 574
- 2181 **cigersûz** Far. Yürek yakan, azap veren, acı veren. NL, 574 (*jigärsuz*)
Tkm. **jigersuz** (*ciğersu:z*) 2. Yüreği yanan, üzülen. KES, 65
- 2182 **cigertâb** Far. NL, 574
- 2183 **cihâd** Ar. Din yolunda savaşma, cihat. NL, 582 (*jihod*)
Özb. **jihod** (*cihâd*) ÖTİL, 284
Tkm. **jahat** (*cahat*) KES, 57 2. Çalışma, elinden geleni yapma. KES, 57
- 2184 **cihât** Ar. NL, 582
- 2185 **cihâz** Ar. Eşya, malzeme, araç gereç. NL, 582 (*jihoz*)

- Özb. **jihaz** (*cihâz*) ÖTS, 208; ÖTİL, 284
 Tkm. **jahaz** (*caha:z*) 2. Çeyiz. 3. Endam, beden. KES, 57
- 2185 **cihet** Ar. 1. Taraf, yön, etraf. 2. Sebep, gerekçe. NL, 581 (*jihât*)
 Özb. **jihat** (*cihât*) 1. ÖTS, 208; ÖTİL, 284
 Tkm. **jâhet** (*câhet*) 1. TTS, 97; TDS, 636
- 2187 **cihetsiz** Ar. + T. NL, 581
- 2188 **cilâ** Ar. Parlaklık, ışıltı. NL, 577 (*jilo*)
 Özb. **jilo** (*cilâ*) ÖTS, 208; ÖTİL, 279 2. *mec.* Güzellik, görk. ÖTİL, 279
- 2189 **cild** Ar. 1. Cilt, kılıf, kapak. 2. Deri, ten. NL, 577 (*jild*)
 Özb. **jild** (*cild*) 1. ÖTS, 208; ÖTİL, 278 2. Eski zamanlarda öğrencilerin kullandığı çanta, torba. 3. Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri. ÖTİL, 278 ~ **jilt** (*cilt*) 1., 2. Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri. ÖTS, 208
 Tkm. **jilt** (*cilt*) 1. TTS, 102; KES, 65; TDS, 638 2. KES, 65 3. Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri. TDS, 638
- 2190 **cilev** ~ **cilâv** Dizgin. NL, 575 (*jilav* ~ *jilov*)
 Özb. **jilov** (*cilâv*) ÖTS, 208; ÖTİL, 279 2. *mec.* İdare etme mekanizması, kendi hükmünü uygulama yöntemi. ÖTİL, 279
- 2191 **cilve** Ar. 1. Parlaklık, parıltı, ışıldama. 2. Güzel, cazibeli; naz, işve. 3. Gidiş, yürüyüş. NL, 575 (*jilvâ*)
 Özb. **jilva** (*cilvâ*) 1., 2. ÖTS, 208; ÖTİL, 278
 Tkm. **jilwe** (*cilve*) 1. KES, 65; TDS, 638 2. TTS, 102; KES, 65; TDS, 638
- 2192 **cilveârâ** Ar. + Far. NL, 577
- 2193 **cilvegâh** ~ **cilvegeh** Ar. + Far. NL, 577
- 2194 **cilveger** Ar. + Far. 1. Cilveli, işveli, nazlı. 2. Yanstıyarak görünen, akseden, beliren. NL, 576 (*jilvâgâr*)
 Özb. **jilvagar** (*cilvâgâr*) 1. ÖTS, 208; ÖTİL, 278 2. Parlak, ışıltılı, işveli. ÖTS, 208
 Tkm. **jilweger** (*cilveğër*) 1. KES, 65
- 2195 **cilvegerlik** Ar. + Far. + T. NL, 576
- 2196 **cilvegüster** Ar. + Far. NL, 577
- 2197 **cilvenümâ(y)** Ar. + Far. 1. Cilve gösteren, cilve yapan. 2. Güzelleşen, yüz gösteren. NL, 577 (*jilvânämoy*)
 Tkm. **jilwenema** (*cilvenema:*) KES, 65
- 2198 **cilvesâz** Ar. + Far. NL, 577
- 2199 **cîm** Ar. Arap alfabesinde c sesini gösteren harfin adı. NL, 578 (*jim*)
 *Özb. **jim** (*cim*) Sessizce, usulca, hareketsizce, sakince. ÖTS, 209; ÖTİL, 280
 2. ‘Sessiz ol, sessiz dur’ anlamı veren ünlem sözü. ÖTİL, 280
 Tkm. **jim** (*ci:m*) KES, 65; TDS, 638
- 2200 **cin(n)** Ar. Cin; peri, melek. NL, 5778 (*jin(n)*)
 Özb. **jîn** (*cin*) Cin, ruh, hayalet. ÖTS, 209; ÖTİL, 280 2. *mec.* Kişinin tabiatı, kişilik, karakter.
 Tkm. **jyn** (*cin*) TTS, 100; TDS, 652
 *Özb. **jîn** (*cin*) Çınlama, çın diye ses çıkarma. ÖTİL, 281
 *Özb. **jîn** (*cin*) Pamuklu kumaş. ÖTİL, 280
- 2201 **cinân** Ar. Cennet. NL, 578 (*jinon*)
 Tkm. **jenan** (*cena:n*) KES, 62
 *Tkm. **jenan** (*cena:n*) Yürek, gönül. KES, 62

- *Tkm. **jenan** (*cena:n*) 1. Aşığın sevgilisi, yâr. 2. Güzel kadın. TDS, 634
- 212 **cinânveş** Ar.+Far. NL, 578
- 213 **cinâyet** Ar. Ayıp, günah; ağız cezaya sebep olan suç. NL, 578 (*jinoyät*)
Özb. **jinoyat** (*cinâyät*) 2. *mec.* Kötü sonuçlar doğuran zararlı davranış. ÖTS, 210; ÖTİL, 281
Tkm. **jenâyât** (*cena:yat*) KES, 62; TDS, 634 2. Cinayet, cürüm, suç. TTS, 98 3. Kötü sonuçlar doğuran yanlış, zararlı davranış. TDS, 634
- 214 **cins** Ar. 1. Tür, cins, nevi. 2. Kabile, kavim. 3. Kumaş; mal, ticari ürün. NL, 578 (*jins*)
Özb. **jins** (*cins*) 1., 2. Cins, cinsiyet. 3. Tabaka, sınıf, takım. ÖTS, 210; ÖTİL, 282 4. Yer kabuğunun görünen katmanını oluşturan mineral, toprak tabakası. ÖTİL, 282
Tkm. **jyns** (*cins*) 1. KES, 64; TDS, 653 2. Tabiat, yaratılış; ahlâk, huy, karakter. KES, 64 3. Soy, nesil. KES, 64 4. Mal, zenginlik, servet. KES, 64 5. Cins, cinsiyet. TTS, 100; TDS, 653 6. Kaya, toprak tabakası. TTS, 100; TDS, 653 7. İnsan ırkından olmayan mahlûk. TDS, 653
- 215 **cinsiyet** Ar. NL, 579
- 216 **cirm** Ar. NL, 579
- 217 **cism** Ar. 1. Gövde, ceset, cüsse; organizma. 2. Madde, varlık, cisim. 3. Biçim, form. 4. Asıl, mahiyet. 5. Gökyüzünün görünen kısmı. 6. Çehre, görünüş. 7. Sabır, tahammül, katlanma. NL, 580 (*jism*)
Özb. **jism** (*cism*) 1. ÖTİL, 283 2. ÖTS, 210; ÖTİL, 283 5. ÖTİL, 283
Tkm. **jisim** (*cisim*) 1. KES, 65; TDS, 639 2. TTS, 102; KES, 65; TDS, 639
- 218 **cismânî** Ar. Cisimle ilgili, bedenle ilgili. NL, 581 (*jismoniy*)
Özb. **jismoniy** (*cismâniy*) ÖTS, 211; ÖTİL, 283
- 219 **civâr ~ cevâr** Ar. 1. Etraf, yan, yakın yer. 2. Komşu. NL, 552 (*jivor ~ jâvor*)
Tkm. **jewar** (*ceva:r*) KES, 63
- 220 **civâr** Ar. Yakın yer, etraf, civar. NL, 573 (*jivor*)
Tkm. **jewar** (*ceva:r*) KES, 63
- 221 **cizm** Ar. NL, 575
- 222 **cogi (coki)** Far. NL, 602
- 223 **cogilik** Far.+T. NL, 602
- 224 **cönk I** Far. NL, 603
- 225 **cönk II** Far. NL, 603
- 226 **cör (?)** NL, 603
- 227 **cû'** Ar. NL, 601
- 228 **cûce** Far. 1. Cıvıv, yavru kuş, cücük. 2. Evlat, çocuk, yavru. NL, 602 (*jo'jâ*)
Özb. **jo'ja** (*cöcä*) ÖTS, 215; ÖTİL, 292
Tkm. **jüýje** (*cüyce*) 1. TTS, 105; TDS, 649 2. Giysilerin üzerine işlenen bir nakış. TDS, 649
- 229 **cûd** Ar. NL, 595
- 230 **cugrât (?)**. NL, 601
- 231 **cul** Ar. Çul, örtü, atkı, el dokuması kumaş. NL, 597 (*jul*)
Özb. **jul** (*cul*) ÖTS, 214; ÖTİL, 290
Tkm. **jul** (*cul*) 2. Elbise, üst giyecek. TTS, 104; TDS, 645
- 232 **culdu** Moğ. NL, 558
- 233 **cum'a** Ar. Haftanın günlerinden biri, Cuma günü. NL, 598 (*jum'a*)

- Özb. **juma** (*cuma*) 2. Cuma namazı. ÖTS, 214; ÖTİL, 291 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 291 ~ **jum'a** (*cum'a*) ÖTİL, 291
Tkm. **juma** (*cuma:*) 2. Bir erkek adı. TDS, 645
- 224 **cuna** (?) NL, 599
- 225 **cûnâbâdlıg** (?) NL, 603
- 226 **cûş** Far. 1. Kaynama, galeyan, ayaklanma. 2. Zevk, şevk. NL, 603 (*jo'sh*)
Özb. **jo'sh** (*cöş*) ÖTS, 216; ÖTİL, 293
- 227 **cûşân** Far.
- 228 **cuvun** Far. NL, 595
- 229 **cûy I** Far. Ark, dere, akarsu. NL, 602 (*jo'y*) bk. **cûye** NL, 604 (*jo'yä*)
Özb. **jo'yak** (*cöyäk*) ÖTS, 216; ÖTİL, 293
Tkm. **juý** (*cu:y*) KES, 68 ~ **ju** (*cu:*) KES, 66
- 230 **cûy II** Far. Eklendiği sözcüğe 'isteyen, arayan' anlamı veren Farsça ek. NL, 602 (*jo'y*)
Tkm. **juý** (*cu:y*) KES, 68 ~ **ju** (*cu:*) KES, 67
- 231 **cûyâ** Far. NL, 602
- 232 **cûybâr** Far. 1. Ark, küçük kanal, çay, dere. 2. Hakikat akımı. 3. Nasipli, nasiplenmiş. NL, 602 (*jo'ybor*)
Tkm. **juýbar** (*cu:yba:r*) 1. KES, 68
- 233 **cûye** Far. Ark, dere, akarsu. NL, 604 (*jo'yä*) bk. **cûy I** NL, 602 (*jo'y*)
Özb. **jo'yak** (*cöyäk*) ÖTS, 216; ÖTİL, 293
Tkm. **juý** (*cu:y*) KES, 68 ~ **ju** (*cu:*) KES, 66
- 234 **cûyende** Far. İsteyen, talep eden; arayan, araştıran. NL, 604 (*jo'yändä*)
Tkm. **juýende** (*cu:yende*) KES, 68
- 235 **cûyendelig** Far. +T. NL, 604
- 236 **cûb** Ar. NL, 601
- 237 **cübbe** Ar. 1. Boyu uzun, kolları uzun ve geniş giysi. 2. Savaş giysisi. NL, 595 (*jubbä*)
Özb. **jubba** (*cübbä*) ÖTİL, 290 ~ **guppi** (*güppi*) 1. ÖTİL, 199
Tkm. **jüpbe** (*cüpbe*) 1. KES, 69; TDS, 647
- 238 **cüdâ** Far. Ayrılık, firak. NL, 595 (*judo*)
Özb. **judo** (*cüdâ*) Ayrı, yoksun, mahrum, ayrılmış. ÖTS, 214; ÖTİL, 290
Tkm. **juda** (*cuda:*) Ayrı, uzağa düşen. KES, 67
- 239 **cüdâlg** Far. +T. Ayrılık, hicran. NL, 596 (*judolig'*)
Özb. **judolik** (*cüdâlik*) ÖTS, 214; ÖTİL, 290
- 240 **cüft** Far. 1. Çift, tek olmayan, iki tane. 2. Karı koca, erkek ve kadın. NL, 601 (*juft*)
Özb. **juft** (*cüft*) 1., 2., 3. Daima birlikte olan, yoldaş. 4. Arkadaş, dost. ÖTS, 214; ÖTİL, 292
Tkm. **jübüt** (*cübüt*) 1. TTS, 104; TDS, 646 2. TDS, 646
- 241 **cühhâl** Ar. Cahiller, bilgisizler. NL, 601 (*juhhol*)
Tkm. **juhhal** (*cuhha:l*) KES, 67
- 242 **cühûd** Ar. Yahudi. NL, 601 (*juhud*)
Özb. **juhud** (*cuhud*) ÖTS, 214; ÖTİL, 292 ~ **jugud** (*cugud*) ÖTS, 214
- 243 **cülge** Yeşillik alan, yayla, otlak. NL, 597 (*julgä*)
Tkm. **jülge** (*cülge*) Boğaz, dağ boğazı; vadi, dere. TTS, 104; TDS, 646
- 244 **cüllâb** Ar. NL, 597
- 245 **cülûs** Ar. Meclis, oturum. NL, 597 (*julus*)

- Tkm. julus (culu:s)* 1. Namaz kılariken diz üzerine çökme. 2. Tahta çıkma, oturma. KES, 67
- 246 **cüm** Ar. NL, 598
- 247 **cümâdülâhir** Ar. Hicri takvimde altıncı ayın adı. NL, 598 (*jumodulohir*)
Özb. **jumodiloxir** (*cümâdilâxir*) ÖTİL, 291
Tkm. jumadylahyr (cuma:dila:hır) TDS, 645
- 248 **cümâdülevvel** Ar. Hicri takvimde beşinci ayın adı. NL, 598 (*jumodulävväl*)
Özb. **jumodilavval** (*cümâdilävväl*) ÖTİL, 291
Tkm. jumadylowwal (cuma:dilovval) TDS, 645
- 249 **cümâdüssânî** Ar. Hicri takvimde altıncı ayın adı. NL, 598 (*jumodussoniy*)
Özb. **jumodissoni(y)** (*cümâdissâni(y)*) ÖTİL, 291
- 250 **cümân/cemân** Ar. NL, 598
- 251 **cümel** Ar. NL, 598
- 252 **cümle** Ar. Bütün, hep, hepsi. NL, 598 (*jumlä*)
Özb. **jumla** (*cümlä*) 2. Cümle, tümce, sözcükler dizisi. ÖTS, 214; ÖTİL, 291
Tkm. jümle (cümle) KES, 68; TDS, 647 2. Cümle, tümce, sözcükler dizisi. TTS, 104; KES, 68; TDS, 647
- 253 **cümletül mülk** Ar. NL, 598
- 254 **cünbüş** Far. Hareket, kıpırdanma. NL, 599 (*junbuş*)
Özb. **junbish** (*cünbiş*) ÖTS, 214; ÖTİL, 291
Tkm. jünbüş (cünbüş) KES, 68; TDS, 647
- 255 **cünbüşnü mâ** Far. NL, 599
- 256 **cünun** Ar. 1. Delilik, divanelik, çıldırma. 2. Âşıklık, kararsızlık. NL, 599 (*junun*)
Özb. **junun** (*cünun*) 1., 2. Deli, çılgın, cinli. ÖTS, 215; ÖTİL, 291
Tkm. junun (cunu:n) KES, 67
- 257 **cünûnluk** Ar.+T. NL, 599
- 258 **cünûnsız** Far.+T. NL, 599
- 259 **cür'a** Ar. NL, 600
- 260 **cür'açeş** Far. NL, 600
- 261 **cür'adân** Ar.+Far. NL, 600
- 262 **cür'ağôr** Ar.+Far. NL, 600
- 263 **cür'akeş** Ar.+Far. NL, 600
- 264 **cür'akeşlik** Ar.+Far.+T. NL, 600
- 265 **cür'et** Ar. Cesaret, cüret, gayret, yüreklilik. NL, 600 (*jür'ät*)
Özb. **jur'at** (*cür'ät*) ÖTS, 215; ÖTİL, 291 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 291
Tkm. jür'ät (cür'ät) KES, 69
- 266 **cürm** Ar. Ayıp, günah. NL, 599 (*jurm*)
Tkm. jurm (curm) KES, 67 ~ **jürüm** (*cürüm*) TDS, 648
- 267 **cürmâne** Ar.+T. NL, 599
- 268 **cürmşû** Ar.+Far. NL, 599
- 269 **cürûh** Ar. NL, 600
- 270 **cüsse** Ar. Beden, vücut, gövde, cüsse. NL, 600 (*jussä*)
Özb. **jussa** (*cüssä*) ÖTS, 215; ÖTİL, 291
Tkm. jüsse (cüsse) KES, 69
- 271 **cüsselik ~ cüsselik** Ar.+T. Cüsseli, iri yarı, yapılı. NL, 601 (*jussälik ~ jussäliq*)
Özb. **jussali** (*cüssäli*) ÖTS, 215; ÖTİL, 292
- 272 **cüst ü cû(y)** Far. Arama, arayış, soruşturma, araştırma. NL, 601 (*justujo 'y*)
Tkm. jüstijuý (cüsticu:y) KES, 69

- 2273 **cüvânbaht** *Far.* Bahtı açık, talihli, bahtiyar. NL, 595 (*juvonbaxt*)
Özb. **juvonbaxt** (*cüvânbaht*) ÖTS, 215; ÖTİL, 290
- 2274 **cüvângâr** (?) NL, 595
- 2275 **cüvânmerd** *Far.* Cömert, eli açık, yüce gönüllü. NL, 595 (*juvonmârd*)
Özb. **juvonmard** (*cüvânârd*) 2. Gözü pek, cesur, mert, yürekli, yiğit. ÖTS, 215; ÖTİL, 290
Tkm. **juwanmert** (*cuva:nmert*) KES, 68
- 2276 **cüz ~ cüzv** *Ar.* 1. Başka, farklı, ayrı. 2. Ufak, az, bir şeyin bir kısmı, bir tanesi. 3. Organ, vücudun organları, bölümleri. NL, 596 (*juz ~ juzv*)
Özb. **juz** (*cüz*) 1. Kısım, bölüm, parça, pay, hisse. 2. Dikilen defter veya kitap sayfalarının birleştirilen, tutturulan her bir kısmı. ÖTS, 215; ÖTİL, 290
Tkm. **juzw** (*cuzv*) 2., 2. Bölüm, kısım; Kur'an'ın ayrıldığı otuz bölümden her biri. KES, 68
- 2277 **cüz'** *Ar.* NL, 597
- 2278 **cüz'î** *Ar.* Azıcık, biraz, az, önemsiz, değersiz. NL, 597 (*juz'iy*)
Özb. **juz'iy** (*cüz'iy*) ÖTS, 215; ÖTİL, 290
- 2279 **cüz'iyât** *Ar.* NL, 597
- 2280 **cüzvdân** *Ar.+Far.* Cüzdan, çanta. NL, 596 (*juzvdon*)
Özb. **juzdon** (*cüzdân*) Klasör, dosya, doküman kabı. ÖTS, 215; ÖTİL, 290 2. Evrak çantası, çanta. ÖTİL, 290
- 2281 **cüzvî** *Ar.* 1. Kısmen, hususi. 2. Azıcık, biraz, az, önemsiz, değersiz. NL, 597 (*juzviy*)
Özb. **juz'iy** (*cüz'iy*) 2. ÖTS, 215; ÖTİL, 290

Ç ç

- 2282 **çâbuk** *Far.* NL-3, 472
- 2283 **çâbukdest** *Far.* NL-3, 472
- 2284 **çâbukendiş(e)** *Far.* NL-3, 472
- 2285 **çâbukhayâl** *Far.+Ar.* NL-3, 472
- 2286 **çâbukhîz** *Far.* NL-3, 473
- 2287 **çâbuklük** *Far.+T.* NL-3, 472
- 2288 **çâbukrağam** *Far.+Ar.* NL-3, 472
- 2289 **çâbüksüvâr** *Far.* At koşturan, ata iyi binen. NL-3, 472 (*çobuksuvor*)
Tkm. **çapyksuwar** (*ça:pıksuva:r*) 2. Çevik, canlı at. KES, 70 ~ **çabuksewar** (*ça:bukseva:r*) 2. Çevik, canlı at. KES, 70
- 2290 **çâder** *Far.* Çadır, otağ. NL-3, 473 (*çodâr*)
Tkm. **çadyr** (*ça:dır*) TTS, 106; TDS, 185
- 2291 **çâdernişîn** *Far.* NL-3, 473
- 2292 **çâderşeb** *Far.* NL-3, 473
- 2293 **çâdır** *Far.* Çadır, otağ. NL-3, 473 (*çodir*)
Özb. **chodir** (*çâdır*) ÖTS, 548; ÖTİL-II, 376
Tkm. **çadyr** (*ça:dır*) TTS, 106; TDS, 185
- 2294 **çâdırşeb** *Far.* NL-3, 473
- 2295 **çağana** *Far.* NL-3, 458
- 2296 **çağander** (?) NL-3, 458
- 2297 **Çagatay** Çagatay halkı. NL-3, 472 (*Çig'atoy*)
Özb. **Chig'atoy** (*Çig'atây*) 2. Eski Özbek dili ve edebiyatının devrimden önceki adı. ÖTİL-II, 376

- 228 **çagır** NL-3, 480
- 229 **çagla-** Tahmin etmek, tasarlamak. NL-3, 480 (*çog'la-*)
Özb. **chog'la-** (*çāğla-*) 2. Hazırlamak. ÖTS, 550; ÖTİL-II, 380
Tkm. **çagla-** (*ça:ğla-*) Hazırlamak. TTS, 107; TDS, 185
- 230 **çaglık ~ çaglıg** 1. Tahminen, yaklaşık olarak. 2. Kadar, gibi, benzer. NL-3, 480
(*çog'liq ~ çoğ'lig'*)
Özb. **chog'li** (*çāgli*) 1. ÖTS, 550; ÖTİL-II, 381
- 231 **çâh** Far. 1. Zindan. 2. Çukur, kuyu. 3. Dipsiz çukurluk. NL-3, 480 (*çoh*)
Özb. **choh** (*çâh*) 2., 2. mec. Kabir, mezar. ÖTİL-II, 381
Tkm. **çah** (*ça:h*) 1., 2. KES, 70
- 232 **çak ~ çag** Çağ, an, zaman, devir. NL-3, 479 (*çoq ~ çog'*)
Özb. **chog'** (*çāğ*) ÖTS, 550; ÖTİL-II, 380
Tkm. **çag** (*ça:ğ*) TTS, 106; KES, 70; TDS, 185
- 233 **çak-** 1. Çakmak, kırmak. 2. Yakmak, yandırmak. NL-3, 458 (*çaq-*)
Özb. **chaq-** (*çaq-*) 1. ÖTS, 544; ÖTİL-II, 360 2. ÖTİL-II, 360 3. İğnesini sokmak, ısırmak. ÖTİL-II, 360; ÖTS, 544
Tkm. **çak-** (*çak-*) 3. İğnesini sokmak, ısırmak. TTS, 107; TDS, 188
- 234 **çâk** Far. 1. Yırtık, yarık. 2. Yara, cerahat. 3. Dert. NL-3, 473 (*çok*)
Özb. **chok** (*çâk*) Dikiş, dikiş yeri. ÖTS, 548; ÖTİL-II, 377
Tkm. **çäk** (*çä:k*) 1. KES, 73
- 235 **çâkçâk** Far. Parça parça, dilim dilim. NL-3, 475 (*çok-çok*)
Özb. **chokchok** (*çâkçâk*) ÖTİL-II, 377
- 236 **çâker** Far. Hizmetçi, kul, köle. NL-3, 474 (*çokär*)
Özb. **chokar** (*çâkär*) ÖTİL-II, 377
Tkm. **çäkir** (*çä:kir*) KES, 73
- 237 **çâkerlik** Far. +T. NL-3, 475
- 238 **çakıl-** 1. Parlamak, ışıldamak. 2. Yakılmak. NL-3, 458 (*çaqıl-*)
Özb. **chaqıl-** (*çaqıl-*) ÖTİL-II, 359
- 239 **çakın** Yıldırım, şimşek. NL-3, 458 (*çaqın-*)
Özb. **chaqin** (*çaqın*) Ateş, ateş kıvılcımı. ÖTİL-II, 359
- 240 **çakırkanat** NL-3, 480
- 241 **çâklık ~ çâklıg** Far. +T. NL-3, 475
- 242 **çakmak** Yıldırım, şimşek. NL-3, 458 (*çaqmoq*)
Özb. **chaqmoq** (*çaqmaq*) ÖTS, 544; ÖTİL-II, 360
*Tkm. **çakmak** (*çakmak*) Çakmak, yakma aleti. TTS, 108; TDS, 188
- 243 **çakmaktaş** Çakmak taşı. NL-3, 458 (*çaqmoqtoş*)
Tkm. **çakmakdaş** (*çakmakda:ş*) TTS, 108; TDS, 188
- 244 **çal-** Vurarak veya sürterek ses çıkarmak. NL-3, 448 (*çal- ~ çol-*)
Özb. **chal-** (*çal-*) 2. Çelme takmak, ayağını uzatarak birisini yere düşürmek. ÖTS, 543; ÖTİL-II, 351 3. Futbolda çalım atmak. 4. Sarmak, dolamak, örtmek, kuşatmak. 5. Kesmek, kırmak. 6. Karmak, karıştırmak. 7. Aceleyle, apar topar, gelişigüzel süpürmek. ÖTS, 543
Tkm. **çal-** (*çal-*) 2. Bilemek. 3. Vurmak, çarpmak. 4. Sürmek. 5. Kesmek. 6. Sarmak, dolamak. 7. Süpürmek. 8. Katmak, katıştırmak. TTS, 108; TDS, 190
- 245 **çâlâk** Far. 1. Hoş, yakışıklı, güzel. 2. Çabuk, hızlı, tez. 3. Olgun, ergin, yetişkin. 4. Zarif, narin, küçük, minik. NL-3, 475 (*çolok*)
Tkm. **çäläk** (*çä:lä:k*) 2. KES, 73
- 246 **çalıg** NL-3, 475

- ²³⁰⁷ **çalın-** Çalınmak. NL-3, 449 (*çalın-*)
Özb. **chalin-** (*çalın-*) 2. Kapılmak, müptela olmak. ÖTS, 543; ÖTİL-II, 351
Tkm. **çalyn-** (*çalın-*) 2. Kesilmek. 3. Vurmak. 4. Bir şeyin üstü örtülmek. 5.
Malın boğazı kesilip öldürülmek. 6. Süpürülmek. TTS, 108; TDS, 192
- ²³⁰⁸ **çalkal-** NL-3, 449
- ²³⁰⁹ **çanak** Çanak, hayvanların su içtiği kap. NL-3, 450 (*çanoq*)
Özb. **chanoq** (*çanâq*) 1. Koza, pamuk kozası. ÖTS, 544; ÖTİL-II, 354 2.
Kafatası, göz çukuru gibi kaseye benzer kemikler. 3. Değirmenin hunisinden
buğday dökülen oluğa benzer kısım. 4. Salyangoz, sümüklü böcek. ÖTİL-II,
354
Tkm. **çanak** (*ça:nak*) TTS, 110; TDS, 192 2. Kafatası. TDS, 192
- ²³¹⁰ **çap-** 1. Koşmak. 2. Kesmek. 3. Yontmak, kazımak. 4. Yağmalamak, talan etmek.
NL-3, 475 (*çop-*)
Özb. **chop-** (*çâp-*) 1., 2., 3. ÖTS, 549; ÖTİL-II, 378
Tkm. **çap-** (*çap-*) TTS, 110; TDS, 194
- ²³¹¹ **çapan** Giysi. NL-3, 450 (*çapon*)
Tkm. **çapan** (*çapan*) TDS, 193
- ²³¹² **çapış-** Koşuşmak, yarışmak. NL-3, 476 (*çopiş-*)
Özb. **chopish-** (*çâpiş-*) ÖTİL-II, 377
Tkm. **çapyş-** (*çapış-*) TTS, 111; TDS, 195
- ²³¹³ **çapkun** 1. Güçlü rüzgâr, boran. 2. Yağma, talan. NL-3, 476 (*çopqun*)
Özb. **chopqin** (*çâpqin*) 2. ÖTİL-II, 378
Tkm. **çapgyn** (*çapğın*) TTS, 111; TDS, 194
- ²³¹⁴ **çaptur-** 1. Hızlandırmak, hızını artırmak, koşturmak. 2. Göndermek, ulak
yollamak. NL-3, 476 (*çoptur-*)
Özb. **choptir-** (*çâptır-*) 2. Kestirmek. 3. İşemek. ÖTS, 549; ÖTİL-II, 378
Tkm. **çapdyr-** (*çapdır-*) 1., 2. Kestirmek. TTS, 111; TDS, 194
- ²³¹⁵ **çârbâğ** Far. Kırsal bahçe, yazlık. NL-3, 477 (*çorbog'*)
Özb. **chorbog'** (*çârbâğ*) ÖTS, 549; ÖTİL-II, 379
Tkm. **çarbag** (*ça:rba:ğ*) TTS, 111; KES, 71; TDS, 195
- ²³¹⁶ **çârbâliş** Far. NL-3, 477
- ²³¹⁷ **çârbaş** Far. + T. NL-3, 477
- ²³¹⁸ **çârçûbe** Far. Çerçeve. NL-3, 478 (*çorço'b*)
Özb. **chorcho'p** (*çârçop*) ÖTİL-II, 380
Tkm. **çarçuwa** (*ça:rçuvo*) KES, 111; TDS, 195
- ²³¹⁹ **çârdây** Far. NL-3, 478
- ²³²⁰ **çâre** Far. Çare, ilaç. NL-3, 476 (*çorä*)
Özb. **chora** (*çârä*) ÖTS, 549; ÖTİL-II, 378
Tkm. **çäre** (*çä:re*) TTS, 114; TDS, 210
- ²³²¹ **çârecû** Far. NL-3, 477
- ²³²² **çâreendîş** Far. NL-3, 476
- ²³²³ **çâreger** Far. NL-3, 476
- ²³²⁴ **çâregerlik** Far. + T. NL-3, 477
- ²³²⁵ **çârehâh** Far. NL-3, 477
- ²³²⁶ **çârekûş** Far. NL-3, 477
- ²³²⁷ **çâreperdâz** Far. NL-3, 477
- ²³²⁸ **çâreeres** Far. NL-3, 477
- ²³²⁹ **çâresâz** Far. Çare bulan. NL-3, 477 (*çoräsoz*)

- Özb. **chorasoz** (çâräsâz) ÖTİL-II, 379
 Tkm. **çâresaz** (çä:resa:z) KES, 73
- 230 **çâresâzlıg** Far. + T. NL-3, 477
- 231 **çâresiz** Far. + T. Çaresiz, ilaçsız. NL-3, 477 (çoräsiz)
 Özb. **chorasiz** (çâräsiz) ÖTS, 549; ÖTİL-II, 379
 Tkm. **çâresiz** (çä:resiz) TTS, 114; TDS, 210
- 232 **çâresizlik** Far. + T. Çaresizlik, ilaçsızlık. NL-3, 477 (çoräsizlik)
 Özb. **chorasizlik** (çâräsizlik) ÖTİL-II, 379
 Tkm. **çâresizlik** (çä:resizlik) TTS, 114; TDS, 210
- 233 **çârgâh** Far. Özbek klasik şarkılarından birinin adı. NL-3, 477 (çorgoh)
 Özb. **chorgoh** (çârgâh) ÖTİL-II, 379
- 234 **çarh** Far. 1. Çember, çark. 2. Gökyüzü. 3. Devir, zaman. 4. Baht, talih, takdir. NL-3, 452 (çarx)
 Özb. **charx** (çarx) 1. 2. İp eğiren veya saran makine. 3. Mil, şaft. 4. Bıçak, balta vb. bilemek için kullanılan bileği aleti. ÖTİL-II, 357
 Tkm. **çarh** (çarh) 1. TTS, 111 2. KES, 71 3. İp eğiren veya saran makine. TTS, 111 4. Mil, şaft. TTS, 111 5. Bıçak, balta vb. bilemek için kullanılan bileği aleti. TTS, 111; KES, 71; TDS, 196
- 235 **çarhâsâ** Far. NL-3, 456
- 236 **çarhfersâ** Far. NL-3, 456
- 237 **çarhgâm** Far. NL-3, 455
- 238 **çarhmânend** Far. NL-3, 456
- 239 **çarhpervâz** Far. NL-3, 456
- 240 **çarhpeymâ(y)** Far. NL-3, 456
- 241 **çarhsây** Far. NL-3, 456
- 242 **çarhsûy** Far. NL-3, 456
- 243 **çarhvâr** Far. NL-3, 455
- 244 **çarhveş** Far. NL-3, 455
- 245 **çârķab** Far. NL-3, 478
- 246 **çarla-** Çağırarak, teklif etmek. NL-3, 478 (çorla-)
 Özb. **chorla-** (çârla-) ÖTS, 549
- 247 **çarlat-** NL-3, 478
- 248 **çârmîh** Far. Çarmih. NL-3, 478 (çormix)
 Tkm. **çarmyh** (ça:rmi:h) 2. Dört çivi. KES, 71
- 249 **çârpâre** Far. Parçalanarak, parça parça. NL-3, 478 (çorporä)
 Tkm. **çarpara** (ça:rpa:ra) TTS, 112; KES, 71
- 250 **çârsû** Far. Kavşak, meydan, şehir meydanı. NL-3, 478 (çorsu)
 Özb. **chorsu** (çârsu) ÖTS, 549 ~ **chorsi** (çârsı) 2. Bel bağı, kuşak. ÖTİL-II, 380
 Tkm. **çarsuw** (ça:rsu:v) 2. Dört taraf. KES, 71
- 251 **çârtâķ** Far. + Ar. 1. Eyvan. 2. Gökyüzü. NL-3, 478 (çortoq)
 Özb. **chortoq** (çârtâq) Hanlara, beylere ait görkemli bina, saray. ÖTİL-II, 380
- 252 **çârzarb** Far. + Ar. Özbek klasik şarkılarından birinin adı. NL-3, 478 (çorzarb)
 Özb. **chorzarb** (çârzarb) ÖTİL-II, 379
- 253 **çâşnî** Far. NL-3, 479
- 254 **çâşnîlik** ~ **çâşnîlg** Far. NL-3, 479
- 255 **çâşt** Far. NL-3, 479
- 256 **çâştgeh** ~ **çâştgâh** Far. NL-3, 479

- ²³⁵⁷ **çatma** Kulübe, çadır. NL-3, 478 (*çatma*)
Tkm. çatma (*çatma*) TDS, 198
- ²³⁵⁸ **çav** 1. Söylenti, dedikodu. 2. Şan, şöhret. NL-3, 473 (*çov*)
Tkm. çaw (*ça:v*) 1. KES, 71 2. TTS, 113; KES, 71; TDS, 198 3. Ses. KES, 71
4. Denizdeki kasırga. TDS, 198
- ²³⁵⁹ **çavuş** NL-3, 473
- ²³⁶⁰ **çayan** Çıyan, akrep. NL-3, 447 (*çayon*)
Özb. **chayon** (*çayân*) ÖTS, 545; ÖTİL-II, 349 2. Sivri dilli, acı söz söyleyen.
ÖTİL-II, 349 *Tkm. içyan* (*içya:n*) TTS, 370; TDS, 602
- ²³⁶¹ **çaykal-** 1. Çalkalanmak, sallanmak, silkinmek. 2. Dalgalanmak. 3. Titremek, deprenmek. NL-3, 448 (*çayqal-*)
Özb. **chayqal-** (*çayqal-*) 1. ÖTS, 545; ÖTİL-II, 349 3. ÖTİL-II, 349
Tkm. çaykal- (*çaykal-*) 1. TTS, 114; TDS, 200
- ²³⁶² **çaykan-** Çalkalanmak, sallanmak, deprenmek. NL-3, 448 (*çayqan-*)
Tkm. çaykan- (*çaykan-*) TTS, 114; TDS, 200 2. Dalgalanmak. 3. *mec.* Sebepsiz yere çıkışmak. 4. *mec.* Ayaklanmak, isyan çıkarmak. TDS, 200
- ²³⁶³ **çaykat-** Sallamak, titretmek, kımıldatmak. NL-3, 448 (*çayqat-*) Özb. **chayqat-** (*çayqat-*) ÖTİL-II, 350 *Tkm. çaykat-* (*çaykat-*) TTS, 114; TDS, 200
- ²³⁶⁴ **çayna-** Çiğnemek, kemirmek. NL-3, 448 (*çayna-*)
Özb. **chayna-** (*çayna-*) ÖTS, 545; ÖTİL-II, 349 2. *mec.* Gıybet etmek. 3. *mec.* Lafi gevelemek. ÖTİL-II, 349
Tkm. çeyne- (*çeyne-*) 2. Isırmak. TTS, 118; TDS, 209
- ²³⁶⁵ **çeçek** 1. Gül, çiçek. 2. Güzellik. NL-3, 464 (*çeçäk*)
Özb. **chechak** (*çeçäk*) 1., 2. Suç çiçeği, çiçek hastalığı. ÖTS, 546; ÖTİL-II, 365
Tkm. çeçek (*çeçek*) 1. KES, 71; TDS, 201
- ²³⁶⁶ **çeçen** 1. Usta, becerikli, yetenekli. 2. Bilge, bilgin. NL-3, 464 (*Çeçän*)
Özb. **chechan** (*çeçän*) 1. ÖTS, 546; ÖTİL-II, 365
Tkm. Çeçen (*Çeçen*) Çeçen, Çeçen halkından olan. TTS, 115; TDS, 201
- ²³⁶⁷ **çegara** 1. Çevre, etraf. 2. Bir şeyle ilgili, bir şey ile bağı olan. NL-3, 459 (*çegara*)
Özb. **chegara** (*çegara*) 1. Sınır, hudut. ÖTS, 546; ÖTİL-II, 362 2. *mec.* Sınır, ölçü, daire. ÖTİL-II, 362
Tkm. çöwre (*çöwre*) Ters yüz, arka yüz. TTS, 126; TDS, 224
- ²³⁶⁸ **Çөгүртке ~ çüvürtke ~ çügürtke ~ cögürtke** Çekirge. NL-3, 459 (*çegurtkä ~ çuvurtkä ~ çugurtkä ~ ço'gurtkä*)
Özb. **chigirtka** (*çigirtkä*) ÖTS, 547; ÖTİL-II, 365 2. *mec.* Beleşçi, bedavacı. ÖTİL-II, 365 *Tkm. çekirtge* (*çekirtge*) TTS, 116; TDS, 203
- ²³⁶⁹ **çeh** Far. 1. Çukur, kuyu. 2. Zindan. NL-3, 458 (*çäh*)
Tkm. çah (*ça:h*) KES, 70
- ²³⁷⁰ **çehâr ~ çâr** Far. Dört sayısı. NL-3, 459 (*çähor~ çor*)
Tkm. çahar (*çaha:r*) KES, 70 ~ **çar** (*ça:r*) TTS, 111; KES, 71; TDS, 195
- ²³⁷¹ **çehârgâh ~ çârgâh** Far. NL-3, 459
- ²³⁷² **çehârşenbe** Far. Çarşamba. NL-3, 459 (*çähorşänbä*)
Özb. **chorshanba** (*chârşanba*) ÖTS, 549; ÖTİL-II, 380
Tkm. çarşenbe (*ça:rşenbe*) TTS, 112; TDS, 197
- ²³⁷³ **çehârüm ~ çârüm** Far. Dördüncü. NL-3, 459 (*çähorum*)
Tkm. çaharum (*çaha:rum*) KES, 70 ~ **çarum** (*ça:rum*) KES, 71
- ²³⁷⁴ **çehr ~ çehre** Far. 1. Çehre, yüz. 2. Görkem, güzellik. NL-3, 464

- Özb. **chehra** (*çehrä*) 1. ÖTS, 546; ÖTİL-II, 365 2. *mec.* Kişinin ruh hâlinin yüzdeki yansıması. ÖTİL-II, 365
- 235 **çehreâlây** *Far.* NL-3, 465
- 236 **çehrefersây** *Far.* NL-3, 465
- 237 **çehreküşây** *Far.* NL-3, 464
- 238 **çehreküşâyılıg** *Far.* NL-3, 465
- 239 **çehrelik** *Far. + T.* NL-3, 465
- 240 **çehresây** *Far.* NL-3, 465
- 241 **çek** *Far.* Belge, doküman, evrak. NL-3, 448 (*çäk*)
Özb. **chak** (*çäk*) ÖTİL-II, 350
- 242 **çek-** 1. Tecrübe etmek, yaşamak. 2. Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek. 3. İçmek, içki içmek. 4. Saplama, batırmak. 5. Çekmek, çıkarmak. 6. Yazmak. 7. Alıp götürmek, taşımak, iletmek. 8. Takdim etmek, sunmak. 9. Yapmak, üretmek. 10. Süslemek, bezemek. 11. Dizmek, yerleştirmek. 12. Koparmak, ayırmak. 13. Kendine çekmek, yakınlaştırmak. 14. Çözmek, serbest bırakmak. 15. Tırnaklamak, kazımak. 16. Ok atmak. 17. Asmak. 18. Kaldırmak, havalandırmak, yükseltmek. 19. Bağlamak, sağlamlaştırmak. 20. Bağlanmak, birleşmek. 21. Sürmek, bulaştırmak. 22. Temizlemek. 23. Ah etmek, feryat etmek. 24. Yönlendirmek, yöneltmek. 25. Eğilmek, saygıyla eğilmek. 26. Girdirmek, sokmak. NL-3, 459 (*çek-*)
Özb. **çek-** (*çek-*) 1., 3., 5., 10. ÖTİL-II, 363 21. ÖTS, 546
Tkm. **çek-** (*çek-*) 1., 5., 7. TTS, 115; TDS, 203 9., 18. TTS, 115 6. Belli bir zamana değin sürmek. 7. Katılmak istemek, katılmayı arzu etmek. 8. İçine çekmek. 9. *mec.* Benzemek. 10. İpek kozasını açmak. 11. Yorgan dikmek. 12. Örtmek, kaplamak. TTS, 115; TDS, 203 13. Öğütmek. TTS, 115 14. Dişi hayvanı çiftleştirmek için erkeğinin yanına götürmek. 15. Bir şeyin resmini yapmak. 16. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 115; TDS, 203 17. Geçirmek, bir noktadan ikinci noktaya geçirmek. 18. Akort etmek. 19. Önceki derecesinden eksiltmek, azaltmak. 20. Terazide bir şeyin ağırlığını ölçmek. TDS, 203
- 233 **çekân** *Far.* NL-3, 448
- 234 **çekâvek** (?) NL-3, 448
- 235 **çekil-** 1. Yazılmak, çizilmek. 2. Toplanmak, derlenmek. NL-3, 463 (*çekil-*)
Özb. **çekil-** (*çekil-*) Çekilmek. ÖTS, 546; ÖTİL-II, 362
Tkm. **çekil-** (*çekil-*) 1. Çekilmek. 2. Dönmek, geri çekilmek. 3. Solunmak, içilmek. 4. Gerilmek. 5. Resmi çizilmek. 6. Terazide ağırlığı ölçülmek. 7. Bir yerden bir yere iletilmek, taşınmak. TTS, 116; TDS, 202
- 236 **çekmen** 1. Kaftan, kaftan türü, cüppe. 2. Yağmurluk, yağmurda giyinilen giysi. NL-3, 448 (*çäkmän*)
Özb. **chakmon** (*çäkmän*) 1. ÖTS, 543; ÖTİL-II, 350
- 237 **çekret-** Kırpmak, kırıştırma. NL-3, 463
- 238 **çəkri-** NL-3, 463
- 239 **çektür-** Çektirmek. NL-3, 463 (*çektur-*)
Özb. **chektir-** (*çektir-*) ÖTİL-II, 363 *Tkm.* **çekdir-** (*çekdir-*) TTS, 115; TDS, 201
- 240 **çelîpâ** *Far.* Haç. NL-3, 449 (*çälipo*)
Tkm. **çelipa** (*çeli:pa:*) KES, 72
- 241 **çelpek** İnce hamurdan, yağda kızartılarak pişirilen ekmek. NL-3, 449 (*çälpäk*)

- Özb. **chalpak** (çälpäk) ÖTS, 543; ÖTİL-II, 352
Tkm. **çelpek** (çelpek) TTS, 116; TDS, 204
- 242 **çember** Far. NL-3, 449
- 243 **çemen** Çimen, çayır, çiçek bahçesi. NL-3, 449 (çämän)
Özb. **chaman** (çämän) ÖTS, 543; ÖTİL-II, 352
Tkm. **çemen** (çemen) TTS, 117 2. Buket. TTS, 117; TDS, 205 3. Bir kız adı. TDS, 205
- 244 **çemenpîrâ** T. + Far. NL-3, 449
- 245 **çemenver** T. + Far. NL-3, 449
- 246 **çenber** Far. Halka, çember. NL-3, 449 (çänbär)
Özb. **chambar** (çämbär) ÖTS, 543; ÖTİL-II, 353
Tkm. **çenber** (çenber) 2. Gökyüzü. 3. Urgan, ip. KES, 72
- 247 **çenberşâh** Far. NL-3, 449
- 248 **çendân** Far. 1. Çok, ziyade, fazla. 2. Genellikle, çoğu zaman, çoğunlukla. NL-3, 450 (çändon)
Özb. **chandon** (çändân) Kadar, her ne kadar, kere, defa. ÖTS, 544; ÖTİL-II, 354
Tkm. **çendan** (çenda:n) 1. KES, 72 2. Ara sıra, bazen. TTS, 117; KES, 72; TDS, 206 3. Şöyle, böyle, onun gibi. 4. Kimi, başkası, diğeri. 5. Az, yarım. KES, 72
- 249 **çeñdavul** NL-3, 467
- 2410 **çendîn** Far. Sayısız, çok, hesapsız, sınırsız. NL-3, 450 (çändin)
Tkm. **çendin** (çendi:n) Birkaç. KES, 72
- 2411 **çeng I** Far. Müzik aleti, bir çeşit saz. NL-3, 450 (çäng)
Özb. **chang** (çäng) ÖTS, 544; ÖTİL-II, 353
Tkm. **çeñ** (çeñ) TDS, 206 ~ **çeñg** (çeñg) KES, 72
- 2412 **çeng II** Far. Pençe, hayvan pençesi. NL-3, 450 (çäng)
Özb. **chang** (çäng) ÖTS, 544; ÖTİL-II, 353
Tkm. **çeñg** (çeñg) KES, 72
- 2413 **çengek** Far. Kanca, çengel. NL-3, 450 (çängäk)
Özb. **changak** (çängäk) ÖTS, 544; ÖTİL-II, 353
Tkm. **çeñnek** (çeñnek) TTS, 117; KES, 72; TDS, 207
- 2414 **çengel** ~ **çengâl** Far. Pençe, hayvan pençesi. NL-3, 450 (çängäl~çängol)
Özb. **changal** (çängäl) 2. Çengel. ÖTS, 544; ÖTİL-II, 353 3. mec. Zulüm, işkence. ÖTİL-II, 353
Tkm. **çeñnel** (çeñnel) 2. Çengel, kanca. 3. Çatal. KES, 72; TDS, 207 ~ **çaññal** (çaññal) 2. Çengel, kanca. 3. Çatal. KES, 70
- 2415 **çep** Far. Sol, sol taraf. NL-3, 450 (çäp)
Özb. **chap** (çäp) ÖTS, 544; ÖTİL-II, 355 2. mec. Doğru gelmeyen, ters. 3. Düşman, rakip. ÖTİL-II, 355
Tkm. **çep** (çep) TTS, 117; KES, 72; TDS, 207 2. Dost olmayan, düşman. TTS, 117; KES, 72; TDS, 207
- 2416 **çerâ** Far. Otlak, çayır. NL-3, 451 (çäro)
Tkm. **çera** (çera:) KES, 72
- 2417 **çerâğ** Far. 1. Çıra, lamba. 2. Işık, aydınlık. NL-3, 452 (çärog')
Özb. **chiroq** (çırâq) 1. ÖTS, 548; ÖTİL-II, 372 2. Çocukları şımartmak için kullanılan bir hitap sözü. ÖTİL-II, 372

- Tkm. çyrag (çıra:ğ) 1. KES, 73; TDS, 237 ~ çyra (çıra) 1. TTS, 121; TDS, 237*
- 2418 **çerâgâh** *Far. NL-3, 452*
- 2419 **çerâğçı** *Far. + T. Lamba yakan ve onlarla ilgilenen kişi. NL-3, 452 (çärog'çi)*
Özb. chiroqchi (çırâqçı) 2. mec. Evlat, aile geleneğini sürdüren kişi. ÖTİL-II, 372
- 2420 **çerbdest** *Far. NL-3, 451*
- 2421 **çerbzebân** *Far. NL-3, 451*
- 2422 **çerbzebânlıg ~ çerbzebânlık** *Far. + T. NL-3, 451*
- 2423 **çerçerek** *NL-3, 469 (çirçiräk)*
- 2424 **çerende** *Far. NL-3, 452*
- 2425 **çerge** *Moğ. NL-3, 451*
- 2426 **çergelik** *Moğ. + T. NL-3, 451*
- 2427 **çerik 1.** Ordu, asker. **2.** Güç, kuvvet, kudret. *NL-3, 463 (çerik~çerig)*
Özb. cherik (çerik) 1. ÖTİL-II, 363
Tkm. çerik (çerik) 1. KES, 72
- 2428 **çerikçi** *Far. NL-3, 464*
- 2429 **Çerkes I** Çerkez, Çerkez halkından olan. *NL-3, 451 (Çärkäs)*
Özb. Cherkas (Çerkäs) ÖTİL-II, 363
Tkm. Çerkes (Çerkes) TTS, 118; TDS, 207
- 2430 **çerkes II** *NL-3, 451*
- 2431 **Çerkesî** *NL-3, 451*
- 2432 **çerm** *Deri. NL-3, 451 (çärm)*
Özb. charm (çärm) 2. Ayakkabı altlığı. ÖTS, 545; ÖTİL-II, 357
Tkm. çerim (çerim) TTS, 118; TDS, 207
- 2433 **çermin** *NL-3, 451*
- 2434 **çespân** *Far. NL-3, 456*
- 2435 **çeş** *Far. NL-3, 457*
- 2436 **çeşm** *Far. Göz. NL-3, 457 (çäşm)*
Tkm. çeşm (çeşm) KES, 72; TDS, 208
- 2437 **çeşmbend** *Far. Peçe, tesettür peçesi. NL-3, 458 (çäşmbänd)*
Özb. chashmband (çäşmbänd) ÖTS, 545; ÖTİL-II, 359
- 2438 **çeşme** *Far. 1. Çeşme, bulak. 2. Kaynak, menba. 3. Göz pınarı. NL-3, 457 (çäşmä)*
Özb. chashma (çäşmä) 1., 2. ÖTS, 545; ÖTİL-II, 359
Tkm. çeşme (çeşme) 1., 2. TTS, 118; TDS, 208
- 2439 **çeşmelıg** *Far. + T. NL-3, 458*
- 2440 **çeşmesâr** *Far. NL-3, 458*
- 2441 **çeşn** *Far. NL-3, 458*
- 2442 **çetr** *Far. 1. Çadır, güneşlik, tente. 2. Bayrak. NL-3, 456 (çätr)*
Özb. chodir (çâdır) 1. ÖTS, 548; ÖTİL-II, 376 2. mec. Perde, örtü. ÖTİL-II, 376
Tkm. çetr (çetr) 1. KES, 73
- 2443 **çevgân** *Far. 1. Çevgen (At topu) oyununda topa vurulan ucu eğri değnek. 2. Çevgen oyunu. NL-3, 447 (çävgon)*
Özb. chavgon (çävğân) 2. ÖTİL-II, 349
Tkm. çowgân (çovgä:n) Cirit oyununda atlıların birbirine attıkları değnek. KES, 75

- ²⁴⁴ **çevgânçı** Far.+T. NL-3, 447
- ²⁴⁵ **çevrül-** Çevrilmek, döndürülmek, evirilmek. NL-3, 459 (*çevrul-*)
Tkm. **çöwrül-** (*çövrül-*) TTS, 126; TDS, 224
- ²⁴⁶ **çevür-** Çevirmek, evirmek. NL-3, 459 (*çevur-*)
Tkm. **çöwür-** (*çövür-*) TTS, 126; TDS, 225
- ²⁴⁷ **çıda-** Moğ. Sabretmek, katlanmak, tahammül etmek, dayanmak. NL-3, 465 (*çida-*)
Tkm. **çyda-** (*çida-*) 2. *mec.* Yeterli olmak, yetmek. TTS, 119; TDS, 232
- ²⁴⁸ **çığ** NL-3, 471
- ²⁴⁹ **çığay** NL-3, 472
- ²⁵⁰ **çık-** 1. Çıkmak, dışarı çıkmak. 2. Kalkmak, yükselmek, havalanmak. 3. Hareket etmek, yola koyulmak. NL-3, 470 (*çiq-*)
Özb. **chiq-** (*çiq-*) 1. ÖTS, 547; ÖTİL-II, 375 2., 3. *mec.* Bir dereceye ulaşmak, yükselmek. 4. Büyümeye başlamak, filizlenmek. 5. Ortaya çıkmak, görünmek. 6. Durduğu yerden kayarak ayrılmak, organı çıkmak. 7. Bir topluluk içinden bir yeterliliğe sahip olarak yetişmek. 8. Yayınlanmak, kitap neşredilmek. 9. Rastlamak, uğramak. 10. Memuriyetten ayrılmak. 11. Sona ermek, bitmek. 12. Bulunmak, kayıp bir şey bulunmak. 13. Numaraya vb. karşılık gelmek, düşmek. 14. Birleşik eylem yapımında kullanılır. ÖTİL-II, 375
Tkm. **çyk-** (*çık-*) 1. 2. 3. Zamanından önce görünmek, ortaya çıkmak. TTS, 119; TDS, 235 4. Bir yerden bir yere taşınmak. TTS, 119 5. Memuriyetten ayrılmak. TTS, 119; TDS, 235 6. Öne doğru uzanmak. 7. Yarışı kazanmak. 8. Evlenmek. 9. Belli bir aşamaya varmak. 10. *mec.* Ses gelmek, işitilmek. 11. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 119; TDS, 235 12. Sona ermek, bitmek. 13. Büyümeye başlamak, filizlenmek. 14. Durduğu konumdan kayarak ayrılmak, organı çıkmak. 15. Vermeye, ödemeye kalkışmak, vermeye katlanmak. 16. Yayınlanmak, kitap neşredilmek. TDS, 235
- ²⁵¹ **çıkan-** NL-3, 470
- ²⁵² **çıkar-** 1. Çıkarmak, dışarı çıkarmak. 2. Kovmak. 3. Kurtarmak, boşaltmak. NL-3, 470 (*çiqar-* ~*çiqor-*)
Özb. **chiqar-** (*çiqar-*) 1., 2. Yazdırmak, yayınlamak. ÖTS, 547; ÖTİL-II, 374
Tkm. **çykar-** (*çikar-*) 1. TTS, 120; TDS, 234 2. TDS, 234 2. Görevinden ayırmak. 3. Kızı evlendirmek. 4. Ürün vermek, üretmek. 5. Yayınlamak, kitap neşretmek. 6. *mec.* Zam yapmak. TDS, 234
- ²⁵³ **çıkart-** Çıkartmak. NL-3, 471 (*çiqart-*)
Tkm. **çykart-** (*çikart-*) 2. İşten kovmak. 3. Problem çözdürmek. 4. Bir yerden kovdurmak, sürdürmek. 5. Yayınlamak, neşretmek. 6. Zam yaptırtmak. TTS, 120; TDS, 234
- ²⁵⁴ **çıkış-** 1. Geçinmek, anlaşılmak. 2. Birlikte çıkmak. NL-3, 471 (*çiqış-*)
Özb. **chiqish-** (*çiqış-*) ÖTS, 547; ÖTİL-II, 374
Tkm. **çykyş-** (*çıkış-*) 2., 2. Önceden öğrenilen şeyden uzaklaşmak. TDS, 236
- ²⁵⁵ **çıkmaqlıq** Yükseltirme, yükseltirme durumu. NL-3, 471 (*çiqmoqlig'*)
Tkm. **çykmaklyk** (*çıkmaqlık*) TDS, 235
- ²⁵⁶ **çıkmamak** NL-3, 471
- ²⁵⁷ **çıkmaqlıq** Çıkmaqlık, çıkmama durumu. NL-3, 471 (*çiqmaslig'*)
Tkm. **çykmazlyk** (*çıkmaqlık*) TDS, 235
- ²⁵⁸ **çıkug** Çıkan, çıkık. NL-3, 471 (*çiqug'*)
Tkm. **çykyk** (*çıkık*) TDS, 235

- 248 **çin** 1. Doğru, hakikat, gerçek. 2. Ciddi. NL-3, 466 (*çin*)
Özb. **chin** (*çin*) 1. ÖTS, 547; ÖTİL-II, 369
Tkm. **çyn** (*çin*) 1. TTS, 120; TDS, 237
- 249 **çinâr** Far. Çınar. NL-3, 468 (*çinor*)
Özb. **chinor** (*çinâr*) ÖTS, 547; ÖTİL-II, 370
Tkm. **çynar** (*çina:r*) TTS, 120; TDS, 237 2. Bir erkek adı. TDS, 237
- 250 **çinlik ~ çinlig** Doğruluk, sahilik, gerçeklik. NL-3, 468 (*çinliq~çinlig*)
Tkm. **çynlyk** (*çinlik*) TDS, 237
- 251 **çirğa** (?) NL-3, 470
- 252 **çirma-** 1. Sarmak, dolamak, kuşatmak. 2. Katlamak, buruşturmak. NL-3, 468 (*çirma-*)
Özb. **chirma-** (*çirma-*) 1. ÖTS, 548; ÖTİL-II, 372
Tkm. **çyrma-** (*çirma-*) 1. TTS, 121; TDS, 238 2. Ağacı budamak. 3. mec. Yazmak. TDS, 238
- 253 **çirmal-** Sarılmak. NL-3, 468 (*çirmal-*)
Özb. **chirmal-** (*çirmal-*) ÖTİL-II, 371
- 254 **çirman-** NL-3, 469
- 255 **çirmaş-** 1. Sarılmak, kıvrılmak. 2. Yakınlaşmak. NL-3, 469 (*çirmaş-*)
Özb. **chirmash-** (*çirmaş-*) 1. ÖTS, 548; ÖTİL-II, 372
Tkm. **çyrmaş-** (*çirmaş-*) 1. TTS, 121; TDS, 238
- 256 **çirmaşlık** Far. NL-3, 469
- 257 **çirmaştur-** Birbirine koşup bağlamak. NL-3, 469 (*çirmaştur-*)
Özb. **chirmashtir-** (*çirmaştur-*) ÖTİL-II, 372
- 258 **çirmat-** Sardırmak. NL-3, 469 (*çirmat-*)
Tkm. **çyrmat-** (*çirmat-*) TTS, 121; TDS, 238
- 259 **çibin** 1. Sinek, sivri sinek. 2. Kavg, gürültü. NL-3, 465 (*çibin*)
Özb. **chibin** (*çibin*) 1. ÖTİL-II, 365 ~ **chivin** (*çivin*) 1. ÖTS, 548; ÖTİL-II, 365
- 260 **çiçerke-** (?) NL-3, 470
- 261 **Çigil** Bir kabile adı. NL-3, 465 (*çigil-*)
Özb. **Chigil** (*Çigil*) ÖTİL-II, 365
- 262 **çigit** Çekirdek, pamuk tohumu. NL-3, 465 (*çigit*)
Özb. **chigit** (*çigit*) ÖTS, 547; ÖTİL-II, 365
Tkm. **çigit** (*çigit*) TTS, 122; TDS, 211
- 263 **çihil** Far. Kırk. NL-3, 472 (*çihil*)
Tkm. **çil** (*çi:l*) KES, 73
- 264 **çille I** Far. Dervişlerin kırk gün boyunca kendilerine uyguladıkları zahmetli ve perhizli dönem. NL-3, 466 (*çillä*)
Özb. **chilla** (*çillä*) 2. Yılın en sıcak ve en soğuk kırk günü. 3. Çocuğun doğduktan sonraki ilk kırk günü. ÖTİL-II, 368
Tkm. **çille** (*çille*) 2., Çocuğun doğduktan sonraki ilk kırk günü 3. Urgan, bükülmüş ip.. KES, 74
*Tkm. **çille** (*çille*) 1. Kışın en soğuk günleri, karakış, zemheri. 2. İpek çilesi. TTS, 122; TDS, 213
- 265 **çille II** Far. Yay kışı. NL-3, 466 (*çillä*)
Tkm. **çille** (*çille*) KES, 74; TDS, 213
*Tkm. **çille** (*çille*) 1. Kışın en soğuk günleri, karakış, zemheri. 2. İpek çilesi. TTS, 122; TDS, 213
- 266 **çillehâne** Far. NL-3, 466

- 2478 **çillenişîn** Far. NL-3, 466
- 2479 **çim** Far. Çim harfi. NL-3, 466
- 2480 **çimdi-** Çimdik atmak, çimdiklemek. NL-3, 466 (*çimdi-*) Özb. **chimdi-** (*çimdi-*) ÖTİL-II, 369
- 2481 **çîn** Far. 1. Kırıksıklık, buruşukluk. 2. Soba, ocak. NL-3, 466 (*çin*)
Tkm. **çin** (*çin*) 1. KES, 74
*Tkm. **çin** (*çin*) Rütbe, unvan. TTS, 122
- 2482 **çiñe** NL-3, 467
- 2483 **çine-** Moğ. 1. Planlamak, tasarlamak. 2. Tahmin etmek, ön görmek. NL-3, 463 (*çenä-*)
Tkm. **çene-** (*çene-*) 1., 2. Nişan almak, hedeflemek. TTS, 117; TDS, 206
- 2484 **çînî** Far.+Ar. Çini, porselen. NL-3, 467 (*çini(y)*)
Özb. **chinni** (*çinni*) ÖTS, 547; ÖTİL-II, 370 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 370
Tkm. **çini** (*çi:ni:*) KES, 74
- 2485 **çînîsirişt** Far. NL-3, 467
- 2486 **çînîveş** Far. NL-3, 467
- 2487 **çirâğ** Far. Çıra, lamba, ampul. NL-3, 469 (*çiroğ'*)
Özb. **chiroq** (*çirâq*) ÖTS, 548; ÖTİL-II, 372
Tkm. **çyra** (*çıra*) TTS, 121; TDS, 237 ~ **çyrag** (*çıra:ğ*) KES, 73; TDS, 237
- 2488 **çirâğdân** Far. Lamba, ampul. NL-3, 469 (*çiroğ'don*)
Tkm. **çyradan** (*çirada:n*) TDS, 237
- 2489 **çirây** Moğ. Güzellik. NL-3, 469 (*çiroy*)
Özb. **chiroy** (*çirây*) ÖTS, 548; ÖTİL-II, 372
Tkm. **çyraý** (*çıra:y*) TDS, 238
- 2490 **çirâylik ~ çirâylık ~ çirâyılığ** Moğ.+T. Güzel, hoş, yakışıklı. NL-3, 469 (*çiroylik ~ çiroyliq ~ çiroyliq'*)
Özb. **chiroyli** (*çirâyli*) ÖTS, 548; ÖTİL-II, 372
Tkm. **çyraýly** (*çıra:yly*) TTS, 121; TDS, 238
- 2491 **çîre** Far. NL-3, 468
- 2492 **çîredest** Far. NL-3, 468
- 2493 **çîrekâr** Far. NL-3, 468
- 2494 **çîrelik** Far.+T. NL-3, 465
- 2495 **çîrerezem** Far. NL-3, 465
- 2496 **çirk** Far. Çirkin, tiksiniç, pis. NL-3, 468 (*çirk*)
Özb. **chirk** (*çirk*) ÖTİL-II, 371
Tkm. **çirk** (*çirk*) 2. mec. Yanlış düşünce. TTS, 123; TDS, 214
- 2497 **çirkîn** Far. Çirkin, kötü. NL-3, 468 (*çirkin*)
Özb. **chirkin** (*çirkin*) ÖTS, 548; ÖTİL-II, 371
Tkm. **çirkin** (*çirkin*) KES, 74 2. Tiz, keskin, kaba ses. TTS, 123; TDS, 214
- 2498 **çirt-** Fiske vurmak. NL-3, 464 (*çert-*)
Özb. **chert-** (*çert-*) ÖTS, 546; ÖTİL-II, 364
Tkm. **çirt-** (*çirt-*) 1. Keskin bir aletle hafifçe kesmek. 2. mec. Yalayıp geçmek. TTS, 123; TDS, 214
- 2499 **çistân** Far. Bilmece, bulmaca. NL-3, 470 (*çiston*)
Özb. **chiston** (*çistân*) ÖTİL-II, 373
Tkm. **çistan** (*çi:sta:n*) 2. Edebî sanatlardan biri. KES, 74
- 2500 **çituk** (?) NL-3, 470
- 2501 **çog** Köz, korlanmış ateş. NL-3, 485 (*ço'g'*)

- Özb. **cho'g'** (*çoğ*) ÖTS, 552; ÖTİL-II, 389 **2. mec.** Büyük üzüntü, acı. ÖTİL-II, 389
 Tkm. **çog** (*ço:ğ*) TTS, 124; TDS, 216
- 252 **çoğul** NL-3, 483
- 253 **çoh** Çok, bol, fazla. NL-3, 485 (*ço'x*)
 Tkm. **çoh** (*çoh*) KES, 75; TDS, 217 ~ **çok** (*çok*) KES, 75
- 254 **çolpan** Çoban yıldızı, Venüs. NL-3, 484 (*ço'lpon*)
 Özb. **cho'lpon** (*çolpân*) ÖTS, 551; ÖTİL-II, 386 **2. mec.** Güzel, şehla göz. **3.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 386
 Tkm. **çolpan** (*çolpa:n*) KES, 75
- 255 **çoñ** NL-3, 484
- 256 **çopân** Far. Çoban. NL-3, 484 (*ço'pon*)
 Tkm. **çopan** (*çopon*) TTS, 124; TDS, 219
- 257 **çök-** Batmak, gömülmek, dalmak. NL-3, 484 (*ço'k-*)
 Özb. **cho'k-** (*çök-*) ÖTS, 551; ÖTİL-II, 385 **2.** Diz üstü durmak, çömelmek. **3.** *mec.* Boyu kısaltmak, kısacık kalmak. **4. mec.** Sarsılıp dinçliğini yitirmek, düşkün hâle gelmek. **5. mec.** Basmak, yayılmak. ÖTİL-II, 385
 Tkm. **çök-** (*çök-*) TTS, 125; TDS, 222 **2.** Diz üstü durmak, çömelmek. TTS, 125; TDS, 222 **3. mec.** Oturmak, yerleşmek. TTS, 125 **4.** Üzerinde bulunduğu yere yıkılmak. **5. mec.** Sarsılıp dinçliğini yitirmek. **6. mec.** Hâlsiz olmak. **7.** Maddi, ekonomik yönden tükenmek. TDS, 222
- 258 **çökür** NL-3, 484
- 259 **çöktür-** Çöktürmek, batırmak, daldırmak. NL-3, 484 (*ço'kur-*)
 Özb. **cho'ktir-** (*çöktir-*) ÖTS, 551; ÖTİL-II, 385
 Tkm. **çöker-** (*çökör-*) TTS, 125; TDS, 221
- 260 **çöküş** Çekiç. NL-3, 484 (*ço'kuş*)
 Özb. **cho'kich** (*çökiç*) **2. mec.** Güçlü, kuvvetli, dayanıklı, sağlam. ÖTİL-II, 385
 Tkm. **çekiç** (*çekiç*) TTS, 115; TDS, 202
- 261 **çöl** Çöl, sahra, susuz yer. NL-3, 484 (*ço'l*)
 Özb. **cho'l** (*çöl*) ÖTS, 551; ÖTİL-II, 386 **2. mec.** Susamış, muhtaç. ÖTİL-II, 386
 Tkm. **çöl** (*çöl*) TTS, 125; TDS, 222
- 262 **çöm-** NL-3, 484
- 263 **çömür-** NL-3, 484
- 264 **çörçek** NL-3, 485
- 265 **çörpe** NL-3, 485
- 266 **çubçuk ~ çupçuk** Serçe, serçe kuşu. NL-3, 481 (*çubçuq ~ çupçuq*)
 Özb. **chumchuq** (*çumçuq*) ÖTS, 550; ÖTİL-II, 382
- 267 **çûbdest** Far. NL-3, 483
- 268 **çûbîn** Far. Ağaçtan yapılan, ahşap. NL-3, 484 (*ço'bin*)
 Tkm. **çubin** (*çu:bu:n*) KES, 75
- 269 **çubuk** Çubuk, değnek. NL-3, 481 (*çubuq*)
 Özb. **chibiq** (*çıbiq*) ÖTİL-II, 365 ~ **chiviq** (*çıvıq*) ÖTİL, 365
 Tkm. **çybyk** (*çı:bık*) **2.** Tüfeği temizlemek için kullanılan metal mil, harbi. TTS, 118; TDS, 231 **3.** Halı nakışları arasından giden çizgi. TDS, 231
- 270 **çuğzAr.** NL-3, 483
- 271 **çuha** Far. NL-3, 485
- 272 **çuku-** Gagalamak. NL-3, 485 (*çuqu-*)

- Özb. **cho'qi-** (*çoqtı-*) ÖTS, 551; ÖTİL-II, 388 **2.** Parmak ucuyla alıp tadına bakmak. **3.** *mec.* Azarlamak, fırça atmak. ÖTİL-II, 388
- 253 **çukur** Çukur, mahzen. NL-3, 483 (*çuqur*)
Özb. **chuqur** (*çuqur*) ÖTS, 550; ÖTİL-II, 383
Tkm. **çukur** (*çukur*) TTS, 127; TDS, 226
- 254 **çukuş-** Gagalamak. NL-3, 485 (*çuquş-*)
Özb. **cho'qish-** (*çokış-*) ÖTİL-II, 388
- 255 **çulga-** Karıştırmak, birleştirmek, bulaştırmak. NL-3, 482 (*çulg'a-*)
Özb. **chulg'a-** (*çulğa-*) Sarmak, dolamak, etrafını çevirmek. ÖTS, 550; ÖTİL-II, 382
- 256 **çum** NL-3, 482
- 257 **çupçukur** NL-3, 482
- 258 **çupçurga** Far. NL-3, 482
- 259 **çupul-** NL-3, 482
- 260 **çûr (?)** NL-3, 485
- 261 **çuyruş-** NL-3, 482
- 262 **çü ~ çün** Far. **1.** Çünkü, şu sebepten. **2.** Eğer. **3.** Mademki. **4.** Benzer, gibi. NL-3, 481 (*çu~çun*)
Özb. **chun** (*çün*) **4.** ÖTİL-II, 382
Tkm. **çü** (*çü*) KES, 75 ~ **çün** (*çün*) KES, 75
- 263 **çüçek** NL-3, 485
- 264 **çüçük** Tatlı, şirin. NL-3, 483 (*çuçuk*)
Özb. **chuchuk** (*çüçük*) ÖTS, 551; ÖTİL-II, 383 **2.** *mec.* Sevimli, şirin. ÖTİL-II, 383
Tkm. **sü'ji** (*süycü*) **2.** *mec.* Hoş, sevimli, güzel. TTS, 594; TDS-II, 297
- 265 **çüçüklük** Far. Tatlılık, şirinlik. NL-3, 483 (*çuçukluk*)
Özb. **chucuklik** (*çüçüklük*) ÖTİL-II, 383
Tkm. **sü'jülik** (*süycülük*) TDS-II, 297
- 266 **çüçüt-** Tatlandırmak. NL-3, 483 (*çuçut-*)
Tkm. **sü'jet-** (*süycöt-*) TDS-II, 297
- 267 **çühre** Far. NL-3, 483
- 268 **çümçek (çumçak)** Serçe. NL-3, 482 (*çumçuq*)
Özb. **chumchuq** (*çumçuq*) ÖTS, 550; ÖTİL-II, 382
- 269 **çünki ~ çünkim** Far. Çünkü, eğer, mademki. NL-3, 482 (*çunki~çunkim*)
Özb. **chunki** (*çünki*) ÖTS, 550; ÖTİL-II, 382
Tkm. **çünki** (*çünkü*) TTS, 128; TDS, 228
- 270 **çürgük** Far. NL-3, 482
- 271 **çürke-** **1.** Sarmak, dolamak. **2.** Yakmak, yakıp kül etmek, kavurmak. NL-3, 482 (*çürkä-*)
Tkm. **çürke-** (*çürkö-*) **2.** TDS, 229 **2.** Birine maddi bakımdan zarar vermek. TTS, 128; TDS, 229 **3.** Rahatsızlık, sıkıntı vermek. TTS, 128
- 272 **çürken-** Yanmak, kavrulmak. NL-3, 482 (*çürkän-*)
Tkm. **çürken-** (*çürkön-*) Sıkıntı çekmek. TTS, 128; TDS, 229
- 273 **çürük** Far. Çürük, bozulmuş. NL-3, 482 (*çuruk*)
Özb. **churuk** (*çürük*) ÖTİL-II, 383 ~ **chirik** (*çirik*) ÖTS, 548; ÖTİL, 371
- 274 **çüst** Far. **1.** Çabuk, hızlı, tez. **2.** Derhal, hemen. NL-3, 483 (*çust*)
Özb. **chust** (*çüst*) ÖTİL-II, 383
Tkm. **çüst** (*çüst*) **1.** KES, 75

256 **çüstlük** Far. +T. NL-3, 483

256 **çüşkür-** Hapşırmaq, aksırmaq. NL-3, 483 (*çuşkur-*)

Özb. **chushkir-** (*çüşkir-*) ÖTİL-II, 383

D d

257 **dâd I** Far. Sızlanma, inleme, feryat. NL, 495 (*dod*)

Özb. **dod** (*dâd*) ÖTS, 124; ÖTİL, 231

Tkm. **dad** (*da:d*) KES, 76

258 **dâd II** Far. 1. Adalet, insaf. 2. Şikâyetlenme, şikâyet etme. NL, 495 (*dod*)

Özb. **dod** (*dâd*) 2. ÖTİL, 231

Tkm. **dad** (*da:d*) 1. KES, 76

258 **dâdger** Far. Adaletli, âdil, şikâyet dinleyen. NL, 496 (*dodgär*)

Tkm. **dadger** (*da:dğer*) KES, 76 ~ **datger** (*da:tger*) KES, 80

259 **dâdgerlik** Far. +T. NL, 496

259 **dâdhâh** Far. 1. Zulümden şikâyet eden, adalet isteyen, davacı. 2. Şikâyet dinleyen. NL, 496 (*dodxoh*)

Özb. **dodxoh** (*dâdxâh*) 1. ÖTS, 224; ÖTİL, 231 2. ÖTİL, 231 3. Ekim'den sonra Fergana ve Taşkent'te binbaşı ve bazı görevlileri yüceltmek için kullanılan söz.

Tkm. **dadhah** (*da:dha:h*) 1. KES, 76

259 **dâfi' ~ dâfi'** Ar. NL, 506

259 **dag** Dağ. NL, 508 (*dog'*)

Özb. **toğ'** (*tâğ*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 212 2. Halkın yaşadığı dağlık yer, semt, bölge. 3. *mec.* Nesnelerin yüksek yığını, kümesi. 4. Ağır yük, meşakkatli iş; endişe, kaygı. 5. Birleşik sözcük yapımında kullanılır. ÖTİL-II, 212

Tkm. **dag** (*dağ*) TTS, 130; TDS, 243

*Tkm. **dag** (*da:ğ*) 1. Belgi, işaret, iz, eser. KES, 76; TTS, 130; TDS, 243 2. KES, 76 Üzüntü, acı, dert, keder. 3. Yanık yarası, yara izi. KES, 76; TDS, 243 4. Karalık, siyahlık. KES, 76

259 **dâğ** Far. 1. Belgi, işaret, iz, eser. 2. Hasret, elem, hicran. 3. Üzüntü, acı, dert, keder. 4. Çok ısınmış, kaynar. 5. Yanık yarası, yara izi. NL, 507 (*dog'*)

Özb. **dog'** (*dâğ*) 3. ÖTS, 127; ÖTİL, 235 4. ÖTS, 127; ÖTİL, 235 5. ÖTS, 127 4. Nokta, benek, leke, kir. ÖTS, 127; ÖTİL, 235 5. Namus lekesi, ayıp, utanç. ÖTS, 127; ÖTİL, 235

Tkm. **dag** (*da:ğ*) 1. KES, 76; TTS, 130; TDS, 243 3. KES, 76 5. KES, 76; TDS, 243 4. Karalık, siyahlık. KES, 76

*Tkm. **dag** (*dağ*) Dağ. TTS, 130; TDS, 243

259 **dağal** Far. Kaba, nezaketsiz; hilekâr, dolandırıcı. NL, 474 (*dag'al*)

Özb. **dag'al** (*dağal*) Kaba, nezaketsiz, saygısız. 2. Pürüzlü, sert. ÖTS, 115; ÖTİL, 216

Tkm. **dagal** (*dağal*) 2. Necis; sahte. 3. Hilekârlık. KES, 76

259 **dağallık** Far. +T. Hilekârlık, dolandırıcılık; kabalık. NL, 474 (*dag'alliq*)

Özb. **dag'allik** (*dağallik*) 1. Pürüzlülük, kalitesizlik. 2. Kabalık, yavanlık, sertlik. ÖTS, 115; ÖTİL, 216

259 **dağalvesh** Far. NL, 474

259 **dağdağa** Ar. 1. Korkunç, dehşet. 2. Perişanlık, huzursuzluk. 3. Dava, iddia. 4. Büyüklük, azamet. 5. İstek, arzu. NL, 474 (*dag'dag'a*)

- Özb. **dag'dag'a** (*dağdağa*) **1.**, **2.** ÖTİL, 216 **3.** Bağırma, çığlık, haykırış. ÖTS, 115 **4.** Tehdit, göz dağı. ÖTS, 115
 Tkm. **dagdaga** (*dağdağa*) **1.**, **2.** Gürültü, yüksek ses. **3.** Gıdıklanma, gıdıklama. KES, 76
- 258 **dagı ~ dagı** Dahi, yine; hem, hem de. NL, 474 (*dag'i ~ dog'i*)
 Tkm. **dahy** (*dahı*) KES, 77
- 259 **dâğûlî** Far. Aldatıcı, hilekâr. NL, 508 (*dog'uliy*)
 Özb. **dog'uli** (*dâğuli*) ÖTS, 127; ÖTİL, 236 **2.** Kurnaz, sinsî. ÖTS, 127
- 259 **daha** Onluk, on günlük. NL, 475 (*daha*)
 Özb. **daha** (*daha*) **2.** Semt, bölge. ÖTS, 109; ÖTİL, 216 **3.** Ramazan ayında yapılan on günlük ibadet ve onunla ilişkili merasim. ÖTİL, 216
 *Özb. **daha** (*daha*) İpek böceğinin uyku dönemi. ÖTS, 109; ÖTİL, 216
- 259 **dâhil** Ar. İçinde, içinde bulunan. NL, 506 (*doxil*)
 Özb. **dohil** (*dâhil*) ÖTİL, 235
 Tkm. **dahyl** (*da:hıl*) KES, 77; TDS, 245 **2.** Başkasının işine karışan kişi. KES, 77
- 259 **dahl** Ar. **1.** Giriş, ilgi, alaka, münasebet. **2.** Gelir, kazanç, kâr. NL, 470 (*daxl*)
 Özb. **daxl** (*daxl*) **1.** ÖTS, 114; ÖTİL, 215
 Tkm. **dahyl** (*dahıl*) KES, 77; TDS, 245; TTS, 131 **2.** Karışma, müdahale. KES, 77; TTS, 131
- 259 **dahme** Far. Türbe, mozole. NL, 470 (*daxmä*)
 Özb. **daxma** (*daxmä*) ÖTS, 115; ÖTİL, 215
- 259 **dâim ~ dâyim** Ar. Her zaman, daima, hep, sürekli. NL, 496 (*doim ~ doyim*)
 Özb. **doim** (*dâim*) ÖTS, 124; ÖTİL, 231
 Tkm. **daýym** (*da:yım*) KES, 80; TTS, 139; TDS, 259
- 259 **dâimâ ~ dâyimâ** Ar. Her zaman, daima, hep, sürekli. NL, 497 (*doimo ~ doyimo*)
 Özb. **doimo** (*dâimâ*) ÖTS, 124; ÖTİL, 231
 Tkm. **daýyma** (*da:yıma:*) KES, 80; TDS, 259
- 259 **dâimgi ~ dâyimgi** Ar. + T. NL, 497
- 259 **dâimî** Ar. **1.** Sürekli, hep, her zaman. **2.** Devamlı, aralıksız, kalıcı, sabit. NL, 497 (*doimiy*)
 Özb. **doimiy** (*dâimiy*) ÖTS, 124; ÖTİL, 231
- 259 **dâir** Ar. Dair, ilgili, ilişkili, hakkında. NL, 497 (*doir*)
 Özb. **doir** (*dâir*) ÖTS, 124; ÖTİL, 231
- 259 **dâire** Ar. **1.** Daire, çember. **2.** Çark, dünyanın dönüşü, gökyüzü, felek. NL, 497 (*doirä*)
 Özb. **doira** (*dâirä*) **1.** ÖTS, 124; ÖTİL, 231 **2.** Küre, yuvar. ÖTS, 124 **3.** Bir işin, eylemin, kanunun vb. devam edişi, yürüyüşü. **4.** Sınır, çerçeve. **5.** Belli bir alan, bölge. ÖTİL, 231
 Tkm. **daýyra** (*da:yıra*) KES, 80
 *Özb. **doira** (*dâirä*) Tef, çalgı aleti. ÖTS, 124; ÖTİL, 232
- 259 **dâiye** Ar. NL, 498
- 259 **daj** Far. NL, 496
- 259 **dağâyık** Ar. **1.** Nefislikler, güzellikler, derin ve nazik anlamlar. **2.** Karışıklıklar, çalkantılar. NL, 474 (*daqoyiq*)
 Tkm. **dakaýyk** (*daka:yık*) **1.**, **2.** Önemsiz. KES, 77
- 259 **dağık** Ar. NL, 473

- 255 **dâl** Ar. 1. Delil, belgi, işaret. 2. Arap alfabesinin sekizinci harfi. 3. Sevgilinin saçı, kâkülü. NL, 498 (*dol*)
 Özb. **dol** (*dâl*) 2., 2. Eğik, eğilmiş. ÖTS, 125; ÖTİL, 232
 Tkm. **dal** (*da:l*) 2.2. Bükük, bükülmüş, eğilmiş bel. KES, 77; TDS, 246
 *Özb. **dol** (*dol*) 1. Dik, dikey. 2. Tam, kesin, doğru. ÖTS, 125; ÖTİL, 232 3. Ceviz, çekirdek oyunlarında topun sınıra en yakın bulunma durumu. ÖTİL, 232
 *Tkm. **dal** (*dal*) Uzun, doğru, dik boy. KES, 77
 *Tkm. **dal** (*dal*) Sırt, arka, bedenın yanı, yan tarafı. KES, 77; TDS, 246
 *Tkm. **dal** (*dal*) Çıplak. KES, 77
 *Tkm. **dal** (*dal*) Uzun çubuk, budak. TDS, 246
- 256 **dâl ü gül** (?) NL, 499
- 257 **dalda** Moğ. Koruma, himaye etme; himayeci, koruyucu, destek; sığınak, barınak. NL, 444 (*dalda*)
 Özb. **dalda** (*dalda*) Cesaretlendirme, teşvik, manevi destek; teselli. ÖTS, 110; ÖTİL, 206
 Tkm. **dalda** (*dalda*) TDS, 248 2. Destek, dayanak, arka, yardım. TTS, 132 ~ **daldaw** (*daldav*) TDS, 248 2. Destek, dayanak, arka, yardım. TTS, 132
- 258 **daldala-** Moğ. +T. Sığınak aramak, kendini güvenli yere almak istemek. NL, 444 (*daldala-*)
 Tkm. **daldala-** (*daldala-*) TDS, 248 2. Eli ile kendini savunmak, elini kendine siper etmek. TTS, 132; TDS, 248 3. Kolunu kaldırmak, elini sallamak. TDS, 248
- 259 **dâllbây** (?) NL, 499
- 260 **dâm** Far. 1. Tuzak, tor. 2. Âşık, müptela. 3. Düşman tuzağı; hile; düşman hilesine tutulma. NL, 499 (*dom*)
 Özb. **dom** (*dâm*) 1. ÖTS, 125; ÖTİL, 233 3. ÖTİL, 233 3. İz, belirti. ÖTS, 125
 Tkm. **dam** (*da:m*) 1. KES, 77, TDS, 248 2. Duvar. TDS, 248
 *Özb. **dom** (*dâm*) Bina, ev. ÖTS, 125; ÖTİL, 233
 *Tkm. **dam** (*da:m*) Yırtıcı olmayan vahşi hayvan. KES, 77
- 261 **dâmâne** Far. Sınır, kıyı, hat, kenar, dağ yamacının alt kısmı. NL, 500 (*domonä*)
 Tkm. **damana** (*da:mana*) KES, 78; TDS, 249 2. Yamaç, eğim, iniş. KES, 78
- 262 **dâmânlıg** Far. +T. NL, 500
- 263 **dâmen ~ dâmân** Far. 1. Etek. 2. Her bir şeyin sonu. 3. Sahra, çöl. NL, 499 (*domän~ domon*)
 Özb. **doman** (*dâmän*) 1. ÖTS, 125
 Tkm. **daman** (*da:man*) 1. KES, 77
 *Tkm. **daman** (*da:ma:n*) Değer, kıymet bilen, hürmet eden, hizmet eden. KES, 78
- 264 **dâmenfişân** Far. NL, 500
- 265 **dâmengir** Far. Hakkını talep eden, davacı. NL, 499 (*domängir*)
 Özb. **domangir** (*dâmängir*) ÖTİL, 233 2. Hoşnutsuz, memnuniyetsiz, kin güden. ÖTS, 125; ÖTİL, 233
 Tkm. **damangir** (*da:manği:r*) 1. Etek tutan, birinin eteğinden tutup ondan yardım isteyen. 2. Meyleden; tutulmuş, uğramış, yakalamış. KES, 78
- 266 **dâmenkeşân** Far. NL, 500
- 267 **dâmgâh** Far. NL, 500
- 268 **dânâ** Far. Bilge, akıllı, bilgili. NL, 503 (*dono*)
 Özb. **dono** (*dânâ*) ÖTS, 125; ÖTİL, 234

- Tkm. dana* (da:na:) KES, 78, TDS, 250
- 288 **dânâlık** ~ **dânâlık** *Far. + T.* Akıllılık, bilgelik. NL, 503 (*donoliq ~ donolig'*)
Özb. donolik (dânâlık) ÖTS, 125; ÖTİL, 234
Tkm. danalyk (da:nalık) TDS, 250
- 289 **dânâver** *Far.* NL, 503
- 290 **dânâveş** *Far.* NL, 503
- 292 **dâne** *Far.* 1. Tohum, tahıl tanesi. 2. Kuşları yakalamak için tuzak etrafına serpiyen tahıl. 3. Tek, bir tane, tane. 4. Güzellerin yüzündeki ben. 5. Gözyaşı. 6. Kumar, aşık, satranç, dama oyunlarında kullanılan oyun aracı. 7. Diş. NL, 500 (*donä*)
Özb. dona (dânä) 1., 2. ÖTİL, 233 3. ÖTS, 125; ÖTİL, 233 6. ÖTİL, 233
Tkm. dâne (dä:ne) 1. TTS, 140; TDS, 278 3. TTS, 140 3. Çekirdek, meyvelerin çekirdeği. TTS, 140; TDS, 278 4. Bir şeyin her bir küçük parçası, zerresi. TDS, 278
- 293 **dânelik** *Far. + T.* Taneli, tanecikli, tespih tanesi. NL, 501 (*donäliq*)
Özb. donali (dânäli) 2. Tane olarak satılan. ÖTS, 125; ÖTİL, 233 3. Taneciklerden oluşan şey. ÖTİL, 233
Tkm. dâneli (dä:neli) TTS, 140; TDS, 278 2. İçinde buğday bulunan, buğdaylı. TTS, 140
- 294 **dânende** *Far.* NL, 501
- 295 **dânepâş** *Far.* NL, 501
- 296 **dânerîz** *Far.* NL, 501
- 297 **dâng** *Far.* NL, 501
- 298 **dâniş** *Far.* Bilgi, bilim, marifet. NL, 501 (*doniş*)
Özb. donish (dâniş) ÖTS, 125; ÖTİL, 234
Tkm. danyş (da:nış) KES, 78
- 299 **dânişâmûz** *Far.* NL, 502
- 300 **dânişâyin** *Far.* NL, 502
- 301 **dânişgâhlîg** *Far. + T.* NL, 502
- 302 **dânişkerîn** *Far.* NL, 502
- 303 **dânişmend** *Far.* Bilgili, bilge, akıllı. NL, 502 (*donişmänd*)
Özb. donishmand (dânişmänd) ÖTS, 125; ÖTİL, 234
Tkm. danyşment (da:nışment) KES, 78; TDS, 250
- 304 **dânişmendâne** *Far.* NL, 502
- 305 **dânişneverd** *Far.* NL, 502
- 306 **dânişperver** *Far.* NL, 502
- 307 **dânişpûcuh** *Far.* NL, 502
- 308 **dânişver** *Far.* NL, 501
- 309 **dapkur** ~ **dabkur** NL, 450
- 310 **dâr I** *Far.* 1. Ağaç. 2. İdam mahkûmlarını asmak için dikilen direk. NL, 503 (*dor*)
Özb. dor (dâr) 2. ÖTİL, 234 2. İp, halat. ÖTS, 126; ÖTİL, 234 3. Haksızlık, adaletsizlik göstergesi. 4. Dik konulan ağaç ve ona bağlanan iplerden kurulu düzenek. ÖTİL, 234
Tkm. dar (da:r) 1. TTS, 134 2. TTS, 134; TDS, 252
**Tkm. dar* (da:r) 1. Dar, ölçüleri yetersiz olan. TTS, 134; TDS, 251 2. Ensiz. TTS, 134; TDS, 251 3. Küçük. TTS, 134; TDS, 251 4. Alt çenenin az açılmasıyla oluşan ünlüler. 5. 'Tutan, sahip olan' anlamı veren Farsça bir son

- ek. 6. Sınırlı, çok yönlü olmayan, tek yönlü. 7. Kullanım alanı kısıtlı olan. TDS, 251
- 2611 **dâr II** *Far.* Avlu, ev, yaşanan yer. NL, 503 (*dor*)
Tkm. dar (*da:r*) 2. Yurt, ülke; bölge, yer. KES, 78
 *Özb. **dor** (*dâr*) 1. İdam mahkûmlarını asmak için dikilen direk. ÖTİL, 234 2. İp, halat. ÖTS, 126; ÖTİL, 234 3. Haksızlık, adaletsizlik göstergesi. 4. Dik konulan ağaç ve ona bağlanan iplerden kurulu düzenek. ÖTİL, 234
 **Tkm. dar* (*da:r*) 1. Ağaç. TTS, 134 2. İdam mahkûmlarını asmak için dikilen direk. TTS, 134; TDS, 252
 **Tkm. dar* (*da:r*) 1. Dar, ölçüleri yetersiz olan. TTS, 134; TDS, 251 2. Ensiz. TTS, 134; TDS, 251 3. Küçük. TTS, 134; TDS, 251 4. Alt çenenin az açılmasıyla oluşan ünlüler. 5. ‘Tutan, sahip olan’ anlamı veren Farsça bir son ek. 6. Sınırlı, çok yönlü olmayan, tek yönlü. 7. Kullanım alanı kısıtlı olan. TDS, 251
- 2612 **dârâfer** *Far.* NL, 505
- 2613 **dârâperest** *Far.* NL, 505
- 2614 **darbe** *Far.* 1. Vuruş, darbe; yıkıcı, üzücü, ağır bir olay. 2. Hamle, hücum. NL, 619 (*zarbâ*)
 Özb. **zarba** (*zarbâ*) 1., 2. Zarar, hasar. ÖTS, 515; ÖTİL, 299
Tkm. zarba (*zarba*) TTS, 717; TDS-II, 527 3. Birden bire, birden. TDS-II, 527
- 2615 **dârende** *Far.* NL, 504
- 2616 **darı-** 1. Hazır olmak, gelmek. 2. Rastlamak, karşılaşmak, yüz yüze gelmek. NL, 505 (*dori-*)
 Özb. **dori-** (*dâri-*) 1. Adım atmak, yaklaşmak. ÖTS, 126; ÖTİL, 235 2. Ortaya çıkmak, görünmek, belli olmak. ÖTS, 126 3. Sürü gibi bastırıp gelmek. 4. Tesir etmek, sinmek, yayılmak. 5. Yola çıkmak, yola koyulmak. ÖTİL, 235
Tkm. dara- (*dara-*) 1. Koşmak, dört nala gitmek. TTS, 134; TDS, 253 2. *mec.* Baskın yapmak, saldırmak. TTS, 134; TDS, 253 3. Azarlamak, kahretmek, suçlamak. TDS, 253
- 2617 **dârû I** *Far.* İlaç, çare, deva. NL, 505 (*doru*)
 Özb. **dori** (*dâri*) ÖTS, 126; ÖTİL, 234 2. *mec.* Deva, çare, çözüm. 3. Alkollü içecek.
Tkm. daru (*da:ru:*) KES, 79
- 2618 **dârû II** *Far.* Patlayıcı madde, barut. NL, 505 (*doru*)
 Özb. **dori** (*dâri*) ÖTİL, 234
- 2619 **daruga** *Moğ.* Şehrin düzenini sağlayan polis amiri, başkomiser. NL, 505 (*dorug'a*)
 Özb. **dorug'a** (*dâruğa*) ÖTS, 126; ÖTİL, 235
- 2620 **darugalık** *Moğ. + T.* NL, 505
- 2621 **dârûgir** *Far.* NL, 505
- 2622 **dârûhâne** *Far.* İlaç yapıp satılan yer, eczane. NL, 505 (*dorixonä*)
 Özb. **dorixona** (*dârixânä*) ÖTS, 126; ÖTİL, 235
- 2623 **dârûlemân** *Far.* NL, 505
- 2624 **dâs** *Far.* Orak. NL, 505 (*dos*)
Tkm. das (*da:s*) KES, 79
- 2625 **dâstân** *Far.* 1. Destan, tarih, hikâye, kıssa. 2. Deyiş, deme; şan, şöhret. NL, 506 (*doston*) bk. **destân** NL, 466 (*däston*)

- Özb. **doston** (*dâstân*)1. Destan, manzum hikâye, kıssa. 2. Halk şiiri, epope. ÖTS, 126;
 Tkm. **dastan** (*da:sta:n*)1. KES, 79 ~**destan** (*desta:n*)1. Destan, manzum hikâye, kıssa. 2. Söylenti, rivayet, hikâye. KES, 85 ~ **dessan**(*dessa:n*)1. Destan, manzum hikâye, kıssa. KES, 85; TTS, 153, TDS, 276 2. Söylenti, rivayet, hikâye. KES, 85
- 255 **dâstângüster** Far. NL, 506
- 257 **dâstdâri** Far. NL, 506
- 258 **dâş** Far. Çanak, çömlek pişirilen ocak. NL, 507
 Özb. **dosh** (*dâş*) Yemek pişirilen büyük kazan. ÖTİL, 235
 *Özb. **dosh** (*dâş*) Sabır, takat. ÖTS, 127; ÖTİL, 235
 *Tkm. **daş** (*da:ş*) Taş. TTS, 135; TDS, 255
 *Tkm. **daş** (*da:ş*) 1. Uzak.TTS, 136; TDS, 255 2. Çok daha, kat kat. TTS, 136
 *Tkm. **daş** (*da:ş*) 1. Dış.TTS, 135 2. Bir şeyin dışı, yüzü.TTS, 135; TDS, 255
 3. Dışarı, sokak. TTS, 135; TDS, 255 4. Kapak, cilt.TTS, 135; TDS, 255 5. İlgeç adı, zarf. TTS, 135 6. Çevre, etraf. TDS, 255
 *Tkm. **daş-** (*da:ş-*) Taşmak. TTS, 135; TDS, 255 2. Coşmak. TDS, 255
- 259 **dâşgerlik** Far.+T. NL, 507
- 260 **dâşhâne** Far. NL, 507
- 261 **dâv** Far. Satranç, tavla gibi oyunlarda yeniden başlayış, sıra. NL, 495 (*dov*)
 Özb. **dov** (*dâv*) ÖTİL, 230
 Tkm. **daw** (*dav*) 2. Kavga, çekişme, dava, gürültü; sövme. KES, 80
 *Özb. **dov** (*dâv*) 1. Uzun boylu, boylu poslu, iri yarı. 2. Cesaret, yetinme. ÖTS, 126; ÖTİL, 230
 *Özb. **dov** (*dâv*) İddia, dava. ÖTS, 126; ÖTİL, 230
- 262 **da'vâlık** Ar.+T. NL, 473
- 263 **dâver** Far. Hükümdar, şah, padişah, melik; hâkim, yargıç; hekim. NL, 495 (*dovâr*)
 Tkm. **dawer** (*da:ver*) KES, 80
- 264 **da'vet** Ar. Çağrı, çağırma, teklif. NL, 472 (*da'vât*)
 Özb. **da'vat** (*da'vât*) 2. Davetiye. ÖTS, 115; ÖTİL, 215
 Tkm. **dagwat** (*dağvat*) KES, 76
- 265 **da'vî** Ar. Hak talep etme; dava. NL, 442(*da'vi*)
 Özb. **da'vo** (*da'vâ*) ÖTS, 115; ÖTİL, 215 2. Birini ayıplama, töhmet, suçlama. 3. Teorik düşünce, teorem. ÖTİL, 215
 Tkm. **dawa** (*da:va:*)1. Kavga, ağız kavgası, tartışma. TTS, 138, KES, 80; TDS, 258 2. Skandal, rezalet, kavga, niza, tartışma. TTS, 138; TDS, 258 3. Çatışma. TTS, 138 4. İstek, talep, arzu; heves. KES, 80 5. Savaş, cenk. TDS, 258
- 266 **da'vî ~ da'vâ** Ar. Dava, dava açma, ispatlama. NL, 473(*da'vi ~ da'vo*)
 Özb. **da'vo** (*da'vâ*)2. İddia, sav. ÖTS, 115; ÖTİL, 215 3. Birini suçlama. 4. Nazari görüş, fikir. ÖTİL, 215
 Tkm. **dagwy** (*dağvi*) 2. Yarış. KES, 76 ~ **dagwa** (*dağva*) 2. Yarış. KES, 76
- 267 **da'vîvâr** Ar.+Far. NL, 473
- 268 **dâvudâsâr** Ar.+Far. NL, 495
- 269 **dâvûdî** Ar. NL, 495
- 270 **davulga** Moğ. Miğfer, kask, tolga, başlık. NL, 442 (*davulg'a*) bk. **duluğa** NL, 510 (*dulug'a*)
 Özb. **dubulg'a** (*dubulğa*) ÖTS, 128; ÖTİL, 237

- ²⁶⁴¹ **davulgan** Moğ. NL, 442
- ²⁶⁴² **dây** Far. NL, 498
- ²⁶⁴³ **dâye** Far. Dadı, bebek bakıcısı, bakıcı. NL, 507 (*doyä*)
Özb. **doya** (*dâyä*) ÖTS, 127; ÖTİL, 235 **2.** Bilgili kadın. ÖTS, 127 **3.** Doğum yaptıran kadın, ebe. ÖTİL, 235
Tkm. **daýa** (*da:ya*) KES, 80
- ²⁶⁴⁴ **dâyegâne** Far. NL, 507
- ²⁶⁴⁵ **dâyger** Far. NL, 498
- ²⁶⁴⁶ **dê-** **1.** Demek, söylemek, konuşmak. **2.** Ad vermek, adlandırmak, bilmek, saymak, görmek. **3.** Farz etmek, tahmin etmek, varsaymak. **4.** Ulaştırmak, eriştirmek, vermek. **5.** İstemek, arzu etmek. **6.** İcat etmek, yaratmak. **7.** Buyurmak, emretmek. **8.** Yardımcı eylem olarak kullanılır. NL, 476 (*de-*)
Özb. **de-** (*de*) **1.** ÖTS, 117; ÖTİL, 220 **2., 3., 5., 5.** Bir işi yapmak veya yapmak için çabalamak. ÖTİL, 220 Tkm. **diý-** (*di:y-*) **1.** TTS, 165; TDS, 290 **2.** TTS, 165 **3.** TTS, 165; TDS, 290
- ²⁶⁴⁷ **de'b** Ar. NL, 472
- ²⁶⁴⁸ **debbâbe** Ar. NL, 435
- ²⁶⁴⁹ **debdebe** Ar. Görkem, ihtişam, debdebe, gösteriş. NL, 435 (*däbdäbä*)
Özb. **dabdaba** (*däbdäbä*) **2.** Gururlu hareket, kibirli iş. ÖTS, 109; ÖTİL, 203 **3.** Heyecan ve korku veren gürültü, çılgılık. **4.** Haddinden fazla tantana, gürültü, şamata. ÖTİL, 203
- ²⁶⁵⁰ **debîr** Far. NL, 435
- ²⁶⁵¹ **debîristân** Far. NL, 435
- ²⁶⁵² **debistân** Far. Okul, mektep, eğitim kurumu. NL, 435 (*däbiston*)
Tkm. **debistan** (*debista:n*) KES, 80
- ²⁶⁵³ **debûr** Ar. NL, 435
- ²⁶⁵⁴ **deccâl** Ar. **1.** Aldatıcı, hilekâr, yalancı. **2.** Efsanevi yaratık, Deccal. NL, 443(*dejjol*)
Özb. **dajjol** (*däccâl*) **1., 2.** ÖTS, 110; ÖTİL, 205
Tkm. **deçcal** (*deçca:l*) **1., 2.** KES, 81 **3.** Ebu Yezit'in lakabı. KES, 81
- ²⁶⁵⁵ **ded** Far. Yırtıcı, yabani hayvan. NL, 442 (*däd*)
Tkm. **det** (*det*) KES, 86
- ²⁶⁵⁶ **dedek** Far. NL, 442
- ²⁶⁵⁷ **dedil** Ar. Yürekli, gözü pek, cesur, güçlü, kuvvetli. NL, 442(*dädil*)
Özb. **dadil** (*dädil*) ÖTS, 109; ÖTİL, 205
- ²⁶⁵⁸ **def** Ar. Tef. NL, 468(*däf*)
Özb. **daf** (*däf*) ÖTS, 109; ÖTİL, 214
Tkm. **dep** (*dep*) TDS, 268
*Özb. **daf** (*däf*) Defetme, bertaraf etme. ÖTS, 109; ÖTİL, 214
- ²⁶⁵⁹ **def'** Ar. Defetme, bertaraf etme, savma. NL, 469(*däf'*)
Özb. **daf** (*däf*) ÖTS, 109; ÖTİL, 214
Tkm. **dep** (*dep*) TDS, 268; TTS, 147; KES, 82 ~ **defg** (*defğ*) KES, 81
- ²⁶⁶⁰ **def'a** Ar. Defa, kere, kez. NL, 470 (*däf'a*)
Özb. **daf'a** (*däf'a*) ÖTS, 109; ÖTİL, 214
Tkm. **defga** (*defğa*) KES, 81
- ²⁶⁶¹ **defâyin** Ar. NL, 468
- ²⁶⁶² **defek** Ar. NL, 468
- ²⁶⁶³ **defîne** Ar. **1.** Define, gizli hazine. **2.** Mana hazinesi. NL, 468 (*däfinä*)

- Özb. **dafina** (*däfinä*) 1. ÖTS, 109; ÖTİL, 214
Tkm. **define** (*defi:ne*) KES, 81
- 264 **defn** Ar. Gömme, ölüyü gömme; yok etme. NL, 468(*däfn*)
Özb. **dafn** (*däfn*) ÖTS, 109; ÖTİL, 214
Tkm. **defn** (*defn*) KES, 81 ~ **depin** (*depin*) TDS, 270
- 265 **defter** Yun. 1. Defter, yazı defteri. 2. Kitap. 3. Destan, hikâye. 4. Şiir kitabı. 5. Hesap kitap toplamı. 6. Üslup, kanun, kural kitabı. 7. Dünya, âlem. NL, 469(*däftär*)
Özb. **daftar** (*däftär*) 1. ÖTS, 109; ÖTİL, 214 3., 3. Günlük olayların yazıldığı defter, günlük. ÖTİL, 214
Tkm. **defter** (*defter*) Destanların, mesnevilerin ve uzun şiirlerin her bir parçası. KES, 81 ~ **depder** (*depder*) 1. TDS, 268 2. TDS, 268
- 266 **degâ** Far. NL, 474
- 267 **degâbâz** Far. NL, 475
- 268 **degâbâzlık** Far. + T. NL, 475
- 269 **degin** Deyin, kadar. NL, 482 (*degin*)
Tkm. **deyin** (*deyin*) 2. Gibi. TDS, 277
- 270 **dëginçe** NL, 482
- 271 **dëgülük** Far. NL, 482
- 272 **dëgünçe** Far. NL, 482
- 273 **deh** Far. On sayısı. NL, 475 (*däh*)
Tkm. **deh** (*deh*) KES, 81
- 274 **dehene** ~ **dehâne** Far. Giriş, giriş yeri, ağız; sınır, hudut. NL, 475 (*dähänä*)
Özb. **dahana** (*dähänä*) Nehir ağızı, arık ağızı, giriş. ÖTS, 109; ÖTİL, 216
Tkm. **dahan** (*daha:n*) Ağız, giriş. KES, 76; TDS, 245
- 275 **dehlîz** Far. Geçit, koridor, yol; depo, ambar. NL, 475 (*dählez*)
Özb. **dahliz** (*dahliz*) Dehliz, koridor, giriş salonu. ÖTS, 109; ÖTİL, 216
- 276 **dehr** Ar. 1. Zaman, devir; dünya, âlem. 2. Dönem, çağ, şimdiki zaman. 3. Yeryüzü. 4. Hayat. NL, 475 (*dähr*)
Özb. **dahr** (*dähr*) 1. ÖTİL, 216
Tkm. **dähr** (*dähr*) 1. KES, 86
- 277 **dehşet** Ar. 1. Korku, kaygı, endişe. 2. Kıyamet felaketi. 3. Huzursuzluk, rahatsızlık. NL, 476 (*dähşät*)
Özb. **dahshat** (*dähşät*) 2. Korkunç, dehşetli, müthiş. ÖTS, 110; ÖTİL, 216
- 278 **dekâkîn** Ar. NL, 444
- 279 **dëkley** ~ **dëkle** Moğ. NL, 482
- 280 **delâl** Ar. NL, 446
- 281 **delâlet** Ar. 1. İşaret, belgi, şahitlik, tanıklık. 2. Kılavuzluk etme, yol gösterme. NL, 446(*dälölät*)
Özb. **dalolat** (*dälälät*) 1. ÖTS, 110 2. ÖTS, 110; ÖTİL, 206
Tkm. **delalat** (*dela:lat*) 1., 2. KES, 81 3. Yardım, çare, ilaç. TDS, 263
- 282 **delâyil** Ar. NL, 446
- 283 **delîl** Ar. 1. Delil, ispat, kanıt, belgi. 2. Önder, önyak, lider. 3. Neden, sebep, gerekçe, esas. NL, 445(*dälil*)
Özb. **dalil** (*dälil*) 1. ÖTS, 110; ÖTİL, 206 2. Bir suçu tasdikleyen, doğrulayan şey veya durum. ÖTİL, 206
Tkm. **delil** (*deli:l*) 1. TTS, 143; TDS, 263; KES, 82 2. KES, 82 3. TDS, 263; KES, 82

- ²⁸⁴ **delk** Ar. NL, 445
- ²⁸⁵ **delķ** Ar. NL, 446
- ²⁸⁶ **dellâl** Ar. Tellal, çağırmaç; alış verişte alıcı ile satıcı arasında aracılık yapan kimse. NL, 445(*dällol*)
Özb. **dallo** (*dällâl*) ÖTS, 110; ÖTİL, 206 2. Kadın satıcısı, pezevenk. ÖTİL, 206
Tkm. **dellal** (*della:l*) KES, 82; TDS, 263
- ²⁸⁷ **dellâle** Ar. NL, 445
- ²⁸⁸ **dellâlelik** Ar. +T. NL, 446
- ²⁸⁹ **delle** Ar. Aldatıcı, hilekâr, münafık, ikiyüzlü. NL, 445(*dällä*)
Özb. **dalla** (*dällä*) Kadın satıcısı, pezevenk, muhabbet tellalı. ÖTS, 110; ÖTİL, 206
- ²⁹⁰ **delv** Ar. 1. Su kovaı. 2. Kova burcu; kış mevsiminin üçüncü ayı. NL, 444(*dälv*)
Özb. **dalv** (*dälv*) 2. ÖTİL, 206 2. Kova burcu. ÖTS, 110; ÖTİL, 206
- ²⁹¹ **dem I** Far. 1. Lahza, an, zaman; fırsat. 2. Vakit; hâl, durum, vaziyet. NL, 446(*däm*)
Özb. **dam** (*däm*) 1. ÖTS, 110; ÖTİL, 207 2. Bazen, kâh. ÖTİL, 207
Tkm. **dem** (*dem*) 1. KES, 82; TDS, 264
*Özb. **dam** (*däm*) Keksın, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207
*Özb. **dam** (*däm*) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207
*Tkm. **dem** (*dem*) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82
- ²⁹² **dem II** Far. 1. Nefes, soluk. 2. Ses, avaz, ün. 3. Gam, keder, üzüntü, sıkıntı. 4. İlham, esin, gayret. 5. Kuru ve sıcak çöl rüzgârı. 6. Rüzgâr, yel, esinti. NL, 447(*däm*)
Özb. **dam** (*däm*) 1., 2. Dinlenme, teneffüs, mola, ara verme. ÖTS, 110; ÖTİL, 206 3. Bir şeyin içine toplanan hava, gaz. 4. Isı, sıcak, hararet. 5. *mec.* Kibirlilik, mağrurluk, kendini beğenmişlik. 6. Buhar, buğu. ÖTİL, 206
Tkm. **dem** (*dem*) 1. TTS, 144; TDS, 264; KES, 82 2. Hava, gaz. TTS, 144
*Özb. **dam** (*däm*) Keksın, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207
*Özb. **dam** (*däm*) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207
*Tkm. **dem** (*dem*) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82
- ²⁹³ **dem III** Ar. 1. Kan. 2. Kızıl renkli şarap. NL, 448(*däm*)
*Özb. **dam** (*däm*) Keksın, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207
*Özb. **dam** (*däm*) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207
*Tkm. **dem** (*dem*) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82
- ²⁹⁴ **dem IV** Far. Ateşi canlandırmak için kullanılan ve açılıp kapandıkça içindeki havayı üfleyen, körük. NL, 448(*däm*)
Özb. **dam** (*däm*) ÖTS, 110; ÖTİL, 207
*Özb. **dam** (*däm*) Keksın, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207
*Özb. **dam** (*däm*) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207
*Tkm. **dem** (*dem*) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82
- ²⁹⁵ **demân** Far. Dehşetli, kızgın, saldıran, nara atan. NL, 448 (*dämon*)
Tkm. **deman** (*dema:n*) 2. Çabuk, hızlı. KES, 82
- ²⁹⁶ **demâr** Far. Yok etme, mahvetme, helak etme. NL, 449(*dämor*)
Tkm. **demar** (*dema:r*) KES, 82
- ²⁹⁷ **demgîr** Far. Nefes alma, soluklanma. NL, 448(*dämگیر*)
Tkm. **demgir** (*demği:r*) KES, 82
*Tkm. **demgir** (*demği:r*) 1. Keskin. 2. Heybetli. TDS, 264

- 268 **demiserdlık** Far.+T. NL, 448
- 269 **demsâz** Far. Arkadaş, dost. NL, 449 (*dämsoz*)
Tkm. **demsaz** (*demsa:z*) KES, 82
- 270 **demsâzlık** Far.+T.NL, 449
- 271 **demserd** Far.NL, 449
- 272 **denâet** Ar.NL, 450
- 273 **dendâne** Far. 1. Diş. 2. Kale duvarlarının yukarı kısmındaki siperler. NL, 449 (*dändonä*)
Özb. **dandon** (*dändân*) 1. ÖTS, 111; ÖTİL, 208 2. Fildişi, fil kemiği. ÖTİL, 208
Tkm. **dendan** (*denda:n*) 1. KES, 82
- 274 **deng** Far.NL, 449
- 275 **denî** Far. Alçak, rezil, yaramaz. NL, 449(*däniy*)
Tkm. **deni** (*deni:*)2. Cimri, pinti. KES, 82
- 276 **dêpse-** Tepinmek, tepinip durmak. NL, 483 (*depsä-*)
Özb. **depsi-** (*depsi-*)2. Ezmek, çiğnemek. ÖTS, 118; ÖTİL, 221 3. At veya eşeği ayakla dehlemek. 4. Tepmek, vurmak. ÖTİL, 221
- 277 **der I** Far.Kapı, eşik, giriş. NL, 450(*där*)
Özb. **dar** (*där*) ÖTS, 111
Tkm. **der** (*der*) KES, 28
*Tkm. **der** (*der*) Ter. TTS, 149; TDS, 271
- 278 **der II** Far.-de/-da anlamı veren Farsça ön ek. NL, 450(*där*)
Tkm. **der** (*der*) KES, 82
*Özb. **dar** (*där*) ÖTS, 111
*Tkm. **der** (*der*) KES, 28
*Tkm. **der** (*der*) Ter. TTS, 149; TDS, 271
- 279 **dere** Far.NL, 450
- 270 **derâ ~ derây** Far. NL, 462
- 271 **derâhim** Ar. NL, 462
- 272 **derbân** Far.Kapıcı, kapı bekçisi. NL, 452(*därbon*)
Özb. **darbon** (*därbân*) ÖTS, 111, ÖTİL, 209
Tkm. **derban** (*derba:n*) KES, 83; TDS, 271
- 273 **derbâyist** Far.NL, 452
- 274 **derbeder** Far. Derbeder, serseri, avare, başıboş. NL, 451(*därbädär*)
Özb. **darbadar** (*därbädär*) ÖTS, 111; ÖTİL, 209
Tkm. **derbeder** (*derbeder*) 2. Fakir, yoksul; derviş. 3. Evsiz, barksız. KES, 83
- 275 **derbend** Far. 1. Dağ geçidi, dar geçit. 2. Eşik, giriş. 3. Bir yer adı. NL, 451 (*därbänd*)
Özb. **darband** (*därbänd*) 1. ÖTS, 111; ÖTİL, 209
Tkm. **derbent** (*derbent*) 1. TTS, 148; TDS, 271; KES, 83 2. KES, 83;TDS, 271
- 276 **derbendlık** Far.+T. NL, 452
- 277 **derbest** Far. Engelli, bariyerli, kapalı. NL, 452 (*därbäst*)
Tkm. **derbest** (*derbest*) Parçalanmamış, ezilmemiş. KES, 83
- 278 **derc I** Far. NL, 460
- 279 **derc II** Ar. Dahil etme, kaydetme. NL, 460(*därj*)
Tkm. **derç** (*derç*) 2. Neşretme. KES, 83
- 280 **dercî** Ar. NL, 460

2721. **derd** *Far.* 1. Hastalık, ağrı. 2. Gam, kaygı, azap, sıkıntı. 3. Aşk, sevgi, muhabbet. NL, 454(*därd*)
 Özb. **dard** (*därd*) 1., 2. ÖTS, 112; ÖTİL, 210
 Tkm. **dert** (*dert*) 1., 2. TTS, 152; TDS, 274; KES, 84
 *Özb. **dard** (*därd*) Azarlama bildiren söz. ÖTS, 112; ÖTİL, 210
2722. **derdâ** *Far.* NL, 458
2723. **derdâlûd** *Far.* NL, 458
2724. **derdkeş** *Far.* Dertli, elemli, kederli. NL, 457 (*därdkâş*)
 Özb. **dardkash** (*därdkâş*) ÖTİL, 210 2. Dert ortağı, dert paylaşılan. ÖTİL, 210
2725. **derdlig** *Far. + T.* Dertli, hasta; kaygılı, elemli, gamlı. NL, 457(*därdlig*)
 Özb. **dardli** (*därdli*) ÖTS, 112; ÖTİL, 210 2. Birinin veya bir şeyin derdi, kederiyle dertlenen kimse, bir işin veya kimsenin derdine düşen. ÖTİL, 210
 Tkm. **dertli** (*dertli*) TDS, 275
2726. **derdmend** *Far.* 1. Hasta, dertli; gamlı, kaygılı. 2. Âşık, müptela. NL, 457(*därdmänd*)
 Özb. **dardmand** (*därdmänd*) 1. ÖTS, 112; ÖTİL, 210
 Tkm. **dertment** (*dertment*) 1. KES, 84
2727. **derdmendâne** *Far.* NL, 457
2728. **derdmendlig** *Far. + T.* Dertlilik, kaygınlık, elemlilik. NL, 457(*därdmändlig*)
 Özb. **dardmandlik** (*därdmändlik*) ÖTİL, 210
2729. **derdmendşîve** *Far.* NL, 457
2730. **derdnâk** *Far.* 1. Dertli, derde müptela; âşık, sevgiye müptela olan. 2. Hüzünlü, kederli, sıkıntılı. 3. Gamlı, kaygılı. NL, 457 (*därdnok*)
 Özb. **dardnok** (*därdnâk*) 1., 2., 3. ÖTİL, 210
 Tkm. **dertnâk** (*dertnâ:k*) 2., 3., 3. Şiddetli ağrılı, sancılı, sızılı. KES, 84
2731. **derdperver** *Far.* NL, 458
2732. **derdperverd** *Far.* NL, 458
2733. **derdpeyvend** *Far.* NL, 458
2734. **derdsiz** *Far. + T.* Gamsız, pervasız, umursamaz. NL, 458(*därsiz*)
 Tkm. **dertsiz** (*dertsiz*) 1. Derdi olmayan, dertsiz. 2. Kaygısız, tasasız, endişesiz. 3. Kedersiz, gussasız. TDS, 275
2735. **dere** *Far.* 1. İki dağ arasındaki dar yol, geçit. 2. Alçaklı yüksekli bozkır, ova, çöl. NL, 450(*därä*)
 Özb. **dara** (*därä*) 1. ÖTS, 111, ÖTİL, 208
 Tkm. **dere** (*dere*) 1. TTS, 149; TDS, 272
2736. **derecât** *Ar.* NL, 450
2737. **derece** *Ar.* 1. Derece, seviye, düzey, aşama, mertebe. 2. Yaş; sıra. NL, 450(*däräjä*)
 Özb. **daraja** (*däräjä*) 1. ÖTS, 111; ÖTİL, 208 2. Ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bölümlerin her biri. 3. Matematikte derece üssü. 4. Unvan, paye. 5. Toplumda kişiler arasında tutulan yer, itibar, onur. 6. Gramerde üstünlük derecesi. 7. Gramerde çatı. ÖTİL, 208
 Tkm. **derece** (*derece*) 1. TTS, 149; TDS, 272 2. Unvan, paye. TTS, 149; TDS, 272 3. Matematikte derece üssü. TTS, 149 4. Ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bölümlerden her biri. TTS, 149; TDS, 272 5. Gramerde üstünlük derecesi. TTS, 149; TDS, 272 6. Gramerde çatı. TTS, 149 7. Sınır, hat. TDS, 272 8. Onur, prestij. TDS, 272
 *Tkm. **derece** (*derece*) Pencere. TDS, 272

- ²⁷³ **derek** 1. Haber, bilgi, malumat 2. Dikkatlilik, farkındalık, uyanıklık. NL, 450(*däräk*)
 Özb. **darak** (*däräk*) 1. ÖTS, 111, ÖTİL, 208 2. Alamet, nişane, belgi. ÖTİL, 208
 Tkm. **derek** (*derek*) 1. TTS, 150; TDS, 272 2. Yerine, karşılık. TTS, 150; TDS, 272 3. Akıllılık, mantıklılık, tutarlılık, kararlılık. TDS, 272
 *Tkm. **derek** (*derek*) Kavak. TTS, 150; TDS, 272
- ²⁷³ **derev** NL, 450
- ²⁷⁴ **dergâh ~ dergeh** Far. 1. Eşik, astana, kapı, giriş. 2. Avlu, açıklık, ev. 3. Saray, köşk, şah sarayı. 4. Tanrı huzuru, Hüda karşısı. NL, 453 (*därgoh ~ dārgāh*)
 Özb. **dargoh** (*därgāh*) ÖTS, 112; ÖTİL, 209
 Tkm. **dergāh** (*dergā:h*) 1. KES, 83; TDS, 272 3., 4. KES, 83; TDS, 272
- ²⁷⁴ **dergehneverd** Far. NL, 454
- ²⁷⁴ **dergehnişîn** Far. NL, 454
- ²⁷⁴ **dergir** Far. NL, 454
- ²⁷⁴ **derhâl** Far. +Ar. Hemen, çabuk, anında. NL, 463 (*därhol*)
 Özb. **darhol** (*därhāl*) ÖTS, 112; ÖTİL, 212
 Tkm. **derhal** (*derha:l*) TDS, 272; KES, 83
- ²⁷⁴ **derhâst** Far. Rica, dilek, istek. NL, 463 (*därxost*)
 Tkm. **derhast** (*derha:st*) KES, 84
- ²⁷⁴ **derhem** Far. NL, 463
- ²⁷⁴ **derhor ~ derhar** Far. Layık, uygun, yaraşır. NL, 463(*därxur ~ dārhar*)
 Tkm. **derhor** (*derhor*) KES, 84
- ²⁷⁴ **derhord ~ derhard** Far. NL, 463
- ²⁷⁴ **derî** Far. İlaç, درمان. NL, 461(*däri*)
 Tkm. **däri** (*dä:ri*) KES, 86; TDS, 279
- ²⁷⁵ **derîçe** Far. Küçük kapı, pencere, delik. NL, 461 (*däriçä*)
 Özb. **darîça** (*däriçä*) ÖTS, 112; ÖTİL, 211 2. *mec.* Faydalanma, giriş imkânı, yol. ÖTİL, 211 ~ **darça** (*därçä*) ÖTS, 113; ÖTİL, 212 2. *mec.* Faydalanma, giriş imkânı, yol. ÖTİL, 212
- ²⁷⁵ **derk** Ar. NL, 461
- ²⁷⁵ **derkâr** Far. Gerekli, lazım, zaruri. NL, 461(*därkor*)
 Özb. **darkor** (*därkâr*) ÖTS, 112; ÖTİL, 211
 Tkm. **derkar** (*derka:r*) TTS, 150; KES, 84; TDS, 273
- ²⁷⁵ **dermaḥal** Far. +Ar. NL, 461
- ²⁷⁵ **dermân** Far. 1. Güç, kuvet, takat. 2. Çare, ilaç; çözüm. NL, 462 (*därmon*)
 Özb. **darmon** (*därmân*) 1., 2. ÖTS, 112; ÖTİL, 211 3. Medet, yardım. ÖTİL, 211
 Tkm. **derman** (*derma:n*) 2. TTS, 151; TDS, 273 2. *mec.* Lezzet. 3. Bir erkek adı. TDS, 273
- ²⁷⁵ **dermânde** Far. Biçare, aciz, zor durumda olan; müptela, tutulmuş, giriftar. NL, 462 (*därmondä*)
 Tkm. **dermanda** (*derma:nda*) 1. Biçare, aciz, zor durumda olan. 2. Başı boş, işsiz, güçsüz. KES, 84 ~ **dermende** (*derme:nde*) Biçare, aciz, zor durumda. KES, 84
- ²⁷⁵ **dermiyân** Far. NL, 461
- ²⁷⁵ **derrâk** Ar. NL, 462
- ²⁷⁵ **derrân** Far. NL, 462

- 273 **derrende** *Far.* Yırtıcı, vahşi hayvan. NL, 462 (*därrändä*)
Özb. darranda (*därrändä*) ÖTS, 112 2. Memeli hayvanlar. ÖTİL, 212
Tkm. derrende (*derrende*) KES, 84
- 274 **ders** *Ar.* Ders, eğitim. NL, 462(*därs*)
Özb. dars (*därs*) ÖTS, 112: ÖTİL, 212 2. Tecrübeyle edinilmiş ibretli, yararlı bilgi. ÖTİL, 212
Tkm. ders (*ders*) KES, 84; TTS, 151; TDS, 274
**Tkm. ders* (*ders*) Hayvan gübresi, ters, mayıs. TTS, 151; TDS, 274
- 275 **dersgâh** *Ar.+Far.* NL, 463
- 276 **dervâze** *Far.* Kapı, giriş; şehir, kale girişi. NL, 453 (*därvozä*)
Özb. darvoza (*därvâzä*) ÖTS, 113; ÖTİL, 209 2. Su kanalında suyu bırakmak veya tutmak için yapılmış kanal kapısı. 3. Futbol, hokey vb. oyunlarda rakip takımın topunun girmemesi gereken yer, kapı, kale. ÖTİL, 209
Tkm. derweze (*derveze*) TTS, 152; TDS, 275 2. Kale. TTS, 152 3. Büyük şehirlerin veya ilçelerin girişinde yol üzerine inşa edilmiş kapısız yapı. 4. Futbol, hokey vb. oyunlarda rakip takımın topunun girmemesi gereken yer, kapı, kale. 5. Bir yer adı. TDS, 275
- 277 **dervîş ~ dervîş** *Far.* 1. Zavallı, perişan, yoksul, sefil. 2. Kalender, zahit, dünyadan elini ayağını çeken kişi; pak, saf, temiz. 3. Kişi adı, lakap. NL, 452 (*därveş ~ därviş*)
Özb. darvesh (*därveş*) 2. ÖTS, 111; ÖTİL, 209
Tkm. derwüş (*dervüş*) 2. TTS, 152; TDS, 275
- 278 **dervîşâne** *Far.* Dervîş gibi, dervîş biçiminde. NL, 453 (*därveşonä*)
Özb. darveshona (*därveşânä*) ÖTS, 113; ÖTİL, 209
- 279 **dervîşdost** *Far.* NL, 453
- 280 **dervîşhûy** *Far.* NL, 453
- 281 **dervîşhûyluk** *Far.+T.* NL, 453
- 282 **dervîşlik** *Far.* 1. Fakirlik, yoksulluk; saflık, paklık, takva sahibi olma durumu. 2. Zahitlik, sofuluk. NL, 453 (*därveşlik*)
Özb. darveshlik (*därveşlik*) 2. ÖTS, 112
Tkm. derwüşlik (*dervüşlik*) 2. TDS, 275
- 283 **dervîşşifat** *Far.+Ar.* Dervîş gibi, dervîş biçiminde. NL, 453 (*därveşşifat*)
Özb. darveshsifat (*därveşşifät*) ÖTS, 113; ÖTİL, 209
- 284 **dervîşveş** *Far.* Dervîş gibi görünen, dervîş biçiminde. NL, 453 (*därveşväş*)
Özb. darveshvasht (*därveşväş*) ÖTS, 113
- 285 **dervîşveşlik** *Far.* NL, 453
- 286 **deryâ** *Far.* 1. Deniz, derya, okyanus. 2. Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek veya çukurlaşarak yaptığı çevrinti, giddap, anaför. 3. Sınırsız, çok, bol. 4. Eser, kitap (Mantiku't-Tayr). 5. Anlam çokluğu, bilim. 6. Zevk alma, haz alma; gezme, seyahat etme. NL, 458(*däryö*)
Özb. daryo (*däryâ*) 1., 2. Nehir, ırmak. ÖTS, 113; ÖTİL, 210 3., 4. Çok bilgili kimse. ÖTİL, 210
Tkm. derýa (*derya:*) 1. KES, 84 3. TTS, 152 3. Nehir, ırmak. TTS, 152; TDS, 275; KES, 84 4. Bir erkek adı. TDS, 275
- 287 **deryâcenâb** *Far.+Ar.* NL, 459
- 288 **deryâgerd** *Far.* NL, 459
- 289 **deryâî** *Far.* NL, 459
- 290 **deryâkeş** *Far.* NL, 459

277. **deryâmâye** Far. NL, 460
278. **deryânevâl** Far.+Ar. NL, 460
279. **deryâneverd** Far. NL, 460
280. **deryâşükûh** Far. NL, 460
281. **deryâveş** Far. NL, 459
282. **deryâzede** Far. NL, 459
283. **deryûze** Far. NL, 463
284. **derz** Far. Duvar, tuğla yarığı, çatlak, yarık. NL, 460 (*därz*)
Özb. **darz** (*därz*) ÖTS, 113; ÖTİL, 211
285. **derzigerlik** Far.+T. NL, 460
286. **desâtin** Far.NL, 464
287. **dest** Far. 1. El; hüküm, ferman. 2. Sıra, devir, nöbet, defa, kez, kere, sefer. NL, 464 (*däst*)
Özb. **dast** (*däst*) 1. El. ÖTS, 113; ÖTİL, 212
Tkm. **dest** (*dest*) 1. El. TDS, 276; KES, 85 2. KES, 85 3. *mec.* Yardım. 4. Mevki, mertebe. KES, 85
*Özb. **dast** (*däst*) Birden, hemen, derhal. ÖTS, 113
288. **dest ü pâ** Far. NL, 467
289. **destâmûz** Far. NL, 466
290. **destân** Far. 1. Kısas, hikâye; hile, kurnazlık. 2. Çeşitli ahenkte şarkı, name. 3. Pehlivan Rüstem'in lakabı. NL, 466 (*däston*) bk. **dâstân** NL, 506 (*doston*)
Özb. **doston** (*dâstân*) 1. Destan, manzum hikâye, kısas. 2. Halk şiiri, epope. ÖTS, 126; ÖTİL, 235 3. Geçmiş olaylar, macera, serüven. ÖTİL, 235
Tkm. **destan** (*desta:n*) 1. Destan, manzum hikâye, kısas. 2. Söylenti, rivayet, hikâye. KES, 85 ~ **dessan** (*desse:n*) 1. Destan, manzum hikâye, kısas. KES, 85; TTS, 153, TDS, 276 2. Söylenti, rivayet, hikâye. KES, 85
291. **destânserâ** Far. Destan anlatıcısı, destan okuyan, destancı. NL, 466(*dästonsäro*)
Tkm. **dessansera** (*desse:nsera:*) KES, 85
292. **destânserâyılıg** Far.+T. NL, 466
293. **destâr** Far. Sarık, kavuk. NL, 467 (*dästor*)
Özb. **dastor** (*dästâr*) ÖTS, 113; ÖTİL, 214
Tkm. **destar** (*desta:r*) KES, 85
294. **destârĥân** Far. Sofra, sofra bezi, masa örtüsü. NL, 467 (*dästorxon*) bk. **destûrĥân** NL, 468 (*dästurxon*)
Özb. **dasturxon** (*dästurxân*) ÖTS, 113; ÖTİL, 214
Tkm. **desterhan** (*desterha:n*) TDS, 277; KES, 85
295. **destâvîz** Far. NL, 466
296. **destbedest** Far.NL, 465
297. **destbûs** Far.NL, 465
298. **destbürd** Far. NL, 465
299. **deste** Far. 1. Sap, kol, tutak. 2. Bir tutam, demet, bir top; her şeyin tutulan yeri. 3. Alay, istihza, eğlenme. NL, 464 (*dästä*)
Özb. **dasta** (*dästä*) 1., 2. ÖTS, 113; ÖTİL, 212
Tkm. **deste** (*deste*) 1., 2. KES, 85 ~ **desse** (*desse*) 1. TDS, 276 2. TTS, 153; TDS, 276 3. Gemi dümeni. 4. Bir kadın adı. TDS, 276
*Özb. **dasta** (*dästä*) 1. Bir uzun bir kısa ağaç ile oynanan bir çocuk oyunu ve bu oyunda kullanılan incecik ağaç. 2. Uçurtma ipi sarılan kısa ağaç. ÖTİL, 212
300. **destefşân** Far.NL, 465

- ²⁸¹ **destendâzlık** Far. +T. NL, 464
- ²⁸² **destgâh** Far. 1. Tezgâh; kudret, iktidar; zenginlik, varlık. 2. Makam, mertebe. 3. Sebep, gerekçe. NL, 465 (*dästgoh*)
Özb. **dastgoh** (*dästgâh*) 1. Tezgâh; dükkân. ÖTS, 113; ÖTİL, 213
- ²⁸³ **destgîr** Far. 1. Yardımcı, yardım eden. 2. Yol gösteren. NL, 465 (*dästgir*)
Özb. **dastgir** (*dästgir*) 1., 2. Saplı, kollu. ÖTS, 113; ÖTİL, 213
Tkm. **destgir** (*destgi:r*) 2. Tutma, ele geçirme. KES, 85
- ²⁸⁴ **destgîrlık** Far. +T. NL, 465
- ²⁸⁵ **destkâr** Far. NL, 466
- ²⁸⁶ **destmâye** Far. Sermaye, nakit. NL, 466 (*dästmoyä*)
Özb. **dastmoya** (*dästmâyä*) 2. Bir iş veya hareket için destek olan şey; seçilmiş ürün, nesne. ÖTİL, 213
Tkm. **desmaýa** (*desma:ya*) TDS, 276
- ²⁸⁷ **destmüzd** Far. NL, 466
- ²⁸⁸ **destres** Far. 1. Yetişme, ulaşma, erişme. 2. İmkân, fırsat, güç, iktidar. NL, 467
Tkm. **destres** (*destres*) 1., 2. KES, 85
- ²⁸⁹ **destûr** Far. 1. Buyruk, ferman; izin, ruhsat. 2. Gelenek, görenek, töre; tertip, düzen, yöntem, usul. 3. El kılavuzu, kitapçık, örnek, numune. NL, 467 (*dästur*)
Özb. **dastur** (*dästur*) 2. ÖTİL, 113 3. ÖTS, 113; ÖTİL, 214
Tkm. **destur** (*destu:r*) 1., 2. KES, 86 3. Vezir. 4. Zerdüşt dininin ruhani önderi. KES, 86 ~ **dessur** (*dessu:r*) 2. TTS, 153; TDS, 276
- ²⁹⁰ **destûrhan** Far. Sofra, sofra bezi, masa örtüsü. NL, 468 (*dästurxon*) bk.
destârhan NL, 467 (*dästorxon*)
Özb. **dasturxon** (*dästurxân*) ÖTS, 113; ÖTİL, 214
Tkm. **desterhan** (*desterha:n*) TDS, 277; KES, 85
- ²⁹¹ **destûrlik** ~ **destûrlug** Far. +T. NL, 468
- ²⁹² **destyâr** Far. Yardımcı, destekçi. NL, 466 (*dästyör*)
Özb. **dastyor** (*dästyâr*) 2. Elinden iş gelen. ÖTS, 113; ÖTİL, 213
- ²⁹³ **destyârlıg** Far. +T. Yardımcılık, destekçilik. NL, 466 (*dästyörliḡ*)
Özb. **dastyorlik** (*dästyârlıḡ*) ÖTS, 113; ÖTİL, 213
- ²⁹⁴ **deşne** Far. NL, 471
- ²⁹⁵ **deşt** Far. 1. Çöl, sahra. 2. Bir yer adı. 3. Tarla. 4. Kuraklık, bozkır. NL, 471 (*däšt*)
Özb. **dasht** (*däšt*) 1. ÖTS, 115; ÖTİL, 215 3. ÖTİL, 215 4. ÖTS, 115; ÖTİL, 215
Tkm. **deşt** (*dešt*) 1. TDS, 277; KES, 86 2. TDS, 277
- ²⁹⁶ **deştânlıg** Far. +T. NL, 472
- ²⁹⁷ **deştî** Far. NL, 472
- ²⁹⁸ **deştneverd** Far. NL, 472
- ²⁹⁹ **deştpeymâ(y)** Far. NL, 472
- ³⁰⁰ **deştpeymâlıg** Far. +T. NL, 472
- ³⁰¹ **dev** Far. NL, 436
- ³⁰² **devâ** Ar. 1. Deva, şifa, deva olan herhangi bir şey. 2. Kuvvet, derman. 3. Çare, ilaç. NL, 438 (*dävo*)
Özb. **davo** (*dävâ*) 1., 3. ÖTS, 114; ÖTİL, 203
Tkm. **dowa** (*dova:*) 1., 3. KES, 90; TDS, 299
- ³⁰³ **devâb(b)** Ar. Hayvanlar. NL, 438 (*dävob(b)*)
Tkm. **dewap** (*deva:p*) KES, 86 ~ **dowap** (*dova:p*) KES, 90

- ²⁸⁴ **devâc** *Far.* NL, 438
- ²⁸⁵ **devâli** *Ar.* NL, 439
- ²⁸⁶ **devâm** *Ar.* Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, devamlı, ebedi, bengü, sebat. NL, 439 (*dävom*)
 Özb. **davom** (*devâm*) ÖTS, 114; ÖTİL, 204 2. Bekletilen veya duran bir işin, hareketin sürdürülmesi gereken, kalan kısmı. 3. Bir yere belli amaçlarla, gereken zamanlarda gitme. ÖTİL, 204
 Tkm. **dowam** (*dova:m*) 1. TTS, 171 2. Devam, arka, geri kalan kısım. TTS, 171; TDS, 299 3. Sıra, süre, zarf. TTS, 171, TDS, 299
- ²⁸⁷ **devâsizlig** *Ar.+T.* NL, 439
- ²⁸⁸ **devât** *Ar.* Divit, kalem. NL, 439 (*dävot*) Tkm. **dewat** (*deva:t*) KES, 86 ~ **döwet** (*döve:t*) KES, 90; TDS, 305
- ²⁸⁹ **devâvin** *Ar.* NL, 438
- ²⁹⁰ **devâyir** *Ar.* NL, 438
- ²⁹¹ **dêvdeşi-** NL, 478
- ²⁹² **devlet** *Ar.* 1. Devlet, saltanat. 2. Zenginlik, servet, mal mülk. 3. Mutluluk, saadet, ikbal, talih. 4. Kudret. 5. Hükümet. 6. Hükümdarlık, padişahlık. 7. Ululuk, büyüklük, büyük mevki, makam. 8. Yardım, medet; maksat, amaç. NL, 436 (*dävlät*)
 Özb. **davlat** (*dävlät*) 1., 2. ÖTS, 114; ÖTİL, 203 3., 4. Bir erkek adı. ÖTİL, 203
 Tkm. **döwlet** (*dövlet*) 1. TTS, 174; KES, 90; TDS, 305 2. TTS, 174; KES, 90; TDS, 305 3. TTS, 174; TDS, 305 4. Bir erkek adı. TDS, 305
- ²⁹³ **devletâyin** *Ar.+Far.* NL, 437
- ²⁹⁴ **devlethâh** *Ar.+Far.* 1. İyilik sever, mutluluk ve zenginlik isteyen. 2. Dost, arkadaş. NL, 437 (*dävlätxoh*)
 Tkm. **döwletha** (*dövletha:*) 1. KES, 90; TDS, 305
- ²⁹⁵ **devlethâhâne** *Ar.+Far.* NL, 438
- ²⁹⁶ **devlethâhlık ~ devlethâhlig** *Ar.+Far.+T.* NL, 437
- ²⁹⁷ **devletlik ~ devletlig** *Ar.+T.* 1. Mutluluk ve refah içinde olan, zengin. 2. Mağrur, kibirli, tepeden bakan, kendini beğenmiş. NL, 437 (*dävlätliq ~ dövletlig*)
 Özb. **davlatli** (*dävlätli*) 1. ÖTS, 114; ÖTİL, 203 2. Hükümdar, sultan. 3. Devlet yönetiminde görevli kişilere verilen unvan. ÖTİL, 203
 Tkm. **döwletli** (*dövletli*) 1., 2. *mec.* Talihli, bahtlı. TTS, 174; TDS, 305 3. Devleti olan halk. TDS, 305
- ²⁹⁸ **devletmend** *Ar.+Far.* 1. Zengin, varlıklı. 2. Mutlu, bahtlı, talihli. NL, 437 (*dävlätmänd*)
 Özb. **davlatmand** (*dävlätmänd*) 1. ÖTS, 114; ÖTİL, 203 2. ÖTİL, 203
 Tkm. **döwletment** (*dövletment*) 1. KES, 90
- ²⁹⁹ **devletpenâh** *Ar.+Far.* NL, 437
- ³⁰⁰ **devletserâ** *Ar.+Far.* NL, 437
- ³⁰¹ **devr** *Ar.* 1. Daire, halka. 2. Zaman, vakit, süre. 3. Devir, dönem, çağ. 4. Başı sonu belli zaman parçası, devre. 5. Dönme, dönüş. NL, 439 (*dävr*)
 Özb. **davar** (*dävr*) 2., 3. ÖTS, 114; ÖTİL, 204 4., 4. Rahat, feragatli zaman; kişinin refah çağları. ÖTİL, 204
 Tkm. **döwür** (*dövür*) 1. KES, 90 2. KES, 90; TTS, 175; TDS, 306 3. KES, 90; TTS, 175; TDS, 306 5. KES, 90
- ³⁰² **devrân** *Ar.* 1. Dönüş, dönme. 2. Zaman, devir, asır. 3. Yeryüzü, dünya; yaşam, hayat. 4. Padişahlık, hükümdarlık. 5. Sıra, nöbet, devir. NL, 441 (*dävron*)

- Özb. **davron** (*dävrân*) 1., 4. ÖTS, 114 2. Mutluluk, refah. ÖTS, 114; ÖTİL, 204
 Tkm. **döwran** (*dövra:n*) 1. KES, 90 2. Yaşam, hayat. KES, 90 3. Mutlu dönem. TTS, 174; TDS, 306 4. Bir erkek adı. TDS, 306
- 293 **devre** Ar. 1. Daire, halka, bir şeyin etrafı, çevresi. 2. Toplantı, kurul, sohbet, konuşma, ziyafet, şölen, kutlama. NL, 440 (*dävrä*)
 Özb. **davra** (*dävrä*) 1. ÖTS, 114 2. Daire şeklinde oturan topluluk. ÖTS, 114; ÖTİL, 204 3. Sahne. ÖTS, 114 4. Topluluk, grup. ÖTS, 114; ÖTİL, 204 5. Oyunun müsabakanın bir devresi, bir turu. 6. Çok basamaklı seçim sisteminde seçimin bir basamağı, aşaması. 7. Ölen kişinin günahlarını hafifletmek için definden sonra yapılan merasim. ÖTİL, 204
- 294 **devvâr** Ar. Dönen, dolaşan. NL, 436 (*dävvor*)
 Tkm. **döwwar** (*dövva:r*) KES, 91 ~ **dowwar** (*dovva:r*) KES, 91
- 295 **devvârlık** Ar.+T. NL, 436
- 296 **devvârsâ** Ar.+Far. NL, 436
- 297 **dey** Far. NL, 443
- 298 **deycûr** Ar. NL, 443
- 299 **dëyil-** Denilmek, söylenmek, konuşulmak; adlandırılmak, varsayılmak. NL, 482 (*deyil-*)
 Özb. **dëyil-** (*deyil-*) 2. İstenilmek, arzu edilmek. 3. İcat edilmek, yapılmak. ÖTİL, 219
- 300 **deyn** Ar. Borç. NL, 443 (*däyn*)
 Tkm. **deýn** (*deyn*) KES, 86
- 301 **deyr** Ar. 1. Kilise, manastır; puthane. 2. Meyhane, içki içilen yer. 3. Dünya, cihan; bu dünya. NL, 443 (*däyr*)
 Tkm. **deýr** (*deyr*) 1., 2., 3. KES, 86
- 302 **deyrpeybend** Ar. NL, 444
- 303 **deyyâr** Ar. Oturan, sakin, istikamet eden; papaz, rahip; hemşehri; kişi, birey. NL, 443 (*däyyor*)
 Tkm. **deýýar** (*deyya:r*) 1. Meyhaneci, meyhaneyi mesken tutan. 2. Biri, bir kimse, bir fert. KES, 86
- 304 **dıraht** Far. 1. Ağaç. 2. Endam, boy po, cüsse; varlık, vücut. 3. Bölüm, bap. NL, 451 (*daraxt*)
 Özb. **daraxt** (*daraxt*) 1. ÖTS, 111; ÖTİL, 209
 Tkm. **daragt** (*darağt*) 1. KES, 101; TDS, 252
- 305 **dırahtân** Far. NL, 451
- 306 **dîbâ** Far. 1. Nazik, nefis ipek kumaş. 2. İpek giysi. NL, 477 (*debo*)
 Tkm. **dîba** (*di:ba:*) 1. KES, 87
- 307 **dîbâçe** Far. 1. Ön söz, mukaddime. 2. Divanın nakışlar ile süslenen birinci sayfası. 3. Her şeyin başlangıç kısmı. NL, 477 (*deboçä*)
 Özb. **debocha** (*debâçä*) 1. ÖTS, 115; ÖTİL, 217 2. ÖTİL, 217 3. Bir müzik yapıtında giriş özelliği taşıyan giriş parçası. ÖTS, 115; ÖTİL, 217
 Tkm. **dîbaça** (*di:ba:ça*) 1., 2. KES, 87
- 308 **dîdâr** Far. 1. Yüz, çehre. 2. Görüşme, buluşma. NL, 485
 Özb. **diydor** (*diydâr*) 1. ÖTS, 123; ÖTİL, 224 2. ÖTS, 123
 Tkm. **didar** (*di:da:r*) 1. KES, 87; TDS, 279; TRT, 31, TTS, 158 2. KES, 87 3. Bir erkek adı. TDS, 279
- 309 **dîdbân** Far. Koruyucu, nöbetçi, bekçi. NL, 483 (*didbon*)

- Tkm. dideban* (*di:deba:n*) KES, 87; TDS, 279
- 280 *dîdbânlik* *Far.+T.* NL, 483
- 281 *dîde* *Far.* Göz. NL, 484 (*diydä*)
- Özb. *diyda* (*diydä*) ÖTS, 123; ÖTİL, 223
- Tkm. dide* (*di:de*) KES, 87; TDS, 279 2. Erkeğin kadına söylediği ‘kara gözlüm’ anlamına gelen hitap sözü. TDS, 279
- 282 *difis* *Far.* NL, 494
- 283 *dîgergûn* *Far.* Başkaca, değişmiş durumda, başka türlü. NL, 483 (*digärgun*)
- Tkm. digergüwn* (*digergüwn*) KES, 87
- 284 *dih* *Far.* NL, 483
- 285 *dih* *Far.* NL, 495
- 286 *dihkân* *Far.* 1. Muhtar; zengin kişi, köylü. 2. Tecrübeli, iş bilir. 3. Sahip, yaratıcı. NL, 483 (*dehqon*)
- Özb. *dehqon* (*dehqân*) Çiftçi, köylü. ÖTS, 116; ÖTİL, 222
- Tkm. dihgân* (*dihğa:n*) Çiftçi, köylü. KES, 87
- 287 *dihkânât* *Far.+Ar.* NL, 476
- 288 *dihkânlik* ~ *dihkânlig* *Far.+T.* Çiftçilik, tarımcılık. NL, 483 (*dehqonliq* ~ *dehqonlig*)
- Özb. *dehqonlik* (*dehqânlik*) ÖTİL, 222
- 289 *dijem* *Far.* NL, 484
- 290 *dijem* *Far.* NL, 442
- 291 *dijemvâr* *Far.* NL, 442
- 292 *dikqat* *Ar.* 1. Özen, incelik, naziklik. 2. Özen gösterme, önem verme. 3. Uyanıklılık, tetiklik. 4. İhtiyat, tedbir, sakınma. 5. Ağır, meşakkatli. NL, 494 (*diqqat*)
- Özb. *diqqat* (*diqqat*) 1. ÖTS, 122 2. ÖTİL, 230 4. ÖTS, 122 5. ÖTİL, 230 5. Uyarı, dikkatli olma uyarısı. ÖTS, 122 6. Daralan, içi sıkılan. ÖTİL, 230
- Tkm. dykgat* (*dıkgat*) 2. TDS, 332; TTS, 154
- 293 *dikqatlık* ~ *dikqatlig* *Ar.+T.* Dikkatli, ince, derin anlamlı. NL, 495 (*diqqatliq* ~ *diqqatlig*)
- Tkm. dykgatly* (*dıkgatly*) TTS, 154; TDS, 332
- 294 *dikqatpîşe* *Ar.+Far.* NL, 495
- 295 *dikqatsâzlıg* *Ar.+Far.+T.* NL, 495
- 296 *dil* *Far.* 1. Kalp, yürek. 2. Gönül, hatır, can, ruh; arzu, istek, heves. NL, 485 (*dil*)
- Özb. *dil* (*dil*) 1. Gönül, kalp, yürek. ÖTS, 120; ÖTİL, 224 2. ÖTİL, 224
- Tkm. dil* (*dil*) 1. KES, 87 2. KES, 87; TTS, 160
- **Tkm. dil* (*dil*) 1. Tatma organı. TTS, 159; TDS, 282 2. Dil, lisan. TTS, 159; TDS, 282 3. Dil türü, deyiş. TTS, 159; TDS, 282 4. Tutsak, esir. TTS, 159; TDS, 282 5. İbre, çubuk. TTS, 159; TDS, 282 6. Kamış, kopuz vb.nin ses çıkaran yeri. 7. Ses, lafız. TDS, 282
- 297 *dilârâ(y)* *Far.* Gönül bezeyen, kalbi süsleyen, sevgili. NL, 489 (*diloro(y)*)
- Özb. *diloro* (*dilârâ*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226
- 298 *dilârâm* *Far.* 1. Gönül alan, kalbe rahatlık veren; sevilen, sevgili. 2. Bir kişi adı. NL, 489 (*dilorom*)
- Özb. *dilorom* (*dilârâm*) 1. ÖTS, 121; ÖTİL, 226
- Tkm. dilaram* (*dila:ra:m*) 1. KES, 88
- 299 *dilâsâ(y)* *Far.* NL, 489
- 300 *dilâşub* *Far.* NL, 489

281. **dilâver** *Far.* 1. Batur, kahraman, pehlivan. 2. Makul, iyi, hoş gelen. 3. Gönül alıcı. NL, 488 (*dilovär*)
 Özb. **dilovar** (*dilâvär*) 1. ÖTS, 121; ÖTİL, 225 3. ÖTS, 121 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 225
 Tkm. **dilawar** (*dila:var*) 1. KES, 88
282. **dilâverlık** *Far.* + *T.* Baturluk, kahramanlık, yiğitlik. NL, 488 (*dilovärliq*)
 Özb. **dilovarlik** (*dilâvärlik*) ÖTS, 121; ÖTİL, 225
283. **dilâvîz** *Far.* Gönül alan, çekici. NL, 488 (*dilovez*)
 Tkm. **dilawyz** (*dila:vi:z*) KES, 88
284. **dilâzâr** *Far.* Gönülü inciten, kalp kıran, hatır kıran. NL, 489 (*dilozor*)
 Özb. **dilozor** (*dilâzâr*) ÖTS, 121; ÖTİL, 225
 Tkm. **dilazar** (*dila:za:r*) KES, 88
285. **dilâzârlıg** *Far.* + *T.* Kalp kırma, incitme, gönülü incitme. NL, 489 (*dilozorlig*)
 Özb. **dilozorlik** (*dilâzârlık*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226
286. **dilâzürde** *Far.* NL, 489
287. **dilbend** *Far.* 1. Birine gönlünü veren, günlünü kaptıran, âşık. 2. Kıymetli, aziz, can ciğer. NL, 486 (*dilbänd*)
 Özb. **dilband** (*dilbänd*) 1. ÖTS, 120 2., 3. Gönül bağlayan, mest eden, çekici. ÖTS, 120; ÖTİL, 225
 Tkm. **dilbent** (*dilbent*) Gönül arzusu, sevgili, gönülü bağlayan. KES, 87
288. **dilbendlıg** *Far.* + *T.* NL, 486
289. **dilber** *Far.* Gönül alan, cazibeli; yâr, sevgili, güzel, kadın sevgili. NL, 486 (*dilbär*)
 Özb. **dilbar** (*dilbär*) ÖTS, 120; ÖTİL, 225 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 225
 Tkm. **dilber** (*dilber*) KES, 88; TDS, 283 2. Bir kadın adı. TDS, 283
290. **dilberlıg** *Far.* + *T.* Güzellik, çekicilik, cazibe. NL, 486 (*dilbärliq*)
 Özb. **dilbarlik** (*dilbärlik*) ÖTS, 120; ÖTİL, 225
291. **dilbeste** *Far.* NL, 486
292. **dilbestelik** ~ **dilbestelıg** *Far.* + *T.* NL, 486
293. **dilcû** *Far.* Gönül çeken, gönle teselli veren. NL, 487 (*dilju*)
 Tkm. **dilcu** (*dilcu:*) KES, 88
294. **dilcûyluk** *Far.* + *T.* NL, 487
295. **dildâr** *Far.* Gönülü kendine bağlamış olan kimse, sevgili. NL, 486 (*dildor*)
 Özb. **dildor** (*dildâr*) ÖTS, 120; ÖTİL, 225 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 225
 Tkm. **dildar** (*dilda:r*) KES, 88; TDS, 283
296. **dildârlıg** *Far.* + *T.* Çekicilik, samimiyet. NL, 487 (*dildorlig*)
 Özb. **dildorlik** (*dildârlik*) ÖTS, 120; ÖTİL, 225
 Tkm. **dildarlık** (*dilda:rlık*) TDS, 283
297. **dildûz** *Far.* NL, 487
298. **dilefgâr** *Far.* 1. Gönülü yaralı, canı yanmış, kederli. 2. Âşık. NL, 485 (*diläfgor*)
 Özb. **dilafgor** (*diläfgâr*) 1. ÖTS, 120; ÖTİL, 225 ~ **dilabgor** (*diläbgâr*) 1. ÖTS, 120; ÖTİL, 225
 Tkm. **diläfgar** (*diläfga:r*) 1. KES, 88
299. **dilefrûhte** *Far.* NL, 485
300. **dilefrûz** *Far.* Mest eden, mutlu eden, sevindirici, gönülü şad eden. NL, 485 (*diläfruz*)
 Özb. **dilafruz** (*diläfruz*) ÖTS, 120; ÖTİL, 225 2. Bir armut türü. 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 225

- ²⁹¹ **dilfigâr** *Far.* Gönlü yaralı, canı yanmış, incinmiş, kederli. NL, 491 (*dilfigor*)
Özb. **dilfigor** (*dilfigâr*) ÖTS, 120
Tkm. **dilâfgar** (*dilâfğa:r*) KES, 88
- ²⁹² **dilfirîb** *Far.* NL, 491
- ²⁹³ **dilfürûz** *Far.* NL, 491
- ²⁹⁴ **dilgir** *Far.* Gönlü incinmiş, üzgün, gücenmiş; gamlı, hüznü. NL, 486 (*dilgir*)
Özb. **dilgir** (*dilgir*) ÖTS, 120; ÖTİL, 225 2. Korkmuş, ürkmüş. ÖTS, 120
Tkm. **dilgir** (*dilgi:r*) KES, 88; TDS, 284; TTS, 161
- ²⁹⁵ **dilhâh** *Far.* 1. Gönlün arzusu, istenen, arzu edilen. 2. Gönle yakın, gönül çeken. NL, 491 (*dilxoh*)
Özb. **dilxoh** (*dilxoh*) 1. ÖTS, 121; ÖTİL, 226 2. ÖTİL, 226
Tkm. **dilha** (*dilha:~*) 1. KES, 88
- ²⁹⁶ **dilhâhlig** *Far.* +T. NL, 492
- ²⁹⁷ **dilhâhves** *Far.* NL, 492
- ²⁹⁸ **dilhaste** *Far.* Gönlü dertli, gönlü ezilen, viran; âşık. NL, 491 (*dilxastâ*)
Özb. **dilxasta** (*dilxastâ*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226
- ²⁹⁹ **dilhırâş** *Far.* Gönül parçalayan, gönlü dara koyan. NL, 491 (*dilharoş*)
Tkm. **dilharaş** (*dilhara:ş*) 2. Kötü duruma düşen. KES, 88
- ³⁰⁰ **dilîr** *Far.* Cesaretli, yürekli, cesur, korkusuz. NL, 445 (*dâilir*)
Tkm. **dilir** (*dili:r*) KES, 88
- ³⁰¹ **dilîrâne** *Far.* NL, 445
- ³⁰² **dilkeş** *Far.* Gönlü çeken, kalbi cezbeden, çekici, büyüleyici. NL, 487 (*dilkâş*)
Özb. **dilkash** (*dilkâş*) ÖTS, 120; ÖTİL, 225 2. Sohbeti güzel, hoş sohbet. ÖTİL, 225
Tkm. **dilkeş** (*dilkeş*) KES, 88
- ³⁰³ **dilkeşlig** *Far.* +T. Çekicilik, cazibe. NL, 487 (*dilkâşlig'*)
Özb. **dilkashlik** (*dilkâşlik*) 2. Samimiyet, içtenlik, cana yakınlık. ÖTS, 120; ÖTİL, 225
- ³⁰⁴ **dilküşâ ~ dilküşây** *Far.* Gönül alan, gönlü şad eden. NL, 488 (*dilkuşo ~ dilkuşoy*)
Özb. **dilkusho** (*dilküşâ*) ÖTS, 121; ÖTİL, 225
Tkm. **dilgüşa** (*dilgüşa:~*) KES, 88
- ³⁰⁵ **dilküşâde** *Far.* NL, 488
- ³⁰⁶ **dilmürde** *Far.* NL, 488
- ³⁰⁷ **dilnevâz** *Far.* 1. Gönlü alan, gönlü okşayan. 2. Sevgili, yâr. NL, 488 (*dilnâvoz*)
Özb. **dilnavoz** (*dilnâvâz*) 1., 2. ÖTS, 121; ÖTİL, 225
Tkm. **dilnowaz** (*dilnova:z*) KES, 88
- ³⁰⁸ **dilnevâzlig** *Far.* +T. NL, 488
- ³⁰⁹ **dilpesend** *Far.* NL, 489
- ³¹⁰ **dilpezir** *Far.* Çekici, güzel; gönlün beğendiği, makbul. NL, 489 (*dilpâzir*)
Özb. **dilpazir** (*dilpâzir*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226
- ³¹¹ **dilrîşlik** *Far.* +T. NL, 490
- ³¹² **dilrübâ** *Far.* 1. Gönül çeken, cazibeli. 2. Sevgili, yâr, canan. NL, 490 (*dilrâbo*)
Özb. **dilrabo** (*dilrâbâ*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226
Tkm. **dilruba** (*dilruba:~*) KES, 88
- ³¹³ **dilrübâlig** *Far.* Cazibe, çekicilik, sevgililik. NL, 490 (*dilrâbolig'*)
Özb. **dilrabolik** (*dilrâbâlik*) ÖTİL, 226
- ³¹⁴ **dilrübâyende** *Far.* NL, 490

- ²⁹⁵ **dilrübâyendelik** Far.+T. NL, 490
- ²⁹⁶ **dilsitân** Far. Gönül alan, gönlü kendine çeken, çekici, sevgili. NL, 490 (*dilsiton*)
Tkm. **dilsitan** (*dilsita:n*) KES, 88
- ²⁹⁷ **dilsûhte** Far. NL, 490
- ²⁹⁸ **dilsûhtevâr** Far. NL, 491
- ²⁹⁹ **dilsûz** Far. Can yakan, yürek yakan. NL, 490 (*dilsuz*)
Tkm. **dilsuz** (*dilsu:z*) Yüreği acıyan; şefkatli, merhametli. KES, 88
- ²⁹⁹ **dilsûzluk** Far.+T. NL, 490
- ²⁹⁹ **dilşâd** Far. Gönül hoş, hoşnut, sevilmiş. NL, 492 (*dilşod*)
Özb. **dilshod** (*dilşâd*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 226
Tkm. **dilşat** (*dilşa:t*) KES, 88; TDS, 285 2. Bir kadın adı. TDS, 285
- ²⁹⁹ **dilşikeste** Far. Gönül kırık, kalbi kırılmış, kederli, kırgın. NL, 492 (*dilşikästä*)
Özb. **dilshikasta** (*dilşikästä*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226
- ²⁹⁹ **dilteng** Far. Sıkıntılı, kederli, gönlü darda olan. NL, 491 (*diltäng*)
Özb. **diltang** (*diltäng*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226
Tkm. **dilteñ** (*dilteñ*) KES, 89
- ²⁹⁹ **diltenglik** Far.+T. İç sıkıntısı, kederlilik, hasta olma durumu. NL, 491 (*diltänglik*)
Özb. **diltanglik** (*diltänglik*) ÖTS, 121; ÖTİL, 226 2. Çabuk sinirlenme, asabilik. ÖTS, 121
- ²⁹⁹ **dimâğ** Ar. 1. Beyin, akıl. 2. Burun, solunum organı. 3. Ruhi durum, keyfiyet, moral. 4. Tabiat, gönül. 5. Arzu, istek. 6. Fikir, bilinç, şuur. NL, 492 (*dimog'*)
Özb. **dimog'** (*dimâğ*) 3. ÖTİL, 227 2. Burun boşluğu ile ağız boşluğunun birleştiği yer. ÖTS, 121; ÖTİL, 227 3. Hava, tavır, tutum. ÖTS, 121; ÖTİL, 227
- ²⁹⁹ **dimâr ~ demâr** Far. NL, 492
- ²⁹⁹ **dimen** Ar. NL, 448
- ²⁹⁹ **dîn** Ar. Din, inanç, bir şeye inanma. NL, 493 (*din*)
Özb. **din** (*din*) ÖTS, 121; ÖTİL, 227
Tkm. **din** (*di:n*) TTS, 161; TDS, 285
*Tkm. **din** (*di:n*) Eğrilen organın, ipin veya tirenin bir katı. TTS, 161; TDS, 285
- ²⁹⁹ **dînâr** Ar. 1. Altın para; bir para birimi. 2. Kıpkırmızı, ışıltılı, parlak. NL, 493 (*dinor*)
Özb. **dinor** (*dinâr*) 1. ÖTS, 122; ÖTİL, 228 2. Bakır sikke. ÖTS, 122
Tkm. **dinar** (*di:na:r*) 1. KES, 89
- ²⁹⁹ **dînî** Ar. Dine ait, dine mahsus olan. NL, 493 (*diniy*)
Özb. **diniy** (*diniy*) ÖTS, 122; ÖTİL, 228
Tkm. **dini** (*di:ni*) TTS, 162; TDS, 285
- ²⁹⁹ **dinperver** Ar.+Far. NL, 493
- ²⁹⁹ **dir'** Ar. NL, 494
- ²⁹⁹ **dirâyetâsâ** Ar.+Far. NL, 494
- ²⁹⁹ **direfş** Far. NL, 494
- ²⁹⁹ **direfş I** Far. NL, 451
- ²⁹⁹ **direfş II** Far. NL, 451
- ²⁹⁹ **direm** Far. Dirhem, gümüş para, bir para birimi. NL, 493 (*diräm*) bk. **dirhem** NL, 494 (*dirhäm*)

Özb. **diram** (*diräm*) ÖTS, 122; ÖTİL, 228 2. Ağırlık ölçü birimi. ÖTİL, 228 ~ **dirham** (*dirhäm*) ÖTS, 122; ÖTİL, 229 2. Ağırlık ölçü birimi. ÖTİL, 229
Tkm. **derem** (*derem*) KES, 83; TDS, 272 ~ **direm** (*direm*) KES, 89 ~ **dirhem** (*dirhem*) Ağırlık ölçü birimi. TDS, 288

²⁹⁸ **diremsenc** Far. NL, 493

²⁹⁸ **direng** Far. NL, 450

²⁹⁹ **dirhem** Ar. Dirhem, gümüş para, bir para birimi. NL, 494 (*dirhäm*) bk. **direm** NL, 493 (*diräm*)

Özb. **dirham** (*dirhäm*) ÖTS, 122; ÖTİL, 229 2. Ağırlık ölçü birimi. ÖTİL, 229 ~ **diram** (*diräm*) ÖTS, 122; ÖTİL, 228 2. Ağırlık ölçü birimi. ÖTİL, 228

Tkm. **dirhem** (*dirhem*) Ağırlık ölçü birimi. TDS, 288 ~ **derem** (*derem*) KES, 83; TDS, 272 ~ **direm** (*direm*) KES, 89

²⁹⁹ **dirîğ** Far. 1. Eyvah, yazık. 2. Kiskanma, hasetlenme, çekememe. NL, 461 (*däriğ'*) bk. **dirîğâ** NL, 461 (*däriğ'o*)

Özb. **darig'** (*däriğ*) 1. ÖTS, 112; ÖTİL, 211 ~ **darig'o** (*däriğâ*) 1. ÖTS, 112; ÖTİL, 211

²⁹⁹ **dirîğâ** Far. Eyvah, yazık. NL, 461 (*däriğ'o*) bk. **dirîğ** NL, 461 (*däriğ'*)

Özb. **darig'o** (*däriğâ*) 1. ÖTS, 112; ÖTİL, 211 ~ **darig'** (*däriğ*) 1. ÖTS, 112; ÖTİL, 211

²⁹⁹ **dirre** Ar. Kamçı, kırbaç. NL, 462 (*därrä*)

Özb. **darra** (*därrä*) ÖTS, 112; ÖTİL, 212 2. Bir halk oyunu adı. ÖTİL, 212

²⁹⁹ **dişâr** Ar. NL, 494

²⁹⁹ **div** Far. 1. Dev; şeytan; efsanevi heybetli korkunç yaratık. 2. Hilekâr, dolandırıcı. 3. Bela, felaket. 4. Dehşet, tehlike. 5. Tez, çabuk, hızlı. NL, 477 (*dev*)

Özb. **dev** (*dev*) 1. ÖTS, 118; ÖTİL, 217 ~ **dov** (*dâv*) Uzun boylu, boylu poslu, iri yarı. ÖTS, 126; ÖTİL, 230

Tkm. **diw** (*di:v*) 1. KES, 89 ~ **döw** (*döv*) 1. TDS, 304; TTS, 174 2. *mec.* Pek büyük. TTS, 174

²⁹⁹ **divân** Far. 1. Defter, divan; toplama gazeller mecmuası. 2. Yüksek düzeydeki devlet adamlarından oluşan büyük meclis. 3. Devletin gelir gider işlerinin başkanı. 4. Köşk, kasr, saray. NL, 479 (*devon*)

Özb. **devon** (*devân*) 1., 2. ÖTS, 118; ÖTİL, 218 3., 4. Devlet idare binası. 5. Divan, sedir, kanepa. ÖTİL, 218

Tkm. **diwan** (*di:va:n*) 1. KES, 89; TTS, 164; TDS, 290 2. KES, 89; TDS, 290 3. Devletin gelir ve giderlerinin yazıldığı defter. KES, 89 4. Defter, kayıt defteri. KES, 89 5. Divan, sedir, kanepa. TTS, 164; TDS, 290

²⁹⁹ **divânbaşı** Far. NL, 481

²⁹⁹ **divâne** Far. 1. Deli, divane, kaçık, budala. 2. Âşık. 3. Avare, serseri, dilenci. NL, 479 (*devonä*)

Özb. **devona** (*devânä*) 1., 2. ÖTS, 119; ÖTİL, 218 3., 4. Tanrıya ulaşmak ümidiyle aklını kaçırp kendini zikre veren sofu. ÖTİL, 218

Tkm. **diwana** (*di:va:na*) 1. TTS, 164; KES, 89; TDS, 290 2. TDS, 290 3. TTS, 164; TDS, 290 4. Derviş. KES, 89

²⁹⁹ **divânelig** ~ **divânelik** Far.+T. Delilik, divanelik, âşıklık, budalalık. NL, 481 (*devonäliq* ~ *devonäliq*)

Özb. **devonalik** (*devânälik*) ÖTS, 119; ÖTİL, 218

Tkm. **diwanalyk** (*di:va:nalıq*) TDS, 290

- ²⁹¹ **dîvânesâr** Far. NL, 481
- ²⁹² **dîvânevâr** Far. 1. Divane gibi, divanelere özgü, delice. 2. Kelebeğe benzeyen âşık. NL, 481 (*devonâvor*)
Özb. **devonavor** (*devânävâr*) 1. ÖTİL, 218
Tkm. **diwanawar** (*di:va:nava:r*) 1. KES, 89
- ²⁹³ **dîvâneveş** Far. Divane gibi, delice, budalaca. NL, 481 (*devonävâş*)
Özb. **devonavash** (*devânävâş*) ÖTS, 119; ÖTİL, 218
- ²⁹⁴ **dîvâneveşlîğ** Far. + T. NL, 481
- ²⁹⁵ **dîvânḥâne** Far. Gökyüzü, felek. NL, 481 (*devonxonä*)
Özb. **devonxona** (*devânḥânä*) Mahkeme, duruşma; mahkeme binası. ÖTS, 119; ÖTİL, 218
- ²⁹⁶ **dîvânî** Far. NL, 481
- ²⁹⁷ **dîvâr** Far. 1. Duvar, çatı, dam. 2. Sınır, hudut. NL, 481 (*devor*)
Özb. **devor** (*devâr*) Duvar, çit. ÖTS, 119; ÖTİL, 218 2. ÖTİL, 218
Tkm. **diwar** (*di:va:r*) 1. TTS, 165; TDS, 290 2. Avlu duvarı. TTS, 165; TDS, 290
- ²⁹⁸ **dîvâyin** Far. NL, 479
- ²⁹⁹ **dîvbâd** Far. NL, 478
- ³⁰⁰ **dîvbend** Far. Dev ile dövüşen, devi malup eden; güçlü, cesur pehlivan. NL, 478 (*devbänd*)
Tkm. **döwbent** (*dö:vbent*) KES, 90
- ³⁰¹ **dîvküş** Far. NL, 479
- ³⁰² **dîvküşlik** Far. NL, 479
- ³⁰³ **dîvlâḥ** Far. NL, 479
- ³⁰⁴ **dîvmânend** Far. NL, 479
- ³⁰⁵ **dîvniḥâdlîğ** Far. + T. NL, 479
- ³⁰⁶ **dîvpeyker** Far. NL, 482
- ³⁰⁷ **dîvsân** Far. NL, 482
- ³⁰⁸ **dîvsâr** Far. NL, 482
- ³⁰⁹ **dîvsîret** Far. + Ar. NL, 482
- ³¹⁰ **dîvveş** Far. NL, 478
- ³¹¹ **dîvzâd** Far. NL, 479
- ³¹² **diyânet** Ar. 1. Din duygusu, dindarlık, diyanet. 2. Vicdan, insaf. 3. Hakikat. NL, 484 (*diyonät*)
Özb. **diyonat** (*diyânät*) 1., 2. ÖTS, 124; ÖTİL, 223
Tkm. **diyanat** (*diya:nat*) 1. KES, 89; TDS, 290
- ³¹³ **diyânetlik** Ar. + T. İtikatlı, insafı, vicdanlı, dindar. NL, 484 (*diyonätliq*)
Özb. **diyonatli** (*diyânätli*) ÖTS, 124; ÖTİL, 223
- ³¹⁴ **diyâr** Ar. 1. Ülke, memleket. 2. Ülkeler, memleketler. 3. Vatan, ev, yuva. NL, 484 (*diyor*)
Özb. **diyor** (*diyâr*) 1., 3., ÖTS, 124; ÖTİL, 223 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 223
Tkm. **diyar** (*diya:r*) 1., 3. TDS, 290; KES, 89
- ³¹⁵ **diyet** Ar. Öldürme veya yaralamalarda suçlunun ödemeye mecbur olduğu bedel. NL, 494 (*diyät*)
Tkm. **diyet** (*diyet*) KES, 89
- ³¹⁶ **diz** Far. NL, 484
- ³¹⁷ **dolâb** Far. NL, 521

- ²⁸⁷ **dôst** *Far.* 1. Dost, arkadaş, ahbap. 2. Âşık, sevgili, yâr. 3. Huda, Tanrı. NL, 521 (*do'st*)
 Özb. **do'st** (*dost*) 1. 3. ÖTS, 131; ÖTİL, 244 3. Bir hitap sözü. ÖTİL, 244
 Tkm. **dost** (*do:st*) 1. TTS, 171; TDS, 298; KES, 89 2. Bir hitap sözü. TDS, 298
- ²⁸⁸ **dôstdârlık** *Far.+T.* NL, 522
- ²⁸⁹ **dôstkânî** *Far.+Ar.* NL, 522
- ²⁹⁰ **dôstluk** *Far.+T.* 1. Dostluk, arkadaşlık, ahbaplık. 2. Sevgi, muhabbet. 3. Arkadaşı, seveni olan. NL, 522 (*do'stlug*)
 Özb. **do'stlik** (*dostlik*) 1. ÖTS, 132; ÖTİL, 244
 Tkm. **dostluk** (*do:stluk*) 1. TTS, 171; TDS, 299; 2. Lebab vilayetinde bir bölge adı. TDS, 299
- ²⁹¹ **duâ** *Ar.* 1. Dilek, istek, Tanrıya yalvararak iyilik, güzellik dileme. 2. Talep, istenilen şey, amaç, hedef. 3. Uzun ömür dileme. 4. Muska, tılsım. NL, 512 (*duo*)
 bk. **du'vâ** NL, 472 (*da'va*)
 Özb. **duo** (*duâ*) 1. ÖTS, 129; ÖTİL, 239 2. Namazda okunan Kur'an suresi. 3. Genellikle birisi için istenilen iyi dilekler. ÖTİL, 239
 Tkm. **doga** (*doğa:*) 1., 4. TTS, 166; TDS, 291 3. Okuyup üfleme. TTS, 166 4. Muskanın içine koyulan yazılı kâğıt. TDS, 291
- ²⁹² **duâgûy** *Ar.+Far.* 1. Dua eden, dua okuyan, iyi dileklerde bulunan; iyilik ve güzellik isteyen. 2. Âşık. NL, 512 (*duogo'y*)
 Özb. **duogo'y** (*duâgöy*) 1. ÖTS, 129; ÖTİL, 240 2. ÖTİL, 240
 Tkm. **dogagöy** (*doğa:ğö:y*) 1. KES, 89 2. Dua yazıp veren, yazdığı duası gerçekleştiren. TDS, 291
- ²⁹³ **dubdurun** NL, 508
- ²⁹⁴ **dûçâr** *Far.* Uğrama, rastlama, karşılaşma. NL, 520 (*duçor*)
 Özb. **duchor** (*duçâr*) ÖTS, 130; ÖTİL, 241
 Tkm. **duçar** (*du:ça:r*) TDS, 307; KES, 91; TTS, 176
- ²⁹⁵ **dûd** *Far.* 1. Duman, is. 2. Ah, feryat. 3. Şaşkınlık, perişanlık, pişmanlık. 4. Havaya karışantoz. 5. Zulüm. 6. Loşluk, sönüklük. 7. Gam, elem. NL, 508 (*dud*)
 Özb. **dud** (*dud*) 1. ÖTS, 128; ÖTİL, 237 7. ÖTİL, 237 3. Yara izi, acı. ÖTS, 128; ÖTİL, 237 *Özb. **dud** (*dud*) Zurna sesi. ÖTS, 128; ÖTİL, 237
- ²⁹⁶ **dudag** Dudak. NL, 510 (*dudog'*)
 Özb. **dudoq** (*dudoq*) ÖTS, 128; ÖTİL, 237
 Tkm. **dodak** (*do:dak*) TTS, 165; TDS, 290;
- ²⁹⁷ **dûde** *Far.* 1. Kurum, tütünün is, duman. 2. Soy, nesil, evlat. 3. Şafaktan önceki karanlık. 4. Karanlık belirtisi. NL, 509 (*dudä*)
 *Özb. **duda** (*dudä*) Beyaz kumaşın seyrek dokunan türü. ÖTİL, 237
- ²⁹⁸ **dûdlıg** *Far.+T.* NL, 509
- ²⁹⁹ **dûdmân** *Far.* NL, 509
- ³⁰⁰ **duh** *Ar.* NL, 520
- ³⁰¹ **duhân** *Ar.* NL, 519
- ³⁰² **duhûl** *Ar.* Dahil olma, içeri girme. NL, 520 (*duxul*)
 Tkm. **duhul** (*duhu:l*) KES, 91
- ³⁰³ **duluğa** Moğ. Miğfer, kask, tolga, başlık. NL, 510 (*dulug'a*) bk. **davulga** NL, 442 (*davulg'a*)
 Özb. **dubulg'a** (*dubulğa*) ÖTS, 128; ÖTİL, 237

- 304 **dûn** Ar. 1. Aşağılık, rezil; hor. 2. Liyakatsiz, yeteneksiz, beceriksiz. NL, 510
(*dun*)
Tkm. **dun** (*du:n*) KES, 91
- 305 **dunan** NL, 521
- 306 **dunbâl** Far. NL, 510
- 307 **dûnhişâl** Ar. NL, 512
- 308 **dûnluk** Ar.+T. NL, 511
- 309 **dûnperver** Ar.+Far. NL, 511
- 310 **dûnsirişt** Ar.+Far. NL, 512
- 311 **dûnuv(v)** Ar. NL, 512
- 312 **dûr** Far. Uzak, ırak. NL, 515 (*dur*)
Tkm. **dur** (*du:r*) KES, 91
- 313 **dûrbâş** Far. NL, 517
- 314 **dûrbîn** Far. Dürbün, uzağı gösteren. NL, 516 (*durbin*)
Özb. **durbin** (*dürbin*) ÖTS, 129; ÖTİL, 240
Tkm. **durbi** (*dürbi*) TTS, 181; TDS, 318 ~ **durbin** (*du:rbi:n*) KES, 91
- 315 **dûrendîş** Far. NL, 515
- 316 **dûrendîşlik** Far.+T. NL, 515
- 317 **durur** NL, 518
- 318 **dûş** Far. NL, 522
- 319 **dûşîze** Far. NL, 520
- 320 **du'vâ** Ar. Dua, istek, dilek. NL, 472 (*da'va*) bk. **duâ** Ar. NL, 512 (*duo*)
Özb. **duo** (*duâ*) ÖTS, 129; ÖTİL, 239 2. Namazda okunan Kur'an suresi. 3. Genellikle birisi için istenilen iyi dilekler. ÖTİL, 239
Tkm. **doga** (*doğa:*) 2. Muska, tılsım. TTS, 166; TDS, 291 3. Okuyup üfleme. TTS, 166 4. Muskanın içine konan yazılı kâğıt. TDS, 291
- 321 **dûzah** Far. 1. Cehennem, tamu. 2. Azap, meşakkat. 3. Zorluk, güçlük. 4. Cehennem ateşi. NL, 521 (*duzax*)
Özb. **do'zax** (*dözax*) 1. ÖTS, 132; ÖTİL, 241 3. ÖTİL, 241
- 322 **dûzahça** Far.+T. NL, 521
- 323 **dü** Far. NL, 508
- 324 **dübâra** Far. İki kere, iki defa. NL, 508 (*dubora*)
Tkm. **dubara** (*duba:ra*) KES, 91
- 325 **düçube** Far. NL, 520
- 326 **düdükterâşlık** Far.+T. NL, 510
- 327 **dügâne** Far. Dost, arkadaş, bir erkek bir kadından oluşan eş, çift. NL, 508 (*dugonä*)
Özb. **dugona** (*dugânä*) Kız arkadaş. ÖTS, 128; ÖTİL, 237
- 328 **dükân** Ar. 1. Dükkân, mağaza; tezgâh. 2. Atölye, iş yeri. 3. Yazar. NL, 521 (*dukon*)
Özb. **do'kon** (*dökân*) 1., 2. ÖTS, 130; ÖTİL, 242
Tkm. **dükân** (*düka:n*) 1. TTS, 180; TDS, 315
- 329 **dükânçe** Ar.+T. Küçük dükkân. NL, 521 (*dukonçä*)
Özb. **do'koncha** (*dökânçä*) ÖTS, 130; ÖTİL, 242
- 330 **düküldâr** Far. NL, 510
- 331 **dünyâ** Ar. 1. Dünya, cihan, âlem, varlık. 2. Zenginlik, servet. NL, 510 (*dünyo*)
Özb. **dunyo** (*dunyâ*) 1. ÖTS, 129; ÖTİL, 239 2. ÖTS, 129; ÖTİL, 239 3. Varlıkların ayrı camiaları, zümreleri. 4. Ülke veya insanlar topluluğu. 5. Hayat,

yaşam. 7. *mec.* Duygu, düşünce ve hayal âlemi. 8. Yeryüzü. 9. Belli bir iş birliği içinde bulunan kişiler topluluğu. ÖTİL, 239

Tkm. dünýä (dünyä:) 1. TTS, 181; TDS, 316 2. Hayat, yaşam. 3. Devir, çağ, dönem. 4. Belli bir iş birliği içinde bulunan kişiler topluluğu. 5. Bir kadın adı. TDS, 316 ~ *dünye(dünye)* 1.,2. Hayat, yaşam. 3. Devir, çağ, dönem. 4. Belli bir iş birliği içinde bulunan kişiler topluluğu. 5. Bir kadın adı. TDS, 316

302 *dünyâdôst* Ar.+Far. NL, 511

303 *dünyâhlg* Ar.+T. NL, 511

304 *dür ~ dürr* Ar. 1. İnci, sedef. 2. Değerli, önemli eserler için kullanılır. 3. Gözyaşı. 4. Sevgi, muhabbet, aşk. 5. Manalar, güzel sözler. 6. Çocuk, evlat. NL, 513 (*dur ~ durr*)

Özb. *dur (dur)* 1. ÖTS, 129; ÖTİL, 240 2. *mec.* Paha biçilemez veya en güzel, değerli şeyler için kullanılır. ÖTİL, 240

Tkm. dür (dür) 1.KES, 92; TTS, 181; TDS, 318 5. KES, 92

305 *dürahş* Far. NL, 516

306 *dürahşân* Far. NL, 516

307 *dürahşende* Far. NL, 516

308 *dürbâr* Ar.+Far. NL, 516

309 *dürc* Ar. 1. Sedef, kıymetli taşlar saklanan kutu. 2. Göğüs, sine. 3. Oyuk, boşluk, kovuk. NL, 517 (*durj*)

Tkm. dürç (dürç) 1., 2. *mec.* Sevgilinin ağzı. KES, 93

300 *dürd* Far. Her şeyin tortusu, çökeltisi, birikintisi; artık, işe yaramayan. NL, 517 (*durd*)

Özb. *durda (durdä)* ÖTS, 129; ÖTİL, 240

Tkm. durt (durt) KES, 91

301 *dürdâne* Ar.+Far. Yıldızlar ve gezegenler. NL, 517 (*durdonä*)

Özb. *durdona (durdänä)* 1. En kaliteli inci. ÖTS, 129; ÖTİL, 240 2. İnci gibi, temiz, bembeyaz. ÖTS, 129; ÖTİL, 240 3. Değerli, kıymetli, nadir. ÖTS, 129; ÖTİL, 240 4. Derin anlamlı, değerli, kıymetli. ÖTİL, 240

Tkm. dürdâne (dürdä:ne) 1. İnci tanesi. TTS, 181; TDS, 318 2. *mec.* Çok güzel. TTS, 181 3. En kıymetli, en güzel, en iyi. 4. İnci gibi, inciye benzeyen. 5. Akıllı, mantıklı. 6. Bir kadın adı. TDS, 318

302 *dürdânelig* Ar.+Far.+T. Mertlik, yiğitlik, cesurluk. NL, 517 (*durdonälig'*)

Tkm. dürdânelik (dürdä:nelik) Akıllılık, mantıklılık. TDS, 318

303 *dürdâşâm* Far. NL, 517

304 *dürdkeş* Far. NL, 517

305 *dürdnûş* Far. NL, 517

306 *dürefşân* Ar.+Far. İnci saçan, cezbedici şiirler söyleyen, güzel konuşan. NL, 515 (*duräfşon*) bk. *dürfişân* NL, 519 (*durfişon*)

Özb. *durafshon (duräfşân)* ÖTS, 129 2. İnci gibi parlayan. ÖTİL, 240

307 *dürefşânlık ~ dürefşânlıg* Ar.+Far.+T. NL, 515

308 *dürerbâr* Ar.+Far. NL, 515

309 *dürfişân* Ar.+Far. İnci saçan, cezbedici şiirler söyleyen, güzel konuşan. NL, 519 bk. *dürefşân* NL, 515 (*duräfşon*)

Özb. *durafshon (duräfşân)* ÖTS, 129 2. İnci gibi parlayan. ÖTİL, 240

310 *dürnişâr* Ar. NL, 518

311 *dürnişârlık* Ar.+T. NL, 518

312 *dürpâş* Ar.+Far. NL, 518

- 353 **dürrâc** Ar. NL, 518
- 354 **dürrâtüttâc** Ar.+Far. NL, 518
- 355 **dürûd** Far. Dua, selam, iyi dilek, övgü. NL, 518 (*durud*)
Tkm. **durud** (*duru:d*) KES, 91
- 356 **dürüst** Far. 1. Bütün, tam; dolu, kâmil. 2. Doğru, düz. 3. Sağlam. 4. İyi, güzel, hoş, yerinde, uygun, makbul. 5. Halis, samimi, içten. NL, 518 (*durust*)
Özb. **durust** (*durust*) 2. ÖTİL, 240 4. ÖTS, 129; ÖTİL, 240 3. İyi, peki, tamam; pek ala. ÖTİL, 240
Tkm. **dürs** (*dürs*) 2. TTS, 182; TDS, 319 4. TDS, 319
- 357 **dürüstlük** Far.+T. Sağlık, selametlik. NL, 519 (*durustluq*)
Özb. **durustlik** (*durustlik*) ÖTS, 129; ÖTİL, 241
Tkm. **dürslük** (*dürslük*) Doğruluk. TTS, 182; TDS, 319
- 358 **dürüş** Far. NL, 519
- 359 **dürüşgûy** Far. NL, 519
- 360 **dürüştlük** Far.+T. NL, 519
- 361 **düşes** Far. NL, 520
- 362 **düşmen** Far. Düşman, hasım, rakip, muhalif. NL, 520 (*duşmân*)
Özb. **dushman** (*duşmân*) ÖTS, 130; ÖTİL, 241 2. Zarar, ziyan veren şey. ÖTİL, 241
Tkm. **duşman** (*duşma:n*) TTS, 179; TDS, 312 2. Zarar, ziyan veren şey. TDS, 312
- 363 **düşmenlik ~ düşmenlîg** Far.+T. Düşmanlık, husumet, karşıtlık, rekabet. NL, 520 (*duşmānliq ~ duşmānlig'*)
Özb. **dushmanlik** (*duşmānlik*) ÖTS, 130; ÖTİL, 241
Tkm. **duşmanlyk** (*duşma:nlik*) TDS, 312
- 364 **düşnâm** Far. Hakaret, azar, azarlama. NL, 471 (*dāşnom*)
Özb. **dashnom** (*dāşnām*) ÖTS, 115; ÖTİL, 215
- 365 **düşvâr** Far. Zor, güç, çetin, ağır. NL, 520 (*duşvor*)
Özb. **dushvor** (*duşvâr*) ÖTS, 130; ÖTİL, 241
Tkm. **duşwar** (*duşva:r*) KES, 91
- 366 **düşvârlık ~ düşvârlîg** Far.+T. Zorluk, güçlük, meşakkat. NL, 520 (*duşvorliq ~ duşvorlig'*)
Özb. **dushvorlik** (*duşvârlîk*) ÖTS, 130
Tkm. **duşwarlyk** (*duşva:rlîk*) KES, 91
- 367 **dütâ** Far. NL, 519
- 368 **düz** Far. Hırsız, soyguncu. NL, 510 (*duzd*)
Özb. **duzd** (*duzd*) ÖTS, 130
Tkm. **duzt** (*duzt*) KES, 92

E e

- 369 **e'âdi** Ar. NL, 160
- 370 **eâlî** Ar. NL, 104
- 371 **eb** Ar. Ata, baba. NL, 21 (*âb*)
Tkm. **eb** (*eb*) KES, 97
- 372 **ebâbil** Ar. Dağ kuşu; uzun kanat. NL, 24 (*âbobîl*)
Tkm. **ebabyl** (*eba:bîl*) 1. Kır langıçlar. 2. Bölükler, sürüler. KES, 97
- 373 **ebced** Ar. Ebcet, sayısal değer verilmiş Arap alfabesi. NL, 22 (*âbcād*)
Özb. **abjad** (*âbcād*) ÖTİL, 21; ÖTS, 16

- Tkm. ejet* (*ebcet*) KES, 97; TDS, 338
- 3074 *ebcedhân* Ar. + Far. NL, 22
- 3075 *ebed* Ar. Ebed, ebedî, daimî, sonsuz. NL, 21 (*äbäd*)
Özb. abad (*äbäd*) ÖTİL, 21; ÖTS, 15
Tkm. ebet (*ebet*) 2. Hiçbir zaman. KES, 97
- 3076 *ebedâ* Ar. NL, 21
- 3077 *ebedî* Ar. Ebedî, daimî; sürekli. NL, 21 (*äbädiy*)
Özb. abadiy (*äbädiy*) ÖTİL, 21; ÖTS, 15 2. Tamamen, temelli. ÖTS, 15
Tkm. ebedi (*ebedi:*) TTS, 192; TDS, 338 2. Asla, hiçbir zaman. TTS, 192
- 3078 *ebkâr* Ar. NL, 23
- 3079 *ebkem* Ar. NL, 23
- 3080 *ebkemlik* Ar. + T. NL, 23
- 3081 *eblağ* Ar. NL, 23
- 3082 *eblağ* Ar. 1. Ala, ala bula, iki renkli, ak-kara. 2. Bir at donu, ala at. NL, 23 (*äbلاق*)
Özb. ablağ (*ablağ*) ÖTİL, 22; ÖTS, 16
Tkm. ablak (*ablak*) 2. KES, 4; TDS, 25
- 3083 *ebleh* Ar. Ebleh, budala, ahmak, cahil. NL, 23 (*äbläh*)
Özb. ablah (*äbläh*) ÖTİL, 22; ÖTS, 16 2. Kötü, çirkin, yaramaz, rezil. ÖTİL, 22; ÖTS, 16 3. Akılsız, cahil, nadan. ÖTS, 16
Tkm. ebleh (*ebleh*) KES, 97 ~ *eble* (*eble*) KES, 97 ~ *ebla* (*ebla:*) TDS, 339 2. Üstü başı yırtık, yırtık pırtık. TDS, 339
- 3084 *ebnâ* Ar. NL, 23
- 3085 *ebr* Far. Bulut. NL, 24 (*äbr*)
Özb. abr (*äbr*) ÖTİL, 22; ÖTS, 16
Tkm. ebir (*ebir*) KES, 97; TDS, 338
- 3086 *ebrâr* Ar. İyiler, edepli kişiler, hayır sahipleri. NL, 26 (*äbror*)
Tkm. ebrar (*ebra:r*) KES, 97
- 3087 *ebraş* Ar. NL, 25
- 3088 *ebreş* Ar. NL, 25
- 3089 *ebri* Far. Ebru, kaş. NL, 26 (*äbro'*)
Özb. abro' (*äbro*) ÖTİL, 22; ÖTS, 16
Tkm. ebru (*ebru:*) KES, 97
- 3090 *ebter* Ar. 1. Kısa, alçak; az, tam olmayan; eksik, bitmemiş; çirkin, kötü, yarım. 2. Yakışık almayan, yanlış, değersiz, gereksiz, faydasız. 3. Huzursuz, gürültülü; viran, harap. 4. Hasta, aciz, çaresiz, yardıma muhtaç, güçsüz, yetersiz. 5. Faydasız. 6. Edebiyat terimi. NL, 26 (*äbtär*)
Tkm. ebter (*ebter*) 4., 5., 3. Züriyetsiz, çocuğu olmayan kimse. 4. Kuyruğu kesik (hayvan) 5. Kullanılmış, faydasız şey. KES, 98
- 3091 *ebterveş* Ar. + Far. NL, 26
- 3092 *ebû* Ar. Ata; ünlü bir addan önce gelen künye. NL, 26 (*äbu*)
Tkm. ebu (*ebu:*) KES, 98
- 3093 *ebvâb* Ar. 1. Eşikler, kapılar. 2. Baplar, bölümler, yazı ve kitap bölümleri. NL, 22 (*äbvob*)
Tkm. ebwap (*ebva:p*) KES, 98
- 3094 *ebyât* Ar. NL, 22
- 3095 *ecel* Ar. Ecel, ölüm zamanı, hayatın sonu. NL, 48 (*äjäl*)
Özb. ajal (*äcäl*) ÖTİL, 28; ÖTS, 23

- Tkm. ajal (acal)* TTS, 20; KES, 4; TDS, 45
- 306 **ecnâs** Ar. 1. Cinsler, türler. 2. Giysi; mal, varlık, ticari eşya; kumaş, dokuma. NL, 53 (*âjnos*)
Özb. ajnos (äcnâs) 1. ÖTS, 23
Tkm. ejnas (ecna:s) 1., 2. Mal, zenginlik, servet. 3. Tabiat, yaratılış; ahlak, huy, karakter. 4. Soy, nesil. KES, 64
- 307 **ecnebî** Ar. Özge, başka, yabancı. NL, 53 (*âjnâbiy*)
Özb. ajnabiy (äcnâbiy) ÖTİL, 29; ÖTS, 23
- 308 **edâ** Ar. 1. Yerine getirme, gerçekleştirmek, yapma; verme, ödeme. 2. Beyan, ifade. 3. Telaffuz; anlam. 4. Söz, ibare. 5. Bir işin yapılışı, tarzı. 6. Son ek, sözcük sonuna eklenen -çi eki. NL, 42 (*âdo*)
Özb. ado (ädâ) 1. Bir işin, hareketin, olayın sonu, tamamı, yapılışı. ÖTİL, 27; ÖTS, 18 2. İşve, cilve, naz. ÖTİL, 27
Tkm. eda (eda:) 1. Görgü, terbiye, nezaket. 2. Yardım. TTS, 192 3. Edeplilik. TDS, 339
- 309 **edeb** Ar. 1. Edep, adap, nezaket, terbiye, incelik; kültürlü olma; iyi ahlak, adaba uygun davranma. 2. Bilim, bilimsel. 3. İlmiahlâk, töre bilimi. 4. Tembih, eğitim, azar, ceza. NL, 35 (*ädâb*)
Özb. adab (ädâb) 1. ÖTİL, 26; ÖTS, 17 ~ **odob**(*ädâb*) 1. ÖTİL, 522; ÖTS, 332
Tkm. edep (edep) 1. TTS, 193; KES, 99; TDS, 339 2. Utanma, hayâ. 3. Âdet, gelenek; edebiyat ilmi. KES, 99
- 310 **edepsiz** Ar. + T. Edepsiz, saygısız, terbiyesiz, nezaketsiz. NL, 36 (*ädäbsiz*)
Özb. adabsiz (ädäbsiz) 2. Edep ve ahlak kurallarına uygun olmayan. ÖTİL, 26; ÖTS, 17 ~ **odobsiz**(*ädäbsiz*) ÖTS, 332
Tkm. edepsiz (edepsiz) TTS, 193; TDS, 339
- 311 **edepsizlik** Ar. + T. Edepsizlik, terbiyesizlik. NL, 36 (*ädäbsizlik*)
Özb. adabsizlik (ädäbsizlik) ÖTİL, 26; ÖTS, 17 2. Edep, ahlak kurallarına uymayan iş, hareket. ÖTİL, 26
Tkm. edepsizlik (edepsizlik) TTS, 193; TDS, 339
- 312 **edhem** Ar. 1. Kara, siyah; yağız, doru at. 2. Bir erkek adı (Belhli İbrahim'in babasının adı.). NL, 45 (*ädhäm*)
Tkm. edhem (edhem) 1., 2. Has at. KES, 99
- 313 **edib** Ar. Terbiyeci, eğitici, öğretici, hoca. NL, 38 (*ädib*)
Özb. adib (ädib) Edebî eser yazan kişi, yazar. ÖTİL, 27; ÖTS, 18
Tkm. edip (edi:p) 2. Edebiyatçı; yazar, edebî eser veren kimse. 3. Terbiyeli, tahsilli. KES, 99
- 314 **ednâ** Ar. 1. En aşağı, dip, taban. 2. Azıcık. 3. Küçük. 4. Toplumun alt tabakasından olanlar. NL, 41(*ädno*)
Özb. adno (ädna) 1. ÖTİL, 28; ÖTS, 18
- 315 **ef'â ~ ef'i** Ar. NL, 144
- 316 **ef'âl** Ar. NL, 145
- 317 **efâil** Ar. NL, 140
- 318 **efâzıl** Ar. NL, 140
- 319 **efgân** Far. 1. Feryatlar, figanlar, inlemeler. 2. Avaz, yüksek ses, seda; çınlama, çığlık. NL, 145 (*äfg'an*)
Özb. afgon (äfgân) ÖTİL, 64; ÖTS, 20
**Tkm. efgan (efga:n)* 1. KES, 99; TDS, 340 2. Afganistanlı, Afgan. KES, 99
- 3110 **efgân** Far. NL, 145

3111. **efğanlık** Far. +T. NL, 146
3112. **efgâr ~ efkâr** Far. **1.** Yaralı, kırgın, dargın. **2.** Ezilmiş, canı yanmış, çaresiz, gamlı, kederli. NL, 137 (*äfgor ~ äfkor*)
 Tkm. **efgar** (*efga:r*) ~ **efgâr** (*efgä:r*) **2.** Bitkin, yorgun, kaygılı; kızgın, öfkeli, kahrılı. KES, 99 ~ **epgâr** (*epgä:r*) KES, 106
 *Özb. **afkor** (*äfkâr*) Fikirler. ÖTİL, 63; ÖTS, 20
3113. **efgârlıg** Far. +T. NL, 137
3114. **efgen ~ efken** Far. NL, 137
3115. **efgende ~ efkende** Far. Alt, taban, atılmış şey; bağımlı, tâbi; bahtsız, çaresiz, muhtaç; hasta. NL, 137 (*äfgändä ~ äfkändä*)
 Tkm. **efkende** (*efkende*) **1.** Yıkılmış, yıkık. **2.** Alçak gönüllü. KES, 100
3116. **efgende ~ efkende** Far. NL, 137
3117. **efgendelik ~ efgendelik** Far. +T. NL, 137
3118. **eflâk** Ar. Felekler, gökler, gökyüzünün katları. NL, 139 (*äflok*)
 Tkm. **eflak** (*efla:k*) **2.** Baht, talih, kader, takdir. KES, 100
3119. **eflâkça** Ar. +T. NL, 140
3120. **eflâksûz** Ar. +Far. NL, 140
3121. **efrâd** Ar. Fertler, kişiler. NL, 140 (*äfrod*)
 Tkm. **efrat** (*efra:t*) KES, 116
3122. **efrâhte** Far. NL, 140
3123. **efrûz** Far. NL, 140
3124. **efşah** Far. NL, 141
3125. **efsâne** Far. **1.** Hikâye, destan, rivayet. **2.** Övgü, methiye; şöhret, ihtişam. **3.** Ünlü, herkesçe tanınan. **4.** Yalan, uydurma laf, hakikatten uzak hikâye, efsane. NL, 141 (*äfsonä*)
 Özb. **afsona** (*äfsânä*) **1.** ÖTİL, 63 **4.** ÖTİL, 63; ÖTS, 20 **3.** Akıl almaz, inanılmaz şey veya iş. ÖTİL, 63
 Tkm. **efsana** (*efsa:na*) **4.** KES, 100
3126. **efsânegüzâr** Far. NL, 142
3127. **efsânelig** Far. +T. NL, 142
3128. **efsâneperdâz** Far. NL, 142
3129. **efsânesenc** Far. NL, 142
3130. **efsâneserây** Far. NL, 143
3131. **efsâneveş** Far. NL, 142
3132. **efsâr** Far. NL, 143
3133. **efser** Far. Taç, değerli taşlarla süslü başlık. NL, 141 (*äfsär*)
 Özb. **afsar** (*äfsär*) ÖTS, 20
 Tkm. **efser** (*efser*) **2.** Subay, zabıt. KES, 100
3134. **efsûn** Far. **1.** Sihir, büyü, aldatma, hile. **2.** Dua, hile, aldatma duası; büyücülerin sihri. **3.** Efsane, hikâye; oyun, dalavere. NL, 143 (*äfsun*)
 Özb. **afsun** (*äfsun*) **1.** ÖTİL, 63; ÖTS, 20 **2.** ÖTİL, 63
 Tkm. **efsun** (*efsu:n*) **1.** KES, 100
3135. **efsûnger** Far. Büyücü, sihirbaz. NL, 143 (*äfsungär*)
 Özb. **afsungar** (*äfsungär*) ÖTİL, 63; ÖTS, 20 **2.** Son derece düzenbaz, hileci. ÖTİL, 63
 Tkm. **efsunger** (*efsu:nger*) KES, 100
3136. **efsûnsâz** Far. NL, 143
3137. **efsûntirâz** Far. NL, 143

- 3138 **efsûs** *Far.* Pişman; pişmanlık duyan, acınma, üzülmeye. NL, 144 (*äfsus*)
Özb. **afsus** (*äfsus*) ÖTİL, 63 2. Tüh, yazık, ne yazık, maalesef. ÖTİL, 63; ÖTS, 20
Tkm. **efsus** (*efsu:s*) 1. Ah, yazık, eyvah. 2. Çok yazık. KES, 100
- 3139 **efsürde** *Far.* Ruhsuz, ezgin, solgun, bitkin, düşkün; gamlı, hasta. NL, 143 (*äfsurdä*)
Tkm. **efsurda** (*efsurda*) KES, 100
- 3140 **efsürdelik** *Far.+T.* NL, 143
- 3141 **efşân** *Far.* 1. Birleşik sözcük yapımında kullanılır ve sözcüğe saçan, dağıtan anlamı verir. 2. Kitap sayfasına işlenen altın, nakışlı bezek; yazma; tefsir. NL, 144 (*äfşon*)
Tkm. **efşan** (*efşa:n*) Sepen, saçan; koku veren. KES, 101
- 3142 **eftâde** *Far.* 1. Güçsüz, dermansız, âciz, çaresiz; zayıf, ezilmiş; sıkıntılı, muzdarip, acılı. 2. Alçakgönüllülükten dolayı 'ben' yerine kullanılır. NL, 144 (*äftodä*)
Özb. **aftoda** (*äftädä*) 1. ÖTİL, 64; ÖTS, 20
- 3143 **eftâdelik ~ eftâdelig** *Far.+T.* NL, 144
- 3144 **eftâdeves** *Far.* NL, 144
- 3145 **efvâc** *Ar.* NL, 137
- 3146 **efvâh** *Ar.* NL, 137
- 3147 **efyûn** *Far.* (< Yun. *opion*) Afyon, haşhaş, uyuşturucu. NL, 146 (*äfyun*)
Özb. **afyun** (*äfyun*) ÖTİL, 64; ÖTS, 20
Tkm. **efyun** (*efyu:n*) KES, 101
- 3148 **efyûnî** *Far.* NL, 146
- 3149 **efzâ ~ efzây** *Far.* NL, 138
- 3150 **efzâr** *Far.* NL, 138
- 3151 **efzârsız** *Far.+T.* NL, 138
- 3152 **efzâyîş** *Far.* NL, 138
- 3153 **efzûn** *Far.* 1. Fazla, daha çok, çok. 2. Daha iyi, daha hayırlı, üstün; çokça. NL, 138 (*äfzun*)
Tkm. **efzun** (*efzu:n*) 1. KES, 101
- 3154 **efzûnlug ~ efzûnlug** *Far.+T.* NL, 139
- 3155 **eg-** Egmek, bükme. NL-3, 559 (*eg-*)
Özb. **eg-** (*eg-*) ÖTS, 133; ÖTİL-II, 438 2. *mec.* İtaat ettirmek, eğitmek. ÖTİL-II, 438
Tkm. **eg-** (*eğ-*) TTS, 193; TDS, 341
- 3156 **ège** 1. İye, sahip. 2. Padişah, hükümdar. NL-3, 559 (*egä*)
Özb. **ega** (*egä*) 1., 2. Dil bilgisinde özne. 3. Tanrı, Allah. ÖTS, 133; ÖTİL-II, 437
Tkm. **eye** (*eye*) 1., 2. Mitolojide cin. 3. Özne. TTS, 208 ~ **ege** (*eğe*) 1. KES, 101
- 3157 **ègeçi** *Abla.* NL-3, 560 (*egäçi*)
Özb. **egachi** (*egäçi*) ÖTS, 133; ÖTİL-II, 438
- 3158 **ègek** Ege, törpü. NL-3, 559 (*egäk*)
Özb. **egov** (*egäv*) ÖTS, 134; ÖTİL-II, 438 2. *mec.* Kişiyi canından bezdiren, onun ömrünü azaltan kişi veya nesne. ÖTİL-II, 438
Tkm. **ige** (*iğe*) TTS, 372; TDS, 604
- 3159 **ëgelle-** Ele geçirmek, işgal etmek, sahip olmak. NL-3, 559 (*egällä-*)
Özb. **egalla-** (*egällä-*) ÖTS, 133; ÖTİL-II, 437

- 3161 **eger** ~ **iyer** Eyer. NL-3, 559 (*egär* ~ *iyär*)
 Özb. **egar** (*egär*) ÖTS, 133; ÖTİL-II, 437
 Tkm. **eyer** (*eyer*) TTS, 208; TDS, 365
- 3161 **eger** Far. 1. Eğer, şayet. 2. ...sa da, ... se de. 3. Veya; ya... ya da. NL, 34 (*ägär*)
 Özb. **agar** (*ägär*) ÖTİL, 25; ÖTS, 21
 Tkm. **eger** (*eğer*) TTS, 194; TDS, 340
- 3162 **èger-** NL-3, 559
- 3163 **egerçi** Far. 1. Gerçi, her ne kadar. 2. Öyle olsa bile. NL, 35 (*ägärçi*) Özb.
agarchi (*ägärçi*) ÖTİL, 25
- 3164 **egermek** NL-3, 559
- 3165 **ègil-** 1. Eğilmek, bükülmek. 2. Tazim kılmak. NL-3, 560 (*egil-*)
 Özb. **egil-** (*egil-*) 1. ÖTS, 133; ÖTİL-II, 438 2., 3. Bir işe yönelmek. ÖTİL-II, 438
 Tkm. **egil-** (*eğil-*) 1. TTS, 194; TDS, 340
- 3166 **ègir-** Kuşatmak, kapatmak, kuşatıp almak. NL-3, 560 (*egir-*)
 Tkm. **egir-** (*eğir-*) 1. İplik eğirmek. 2. Bir yerin etrafına toplamak, yığmak. TTS, 194; TDS, 341
- 3167 **ègme** Eğilen, bükülen. NL-3, 560 (*egmä*)
 Özb. **egma** (*egmä*) ÖTİL-II, 438
 Tkm. **egme** (*eğme*) 1. Eğme, eğme durumu. 2. Türkmen kadınlarının başörtüsüne takılan daire görünüşlü gümüş takı. TDS, 341
- 3168 **ègn ~ ègin** 1. Omuz, sırt. 2. Boyun. 3. Beden, gövde. NL-3, 560 (*egn~egin*)
 Özb. **egin** (*egin*) 1., 2., 3. Üst giyim. ÖTS, 133; ÖTİL-II, 438
 Tkm. **egin** (*eğin*) 1., 2. Giysi, üst baş. TTS, 194; TDS, 340 3., 4. Yelkenliyi gerekli durumda tutmak için rüzgar tarafından gerdirilen ip. TDS, 340
- 3169 **ègri I** 1. Eğri, bükük. 2. Doğru iş yapmayan, düzenbaz, hilekâr. NL-3, 560 (*egri*)
 Özb. **egri** (*egri*) 1. ÖTS, 134; ÖTİL-II, 439 2. ÖTİL-II, 439
 Tkm. **egri** (*eğri*) TTS, 194; TDS, 342
- 3170 **ègri II** NL-3, 561 Çalgı aleti.
- 3171 **ègrilik** 1. Eğrilik. 2. Düzenbazlık, sahtekârlık. NL-3, 561 (*egrilik*)
 Özb. **egrilik** (*egrilik*) 1. ÖTS, 134; ÖTİL-II, 439
 Tkm. **egrilik** (*eğrilik*) TDS, 342
- 3172 **ehâdiş** Ar. NL, 183
- 3173 **ehibbâ** Ar. NL, 170
- 3174 **ehl** Ar. 1. Aile, kadın (eş). 2. Topluluk, ahali, sakinler. 3. Âşık; sadakatli; layık. NL, 170 (*ähl*)
 Özb. **ahl** (*ähl*) 2. ÖTİL, 69; ÖTS, 22 2. Katılımcı, iştirakçi. ÖTİL, 69
 Tkm. **ähl** (*ähl*) 1. Bir işe veya yere mensup olan. 2. Aile, karı koca. 3. Bir iş veya hüner sahibi. KES, 111
- 3175 **ehlen ~ ehlen ve sehlen** Ar. Merhamet, merhaba, hoş geldiniz! NL, 183 (*ählän ~ ählän vä sählän*)
 Tkm. **ählen ve sählen** (*ählen ve sählen*) Hoş geldiniz! KES, 112
- 3176 **ehlillâh** Ar. NL, 183
- 3177 **ehlîlûk** Ar. +T. NL, 183
- 3178 **eimme** Ar. NL, 62
- 3179 **eizze** Ar. NL, 61

- 3181 **ejdehâ** *Far.* 1. Ejderha, ağzından ateş üfleyip kişiye hamle yapan ve ağzına çeken efsanevi vahşi yaratık. 2. Saldıran, öldüren, bela, afet, düşman. 3. Muhafız, güçlü bekçi. NL, 51 (*äjdäho*)
Özb. ajda(r)ho (*äjdä(r)hå*) 1. ÖTİL, 28; ÖTS, 23 2. Kana susamış, hunhar, zorba, zalim, kötü kişi. ÖTİL, 28
Tkm. aždaha (*ajdaha:*) 1., 2. Kara uzun saç. (klasik edebiyatta sevgilinin saçı). KES, 5 ~ **aždarha** (*ajdarha:*) 1. TDS, 46; KES, 5 2. Kara uzun saç. (klasik edebiyatta sevgilinin saçı). KES, 5
- 3182 **ejder** *Far.* Ejder, efsanevî büyük yılan, bir masal canavarı. NL, 51 (*äjdär*)
Özb. ajdar (*äjdär*) ÖTİL, 28; ÖTS, 23 2. Ağaçlarda yaşayan, uçabilen yaratık. ÖTİL, 28
Tkm. aždär (*ajdar*) 2. Bir erkek adı. TDS, 46
- 3183 **ek-** 1. İletmek, geçirmek. 2. Saçmak, tohum ekmek. 3. Dikmek, ağaç dikmek. NL-3, 561 (*ek-*)
Özb. ek- (*ek-*) 2., 3. ÖTS, 134; ÖTİL-II, 440
Tkm. ek- (*ek-*) 2. TTS, 195; TDS, 344 3. TDS, 344
- 3184 **ekâbir** *Ar.* Ulular, ayanlar, yüksek rütbeli kişiler; görevliler. NL, 73 (*äkobir*)
Özb. akobir (*äkâbir*) ÖTİL, 36; ÖTS, 25 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 36
Tkm. ekabyr (*eka:bır*) 1. Yaşça büyük olan. TTS, 195; TDS, 343 2. Güçlü, sağlam. TTS, 195
- 3185 **ekâbire** *Ar.* NL, 73
- 3186 **ekâsire** *Ar.* NL, 73
- 3187 **ekbâdpeybend** *Ar. + Far.* NL, 72
- 3188 **ekber** *Ar.* Ulu, büyük, en yüce. NL, 72 (*äkbär*)
Özb. akbar (*äkbär*) ÖTİL, 35; ÖTS, 24 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 35
Tkm. ekber (*ekber*) KES, 101
- 3189 **ekin** *Ekin, ziraat.* NL-3, 562 (*ekin*)
Özb. ekin (*ekin*) ÖTS, 134; ÖTİL-II, 440
Tkm. ekin (*ekin*) TTS, 195; TDS, 344
- 3190 **ekl** *Ar.* NL, 72
- 3191 **ekmeh** *Ar.* NL, 72
- 3192 **ekmek** *Ekmek, undan yapılan pişirilmiş yiyecek.* NL-3, 562 (*ekmāk*)
Tkm. ekmek (*ekmek*) TDS, 344
- 3193 **ekmeklik** NL-3, 562
- 3194 **ekmel** *Ar.* NL, 72
- 3195 **eknâf** *Ar.* NL, 72
- 3196 **eknûn** *Far.* NL, 72
- 3197 **ekrem** *Ar.* NL, 73
- 3198 **ekrimüzzayfa** *Ar.* NL, 73
- 3199 **ekser** *Ar.* 1. Çok, çoğunluk, ekseriyet. 2. Genellikle, çoğunlukla, çoğu zaman. 3. Daha çok, daha fazla, çokça, fazlaca. NL, 74 (*äksär*)
Özb. aksar (*äksär*) 1., 2. ÖTİL, 36; ÖTS, 25
Tkm. ekser (*ekser*) 3. KES, 101
- 3200 **ekşereş** *Ar.* NL, 74
- 3201 **ektâf** *Ar.* NL, 74
- 3202 **el I** *El, organ.* NL-3, 562 (*el*)
Tkm. el (*el*) TTS, 197; TDS, 345 2. Omuzdan parmak ucuna kadar olan organ, kol. 3. Birinin gözetiminde, denetiminde. TDS, 345

- 322 **el II 1.** Halk, ulus. **2.** Asker, ordu. NL-3, 562 (*el*)
Özb. **el** (*el*) **1., 2.** Memleket, diyar, yurt, ülke. ÖTS, 136; ÖTİL-II, 442
- 323 **elâ** Ar. NL, 80
- 324 **elamân** Ar. Ünlem sözcüğü, imdat, yardım, destek. NL, 77 (*âlamon*)
Özb. **al‘amon** (*äl‘amân*) Savaşta teslim olan tarafın söylediği hitap. ÖTİL, 42; ÖTS, 31
Tkm. **elaman** (*elama:n*) TDS, 347
- 325 **elbarat-** NL-3, 563
- 326 **elbette** Ar. Şüphesiz, mutlaka, kesinlikle, kuşkusuz. NL, 78 (*älbättä*)
Özb. **albatta** (*älbättä*) ÖTİL, 39; ÖTS, 28
Tkm. **elbetde** (*elbetde*) TTS, 198; TDS, 347
- 327 **elbise** Ar. Giysiler, elbiseler. NL, 78 (*älbisä*)
Tkm. **elbese** (*elbese*) KES, 102
- 328 **elçi** Elçi, haberci. NL-3, 563 (*elçi*)
Özb. **elchi** (*elçi*) ÖTS, 138; ÖTİL-II, 445 **2. mec.** Haber veren şey, belgi, işaret. ÖTİL-II, 445
Tkm. **ilçi** (*i:lçi*) TTS, 374; TDS, 607
- 329 **elçilik** Elçilik, habercilik, elçilik görevi. NL-3, 563 (*elçilik*)
Özb. **elchilik** (*elçilik*) **2.** Konsolosluk. ÖTS, 138; ÖTİL-II, 445
Tkm. **ilçilik** (*ilçilik*) **2.** Konsolosluk. TDS, 607
- 320 **ele-** Elemek, elekten geçirmek. NL-3, 562 (*elä-*)
Özb. **ela-** (*elä-*) **2.** Önemsemek, dikkate almak. ÖTS, 136; ÖTİL-II, 442
Tkm. **ele-** (*ele-*) **2. mec.** Seçmek. TTS, 198; TDS, 348 **3.** Sepelemek. TDS, 348
- 321 **elek** Elek, kalbur. NL-3, 562 (*eläk*)
Özb. **elak** (*eläk*) ÖTS, 136; ÖTİL-II, 442
Tkm. **elek** (*elek*) TTS, 198; TDS, 348
- 322 **elem** Ar. **1.** Elem, üzüntü, acı, kaygı, dert, azap, keder, sıkıntı; hasret, özlem. **2.** Alev, ateş, yangın. NL, 75 (*äläm*)
Özb. **alam** (*äläm*) **1.** Elem, bedensel sıkıntı, eziyet, ağrı. ÖTİL, 37; ÖTS, 26 **2.** Ruhsal sıkıntı, acı; üzüntü, dert. ÖTİL, 37 **3.** İntikam, öç. ÖTİL, 37; ÖTS, 26 **4.** Öfke, kızgınlık, hiddet, nefret; zehir, ağı. ÖTİL, 37; ÖTS, 26
Tkm. **elem** (*elem*) **1.** KES, 102
- 323 **elemengez** Ar. +Far. NL, 77
- 324 **elemperverd** Ar. +Far. NL, 77
- 325 **elemsenc** Ar. +Far. NL, 77
- 326 **elemsiz** Ar. +Far. NL, 77
- 327 **elemşûy** Ar. +Far. NL, 77
- 328 **elest** Ar. NL, 78
- 329 **elez(z)** Ar. NL, 75
- 320 **elf** Ar. NL, 82
- 321 **elfâz** Ar. **1.** Sözlere, ibareler, cümleler. **2.** Söyleyiş biçimi, telaffuz. **3.** Dil. NL, 82 (*älfoz*)
Özb. **alfoz** (*älfâz*) **1.** ÖTİL, 42; ÖTS, 28
Tkm. **elfaz** (*elfa:z*) **1., 2.** KES, 102
- 322 **elhaq** Ar. NL, 83
- 323 **elhân** Ar. **1.** Güzel ve çekici ses, kuş ötüşü. **2.** Melodi, ezgi, ahenk, name. NL, 83 (*älhon*)
Tkm. **elhan** (*elha:n*) KES, 102

- ³²⁴ **elhânnemây** (?) NL, 83 Şarkı söyleyen; tatlı dille hikâye anlatan.
- ³²⁵ **elhânserâ** Ar. + Far. NL, 83
- ³²⁶ **elif** Ar. **1.** Arap alfabesinin birinci harfi; ok; mızrak, kargı; süngü, kasatura; arı, akrep iğnesi. **2.** Hoş, yakışıklı, boylu poslu, dik (endam, boy). **3.** Ah! inleme; kin, nefret; iz, belirti, yansıma. **4.** Klasik edebiyatta, kişinin bedenindeki (çoğunlukla yüzündeki) ben veya doğum lekesinin dik biçimi; iz. NL, 79 (*âlif*)
Özb. **alif** (*âlif*) Arap alfabesinin birinci harfi ve onun adı. ÖTİL, 40; ÖTS, 28
Tkm. **elip** (*elip*) **1.** Arap alfabesinin birinci harfi. KES, 102; TDS, 349 **2.** Dik, uzun; edebiyatta uzunluğu ve düzgünlüğü göstermek için kullanılır. KES, 102
3. Büyükbaş hayvanlara vurulan elif biçimindeki damga. TDS, 349
- ³²⁷ **elîm** Ar. NL, 79
- ³²⁸ **elķâb** Ar. NL, 82
- ³²⁹ **elken** Ar. NL, 79
- ³³⁰ **ellig** Elli, elli sayısı. NL-3, 562 (*ellik*)
Özb. **ellik** (*ellik*) ÖTS, 138; ÖTİL-II, 444
Tkm. **elli** (*elli*) TTS, 199; TDS, 349
- ³³¹ **elmâs** Ar. Elmas, değerli maden. NL, 80 (*âlmos*)
Özb. **olmos** (*âlmâs*) **2.** Elmastraş, cam kesici alet. ÖTİL, 533; ÖTS, 336
Tkm. **almaz** (*almaz*) TDS, 60 **2.** Cam kesici alet. **3.** Sakal traşı için kullanılan özel alete takılan ince, çelik ustura. **4.** Bir erkek adı. TDS, 60
- ³³² **elmas** Ar. Elmas. NL-2, 517(*olmos*)
Özb. **olmos** (*âlmâs*) ÖTS, 336; ÖTİL, 533 **2.** Cam kesme aleti. ÖTİL, 533
Tkm. **almaz** (*almaz*) **2.** Cam kesme aleti. **3.** Sakal kesme aleti, jilet, ustura. **4.** Bir erkek adı. TDS, 60
- ³³³ **elt-** **1.** İletmek, götürmek, ulaştırmak. **2.** Göndermek, gidermek. **3.** Dönüştürmek, asıl hâline getirmek. NL-3, 563 (*elt-*)
Özb. **elt-** (*elt-*) **1., 2.** İçine almak, kapsamak, sığdırmak. ÖTS, 138; ÖTİL-II, 445 **3.** Uykusunu getirmek, hâlsiz etmek. ÖTS, 138
Tkm. **elt-** (*elt-*) **1.** TTS, 199; TDS, 350 **2.** Yanına yaklaştırmak. TTS, 199 **3.** Bir şeye maruz bırakmak. TDS, 350
- ³³⁴ **elķâf** Ar. **1.** Lütuflar, incelikler, nezaket, ikramlar; övgüler, merhamet. **2.** Daha çekici, daha ince, daha kibar. NL, 82 (*âltof*)
Tkm. **eltap** (*elta:p*) **1.** KES, 103
- ³³⁵ **eltmek** NL-3, 563
- ³³⁶ **elvân** Ar. Elvan, renkler, boyalar; rengârenk, çok renkli, türlü türlü. NL, 78 (*âlvon*)
Özb. **alvon** (*âlvân*) **1.** Kızıl renkli, kıpkırmızı. **2.** Türlü türlü, çeşit çeşit. ÖTİL, 39; ÖTS, 31 **3.** Al kumaş. ÖTS, 31
Tkm. **elwan** (*elva:n*) **1.** KES, 103 **2.** Açık kırmızı, kızıl renk. TTS, 199; TDS, 350 **3.** Açık kırmızı renkli iplikle dokunmuş kumaş. TDS, 350
- ³³⁷ **elvidâ** Ar. Elveda! Hoşça kal! Görüşmek üzere! NL, 78 (*âlvıdo*) Özb. **alvido** (*âlvıdâ*) ÖTİL, 39; ÖTS, 31 Tkm. **elwedag** (*elveda:ğ*) KES, 103
- ³³⁸ **elyâķ** Ar. NL, 82
- ³³⁹ **em** Önce. NL-3, 563 (*em*)
*Özb. **em** (*em*) **1.** Aşı, aşılama. **2.** İlaç, şifa. ÖTS, 138; ÖTİL-II, 445
*Tkm. **em** (*em*) **1.** Aşı, aşılama. **2.** İlaç, şifa. TTS, 199; TDS, 350
*Tkm. **em** (*em*) Ağa, hakan kardeşi. KES, 103

- 320 **emânet** Ar. **1.** Güvenilirlik, doğruluk; sadakat. **2.** Saklanması için verilen şey. NL, 87 (*âmonât*)
 Özb. **omonat** (*âmânât*) **2.** ÖTİL, 536; ÖTS, 338; TLS, 213 **2.** Eski, yıllanmış, harap, dökük, yıkık. ÖTİL, 536; ÖTS, 338 **3.** Mevduat, depozito, teminat. ÖTS, 338
 Tkm. **amanat** (*amanat*) **2.** TTS, 29; TDS, 63 **2.** Sürekli olmayan, geçici. TDS, 63
- 321 **emânetdârlık** Ar.+Far.+T. NL, 86
- 322 **emânî** Ar. NL, 88
- 323 **emâret** Ar. NL, 88
- 324 **emâretmeâb** Ar. NL, 88
- 325 **emârî** Ar. NL, 88
- 326 **emcâd** Ar. NL, 85
- 327 **emçek** Emcek, meme, göğüs. NL-3, 564 (*emçäk*)
 Özb. **emchak** (*emçäk*) ÖTS, 139; ÖTİL-II, 446
 Tkm. **emjek** (*emcek*) TTS, 200; TDS, 352
- 328 **emdi** ~ **endi** ~ **emde** Şimdi, şu an. NL-3, 564 (*emdi* ~ *endi* ~ *emdo*)
 Özb. **emdi** (*emdi*) **2.** Artık, bundan sonra. ÖTİL, 445 ~ **endi** (*endi*) **2.** Artık, bundan sonra. ÖTS, 139; ÖTİL-II, 447
 Tkm. **indi** (*indi*) **2.** Yeniden, tekrar, artık, bundan böyle. TTS, 378; TDS, 612
- 329 **emel** Ar. Ümit, arzu, dilek, istek. NL, 84 (*ämâl*)
 Tkm. **amal** (*amal*) KES, 14 ~ **emel** (*emel*) KES, 103
- 330 **emgek** Meşakkat, zorluk, sıkıntı. NL-3, 563 (*emgäk*)
 Özb. **emgak** (*emgäk*) **2.** Emek, iş, çalışma. ÖTS, 139; ÖTİL-II, 445
 Tkm. **emgek** (*emgek*) **1.** Sayrılık, hastalık, maraz. **2.** Acı, ızdırap, azap. TTS, 200; TDS, 351
- 331 **emgekle-** **1.** Emeklemek, sürünmek. **2.** Akıp düşmek. NL-3, 563 (*emgäklä-*)
 Özb. **emgakla-** (*emgäklä-*) **1.** ÖTS, 139 ~ **emakla-** (*emäklä-*) **1.** ÖTS, 138; ÖTİL-II, 445
 Tkm. **emgekle-** (*emgekle-*) Hastalanmak. TTS, 200
- 332 **emgeklilik** Meşakkatli, sıkıntılı, zahmetli, külfetli. NL-3, 564 (*emgäklilik*)
 Tkm. **emgekli** (*emgekli*) **1.** Hastalıklı, hasta. **2.** ızdıraplı, azaplı, dertli. TTS, 200; TDS, 351
- 333 **emgen-** Sıkıntı çekmek, zorluk çekmek. NL-3, 564 (*emgän-*)
 Tkm. **emgen-** (*emgen-*) TTS, 200; TDS, 351
- 334 **emget-** Sıkıntı çektirmek, zorluk çektirmek. NL-3, 564 (*emgät-*)
 Tkm. **emget-** (*emget-*) TDS, 351
- 335 **emîn** Ar. **1.** Emin, güvenilir, inanılır; hazinedar; kefil. **2.** Güvenli, tehlikesiz; sessiz, sakin, huzurlu; emniyette, güvende. **3.** Vekil, vefalı, sadık, güvenilir kişi. NL, 85 (*ämin*)
 Özb. **amin** (*ämin*) **1.** İmanı güçlü, gönülden inanan. **2.** Himaye edilen, korunan, saklanan. ÖTİL, 44; ÖTS, 32
 Tkm. **emin** (*emi:n*) **1.** TDS, 351; KES, 103 **2., 3.** Korkusuz. KES, 103 **4.** Şüphe etmeyen, tam bir doğrulukla bilen. KES, 103; TDS, 351 **5.** Bir erkek adı. TDS, 351
- 336 **emîn** Ar. Emin, güvenli, güvenilir. NL-3, 564 (*emin*)
 Özb. **emin** (*emin*) ÖTS, 139

- Tkm. emin* (*emi:n*) KES, 103; TDS, 351 **2.** Korkusuz. KES, 103 **3.** Şüphe etmeyen, tam bir doğrulukla bilen. KES, 103 **4.** Hakem, oyunun kurallarını takip eden kişi. **5.** Bir erkek adı. TDS, 351
- 325 **emîr** *Ar.* Padişah, hükümdar. NL, 85 (*âmir*)
Özb. amir (*âmir*) ÖTİL, 44; ÖTS, 33 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 44 **3.** Komutan, lider. ÖTS, 33
Tkm. emir (*emi:r*) TTS, 200; KES, 103; TDS, 351 **2.** Bir erkek adı. TDS, 351
- 326 **emîrû'l-müminîn** *Ar.* Müminlerin emiri; halifelere verilen unvan, ad. NL, 85 (*âmirul-mo'minin*)
Tkm. emiril-müminin (*emi:ril-mü:mini:n*) KES, 103
- 327 **emirü'l-ümerâ** *Ar.* Emirlerin emiri. NL, 85 (*âmirul-umâro*)
Tkm. emiril-umara (*emi:ril-umara:*) KES, 103
- 328 **emîrzâde** *Ar. + Far.* NL, 85
- 329 **emiştük** NL-3, 564
- 330 **emlâh** *Ar.* NL, 86
- 331 **emlâk** *Ar.* Mallar, mülkler, varlıklar. NL, 86 (*âmlök*) *Özb. amlök* (*âmlâk*) ÖTİL, 44; ÖTS, 33 *Tkm. emlek* (*emlâ:k*) KES, 104; TDS, 352
- 332 **emmâl** (?) NL, 86
- 333 **emmâr ~ emmâre** *Ar.* NL, 86
- 334 **emn** *Ar.* NL, 86
- 335 **emniyyet** *Ar.* Emniyet, güvenlik; barış, sessizlik, esenlik; sakinlik, huzurlu. NL, 86 (*âmniyyât*)
Özb. amniyyat (*âmniyyât*) ÖTİL, 44; ÖTS, 33
- 336 **emr** *Ar.* **1.** Buyruk, hüküm, ferman, kararname. **2.** İş, çalışma. **3.** Babında, hakkında, hususunda. NL, 88 (*âmr*)
Özb. amr (*âmr*) **1.** ÖTİL, 45; ÖTS, 33 **2.,3.** Seçim, seçenek; istek, niyet; yönetim, idare, kumanda, emir. ÖTİL, 45
Tkm. emir (*emir*) **1.** TTS, 200; KES, 103; TDS, 351 **2.** KES, 103 **3.** Olay, hadise. KES, 103
- 337 **emrâz** *Ar.* NL, 89
- 338 **emrûd** *Far.* NL, 89
- 339 **emsâl I** *Ar.* NL, 89
- 340 **emsâl II** *Ar.* NL, 89
- 341 **emtar** *Ar.* NL, 89
- 342 **emvâc** *Ar.* Dalgalar. NL, 84 (*âmvoj*)
Tkm. emwaç (*emva:ç*) KES, 104
- 343 **emvâl** *Ar.* Mal mülk, dünya malı, zenginlik. NL, 84 (*âmvöl*)
Özb. amvol (*âmvâl*) ÖTİL, 442. Mallar, mülkler. ÖTS, 33
Tkm. emwal (*emva:l*) Mallar, mülkler. KES, 104
- 344 **emvât** *Ar.* NL, 84
- 345 **emzâde** *Ar. + Far.* NL-3, 564
- 346 **ên I** NL-3, 564
- 347 **ên II** NL-3, 565
- 348 **enâm** *Ar.* Kişiler, halk. NL, 102 (*ânom*)
Tkm. enam (*ena:m*) KES, 104
- 349 **enâniyet** *Ar.* NL, 102
- 350 **enâr** *Far.* Nar (meyve) NL, 102 (*ânor*)

- Özb. **anor** (*änâr*) **2.** Nar ağacı. ÖTİL, 48; ÖTS, 35 **3.** Bir erkek veya kadın adı. ÖTİL, 48
 Tkm. **nar** (*na:r*) **2.** Nar ağacı. TTS, 471; TDS-II, 119
- 323 **enbânçe** Far. NL, 91
- 324 **enbâz** Far. Ortak, eş, çift. NL, 91 (*änboz*)
 Tkm. **enbaz** (*enba:z*) KES, 104
- 325 **enbâzlıg** Far. NL, 91
- 326 **enbiyâ** Ar. Peygamberler, nebiler, yalavaçlar. NL, 91 (*änbiyo*)
 Özb. **anbiyo** (*änbiyâ*) ÖTİL, 46; ÖTS, 34
 Tkm. **enbiya** (*enbiya:~*) KES, 104
- 327 **enbûh** Far. NL, 92
- 328 **enbür** Far. Pens, kıskaç, kerpeten, cımbız, maşa, tutaç, ataş. NL, 92 (*änbür*)
 Tkm. **enbür** (*enbür*) KES, 104
- 329 **encâm** Ar. **1.** Bir işin sonu, son, sonuç. **2.** Yerine getirme, gerçekleştirme, tamamlama, sonlandırma. NL, 98 (*änjom*)
 Tkm. **enjam** (*enca:m*) **1.** KES, 104 **2.** Araç, vasıta, çare. KES, 104; TDS, 353 **3.** Bir işi yerine getirmek için gerekli olan araçlar, iş aletleri. TDS, 353
 *Özb. **anjom** (*äncâm*) **1.** Ev eşyaları. ÖTİL, 47; ÖTS, 35 **2.** Vücudun her bir organı. ÖTİL, 47
- 330 **encüm** Ar. **1.** Yıldızlar. **2.** İnciler, mücevherler. NL, 98 (*änjüm*)
 Tkm. **enjüm** (*encüm*) KES, 104
- 331 **encümbûs** Far. NL, 100
- 332 **encümen** Far. **1.** Çoğunluk, topluluk. **2.** Yığın, meclis, merasim, tören. NL, 100 (*änjümân*)
 Özb. **anjuman** (*äncümân*) **1.** Yığın, meclis. ÖTİL, 47; ÖTS, 35 **2.** Aynı devirde yaşamış, aynı alanda faaliyet göstermiş ünlü kişiler topluluğu. ÖTİL, 47 **3.** Herhangi bir meslekteki zanaatkârların bir konuda zaman zaman toplanarak gerçekleştirdikleri meclis; çırakların kendi işlerine geçiş merasimi. ÖTİL, 47 **4.** Toplantı, görüşme. ÖTS, 35 **5.** Merasim, ziyafet. **6.** Forum. ÖTS, 35
 Tkm. **enjümen** (*encümen*) KES, 104 ~ **enjimen** (*encimen*) KES, 104
- 333 **encümenârây** Far. NL, 100
- 334 **encümendide** Far. NL, 100
- 335 **encümenperdâzlık** Far. + T. NL, 100
- 336 **encümgürûh** Far. NL, 100
- 337 **encümrebây** Far. NL, 100
- 338 **encümrez** Far. NL, 100
- 339 **encümsân** Far. NL, 100
- 340 **encümşunâs** Far. NL, 100
- 341 **ençi** NL-3, 565
- 342 **endâm** Ar. **1.** Vücut, beden, boy; cisim, madde, varlık. **2.** Yüz, çehre, dış görünüş. **3.** Güzelleştirme, süsleme, donatma, tertip, düzenleme; uygun. **4.** Görkemli, çekici, göz alıcı, hoş giden, dikkat çeken. **5.** Görünüş. **6.** Vücut parçaları, organlar. NL, 96 (*ändom*)
 Özb. **andom** (*ändâm*) **1.** ÖTİL, 47; ÖTS, 34 **6.** ÖTİL, 47 **3.** Biçim, kesim; stil, tarz. ÖTİL, 47
 Tkm. **endam** (*enda:m*) **1.** TTS, 201; TDS, 352 **2.** TDS, 352
- 343 **endâz** Far. NL, 95

- 3304 **endâze** *Far.* 1. Ölçü, kalıp; sınır, ölçüt, kriter. 2. Örnek, numune; kıyas, karşılaştırma; benzer, benzeyen, gibi. 3. Yükseklik. NL, 95 (*ändozä*)
 Özb. **andoza** (*ändâzä*) 1., 2. ÖTİL, 47; ÖTS, 34 ~ **andaza** (*ändâzä*) 1., 2. ÖTİL, 46; ÖTS, 34
 Tkm. **endaza** (*enda:za*) Ölçek, derece. KES, 104
- 3305 **endâzesiz** *Far.+T.* Ölçüsüz, orantısız; hesapsız; sınırsız, sonsuz, engin, uçsuz bucaksız. NL, 96 (*ändozäsiz*)
 Özb. **andazasiz** (*ändazäsiz*) ÖTİL, 46; ÖTS, 34
- 3306 **ender** *Far.* ‘-dar’ ön edatının eski biçimi; ‘-da/-de’ durum ekine karşılık gelir. NL, 94 (*ändär*)
 Tkm. **ender** (ender) 2. içinde. KES, 104
- 3307 **endeş ~ endiş** *Far.* NL, 94
- 3308 **endeşe ~ endişe** *Far.* 1. Düşünce, fikir, görüş, kanı. 2. Maksat, amaç, kasıt. 3. Endişe, korku, tehlike, tehdit. NL, 94 (*ändeşä ~ ändişä*)
 Özb. **andisha** (*ändişä*) 1., 2. Gelecek hakkında tedbirli düşünmek. ÖTİL, 47 3. Utanç, ar, hayâ, namus. ÖTİL, 47; ÖTS, 34
 Tkm. **endişe** (*endi:şe*) 1. KES, 105 2. Endişe, tasa, kaygı. TTS, 201; KES, 105; TDS, 353
- 3309 **endeşelik** *Far.+T.* Endişeli, düşünceli. NL, 95 (*ändeşälik*)
 Özb. **andishali** (*ändişäli*) ÖTİL, 47; 2. Namuslu, arlı, hayâlı, utangaç. ÖTİL, 47; ÖTS, 34
- 3310 **endeşevâr** *Far.* NL, 95
- 3311 **Endicânlik** (?) NL, 95
- 3312 **endûd** *Far.* NL, 96
- 3313 **endûh** *Far.* Gam, elem, kaygı, dert. NL, 96 (*änduh*)
 Özb. **anduh** (*änduh*) ÖTİL, 47; ÖTS, 34
 Tkm. **enduh** (*endu:h*) KES, 105
- 3314 **endûhâsâ** *Far.* NL, 97
- 3315 **endûhefzâ** *Far.* NL, 97
- 3316 **endûhlığ** *Far.+T.* NL, 97
- 3317 **endûhnâk** *Far.* NL, 97
- 3318 **endûhte** *Far.* NL, 97
- 3319 **endûhzâ** *Far.* NL, 97
- 3320 **endûz** *Far.* NL, 96
- 3321 **ene** *Ar.* NL, 89
- 3322 **enege** Bebek bakıcısı, bakıcı. NL-3, 564 (*enägä*)
 Özb. **enaga** (*enägä*) ÖTS, 139; ÖTİL-II, 446
- 3323 **ënek** Çene. NL-3, 565 (*engäk*)
 Özb. **engak** (*engäk*) ÖTS, 140; ÖTİL-II, 447
 Tkm. **eñek** (*eñek*) 2. *mec.* Münakaşacı, kavgacı. TTS, 202
- 3324 **enfâ** *Ar.* NL, 103
- 3325 **engebîn ~ engübîn** *Far.* Bal. NL, 93 (*ängäbin ~ ängübin*)
 Tkm. **engebin** (*enğebi:n*) KES, 105
- 3326 **engel** *Far.* NL, 93
- 3327 **engez ~ engîz** *Far.* Kasıt, amaç, intikam, öç; istek, arzu; çaba, gayret, meyil. NL, 93 (*ängez ~ ängiz*)
 Tkm. **engiz** (*enği:z*) 1. Endişe, kaygı veren, tedirgin eden. 2. Niyet, meyil, sebep. 3. Sözcük türeten ek olarak da kullanılır. KES, 105

- ³³⁸ **engüşthây** Far. NL, 93
- ³³⁹ **engüştnemâ** Far. NL, 93
- ³³⁹ **enhâr** Ar. Dereler, sular, kanallar, akar sular. NL, 104 (*ânhor*)
Özb. **anhôr** (*ânhâr*) ÖTİL, 50 2. Nehir, su kenarı. ÖTS, 35
Tkm. **enhar** (*enhar:r*) KES, 105
- ³³⁹ **enîs** Ar. Dost, arkadaş, sırdaş, yoldaş. NL, 101 (*ânis*)
Tkm. **enis** (*eni:s*) KES, 105
- ³³⁹ **enker** Ar. NL, 101
- ³³⁹ **ensâr** Ar. NL, 103
- ³³⁹ **enseb** Ar. NL, 103
- ³³⁹ **ëntik-** Nefes nefese kalmak, zorlukla solumak. NL-3, 565 (*entik-*)
Özb. **ëntik-** (*entik-*) 2. İç çekmek, ah etmek. ÖTS, 140; ÖTİL-II, 447 3. Hasret kalmak, özlemek. ÖTS, 140
- ³³⁹ **envâ'** Ar. Türler, çeşitler; çeşit çeşit, her tür. NL, 92 (*ânvo'*)
Özb. **anvo** (*ânva*) ÖTS, 37 ~ **anvo(i)** (*ânva(i)*) ÖTİL, 46 ~ **anvoyi** (*ânva'yi*) ÖTS, 37
- ³³⁹ **envâr** Ar. 1. Nurlar, ışıklar. 2. Çehre, nurlu yüz. NL, 92 (*ânvor*)
Tkm. **enwar** (*envar:r*) KES, 105
- ³³⁹ **enver** Ar. En nurlu, en aydınlık, parlak. NL, 92 (*ânvär*)
Özb. **anvar** (*ânvär*) ÖTİL, 46; ÖTS, 37 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 46
Tkm. **enwer** (*enver*) KES, 105
- ³³⁹ **enzâr** Ar. NL, 101
- ³³⁹ **epkin** NL-3, 565
- ³³⁹ **er** 1. Er kişi, erkek. 2. Mert, yiğit. NL-3, 565 (*er*)
Özb. **er** (*er*) 3. Koca, eş. ÖTS, 141; ÖTİL-II, 449
- ³³⁹ **er** Far. NL, 104
- ³³⁹ **er-** ~ **ê-** Ek eylem, cevher fiili, i-, olmak. NL-3, 565 (*er-* ~ *e-*)
Özb. **er-** (*er-*) ÖTİL-II, 451 ~ **e-** (*e-*) ÖTİL-II, 446
Tkm. **ermek** (*ermek*) TDS, 359
- ³³⁹ **erâzil** Ar. NL, 115
- ³³⁹ **erbâb** Ar. 1. Sahipler, iyeler; faziletli. 2. Ulular, görevliler. NL, 106 (*ärbob*)
Özb. **arbob** (*ärbâb*) 1. Bilim, medeniyet ve sanat alanında veya devlet işinde faaliyeti ile tanınmış ve bu sahalarda kendini gösteren kişi. 2. Buhara Hanlığı'nda mahalle başkanı, elli başı veya kışla aksakalı. ÖTİL, 52 3. Erbap, uzman, usta, ehil. ÖTS, 39
Tkm. **arbab** (*arba:p*) 1. Toprak sahibi, hükümdar. 2. sahip. KES, 18
- ³³⁹ **erbaîn** Ar. 1. Kırk gün, çile; kırk gün halvette ibadet etmek. 2. Molla Câmi'nin eserlerinden birinin adı. 3. Kırk Hadis (bir eser adı). NL, 106 (*ärbain*)
Tkm. **arbagyn** (*erbağ'i:n*) Kırk, kırkıncı; bir insanın, özellikle Hz. Ali'nin oğlu Hüseyin'in ölümünden sonraki kırk gün. KES, 18 ~ **erbagyn** (*erbağ'i:n*) KES, 106
- ³³⁹ **ercmend** Far. 1. Aziz, izzetli, kıymetli; şerefli, saygın, saygıdeğer. 2. Değerli olan, layık. 3. Ünlü, şöhretli; görkemli, muazzam. 4. Ulaşması zor, imkansız olan şey. NL, 107 (*ärjmänd*)
Özb. **arjumand** (*ärcümänd*) 1. ÖTİL, 52; ÖTS, 40
Tkm. **erjument** (*ercüment*) 1. KES, 106
- ³³⁹ **erçi** Far. NL, 118
- ³³⁹ **êrdem** Erdem, fazilet. NL-3, 566 (*erdäm*)

- Tkm. erdem (erdem)* TDS, 357
- 330 **èren** Mert, yiğit. NL-3, 566 (*erän*)
Tkm. eren (eren) Tasavvufta Allah'a yaklaşan, velilik derecesine ulaşan. KES, 106; TDS, 357
- 331 **èrenlik** NL-3, 566
- 332 **ereş** *Far.* Uzunluk ölçüsü. NL, 105 (*äräş*)
Özb. arshin (arşın) ÖTİL, 56; ÖTS, 43 **2.** Uzunluk ölçme aracı. ÖTİL, 56
- 333 **erfa'** *Ar.* NL, 118
- 334 **erğânûn** *Yun.* NL, 120
- 335 **ergavân ~ erguvân** *Far.* Erguvan, kızıl gül. NL, 119 (*ärg'avon ~ ärg'uvon*)
Özb. arg'uvon (ärğuvân) **2.** Çok kızıl, kıpkızıl. ÖTİL, 56 **3.** Kırmızı ıhlamur ağacı. ÖTS, 43 *Tkm. arguwan (arğuva:n)* KES, 18; TDS, 72
- 336 **erguvângûn** *Far.* NL, 120
- 337 **erguvânhad** *Ar.+Far.* NL, 120
- 338 **erguvânî** *Far.* NL, 120
- 339 **erguvânrez** *Far.* NL, 120
- 340 **èri-** Erimek, çözülmek. NL-3, 566 (*eri-*)
Özb. eri- (eri-) ÖTS, 141; ÖTİL-II, 449 **2. mec.** Yavaş yavaş yok olmak, gözden kaybolmak. **3. mec.** Himmet etmek, acımak, gönlü yumuşamak. **4. mec.** Başarı, yenilik vb. için ziyafet vermek, ödüllendirmek, iyi davranmak. ÖTİL-II, 449
Tkm. ere- (ere-) TTS, 203; TDS, 357 **2.** Kilo vermek, zayıflamak. **3.** Güçsüzleşmek. TDS, 357
- 341 **èrik-** NL-3, 566
- 342 **erin** (?) NL, 111
- 343 **èriş-** *Ar.1.* Erişmek, ulaşmak, yetmek. **2.** İzlemek, takip etmek, uymak. NL-2, 46 (*iriş-*)
Özb. erish- (eriş-) **1., 2.** Muvaffak olmak, elde etmek, kazanmak. ÖTS, 141; ÖTİL, 450
- 344 **èriş-** **1.** Erişmek, ulaşmak, yetişmek. **2.** İzlemek, takip etmek, uymak. NL-3, 566 (*eriş-*)
Özb. erish- (eriş-) **1.** ÖTS, 141; ÖTİL-II, 450
Tkm. eriş- (eriş-) **1.** KES, 106
**Tkm. eriş- (eriş-)* Kalkınmak, güçlenmek, önceki durumundan daha farklı bir duruma gelmek. KES, 106
- 345 **èrişmaklik** NL-3, 567
- 346 **èrit-** Eritmek, erimesini sağlamak. NL-3, 566 (*erit-*)
Özb. erit- (erit-) ÖTS, 141; ÖTİL-II, 450
Tkm. eret- (eret-) TTS, 203; TDS, 357 **2. mec.** Mutluluk vermek, neşe vermek. TDS, 357
- 347 **èrk** **1.** Erk, kudret, iktidar. **2.** Özgürlük, hürriyet. NL-3, 567 (*erk*)
Özb. erk (erk) ÖTS, 141; ÖTİL-II, 450
Tkm. erk (erk) **1.** İstem, irade. **2.** Kararlılık, sebat, metanet. TTS, 203; KES, 107; TDS, 358 **3.** Rahatlık, sükûnet. TTS, 203
- 348 **erk** Saray, köşk, kale, hisar. NL, 112 (*ärk*)
Özb. ark (ärk) ÖTİL, 54; ÖTS, 40
Tkm. erk (erk) KES, 107
- 349 **erhâm** *Ar.* NL, 119

- ³³⁰ **erkân** Ar. 1. İleri gelenler, büyükler, üstünler; dayanaklar. 2. Temeller, esaslar, bölümler. 3. Köşeler, bucaklar. 4. Rükünler (aruzda). NL, 112 (*ärkon*)
Özb. **arkon** (*ärkân*) 1. ÖTİL, 54; ÖTS, 40
Tkm. **erkan** (*erka:n*) 1., 2. Dereceler, rütbeler, unvanlar. KES, 107
- ³³¹ **erke** Moğ. Bir ördek türü. NL-3, 567 (*erkä*)
Özb. **erka** (*erkä*) 1. Sevgili, kıymetli, gözde. 2. Şımarık, nazlı. ÖTS, 141; ÖTİL-II, 450 3. Bir erkek adı. 4. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 450
- ³³² **erkek** Er, erkek. NL-3, 567 (*erkäk*)
Özb. **erkak** (*erkäk*) ÖTS, 142; ÖTİL-II, 450 2. Erkeğe ait. ÖTS, 142 3. Eril, erkeksi. ÖTS, 142; ÖTİL-II, 450 4. Çölde yetişen bir bitki. ÖTİL-II, 450
Tkm. **erkek** (*erkek*) TTS, 204; TDS, 358 2. Eril, erkeksi. 3. *mec.* Mert, cesur. TDS, 358
- ³³³ **erkin** İmiş, iken. NL-3, 567(*erkin*)
Tkm. **erken** (*erken*) TDS, 358
- ³³⁴ **ërkine** NL-3, 567
- ³³⁵ **Erlât** (?) NL, 112
- ³³⁶ **Erlâtî** (?) NL, 113
- ³³⁷ **erlik** 1. Erlik, erkeklik. 2. Mertlik. NL-3, 567 (*erlik*)
Özb. **erlik** (*erlik*) ÖTS, 142; ÖTİL-II, 451
- ³³⁸ **ermân** Far. 1. Gerçekleşmeyen arzu, istek, ukte; pişmanlık; özlem. 2. Arzu, ümit, dilek. NL, 113 (*ärmon*)
Özb. **armon** (*ärmân*) 1. ÖTİL, 54; ÖTS, 41
Tkm. **arman** (*arma:n*) 1. TDS, 75 2. Bir erkek adı. TDS, 75 3. Heyhat, yazık, eyvah! TDS, 75
- ³³⁹ **ermânlig** Far.+T. NL, 113
- ³⁴⁰ **Ermeni** Far. Ermenistanlı. NL, 113 (*Ärmäni*)
Özb. **Arman(i)** (*Ärmän(i)*) ÖTİL, 54; ÖTS, 40
Tkm. **Ermeni** (*Ermeni*) TTS, 204; TDS, 359
- ³⁴¹ **ërmeslig** NL-3, 567
- ³⁴² **erre** Far. 1. Testere, bıçkı. 2. Köpek balığı ve balinanın arka kanadının dişleri. NL, 115 (*ärrä*)
Özb. **arra** (*ärrä*) 1. ÖTİL, 55; ÖTS, 41
Tkm. **erre** (*erre*) KES, 107; TDS, 359 ~ **ary** (*arı*) Testere (iki saplı) TTS, 33; TDS, 78
- ³⁴³ **erşed** Ar. En yetkin, en olgun bilge. NL, 119 (*ärşäd*)
Tkm. **erşat** (*erşa:t*) Doğru yolu gösterme, önderlik etme. KES, 107 ~ **irşat** (*irşa:t*) KES, 197
- ³⁴⁴ **ërte** 1. Sabah, sabahleyin. 2. Erken, evvel, ilk. NL-3, 567 (*ertä*)
Özb. **erta** (*ertä*) 1. ÖTİL-II, 451 2. ÖTS, 142; ÖTİL-II, 451 3. Ertesi gün. ÖTİL-II, 451
Tkm. **erte** (*erte*) 1., 2. Yarın. TTS, 204; TDS, 359 3. Kahvaltı, sabah çayı. 4. Sabah namazı. TDS, 359 ~ **ertir** (*ertir*) 1., 2. Yarın. TTS, 204; TDS, 359 3. Kahvaltı, sabah çayı. 4. Sabah namazı. TDS, 359
- ³⁴⁵ **ërteki** Eski, önceki. NL-3, 568 (*ertäki*)
Tkm. **erteki** (*erteki*) 1. Masal. 2. Gerçek olmayan, yalan. TTS, 204; TDS, 359
- ³⁴⁶ **ervâh** Ar. Ruhlar. NL, 106 (*ärvoh*)
Özb. **arvoh** (*ärvâh*) ÖTİL, 52; ÖTS, 42 2. Hayalet. ÖTS, 42
Tkm. **arwah** (*arva:h*) KES, 19 2. Cinler, periler. KES, 19; TDS, 78

- ³³⁷ **erzâl** Ar. NL, 110
- ³³⁸ **erzânî** Far. NL, 110
- ³³⁹ **erzende** (ärzändä) Far. Layık, uygun, değerli olan; sevgili, kıymetli, gözde; şımarık. NL, 110
Özb. **arzanda** (ärzändä) ÖTİL, 52; ÖTS, 42
Tkm. **erzende** (erzende) Değeri çok olan, değerli. KES, 107
- ³⁴⁰ **erzendelik** Far.+T. NL, 110
- ³⁴¹ **ës** 1. Akıl, es, beyin. 2. Hafıza, hatırlama. NL-3, 568 (es)
Özb. **es** (es) ÖTS, 143; ÖTİL-II, 452
Tkm. **es** (es) 1. KES, 107; TDS, 359 2. Duygu. 3. Sağlık. KES, 107
- ³⁴² **ës-** 1. Esmek. 2. Hareket etmek, ilerlemek. NL-3, 568 (es-)
Özb. **es-** (es-) 1. ÖTS, 143; ÖTİL-II, 454 2. *mec.* Ortaya çıkmak, peyda olmak. ÖTİL-II, 454
- ³⁴³ **esâfil** Ar. NL, 129
- ³⁴⁴ **eşâğır** Ar. NL, 129
- ³⁴⁵ **esâmî** Ar. NL, 128
- ³⁴⁶ **esâs** Ar. 1. Destek, dayanak, temel, altyapı, taban. 2. Esas, ilke, ana öge, zemin. 3. Tertip, düzen; görkemlilik, mükemmellik; sebep. 4. Tamir, onarım, inşaat, sağlam bina. 5. Sebep, Temel, esas, bahane, neden, gerekçe. NL, 128 (äsos)
Özb. **asos** (äsäs) 2. ÖTS, 44 2. Bir nesneyi tutan ve kaldıran destek, dayanak. 3. Toplumsal hayatın ve doğa olaylarının esasını teşkil eden şey, alt yapı. 4. Temel kurallar, prensipler. 5. Bir işin, hareketin veya bir düşüncenin faydasına veya zararına hizmet eden delil, ispat. 6. Asitle etkileşime giren ve tuz oluşturan birikinti. ÖTİL, 59
Tkm. **esas** (esa:s) 2. TTS, 204; TDS, 359 5. TDS, 359
- ³⁴⁷ **esbâb** Ar. 1. Sebepler, bahaneler, vesileler. 2. Eşyalar, araçlar, malzemeler; gerekli şeyler; silah. 3. Dünya malı, kıymetli şeyler, süslü eşyalar. 4. Sofra. 5. İlaç, çare, çıkar yol, imkân, araçlar. 6. Zincirler, bağlama, tutuklama araçları. 7. Eğlence, oyalanma, avuntu, teselli; süs 8. Yetenek, kabiliyet, ehliyet, kudret, yeti, sabır, tahammül, dayanıklılık, katlanma. NL, 122 (äsbob)
Özb. **asbob** (äsbâb) 2. ÖTİL, 57; ÖTS, 43 2. Bir amaç için belirlenmiş araç, alet veya eşya. 3. Kap kakak, çanak, çömlek, sofra malzemeleri; ev eşyaları. 4. Müzik enstrümanları. ÖTİL, 57
Tkm. **esbap** (esba:p) 2. TDS, 360 2. Alet, cihaz, aygıt. 3. Ders araçları. 4. Üst baş, giysi. TTS, 205; TDS, 360 5. Madde, mal, eşya. TTS, 205; TDS, 360
- ³⁴⁸ **esbâk** Ar. NL, 123
- ³⁴⁹ **esbakbâzlık** Ar.+Far.+T. NL, 122
- ³⁵⁰ **esed** Ar. 1. Arslan. 2. Güneş yılının beşinci ayı; güneş burçlarından beşincisi. NL, 120 (äsäd)
Özb. **asad** (äsäd) 1., 2. ÖTİL, 57; ÖTS, 43 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 57
Tkm. **eset** (eset) 1. KES, 107
- ³⁵¹ **esefâ** Ar. NL, 122
- ³⁵² **esenn** Ar. NL, 121
- ³⁵³ **eşer** Ar. 1. İz, nişan, belirti, alamet. 2. Tesir, etki, güç. 3. Eserler, kitaplar, destanlar. NL, 121 (äsär)
Özb. **asar** (äsär) 1., 3. ÖTİL, 57; ÖTS, 43 ~ **osor** (äsâr) ÖTİL, 546; ÖTS, 344
Tkm. **asar** (asar) KES, 20 ~ **eser** (eser) 1. KES, 107 2. KES, 107; TDS, 360 3. KES, 107; TDS, 360

- 3404 **eşerlik** ~ **eşerliğ** Ar. + T. NL, 121
- 3405 **eşersiz** Ar. + T. Etkisiz, etkilenmeyen. NL, 122 (*äsärsiz*)
Özb. **asarsiz** (*äsärsiz*) ÖTS, 43
- 3406 **esfâr** Ar. NL, 131
- 3407 **esfel** Ar. Alt, taban, en aşağı. NL, 131 (*äsfäl*)
Tkm. **esfel** (*esfel*) KES, 108
- 3408 **esfelnişin** Ar. + Far. NL, 131
- 3409 **eşfereşân** Ar. + Far. NL, 131
- 3410 **eşferkeş** Ar. + Far. NL, 131
- 3411 **esger-** NL-3, 568
- 3412 **eshel** Ar. NL, 131
- 3413 **esîr** Ar. 1. Esir, tutsak. 2. Müptela, âşık, vurgun, tutkun. 3. Bağımlı, tâbi; itaatkâr, uysal; muhtaç. NL, 123 (*äsir*)
Özb. **asir** (*äsir*) 1. ÖTİL, 57; ÖTS, 44 2. ÖTİL, 57
Tkm. **esir** (*esi:r*) 1. KES, 108
- 3414 **esir II** (?) Eter; gökyüzü, felek. NL, 125
- 3415 **esirâne** Ar. + Far. NL, 125
- 3416 **esirge-** NL-3, 568
- 3417 **esîrlik** Ar. + T. Esirlik, tutsaklık. NL, 125 (*äsirlik*)
Özb. **asirlik** (*äsirlik*) ÖTİL, 57; ÖTS, 44
- 3418 **eşkâl** Ar. NL, 131
- 3419 **eski** 1. Eski, ömrü geçmiş, eskiden kalmış. 2. Eski, köhne, antika. NL-3, 568 (*eski*)
Özb. **eski** (*eski*) ÖTS, 143; ÖTİL-II, 453 3. Bir işle çok vakit geçirmiş olan kimse, tecrübeli. ÖTİL-II, 453
Tkm. **esgi** (*esgi*) 1. TDS, 361 3. Paçavra, çaput. TTS, 205; TDS, 361
- 3420 **eskil-** ~ **eskir-** Eskimek, yıpranmak. NL-3, 569 (*eskil-* ~ *eskir-*)
Özb. **eskir-** (*eskir-*) 2. Geçersiz hâle gelmek, modası geçmek. ÖTS, 143; ÖTİL-II, 453
- 3421 **esle-** Düşünmek, hatırlamak, anmak, yad etmek. NL-3, 569 (*eslä-*)
Özb. **esla-** (*eslä-*) ÖTS, 143; ÖTİL-II, 454
- 3422 **esleha** Ar. Silahlar. NL, 126 (*äsläha*)
Özb. **aslaha** (*äsläha*) ÖTİL, 58; ÖTS, 44
- 3423 **eslem** Ar. NL, 126
- 3424 **esmâ** Ar. NL, 127
- 3425 **esmâ' ~ ismâ'** Ar. NL, 127
- 3426 **eşmâr** Ar. Meyveler. NL, 127 (*äsmor*)
Tkm. **esmar** (*esma:r*) 2. netice(ler). KES, 108
- 3427 **eşnâ** Ar. Ara, orta; vakit, zaman, koşul. NL, 127 (*äsno*)
Özb. **asno** (*äsno*) ÖTİL, 58; ÖTS, 44
Tkm. **esna** (*esna:*) KES, 108
- 3428 **esnâf** Ar. NL, 127
- 3429 **esnemek** NL-3, 569
- 3430 **esrâr** Ar. Sırlar, gizemli şeyler. NL, 129 (*äsrör*)
Özb. **asrör** (*äsrâr*) ÖTİL, 59; ÖTS, 45 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 59
Tkm. **esrar** (*esra:r*) KES, 108
- 3431 **esrârlık** Ar. + T. NL, 130
- 3432 **estağfirullâh** Ar. Tanrı'dan bağışlama dilerim. NL, 131 (*ästag'firulloh*)

- Özb. **astag'firullo** (*ästağfirullâ*) ÖTİL, 60; ÖTS, 46 ~ **astag'firulloh** (*ästäğfirullâh*) ÖTS, 46
 Tkm. **estagpyrylla** (*estağpırilla:*) KES, 108 ~ **estagpyralla** (*estağpıralla:*) TDS, 361
- 343 **este** Far. Sakin, yavaş, mülayim. NL, 130 (*ästä*)
 Özb. **asta** (*ästä*) 1. Yavaş, acele etmeden, ağır davranma. 2. Sakin, hafifçe, yavaşça; belli belirsiz. 3. Dikkatle, dikkatlice, özenle. ÖTİL, 60; ÖTS, 45 4. Sezdirmeden, bildirmeden. 5. Kademeli olarak, aşamalı, derece derece. ÖTİL, 60
- 344 **estür-** NL-3, 569
- 345 **eşvâb** Ar. NL, 123 (*äsvob*)
- 346 **eş-** Bükme, ipleri bir araya getirerek bükme. NL-3, 570 (*eş-*)
 Özb. **esh-** (*eş-*) ÖTİL-II, 458
 Tkm. **iş-** (*iş-*) TTS, 384; TDS, 620
- 347 **eş'âr** Ar. Şiirler, gazeller. NL, 158 (*äş'or*)
 Özb. **ash'or** (*äş'âr*) ÖTİL, 66; ÖTS, 57
- 348 **eşbeh** Ar. NL, 151
- 349 **eşcâr** Ar. Ağaçlar. NL, 152 (*äşjor*)
 Tkm. **eşjar** (*eşca:r*) KES, 109
- 340 **eşedd** Ar. Aşırı, oldukça, çok şiddetli. NL, 151 (*äşäd*)
 Özb. **ashaddi(y)** (*äşäddiy*) ÖTİL, 66; ÖTS, 56-57
- 341 **eşek** Eşek. NL-3, 570 (*eşäk*)
 Özb. **eshak** (*eşäk*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 457 2. Ahmak, rezil, alçak. 3. *mec.* Akılsız, hiçbir şey ile ilgilenmeyen kimse. 4. Jimnastik yarışmalarında kullanılan araç. 5. Çıyan. ÖTİL-II, 457
 Tkm. **eşek** (*eşek*) 2. Sövmeye sözü. 3. Sazın kirişinin aşağı tarafına konulan tahta parça. 4. Jimnastik yarışmalarında kullanılan araç. TTS, 206; TDS, 361
- 342 **eşeklik** Eşekli. NL-3, 570 (*eşäklik*)
 Tkm. **eşekli** (*eşekli*) TDS, 362
- 343 **eşekminçag** NL-3, 570
- 344 **eşgâl** Ar. NL, 158
- 345 **eşheb** Ar. NL, 159
- 346 **eşi'u** Ar. NL, 152
- 347 **eşik** Far. 1. Eşik, kapı, giriş. 2. Ev. 3. Dergâh, saray. 4. Dışarı. NL-3, 570 (*eşik*)
 Özb. **eshik** (*eşik*) 1. ÖTS, 145; ÖTİL-II, 457 2., 3. *mec.* Giriş, başlangıç. ÖTİL-II, 457
 *Tkm. **eşik** (*eşik*) 1. Giysi, elbise. 2. Örtü, bir nesnenin üstüne örtülen şey. TTS, 206; TDS, 362
- 348 **eşikaka** NL-3, 570
- 349 **eşil-** Eşilmek. NL-3, 570 (*eşil-*)
 Özb. **eshil-** (*eşil-*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 457 2. İpek gibi yayılmak. 3. Mülayim hareket etmek, nazlanmak. ÖTS, 145
- 350 **eşit-** İşitmek, duymak, dinlemek. NL-3, 570 (*eşit-*)
 Özb. **eshit-** (*eşit-*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 457 2. Bilmek, haber almak, haberdar olmak. 3. Okumak, öğrenmek. 4. *mec.* Sezmek, hissetmek, anlamak. ÖTİL-II, 457
 Tkm. **eşit-** (*eşit-*) TTS, 206; TDS, 362 2. Bir haberi, bilgiyi bilmek, haberdar olmak. TDS, 362

361. **ëşitgüçi** NL-3, 571
362. **ëşitil-** İşıtılmak, duyulmak. NL-3, 571 (*eşitil-*)
Özb. **eshitil-** (*eşitil-*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 457
Tkm. **eşidil-** (*eşidil-*) TTS, 206; TDS, 362 2. Bilinmek, malum olmak, ayan olmak. TDS, 362
363. **ëşitmeslik** İşıtmezlik, dinlemezlik. NL-3, 571 (*eşitmäslik*)
Tkm. **eşitmezlik** (*eşitmezlik*) TDS, 362
364. **eşk** Ar. 1. Gözyaşı. 2. Nur damlaları. 3. Göz. NL, 152 (*äşk*)
Özb. **ashk** (*äşk*) 1. ÖTS, 57
Tkm. **eşk** (*eşk*) 1. KES, 109
365. **eşkâl** Ar. NL, 156
366. **Eşkânî** (?) NL, 157
367. **eşkbâr** Far. NL, 156
368. **eşkfîşân** Far. NL, 157
369. **eşkfîşânlıg** Far.+T. NL, 157
370. **eşkîyâ** Ar. NL, 158
371. **eşknâk** Far. NL, 156
372. **eşkpâş** Far. NL, 157
373. **eşkreş** Far. NL, 157
374. **eşkreşân** Far. NL, 157
375. **eşkreşlik** Far.+T. NL, 157
376. **eşrâf** Ar. Şerefli, itibarlı, büyük kişiler. NL, 158 (*äşrof*)
Tkm. **eşraf** (*eşra:f*) 2. Soyluluk, asillik. KES, 109
377. **eşribe** Ar. NL, 158
378. **eşter** (?) NL, 158 Bir aruz vezni.
379. **eşyâ** Ar. Nesneler, eşyalar, cansız varlıklar. NL, 152 (*äşyo*)
Özb. **ashyo** (*äşyâ*) ÖTİL, 66; ÖTS, 57
Tkm. **eşya** (*eşya:*) KES, 109
380. **ët** Et. NL-3, 569 (*et*)
Özb. **et** (*et*) 2. Beden, vücut. ÖTS, 144; ÖTİL-II, 455
Tkm. **et** (*et*) TTS, 206; TDS, 362 2. Kas, adale. TTS, 206 3. Beden, vücut. 4. Kavun, karpuz gibi meyvelerin yenebilen kısmı. TDS, 362
381. **ët-** Etmek, eylemek, yapmak, kılmak. NL-3, 569 (*et-*)
Özb. **et-** (*et-*) ÖTS, 144; ÖTİL-II, 456
Tkm. **et-** (*et-*) 2. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 206; TDS, 363 3. Yemek pişirmek, yemek hazırlamak. TDS, 363
382. **etbâ'** Ar. NL, 133
383. **ëtek** 1. Etek, giysinin belden aşağıda kalan bölümü. 2. Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü. NL-3, 569 (*etäk*)
Özb. **etak** (*etäk*) 1. ÖTS, 144; ÖTİL-II, 455 2., 3. Zaman itibarıyla son, ahir. 4. Suyun, deryanın derin kısmı. 5. Bir akarsuyun denize döküldüğü veya başka bir akarsu ile birleştiği yer, ağız, kavşak. ÖTİL-II, 455
Tkm. **etek** (*etek*) 3. Kenar. TTS, 207; TDS, 363
384. **ëteklik** Etekli. NL-3, 569 (*etäklik*)
Özb. **etakli** (*etäkli*) ÖTİL-II, 455
385. **eñfâl** Ar. NL, 136
386. **eñibbâ** Ar. NL, 133
387. **etkıyâ** Ar. Takva sahipleri, günahattan sakınanlar. NL, 136 (*ätqiyo*)

- Tkm. etkyýa (etkiya:)* KES, 109
- 3478 *ëtmaglig* NL-3, 569
- 3479 *etnâb* Ar. NL, 134
- 3480 *eţrâf* Ar. **1.** Etraf, çevre, civar. **2.** Sahil, kıyı; kenar, yan. **3.** Edat görevinde kullanılan bir söz. NL, 135 (*ätrof*)
Özb. atrof (äträf) **1.** ÖTİL, 62; ÖTS, 47 **2., 3., 4.** Etraftaki yakın yerler. **5.** Etrafta ilişkide bulunan kişiler. ÖTİL, 62
Tkm. etrap (etra:p) **1.** TTS, 207; KES, 109; TDS, 364 **2.** TDS, 364
- 3481 *etrâk* Ar. NL, 135
- 3482 *ëtük* Çizme, ayakkabı. NL-3, 569 (*etuk*)
Özb. etik (etik) ÖTS, 144; ÖTİL-II, 455
Tkm. etük (etük) KES, 109
- 3483 *eţvâr* Ar. **1.** Yürüyüş, duruş; fiil, hareket, vaziyetler. **2.** Yöntem, yol, yordam, üslup; tertip, âdet. **3.** Husus(unda), konu(sunda); usul(ünde), yöntem(inde); saha(sında). NL, 133 (*ätvor*)
Tkm. etwar (etva:r) **1., 2.** KES, 109
- 3484 *eţvârlık* Ar. + T. NL, 133
- 3485 *ëv* Ev, hane. NL-3, 558 (*ew*)
Özb. uy (üy) **2.** Oda. ÖTS, 470; ÖTİL-II, 268 **3.** Aile, hanedan. ÖTİL-II, 268
Tkm. öý(öy) **2. mec.** Hayvan yuvası, sığınağı, barınağı. TTS, 511; TDS-II, 178
3. Bir şeyin bulunduğu veya satıldığı yer. TTS, 511; TDS-II, 178 **4.** Aile, hanedan. TDS-II, 178
- 3486 *ëv-* NL-3, 558
- 3487 *evân* Ar. Vakit, zaman, mevsim. NL, 31 (*ävân*)
Tkm. awan (ava:n) KES, 24
- 3488 *evâsıt* Ar. **1.** Orta(lar), bir devrin ortası, orta zaman. **2.** Ortadaki(ler), ortanca. NL, 31 (*ävosit*)
Tkm. öwset (övset) **2.** KES, 325
- 3489 *evbâş* Ar. Kötü, alçak, rezil; günahkâr, suçlu; zalim; serseri, holigan, zorba, kabadayı; haydut, eşkiya, soyguncu; kafasız, akılsız, söz dinlemez, kontrol edilemez, dizginlenemez. NL, 27 (*ävboş*)
Özb. avbosh (ävbaş) ÖTİL, 23; ÖTS, 48
Tkm. owbaş (ovba:ş) Bilgisiz, kültürsüz; avam, cahil halk tabakası. KES, 323
- 3490 *evbâşlık* Ar. + T. Tertipsizlik, terbiyesizlik, itaatsizlik. NL, 27 (*ävboşliq*)
Özb. avboshliq (ävbaşliq) ÖTS, 48
- 3491 *evc* Ar. **1.** Yüksek, yukarı. **2.** Bir şeyin en yüksek derecesi, en yüksek noktası, doruk. **3.** Yükseklik. **4.** Asuman, gökyüzü, felek. **5.** Üst, üst taraf. NL, 28 (*ävj*)
Özb. avj (ävc) **2.** ÖTS, 49 **2.** Bir olayın sürecinin en şiddetli anı, en yüksek derecesi. ÖTİL, 23 **3.** Bir melodinin en yüksek notası. ÖTİL, 23; ÖTS, 49 **4.** Hız, yoğunluk. ÖTS, 49
Tkm. öwç (övç) **1.** KES, 325
- 3492 *evhâm* Ar. Vehimler, kuruntular; korkulu düşünceler, duygular. NL, 34 (*ävhom*)
Tkm. öwham (övha:m) KES, 325
- 3493 *evkât* Ar. **1.** Vakitler, demler. **2.** Ömür, hayat. **3.** Yaşam sürme. NL, 34 (*ävqot*)
Özb. avqot (ävqât) **1.** Yemek. **2.** Gıda, yiyecek, besin, yem. ÖTS, 346
Tkm. owkat (ovka:t) **3.** TDS-II, 152 **2.** KES, 323 **3.** Yemek. KES, 323; TDS-II, 152
- 3494 *evlâd* Ar. Evlat, çocuklar; soy, kuşak, nesil. NL, 30 (*ävlod*)

- Özb. **avlod** (ävlâd) ÖTİL, 24; ÖTS, 49
 Tkm. **öwlat** (övla:t) KES, 325; TDS-II, 174 **2.** Dinsel düşünceye göre kerametli olduğu varsayılan kişilerin soyuna verilen ad. TTS, 509; TDS-II, 174
- 345 **evlî ~ evlâ** Ar. Layık; daha iyi, daha üstün. NL, 30 (ävli ~ ävlo)
 Özb. **avlo** (ävlâ) ÖTİL, 24; ÖTS, 49 **2.** Tercih edilen. **3.** Mükemmel, görkemli. ÖTS, 49
 Tkm. **öwla** (övla:) **2.** Özgün, farklı, ilgi çekici. KES, 325
- 346 **evliyâ** Ar. Evliya, ermiş kişiler, itikatlî ve dindar kişiler, veliler. NL, 30 (ävliyo)
 Özb. **avliyo** (ävliyâ) ÖTİL, 24; ÖTS, 49 **2.** Derviş gibi, dervişçe. ÖTİL, 24
 Tkm. **öwlüyê** (övlüyâ:) TDS-II, 174 **2.** Mezarlık. TTS, 509; TDS-II, 174 **3.** Kerametli olduğu varsayılan yer. TDS-II, 174
- 347 **evrâd** Ar. Evrat, sabah namazından sonra okunan dualar veya ayetler, zikirler. NL, 32 (ävrod)
 Tkm. **owrat** (ovra:t) KES, 323 ~ **övrat** (övra:t) KES, 325
- 348 **evrâk** Ar. **1.** Varaklar, sayfalar. **2.** Yapraklar. **3.** Bölümler, parçalar, kısımlar. **4.** Kâğıtlar, belgeler, senetler. **5.** Yazılan şeyler, yazılar (şiir, risale vb.), kitaplar. **6.** Bir araya getirilmiş bilgiler, metinler toplamı; birden fazla eserin topluca yayınlanmış hâli. NL, 32 (ävraq)
 Tkm. **owrak** (ovra:k) **1., 4.** KES, 323 ~ **övrak** (övra:k) **1., 4.** KES, 325
- 349 **evreng** Far. **1.** Taht, padişah karargâhı. **2.** Şeref, güzellik. **3.** Akıl, irfan; bilim. NL, 32 (ävräng)
 Tkm. **öwreñ** (övreñ) **1.** KES, 325
- 350 **ëvrül-** NL-3, 558
- 351 **ëvrüş-** NL-3, 559
- 352 **evşâf** Ar. Vasıflar, övgüler, methiyeler, tarifler. NL, 33 (ävsof)
 Tkm. **owsap** (ovsa:p) KES, 323
- 353 **evsať** Ar. Vasat, orta derece. NL, 33 (ävsat)
 Özb. **avsat** (ävsat) ÖTİL, 24; ÖTS, 49
 Tkm. **öwset** (övset) KES, 325
- 354 **evtâd** Ar. Kabile başkanları; bir topluluğun ulu kişileri; dört evliyanın başı, erenler. NL, 33 (ävtod)
 Tkm. **owtat** (ovta:t) **2.** Çiviler. NL, 323
- 355 **evtâr** Ar. Çalgı telleri, teller. NL, 33 (ävtor)
 Özb. **avtor** (ävtâr) Yazar, müellif. ÖTİL, 25; ÖTS, 50
- 356 **ëvür-** NL-3, 559
- 357 **ëvürmek** NL-3, 559
- 358 **evvel** Ar. **1.** Birinci, ilk. **2.** Önce, ileri. **3.** Baş, başlangıç. NL, 27 (ävväl)
 Özb. **avval** (ävväl) ÖTİL, 23; ÖTS, 51
 Tkm. **owal** (oval) **1., 2.** Geçmiş, eski devir, kadim zaman. TDS-II, 151
- 359 **evvelâ** Ar. Evvela, ilk önce. NL, 27 (ävvälo)
 Özb. **avvalo** (ävvälâ) ÖTİL, 23; ÖTS, 51
- 360 **evvelen** Ar. Birinci, ilk olarak. NL, 27 (ävvälän)
 Özb. **avvalan** (ävvälän) ÖTİL, 23; ÖTS, 51
- 361 **evvelki ~ evvelgi** Ar. +T. Evvelki, önceki. NL, 28 (ävvälqi ~ ävvälg'i)
 Özb. **avvalgi** (ävvälgi) ÖTİL, 23; ÖTS, 51
 Tkm. **owalky** (owalki) TDS-II, 151 ~ **ozalky** (ozalki) TDS-II, 158
- 362 **evzâ'** Ar. Haller, vaziyetler, tavırlar. NL, 29 (ävzo')

- Özb. **avzo** (*ävzâ*) 1. Dış görünüş, çehre, yüz; yüz ifadesi, görünüm. ÖTİL, 23 2. Keyfiyet, nitelik, durum. ÖTİL, 23; ÖTS, 51
Tkm. **owzag** (*ovzağ*) KES, 323
- 3513 **evzân** Ar. 1. Vezinler, şiir ölçüsü, aruz vezinleri. 2. Müzik ölçüsü. NL, 29 (*ävzon*)
Tkm. **öwzan** (*övza:n*) KES, 326
- 3514 **ey** Far. Ey! NL-3, 561 (*ey*)
Özb. **ey** (*ey*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 440
Tkm. **eý** (*ey*) TTS, 208; TDS, 364
- 3515 **eyâ** Far. Ey, hey, seslenme sözü. NL, 45 (*äyo*)
Özb. **ayo** (*äyâ*) ÖTİL, 28, ÖTS, 53
Tkm. **eýa** (*eya:!*) KES, 109 ~ **eý** (*ey!*) TTS, 208; TDS, 364 ~ **äý** (*ey!*) TDS, 373
- 3516 **eyki** ~ **eykim** T.+Far. NL-3, 561
- 3517 **eyle**- Eylemek, yapmak, etmek. NL, 64 (*äylä-*)
Özb. **ayla-** (*äylä-*) ÖTİL, 32; ÖTS, 53
Tkm. **eýle-** (*eyle-*) TTS, 208; TDS, 366
- 3518 **eymân** Ar. NL, 65
- 3519 **eymen** (?) NL, 65
- 3520 **eynelmefer** Ar. NL, 67
- 3521 **eynülkemâl** Ar. NL, 68
- 3522 **eyvân** Ar. 1. Köşk, saray. 2. Gökyüzünün altıncı katı, gökyüzü. 3. Güneşin on iki burcundan biri. NL, 63 (*äyvon*)
Özb. **ayvon** (*äyvân*) 1. Çoğunlukla üç tarafı kapalı, önü açık oda. ÖTİL, 31
Tkm. **eýwan** (*eyva:n*) 1. TTS, 209; KES, 109 2. Salon, balkon, çardak. KES, 109 3. Bir tarafı dışarıya açık olan oda. TDS, 367
- 3523 **eyyâm** Ar. Günler, devir, dönem, zaman, süre. NL, 63 (*äyyom*)
Özb. **ayyom** (*äyyâm*) 2. Bayram günleri, özel günler. ÖTİL, 31; ÖTS, 55
Tkm. **eýýam** (*eyya:m*) TTS, 209; KES, 109; TDS, 367
- 3524 **eyyühessâkiy** Ar. NL, 72
- 3525 **eyyüheşşeyh** Ar. NL, 161
- 3526 **ez** Far. Farsça ön edat, ayrılma durumu edatı (-dAn eki). NL, 54 (*äz*)
Özb. **az** (*äz*) ÖTİL, 29
Tkm. **ez** (*ez*) KES, 110
- 3527 **ez-** Karıştırmak, birleştirmek. NL-3, 561 (*ez-*)
Özb. **ez-** (*ez-*) 1. Ezmek, preslemek. 2. Baskı yapmak, zorlamak. ÖTS, 145; ÖTİL-II, 439
Tkm. **ez-** (*ez-*) 1. İslamak. TTS, 209; TDS, 367 2. Ezmek, zulmetmek. TTS, 209; TDS, 367 3. Sıkıp suyunu almak, sıkmak. 4. Baskı yapmak, zorlamak. TDS, 367
- 3528 **ezâ** Ar. 1. Yas, matem, musibet, sıkıntı veren şey. 2. Feryat, çığlık, hıçkırık, haykırış. NL, 60 (*äzo*)
Özb. **aza** (*äza*) 1. ÖTİL, 29; ÖTS, 55 2. Kadınların cenaze evinde ağıt ile yaptığı matem merasimi. ÖTİL, 29
*Tkm. **aza** (*aza:*) Ağrı, sızı. TTS, 41; TDS, 104
- 3529 **ezber** Far. Ezberleme, akılda tutma; ezbere, ezberden. NL, 56 (*äzbär*)
*Tkm. **ezber** (*ezber*) KES, 110 2. Uz, mahir, becerikli. TTS, 209; TDS, 367
- 3530 **ezel** Ar. Ezel, başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik. NL, 54 (*äzäl*)
Özb. **azal** (*äzäl*) ÖTİL, 30; ÖTS, 55

- Tkm. ezeli (ezel)* KES, 110 ~ *ozal (ozal)* 1. TTS, 499; TDS-II, 158 2. TTS, 499; TDS-II, 158 3. Daha önce, daha evvel. TTS, 499
- 351 **ezelî** Ar. Ezeli, eski, öncesiz. NL, 55 (*äzäli*)
Özb. azaliy (äzäli) ÖTİL, 30; ÖTS, 55
Tkm. ezeli (ezeli:) KES, 110; TDS-II, 158 2. Önceden alna yazılan, kaderde olan. KES, 110
- 352 **ezfer** Keskin koku; keskin kokulu. NL, 61 (*äzfär*)
Tkm. ezfer (ezfer) 2. Güzel kokulu. KES, 110
- 353 **ezhâr** Ar. NL, 61
- 354 **ezherü mineşşems** Ar. NL, 61
- 355 **ëzil-** Karışmak, birleşmek. NL-3, 561 (*ezil-*)
Özb. ezil- (ezil-) Ezilmek, basılmak, sıkışmak. ÖTS, 145; ÖTİL-II, 439 2. *mec.* Acı çekmek, sıkıntı çekmek. ÖTİL-II, 439
Tkm. ezil- (ezil-) 1. Islanmak. 2. Ezilmek, suyu sıkılmak. 3. Zulmedilmek. TTS, 209; TDS, 367
- 356 **ezrak** Ar. NL, 61

F f

- 357 **fa'** Ar. NL-3, 340
- 358 **fâ'âtün** Ar. NL-3, 357
- 359 **fafhem** (?) NL-3, 337
- 360 **fağfûrî** Far. NL-3, 340
- 361 **fâhire** Ar. NL-3, 357
- 362 **fâhiş** Ar. Müstehcen, açık saçık, edepsiz, ahlaksız. NL-3, 358 (*fohiş*)
Özb. fohish (fâhiş) ÖTS, 150; ÖTİL-II, 307
- 363 **fâhişe** Ar. Fahişe. NL-3, 358 (*fohişä*)
Özb. fohisha (fâhişä) ÖTS, 150; ÖTİL-II, 307
- 364 **fahr** Ar. Onur, gurur, iftihar. NL-3, 337 (*faxr*)
Özb. faxr (faxr) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 297
Tkm. fahr (fahr) 2. Arap kasidelerinde şairin kendini övdüğü bölüm. KES, 114 ~ **pahr** (*pahr*) KES, 327
- 365 **fahte** Far. NL-3, 357
- 366 **fâide** ~ **fâyda** Ar. 1. Fayda, yarar, kazanç, getiri. 2. Sonuç, netice. NL-3, 352 (*foyde* ~ *foidä*)
Özb. foyda (fâyda) 1. ÖTS, 151; ÖTİL-II, 303
Tkm. paýyda (pa:yida) 1. KES, 330
- 367 **fâ'ik** Ar. NL-3, 353
- 368 **fâ'il** Ar. Fail, yapan, eden. NL-3, 352 (*foil*)
Tkm. fagyl (fa:ğıl) KES, 114 ~ **pagyl** (*pa:ğıl*) KES, 327
- 369 **failetân** Ar. NL-3, 310
- 370 **fa'ilün** Ar. NL-3, 338
- 371 **fâiz** Ar. Bereketli, dolup taşan, bol. NL-3, 352 (*foiz* ~ *foyiz*)
Özb. foiz (fâiz) Yüzde, hisse, kâr payı, faiz. ÖTS, 150; ÖTİL-II, 303
Tkm. faýyz (fa:yız) KES, 115 ~ **paýyz** (*pa:yız*) 2. Cömert, eli açık. 3. Bahtlı, talihli. 4. Üstünlük. KES, 330
- 372 **fâka** Ar. NL-3, 358
- 373 **faqat** Ar. Fakat, yalnız, ancak. NL-3, 338 (*faqat*)
Özb. faqat (faqat) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 298

- 354 **faḳīh** Ar. Fıkıh bilgini, âlim, bilgin. NL-3, 339 (*faqih*)
Tkm. **fakyh** (*fakı:h*) KES, 114
- 355 **fâkihe** Ar. Meyve, yemiş. NL-3, 353 (*fokihä*)
Tkm. **fakihe** (*fa:kihe*) KES, 114
- 356 **faḳîr** Ar. 1. Fakir, yoksul, muhtaç, biçare. 2. Kişinin alçak gönüllülük göstermek için kendisine verdiği san. NL-3, 338 (*faqir*)
Özb. **faqir** (*faqir*) 1. ÖTS, 147; ÖTİL-II, 298 2. ÖTİL-II, 298
Tkm. **pakyr** (*pakı:r*) 1. KES, 327; TDS-II, 186
- 357 **faḳîrâne** Ar.+Far. NL-3, 339
- 358 **faḳîrşîve** Ar.+Far. NL-3, 339
- 359 **faḳîrveş** Ar.+Far. NL-3, 339
- 360 **fakr** Ar. Yoksulluk, muhtaçlık. NL-3, 339 (*faqr*)
Tkm. **fakr** (*fakr*) 2. Tasavvufta birinci merhalenin dördüncü derecesi. KES, 114
~ **pakr** (*pakr*) 2. Tasavvufta birinci merhalenin dördüncü derecesi, dervişlik. KES, 327
- 361 **faḳrcûy** Ar.+Far. NL-3, 340
- 362 **faḳrendîş** Ar.+Far. NL-3, 340
- 363 **faḳrpîşelik** Ar.+Far.+T. NL-3, 340
- 364 **fâl** Ar. Fal, gelecekten haber verme. NL-3, 353 (*fol*)
Özb. **fol** (*fâl*) ÖTS, 150; ÖTİL-II, 304
- 365 **falaḳ** Ar. NL-3, 317
- 366 **falân** Ar. Falan, filan. NL-3, 317 (*fälon*)
Özb. **falon** (*falân*) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 293
Tkm. **pylan** (*pıla:n*) TTS, 528; TDS-II, 213
- 367 **fâlâtün** Ar. NL-3, 353
- 368 **fâm** Far. Eklendiği sözcüğe renk anlamı veren farsça ek. NL-3, 353 (*fom*)
Tkm. **fam** (*fa:m*) KES, 114
- 369 **fânî** Ar. 1. Fani, yok olan, geçici. 2. Nevâyî'nin Farsça mahlası. NL-3, 354 (*foniy*)
Özb. **foniy** (*fâniy*) 1. ÖTİL-II, 304
Tkm. **pany** (*pa:ni*) 2. Dinî inanışa göre dünya. KES, 328
- 370 **fânîâne** Ar.+Far. NL-3, 354
- 371 **fânîlûg** Ar.+T. NL-3, 354
- 372 **fânîşîfat** Ar. NL-3, 354
- 373 **fânîveş** Ar.+Far. NL-3, 354
- 374 **fânûs** Yun. El feneri. NL-3, 354 (*fonus*)
Özb. **fonus** (*fânus*) ÖTİL-II, 304
Tkm. **panus** (*pa:nu:s*) KES, 328
- 375 **fâr** Yun. NL-3, 354
- 376 **fâriḡ** Ar. Rahat, huzurlu, serbest, sakin. NL-3, 354 (*forig'*)
Özb. **forig'** (*fâriḡ*) ÖTİL-II, 305
Tkm. **paryg** (*pa:riḡ*) KES, 328
- 377 **fâriḡbâl ~ fâriḡulbâl** Ar. Huzurlu, rahat, sakin. NL-3, 355 (*forig'bol ~ forig'ul-bol*)
Özb. **forig'bol** (*fâriḡbâl*) ÖTİL-II, 305
- 378 **fâriḡbâllık ~ fâriḡulbâllık** Ar.+T. NL-3, 355
- 379 **fâriḡdîl** Ar.+Far. NL-3, 355
- 380 **fâriḡlûg** Ar.+T. NL-3, 355

- ³⁸¹ **farq I** Ar. Fark, ayırım. NL-3, 331 (*farq*)
Özb. **farq** (*farq*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 296
- ³⁸² **farq II** Ar. Baş, alın, başın üst kısmı. NL-3, 332(*farq*)
Özb. **farq** (*farq*) ÖTİL-II, 296
Tkm. **farq** (*farq*) KES, 114
- ³⁸³ **Farsî** Far.+Ar. **1.** Farslara ait. **2.** Fars dili, Farsça. **3.** Fars diliyle yazılan. NL-3, 355 (*Forsiy*)
Özb. **Forsiy** (*Fârsiy*) **2., 3.** ÖTİL-II, 305
Tkm. **Parsy** (*Pa:rsı*) **2.** TDS-II, 190
- ³⁸⁴ **Farsîdân** Far. NL-3, 356
- ³⁸⁵ **Farsîdisâr** Far. NL-3, 356
- ³⁸⁶ **Farsîgûy** Far. Farsça konuşan. NL-3, 355 (*forsigo'y*)
Özb. **Forsigo'y** (*Forsigoy*) ÖTS, 151; ÖTİL-II, 305
- ³⁸⁷ **farf** Ar. NL-3, 329
- ³⁸⁸ **farz** Ar. Farz, mecburiyet. NL-3, 322 (*farz*)
Özb. **farz** (*farz*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 295
Tkm. **parz** (*parz*) TTS, 519; KES, 329; TDS-II, 191 **2.** Tahmin etme, tasavvur etme. KES, 329;
- ³⁸⁹ **farzen** Ar. NL-3, 322
- ³⁹⁰ **farzlig** Ar.+T. NL-3, 323
- ³⁹¹ **fâsık** Ar. Kötülük eden, fesatçı, ahlaksız. NL-3, 356 (*fosiq*)
Özb. **fosiq** (*fâsıq*) ÖTİL-II, 306
Tkm. **pasyk** (*pa:sık*) KES, 329; TDS-II, 191
- ³⁹² **fâsul** Ar. NL-3, 356
- ³⁹³ **fâşula** Ar. NL-3, 356
- ³⁹⁴ **fasîd** Ar. Bozuk, ahlaksız, kötü. NL-3, 356 (*fosid*)
Özb. **fosid** (*fâsid*) ÖTİL-II, 306
Tkm. **pasyt** (*pa:sıt*) KES, 329
- ³⁹⁵ **faşih** Ar. **1.** Güzel, açık söz. **2.** Güzel, açık doğru konuşan, söz ustası. NL-3, 332 (*fasih*)
Tkm. **pesyh** (*pesı:h*) KES, 335
- ³⁹⁶ **faşihgüftârlig** Ar.+Far.+T. NL-3, 333
- ³⁹⁷ **faşihzebân** Ar.+Far. NL-3, 333
- ³⁹⁸ **fasl** Ar. **1.** Mevsim. **2.** Eserin bir bölümü, bir kısmı. NL-3, 333 (*fasl*)
Özb. **fasl** (*fasl*) **1.** ÖTS, 148; ÖTİL-II, 297 **2.** ÖTİL-II, 297
Tkm. **pasyt** (*pasıl*) **1.** TTS, 519; KES, 329; TDS-II, 191 **2.** Belli bir zaman dilimi. TTS, 519; TDS-II, 191 **3.** Miktar. KES, 329
- ³⁹⁹ **fâş** Ar. Açık, belli, aşikâr, zahir. NL-3, 357 (*foş*)
Özb. **fosh** (*fâş*) ÖTS, 151; ÖTİL-II, 307
Tkm. **paş** (*pa:ş*) TTS, 519; KES, 329; TDS-II, 191
- ⁴⁰⁰ **Fâtihâ** Ar. **1.** Kur'an'ın ilk suresi. **2.** Bir şeyin başlangıcı, başlangıç. **3.** El açıp dua etme, iyilik dileme. NL-3, 356 (*fotiha*)
Özb. **fotiha** (*fâtiha*) ÖTS, 151; ÖTİL-II, 306
Tkm. **patyha** (*pa:tıha*) KES, 329 ~ **pata** (*pa:ta*) KES, 329
- ⁴⁰¹ **fâtihatuşşebâb** Ar. NL-3, 357
- ⁴⁰² **fafir** ~ **feûr** Ar. NL-3, 336
- ⁴⁰³ **fa'ul** Ar. NL-3, 337
- ⁴⁰⁴ **fa'ulan** Ar. NL-3, 337

- 365 **fâydalıg** Ar. + T. Faydalı, yararlı. NL-3, 353 (*poydalig'*)
Özb. **foyda** (*fâydali*) ÖTS, 151; ÖTİL-II, 303
- 366 **fâydamed** Ar. + Far. NL-3, 353
- 367 **fâydasız** Ar. + T. Faydasız, yararsız. NL-3, 353 (*foydasiz*)
Özb. **foydasiz** (*fâydasiz*) ÖTS, 151; ÖTİL-II, 303
- 368 **fayşal** Ar. NL-3, 312
- 369 **fâzıl** Ar. Âlim, bilgin. NL-3, 352 (*fozil*)
Özb. **fozil** (*fâzıl*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 303
Tkm. **pazyl** (*pa:zıl*) KES, 331
- 370 **fazilet** Far. 1. Bilgi, bilim. 2. Fazilet, erdem, iyi huy. NL-3, 309 (*fazilät*)
Özb. **fazilat** (*fazilät*) 2. ÖTS, 148; ÖTİL-II, 292 2. Üstünlük, daha iyilik, ayrıcalık. ÖTS, 148 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 292
Tkm. **pazylat** (*pazı:lat*) 3. Üstünlük, değer. KES, 331
- 371 **fazl** Ar. 1. Fazilet, erdem, üstünlük. 2. Merhamet. NL-3, 309 (*fazl*)
Özb. **fazl** (*fazl*) 1. ÖTS, 148; ÖTİL-II, 292
Tkm. **fazyl** (*fazıl*) KES, 115 ~ **pazyl** (*pazıl*) KES, 331
- 372 **fazla** Ar. NL-3, 310
- 373 **fazliyat** Ar. NL-3, 310
- 374 **febihâ** Ar. NL-3, 307
- 375 **fecere** Ar. NL-3, 309
- 376 **fecr** Ar. Sabah, tan vakti. NL-3, 309 (*fäcr*)
Tkm. **fejir** (*fecir*) 2. Tan kızılığı. 3. Kur'an'da bir sure. 4. Sabah namazı. KES, 115
- 377 **feeyne** Ar. NL-3, 307
- 378 **fehim** Ar. NL-3, 340
- 379 **fehmi** Ar. Anlama, kavrama, idrak. NL-3, 340 (*fähim*)
Özb. **fahm** (*fähm*) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 298
- 380 **fehmlük** Ar. Akıllı, anlayışlı, zeki. NL-3, 341 (*fehmlük*)
Özb. **fahmli** (*fähmli*) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 298
- 381 **fehrist** ~ **fihrist** Far. NL-3, 341
- 382 **felâh** Ar. Kurtuluş, yardım, çare, kurtarma. NL-3, 317 (*fäloh*)
Tkm. **felah** (*fela:h*) KES, 115
- 383 **felâhan** Far. NL-3, 317
- 384 **felâket** Ar. Felaket, bahtsızlık, talihsizlik. NL-3, 317 (*fälokät*)
Özb. **falokat** (*fälokät*) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 293
Tkm. **felaket** (*fela:ket*) KES, 115
- 385 **felâketşi'âr** Ar. NL-3, 317
- 386 **felc** Ar. Felç, felç hastalığı. NL-3, 312 (*falac*)
Özb. **falaj** (*falac*) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 293
- 387 **felek** Ar. 1. Gökyüzü. 2. Baht, talih. NL-3, 312 (*fäläk*)
Özb. **falak** (*fäläk*) 1. ÖTS, 147; ÖTİL-II, 293 2. ÖTİL-II, 293 3. Dünya, âlem. ÖTS, 147
Tkm. **pelek** (*pelek*) TTS, 523; KES, 331; TDS-II, 195
- 388 **felekâne** Ar. + Far. NL-3, 315
- 389 **felekcâh** Ar. NL-3, 315
- 390 **felekfersâ** Ar. + Far. NL-3, 316
- 391 **felekihtişâm** Ar. NL-3, 316
- 392 **felekiştibâh** Ar. NL-3, 315

- 363 **felekiyât** Ar. Astronomi. NL-3, 315 (*fäläkiyyot*)
Özb. **falakiyot** (*fäläkiyât*) ÖTİL-II, 293
Tkm. **pelekiyat** (*peleki:ya:t*) KES, 331
- 364 **felekqadr** Ar. NL-3, 316
- 365 **felekmânend** Ar.+Far. NL-3, 315
- 366 **feleknişânlıg** Ar.+Far.+T. NL-3, 315
- 367 **felekpeymây** Ar.+Far. NL-3, 316
- 368 **felekpeyvend** Ar.+Far. NL-3, 316
- 369 **felekrev** Ar.+Far. NL-3, 316
- 370 **feleksâ(y)** Ar.+Far. NL-3, 316
- 371 **felekserîr** Ar. NL-3, 316
- 372 **feleksür'at** Ar. NL-3, 316
- 373 **feleksikâf** Ar.+Far. NL-3, 316
- 374 **felektezyîn** Ar. NL-3, 316
- 375 **felekvâr** Ar.+Far. NL-3, 315
- 376 **felekveş** Ar.+Far. NL-3, 315
- 377 **felyatevekkal alallâh** (?) NL-3, 317
- 378 **fem** Ar. Ağız. NL-3, 317 (*fäm*)
Tkm. **fem** (*fem*) KES, 115
- 379 **fen** Ar. 1. Fen, ilim, hüner, sanat. 2. Hile, katakulli, aldatma, oyun. 3. Gaye, amaç, hedef. NL-3, 317 (*fän*)
Özb. **fan** (*fän*) 1. ÖTS, 147; ÖTİL-II, 294
Tkm. **fen** (*fen*) 1. KES, 115 ~ **pen** (*pen*) 1. KES, 331
- 380 **fenâ** Ar. 1. Yok olma, ölme. 2. Özünü unutma, tasavvuf yoluna girme. 3. Ölüm, ecel. NL-3, 318 (*fäno*)
Özb. **fano** (*fänâ*) 1., 2. ÖTİL-II, 294
Tkm. **fena** (*fena:*) Sığınak, dayanak, destek. KES, 115 ~ **pena** (*pena:*) Sığınak, dayanak, destek. KES, 331
- 381 **fenâendîşelik** Ar.+Far.+T. NL-3, 319
- 382 **fenlık** Ar.+T. NL-3, 318
- 383 **fer** Far. NL-3, 319
- 384 **fer'** Ar. Kısım, bölüm. NL-3, 331 (*fär'*)
Tkm. **ferg** (*ferğ*) 2. Esas olmayan. KES, 116
- 385 **ferâ'iz** Ar. Farzlar, Allah tarafından buyrulan ibadetler. NL-3, 326 (*färoyiz ~ färoiz*)
Tkm. **paraıyız** (*para:yız*) 2. Din hakkında yazılmış bir kitabın adı. KES, 328
- 386 **ferâğ** Ar. 1. Sakinlik. 2. Özgürlük, bağımsızlık. 3. Rahatlık, huzur. 4. Aydınlık. NL-3, 326 (*färog'*)
Özb. **farog'** (*färâğ*) 1., 3. ÖTİL-II, 296
Tkm. **ferag** (*fera:ğ*) 1., 3. KES, 115 ~ **perag** (*pera:ğ*) 1., 3. KES, 332
- 387 **ferâğat** Ar. Rahatlık, huzur, dinlenme. NL-3, 327 (*färog'at*)
Özb. **farog'at** (*färâğat*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 296 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 296
Tkm. **paragat** (*para:ğat*) KES, 328 ~ **parahat** (*para:hat*) TTS, 517; KES, 328; TDS-II, 188
- 388 **ferâğatdôst** Ar.+Far. NL-3, 327
- 389 **ferâğatsenc** Ar.+Far. NL-3, 327
- 390 **ferah** Ar. Hoşnutluk, şadlık. NL-3, 320 (*färah*)
Özb. **farah** (*färah*) 2. Eğlence, sevinç. ÖTİL-II, 295

- Tkm. **fereh** (*fereh*) KES, 116 ~ **pereh** (*pereh*) KES, 332
361. **feraḥâmîz** Ar. + Far. NL-3, 320
362. **feraḥbahş** Ar. + Far. Hoşluk bahşeden. NL-3, 320 (*färâhbaxş*)
Özb. **farahbaxsh** (*färâhbaxş*) ÖTİL-II, 295
Tkm. **perehbahş** (*perehbahş*) KES, 332
363. **ferâhem** Far. NL-3, 327
364. **feraḥnâk** Ar. + Far. Mutlu, sevinçli, hoşnut. NL-3, 320 (*färâhnok*)
Özb. **farahnok** (*färâhnâk*) ÖTİL-II, 295
Tkm. **ferehnâk** (*ferehnâ:k*) KES, 116
365. **ferâmûş** Far. Unutulan, unutulmuş. NL-3, 326 (*färomuş*)
Özb. **faromush** (*färâmûş*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 296
Tkm. **feramuş** (*fera:mu:ş*) KES, 115 ~ **peramuş** (*pera:mu:ş*) KES, 332
366. **ferâmûşḥâne** Far. NL-3, 326
367. **ferâs** Far. NL-3, 326
368. **ferâset** Ar. Feraset, fehim, akıllılık. NL-3, 326 (*färosât*)
Özb. **farosat** (*färâsât*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 296
Tkm. **parasat** (*para:sat*) TTS, 517; KES, 328; TDS-II, 189
369. **ferâvân** Far. Bol, çok. NL-3, 325 (*färovon*)
Özb. **farovon** (*färâvân*) 2. Bolluk içinde olan, verimli, refahlı. ÖTS, 148; ÖTİL-II, 296
370. **ferâvânlıg** Far. + T. Bolluk, çokluk, bereket. NL-3, 326 (*färovonlig*)
Özb. **farovonlik** (*färâvânlıg*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 296
371. **ferâz** Far. NL-3, 326
372. **fercâm** Far. Bir işin sonucu, neticesi, akıbet. NL-3, 322 (*färcom*)
Tkm. **perjam** (*perca:m*) 2. Fayda, yarar, hayır. KES, 332
373. **ferd** Ar. 1. Yalnız, tek. 2. Boş, serbest, ıssız, yalnız. 3. Başka beyitlerle bağlı olmayan beyit. NL-3, 320 (*färd*)
Özb. **fard** (*färd*) 1., 3. ÖTİL-II, 295
Tkm. **fert** (*fert*) 1., 3. KES, 116 ~ **pert** (*pert*) 1., 3. KES, 334
374. **ferdgûy** Ar. + Far. NL-3, 321
375. **ferdlıg** Ar. + T. NL-3, 321
376. **ferec** Ar. NL-3, 320
377. **feres** Ar. At. NL-3, 320 (*färäs*)
Tkm. **peres** (*peres*) KES, 332
378. **ferfer** Far. NL-3, 329
379. **ferfî** (?) NL-3, 330
380. **Ferhâdâşâr** Far. + Ar. NL-3, 332
381. **Ferhâdkûş** Far. NL-3, 332
382. **Ferhâdkûşlık** Far. + T. NL-3, 332
383. **Ferhâdvâr** Far. NL-3, 332
384. **Ferhâdveş** Far. NL-3, 332
385. **Ferhâdveşlig** Far. + T. NL-3, 332
386. **ferheng** Far. 1. Sözlük. 2. Bilim. 3. Bilginlik, âlimlik. NL-3, 332 (*färhäng*)
Tkm. **ferheñ** (*ferheñ*) 1., 2., 3. Medeniyet, kültür, eğitim ve öğretim sistemi. KES, 116
387. **ferḥunde** Far. Kutlu, bahtlı, saadetli. NL-3, 330 (*färxundä*)
Tkm. **perhunda** (*perhundo*) KES, 333
388. **ferḥunde kişver** Far. NL-3, 330

- 368 *ferhunde rüzgâr* Far. NL-3, 330
- 369 *ferhunde şîfât* Far. +Ar. NL-3, 330
- 370 *ferhundebaht* Far. NL-3, 330
- 371 *ferhundeevkhât* Far. +Ar. NL-3, 330
- 372 *ferhundefâl* Far. +Ar. NL-3, 331
- 373 *ferhundefar* Far. NL-3, 331
- 374 *ferhundeḥâl* Far. +Ar. NL-3, 331
- 375 *ferhundeḥû* Far. NL-3, 331
- 376 *ferhundelig ~ ferhundelig* Far. +T. NL-3, 330
- 377 *ferhundeme'âl* Far. +Ar. NL-3, 330
- 378 *ferhundenefes* Far. +Ar. NL-3, 330
- 379 *ferhundepây* Far. NL-3, 330
- 380 *ferhunderây* Far. NL-3, 330
- 381 *ferhundeẓât* Far. +Ar. NL-3, 330
- 382 *ferîd* Ar. NL-3, 323
- 383 *Ferîdûn* Ar. Feridun, İran şahı. NL-3, 324 (*färidun*)
Tkm. **feridun** (*feri:du:n*) KES, 116 ~ **peridun** (*peri:du:n*) KES, 333
- 384 *ferîḥ* Ar. NL-3, 325
- 385 *ferîḵ* Ar. Fırka, grup, ekip. NL-3, 324 (*färiq*)
Tkm. **faryk** (*farı:k*) KES, 114 ~ **paryk** (*parı:k*) KES, 329
- 386 *ferîse* Ar. NL-3, 324
- 387 *ferîşte* Far. 1. Melek. 2. İyi işler yapan. 3. Pak, temiz. NL-3, 324 (*färiştä*)
Özb. **farishta** (*färiştä*) 1. ÖTS, 147; ÖTİL-II, 295 2. *mec.* Güzel yaratılışlı, güzel. ÖTİL-II, 295
Tkm. **perişde** (*peri:şde*) 1. TTS, 525; TDS-II, 198
- 388 *ferîşteḱirdâr* Far. NL-3, 324
- 389 *ferîştelig* Far. +T. NL-3, 324
- 390 *ferîşteveş* Far. NL-3, 324
- 391 *ferîşteẓâtlıg* Far. +Ar. +T. NL-3, 324
- 392 *ferḱad* Ar. NL-3, 332
- 393 *fermân* Far. Ferman, buyruk, hüküm. NL-3, 325 (*färmon*)
Özb. **farmon** (*färmân*) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 296
Tkm. **perman** (*perma:n*) TTS, 525; KES, 333; TDS-II, 198 2. Bir erkek adı. TDS-II, 198
- 394 *fermânber* Far. Emre itaat eden, boyun eğen. NL-3, 325 (*färmonbär*)
Tkm. **permanber** (*perma:nber*) 2. Haberci, haber getiren. KES, 334
- 395 *fermânberdâr* Far. Buyruğu yerine getiren, emre uyan. NL-3, 325 (*färmonbärdor*)
Özb. **farmonbardor** (*färmânbärdâr*) ÖTS, 147; ÖTİL-II, 296
- 396 *fermânberdârlıg* Far. +T. NL-3, 325
- 397 *fermândîh* Far. NL-3, 325
- 398 *fermânpezîr* Far. NL-3, 325
- 399 *fermânrevâ* Far. NL-3, 325
- 400 *fermânrevâlık* Far. +T. NL-3, 325
- 401 *ferrâş* Ar. Temizlikçi, hademe, hizmetçi, kapıcı. NL-3, 327 (*färroş*)
Özb. **farrosh** (*färrâş*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 296
Tkm. **ferraş** (*ferra:ş*) KES, 116 ~ **perraç** (*perra:ç*) KES, 334; TDS-II, 198
- 402 *ferrâşân* Ar. NL-3, 328

- 3724 *ferrâşlıg* Ar.+T. NL-3, 328
- 3725 *ferrest* (?) NL-3, 327
- 3726 *ferrûh* Far. 1. Mübarek, kutsal. 2. Güzel, şatafatlı. NL-3, 328 (*färrux*)
Tkm. *ferruh* (*ferru:h*) 2. KES, 116
- 3727 *ferrûhânî* Far. NL-3, 328
- 3728 *ferrûhbaht* Far. NL-3, 328
- 3729 *ferrûhcemâl* Far.+Ar. NL-3, 328
- 3730 *ferrûhdîdâr* Far. NL-3, 328
- 3731 *ferrûhfâl* Far.+Ar. NL-3, 328
- 3732 *ferrûhniâd* Far. NL-3, 328
- 3733 *ferrûhpây* Far. NL-3, 328
- 3734 *ferrûhresûl* Far.+Ar. NL-3, 328
- 3735 *fersâ(y)* Far. NL-3, 329
- 3736 *fersûde* Far. 1. Yıpranmış, eskimiş. 2. Yorgun, bitkin, hâlsiz. NL-3, 329 (*färsudâ*)
Tkm. *fersuda* (*fersu:do*) KES, 116 ~ *persuda* (*persu:do*) KES, 334
- 3737 *fersûdelik* ~ *fersûdelig* Ar. NL-3, 329
- 3738 *ferş* Ar. Kilim, sergi, yere serilen şey. NL-3, 331(*färş*)
Özb. *farsh* (*färş*) ÖTİL-II, 296
Tkm. *perş* (*perş*) 2. Yeryüzü, toprak, yer. KES, 334
- 3739 *fertût* Far. NL-3, 329
- 3740 *fertûtlik* ~ *fertûtlig* Far.+T. NL-3, 329
- 3741 *feryâbi* (?) NL-3, 321
- 3742 *feryâd* Far. Feryat, çığlık, ağlama. NL-3, 321 (*färyod*)
Özb. *faryod* (*färyâd*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 295
Tkm. *perýat* (*perya:t*) TTS, 525; KES, 335; TDS-II, 198
- 3743 *feryâdger* Far. NL-3, 321
- 3744 *feryâdres* Far. NL-3, 321
- 3745 *ferzâne* Far. 1. Akıllı, bilgin, âlim. 2. Eşsiz, yegâne. NL-3, 323 (*färzonä*)
Özb. *farzona* (*färzânä*) 1. ÖTİL-II, 295
Tkm. *ferzana* (*ferza:na*) 1., 2. Yaşlılarından farklı. KES, 116 ~ *perzana* (*perza:na*) 1., 2. Yaşlılarından farklı. KES, 335
- 3746 *ferzânelik* Far.+T. Bilginlik, âlimlik, akıllılık. NL-3, 323 (*färzonäliq*)
Tkm. *perzanalyk* (*perza:nalıq*) KES, 335
- 3747 *ferzânevâr* Far. NL-3, 323
- 3748 *ferzend* Far. Çocuk, evlat. NL-3, 322 (*färzänd*)
Özb. *farzand* (*färzänd*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 295
Tkm. *perzent* (*perzent*) TTS, 525; KES, 335; TDS-II, 198
- 3749 *ferzendâne* Far. NL-3, 323
- 3750 *ferzendçılây* Far.+T. NL-3, 323
- 3751 *ferzendlik* ~ *ferzendlig* Far.+T. Evlatlık, çocukluk. NL-3, 322 (*färzändliq* ~ *färzändlig*)
Özb. *farzandlik* (*färzändlik*) ÖTİL-II, 295
Tkm. *perzentlik* (*perzentlik*) TDS-II, 198
- 3752 *ferzîn* Far. 1. Vezir, satranç taşlarından biri. 2. Eli uzun, her işi yapabilen, her yönden güçlü. NL-3, 323 (*färzin*)
Özb. *farzin* (*färzin*) 1. ÖTS, 148; ÖTİL-II, 295
- 3753 *ferzînrev* Far. NL-3, 323

- 3754 **fesâd** Ar. 1. Fesat, bozukluk. 2. İrin, iltihap. NL-3, 333 (*fäsod*)
Özb. **fasod** (*fäsâd*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 297
Tkm. **fesat** (*fesa:t*) 1. KES, 116 ~ **pesat** (*pesa:t*) 1. KES, 335 ~ **pisat** (*pisa:t*) 1. KES, 340; TDS-II, 205
- 3755 **feşâhat** Ar. Sözü'n doğru, düzgün, ahenkli, açık kullanılması. NL-3, 335 (*fäsohat*)
Özb. **fasohat** (*fäsâhat*) 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 297
Tkm. **fesahat** (*fesa:hat*) KES, 116 ~ **pesahat** (*pesahat*) KES, 335
- 3756 **feşâhatşi'âr** Ar. NL-3, 335
- 3757 **fesâne** Far. NL-3, 334
- 3758 **fesânedişâr** Far.+Ar. NL-3, 334
- 3759 **fesâneperdâz** Far. NL-3, 334
- 3760 **fesânepeyvend** Far. NL-3, 334
- 3761 **fesâneprdâzlıg** Far.+T. NL-3, 334
- 3762 **fesânesigâl** Far. NL-3, 334
- 3763 **fesânesigâllıg** Far.+T. NL-3, 334
- 3764 **fesânetırâz** Far. NL-3, 334
- 3765 **fesânevâr** Far. NL-3, 334
- 3766 **fesânever** Far. NL-3, 334
- 3767 **feseķa** Ar. NL-3, 332
- 3768 **fesh** Ar. NL-3, 335
- 3769 **festakım** (?) NL-3, 335
- 3770 **feş** Far. NL-3, 338
- 3771 **feşân** Far. NL-3, 350
- 3772 **feşlıg** Far.+T. NL-3, 338
- 3773 **feţânet** Ar. NL-3, 336
- 3774 **feth** Ar. 1. Açma, açış. 2. Zapt etme, sahip olma. 3. Galibiyet, zafer. NL-3, 336 (*fäth*)
Özb. **fath** (*fäth*) 2. ÖTİL-II, 297
Tkm. **feth** (*feth*) 1., 3. KES, 117 ~ **peth** (*peth*) 1., 3. KES, 336
- 3775 **fetha** Ar. NL-3, 337
- 3776 **fethbâb** Ar. NL-3, 337
- 3777 **fethnâme** Ar.+Far. Bir yerin işgali dolayısıyla yazılan yıllık. NL-3, 337 (*fäthnomä*)
Tkm. **fethnama** (*fethna:ma*) 2. Galibiyet üzerine yazılan kaside, destan. KES, 117
- 3778 **fetîle** Ar. Fitol. NL-3, 335 (*fätilä*)
Özb. **fatila** (*fätilä*) ÖTİL-II, 297
- 3779 **fetîlekeş** Ar.+Far. NL-3, 335
- 3780 **fetîlelık** Ar.+T. NL-3, 336
- 3781 **fettâh** Ar. NL-3, 336
- 3782 **fettân** Ar. 1. Fitne çıkaran. 2. Cazibeli, çekici. NL-3, 336 (*fätton*)
Özb. **fatton** (*fättân*) 2. ÖTİL-II, 297
Tkm. **fettan** (*fetta:n*) KES, 117 ~ **pettan** (*petta:n*) KES, 336
- 3783 **fetvâ** Ar. 1. Fetva. 2. İzin, ruhsat. NL-3, 335 (*fätvo*)
Özb. **fatvo** (*fätvâ*) 1. ÖTS, 148; ÖTİL-II, 297
Tkm. **pitiwa** (*pitiva:*) 1. TTS, 532; TDS-II, 206
- 3784 **fevâ'id** Ar. NL-3, 308

- 378 *fevâkih* Ar. NL-3, 308
- 378 *fevâkihlığ* Ar. + T. NL-3, 308
- 378 *fevâşıl* Ar. NL-3, 308
- 378 *fevc* Ar. Topluluk, grup. NL-3, 307 (*fevc*)
Tkm. **pöwç** (*pövç*) 2. Öncü, müfreze, kol, takım. KES, 341
- 378 *fevķ* Ar. Üst, yukarı. NL-3, 309 (*fävq*)
Tkm. **fowk** (*fovķ*) KES, 118
- 378 *fevr* Ar. NL-3, 308
- 378 *fevt* Ar. 1. Elden kaçırma. 2. Yok etme, yok oluş. 3. Ölüm, vefat. NL-3, 308 (*fävt*)
Tkm. **föwt** (*fövt*) KES, 118 ~ **pöwt** (*pövt*) KES, 341
- 378 *feyekün* (?) NL-3, 338
- 378 *feylesof* Yun. Filozof, düşünür. NL-3, 312 (*fäyläsuf*)
Özb. **faylasuf** (*fäyläsuf*) ÖTS, 148; ÖTİL-II, 292
Tkm. **filosof** (*filosof*) TTS, 211; TDS, 375
- 378 *feylesofveş* Yun. + Far. NL-3, 312
- 378 *feyyâz* Ar. NL-3, 311
- 378 *feyz* Ar. 1. Sevinç, memnuniyet, kıvanç. 2. Bolluk, bereket. 3. Çekicilik, cazibe. NL-3, 311 (*fäyz*)
Özb. **faiz** (*fäyz*) 2. ÖTS, 148 3. ÖTS, 148; ÖTİL-II, 292
Tkm. **föwz** (*föwz*) 1., 2. Galibiyet, üstünlük. 3. Kurtarma, kurtuluş. KES, 118 ~ **pöwz** (*pöwz*) 1., 2. Galibiyet, üstünlük. 3. Kurtarma, kurtuluş. KES, 341
- 378 *feyzâşâr* Ar. NL-3, 312
- 378 *feyzbahş* Ar. + Far. Feyiz getiren, bereket bahşeden. NL-3, 312 (*fäyzbaxş*)
Özb. **faizbaxsh** (*fäyzbaxş*) ÖTS, 148
- 378 *feyzgüster* Ar. + Far. NL-3, 312
- 378 *feyzresân* Ar. + Far. NL-3, 312
- 378 *fezâ(y)* Far. ‘Bağışlayan, veren’ anlamlarına gelen Farsça ek. NL-3, 342 (*fizo* ~ *fizoy*)
Tkm. **feza** (*feza:*) KES, 117
- 378 *fezâ’* Ar. 1. Feza, gökyüzü, atmosfer, kâinat boşluğu. 2. Açık yer, meydan, genişlik. NL-3, 310 (*fäzo*)
Özb. **fazo** (*fäzâ*) 1. ÖTS, 148; ÖTİL-II, 292 2. ÖTİL-II, 292
Tkm. **feza** (*feza:*) KES, 117
- 378 *feza’* Ar. NL-3, 309
- 378 *fezâhat* Ar. Rezillik, rezalet, edepsizlik. NL-3, 309 (*fäzihat*)
Tkm. **fezihet** (*fezi:het*) KES, 117 ~ **pezihat** (*pezi:hat*) KES, 337
- 378 *fezâyil* Ar. NL-3, 310
- 378 *fıķh* Ar. Fıkıh, dinî kanun. NL-3, 351 (*fıķh*)
Özb. **fiqh** (*fıķh*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 302
- 378 *fır* NL-3, 345
- 378 *fırķa* Ar. Fırka, grup, ekip. NL-3, 349 (*fırķa*)
Özb. **fırķa** (*fırķa*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 302 2. Siyasi parti. ÖTİL-II, 302
Tkm. **pyrķa** (*pırķa*) 2. Siyasi parti. KES, 338; TDS-II, 213
- 378 *fısq* Ar. 1. Bozukluk, ahlaksızlık, günah işler kılma. 2. Kötülük yapma. NL-3, 349 (*fısq*)
Özb. **fısq** (*fısq*) ÖTS, 150; ÖTİL-II, 302
Tkm. **fysk** (*fısk*) KES, 117 ~ **pysk** (*pısk*) KES, 338

- 3810 **fiṭrat** Ar. Fıtrat, tabiat, yaratılış. NL-3, 350 (*fiṭrät*)
Tkm. **fitret** (*fitret*) KES, 118
- 3811 **fi'âl** Ar. NL-3, 351
- 3812 **fidâ** Ar. 1. Feda, kurban, bağış. 2. Feda etme, bağışlama. NL-3, 342 (*fido*)
Özb. **fido** (*fidâ*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 299
Tkm. **pida** (*pida:*) 1. TTS, 530; KES, 339 2. TTS, 530; KES, 339; TDS-II, 203
- 3813 **fidâ'î** Ar. Kendini kurban eden, adayan. NL-3, 342 (*fidoyi*)
Özb. **fidoyi** (*fidâyi*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 299
- 3814 **fidâ'ilig** Ar. +T. NL-3, 342
- 3815 **fidâlig** Ar. +T. NL-3, 342
- 3816 **fiddâreyn** Ar. NL-3, 342
- 3817 **figân** Far. Feryat, figan, ağlayıp sızlama. NL-3, 351 (*figon*)
Özb. **fig'on** (*figân*) ÖTS, 150; ÖTİL-II, 302
Tkm. **pygan** (*pığa:n*) TTS, 528; KES, 338; TDS-II, 212
- 3818 **figâr** Far. 1. Yaralı, kırgın, dargın, dert çeken. 2. Yara, cerahat. NL-3, 342 (*figor*)
Tkm. **fegar** (*feğa:r*) 1., 2. Çok yorulan, bitkin, acı çeken, güçsüz. KES, 115 ~
pigar (*pığa:r*) 1., 2. Çok yorulan, bitkin, acı çeken, güçsüz. KES, 339
- 3819 **figen** ~ **fiken** Far. NL-3, 341
- 3820 **fiḥ** (?) NL-3, 352
- 3821 **fikende** Far. NL-3, 343
- 3822 **fikr** Ar. 1. Fikir, düşünce, kanaat. 2. Kaygı, tasa, sorun. NL-3, 343 (*fikr*)
Özb. **fikr** (*fikr*) 1. ÖTS, 149; ÖTİL-II, 300
Tkm. **pikir** (*pikir*) 1. TTS, 530; KES, 339; TDS-II, 204
- 3823 **fikret** Ar. 1. Kavrama, idrak. 2. Düşünme, fikretme. 3. Tahmin, varsayım. NL-3, 343 (*fikrät*)
Özb. **fikrat** (*fikrät*) 2. ÖTİL-II, 300
- 3824 **fikretendîş** Ar. +Far. NL-3, 344
- 3825 **fikretengîz** Ar. +Far. NL-3, 344
- 3826 **fikretnümâ** Ar. +Far. NL-3, 344
- 3827 **fikretperest** Ar. +Far. NL-3, 344
- 3828 **fikrlik** Ar. +T. Fikirli, düşünen, düşünceli. NL-3, 344 (*fikrlik*)
Özb. **fikrli** (*fikrli*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 300
Tkm. **pikirli** (*pikirli*) TDS-II, 204
- 3829 **fil** Ar. Fil. NL-3, 344 (*fil*)
Özb. **fil** (*fil*) 2. Satranç taşlarından biri. ÖTS, 149; ÖTİL-II, 300
Tkm. **pil** (*pil*) TTS, 530; TDS-II, 204 2. Satranç taşlarından biri. TDS-II, 204
- 3830 **fi'l** Ar. 1. Fiil, iş, kılış. 2. Gramerde fiil, eylem. NL-3, 341 (*fe'l*)
Tkm. **pâl** (*pä:l*) 3. Suç, kabahat, günah. KES, 338 4. Niyet, fikir, kasıt. TTS, 522; TDS-II, 203
- 3831 **fil'arżeyn** Ar. NL-3, 344
- 3832 **filbedîhe** Ar. NL-3, 344
- 3833 **filcümle** Ar. NL-3, 344
- 3834 **filḥakîkat** Ar. NL-3, 345
- 3835 **filḥâl** Ar. NL-3, 345
- 3836 **filîşâret** Ar. NL-3, 345
- 3837 **filizzât** Ar. NL-3, 344
- 3838 **fillâh** Ar. NL-3, 345

- 388 **filmeşel** Ar. Tahminen, güya, mesela. NL-3, 345 (*filmäsäl*)
Tkm. **filmesel** (*filmesel*) KES, 117
- 389 **filor** İt. NL-3, 345
- 390 **filori** İt. NL-3, 345
- 391 **filvâkî** Ar. NL-3, 344
- 392 **firâk** Ar. Ayrılık, ayrı olma. NL-3, 347 (*piroq*)
Özb. **firoq** (*firâq*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 301
Tkm. **pyrak** (*pıra:k*) KES, 338
- 393 **firâkâmîz** Ar. + Far. NL-3, 348
- 394 **firâknümâ** Ar. + Far. NL-3, 347
- 395 **firâr** Ar. Kaçma, kaçış. NL-3, 346 (*firor*)
Tkm. **ferar** (*fera:r*) KES, 115 ~ **perar** (*pera:r*) KES, 332
- 396 **firârî** Ar. NL-3, 347
- 397 **firâş** Ar. NL-3, 347
- 398 **fir'avn** Ar. Firavun, Mısır hükümdarlarının unvanı. NL-3, 348 (*fir'avn*)
Özb. **fir'avn** (*fir'avn*) ÖTİL-II, 302
Tkm. **pyrgaun** (*pırğaun*) KES, 338
- 399 **fir'avnlık** ~ **fir'avnlık** Ar. + T. NL-3, 349
- 400 **firdevs** Ar. Cennet, sekizinci cennetin adı. NL-3, 345 (*firdävs*)
Özb. **fisdavs** (*firdävs*) ÖTİL-II, 301
Tkm. **firdöws** (*firdövs*) KES, 117 ~ **pirdöws** (*pirdövs*) KES, 340
- 401 **firdevsâsâ** Ar. + Far. NL-3, 346
- 402 **firdevsâyîn** Ar. + Far. NL-3, 345
- 403 **firdevsveş** Ar. NL-3, 345
- 404 **Fireng** Fr. Avrupa. NL-3, 320 (*Päräng*)
Özb. **Farang** (*Färäng*) 1. Fransız; Avrupalı. 2. Avrupa'ya ait, Avrupa'ya özgü.
3. Becerikli, marifetli. ÖTS, 147; ÖTİL-II, 295
Tkm. **Pereñ** (*Pereñ*) 2. Avrupalı. KES, 332
- 405 **firengî** Fr. + Ar. NL-3, 320
- 406 **firfirek** Far. NL-3, 348
- 407 **firîb** Far. Hile, aldatma, dolandırıcılık, üçkâğıt. NL-3, 346 (*firib*)
Özb. **firib** (*firib*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 301
- 408 **firîfte** Far. NL-3, 346
- 409 **firih** Far. NL-3, 346
- 410 **firûz** Far. Bahtlı, talihli. NL-3, 348 (*firuz* ~ *feruz*)
Tkm. **piruz** (*pi:ru:z*) Yenme, galibiyet; yenen, üstün gelen, galip. KES, 340
- 411 **firûz(e)baht** Far. NL-3, 348
- 412 **firûze** Far. Mavi renkli, kıymetli taş. NL-3, 348 (*firuzä* ~ *feruzä*)
Özb. **firuza** (*firuzä*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 302 2. *mec.* Mavi, hava rengi, turkuaz.
3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 302
Tkm. **piruze** (*pi:ru:ze*) KES, 340
- 413 **firûzefâm** Far. NL-3, 348
- 414 **firûzegûn** Far. NL-3, 348
- 415 **firûzereng** Far. NL-3, 348
- 416 **fitâdelik** (?) NL-3, 350
- 417 **fiten** Ar. NL-3, 349
- 418 **fitne** Ar. 1. Fitne, kavga, kargaşa. 2. Baştan çıkarma, yanlış yola sürüklenme. 3. Kendine bağlama, çekicilik. NL-3, 349 (*fitnä*)

- Özb. **fitna** (*fitnä*) 1. ÖTS, 150; ÖTİL-II, 302 2. ÖTİL-II, 302
 Tkm. **pitne** (*pitne*) 1. TDS-II, 206
- 380 **fitneâsâr** Ar. NL-3, 350
 381 **fitneengîz** Ar.+Far. NL-3, 350
 382 **fitneengîzlig** Ar.+Far.+T. NL-3, 350
 383 **fitnefiken** Ar.+Far. NL-3, 350
 384 **fitneger** Ar.+Far. NL-3, 350
 385 **fitnehîz** Ar.+Far. NL-3, 350
 386 **fitnelik** Ar.+T. 1. Fitnelik. 2. Kendine bağlayıcılık, etkileyicilik. NL-3, 350
 (*fitnäliq*)
 Özb. **fitnalik** (*fitnälik*) ÖTİL-II, 302
- 387 **fitnerîz** Ar.+Far. NL-3, 350
 388 **fitrâk** Far. Yük bağlamak için kullanılan eğerin iki yanındaki kayış, bağ. NL-3, 350 (*fitrâk ~ fitrok*)
 Tkm. **fitrâk** (*fiträ:k*) KES, 118
- 389 **Frengîveş** Fr.+Ar.+Far. NL-3, 320
 390 **fu'âd** Ar. NL-3, 359
 391 **fuḥş** Ar. Bozukluk. NL-3, 341 (*fahş*)
 Özb. **fahsh** (*fahş*) 2. Ahlaksızlık, namussuzluk. ÖTİL-II, 298
- 392 **fuḥş** Ar. NL-3, 364
 393 **fukahâ** Ar. NL-3, 364
 394 **fuḳarâ** Ar. 1. Fakirler, muhtaçlar. 2. Halk, umum, kamu. NL-3, 364 (*fukaro*)
 Özb. **fuqaro** (*fuqarâ*) 2. ÖTS, 151; ÖTİL-II, 309
 Tkm. **pukara** (*pukoro:*) 1. Yoksul, fakir. 2. Güçsüz, çaresiz, zavallı. TTS, 539; KES, 341; TDS-II, 211
- 395 **fûlâd** Ar. NL-3, 364
 396 **furḳân** Ar. Ayırt eden; iyiyi, kötüyü ayırt edip gösteren. NL-3, 361 (*furqon*)
 Tkm. **furkan** (*furkon*) İncil, Tevrat ve Kur'an gibi kutsal kitaplar. KES, 118; TDS, 375 ~ **purkan** (*purkon*) Kur'anı Kerim. KES, 342
- 397 **furşat** Ar. Fırsat, zaman, vakit, müddet, uygun zaman, uygun durum. NL-3, 360
 (*fursat*)
 Özb. **fursat** (*fursat*) ÖTS, 151; ÖTİL-II, 308
 Tkm. **pursat** (*pursot*) TTS, 539; KES, 342; TDS-II, 211
- 398 **furza** (?) NL-3, 360
 399 **fuşahâ** Ar. Güzel, net, açık konuşanlar. NL-3, 361 (*fusaho*)
 Özb. **fusaho** (*fusahâ*) ÖTİL-II, 308
- 400 **fuşûl** Ar. NL-3, 361
 401 **fûṭa** Ar. 1. Bel bağı, ipek kuşak. 2. Hamam önlüğü. NL-3, 364 (*fo'ta ~ futa*)
 Özb. **fo'ta** (*fota*) ÖTİL-II, 309
- 402 **fuzalâ** Ar. Fazilet sahipleri, âlimler, bilginler. NL-3, 358 (*fuzalo*)
 Özb. **fuzalo** (*fuzalâ*) ÖTİL-II, 308
 Tkm. **fuzala** (*fuzolo:*) KES, 118
- 403 **fuzûl** Ar. NL-3, 358
 404 **fücûr** Ar. NL-3, 358
 405 **fûlk** Ar. NL-3, 359
 406 **fülle** (?) NL-3, 359
 407 **fûlûs** Ar. NL-3, 359
 408 **fünûn** Ar. 1. Hünerler, sanatlar. 2. Fenler, bilimler. NL-3, 359 (*funun*)

- Özb. **funun** (*funun*) 2. ÖTİL-II, 308
 Tkm. **punun** (*punu:n*) KES, 342
- 399 **fürcâh** (?) NL-3, 359
- 399 **fürce** Ar. NL-3, 359
- 399 **fürkat** Ar. Ayrılık. NL-3, 361 (*furqat*)
 Özb. **furqat** (*furqat*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 308
 Tkm. **purkat** (*purkot*) KES, 342 ~ **pyrkat** (*pırkat*) KES, 338; TDS-II, 213
- 399 **fürkatnümâ** Ar. + Far. NL-3, 361
- 399 **Fürs** Ar. NL-3, 360
- 399 **fürû'** Ar. Bölümler, kısımlar, dallar. NL-3, 361 (*furu'*)
 Tkm. **furug** (*furu:ğ*) KES, 118
- 399 **fürûdest** Far. NL-3, 360
- 399 **fürûdestlık** Far. + T. NL-3, 360
- 399 **fürûğ** Far. Aydınlık, ışık, parlaklık. NL-3, 361 (*furug'*)
 Tkm. **furug** (*furu:ğ*) KES, 118
- 399 **fürûgüzeşt** Far. NL-3, 360
- 399 **fürûkeş** Far. NL-3, 360
- 399 **fürûmâye** Far. NL-3, 360
- 399 **fürûten** Far. NL-3, 361
- 399 **fürûz** Far. NL-3, 360
- 399 **fürûzân** Far. NL-3, 360
- 399 **fürûzende** Far. NL-3, 360
- 399 **füşat** Ar. 1. Açıklık, genişlik. 2. İmkânlılık. NL-3, 362 (*fushat*)
 Tkm. **fushat** (*fushot*) 1. KES, 118
- 399 **füsûn** Far. Fusun, büyü, hile, aldatma. NL-3, 362 (*fusun*)
 Özb. **fusun** (*fusun*) ÖTİL-II, 308
 Tkm. **fusun** (*fusu:n*) KES, 118
- 399 **füsûnger** Far. NL-3, 362
- 399 **füsûnluk** Far. + T. NL-3, 362
- 399 **füsûnperdâz** Far. NL-3, 362
- 399 **füsûnrîz** Far. NL-3, 362
- 399 **füsûnsâz** Far. NL-3, 362
- 399 **füsürdelig** Far. + T. NL-3, 362
- 399 **fütûh** Ar. Fetih, zafer, üstün gelme. NL-3, 363 (*futuh*)
 Tkm. **futuh** (*futuh*) KES, 118
- 399 **fütûhât** Ar. NL-3, 363
- 399 **fütûr** Ar. 1. Enkaz, yıkım, hasar, tahribat. 2. Elemli, üzüntülü olma durumu. 3. Eksiklik, kıtlık, yokluk. 4. Pislik, kirlilik. NL-3, 363 (*futur*)
 Özb. **futur** (*futur*) 1. ÖTS, 151; ÖTİL-II, 309
- 399 **fütûrluk** Ar. + T. NL-3, 363
- 399 **fütüvvet** Ar. NL-3, 362
- 399 **füyûz** Ar. NL-3, 364
- 399 **füzûde** Far. NL-3, 358
- 399 **füzûn** Far. Ziyade, çok, fazla. NL-3, 358 (*fuzun*)
 Özb. **fuzun** (*fuzun*) ÖTİL-II, 308
 Tkm. **fuzun** (*fuzu:n*) KES, 118 ~ **puzun** (*puzu:n*) KES, 342

G g

- 381 **ġâb** Ar. NL-4, 114
- 382 **ġabâvet** Ar. NL-4, 93
- 383 **ġabġab** Ar. NL-4, 93
- 384 **ġabn** Ar. NL-4, 93
- 385 **ġabrâ'** Ar. NL-4, 93
- 386 **ġaddâr** Ar. 1. Hileci, aldatici. 2. Vefasız, katı yürekli, merhametsiz, insafsız, gaddar. 3. Hain. NL-4, 95 (*g'addor*)
Özb. **g'addor** (*gaddâr*) 2. ÖTS, 529; ÖTİL-II, 646 3. ÖTİL-II, 646
Tkm. **gaddar** (*gadda:r*) KES, 119
- 387 **ġaddârlıġ** Ar. + T. Gaddarlık, hainlik, kıyıcılık. NL-4, 95 (*g'addorlig'*)
Özb. **g'addorlik** (*gaddârlık*) ÖTS, 529; ÖTİL-II, 646
- 388 **ġadîr** Ar. Göl, durgun su. NL-4, 95 (*g'adir*)
Tkm. **gadyr** (*gadi:r*) KES, 119
- 389 **ġadr** Ar. NL-4, 95
- 390 **ġadrkîş** Ar. + Far. NL-4, 96
- 391 **ġaffâr** Ar. NL-4, 111
- 392 **ġaffârlıġ** Ar. + T. NL-4, 111
- 393 **ġâfil** Ar. Gafil, gaflete düşen, habersiz. NL-4, 116 (*g'ofil*)
Özb. **g'ofil** (*gâfil*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 663
Tkm. **gapyl** (*ga:pıl*) TTS, 226; KES, 122; TDS, 400
- 394 **ġâfillıġ** Ar. + T. Gafillik, habersizlik. NL-4, 116 (*g'ofillig'*)
Özb. **g'ofillik** (*gâfillik*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 663
Tkm. **gapyllyk** (*ga:pıllık*) TTS, 226; TDS, 400
- 395 **ġâfilveş** Ar. + Far. NL-4, 116
- 396 **ġaflet** Ar. Gaflet, gözden kaçırma. NL-4, 111 (*g'aflät*)
Özb. **g'aflat** (*gaflät*) 2. Bilgisizlik, cehalet. ÖTS, 529; ÖTİL-II, 654
Tkm. **gaflat** (*gaflat*) TTS, 217; KES, 120; TDS, 382 2. Karanlık. TDS, 382
- 397 **ġafletperest** Ar. + Far. NL-4, 111
- 398 **ġafûr** Ar. Bağışlayan. NL-4, 111 (*g'afur*)
Tkm. **gafur** (*gaf:ur*) KES, 120
- 399 **ġâh ~ ġâhi ~ ġâhâ** Far. Ġâh, bazı, bazen, ara sıra. NL, 406 (*goh ~ gohi ~ goho*) bk. **geh ~ gehî** NL, 400 (*gâh ~ gâhi*)
Özb. **goh ~ gohi ~ goho** (*gâh ~ gâhi ~ gâhâ*) ÖTS, 162; ÖTİL, 193
Tkm. **gâh ~ gâhi** (*ge:h ~ ge:hi:*) KES, 128; TDS, 441
- 400 **ġâh** Far. NL, 407
- 401 **ġalaţ** Ar. Yanlış, hata. NL-4, 100 (*g'alat*)
Özb. **g'alat** (*galat*) ÖTİL-II, 649
Tkm. **galat** (*galat*) TTS, 220; TDS, 384
- 402 **ġalaţnümâ** Ar. + Far. NL-4, 100
- 403 **ġalebât** Ar. NL-4, 100
- 404 **ġalebe** Ar. Galibiyet, zafer, başarı. NL-4, 100 (*g'alaba*)
Özb. **g'alaba** (*galäbä*) ÖTS, 529; ÖTİL-II, 649
- 405 **ġaleyân** Ar. Ayaklanma, başkaldırı, gürültü, kargaşa. NL-4, 100 (*g'alayon*)
Özb. **g'alayon** (*galäyân*) ÖTS, 529; ÖTİL-II, 649
- 406 **ġâlib** Ar. Galip, kazanan. NL-4, 115 (*g'olib*)
Özb. **g'olib** (*gâlib*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 662
Tkm. **galyp** (*ga:lip*) 2. Çok, çoğunlukla. KES, 120
- 407 **ġâlibhık** Ar. + T. Zafer, utku. NL-4, 115 (*g'olibliq*)

- Özb. **g'oliblik** (*gâliblik*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 662
- 398 **ğalîz** Ar. 1. Koyu, yoğun, kalın. 2. Kaba, saygısız, nezaketsiz. NL-4, 100 (*g'aliz*)
Özb. **g'aliz** (*galiz*) 1. Anlaşılmaz, yanlış, yersiz. 2. Sindirimi, hazmı zor (yemek). ÖTS, 529; ÖTİL-II, 650
Tkm. **galyz** (*galı:z*) 1., 2., 3. Kabaran, coşan; dağınık; geniş, yaygın. KES, 121
- 399 **ğaltân** Ar. Yuvarlak. NL-4, 100 (*g'alton*)
Tkm. **galtan** (*galta:n*) KES, 121
- 400 **ğam** Ar. 1. Kaygı, elem, endişe, külfet, keder, sıkıntı, üzüntü. 2. Dünya malına önem vermezlik. 3. Muhabbet, sevgi, aşk. NL-4, 101 (*g'am*)
Özb. **g'am** (*gam*) ÖTS, 529; ÖTİL-II, 651
Tkm. **gam** (*gam*) TDS, 391
- 401 **ğâm** Far. NL, 406
- 402 **ğamâbâd** Ar.+Far. NL-4, 104
- 403 **gamefrûz** Ar.+Far. NL-4, 102
- 404 **gamendûd** Ar.+Far. NL-4, 102
- 405 **gamendûz** Ar.+Far. NL-4, 102
- 406 **gamengîz** Ar.+Far. NL-4, 102
- 407 **gamfersâ** Ar.+Far. NL-4, 104
- 408 **gamfersûd** Ar.+Far. NL-4, 104
- 409 **gamfersûdelig** Ar.+Far.+T. NL-4, 105
- 410 **gamfezâlık** Ar.+Far.+T. NL-4, 105
- 411 **gamgîn** Ar.+Far. Gamlı, kederli, üzüntülü. NL-4, 102 (*g'amgin*)
Özb. **g'amgin** (*gamgin*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamgyn** (*gamğı:n*) KES, 121; TDS, 392
- 412 **gamgînlik** ~ **gamgînlig** Ar.+Far.+T. Kederlilik, gamlılık, üzgünlük, hazine. NL-4, 102 (*g'amginlik ~ g'amginlig*)
Özb. **g'amginlik** (*gamginlik*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamgynlyk** (*gamğı:nlık*) TDS, 392
- 413 **gamgüsâr** Ar.+Far. Gamı, kederi kovan, teselli veren, dert ortağı. NL-4, 102 (*g'amgusor*)
Tkm. **gamgusar** (*gamguso:r*) KES, 121
- 414 **gamgüsârlık** Ar.+Far.+T. NL-4, 103
- 415 **gamhâne** Ar.+Far. Gam evi, kaygı yeri, çok kederli, kaygılı yer. NL-4, 105 (*g'amhonä*)
Özb. **g'amxona** (*gamxânä*) ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamhana** (*gamha:na*) KES, 121; TDS, 392
- 416 **gamhâr** ~ **gamhâre** Ar.+Far. 1. Derdine ortak olan, gam yiyen. 2. Sevgili. NL-4, 105 (*g'amxor~g'amxorä*)
Özb. **g'amxo'r** (*gamxor*) 1. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 651 2. ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamhor** (*gamho:r*) 1. KES, 121; TDS, 392 2. KES, 121
- 417 **gamhârlık** Ar.+Far.+T. Derdine ortak olma. NL-4, 105 (*g'amxorlıq*)
Özb. **g'amxo'rlik** (*gamxorlik*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamhorlyk** (*gamho:rluk*) TDS, 392
- 418 **ğâmız** Ar. NL-4, 115
- 419 **ğamkede** Ar.+Far. NL-4, 103
- 420 **gamkeş** Ar.+Far. 1. Kaygı çeken, gamlı. 2. Âşık, müptela. NL-4, 103 (*g'amkâş*)
Özb. **g'amkash** (*gamkâş*) 1. ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamkeş** (*gamkeş*) 1. KES, 121; TDS, 393

381. **ğamlık** Ar.+T. Gamlı, kederli, üzüntülü. NL-4, 103 (*g'amlik*)
Özb. **g'amli** (*gamli*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamly** (*gamly*) TDS, 393
382. **ğammâz** Ar. 1. Gammaz, söz taşıyıcı, iftiracı. 2. Ortaya çıkarmak, açığa vurmak. NL-4, 104 (*g'ammoz*)
Özb. **g'ammoz** (*gammâz*) 1. ÖTİL-II, 651
Tkm. **gammaz** (*gamma:z*) 1. KES, 121; TDS, 393 ~ **gammaza** (*gammaza*) 1. KES, 121
383. **ğammâzlık** Ar.+T. NL-4, 104
384. **ğamnâk** Ar.+Far. 1. Gamlı, kederli. 2. Âşık. NL-4, 104 (*g'amnok*)
Özb. **g'amnok** (*gamnâk*) 1. ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamnâk** (*gamnâ:k*) 1. KES, 122; TDS, 393
385. **ğamnâklık** Ar.+Far.+T. NL-4, 104
386. **ğamperver** Ar.+Far. NL-4, 104
387. **ğamperverd** Ar.+Far. NL-4, 104
388. **ğamperverdlik** Ar.+Far.+T. NL-4, 104
389. **ğamsirişt** Ar.+Far. NL-4, 104
390. **ğamsirişte** Ar.+Far. NL-4, 104
391. **ğamze** Ar. Gamze, naz, cilve, nazlı bakış. NL-4, 103 (*g'amza*)
Özb. **g'amza** (*gamzä*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamza** (*gamza*) KES, 122; TDS, 393
392. **ğamzedây ~ ğamzudâ** Ar.+Far. Gamı kaldıran, üzüntüyü yok eden. NL-4, 103 (*g'amzäday~g'amzudo*)
Tkm. **gamzida** (*gamzida:*) KES, 122
393. **ğamzede** Ar.+Far. Gamlı, kaygılı, üzüntülü. NL-4, 103 (*g'amzädä*)
Özb. **g'amzada** (*gamzädä*) ÖTİL-II, 651
Tkm. **gamzede** (*gamzede*) KES, 122
394. **ğamzedelig** Ar.+Far.+T. NL-4, 103
395. **ğanâyim** Ar. NL-4, 106
396. **ğanc** Far. NL-4, 105
397. **ğancuğa** Moğ. Eyeri bağlamak için kullanılan sabitleme ipi. NL-4, 105 (*g'ancug'a*)
Tkm. **ganjyga** (*gancığa*) TDS, 395
398. **ğanem** Ar. NL-4, 105
399. **ğanî** Ar. 1. Zengin, varlıklı. 2. Muhtaç olmayan. 3. Gamsız, endişesiz, kaygısız. NL-4, 105 (*g'ani~g'aniy*)
Özb. **g'ani** (*gani*) 1. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 652 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 652
Tkm. **gany** (*gani:*) 1. KES, 122; TDS, 396 2. KES, 122
400. **ğanîm** Ar. Düşman, rakip, hasım. NL-4, 106 (*g'anim*)
Özb. **g'anim** (*ganim*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 652
Tkm. **ganym** (*ganı:m*) TTS, 223; KES, 122; TDS, 396 2. Zalim. TTS, 223; TDS, 396
401. **ğanîmet** Ar. 1. Bir rastlantı sonucu ele geçen fırsat, imkân. 2. Düşmandan alınan yağma malı, para. 3. Zenginlik, varlık. NL-4, 106 (*g'animät*)
Özb. **g'animat** (*ganimät*) 1. ÖTİL-II, 652 2. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 652
Tkm. **ganymat** (*ganı:mat*) 1., 2. KES, 122 3. Kötü olmayan, fena değil, güzel, iyi. 4. Sağlığı düzelen, iyileşen. TTS, 224; TDS, 396
402. **ğanîzâde** Ar.+Far. NL-4, 106

403. **ġâr** Ar. Mağara. NL-4, 115 (*g'or*)
Özb. **g'or** (*gâr*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 663
Tkm. **gar** (*ga:r*) KES, 123
404. **ġarâbet** Ar. NL-4, 109
405. **ġarâmet** Ar. NL-4, 109
406. **ġarâyib** Ar. Garip, tuhaf, şaşılacak, acayip. NL-4, 109 (*g'aroyib*)
Özb. **g'aroyib** (*garâyib*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 653
Tkm. **garaýyp** (*gara:yıp*) KES, 123
407. **ġaraż** Ar. 1. Maksat, niyet, kasıt. 2. Husus, cihet, yön, taraf. NL-4, 106 (*g'araz*)
Özb. **g'araz** (*garaz*) 1. Garez, kin, kıskanma, hınç, kötü niyet. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 652
Tkm. **garaz** (*garaz*) 1. Her durumda, nihayetinde, genelde, kısacası. TTS, 231; TDS, 407 2. Öç, hınç, intikam duygusu. 3. Kez, sefer, defa. TDS, 407
408. **ġarażâmîz** Ar. +Far. NL-4, 107
409. **ġarażgû** Ar. +Far. Kötü niyetli, kin tutan. NL-4, 107 (*g'arazgo*)
Özb. **g'arazgo'y** (*garazgoy*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 652
Tkm. **garazgüw** (*garazgüv*) 2. Dedikoducu, iftiracı. KES, 123
410. **ġarb** Ar. 1. Batı, güneşin battığı taraf. 2. Batı ülkeleri. NL-4, 107 (*g'arb*)
Özb. **g'arb** (*garb*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 653
Tkm. **garp** (*garp*) 1. KES, 124
411. **ġarbî** Ar. Batıya ait, batı. NL-4, 107 (*g'arbiy*)
Özb. **g'arbiy** (*garbiy*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 653
412. **ġâret** Ar. Çapulculuk, yağma. NL-4, 115 (*g'orât*)
Özb. **g'orat** (*gârât*) ÖTİL-II, 663
Tkm. **garat** (*ga:rat*) KES, 123
413. **ġâretger** Ar. +Far. Çapulcu, yağmacı. NL-4, 115 (*g'orâtgar*)
Özb. **g'oratgar** (*gârâtgar*) ÖTİL-II, 663
Tkm. **garatger** (*ga:ratger*) KES, 123
414. **ġarîb** ~ **ġârîbe** Ar. 1. Garip, biçare, yoksul, muhtaç. 2. Hâlsiz, kimsesiz. 3. Acayip, hayrete düşüren şey. 4. Hor görülen. 5. Büyük, ulu, yüce. NL-4, 107 (*g'arib~g'aribä*)
Özb. **g'arib** (*garib*) 1., 2. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 653 3. *mec.* Çirkin, kötü. 4. Harap, viran. ÖTİL-II, 653
Tkm. **garyp** (*garı:p*) 1. TTS, 233; KES, 123; TDS, 413 3. Yolcu, yabancı, yalnız. KES, 123; TDS, 413
415. **ġârîb** Ar. NL-4, 115
416. **ġarîbâne** Ar. +Far. NL-4, 108
417. **ġarîbâsâr** Ar. +Far. NL-4, 108
418. **ġarîbendâm** Ar. +Far. NL-4, 108
419. **ġarîbhâne** Ar. +Far. Garibane, yoksul bir şekilde, sefil bir hâlde. NL-4, 109 (*g'aribxonä*)
Özb. **g'aribona** (*garibânä*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 653
420. **ġarîbistân** Ar. +Far. NL-4, 108
421. **ġarîblig** Ar. +T. 1. Çaresizlik, muhtaçlık, yoksulluk. 2. Misafirlik, gurbette kalışlık. 3. Acayıplık, hayran kalışlık. NL-4, 108 (*g'ariblig*)
Özb. **g'ariblik** (*gariblik*) 1. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 653
Tkm. **garyplyk** (*garı:plık*) 1. TTS, 233; TDS, 413 2. *mec.* Düşünce bakımından yetersizlik. TDS, 413

- 402 **ğarîbmişâl** Ar. NL-4, 108
- 403 **ğarîbnevâz** Ar.+Far. NL-4, 108
- 404 **ğarîbnevâzlık** Ar.+Far.+T. NL-4, 108
- 405 **ğarîk** Ar. 1. Gark olan, suya batıp helak olan. 2. Suya batan, çömen. NL-4, 109 (g'ariq)
Tkm. **garyk** (gari:k) 1. KES, 123
- 406 **ğarîze** Ar. NL-4, 109
- 407 **ğarîzî** Ar. NL-4, 109
- 408 **ğark** Ar. 1. Gark olma, suya batma. 2. Gark olan, suya batan. NL-4, 110(g'arq)
Özb. **g'arq** (garq) 2. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 654
Tkm. **gark** (gark) 1. TTS, 233; KES, 124 2., 3. mec. Bir şeyin derinliklerinde olma, derinliğine dalma. TDS, 409
- 409 **ğarka** Ar. NL-4, 110
- 410 **ğarkâb** Ar.+Far. 1. Suya batan, suda helak olan. 2. Girdap, delik, oyuk, boşluk. NL-4, 110 (g'arqob)
Tkm. **garkap** (garka:p) KES, 124
- 411 **ğarkalık** Ar.+T. NL-4, 110
- 412 **ğârnişîn** Ar.+Far. NL-4, 116
- 413 **ğarrâ'** Ar. Parlak. NL-4, 110(g'arro)
Tkm. **garra** (garra:) KES, 124
- 414 **ğarvâş** Far. NL-4, 107
- 415 **ğassâl** Ar. Ölü yıkayıcı, gassal. NL-4, 110 (g'assol)
Özb. **g'assol** (gassâl) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 654
Tkm. **gassal** (gassa:l) KES, 124
- 416 **ğassânî** NL-4, 111
- 417 **ğâşiye** Ar. NL-4, 116
- 418 **ğâv** Far. Öküz. NL, 405 (gov)
Özb. **gov** (gâv) ÖTİL, 192 2. İri, kocaman, devasa, çok büyük, muazzam, hudutsuz, çok geniş, engin. ÖTS, 162; ÖTİL, 192
- 419 **ğavğâ** Far. 1. Yaygara, gürültü, karışıklık. 2. Kavga, çekişme, dalaşma, arbede. 3. Memnuniyet, eğlence. NL-4, 94 (g'avg'o)
Özb. **g'avg'o** (gavğâ) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 646
Tkm. **gowga** (govğ'o) KES, 130; TDS, 460
- 420 **ğavr** Ar. NL-4, 94
- 421 **ğavş** Ar. NL-4, 94
- 422 **ğavş** Ar. NL-4, 94
- 423 **ğavvâş** Ar. Dalgıç, dalış yapan kimse. NL-4, 93 (g'avvos)
Özb. **g'avvos** (gavvâş) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 646
Tkm. **guwwas** (guvvo:) KES, 134; TDS, 500
- 424 **ğavvâşlık** Ar.+T. Dalgıçlık. NL-4, 94 (g'ovvosliq)
Özb. **g'avvoslik** (gavvâşlik) ÖTİL-II, 646
- 425 **ğayb** Ar. 1. Hiç kimsenin bilmediği yer, mekânsızlık. 2. Sır, gizem. NL-4, 98 (g'ayb)
Tkm. **gayyp** (gayıp) 1. KES, 125; TDS, 425 2. KES, 125
- 426 **ğaybdân** Ar.+Far. NL-4, 98
- 427 **ğaybet** Ar. NL-4, 98
- 428 **ğaybî** Ar. NL-4, 98
- 429 **ğaybiye** Ar. NL-4, 99

- 461 **ġâye** Ar. Gaye, maksat, amaç, fikir, görüş. NL-4, 116 (*g'oyä*)
Özb. **g'oya** (*gâyä*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 663
- 462 **ġâyet** Ar. 1. Son, ahir, sınır, ulaşılan yer. 2. Son derece, aşırı derecede. NL-4, 116 (*g'oyät*)
Özb. **g'oyat(da)** (*gâyät(dä)*) 2. ÖTS, 532; ÖTİL-II, 663
Tkm. **gayet** (*ga:yet*) KES, 124
- 463 **ġâyeteş** Ar. NL-4, 116
- 464 **ġâyetliġ** Ar.+T. NL-4, 117
- 465 **ġâyetsiz** Ar.+T. NL-4, 117
- 466 **ġâyetsizliġ** Ar.+T. NL-4, 117
- 467 **ġâyib** Ar. 1. Görünmeyen, mevcut olmayan, yok. 2. Gelecek. NL-4, 114 (*g'oyib*)
Özb. **g'oyib** (*gâyib*) 1. ÖTS, 532; ÖTİL-II, 662 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 662
Tkm. **gayyp** (*ga:yıp*) 1. KES, 125; TDS, 425
- 468 **ġâyibâne** Ar.+Far. Gizlice, saklıca, görünmeyen. NL-4, 114 (*g'oyibonä*)
Özb. **g'oyibona** (*gâyibânä*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 662
Tkm. **gayybana** (*ga:yıba:na*) 1. Gıyabında, yokluğunda. TTS, 241; KES, 124; TDS, 424 2. Devam etmeden. TTS, 241; TDS, 424
- 469 **ġayr ~ ġayra** Ar. Başka, özge, yad, yabancı. NL-4, 99 (*g'ayr~g'ayra*)
Tkm. **gayr** (*gayr*) 2. Rakip. KES, 125
- 470 **ġayret** Ar. 1. Gayret, azim. 2. Haset, kıskançlık. NL-4, 99 (*g'ayrat*)
Özb. **g'ayrat** (*gayrät*) 1. ÖTS, 530; ÖTİL-II, 648 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 648
Tkm. **gayrat** (*gayrat*) Meydan okumaya, direnişe dayanıklılık, azim, güç, yetenek. KES, 125; TDS, 422
- 471 **ġayretâyîn** Ar.+Far. NL-4, 100
- 472 **ġayrethlık** Ar.+T. Gayretli, azimli, çalışkan. NL-4, 99 (*g'ayratliq*)
Özb. **g'ayratli** (*gayrätli*) ÖTS, 530; ÖTİL-II, 648
Tkm. **gayratly** (*gayra:tlı*) TDS, 422
- 473 **ġazâ** Ar. Gaza, dinî savaş, muharebe. NL-4, 97 (*g'azo*)
Özb. **g'azo** (*gazâ*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 648
Tkm. **gaza** (*gaza:*) TDS, 426
- 474 **ġazâb** Ar. Gazap, öfke, hiddet. NL-4, 96 (*g'azab*)
Özb. **g'azab** (*gazab*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 647
Tkm. **gazap** (*gazap*) TTS, 243; TDS, 426 2. Tehlike, bela. TDS, 426
- 475 **ġazabât** Ar. NL-4, 96
- 476 **ġazabnâk** Ar.+Far. Gazaplı, kahrılı. NL-4, 96 (*g'azabnok*)
Özb. **g'azabnok** (*gazabnâk*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 647
- 477 **ġazabrîzlik** Ar.+T. NL-4, 96
- 478 **ġazâl** Ar. Ceylan, ahu. NL-4, 97 (*g'azol*)
Özb. **g'azol** (*gazâl*) ÖTİL-II, 648
Tkm. **gazal** (*gaza:l*) 2. *mec.* Güzel, sevgili. KES, 125
- 479 **ġazâle** Ar. NL-4, 97
- 480 **ġazâlekirdâr** Ar.+Far. NL-4, 98
- 481 **ġazanfer** Ar. Arslan. NL-4, 97 (*g'azanfär*)
Tkm. **gazanper** (*gazanper*) 2. *mec.* Cesur, yiğit, kahraman. KES, 126
- 482 **ġâze** Far. NL-4, 114
- 483 **ġazel** Ar. Gazel, şiir. NL-4, 96 (*g'azal*)
Özb. **g'azal** (*gazäl*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 647

- Tkm. gazal (gazal)* TTS, 243; KES, 126; TDS, 426 **2.** Kadınlarla sevgi üzerine konuşma. KES, 126
- ⁴⁰⁷³ **ğazelğûy** *Ar. + Far.* Gazel söyleyen, gazel yazar, şair. NL-4, 96 (*g'azalgo'y*)
Özb. g'azalgo'y (gazälgoy) ÖTİL-II, 647
- ⁴⁰⁷⁴ **ğazeliyât** *Ar.* Gazeller, şairler. NL-4, 97 (*g'azäliyyot*)
Özb. g'azaliyot (gazäliyyât) ÖTİL-II, 647
- ⁴⁰⁷⁵ **ğazelserâ(y)** *Ar. + Far.* NL-4, 97
- ⁴⁰⁷⁶ **ğâzî** *Ar.* Gazi, savaşta galip çıkan. NL-4, 114 (*g'aziy*)
Özb. g'oziy (gâziy) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 662
Tkm. gazi (ga:zi) **2.** Kahraman, yiğit. KES, 126
- ⁴⁰⁷⁷ **ğazlfürûşluk (?)** NL-4, 97
- ⁴⁰⁷⁸ **gâzur ~ kâzur** *Far.* NL, 405
- ⁴⁰⁷⁹ **gâzurluk ~ kâzurluk** *Far. + T.* NL, 406
- ⁴⁰⁸⁰ **ğazv** *Ar.* NL-4, 97
- ⁴⁰⁸¹ **ğazve** *Ar.* Gaza, dinî savaş, muharebe. NL-4, 97 (*g'azva*)
Tkm. gazwa (gazva) KES, 126
- ⁴⁰⁸² **gebr** *Far.* Ateşperest, ateşe tapan, Mecusi. NL, 385 (*gäbr*)
Tkm. gebr (gebr) KES, 126
- ⁴⁰⁸³ **gebrek** *Far.* NL, 385
- ⁴⁰⁸⁴ **geç** *Far.* Harç, siva. NL, 390 (*gäj*)
Tkm. gež (gej) TDS, 430
- ⁴⁰⁸⁵ **gecek (?)** **1.** Saç buklesi, saç kıvrımı, lüle. **2.** Kanca, dal, budak, kıymık; özel bir değnek. NL, 390 (*gäjäk*)
Özb. gajak (gäcäk) **1.** ÖTS, 152; ÖTİL, 182 **2.** Altın veya gümüşten yapılan süs eşyası. **3.** Kanca. ÖTİL, 182 ~ **gaj (gäc)** **1.** ÖTİL, 182 **2.** Altın veya gümüşten yapılan süs eşyası. **3.** Kanca. **4.** Ters, karşıt, zıt. ÖTİL, 182 ~ **kaj (käc)** **1.** Eğri, eğri büğrü, çarpık. **2.** Ters, karşıt, zıt. ÖTS, 218; ÖTİL, 358
- ⁴⁰⁸⁶ **geceklik** NL, 391
- ⁴⁰⁸⁷ **geckârlık ~ geckârlıg** *Far. + T.* NL, 391
- ⁴⁰⁸⁸ **geç (?)** NL, 401
- ⁴⁰⁸⁹ **geçkârlıg** *Far.* NL, 400
- ⁴⁰⁹⁰ **gedâ** *Far.* **1.** Dilenci. **2.** Fakir, muhtaç, düşkün. **3.** Cimri, pinti; bedavacı, beleşçi. **4.** Âşık. **5.** Talip. NL, 389 (*gädo*)
Özb. gado(y) (gädâ(y)) **1.**, **2.** ÖTS, 152; ÖTİL, 182
Tkm. geda(y) (geda:(y)) **1.** KES, 126; TDS, 429 **2.** TTS, 247; TDS, 429 **4.**, **4.** Başboş, işsiz güçsüz. TDS, 429
- ⁴⁰⁹¹ **gedâlık ~ gedâlıg** *Far. + T.* **1.** Dilencilik. **2.** Biçarelik, âşıklık. NL, 390 (*gedoliq ~ gedolig'*)
Özb. gado(y)lik (gädâ(y)lik) **1.**, **2.** Düşkünlük, yoksulluk. ÖTS, 152; ÖTİL, 182
Tkm. gedaylyk (geda:ylyk) **1.** TDS, 430 **2.** Yoksulluk, sefalet. TTS, 247
- ⁴⁰⁹² **gedâşîvelik** *Far. + T.* NL, 390
- ⁴⁰⁹³ **gedâzâde** *Far.* NL, 390
- ⁴⁰⁹⁴ **geh ~ gehî** *Far.* Gâh, ara sıra, bazen, bazı. NL, 400 (*gäh ~ gâhi*) *bk. gâh ~ gâhi ~ gâhâ* NL, 406 (*goh ~ gohi ~ goho*)
Özb. goh ~ gohi (gâh ~ gâhi) ÖTS, 162; ÖTİL, 193
Tkm. gâh ~ gâhi (ge:h ~ ge:hi:) KES, 128; TDS, 441
- ⁴⁰⁹⁵ **gele** *Far.* Sürü, yığın, topluluk, kalabalık. NL, 392 (*gälä*)
Özb. gala (gälä) ÖTS, 152; ÖTİL, 183

- Tkm. gäle (gele)* KES, 128; TDS, 441
- 406 **genc** *Far.* 1. Servet, zenginlik, hazine. 2. Para, altın, gümüş. 3. İlim, bilim; mana. 4. Maksat, dilek, temenni, istek, kasıt. 5. Kıymetli sözler, paha biçilemez koleksiyon. 6. Baht kuşu, Simurg kuşu. NL, 392 (*gänj*)
- Özb. **ganj** (*gänc*) 1. ÖTS, 153; ÖTİL, 184
- Tkm. genç (genç)* 1. TDS, 432; KES, 127
- 407 **gencîne** *Far.* Hazine, define, maden ocağı. NL, 393 (*gänjinä*)
- Özb. **ganjina** (*gäncinä*) ÖTİL, 184 2. Emanetçi, emanet yeri, depo; hazine, vezne, maliye dairesi. ÖTS, 153
- Tkm. genjine (genci:ne)* 2. Medrese öğrencilerinin ders gördükleri ve yaşadıkları tepesi kubbe görünümlü yer, hücre. KES, 126
- 408 **gencpâş** *Far.* NL, 394
- 409 **gencûr** *Far.* NL, 394
- 410 **gendere-** NL, 392
- 411 **generge-** Sersemlemek, şaşırmak. NL, 392 (*gänärgä-*)
- Tkm. geñirge- (geñirge-)* TTS, 251; TDS, 433
- 412 **geñire-** Şaşırmak, afallamak, aklını kaçırmak, sersemleşmek. NL, 392 (*gengire-*)
- Özb. **gangira-** (*gängirä-*) ÖTS, 153; ÖTİL, 184
- 413 **ger** *Far.* Eğer. NL, 394 (*gär*)
- Özb. **gar** (*gär*) ÖTS, 153; ÖTİL, 186
- Tkm. ger (ger)* KES, 394; TDS, 436
- 414 **gerâne ~ kerâne** *Far.* NL, 399
- 415 **gerây** *Moğ.* NL, 399
- 416 **gerçi** *Far.* Gerçi. NL, 400 (*gärçi*)
- Özb. **garchi** (*gärçi*) ÖTS, 154; ÖTİL, 187
- Tkm. gerçe (gerçe)* TDS, 436; KES, 127
- 417 **gerd I** *Far.* 1. Toz, toprak. 2. Gezici, gezgin. 3. Gam, kaygı, keder; hasret. 4. Eser, nişane, iz; fayda. 5. Kum taneleri. 6. Yük, bir şeyden artan kısım, moloz. 7. Perde, örtü; iş giysisi. NL, 394 (*gärd*)
- Özb. **gard** (*gärd*) 1. ÖTS, 154; ÖTİL, 186 3., 4. ÖTİL, 186
- Tkm. gert (gert)* KES, 128; TDS, 438
- 418 **gerd II** *Far.* Dönen, dolaşan anlamı veren Farsça bir ek. NL, 395 (*gärd*)
- Tkm. gert (gert)* KES, 128
- 419 **gerdâlûd** *Far.* NL, 396
- 420 **gerdân** *Far.* Dönen, dolaşan, döndüren. NL, 396 (*gärdon*)
- Tkm. gerdan (gerda:n)* KES, 127
- 421 **gerdenbeste** *Far.* NL, 395
- 422 **gerdende** *Far.* NL, 395
- 423 **gerdenfirâz** *Far.* NL, 396
- 424 **gerdenî** *Far.* NL, 395
- 425 **gerdiş** *Far.* Dönme, dolaşma, hareket. NL, 396 (*gärdiş*)
- Özb. **gardish** (*gärdiş*) 1. Jant, disk, çember, halka. 2. Daire şeklindeki şey, daire. ÖTS, 154; ÖTİL, 186
- Tkm. gerdiş (gerdiş)* TDS, 436; TTS, 253; KES, 127 2. Devir, vakit, zaman, günler. TDS, 436
- 426 **gerdişnümâ** *Far.* NL, 396
- 427 **gerdûn** *Far.* 1. Gökyüzü, asuman. 2. Dünya, âlem, cihan. 3. Felek, çarh. 4. Araba. 5. Yüksek, yüce. NL, 396 (*gärdun*)

Özb. **gardun** (*gärdun*) 1., 2. Kader, kısmet, alın yazısı, taktir. ÖTİL, 187

Tkm. **gerdun** (*gerdu:n*) 1., 2. Alın yazısı, kader, talih, taktir. 3. Dönen, dönücü, devreden, çark. KES, 127

*Özb. **gardun** (*gärdun*) Klasik müzikte müşkilat makamının beş bölümünden biri. ÖTS, 154

4118 **gerdüncenâb** Far.+Ar. NL, 397

4119 **gerdünesâs** Far.+Ar. NL, 397

4120 **gerdünhırâm** Far. NL, 397

4121 **gerdünhırâş** Far. NL, 397

4122 **gerdünmeâb** Far.+Ar. NL, 397

4123 **gerdünnümâ** Far. NL, 397

4124 **gerdünsây** Far. NL, 397

4125 **gerdünerîr** Far.+Ar. NL, 397

4126 **gerdüñşükûh** Far. NL, 397

4127 **gerdünvâr** Far. NL, 397

4128 **gerdüñveş** Far. NL, 397

4129 **geri** (?) NL, 397

4130 **germ** Far. 1. Sıcak, kızgın, kaynar. 2. Cazibeli, ateşli, coşkunsun. 3. Hızlı, tez, telaşlı, harareti. 4. Katı, sert. NL, 397 (*gärm*)

Özb. *garm* (*gärm*) Kuru ve sıcak; kuru ve sıcak hava. ÖTS, 154

Tkm. *germ* (*germ*) 1., 2. Açık yüzlü. KES, 128

4131 **germgîn** Far. NL, 398

4132 **germhengâme** Far. NL, 399

4133 **germhîz** Far. NL, 399

4134 **germhûyluk** Far.+T. NL, 399

4135 **germnefes** Far.+Ar. NL, 398

4136 **germpûy** Far. NL, 398

4137 **germrev** Far. NL, 398

4138 **germrû** Far. NL, 399

4139 **geşt** Far.1. Dolaşma, seyretme, gezme. 2. Hareket, yürüyüş. 3. Sefer. NL, 400 (*gäşt*)

Özb. **gasht** (*gäşt*) 1. ÖTİL, 187 2. Neşe, zevk, sefa, haz, eğlence. ÖTS, 155

4140 **gevezn** (?) Yabani dağ boğası. NL, 386

4141 **gevher** Far. 1. Cevher, inci, kıymetli taş. 2. Çocuk, evlat. 3. Kök, kaynak, nesil. 4. Göz yaşı. 5. Dört element (toprak, su, ateş, hava). 6. Mal, eşya; can, ruh. 7. Güzel, çekici. 8. Söz, ibare; fikir, düşünce. 9. İtibarlı, hürmete layık. 10. Temel özellik. NL, 386 (*gävhär*)bk.**cevher** NL, 554 (*jävhär*); **güher** (*guhär*) NL, 429

Özb. **gavhar** (*gävhär*) 1. ÖTS, 155; ÖTİL, 182 2. *mec.* Değer biçilemez, kıymetli, çok değerli. 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 182 ~**javhar**(*cävhär*)1. ÖTS, 206; ÖTİL, 269 2. *mec.* Değer biçilemez, kıymetli, çok değerli. 3. *mec.* Güç, gayret, enerji. 4. Sitrik asit. 5. Bir erkek veya kadın adı. ÖTİL, 269

Tkm. **göwher** (*gövher*) 1.TDS, 476 2. Bir erkek adı. TDS, 476 ~**jöwher** (*cövher*) 1. KES, 66; TDS, 644 2. Edebi söz, güzel söz. KES, 66 3. Gerçek, hakikat, esas. KES, 66 4. Canlı boya, renk. 5. Zeki, akıllı, ferasetli. 6. Bir erkek adı. TDS, 644

4142 **gevherârây** Far. NL, 389

4143 **gevherbâr** Far. NL, 388

- 4144 **gevherefşân** *Far.* İnci gibi parlayan, ışıltılar saçan. NL, 388
(*gävharäfşon*) *bk. güherfişân ~ güherefşân* *Far.* NL, 431 (*guhärfişon ~ guhäräfşon*)
Özb. **gavharafshon** (*gävharäfşân*) ÖTS, 155; ÖTİL, 182
Tkm. **göwherefşan** (*gövherefşa:n*) KES, 131
- 4145 **gevherfeşân** *Far.* NL, 389
- 4146 **gevherfeşânlığ** *Far. + T.* NL, 389
- 4147 **gevherlik** *Far. + T.* NL, 388
- 4148 **gevhernigâr** *Far.* Değerli taş veya incilerle bezeli. NL, 389 (*gävhärnigor*)
Özb. **gavharnigor** (*gävhärnigâr*) ÖTS, 155
- 4149 **gevhernişâr** *Far. + Ar.* NL, 389
- 4150 **gevherpâş** *Far.* NL, 389
- 4151 **gevherpâşlık** *Far. + T.* NL, 389
- 4152 **gevherrîz** *Far.* NL, 389
- 4153 **gevhersenc** *Far.* NL, 389
- 4154 **gevherzây** *Far.* NL, 388
- 4155 **geybür ~ keybür** NL, 392
- 4156 **gez** *Far.* 1. Kısa talim oku. 2. Endaze; bir ölçü birimi aracı. NL, 391 (*gâz*)
Özb. **gaz** (*gâz*) 1., 2., 3. Ilgın ağacı. ÖTİL, 182
Tkm. **gez** (*gez*) 2. KES, 128; TDS, 439
*Tkm. **gez** (*gez*) Su değirmeninde unun inceliğini ayarlamak için üstteki taşı aşağı yukarı hareket ettiren araç. TDS, 439
*Tkm. **gez** (*gez*) Kez, sefer, defa, kere. KES, 128; TDS, 439
- 4157 **gezek** 1. Meze, çerez. 2. İltihap, kanlı irin. NL, 391 (*gâzäk*)
Özb. **gazak** (*gâzäk*) 1., 2. ÖTS, 155; ÖTİL, 182
*Tkm. **gezek** (*gezek*) 1. Kez, sefer, defa. 2. Nöbet, sıra. TTS, 255; TDS, 439
- 4158 **gezend** *Far.* Zarar, ziyan. NL, 391 (*gâzänd*)
Tkm. **gezent** (*gezent*) KES, 128
- 4159 **gezende** *Far.* Isıran, sızlatan, kaşıdırıcı, zehirli (haşere). NL, 391 (*gâzändä*)
Özb. **gazanda** (*gâzändä*) ÖTS, 155; ÖTİL, 183 2. *mec.* Cani, katil, yavuz düşman. ÖTİL, 183
*Tkm. **gezende** (*gezende*) Hovarda, başıboş, çok gezen, gezenti. TTS, 256; TDS, 440
- 4160 **gıcak** Keman benzeri bir çalgı. NL-4, 112 (*g'iccak*)
Özb. **g'ijjak** (*gıccak*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 656
- 4161 **gılâf** *Ar.* Kılıf, kın. NL-4, 113 (*g'ilof*)
Özb. **g'ilof** (*gılâf*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 658
- 4162 **gilmân** *Ar.* Gılman. NL-4, 112 (*g'ilmon*)
Özb. **g'ilmon** (*gilmân*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 658
Tkm. **gylman** (*gilm:an*) 2. Delikanlılar, gençler, yiğitler. 3. Hizmetçiler. KES, 129
- 4163 **gilmânveş** *Ar. + Far.* NL-4, 113
- 4164 **gılzet** *Ar.* NL-4, 112
- 4165 **gînâ** *Ar.* Zenginlik. NL-4, 113 (*g'ino*)
Tkm. **gyna** (*gına:*) 2. Şarkı, türkü, türkü söyleme. KES, 129
- 4166 **gînşî-** *Moğ.* İnlemek. NL-4, 113 (*g'ingşi-*)
Özb. **g'ingshi-** (*gingşı-*) ÖTİL, 659 ~ **g'inshi-** (*gınşı-*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 659
- 4167 **ğırbâl** *Ar.* Kalbur, elek. NL-4, 107 (*g'arbol*)

- Özb. **g'alvir** (*galvir*) ÖTS, 529; ÖTİL-II, 650
 Tkm. **galbir** (*galbi:r*) TTS, 220; TDS, 385
- 4163 **gîrv** Far. NL-4, 113
- 4164 **gîrre** Ar. 1. Gururlanma, kibirlenme, kendini beğenme. 2. Aldanma, kanma. NL-4, 110(*g'arra*)
 Tkm. **garra** (*garra*) 1. KES, 124; TDS, 410
- 4170 **gîrrelig** Ar. + T. NL-4, 110
- 4171 **gîş** Ar. 1. Huzursuzluk, rahatsızlık. 2. Gam, sıkıntı, keder. 3. Bayılma, baygınlık, bilinçsizlik. 4. Birleştirme, karıştırma. 5. Şaraba su katma, saf altına başka metal karıştırma. 6. Aldatma, kandırma. 7. Kirli, pis, bulanık. NL-4, 111 (*g'ış*)
 Özb. **g'ash** (*gaş*) 1. ÖTS, 531; ÖTİL-II, 655
- 4172 **gîşlig** ~ **gîşlik** Ar. + T. 1. Noksan, eksiklik. 2. Karışma, bileşik olma. NL-4, 112 (*g'ışlig' ~ g'ışliq*)
 Özb. **g'ashlik** (*gaşlik*) 1. Huzursuzlaşma, rahatsızlık duyma. 2. Kıskançlık, hasetlik. ÖTİL-II, 655
- 4173 **gîybet** Ar. Gıybet, arkadan konuşma, dedikodu. NL-4, 112 (*g'iybät*)
 Özb. **g'iybat** (*gıybät*) ÖTS, 531; ÖTİL-II, 657
 Tkm. **gybat** (*gi:bat*) TTS, 256; KES, 129; TDS, 518 2. Mümkün olmama. KES, 129
- 4174 **gîzâ'** Ar. Gıda, yiyecek. NL-4, 112 (*g'izo*)
 Özb. **g'izo** (*gızâ*) ÖTİL-II, 657
- 4175 **gîl** Far. Çamur, balçık. NL, 401 (*gil*)
 Özb. **gil** (*gil*) ÖTİL, 190 2. Kil, yumuşak ve yağlı toprak. ÖTS, 159; ÖTİL, 190
 Tkm. **gil** (*gil*) KES, 129; TDS, 444
- 4176 **gîle** Far. Şikâyet, yanıp yakınma, sitem. NL, 401 (*gilä*)
 Tkm. **gile** (*gile*) KES, 130; TDS, 444
- 4177 **gîleâmiz** Far. NL, 402
- 4178 **gîlemendlıg** Far. + T. NL, 402
- 4179 **gîlîm** Far. Kilim. NL, 402 (*gilem*)
 Özb. **gilam** (*giläm*) ÖTS, 160; ÖTİL, 190
 Tkm. **kilim** (*kilim*) TTS, 409; TDS-II, 37
- 4180 **gîn** Far. NL, 402
- 4181 **gîr** Far. Tutan, tutucu anlamlarını veren Farsça bir ek. NL, 402 (*gir*)
 Tkm. **gir** (*gi:r*) KES, 130
- 4182 **gîrân** Far. 1. Ağır, baskın. 2. Kıymetli, değerli. NL, 399 (*gäron*)
 Tkm. **geran** (*gera:n*) 1., 2. KES, 127
- 4183 **gîrânbâr** Far. NL, 399
- 4184 **gîrânbârlıg** Far. + T. NL, 399
- 4185 **gîrâncânlıg** Far. + T. NL, 400
- 4186 **gîrânhâb** Far. NL, 400
- 4187 **gîrânmâye** Far. NL, 400
- 4188 **gîrânseng** Far. NL, 400
- 4189 **gîrâv** Far. İpotek, şart, sözleşme. NL, 399 (*gärov*) bk. **gîrev** NL, 394 (*gäräv*)
 Özb. **garov** (*gäräv*) 1. Rehin, ipotek. ÖTS, 154; ÖTİL, 187 2. İddia, bahis. ÖTS, 154 3. Garanti, teminat. ÖTİL, 187
 Tkm. **girew** (*girev*) Rehin, tutu, ipotek. TTS, 273; TDS, 445 2. Tanıklık, kefalet, garanti şartlarından biri. TDS, 445
- 4190 **gird** Far. Etraf, çevre, civar, dolay. NL, 402 (*gird*)

- Özb. **gird** (*gird*) ÖTS, 161; ÖTİL, 192
 Tkm. **girt** (*girt*) 2. Yuvarlak. KES, 130
4191. **girdâb** Far. 1. Su çevrintisi, hortum, burgaç, anafor. 2. Sürahiden içki alındığında meydana gelen su döngüsü. NL, 402 (*girdob*)
 Özb. **girdob** (*girdâb*) 1. ÖTS, 161; ÖTİL, 192 2. *mec.* İçinden çıkılmaz durum.
 3. Kasırğa, kum fırtınası, hortum. 4. Daire, halka. ÖTİL, 192
 Tkm. **girdap** (*girda:p*) 1. TTS, 273; KES, 130; TDS, 445
4192. **girde** Far. NL, 402
4193. **girev** Far. Rehin, köle, tutu. NL, 394 (*gäräv*) bk. **girâv** NL, 399 (*gärov*)
 Özb. **garov** (*gäräv*) ÖTS, 154; ÖTİL, 187 2. İddia, bahis. ÖTS, 154 3. Garanti, teminat. ÖTİL, 187
 Tkm. **girew** (*girev*) TTS, 273; TDS, 445 2. Tanıklık, kefalet, garanti şartlarından biri. TDS, 445
4194. **giribân** Far. Yaka, giyim yakası. NL, 403 (*giribon*)
 Özb. **giribon** (*giribân*) Yaka; boğaz. ÖTS, 161; ÖTİL, 192
 Tkm. **giriban** (*giri:ba:n*) KES, 130
4195. **girift** Far. NL, 403
4196. **giriftâr** Far. 1. Tutulmuş, yakalanmış, esir, mahkûm. 2. Âşık. NL, 403 (*giriftor*)
 Özb. **giriftor** (*giriftâr*) 1. ÖTS, 161; ÖTİL, 192
 Tkm. **giriftar** (*girifta:r*) 1. KES, 130; TDS, 445
4197. **giriftârlıg** Far. + T. NL, 404
4198. **giriş** Far. 1. Düğüm. 2. Eğrilik, yamukluk. 3. Müşküllük, güçlük, zorluk. 4. Örgü, saç örgüsü. NL, 404 (*giriş*)
 Özb. **giriş** (*giriş*) 2., 2. Şaşı. ÖTS, 161; ÖTİL, 192
 Tkm. **gireh** (*gireh*) 1., 2. Bukleli, kıvrıkcık. KES, 131
4199. **girişgîr** Far. NL, 405
4200. **girişküşâ** Far. NL, 405
4201. **girişlik** Far. + T. NL, 405
4202. **giryân** Far. Ağlayan, gözü yaşlı. NL, 403 (*giryon*)
 Özb. **giryon** (*giryân*) ÖTS, 161; ÖTİL, 192
 Tkm. **giryân** (*giryā:n*) KES, 130; TDS, 446
4203. **gisû ~ gîsû** Far. Saç, zülûf, örülmüş saç, kakül. NL, 405 (*gisu ~ gesu*)
 Tkm. **gisu** (*gi:su:*) KES, 130
4204. **gîtiârây** Far. NL, 401
4205. **gîtiîrûz** Far. NL, 401
4206. **gîtiîneverd** Far. NL, 401
4207. **gîtiînümâ** Far. NL, 401
4208. **gîtiîpenâh** Far. NL, 401
4209. **gîtiîsitân** Far. NL, 401
4210. **giyâh** Far. Bitki, ot, yeşillik. NL, 401 (*giyoh*)
 Özb. **giyo(h)** (*giyâ(h)*) ÖTS, 161; ÖTİL, 190 2. Bazı bitkilerden hazırlanan uyuşturucu. ÖTİL, 190
 Tkm. **giyâ** (*giye:*) TDS, 446 ~ **giya** (*giya:*) KES, 130
4211. **gonan** İki yaşındaki at. NL-4, 122 (*g'o'nan*)
 Özb. **g'o'non** (*gonân*) 2. İki yaşındaki koç. ÖTS, 533; ÖTİL-II, 667
 Tkm. **gunan** (*gunon*) TDS, 491
4212. **gubâr** Ar. 1. Toz, toprak. 2. Üzüntü, kırgınlık. 3. Huzursuzluk, gürültülü olma, rahatsızlık. 4. Değersiz, önemsiz. NL-4, 117 (*g'ubor*)

- Özb. **g'ubor** (*gubâr*) 1. ÖTS, 532; ÖTİL-II, 663 2. ÖTİL-II, 663
 Tkm. **gubar** (*gubo:r*) 1., 2., 3. Kırgınlık, dargınlık. KES, 132 4. Sis, duman. 5. Örtü, perde. TTS, 304 6. Bulutlu hava. 7. Gözün önüne inen beyaz perde. TDS, 485
- 4213 **ğubârengîz** Ar.+Far. NL-4, 117
 4214 **ğucgâv** (?) NL-4, 117
 4215 **ğûdek** Far. Küçük çocuk, bebek; söz dinlemeyen. NL, 431 (*go'däk*)
 Özb. **go'dak** (*godäk*) ÖTS, 167; ÖTİL, 200
 4216 **ğufrân** Ar. Günahları bağışlama, affetme. NL-4, 122 (*g'ufron*)
 Tkm. **gufran** (*gufro:n*) KES, 132
 4217 **ğûgird ~ ğûgûrt** Far. Kibrit. NL, 407 (*gugird ~ gugurt*)
 Özb. **gugurt** (*gügürt*) 2. Kibrit kutusu. ÖTS, 164; ÖTİL, 195
 Tkm. **kükürt** (*kükürt*) TTS, 428; TDS-II, 56 2. Kükürt. TTS, 428; TDS-II, 56
 4218 **ğûl** Far. Saf, enayi, kolay aldanın, toy, ahmak. NL, 432 (*go'l*)
 Özb. **go'l** (*gol*) ÖTS, 167; ÖTİL, 201
 4219 **ğûl I** Ar. Zincir. NL-4, 117 (*g'ul*)
 Özb. **g'ul** (*gul*) ÖTİL-II, 665
 4221 **ğûl II** Ar. NL-4, 118
 4221 **ğûl III** Ar. NL-4, 118
 4222 **gulâç** Far. NL-2, 137
 4223 **ğulb** (?) NL-4, 118
 4224 **ğûlbend** Ar.+Far. NL-4, 118
 4225 **ğulğul ~ ğulğule** Far. 1. Gürültü, kavga, velvele, patırtı. 2. Suyun şırıltısı. 3. Şan, ün, şöhret, ihtişam. 4. Ötme, ötüş. NL-4, 118 (*g'ulg'ul ~ g'ulg'ulä*)
 Özb. **g'ulg'ula** (*gulğulä*) 1., 2. Gam, keder, şüphe. ÖTS, 533; ÖTİL-II, 665
 Tkm. **gulgul(a)** (*gulgul(o)*) 1. KES, 132; TDS, 489 2., 3., 4. Tedirginlik, telaş. KES, 132
 4226 **ğulûle** Far. NL-4, 118
 4227 **ğulûlebend** Far. NL-4, 118
 4228 **ğülü(v)** Ar. Gürültü, patırtı, yaygara. NL-4, 118 (*g'ulu(v)*)
 Özb. **g'ulu** (*gulü*) 2. Gam, kaygı, keder. ÖTİL-II, 665
 4229 **ğûlveş** Ar.+Far. NL-4, 118
 4231 **ğûn** Far. NL, 423
 4231 **ğûnâğûn** Far. NL, 426
 4232 **ğûnâğûnlig** Far.+T.NL, 426
 4233 **ğûnçe** Far. 1. Gonca. 2. Sevgilinin ağzı; güzel, biçimli ağız. NL-4, 119 (*g'unçä*)
 Özb. **g'uncha** (*gunçä*) 1. ÖTS, 533; ÖTİL-II, 665 2. *mec.* Bir olayın başlangıcı. ÖTİL-II, 665
 Tkm. **gunça** (*gunço*) 1. TTS, 307; KES, 133; TDS, 491 2. Bir kadın adı. TDS, 491
 4234 **ğûnçeendâm** Far. NL-4, 119
 4235 **ğûnçekirdâr** Far. NL-4, 119
 4236 **ğûnçeşifat** Far.+Ar. NL-4, 119
 4237 **ğûne** Far. NL, 423
 4238 **ğûneverd** Far.+Ar.NL, 423
 4239 **ğûr I** Far. 1. Kabir, mezar. 2. Şah Behram'ın lakabı. NL, 433 (*go'r*)
 Özb. **go'r** (*gor*) 1. ÖTS, 167; ÖTİL, 201 2. Kabir üstüne kurulan anıt. ÖTİL, 201

- Tkm. **gör** (gö:r) 1. TTS, 293; TDS, 471, TRT, 52
420. **gûr II** Far. NL, 433
421. **gûr** NL-4, 122
422. **gurbet** Ar. 1. Misafirlik, başka memlekette olma. 2. Yalnızlık. 3. Öteki dünya, öbür taraf. NL-4, 120 (*g'urbât*)
Özb. **g'urbat** (*gurbât*) 1. ÖTS, 533; ÖTİL-II, 665 2. Gam, gussa, keder. 3. *mec.* Acemi, beceriksiz, sakar. ÖTİL-II, 665
Tkm. **gurbat** (*gurbot*) 1., 2. KES, 133
423. **gurbetgerây** Ar. NL-4, 120
424. **gurbetkeş** Ar.+Far. NL-4, 120
425. **gûrdev** Far. NL, 433
426. **gurebâ'** Ar. 1. Garipler, çaresizler. 2. Misafirler, yolcular. NL-4, 120 (*g'uräbo*)
Tkm. **guraba** (*gurobo:*) 3. Malsız, mülksüzler. KES, 133
427. **gurfe** Ar. NL-4, 121
428. **gûrhâne** Far. NL, 433
429. **gûristân** Far. Mezarlık, kabristan. NL, 433 (*go'riston*)
Özb. **go'riston** (*goristân*) ÖTS, 167; ÖTİL, 202
Tkm. **görüstan** (*gö:rüsta:n*) KES, 131; TDS, 474
430. **gûrken** Far. Mezar kazan, mezarcı. NL, 433 (*go'rkân*)
Özb. **go'rkov** (*gorkâv*) ÖTS, 167; ÖTİL, 202
431. **gurrân** Far. Haykıran, bağıran. NL-4, 120 (*g'urron*)
Tkm. **gurran** (*gurro:n*) 2. Neşeli; varlıklı; şişman, semiz. KES, 134
432. **gurre** Ar. NL-4, 120
433. **gurrende** Far. NL-4, 120
434. **gûrûb** Ar. Gün batımı. NL-4, 121 (*g'urub*)
Özb. **g'urub** (*gurub*) ÖTİL-II, 666
Tkm. **gurup** (*guru:p*) KES, 134
435. **gurunbiş** Far. NL-4, 121
436. **gurunbişnüâm** Far. NL-4, 121
437. **gûrûr** Ar. 1. Gurur, kibirlenme. 2. Kibirlilik, övünç, iftihar. NL-4, 121 (*g'urur*)
Özb. **g'urur** (*gurur*) ÖTS, 533; ÖTİL-II, 666
Tkm. **gurur** (*guru:r*) KES, 134
438. **gusâle** Far. NL, 433
439. **gusâleperest** Far. NL, 433
440. **gusl** Ar. Yıkanma, bütün bedeni temizleme. NL-4, 121 (*g'usl*)
Özb. **g'usl** (*gusl*) ÖTİL, 666 ~ **g'usul** (*gusül*) ÖTS, 533
Tkm. **gusul** (*gusul*) TDS, 498 ~ **gusl** (*gusl*) KES, 134
441. **guşsa** Ar. Gam, kaygı, keder. NL-4, 122 (*g'ussa*)
Özb. **g'ussa** (*gussa*) ÖTS, 533; ÖTİL-II, 666
Tkm. **gussa** (*gusso*) TTS, 312; KES, 134; TDS, 498
442. **guşşagâh** Ar.+Far. NL-4, 122
443. **guşşakeş** Ar.+Far. NL-4, 122
444. **guşşasenc** Ar.+Far. NL-4, 122
445. **guşşperdâz** Ar.+Far. NL-4, 122
446. **gûş** Far. Kulak. NL, 433 (*go'ş*)
Tkm. **güwş** (*gü:wş*) KES, 138
447. **gûşe** Far. 1. Köşe, bucak, تنها. 2. Kenar, kıyı, sınır. NL, 434 (*go'şä*)

- Özb. **go'sa** (*goşä*) **1.**, **2.** Oturulan yer, mesken, konut. ÖTS, 167; ÖTİL, 202 **3.** Yer, mekân. ÖTS, 167
 Tkm. **güwşe** (*gü:vşe*) **2.** KES, 138
- 488 **gûşetâb** Far. NL, 434
 489 **gûşmâl** Far. NL, 434
 490 **gûşti** Far. NL, 434
 491 **gûştigir** Far. NL, 435
 492 **gûşvâre** Far. NL, 434
 493 **gûta** Far. Suyu dalma, suya dalıp çıkma. NL-4, 123 (*g'o'ta*)
 Tkm. **guta** (*gu:to*) KES, 134
- 494 **gûy I** Far. NL, 431
 495 **gûy II** Far. Çevgan oyununda kullanılan top. NL, 431 (*go'y*)
 Tkm. **güwý** (*güvy*) **2.** Yuvarlak şey. KES, 139
- 496 **gûyâ I** Far. Güya, sanki. NL, 432 (*go'yo*)
 Özb. **go'yo(ki)** (*göyâ(ki)*) ÖTS, 167; ÖTİL, 201
 Tkm. **göyâ** (*gö:yâ:*) TDS, 479; KES, 131
- 497 **gûyâ II** Far. Söyleyen, konuşan; ahenk. NL, 432 (*go'yo*)
 Tkm. **güwýa** (*güvya:*) KES, 139
- 498 **gûyâki** Far. Güya, sanki. NL, 432 (*go'yoki*)
 Özb. **go'yo(ki)** (*göyâ(ki)*) ÖTS, 167; ÖTİL, 201
 Tkm. **göyâki** (*gö:yâ:ki*) TDS, 479
- 499 **gûyâlık** Far. + T. NL, 432
- 500 **gûyende** Far. Hikâye, efsane anlatıcısı; şarkıcı, ses sanatçısı. NL, 435 (*go'yändä*)
 Özb. **go'yanda** (*göyändä*) Şarkıcı, ses sanatçısı. ÖTS, 167; ÖTİL, 202
 Tkm. **güyende** (*gü:yende*) **2.** Yazar. KES, 139 ~ **güw'ýende** (*güvyende*) KES, 139
- 501 **gûyendelig** Far. NL, 435
 502 **gûyendûd** Far. NL, 432
 503 **gûyi** Far. NL, 432
 504 **gûyiyâ** Far. NL, 432
 505 **guz ~ kuz** NL, 431
 506 **gübâng** Far. NL, 413
 507 **güdâz** Far. **1.** İçin için yanma, erime. **2.** Dert, elem, ıstırap. NL, 407 (*gudoz*)
 Tkm. **güdaz** (*güda:z*) **1.** KES, 134
- 508 **güft** Far. NL, 429
 509 **güft ü güzâr** Far. NL, 429
 510 **güft ü şinîd** Far. Bahis, karşılıklı konuşma, tartışma. NL, 429 (*guftuşunid*)
 Tkm. **güftüşenut** (*güftüşenu:t*) KES, 134
- 511 **güft ü şünüft** Far. NL, 429
 512 **güftâr** Far. **1.** Söz, söyleme, konuşma. **2.** Beyan, açıklama. NL, 429 (*guftor*)
 Tkm. **güftar** (*güfta:r*) **1.**, **2.** Destanın her bir bölümü. KES, 134
- 513 **güftârlıg** Far. NL, 429
 514 **güftgû ~ güftgûy** Far. Sohbet, konuşma, muhabbet. NL, 429 (*guftgo' ~ guftgo'y*)
 Özb. **guftgo'** (*guftgo*) ÖTS, 164 ~ **guftugo'** (*guftügo*) ÖTİL, 200
 Tkm. **güftügöy** (*güftügö:y*) KES, 134
- 515 **güher** Far. **1.** Cevher, kıymetli taş. **2.** Derin anlamlı söz. **3.** Asil, asilzade. NL, 429 (*guhär*) bk. **gevher** (*gävähär*) NL, 386; bk. **cevher** NL, 554 (*jävähär*)

Özb. **guhar** (*gühär*) 1. ÖTS, 164; ÖTİL, 200 2. Değer biçilemez, kıymetli, çok değerli. ÖTİL, 200 ~ **javhar** (*cävhör*) 1. ÖTS, 206; ÖTİL, 269 2. *mec.* Değer biçilemez, kıymetli, çok değerli. 3. *mec.* Güç, gayret, enerji. 4. Sitrik asit. 5. Bir erkek veya kadın adı. ÖTİL, 269 ~ **gavhar** (*gävhör*) 1. ÖTS, 155; ÖTİL, 182 2. *mec.* Değer biçilemez, kıymetli, çok değerli. 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 182
Tkm. **göwher** (*gövher*) 1. TDS, 476 2. Bir erkek adı. TDS, 476 ~ **jöwher** (*cövher*) 1. KES, 66; TDS, 644 2. Edebi söz, güzel söz. KES, 66 3. Gerçek, hakikat, esas. KES, 66 4. Canlı boya, renk. 5. Zeki, akıllı, ferasetli. 6. Bir erkek adı. TDS, 644

426 **güherbâr** *Far.* Cevherler yağdıran, fayda sağlayan. NL, 430 (*guhärbor*)

Tkm. **göwherbar** (*gövherba:r*) KES, 131

427 **güherçîn** *Far.* NL, 431

428 **güherfişân** ~ **güherefşân** *Far.* 1. İnci gibi parlayan, ışıltılar saçan. 2. Anlamli sözler saçan, dağıtan. NL, 431 (*guhärfişon* ~ *guhäräfşon*) *bk.* **gevherefşân** (*gävhöräfşon*) NL, 388

Özb. **gavharafshon** (*gävhöräfşân*) 1. ÖTS, 155; ÖTİL, 182

Tkm. **göwherefşan** (*gövherēşā:n*) 1. KES, 131

429 **güherfişânlıg** *Far.* + T.NL, 431

430 **güherlîg** *Far.* + T.NL, 430

431 **güherpâş** *Far.* NL, 430

432 **güherrîz** *Far.* NL, 430

433 **güherrîzlık** *Far.* + T.NL, 430

434 **gühersenc** *Far.* NL, 431

435 **gühervâr** *Far.* NL, 430

436 **gükre-** ~ **kükre-** Kükremek. NL, 432 (*go'krä-* ~ *ko'krä-*) *bk.* **gükre-** NL, 409 (*gukrä-*)

Tkm. **kükre-** (*kükre-*) 1. Uyandırmak, heyecanlandırmak; birine karşı tahrik etmek. TTS, 428 2. *mec.* Bağırarak, haykırmak, çığlık atmak. TTS, 428; TDS-II, 56 3. *mec.* Kavga çıkarmak, huysuzluk etmek. TTS, 428; TDS-II, 56

437 **gükre-** Kükremek. NL, 409 (*gukrä-*) *bk.* **gükre-** ~ **kükre-** (*go'krä-* ~ *ko'krä-*) NL, 432

Tkm. **kükre-** (*kükre-*) 1. Uyandırmak, heyecanlandırmak; birine karşı tahrik etmek. TTS, 428 2. *mec.* Bağırarak, haykırmak, çığlık atmak. TTS, 428; TDS-II, 56 3. *mec.* Kavga çıkarmak, huysuzluk etmek. TTS, 428; TDS-II, 56

438 **gül** *Far.* 1. Gül, çiçek. 2. Güzel, canan, yâr, sevgili. 3. Görünme, ortaya çıkma, meydana gelme. 4. Goncanın açılmış hâli. 5. Mahsul, ürün; meyve. 6. Hirat Vilayetindeki bir kışlak adı. 7. Gençlik dönemi, ergenlik. 8. Her anlamda güzel şeyler, güzellikler. 9. Ateş, alev; aşk ateşi, hararetli durum. 10. Kan. 11. Kanlı gözyaşı. 12. Evlat, çocuk. NL, 409 (*gul*)

Özb. **gul** (*gül*) 1. ÖTS, 164; ÖTİL, 195 2., 8. ÖTİL, 195 4. Bir şeye çizilip, dikilip veya oyulup yapılan nakış, süs. ÖTİL, 195

Tkm. **gül** (*gül*) 1. TTS, 316; TDS, 503; KES, 135 2. Bezek, motif. TTS, 316; TDS, 503 3. Gözün beyazı. TTS, 316 4. Halka, kangal. TTS, 316 5. Süs bitkilerinin çiçekleri. TDS, 503 6. Bir kadın adı. TDS, 503

*Özb. **gul** (*gül*) 1. Suçiçeği veya kızamık hastalığında vücutta meydana gelen kızarıklıklar. ÖTİL, 195

- *Tkm. **göl** (*göl*) 1. İnsanın gözüne düşen ak nokta. TDS, 503 2. Kuzunun kıvrıkcık yünleri. 3. Tandırda pişen çöreğin yüzeyinde oluşan yanık halkası. TDS, 503
- 430 **göl'izâr** Far.+Ar. Gül yüzlü, güzel, gül yanaklı. NL, 421 (*gul'izor*)
Özb. **guluzor** (*gölüzâr*) ÖTS, 165; ÖTİL, 197
Tkm. **gölüzar** (*gölüzâ:r*) Gül bahçesi. TDS, 504
- 431 **gölâb** Far. 1. Gül suyu, kokulu gül yapraklarından yapılan içecek. 2. Gözyaşı. NL, 417 (*gulob*)
Özb. **gulob** (*gölâb*) 1. ÖTS, 165; ÖTİL, 197 2. *mec.* Mey, şarap. ÖTİL, 197
Tkm. **gölâp** (*gölâ:p*) 1. TDS, 503; KES, 135
- 432 **gölâbâmîz** Far. NL, 417
- 433 **gölâbhâne** Far. NL, 417
- 434 **gölâgîn** Far. NL, 417
- 435 **gölâmîz** Far. NL, 417
- 436 **gölârâyılık** Far.+T.NL, 417
- 437 **gölbar** Far. Gül saçan, gül yağdıran. NL, 413 (*gulbor*)
Tkm. **gölbar** (*gölba:r*) KES, 135
- 438 **gölberg** Far. 1. Gül yaprağı, gül yaprakları. 2. Güzel, çekici, gösterişli yüz. 3. Dilber, kadın sevgili. NL, 413 (*gulbârg*)
Özb. **gulbarg** (*gölbârg*) 1. ÖTİL, 196
Tkm. **gölberg** (*gölberğ*) 1. KES, 135
- 439 **gölbîz** Far. NL, 413
- 440 **gölbüy** Far. NL, 414
- 441 **gölbün** Far. Gül fidanı, gül ağacı. NL, 413 (*gulbun*)
Tkm. **gölbun** (*gölbun*) KES, 135
- 442 **gölcebîn** Far.+Ar. Gül alınlı, gül yüzlü, güzel, hoş, çekici, alımlı. NL, 415 (*guljâbin*)
Tkm. **göljebin** (*gölcebin*) KES, 136
- 443 **gölcebînlik** ~ **gölcebînlik** ~ **gölcebînlig** Far.+Ar.+T. NL, 415
- 444 **gölçe** Far. NL, 419
- 445 **gölçehr** ~ **gölçehre** Far. Gül yüzlü, güzel. NL, 419 (*gulçehr* ~ *gulçehrä*)
Özb. **gulchehra** (*gölçehrä*) ÖTS, 165; ÖTİL, 197 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 197
Tkm. **gölçihre** (*gölçihre*) KES, 135
- 446 **gölçîn** Far. Gül toplayan, bahçıvan. NL, 419 (*gulçin*)
Özb. **gulchin** (*gölçin*) 2. Çizme veya ayakkabının arka kısmı. ÖTİL, 197
Tkm. **gölçin** (*gölçi:n*) 2. Seçilip alınan, seçilmiş, seçme. KES, 135
- 447 **göldeste** Far. Gül destesi, gül buketi; güzellikler, mutluluklar. NL, 415 (*guldästä*)
Özb. **guldasta** (*göldästä*) Buket. ÖTS, 164; ÖTİL, 196 2. Mescit, medrese, saray gibi binaların revakları yanındaki minareler. ÖTİL, 196
- 448 **göldestebend** Far. NL, 415
- 449 **gölfeşân** Far. NL, 413
- 450 **gölendâm** Far. Güzel kadın. NL, 412 (*gulândom*)
Özb. **gulandom** (*gölândâm*) ÖTS, 164; ÖTİL, 196 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 196
- 451 **gölâm** Far. Gül rengi, kızıl renk. NL, 418 (*gulfom*)
Tkm. **gölâm** (*gölpa:m*) KES, 136
- 452 **gölfişân** Far. NL, 418
- 453 **gölfişânlig** Far. NL, 418

- ⁴³³ **gölgeşt** Far. NL, 414
- ⁴³⁴ **gölğün** Far. 1. Gül rengi, kızıl, kırmızı. 2. Şirin'in bindiği atın adı. NL, 414 (*gulgun*)
Özb. **gulgun** (*gülgun*) 2. Alımlı, güzel. ÖTS, 165; ÖTİL, 196
Tkm. **gölğün** (*gülğün*) 1. TDS, 504 ~ **gölğüwn** (*gülğüwn*) 1. KES, 135
- ⁴³⁵ **gölğüne** Far. 1. Makyaj malzemeleri, kadınların yüze sürdükleri allık. 2. Kızıl, kıpkızıl. NL, 414 (*gulgunä*)
Tkm. **gölğüne** (*gülğüne*) 2. TDS, 504
- ⁴³⁶ **gölğünpûş** Far. NL, 415
- ⁴³⁷ **gölhâçe** (?) NL, 421
- ⁴³⁸ **gölhan** Far. 1. Ateş, alev. 2. Ateş yakılan yer, külhan. NL, 419 (*gulxan*)
Özb. **gulxan** (*gülxan*) 1. ÖTS, 165; ÖTİL, 197
Tkm. **gölhan** (*gülha:n*) 2. KES, 136
- ⁴³⁹ **gölhanî** Far. NL, 419
- ⁴⁴⁰ **gölhaţ** Far. NL, 418
- ⁴⁴¹ **gölîstân** Far. 1. Gül bahçesi, bol yeşillikli yer, bağ, bostanları olan ülke. 2. İneyet, iyilik, ihsan, lütuf. 3. Abat yer; huzurlu, rahat ve zenginlik dolu yer. 4. Baht, şans. 5. Sadî Şirâzî'nin meşhur eseri. NL, 415 (*guliston*)
Özb. **guliston** (*gülîstân*) 1., 3. ÖTS, 165; ÖTİL, 197
Tkm. **gölüstan** (*gülüsta:n*) 1., 2. Bir kadın adı. TDS, 506
- ⁴⁴² **gölqand** Far. +Ar. Gül şekeri, gül tatlısı. NL, 421 (*gulqand*)
Özb. **gulqand** (*gülqand*) ÖTS, 165; ÖTİL, 198
- ⁴⁴³ **gölkirdâr** Far. NL, 416
- ⁴⁴⁴ **göl mânend** Far. NL, 416
- ⁴⁴⁵ **gölmiḥ** ~ **gölmiḥ** Far. 1. Oymalı ve yaldızlı büyük başlı çivi. 2. Yıldızlar. NL, 416 (*gulmix ~ gulumex*)
Tkm. **gölmiḥ** (*gülmi:h*) 1., 2. Ucu halkalı demir kazık. 3. Arabanın ağaç tekerleğinin dışına çakılan iri başlı çivi. TDS, 505
- ⁴⁴⁶ **göl nâr** Far. Nar çiçeği, kızıl gül; kızıl renk, kıpkızıl. NL, 416 (*gulnor*)
Özb. **gulnor** (*gül nâr*) 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 197
Tkm. **göl nar** (*gül na:r*) KES, 136
- ⁴⁴⁷ **göl nârgün** Far. NL, 417
- ⁴⁴⁸ **göl nârî** Far. NL, 417
- ⁴⁴⁹ **göl pâş** Far. NL, 417
- ⁴⁵⁰ **göl reng** Far. NL, 417
- ⁴⁵¹ **göl rîz** Far. Gül döken, gül saçan. NL, 418 (*gulrez*)
Tkm. **göl riz** (*gül ri:z*) KES, 136
- ⁴⁵² **göl rû(y)** Far. Gül yüzlü, çekici, güzel. NL, 418 (*gulru(y)*)
Özb. **gulro'** (*gülro*) ÖTİL, 197
- ⁴⁵³ **göl ruh** Far. 1. Gül yüzlü, güzel, yüzlü. 2. Kadın sevgili. NL, 418 (*gulrux*)
Tkm. **göl ruh** (*gül ruh*) 1., 2. KES, 136
- ⁴⁵⁴ **göl ruḥsâr** Far. Gül yanaklı, güzel yüzlü. NL, 418 (*gulruxsor*)
Özb. **gulruxsor** (*gül ruḥsâr*) ÖTS, 165
Tkm. **göl ruhsar** (*gül ruḥsa:r*) KES, 136
- ⁴⁵⁵ **göl şeker** Far. NL, 419
- ⁴⁵⁶ **göl şen** Far. 1. Gül bahçesi, yeşillik, bağ. 2. Abat yer. 3. Gönül. 4. Sevinçli, neşeli, hoş; şadlık, hoşluk. 5. Işık, ışıltı. 6. Sevgili, sevilen kadın. NL, 420 (*gulşän*)

- Özb. **gulshan** (*gülşän*) 1. ÖTS, 165; ÖTİL, 198 2., 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 198
Tkm. **gülşen** (*gülşen*) 1. KES, 136; TDS, 505 2. Bir kadın adı. TDS, 505
457. **gülşenvâr** Far. NL, 421
458. **gülzâr** Far. 1. Gül bahçesi, çiçek bahçesi. 2. Yüz güzelliği. NL, 415 (*gulzor*)
Özb. **gulzor** (*gülzâr*) 1. ÖTS, 165; ÖTİL, 197
Tkm. **gülzar** (*gülza:r*) 1. TTS, 317, KES, 136; TDS, 506 2. Bir kadın adı. TDS, 506
459. **güm** Far. Yok olma, kaybolma, yoldan çıkma. NL, 421 (*gum*)
Özb. **gum** (*güm*) ÖTİL, 198
Tkm. **güm** (*güm*) TTS, 318; KES, 136; TDS, 506
460. **gümân** Far. 1. Şüphe, kuşku. 2. Düşünce, hayal, kuruntu, tasavvur. NL, 422 (*gumon*)
Özb. **gumon** (*gümân*) 1. ÖTS, 166; ÖTİL, 198 2. ÖTİL, 198
Tkm. **güman** (*güma:n*) 1. TTS, 318; TDS, 506
461. **gümâste** Far. NL, 423
462. **gümrah ~ gümrâh** Far. 1. Yolunu kaybetmiş, doğru yoldan çıkmış. 2. Çaresiz, fakir, başıboş, serseri. NL, 422 (*gumrah ~ gumroh*)
Özb. **gumroh** (*gümrâh*) 1., 2. ÖTS, 166; ÖTİL, 199
Tkm. **gümra** (*gümra:r*) 1. KES, 137 2. Bir şeyle aşırı ilgili olma. TTS, 318; TDS, 507
463. **gümrâhlık ~ gümrâhlig** Far.+T.Habersizlik, acizlik. NL, 423 (*gumrohliq ~ gumrohlig*)
Özb. **gumrohlik** (*gümrâhlik*) Aldanmışlık, yanılgı, azgınlık, sapkınlık. ÖTS, 166; ÖTİL, 199
464. **gümrâhveş** Far. NL, 423
465. **gümşüde** Far. NL, 423
466. **günbed ~ günbez** Far. 1. Kubbe. 2. Asuman, gökyüzü. 3. Seyyare, gezegen. 4. İmaret, bina. 5. Mezar, kabir kubbesi. 6. Tabaka, katman. NL, 424 (*gunbäd ~ gunbâz*)
Özb. **gumbaz** (*gümbâz*) 1. ÖTS, 165; ÖTİL, 198 2. *mec.* İri, şişman adam. ÖTİL, 198
Tkm. **günbez** (*günbez*) 1. KES, 137 ~ **gümmez** (*gümmez*) 1. KES, 137; TTS, 318; TDS, 506
467. **güncâyış** Far. NL, 426
468. **güneh ~ günâh** Far. Günah, ayıp. NL, 423 (*gunäh ~ gunoh*)
Özb. **gunoh** (*günâh*) ÖTS, 166; ÖTİL, 199
Tkm. **günä** (*günä:*) 2. Suç, kabahat. TTS, 319; TDS, 509; KES, 137
469. **günehkâr ~ günâhkâr** Far. Günahkâr, suçlu, hatalı, ayıplı. NL, 424 (*gunähhkor ~ gunohkor*)
Özb. **gunohkor** (*günâhkâr*) ÖTS, 166; ÖTİL, 199
Tkm. **günäkär** (*günä:kä:r*) TTS, 319; TDS, 509 ~ **günehkar** (*günehkar*) KES, 137
470. **günehkârlıg** Far.+T.Günahkârlık, suçluluk, kusurluluk. NL, 424 (*gunähhkorlig*)
Özb. **gunohkorlik** (*günâhkârlık*) ÖTS, 166
Tkm. **günäkärlik** (*günä:kä:rlik*) TTS, 320; TDS, 509
471. **günehlik ~ günehlig** Far.+T.NL, 424
472. **günehsiz ~ günâhsiz** Far.+T. Günahsız, suçsuz, masum. NL, 424 (*gunähsiz ~ gunohsiz*)

- Özb. **gunohsiz** (*günâhsiz*) ÖTS, 166; ÖTİL, 199
 Tkm. **günäsiz** (*günä:siz*) TTS, 320; TDS, 509
- 433 **güneş** Güneş.NL, 423 (*gunäş*)
 Özb. **quyosh** (*quyâş*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 613 **2.** Güneşin ışığı, aydınlık; güneş düşen yer. **3.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 613
 Tkm. **güneş** (*güneş*) TTS, 220; TDS, 509 **2.** Güneş ışığı. TTS, 220; TDS, 509
- 434 **güng** Far. **1.** Dilsiz, dili tutulmuş. **2.** Sarhoş, mest olmuş. NL, 425 (*gung*)
 Özb. **gung** (*güng*) **1.** ÖTS, 166; ÖTİL, 199
 Tkm. **güñ** (*güñ*) **1.** TTS, 321; TDS, 510
- 435 **güngmekâl** Far.+Ar.NL, 426
- 436 **güñren-** NL, 426
- 437 **gürbüz** Far. NL, 426
- 438 **gürd** Far. NL, 426
- 439 **gürdegâh** Far. NL, 427
- 440 **gürîz** Far. NL, 427
- 441 **gürîzân** Far. Kaçan, kaçıcı. NL, 427 (*gurezon*)
 Tkm. **gürizan** (*güri:za:n*) **2.** Bıkmış, usanmış. KES, 137
- 442 **gürîzgâh** Far. NL, 427
- 443 **gürpekleş-** (?) NL, 427
- 444 **gürûh** Far. **1.** Grup, güruh, kafile. **2.** Topluluk, cemaat. NL, 427 (*guruh*)
 Özb. **guruh** (*guruh*) ÖTS, 166; ÖTİL, 200
 Tkm. **guruh** (*güru:h*) **1., 2.** KES, 137
- 445 **gürûhe** Far. NL, 428
- 446 **gürz** Far. Topuz, gürz. NL, 427 (*gurz*)bk. **gürze** NL; 427 (*gurzä*)
 Özb. **gurzi** (*gürzi*) ÖTS, 166; ÖTİL, 200
 Tkm. **gürzi** (*gürzi*) TDS, 514 ~ **gürz** (*gürz*) KES, 138
- 447 **gürze** Far. **1.** Çok zararlı, benekli yılan. **2.** Topuz, gürz. NL, 427 (*gurzä*) bk. **gürz** NL; 427 (*gurz*)
 Özb. **gurzi** (*gürzi*) **2.** ÖTS, 166; ÖTİL, 200
 Tkm. **gürzi** (*gürzi*) **2.** TDS, 514 ~ **gürz** (*gürz*) **2.** KES, 138
- 448 **güsîl** (?) NL, 428
- 449 **güstâh** Far. Şımarık, küstah, edepsiz, terbiyesiz, düşüncesiz. NL, 428 (*gustox*)
 Özb. **gustoh** (*güstâh*) ÖTS, 166; ÖTİL, 200
 Tkm. **güstah** (*güsta:h*) KES, 138
- 450 **güstâhâne** Far. NL, 428
- 451 **güstâhlık** ~ **güstâhlig** Far.+T. Küstahlık, düşüncesizlik, terbiyesizlik, arsızlık. NL, 428 (*gustoxliq* ~ *gustoxlig*)
 Özb. **gustohlik** (*güstâhlik*) ÖTS, 166; ÖTİL, 200
- 452 **güster** Far. NL, 428
- 453 **güvâ** Far. Tanık, şahit, ispat, delil. NL, 407 (*güvo*) bk. **güvâh** NL, 407 (*güvoh*)
 Özb. **guvoh** (*güvâh*) ÖTS, 167; ÖTİL, 195
 Tkm. **güvä** (*güvä:*) KES, 138; TDS, 514 **2.** Garanti, kefil. TTS, 323
- 454 **güvâh** Far. Tanık, şahit, ispat, delil. NL, 407 (*güvoh*) bk. **güvâ** NL, 407 (*güvo*)
 Özb. **guvoh** (*güvâh*) ÖTS, 167; ÖTİL, 195
 Tkm. **güvä** (*güvä:*) KES, 138; TDS, 514 **2.** Garanti, kefil. TTS, 323
- 455 **güvârâ** Far. NL, 407
- 456 **güzâf** Far. NL, 391

- ⁴³⁷ **güzâr** Far. Geçme, geçiş; geçiş yeri. NL, 408 (*guzor*) bk. **güzer** NL, 407 (*guzâr*); **güzâre** Far. NL, 408
Özb. **guzar** (*güzâr*) 1. Dört yol ağzı, kavşak. 2. Yol, cadde. ÖTS, 167; ÖTİL, 195 3. Nehirde kayıkların geçtiği yer, geçit. ÖTS, 167 4. Mahalle. ÖTS, 167; ÖTİL, 195
Tkm. **güzer** (*güzer*) KES, 139 2. Geçit, geçiş yeri. TTS, 325; TDS, 517
- ⁴³⁸ **güzâre** Far. Geçme, geçiş; geçiş yeri. NL, 408 bk. **güzer** NL, 407 (*guzâr*); **güzâr** Far. NL, 408 (*guzor*)
Özb. **guzar** (*güzâr*) 1. Dört yol ağzı, kavşak. 2. Yol, cadde. ÖTS, 167; ÖTİL, 195 3. Nehirde kayıkların geçtiği yer, geçit. ÖTS, 167 4. Mahalle. ÖTS, 167; ÖTİL, 195
Tkm. **güzer** (*güzer*) KES, 139 2. Geçit, geçiş yeri. TTS, 325; TDS, 517
- ⁴³⁹ **güzârende** Far. NL, 408
- ⁴⁴⁰ **güzâri** Far. NL, 408
- ⁴⁴¹ **güzâriş** Far. NL, 409
- ⁴⁴² **güzer** Far. Geçme, geçiş; geçiş yeri. NL, 407 (*guzâr*) bk. **güzâr** Far. NL, 408 (*guzor*); **güzâre** Far. NL, 408
Özb. **guzar** (*güzâr*) 1. Dört yol ağzı, kavşak. 2. Yol, cadde. ÖTS, 167; ÖTİL, 195 3. Nehirde kayıkların geçtiği yer, geçit. ÖTS, 167 4. Mahalle. ÖTS, 167; ÖTİL, 195
Tkm. **güzer** (*güzer*) KES, 139 2. Geçit, geçiş yeri. TTS, 325; TDS, 517
- ⁴⁴³ **güzergâh** Far. Geçilen yer, yol. NL, 408 (*guzärgoh*)
Özb. **guzargoh** (*güzärgâh*) ÖTİL, 195
Tkm. **güzergâh** (*güzerğä:h*) KES, 139
- ⁴⁴⁴ **güzide** Far. 1. Seçkin, çekici, cazip. 2. Tarihî bir kitabın adı. NL, 408 (*guzidä*)
Tkm. **güzide** (*güzi:de*) 1. KES, 139
- ⁴⁴⁵ **güzîn** Far. Seçkin, seçilmiş, uygun olan, özel. NL, 408 (*guzin*)
Tkm. **güzin** (*güzi:n*) KES, 139
- ⁴⁴⁶ **güzîr** Far. NL, 408

H h

- ⁴⁴⁷ **hâ** Ar. NL-4,
- ⁴⁴⁸ **hab** Ar. NL-3, 364
- ⁴⁴⁹ **hâb** Far. Uyku. NL-3, 403 (*xob*)
Özb. **xob** (*xâb*) ÖTİL-II, 327
Tkm. **hap** (*hap*) KES, 148; TDS, 547 2. Rüya. KES, 148 ~ **hab** (*ha:b*) TDS, 536
- ⁴⁴¹⁰ **hab(b)** Ar. Hap, kolayca yutulabilmesi için toparlak duruma getirilmiş ilaç. NL-4, 123 (*hab(b)*)
Özb. **hab** (*hab*) ÖTİL-II, 669
- ⁴⁴¹¹ **habâb** Ar. NL-4, 195
- ⁴⁴¹² **hâbâlûd** Far. NL-3, 403
- ⁴⁴¹³ **hâbâlûdlık** Far. NL-3, 403
- ⁴⁴¹⁴ **habâşet** Ar. NL-3, 366
- ⁴⁴¹⁵ **habbâz** Ar. NL-3, 365
- ⁴⁴¹⁶ **habbe** Ar. NL-4, 123 (*habbä*)
- ⁴⁴¹⁷ **habbezâ** Ar. NL-4, 123
- ⁴⁴¹⁸ **haber** Ar. Haber, bilgi, malumat. NL-3, 364 (*xabär*)

- Özb. **xabar** (*xabär*) ÖTS, 482; ÖTİL-II, 309
 Tkm. **habar** (*habar*) TTS, 326; TDS, 536 2. Bazı dönemlerdeki yayınların adı. TTS, 326 3. Süreli yayınlarda yayınlanan makale. TTS, 326; KES, 140; TDS, 536 4. Dil bilgisinde yüklem. TTS, 326; TDS, 536
- 4419 **hâberdâr** Ar.+Far. Haberdar, haberli, bilgili. NL-3, 365 (*xabärdor*)
 Özb. **xabardor** (*xabärdâr*) ÖTS, 482; ÖTİL-II, 309
 Tkm. **habardar** (*habarda:r*) TTS, 326; TDS, 537
- 4420 **haberlik** Ar.+T. Haberli, haberdar, bilgili. NL-3, 365 (*xabärliq*)
 Tkm. **habarly** (*habarlı*) TTS, 327; TDS, 537
- 4421 **hâbeşe** Ar. NL-3, 423
- 4422 **Habeş** 1. Habeşistan, Etiyopya. 2. Habeşistanlı, Etiyopyalı. NL-4, 123 (*habäş*)
 Özb. **Habash** (*Habäş*) 2. ÖTS, 168; ÖTİL-II, 669
 Tkm. **Habaş** (*Habaş*) 1., 2., 3. Kara yağız köle. KES, 140 ~ **Hebeş** (*Hebeş*) 1., 2., 3. Kara yağız köle. KES, 157
- 4423 **Habeşî** NL-4, 123
- 4424 **hâbgeh** ~ **hâbgâh** Far. Yatak odası, yatak yeri. NL-3, 403 (*xobgäh* ~ *xobgoh*)
 Özb. **xobgoh** (*xâbgâh*) ÖTİL-II, 327
- 4425 **habîb** Ar. 1. Kıymetli dost. 2. Sevgili, mahbube. NL-4, 123 (*habib*)
 Tkm. **habyp** (*habıp*) 1. KES, 140; TDS, 537 2., 3. Peygamber. KES, 140 4. Bir erkek adı. TDS, 537
- 4426 **habîblig** Ar.+T. NL-4, 123
- 4427 **habibullâh** Ar. NL-4, 124
- 4428 **habîr** Ar. NL-3, 365
- 4429 **habîs** Ar. Temiz olmayan, pis. NL-3, 365 (*xabis*)
 Tkm. **habys** (*habı:s*) KES, 140
- 4430 **habîşşîve** Ar.+Far. NL-3, 365
- 4431 **habl** (?) NL-3, 365
- 4432 **habl** Ar. NL-4, 124
- 4433 **habn** (?) NL-3, 366
- 4434 **habs** Ar. 1. Hapishane, hapis, zindan. 2. Tutuklama, alıkoyma, hapsedme. NL-4, 124 (*habs*)
 Özb. **habs** (*habs*) 1. ÖTS, 168 2. ÖTİL-II, 669
 Tkm. **habys** (*habıs*) KES, 140
- 4435 **habs** Ar. Hapis, tutuklama. NL-4, 174 (*hibs*)
 Özb. **hibs** (*hibs*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 695
- 4436 **habı** Ar. NL-3, 366
- 4437 **hac** Ar. Hac, İslam'ın beş farzından biri olan ibadet. NL-4, 133 (*hac*)
 Özb. **haj** (*hac*) ÖTS, 168; ÖTİL-II, 673
 Tkm. **haç** (*haç*) KES, 142; TDS, 537
- 4438 **hacâlet** Ar. Utanma. NL-3, 391 (*hijolât*)
 Özb. **xicolat** (*xıçâlât*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 322
- 4439 **hacâletzede** Ar.+Far. NL-3, 391
- 4440 **hâcât** Ar. NL-4, 188
- 4441 **haccâmveş** Ar.+Far. NL-4, 134
- 4442 **hâce** Far. NL-3, 404
- 4443 **hacer** Ar. Taş. NL-4, 133 (*hacär*)
 Tkm. **hajar** (*hacar*) KES, 141
- 4444 **hacerkûb** Ar.+Far. NL-4, 133

- ⁴⁴⁵ **hâceserây** Far. NL-3, 405
- ⁴⁴⁶ **hâcet** Ar. **1.** İhtiyaç, zaruret. **2.** Maksat, garez, niyet, istek. NL-4, 187 (*hocät*)
Özb. **hojat** (*hâcät*) **1.** ÖTS, 174; ÖTİL-II, 703
Tkm. **hajat** (*ha:cat*) **1.** TTS, 326; KES, 141; TDS, 538 **2.** TTS, 326; KES, 141
3. Bir kadın adı. TDS, 538
- ⁴⁴⁷ **hâcetmend** Ar. + Far. İhtiyaçlı, muhtaç. NL-4, 188 (*hocätmänd*)
Özb. **hojatmand** (*hâcätmänd*) ÖTİL-II, 703
Tkm. **hacatmend** (*ha:catmend*) **2.** Dilek, istek. KES, 141
- ⁴⁴⁸ **hâcevâr** Far. NL-3, 404
- ⁴⁴⁹ **hâcî** Ar. Hacı, hacca giden kişi. NL-4, 188 (*hoci*)
Özb. **hoji** (*hâcî*) ÖTİL-II, 703
Tkm. **hajy** (*hacî*) TTS, 327; TDS, 538 **2.** Bir erkek adı. TDS, 538
- ⁴⁵⁰ **hâcib** Ar. **1.** Engel, mani, bariyer. **2.** Kapıcı, bekçi. NL-4, 188 (*hocib*)
Özb. **hojib** (*hâcib*) **2.** ÖTİL-II, 703
Tkm. **hajıp** (*ha:cıp*) **2., 2.** Eski Müslüman ülkelerinde veziri azamın görevlerini yerine getiren kişi. **3.** Kaş. KES, 141
- ⁴⁵¹ **hacil** Ar. Utanmış. NL-3, 391 (*hijil*)
Özb. **xijil** (*xıcil*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 322
- ⁴⁵² **hacillik** Ar. + T. Utanma, utanmışlık. NL-3, 391 (*hijillik*)
Özb. **xijillik** (*xıcillik*) ÖTİL-II, 322
- ⁴⁵³ **hacilreng** Ar. + Far. NL-3, 391
- ⁴⁵⁴ **hacle** Ar. NL-4, 134
- ⁴⁵⁵ **haclenişîn** Ar. + Far. NL-4, 134
- ⁴⁵⁶ **haclet** Ar. NL-3, 391
- ⁴⁵⁷ **hacr** Ar. NL-4, 134
- ⁴⁵⁸ **haçır** Katır. NL-3, 388 (*xaçir*)
Özb. **xachir** (*xaçır*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 321
- ⁴⁵⁹ **had** Ar. NL-3, 367
- ⁴⁶⁰ **hâd** Ar. NL-3, 404
- ⁴⁶¹ **had(d)** Ar. **1.** Had, hudut, sınır. **2.** Sayı, hesap. **3.** Hak, hukuk. **4.** Derece, miktar. **5.** Çok, sınırsız. NL-4, 128 (*had(d)*)
Özb. **had** (*had*) **1.** ÖTS, 168; ÖTİL-II, 671 **3., 4.** ÖTİL-II, 671
Tkm. **het** (*het*) **1.** TTS, 345; KES, 161; TDS, 567 **2.** Yürekli, cesaret. TTS, 345
*Özb. **had** (*had*) Matematikte üye, eleman, parça. ÖTS, 168; ÖTİL-II, 671
- ⁴⁶² **hadâ'ik** ~ **hadâyık** Ar. NL-4, 131
- ⁴⁶³ **haddâd** Ar. NL-4, 130
- ⁴⁶⁴ **hâde** Far. Çubuk, değnek, çomak, uzun ağaç. NL-3, 404 (*xodä*)
Özb. **xoda** (*xâdä*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 327
- ⁴⁶⁵ **hadeka** Ar. NL-4, 130
- ⁴⁶⁶ **hadem** Ar. NL-3, 367
- ⁴⁶⁷ **hadeng** Far. **1.** Ok. **2.** Mızrak. NL-3, 367 (*xadang*)
Tkm. **hadañ** (*hadañ*) **1., 2.** Kayın ağacı. KES, 142
- ⁴⁶⁸ **hadengefken** Far. NL-3, 368
- ⁴⁶⁹ **hâdî** Ar. **1.** Doğru yolu gösteren, rehber. **2.** Pir, mürşit. NL-4, 187 (*hodi ~ hodiy*)
Tkm. **hadî** (*ha:di:*) **1.** KES, 142
- ⁴⁷⁰ **hadî** Ar. NL-4, 131
- ⁴⁷¹ **hadîka** Ar. NL-4, 131

4472. **hâdim** Ar. Hizmetçi, hizmet eden, memur, işçi. NL-3, 404 (*xodim*)
Özb. **xodim** (*xâdim*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 328
Tkm. **hadym** (*ha:dım*) KES, 142; TDS, 538
4473. **hâdimlîg** Ar. + T. NL-3, 404
4474. **hâdis** Ar. 1. Söz, kelam. 2. Peygamberin sözü. 3. Hikâye, nakletme. NL-4, 130 (*hadis*)
Özb. **hadis** (*hadis*) 1., 2. ÖTS, 168; ÖTİL-II, 671 3. ÖTİL-II, 671
Tkm. **hadys** (*hadı:s*) 1. KES, 142 2. KES, 142; TDS, 538 3. Taze, yeni. KES, 142
4475. **hâdis** Ar. Ortaya çıkan, yeniden oluşan. NL-4, 187 (*hosis*)
Özb. **hosis** (*hâdis*) ÖTİL-II, 703
4476. **hâdisât** Ar. NL-4, 187
4477. **hâdisê** Ar. Hadise, vaka, olay. NL-4, 187 (*hosisä*)
Özb. **hosisa** (*hâdisä*) ÖTİL-II, 703
Tkm. **hadysa** (*ha:dı:sa*) TTS, 327; TDS, 538
4478. **hâfâ** Ar. NL-3, 388
4479. **hâfaķân** Ar. Afakan, sıkıntı, çarpıntı. NL-3, 388 (*xafaqon*)
Özb. **xafaqon** (*xafaqân*) ÖTİL-II, 321
4480. **hâffâş** Ar. 1. Yarasa. 2. Gece körü, kör. NL-3, 388 (*xaffoş*)
Tkm. **haffaş** (*haffa:ş*) 1. KES, 142
4481. **hâfiz** Ar. 1. Saklayan, himaye eden. 2. Kur'anı ezberden okuyan. 3. Şarkı söyleyen. NL-4, 194 (*hofiz*)
Özb. **hofiz** (*hâfiz*) 3. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 707
Tkm. **hapyz** (*ha:pız*) 1., 2. Saz şairi, ozan. 3. Aklında tutan, ezberleyen. KES, 148 4. Şiir okuyan, ezbere şiir okuyan. TTS, 332; TDS, 548 5. Bir erkek adı. TDS, 548
4482. **hâfıza** Ar. Hafıza, bellek. NL-4, 195 (*hofiza*)
Özb. **hofiza** (*hâfiza*) ÖTİL-II, 707
4483. **hâfî** Ar. NL-3, 388
4484. **hâfif** Ar. 1. Hafif, yeğni. 2. Bir aruz terimi. NL-3, 388 (*xafif*)
Özb. **xafif** (*xafif*) 1. ÖTİL-II, 321
4485. **hâftân** Far. NL-3, 388
4486. **hâh I** Far. Ya, ya da, veya. NL-3, 423 (*xoh*)
Özb. **xoh** (*xâh*) ÖTİL-II, 335
4487. **hâh II** Far. İstek, dilek. NL-3, 423(*xoh*)
Tkm. **hah** (*ha:h*) KES, 142
4488. **hâhân** Far. İsteyen, dileyen. NL-3, 423 (*xohon*)
Tkm. **hahan** (*ha:ha:n*) KES, 143
4489. **hâher** Far. NL-3, 423
4490. **hâherzâde** Far. NL-3, 423
4491. **hâhî** Far. NL-3, 423
4492. **hâhiş** Far. NL-3, 423
4493. **hâhiy** Far. NL-3, 423
4494. **hâ'îf** Ar. NL-3, 405
4495. **hâil ~ hâyil I** Ar. Engel olan, mâni olan. NL-4, 189 (*hoil ~ hoyil*)
Tkm. **hayıl** (*ha:yıl*) KES, 155
4496. **hâil ~ hâyil II** Ar. Dehşetli, korkunç. NL-4, 189 (*hoil ~ hoyil*)
Tkm. **hayıl** (*ha:yıl*) KES, 155

- ⁴⁴⁷ **hâ'in** Ar. Hain, hıyanet eden. NL-3, 405 (*xoin*)
Özb. **xoin** (*xâin*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 328
- ⁴⁴⁸ **hâk** Far. **1.** Toprak, yer. **2.** Kül, toz, köz. **3.** Aşağılanan, hor görülen. NL-3, 405 (*xok*)
Özb. **xok** (*xâk*) **1., 2., 3.** Ölünün külleri. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 328
Tkm. **hâk** (*hâ:k*) **1., 2.** KES, 163
- ⁴⁴⁹ **haq(k)** Ar. **1.** Hakiki, asli. **2.** Hakikat, doğru. **3.** Hisse, pay, ülüş. **4.** Hukuk, yol yordam. **5.** Adaletli, adil. **6.** Hak, paha, ücret. NL-4, 170 (*haq(q)*)
Özb. **haq** (*haq*) **1.** ÖTİL-II, 692 **2.** ÖTS, 170; ÖTİL-II, 692 **3., 4., 5.** ÖTİL-II, 692 **6.** Haklı, doğru. ÖTS, 170 **7.** Allah, Tanrı. ÖTİL-II, 692
Tkm. **hak** (*hak*) **1.** TTS, 327 **2.** TTS, 327; KES, 143; TDS, 538 **3.** TTS, 327; TDS, 538 **5.** TTS, 327; TDS, 538 **6.** TTS, 327; **6.** Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç. TTS, 327; TDS, 538 **7.** Alacak. TTS, 327; TDS, 538 **8.** Allah, Tanrı. TTS, 327; KES, 143; TDS, 538
- ⁴⁵⁰ **hak(k)** Ar. NL-4, 142
- ⁴⁵¹ **hakan** Hakan, kağan, şah. NL-3, 422 (*xoqon*)
Özb. **xoqon** (*xâqân*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 335
Tkm. **hakan** (*ha:ka:n*) KES, 143
- ⁴⁵² **hakanlık ~ hakanlıg** Hakanlık, kağanlık. NL-3, 423 (*xoqonliq ~ xoqonlig*)
Özb. **xoqonlik** (*xâqânlik*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 335
- ⁴⁵³ **haqâret** Ar. Hakaret, aşağılama. NL-4, 173 (*haqorât*)
Özb. **haqorat** (*haqârât*) ÖTS, 171; ÖTİL-II, 693
Tkm. **hykarat** (*hika:rat*) **2.** Serzeniş, sitem. KES, 164
- ⁴⁵⁴ **haqâyıq** Ar. Hakikatler, esaslar. NL-4, 173 (*haqoyiq*)
Tkm. **hakaýyk** (*haka:yık*) KES, 143
- ⁴⁵⁵ **hâkbûslug** Far. +T. NL-3, 406
- ⁴⁵⁶ **hâkdân** Far. NL-3, 406
- ⁴⁵⁷ **hakem** Ar. Hakem. NL-4, 142 (*hakäm*)
Özb. **hakam** (*hakäm*) ÖTS, 168; ÖTİL-II, 678
- ⁴⁵⁸ **hakemlik** Ar. +T. Hakemlik. NL-4, 142 (*hakämliq*)
Özb. **hakamlik** (*hakämlik*) ÖTİL-II, 678
- ⁴⁵⁹ **haqgû(y)** Ar. +Far. Doğru sözlü, doğru söyleyen, dürüst. NL-4, 171 (*haqgo' ~ haqgo'y*)
Özb. **haqgo'y** (*haqqoy*) ÖTİL-II, 692
- ⁴⁶⁰ **hâkî** Ar. NL-4, 189
- ⁴⁶¹ **hâkî I** Far. +Ar. Topraktan olan, aslı toprak olan. NL-3, 406 (*xoki ~ xokiy*)
Özb. **xoki** (*xâki*) ÖTİL-II, 328
Tkm. **hâki** (*hâ:ki:*) KES, 163
- ⁴⁶² **hâkî II** Far. +Ar. NL-3, 406
- ⁴⁶³ **hâkî rehlig** Far. +T. NL-3, 407
- ⁴⁶⁴ **haqîqat** Ar. Hakikat, asıl, doğruluk. NL-4, 172 (*haqiqat*)
Özb. **haqiqat** (*haqiqat*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 692 **2.** Gerçeklik, realite. **3.** ÖTİL-II, 692
Tkm. **hakykat** (*hakı:kat*) **2.** Gerçeklik, realite. TTS, 327; KES, 14; TDS, 540 **3.** Tasavvufta nefsi ıslah etme, olgunlaşma aşamalarının üçüncüsü. KES, 143
- ⁴⁶⁵ **haqîkatbîn** Ar. +Far. NL-4, 172
- ⁴⁶⁶ **haqîkî** Ar. Hakiki, gerçek, doğru. NL-4, 172 (*haqiqiy*)
Özb. **haqiqiy** (*haqiqiy*) ÖTS, 171; ÖTİL-II, 693

- Tkm. hakyky (haki:ki)* TTS, 328; KES, 143; TDS, 540
4517. **hâkîkiye** Ar. NL-4, 172
4518. **hâkim** Ar. Hâkim, hükmeden. NL-4, 190 (*hokim*)
Özb. **hokim** (*hâkim*) ÖTİL-II, 705
4519. **hâkîr** Ar. 1. Hor görülen, küçük, zayıf. 2. Güçsüzleşen, hâlsizleşen. 3. Küçük, değersiz. 4. Alçak gönüllülük, tevazu ifade etmek için ‘ben’ yerine kullanılır. NL-4, 171 (*haqir*)
Özb. **haqir** (*haqir*) 1., 3., 3. Hizmetçi. ÖTS, 171; ÖTİL-II, 692
Tkm. hakyr (haki:r) 1., 3., 4. KES, 143
4520. **hâkister** Far. Kül. NL-3, 406
4521. **hâkisterî** Far.+Ar. NL-3, 406
4522. **hâkîveş** Far. NL-3, 406
4523. **hakkâk** Ar. Kıymetli taşları, madenleri oyup şekil veren usta, hakkâk. NL-4, 143 (*hakkok*)
Özb. **hakkok** (*hakkâk*) ÖTİL-II, 679
4524. **hakke** Ar. NL-4, 143
4525. **hakḳullâh** Ar. NL-4, 173
4526. **hakḳunnâs** Ar. NL-4, 173
4527. **hâklîg** Far.+T. NL-3, 407
4528. **haknâşînâs** Ar.+Far. NL-4, 173
4529. **hâknişîn** Far. NL-3, 407
4530. **hâkpeyvend** Far. NL-3, 407
4531. **hâkreḥ ~ hâkîreh ~ hâkrâh ~ hâkî râh** Far. NL-3, 407
4532. **hâkrûb** Far. NL-3, 407
4533. **hâksâr** Far. 1. Alçak yer, taban. 2. Hor, horlanan, hor görülen. NL-3, 407(*xoksor*)
Tkm. hâkisar (hâ:kisa:r) KES, 163
4534. **hâksârlik ~ hâksârlîg** Far.+T. NL-3, 408
4535. **hâksûd** Far. NL-3, 408
4536. **hakşînâs** Ar.+Far. NL-4, 173
4537. **hakşînâşlîg** Ar.+Far.+T. NL-4, 173
4538. **hâkveş** Far. NL-3, 406
4539. **hâkveşlîg** Far. NL-3, 406
4540. **hâl** Ar. 1. Hâl, durum, vaziyet, şartlar. 2. Mahiyet, nitelik, hususiyet; anlam, mana. 3. An, vakit. 4. İrade. 5. Bilinç, şuur. NL-4, 190 (*hol*)
Özb. **hol** (*hâl*) 1. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 705 5. ÖTİL-II, 705 3. Yer, yer niteleyici. ÖTS, 174 4. Gramerde işin yeri, zamanı, amacı ve nasıl yapıldığını bildiren söz. ÖTİL-II, 705
Tkm. hal (ha:l) 1. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540 2. Belirteç, zarf. TTS, 328 3. Rüya, düş. 4. Tasavvufta çabuk meydana gelen ve yine çabuk yok olan Allah’ın merhameti. KES, 143 5. Dil bilimde hâl ekleri. 6. Zenginlik, varlık. TDS, 540
4541. **hâl** Far. 1. Ben, doğum izi. 2. Gözdeki ak. NL-3, 408 (*xol*)
Özb. **xol** (*xâl*) 1. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 328 2. *mec.* Bir şeyin en güzel, en çekici yeri, letafet, güzellik. ÖTİL-II, 328
Tkm. hal (ha:l) 1. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540
4542. **hal I** Ar. 1. Karıştırma, karma, birleştirme. 2. Eritme. NL-4, 143 (*hal*)
Özb. **hal** (*hal*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 679

- *Özb. **hal** (*hal*) Metal boyası, yaldız. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 679
- *Tkm. **hal** (*hal*) 1. Hal, durum. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540 2. Belirteç. TTS, 328; TDS, 540 3. Zenginlik, varlık. TDS, 540 4. Rüya, düş. 5. Tasavvufta çabuk meydana gelen ve yine çabuk yok olan Allah'ın merhameti. KES, 143
- *Tkm. **hal** (*hal*) İnsanın vücudunda oluşan siyah renkli ben. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540
- 464 **hal II** Ar. Karışık bir sorunun içinden çıkma, sonuca varma, çözme, halletme. NL-4, 143 (*hal*)
- Özb. **hal** (*hal*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 679
- Tkm. **hal** (*hal*) KES, 144 ~ **hel** (*hel*) KES, 158
- *Özb. **hal** (*hal*) Metal boyası, yaldız. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 679
- *Tkm. **hal** (*hal*) 1. Hal, durum. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540 2. Belirteç. TTS, 328; TDS, 540 3. Zenginlik, varlık. TDS, 540 4. Rüya, düş. 5. Tasavvufta çabuk meydana gelen ve yine çabuk yok olan Allah'ın merhameti. KES, 143
- *Tkm. **hal** (*hal*) İnsanın vücudunda oluşan siyah renkli ben. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540
- 464 **hâlâ** Ar. 1. Hâlâ, şu anda, şimdi. 2. Şimdiye karda, şimdiye değin, henüz. NL-4, 191 (*holo*)
- Tkm. **hala** (*ha:la:*) 1. KES, 144; TDS, 540
- 465 **halâ** Ar. NL-3, 374
- 466 **hala** Ar. Teyze, annenin kız kardeşi. NL-3, 408 (*xolä*)
- Özb. **xola** (*xäla*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 328 2. Yaşı büyük kadınlar için kullanılan bir hitap sözü. ÖTİL-II, 328
- Tkm. **hala** (*ha:la*) KES, 144
- 467 **Halac** Far. NL-3, 373
- 468 **halâfet** Ar. NL-3, 375
- 469 **halâş** Ar. 1. Kurtuluş, serbest kalma, özgürlük. 2. Özgür, bağımsız, serbest. NL-3, 375(*xalos*)
- Özb. **xalos** (*xaläs*) 1. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 313
- Tkm. **halas** (*hala:s*) 1. KES, 144 2. TTS, 329; TDS, 541
- 470 **halâslık** Ar.+T. NL-3, 375
- 471 **hâlât** Ar. NL-4, 191
- 472 **halâve** Ar. Helva, tatlı. NL-4, 144 (*halovä*)
- Özb. **holva** (*hålvä*) ÖTS, 174; ÖTİL-II, 706
- 473 **halâvet** Ar. 1. Keyif, zevk. 2. Tatlılık, hoşluk, hoşnutluk. NL-4, 144 (*halovät*)
- Özb. **halovat** (*halävät*) 2. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 680
- Tkm. **halawat** (*hala:vät*) 1. KES, 144 2. KES, 144; TDS, 541
- 474 **halâyık** Ar. 1. Yaratılan şeyler, Tanrı'nın yarattıkları. 2. İnsanlar, halk. 3. Topluluk, grup. NL-3, 375 (*xaloyiq*)
- Özb. **xaloyiq** (*xalâyıq*) 2. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 313 3. ÖTS, 482
- Tkm. **halaýyk** (*hala:yık*) 2. KES, 144; TDS, 541 2. Kadın köle, cariye. TTS, 329
- 475 **hâlazâde** Ar.+Far. NL-3, 408
- 476 **hâldâr** Far. Benli, benekli, lekeli. NL-3, 408 (*xoldor*)
- Özb. **xoldor** (*xäldâr*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 329 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 329
- 477 **hale** (?) NL-3, 373

- ⁴⁵⁸ **hâle** Ar. Ay ve güneş etrafındaki ışık halkası. NL-4, 190 (*holä*)
Tkm. **hala** (*ha:la*) KES, 144
- ⁴⁵⁹ **halef** Ar. 1. Peşinden gelen. 2. Evlat. NL-3, 373 (*xaläf*)
Özb. **xalaf** (*xaläf*) ÖTİL-II, 313
- ⁴⁶⁰ **halefzâd** Ar.+Far. NL-3, 374
- ⁴⁶¹ **halel** Ar. 1. Noksan, ayıp, kusur. 2. Afet, zarar. NL-3, 373 (*xalal*)
Özb. **xalal** (*xalal*) Engel, mani. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 313
Tkm. **halal** (*halal*) 3. Boşluk, açıklık, çatlak, yarık. KES, 144
- ⁴⁶² **halellik** Ar.+T. NL-3, 373
- ⁴⁶³ **hâlet** Ar. 1. Durum, vaziyet, şartlar, koşul. 2. Zaman, vakit, an. 3. Görünüş. 4. Ortaya çıkan olay. NL-4, 191 (*holät*)
Özb. **holat** (*hâlät*) 1. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 705 3., 3. Güç kuvvet, derman, kudret. ÖTİL-II, 705
Tkm. **halat** (*ha:lat*) 1., 2. TDS, 541 3. Dinsel anlayışa göre kudret, olağanüstü güç. TTS, 329; TDS, 541
- ⁴⁶⁴ **hâletlîg** Ar.+T. NL-4, 191
- ⁴⁶⁵ **halhâl** Ar. NL-3, 375
- ⁴⁶⁶ **hâlî** Ar. 1. Boş, içinde bir şey olmayan. 2. Kimsesiz yer, تنها. NL-3, 409 (*xoli ~ xoliy*)
Özb. **xoli** (*xâli*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 329
Tkm. **haly** (*ha:lî:*) KES, 144
- ⁴⁶⁷ **hâlidât** Ar. NL-3, 409
- ⁴⁶⁸ **halîfe** Ar. 1. Padişah, halife. 2. Peşinden gelen, varis. NL-3, 374 (*xalifä*)
Özb. **xalifa** (*xalifä*) 1. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 313
Tkm. **halypa** (*hal:pa*) 1. KES, 145 2. Öğrenciye sanat öğreten usta, öğretmen. TTS, 329; KES, 145; TDS, 544 3. ‘Arkadaş, yoldaş’ anlamında kullanılan hitap sözü. TTS, 329; TDS, 544
- ⁴⁶⁹ **halîk** Ar. Gelişmiş, hoş biçimli, çekici. NL-3, 374
- ⁴⁷⁰ **hâlîk** Ar. Yaratan, yaratıcı. NL-3, 409 (*xoliq*)
Özb. **xoliq** (*xâliq*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 329
Tkm. **halyk** (*ha:lîk*) KES, 144; TDS, 543 2. Bir erkek adı. TDS, 543
- ⁴⁷¹ **halîl** Ar. 1. Dost, yar. 2. İbrahim Peygamber’in lakabı. NL-3, 374 (*xalil*)
Tkm. **halyl** (*halîl*) KES, 145
- ⁴⁷² **halîlâsâ** Ar.+Far. Halil gibi. NL-3, 374 (*xaliloso*)
Tkm. **halylasa** (*halî:la:sa:*) KES, 145
- ⁴⁷³ **hâlîlîg** Ar.+T. NL-3, 409
- ⁴⁷⁴ **halîlullâh** Ar. İbrahim Peygamber’in lakabı. NL-3, 374 (*xalilulloh*)
Tkm. **halylylla** (*halî:hlla:*) KES, 145
- ⁴⁷⁵ **halîm** Ar. 1. Yumuşak huylu, mülayim. 2. Buğday unu ve etle hazırlanan bir yiyecek. NL-4, 144 (*halim*)
Özb. **halim** (*halim*) 3. *mec.* Sert olmayan, yumuşak. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 680 4. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 680
- ⁴⁷⁶ **hâlîş** Ar. 1. Samimi, içten. 2. Yegâne, tek. 3. Temiz, saf. 4. Karışmamış, katışksız. NL-3, 409 (*xolis*)
Özb. **xolis** (*xâlis*) 1. ÖTİL-II, 329 2. Tarafsız, nesnel, objektif. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 329 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 329
Tkm. **halys** (*ha:lis*) 3. TTS, 329; KES, 145; TDS, 544 4. TTS, 329 3. Bütünüyle, tamamıyla. TTS, 329; TDS, 544

457. **hâliyâ** Ar. Şu anda, hazırda, hâlihazırda. NL-4, 191 (*holiyo*)
Tkm. **halyýa** (*ha:l:ya:*) KES, 145
458. **halk** Ar. 1. Halk, insanlar. 2. Yaratma, vücuda getirme. NL-3, 375(*xalq*)
Özb. **xalq** (*xalq*) 1. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 314
Tkm. **halk** (*halk*) 1., 2. Millet. TTS, 329; KES, 145; TDS, 541
459. **halka** Ar. 1. Düğüm, ilmek. 2. Kapı halkası. 3. Daire, çember. 4. Zincir. NL-4, 145 (*halqa*)
Özb. **halqa** (*halqa*) 3., 2. Halka şeklindeki bilezik, yüzük, küpe. 3. *mec.* Kuşatma, çembere alma. 4. *mec.* Kişilerin belli bir amaçla bir araya gelerek oluşturduğu grup, topluluk. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 681 5. *mec.* Bir bütünlüğü teşkil eden bölümlerden biri. ÖTİL-II, 681
Tkm. **halka** (*halka*) 1. 3. TTS, 330; TDS, 542 4. TTS, 330; KES, 145 4. Çember biçiminde dizilmiş topluluk. 5. Bir hayvan hastalığı. TTS, 330; TDS, 542 6. Küpe. TDS, 542
460. **halkavâr** Ar.+Far. NL-4, 146
461. **hallâc** Ar. NL-4, 144
462. **hallâk** Ar. Yaratıcı, Huda. NL-3, 374 (*xalloq*)
Özb. **xalloq** (*xallâq*) ÖTİL-II, 313
Tkm. **hallak** (*halla:k*) KES, 145
463. **hallâl** Ar. NL-4, 144
464. **halledé** Ar. NL-3, 374
465. **hâllık** Ar.+T. NL-4, 191
466. **halûl** (?) NL-3, 375
467. **halvet** Ar. 1. Boş yer, kimsesiz yer. 2. Özel oda. 3. Yalnızlık, tenhalık. 4. İbadet edilen boş yer. NL-3, 393 (*xilvât*)
Özb. **xilvat** (*xilvât*) 3. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 324
468. **halvetgâh** Ar.+Far. Boş yer, kimsesiz yer. NL-3, 394 (*xilvâtgo*)
Özb. **xilvatgoh** (*xilvâtgâh*) ÖTİL-II, 324
469. **halvetgirây** Ar.+Far. NL-3, 394
470. **halvetgüzîn** Ar.+Far. NL-3, 394
471. **halvetîhâne** Ar.+Far. NL-3, 394
472. **halvetnişîn** Ar.+Far. NL-3, 394
473. **halvetnümâ** Ar.+Far. NL-3, 394
474. **halvetserây** Ar.+Far. NL-3, 394
475. **halviyât** (?) NL-4, 143
476. **hâm** Far. 1. Ham, olgunlaşmamış, pişmemiş, pişmemiş. 2. Tecrübesiz. 3. Beyhude, yersiz, boş. 4. İşlenmemiş, işlem görmemiş. NL-3, 410 (*xom*)
Özb. **xom** (*xâm*) 1. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 330 2., 3., 4. ÖTİL-II, 330
Tkm. **ham** (*ha:m*) 1., 3. KES, 145
477. **ham** Far. Eğilmiş, bükülmüş, eğik. NL-3, 376 (*xam*)
Özb. **xam** (*xam*) ÖTS, 482; ÖTİL-II, 315
Tkm. **ham** (*ham*) KES, 145
478. **hamâkat** Ar. Ahmaklık. NL-4, 154 (*hamoqat*)
Özb. **hamoqat** (*hamâqat*) ÖTİL-II, 684
479. **hamâme** Ar. NL-4, 153
480. **hamâyil** Ar. 1. Boyuna asılıp taşınan şey, hamaylı. 2. Boyuna asılan şeyin bağı. 3. Kılıç veya kitap cildinin bağı. NL-4, 153 (*hamoyil*)
Tkm. **hemaýyl** (*hema:yıl*) KES, 159

431. **ḥamd** *Far.* 1. Övgü, mehdiye, sena. 2. Şükür, teşekkür. NL-4, 147 (*hamd*)
Özb. **hamd** (*hamd*) 1. ÖTİL-II, 682
Tkm. **hamt** (*hamt*) 1. KES, 146
432. **ḥâme** *Far.* 1. Kalem. 2. Yazı, eser. NL-3, 410 (*xomä*)
Özb. **xoma** (*xâmä*) 1. ÖTİL-II, 330
Tkm. **hama** (*ha:ma*) 1., 2. Sütün yağlı kısmı, çiğ kaymak. 3. İpek kozası. KES, 146
433. **ḥamel** *Ar.* 1. Güneş yılı hesabında birinci ayın adı (Mart ayı). 2. Koyun. NL-4, 147 (*hamäl*)
Özb. **hamal** (*hamäl*) 1., 2. Astronomide Koç burcu. ÖTİL-II, 682
Tkm. **hamal** (*hama:l*) 2. Astronomide Koç burcu. TTS, 331
434. **ḥâmezen** *Far.* NL-3, 411
435. **ḥâmî** *Ar.* 1. Hami, himaye eden, koruyucu. 2. Padişah, hâkim. NL-4, 192 (*homiy*)
Özb. **homiy** (*hâmiy*) 1. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 706
436. **ḥamîde** *Ar.* Güzel, iyi, hoş. NL-4, 150 (*hamidä*)
Tkm. **hamyda** (*hami:da*) KES, 146
437. **ḥamîde** *Far.* Eğik, eğilmiş. NL-3, 376(*xamidä*)
Tkm. **hamyda** (*hami:da*) KES, 146
438. **ḥamidûn** *Ar.* NL-4, 150
439. **ḥâmil** *Ar.* NL-4, 192
440. **ḥâmile** *Ar.* 1. Hamile, gebe. 2. Anne karnındaki bebek. NL-4, 192 (*homilä*)
Özb. **homila** (*hâmilä*) 2. ÖTİL-II, 706
Tkm. **hamyla** (*ha:mı:la*) 1. KES, 146; TDS, 545
441. **ḥamîm** *Ar.* NL-4, 150
442. **ḥamîmvâr** *Ar. + Far.* NL-4, 150
443. **ḥamîr** *Ar.* 1. Hamur. 2. Maya. NL-3, 376(*xamir*)
Özb. **xamir** (*xamir*) 1. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 315
Tkm. **hamyr** (*hami:r*) 1. TTS, 331; TDS, 545
444. **ḥâmise** *Ar.* Beşinci. NL-3, 411
445. **ḥamiyet** *Ar.* Ar, namusu saklayan ve onu himaye eden. NL-4, 150 (*hamiyät*)
Özb. **hamiyat** (*hamiyät*) ÖTİL-II, 683
Tkm. **hamiyyet** (*hami:yet*) KES, 146
446. **ḥamḵâ** *Ar.* NL-4, 158
447. **ḥâmkâr** *Far.* NL-3, 411
448. **ḥaml I** *Ar.* NL-4, 151
449. **ḥaml II** *Ar.* 1. Taşıma, yüklenme. 2. Anne karnındaki çocuk. NL-4, 151 (*haml*)
Özb. **haml** (*haml*) Gebelik, hamilelik. ÖTİL-II, 683
450. **ḥamle** *Ar.* Hamle, hücum, atak. NL-4, 151 (*hamlä*)
Özb. **hamla** (*hamlä*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 683
451. **ḥamleḡ** *Ar. + T.* NL-4, 151
452. **ḥâmlık** *Far. + T.* Hamlık. NL-3, 411 (*xomliq*)
Özb. **xomlik** (*xâmlik*) ÖTİL-II, 330
453. **ḥamlık** *Far. + T.* NL-3, 376
454. **ḥammâl** *Ar.* Hamal, yük taşıyıcı. NL-4, 151 (*hammol*)
Özb. **hammol** (*hammâl*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
Tkm. **hammal** (*hamma:l*) TTS, 331; TDS, 544
455. **ḥammâlveşlik** *Ar. + Far. + T.* NL-4, 152

- ⁴⁶³ **ḥammâm** Ar. Hamam, banyo. NL-4, 152 (*hamom*)
Özb. **hammom** (*hammâm*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
Tkm. **hammam** (*hama:m*) TTS, 331; TDS, 545
- ⁴⁶⁷ **ḥammâr** Ar. NL-3, 376
- ⁴⁶⁸ **ḥammârlıg** Ar.+T. NL-3, 377
- ⁴⁶⁹ **ḥamr** Ar. Şarap, mey. NL-3, 377
Tkm. **hamr** (*hamr*) KES, 146
- ⁴⁷⁰ **ḥamrâ** Ar. NL-4, 155
- ⁴⁷¹ **ḥamse** Ar. 1. Beş, beşlik. 2. Nevâyî'nin beş destandan oluşan eseri. NL-3, 377 (*xamsa*)
Özb. **xamsa** (*xamsä*) ÖTİL-II, 315
Tkm. **hamsa** (*hamsa*) 1., 2. Bir şair tarafından yazılan beş mesneviden oluşan eserleri içine alan kitap. KES, 146; TDS, 545
- ⁴⁷² **ḥamsesenc** Ar.+Far. NL-3, 377
- ⁴⁷³ **ḥamseteyn** Ar. NL-3, 377
- ⁴⁷⁴ **ḥâmsûz** Far. Ham, iyi pişmeyen. NL-3, 411 (*xomso'z*)
Özb. **xomso'z** (*xâmsoz*) ÖTİL-II, 330
- ⁴⁷⁵ **ḥamsülmübârek** Ar. NL-3, 377
- ⁴⁷⁶ **ḥâmṭab'** Far.+Ar. NL-3, 411
- ⁴⁷⁷ **ḥâmṭama'** Far.+Ar. Boş isteğe sahip olan, boşuna umut eden. NL-3, 411 (*xomṭama'*)
Özb. **xomṭama** (*xâmṭama*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 330
Tkm. **hamṭamag** (*ha:mtama'*) KES, 146
- ⁴⁷⁸ **ḥamûl** Ar. NL-3, 377
- ⁴⁷⁹ **ḥamûl** Ar. NL-4, 157
- ⁴⁸⁰ **ḥamûl** Ar. NL-4, 202
- ⁴⁸¹ **ḥâmûn** Far. NL-4, 157
- ⁴⁸² **ḥâmûn** Far. NL-4, 192
- ⁴⁸³ **ḥâmuş** Far. 1. Sessiz, sakin. 2. Örtülü, kapalı, yumulmuş. NL-3, 411 (*xomuş*)
Özb. **xomush** (*xâmuş*) 1. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 331 2. ÖTİL-II, 331 3. Üzgün, hüznü. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 331
Tkm. **hamuş** (*ha:mu:ş*) 1., 2. Sönük, sönen. KES, 146
- ⁴⁸⁴ **ḥamûş** Far. Sessiz, susup duran. NL-3, 377 (*xamuş*)
Tkm. **hamuş** (*ha:mu:ş*) 2. Sönük, sönen. KES, 146
- ⁴⁸⁵ **ḥâmuşluk** ~ **ḥâmuşlug** Far.+T. Sessizlik, sükût. NL-3, 411 (*xomuşluq* ~ *xomuşlug'*)
Özb. **xomushlik** (*xâmuşlik*) ÖTİL-II, 331
- ⁴⁸⁶ **ḥamûşluk** Far.+T. NL-3, 377
- ⁴⁸⁷ **ḥân** Far. 1. Sofra. 2. Rızık, yiyecek, ekmek. 3. Gezegen. NL-3, 411 (*xon*)
Tkm. **han** (*ha:n*) 1. KES, 147
- ⁴⁸⁸ **ḥan** Han, padişah. NL-3, 412 (*xon*)
Özb. **xon** (*xân*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 331
Tkm. **han** (*ha:n*) TTS, 331; TDS, 546 2. Bir erkek adı. TDS, 546
- ⁴⁸⁹ **hanâ** NL-4, 159
- ⁴⁹⁰ **ḥanc** (?) NL-3, 378
- ⁴⁹¹ **ḥancer** Ar. Hançer. NL-3, 378 (*xanjär*)
Özb. **xanjar** (*xancär*) ÖTS, 482; ÖTİL-II, 315
Tkm. **hanjar** (*hanca:r*) TTS, 332; TDS, 546 2. Bir erkek adı. TDS, 546

- ⁴⁶² **hand** Far. NL-3, 377
- ⁴⁶³ **handak** Ar. Hendek, çukur. NL-3, 378 (*xandaq*)
Özb. **xandaq** (*xandaq*) ÖTİL-II, 315
Tkm. **handak** (*handak*) KES, 147
- ⁴⁶⁴ **handân** Far. 1. Hoşluk veren, şad eden, memnun eden. 2. Alay eden, eğlenen. NL-3, 378 (*xandon*)
Özb. **xandon** (*xandân*) Gülen, güler yüzlü. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 315
Tkm. **handan** (*handa:n*) Gülen, gülen yüzlü, mutlu. KES, 147
- ⁴⁶⁵ **handânlig** Far. +T. NL-3, 378
- ⁴⁶⁶ **hande** Far. Hande, gülüş, tebessüm. NL-3, 378 (*xanda*)
Özb. **xanda** (*xandä*) ÖTİL-II, 315
Tkm. **handa** (*handa*) KES, 147
- ⁴⁶⁷ **handenâk** Far. NL-3, 378
- ⁴⁶⁸ **hâne** Far. Hane, ev. NL-3, 412 (*xonä*)
Özb. **xona** (*xânä*) ÖTİL-II, 331 2. Oda. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 331 3. Matematikte sayıların birlik, onluk, yüzlük olduğunu gösteren yer. ÖTİL-II, 331
Tkm. **hana** (*ha:na*) TTS, 331; KES, 147; TDS, 546 2. Göz evi, göz çukuru. 3. Pamuk kozasının bir parçası. TTS, 331; TDS, 546
- ⁴⁶⁹ **hâneberendâz** Far. NL-3, 412
- ⁴⁷⁰ **hânedân** Far. 1. Aile, sülale. 2. Ev, ev geçimi, ev eşyaları, eve ait her şey. 3. Avlu, açıklık. NL-3, 413 (*xonâdon*)
Özb. **xonadon** (*xânädân*) 1., 2. ÖTS, 486; ÖTİL-II, 331
Tkm. **hanadan** (*ha:nadan*) 1. KES, 147
- ⁴⁷¹ **hânegûr** Far. NL-3, 413
- ⁴⁷² **hânekeh** ~ **hânekâ(h)** Far. Mescit, sofuların ibadet yeri. NL-3, 413 (*xonäqäh* ~ *xonäqo* ~ *xonäqoh*)
Tkm. **hanykah** (*ha:nika:h*) KES, 147 ~ **hanaka** (*hanaka*) TDS, 546
- ⁴⁷³ **hânende** Far. Şarkıcı, türkücü. NL-3, 413 (*xonändä*)
Özb. **xonanda** (*xânändä*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 332
Tkm. **hananda** (*ha:nanda*) KES, 147
- ⁴⁷⁴ **hânendelig** Far. +T. NL-3, 413
- ⁴⁷⁵ **hâneperdâz** Far. NL-3, 413
- ⁴⁷⁶ **hânesiyâh** Far. NL-3, 413
- ⁴⁷⁷ **hânesûz** Far. NL-3, 413
- ⁴⁷⁸ **hânevîrân** Far. Yıkılmış, harabe. NL-3, 412 (*xonavayron*)
Özb. **xonavayron** (*xânäväyrân*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 331
- ⁴⁷⁹ **hângüster** Far. NL-3, 413
- ⁴⁸⁰ **hanım** Hanım, hanımefendi. NL-3, 413 (*xonim*)
Özb. **xonim** (*xânım*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 332
Tkm. **hanyim** (*ha:num*) TTS, 332; TDS, 547
- ⁴⁸¹ **hânlık** ~ **hânlıg** Hanlık, şahlık. NL-3, 413 (*xonliq* ~ *xonlig*)
Özb. **xonlik** (*xânlık*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 332
- ⁴⁸² **hânsâlâr** Far. NL-3, 414
- ⁴⁸³ **hânumân** Far. Ev bark, ev eşyaları. NL-3, 414 (*xonumon*)
Özb. **xonumon** (*xânumân*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 332
Tkm. **hanyman** (*ha:nima:n*) TTS, 332; KES, 147; TDS, 547
- ⁴⁸⁴ **hânumânsûz** Far. Varı yoğun yakan, her şeyi yok eden. NL-3, 414 (*xonumonso* 'z)

- Tkm. hanymansuz* (*ha:nıma:nsu:z*) KES, 147
- 455 **hânvádê** *Far.* NL-3, 412
- 456 **hanzal** *Ar.* NL-4, 159
- 457 **har-** ~ **harı-** Yorulmak, bitkin düşmek. NL-4, 193 (*hor-* ~ *hori-*)
Tkm. har- (*har-*) KES, 149
- 458 **har** *Far.* Eşek. NL-3, 379 (*xar*)
Özb. xar (*xar*) ÖTİL-II, 316
Tkm. har (*har*) TTS, 333; KES, 148; TDS, 548
- 459 **hâr I** *Far.* 1. Diken. 2. Dert, elem. NL-3, 414 (*xor*)
Tkm. har (*ha:r*) 1. TTS, 333; KES, 148; TDS, 548
- 460 **hâr II** *Far.* Hor, hor görülen. NL-3, 414 (*xor*)
Özb. xor (*xâr*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 333
Tkm. har (*ha:r*) TTS, 332; KES, 148
- 461 **hâr(r)** *Ar.* Sıcak, yakıcı, hararet. NL-4, 193 (*hor* ~ *horr*)
Tkm. har (*ha:r*) KES, 148
**Tkm. har* (*har*) Eşek. TTS, 333; KES, 148; TDS, 548
**Tkm. har* (*har*) Aşağı, değersiz, önemsiz, hor. TTS, 332; KES, 148; TDS, 548
2. Güçsüz, kuvvetsiz. KES, 148
**Tkm. har* (*har*) Diken. TTS, 333; KES, 148; TDS, 548
- 462 **hârâ I** *Far.* 1. Taş, granit. 2. Sağlam. 3. Merhametsiz, şefkatsiz. NL-3, 417(*xoro*)
Tkm. hara (*ha:ra:*) 1. KES, 148
- 463 **hârâ II** *Far.* NL-3, 417
- 464 **harâb** *Ar.* 1. Viran, harap, yıkılmış. 2. Harabe, virane olan yer. 3. Kötü durumda kalan, azap çeken, elemli, sıkıntılı. 4. Hasta. NL-3, 380 (*xarob*)
Özb. xarob (*xarâb*) 1. ÖTS, 482; ÖTİL-II, 317 3., 4. ÖTİL-II, 317
Tkm. harap (*harap*) 1. KES, 148; TDS, 549 2. TTS, 333
- 465 **harâbâbâd** *Ar.* NL-3, 381
- 466 **harâbât** *Ar.* 1. Harap yer, virane. 2. Meyhane. NL-3, 381 (*xarobot*)
Özb. xarobot (*xarâbât*) ÖTİL-II, 317
Tkm. harabat (*hara:bat*) 2., 2. Tasavvufta insaniyet sıfatının bozulması; insan bedeninin fani olması. KES, 148
- 467 **harâbâtî** *Ar.* NL-3, 381
- 468 **harâbe** *Ar.* Harabe, virane. NL-3, 381(*xarobä*)
Özb. xaroba (*xarâbä*) ÖTS, 482; ÖTİL-II, 317
Tkm. haraba (*hara:ba*) TTS, 333; TDS, 548
- 469 **harâbî** *Ar.* NL-3, 381
- 470 **harâblık** ~ **harâblıg** *Ar.+T.* Viranelik, haraplık. NL-3, 381 (*xarobliq* ~ *xaroblig*)
Özb. xaroblik (*xarâblık*) ÖTİL-II, 317
Tkm. harabalyk (*hara:balık*) TTS, 334; TDS, 548
- 471 **hârâfigen** *Far.* NL-3, 417
- 472 **hârâken** *Far.* NL-3, 417
- 473 **hârâkûb** *Far.* NL-3, 417
- 474 **harâm** *Ar.* Haram, dinen yapılması men edilen şey. NL-4, 163 (*harom*)
Özb. harom (*harâm*) ÖTS, 171; ÖTİL-II, 688 2. Cinsel ilişkiden sonra gusül abdesti almayan. 3. Pis, murdar, kirli. 4. *mec.* Başkalarını aldatmaya yönelik sahte, asılsız şeyler. ÖTİL-II, 688

- Tkm. haram* (*hara:m*) TTS, 333; KES, 148; TDS, 548 **2. mec.** Kanuni olmayan, doğru olmayan. **3. mec.** Pis, murdar. TTS, 333; TDS, 548
- 465 **ḥarāmî** Ar. Harami, hırsız, soyguncu, yol kesen. NL-4, 164 (*haromi*)
Tkm. haramy (*hara:mi:*) **2.** Yasak, haram işlerle uğraşan. TTS, 333
- 466 **ḥarâmnemeklik** Ar.+Far.+T. NL-4, 164
- 467 **ḥarânzâde** Ar.+Far. Evlilik dışı çocuk, gayrimeşru çocuk. NL-4, 164 (*haromzodä*)
Özb. haromzoda (*harânzâdä*) ÖTS, 171; ÖTİL-II, 688
Tkm. haramzada (*hara:mza:da*) TTS, 333; TDS, 549
- 468 **ḥârâneverd** Far. NL-3, 417
- 469 **ḥarâret** Ar. **1.** Sıcaklık. **2.** Vücut ısısı, ateş. **3.** Susamışlık, susuzluk. **4.** Aşk, muhabbet; dert, elem. NL-4, 164 (*harorät*)
Özb. harorat (*harârät*) **1., 2.** ÖTS, 171; ÖTİL-II, 689 **3. mec.** Ruhi coşkunluk. ÖTİL-II, 689
- 470 **ḥarâretâmîz** Ar.+Far. NL-4, 164
- 471 **ḥarâretfezây** Ar.+Far. NL-4, 165
- 472 **ḥarâretpezîr** Ar.+Far. NL-4, 165
- 473 **ḥârâşikâf** Far. NL-3, 417
- 474 **ḥârâşiken** Far. NL-3, 417
- 475 **ḥârâtürâş** Far. NL-3, 417
- 476 **ḥârâveş** Far. NL-3, 417
- 477 **ḥarb** (?) NL-3, 379
- 478 **ḥarb** Ar. Savaş, cenk, harp. NL-4, 160 (*harb*)
Özb. harb (*harb*) ÖTS, 171; ÖTİL-II, 687
Tkm. harp (*harp*) KES, 150
- 479 **ḥarbe** Ar. Mızrak, kargı. NL-4, 161 (*harbä*)
Özb. harba (*harbä*) ÖTİL-II, 687
Tkm. harba (*harba*) **1.** Silah. **2.** Savaş. KES, 149
- 470 **ḥârbest** Far. NL-3, 416
- 471 **ḥarc** Ar. **1.** Harcama, gider. **2.** Harcanan para, masraf. NL-3, 379 (*xarj*)
Özb. xarj (*xarc*) **1.** ÖTS, 482 **2.** ÖTİL-II, 316
Tkm. harç (*harç*) **1.** TTS, 334; KES, 149 **2.** KES, 149; TDS, 550 **3.** Vergi. KES, 149
- 472 **ḥarçeng** Far. **1.** Dikenli istakoz. **2.** Yengeç. NL-3, 383 (*xarçäng*)
Tkm. harçen (*harçen*) **1.** TDS, 550 **2.** KES, 149
- 473 **ḥâre** Far. Taş, granit. NL-3, 415 (*xorä*)
Tkm. hara (*ha:ra:*) KES, 148
- 474 **ḥârebûr** (?) NL-3, 415
- 475 **ḥâreendâz** Far. NL-3, 415
- 476 **ḥârefken** Far. NL-3, 415
- 477 **ḥârefşân** Far. NL-3, 416
- 478 **ḥarekât** Ar. NL-4, 160
- 479 **ḥârekâv** (?) NL-3, 415
- 470 **hareket** Ar. **1.** Hareket, devinim, kımıldanma. **2.** Hareke, Arap yazısında harfin altına, üstüne konan işaretler. NL-4, 159 (*haräkät*)
Özb. harakat (*haräkät*) **1.** ÖTS, 171; ÖTİL-II, 686 **2.** Bir işe girişme, kalkışma, çabalama, gayret. **3.** Maddi dünyanın sürekli gelişim ve değişim

- süreci. **4. mec.** Belli bir amaca ulaşmak için birbiri ardınca yapılan toplumsal işbirliği. ÖTİL-II, 686
Tkm. hereket (hereket) 1., TTS, 345; TDS, 566 **2.** Yola çıkma. TTS, 345 **3.** Maddi dünyanın sürekli gelişim ve değişim süreci. **4. mec.** Belli bir amaca ulaşmak için birbiri ardınca yapılan toplumsal işbirliği. TTS, 345; TDS, 566 **5.** Bir durumdan diğerine geçiş. TDS, 566
- ⁴⁷¹ **harem I Ar. 1.** Akım, ilke, düşünce. **2.** Hususi yer, herkesin girmesine izin verilmeyen yer. **3.** Mekke şehri; Mekke şehrindeki en büyük mescit. NL-4, 160 (*harām*)
 Özb. **haram (harām) 2.**, **2.** Yalnız kadınlara mahsus bölüm. ÖTS, 171; ÖTİL-II, 687 **3.** Kutsal yer. ÖTS, 171
 Tkm. **harem (harem) 2.**, **2.** Yalnız kadınlara mahsus bölüm. KES, 149
- ⁴⁷² **harem II Ar. 1.** Hatun, kadın. **2.** Yar, dost, ahabap. NL-4, 160 (*harām*)
 Tkm. **harem (harem) 1.** KES, 149
- ⁴⁷³ **haremeyn Ar.** NL-4, 160
- ⁴⁷⁴ **haremsērâ Ar. +Far.** NL-4, 160
- ⁴⁷⁵ **hâreperdâz Far.** NL-3, 415
- ⁴⁷⁶ **hârepeymây Far.** NL-3, 415
- ⁴⁷⁷ **hârerîz Far.** NL-3, 415
- ⁴⁷⁸ **Hârezmîçe Far. +Ar. +T.** NL-3, 415
- ⁴⁷⁹ **Hârezmlık ~ Hâremliğ Far. +T.** NL-3, 415
- ⁴⁸⁰ **harf Ar. 1.** Harf, belgi, işaret. **2.** Söz, nutuk. NL-4, 165 (*harf*)
 Özb. **harf (harf) 1.** ÖTS, 171; ÖTİL-II, 689
 Tkm. **harp (harp) 1.** TTS, 335; TDS, 551
- ⁴⁸¹ **hargâhveş Far.** NL-3, 398
- ⁴⁸² **hargeh ~ hargâh Far. 1.** Çadır. **2.** Menzil. **3.** Ötme, şarkı mırıldanma. NL-3, 398 (*xirgâh ~ xirgoh*)
 Tkm. **hargâh (harğä:h) 1.** KES, 149
- ⁴⁸³ **hargehnişin Far.** NL-3, 398
- ⁴⁸⁴ **hargehveş Far.** NL-3, 398
- ⁴⁸⁵ **hargûş Far.** Tavşan. NL-3, 379 (*xargo'sh*)
 Özb. **xargo'sh (xargoş)** On iki hayvanlı Türk takviminde tavşan yılı. ÖTİL-II, 316
 Tkm. **hargüwş (harğüvş)** KES, 149
- ⁴⁸⁶ **hârhâr Far.** NL-3, 417
- ⁴⁸⁷ **harî Ar.** NL-4, 162
- ⁴⁸⁸ **hâric Ar. 1.** Çıkan, dışarı çıkan. **2.** Dış, dışarı. NL-3, 416 (*xorij*)
 Özb. **xorij (xâric)** ÖTİL-II, 333
 Tkm. **haryç (ha:rıç) 1.** KES, 149
- ⁴⁸⁹ **hâricnevâ Ar. +Far.** NL-3, 416
- ⁴⁹⁰ **hâricrây Ar. +Far.** NL-3, 416
- ⁴⁹¹ **harîdâr Far. 1.** Müşteri, alıcı. **2.** Âşık. **3.** Hevesli, istekli. NL-3, 379 (*xaridor*)
 Özb. **xaridor (xaridâr) 1.** ÖTS, 482; ÖTİL-II, 316 **2.** ÖTİL-II, 316
 Tkm. **hyrydar (hırı:da:r) 1.** TTS, 347; KES, 165; TDS, 595 **3.**, **3.** Tatlı, sevimli. KES, 165
- ⁴⁹² **harîdârlık Far. +T.** İsteklilik, heveslilik. NL-3, 380 (*xaridorliq*)
 Tkm. **hyrydarlyk (hırı:da:rlık)** TTS, 347; TDS, 595

474. **ḥarîf** Ar. 1. Yoldaş, arkadaş. 2. Düşman, rakip. 3. Dikkatli, duyarlı, tetikte. NL-4, 162 (*harif*)
 Özb. **harif** (*harif*) 1., 2. ÖTİL-II, 688
 Tkm. **haryp** (*harı:s*) 2., 2. Birbirinin ardı sıra gelen; yaşıtl. KES, 149
474. **ḥarîf** Ar. NL-3, 380
475. **ḥarîfâne** Ar. + Far. Dostane, arkadaşça. NL-4, 163 (*harifonä*)
 Özb. **harifona** (*harifânä*) ÖTİL-II, 688
475. **ḥarîfâzmây** Ar. + Far. NL-4, 163
477. **ḥarîfluk** Ar. + T. NL-3, 380
478. **ḥârîḳ** Ar. NL-3, 416
478. **ḥârîḳ** Far. NL-4, 163
479. **ḥarîm** Ar. 1. Âşık, sevgili. 2. Kişiyeye özel yer, padişah karargâhı. NL-4, 162 (*harim*)
 Tkm. **harim** (*hari:m*) Yabancı kişilerin girmesi yasak olan yer. KES, 149
479. **ḥarîr** Ar. İpek, ipek kumaş, yumuşak kumaş. NL-4, 162 (*harir*)
 Özb. **harir** (*harir*) ÖTİL-II, 688
 Tkm. **haryr** (*harı:r*) KES, 149
479. **ḥarîş** Ar. 1. Hırslı, çok isteyen, arzu eden. 2. Aç gözlü, doymaz, tamahkâr. NL-4, 162 (*haris*)
 Özb. **haris** (*haris*) ÖTİL-II, 688
 Tkm. **harys** (*harı:s*) 2., 2. Kötü, fena. KES, 149
479. **ḥâris** Ar. NL-4, 193
479. **ḥâristân** Far. NL-3, 416
479. **ḥarîş** Ar. NL-4, 163
479. **ḥârîş** Far. NL-3, 416
479. **ḥarîṭa** Ar. NL-3, 380
479. **ḥârkeş** Far. NL-3, 416
479. **ḥârlık** ~ **ḥârlıḡ** Far. + T. Biçarelik, ezilmişlik, hor görülmüşlük. NL-3, 416 (*xorliq* ~ *xorlig'*)
 Özb. **xorlik** (*xârlık*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 333
479. **ḥarm** (?) NL-3, 380
479. **ḥarmühre** Far. NL-3, 380
479. **ḥârpust** Far. NL-3, 417
479. **ḥarpuşte** Far. NL-3, 382
479. **ḥarrâz** Ar. NL-3, 383
479. **ḥarṭûm** Ar. Fil hortumu. NL-3, 383 (*xartum*)
 Özb. **xartum** (*xartum*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 317
 Tkm. **hortum** (*hortum*) TTS, 352
479. **ḥarṭûmluk** Ar. + T. NL-3, 383
479. **ḥarûn** Ar. NL-4, 165
479. **ḥarûnlıḡ** Ar. + T. NL-4, 165
479. **ḥarvâr** Far. Bir eşek yükü, ağırlık ölçü birimi. NL-3, 379 (*xarvor*)
 Tkm. **harwar** (*harva:r*) KES, 150; TDS, 551
479. **ḥarz** Ar. NL-3, 379
479. **ḥâş** Ar. 1. Has, mahsus, özel. 2. İmtiyazlı tabaka, özel kişiler, yakın kişiler. NL-3, 418 (*xos*)
 Özb. **xos** (*xâs*) 1. ÖTS, 486; ÖTİL-II, 333 2. ÖTİL-II, 333
 Tkm. **has** (*ha:s*) 1. KES, 151; TDS, 552 2. KES, 151

- 472 **has** *Far.* Kuru ot, çöp. NL-3, 383 (*xas*)
Özb. **xas** (*xas*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 318
Tkm. **has** (*has*) 2. Fesatçı, fitneci, karıştırıcı. KES, 150
- 473 **haşâ'il** *Ar.* NL-3, 384
- 474 **haşâ'îş** *Ar.* NL-3, 384
- 475 **hasb** *Ar.* NL-4, 166
- 476 **hasbeten** *Ar.* NL-4, 166
- 477 **haseb** *Ar.* NL-4, 165
- 478 **haseblık** *Ar. + T.* NL-4, 166
- 479 **hased** *Ar.* Haset, çekememe, gıpta, kıskanma. NL-4, 166 (*hasäd*)
Özb. **hasad** (*hasäd*) ÖTS, 171; ÖTİL-II, 689
Tkm. **hasat** (*hasat*) KES, 151
- 480 **hasedbend** *Ar. + Far.* NL-4, 166
- 481 **hasedger** *Ar. + Far.* NL-4, 166
- 482 **hasen** *Ar.* NL-4, 166
- 483 **hasene** *Ar.* Güzellik, iyilik, sevap. NL-4, 166 (*hasänä*)
Özb. **hasana** (*hasänä*) ÖTİL-II, 689
- 484 **hâşıl** *Ar.* 1. Meyve, mahsulât, ürün, mahsul, hasat. 2. Netice, fayda. 3. Net, belli, açık seçik. 4. Nasibini ele geçirme isteği. NL-4, 193 (*hosil*)
Özb. **hosil** (*hâşıl*) 1. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 707 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 707
Tkm. **hasyl** (*ha:sıl*) 1. TTS, 336; KES, 151; TDS, 554 2. Matematikte sonuç. TTS, 336
- 485 **hâşılû** *Ar.* NL-4, 194
- 486 **hâşılılık** *Ar. + T.* Fayda sağlayan, sonuç veren, verimli. NL-4, 194 (*hosilliq*)
Tkm. **hasylly** (*ha:sıllı*) TTS, 336; TDS, 554
- 487 **hasî** *Ar.* NL-3, 383
- 488 **hâsid** *Ar.* Haset eden, kıskanç. NL-4, 193 (*hosid*)
Özb. **hosid** (*hâsid*) ÖTİL-II, 707
Tkm. **hasyt** (*ha:sıt*) KES, 152
- 489 **hasîn** *Ar.* NL-4, 166
- 490 **hasîr** *Ar.* NL-4, 167 (*hasir*)
- 491 **hâsir** *Ar.* Zarar, ziyan gören kişi. NL-3, 418 (*xosir*)
Tkm. **hasyr** (*ha:sır*) KES, 151
- 492 **hasîs** *Ar.* Hasis, aşağılık, rezil, cimri, tamahkar. NL-3, 383 (*xasis*)
Özb. **xasis** (*xasis*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 318 2. *mec.* Ürün vermeyen, ekin bitmeyen, verimsiz yer. ÖTİL-II, 318
Tkm. **hasys** (*hası:s*) KES, 152
- 493 **hâşiyet** *Ar.* 1. Hususiyet. 2. İyi özellik, fazilet. 3. NL-3, 418 (*xosiyät*)
Özb. **xosiyat** (*xâsiyät*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 333 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 333
- 494 **hâşiyetlîg** *Ar. + T.* Hayırlı, olumlu. NL-3, 418 (*xosiyätlig*)
Özb. **xosiyatli** (*xâsiyätli*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 333
- 495 **hasken** *Far.* NL-3, 384
- 496 **haşlet** *Ar.* Vasıf, özellik, karakter, fazilet. NL-3, 400 (*xislät*)
Özb. **xislat** (*xislät*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 327
Tkm. **hyslat** (*hıslat*) KES, 165
- 497 **haslıg** *Far. + T.* NL-3, 384
- 498 **hâşlık** *Ar. + T.* Yakınlık, alakadarlık. NL-3, 419 (*xosliq*)
Özb. **xoslik** (*xâslik*) ÖTİL-II, 333

- 479 **haşm** Ar. Hasım, düşman. NL-3, 384 (*xasm*)
Özb. **xasm** (*xasm*) ÖTİL-II, 318 ~ **xasim** (*xasim*) ÖTS, 483
Tkm. **hasm** (*hasm*) KES, 152 ~ **hasym** (*hasım*) KES, 151
- 480 **hasmbend** Ar. + Far. NL-3, 384
- 481 **hasmlık** Ar. + T. NL-3, 384
- 482 **haspûş** Far. Çör çöp ile yapılan. NL-3, 384 (*xaspo 'ş*)
Özb. **xaspo'sh** (*xaspoş*) ÖTİL-II, 318
- 483 **hasr** Ar. NL-4, 167
- 484 **hasret** Ar. 1. Gam, keder, elem. 2. Pişmanlık, tövbe, nedamet. 3. Güçlü istek, iştiyak, aşk ateşiyle yanma; muhabbet, sevgi. NL-4, 167 (*hasrät*)
Özb. **hasrat** (*hasrät*) 1. ÖTS, 171; ÖTİL-II, 690
Tkm. **hasrat** (*hasrat*) 1. TTS, 337; KES, 152; TDS, 553 ~ **hasret** (*hasret*) KES, 152
- 485 **hasretâ** Ar. NL-4, 167
- 486 **hasrethlık** Ar. + T. Hasretli, gamlı, kaygılı, kederli. NL-4, 167 (*hasrätliq*)
Özb. **hasratli** (*hasrätli*) ÖTİL-II, 690
- 487 **hâşsa** Far. 1. Karakter, özellik, hususiyet. 2. Özellikle, bilhassa. 3. Tuhaf, acayip olay. 4. Yakın, itibarlı kişiler. NL-3, 419 (*xossä*)
Özb. **xossa** (*xâssa*) 1. ÖTS, 486; ÖTİL-II, 333
Tkm. **hasse** (*ha:sse*) 1., 2. KES, 152
- 488 **hâst** Far. İstek, dilek. NL-3, 419 (*xost*)
Tkm. **hast** (*ha:st*) KES, 152
- 489 **hasta** Far. 1. Hasta. 2. Aciz, çaresiz, muhtaç. NL-3, 384 (*xasta*)
Özb. **xasta** (*xasta*) 1. ÖTS, 483; ÖTİL-II, 318 2., 3. *mec.* Dertli, kaygılı, gamlı. ÖTİL-II, 318 Tkm. **hassa** (*hassa*) 1. TTS, 337; TDS, 553
- 490 **hastacânlig** Far. + T. NL-3, 385
- 491 **hastadil** Far. NL-3, 385
- 492 **hastalık** Far. + T. Hastalık. NL-3, 385 (*xastalig'*)
Özb. **xastalik** (*xastalik*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 318
Tkm. **hassalyk** (*hassalik*) TTS, 337; TDS, 553
- 493 **hastavâr** Far. NL-3, 385
- 494 **hasûd** Ar. NL-4, 168
- 495 **haş** Ar. NL-3, 389
- 496 **hâşâ** Ar. Hiç, hiçbir zaman, asla. NL-4, 195 (*hoşo*)
Özb. **hosho** (*hâşâ*) 2. Allah korusun. ÖTİL-II, 708
- 497 **hâşâk** Far. 1. Kuru ot, çöp. 2. Faydasız, işe yaramaz. 3. Cansız beden, ceset. NL-3, 422 (*xoşok*)
Özb. **xashak** (*xaşak*) 1. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 321
Tkm. **haşak** (*ha:şa:k*) 1. KES, 152
- 498 **hâşâkça** Far. + T. NL-3, 422
- 499 **hâşâkrûb** Far. NL-3, 422
- 500 **hâşâkveş** Far. NL-3, 422
- 501 **hâşallâh** Ar. NL-4, 195
- 502 **haşarât** Ar. Böcekler. NL-4, 169 (*haşärot*)
Özb. **hasharot** (*haşarât*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 691
- 503 **haşef** (?) NL-4, 169
- 504 **haşem** Ar. 1. Etraftakiler, yakındakiler, daima birlikte olanlar. 2. Kabile, kavim, akrabalar. 3. Şatafatlı, debdebeli, gösterişli. NL-4, 168 (*haşäm*)

- Özb. **hasham** (*haşām*) 3. ÖTİL-II, 691 2. Süsleme, bezeme, donatma. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 691
 Tkm. **haşam** (*haşam*) 1., 3., 3. Sığır ve koyun sürüsü. KES, 152 4. Bezeme, süsleme, nakış. TTS, 337; TDS, 554
- 485 **haşemet** Ar. İhtişam, gösteriş, debdebe. NL-4, 168 (*haşāmāt*)
 Özb. **hashamat** (*haşāmāt*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 691
- 486 **haşer** Ar. Yığın, toplantı. NL-4, 169 (*haşār*)
 Özb. **hashar** (*haşār*) İmece, kolektif yardım. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 691
- 487 **haşhâş** Ar. Haşhaş. NL-3, 389 (*xaşxoş*)
 Tkm. **haşhaş** (*haşha:ş*) KES, 152; TDS, 555
- 488 **Hâşimî** NL-4, 195
- 489 **hâşiye** Ar. Kenar, kıyı, etraf. NL-4, 195 (*hoşiyā*)
 Özb. **hoshiya** (*hāşiyā*) ÖTİL-II, 707 2. Giysi veya kumaşların kenarına çekilen bant, kenarlık. ÖTS, 174 3. Defterde kenar boşluğu, kenarlık. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 707 4. Arap dili gramerinde leksik ve gramer özelliklere ait açıklamalar. 5. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 707
 Tkm. **haşyā** (*ha:şiya*) KES, 152
- 490 **hâşiyelik** Ar. +T. Kenarlı, kenarı olan. NL-4, 195 (*hoşiyāliq*)
 Özb. **hoshiyali** (*hāşiyāli*) ÖTİL-II, 708
- 491 **haşmet** Ar. 1. Debdebe, saltanat, gösteriş, büyüklük. 2. Hürmet, izzet, itibar. NL-4, 169 (*haşmāt*)
 Tkm. **haşmat** (*haşmat*) 1. KES, 152
- 492 **haşmetrân** Ar. +Far. NL-4, 169
- 493 **haşr** Ar. Toplanma, yığılma. NL-4, 169 (*haşr*)
 Tkm. **haşr** (*haşr*) 2. Bütün insanların bir yerde toplanması, kıyamet. KES, 152
- 494 **haşv** Ar. NL-4, 169
- 495 **haşvlig** Ar. +T. NL-4, 169
- 496 **haţ haţ** Ar. NL-3, 388
- 497 **haţ(ı)** Ar. 1. Yol, iz, çizgi, çizik. 2. Hat, mektup. 3. Saç, zülûf. 4. Yeni çıkan bıyık. 5. Kılıcın ucu. 6. Hüküm, ferman. NL-3, 385 (*xat(t)*)
 Özb. **xat** (*xat*) 1., 2., 3. Okuma yazma. 4. El yazısı. ÖTS, 483; ÖTİL-II, 318 5. Yazıda kullanılan işaretler, alfabe. 6. Yazı türü. 7. Yazıdaki her bir satır veya mısra. 8. Liste. 9. Belge, evrak. ÖTİL-II, 318
 Tkm. **hat** (*hat*) 1. TTS, 337; KES, 153 2. TTS, 337; TDS, 555 4. KES, 153 4. Bir şeyi onaylayan yazı, belge. TTS, 337; TDS, 555 5. Yazı yazmak için kullanılan yazı sistemi, alfabe. 6. Okuma yazma. TDS, 555
- 498 **haţâ** Ar. 1. Hata, kusur. 2. Günah. NL-3, 387 (*xato*)
 Özb. **xato** (*xatâ*) 1. ÖTS, 483; ÖTİL-II, 320 2. Boş, işe yaramaz. 3. Zayi olma, boşa gitme. ÖTİL-II, 320
 Tkm. **hata** (*hata:*) 1. TTS, 338; KES, 153; TDS, 555 2. Boş, işe yaramaz. TDS, 555
- 499 **haţâkâr** Ar. +Far. NL-3, 387
- 500 **haţar** Ar. Tehlike, tehdit. NL-3, 386 (*xatar*)
 Özb. **xatar** (*xatar*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 319
 Tkm. **hatar** (*hatar*) TTS, 338; KES, 153; TDS, 555
- 501 **haţarât** Ar. NL-3, 386
- 502 **haţarlık** Ar. +T. Tehlikeli, riskli. NL-3, 386 (*xatarliq*)
 Özb. **xatarli** (*xatarli*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 319

- Tkm. hatarly (hatarlı)* TTS, 338; TDS, 556
- 493 **haṭarnâk** Ar. + Far. Tehlikeli, riskli. NL-3, 386 (*xatarnok*)
Özb. **xatarnok** (*xatarnâk*) ÖTİL-II, 319
- 494 **haṭâsîz** Ar. + T. Hatasız, yanlışsız. NL-3, 387 (*xatosîz*)
Özb. **xatosîz** (*xatâsîz*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 320
Tkm. hatasyz (hatsîz) TTS, 338; TDS, 556
- 495 **Haṭâyî** Ar. 1. Çince. 2. Çinli. NL-3, 402 (*Xitoyi*)
Özb. **Xitoyi** (*Xitâyî*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 327
- 496 **ḥâtem I** Ar. NL-3, 419
- 497 **ḥâtem II** Ar. NL-3, 419
- 498 **ḥâtem III** Ar. Damga, mühür. NL-3, 419 (*xotâm*)
Özb. **xotam** (*xâtâm*) ÖTİL-II, 334
- 499 **ḥâṭf** Ar. NL-3, 422
- 499 **ḥâṭır** Ar. 1. Gönül. 2. Oy, düşünce, fikir. 3. Yâd, hatıra, hatır, hafıza. NL-3, 420 (*xotır*)
Özb. **xotır** (*xâtır*) 1., 2. ÖTİL-II, 334 3. ÖTS, 486; ÖTİL-II, 334
Tkm. hatyr (ha:tır) 1., 2. KES, 154
- 499 **ḥâṭır** Ar. NL-3, 386
- 499 **ḥâṭıra** Ar. Hatıra, hafıza. NL-3, 421 (*xotıra*)
Özb. **xotıra** (*xâtıra*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 335 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 335
- 499 **ḥâṭırâîlây** Ar. + Far. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırâsâ** Ar. + Far. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırbestelik** Ar. + Far. + T. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırcem'** Ar. Bir işin gönüldeki gibi olacağına inancı tam olan. NL-3, 421 (*xotırjâm'*)
Özb. **xotırjam** (*xâtırjâm*) ÖTİL-II, 335 2. Sakin, serinkanlı. ÖTS, 486
Tkm. hatyrjem (ha:tı:rjem) Sakin, serinkanlı, kaygısız. TDS, 557
- 499 **ḥâṭırçı** Ar. + T. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırî** Ar. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırnevâz** Ar. + Far. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırnişân** Ar. + Far. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırpesend** Ar. + Far. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭırpezîr** Ar. + Far. NL-3, 421
- 499 **ḥâṭib** Ar. Hatip, imam, hutbe okuyan. NL-3, 386 (*xatib*)
Özb. **xatib** (*xatib*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 319
Tkm. hatyp (hatı:p) 2. Güzel konuşan. KES, 154
- 499 **ḥâṭif** Ar. Hatip, güzel konuşan. NL-4, 194 (*hotif*)
Tkm. hatyp (hatı:p) 2. Hutbe okuyan. 3. Hatiplik görevi yapan kişi. KES, 154
- 499 **ḥâṭim(e)** Ar. Son, nihayet, ahir. NL-3, 419 (*xotim ~ xotimä*)
Özb. **xotima** (*xâtimä*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 334
Tkm. hatym (ha:tim) KES, 154
- 499 **ḥâṭılg** Ar. + T. 1. Kaşlı, kaşı olan. 2. Bıyıklı. NL-3, 386 (*xatlig'*)
Özb. **xatli** (*xatli*) 1. Yazılı, yazısı olan. 2. Okuma yazma bilen. ÖTİL-II, 319
Tkm. hatly (hatlı) 1. Yazısı olan, yazılı. 2. Belgesi olan, belgeli. TDS, 556
- 499 **ḥâṭm** Ar. 1. Tamamlama, bitirme. 2. Merhuma Fatiha okuma merasimi. 3. Mühür, damga. NL-3, 386 (*xatm*)
Özb. **xatm** (*xatm*) 1. ÖTİL-II, 319
Tkm. hatm (hatm) 1. KES, 154; TDS, 556

- ⁴⁸⁸ **hatna** Ar. Sünnet etme, sünnet. NL-3, 387 (*xatna*)
Özb. **xatna** (*xatna*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 320
Tkm. **hatna** (*hatna*) KES, 154
- ⁴⁸⁹ **hattâki** Ar. + Far. Hatta. NL-4, 168 (*hattoki*)
Özb. **hattoki** (*hattâki*) ÖTİL-II, 690 ~ **hatto** (*hattâ*) ÖTS, 171; ÖTİL, 690
- ⁴⁹⁰ **hattât** Ar. Hat yazıcısı, katip. NL-3, 388 (*xattot*)
Özb. **xattot** (*xattât*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 320
Tkm. **hatdat** (*hatda:t*) TTS, 338; TDS, 556
- ⁴⁹¹ **hatun** Kadın. NL-3, 422 (*xotun*)
Özb. **xotin** (*xâtin*) 2. Kadın eş, zevce, evli kadın. ÖTS, 486; ÖTİL-II, 334
Tkm. **hatyn** (*ha:tin*) TTS, 338; TDS, 556
- ⁴⁹² **hâv** Ar. NL-4, 186
- ⁴⁹³ **havâ I** Ar. Hava, iklim. NL-4, 126 (*havo*)
Özb. **havo** (*havâ*) 2. Çevreyi kuşatan boşluk, uzay, feza. 3. *mec.* Hâl, durum, şartlar, koşullar. ÖTS, 172; ÖTİL-II, 669 / 670
Tkm. **howa** (*hova:*) TDS, 578 2. Çevreyi kuşatan boşluk. TTS, 353; TDS, 578
3. Dünya, âlem, cihan. TDS, 578
*Özb. **havo** (*havâ*) Tavır, tutum. ÖTİL-II, 670
*Özb. **havo** (*havâ*) Melodi, ezgi, ahenk. ÖTİL-II, 670
- ⁴⁹⁴ **havâ II** Ar. Gökyüzü. NL-4, 126 (*havo*)
Özb. **havo** (*havâ*) ÖTS, 172; ÖTİL-II, 669
*Özb. **havo** (*havâ*) Tavır, tutum. ÖTİL-II, 670
*Özb. **havo** (*havâ*) Melodi, ezgi, ahenk. ÖTİL-II, 670
- ⁴⁹⁵ **havâ III** Ar. NL-4, 126
- ⁴⁹⁶ **havâ'ic ~ havâyic** Ar. Hacetler, zaruretler. NL-4, 127 (*havoic ~ havoyic*)
Tkm. **hawaýyç** (*hava:yiç*) KES, 155
- ⁴⁹⁷ **havâdâr** Ar. + Far. NL-4, 127
- ⁴⁹⁸ **havâdârlıg** Ar. + Far. + T. NL-4, 127
- ⁴⁹⁹ **havâdis** Ar. NL-4, 127
- ⁴⁹⁹ **havâi ~ havâyi** Ar. Âşık, sevdalı; sersem, hoppa, uçarı. NL-4, 127 (*havoiy ~ havoyi*)
Özb. **havoyi** (*havâyi*) 2. Gök renkli, açık mavi. 3. Yüksek, havaya yükselen. 4. *mec.* Önemli olmayan, kolay. 5. *mec.* Yüseyssel, esassız, üstünkörü. ÖTS, 172; ÖTİL-II, 670
Tkm. **howaýy** (*hova:yi*) Değersiz, boş, sonuçsuz, anlamsız, yalan. TTS, 353; TDS, 579
- ⁴⁹⁹ **havâkîn** Ar. Hakanlar, kağanlar. NL-3, 367 (*xavoqin*)
Tkm. **hawakyn** (*hava:kı:n*) KES, 154
- ⁴⁹⁹ **havâlan-** Ar. + T. Havalanmak, yükselmek. NL-4, 128 (*havalan-*)
Özb. **havalan-** (*havâlan-*) 2. *mec.* Kibirlenmek, kendini üstün görmek. ÖTİL-II, 671
Tkm. **howalan-** (*hova:lan-*) 2. *mec.* Kibirlenmek, kendini üstün görmek. TDS, 578
- ⁴⁹⁹ **havâle ~ havâlet** Ar. 1. Havale, yönlendirme. 2. Görev, vazife. NL-4, 127 (*havalä ~ havolät*)
Özb. **havola** (*havâlä*) 1. ÖTS, 172; ÖTİL-II, 670 2. Atıf, bildirme, işaret etme. ÖTS, 172
Tkm. **howala** (*hova:la*) KES, 171 3. Coşku, ateş. TTS, 353; TDS, 578

- 484 **havâlig** Ar.+T. Havalı, havadar. NL-4, 127 (*havolig'*)
 Özb. **havoli** (*havâli*) 2. Kibirli, kendini beğenmiş. ÖTS, 172; ÖTİL-II, 671
 Tkm. **howaly** (*hova:lı*) TDS, 578 2. Şahane, mükemmel. TTS, 353; TDS, 578
- 485 **havâriq** Ar. NL-3, 366
- 486 **havâs(s)** Ar. 1. Özellikler, hususiyetler. 2. Özel kişiler, yüce kişiler. NL-3, 366
 (xavos(s))
 Tkm. **hawas** (*hava:s*) KES, 155
- 487 **havâs(s)** Ar. NL-4, 128
- 488 **havâşî** Ar. NL-4, 128
- 489 **havâtır** Ar. Kaygı, endişe. NL-3, 367 (*xavotir*)
 Özb. **xavotir** (*xavâtır*) ÖTS, 483; ÖTİL-II, 309
 Tkm. **howatyr** (*hova:tır*) TTS, 353; KES, 171; TDS, 578
- 490 **havâyilîg** Far. NL-4, 127
- 491 **havâza** (?) NL-3, 366
- 492 **hâvend** Far. NL-3, 404
- 493 **hâver** Far. Doğu, şark. NL-3, 404 (*xovâr*)
 Tkm. **hawar** (*ha:var*) KES, 154
- 494 **hâverân** Far.+Ar. NL-3, 404
- 495 **hâverî** Far.+Ar. NL-3, 404
- 496 **havf** Ar. Korkunç. NL-3, 367 (*xavf*)
 Özb. **xavf** (*xavf*) Tehlike, tehdit. ÖTS, 483; ÖTİL-II, 310
 Tkm. **howp** (*hovp*) Korku, kuruntu. TTS, 354; KES, 171; TDS, 579
- 497 **havfluk** Ar.+T. Korkulu. NL-3, 367 (*xavfluq*)
 Özb. **xavfli** (*xavfli*) Tehlikeli, korkulu. ÖTS, 483; ÖTİL-II, 310
 Tkm. **howply** (*hovplu*) TTS, 354; TDS, 579
- 498 **hâvî** Ar. NL-4, 186
- 499 **havl** Ar. Korku, dehşet. NL-4, 125 (*havl*)
 Tkm. **howul** (*hovul*) TTS, 354; KES, 171; TDS, 580
- 500 **havlân I** Far. NL-4, 126
- 501 **havlân II** Far. NL-4, 126
- 502 **havlı** Rum. Avlu, hayat; üstü açık, duvarla çevrili alan. NL-4, 125 (*havli*)
 Özb. **hovli** (*hâvli*) ÖTS, 174; ÖTİL-II, 702
 Tkm. **howly** (*hovlı*) TTS, 353; TDS, 579
- 503 **havlnâk** Ar.+Far. NL-4, 126
- 504 **havrâ'** Ar. NL-4, 128
- 505 **havrâcebîn** Ar. NL-4, 128
- 506 **havşala I** Ar. NL-4, 128
- 507 **havşala II** Ar. NL-4, 128
- 508 **havż** Ar. 1. Havuz. 2. Göl. NL-4, 125 (*havz*)
 Özb. **havz** (*havz*) 1., 2. Evin tavanına işlenen süs. ÖTİL-II, 669 ~ **hovuz**
 (*hâvuz*) 1. ÖTS, 174; ÖTİL, 702 2. Evin tavanına işlenen süs. ÖTİL, 702
 Tkm. **howuz** (*hovuz*) 1. TTS, 354; KES, 171; TDS, 581
- 509 **havżlık** Ar.+T. NL-4, 125
- 510 **hay** Bir ünlem sözü. NL-4, 189 (*hoy*)
 Özb. **hay** (*hây*) ÖTİL-II, 704
 Tkm. **hay** (*hay*) TTS, 339; KES, 155; TDS, 557
- 511 **hay hay** Bir ünlem sözü. NL-4, 189 (*hoy hoy*)
 Özb. **hoy hoy** (*hây hây*) ÖTİL-II, 704

- Tkm. haý haý (hay hay)* TTS, 339; TDS, 559
- ⁴⁹¹² **hay I** Ar. NL-4, 138
- ⁴⁹¹³ **hay(y) II** Ar. NL-4, 138
- Tkm. haý (hay)* KES, 155 **2.** Güç, kuvvet, takat. TTS, 339; TDS, 557
- ⁴⁹¹⁴ **hayâ'** Ar. Hayâ, utanma, ar. NL-4, 131 (*hayo*)
- Özb. hayo (hayâ)* ÖTS, 172; ÖTİL-II, 672
- Tkm. haýa (haya:)* TTS, 339; KES, 155; TDS, 557
- ⁴⁹¹⁵ **hayâhay** Ar. NL-4, 133
- ⁴⁹¹⁶ **hayâl** Ar. **1.** Hayal, tasavvur. **2.** Muhabbet, sevgi, aşk. **3.** Gönül, niyet, istek, arzu. NL-3, 368 (*xayol*)
- Özb. xayol (xayâl)* **1.** ÖTS, 483; ÖTİL-II, 310 **3.** ÖTİL-II, 310
- Tkm. hyýal (hıya:l)* **1.** TTS, 348; KES, 165; TDS, 596 **3.** TTS, 348; TDS, 596
- *Tkm. haýal (haya:l)* Çabuk olmayan, yavaş, ağır hareket eden. TTS, 339; TDS, 557
- ⁴⁹¹⁷ **hayâlât** Ar. Hayaller, düşünceler. NL-3, 369 (*xayolot*)
- Tkm. hyýalat (hıya:la:t)* KES, 165
- ⁴⁹¹⁸ **hayâhengîzlik** Ar. +Far. +T. NL-3, 369
- ⁴⁹¹⁹ **hayâllık** Ar. +T. NL-3, 369
- ⁴⁹²⁰ **hayâsızlık** Ar. +T. Utanmazlık, edepsizlik, arsızlık. NL-4, 132 (*hayosizlig'*)
- Özb. hayosizlik (hayâsızlık)* ÖTS, 172; ÖTİL-II, 672
- Tkm. haýasyzlyk (haya:sızlık)* TTS, 339; TDS, 558
- ⁴⁹²¹ **hayât** Ar. **1.** Dirilik, hayat. **2.** Kuvvet, ruh, can. NL-4, 132 (*hayot*)
- Özb. hayot (hayât)* **1.** ÖTS, 172; ÖTİL-II, 672 **2., 3.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 672
- Tkm. haýat (hayat)* **1.** KES, 155
- *Tkm. haýat (hayat)* **1.** Avlu. TTS, 339; KES, 155; TDS, 558 **2.** Kerpiç veya tahtadan yapılan duvar. TTS, 339
- ⁴⁹²² **hayâtbaş** Ar. +Far. Hayat veren, canlandıran. NL-4, 133 (*hayotbaş*)
- Özb. hayotbaşsh (hayâtbaşsh)* ÖTS, 172; ÖTİL-II, 672
- ⁴⁹²³ **hayâtbaşlık** Ar. +Far. +T. NL-4, 133
- ⁴⁹²⁴ **hayâtefzâ** Ar. +Far. NL-4, 133
- ⁴⁹²⁵ **hayber** Ar. Sağlam kale, hisar. NL-3, 370 (*xaybär*)
- Tkm. haýbar (haybar)* **1.** Medine ile Dımişk arasındaki bir kalenin adı. **2.** Afganistan'dan Pakistan'a giden bir yolun adı. KES, 155
- ⁴⁹²⁶ **hayefşân** Ar. +Far. NL-4, 138
- ⁴⁹²⁷ **hayf** Ar. Yazık, ne yazık, maalesef, tüh. NL-4, 141 (*hayf*)
- Özb. hayf (hayf)* ÖTS, 172; ÖTİL-II, 677 **2.** Ayıp, yuh, tü! ÖTS, 172
- Tkm. haýp (hayp)* TTS, 340; TDS, 559 **2.** Boşuna, beyhude. TDS, 559
- ⁴⁹²⁸ **hayl** Ar. **1.** Grup, sınıf, topluluk. **2.** Halk, boy. **3.** Aile, çoluk çocuk. NL-3, 371 (*xayl*)
- Tkm. haýl (hayl)* **1., 2., 3.** At, at sürüsü. **4.** Atlılar. KES, 156
- ⁴⁹²⁹ **haylâne** Ar. +Far. NL-3, 371
- ⁴⁹³⁰ **haylig** Ar. +T. NL-4, 139
- ⁴⁹³¹ **haylî** Far. Hayli, çok, fazla. NL-3, 389 (*xeyle*)
- Tkm. haýly (hayly)* KES, 156
- ⁴⁹³² **hayme** Ar. Çadır, otağ. NL-3, 371 (*xaymä*)
- Tkm. haýma (hayma)* KES, 156 ~ **hyma (hıma)** KES, 164
- ⁴⁹³³ **haymedûzluk** Ar. +Far. +T. NL-3, 371

- ⁴⁸⁴ **hayr** Ar. Hayır, iyilik. NL-3, 371 (*xayr*)
 Özb. **xayr** (*xayr*) ÖTİL-II, 312
 Tkm. **hayyr** (*hayır*) 2. Kâr, kazanç, gelir. TTS, 340; KES, 155; TDS, 560
- ⁴⁸⁵ **hayrân** Ar. Hayran, şaşkın, hayrete düşmüş. NL-4, 140 (*hayron*)
 Özb. **hayron** (*hayrân*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 677 2. Tereddütlü, kararsız. ÖTS, 173
 Tkm. **hayran** (*hayra:n*) 1. Şaşıрма, hayret etme. TTS, 340; KES, 156; TDS, 559 2. Birine veya bir şeye kızıldığında söylenen uyarı sözü. TTS, 340; TDS, 559
- ⁴⁸⁶ **hayrânlık** ~ **hayrânlig** Ar.+Far. Hayranlık, şaşkınlık. NL-4, 140 (*hayronliq* ~ *hayronlig*)
 Özb. **hayronlik** (*hayrânlik*) ÖTİL-II, 677
- ⁴⁸⁷ **hayrat** Ar. İyilikler, güzellikler, hayırlar. NL-3, 372 (*xayrat*)
 Tkm. **hayrat** (*hayra:t*) TTS, 340; KES, 156; TDS, 559
- ⁴⁸⁸ **hayrbâd** Ar.+Far. NL-3, 372
- ⁴⁸⁹ **hayrendiş** Ar.+Far. NL-3, 372
- ⁴⁹⁰ **hayret** Ar. 1. Hayret, hayranlık, şaşkınlık. 2. Bir şeye aklın yetmezliği. NL-4, 139 (*hayrät*)
 Özb. **hayrat** (*hayrät*) 1. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 677
 Tkm. **hayret** (*hayret*) 1. KES, 156
- ⁴⁹¹ **hayretâbâd** Ar.+Far. NL-4, 140
- ⁴⁹² **hayretengîz** Ar.+Far. NL-4, 140
- ⁴⁹³ **hayretfezâ(y)** Ar.+Far. NL-4, 140
- ⁴⁹⁴ **hayretülfukahâ** Ar. NL-4, 140
- ⁴⁹⁵ **hayriyet** Ar. İyilik. NL-3, 373 (*xayriyät*)
 Tkm. **hayryyet** (*hayri:yet*) KES, 156
- ⁴⁹⁶ **hayрмақdem** Ar. NL-3, 372
- ⁴⁹⁷ **hayrsız** Ar.+T. Hayırsız, faydasız. NL-3, 373 (*xayrsiz*)
 Tkm. **hayyrsyz** (*hayırsız*) TTS, 340; TDS, 560
- ⁴⁹⁸ **hayrülberâyâ** Ar. NL-3, 373
- ⁴⁹⁹ **hayrülbeşer** Ar. İnsanların iyisi, hayırlısı. NL-3, 373 (*xayrulbaşär*)
 Tkm. **hayrylbeşer** (*hayrılbeşer*) KES, 156
- ⁵⁰⁰ **hayrülenâm** Ar. NL-3, 373
- ⁵⁰¹ **hayrülumur** Ar. İşin hayırlısı, işlerin güzeli. NL-3, 373 (*xayrulumur*)
 Tkm. **hayrylumur** (*hayrılumu:r*) KES, 156
- ⁵⁰² **haysiyet** Ar. NL-4, 141
- ⁵⁰³ **hayvân** Ar. 1. Hayvan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık. 2. Dirilik, canlılık. NL-4, 138 (*hayvon*)
 Özb. **hayvon** (*hayvân*) 1. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 675 2. *mec.* Kaba, hoyrat, medeniyetsiz kimse. ÖTİL-II, 675
 Tkm. **haywan** (*havya:n*) 2. Kaba, duygusuz, hoyrat. TTS, 341; TDS, 560
- ⁵⁰⁴ **hayvânât** Ar. Hayvanlar. NL-4, 139 (*hayvonat*)
 Özb. **hayvonot** (*hayvânât*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 675
 Tkm. **haywanat** (*havya:na:t*) TTS, 341; TDS, 560
- ⁵⁰⁵ **hayvânî** Ar. Hayvana mensup, vahşi. NL-4, 139 (*hayvoniyy*)
 Özb. **hayvoniyy** (*hayvâniyy*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 675
- ⁵⁰⁶ **hayvânîyet** Ar. NL-4, 139
- ⁵⁰⁷ **hayvânlik** Ar.+T. Hayvanlık, medeniyetsizlik. NL-4, 139 (*hayvonliq*)

- Özb. **hayvonlik** (*hayvānlik*) 2. Hayvanlık, hayvan olma durumu. ÖTİL-II, 675
Tkm. **haywanlyk** (*havya:nlık*) TDS, 560
- 483 **hayvānveş** Ar. + Far. NL-4, 139
- 484 **hayyiz** Ar. NL-4, 139
- 485 **hayzerān** Ar. NL-3, 371
- 486 **haz** Ar. NL-3, 369
- 487 **haz(z)** Ar. Memnuniyet, huzur, keyif. NL-4, 134 (*haz(z)*)
Tkm. **hez** (*hez*) KES, 162
- 488 **hâzâ** Ar. NL-4, 189
- 489 **hazâ'in** Ar. NL-3, 369
- 490 **hazân** Ar. NL-4, 135
- 491 **hazân** Far. 1. Güz mevsimi, yaprak dökümü. 2. Zorluk, meşakkat, sıkıntı. NL-3, 369 (*xazon*)
Özb. **xazon** (*xazān*) 1. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 311
Tkm. **hazan** (*haza:n*) 1. TTS, 341; KES, 157; TDS, 561 2. Tufan. KS, 157
- 492 **hazāndide** Far. NL-3, 370
- 493 **hazâne** Ar. NL-3, 370
- 494 **hazānedâr** Ar. NL-3, 370
- 495 **hazânî** Far. + Ar. NL-3, 370
- 496 **hazānlig** Far. + T. NL-3, 370
- 497 **hazar I** Ar. Sakınma, kaçınma, uzak durma. NL-4, 135 (*hazar*)
Özb. **hazar** (*hazar*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 673 2. Titizlik. ÖTS, 173
Tkm. **hazar** (*hazar*) TDS, 561 ~ **hezer** (*hezer*) TTS, 346; KES, 162 ~ **heder** (*heder*) TTS, 342; KES, 158; TDS, 562
- 498 **hazar II** Ar. Bir yerde durma, durgunluk. NL-4, 135 (*hazar*)
Tkm. **hazar** (*hazar*) KES, 157
- 499 **hazarât** Ar. NL-4, 135
- 500 **hazf** Ar. NL-4, 138
- 501 **hâzık** Ar. Usta, mahir, becerikli. NL-4, 189 (*hoziq*)
Özb. **hoziq** (*hâzıq*) ÖTİL-II, 704
- 502 **hâzim** Ar. NL-4, 188
- 503 **hâzır** Ar. 1. Şu anda, şimdi. 2. Hazır, tamam. 3. Mevcut. NL-4, 188 (*hozir*)
Özb. **hozir** (*hâzır*) 1., 2. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 703 3. ÖTİL-II, 703
- 504 **hâzırbâş** Ar. + NL-4, 189
- 505 **hazîn** Ar. Gamlı, kederli, üzüntülü. NL-4, 136 (*hazin*)
Özb. **hazin** (*hazin*) ÖTİL-II, 674
Tkm. **hazyn** (*hazı:n*) KES, 157 ~ **hezin** (*hezi:n*) KES, 162
- 506 **hâzin** Ar. NL-3, 405
- 507 **hazine** Ar. Hazine, zenginlik. NL-3, 369 (*xazinä*)
Özb. **xazina** (*xazinä*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 311 2. Tabiat varlıklarındaki doğal zenginlik. 3. Medeni, manevi zenginlikler, değerli eserler bütünü. ÖTİL-II, 311
Tkm. **hazyna** (*hazı:na*) TTS, 341; KES, 157; TDS, 561
- 508 **hazinedâr** Ar. + Far. Hazineci. NL-3, 369 (*xazinädor*)
Özb. **xazinador** (*xazinädâr*) ÖTİL-II, 311
Tkm. **hazynadar** (*hazı:nada:r*) 2. Hazine sahibi, zenginlik sahibi. TTS, 341; TDS, 561
- 509 **hazînlig** Ar. + T. NL-4, 136
- 510 **hâzîre** Ar. NL-4, 136

- 486 **ḥaẓīẓ** Ar. NL-4, 135
- 487 **ḥazm** Ar. NL-4, 136
- 488 **ḥazm** Ar. Sindirim, hazım, hazmetme. NL-4, 137 (*hazm*)
Özb. **hazm** (*hazm*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 674
- 489 **ḥazmâzmây** Ar.+Far. NL-4, 137
- 490 **ḥazrâ** Ar. 1. Mavi, açık mavi, gök mavisi. 2. Yeşil. NL-3, 370 (*xazro*)
Tkm. **hazra** (*hazra:*) 2. KES, 157
- 491 **ḥazrâ** Ar. Mavi, yeşil, gök mavisi. NL-3, 428 (*xuzro*)
Tkm. **hazra** (*hazra:*) KES, 157
- 492 **ḥazrâreng** Ar.+Far. NL-3, 370
- 493 **ḥazret** Ar. Hazret, ulu, yüce, muteber. NL-4, 137 (*hazrät*)
Özb. **hazrat** (*hazrät*) ÖTİL-II, 674
Tkm. **hezret** (*hezret*) KES, 162; TDS, 568 2. Bir erkek adı. TDS, 568
- 494 **Hazûrâ** NL-4, 189
- 495 **hebâ'** Ar. 1. Toz toprak. 2. Beyhude, boş. NL-4, 124 (*häbo*)
Tkm. **heba** (*heba:*) 3. Cahil, bilgisiz. 4. Yok olma, boşu boşuna harcanma.
KES, 157
- 496 **hedâyeâ** Ar. NL-4, 131
- 497 **hedef** Ar. Hedef, nişan yeri, yöneliş noktası. NL-4, 129 (*hädäf*)
Özb. **hadaf** (*hädäf*) 2. *mec.* Maksat, gaye, amaç. ÖTİL-II, 671
Tkm. **hedep** (*hedep*) 2. İstek, gaye, amaç. KES, 158
- 498 **heder** Ar. Boşa gitme, ziyan olma. NL-4, 129 (*hädär*)
Tkm. **heder** (*heder*) Çekinmek, ürkmek, korkmak, ihtiyat etmek. TTS, 342;
KES, 158; TDS, 562
- 499 **hedes** Ar. NL-4, 129
- 500 **hediye** ~ **hedye** Ar. Hediye, armağan. NL-4, 131 (*hädüyä ~ hädyä*)
Özb. **hadya** (*hädüyä*) ÖTS, 168; ÖTİL-II, 672
Tkm. **hedye** (*hedye*) TTS, 342; KES, 158; TDS, 562
- 501 **heft** Far. Yedi, yedi sayısı. NL-4, 168 (*häft*)
Tkm. **heft** (*heft*) KES, 158 ~ **häft** (*heft*) KES, 162
- 502 **heftcûş** Far. NL-4, 168
- 503 **hefte** Far. Hafta, yedi gün. NL-4, 168 (*häftä*)
Özb. **hafta** (*häftä*) ÖTS, 168; ÖTİL-II, 690
- 504 **heftelik** Far.+T. Haftalık, haftada bir olan. NL-4, 168 (*häftäliq*)
Özb. **haftalik** (*häftälik*) ÖTS, 168; ÖTİL-II, 691
- 505 **hegâm** Far. NL-4, 158
- 506 **hekîm** Ar. 1. Hikmetli iş yapan, bilgin, bilge. 2. Hekim, doktor, tabip. 3. Filozof, alim. NL-4, 142 (*häkim*)
Özb. **hakim** (*häkim*) 1. ÖTİL-II, 678 2. ÖTS, 168; ÖTİL-II, 678 3., 4. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 678
Tkm. **hekim** (*hekim*) 1., 2. TTS, 343; KES, 158; TDS, 563 3. KES, 158 4. Bir erkek adı. TDS, 563
- 507 **hekîmî** Ar. NL-4, 143
- 508 **hekîmşîve** Ar.+Far. NL-4, 143
- 509 **hekîmveş** Ar.+Far. NL-4, 143
- 510 **helâhil** Ar. NL-4, 145
- 511 **helâk** Ar. Helak olma, ölme, mahvolma. NL-4, 144 (*hâlok*)
Özb. **halok** (*hâlâk*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 680

- Tkm. heläk (helä:k)* TTS, 343; TDS, 563
- 5012 **helâkengîzlig** *Ar. + Far. + T.* NL-4, 145
- 5013 **helâket** *Ar.* 1. Ölüm, ölme. 2. Helak olma, mahvolma, yıkım, tahribat, hasar. NL-4, 145 (*hâlokât*)
- Özb. **halokat** (*hâlâkât*) 1. ÖTİL-II, 680 2., 3. Enkaz. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 680
- Tkm. helaket (hela:ket)* KES, 158
- 5014 **helâklik** *Ar. + T.* Ölüm, ölme. NL-4, 145 (*hâloklik*)
- Tkm. helâklik (helä:klık)* Azap çekme, cefa çekme. TTS, 343
- 5015 **helâl** *Ar.* Helal, izin verilen, haramın zıddı. NL-4, 145 (*hâlöl*)
- Özb. **halol** (*hâlöl*) 2. Dürüst, namuslu, doğrucu. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 681 3. Nikâhlı eş. ÖTİL-II, 681
- Tkm. halal (hala:l)* TTS, 328; TDS, 540 2. Dürüst, namuslu, vicdanlı. 3. Özgü, has, mahsus. TTS, 328
- 5016 **heleke** (?) NL-4, 143
- 5017 **helvâ** *Ar.* 1. Helva, tatlılık, şirinlik. 2. Helva, tatlı. NL-4, 144 (*hâlvö*)
- Özb. **halvo** (*hâlvâ*) 2. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 679 ~ **holva** (*hâlvâ*) 2. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 706
- Tkm. halwa (halva)* 2. TTS, 330; TDS, 543
- 5018 **helvâcı** *Ar. + T.* Helvacı, helva yapıp satan. NL-4, 144 (*hâlvöci*)
- Tkm. halwacy (halvacı)* TTS, 330 ~ **halwaçy** (*halvaçı*) TDS, 543
- 5019 **helvâfürûş** *Ar. + Far.* NL-4, 144
- 5020 **helvâgerlik** *Ar. + Far. + T.* NL-4, 144
- 5021 **hem** *Far.* Hem, yine, tekrar. NL-4, 147 (*häm*)
- Özb. **ham** (*häm*) 1. Bağlaç, ...de, ...da bağlacı. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 682 2. Denk, eşit, aynı. ÖTS, 169
- Tkm. hem (hem)* Bağlaç, ...de, ...da bağlacı. TTS, 343; TDS, 564
- 5022 **hemâğûş** *Far.* Kucaklayan. NL-4, 154 (*hämğ'uş*)
- Tkm. hemaguş (hema:gu:ş)* KES, 158
- 5023 **hemâğûşlug** *Far. + T.* NL-4, 154
- 5024 **hem'ahd** *Far. + Ar.* NL-4, 147
- 5025 **hemân** *Far.* Beraber, aynı, benzer. NL-4, 153 (*hämön*)
- Özb. **hamon** (*hämân*) 1. Şimdiye kadar, hâlâ. 2. Hemen, anında. ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
- Tkm. heman (hema:n)* Şu, o, kendi. KES, 158
- 5026 **hemânâ** *Far.* 1. Güya, belki. 2. Şüphesiz, elbette. 3. Mademki. NL-4, 153 (*hämöno*)
- Özb. **hamono** (*hämânâ*) 1. Şimdiye kadar, hâlâ. 2. Hemen, anında. ÖTİL-II, 684
- Tkm. hemana (hema:na)* 1., 2. KES, 158
- 5027 **hemânçe** *Far. + T.* NL-4, 154
- 5028 **hemâşiyân** *Far.* NL-4, 154
- 5029 **hemâvâz** *Far.* Ahenkli, düzenli, uyumlu. NL-4, 153 (*hämovoz*)
- Özb. **hamovoz** (*hämâvâz*) 2. *mec.* Niyeti, isteği aynı olan, dilektaş. ÖTİL-II, 684
- 5030 **hemâvâzlık** *Far. + T.* NL-4, 153
- 5031 **hemâverd** *Far.* NL-4, 152
- 5032 **hemâverdlik** *Far. + T.* NL-4, 153
- 5033 **hember** *Far.* NL-4, 147

- 5034 **hemcins** *Far.+Ar.* Hemcins, aynı cinsten olan. NL-4, 149 (*hämccins*)
Özb. **hamjins** (*hämccins*) ÖTİL-II, 683
- 5035 **hemdem** *Far.* Arkadaş, ahabap, dost. NL-4, 148 (*hämddäm*)
Özb. **hamdam** (*hämddäm*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 682 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 682
Tkm. **hemdem** (*hemdem*) TTS, 343; KES, 159; TDS, 564
- 5036 **hemdemlik** *Far.+T.* Dostluk, ahabaplık. NL-4, 148 (*hämddämliq*)
Tkm. **hemdemlik** (*hemdemlik*) TDS, 564
- 5037 **hemderd** *Far.* Dert ortağı, derdini paylaşan. NL-4, 148 (*hämddärd*)
Özb. **hamdard** (*hämddärd*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 682
- 5038 **hemderdâne** *Far.* NL-4, 148
- 5039 **hemderdlik** *Far.+T.* Dert ortağı olma, derdini paylaşma. NL-4, 148 (*hämddärdliq*)
Özb. **hamdardlik** (*hämddärdlik*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 682
- 5040 **hemderdsizlik** *Far.+T.* NL-4, 148
- 5041 **hemders** *Far.+Ar.* NL-4, 148
- 5042 **hemdest** *Far.* Yardımcı, yardım eden, dost. NL-4, 148 (*hämddäst*)
Özb. **hamdast** (*hämddäst*) ÖTİL-II, 682
Tkm. **hemdest** (*hemdest*) KES, 159; TDS, 564
- 5043 **hemdestân** *Far.* NL-4, 149
- 5044 **hemdestâne** *Far.* NL-4, 149
- 5045 **hemdestânlık** *Far.+T.* NL-4, 149
- 5046 **hemdestlik ~ hemdestlig** *Far.+T.* NL-4, 149
- 5047 **hemdûş** *Far.* NL-4, 149
- 5048 **hemfenlig** *Far.+Ar.+T.* NL-4, 157
- 5049 **hemgâm** *Far.* NL-4, 147
- 5050 **hemhâb ~ hemhâbe** *Far.* NL-4, 157
- 5051 **hemhâbelık ~ hemhâbelig** *Far.+T.* NL-4, 157
- 5052 **hemhâne** *Far.* Aynı evde yaşanan kimse, ev arkadaşı. NL-4, 157 (*hämhonä*)
Özb. **hamxona** (*hämxxänä*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684 2. *mec.* Gam, elem gibi duygulara kapılmış olan. ÖTİL-II, 684
Tkm. **hemhana** (*hemha:na*) KES, 159; TDS, 564
- 5053 **hemhânelig** *Far.+T.* NL-4, 157
- 5054 **hemîn** *Far.* Şu, işte bu. NL-4, 150 (*hämîn*)
Özb. **hamin** (*hämîn*) Çok fazla, sınırsız, hesapsız. ÖTİL-II, 683
Tkm. **hemin** (*hemi:n*) 2. Yalnız, ancak. KES, 159
- 5055 **heminânlık** *Far.+Ar.T.* NL-4, 150
- 5056 **hemîşe** *Far.* Her zaman, her daim, her vakit. NL-4, 150 (*hämîşä*)
Özb. **hamisha** (*hämîşä*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 683
Tkm. **hemîşe** (*hemi:şe*) 2. Daha önce, çok önce. TTS, 343; TDS, 564
- 5057 **hemkad** *Far.+Ar.* NL-4, 158
- 5058 **hemkadem** *Far.+Ar.* NL-4, 158
- 5059 **hemkademlik** *Far.+Ar.+T.* NL-4, 158
- 5060 **hemkâr ~ hemkâre** *Far.* Ortak, iş ortağı, meslektaş. NL-4, 150 (*hämkor ~ hämkorä*)
Özb. **hamkor** (*hamkâr*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 683
- 5061 **hemkârlık** *Far.+T.* Ortaklık, işbirliği, birlikte hareket etme. NL-4, 151 (*hämkorliq*)

- Özb. **hamkorlik** (*hamkârlık*) ÖTS, 169; ÖTİL-II, 683
- 502 **hemkâse** *Far.* NL-4, 151
- 503 **hemkisvet** *Far.+Ar.* NL-4, 150
- 504 **hemmaşâf** *Far.+Ar.* NL-4, 151
- 505 **hemmehd** *Far.+Ar.* NL-4, 151
- 506 **hemmeşreb** *Far.+Ar.* NL-4, 151
- 507 **hemnefes** *Far.+Ar.* Aynı düşüncede olan, hemfikir, müttefik, dost. NL-4, 152
(*hämnnäfäs*)
- Özb. **hamnafas** (*hämnnäfäs*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
- 508 **hemneng** *Far.* NL-4, 152
- 509 **hemnevâlig** *Far.+T.* NL-4, 152
- 510 **hemneverd** *Far.* NL-4, 152
- 511 **hemnişânlıg** *Far.+T.* NL-4, 152
- 512 **hemnişest** *Far.* NL-4, 152
- 513 **hemnişestlıg** *Far.+T.* NL-4, 152
- 514 **hemnişin** *Far.* Dost, ahbap. NL-4, 152 (*hämnişin*)
- Özb. **hamnishin** (*hämnişin*) ÖTİL-II, 684
- Tkm. **hemneşin** (*hemneşi:n*) KES, 159
- 515 **hemnişînlik** *Far.+T.* NL-4, 152
- 516 **hemol** *Far.+T.* NL-4, 157
- 517 **hempâ(y)** *Far.* NL-4, 154
- 518 **hempâylik ~ hempâylıg** *Far.+T.* NL-4, 154
- 519 **hemper** *Far.* NL-4, 154
- 520 **hempîşe** *Far.* NL-4, 154
- 521 **hempîşelik** *Far.+T.* NL-4, 154
- 522 **hemrâz** *Far.* Sırdaş, yakın dost, ahbap. NL-4, 155 (*hämroz*)
- Özb. **hamroz** (*hämrrâz*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
- Tkm. **hemraz** (*hemra:z*) KES, 160
- 523 **hemrâzlık** *Far.+T.* NL-4, 155
- 524 **hemreh ~ hemrâh** *Far.* Yoldaş, yol arkadaşı. NL-4, 154 (*hämrrâh ~ hämroh*)
- Özb. **hamroh** (*hämrrâh*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
- Tkm. **hemreh** (*hemreh*) KES, 160
- 525 **hemrehlig ~ hemrâhlık ~ hemrehlık** *Far.+T.* NL-4, 155
- 526 **hemreng** *Far.* Aynı renkte olan. NL-4, 154 (*hämrräng*)
- Özb. **hamrang** (*hämrräng*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
- 527 **hemşadâ** *Far.* NL-4, 155
- 528 **hemsâye** *Far.* Komşu, yakın komşu. NL-4, 156 (*hämsoyâ*)
- Özb. **hamsoya** (*hämssâyâ*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
- Tkm. **hemsaya** (*hemsaya*) TTS, 344; KES, 160; TDS, 564
- 529 **hemsebağ** *Far.+Ar.* Okul arkadaşı, sınıf arkadaşı. NL-4, 155 (*hämssäbağ*)
- Tkm. **hemsapak** (*hemsapak*) TDS, 564
- 530 **hemsebağlık** *Far.+Ar.+T.* NL-4, 155
- 531 **hemsefer** *Far.+Ar.* Yoldaş, yol arkadaşı. NL-4, 156 (*hämssäfär*)
- Özb. **hamsafar** (*hämssäfär*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
- 532 **hemseng** *Far.* NL-4, 156
- 533 **hemserlik** *Far.+T.* NL-4, 156
- 534 **hemseyr** *Far.+Ar.* NL-4, 156
- 535 **hemsin** *Far.* NL-4, 156

- 508 **hemşohbet** *Far.+Ar.* Sohbet edilen kimse, muhatap. NL-4, 156 (*hämshubät*)
 Özb. **hamsuhbat** (*hämshubät*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 684
 Tkm. **hemsöhbət** (*hemsöhböt*) KES, 160; TDS, 565 ~ **hemsuhbet** (*hemsuhbet*) KES, 160
- 509 **hemşohbetlig** *Far.+Ar.+T.* NL-4, 156
- 510 **hemtâ** *Far.* NL-4, 157
- 511 **hemtabağ** *Far.+Ar.* NL-4, 156
- 512 **hemtabaklık** *Far.+Ar.+T.* NL-4, 156
- 513 **hemtarîk** *Far.+Ar.* NL-4, 156
- 514 **hemtek** *Far.* NL-4, 156
- 515 **hemteklik** *Far.+T.* NL-4, 156
- 516 **hemvâr** *Far.* NL-4, 147
- 517 **hemvâre** *Far.* NL-4, 147
- 518 **hemvârlig** *Far.+T.* NL-4, 147
- 519 **hemvişâk** *Far.+Ar.* NL-4, 147
- 520 **hemzâd** *Far.* 1. Kardeş. 2. Arkadaş, dost, yoldaş. NL-4, 149 (*hämzod*)
 Tkm. **hemzat** (*hemza:t*) Yaşıt, akran. KES, 160
- 521 **hemzânû** *Far.* NL-4, 149
- 522 **hemzânûlig** *Far.+T.* NL-4, 150
- 523 **hemze** *Ar.* Hemze, hemze işareti. NL-4, 149 (*hämzä*)
 Özb. **hamza** (*hämzä*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 683 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 683
- 524 **hemzebân** *Ar.+Far.* Sırdaş, dert ortağı, sırdaş, arkadaş, aynı şeyleri söyleyen. NL-4, 149 (*hämzäbon*)
 Tkm. **hemziban** (*hemziba:n*) KES, 160
- 525 **hemzebânlık** *Ar.+Far.+T.* NL-4, 149
- 526 **hencâr** *Far.* NL-4, 159
- 527 **hendeseâyîn** *Ar.+Far.* NL-4, 158
- 528 **hengâme** *Far.* 1. Olay, hadise, vaka. 2. Oyun, gösteri. 3. Laf, söz. 4. Gürültü, patırtı, kavga, karışıklık. NL-4, 158 (*hängomä*)
 Özb. **hangama** (*hängamä*) 1. ÖTİL-II, 685 2. Hoş sohbet; komik konuşma, gülünç hareket, gülünç olay. ÖTS, 170; ÖTİL-II, 685
- 529 **hengâmeârâ** *Far.* NL-4, 158
- 530 **hengâmefürûz** *Far.* NL-4, 158
- 531 **henûz** *Far.* Henüz, az önce, şimdi. NL-4, 159 (*hänuz*)
 Özb. **hanuz** (*hänüz*) ÖTS, 170; ÖTİL-II, 685
 Tkm. **heniz** (*heni:z*) TTS, 344; TDS, 565
- 532 **her** *Far.* Her, her bir. NL-4, 159 (*här*)
 Özb. **har** (*här*) ÖTS, 171; ÖTİL-II, 686
 Tkm. **her** (*her*) TTS, 345; TDS, 566
- 533 **hergiz** *Far.* Asla, hiçbir zaman. NL-4, 161 (*härgiz*)
 Özb. **hargiz** (*härgiz*) ÖTİL-II, 688
 Tkm. **hergiz** (*hergi:z*) TTS, 345; KES, 161; TDS, 566
- 534 **herze** *Far.* Boş konuşmak, gevezelik etmek, zırvalamak. NL-4, 161 (*härzä*)
 Tkm. **herze** (*herze*) Boş, boşuna, saçma, yersiz şey; kaba, saygısız; terbiyesiz. KES, 161
- 535 **herzegerd** *Far.* NL-4, 161
- 536 **herzegûy** *Far.* Gevezelik eden, boş konuşan. NL-4, 161 (*härzägo'y*)
 Tkm. **herzegöy** (*herzegö:y*) KES, 161

- 5125 **herzegüftâr** Far. NL-4, 161
- 5126 **herzekâr** Far. NL-4, 161
- 5127 **herzekîş** Far. NL-4, 161
- 5128 **herzenâverd** Far. NL-4, 162
- 5129 **herzepeyvend** Far. NL-4, 162
- 5130 **herzeserâ(y)** Far. NL-4, 162
- 5131 **hest** Far. NL-4, 167
- 5132 **hestlig** Far.+T. NL-4, 167
- 5133 **hevâ** Ar. İstek, arzu. NL-4, 126 (*hâvo*)
Tkm. **howa** (*hova:*) KES, 171
- 5134 **hevân** Ar. NL-4, 128
- 5135 **hevdec** Ar. NL-4, 125
- 5136 **Hevenak** Ar. NL-3, 366
- 5137 **heves** Ar. Heves, istek, arzu. NL-4, 124 (*häväs*)
Özb. **havas** (*häväs*) ÖTS, 172; ÖTİL-II, 669
Tkm. **höwes** (*höves*) TTS, 355; KES, 172; TDS, 583
- 5138 **heveskeş** Ar.+Far. NL-4, 125
- 5139 **heveslen-** Ar.+T. Heveslenmek, arzulamak. NL-4, 125 (*häväslän-*)
Özb. **havaslan-** (*häväslän-*) ÖTS, 172; ÖTİL-II, 669
Tkm. **höweslen-** (*höveslen-*) TTS, 355; TDS, 584
- 5140 **hevesnâk** Ar.+Far. NL-4, 125
- 5141 **hevespeyvend** Ar.+Far. NL-4, 125
- 5142 **hey** Hey! Hay! Seslenme nidası. NL-4, 138 (*hây*)
Özb. **hay** (*hây*) ÖTİL-II, 675
Tkm. **hay** (*hay*) TTS, 339; TDS, 557
- 5143 **hey hey** Hey Hey! Ünlem sözü. NL-4, 138 (*hây hây*)
Tkm. **hay hay** (*hay hay*) TTS, 339; TDS, 559
- 5144 **hey'ât** Ar. NL-4, 141
- 5145 **heybet** Ar. 1. Korkunç, korku, endişe. 2. Saygınlık, itibar, büyüklük. NL-4, 138 (*hâybat*)
Tkm. **haybat** (*haybat*) 1. KES, 155; TDS, 558 2. Gözdağı, tehdit. TTS, 339; TDS, 558
- 5146 **heybethg** Ar.+T. Heybetli, korkunç. NL-4, 138 (*hâybatlig'*)
Tkm. **haybatly** (*haybatly*) TDS, 558 2. Tehditli, tehditkâr. TTS, 340 3. Cesaretli, cesur, yılmaz. 4. Çok güçlü. TTS, 340; TDS, 558
- 5147 **heycâ** Far. NL-4, 139
- 5148 **hey'et** Ar. 1. Şekil, görünüş, suret. 2. Astronomi, gök bilimi. NL-4, 141 (*hây'ât*)
Özb. **hay'at** (*hây'ât*) 1. ÖTS, 173 2., 3. Heyet, kurul, grup. ÖTİL-II, 678
- 5149 **hey'tepeziâr** Ar.+Far. NL-4, 141
- 5150 **heyhât** Ar. Heyhat, eyvah! NL-4, 141 (*hâyhot*)
Özb. **hayhot** (*hâyhât*) ÖTS, 172; ÖTİL-II, 678
Tkm. **hayhat** (*hayha:t*) KES, 155; TDS, 558
- 5151 **heykel** Ar. Şekil, cisim, gövde. NL-4, 139 (*hâykâl*)
Özb. **haykal** (*hâykâl*) Heykel, sanat eseri. ÖTS, 172; ÖTİL-II, 676
Tkm. **heykel** (*heykel*) KES, 161 2. Heykel, sanat eseri. TTS, 346; TDS, 568 2. Muska. KES, 161; TDS, 568
- 5152 **heyûlâ** Ar. NL-4, 170
- 5153 **heyûn** Ar. NL-4, 170

- 5154 **hezâr** *Far.* Bülbul. NL-4, 136 (*hâzor*)
Tkm. **hezar** (*heza:r*) KES, 162
- 5155 **hezâr hezâr** *Far.* Fazla, çok; biner biner. NL-4, 137 (*hâzor hâzor*)
Özb. **hazor** (*hâzâr*) Bin sayısı. ÖTİL-II, 674
Tkm. **hezar** (*heza:r*) Bin sayısı. KES, 162
- 5156 **hezârbâr** *Far.* NL-4, 137
- 5157 **hezârdestân** *Far.* NL-4, 137
- 5158 **Hezâre** NL-4, 137
- 5159 **hezec** *Ar.* NL-4, 135
- 5160 **hezeyân** *Ar.* NL-4, 134
- 5161 **hezeyânet** *Ar.* NL-4, 135
- 5162 **hezîmet** *Ar.* Kaçış, yeniliş, mağlup olma. NL-4, 135 (*hâzimât*)
Tkm. **hezimet** (*hezi:met*) KES, 162
- 5163 **hezl** *Ar.* Şaka, alay, mizah. NL-4, 136 (*hâzl*)
Tkm. **hezil** (*hezil*) TTS, 346; KES, 162; TDS, 568
- 5164 **hezlâmîz** *Ar.+Far.* NL-4, 136
- 5165 **hezzâl** (?) NL-4, 135
- 5166 **hezzâlîtab'** (?) NL-4, 135
- 5167 **hîdîv** *Far.* NL-3, 389
- 5168 **hîfz** *Ar.* 1. Saklama, muhafaza etme. 2. Terbiye. NL-4, 185 (*hîfz*)
Özb. **hifz** (*hîfz*) 1. ÖTİL-II, 701
- 5169 **hîkd** *Ar.* NL-4, 186
- 5170 **hîlâf** *Ar.* Çelişki, aykırılık. NL-3, 394 (*xilof*)
Özb. **xilof** (*xîlâf*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 324
Tkm. **hılap** (*hîla:p*) 2. Eksiklik, kusur, noksan. KES, 164
- 5171 **hîlâfendîşe** *Ar.+Far.* NL-3, 395
- 5172 **hîlâl** *Ar.* NL-3, 394
- 5173 **hîlk** *Ar.* NL-3, 395
- 5174 **hîlt** *Ar.* NL-3, 395
- 5175 **hîng** *Far.* NL-3, 389
- 5176 **hîng** *Far.* NL-3, 396
- 5177 **hîrakeş** (?) NL-3, 398
- 5178 **hîrakûşvâr** (?) NL-3, 393
- 5179 **hîralık ~ hîrahıg** (?) NL-3, 393
- 5180 **hîrâm** *Far.* 1. Yürüme, gezme. 2. Cilve. 3. Cilveli, işveli yürüyüş. 4. Hareketlilik, yerinde durmazlık, oturmazlık. NL-3, 399 (*xirom*)
Özb. **xirom** (*xîrâm*) 3. ÖTİL-II, 326
Tkm. **hyram** (*hîra:m*) 3. KES, 164 ~ **huran** (*huro:m*) 3. KES, 175
- 5181 **hîrâmân** *Far.* Cilveli yürüyen, işveli yürüyen. NL-3, 400(*xiromon*)
Özb. **xiromon** (*xîrâmân*) ÖTİL-II, 326
Tkm. **huraman** (*huro:mo:n*) KES, 175
- 5182 **hîrâmlık** *Far.+T.* NL-3, 400
- 5183 **hîrâş** *Far.* NL-3, 382
- 5184 **hîrâşendelik** *Far.+T.* NL-3, 382
- 5185 **hîrâşîde** *Far.* NL-3, 382
- 5186 **hîrâşlik** *Far.+T.* NL-3, 382
- 5187 **hîred** *Far.* 1. Akıl, fikir, idrak. 2. Düşünce. NL-3, 396(*xiräd*)
Özb. **xirad** (*xîräd*) 1. ÖTİL-II, 325

- Tkm. **hyret** (*hıret*) İlim, bilim. KES, 165
- 5188 **hiredfen** Far.+Ar. NL-3, 398
- 5189 **hiredlig** Far.+T. NL-3, 397
- 5190 **hiredmend** Far. Akıllı, bilge. NL-3, 397 (*xirädmänd*)
Özb. **xiradmänd** (*xirädmänd*) ÖTİL-II, 325
Tkm. **hyratment** (*hıratment*) KES, 165
- 5191 **hiredmendlig** Far.+T. NL-3, 397
- 5192 **hirednümâ** Far. NL-3, 397
- 5193 **hiredperver** Far. NL-3, 397
- 5194 **hiredpeyvend** Far. NL-3, 397
- 5195 **hiredpîşe** Far. NL-3, 397
- 5196 **hiredrûb** Far. NL-3, 398
- 5197 **hiredyâlig** Far.+T. NL-3, 397
- 5198 **hireflik** Ar.+T. NL-3, 398
- 5199 **hırfe** ~ **hırfet** Ar. NL-4, 184
- 5200 **hırfever** Ar.+Far. NL-4, 184
- 5201 **hırıl-da-** Hırıldamak, hırıltı çıkarmak. NL-3, 398 (*xirilda-*)
Özb. **xırilla-** (*xırilla-*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 326
- 5202 **hırqa** Ar. 1. Eski püskü kıyafet. 2. Derviş giysisi. NL-3, 400 (*xırqa*)
Özb. **xırqa** (*xırqa*) ÖTİL-II, 326
Tkm. **hyrka** (*hırka*) KES, 165
- 5203 **hırkapûş** Ar.+Far. 1. Eski püskü, yamalı giysi giyen. 2. Derviş. NL-3, 400 (*xırqapo'sh*)
Özb. **xırqapo'sh** (*xırqapo'sh*) ÖTİL-II, 326
Tkm. **hyrkapuş** (*hırkapu:s*) KES, 165
- 5204 **hırkat** (?) NL-4, 184
- 5205 **hırmân** Ar. NL-4, 183
- 5206 **hırmânlıg** Ar.+T. NL-4, 183
- 5207 **hırmen** Far. 1. Toplam, yığın, küme, harman. 2. Temel, esas. 3. Çok, bol. TNL-3, 326
Özb. **xirmon** (*xırmân*) 1. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 398
- 5208 **hırmen hırmen** Far. NL-3, 399
- 5209 **hırş** Ar. 1. Aç gözlülük. 2. Bir şeye duyulan aşırı istek. NL-4, 183 (*hırs*)
Özb. **hırs** (*hırs*) 2. ÖTİL-II, 699
*Tkm. **hyrs** (*hırs*) Ayı. TTS, 347; KES, 165; TDS, 595
- 5210 **hırşkîş** Ar.+Far. NL-4, 184
- 5211 **hırz** Ar. NL-4, 183
- 5212 **hışâl** Ar. Hususiyetler, özellikler, vasıflar, faziletler. NL-3, 400 (*xisol*)
Tkm. **hısal** (*hısa:l*) KES, 165
- 5213 **hışn** Ar. NL-4, 184
- 5214 **hışm** Ar. 1. Acı, gazap, öfke. 2. Kabalık, bayağılık, hoyratlık, nezaketsizlik. NL-3, 389 (*xaşm*)
Tkm. **haşm** (*haşm*) 1. KES, 152
- 5215 **hışmnâk** Ar.+Far. NL-3, 389
- 5216 **hıttâ** Ar. NL-3, 402
- 5217 **hıyâbân** Far. Yol, geçit. NL-3, 390 (*xiyobon*)
Özb. **xiyobon** (*xiyâbân*) 1. ÖTİL-II, 322 2. Park, bahçe. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 322

- 5218 **hıyal** Ar. Geç kalma, gecikme, acele etmeme, pervasızlık, gevşeklik, uyuşukluk. NL-4, 170 (*hayal*)
Özb. **hayal** (*hayal*) ÖTİL-II, 691
- 5219 **hıyâl** Ar. NL-3, 391
- 5220 **hıyânet** Ar. Hıyanet, hainlik. NL-3, 391 (*xiyonät*)
Özb. **xiyonat** (*xıyânät*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 322
Tkm. **hyýanat** (*hıya:nat*) TTS, 348; KES, 165; TDS, 596
- 5221 **hıyâr** Ar. Hıyar, salatalık. NL-3, 391 (*xiyor*)
Tkm. **hyýar** (*hıya:r*) TTS, 348; TDS, 597
- 5222 **hızâb** Ar. Boyama, boya yapma. NL-3, 428 (*xizob*)
Tkm. **hyzap** (*hıza:p*) Boya. KES, 166
- 5223 **hızâne** Ar. NL-3, 392
- 5224 **hızâneçi** Ar. +T. NL-3, 392
- 5225 **hızır** ~ **hızır** Ar. Hızır, Hz. Hızır. NL-3, 392 (*xizir* ~ *xizr*)
Özb. **xizr** (*xizr*) ÖTİL-II, 323
Tkm. **hyzr** (*hızr*) KES, 166 ~ **hydyr** (*hıdır*) KES, 164; TDS, 591
- 5226 **hızrâver** Ar. +Far. NL-3, 392
- 5227 **hızrmânend** Ar. +Far. NL-3, 392
- 5228 **hızrşifât** Ar. +Far. NL-3, 392
- 5229 **hızrveş** Ar. +Far. NL-3, 392
- 5230 **hibâ** Ar. NL-4, 174
- 5231 **hicâ'** Ar. Hiciv, şaka, gülünç. NL-4, 175 (*hico*)
Özb. **hijo** (*hicâ*) ÖTİL-II, 696
Tkm. **hica** (*hica:*) KES, 166
- 5232 **hicâb** Ar. Örtü, perde. NL-4, 175 (*hicob*)
Özb. **hijob** (*hicâb*) ÖTİL-II, 696
Tkm. **hicap** (*hica:p*) KES, 166
- 5233 **hicâblıg** Ar. +T. NL-4, 175
- 5234 **hicâz** Ar. 1. Müzikte bir makam adı. 2. Arabistan topraklarına dâhil olan ve Mekke ile Medine şehirlerini içine alan bölge. NL-4, 175 (*hicoz*)
Tkm. **hicaz** (*hica:z*) 2. KES, 166
- 5235 **hicrân** Ar. Hicran, ayrılık. NL-4, 176 (*hicron*)
Özb. **hijron** (*hicrân*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 696
Tkm. **hijran** (*hicra:n*) TTS, 349; KES, 166; TDS, 570
- 5236 **hicrânkeş** Ar. +Far. NL-4, 176
- 5237 **hicret** Ar. 1. Doğduğu yerden başka yere göç etme. 2. Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göçüşü. NL-4, 176 (*hicrät*)
Özb. **hijrat** (*hicrät*) ÖTİL-II, 696
Tkm. **hijret** (*hicret*) TTS, 349; KES, 166
- 5238 **hicv** Ar. Hiciv, yergi, taşlama; gülünç, komik. NL-4, 133 (*häcv*)
Özb. **hajv** (*häcv*) ÖTS, 168; ÖTİL-II, 673
Tkm. **häjv** (*häcv*) KES, 162 ~ **hejv** (*hecv*) KES, 157
- 5239 **hicvârâ** Ar. +Far. NL-4, 133
- 5240 **hiç** Far. 1. Hiç, hiçbir. 2. Asla. NL-4, 173 (*heç*)
Özb. **hech** (*heç*) 1. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 695 2. ÖTİL-II, 695
Tkm. **hiç** (*hi:ç*) 1. TTS, 349; TDS, 570 2. TDS, 570
- 5241 **hiçlik** Far. +T. NL-4, 174
- 5242 **hidâyet** Ar. Doğru yolu bulma; doğru yola girme. NL-4, 174 (*hidoyät*)

- Özb. **hidoyat** (*hidâyât*) 2. Allah tarafından gösterilen doğru yol, İslam dini. 3. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 696
Tkm. **hidaýat** (*hida:yat*) KES, 167
- 524 **hiddet** Ar. 1. Keskinlik; keskin, çabuk. 2. Gazap, kızgınlık. NL-4, 174 (*hiddät*)
Özb. **hiddat** (*hiddät*) ÖTİL-II, 696
- 524 **hidem** Ar. NL-3, 389
- 525 **hidmet** ~ **hizmet** Ar. 1. Hizmet, iş, görev. 2. Yardım. NL-3, 390 (*xidmät* ~ *xizmät*)
Özb. **xizmat** (*xizmät*) 1. ÖTS, 485; ÖTİL-II, 323 2. ÖTİL-II, 323
Tkm. **hyzmat** (*hızmat*) 1. TTS, 348; KES, 166; TDS, 597 2. TDS, 597
- 526 **hidmetkâr** ~ **hizmetkâr** Ar.+Far. Hizmetli, işçi, çalışan. NL-3, 390 (*xidmätkor* ~ *xizmätkor*)
Özb. **xizmatkor** (*xizmätkâr*) ÖTS, 485; ÖTİL-II, 323
Tkm. **hyzmatkâr** (*hızmatkâr*) TTS, 348; TDS, 597
- 527 **hidmetkârlıg** ~ **hizmetkârlıg** Ar.+Far.+T. Hizmetçilik. NL-3, 390 (*xidmätkorlig* ~ *xizmätkorlig*)
Özb. **xizmatkorlik** (*xizmätkârlık*) ÖTİL-II, 323
Tkm. **hyzmatkârlık** (*hızmatkârlık*) TTS, 348; TDS, 597
- 528 **hidmetlıg** Ar.+T. NL-3, 390
- 528 **hiffe(t)** Ar. NL-3, 403
- 529 **hikâyât** Ar. NL-4, 179
- 530 **hikâyet** Ar. Hikâye, malumat. NL-4, 179 (*hikoyät*)
Özb. **hikoyat** (*hikâyât*) 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 697
- 532 **hikâyetgüzâr** Ar.+Far. NL-4, 179
- 533 **hikmet** Ar. 1. Bilgelik, bilgililik. 2. Masal, veciz söz. 3. Gizli sebep, sır. 4. İlim, marifet. 5. Faydalı iş, tedbir. NL-4, 177 (*hikmät*)
Özb. **hikmat** (*hikmät*) 1., 3., 3. Bir erkek adı. 4. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 697
Tkm. **hikmet** (*hikmet*) 1., 2. KES, 167; TDS, 570 3. Mana, anlam. TDS, 570
- 534 **hikmetâbâd** Ar.+Far. NL-4, 178
- 535 **hikmetâmîz** Ar.+Far. NL-4, 178
- 536 **hikmetâsâ** Ar.+Far. NL-4, 178
- 537 **hikmetâyîn** Ar.+Far. NL-4, 178
- 538 **hikmetcûy** Ar.+Far. NL-4, 178
- 539 **hikmetgerd** Ar.+Far. NL-4, 178
- 540 **hikmetkısm** Ar. NL-4, 179
- 541 **hikmetkıyâs** Ar. NL-4, 179
- 542 **hikmetmeâb** Ar. NL-4, 178
- 543 **hikmetpenâh** Ar.+Far. NL-4, 178
- 544 **hikmetperest** Ar.+Far. NL-4, 179
- 545 **hikmetpîşe** Ar.+Far. NL-4, 179
- 546 **hikmetsâz** Ar.+Far. NL-4, 179
- 547 **hikmetsirîşt** Ar.+Far. NL-4, 179
- 548 **hilâfet** Ar. NL-3, 395
- 549 **hilâfetdişâr** Ar. NL-3, 395
- 550 **hilâfetgîr** Ar.+Far. NL-3, 395
- 551 **hilâfgüne** Ar.+Far. NL-3, 395
- 552 **hilâl** Ar. 1. Hilal, yeni ay. 2. Güzellerin ay şeklindeki kaşı. NL-4, 180 (*hilol*)
Özb. **hilol** (*hilâl*) 1., 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 697

- 523 **hilâlâyîn** Ar.+Far. NL-4, 180
- 524 **hilâlî** Ar. NL-4, 180
- 525 **hil'at** Ar. 1. Üst giyim. 2. Padişah ve vezirler tarafından iltifat için giydirilen işlemeli kaftan. 3. Giysi takımı. NL-3, 395 (*xil'at*)
 Özb. **xil'at** (*xil'at*) 1. ÖTİL-II, 324
 Tkm. **hylgat** (*hylgat*) KES, 164
- 526 **hîle ~ hîlet** Ar. 1. Hile, aldatma. 2. Tedbir. NL-4, 176 (*hiylä ~ hiylät*)
 Özb. **hiyla** (*hiylä*) 1. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 696
 Tkm. **hile** (*hi:le*) 1. TTS, 349; KES, 167; TDS, 570
 *Tkm. **hile** (*hi:le*) Pay, hisse, hak. TTS, 349; TDS, 570
- 527 **hîleendîş** Ar.+Far. NL-4, 177
- 528 **hîleger** Ar.+Far. Hileci, düzenbaz. NL-4, 177 (*hiylägär*)
 Özb. **hiylagar** (*hiylägär*) ÖTS, 174; ÖTİL-II, 696
 Tkm. **hilegär** (*hi:legä:r*) TTS, 349; TDS, 570
- 529 **hîlekâr** Ar.+Far. Hileci, düzenbaz. NL-4, 177 (*hiylakor*)
 Özb. **hiylakor** (*hiyläkâr*) ÖTİL-II, 696
- 530 **hîlepeyvend** Ar.+Far. NL-4, 177
- 531 **hîlepîşe** Ar.+Far. NL-4, 177
- 532 **hîlesâz ~ hîletsâz** Ar.+Far. NL-4, 177
- 533 **hîlesâzlik** Ar.+Far.+T. NL-4, 177
- 534 **hîletengîz** Ar.+Far. NL-4, 177
- 535 **hîletsigâl** Ar.+Far. NL-4, 177
- 536 **hilqat** Ar. 1. Yaratılış. 2. Ten, beden. NL-3, 395 (*xilqat*)
 Özb. **xilqat** (*xilqat*) ÖTİL-II, 324
- 537 **hilqatlık** Ar.+T. NL-3, 396
- 538 **hilliyet** (?) NL-4, 179
- 539 **hilm** Ar. NL-4, 179
- 540 **hilye** Ar. NL-4, 180
- 541 **hilye** Ar. NL-4, 201
- 542 **himâye ~ himâyet** Ar. Himaye, koruma, müdafaa. NL-4, 181 (*himoyä ~ himoyät*)
 Özb. **himoya** (*himâyä*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 698 ~ **himoyat** (*himâyät*) ÖTİL, 698
- 543 **hîme** Far. NL-4, 173
- 544 **hîmevâr** Far. NL-4, 173
- 545 **himmet** Ar. 1. Bir işe gayretle girişme. 2. Cömertlik, el açıklığı, fedakârlık. 3. Bahtiyarlık, mutluluk. NL-4, 180 (*himmät*)
 Özb. **himmat** (*himmät*) 1. ÖTİL-II, 698 2. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 698
- 546 **himmetlig** Ar.+T. Himmetli, yardımsever, cömert. NL-4, 181 (*himmatlig'*)
 Özb. **himmatli** (*himmätli*) 2. Gayretli, çalışkan. ÖTİL-II, 698
- 547 **himmetsiz** Ar.+T. Merhametsiz, yardım etmeyen. NL-4, 181 (*himmätsiz*)
 Özb. **himmatsiz** (*himmätsiz*) 2. Gayretsiz, çabasız. ÖTİL-II, 698
- 548 **himmetver** Ar.+Far. NL-4, 181
- 549 **Himyerî** NL-4, 181
- 550 **hîna ~ hîinna** Ar. NL-4, 182
- 551 **hînâ** Far. Kına. NL-3, 396 (*xino*)
 Özb. **xina** (*xına*) ÖTS, 484; ÖTİL-II, 325
 Tkm. **hyna** (*hına.*) TTS, 347; KES, 164; TDS, 593

- 532 **hînâlık** *Far. + T.* Kınalı. NL-3, 396(*xinoliq*)
Özb. **xinalı** (*xinalı*) ÖTİL-II, 325
Tkm. **hynaly** (*hınalı*) KES, 593
- 533 **hinareng** *Ar. + Far.* NL-4, 183
- 534 **Hind** Hint, Hindistanlı. NL-4, 181 (*Hind*)
Özb. **Hind** (*Hind*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 698 2. Amerika yerli halkının genel adı. ÖTİL-II, 698
- 535 **Hindî** Hindistan'a mensup, Hindistanlı. NL-4, 181 (*Hindiy*)
Özb. **Hindi** (*Hindi*) ÖTİL-II, 698
Tkm. **Hindi** (*Hindi*) TTS, 349; KES, 167; TDS, 5712. Hint dilleri. TTS, 349 4. Siyah renkli. KES, 167
- 536 **Hindû** 1. Hint, Hindistanlı. 2. Kara, güzel sevgili. 3. Karanlık, zulmet. NL-4, 182 (*Hindu*)
Özb. **Hindu** (*Hindu*) 1. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 698
- 537 **Hindûâsâ** NL-4, 182
- 538 **Hindûça** NL-4, 182
- 539 **Hindûî** NL-4, 182
- 540 **Hindûîzâd** NL-4, 182
- 541 **hirâs** *Far.* NL-4, 165
- 542 **hirâs** *Far.* NL-4, 183
- 543 **hirâsân** *Far.* NL-4, 165
- 544 **hîrâset** *Ar.* NL-4, 183
- 545 **hîre** 1. Yüzsüz, saygısız, arsız, hayasız. 2. Sönük, donuk, fersiz. 3. Aciz, muhtaç, güçsüz, zayıf. NL-3, 392
Özb. **xira** (*xıra*) 1. ÖTİL-II, 325 2. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 325 3., 4. *mec.* İstenmeyen, hoş karşılanmayan, sakıncalı. ÖTİL-II, 325
- 546 **hirevül** *Moğ.* Ordunun öncü kısmı, önde giden savaşçılar. NL-4, 183 (*hirovul*)
Özb. **hirovul** (*hirâvul*) ÖTİL-II, 699
- 547 **his** *Ar.* His, sezgi. NL-4, 184 (*his*)
Özb. **his** (*his*) ÖTS, 173; ÖTİL-II, 699
- 548 **hisâb** *Ar.* 1. İtibar, kadir, kıymet. 2. Sayı, adet, miktar. 3. Fikir, düşünce. 4. Sürü, yığın, takım. 5. İfade, beyan, beyanat. NL-4, 185 (*hisob*)
Özb. **hisob** (*hisâb*) 1. ÖTİL-II, 699 2. ÖTS, 173; ÖTİL-II, 699 5. ÖTS, 173 3. Skor, sonuç sayısı. ÖTS, 173 4. Bir kişi veya teşkilatın tasarrufundaki maddi varlık, yiyecek, para vb. ÖTİL-II, 699
Tkm. **hasap** (*hasa:p*) 2. TDS, 552 5. TTS, 335 3. Skor, sonuç sayısı. TTS, 335 4. Matematiksel işlem. TTS, 335; TDS, 552 5. Açıklama, savunma. TTS, 335
- 549 **hisâblık** *Ar. + T.* NL-4, 185
- 550 **hişâr** *Ar.* 1. Kale, hisar. 2. Gökyüzü. NL-4, 185 (*hisor*)
Tkm. **hisar** (*hisa:r*) 1. KES, 165
- 551 **hişârî** *Ar.* NL-4, 185
- 552 **hişârnişîn** *Ar. + Far.* NL-4, 185
- 553 **hişt** *Far.* Tuğla. NL-3, 403 (*xişt*)
Özb. **xisht** (*xişt*) ÖTİL-II, 327 ~ **g'ışt** (*gişt*) ÖTS, 532; ÖTİL-II, 661
Tkm. **hyşt** (*hişt*) Kerpiç. KES, 165
- 554 **hiştâne** *Far.* NL-3, 403
- 555 **hişt mâllık** *Far. + T.* NL-3, 403
- 556 **hîta** (?) NL-4, 177

537. **hiṭâb** Ar. 1. Hitap. 2. Buyruk, emir. NL-3, 402 (*xitob*)
Özb. **xitob** (*xitâb*) 1. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 327
Tkm. **hytap** (*hita:p*) 1. KES, 165
538. **hiṭâm** Ar. NL-3, 402
539. **hiyel** Ar. NL-4, 186
530. **hîz** Far. Cinsi kuvveti zayıf erkek. NL-4, 173 (*hez*)
Özb. **hez** (*hez*) ÖTİL-II, 694
531. **hîz** Far. NL-3, 389
532. **hizâb** Ar. Boya, renk. NL-3, 392 (*xizob*)
Tkm. **hyzap** (*hiza:p*) KES, 166
533. **hizber** ~ **hizebr** Ar. NL-4, 176
534. **hizebrşikâr** Ar.+Far. NL-4, 176
535. **hizlân** Ar. NL-3, 392
536. **hodbîn** Far. Egoist, bencil, kibirli. NL-3, 424 (*xudbin*)
Özb. **xudbin** (*xudbin*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 336
Tkm. **hudbin** (*hudbi:n*) KES, 172
537. **hodbînlik** Far.+T. Bencillik, egoistlik, kendini beğenmişlik. NL-3, 424 (*xudbinlik*)
Özb. **xudbinlik** (*xudbinlik*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 336
538. **hodkâm** Far. Kendi yararını düşünen, bencil. NL-3, 424 (*xudkom* ~ *xudkomä*)
Özb. **xudkom** (*xudkâm*) ÖTİL-II, 336
Tkm. **hudkâm** (*hudkâ:m*) 2. Kendine has fikirleri olan. KES, 172
539. **hodkâmlıg** Far.+T. NL-3, 425
540. **hodnümâ(y)** Far. Kibirli, kendini gösteren. NL-3, 425 (*xudnâmo* ~ *xudnâmoy*)
Tkm. **hudnema** (*hudnema:*) KES, 172
541. **hodnümâlık** ~ **hûdnümâlıg** Far.+T. NL-3, 425
542. **hoḳḳa** Ar. 1. Kıymetli taşlar konan, yuvarlak, küçük kutu. 2. Sevgilinin ağzı. NL-4, 207 (*huqqa*)
Özb. **huqqa** (*huqqa*) 1. ÖTİL-II, 714
Tkm. **hokga** (*hokgo*) 1., 2., 3. Mürekkep şişesi. 4. Çöp kutusu. KES, 169
*Tkm. **hokga** (*hokgo*) 1. Oyulan yer, delik. TTS, 350; TDS, 572 2. *mec.* Kurnazlık, hilekârlık. TTS, 350; KES, 169 3. Elde dikilen, bağıcsız bir tür ayakkabı. TDS, 572 4. Üç kiloya denk gelen ağırlık ölçüğü. TDS, 572
543. **hoḳḳabâz** Ar.+Far. Hileci, sihirbaz. NL-4, 208 (*huqqaboz*)
Özb. **huqqaboz** (*huqqabâz*) ÖTİL-II, 714
Tkm. **hokgabaz** (*hokgoba:z*) 2. Kaba, saygısız davranan. TDS, 572
544. **hoḳḳalık** Ar.+T. NL-4, 208
545. **hôrâk** (?) NL-3, 446
546. **Ḥorâsânî** Far. NL-3, 433
547. **Ḥorâsânlık** Far.+T. NL-3, 434
548. **hôrd II** (?) NL-3, 446
549. **horiş** Far. NL-3, 446
550. **hōş** Far. 1. Hoş, güzel, iyi. 2. Çekici, cazip. NL-3, 439 (*xuş*)
Özb. **xush** (*xuş*) 1. ÖTS, 487; ÖTİL-II, 342
Tkm. **hoş** (*hoş*) 1. TTS, 352; KES, 170; TDS, 576
551. **hōşâ** Far. NL-3, 442
552. **hōşâb** Far. NL-3, 442
553. **hōşahlâk** Far.+Ar. NL-3, 439

- 534 **hōṣâmed** *Far.* Dalkavukluk, yağcılık. NL-3, 442 (*xuṣomäd*)
 Özb. **xushomad** (*xuṣâmäd*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 344
 Tkm. **hoṣamat** (*hoṣa:mat*) TTS, 353; KES, 170 ~ **hoṣamay** (*hoṣama:y*) TTS, 353; TDS, 577
- 535 **hōṣâmedgûy** *Far.* Dalkavuk, yalaka, yaltakçı. NL-3, 442
 Özb. **xushomadgo'y** (*xuṣâmädgoy*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 344
- 536 **hōṣâvâz** *Far.* Güzel sesli. NL-3, 442 (*xuṣovoz*)
 Özb. **xushovoz** (*xuṣâvâz*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 344
 Tkm. **hoṣowaz** (*hoṣo:vo:z*) TDS, 577
- 537 **hōṣâvâzlıg** *Far.* +T. NL-3, 442
- 538 **hōṣâyende** *Far.* Hoşa giden, makbul, beğenilen. NL-3, 442 (*xuṣoyändä*)
 Tkm. **hoṣayanda** (*hoṣa:yanda*) KES, 170
- 539 **hōṣbaht** *Far.* Bahtlı, talihli, mutlu. NL-3, 439 (*xuṣbaxt*)
 Özb. **xushbaxt** (*xuṣbaxt*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 342
 Tkm. **hoṣbagt** (*hoṣbağt*) TTS, 353; TDS, 577
- 540 **hōṣbâş** *Far.* NL-3, 439
- 541 **hōṣbernâ** *Far.* NL-3, 439
- 542 **hōṣbû** *Far.* Hoş kokulu, güzel kokan. NL-3, 439 (*xuṣbo'*)
 Özb. **xushbo'y** (*xuṣboy*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 343
 Tkm. **hoṣbu** (*hoṣbu:*) KES, 170 ~ **hoṣbo'y** (*hoṣbo:y*) TTS, 353; TDS, 577
- 543 **hōṣdil** *Far.* Sevinçli, mutlu. NL-3, 440 (*xuṣdil*)
 Özb. **xushdil** (*xuṣdil*) ÖTİL-II, 343
- 544 **hōṣelḥân** *Far.* NL-3, 439
- 545 **hōṣgûy** *Far.* NL-3, 440
- 546 **hōṣgûyluk** *Far.* +T. NL-3, 440
- 547 **hōṣgüvâr** *Far.* NL-3, 440
- 548 **hōṣhâl** *Far.* +Ar. Memnun, hoşnut. NL-3, 444 (*xuṣhol*)
 Özb. **xushhol** (*xuṣhâl*) ÖTİL-II, 345
 Tkm. **hoṣhal** (*hoṣha:l*) KES, 170; TDS, 577
- 549 **hōṣhâllık ~ hōṣhâllıg** *Far.* +Ar. +T. Hoşnutluk, memnuniyet. NL-3, 445
 (*xuṣholliq ~ xuṣhollig'*)
 Tkm. **hoṣhallyk** (*hoṣha:llık*) TDS, 577
- 550 **hōṣhân** *Far.* Güzel sesli. NL-3, 444 (*xuṣxon*)
 Özb. **xushxon** (*xuṣxân*) ÖTİL-II, 345
 Tkm. **hoṣhan** (*hoṣha:n*) KES, 170
- 551 **hōṣhânlik** *Far.* +T. Güzel seslilik. NL-3, 444 (*xuṣxonlik*)
 Özb. **xushxonlik** (*xuṣxânlik*) ÖTİL-II, 345
- 552 **hōṣhavâ** *Far.* +Ar. Temiz havalı, güzel havalı. NL-3, 444 (*xuṣhavo*)
 Özb. **xushhavo** (*xuṣhavâ*) ÖTİL-II, 345
- 553 **hōṣḥirâm** *Far.* NL-3, 444
- 554 **hōṣḥôş** *Far.* NL-3, 444
- 555 **hōṣḥû(y)luk** *Far.* +T. NL-3, 444
- 556 **hōṣhulk** *Far.* +Ar. Güzel yaratılışlı. NL-3, 444 (*xuṣxulq*)
 Özb. **xushxulq** (*xuṣxulq*) ÖTİL-II, 345
- 557 **hōṣlehce** *Far.* +Ar. NL-3, 441
- 558 **hōṣluk ~ hōṣlug** *Far.* +T. Hoşluk, mutluluk. NL-3, 441 (*xuṣluq ~ xuṣlug'*)
 Tkm. **hoṣluk** (*hoṣluk*) TTS, 353; TDS, 577
- 559 **hōṣmaḳâl** *Far.* +Ar. NL-3, 441

- 5381 **hōşmeşreb** Far.+Ar. NL-3, 441
- 5382 **hōşmuḥâvere** Far.+Ar. NL-3, 441
- 5383 **hōşnağme** Far.+Ar. NL-3, 441
- 5384 **hōşnevâ** Far. Hoş sesli, ahenkli, güzel sesli. NL-3, 441 (*xuşnävo*)
Özb. **xushnavo** (*xuşnävä*) ÖTİL-II, 343
- 5385 **hōşnevâz** Far. NL-3, 441
- 5386 **hōşnûd** Far. 1. Hoşnut, memnun. 2. Razi. NL-3, 441 (*xuşnud*)
Özb. **xushnud** (*xuşnud*) 1. ÖTS, 487; ÖTİL-II, 343
Tkm. **hoşnut** (*hoşnu:t*) 1. TTS, 353; KES, 170; TDS, 577 2. KES, 170
- 5387 **hōşnümâ** Far. Güzel görünüşlü. NL-3, 441 (*xuşnämo*)
Tkm. **hoşnema** (*hoşnema:*) KES, 170
- 5388 **hōşnüvîs** Far. NL-3, 441
- 5389 **hōşpend** Far. NL-3, 442
- 5390 **hōşreftâr** Far. İşveli yürüyen, güzel yürüyüşlü. NL-3, 443 (*xuşräftor*)
Tkm. **hoşreftar** (*hoşrefta:r*) KES, 171
- 5391 **hōşreng** Far. NL-3, 442
- 5392 **hōşrûy** Far. Güzel yüzlü, çekici. NL-3, 443 (*xuşro 'y*)
Özb. **xushro'y** (*xuşroy*) ÖTS, 488; ÖTİL-II, 344 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 344
Tkm. **hoşro'y** (*hoşro:y*) TTS, 353; KES, 171; TDS, 577
- 5393 **hōşsâ'at** Far.+Ar. NL-3, 443
- 5394 **hōşşohbet** Far.+Ar. Hoşsohbet. NL-3, 443 (*xuşsuhbät*)
Özb. **xushsuhbat** (*xuşsuhbät*) ÖTİL-II, 344
- 5395 **hōşşekl** Far.+Ar. NL-3, 444
- 5396 **hōştâb'** Far.+Ar. 1. Hoş tabiatlı, güzel huylu. 2. Şair tabiatlı, edip. NL-3, 443 (*xuştâb'*)
Tkm. **hoştâp** (*hošta:p*) 1. TTS, 353; TDS, 577
- 5397 **hōştâb'lık ~ hōştâb'lig** Far.+Ar.+T. 1. Hoş tabiatlılık. 2. Şair tabiatlılık. NL-3, 443 (*xuştâb'liq ~ xuştâb'lig'*)
Tkm. **hoştâp'lyk** (*hošta:plik*) 1. TDS, 578
- 5398 **hōştâkrîr** Far.+Ar. NL-3, 443
- 5399 **hōştâlî'** Far.+Ar. NL-3, 443
- 5400 **hōştâvr** Far.+Ar. NL-3, 443
- 5401 **hōşterâne** Far. NL-3, 443
- 5402 **hōşterkîb** Far.+Ar. NL-3, 443
- 5403 **hōşvaqt** Far.+Ar. Sevinçli, hoşnut. NL-3, 440 (*xuşvaqt*)
Özb. **xushvaqt** (*xuşvaqt*) ÖTS, 488; ÖTİL-II, 343
Tkm. **hoşwagt** (*hoşvağt*) TTS, 353; KES, 171; TDS, 578
- 5404 **hōşvaqtlıg** Far.+Ar.+T. Hoşnutluk, memnunluk. NL-3, 440 (*xuşvaqtlig'*)
Özb. **xushvaqtlik** (*xuşvaqtlik*) ÖTİL-II, 343
Tkm. **hoşwagtlyk** (*hoşvağtlik*) TDS, 578
- 5405 **Hotenî** Far.+Ar. NL-3, 447
- 5406 **Hotenvâr** Far. NL-3, 446
- 5407 **Hotenzâd** Far. NL-3, 446
- 5408 **hû(y)** Far. Huy, tabiat, karakter. NL-3, 445 (*xo' ~ xo'y*)
Tkm. **hü'y** (*hü:y*) TTS, 359; KES, 179; TDS, 591
- 5409 **hûb** Far. 1. İyi, hoş, makul. 2. Güzel. 3. Daha iyi, hayırlı, üstün. NL-3, 445 (*xub*)
Özb. **xo'b** (*xob*) ÖTİL-II, 345

- Tkm. **hup** (hu:p) 1., 2. TTS, 357; KES, 174; TDS, 586 3. Yar, sevgili. KES, 174
- 540 **hub(b)** Ar. Sevgi, muhabbet. NL-4, 195 (*hubb*)
Tkm. **hup** (hu:p) KES, 174
- 541 **hûblık ~ hûblig ~ hûbluk ~ hûblug** Far.+T. Güzellik. NL-3, 445 (*xo'bliq ~ xo'blig' ~ xo'bluq ~ xo'blug'*)
Tkm. **hupluk** (hu:pluk) KES, 174; TDS, 586
- 542 **hûbşûret** Far.+Ar. NL-3, 446
- 543 **hubûbât** Ar. NL-4, 196
- 544 **hûbzebânlık** Far.+T. NL-3, 445
- 545 **huceste** Far. Kutlu, mübarek, bahtiyar. NL-3, 427 (*xujästä*)
Tkm. **hujeste** (huceste) 2. Barış, sükûnet. KES, 172
- 546 **hucestefâl** Far.+Ar. NL-3, 428
- 547 **hucestelık** Far.+T. NL-3, 428
- 548 **hûd** Far. NL-3, 424
- 549 **hûd** Far. NL-3, 446
- 550 **Hûd** NL-4, 196
- 551 **huddâm** Ar. NL-3, 424
- 552 **hudek** NL-3, 446
- 553 **hûdfürûş** Far. NL-3, 427
- 554 **hûdî** Ar. NL-4, 196
- 555 **hûdperest** Far. Bencil, kibirli. NL-3, 426 (*xudpäräst*)
Özb. **xudparast** (*xudpäräst*) ÖTİL-II, 337
- 556 **hûdperestlıg** Far. NL-3, 426
- 557 **hûdpesend** Far. NL-3, 426
- 558 **hûdpesendlık** Far.+T. NL-3, 426
- 559 **hûdrây** Far. NL-3, 426
- 560 **hûdrâyılıg** Far.+T. NL-3, 426
- 561 **hûdreng** Far. NL-3, 426
- 562 **hûdrû(y)** Far. NL-3, 426
- 563 **hûdsitânlıg** Far.+T. NL-3, 427
- 564 **hûdşiken** Far. NL-3, 427
- 565 **hudûd** Ar. Hatlar, sınırlar, hudutlar. NL-4, 196 (*hudud*)
Özb. **hudud** (*hudud*) 1. Sınır, hudut. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 708 2. Toprak, ülke, alan, çevre. ÖTS, 174
- 566 **huffâş** Ar. NL-3, 438
- 567 **huffâşlıg** Ar.+T. NL-3, 438
- 568 **huffâz** Ar. NL-4, 206
- 569 **hufre** Ar. NL-4, 206
- 570 **huften** Far. Geç vakit, uyku vakti, yatsı namazı vakti. NL-3, 438 (*xuftân*)
Özb. **xufton** (*xuftân*) ÖTİL-II, 342 2. Yatsı namazı. ÖTS, 486; ÖTİL-II, 342
Tkm. **huftan** (*hufton*) KES, 173
- 571 **hufye** Ar. Gizli, örtülü. NL-3, 438 (*xufyâ*)
Özb. **xufiya** (*xufiya*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 342
Tkm. **hufya** (*hufyo*) KES, 173
- 572 **hûk** Far. Domuz. NL-3, 428 (*xuk*)
Özb. **xuk** (*xuk*) On iki hayvanlı Türk takviminde domuz yılının adı. ÖTİL-II, 337

- Tkm. huk (huk)* KES, 173; TDS, 585 **2.** Akli eksik, aptal. TDS, 585
- 542 *hûkbân* *Far.* NL-3, 428
- 543 *hûkbânlig* *Far. + T.* NL-3, 428
- 544 *huquq* *Ar.* Haklar, yasalar. NL-4, 207 (*huquq*)
Özb. huquq (huquq) **2.** Hak. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 714 **3.** Hukuku, yasaları konu alan bilim. ÖTİL-II, 714
Tkm. hukuk (huku:k) TTS, 356; TDS, 585
- 545 *hulâşa* *Ar.* **1.** Sonuç, netice. **2.** Seçilmiş. NL-3, 429 (*xulosa*)
Özb. xulosa (xulâsa) **1.** ÖTS, 487; ÖTİL-II, 337
Tkm. hulasa (hulo:so) Sözü'nün kıyası, kısacası. KES, 173; TDS, 585
- 546 *hulâşiyet* *Ar.* NL-3, 429
- 547 *huld* *Ar.* **1.** Ebedîlik, daimîlik. **2.** Cennet. NL-3, 429 (*xuld*)
Tkm. hult (hult) **2.** KES, 173
- 548 *huldâyîn* *Ar. + Far.* NL-3, 429
- 549 *hulefâ'* *Ar.* NL-3, 428
- 550 *hulel* *Ar.* NL-4, 200
- 551 *hulk* *Ar.* Huy, karakter, kişilik. NL-3, 429 (*xulk*)
Özb. xulq (xulq) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 338
Tkm. hulk (hulk) KES, 173; TDS, 585
- 552 *hulkluk* *Ar. + T.* NL-3, 429
- 553 *hulle* *Ar.* Bezekli, süslü giyim, süslü giysi, güzel kumaştan dikilen kıyafet. NL-4, 200 (*hullä*)
Özb. hulla (hullä) ÖTİL-II, 710
Tkm. hülle (hüllö) KES, 178; TDS, 588
- 554 *hullebâf* *Ar.* NL-4, 200
- 555 *hullebâflıg* *Ar. + T.* NL-4, 200
- 556 *hullepûş* *Ar. + Far.* NL-4, 200
- 557 *hullesân* *Ar. + Far.* NL-4, 200
- 558 *hullevâr* *Ar. + Far.* NL-4, 200
- 559 *hulûl* *Ar.* NL-4, 201
- 560 *hulûş* *Ar.* NL-3, 429
- 561 *hulv* *Ar.* NL-4, 179
- 562 *hum* *Far.* Büyük sürahi, testi. NL-3, 429 (*xum*)
Özb. xum (xum) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 338
Tkm. hum (hum) TTS, 356; TDS, 585
- 563 *humâr* *Ar.* **1.** Sarhoşluktan sonraki baş ağrısı. **2.** İstek, arzu, hırs, keyif. NL-3, 430 (*xumor*)
Özb. xumor (xumâr) **2.** ÖTS, 487; ÖTİL-II, 338
Tkm. humar (humo:r) **2.** TTS, 357; KES, 173; TDS, 585
**Tkm. humar (humo:r)* Kumar TTS, 357; KES, 173; TDS, 585
- 564 *humârî* *Ar.* NL-3, 430
- 565 *humârlıg* *Ar. + T.* NL-3, 430
- 566 *humâsî* *Ar.* NL-3, 430
- 567 *humhâne* *Ar.* Meyhane. NL-3, 430 (*xumxonä*)
Tkm. humhana (humhono) TDS, 586
- 568 *hummâ* *Ar.* NL-4, 201
- 569 *humret* *Ar.* NL-4, 202
- 570 *hums* *Ar.* NL-3, 430

5471. **ḥumûl** Ar. NL-3, 430
5472. **ḥûn** Far. 1. Kan. 2. Birini öldüren için ödetilen tazminat, ceza. NL-3, 430 (*xun*)
Özb. **xun** (*xun*) 1. ÖTS, 487; ÖTİL-II, 339 2. ÖTİL-II, 339
Tkm. **hun** (*hu:n*) 1. KES, 173; TDS, 586 2. TTS, 357; TDS, 586
5473. **ḥûnâb(e)** Far. Kanlı yaş, acı acı ağlama. NL-3, 431 (*xunob ~ xunobä*)
Özb. **xunob** (*xunâb*) Kaygı, elem, azap. ÖTİL-II, 339
Tkm. **hunaba** (*hu:no:bo*) KES, 173; TDS, 586 2. Kaygı, elem, azap. TTS, 357; TDS, 586
5474. **ḥûnâblıg** Far.+T. Azap çekme, sıkıntı çekme. NL-3, 431 (*xunoblig*)
Özb. **xunoblik** (*xunâblik*) ÖTİL-II, 339
5475. **ḥûnâlây** Far. NL-3, 432
5476. **ḥûnâlûd** Far. Kana bulan. NL-3, 431 (*xunolud*)
Özb. **xunolud** (*xunâlud*) ÖTİL-II, 339
Tkm. **hunalut** (*hu:no:lu:t*) KES, 174
5477. **ḥûnâmîz** Far. NL-3, 431
5478. **ḥûnâşâm** Far. Kan içici, kan içen. NL-3, 431 (*xunoşom*)
Tkm. **hunaşam** (*hu:no:şo:m*) KES, 174
5479. **ḥûnâşâmlıg** Far.+T. NL-3, 432
5480. **ḥûnbâr** Far. NL-3, 431
5481. **ḥûnbârlık ~ ḥûnbârlıg** Far.+T. NL-3, 431
5482. **ḥûneşân** Far. 1. Kanlı, kan saçan. 2. Kan ağlayan. NL-3, 431 (*xunäfşon*)
Tkm. **hunefşan** (*hu:neşā:n*) KES, 174
5483. **ḥûneşân** Far. Kan saçan, kan döken. NL-3, 432 (*xunfişon*)
Tkm. **hunefşan** (*hu:neşā:n*) KES, 174
5484. **ḥûnhâr(e)** Far. 1. Kan döken. 2. Kan ağlayan, azap çeken. NL-3, 432 (*xunxor ~ xunxorä*)
Özb. **xunxor** (*xunxâr*) 1. ÖTİL-II, 340
Tkm. **hunhor** (*hu:nho:r*) 1. TTS, 357; KES, 174; TDS, 586
5485. **ḥûnhârlıg** Far.+T. NL-3, 432
5486. **ḥûnîn** Far. NL-3, 431
5487. **ḥûnrîz** Far. 1. Kan döken. 2. Zalim, merhametsiz. NL-3, 432 (*xunrez*)
Özb. **xunrez** (*xunrez*) ÖTİL-II, 339
Tkm. **hunriz** (*hu:nri:z*) KES, 174
5488. **ḥûnrîzlik** Far.+T. Kan dökücülük. NL-3, 432 (*xunrezlik*)
Özb. **xunrezlik** (*xunrezlik*) ÖTİL-II, 339
5489. **ḥunyâger** Far. NL-3, 431
5490. **ḥunyâgerlıg** Far.+T. NL-3, 431
5491. **ḥûr** Ar. Huri, güzel kızlar, şehla gözlü güzeller. NL-4, 203 (*hur*)
Özb. **hur** (*hur*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 711 2. *mec.* Hayâlî, edepli, temiz kadınlar. ÖTS, 175
Tkm. **hur** (*hu:r*) KES, 175 ~ **hüýr** (*hüýr*) KES, 179; TDS, 591
*Özb. **hur** (*hur*) Hür, özgür, serbest. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 711
5492. **ḥur** Far. NL-3, 432
5493. **ḥurâfet** Ar. Hurafe, boş sözler, batıl inanç. NL-3, 434 (*xurofot*)
Özb. **xurofot** (*xurâfât*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 340
Tkm. **hurafat** (*huro:fo:t*) KES, 175
5494. **ḥurd** Far. Küçük, ufak. NL-3, 432 (*xurd*)
Tkm. **hurt** (*hurt*) KES, 175

545. **hûrd I** Far. NL-3, 446
546. **hurde** Far. NL-3, 433
547. **hurdebîn** Far. NL-3, 433
548. **hurdedân** Far. NL-3, 433
549. **hurdedânlık** Far.+T. NL-3, 433
550. **hûrdenî** Far. NL-3, 446
551. **hûrî** Ar. NL-4, 204
552. **hurma** Far. Hurma, hurma ağacı meyvesi. NL-3, 433 (*xurmo*)
Özb. **xurmo** (*xurmå*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 340
Tkm. **hurma** (*hurmo*) TTS, 357; KES, 175; TDS, 586
553. **hurmet I** Ar. Hürmet, saygı. NL-4, 204 (*hurmat*)
Özb. **hurmat** (*hurmat*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 712 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 712
Tkm. **hormat** (*hormot*) TTS, 352; TDS, 575
554. **hurmet II** Ar. Haram, haram olan şey. NL-4, 204 (*hurmat*)
*Özb. **hurmat** (*hurmat*) Hürmet, saygı. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 712 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 712
555. **hurmetli** Ar.+T. Hürmetli, itibarlı, değerli. NL-4, 204 (*hurmatlig'*)
Özb. **hurmatli** (*hurmatli*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 712
Tkm. **hormatly** (*hormotly*) TTS, 352; TDS, 575
556. **hurmetşîârlık** Ar.+T. NL-4, 204
557. **hûrmişâl** Ar. NL-4, 204
558. **hûrnejâd** Ar.+Far. NL-4, 204
559. **hurrem** Far. Mutlu, mesut, şad. NL-3, 434 (*xurräm*)
Özb. **xurram** (*xurräm*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 340 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 340
560. **hurremlik** Far.+T. Hoşnutluk, mutluluk. NL-3, 434 (*xurrämliq*)
Özb. **xurramlik** (*xurramlik*) ÖTİL-II, 340
561. **hursend** Far. Hoşnut, mutlu, memnun. NL-3, 434 (*xursänd*)
Özb. **xursand** (*xursänd*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 340 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 340
Tkm. **hursant** (*hursont*) KES, 175; TDS, 586
562. **hursendlik** ~ **hursendli** Far.+T. Hoşnutluk, memnunluk. NL-3, 434 (*xursändliq* ~ *xursändlig'*)
Özb. **xursandlik** (*xursändlik*) ÖTİL-II, 340
Tkm. **hursantlyk** (*hursontluk*) TDS, 586
563. **hûrşifat** Ar. NL-4, 204
564. **hûrşîd** Far. 1. Güneş. 2. Aydınlatan. 3. Son derece güzel. NL-3, 435 (*xurşid* ~ *xurşed*)
Özb. **xurshid** (*xurşid*) 1., 2., 3. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 341
Tkm. **hurşyt** (*hurşı:t*) 1. KES, 175; TDS, 586 3. KES, 175 3. Bir erkek adı. TDS, 586
565. **hûrşîdfeyz** Far.+Ar. NL-3, 436
566. **hûrşîdpeyker** Far. NL-3, 436
567. **hûrşîdrây** Far. NL-3, 436
568. **hûrşîdsîmâ** Far.+Ar. NL-3, 436
569. **hûrşîdvâr** Far. NL-3, 436
570. **hûrşîdveş** Far. NL-3, 436
571. **hurûc** Ar. 1. Çıkış, çıkma. 2. İsyan çıkarma, ayaklanma. NL-3, 434 (*xuru*)

- Özb. **xuruj** (*xuruc*) 2. ÖTS, 487; ÖTİL-II, 341
 Tkm. **huruç** (*huru:ç*) KES, 175
- 552 **hurûc** Ar. 1. Vergi, haraç. 2. Çıkma, ihraç, çıkış. NL-3, 399 (*xiroj*)
 Özb. **xiroj** (*xırâc*) 1. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 326
 Tkm. **huruç** (*huru:ç*) 1., 2. Coşkunluk. 3. İsyan, ayaklanma. KES, 175
- 553 **hurûf** Ar. 1. Harfler. 2. Sözler, ibareler. NL-4, 204 (*huruf*)
 Tkm. **hurup** (*huru:p*) 1. KES, 175
- 554 **hurûs** Far. Horoz. NL-3, 435 (*xurus*)
 Tkm. **hurus** (*huru:s*) KES, 175
- 555 **hurûş** Far. 1. Haykırış, bağırış, hıçkırık. 2. Kavga, çekişme, dalaşma, arbede. NL-3, 435 (*xuruş ~ xuro's*)
 Özb. **xurush** (*xuruş*) 2. ÖTİL-II, 341
 Tkm. **huruş** (*huru:ş*) 2. KES, 175; TDS, 586
- 556 **hurûşân** Far. Feryat eden, haykıran. NL-3, 435 (*xuruşon ~ xuro'son*)
 Tkm. **huruşan** (*huru:šo:n*) KES, 176
- 557 **hûrveş ~ hûrîveş** Ar. + Far. NL-4, 203
- 558 **hûrzâd ~ hûrîzâd ~ hûrîzâde** Ar. + Far. NL-4, 204
- 559 **husrev** Far. 1. İran padişahlarından birinin adı. 2. Padişah, hükümdar. NL-3, 401 (*xisrâv*)
 Tkm. **husrow** (*husrov*) KES, 176
- 560 **husrevâne** Far. NL-3, 401
- 561 **husrevânî** Far. NL-3, 401
- 562 **husrevlîg** Far. + T. NL-3, 401
- 563 **husrevnişân** Far. NL-3, 401
- 564 **husrevnişânlık** Far. + T. NL-3, 401
- 565 **husûfzâd** Ar. + Far. NL-3, 437
- 566 **huşûl** Ar. Hâsıl olma, ulaşma, erişme, elde etme. NL-4, 205 (*husul*)
 Tkm. **husul** (*husu:l*) Çıkma, meydana gelme, olma. KES, 177
- 567 **huşûmet** Ar. Husumet, düşmanlık. NL-3, 436 (*xusumât*)
 Özb. **xusumat** (*xusumât*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 341
 Tkm. **husumat** (*husu:mot*) KES, 177
- 568 **huşûş** Ar. Husus, cihet, yön, taraf. NL-3, 437 (*xusus*)
 Özb. **xusus** (*xusus*) ÖTS, 487; ÖTİL-II, 341
 Tkm. **husus** (*husu:s*) Özellikle. KES, 177
- 569 **huşûşen** Ar. 1. Özellikle, bilhassa. 2. Esasen, aslında. 3. Kasten, bilerek. NL-3, 437 (*xususân*)
 Özb. **xususan** (*xususân*) 1. ÖTS, 487; ÖTİL-II, 341
 Tkm. **hususan** (*husu:son*) 1. TTS, 357; KES, 177; TDS, 587
- 570 **huşûşiyet** Ar. 1. Hususiyet, özellikler. 2. Mahsusluk. 3. Yakınlık. NL-3, 437 (*xususiyât*)
 Özb. **xususiyat** (*xususiyât*) 1. ÖTS, 487; ÖTİL-II, 341
- 571 **hûş** Far. Bilinç, şuur, idrak, akıl. NL-4, 206 (*huş*)
 Özb. **hush** (*huş*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 713
 Tkm. **huş** (*hu:ş*) TTS, 357; TDS, 587 2. *mec.* Uyanıklık. TDS, 587
- 572 **hûşe** Far. NL-3, 447
- 573 **hûşe hûşe** Far. NL-3, 447
- 574 **hûşeçîn** Far. NL-3, 447
- 575 **hûşkirdâr** Far. NL-4, 207

- 546 **huşkleb** Far. NL-3, 440
- 547 **huşkleblık** Far. +T. NL-3, 441
- 548 **huşksâl** Far. NL-3, 441
- 549 **hûşluk** Far. +T. Bilinçli, şuurlu. NL-4, 207 (*huşluq*)
Özb. **hushli** (*huşli*) ÖTİL-II, 714
Tkm. **huşly** (*hu:şlu*) TDS, 587
- 550 **hûşmend** Far. NL-4, 207
- 551 **hûşmendâne** Far. NL-4, 207
- 552 **hûşmendlıg** Far. +T. NL-4, 207
- 553 **hûşrübâ(y)** Far. NL-4, 207
- 554 **hûşsız** Far. +T. Bilinçsiz, şuursuz. NL-4, 207 (*huşsiz*)
Özb. **hushsiz** (*huşsiz*) ÖTİL-II, 714
Tkm. **huşsuz** (*hu:şsuz*) 2. Unutkan. TTS, 357; TDS, 587
- 555 **hûşsızlık** Far. +T. Bilinçsizlik, şuursuzluk. NL-4, 207 (*huşsizliq*)
Tkm. **huşsuzlyk** (*hu:şsuzluk*) 1. Bilinçsizlik, kendinden geçme, baygınlık. 2. Unutkanlık. TTS, 357; TDS, 587
- 556 **huşû** Ar. Alçak gönüllülük. NL-3, 443 (*xuşu*)
Tkm. **huşug** (*huşu:ğ*) KES, 177
- 557 **huşûnet** Ar. NL-3, 443
- 558 **hûşyâr** Far. 1. Bilinçli, şuurlu. 2. Uyanık, dikkatli, tetikte. NL-4, 206 (*huşyor*)
Özb. **hushyor** (*huşyâr*) 1. ÖTİL-II, 713 2. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 713
Tkm. **huşyar** (*hu:şya:r*) KES, 177
- 559 **hûşyârlık ~ hûşyârlıg** Far. +T. Uyanıklık, dikkatlilik, tetikte olma. NL-4, 207 (*huşyorliq ~ huşyorlig*)
Özb. **hushyorlik** (*huşyârlık*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 713
- 560 **hûşyârveş** Far. NL-4, 207
- 561 **hût I** Ar. 1. Eski astronomide 12 burcun on ikincisi. 2. Güneş yılı hesabında bir ay adı. NL-4, 205 (*hut*)
Özb. **hut** (*hut*) ÖTİL-II, 713
Tkm. **hut** (*hu:t*) KES, 177 ~ **huvt** (*huvt*) KES, 177
*Tkm. **hut** (*hu:t*) ‘Gerçekten’ anlamında kullanılan bir söz. TTS, 357
- 562 **hût II** Ar. Balık. NL-4, 206 (*hut*)
Tkm. **hut** (*hu:t*) KES, 177; TDS, ~ **huvt** (*huvt*) KES, 177
*Tkm. **hut** (*hu:t*) ‘Gerçekten’ anlamında kullanılan bir söz. TTS, 357
- 563 **huţabâ** Ar. NL-3, 437
- 564 **huţbe** Ar. 1. Hutbe. 2. Nikâhta imamın okuduğu dualar. 3. Övgü, methiye. 4. Giriş, mukaddime, ön söz. NL-3, 437 (*xutbâ*)
Özb. **xutba** (*xutbâ*) 1., 2. ÖTİL-II, 341
Tkm. **hutba** (*hutbo*) 1., 3., 4. KES, 177
- 565 **huţûr** Ar. Hatırlama, akla gelme. NL-3, 438 (*xutur*)
Tkm. **hutor** (*hutor*) KES, 177
- 566 **huţûţ** Ar. NL-3, 438
- 567 **hûy** Far. NL-3, 370
- 568 **hûy** Far. NL-4, 198
- 569 **hûyfeşân** Far. NL-3, 373
- 570 **hûylık** Far. +T. NL-3, 371
- 571 **huzûr I** Ar. Huzur, rahat, keyif. NL-4, 198 (*huzur*)
Özb. **huzur** (*huzur*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 709

- 552 **huzûr** II Ar. 1. Ön, karşı, kat, makam. 2. Seçme, seçim, istek, niyet. 3. Hazır olma, görünüş. 4. Feragat, asayiş, huzur. NL-4, 198 (*huzur*)
Özb. **huzur** (*huzur*) 1. ÖTİL-II, 709
Tkm. **huzur** (*huzu:r*) 1. TTS, 357; KES, 178; TDS, 587
- 553 **huzziâr** Ar. NL-4, 197
- 554 **hübûf** Ar. NL-4, 196
- 555 **hüccâc** Ar. NL-4, 197
- 556 **hüccet** Ar. Delil, ispat. NL-4, 196 (*hüccât*)
Özb. **hujjat** (*hüccât*) Belge, doküman, evrak, vesika. ÖTS, 174; ÖTİL-II, 709
Tkm. **hüçjet** (*hüçcöt*) KES, 178 ~ **huçjat** (*huçcat*) KES, 172
- 557 **hücec** Ar. NL-4, 196
- 558 **hücre** Ar. Hücre, küçük oda, odacık. NL-4, 197 (*hücrâ*)
Özb. **hujra** (*hücrâ*) ÖTİL-II, 709 ~ **hujayra** (*hücäyrâ*) Biyolojide hücre, organizmanın en küçük birimi. ÖTS, 174; ÖTİL, 709
Tkm. **hüjre** (*hücrö*) TTS, 358; KES, 178; TDS, 587
- 559 **hücûm** Ar. Hücum, atak, hamle. NL-4, 197 (*hücum*)
Özb. **hujum** (*hücum*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 709
Tkm. **hüjüm** (*hücum*) TTS, 358; KES, 178; TDS, 587
- 560 **hüdâ** Ar. Doğru yol, İslam dini. NL-4, 196 (*hudo*)
Tkm. **hüda** (*hüda:~*) Doğru yolu gösterme, doğru yolu gösteren. KES, 178 ~ **huda(ý)** (*hudo:(y)*) Tanrı. TTS, 356; TDS, 585 ~ **hudaýy** (*hudo:~y:~*) Tanrı. KES, 172
- 561 **hüdâ(y)** Far. Hüda, Tanrı, Allah. NL-3, 425 (*Xudo ~ Xudoy*)
Özb. **xudo** (*xudâ*) ÖTS, 486; ÖTİL-II, 336
Tkm. **hudaý** (*hudo:y*) TTS, 356; TDS, 585
- 562 **hüdâlık** Far.+T. Hüdâlık, tanrılık. NL-3, 425 (*xudoliq*)
Tkm. **hudaýlyk** (*hudo:yluk*) TTS, 356; TDS, 585
- 563 **hüdâperest** Far. Hüdâya, Tanrıya ibadet eden. NL-3, 426 (*xudopäräst*)
Özb. **xudoparast** (*xudâpäräst*) ÖTİL-II, 337
- 564 **hüdâperestlik** Far.+T. NL-3, 426
- 565 **hüdârâ(y)lik** Far.+T. NL-3, 426
- 566 **hüdâvend** Far. 1. Hüda, Tanrı, Allah. 2. Sahip, iye. NL-3, 425
Özb. **xudovand** (*xudâvând*) ÖTİL-II, 337
- 567 **hüdhüd** Ar. Çavuş kuşu, ibibik. NL-4, 196 (*hüdhüd*)
Özb. **hudhud** (*hüdhüd*) ÖTİL-II, 709
Tkm. **hüthüt** (*hüthüt*) TDS, 590 2. Hüthüt, rivayete göre Hz. Süleyman'ın isteklerini Saba ülkesi kraliçesi Belkis'a ulaştıran kuş. KES, 179
- 568 **hükemâ** Ar. 1. Bilginler, âlimler, filozoflar. 2. Tabipler, hekimler. NL-4, 198 (*hükämo*)
Özb. **hukamo** (*hükämâ*) ÖTİL-II, 710
Tkm. **hukama** (*hukomo:~*) 2. KES, 173 ~ **hükama** (*hükama:~*) KES, 178
- 569 **hükkâm** Ar. Hâkimler, padişahlar, hükmedenler. NL-4, 198 (*hükkom*)
Tkm. **hukkam** (*hukko:m*) KES, 173
- 570 **hüküm** Ar. 1. Hüküm, buyruk, emir. 2. İstek, arzu. NL-4, 198 (*hüküm*)
Özb. **hukm** (*hüküm*) 1. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 710
Tkm. **höküm** (*höküm*) 1. TTS, 355; KES, 171; TDS, 582
- 571 **hükmrân** Ar.+Far. Şah, hükümdar. NL-4, 199 (*hükmrön*)

- Özb. **hukmron** (*hükmrân*) 2. *mec.* Hükümünü geçirme hakkına sahip olan, hâkim. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 710 3. *mec.* Sahiplenen, hüküm süren, zapt eden. ÖTS, 175
- 592 **hükmrânlık** *Ar. + Far. + T.* Şahlık, hükümdarlık. NL-4, 199 (*hükmronliq*)
Özb. **hukmronlik** (*hükmrânlik*) ÖTİL-II, 710
- 593 **hükûmet** *Ar.* Hükümet, devlet idaresi. NL-4, 199 (*hükumät*)
Özb. **hukumat** (*hükümät*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 710
Tkm. **hökümet** (*hökü:möt*) TTS, 355; TDS, 582
- 594 **hümâ(y)** *Far.* Hüma kuşu, efsanevi kuş. NL-4, 201 (*hümo ~ hü moy*)
Özb. **humo** (*hümâ*) ÖTİL-II, 711
Tkm. **huma(ý)** (*huma:(y)*) TTS, 357; KES, 173; TDS, 586 2. *mec.* Çok güzel, çok alımlı. TTS, 357; TDS, 586 3. Bir kadın adı. TDS, 586
- 595 **hümâmişâl** *Far. + Ar.* NL-4, 201
- 596 **hümâyûn** *Far.* Kutlu, mübarek, şerefli. NL-4, 201 (*hü moyun*)
Özb. **humoyun** (*hümâyun*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 711
Tkm. **humaýun** (*huma:yu:n*) KES, 173; TDS, 586 2. Bir erkek adı. TDS, 586
- 597 **hümâyûnfâl** *Far. + Ar.* NL-4, 202
- 598 **hümâyûnfer** *Far.* NL-4, 202
- 599 **hümâyûnveş** *Far.* NL-4, 202
- 600 **hümâyûnvürûd** *Far. + Ar.* NL-4, 202
- 601 **hümûm** *Ar.* NL-4, 202
- 602 **hüne** NL-4, 202
- 603 **hüner** *Far.* 1. Hüner, el sanatı, yetenek gerektiren uğraş. 2. Maharet, marifet, ustalık. NL-4, 202 (*hünär*)
Özb. **hunar** (*hünär*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 711 3. *mec.* Zor durumdan kurtulmak için düşünülen çare, hile. 4. *mec.* Uygun olmayan hareket, davranış, görünüş. ÖTİL-II, 711
Tkm. **hünär** (*hünä:r*) 1. TTS, 358 ; TDS, 588 2. TTS, 358
- 604 **hünerî** *Far. + Ar.* NL-4, 203
- 605 **hünerkâr** *Far.* NL-4, 203
- 606 **hünermend** *Far.* Hünerli, iş bilir, yetenekli, usta. NL-4, 203 (*hünärmänd*)
Özb. **hunarmand** (*hünärmänd*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 711
Tkm. **hünärmen(t)** (*hünä:rment*) 2. Bir iş, sanat veya meslekle uğraşan kimse. TTS, 358; TDS, 589
- 607 **hünerperver** *Far.* NL-4, 203
- 608 **hünerver** *Far.* NL-4, 203
- 609 **hür- ~ hürü-** Korkmak, ürkmek. NL-4, 203 (*hür- ~ hürü-*)
Özb. **hur-** (*hür-*) ÖTİL-II, 712
- 610 **hüret-** NL-4, 203
- 611 **hüsâm** *Ar.* NL-4, 205
- 612 **hüsn** *Ar.* Güzellik. NL-4, 204 (*hüsn*)
Özb. **husn** (*hüsn*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 712
Tkm. **husn** (*husn*) TTS, 357; KES, 176; TDS, 587 2. Yüz, cemal. TTS, 357; TDS, 587
- 613 **hüsnârâyılığ** *Ar. + Far. + T.* NL-4, 205
- 614 **hüsrân** *Ar.* Zarar, ziyan. NL-3, 436 (*xusron*)
Tkm. **husran** (*husro:n*) KES, 176
- 615 **hüsrânzedelik** *Ar. + Far. + T.* NL-3, 436

- 5616 **hüveydâ** *Far.* Ayan, açık, belli, net, aşikâr. NL-4, 196 (*hüväydo*)
Özb. **huvaydo** (*hüväydâ*) 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 708
Tkm. **hüweýda** (*hüvöyda:*) KES, 179
- 5617 **hüviyet** *Ar.* NL-4, 196
- 5618 **hüzn** *Ar.* Hüzün, kaygı, gam, keder. NL-4, 197 (*hüzn*)
Özb. **huzun** (*hüzün*) ÖTİL-II, 709

I 1

- 5619 **ıld** *Ar.* NL-2, 75
- 5620 **ıldırım** *Ar.* 1. Yıldırım. 2. Şimşek NL-2, 25 (*ildirim*)
Özb. **yildirim** (*yildirim*) 1. ÖTS, 498; ÖTİL, 348 2. Şimşek. ÖTİL, 348
Tkm. **ýyldyrym** (*yildirim*) 1. TTS, 699 2. TTS, 699; TDS-II, 522
- 5621 **ilga-** Hızlı yürümek, koşmak; saldırmak, hücum etmek. NL-2, 32 (*ilg'a-*)
Özb. **ilg'a-** (*ilğa-*) Sezmek, algılamak, kavramak, idrak etmek. ÖTS, 182; ÖTİL, 324
Tkm. **ylga-** (*ilğa-*) Koşmak. TTS, 362; TDS-II, 437 2. Bir işi bitirmek için zahmet çekmek. TDS-II, 437
- 5622 **ilgi** Yıllık, senelik. NL-2, 32 (*ilg'i*)
Özb. **yilgi** (*yilgi*) ÖTS, 498; ÖTİL, 348
- 5623 **ilg** Ilık. NL-2, 28 (*ilig'*)
Özb. **iliq** (*ihq*) 2. Samimi, içten, candan. ÖTS, 180; ÖTİL, 322
Tkm. **ýyly** (*yılı*) TDS-II, 524 2. Sıcak. TTS, 699 3. Tatlı, müşfik, şefkatli. TTS, 699 4. Sıcığa ve soğuğa dayanıklı, mevsimlik. TDS-II, 524
- 5624 **ilkı** Yılkı, at sürüsü. NL-2, 32 (*ilqi*)
Özb. **yilqi** (*yilqi*) ÖTS, 498; ÖTİL, 348
Tkm. **ýylky** (*yilkı*) TTS, 700; TDS-II, 523
- 5625 **iltıra-** Işıldamak, parlamak. NL-2, 31 (*iltirä-*)
Özb. **yiltira-** (*yiltirä-*) ÖTS, 498; ÖTİL, 348
Tkm. **ýyldyra-** (*yıldıra-*) TTS, 699; TDS-II, 522
- 5626 **iltiraguç** NL-2, 31
- 5627 **irâk I** *Ar.* Müzikte bir makam adı. NL-2, 47 (*iroq*)
Özb. **iroq** (*irâq*) ÖTİL, 333
- 5628 **irak II** Uzak, ırak. NL-2, 47 (*iroq*) *bk.* **yırak** Uzak, ırak. NL-2, 79 (*yiroq*)
Özb. **iroq** (*irâq*) ÖTS, 190; ÖTİL, 333 ~ **yiroq** (*yirâq*) ÖTS, 499; ÖTİL, 349
Tkm. **ýyrak** (*yıra:k*) TTS, 700; TDS-II, 525 ~ **yrak** (*ıra:k*) TTS, 364; KES, 188; TDS-II, 441
- 5629 **irgat-** Kımıldatmak, sallamak, silkelemek. NL-2, 49 (*irg'at-*)
Özb. **irg'at-** (*irğat-*) ÖTİL, 334
- 5630 **irk** *Ar.* Kök, köken; damar. NL-2, 49 (*irq*)
Özb. **irq** (*irq*) 1. Irk, nesil, soy. 2. Tür, tip, cins. ÖTS, 190; ÖTİL, 333
- 5631 **irz** *Ar.* NL-2, 46
- 5632 **ısı-** Isınmak, kızmak. NL-2, 50 (*isi-*)
Özb. **isi-** (*isi-*) ÖTS, 191; ÖTİL, 334 2. *mec.* Gönlü ısınmak, yakınlık hissetmek, kanı kaynamak. ÖTİL, 334
- 5633 **ısig ~ ısık** Sıcak, hararetili. NL-2, 50 (*isig' ~ isiq*) *bk.* **ıssık ~ ıssıg** NL-2, 53 (*issiq ~ issig'*)

- Özb. **issiq** (*issiq*) ÖTS, 192; ÖTİL, 336 **2.** Ateş, hararet. ÖTS, 192 **3.** Sıcak tutan, sıcaklığı koruyan. ÖTS, 192; ÖTİL, 336 **4.** Tencere yemeği, pişirilmiş yemek. **5.** *mec.* Kişiye hoş gelen, çekici, cazip. ÖTİL, 336
Tkm. **yssy** (*issy*) TTS, 366; TDS-II, 443 **2.** Güzel, sevimli. TTS, 366 ~ **yssyg**, **essyg** (*issyğ, essyğ*) KES, 189
- 564 **ısın-** Isınmak, kendini ısıtmak. NL-2, 50 (*isin-*)
Özb. **isin-** (*isin-*) ÖTS, 191; ÖTİL, 335
- 565 **ısıt-** Isıtmak, kızdırtmak. NL-2, 50 (*isit-*)
Özb. **isit-** (*isit-*) ÖTS, 191; ÖTİL, 335
- 566 **ısıtma** Isıtma; rahatsızlık, hastalık. NL-2, 50 (*isitmä*)
Özb. **isitma** (*isitmä*) ÖTS, 191; ÖTİL, 335
Tkm. **ysytma** (*ısıtma*) TTS, 365; TDS-II, 443
- 567 **islâh** Ar. Islah, reform, yenilik, yeniden düzenleme. NL-2, 51 (*isloh*)
Özb. **isloh** (*islâh*) ÖTS, 191; ÖTİL, 336
Tkm. **islah** (*isla:h*) KES, 198
- 568 **islâhpezir** Ar. + Far. NL-2, 51
- 569 **işrâr** Ar. NL-2, 53
- 570 **ıssık ~ ıssığ** NL-2, 53 (*issiq ~ issig'*) bk. **ısig ~ ısik** NL-2, 50 (*isig' ~ isiq*)
Özb. **issiq** (*issiq*) ÖTS, 192; ÖTİL, 336 **2.** Ateş, hararet. ÖTS, 192 **3.** Sıcak tutan, sıcaklığı koruyan. ÖTS, 192; ÖTİL, 336 **4.** Tencere yemeği, pişirilmiş yemek. **5.** *mec.* Kişiye hoş gelen, çekici, cazip. ÖTİL, 336
Tkm. **yssy** (*issy*) TTS, 366; TDS-II, 443 **2.** Güzel, sevimli. TTS, 366 ~ **yssyg**, **essyg** (*issyğ, essyğ*) KES, 189
- 571 **işılâh** Ar. **1.** Terim. **2.** Gelenek, görenek, âdet, töre. NL-2, 55
Özb. **istiloh** (*istilâh*) **1.** ÖTS, 193; ÖTİL, 338
- 572 **işılâhât** Ar. Terimler. NL-2, 55
Özb. **istilohot** (*istilâhât*) ÖTS, 193; ÖTİL, 338
- 573 **işk** Ar. Aşk, sevgi. NL-2, 73 (*işq*)
Özb. **ishq** (*işq*) ÖTS, 200; ÖTİL, 345
Tkm. **yşk** (*işk*) TTS, 366; TDS-II, 444
- 574 **işkbâz** Ar. + Far. Âşık, aşka, düşen, hayran. NL-2, 74 (*işqboz*)
Özb. **ishqiboz** (*işqibâz*) ÖTS, 200; ÖTİL, 346 ~ **ishqivoz** (*işqivâz*) ÖTS, 200
- 575 **işkbâzlık** Ar. + Far. + T. Âşıklık, hayranlık. NL-2, 74
Özb. **ishqibozlik** (*işqibâzlik*) ÖTS, 200; ÖTİL, 346
- 576 **işkpiçân** Ar. + Far. NL-2, 74
- 577 **ıñnâb** Ar. NL-2, 61
- 578 **ıttulâ'** Ar. NL-2, 61
- 579 **ıyâr** Ar. NL-2, 15
- 580 **ıyârendûz** Ar. + Far. NL-2, 15
- 581 **ıyd** Ar. Bayram. NL-2, 20 (*ıyd*)
Özb. **ıyd** (*ıyd*) ÖTS, 196; ÖTİL, 319
- 582 **ıydgâh ~ ıydgeh** Ar. + Far. NL-2, 20
- 583 **iztirâb** Ar. **1.** Duygulanma, gerginlik, sıkıntı, heyecan; güçsüzlük, katlanamama, sabırsızlık, kararsızlık; mustarip olma, acı çekme, azap çekme. **2.** Kıpırdanma, silkinme, çırpınma, debelenme. **3.** Perişanlık. **4.** Dolup taşma, çok sabırsızlanma. **5.** Takatsizlik, sabırsızlık, tahammülsüzlük, acelecelik. **6.7.** Acil, acele. **8.** Endişe, kaygı. **9.** Huzursuzluk, rahatsızlık, tedirginlik. NL-2, 18 8 (*iztirob*)
Özb. **iztirob** (*iztirâb*) İstirap, acı, üzüntü, sıkıntı, keder. ÖTS, 197; ÖTİL, 318

Tkm. izzirap (iztira:p) 1. Şaşkınlık, kendini kaybetme. 2. Eziyet, azap, sıkıntı, zulüm. KES, 202

564 *izzirâblık* Ar. +T. İstiraplı, acılı, sıkıntılı. NL-2, 19 (*iztirobliq*)

Özb. *iztirobli* (*iztirâbli*) ÖTS, 198; ÖTİL, 318

565 *izzirâbsız* Ar. NL-2, 19

566 *izzirâr* Ar. NL-2, 19

567 *izzirârî* Ar. NL-2, 19

İ i

568 *i'âde ~ i'âdet* Ar. NL-2, 45

569 *ibâ* Ar. Çekinme, kaçınma, gönlü olmama, razı olmama. NL-2, 10(*ibo*)

Özb. *ibo* (*ibâ*) 2. Kanaat, yetinme. ÖTS, 176; ÖTİL, 312 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 312

Tkm. iba (i:ba:) KES, 191; TDS, 598 2. Kabul etme, üstlenme, taahhüt. TDS, 598

570 *ibâd* Ar. Kullar; köleler; ibadet edenler. NL-2, 10(*ibod*)

Tkm. ibat (iba:t) KES, 191

571 *ibâdet* Ar. İbadet, ibadet etme, tapınma; namaz. NL-2, 11 (*ibodät*)

Özb. *ibodat* (*ibâdät*) ÖTS, 176; ÖTİL, 312 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 312

Tkm. ybadat (iba:dat) TTS, 360; KES, 191; TDS-II, 434

572 *ibâdetgâh* Ar. +Far. İbadet edilen yer, namaz kılınan yer. NL-2, 11(*ibodatgoh*)

Özb. *ibodatgoh* (*ibâdätgâh*) ÖTS, 176; ÖTİL, 312

573 *ibâdullâh* Ar. NL-2, 11

574 *ibâhat* Ar. NL-2, 11

575 *ibârât* Ar. NL-2, 11

576 *ibâret* Ar. 1. Beyan, telkin; ifade etme. 2. İbare, söz, deyiş. NL-2, 11(*iborät*)

Özb. *iborat* (*ibârät*) 2. ÖTİL, 312 2. İbare, oluşan, meydana gelen. ÖTS, 176; ÖTİL, 312

Tkm. ybarat (iba:rat) İbare, oluşan, meydana gelen. TTS, 360; TDS-II, 434

577 *iblâğ* Ar. Haber verme, bildirme. NL-2, 10 (*iblog*)

Tkm. iblag (ibla:ğ) KES, 191

578 *iblis* Ar. 1. Şeytan, iblis. 2. Hilekâr, şeytanın vesvesesine uğramış. NL-2, 10 (*iblis*)

Özb. *iblis* (*iblis*) 1. ÖTS, 312; ÖTİL, 176 2. ÖTİL, 176

Tkm. iblis (ibli:s) 1. TTS, 368; KES, 191; TDS, 598 2. TDS, 598

579 *ibn* Ar. Oğul, erkek çocuk. NL-2, 10(*ibn*)

Özb. *ibn* (*ibn*) ÖTS, 176; ÖTİL, 312

Tkm. ibn (ibn) KES, 191; TDS, 598

580 *ibrâ* Ar. NL-2, 12

581 *ibrâm* Ar. NL-2, 12

582 *ibre* Ar. NL-2, 11

583 *ibret* Ar. 1. İbret, ders; ders çıkarma. 2. Örnek olma. NL-2, 11(*ibrät*)

Özb. *ibrat* (*ibrät*) ÖTS, 176; ÖTİL, 313

Tkm. ybrat (ibrat) 1. KES, 180; TDS-II, 434 2. Şaşıрма, hayret etme. KES, 180; TDS-II, 434

584 *ibrî* Ar. İbrani, Yahudi. NL-2, 12(*ibriy*)

Özb. *ibriy* (*ibriy*) ÖTS, 176; ÖTİL, 313

585 *ibrîk* Ar. İbrik, sürahi, testi. NL-2, 12

- Tkm. ibryk (ibri:k)* KES, 191
- 566 **ibtidâ** Ar. Başlama, başlangıç, evvel. NL-2, 12(*ibtido*)
Özb. **ibtido** (*ibtidâ*) ÖTS, 176; ÖTİL, 313
Tkm. ibtida (ibtida:) KES, 192
- 567 **ibtihâc** Ar. NL-2, 13
- 568 **ibtilâ** Ar. NL-2, 13
- 569 **icâb** Ar. NL-2, 15
- 570 **icâbet** Ar. Kabul, icabet, razı olma, kabul etme. NL-2, 15(*icobât*)
Özb. **ijobat** (*icâbât*) ÖTS, 178; ÖTİL, 315
Tkm. ecabat (eca:bat) KES, 99
- 571 **icâd** Ar. Yaratma, vücuda getirme, ortaya çıkarma. NL-2, 15 (*ijod*)
Özb. **ijod** (*icâd*) 2. Eser. ÖTS, 178; ÖTİL, 315
Tkm. icat (i:c:at) KES, 192
- 572 **icâre** Ar. Kira, kiralama. NL-2, 15(*ijarâ*)
Özb. **ijara** (*icarâ*) ÖTS, 178; ÖTİL, 315
Tkm. icara (ica:ra) TTS, 368
- 573 **i'câz** Ar. Mucize gösterme, aciz bırakma. NL-3, 571 (*e'joz*)
Tkm. ygjaz (ıgca:z) Garip, şaşırtıcı, ilginç, acayip. KES, 181
- 574 **icâzet** Ar. İzin, ruhsat, onay. NL-2, 15 (*ijozât*)
Özb. **ijozat** (*icâzât*) ÖTS, 178; ÖTİL, 315
Tkm. ecazat (eca:zat) KES, 99
- 575 **icâzetnâme** Ar. +Far. İzin belgesi. NL-2, 16 (*ijozâtnomâ*)
Özb. **ijozatnoma** (*icâzâtnâmâ*) ÖTS, 178; ÖTİL, 315
- 576 **iclâs** Ar. Toplantı, meclis, topluluk. NL-2, 15 (*ijlos*)
Tkm. iclas (icla:s) KES, 192
- 577 **icmâl** Ar. NL-2, 15
- 578 **icrâ** Ar. Yerine getirme, yapma, uygulama. NL-2, 16(*ijro*)
Özb. **ijro** (*icrâ*) ÖTS, 178; ÖTİL, 315
- 579 **ictihâd** Ar. Gayret, çaba, uğraşma. NL-2, 16(*ijtihod*)
Özb. **ijtihod** (*ictihâd*) ÖTS, 178; ÖTİL, 316
Tkm. ictihat (ictiha:t) 2. Dini meseleler hakkında müstakil bir fikre varma. KES, 192
- 580 **ictimâ'** Ar. Toplanma, birikme, yığılma. NL-2, 16(*ijtimo'*)
Tkm. ictimag (ictima:g) KES, 192
- 581 **ictinâb** Ar. Çekinme, uzaklaşma, sakınma. NL-2, 16(*ijtinob*)
Tkm. ictimap (ictimina:p) KES, 192
- 582 **iç** 1. İç organları, karın boşluğu. 2. Gönül, yürek, benlik. 3. İç, iç taraf, arası. 4. Dizi, saf, sıra. 5. Satır, yüzey. NL-2, 67(*iç*)
Özb. **ich** (*iç*) 1. ÖTİL, 341 2., 3. ÖTS, 201; ÖTİL, 341
Tkm. iç (iç) 1., 2. TTS, 368; TDS, 598 3. TTS, 368; TDS, 598 4. Anne karnı, rahim. TDS, 598
- 583 **iç-** 1. İçmek. 2. Yutmak. 3. Keyfetmek, içki kullanmak. NL-2, 68 (*iç-*)
Özb. **ich-** (*iç-*) 1. ÖTS, 201; ÖTİL, 343 3. ÖTİL, 343
Tkm. iç- (iç-) 1. TTS, 369; TDS, 601 2., 3. TDS, 601
- 584 **içgü ~ içkü** NL-2, 68
- 585 **içinârâ** T. +Far. NL-2, 68
- 586 **içkeri** İçeri, iç kısım, iç taraf. NL-2, 69(*içkâri*)
Özb. **ichkari** (*içkâri*) ÖTS, 201; ÖTİL, 342

- Tkm. içeri (içeri)* TTS, 369 **2.** Yaşanılan yer, ev. TTS, 369; TDS, 599 **3.** Bir evde yaşayanlar, aile üyeleri. TDS, 599
567. **içki** Padişah saraylarındaki has görevli. NL-2, 69(*içki*)
Özb. **ichki** (*içki*) İç, içteki, dâhili. ÖTS, 201; ÖTİL, 342
568. **içkihâne** *T.+Far.* NL-2, 69
569. **içküçi** NL-2, 69
570. **içkülük** İçki, içecek. NL-2, 69 (*içkuluk*)
Özb. **ichkilik** (*içkilik*) ÖTS, 201; ÖTİL, 342 **2.** Alkollü içecek. ÖTİL, 342
Tkm. içgi (*içgi*) TTS, 369; TDS, 599 **2.** Alkollü içecek. TDS, 599
571. **içmek** NL-2, 69
572. **içmeklik** NL-2, 69
573. **içre** İçinde, arasında. NL-2, 69 (*içrâ*)
Özb. **ichra** (*içrâ*) ÖTS, 201; ÖTİL, 343 **2.** Boyunca, süresince. ÖTS, 201
Tkm. içre (*içre*) TDS, 601
574. **içür-** İçirmek. NL-2, 69 (*içur-*)
Özb. **ichir-** (*içir-*) ÖTS, 201; ÖTİL, 342
Tkm. içir- (*içir-*) **2.** Birine karşı kışkırtmak, tahrik etmek. TTS, 369; TDS, 600
575. **i'dâm** Ar. Öldürme, yok etme. NL-3, 571 (*e'dom*)
Tkm. ygdam (*iğda:m*) KES, 181
576. **idbâr** Ar. Bahtsızlık, talihsizlik, işlerin ters gitmesi. NL-2, 13 (*idbor*)
Tkm. idbar (*idba:r*) **2.** Kirlilik; kabalık. KES, 192
577. **iddet** Ar. NL-2, 14
578. **iddi'â** Ar. İddia, talep, dilek, temenni, arzu, kasıt. NL-2, 14 (*iddao*)
Özb. **iddao** (*iddäâ*) ÖTS, 176; ÖTİL, 314
579. **idgâm** Ar. NL-2, 14
580. **idiş** Kâse, kap. NL-2, 14(*idiş*)
Özb. **idish** (*idiş*) ÖTS, 177; ÖTİL, 314
581. **idrâk** Ar. Akıl, anlak, fehim, anlama, idrak. NL-2, 14 (*idrok*)
Özb. **idro** (*idrâk*) ÖTS, 177; ÖTİL, 314
Tkm. idrek (*idrek*) KES, 192 ~ **edrek** (*edrek*) KES, 99
582. **idrâklik** Ar. + *T.* İdraki olan, anlayışlı, akıllı. NL-2, 14 (*idroklik*)
Özb. **idroqli** (*idrâkli*) ÖTS, 177; ÖTİL, 315
583. **ifâde** Ar. Ders verme, okutma; faydalanma. NL-2, 63 (*ifodâ*)
Özb. **ifoda** (*ifâdâ*) İfade, anlatım, tabir. ÖTS, 177; ÖTİL, 340
584. **iffet** Ar. Paklık, masumluk, ırz, namus. NL-2, 64 (*iffät*)
Özb. **iffat** (*iffät*) ÖTS, 177; ÖTİL, 340
Tkm. yffat (*iffat*) KES, 180
585. **iffetmeâb** Ar. İffetli, namuslu. NL-2, 64 (*iffätmäob*)
Tkm. yffatmaap (*iffatmaa:p*) KES, 180
586. **iffetpenâh** Ar. + *Far.* NL-2, 64
587. **iflâs** Ar. İflas, parasızlık; çaresizlik, muhtaçlık, fakirlik. NL-2, 63(*iflos*)
Özb. **iflos** (*iflâs*) **1.** Pis, kirli, çamurlu. **2.** Kötü, rezil, alçak. ÖTS, 177; ÖTİL, 340
Tkm. iflas (*ifla:s*) KES, 192
588. **ifnâ** Ar. NL-2, 63
589. **ifrâr** Ar. NL-2, 63
590. **ifrât** Ar. Haddi aşma, aşırı davranma, ileri gitme, taşkınlık. NL-2, 63 (*ifrot*)
Özb. **ifrot** (*ifrât*) ÖTS, 177; ÖTİL, 340

- Tkm. ifrat (ifra:t)* KES, 193
- 5721 **ifrît** Ar. Cin, şeytan. NL-2, 63(*ifrit*)
Tkm. ifrit (ifri:t) 2. Hilekâr, kurnaz. KES, 193 ~ **yfryt (ifri:t)** 2. Hilekâr, kurnaz. KES, 180
- 5722 **ifsâd** Ar. Bozma, fesada uğratma, bozgunculuk. NL-2, 64 (*ifsod*)
Tkm. ifsat (ifsa:t) KES, 193
- 5723 **ifşâ** Ar. İfşa, açığa çıkarma, aşıkâr etme. NL-2, 64(*ifşo*)
Özb. ifsho (ifşâ) ÖTS, 177; ÖTİL, 340
Tkm. ifşa (ifşa:) KES, 193
- 5724 **iftâr** Ar. İftar, oruç açma. NL-2, 64
Özb. iftor (iftâr) ÖTS, 177; ÖTİL, 340
- 5725 **iftihâr** Ar. İftihar, gurur, övünç. NL-2, 64 (*iftixor*)
Özb. iftixor (iftixâr) ÖTS, 177; ÖTİL, 340 2. Gurur verici şey. ÖTİL, 340
Tkm. iftihar (iftiha:r) 2. Gurur verici şey. KES, 193
- 5726 **iftitâh** Ar. NL-2, 64
- 5727 **iger-** NL-2, 13
- 5728 **igir-** Eğirmek, iplik yapmak, sarmak, dolamak, NL-2, 13 (*igir-*)
Özb. yigir- (yigir-) ÖTS, 498; ÖTİL, 347
Tkm. egir- (egir-) 2. mec. Bir yere, bir şeyin etrafına toplamak, oturtmak. TTS, 194; TDS, 341
- 5729 **iglen-** NL-2, 13
- 5730 **igmâz** Ar. NL-2, 76
- 5731 **igne** İğne. NL-2, 13(*ignä*)
Özb. igna (ignä) ÖTS, 178; ÖTİL, 313 2. Enjektör, şiş, ibre. ÖTS, 178 3. Bazı araçların ince, keskin ucu. 4. Bazı hayvanların iğneye benzer organı, bazı bitkilerin diken. ÖTİL, 313
Tkm. iññe (iññe) 2. Bazı hayvanların iğneye benzer organı, bazı bitkilerin diken. TTS, 381; TDS, 614
- 5732 **igren-** İğrenmek. NL-2, 13(*igrän-*)
Özb. irgan- (irgän-) ÖTS, 189; ÖTİL, 332 ~ **yirgan-** (*yirgän-*) ÖTS, 499; ÖTİL, 349 ~ **jirkan-** (*cirkän-*) ÖTS, 210; ÖTİL, 282
Tkm. ýigren- (yigren-) TTS, 701; TDS-II, 493
- 5733 **igrim** NL-2, 13(*igrim*)
Tkm. egrem (egrem) TTS, 194; TDS, 342
- 5734 **igvâ** Ar. Baştan çıkarma, yanlış yola sürükleme, yoldan çıkarma, fitne, dalavere. NL-2, 76 (*ig'vo*)
Özb. ig'vo (igvâ) ÖTS, 198; ÖTİL, 346
Tkm. ygwa (igva:) KES, 181
- 5735 **ihâm** Ar. 1. Şüphe, kuşku; akli karıştırma. 2. Edebî sanatlardan biri. NL-2, 21 (*iyhom*)
Tkm. iham (i:ha:m) KES, 193
- 5736 **ihâmengiz** Ar. +Far. NL-2, 21
- 5737 **ihânet** Ar. Hor görme, küçümseme, aşağılama, hakaret. NL-2, 77 (*ihonät*)
Özb. ihonat (ihânät) ÖTS, 178; ÖTİL, 347
- 5738 **ihâta** Ar. Kuşatma, içine alma. NL-2, 77 (*ihota*)
Özb. ihota (ihâta) ÖTS, 178; ÖTİL, 347
- 5739 **ihbâr** Ar. NL-2, 64
- 5740 **ihdâ** Ar. NL-2, 76

5741. **iḥdâd** Ar. NL-3, 574
5742. **iḥdâs** Ar. NL-2, 76
5743. **iḥfâ** Ar. NL-2, 67
5744. **iḥfâlg** Ar. + T. NL-2, 67
5745. **iḥlâs** Ar. İhlas, samimiyet, içtenlik, yürekten bağlılık, sadakat. NL-2, 64 (*ixlos*)
Özb. **ixlos** (*ixlâs*) ÖTS, 195; ÖTİL, 340
Tkm. **yhlas** (*ihla:s*) TTS, 360; KES, 182, TDS-II, 435
5746. **iḥmâl** Ar. Önem vermeme, pervasızlık. NL-3, 574 (*ehmol*)
Tkm. **ihmal** (*ihma:l*) KES, 193
5747. **iḥrâc** Ar. İhraç, çıkarma; uzaklaştırma, sürgün etme. NL-2, 65 (*ixroj*)
Özb. **ixroj** (*ixrâc*) ÖTS, 195 2. Sütleğen. 3. Müshil. 4. Bahar yeşilliğinden yapılmış geleneksel yemekler. ÖTS, 195; ÖTİL, 341
Tkm. **yhraç** (*ihra:ç*) KES, 182
5748. **iḥram** Ar. 1. İhram, hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü. 2. Bir yere varmayı amaç edinme. NL-3, 574 (*ehrom*)
Özb. **ehrom** (*ehrâm*) 1. ÖTİL-II, 459 2. Piramit, piramit şeklindeki bina. ÖTS, 134; ÖTİL-II, 459
5749. **iḥsân** Ar. İhsan, iyilik, lütuf, bağış, hibe, hediye etme. NL-3, 574 (*ehson*)
Özb. **ehson** (*ehsân*) ÖTS, 134; ÖTİL-II, 459 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 459
Tkm. **yhsan** (*ihsa:n*) KES, 182; TDS-II, 435
5750. **iḥsâs** Ar. Hissetme, sezme. NL-3, 575 (*ehsos*)
Tkm. **ihsas** (*ihsa:s*) KES, 193
5751. **iḥşâ'** Ar. NL-2, 77
5752. **iḥtibâs** Ar. NL-3, 575
5753. **iḥtidâ** Ar. Doğru yoldan gitme, hak yolunu bulma. NL-3, 575 (*ehtido*)
Özb. **ehtido** (*ehtidâ*) ÖTİL-II, 459
5754. **iḥtifâ** Ar. NL-2, 67
5755. **iḥtilâf** Ar. İhtilaf, anlaşmazlık, uyumsuzluk, çatışma. NL-2, 66 (*ixtilof*)
Özb. **ixtilof** (*ixtilâf*) ÖTS, 195; ÖTİL, 341
5756. **iḥtilâl** Ar. İhtilal, isyan, devrim, kargaşa, düzensizlik. NL-2, 66 (*ixtilol*)
Özb. **ixtilol** (*ixtilâl*) ÖTS, 195; ÖTİL, 341
5757. **iḥtilâṭ** Ar. Karışma, karşılıklı görüşme; ilgi, alaka. NL-2, 66 (*ixtilot*)
Tkm. **yhtylat** (*ihtila:t*) KES, 182
5758. **iḥtimâl** Ar. İhtimal, olasılık. NL-3, 576 (*ehtimol*)
Özb. **ehtimol** (*ehtimâl*) 2. Belki, muhtemelen, bir ihtimal. ÖTS, 134; ÖTİL-II, 460
Tkm. **ähtimal** (*ähtima:l*) TTS, 190; KES, 113 ~ **yhtymal** (*ihtima:l*) 2. Güç, kudret. KES, 182
5759. **iḥtimâm** Ar. Önem verme, özen gösterme, dikkat etme. NL-3, 576 (*ehtimom*)
Tkm. **ihtimam** (*ihtima:m*) KES, 194
5760. **iḥtirâ'** Ar. Buluş, yenilik, icat etme. NL-2, 66 (*ixtiro*)
Özb. **ixtiro** (*ixtirâ*) ÖTS, 195; ÖTİL, 341
5761. **iḥtirâât** Ar. NL-2, 66
5762. **iḥtirâm** Ar. Hürmet, izzet, saygı. NL-3, 576 (*ehtirom*)
Özb. **ehtirom** (*ehtirâm*) ÖTS, 134; ÖTİL-II, 460
Tkm. **yhtyram** (*ihтира:m*) KES, 182
5763. **iḥtirâz** Ar. Sakınma, çekinme, kendini koruma. NL-3, 576 (*ehtiroz*)
Tkm. **yhtyraz** (*ihтира:z*) KES, 182 ~ **ihtiraz** (*ihтира:z*) KES, 194

- 5764 **iẖtisâb** Ar. 1. Doğrulama, inceleme, teftiş. 2. Sayı hesap. NL-3, 576 (*eẖtisob*)
Tkm. **yhtysap** (*iẖtisa:p*) 1., 2. Razı olma, kanaat etme. 3. Sabırlılık. KES, 182
- 5765 **iẖtişâr** Ar. Kısaltma, azaltma; kısalık. NL-2, 67 (*ix̱tisor*)
Tkm. **yhtysar** (*iẖtisa:r*) KES, 182
- 5766 **iẖtişâş** Ar. İhtisas, uzmanlık, uzmanlaşma. NL-2, 67
Özb. **ix̱tisos** (*ix̱tisâs*) ÖTS, 195; ÖTİL, 341
- 5767 **iẖtişâm** Ar. NL-3, 577
- 5768 **iẖtitâm** Ar. NL-2, 67
- 5769 **iẖtiyâc** Ar. İhtiyaç, muhtaçlık, zaruret. NL-2, 77(*iẖtiyoj*)
Tkm. **iẖtiyâç** (*iẖtiya:ç*) KES, 194
- 5770 **iẖtiyâc** Ar. İhtiyaç, muhtaçlık, zaruret. NL-3, 575 (*eẖtiyoj*)
Özb. **eẖtiyoj** (*eẖtiyâc*) ÖTS, 134; ÖTİL-II, 459
Tkm. **iẖtiyâç** (*iẖtiya:ç*) KES, 194
- 5771 **iẖtiyâr** Ar. 1. İstek, arzu; seçme, seçim. 2. Haberdar olma, uyanık olma, basiretli olma. 3. Rızası olma, izni olma. NL-2, 65 (*ix̱tiyor*)
Özb. **ix̱tiyor** (*ix̱tiyâr*) 1. ÖTS, 196; ÖTİL, 341 2. İdare, yönetim. ÖTİL, 341
Tkm. **yhtyâr** (*iẖtiya:r*) 1.,3., 4. Yaşlı. KES, 182 ~ **ygyâr** (*ig̱tiya:r*) 1., 3. TTS, 360; KES, 181; TDS-II, 435
- 5772 **iẖtiyârî** Ar. Seçilmiş, seçilen, seçkin. NL-2, 65 (*ix̱tiyoriy*)
Özb. **ix̱tiyoriy** (*ix̱tiyâriy*) İstemli, gönüllü. ÖTS, 196; ÖTİL, 341
- 5773 **iẖtiyârsız** Ar. +T. İstemeden, isteksiz, gönülsüz. NL-2, (*ix̱tiyorsiz*)
Özb. **ix̱tiyorsiz** (*ix̱tiyârsiz*) ÖTS, 196; ÖTİL, 341
Tkm. **ygyârsyz** (*ig̱tiya:rsiz*) TDS-II, 435 2. Bir şeye hakkı, hukuku olmayan. 3. İzinsiz, müsaadesiz. TTS, 360; TDS-II, 435
- 5774 **iẖtiyât** Ar. Sakınma, tedbirlik, itina, özen. NL-3, 575 (*eẖtiyot*)
Özb. **eẖtiyot** (*eẖtiyât*) ÖTS, 134; ÖTİL-II, 460
Tkm. **iẖtiyât** (*iẖtiya:t*) KES, 194
- 5775 **iẖtiyâtlik** Ar. +T. İhtiyatlılık, tedbirlik, dikkat. NL-3, 576 (*eẖtiyotlik*)
Özb. **eẖtiyotlik** (*eẖtiyâtlik*) ÖTİL-II, 460
- 5776 **iẖtizâz** Ar. NL-3, 576
- 5777 **iẖyâ** Ar. 1. Uyanıklık. 2. Diriltme, canlandırma. NL-3, 574 (*eẖyo~iẖyo*)
Tkm. **iẖyâ** (*iẖya:*) 2. KES, 194
- 5778 **iẖzâr** Ar. NL-2, 76
- 5779 **iḵâlê** Ar. NL-2, 75
- 5780 **iḵâmet** Ar. NL-2, 75
- 5781 **iḵbâl** Ar. 1. Baht, talih, şans. 2. Başarılı olma, başarı. 3. Mutluluk, saadet. 4. Hâl, ahval. 5. Zenginlik, refah. NL-2, 74 (*iq̱bol*)
Özb. **iq̱bol** (*iq̱bâl*) 1., 3. ÖTS, 189; ÖTİL, 346 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 346
Tkm. **ykbâl** (*iḵba:l*) 1. TTS, 361; TDS-II, 435; KES, 182 4. TTS, 361; TDS-II, 435
- 5782 **iḵbâlâsâ** Ar. +Far. NL-2, 75
- 5783 **iḵdâm** Ar. 1. Adım atma, yürüme. 2. Çalışma, uğraşma, didinme. NL-2, 75 (*iq̱dom*)
Özb. **iq̱dom** (*iq̱dâm*) 2. ÖTS, 189
Tkm. **ykdâm** (*iḵda:m*) 1., 2. Çare, çıkış, yol. KES, 183
- 5784 **ikelesi** ~ **ikkelesi** İkisi, her ikisi. NL-2, 22 (*iḵâlâsi* ~ *ikḵâlâsi*)
Özb. **ikkala** (*ikḵâlâ*) ÖTS, 179; ÖTİL, 319
- 5785 **ikev** İkisi, her ikisi. NL-2, 23 (*ikov*)

- Özb. **ikkov** (*ikkâv*) ÖTS, 179; ÖTİL, 320
- 576 **ikevle** NL-2, 21
- 577 **ikevlen** İki kişi olarak, ikisi birlikte. NL-2, 23 (*ikovlon*)
Özb. **ikkovlon** (*ikkâvlân*) ÖTS, 179; ÖTİL, 320
- 578 **ikevlik** NL-2, 23
- 579 **iki** ~ **ikki** İki, iki sayısı. NL-2, 21 (*iki* ~ *ikki*)
Özb. **ikki** (*ikki*) ÖTS, 179; ÖTİL, 319
Tkm. **iki** (*iki*) TTS, 372; TDS, 605
- 580 **ikinç** İkinci, ikinci kere. NL-2, 22 (*ikinç*) bk. **ikinçi** ~ **ikkinçi** NL-2, 22 (*ikinçi* ~ *ikkinçi*)
Özb. **ikkinchi** (*ikinçi*) ÖTS, 179; ÖTİL, 320
Tkm. **ikinji** (*ikinci*) TTS, 373; TDS, 606
- 581 **ikinçi** ~ **ikkinçi** İkinci, ikinci kere. NL-2, 22 (*ikinçi* ~ *ikkinçi*) bk. **ikinç** NL-2, 22 (*ikinç*)
Özb. **ikkinchi** (*ikinçi*) ÖTS, 179; ÖTİL, 320
Tkm. **ikinji** (*ikinci*) TTS, 373; TDS, 606
- 582 **ikirer** NL-2, 22
- 583 **ikililik** 1. İkilik, çiftlik. 2. Şüphe, kuşku. NL-2, 22 (*ikilik*)
Özb. **ikililik** (*ikilik*) 1. ÖTS, 179; ÖTİL, 320 2. ÖTİL, 320 3. İki satır, iki dize, beyit. ÖTS, 179; ÖTİL, 320
Tkm. **ikilik** (*ikilik*) 1. TTS, 373; TDS, 606 2. Sadakatsizlik, iki yüzlülük. TDS, 606
- 584 **iklim** Ar. 1. Ülke, yurt, diyar. 2. Mıntıka, kıta. NL-2, 75 (*iqlim*)
Özb. **iqlim** (*iqlim*) 1. ÖTS, 189 2. İklim, bir yerin kendine özgü hava şartları. ÖTS, 189; ÖTİL, 346
Tkm. **yklym** (*iklî:m*) 1. TTS, 361; TDS-II, 436 2. KES, 183; TDS-II, 436 3. Âlem, cihan, dünya. TTS, 361; KES, 183
- 585 **ikrâh** Ar. İğrenme, tikslenme; hoşlanmama, istememe. NL-2, 23 (*ikroh*)
Tkm. **ikrah** (*ikra:h*) KES, 194
- 586 **ikrâhlik** Ar. +T. NL-2, 23
- 587 **ikrâm** Ar. İkrâm, izzet, hürmet, saygı gösterme. NL-2, 23 (*ikrom*)
Özb. **ikrom** (*ikrâm*) ÖTS, 179; ÖTİL, 320 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 320
Tkm. **ikram** (*ikra:m*) KES, 194~ **ekram** (*ekra:m*) TDS, 345
- 588 **iksîr** Ar. İksir, abı hayat, hayatı ölümsüzleştirme. NL-2, 23 (*iksir*)
Özb. **iksir** (*iksir*) Felsefe taşı. ÖTS, 179; ÖTİL, 320
- 589 **iksûn** ~ **eksûn** Far. NL-2, 23
- 590 **ikṭâ** Ar. NL-2, 76
- 591 **ikṭidâ** Ar. Taklit etme, uyma, izleme, takip etme. NL-2, 76 (*iqtido*)
Özb. **iqtido** (*iqtidâ*) ÖTS, 189; ÖTİL, 346
Tkm. **ykytyda** (*iktida:~*) KES, 183
- 592 **ikṭidâr** Ar. İktidar, kudret, güç, yetenek. NL-2, 76 (*iqtidor*)
Özb. **iqtidor** (*iqtidâr*) ÖTS, 189; ÖTİL, 346
Tkm. **ykytydar** (*iktida:r*) KES, 183
- 593 **ikṭidârlıg** Ar. +T. İktidarlı, güçlü, kuvvetli, yetenekli. NL-2, 76 (*iqtidorlig*)
Özb. **iqtidorli** (*iqtidârli*) ÖTS, 189; ÖTİL, 346
- 594 **iktifâ** Ar. NL-2, 24
- 595 **iktihâl** Ar. Göze sürme çekme. NL-2, 24 (*iktihol*)
Tkm. **iktihal** (*iktiha:l*) KES, 194

- 5806 **iktisâb** Ar. NL-2, 23
- 5807 **iktizâ** Ar. NL-2, 76
- 5808 **il I** Yıl, sene. NL-2, 24 (*il*)
Özb. **yil** (*yil*) ÖTS, 498; ÖTİL, 348
Tkm. **ýyl** (*yıl*) TTS, 698; TDS-II, 521
- 5809 **il II** El (organ). NL-2, 24 (*il*)
Tkm. **el** (*el*) TTS, 197; TDS, 345 2. Kol. TDS, 345 3. Birinin sorumluluğunda, bakımı altında. TDS, 345
- 5810 **il III** Halk, ulus. NL-2, 24(*il*)
Özb. **el** (*el*) ÖTS, 136; ÖTİL, 442 2. Memleket, diyar, yurt, ülke. ÖTS, 136; ÖTİL, 442
Tkm. **il** (*i:l*) 2. Ülke, memleket, diyar. TTS, 374; TDS, 607 3. El, yabancı, farklı, başka biri. TDS, 607
- 5811 **il- 1.** Bağlamak, iliştiirmek, asmak. 2. Görmezden gelmek, dikkate almamak, hiçe saymak. NL-2, 24 (*il-*)
Özb. **ilmak** (*ilmäk*) 1. ÖTS, 181; ÖTİL, 323 2. Giymek, giyinmek. ÖTİL, 323
Tkm. **il-** (*il-*) 1. TTS, 374; TDS, 609 2. Düşmek, ele geçmek. TTS, 374
- 5812 **ilâ** Ar. NL-2, 29
- 5813 **ilâc** Ar. 1. Deva, şifa, çare. 2. Çıkar yol, çözüm yolu. NL-2, 29 (*iloj*)
Özb. **iloj** (*ilâc*) ÖTS, 181; ÖTİL, 323
- 5814 **ilâcsız** Ar. + T. Çaresiz, ilaçsız. NL-2, 30 (*ilojsiz*)
Özb. **ilojsiz** (*ilâcsiz*) ÖTS, 181; ÖTİL, 323
- 5815 **ilâh** Ar. İlah, Tanrı, Allah. NL-2, 30 (*iloh*)
Özb. **iloh** (*ilâh*) ÖTS, 181; ÖTİL, 324
Tkm. **ilâh** (*ilâh*) KES, 194
- 5816 **ilâhâ** Ar. NL-2, 30
- 5817 **ilâhî** Ar. Allah'a adanmış, Tanrıya, dine ait. NL-2, 30 (*ilohiy*)
Özb. **ilohiy** (*ilâhiy*) ÖTS, 181; ÖTİL, 324
- 5818 **ilâhi** Ar. Ey Hûda! Yâ Allah! NL-2, 30 (*ilohi*)
Özb. **ilohi** (*ilâhi*) ÖTS, 181; ÖTİL, 324 2. Şaşma, sitem bildiren söz. ÖTS, 181
Tkm. **ylahy** (*ilâhı*) TDS-II, 437
- 5819 **i'lâl** Ar. NL-3, 571
- 5820 **i'lâm** Ar. İlan etme, bildirme. NL-3, 571 (*e'lom*)
Tkm. **yglam** (*iğla:l*) KES, 181
- 5821 **i'lâmger** Ar. + Far. NL-3, 572
- 5822 **i'lân** Ar. Meydana çıkarma, belli etme, açıklama, haber verme. NL-3, 572 (*e'lon*)
Özb. **e'lon** (*e'lân*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 458
Tkm. **yglan** (*iğla:n*) TTS, 360; KES, 181; TDS-II, 434
- 5823 **ilbesün** Moğ. NL-2, 25
- 5824 **ildam** Hızlı, çabuk, tez, seri, süratli. NL-2, 25 (*ildam*)
Özb. **ildam** (*ildam*) ÖTS, 179; ÖTİL, 321
- 5825 **ildâm** NL-2, 25
- 5826 **ildamlık** 1. Çabukluk, tezlik, hızlılık. 2. Çalışkanlık, gayretlilik. NL-2, 25 (*ildamliq*)
Özb. **ildamlik** (*ildamlik*) 1. ÖTS, 180
- 5827 **ile ~ ilen** İle, birlikte, ve. NL-2, 24 (*ilä ~ ilän*)
Özb. **ila** (*ilä*) ÖTS, 179; ÖTİL, 320
Tkm. **ile** (*ile*) TDS, 608

- 582 **iley** NL-2, 24
- 582 **ileyide** NL-2, 30
- 582 **ileyk** Ar. NL-2, 25
- 582 **ilgeri** 1. İleri, öne doğru. 2. Ön, huzur, cephe, önünde. NL-2, 25 (*ilgäri*)
Özb. **ilgari** (*ilgäri*) 1. ÖTS, 180; ÖTİL, 320 2. İleride, gelecekte. ÖTS, 180 3.
Önce, önceki, geçmiş, geçmişte. ÖTS, 180; ÖTİL, 320
Tkm. **ileri** (*ileri*) 1., 2. Güney. TTS, 374; TDS, 608
- 582 **ilhâd** Ar. NL-2, 32
- 582 **ilhâh** Ar. NL-2, 33
- 582 **ilhâk** Ar. Ekleme, ilave etme, biriktirme. NL-2, 32 (*ilhoq*)
Tkm. **ilhak** (*ilha:k*) 2. Kavuşma. KES, 194
- 582 **ilhâm** Ar. İlham, esin, gayret, şevk. NL-2, 32 (*ilhom*)
Özb. **ilhom** (*ilhâm*) ÖTS, 180; ÖTİL, 324 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 324
- 582 **ilhan** NL-2, 32
- 582 **ilik** ~ **ilki** ~ **ilig** ~ **ilgi** I 1. El. 2. Parmak, pençe. 3. Özlük, şahsiyet. 4. Bağımlı, tâbi. 5. İyi emel. 6. Buyruk. 7. Varlık, mülk, sahip olunan şey. 8. Seçme, seçim, seçenek; istek, niyet. NL-2, 26
Özb. **ilik** (*ilik*) 1. ÖTS, 180 2. Bilek, ayak bileği. ÖTS, 180; ÖTİL, 321
- 582 **ilik II** İlik, kemik iliği, kemik içindeki akışkan madde. NL-2, 27 (*ilik*)
Özb. **ilik** (*ilik*) ÖTS, 180; ÖTİL, 321
Tkm. **ýilik** (*yilik*) TTS, 701; TDS-II, 493 ~ **ýülük** (*yülük*) TDS-II, 511
- 582 **ilikle-** NL-2, 27
- 582 **ilin-** Takılmak, yakalanmak, tora düşmek, takılmak, tutulmak. NL-2, 28 (*ilin-*)
Özb. **ilin-** (*ilin-*) ÖTS, 180; ÖTİL, 322 2. Bir şeyi kendi kullanmayıp en yakın kişiye vermek veya bir köşede saklamak. 3. Sıgmak, yer kaplamak, içine germek. 4. Muhtaç olmak. 5. Zorlukla yetişmek, ulaşmak. ÖTİL, 322
- 582 **ilkâ** Ar. Terk etme, bırakma. NL-2, 32 (*ilqo*)
Tkm. **ilga** (*ilğa:*) KES, 194
- 582 **illâ** Ar. Ama, fakat, ancak, ...den başka. NL-2, 28 (*illo*)
Özb. **illo** (*illâ*) ÖTS, 181; ÖTİL, 322 2. İlla, ille, illa ki. ÖTS, 181
- 582 **illâllâh** Ar. ‘Allahtan başka ilah yoktur.’ anlamında bir söz. NL-2, 28 (*illalloh*)
Tkm. **illalla** (*illalla:*) KES, 194
- 582 **illet** Ar. 1. İlet, hastalık, rahatsızlık. 2. Günah, suç. NL-2, 28 (*illât*)
Özb. **illat** (*illât*) 1. ÖTS, 181; ÖTİL, 322 2. ÖTS, 181 3. *mec.* Bir işe, hâle sebep olan bozukluk, afet. ÖTİL, 322
Tkm. **yllat** (*yllat*) 1. KES, 184; TDS-II, 438 2. Sebep, delil. KES, 184
- 582 **illetnâklığ** Ar. +Far. +T. NL-2, 28
- 582 **ilm** Ar. 1. Bilim, fen, marifet. 2. Bir sahaya ait bilgiler topluluğu, ilim. NL-2, 28 (*ilm*)
Özb. **ilm** (*ilm*) ÖTS, 181; ÖTİL, 323
Tkm. **ylm** (*ilm*) TTS, 362; KES, 183; TDS-II, 438
- 582 **ilmek** Kanca, çengel; tuzak. NL-2, 29 (*ilmäk*)
Tkm. **ilmek** (*i:lmek*) TDS, 609
- 582 **ilmî** Ar. Bilime ait, ilmî. NL-2, 29 (*ilmiy*)
Özb. **ilmiy** (*ilmiy*) ÖTS, 181; ÖTİL, 323
Tkm. **ylmy** (*ilmî*) TTS, 362; TDS-II, 438
- 582 **ilmkîş** Ar. +Far. NL-2, 29
- 582 **ilmlik** Ar. +T. Bilgili, bilgin, eğitilmiş. NL-2, 29 (*ilmliq*)

- Özb. **ilmli** (*ilmli*) ÖTS, 181; ÖTİL, 323
 Tkm. **ylmly** (*ılmly*) TTS, 362; TDS-II, 438
- 561 **ilticâ** Ar. Yalvarma, yakarma, sığınma, himaye isteme. NL-2, 30 (*iltijo*)
 Özb. **iltijo** (*ilticâ*) ÖTS, 182; ÖTİL, 324
 Tkm. **iltica** (*iltica:*) KES, 194
- 562 **iltifât** Ar. Övgü, merhamet, iyi dilek, lütuf. NL-2, 31 (*iltifot*)
 Özb. **iltifot** (*iltifât*) ÖTS, 182; ÖTİL, 324
 Tkm. **iltipat** (*iltipa:t*) 2. Göz ucuyyla bakma. 3. Edebî sanatlardan biri. KES, 194
- 563 **iltimâs** Ar. İstek, rica, dilek. NL-2, 31 (*iltimos*)
 Özb. **iltimos** (*iltimâs*) ÖTS, 182; ÖTİL, 324
 Tkm. **iltimas** (*iltima:s*) KES, 194; TDS, 610 2. Kayırma, arka çıkma. TTS, 376
- 564 **iltiyâm** Ar. Birleşme, kaynaşma, tükenme, bitiş, iyileşme, düzelme. NL-2, 30 (*iltiyom*)
 Tkm. **iltiyâm** (*iltiya:m*) KES, 194
- 565 **iltizâm** Ar. Bir işi üstlenme, kendini mecbur etme. NL-2, 31 (*iltizom*)
 Tkm. **iltizam** (*iltiza:m*) 2. Birinin tarafını tutma. 3. Edebi sanatlardan biri. KES, 194
- 566 **iltizâz** Ar. NL-2, 31
- 567 **ilzâm** Ar. Mağlup olma, yenilme. NL-2, 25 (*ilzom*)
 Tkm. **ilzam** (*ilza:m*) Mağlup etme, susturma. KES, 195
- 568 **îmâ** Ar. 1. Dolaylı anlatma, anırtırma. 2. İşaret, belgi. NL-2, 34 (*imo*)
 Özb. **imo** (*imâ*) 1. ÖTS, 183; ÖTİL, 325 2. ÖTS, 183
 Tkm. **ima** (*i:ma:*) KES, 195
- 569 **imâm** Ar. 1. İmam, önder, mezhep lideri. 2. Namaz kıldıran. NL-2, 34 (*imom*)
 Özb. **imom** (*imâm*) ÖTS, 183; ÖTİL, 325 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 325
 Tkm. **yamam** (*ima:m*) TTS, 362; KES, 185; TDS-II, 438 3. Bir erkek adı. TDS-II, 438
- 570 **imâmîyet** Ar. İmamlık, imamın yaptığı iş. NL-2, 34 (*imomât*)
 Özb. **imomat** (*imâmât*) ÖTİL, 325
- 571 **imâmîlg** Ar. +T. İmamlık görevi. NL-2, 34 (*imomlig'*)
 Özb. **imomlik** (*imâmlik*) ÖTİL, 325
 Tkm. **yamamlyk** (*ima:mlık*) TTS, 362; TDS-II, 438
- 572 **imâmzâde** Ar. +Far. NL-2, 34
- 573 **îmân** Ar. İman, inanç, itikat, Tanrıya inanma; din. NL-2, 34 (*imon*)
 Özb. **imon** (*imân*) ÖTS, 183; ÖTİL, 325
 Tkm. **iman** (*i:ma:n*) TTS, 376; KES, 195; TDS, 610
- 574 **imânsûz** Ar. +Far. NL-2, 35
- 575 **imâret** Ar. 1. Abat etme, rahata kavuşturma. 2. Bina, yapı. NL-2, 35 (*imorât*)
 Özb. **imorat** (*imârât*) 2. ÖTS, 183; ÖTİL, 325
 Tkm. **yamarat** (*ima:rat*) 1., 2. KES, 187 3. Büyük ev, çok odalı ev. TTS, 362; TDS-II, 438
 *Tkm. **yamarat** (*ima:rat*) 1. Emirlik, beylik; emirlik etme. 2. Emir, beyin ya da hanın elinde bulunan yer, yurt. KES, 187
- 576 **îmâz** Ar. NL-2, 21
- 577 **imdâd** Ar. Yardım isteme, medet umma. NL-2, 33 (*imdod*)
 Özb. **imdod** (*imdâd*) ÖTİL, 324
 Tkm. **imdat** (*imda:t*) KES, 195

- 586 **imkân** Ar. 1. İmkân, mümkün olma, olabilirlik. 2. Güç, kuvvet, takat. 3. İhtimal. NL-2, 33 (*imkon*)
Özb. **imkon** (*imkân*) 1. ÖTİL, 325 3. ÖTS, 182; ÖTİL, 325
Tkm. **imkan** (*imka:n*) 1. KES, 195
- 587 **imlâ** Ar. Yazım, yazımla ilgili, imla, doğru yazma. NL-2, 33 (*imlo*)
Özb. **imlo** (*imlâ*) ÖTS, 182; ÖTİL, 325
Tkm. **imla** (*imla:*) KES, 195
*Tkm. **imla** (*imla:*) Doldurma. KES, 195
- 588 **imsâk** Ar. NL-2, 36
- 589 **imtidâd** Ar. Uzama, uzanma, devamlı olma. NL-2, 36 (*imtidod*)
Tkm. **imtidat** (*imtida:t*) KES, 195
- 590 **imtiḥân** Ar. İmtihan, sınama, deneme, tecrübeden geçirme. NL-2, 37 (*imtihon*)
Özb. **imtihon** (*imtiḥân*) ÖTS, 183; ÖTİL, 326
Tkm. **imtiḥan** (*imtiḥa:n*) KES, 195; TDS, 610
- 591 **imtilâ** Ar. NL-2, 37
- 592 **imtinâ'** Ar. Kabul etmeme, reddetme. NL-2, 37 (*imtinô'*)
Tkm. **imtinag** (*imtinâ:ğ*) KES, 195
- 593 **imtişâl** Ar. NL-2, 37
- 594 **imtiyâz** Ar. İmtiyaz, ayrıcalık. NL-2, 36 (*imtiyoz*)
Özb. **imtiyoz** (*imtiyâz*) ÖTS, 183; ÖTİL, 326
Tkm. **imtiyâz** (*imtiya:z*) KES, 195
- 595 **imtizâc** Ar. NL-2, 37
- 596 **in** İn, yuva. NL-2, 37 (*in*)
Özb. **in** (*in*) ÖTS, 183; ÖTİL, 326
Tkm. **hin** (*hi:n*) TTS, 349; TDS, 571
*Tkm. **in** (*i:n*) En, genişlik. TTS, 377; TDS, 610
*Tkm. **in** (*i:n*) Beden, gövde, vücut, ten. TTS, 377; TDS, 611
- 597 **in-** 1. İnmek, düşmek, yukarıdan düşmek. 2. Eğilmek. 3. Şafak ve tan için atmak, ağarmak. NL-2, 37 (*in-*)
Özb. **in-** (*in-*) 1., 2. Oturmak, yerleşmek, konmak. ÖTS, 185; ÖTİL, 328
Tkm. **in-** (*in-*) 1. TTS, 377; TDS, 613 2. Yukarıdan aşağıya alçalmak, konmak.
3. Yavaşça akmak, akıp gitmek. 4. Yağmak. TDS, 613
- 598 **inâ** Ar. NL-2, 40
- 599 **inâbet** Ar. 1. Bir şeyin makbul oluşu. 2. Günahlardan kurtulup hak yola dönme, tövbe etme; pişmanlık. NL-2, 40 (*inobât*)
Özb. **inobat** (*inâbât*) 1. İnanma, güvenme. 2. Dikkat, ilgi, aldırış. ÖTS, 185; ÖTİL, 328 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 328
Tkm. **inabet** (*ina:bet*) 2., 2. Bir pire bağlanıp sofı olma. KES, 195
- 600 **inâd** Ar. İnat, direnme, inatçılık. NL-2, 40 (*inod*)
Özb. **inod** (*inâd*) ÖTS, 185; ÖTİL, 328
- 601 **inal-** NL-2, 37
- 602 **in'âm** Ar. Hediye, armağan, ihsan, bahşiş, sadaka. NL-2, 44 (*in'om*)
Özb. **in'om** (*in'âm*) ÖTS, 188; ÖTİL, 331 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 331
- 603 **inân** Ar. 1. Dizgin, kontrol etme, idare etme. 2. İsteğe bağlı. NL-2, 40 (*inon*)
Özb. **inon** (*inân*) 1. ÖTS, 185; ÖTİL, 328
- 604 **inan-** NL-2, 40 (*inon-*)
Tkm. **ynan-** (*inan-*) TTS, 363; TDS-II, 439
- 605 **inângîr** Ar. +Far. NL-2, 40

- 588 **inânlıg** Ar. +T. NL-2, 40
- 589 **inântâb** Ar. +Far. NL-2, 40
- 590 **inâs** Ar. NL-2, 41
- 591 **inâyât** Ar. İhsan, iyilik, lütuf. NL-2, 41 (*inoyât*)
Özb. **inoyat** (*inâyât*) ÖTS, 185; ÖTİL, 329 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 329
- 592 **inâyethâne** Ar. +Far. NL-2, 41
- 593 **inbisât** Ar. 1. Açılma, yayılma. 2. Ferahlık, hoşluk, güzellik. NL-2, 38 (*inbisot*)
Tkm. **inbisat** (*inbisa:t*) 1. KES, 195
- 594 **inci-** İncinmek, gücenmek, kırılmak. NL-2, 38 (*inji-*)
Özb. **inji-** (*inci-*) ÖTS, 185; ÖTİL, 328
Tkm. **ynja-** (*inca-*) 2. Bitkiler ve et bozulmaya başlamak, ziyan olmak. TTS, 363; TDS-II, 440 3. Eziyet çekmek, azap görmek, horlanmak. TDS-II, 440
- 595 **incit-** İncitmek, gücendirmek, kırmak. NL-2, 39 (*injit-*)
Özb. **injit-** (*incit-*) ÖTİL, 328
Tkm. **ynjat-** (*inca-*) TTS, 364; TDS-II, 440 2. Ziyan etmek, zayi etmek. TTS, 364; TDS-II, 440
- 596 **incü** 1. İnci. 2. Göz yaşı. NL-2, 39 (*inju*)
Özb. **inju** (*incu*) 1. ÖTS, 185; ÖTİL, 328
- 597 **inçke** İnce, zayıf; nazik, narin. NL-2, 44 (*inçkâ*) bk. **iniçke** NL-2, 39 (*iniçkâ*)
Özb. **ingichka** (*ingiçkâ*) ÖTS, 184; ÖTİL, 326 2. Tiz, cırtlak. ÖTİL, 326
Tkm. **inçe** (*i:nçe*) TTS, 377; TDS, 611 2. Yumuşak, ince. TTS, 377 3. Tiz, keskin (ses). 4. İnce hastalık. TDS, 611
- 598 **inçkir-** NL-2, 44
- 599 **inde-** Çağırma, seslenmek. NL-2, 38 (*indä-*)
Özb. **inda-** (*indä-*) ÖTS, 183; ÖTİL, 327
Tkm. **inde-** (*inde-*) Aramak, sorup soruşturmak. TTS, 378; TDS, 611
- 600 **indirâc** Ar. NL-2, 38
- 601 **indür-** İndirmek, eğmek, alçaltmak. NL-2, 38 (*indur-*)
Tkm. **inder-** (*i:nder-*) TTS, 378; TDS, 611 2. Yıkma. TTS, 378 3. *mec.* Hızla vurma. TTS, 378; TDS, 611 ~ **indir-** (*indir-*) TTS, 378 2. *mec.* Yönlendirmek, sürmek; içeri sokmak. TTS, 378; TDS, 612
- 602 **inek** NL-2, 37
- 603 **înek** Far. NL-2, 21
- 604 **inelmek** NL-2, 21
- 605 **infi'âl** Ar. Heyecanlanma, duygulanma; etkilenme, bir şeyin etkisi altında kalma; utanma. NL-2, 44 (*infiol*)
Tkm. **infigal** (*infiğ'a:l*) 2. Utanmazlık, utançlı, ayıplı olma. KES, 195
- 606 **inhâ** Ar. NL-2, 45
- 607 **inhiârâf** Ar. Uzaklaştırılma, çıkarılma, kenara konulma, geri çekilme, sapma. NL-2, 45 (*inhirof*)
Tkm. **inhirap** (*inhira:p*) KES, 196
- 608 **inhiârâf** Ar. NL-2, 44
- 609 **inhiâtâf** Ar. Alçalma, aşağı düşme, düşkünlük. NL-2, 45 (*inhitot*)
Tkm. **inhitat** (*inhita:t*) KES, 196
- 610 **inhizâm** Ar. Dağılma, kırılma; bozguna uğramak. NL-2, 45 (*inhizom*)
Tkm. **inhizam** (*inhiza:m*) KES, 196
- 611 **ini** Küçük kardeş, erkek kardeş, birader. NL-2, 39 (*ini*)

- Özb. **ini** (*ini*) ÖTS, 185; ÖTİL, 328 **2.** Kendinden yaşça küçük erkek kişiye hitap sözü. ÖTİL, 328
 Tkm. **ini** (*ini*) TTS, 379; TDS, 612 **2.** Kendinden küçük tanış bilise söylenen hitap sözü. TDS, 612
- 5912 **iniche** İnce, zayıf; nazik, narin. NL-2, 39 (*inichkä*) bk. **inçka** NL-2, 44 (*inçkä*)
 Özb. **ingichka** (*ingichkä*) ÖTS, 184; ÖTİL, 326 **2.** Tiz, cırtlak. ÖTİL, 326
 Tkm. **inçe** (*i:nçe*) TTS, 377; TDS, 611 **2.** Yumuşak, ince. TTS, 377 **3.** Tiz, keskin (ses). **4.** İnce hastalık. TDS, 611
- 5913 **inilik** ~ **inılık** NL-2, 39
- 5914 **inkâr** Ar. Kabul etmeme, reddetme. NL-2, 39 (*inkor*)
 Özb. **inkor** (*inkâr*) ÖTS, 185; ÖTİL, 328 **2.** Negatif, olumsuz. ÖTS, 185
 Tkm. **inkâr** (*inkä:r*) TTS, 379; KES, 196; TDS, 613
- 5915 **inqılâb** Ar. Devrim, ihtilal. NL-2, 45 (*inqilob*)
 Özb. **inqilob** (*inqilâb*) ÖTS, 185; ÖTİL, 331 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 331
 Tkm. **ynkylap** (*inkıla:p*) TDS-II, 440
- 5916 **inqırâz** Ar. Yıkılış, batma, çöküş, gerileme. NL-2, 45 (*inqiroz*)
 Özb. **inqiroz** (*inqirâz*) ÖTS, 186; ÖTİL, 332
- 5917 **inğuâ** Ar. NL-2, 45
- 5918 **inğıyâd** Ar. İtaat etme, boyun eğme. NL-2, 45 (*inqiyod*)
 Tkm. **inkyât** (*inkıya:t*) KES, 196
- 5919 **inkisâr** Ar. Kıрма; kırık; kırıklık. NL-2, 39 (*inkisor*)
 Tkm. **inkisar** (*inkisa:r*) KES, 196
- 5920 **inre-** İnlemek, sızlanmak. NL-2, 38 (*ingrä-*)
 Özb. **ingra-** (*ingrä-*) ÖTS, 185; ÖTİL, 327
- 5921 **inren-** NL-2, 38
- 5922 **ins** Ar. İnsan, âdem cinsi. NL-2, 41 (*ins*)
 Tkm. **yns** (*ins*) KES, 187; TDS-II, 440
- 5923 **inşâf** Ar. İnsaf, adalet, dürüstlük, vicdan. NL-2, 42 (*insof*)
 Özb. **insof** (*insâf*) ÖTS, 186; ÖTİL, 329
 Tkm. **ynsap** (*insa:p*) TTS, 364; KES, 187; TDS-II, 440
- 5924 **inşâflıg** Ar. +T. İnsaflı, adil, vicdanlı. NL-2, 42 (*insoflig'*)
 Özb. **insofli** (*insâfli*) ÖTS, 186; ÖTİL, 329
 Tkm. **ynsaply** (*insa:pli*) TTS, 364; TDS-II, 440
- 5925 **insân** Ar. İnsan, kişi, kimse, adam. NL-2, 41 (*inson*)
 Özb. **inson** (*insân*) ÖTS, 186; ÖTİL, 329
 Tkm. **ynsan** (*insa:n*) TTS, 364; TDS-II, 440
- 5926 **insânî** Ar. İnsani, insana ait, insanca. NL-2, 41 (*insoniy*)
 Özb. **insoniy** (*insâniy*) ÖTS, 186; ÖTİL, 329
- 5927 **insâniyet** Ar. **1.** İnsanlık, insana has olma durumu. **2.** İnsanlık tabiatı, beşeriyet. NL-2, 41 (*insoniyät*)
 Özb. **insoniyat** (*insâniyät*) ÖTS, 186; ÖTİL, 329
 Tkm. **ynsanyyet** (*insa:niyet*) TTS, 364; TDS-II, 440
- 5928 **insâniyetlig** ~ **insâniyetlik** Ar. +T. İnsanlığa layık olma. NL-2, 42 (*insoniyätlig'* ~ *insoniyätliq*)
 Tkm. **ynsanyyetlik** (*insa:niyetlik*) TTS, 364; TDS-II, 440
- 5929 **insânlık** Ar. +T. İnsanlık, insanca davranma; insana ait olan. NL-2, 41 (*insonliq*)
 Özb. **insonlik** (*insânlık*) ÖTS, 186; ÖTİL, 329
 Tkm. **ynsanlyk** (*insa:nlık*) TTS, 364; TDS-II, 440

- 590 **inşâ** Ar. 1. Başlama, yaratma, icat etme. 2. Nesir eser. NL-2, 44 (*inşo*)
Özb. **insho** (*inşâ*) Kompozisyon, yazılı sınav. ÖTS, 188; ÖTİL, 331
Tkm. **ynşa** (*inşa:*) 2. Yazma. KES, 187
- 591 **inşâallâ(h)** Ar. İnşallah, Allah isterse. NL-2, 44 (*inşoollo(h)*)
Özb. **inshoolloh** (*inşâallâh*) ÖTS, 188; ÖTİL, 331
Tkm. **ynşalla** (*inşalla:*) KES, 188
- 592 **intibâh** Ar. İntibah, uyanış, uyanma. NL-2, 42 (*intiboh*)
Özb. **intiboh** (*intibâh*) ÖTS, 187; ÖTİL, 330
Tkm. **intibah** (*intiba:h*) KES, 196
- 593 **intifâ'** Ar. Faydalanma, yararlanma. NL-2, 43 (*intifo*)
Tkm. **intifag** (*intifa:ğ*) KES, 196
- 594 **intihâ** Ar. Son, sona erme, bitme. NL-2, 44 (*intiho*)
Özb. **intihô** (*intihâ*) ÖTS, 187; ÖTİL, 331
Tkm. **intiha** (*intiha:*) KES, 196
- 595 **intihâb** Ar. Seçme, seçim, tercih etme. NL-2, 43 (*intixob*)
Özb. **intixob** (*intixâb*) ÖTS, 187; ÖTİL, 331
Tkm. **intihap** (*intiha:p*) KES, 196
- 596 **intikâd** Ar. Ayırma, bölme, seçme; tenkit, eleştiri. NL-2, 43 (*intiqod*)
Tkm. **yntykat** (*intika:t*) KES, 188
- 597 **intikâl** Ar. Göçme, bir yerden bir yere geçme; vefat etme, ölme. NL-2, 43 (*intiqol*)
Tkm. **yntykal** (*intika:l*) KES, 188
- 598 **intikâm** Ar. İntikam, öç, öç alma. NL-2, 43 (*intiqom*)
Özb. **intiqom** (*intiqâm*) ÖTS, 187; ÖTİL, 331
Tkm. **yntykam** (*intika:m*) KES, 188
- 599 **intikâş** Ar. NL-2, 44
- 600 **intisâb** Ar. NL-2, 43
- 601 **intişâr** Ar. Yayılma, neşretme. NL-2, 43 (*intişor*)
Tkm. **intişar** (*intişa:r*) KES, 196
- 602 **intizâm** Ar. İntizam, düzen, tertip, asayiş. NL-2, 42 (*intizom*)
Özb. **intizom** (*imtizâm*) ÖTS, 188; ÖTİL, 330
Tkm. **yntyzam** (*intiza:m*) KES, 188
- 603 **intizâr** Ar. 1. Gözleme, bekleme. 2. Bekleyen, gözleyen. NL-2, 42 (*intizor*)
Özb. **intizor** (*intizâr*) 2. ÖTS, 188; ÖTİL, 330
Tkm. **intizar** (*intiza:r*) 1. TTS, 380; KES, 196 2. KES, 196; TDS, 613
- 604 **inzivâ** Ar. NL-2, 39
- 605 **ip** İp, iplik. NL-2, 45 (*ip*)
Özb. **ip** (*ip*) ÖTS, 188; ÖTİL, 332 2. Bazı çalgı aletleri için yapılan tel. 3. *mec.* Bağ, ilgi, ilişki. 4. *mec.* Yol, çizik, hat. ÖTİL, 332
Tkm. **ýüp** (*yüp*) TTS, 713; TDS-II, 511 ~ **ýüplük** (*yüplük*) TTS, 713; TDS-II, 512
- 606 **ipek** İpek, ipek kumaş. NL-2, 46 (*ipäk*)
Özb. **ipak** (*ipäk*) ÖTS, 188; ÖTİL, 332 2. Mülâyim, nazik. ÖTİL, 332
Tkm. **ýüpek** (*yüpök*) TTS, 713; TDS-II, 512
- 607 **i'râb** Ar. NL-3, 572
- 608 **irâd** Ar. Beyan etme, söyleme. NL-2, 47 (*irod*)
Tkm. **irat** (*ira:t*) 2. Kıymeti belirli, karşılık. 3. Getirme; bir şeyi, birini şahit gösterme. KES, 197

- ⁵⁹⁴ **irâde ~ irâdet** Ar. 1. İstek, dilek, arzu; seçim. 2. Karar verme gücü, irade. 3. İtikat, yürekten bağlılık, sadakat, içtenlik. NL-2, 47 (*irode ~ irodât*)
Özb. **iroda** (*irâdâ*) 1., 2. ÖTS, 190; ÖTİL, 333
Tkm. **yrada** (*ira:da*) 1. TDS, 441 2. TTS, 364; TDS, 441 3. Hüküm, buyruk, emir. TDS, 441~ **irada** (*ira:da*) 1. KES, 196 ~ **iradat** (*ira:dat*) 3. KES, 196
- ⁵⁹⁵ **irâdetullâh** Ar. NL-2, 47
- ⁵⁹⁶ **i'râz** Ar. Kaçış, uzaklaşma, kendini uzak tutma. NL-3, 572 (*e'roz*)
Tkm. **ygraz** (*iğra:z*) KES, 181
- ⁵⁹⁷ **ircey-** Sırtmak, yapmacık gülümsemek. NL-2, 46 (*irjây-*)
Özb. **irjay-** (*ircây-*) ÖTS, 190; ÖTİL, 332 ~ **irshay-** (*irşây-*) ÖTS, 190; ÖTİL, 333
- ⁵⁹⁸ **İrem** 1. Cennetteki bahçe, İrem bahçesi. 2. Efsanevi güzel. NL-3, 566 (*eräm*)
Özb. **eram** (*eräm*) ÖTS, 141; ÖTİL-II, 449
Tkm. **erem** (*erem*) 1. KES, 106; TDS, 357
- ⁵⁹⁹ **İremânî** NL-3, 566
- ⁶⁰⁰ **iremâsâ** Ar. +Far. NL-2, 46
- ⁶⁰¹ **iremveş** Ar. +Far. NL-2, 46
- ⁶⁰² **irfân** Ar. Bilme, irfan, ilim; Tanrı'yı tanıma. NL-2, 48 (*irfon*)
Tkm. **yrfan** (*irfa:n*) KES, 197 ~ **irfan** (*irfa:n*) KES, 197
- ⁶⁰³ **irik** Büyük, iri, ulu, kocaman. NL-2, 47 (*iriq*)
Özb. **yirik** (*yirik*) ÖTS, 499; ÖTİL, 349
Tkm. **iri** (*i:ri*) TTS, 382; TDS, 615
- ⁶⁰⁴ **irik** NL-2, 46
- ⁶⁰⁵ **irik** NL-3, 566
- ⁶⁰⁶ **iriklik** Kabalık, nezaketsizlik; güçlük, zorluk. NL-2, 46 (*iriklik*)
Tkm. **irilik** (*irilik*) Büyüklük, irilik. TDS, 615
- ⁶⁰⁷ **irn** NL-3, 567
- ⁶⁰⁸ **irş** Ar. NL-2, 48
- ⁶⁰⁹ **irsâl** Ar. Gönderme, yollama. NL-2, 48 (*irsol*)
Tkm. **irsal** (*irsa:l*) KES, 197
- ⁶¹⁰ **irşâd** Ar. Doğru yolu gösterme, rehberlik etme. NL-2, 49 (*irşod*)
Özb. **irşod** (*irşâd*) ÖTİL, 333
Tkm. **irşat** (*irşa:t*) KES, 197
- ⁶¹¹ **irşâdâyîn** Ar. +Far. NL-2, 49
- ⁶¹² **irşâdger** Ar. +Far. NL-2, 49
- ⁶¹³ **irşâdmeâb** Ar. NL-2, 49
- ⁶¹⁴ **irşâdpenah** Ar. +Far. NL-2, 49
- ⁶¹⁵ **irtibât** Ar. Bağlanma, ilgi, alaka. NL-2, 48 (*irtibot*)
Tkm. **irtibat** (*irtiba:t*) KES, 197
- ⁶¹⁶ **irtifâ'** Ar. NL-2, 48
- ⁶¹⁷ **irtikâb** Ar. Bir işle uğraşma, meşgul olma; hareket. NL-2, 48 (*irtikob*)
Tkm. **irtikâp** (*irtikâ:p*) 2. Kötü bir iş yapma; günahkar olma, kanunlara karşı gelme. KES, 197
- ⁶¹⁸ **is** Ar. Koku. NL-2, 49 (*is*)
Özb. **is** (*is*) ÖTS, 190; ÖTİL, 334 2. İz, işaret, belirti. ÖTS, 190
Tkm. **ys** (*i:s*) TTS, 365; TDS- II, 442 2. Ölmüş kişiler için yapılan dua, anma töreni. TDS-II, 442

- *Özb. **is** (*is*) **1.** İs, kurum, duman. ÖTS, 190; ÖTİL, 334 **2.** Hava gazı, karbon monoksit gazı. ÖTS, 190
- 594 **İsâdem** Ar. + Far. NL-2, 52
- 595 **İsâr** Ar. Bağışlama, ikram, dağıtma. NL-2, 53 (*isor*)
Tkm. **isar** (*i:sa:r*) KES, 198
- 596 **İsavî** Ar. NL-2, 49
- 597 **isba'** Ar. NL-2, 49
- 598 **İsbât** Ar. İspat, kanıt, delil. NL-2, 49 (*isbot*)
Özb. **isbot** (*isbât*) ÖTS, 191; ÖTİL, 334
Tkm. **isbat** (*isba:t*) KES, 198
- 599 **isferâyinlık** Ar. + Far. + T. NL-2, 59
- 600 **isirke-** Ar. NL-2, 50
- 601 **iskân** Ar. NL-2, 51
- 602 **İşkât** Ar. Uzak tutma, uzaklaştırma; düşürme, değerini düşürme. NL-2, 59 (*isqot*)
Özb. **isqot** (*isqât*) **1.** Düşürme, değerini düşürme. ÖTS, 192 **2.** Ölünün azaptan kurtulması ümidiyle onun adına dağıtılan sadaka. ÖTS, 192; ÖTİL, 338
- 603 **İslâm** Ar. **1.** İslam dini. **2.** İslam dinini kabul etme. NL-2, 51 (*İslom*)
Özb. **İslom** (*İslâm*) **1.** ÖTS, 191; ÖTİL, 336 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 336
Tkm. **Yslam** (*Isla:m*) **1.** TTS, 365; KES, 188; TDS-II, 443 **2.** Boyun eğme. KES, 188 **3.** Bir erkek adı.
- 604 **İslâmâyin** Ar. + Far. NL-2, 51
- 605 **İslâmpenâh** Ar. NL-2, 51
- 606 **isle-** Koklamak, kokusunu almak. NL-2, 51 (*islä-*)
Özb. **isla-** (*islä-*) ÖTS, 191; ÖTİL, 335 **2.** Tütsülemek, dumana tutmak. ÖTİL, 335
*Tkm. **isle-** (*isle-*) Bir şeyi istemek, arzu etmek. TTS, 383; TDS, 617
- 607 **islik** Kokulu, keskin kokulu. NL-2, 51 (*islik*)
Özb. **isli** (*isli*) ÖTS, 191; ÖTİL, 335
Tkm. **ysly** (*isli*) TTS, 365; TDS-II, 443
- 608 **ism** Ar. İsim, ad, nam. NL-2, 52 (*ism*)
Özb. **ism** (*ism*) ÖTS, 191; ÖTİL, 336
Tkm. **isim** (*isim*) TTS, 383, TDS, 617 ~ **ism** (*ism*) **2.** Ün, şöhret. KES, 198
- 609 **ismâ'** Ar. NL-2, 52
- 610 **işmet** Ar. Paklık, temizlik, saflık, masumluk. NL-2, 52 (*ismät*)
Özb. **ismat** (*ismät*) ÖTS, 191; ÖTİL, 336 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 336
Tkm. **ysmat** (*ismat*) KES, 188
- 611 **işmetpenâh** Ar. + Far. NL-2, 52
- 612 **ismlık** Ar. + T. İsimli, adlı, adı olan. NL-2, 52 (*ismlık*)
Özb. **isimli** (*isimli*) **2.** Denilen, adlandırılan. ÖTS, 192; ÖTİL, 336
- 613 **işnâ** Ar. NL-2, 52
- 614 **İsnâd** Ar. **1.** Delil, dayanak. **2.** Delil gösterme, dayandırma. NL-2, 52 (*isnod*)
Özb. **isnod** (*isnâd*) Ayıp, utanç, yüz karası; rezil. ÖTS, 192; ÖTİL, 336
Tkm. **ysnat** (*isna:t*) Maskara, rezil, şerefsiz. TDS-II, 443
- 615 **işneynet** Ar. NL-2, 52
- 616 **ispēnd** Ar. NL-2, 53
- 617 **İsrâf** Ar. İsrâf, savurganlık. NL-2, 53 (*isrof*)
Özb. **isrof** (*isrâf*) ÖTS, 192; ÖTİL, 336
Tkm. **israp** (*isra:p*) KES, 199 ~ **isrip** (*isiri:p*) TDS, 617

- 599 **İsrâ'îl** Ar. NL-2, 53
- 600 **istâr** Ar. NL-2, 59
- 601 **iste-** 1. İstemek, arzu etmek, dilemek. 2. Aramak, araştırmak. 3. Çağırarak, seslenmek, davet etmek. NL-2, 53 (*istâ-*)
Özb. **ista-** (*istâ-*) 1., 2. ÖTS, 192; ÖTİL, 337
Tkm. **isle-** (*isle-*) 1. TTS, 383; TDS, 617 ~ **iste-** (*iste-*) TDS, 617
- 602 **istiâre** Ar. Ödünçleme, emanet. NL-2, 55 (*istiorä*)
Özb. **istiora** (*istiärä*) ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **istigara** (*istiğā:ra*) 2. Edebî sanatlardan biri. KES, 200
- 603 **isticâze** Ar. NL-2, 54
- 604 **istid'â** Ar. İsteme, yalvarma, yalvararak dileme. NL-2, 54 (*istid'o*)
Tkm. **istidga** (*istidğā:~*) KES, 199
- 605 **isti'dâd** Ar. 1. İstidat, yetenek, kabiliyet, akıllılık. 2. Hazırlık, hazır olma. NL-2, 54 (*iste'dod*) Özb. **iste'dod** (*iste'dâd*) 1. ÖTS, 192; ÖTİL, 337
Tkm. **istygdat** (*istiğda:t*) 1. KES, 199
- 606 **istif'â** Ar. NL-2, 56
- 607 **istî'fâ** ~ **isti'fâ** Ar. İstifa, çekilme, kendi isteği ile ayrılma. NL-2, 54 (*iste'fo* ~ *isti'fo*)
Özb. **iste'fo** (*iste'fâ*) ÖTS, 193; ÖTİL, 337
Tkm. **istygfa** (*istiğfa:~*) KES, 199
- 608 **istifâde** Ar. 1. Faydalanma, yararlanma. 2. Öğrenme, bilgi alma. NL-2, 56 (*istifodä*)
Özb. **istifoda** (*istifâdä*) 1. ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **istipada** (*istipa:da*) 1. KES, 201
- 609 **istifsâr** Ar. NL-2, 56
- 610 **istiftâh** Ar. NL-2, 56
- 611 **istiğfâr** Ar. Tövbe etme, istiğfar. NL-2, 58 (*istig'for*)
Özb. **istig'for** (*istiğfâr*) ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **istygpar** (*istiğpa:r*) KES, 199
- 612 **istiğnâ** Ar. 1. Muhtaç olmama, ihtiyaçsızlık, zenginlik, refah. 2. Öz saygı, kişinin kendine verdiği değer duygusu, başka bir şeye tenezzül etmeme. 3. Gurur, kibirlilik. 4. Naz, nazlanma. NL-2, 57 (*istig'no*)
Özb. **istig'no** (*istiğnâ*) ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **ystygna** (*istiğna:~*) KES, 189 ~ **istygna** (*istiğna:~*) KES, 199
- 613 **istiğrâk** Ar. Düşüncelere dalma, dalıp gitme; kendinden geçme. NL-2, 58 (*istig'roq*)
Tkm. **istygtrak** (*istiğra:k*) KES, 199
- 614 **istiğhâre** Ar. NL-2, 56
- 615 **istiğfâf** Ar. NL-2, 57
- 616 **istiğkâk** Ar. NL-2, 59
- 617 **istiğkâm** Ar. NL-2, 58
- 618 **istihlâk** Ar. NL-2, 58
- 619 **istihlâş** Ar. NL-2, 56
- 620 **istihrâc** Ar. Çıkarma, çıkarıp alma. NL-2, 56 (*istixroj*)
Tkm. **istyhraç** (*istihra:ç*) KES, 199
- 621 **istihsân** Ar. NL-2, 58
- 622 **istihza** Ar. NL-2, 58
- 623 **istiğzâr** Ar. NL-2, 58

- ⁶¹²³ **istiḳâmet** Ar. Kararlılık, istikrar; doğruluk. NL-2, 57 (*istiqomât*)
Özb. **istiqomat** (*istiqâmât*) İkamet, yaşama, oturma, yerleşme. ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **istykamat** (*istika:mat*) KES, 199
- ⁶¹²⁴ **istiḳbâl** Ar. Karşılama, gelen bir kimseyi karşılamaya çıkma. NL-2, 57 (*istiqbol*)
Özb. **istiqbol** (*istiqbâl*) 2. İstikbal, gelecek. ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **istykbal** (*istikba:l*) KES, 199
- ⁶¹²⁵ **istiḳlâl** Ar. İstiklal, bağımsızlık, egemenlik, hürriyet. NL-2, 57 (*istiqlol*)
Özb. **istiqlol** (*istiqlâl*) ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **istyklal** (*istikla:l*) KES, 199
- ⁶¹²⁶ **istikmâl** Ar. NL-2, 54
- ⁶¹²⁷ **istikṣâş** Ar. NL-2, 57
- ⁶¹²⁸ **istilâ** Ar. İstila, zabt, ele geçirme. NL-2, 54 (*istilo*)
Özb. **istilo** (*istilâ*) ÖTS, 193; ÖTİL, 338
- ⁶¹²⁹ **istimâ'** Ar. İşitme, kulak verme, dinleme. NL-2, 55 (*istimo'*)
Tkm. **istimag** (*istima:ğ*) KES, 201
- ⁶¹³⁰ **istimâlet** Ar. Teselli etme, meylettirme, avutma. NL-2, 55 (*istimolât*)
Tkm. **istimalat** (*istima:lat*) KES, 201
- ⁶¹³¹ **istimdâd** Ar. NL-2, 55
- ⁶¹³² **istincâ** Ar. NL-2, 55
- ⁶¹³³ **istirâhat** Ar. İstirahat, dinlenme, rahat etme. NL-2, 56 (*istirohat*)
Özb. **istirohat** (*istirâhat*) ÖTS, 193; ÖTİL, 338
Tkm. **istirahat** (*istira:hat*) KES, 201
- ⁶¹³⁴ **istirzâ** Ar. NL-2, 56
- ⁶¹³⁵ **istiṣhâd** Ar. NL-2, 57
- ⁶¹³⁶ **istiṣmâm** Ar. NL-2, 57
- ⁶¹³⁷ **istiṭâat** Ar. NL-2, 56
- ⁶¹³⁸ **işyân** Ar. İsyân, ayaklanma, itaatsizlik, baş kaldırma. NL-2, 50 (*isyon*)
Özb. **isyon** (*isyân*) ÖTS, 193; ÖTİL, 334
- ⁶¹³⁹ **iş** 1. İş, hizmet, vazife. 2. Meşguliyet, faaliyet. 3. Olay, vaka, hadise, karışıklık. 4. Hâller, durumlar. 5. Eylem, fiil, amel. NL-2, 69 (*iş*)
Özb. **ish** (*iş*) 1. ÖTS, 198; ÖTİL, 3433, 4. ÖTİL, 3434. Zahmet, emek. ÖTS, 198; ÖTİL, 343 5. İşyeri. 6. Çalışma sonucu ortaya çıkan ürün, eser. ÖTS, 198; ÖTİL, 343 7. Ustalık, beceri. 8. Zaruriyet, ihtiyaç. 9. Mesele, muamma. ÖTİL, 343
Tkm. **iş** (*i:ş*) 1. TTS, 384; TDS, 617 3. TDS, 617 2. Emek, çalışma. 3. Yapıt, eser. 4. Dava. TTS, 384; TDS, 617 5. Çalışma sonucu ortaya çıkan ürün. 6. Kadınlar tarafından yapılan el emeği nakış, dikiş, örgü vb. şeyler. TDS, 617
- ⁶¹⁴⁰ **işâ** Ar. NL-2, 71
- ⁶¹⁴¹ **işârât** Ar. NL-2, 71
- ⁶¹⁴² **işâret** Ar. 1. Gösterme; emir, ferman. 2. İşaret, belirti, iz. 3. Bir şeyi dolaylı olarak anlatma, ima etme. NL-2, 71 (*işorât*)
Özb. **ishorat** (*işârât*) 2. ÖTS, 200; ÖTİL, 344 3. ÖTİL, 344
Tkm. **yşarat** (*işa:rat*) 1. KES, 189 2. TDS-II, 444
- ⁶¹⁴³ **işâretnümâ** Ar. +Far. NL-2, 71
- ⁶¹⁴⁴ **işbâ'** Ar. NL-2, 70
- ⁶¹⁴⁵ **işçi** İşçi, emekçi, hizmetçi. NL-2, 73 (*işçi*)
Özb. **ishchi** (*işçi*) ÖTS, 201; ÖTİL, 345

- Tkm. işçi (i:şçi)* TTS, 384; TDS, 618
- 606 *işkâl* Ar. NL-2, 71
- 607 *işkence* Far. NL-2, 70
- 608 *işlik* Eylem, fiil. NL-2, 71 (*işlik*)
- Tkm. işlik (i:şlik)* TTS, 385; TDS, 619
- 609 *işne-* NL-2, 71
- 610 *işrâk* Ar. NL-2, 72
- 611 *işret* Ar. Vaktini hoşluk ile geçirme, gönül hoşluğu. NL-2, 71 (*işrât*)
- Özb. ishrat (işrât)* İçki içme, eğlence, eğlenme, ziyafet. ÖTS, 200; ÖTİL, 345
- 612 *işretâbâd* Ar.+Far. NL-2, 72
- 613 *işretefzâ* Ar.+Far. NL-2, 72
- 614 *işretendûz* Ar.+Far. NL-2, 72
- 615 *işretengîz* Ar.+Far. NL-2, 72
- 616 *işretfezâ* Ar.+Far. NL-2, 72
- 617 *işretgeh* Ar.+Far. Meyhane, eğlence yeri. NL-2, 72 (*işrâtgâh*)
- Özb. ishratgoh (işrâtgâh)* ÖTS, 200; ÖTİL, 345
- 618 *işrethîn* Ar. NL-2, 72
- 619 *iştiâl* Ar. NL-2, 72
- 620 *iştibâh* Ar. NL-2, 72
- 621 *iştidâd* Ar. NL-2, 72
- 622 *iştigâl* Ar. NL-2, 73
- 623 *iştiâ* Ar. İstek, arzu; yemek yeme isteği, iştah. NL-2, 72 (*iştâhâ*)
- Özb. ishtaha (iştâhâ)* ÖTS, 200; ÖTİL, 345
- 624 *iştiâ* Ar. NL-2, 73
- 625 *iştiâ* Ar. NL-2, 73
- 626 *iştirâk* Ar. İştirak, katılma, katılım; ortaklık. NL-2, 73 (*iştirok*)
- Özb. ishtirok (iştirâk)* ÖTS, 200; ÖTİL, 345
- 627 *iştiyâk* Ar. Güçlü istek, arzu; heves. NL-2, 72 (*iştioq*)
- Özb. ishtioq (iştioq)* ÖTS, 200; ÖTİL, 345
- Tkm. yştyâk (iştioq:k)* KES, 189 ~ *iştiyâk (iştioq:k)* KES, 201
- 628 *işton* Şalvar, pantolon. NL-2, 73 (*işton*)
- Özb. ishton (işton)* ÖTS, 200; ÖTİL, 345 2. İç çamaşırı. ÖTS, 200
- 629 *işve* Ar. İşve, cilve, naz, eda. NL-2, 70 (*işvâ*)
- Özb. ishva (işvâ)* ÖTS, 200; ÖTİL, 343
- Tkm. yşva (işva)* KES, 189
- 630 *işveger* Ar.+Far. NL-2, 70
- 631 *işvenümâ* Ar.+Far. NL-2, 70
- 632 *işvesâz* Ar.+Far. NL-2, 70
- 633 *it* İt, köpek. NL-2, 59 (*it*)
- Özb. it (it)* ÖTS, 194; ÖTİL, 338 2. On iki hayvanlı takvimde 11. ayın adı. ÖTİL, 338
- Tkm. it (it)* TTS, 386; TDS, 620 2. On iki hayvanlı takvimde 11. ayın adı. TDS, 620
- 634 *it- I* Yok olmak, kaybolmak. NL-2, 59 (*it-*) bk. *yit-* NL-2, 80 (*yit-*)
- Özb. yit- (yit-)* ÖTS, 499; ÖTİL, 350
- Tkm. ýit- (yit-)* TTS, 701, TDS-II, 495
- **Tkm. it- (it-)* İtmek, iteklemek. TTS, 386; TDS, 622

- **Tkm. it-* (*i:t-*) Götürmek, götürüp getirmek, gezdirip dolaştırmak. TTS, 386; TDS, 622
- 675 **it- II** İtmek, iteklemek. NL-2, 59 (*it-*)
Tkm. it- (*it-*) TTS, 386; TDS, 622
 **Tkm. it-* (*i:t-*) Götürmek, götürüp getirmek, gezdirip dolaştırmak. TTS, 386; TDS, 622
- 676 **iṭâat** Ar. İtaat, boyun eğme, teslim olma, tâbi olma. NL-2, 61 (*itoat*)
 Özb. **itoat** (*itâat*) ÖTS, 194; ÖTİL, 339
Tkm. ytagat (*ita:ğat*) KES, 190 ~ **itagat** (*ita:ğat*) KES, 201
- 677 **iṭâb** Ar. Kınama, ayıplama, sitem. NL-2, 61 (*itob*)
 Özb. **itob** (*iṭâb*) ÖTS, 194; ÖTİL, 339
Tkm. itap (*ita:p*) KES, 201 ~ **atap** (*ata:p*) KES, 23
 *Özb. **itob** (*iṭâb*) Sürgün. ÖTS, 194; ÖTİL, 339
- 678 **iṭâbâlûd** Ar. +Far. NL-2, 61
- 679 **iṭâbâmîz** Ar. +Far. NL-2, 61
- 680 **itelgü** Yırtıcı bir kuş, şahin türü. NL-2, 61 (*itolgu*)
 Özb. **itolg'i** (*iṭâlği*) ÖTS, 194; ÖTİL, 339
Tkm. itelgi (*itelği*) TDS, 621
- 681 **i'tibâr** Ar. 1. İtibar, ilgi, özen. 2. Muteberlik, layıklık. 3. Kadir, kıymet, değer, saygı. NL-3, 572 (*e'tibor*)
 Özb. **e'tibor** (*e'tibâr*) 1. ÖTS, 145; ÖTİL-II, 458 3., 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 458
Tkm. ygtybar (*iğtība:r*) 1. TTS, 360; KES, 181; TDS-II, 435 ~ **ätibar** (*ätibar*) 1. KES, 113
- 682 **i'tidâl** Ar. 1. Orta derece, orta hâlde bulunma. 2. Uygunluk, münasiplik. 3. Dik, doğru. NL-3, 573 (*e'tidol*)
 Özb. **e'tidol** (*e'tidâl*) 1. ÖTİL-II, 459
Tkm. ygtydal (*iğtıda:l*) 2. Soğukkanlılık, mülayimlik. KES, 181
- 683 **itik** Keskin, hızlı, çabuk, tez. NL-2, 59 (*itik*)
Tkm. ýiti (*yiti*) 1. Keskin. TTS, 702; TDS-II, 494 2. Kızgın, yakıcı. 3. *mec.* Zeki, akıllı, anlayışlı. TTS, 702; TDS-II, 494 4. *mec.* Gözü açık, uyanık. TTS, 702 5. Şiddetli, şiddetli ağrı. TTS, 702; TDS-II, 494 6. *mec.* Çınlayan, tiz, yakıcı. TTS, 702 7. *mec.* Sivri, yaralayıcı. TTS, 702; TDS-II, 494 8. Parlayan, parlak. 9. *mec.* Etkili, sert (bakış) TDS-II, 494 10. İyi duyan, iyi işiten (kulak). 11. Net, göz alıcı, tok (renk). TDS-II, 494
- 684 **i'tikâd** Ar. 1. İtikat, inanış. 2. Maksat, amaç, gaye, hedef. NL-3, 574 (*e'tiqod*)
 Özb. **e'tiqod** (*e'tiqâd*) 1. ÖTS, 146; ÖTİL-II, 459
Tkm. ygtykat (*iğtıkā:t*) TTS, 360; KES, 181; TDS-II, 435
- 685 **i'tikâf** Ar. NL-3, 573
- 686 **itiklik** Keskinlik, sivrilik. NL-2, 60 (*itiklik*)
Tkm. ýitilik (*yitilik*) 2. Parlaklık, canlılık. 3. Kızgınlık, yakıcılık. 4. *mec.* Basiret, feraset. 5. *mec.* Keskin gözlülük. 6. *mec.* Keskin, tiz (ses). 7. *mec.* Keskinlik, sivrilik (koku). 8. *mec.* Keskinlik, acılık. 9. *mec.* Gerginlik (durum için). TTS, 702; TDS-II, 494
- 687 **i'timâd** Ar. İnanç, güven. NL-3, 573 (*e'timod*)
 Özb. **e'timod** (*e'timâd*) ÖTİL-II, 459
Tkm. ygtymat (*iğtīma:t*) KES, 181; TDS-II, 435
- 688 **i'tirâf** Ar. İtiraf, onay, kabul. NL-3, 573 (*e'tirof*)

- Özb. **e'tirof** (*e'tirâf*) ÖTS, 146; ÖTİL-II, 459
- 608 **i'tirâz** Ar. İtiraz, karşı gelme. NL-3, 573 (*e'tiroz*)
- Özb. **e'tiroz** (*e'tirâz*) ÖTS, 146; ÖTİL-II, 459
- Tkm. **ygytyraz** (*ıgıtıra:z*) KES, 181
- 609 **i'tizâr** Ar. NL-3, 573
- 610 **itlâf** Ar. NL-2, 60
- 611 **itlâk** Ar. NL-2, 60
- 612 **itlik** NL-2, 60
- 613 **itmâm** Ar. Tamamlama, sona erdirmeye, bitirme; sona erme, son. NL-2, 60 (*itmom*)
- Özb. **itmom** (*itmâm*) ÖTS, 194; ÖTİL, 339
- Tkm. **itmam** (*itma:m*) KES, 201
- 614 **itmekçi** NL-2, 60
- 615 **itmînân** Ar. İç huzuru, gönül rahatlığı, sessizlik, serin kanlılık. NL-2, 60 (*itmiynon*)
- Tkm. **itminan** (*itmina:n*) Emin olma, birine inanma. KES, 201
- 616 **ittifâk** Ar. 1. Birleşme, birlik olma. 2. Beklenmeyen olay, tesadüf. NL-2, 62 (*ittifoq*)
- Özb. **ittifoq** (*ittifoq*) 1. ÖTS, 194; ÖTİL, 339 2. *mec.* Samimi, içten, yakın, dostça. ÖTİL, 339
- Tkm. **ittipak** (*ittipa:k*) KES, 202
- 617 **ittifâhâ ~ ittifâhan** Ar. Tesadüfen, rastgele. NL-2, 62 (*ittifoqo ~ ittifoqan*)
- Özb. **ittifoqo** (*ittifâqâ*) ÖTS, 194; ÖTİL, 339 ~ **ittifoqan** (*ittifâqan*) ÖTS, 194; ÖTİL, 339
- Tkm. **ittipaka** (*ittipa:ka*) KES, 202 ~ **ittipakan** (*ittipa:kan*) KES, 202
- 618 **ittifâkât** Ar. NL-2, 62
- 619 **ittifâkî** Ar. NL-2, 62
- 620 **ittihâd** Ar. Birleşme, birlik olma. NL-2, 63 (*ittihod*)
- Özb. **ittihod** (*ittihâd*) ÖTS, 194; ÖTİL, 339
- Tkm. **ittihat** (*ittiha:t*) KES, 201
- 621 **ittişâf** Ar. NL-2, 62
- 622 **ittişâl** Ar. 1. Yapışma, birleşme. 2. Bir araya gelme, birlik olma, dayanışma. 3. İlgi, ilişki, alaka. NL-2, 61 (*ittisol*)
- Tkm. **ittisal** (*ittisa:l*) 1., 3. KES, 202
- 623 **itür-** Yitirmek, kaybetmek. NL-2, 63 (*itur-*) bk. **yitir-** ~ **yitür-** NL-2, 80 (*yitir-* ~ *yitür-*)
- Özb. **yitir-** (*yitir-*) ÖTS, 499; ÖTİL, 350
- Tkm. **yitir-** (*yitir-*) TTS, 702; TDS-II, 494 2. Zıyan etmek, boşa harcamak. TTS, 702; TDS-II, 494 3. Mahrum kalmak, yoksun kalmak. TTS, 702
- 624 **ivaz ~ evaz** Ar. Bedel, karşılık, yerine koyma. NL-2, 13 (*ivaz ~ evaz*)
- Özb. **evaz** (*evaz*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 437
- 625 **ivaz** Ar. 1. Bedel, karşılık. 2. Öç alma. NL-3, 558 (*ivaz*)
- Özb. **ewaz** (*evaz*) 1. ÖTS, 145; ÖTİL-II, 437
- 626 **iyâdet** Ar. NL-2, 14
- 627 **ıye** İye, sahip. NL-2, 14 (*ıyo ~ ıya*) bk. **ıye** NL-2, 74 (*ıyâ*)
- Özb. **ega** (*egâ*) 2. Özne, fail. 3. Tanrı, Allah. ÖTS, 133; ÖTİL-II, 437
- Tkm. **ege** (*eğē*) KES, 101 ~ **izi** (*izi:*) 2. Allah. KES, 202
- 628 **ıye** İye, sahip. NL-2, 74 (*ıyâ*) bk. **ıye** NL-2, 14 (*ıyo ~ ıya*)

- Özb. **ega** (*egä*) 2. Özne, fail. 3. Tanrı, Allah. ÖTS, 133; ÖTİL-II, 437
 Tkm. **ege** (*eğe*) KES, 101 ~ **izi** (*izi:*) 2. Allah. KES, 202
- 6110 **ieyle-** Sahip olmak, ele geçirmek. NL-3, 574 (*eyälä-*)
 Tkm. **eýele-** (*eyele-*) TTS, 208; TDS, 364 2. Benimsemek, kendine mal etmek. TTS, 208 3. Bir yere yerleşmek, orada yaşamak. TDS, 364
- 6111 **iz** İz, nişan, belirti, işaret. NL-2, 16 (*iz*)
 Özb. **iz** (*iz*) ÖTS, 196; ÖTİL, 316 2. Gidiş geliş yolu. 3. *mec.* Faaliyet yönelişi, takip edilen yol. ÖTİL, 316
 Tkm. **yz** (*ı:z*) 2. Bir şeyin etkisi sonucu kalan eseri. TTS, 366; TDS-II, 444 3. Bir şeyin yaptığı etki. TTS, 366 4. Sonra. TTS, 366 5. Arka, geri. TTS, 366; TDS-II, 444 6. *mec.* Ahfat, nesil. 7. Birleşik sözcük yapımında kullanılan bir söz. TTS, 366; TDS-II, 444
- 6112 **îzâ** Ar. Azap verme, acı çektirme, üzme. NL-2, 21(*iyzo*)
 Özb. **izo** (*izâ*) ÖTS, 197; ÖTİL, 317
- 6113 **izâ** Ar. Azap, acı, ıstırap, sıkıntı, üzüntü. NL-2, 17 (*izo*)
 Tkm. **ya** (*iza:*) 2. Şiddetli ağrı, sızı, sancı. TTS, 366; TDS-II, 444
- 6114 **izâfe ~ izâfet** Ar. Ek, ilave; tamlama, birleştirme. NL-2, 18 (*izofä ~ izofät*)
 Özb. **izofa(t)** (*izâfä(t)*) ÖTS, 197; ÖTİL, 318
- 6115 **izâh** Ar. İzah, açıklama, yorum. NL-2, 18 (*izoh*)
 Özb. **izoh** (*izâh*) ÖTS, 197; ÖTİL, 318
- 6116 **izâm I** Ar. NL-2, 18
- 6117 **izâm II** Ar. NL-2, 18
- 6118 **izâr** Ar. 1. Yüz, bet, çehre. 2. Güzellik, görkem, görk. 3. Yüzey, satıh. NL-3, 278 (*uzor*)
 Tkm. **uzar** (*uzo:r*) 1. KES, 455
- 6119 **izâre** (?) NL-2, 18
- 6120 **i'zâz** Ar. İzzet, hürmet, ikram. NL-3, 571 (*e'zoz*)
 Özb. **e'zoz** (*e'zâz*) ÖTİL-II, 458
 Tkm. **ygaz** (*iğza:z*) KES, 181
- 6121 **izdivâc** Ar. Nikâhlanma, karı koca olma. NL-2, 16 (*izdivoj*)
 Tkm. **izdivaç** (*izdiva:ç*) KES, 202
- 6122 **izdiyâd** Ar. Artma, çoğalma. NL-2, 17 (*izdiyod*)
 Tkm. **izdiyat** (*izdiya:t*) KES, 202
- 6123 **izhâr** Ar. Zahir olma, görünme; gösterme; malum, aşikâr olma. NL-2, 19 (*izhor*)
 Özb. **izhor** (*izhâr*) Belirtme, açığa vurma, gösterme. ÖTS, 196; ÖTİL, 319
 Tkm. **izhar** (*izha:r*) KES, 202
- 6124 **îzid** Far. Allah. NL-3, 561 (*ezid*)
 Tkm. **izet** (*i:zet*) KES, 202
- 6125 **izlâl I** Ar. NL-2, 17
- 6126 **izlâl II** Ar. NL-2, 17
- 6127 **izz** Ar. Güç, kudret; izzet, şeref; kıymet. NL-2, 17 (*izz*)
 Tkm. **yz** (*iz*) KES, 190
- 6128 **izzet** Ar. İzzet, saygı, hürmet; değer, kıymet. NL-2, 17 (*izzät*)
 Özb. **izzat** (*izzät*) ÖTS, 198; ÖTİL, 316 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 316
 Tkm. **yyzat** (*izzat*) TTS, 367; KES, 190; TDS-II, 446 2. Bir erkek adı. TDS-II, 446
- 6129 **izzetfezâlıg** Ar. NL-2, 17

J j

- ⁶¹³⁰ **jâle** *Far.* 1. Dolu, dolu taneleri. 2. Diş taneleri. 3. Gözyaşı taneleri. 4. Şebnem, çiğ tanesi. NL, 584 (*jolä*)
Özb. **jola** (*cälä*) 3. ÖTS, 212
Tkm. **jala** (*cala*) Sağanak yağmur. TTS, 93; TDS, 625
- ⁶¹³¹ **jâlevâr** *Far.* NL, 584
- ⁶¹³² **jende** *Far.* Derviş giysisi. NL, 564 (*jändä*)
Özb. **janda** (*jändä*) ÖTİL, 273 2. Paçavra, eski püsküler, eskimiş giysiler. ÖTS, 204 3. Çocuk oyunlarında oyunu iyi bilmeyen çocuğa iki defa oynaması için verilen hak. ÖTİL, 273
- ⁶¹³³ **jendepûş** *Far.* NL, 564
- ⁶¹³⁴ **jerf** *Far.* NL, 567
- ⁶¹³⁵ **jiyân** *Far.* NL, 556
- ⁶¹³⁶ **jûlîde** *Far.* Perişan, dağılmış, dağınk. NL, 603 (*jo'lidä*)
Tkm. **julyda** (*ju:lı:da*) KES, 203

K k

- ⁶¹³⁷ **kaan** NL-4, 65
- ⁶¹³⁸ **ķabâ** *Ar.* Erkeklerin giydiği uzun ve geniş üst giysi. NL-4, 11 (*qabo*)
Özb. **qabo** (*qabâ*) ÖTİL-II, 530
Tkm. **kaba** (*kaba:*) KES, 204
- ⁶¹³⁹ **ķaba ķavseyn** *Ar.* NL-4, 57
- ⁶¹⁴⁰ **kabag** Kaş ile kirpik arası, göz kapağı. NL-4, 12 (*qabog'*)
Özb. **qovoq** (*qavâq*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 591
Tkm. **gabak** (*ga:bak*) TTS, 215; TDS, 376
- ⁶¹⁴¹ **ķabâķhat** *Ar.* Kabahat, kusur, suç. NL-4, 12 (*qabohat*)
Özb. **qabohat** (*qabâķhat*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 530
Tkm. **gabahat** (*gaba:ķhat*) TTS, 215; KES, 119; TDS, 376
- ⁶¹⁴² **kabak** *Far.* NL-4, 10
- ⁶¹⁴³ **kabal** NL-4, 11
- ⁶¹⁴⁴ **kabal-** Tutulmak, yakalanmak, hapse düşmek. NL-4, 58 (*qobol*)
Özb. **qamal-** (*qamal-*) ÖTİL-II, 547
- ⁶¹⁴⁵ **ķaban** *Moğ.* Erkek yaban domuzu. NL-4, 58 (*qobon ~ qabon*)
Özb. **qobon** (*qâbân*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 590
- ⁶¹⁴⁶ **ķabâpeyvest** *Ar. + Far.* NL-4, 11
- ⁶¹⁴⁷ **kabar-** Kabarmak, şişmek. NL-4, 10 (*qabar-*)
Özb. **qabar-** (*qabar-*) ÖTİL, 530 ~ **qavar-** (*qavar-*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 531
Tkm. **gabar-** (*ga:bar-*) TTS, 215; TDS, 377
- ⁶¹⁴⁸ **kabarcuk** Kabarcık, uçuk, çıban. NL-4, 10 (*qabarķuq*)
Özb. **qavarchiq** (*qavarķiq*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 531
Tkm. **gabarķyk-** (*ga:barķık-*) TTS, 215; TDS, 377
- ⁶¹⁴⁹ **kabart-** Kabartmak, şişirmek. NL-4, 10 (*qabart-*)
Özb. **qavart-** (*qavart-*) ÖTİL-II, 531 *Tkm.* **gabart-** (*ga:bart-*) TDS, 377
- ⁶¹⁵⁰ **ķabâyih** *Ar.* NL-4, 11
- ⁶¹⁵¹ **ķabâyil** *Ar.* NL-4, 11
- ⁶¹⁵² **Ka'be** *Ar.* 1. Kabe, müslümanların kiblesi. 2. Gönül. 3. Murat, maksat. NL-2, 104 (*Ka'be*)

- Özb. **Ka'ba** (*ka'ba*) **1.**, **2.** Her bakımdan aziz ve kutsal sayılan yer. ÖTS, 229; ÖTİL, 374
 Tkm. **Käbe** (*Kä:be*) **1.** KES, 218; TDS-II, 33 **2.** Annenin çocuklarını severken iyelik eki getirerek 'kabem' şeklinde söylediği söz. **3.** Bir erkek adı. TDS-II, 33
- 6153 **Ka'beteyn** Ar. NL-2, 104
- 6154 **ķâbîz** Ar. Alan, kavrayan, el ile tutan. NL-4, 57 (*qobiz*)
 Tkm. **kabyz** (*ka:bız*) **2.** Makbuz, alındı. KES, 204
- 6155 **ķabîh** Ar. Kötü, pis, çirkin, yaman. NL-4, 11 (*qabih*)
 Özb. **qabih** (*qabih*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 530
 Tkm. **kabyh** (*kabı:h*) KES, 204
- 6156 **ķabîhan** Ar. NL-4, 11
- 6157 **ķabîl** Ar. **1.** Benzer, gibi. **2.** Kısım, bölüm, parça. **3.** Tür, cins. NL-4, 11 (*qabil*)
 Özb. **qabil** (*qabil*) **1.**, **2.** ÖTİL-II, 530
- 6158 **ķabîl** Ar. **1.** Kabiliyetli, istidatlı. **2.** Layık, uygun. NL-4, 57 (*qobil*)
 Özb. **qobil** (*qabil*) **1.** ÖTİL-II, 590 **2.** Yumuşak huylu, uysal, itaatkâr, sadık. **3.** Muktedir, kâdir. ÖTS, 388; ÖTİL-II, 590 **4.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 590
- 6159 **ķabile** Ar. **1.** Kabile. **2.** Nesil, soy, uruk. NL-4, 11 (*qabilä*)
 Özb. **qabila** (*qabilä*) **1.** ÖTS, 380; ÖTİL-II, 530 **2.** ÖTİL-II, 530
 Tkm. **kabyla** (*kabı:la*) **1.** TDS-II, 9
- 6160 **ķabîliyet** Ar. Kabiliyet, yetenek. NL-4, 58 (*qobilyät*)
 Özb. **qobilyat** (*qabilıyät*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 590
 Tkm. **kabylyet** (*ka:bili:yet*) **2.** Münasiplik, uygunluk, layık olma. KES, 204
- 6161 **ķabîliyetlig** Ar. +T. Kabiliyetli, yetenekli. NL-4, 58 (*qobilyätlig*)
 Özb. **qobilyatli** (*qabilıyätli*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 590
- 6162 **kâbîn** Far. NL-2, 122
- 6163 **kabka** (?) NL-4, 58
- 6164 **ķabr** Ar. Kabir, mezar. NL-4, 12 (*qabr*)
 Özb. **qabr** (*qabr*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 530
 Tkm. **gabyr** (*gabır*) TTS, 216; KES, 119; TDS, 379
- 6165 **ķabrpûş** Ar. +Far. NL-4, 12
- 6166 **kabu** NL-4, 58
- 6167 **ķabûl** Ar. **1.** Kabul etme, razı olma, onaylama. **2.** İzin, ruhsat. NL-4, 12 (*qabul*)
 Özb. **qabul** (*qabul*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 530 **3.** Bir yere alınma. **4.** Huzuruna, katına kabul etme. ÖTİL-II, 530
 Tkm. **kabul** (*kabu:l*) **1.** TTS, 390; TDS-II, 9
- 6168 **ķabûliyet** Ar. NL-4, 13
- 6169 **ķabûliyetlik** Ar. +T. NL-4, 13
- 6170 **kaburga** Moğ. Kaburga, eğe. NL-4, 58 (*qoburg'a*)
 Özb. **qovurg'a** (*qävurğa*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 592
 Tkm. **gapyrga** (*gapırğa*) TTS, 226; TDS, 400 **2.** Kaburgaya benzeyen halı, çorap nakışı. **3.** Ağaçtan yapılan evin sütunları arasına dikey konulan arası açık tahtalar. TDS, 400
- 6171 **ķabz** Ar. Alma, tutma. NL-4, 11 (*qabz*)
 Özb. **qabz** (*qabz*) ÖTİL-II, 530
 Tkm. **kabz** (*kabz*) KES, 204
- 6172 **ķabza** Ar. **1.** Çengel. **2.** Deste, tutam. NL-4, 11 (*qabza*)
 Özb. **qabza** (*qabza*) ÖTİL-II, 530
- 6173 **kâc** Far. NL-2, 122

- 6174 **kaç-** 1. Kaçmak, uzaklaşmak. 2. Nasip lenmek, faydalanmak. NL-4, 69 (*qoç-*)
Özb. **qoch-** (*qâç-*) 1., 2. Kaçınmak, sakınmak, sığınmak. ÖTS, 392; ÖTİL-II, 606 3. Yenilmek, mağlubiyete uğramak. 4. Yok olmak, gitmek. ÖTİL-II, 606
Tkm. **gaç-** (*gaç-*) 1., 2. Düşmek. TTS, 216; TDS, 380 3. Kaçınmak. 4. Kaybolmak, yitmek. TTS, 216 5. Bir sebeple ülkeyi, yeri veya işi terk etmek. 6. Bariyeri yıkıp akmak, su kaçmak. TDS, 380
- 6175 **kaçan** Ne zaman. NL-4, 43 (*qaçon*)
Özb. **qachon** (*qaçân*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 565
Tkm. **haçan** (*haçan*) TTS, 327; TDS, 537
- 6176 **kaçır** NL-4, 69
- 6177 **kaçmaklık** Kaçma, kaçış. NL-4, 70 (*qoçmoqlik*)
Tkm. **gaçmaklyk** (*gaçmaklik*) TDS, 380
- 6178 **kaçur-** Kaçırarak, bezdirmek, göndermek, uzaklaştırmak. NL-4, 70 (*qoçur-*)
Özb. **qochir-** (*qâçır-*) ÖTİL-II, 605 2. Kaçırarak, ıskalamak. ÖTS, 392; ÖTİL-II, 605 3. Arayı bozup birbirinden ayırmak. 4. Gizlice alıp gitmek, çalmak. ÖTİL-II, 605
Tkm. **gaçyr-** (*gaçır-*) 1. Kaçırarak, ele geçmemek üzere kaybetmek. 2. Gözden kaçırarak. TTS, 217 3. Bir şeyi düşürmek, devirmek. TTS, 217; TDS, 380 4. Birini veya bir şeyi göstermemek. 5. Alıp gitmek, çalmak. TDS, 380
- 6179 **kad** Ar. Boy, kamet. NL-4, 15 (*qad*)
Özb. **qad** (*qad*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 532
Tkm. **kat** (*kat*) KES, 210; TDS-II, 15
- 6180 **kada-** Moğ. Saplamak, batırmak, sokmak, takmak. NL-4, 16 (*qada-*)
Özb. **qada-** (*qada-*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 533 2. Ekmek, dikmek. ÖTİL-II, 533
- 6181 **kadağ** Moğ. NL-4, 19
- 6182 **kadağlık** Moğ. +T. NL-4, 19
- 6183 **kadal-** Moğ. Takılmak, saplanmak. NL-4, 16 (*qadal-*)
Özb. **qadal-** (*qadal-*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 532 2. Gözlerini dikmek. ÖTS, 380
- 6184 **kadar** Ar. 1. Kadar, miktar, derece. *2. Kader, takdir, yazgı. NL-4, 17 (*qadar*)
Özb. **qadar** (*qadar*) 1. ÖTS, 380; ÖTİL-II, 533
Tkm. **gadar** (*qadar*) TDS, 381
*Özb. **qadar** (*qadar*) 2. ÖTİL-II, 533
- 6185 **kaddesallâhu ruḥahu** Ar. NL-4, 18
- 6186 **kadeh** Ar. Kadeh, piyale, kâse. NL-4, 17 (*qadah*)
Özb. **qadah** (*qadäh*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 533
Tkm. **kadah** (*kada:h*) KES, 204
- 6187 **kadehçeş** (?) NL-4, 18
- 6188 **kadehḥôr** Ar. +Far. NL-4, 18
- 6189 **kadehkeş** Ar. +Far. NL-4, 18
- 6190 **kadehnûş** Ar. +Far. NL-4, 18
- 6191 **kadehpâlâ** Far. NL-4, 18
- 6192 **kadehpeymâ** Ar. +Far. NL-4, 18
- 6193 **kadehpeymâlık** Ar. +Far. +T. NL-4, 18
- 6194 **kadem** Ar. Ayak, adım. NL-4, 16 (*qadam*)
Özb. **qadam** (*qadäm*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 532 2. Bir yere varma, gelme, teşrif. ÖTİL-II, 532
Tkm. **gadam** (*qadam*) TTS, 217; KES, 119; TDS, 381 2. Bir erkek adı. TDS, 381

- 6195 **qademfersâlık** Ar.+Far.+T. NL-4, 17
- 6196 **qademfersây** Ar.+Far. NL-4, 17
- 6197 **qademkeş** Ar.+Far. NL-4, 17
- 6198 **qademlik** Ar.+T. Adım uzunluğunda olan. NL-4, 17 (*qadamliq*)
Özb. **qadamli** (*qadämlı*) ÖTİL-II, 533
- 6199 **qadergîr** (?) NL-4, 17
- 6200 **qadham** Ar.+Far. NL-4, 19
- 6201 **qadîm** Ar. Kadim, eski, önceki, uzak, geçmiş zaman. NL-4, 19 (*qadim*)
Özb. **qadim** (*qadim*) ÖTİL-II, 533 Tkm. **gadyim** (*gadı:m*) TTS, 217; TDS, 381
- 6202 **qadîmâne** Ar.+Far. Eski zamana ait üslupta. NL-4, 19 (*qadimonä*)
Özb. **qadimona** (*qadimänä*) ÖTİL-II, 534
- 6203 **qadîmî** Ar. Eskiye ait, eski. NL-4, 19 (*qadimiy*)
Özb. **qadimiy** (*qadimiy*) ÖTİL-II, 534
Tkm. **gadyim** (*gadı:mı*) TTS, 217; TDS, 381
- 6204 **kâdir** Ar. 1. Her şeye gücü yeten, kudretli. 2. Allah, Hüda. NL-4, 59 (*qodir*)
Özb. **qodir** (*qâdir*) 1. ÖTS, 388; ÖTİL-II, 592 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 592
Tkm. **kadyr** (*ka:dır*) KES, 204
- 6205 **qadîr** Ar. Kadir, güçlü, kuvvetli, Allah. NL-4, 19 (*qadir*)
Tkm. **kadyr** (*kadı:r*) KES, 204
- 6206 **kâdirendâz** Ar.+Far. NL-4, 60
- 6207 **kâdirhlg** Ar.+T. NL-4, 60
- 6208 **qadr** Ar. 1. Kadir, kıymet, değer. 2. Derece, itibar. 3. Göze girme, dikkat çekme. NL-4, 19 (*qadr*)
Özb. **qadr** (*qadr*) 1., 2. ÖTS, 380; ÖTİL-II, 534
- 6209 **qadrhık** Ar.+T. 1. Başarılı, kabiliyetli. 2. Değerli, kıymetli. NL-4, 19 (*qadrliq*)
Özb. **qadrli** (*qadrli*) 2. ÖTS, 380; ÖTİL-II, 535
- 6210 **kâf** Ar. NL-2, 129
- 6211 **Kâf** Kafdağı, masallarda yer alan hayalî yer. NL-4, 69 (*qof*)
Özb. **Qof** (*Qâf*) ÖTİL-II, 605
- 6212 **kâf(f)e** Ar. NL-2, 131
- 6213 **qafeş** Ar. 1. Kafes. 2. Kap, kutu. NL-4, 43 (*qafäs*)
Özb. **qafas** (*qafas*) 1. ÖTS, 380; ÖTİL-II, 565
Tkm. **kapas** (*kapas*) 1. KES, 207; TDS-II, 13 2. *mec.* Hapishane, zindan. TDS-II, 13
- 6214 **kâfi(y)** Ar. 1. Yeterli, kâfi. 2. Kabiliyetli, becerikli. NL-2, 129 (*kofiy ~ kofi*)
Özb. **kofi** (*kâfi*) 1. ÖTS, 238; ÖTİL, 400
Tkm. **kâfi** (*kä:fi:*) 1., 2. Güvenilir, emin. KES, 219
- 6215 **kafi'** Ar. NL-2, 130
- 6216 **kâfile** Ar. Kafîle, kervan, sefere çıkan insan topluluğu. NL-4, 69 (*qofilä*)
Özb. **qofila** (*qâfilä*) ÖTİL-II, 605
Tkm. **kapyla** (*ka:pıla*) KES, 207 ~ **gapyla** (*ga:pıla*) KES, 122
- 6217 **kâfir** Ar. 1. Müslüman olmayan, gayri Müslim, imansız. 2. Taş kalpli, merhametsiz, acımasız. NL-2, 130 (*kofir*)
Özb. **kofir** (*kâfir*) 1. ÖTS, 238; ÖTİL, 400
- 6218 **kâfiristân** Ar.+Far. NL-2, 130
- 6219 **kâfirhlg** Ar.+T. Kâfirlik, Müslüman olmama, inançsızlık. NL-2, 130 (*kofirliq*)
Özb. **kofirlik** (*kâfirlik*) ÖTS, 238
- 6220 **kâfirveş** Ar.+Far. NL-2, 130

621. **kâfiye** Ar. Kafiye, uyak. NL-4, 69 (*qofiyä*)
Özb. **qofiya** (*qâfiyâ*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 605
Tkm. **kapyýa** (*ka:piya*) TTS, 394; TDS-II, 14
622. **kâfûr** Ar. Beyaz renkli, güzel kokulu madde; beyaz, beyazlık. NL-2, 130 (*kofur*)
Özb. **kofur** (*kâfur*) ÖTS, 238
Tkm. **kâfur** (*kä:fu:r*) KES, 219
623. **kâfûrbâr** Ar. +Far. NL-2, 130
624. **kâfûrbîz** Ar. +Far. NL-2, 130
625. **kâfûrgûn** Ar. +Far. NL-2, 130
626. **kâfûrî(y)** Ar. NL-2, 131
627. **kâfûrkirdâr** Ar. +Far. NL-2, 131
628. **kâfûrpâş** Ar. +Far. NL-2, 131
629. **kâgaz** Far. 1. Varak, kağıt. 2. Mektup. NL-2, 132 (*kog'az*)
Tkm. **kagyz** (*ka:ğız*) 1. TTS, 3901., 2. TDS-II, 9
630. **kâh ~ keh** Far. Saman; sararan, hastalanan. NL-2, 132 bk. **keh ~ kâh** NL-2, 104
(*kâh ~ koh*)
Tkm. **kâh** (*kä:h*) KES, 219
631. **kâh** Far. NL-2, 131
632. **kaha-** Moğ. NL-4, 44
633. **kahâl (?)** NL-4, 44
634. **kahanduzî** Ar. NL-4, 44
635. **qahat** Ar. Açlık, kıtlık, yokluk. NL-4, 44 (*qahat*)
Özb. **qahat** (*qahat*) ÖTİL-II, 567
636. **qahatendîş** Ar. +Far. NL-4, 44
637. **qahbe** Ar. Kahpe, fahişe kadın. NL-4, 44 (*qahba*)
Tkm. **qahba** (*qahba*) KES, 120; TDS, 383
638. **qahbevâr** Ar. +Far. NL-4, 44
639. **qahhâr** Ar. 1. Kahreden, gazap eden, zalim, öldürücü. 2. Mutlak hâkim, Tanrı, Hüda. NL-4, 45 (*qahhor*)
Tkm. **qahhar** (*qahha:r*) KES, 205
640. **qahhârlıg** Ar. +T. NL-4, 45
641. **kâhî** Far. NL-2, 132
642. **kâhil** Ar. Tembel, durgun, sönük, gevşek. NL-2, 133 (*kohil*)
Tkm. **kâhil** (*kä:hil*) KES, 219
643. **kâhillık** Ar. +T. NL-2, 133
644. **kâhin** Ar. Kâhin. NL-2, 133
Özb. **kohin** (*kâhin*) ÖTS, 238; ÖTİL, 400 2. Keşiş. ÖTİL, 400
645. **qâhir** Ar. NL-4, 71
646. **qâhirlık** Ar. +T. NL-4, 71
647. **kâhîveş** Far. NL-2, 133
648. **qahqaha** Ar. Kahkaha. NL-4, 45 (*qahqaha*)
Özb. **qahqaha** (*qahqaha*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 568
Tkm. **kahkah** (*kahkah*) TDS-II, 10
649. **qahr** Ar. Kahır, kahırlanma, öfke, hidet, hışım, gazap. NL-4, 44 (*qahr*)
Özb. **qahr** (*qahr*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 567 2. Cebir, zulüm. 3. Güçlük, zorluk, külfet. ÖTİL-II, 567
Tkm. **qahr** (*qahr*) KES, 120 ~ **qahar** (*qahar*) TTS, 217; TDS, 383
650. **qahramân** Far. Kahraman, cesur, batur. NL-4, 45 (*qahramon*)

- Özb. **qahramon** (*qahramân*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 568 2. Edebi eserin başkahramanı. 3. Bir olayın ortaya çıkmasına sebep olan veya esas rol oynayan kimse. ÖTİL-II, 568
 Tkm. **gahryman** (*gahrıma:n*) 2. Edebi eserin başkahramanı. TTS, 218; TDS, 383 3. Belli bir dönemin özelliklerini taşıyan kimse. 4. Bir erkek adı. TDS, 383
651. **qahramânlik** *Far.+T.* Kahramanlık, cesurluk, bahadırılık. NL-4, 45 (*qahramonliq*)
 Özb. **qahramonlik** (*qahramânlik*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 568
 Tkm. **gahrymanlyk** (*gahrıma:nlik*) TTS, 218; TDS, 383
652. **kâhveş** *Far.* NL-2, 132
653. **qâ'id** *Ar.* Gardiyan. NL-4, 61 (*qoyid*)
 Tkm. **ka'yt** (*ka:yıt*) Komutan, önder. KES, 212
654. **qâ'ide** *Ar.* 1. Kaide, kural, norm, yasa. 2. Usul, üslup, yol, yordam. 3. Örf, gelenek, görenek, âdet. NL-4, 61 (*qoidä*)
 Özb. **qoida** (*qâidä*) 1. ÖTS, 389; ÖTİL-II, 593 3. ÖTİL-II, 593
655. **qâ'il** *Ar.* NL-4, 62
656. **qâ'im** *Ar.* 1. Sabit, istikrarlı, sürekli. 2. Uyumazlık. 3. Geceleri ibadet ile meşgul olma. 4. İşaret, belgi. NL-4, 62 (*qoyim ~ qoim*)
 Özb. **qoyim** (*qâyim*) 1., 2. Dik, dik duran. ÖTİL-II, 594
 Tkm. **ka'yım** (*ka:yım*) 1., 2., 3. Dik, dik duran. KES, 211
657. **qâ'immaqâm** *Ar.* Vekil, yardımcı. NL-4, 62 (*qoyimmaqom*)
 Tkm. **ka'yımmakam** (*ka:yımmaka:m*) KES, 211
658. **qâ'imülleyl** *Ar.* NL-4, 62
659. **kâ'inât** *Ar.* 1. Kâinat, dünya, âlem. 2. Hayat, varlık, yaşam. NL-2, 123
 Özb. **koinot** (*kâinât*) 1. ÖTS, 238; ÖTİL, 391
660. **kak** Kuru, kurumuş, kurutulmuş (yiyecekler), kavrulmuş. NL-4, 70 (*qoq*)
 Özb. **qoq** (*qâq*) 2. Çok zayıf, sıska. 3. *mec.* Hiçbir şeyi olmayan, boş, kuru. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 607 4. Tam ortasından, eşit. ÖTS, 390
 Tkm. **kak** (*kak*) TDS-II, 10 2. Kelek, ham kavun. TTS, 390
 *Özb. **qoq** (*qâq*) Tam, aynı, tıpkı. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 608
 *Tkm. **kak** (*kak*) Çölde yağmur sularının biriktiği çukur. TTS, 390; TDS-II, 10
661. **kak-** 1. Tepmek, vurmak, kakmak, itmek. 2. Koymak, yerleştirmek. NL-4, 70 (*qoq*)
 Özb. **qoq-** (*qâq-*) 1., 2. Dövmek, pataklamak. 3. Hızla çarpmak (kapıyı). 4. Silkelemek. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 609 5. Çakmak, çivi çakmak. 6. Vücudun bir organını kıpırdatmak, hareket ettirmek. 7. *mec.* Zarar, ziyan vermek, kırmak. 8. Tedavi etmek, iyileştirmek. ÖTİL-II, 609
 Tkm. **kak-** (*kak-*) 1. Çakmak, kakmak, çivilemek. 2. Çarpmak, vurmak. 3. Silkelemek, sallamak. TTS, 390; TDS-II, 11 4. Soğuk etkisiyle bitki kurumak, yanmak. 5. Çalmak, hırsızlamak. TDS-II, 11
662. **ka'qa'a** *Ar.* NL-4, 43
663. **kakil-** Asılmak, takılmak, çakılmak. NL-4, 71 (*qoqil-*)
 Özb. **qoqil-** (*qâqıl-*) 2. Tökezlemek, ayağı takılmak, sürçmek. 3. *mec.* Hata yapmak, yanılmak, yanlış düşmek. 4. *mec.* Bir şeyden zorluk hissetmek, bir şeye ihtiyaç duymak. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 608 ÖTİL-II, 608
 Tkm. **kakyl-** (*kakıl-*) 2. Çalınmak, vurulmak. 3. Silkenmek, sallanmak. TTS, 391; TDS-II, 11
664. **kâkım ~ kâkum** *Far.* NL-4, 71

- ⁶²⁵ **kaḡnûs** *Far.* Efsanevi bir kuş adı. NL-4, 43 (*qaqnus*)
Tkm. kaknus (*kaknu:s*) KES, 205; TDS-II, 11
- ⁶²⁶ **kaḡnûslık** *Far. + T.* NL-4, 44
- ⁶²⁷ **kaḡnûsvâr** *Far.* NL-4, 44
- ⁶²⁸ **kakşal-** NL-4, 44
- ⁶²⁹ **kaktur-** Kaktırmak, kakma işini yaptırmak. NL-4, 71 (*qoqtur-*)
Özb. qoqtir- (*qâqtır-*) ÖTİL-II, 609
Tkm. kakdyr- (*kakdır-*) **2. mec.** Bir şeyi ima etmek, kastetmek. **3.** Sürtünmek, değdirmek, dokunmak. TTS, 391; TDS-II, 10
- ⁶³⁰ **kâkül ~ kâkil** *Far.* Saç, perçem, zülüf. NL-2, 123 (*kokul ~ kokil*)
Özb. kokil (*kâkil*) ÖTİL, 392 **2.** Saç örgüsü; kurdele. ÖTS, 238; ÖTİL, 392
Tkm. kâkil (*kâ:kil*) TTS, 396; TDS-II, 332. Atın yelesi. **3.** Bir erkek adı. TDS-II, 33
- ⁶³¹ **kâkülefşân** *Far.* NL-2, 123
- ⁶³² **kal-** **1.** Kalmak, beklemek, geriye kalmak. **2.** Hayran olmak. NL-4, 62 (*qol-*)
Özb. qol- (*qâl-*) **1.** ÖTS, 389; ÖTİL-II, 594 **2.** Kaçırarak, ıskalamak. ÖTS, 389
3. Yenilmek, kaybetmek. ÖTS, 389 **4.** Miras olarak geçmek. **5.** Karşılaşmak, yüz yüze gelmek, uğramak. **6.** Mahrum olmak, kaybetmek. **7.** Bir olayın tesirinde olmak, bir şeye bulanmak. **8.** Geride kalmak, yetişememek. **9.** Belirlenen zamandan sonraya geciktirilmek, ertelenmek. **10.** Ütülme, malubiyete uğramak. **11.** Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 594
Tkm. gal- (*ga:l-*) **1. 2.** Geri kalmak, kaçırarak. **3.** Unutmak, süresini geçirmek, devam etmemek. **4.** Yoksun kalmak, kaybetmek, yitirmek. TTS, 218; TDS, 388
5. Kesmek, ara vermek, dinmek, durmak. **6.** Bir şeye takılıp kalmak, saplanıp kalmak. TTS, 218 **7.** Yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 218; TDS, 388 **8.** Belirlenen zamandan sonraya geciktirilmek, ertelenmek. TDS, 388
- ⁶³³ **kal'a** *Ar.* Kale, hisar. NL-4, 27 (*qal'a*)
Özb. qal'a (*qal'a*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 546 **2.** Şehir. **3. mec.** Bel bağlanan yer veya şey, dayanak. ÖTİL-II, 546
Tkm. gala (*gala:*) TTS, 219; KES, 120; TDS, 384 **2.** Şehir, kent. KES, 120; TDS, 384
- ⁶³⁴ **kal'abendân** (?) NL-4, 27
- ⁶³⁵ **kal'adâr** *Ar. + Far.* NL-4, 28
- ⁶³⁶ **kal'aken** *Ar. + Far.* NL-4, 28
- ⁶³⁷ **kal'avâr** *Ar. + Far.* NL-4, 27
- ⁶³⁸ **kal'î** (?) NL-4, 28
- ⁶³⁹ **kâlâ** *Far.* NL-2, 123
- ⁶⁴⁰ **kala-** Toparlamak, derlemek, hazırlamak. NL-4, 24 (*qala-*)
Özb. qala- (*qala-*) ÖTİL-II, 543
- ⁶⁴¹ **qalb I** *Ar.* **1.** Yürek, gönül. **2.** Bir şeyin merkezi, ortası. NL-4, 26 (*qalb*)
Özb. qalb (*qalb*) **1.** ÖTS, 381; ÖTİL-II, 544
Tkm. kalp (*kalp*) **1.** KES, 205; TDS-II, 12
- ⁶⁴² **qalb II** *Ar.* **1.** Bir şeyin tersi, zıddı. **2.** Yalan, sahte. **3.** Dolandırıcı, hileci. NL-4, 26 (*qalb*)
Özb. qalb (*qalb*) **3.** ÖTS, 381; ÖTİL-II, 544 **2.** ÖTİL-II, 544
Tkm. kalp (*kalp*) **2., 2.** Değiştirme. KES, 206
- ⁶⁴³ **kalbed** (?) NL-2, 123
- ⁶⁴⁴ **kalbgâh** *Ar. + Far.* NL-4, 26

- ⁶²⁵ **qalblık** Ar.+T. Sahtelik. NL-4, 26 (*qalbliq*)
Özb. **qalblık** (*qalblik*) ÖTİL-II, 544
- ⁶²⁶ **qâleb ~ qâlib** Ar. 1. Kalıp, şablon. 2. Vücut, beden. NL-4, 62 (*qoläb ~ qolib*)
Özb. **qolip** (*qalıp*) 1. ÖTS, 389; ÖTİL-II, 594 2. *mec.* Had, hudut, sınırlar. ÖTİL-II, 594
- ⁶²⁷ **qalem** Ar. Kalem. NL-4, 24 (*qalam*)
Özb. **qalam** (*qaläm*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 543 2. *mec.* Yazma becerisi. 3. Kaş kalemi, sürme. 4. Heykeltıraş kalemi, oyma aleti. 5. Dilim, dilinmiş. ÖTİL-II, 543
Tkm. **galam** (*galam*) TTS, 219; TDS, 384 2. Heykeltıraş kalemi, oyma aleti. TDS, 384
- ⁶²⁸ **qalemdân** Ar.+Far. Kalemlik, kalem kutusu. NL-4, 25 (*qalämdon*)
Özb. **qalamdon** (*qalämdân*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 543
Tkm. **galamdan** (*galamda:n*) TTS, 219; TDS, 384
- ⁶²⁹ **qalemgûn** Ar.+Far. NL-4, 25
- ⁶³⁰ **qalemî** Ar. Yazma, yazı, eser. NL-4, 25 (*qalämiy*)
Özb. **qalami** (*qalämi*) ÖTİL-II, 543
- ⁶³¹ **qalemkeş** Ar.+Far. Yazıcı, kâtip, yazar. NL-4, 25 (*qalämkäş*)
Özb. **qalamkash** (*qalämkäş*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 543
- ⁶³² **qalemrev** Ar.+Far. Bir hükümdarın hükmü altındaki ülke, hükmünü yürüttüğü yer. NL-4, 25 (*qalämräv*)
Özb. **qalamrav** (*qalämräv*) ÖTİL-II, 543
- ⁶³³ **qalemtıraş** Ar.+Far. Kalemıraş. NL-4, 25 (*qalämtäroş*)
Özb. **qalamtarosh** (*qalämtärâş*) ÖTS, 380; ÖTİL-II, 543
- ⁶³⁴ **qalemzen** Ar.+Far. NL-4, 25
- ⁶³⁵ **qalender** Far. Kalender, derviş, dünyadan elini eteğini çekmiş kişi. NL-4, 25 (*qaländär*)
Özb. **qalandar** (*qaländär*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 544 2. Özbek halk şarkılarından birinin adı. 3. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 544
Tkm. **galandar** (*galandar*) TTS, 219; TDS, 384 2. Bir erkek adı. TDS, 384
- ⁶³⁶ **qalenderhâne** Far. Dervişlerin toplandığı ev. NL-4, 26 (*qaländärhonä*)
Özb. **qalandarxona** (*qaländärxänä*) ÖTİL-II, 544
- ⁶³⁷ **qalenderlik** Far.+T. NL-4, 25
- ⁶³⁸ **qalenderpîşe** Far. NL-4, 26
- ⁶³⁹ **qalenderşifat** Far.+Ar. NL-4, 26
- ⁶⁴⁰ **qalenderveş** Far. NL-4, 25
- ⁶⁴¹ **qalenderveşlig** Far.+T. NL-4, 25
- ⁶⁴² **kalın** 1. Kalın, koyu, yoğun. 2. Çok, bol. NL-4, 26 (*qalin*)
Özb. **qalin** (*qalın*) 1. ÖTS, 381; ÖTİL-II, 545 2., 3. Yakın, candan, samimi. ÖTİL-II, 545
Tkm. **galyñ** (*galıñ*) TTS, 221; TDS, 390
*Özb. **qalin** (*qalın*) Başlık parası. ÖTS, 381; ÖTİL-II, 545
*Tkm. **galyñ** (*galıñ*) Kız evlendiğinde erkek tarafından ona getirilen mallar. TDS, 390
- ⁶⁴³ **kalınlık** Kalınlık, yoğunluk, ağırlık. NL-4, 27 (*qalinliq*)
Özb. **qalinlik** (*qalınlik*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 545
Tkm. **galyñlyk** (*galınlık*) TDS, 390

*Tkm. **galyňlyk** (*galınlık*) Başlık parası için verilmesi düşünülen mal. TDS, 390

6304 **qalıl** Ar. Az. NL-4, 26 (*qalil*)

Tkm. **kalyıl** (*kah:l*) KES, 205

6305 **kalkan** Kalkan, zırh, siper. NL-4, 28 (*qalqon*)

Özb. **qalqon** (*qalqân*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 547

Tkm. **galkan** (*galkan*) TTS, 221; TDS, 387

6306 **kalkanduruk** Kalkan, siper, zırh. NL-4, 63 (*qolqonduruq*)

Özb. **qalqon** (*qalqân*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 547 2. *mec.* Bela, afet ve musibetlerden koruyan önlem, engel. ÖTİL-II, 547

Tkm. **galkan** (*galkan*) TTS, 221; TDS, 387

6307 **kalkı-** 1. Kalkmak, çıkmak, yüzeye çıkmak, yükselmek. 2. Batmadan yüzmek, suyun yüzeyinde durmak. NL-4, 63 (*qolqi-*)

Özb. **qalqi-** (*qalqi-*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 546 3. Görünmek, görünür olmak, gün yüzüne çıkmak. 4. Sendelemek, tökezlemek, dengesini kaybetmek. ÖTİL-II, 546

6308 **qallâb** Ar. Dolandırıcı, sahtekâr. NL-4, 27 (*qallob*)

Özb. **qallob** (*qallâb*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 545

6309 **qallâblık** Ar. + T. Dolandırıcılık. NL-4, 27 (*qallobliq*)

Özb. **qalloblik** (*qallâblik*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 545

6310 **qallâş** Far. 1. Serseri, derbeder, avare, başıboş. 2. Dolandırıcı, hilekâr. NL-4, 27 (*qalloş*)

Tkm. **gallaş** (*galla:ş*) KES, 121

6311 **qallâşlıg** ~ **qallâşlık** Far. + T. NL-4, 27

6312 **kalma** (?) NL-2, 123

6313 **kalmaglıg** Kalma durumu. NL-4, 63 (*qolmog'lig'*)

Tkm. **galmaklyk** (*ga:lmaklık*) TDS, 389

6314 **Kalmak** Kalmuk, Kalmuk halkından olan. NL-4, 27 (*qalloş*)

Özb. **Qalmoq** (*Qalmâq*) ÖTİL-II, 545

6315 **kalmaş** NL-4, 63

6316 **kalpak** Kalpak, şapka. NL-4, 27 (*qalpoq*)

Özb. **qalpok** (*qalpâk*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 545 2. Nesnelerin üstünü kapatıp berkiten tente veya kapak. ÖTİL-II, 545

Tkm. **galpak** (*galpak*) TDS, 389 2. Küçük çocukların saçları kesildikten sonra başlarında arta kalan saç. TTS, 221 3. Bir erkek adı. 4. Bir kadın adı. TDS, 389

6317 **qaltabân** Far. 1. Rezil, aşağılık, pinti, cimri. 2. Tembel, gayretsiz. 3. Namussuz, edepsiz, utanmaz. NL-4, 27 (*qaltabon*)

Tkm. **galtaman** (*galtaman*) 1. TTS, 221; TDS, 390

6318 **kâm I** Far. Ağız. NL-2, 123 (*kom*)

Özb. **kom** (*kâm*) ÖTS, 239; ÖTİL, 393

Tkm. **kâm** (*kä:m*) 2. El ayası, avuç içi. KES, 219

6319 **kâm II** Far. 1. Murat, arzu, dilek, istek. 2. Baht. 3. Erişme, elde etme. NL-2, 124(*kom*)

Özb. **kom** (*kâm*) 1. ÖTİL, 393

Tkm. **kâm** (*kä:m*) 1. KES, 219

6320 **kamaş-** NL-4, 28

6321 **kamaştur-** NL-4, 29

6322 **kâmcûy** Far. NL-2, 125

- ⁶³² **kamçı** Kamçı. NL-4, 29 (*qamçı*)
Özb. **qamchi** (*qamçı*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 548
Tkm. **gamçy** (*gamçı*) TTS, 222; TDS, 392
- ⁶³⁴ **kâme** Far. NL-2, 125
- ⁶³⁵ **kamer** Ar. Ay. NL-4, 28 (*qamär*)
Özb. **qamar** (*qamär*) 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 547
Tkm. **kamar** (*kamar*) TTS, 392; KES, 206; TDS-II, 12 2. Bir kadın adı. TDS-II, 12
- ⁶³⁶ **kamerçehr** Ar. + Far. NL-4, 28
- ⁶³⁷ **kamerküb** Ar. + Far. NL-4, 28
- ⁶³⁸ **kamersîmâ** Ar. NL-4, 28
- ⁶³⁹ **kamerveş** Ar. + Far. NL-4, 28
- ⁶³⁹ **kâmet** Ar. Kamet, boy, endam. NL-4, 63 (*qomät*)
Özb. **qomat** (*qâmät*) ÖTS, 389; ÖTİL-II, 595
Tkm. **kamat** (*ka:mat*) KES, 206; TDS-II, 12
- ⁶³⁹ **kâmetlig** Ar. + T. Boylu poslu, endamlı. NL-4, 63 (*qomätlig'*)
Özb. **qomatli** (*qâmätli*) ÖTİL-II, 596
Tkm. **kamatly** (*ka:matly*) TDS-II, 12
- ⁶³⁹ **kamgak** NL-4, 63
- ⁶³⁹ **kâmgâr ~ kâmkâr** Far. Nasipli, bahtlı açık. NL-2, 125 (*komgor ~ komkor*)
Tkm. **kâmgâr** (*kä:mğä:r*) KES, 219 ~ **kâmkâr** (*kämkär*) KES, 219
- ⁶³⁹ **kâmgârlık** Far. + T. NL-2, 125
- ⁶³⁹ **kamış** Kamış, saz. NL-4, 29 (*qamış*)
Özb. **qamish** (*qamış*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 547
Tkm. **gamyş** (*gamiş*) TTS, 222; TDS, 393
- ⁶³⁹ **kamışlık** Kamışlık, kamışın çok olduğu yer. NL-4, 29 (*qaişliq*)
Tkm. **gamyşlyk** (*gamişlık*) TDS, 393
- ⁶³⁹ **kâmil** Ar. 1. Yetik, kâmil, olgun, yetişmiş, kemale ermiş. 2. Âlim, bilgin. 3. Şiirde ölçü, vezin adı. NL-2, 125 (*komil*)
Özb. **komil** (*kâmil*) 1. ÖTS, 239; ÖTİL, 393 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 393
Tkm. **kâmil** (*kä:mil*) 1. TTS, 397; KES, 219; TDS-II, 33
- ⁶³⁹ **kâmillig** Ar. + T. Kâmillik, olgunluk. NL-2, 126 (*komillig'*) Tkm. **kâmillik** (*kä:millik*) TTS, 397; TDS-II, 33
- ⁶³⁹ **kamîş** Ar. Gömlek. NL-4, 29 (*qamis*)
Tkm. **kamys** (*kamı:s*) 2. Pamuktan yapılan beyaz kumaş. KES, 206; TDS-II, 12
- ⁶³⁹ **kâmkârâne** Far. NL-2, 126
- ⁶³⁹ **kâmrân** Far. Mutlu, hoşnut, muradına ermiş. NL-2, 126 (*komron*)
Özb. **komron** (*kâmrân*) ÖTS, 240; ÖTİL, 395
Tkm. **kâmiran** (*kä:mira:n*) KES, 219 ~ **kâmran** (*kä:mra:n*) KES, 219
- ⁶³⁹ **kâmrâne** Far. NL-2, 126
- ⁶³⁹ **kâmrânî** Far. NL-2, 126
- ⁶³⁹ **kâmrânlık ~ kâmrânlig** Far. + T. 1. Hoşnutluk, muradına erme. 2. Kudretlilik, hükümrânlık. NL-2, 126 (*komronliq ~ komronlig'*)
Özb. **komronlik** (*kâmrânlik*) ÖTS, 240; ÖTİL, 395
- ⁶³⁹ **kâmresân** Far. NL-2, 126
- ⁶³⁹ **kâmrevâ** Far. NL-2, 126
- ⁶³⁹ **kâmsiz** Far. + T. NL-2, 127
- ⁶³⁹ **kâmyâb** Far. Bahtlı, talihli, mutlu. NL-2, 125 (*komyob*)

- Tkm. kâmiýap* (kâ:miya:p) **2.** İsteğine ulaşan. **3.** 19. yüzyılda yaşamış Türkmen şairlerden biri. KES, 220 ~ *kâmyâp* (kâ:mya:p) KES, 220
- ⁶³⁸ **kân** *Far.* Hazine, bir şeyin toplanılan yeri, maden, memba. NL-2, 127 (*kon*)
Özb. kon (kân) ÖTS, 240; ÖTİL, 395
Tkm. kân (kâ:n) TTS, 397; KES, 220; TDS-II, 33
- ⁶³⁹ **kan** Kan, damardaki sıvı. NL-4, 63 (*qon*)
Özb. qon (qân) ÖTS, 389; ÖTİL-II, 596 **2. mec.** İntikam, öç. ÖTİL-II, 596
Tkm. gan (ga:n) TTS, 222; TDS, 393
- ⁶⁴⁰ **kan-** Kanmak, kanıkmak, doymak, kanaat etmek. NL-4, 64 (*qon-*)
Özb. qon- (qân-) ÖTS, 389; ÖTİL-II, 597 **2.** Gönlü doymak, memnun olmak, hoşnut olmak. **3.** İnanmak, aldanmak. ÖTİL-II, 597
Tkm. gan- (ga:n-) **2. mec.** Bir şeye doymak, hoşnut olmak, memnun olmak. TTS, 222; TDS, 396
- ⁶⁴¹ **kana-** Kanamak, kan akmak. NL-4, 64 (*qona-*)
Özb. qona- (qâna-) ÖTS, 389; ÖTİL-II, 596
Tkm. gana- (ga:na-) TTS, 223; TDS, 394
- ⁶⁴² **kana'** (?) NL-4, 29
- ⁶⁴³ **kanâ'at** *Ar.* **1.** Kanaat. **2.** Sabır, sabretme. **3.** Tok gözlülük. NL-4, 30 (*qanoat*)
Özb. qanoat (qanâat) **1.** ÖTS, 381; ÖTİL-II, 550 **2.** İnanç, inanma. ÖTİL-II, 550
Tkm. kanagat (kana:ğat) **1.** TDS-II, 12; KES, 206 **2.** TTS, 392; TDS-II, 12 **3.** KES, 206
- ⁶⁴⁴ **kanâ'atsiz** *Ar. + T.* Kanaatsiz, sabırsız. NL-4, 30 (*qanoatsiz*)
Özb. qanoatsiz (qanâatsiz) ÖTİL-II, 550
Tkm. kanagatsyz (kana:ğatsız) TTS, 393; TDS-II, 12
- ⁶⁴⁵ **kanal-** NL-4, 64
- ⁶⁴⁶ **kanat** **1.** Kanat. **2.** Ordunun bir kanadı, tarafı. NL-4, 30 (*qanot*)
Özb. qanot (qanât) **1.** ÖTS, 381; ÖTİL-II, 550 **2., 3.** Kapı, pencere vb. şeylerin dikine açılıp kapanan kapağı. **4.** Yan, yan taraf. **5. mec.** Destekçi, yardımcı. ÖTİL-II, 550
Tkm. ganat (ga:nat) TTS, 223; TDS, 394 **2.** Evin bir tarafındaki duvar. **3. mec.** Dayanak, destekçi, kalkınmanın arkasındaki itici güç. TDS, 394
- ⁶⁴⁷ **kanat-** Kanatmak, kan akıtmak. NL-4, 64 (*qonat-*)
Özb. qonat- (qânat-) ÖTİL-II, 596
Tkm. ganat- (ga:nat-) TTS, 223; TDS, 394
- ⁶⁴⁸ **kanatlan-** Kanat çıkarmak. NL-4, 31 (*qanotlan-*)
Özb. qanotlan- (qanâatlan-) **2.** Hazırlanmak, çabalamak, gayret etmek. **3. mec.** Yayılmak. ÖTİL-II, 551
Tkm. ganatlan- (ga:natlan-) **1.** Kanatlanmak, uçmak. **2. mec.** Heyecanlanmak, coşmak. TTS, 223; TDS, 394
- ⁶⁴⁹ **kanatlıg** Kanatlı, kanadı olan. NL-4, 31 (*qanotlig'*)
Özb. qanotli (qanâtli) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 551 **2.** Kapaklı, kapağı olan. **3. mec.** Hızlı, süratli uçan. ÖTİL-II, 551
Tkm. ganatly (ga:natly) TDS, 394
- ⁶⁵⁰ **kanatsız** **1.** Kanatsız, kanadı olmayan. **2.** Ruhsuz, cansız. NL-4, 31 (*qanotsiz*)
Özb. qanotsiz (qanâtsiz) **1.** ÖTS, 381; ÖTİL-II, 551
- ⁶⁵¹ **kanbûre** *Far.* NL-2, 96
- ⁶⁵² **qand** *Ar.* Tatlı, şeker. NL-4, 29 (*qand*)

- Özb. **qand** (*qand*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 548
 Tkm. **gant** (*gant*) TTS, 224; TDS, 396
- 634 **qandī** Ar. NL-4, 29
- 635 **qandīl** Ar. 1. Kandil. 2. Fanus. NL-4, 29 (*qandil*)
 Özb. **qandil** (*qandil*) 1. ÖTİL-II, 549 2. Avize. ÖTS, 381 3. Bir elma türü. ÖTİL-II, 549
 Tkm. **kandyl** (*kandi:l*) 1. KES, 206
- 636 **kanı** Hani, nerede? NL-4, 30 (*qani*)
 Özb. **qani** (*qani*) ÖTS, 381; ÖTİL-II, 549
 Tkm. **hany** (*hani*) TTS, 332; TDS, 547 ~ **kangy** (*kanğı*) KES, 206; TDS-II, 12
- 637 **kânî** Far. NL-2, 127
- 638 **kâni'** Ar. NL-4, 64
- 639 **kanlıg** 1. Kanlı, kana bulanmış. 2. Yaralanmış, yaralı olan. 3. Kan davasında taraf olan kimse. NL-4, 65 (*qonlig'*)
 Özb. **qonli** (*qanlı*) 1. ÖTS, 389; ÖTİL-II, 597 2. Kanı olan, kansız değil. 3. Kan dökülmesine neden olan, ölümcül. ÖTİL-II, 597
 Tkm. **ganlı** (*ga:nli*) 1. TTS, 224; TDS, 395 2. Kanı olan, kansız değil. 3. Kan dökülmesine neden olan, ölümcül. TDS, 395
- 640 **kanţar** Ar. Kantar. NL-4, 31 (*qantar*)
 Özb. **qantar** (*qantar*) ÖTİL-II, 551
- 641 **kânûn I** Ar. Kanun, kaide, nizam, yasa. NL-4, 65 (*qonun*)
 Özb. **qonun** (*qânun*) ÖTS, 389; ÖTİL-II, 597
 Tkm. **kanun** (*ka:nun*) TTS, 393; TDS-II, 13
- 642 **kânûn II** Ar. Kanun, müzik aleti. NL-4, 65 (*qonun*)
 Özb. **qonun** (*qânun*) ÖTİL-II, 597
 Tkm. **kanun** (*ka:nun*) KES, 207; TDS-II, 13 2. Merkez. 3. Kulüp, topluluk, ev. 4. mec. Ocak. KES, 207
- 643 **kânûnîlik** Ar. + T. NL-4, 65
- 644 **kap** 1. Kap, kapkacak. 2. Çuval, torba. NL-4, 65 (*qop*)
 Özb. **qop** (*qâp*) ÖTS, 390; ÖTİL-II, 598
 Tkm. **gap** (*ga:p*) 1., 2. TTS, 224; TDS, 397 3. Kutu, sandık, paket. TTS, 224
- 645 **kap-** 1. Kapmak, hamle yapmak, atılmak. 2. Isırmak, dişlemek. NL-4, 65 (*qop-*)
 Özb. **qop-** (*qâp-*) ÖTS, 390 2. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 599 3. mec. Kaba söz söyleyerek gönül incitmek. ÖTİL-II, 599
 Tkm. **gap-** (*gap-*) TTS, 225; TDS, 399
- 646 **kapa-** 1. Kapatmak, berkitmek. 2. Kuşatmak. NL-4, 10 (*qaba-*)
 Özb. **qama-** (*qama-*) 3. Tutuklamak, hapsedmek. ÖTS, 381; ÖTİL-II, 547 4. Demlemek, demlendirmek. ÖTİL-II, 547
 Tkm. **gaba-** (*ga:ba-*) 3. İçeri sokmak. TTS, 215; TDS, 376
- 647 **kapagan** Isıran, huysuz. NL-4, 66 (*qopog'on*)
 Özb. **qopag'on** (*qâpağân*) ÖTS, 390; ÖTİL-II, 598
- 648 **kapal-** Kapanmak. NL-4, 10 (*qabal-*)
 Özb. **qamal-** (*qamal-*) 2. Bir yere girip kapıları kapatıp orada gizlenmek, saklanmak. ÖTİL-II, 547
 Tkm. **gabal-** (*ga:bal-*) 2. Kuşatılmak. TTS, 215; TDS, 376
- 649 **kapal-** NL-4, 66
- 650 **kapkuçı** NL-4, 66
- 651 **kaplan** 1. Kaplan. 2. Temmuz ayına denk gelen ayın adı. NL-4, 65 (*qoplon*)

- Özb. **qoplon** (*qâplân*) 1. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 599 2. *mec.* Cesur, mert, yiğit. ÖTİL-II, 599
Tkm. **gaplan** (*gaplan*) 1. TTS, 227; TDS-II, 399
- 632 **qappân** (?) NL-4, 31
- 633 **qapsa-** NL-4, 12
- 634 **qaptan** Ar. NL-4, 31
- 635 **kapu** 1. Kapı, giriş, eşik. 2. Çukurluk, alçak yer. NL-4, 66 (*qopu*)
Tkm. **gapy** (*gapy*) 1. TTS, 226; TDS, 399
- 636 **kar** Kar, yağış türü. NL-4, 66 (*qor*)
Özb. **qor** (*qâr*) ÖTS, 390; ÖTİL-II, 599
Tkm. **gar** (*ga:r*) TTS, 227; TDS, 400
- 637 **kâr** Far. 1. İş, hareket, çalışma. 2. Etki, tesir. NL-2, 127 (*kor*)
Özb. **kor** (*kâr*) 1. ÖTS, 244; ÖTİL, 398 2. İhtiyaç, hacet. 3. Çare, çözüm. ÖTİL, 398
Tkm. **kâr** (*kä:r*) 1. TTS, 397; KES, 220; TDS-II, 34
- 638 **ka'r** Ar. 1. Dip, alt. 2. Denizin dibi. NL-4, 43 (*qa'r*)
Özb. **qa'r** (*qa'r*) 1. ÖTS, 385; ÖTİL-II, 566
Tkm. **kagyr** (*kağır*) 1. KES, 205
- 639 **kara** 1. Kara, kara renk. 2. Karanlık. 3. İz, eser, yara. NL-4, 33 (*qaro*)
Özb. **qaro** (*qarâ*) 1. ÖTS, 382; ÖTİL-II, 556 ~ **qora** (*qora*) ÖTS, 390; ÖTİL, 599
Tkm. **gara** (*gara*) 1., 3., 3. *mec.* İftira. 4. Çizgi, gölge, silüet. TTS, 227; TDS, 400 5. Bir erkek adı. TDS, 400
- 640 **qarâbet** Ar. Yakınlık, akrabalık. NL-4, 34 (*qarobât*)
Özb. **qarobat** (*qarâbât*) ÖTİL-II, 556
Tkm. **karabet** (*kara:bet*) KES, 207
- 641 **karag** 1. Göz bebeği. 2. Kara ben. NL-4, 36 (*qarog'*)
Özb. **qarog'** (*qarâğ*) 1., 2. *mec.* Göz nuru. ÖTİL-II, 556
Tkm. **garak** (*garak*) Göz, gözler. TTS, 228; TDS, 403
- 642 **kârâgâh** Far. NL-2, 128
- 643 **karakçı** Haydut, yağmacı, eşkıya, soyguncu. NL-4, 36 (*qaroqçi*)
Özb. **qaroqchi** (*qarâqçi*) ÖTİL-II, 556
Tkm. **garakçy** (*garakçı*) TTS, 228; KES, 123; TDS, 403
- 644 **karaköz** Kara gözlü dilber. NL-4, 35 (*qarako'z*)
Özb. **qorako'z** (*qâraköz*) ÖTS, 390
- 645 **karala-** Karalamak, ayıplamak, iftira atmak. NL-4, 66 (*qorala-*)
Özb. **qorala-** (*qârala-*) 2. Karalamak, siyaha boyamak. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 601 3. Gözden kaçırmadan takip etmek, izlemek. ÖTİL-II, 601
Tkm. **garala-** (*garala-*) 2. Bir şeyi kirletmek. 3. Karalamak, siyaha boyamak. TTS, 228; TDS, 403 4. Gözden kaçırmadan takip etmek, izlemek. TDS, 403
- 646 **karalıg** Karalık, kara olma durumu. NL-4, 35 (*qarolig'*)
Özb. **qoralik** (*qâralik*) ÖTİL-II, 601
Tkm. **garalyk** (*garalık*) 2. *mec.* Suç, suçluluk. TTS, 229; TDS, 404
- 647 **karam** Bağımlı, tâbi. NL-4, 67 (*qorom*)
Özb. **qaram** (*qaram*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 552 2. Birinin himayesi altında olan. ÖTİL-II, 552
Tkm.* **karam (*kara:m*) 1. Çapkın, yaramaz, kurnaz; hilekâr, düzenbaz. TTS, 394 2. Oyunda hile. TDS-II, 14

- ⁶³⁸ **ķaranful** Far. NL-4, 31
- ⁶³⁹ **ķarangu** Karanlık. NL-4, 35 (*qarong'u ~ qorong'u*)
 Özb. **qorong'i** (*qârânğı*) ÖTS, 391; ÖTİL-II, 603 2. *mec.* Net olmayan, belirsiz, şüpheli. 3. *mec.* Rahat olmayan, kaygılı, sıkıntılı. ÖTİL-II, 603
 Tkm. **garañky** (*garankı*) TTS, 230; TDS, 405 2. *mec.* Net olmayan, belirsiz, şüpheli.
- ⁶⁴⁰ **ķaranguluk** Karanlık, karanlık olma. NL-4, 35 (*qarong'uluq*)
 Özb. **qorong'ilik** (*qârânğılik*) ÖTS, 391; ÖTİL-II, 604 2. *mec.* Endişe, gam, keder. ÖTİL-II, 604
 Tkm. **garañkylyk** (*garañkılık*) TTS, 230; TDS, 405 2. *mec.* Cahillik. TTS, 230
- ⁶⁴¹ **ķarâr I** Ar. 1. Barış, sessizlik, sakinlik, rahat, huzur. 2. İlaç, deva, çare. NL-4, 35 (*qaror*)
 Özb. **qaror** (*qarâr*) 1. ÖTİL-II, 556 2. Karar, hüküm, yargı. ÖTS, 382; ÖTİL-II, 556 3. Durulan yer, durulacak yer. ÖTİL-II, 556
 Tkm. **karar** (*kara:r*) 1. TTS, 395; KES, 207; TDS-II, 14 2. Karar, hüküm. TTS, 395; TDS-II, 14 3. Sonuç. TTS, 395; TDS-II, 14 4. Bir yerde durma. KES, 207
- ⁶⁴² **ķarâr II** Ar. NL-4, 35
- ⁶⁴³ **ķarar-** Kararmak. NL-4, 36 (*qaror-*)
 Özb. **qoray-** (*qârây-*) ÖTS, 391; ÖTİL-II, 600 2. Esmerleşmek, bronzlaşmak. ÖTS, 391 3. Bulanık, sisli görünmek. ÖTİL-II, 600
 Tkm. **garar-** (*garar-*) KES, 123 ~ **garal-** (*garal-*) 2. Esmerleşmek, bronzlaşmak. 3. *mec.* Olgunlaşmak, pişmek. TTS, 228; TDS, 404 4. Bulanık, sisli görünmek. TDS, 404
- ⁶⁴⁴ **ķarart-** NL-4, 36
- ⁶⁴⁵ **ķarartur-** Karartmak. NL-4, 36 (*qarortur-*)
 Özb. **qoraytir-** (*qâraytir-*) ÖTS, 391; ÖTİL-II, 601
- ⁶⁴⁶ **ķararûz** T. + Far. NL-4, 36
- ⁶⁴⁷ **ķaravul** Moğ. Nöbetçi, bekçi. NL-4, 34 (*qarovul ~ qorovul*)
 Özb. **qorovul** (*qârâvul*) 2. Hademe, kapıcı. 3. Güvenlik görevlisi. ÖTS, 391; ÖTİL-II, 603
 Tkm. **garavul** (*garavul*) 2. Güvenlik görevlisi. TTS, 231; TDS, 406 3. Denizdeki av ağlarını bulmak için özel olarak tasarlanmış işaret. TDS, 406
- ⁶⁴⁸ **ķârbend** Far. NL-2, 127
- ⁶⁴⁹ **ķarbiçı** (?) NL-4, 66
- ⁶⁴¹⁰ **ķarçığay** Moğ. Yırtıcı bir kuş. NL-4, 37 (*qarçig'ay*)
 Özb. **qarchig'ay** (*qarçığay*) ÖTİL-II, 557
 Tkm. **garçygaý** (*garçığay*) TDS, 407
- ⁶⁴¹¹ **ķârdân** Far. Tecrübeli, deneyimli, uzman. NL-2, 128 (*kordon*)
 Özb. **kordon** (*kârdân*) ÖTS, 244; ÖTİL, 398
- ⁶⁴¹² **ķardaş** 1. Dost, yakın, arkadaş. 2. Ağabey veya küçük kardeş. NL-4, 31 (*qardoş*)
 Özb. **qardosh** (*qardâş*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 554
 Tkm. **gardaş** (*gardaş*) TTS, 232; TDS, 407
- ⁶⁴¹³ **ķârdgerlik** Far. + T. NL-2, 128
- ⁶⁴¹⁴ **ķârfermâ(y)** Far. NL-2, 128
- ⁶⁴¹⁵ **ķarga** Karga. NL-4, 37 (*qarg'a*)
 Özb. **qarg'a** (*qarğa*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 558
 Tkm. **garga** (*garğa*) TTS, 232; TDS, 408 2. *mec.* Kurnaz, aldaticı. TDS, 408
- ⁶⁴¹⁶ **ķarga-** Kargış etmek, lanet etmek, beddua etmek. NL-4, 37 (*qarg'a-*)

- Özb. **qarg'a-** (*qarğa-*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 558 2. Küfretmek, sövmek. 3. Gaklamak, gak diye ses çıkarmak. ÖTS, 382
 Tkm. **garga-** (*garğa-*) TTS, 232; TDS, 408 2. Küfretmek, sövmek. TTS, 232
- 6417 **kârgēh ~ kârgâh** Far. 1. İşyeri, dükkân. 2. Dünya, felek. 3. Menzil, karargâh. NL-2, 128
 Özb. **korgoh** (*kârgâh*) 1.,2. Yarışmalar düzenlenen yer, güreş meydanı. ÖTİL, 398
- 6418 **kârger** Far. NL-2, 128
- 6419 **kargış** Kargış, lanet, beddua. NL-4, 37 (*qarg'ış*)
 Özb. **qarg'ış** (*qarğış*) ÖTİL-II, 558
 Tkm. **gargys** (*garğış*) TTS, 232; TDS, 408
- 6421 **kârhâne** Far. 1. İşyeri. 2. Dünya. NL-2, 129 (*korhonä*)
 Özb. **korxona** (*kârxânä*) 1.ÖTS, 244; ÖTİL, 399
 Tkm. **kârhana** (*kä:rha:na*) 1.TTS, 397; TDS-II, 34
- 6422 **karı I** Yaşlı, ihtiyar. NL-4, 31 (*qari ~ qori*)
 Özb. **qari** (*qarı*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 555
- 642 **karı II** Elin parmak ucu ile dirseğe kadar olan uzunluk, 90 cm. civarındaki uzunluk ölçüğü. NL-4, 32 (*qari*)
 Özb. **qari** (*qarı*) ÖTİL-II, 555
 Tkm. **gary** (*garı*) KES, 123; TDS, 412 2. Keçi, koyun, köpek vb. hayvanların incik kemiği ve dizden tırnağa, pençeye kadar olan kısmı. TDS, 412 3. El, kol, kolun dirsekten aşağı kısmı. KES, 123 4. Bacak kemiği. TTS, 232
- 6423 **karı-** Yaşlanmak, kocamak, ihtiyarlamak. NL-4, 32 (*qari-*)
 Özb. **qari-** (*qarı-*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 555 2. Solmak, kuruyup dökülmek. 3. *mec.* Elden ayaktan düşmek, iş görmez hâle gelmek. 4. Büzülmek, buruşmak. ÖTİL-II, 555
- 6424 **karılık ~ karılığ** Yaşlılık, ihtiyarlık, kocalık. NL-4, 32 (*qariliq ~ qarilig'*)
 Özb. **qarilik** (*qarılık*) ÖTİL-II, 555
- 6425 **karımçı** NL-4, 66
- 6426 **karın 1.** Karın, mide. 2. Nefis, açgözlülük. NL-4, 66 (*qorin*)
 Özb. **qorin** (*qârın*) 1. ÖTS, 391; ÖTİL-II, 602 2. *mec.* Ağzı dar nesnelerin genişleyen kısmı. 3. Rahim, döl yatağı. 4. *mec.* Geçim, yeme içme. ÖTİL-II, 602
 Tkm. **garın** (*garın*) 1. TTS, 232; TDS, 412
- 6427 **karındaş** Akriba, uruk, sülale. NL-4, 32 (*qarindoş*)
 Özb. **qarindosh** (*qarindâş*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 555 2. Kardeş. ÖTS, 382
 Tkm. **garyndaş** (*garındaş*) TTS, 233; TDS, 412
- 6428 **karış** Karış, ölçü birimi. NL-4, 33 (*qariş ~ qoriş*)
 Özb. **qarish** (*qariş*) ÖTİL, 555 ~ **qarich** (*qariç*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 555
 Tkm. **garyş** (*garış*) TTS, 233; TDS, 413
- 6429 **karış-** Yakınlaşmak, yetişmek. NL-4, 66 (*qoriş-*)
 Özb. **qorish-** (*qârış-*) 1. İki şey birbirine karışmak. ÖTİL-II, 603 2. *mec.* Karışmak, farkı kalmamak, anlaşılmamak, her şeyi birbirine girmek. 3. Bulanmak, boyanmak, batmak. ÖTİL-II, 603 4. *mec.* Bir iş ile meşgul olmak. ÖTS, 391; ÖTİL-II, 603 5. *mec.* Katılmak, araya girmek, müdahale etmek. ÖTİL-II, 603

- Tkm. gariş-* (*gariş-*) **1.** İki şey birbirine karışmak. **2.** Katılmak, araya girmek, müdahale etmek. TTS, 233; TDS, 413 **3.** Kaynaşmak, içlerine karışmak, katılmak, bir araya gelmek. **4.** Müzikte sesler uyum içinde olmak. TDS, 413
- 640 **qârî** Ar. Ezberden Kur'an okuyan kimse, hafız. NL-4, 66 (*qori*)
Özb. **qori** (*qâri*) ÖTS, 391; ÖTİL-II, 602 **2.** Gözü görmeyen, kör kimse. ÖTİL-II, 602
Tkm. kari (*ka:ri*) KES, 207
- 641 **qarîb I** Ar. Yakın, akraba. NL-4, 32 (*qarib*)
Tkm. karyp (*kari:p*) KES, 208
- 642 **qarîb II** Ar. NL-4, 32
- 643 **kârih** Ar. NL-2, 128
- 644 **qârîlik** Ar. +T. Hafızlık. NL-4, 66 (*qorilik*)
Özb. **qorilik** (*qârilik*) ÖTİL-II, 602
- 645 **qarîn** Ar. **1.** Yakın, samimi kimse, hoş sohbet kimse. **2.** Bir işle meşgul, ilgili, bağlı. NL-4, 32 (*qarin*)
Tkm. karyn (*kari:n*) KES, 207
- 646 **qarînlık** ~ **qarînlıg** Ar. +T. NL-4, 33
- 647 **kârîz** Far. Yeraltı suyu. NL-2, 128(*koriz*)
Özb. **koriz** (*kâriz*) ÖTİL, 398
Tkm. kâriz (*kä:riz*) TDS-II, 34
- 648 **karma-** **1.** Kapsamak, içine almak, çevrelemek. **2.** Karmak, bulamak. NL-4, 33 (*qarma-*)
Özb. **qarma-** (*qarma-*) **1.** ÖTİL-II, 555
- 649 **karma-** NL-4, 66
- 640 **karmaş-** NL-4, 33
- 641 **karmat-** NL-4, 67
- 642 **qarn** Ar. NL-4, 33
- 643 **karrâbe** (?) NL-4, 36
- 644 **kârsâz** Far. İş yapan, işten anlayan, usta. NL-2, 128 (*korsoz*)
Özb. **korsoz** (*kârsâz*) ÖTS, 244; ÖTİL, 399
Tkm. kârsaz (*kä:rsa:z*) Çare bulan. KES, 220
- 645 **karşılık** NL-4, 37
- 646 **karşu** Karşı, karşısında, karşısındaki. NL-4, 37 (*qarşu*)
Özb. **qarshi** (*qarşı*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 557 **2.** Ters, zıt. ÖTİL-II, 557
Tkm. garşy (*garşı*) **2.** Ters, zıt. TTS, 235; TDS, 411
- 647 **karu** NL-4, 67
- 648 **qarûh** (?) NL-4, 36
- 649 **qârûre** Ar. NL-4, 67
- 650 **qârûreefken** Ar. +Far. NL-4, 67
- 651 **qârûreendâz** Ar. +Far. NL-4, 67
- 652 **karuver** T. +Far. NL-4, 67
- 653 **kârvân** Far. Kervan, kafile, konvoy. NL-2, 128 (*korvon*)
Özb. **karvon** (*kârvân*) ÖTS, 226; ÖTİL, 369
Tkm. kerwen (*kerven*) TTS, 404; TDS-II, 26 **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 26
- 654 **qarz** Ar. Borç. NL-4, 31 (*qarz*)
Özb. **qarz** (*qarz*) ÖTS, 382; ÖTİL-II, 554 **2. mec.** Görev, vazife, ödev. ÖTİL-II, 554
Tkm. karz (*karz*) TTS, 395; TDS-II, 15 **2. mec.** Görev, vazife, ödev. TTS, 395

- ⁶⁴⁵ **karzhâh** Ar. +Far. NL-4, 31
- ⁶⁴⁶ **kaşab** Ar. Kamış, keten. NL-4, 37 (*qasab*)
Tkm. **kasap** (*kasap*) 2. Altın ve gümüş katılmış metal ipten dokunan kumaş. KES, 208
- ⁶⁴⁷ **kaşaba** Ar. NL-4, 37
- ⁶⁴⁸ **kaşabpûş** Ar. +Far. NL-4, 37
- ⁶⁴⁹ **kaşâyid** Ar. NL-4, 38
- ⁶⁴⁰ **kaşd** Ar. 1. Kasıt, maksat, amaç. 2. Yönelme, niyetlenme. NL-4, 37 (*qasd*)
Özb. **qasd** (*qasd*) 1., 2. Öç, intikam. ÖTS, 383; ÖTİL-II, 559
Tkm. **kast** (*kast*) 1. KES, 210 2. Kötü niyet. TDS-II, 15 3. Öç, intikam. 4. Suikast. TTS, 395
- ⁶⁴¹ **kâsegerlik** Far. +T. NL-2, 129
- ⁶⁴² **kasem** Ar. Ant, yemin. NL-4, 37 (*qasäm*)
Özb. **qasam** (*qasäm*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 558
Tkm. **kasam** (*kasam*) TTS, 395; KES, 208; TDS-II, 15
- ⁶⁴³ **kasemyâd** Ar. +Far. Ant, yemin. NL-4, 37 (*qasämyod*)
Özb. **qasamyod** (*qasämyâd*) ÖTİL-II, 559
- ⁶⁴⁴ **kâşır** Ar. 1. Aciz. 2. Bir işi uyuşuklukla yapan. NL-4, 67 (*qosir*)
Özb. **qosir** (*qâsir*) Noksan, kısa, kusurlu, tam olmayan. ÖTİL-II, 604
Tkm. **kasyr** (*ka:sır*) 2. Kusurlu, güçsüz, kısa. KES, 210
- ⁶⁴⁵ **kâsib** Ar. Zanaatkâr, usta, bir işle meşgul olan. NL-2, 129 (*kosib*)
Özb. **kosib** (*kâsib*) 2. Ayakkabıcı, ayakkabı ustası. ÖTS, 245; ÖTİL, 399
Tkm. **kâsip** (*kä:si:p*) KES, 220; TDS-II, 34
- ⁶⁴⁶ **kâşid** Ar. 1. Elçi, haberci. 2. Kasteden, niyet eden. NL-4, 67 (*qosid*)
Özb. **qosid** (*qâsid*) ÖTİL-II, 604
Tkm. **kasyt** (*ka:syt*) 1. KES, 210; TDS-II, 15 ~ **kasyt** (*ka:sıt*) KES, 210; TDS-II, 15
- ⁶⁴⁷ **kaşide** Ar. Kaside, nazım şekli. NL-4, 38 (*qasidä*)
Özb. **qasida** (*qasidä*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 559
Tkm. **kasyda** (*kası:da*) KES, 209; TDS-II, 15
- ⁶⁴⁸ **kaşidegûy** Ar. +Far. Kaside söyleyen. NL-4, 38 (*qasidägo'y*)
Özb. **qasidago'y** (*qasidägoy*) ÖTİL-II, 559
- ⁶⁴⁹ **kaşidehânlık** Ar. +Far. +T. NL-4, 38
- ⁶⁴⁰ **kaşır** Ar. Kasır, köşk, saray. NL-4, 38 (*qasr*)
Özb. **qasr** (*qasr*) ÖTİL-II, 559 2. Kale, hisar. ÖTS, 383 3. *mec.* Her yönden muhteşem bina, ev. ÖTİL-II, 559
Tkm. **kasr** (*kasr*) KES, 210
- ⁶⁴¹ **kasrnişîn** Ar. +Far. NL-4, 39
- ⁶⁴² **kaşşâb** Ar. Kasap. NL-4, 39 (*qassob*)
Özb. **qassob** (*qassâb*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 560
Tkm. **gassap** (*gassa:p*) TTS, 236; TDS, 414
- ⁶⁴³ **kassâm** Ar. NL-4, 39
- ⁶⁴⁴ **kassâme** (?) NL-4, 39
- ⁶⁴⁵ **kâş** Far. Keşke. NL-2, 131(*kosh*)
Özb. **koshki** (*kâşki*) ÖTS, 246; ÖTİL, 400
- ⁶⁴⁶ **kaş I** Kaş, gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar. NL-4, 70 (*qoş*)

- Özb. **qosh** (*qâş*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 607 2. Yüzük ve küpe vb. eşyalara yay şeklinde yapılan süs. ÖTİL-II, 607
 Tkm. **gaş** (*ga:ş*) 2. Yüzük ve küpe vb. eşyalara yay şeklinde yapılan süs. 3. Yüzük taşı. 4. Eyerin ön ve arkasındaki çıkıntılı bölüm. TTS, 236; TDS, 414 5. Şapkanın önünde alın kısmındaki öne uzanan çıkıntı.
647. **kaş II** Karşı, ön, huzur. NL-4, 70 (*qoş*)
 Tkm. **gaş** (*ga:ş*) TTS, 236; TDS, 414 ~ **kaş** (*kaş*) KES, 210; TDS-II, 15
648. **kâşâne** Far. Saray, konak. NL-2, 132(*koshona*)
 Özb. **koshona** (*kâshânä*) ÖTS, 246; ÖTİL, 400
649. **kaşı-** Kaşımak, tırmalamak. NL-4, 43 (*qaşı-*)
 Özb. **qashi-** (*qaşı-*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 565
 Tkm. **gaşa-** (*gaşa-*) TTS, 237; TDS, 414
649. **kâşî** Far. Bezekli, ziynetli, süslü. NL-2, 131(*koşi*)
 Tkm. **kâşî** (*kä:şi:*) Sırçalı kap, tabak. KES, 220
649. **kâşif** Ar. Kâşif, keşfeden, ortaya çıkaran. NL-2, 132 (*koşif*)
 Tkm. **kâşif** (*kä:şif*) KES, 220
649. **kâşîkârlıg** Far. + T. NL-2, 131
649. **kâşkî** Far. Keşke. NL-2, 132 (*koşki*)
 Tkm. **kâşki** (*kä:şki:*) KES, 221; TDS-II, 34 ~ **kâşgä** (*kä:şgä*) TTS, 397; TDS-II, 34
649. **kaşlıg** Kaşlı, kaşı olan. NL-4, 70 (*qoşlig'*)
 Tkm. **gaşly** (*ga:şly*) TTS, 237
649. **kaşuk** Kaşık. NL-4, 70 (*qoşuq*)
 Özb. **qoshiq** (*qâşıq*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 607
 Tkm. **kaşyk** (*kaşık*) KES, 210; TDS-II, 15
649. **kat-** 1. Katılaşmak, buz tutmak. 2. Birleştirmek, bir araya getirmek. NL-4, 68 (*qot-*)
 Özb. **qot-** (*qât-*) 1., 2. ÖTS, 391; ÖTİL-II, 604 3. *mec.* Korku ve hayret gibi şeylerden dolayı kımıldamamak, donakalmak. 4. Yorulmak. 5. Olgunlaşmak, güçlenmek. 6. *mec.* Aralıksız gülmek veya ağlamak. 7. Zayıflamak, zayıf düşmek. 8. *mec.* Bir seviyede durup kalmak. ÖTİL-II, 604
 Tkm. **gat-** (*gat-*) 2. TTS, 237; TDS, 416
649. **kat I 1.** Taraf, yön, yan. 2. Ön, huzur. NL-4, 68 (*qot*)
 Özb. **qavat** (*qavat*) 1. ÖTİL-II, 531
 Tkm. **kat** (*kat*) KES, 210
649. **kat II** Kat, tabaka, katman. NL-4, 68 (*qot-*)
 Özb. **qavat** (*qavat*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 531 2. Sınıf, sosyal tabaka. ÖTS, 383 3. Ev, daire. 4. Kere, defa. ÖTİL-II, 531
 Tkm. **kat** (*kat*) KES, 210; TDS-II, 15 ~ **gat** (*gat*) TTS, 237; TDS, 415
649. **kat** Kat, tabaka, seviye, kademe. NL-4, 39 (*qat*)
 Özb. **qat** (*qat*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 560 2. Sayf, varak. 3. Kere, defa. ÖTİL-II, 561
 Tkm. **gat** (*gat*) TTS, 237; TDS, 415
 *Özb. **qat** (*qat*) Neresi, hangi yer? ÖTİL-II, 560
649. **kaţ'** Ar. Basma, yürüme, basıp geçme. NL-4, 42 (*qat'*)
 Özb. **qat(')** (*qat(')*) ÖTİL-II, 564
649. **kaţ'an** ~ **kaţ'â** Ar. Katiyen, asla. NL-4, 43 (*qat'an* ~ *qat'o*)
 Özb. **qat'an** (*qat'an*) ÖTİL-II, 564

- ⁶⁴² **kaṭâr** Ar. Dizi, saf, sıra. NL-4, 40 (*qator*)
Özb. **qator** (*qatâr*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 561 **2.** Çok, birçok, hayli. ÖTİL-II, 561
- ⁶⁴³ **kaṭarât** Ar. NL-4, 39
- ⁶⁴⁴ **katıglaş-** Katılaşmak, sertleşmek. NL-4, 69 (*qotig'laş-*)
Özb. **qattıqlaş-** (*qattıqlaş-*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 563 **2.** Zorlaşmak, güçleşmek. ÖTİL-II, 563
- ⁶⁴⁵ **katıl-** **1.** Katılmak, eklenmek, koşulmak. **2.** Karşılaşmak, rastlamak. NL-4, 68 (*qotil-*)
Özb. **qotil-** (*qâtil-*) **1., 2.** Araya girmek, sokulmak, lafa, sohbete katılmak. ÖTİL-II, 604
Tkm. **gatył-** (*gatył-*) **1.** TTS, 238; TDS, 417
- ⁶⁴⁶ **katılmaglıg** NL-4, 69
- ⁶⁴⁷ **katıştur-** Katıştırmak, karıştırmak, katmak. NL-4, 69 (*qotiştur-*)
Özb. **qotishtir-** (*qâtıştır-*) ÖTİL-II, 604
Tkm. **gatyşdır-** (*gatyşdır-*) TTS, 238; TDS, 417
- ⁶⁴⁸ **kâṭi'** Ar. Kesin, kati. NL-4, 69 (*qoti'*)
Özb. **qat'iy** (*qat'iy*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 564 **2.** Dişe diş, kısasa kısas. ÖTİL-II, 564
- ⁶⁴⁹ **kaṭi'** Ar. NL-4, 39
- ⁶⁵⁰ **kâtib** Ar. Yazıcı, kâtip. NL-2, 129 (*kotib*)
Özb. **kotib** (*kâtib*) ÖTS, 245; ÖTİL, 400
Tkm. **kâtip** (*kä:ti:p*) KES, 221; TDS-II, 35
- ⁶⁵¹ **kâtiblik** Ar. +T. Katiplik, yazıcılık. NL-2, 129 (*kotiblik*)
Özb. **kotiblik** (*kâtiblik*) ÖTS, 245
Tkm. **kâtiplik** (*kä:ti:plik*) TDS-II, 35
- ⁶⁵² **kâṭil** Ar. **1.** Katil, öldüren, katleden. **2.** Meftun eden, tutkun eden güzel. **3.** Cefa çektiren sevgili. NL-4, 68 (*qotil*)
Özb. **qotil** (*qâtil*) **1.** ÖTS, 391; ÖTİL-II, 604
Tkm. **katyl** (*ka:tyl*) **1.** KES, 211
- ⁶⁵³ **kaṭıl** Ar. NL-4, 39
- ⁶⁵⁴ **kâtillik** Ar. +T. Katillik, öldürme, cinayet. NL-4, 68 (*qotilliq*)
Özb. **qotillik** (*qâtillik*) ÖTS, 391; ÖTİL-II, 604
- ⁶⁵⁵ **kâṭilveş** Ar. +Far. NL-4, 68
- ⁶⁵⁶ **katl** Ar. Katletme, öldürme. NL-4, 40 (*qatl*)
Özb. **qatl** (*qatl*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 561
Tkm. **katl** (*katl*) **2.** Ölüm. KES, 211
- ⁶⁵⁷ **katla** Kere, defa, kez. NL-4, 40 (*qatla*)
Özb. **qatla** (*qatla*) ÖTİL-II, 561
Tkm. **katla** (*katla*) KES, 211
- ⁶⁵⁸ **katlama** Katlama, katmer. NL-4, 40 (*qatlama*)
Özb. **qatlama** (*qatlama*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 561
- ⁶⁵⁹ **katlan-** NL-4, 40
- ⁶⁶⁰ **katlgâh** Ar. +Far. NL-4, 40
- ⁶⁶¹ **katlpeyvend** Ar. +Far. NL-4, 40
- ⁶⁶² **kaṭre** Ar. Damla, katre. NL-4, 40 (*qaträ*)
Özb. **qatra** (*qaträ*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 562 **2. mec.** Az miktar, azıcık. ÖTİL-II, 562
Tkm. **katra** (*katra*) KES, 211; TDS-II, 15

- ⁶⁵³ **қағребâr** Ar. + Far. NL-4, 41
- ⁶⁵⁴ **қағрефсân** Ar. + Far. NL-4, 41
- ⁶⁵⁵ **қағрепâş** Ar. + Far. NL-4, 41
- ⁶⁵⁶ **қағрерîz** Ar. + Far. NL-4, 41
- ⁶⁵⁷ **қаттâl** Ar. Katil, adam öldüren. NL-4, 42 (*qattol*)
 Özb. **qattol** (*qattâl*) **2.** mec. Kötü, korkunç. **3.** mec. Çok sert, keskin, şiddetli. ÖTİL-II, 564
 Tkm. **kattal** (*katta:l*) KES, 211
- ⁶⁵⁸ **kattıghıg ~ katıghıg ~ katıklık** Güçlük, zorluk, meşakkat. NL-4, 42 (*qattig'lig' ~ qatig'lig' ~ qotiqliq*)
 Özb. **qattiqlik** (*qattiqlik*) **2.** İrade, metanet. **3.** Titizlik. ÖTİL-II, 564
 Tkm. **gatylyk** (*gatiılık*) TTS, 238; TDS, 417
- ⁶⁵⁹ **kattık ~ kattıg ~ katık ~ katıg** **1.** Kaba, nezaketsiz, yersiz. **2.** Erimeyen. **3.** Etkilenmeyen. **4.** Katı, sert, dayanıklı. **5.** Ağır, zor, güç. **6.** Dertli, elemli. NL-4, 41 (*qattiq ~ qattig' ~ potiğ ~ qotig'*)
 Özb. **qattiq** (*qattiq*) **4.** ÖTS, 383; ÖTİL-II, 563 **5.** **3.** Yüksek ses. **4.** Güçlü, şiddetli. **5.** Şefkatsiz, ciddi, merhametsiz. **6.** mec. Metanetli, sabırlı. **7.** Hayat için tehlikeli. ÖTİL-II, 563
 Tkm. **katyg** (*katığ*) **4.** KES, 211 ~ **gaty** (*gati*) **4.** TTS, 238; TDS, 417 **2.** Bayat, kuru. TTS, 238 **3.** Yüksek ses. TTS, 238; TDS, 417 **4.** Çok, çok fazla. TDS, 417
- ⁶⁶⁰ **kav-** Kovmak, sürmek. NL-4, 13 (*qav- ~ qov-*)
 Özb. **quv-** (*quv-*) **2.** Yetişmek veya yakalamak için arkasından koşmak, kovalamak. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 611
 Tkm. **kow-** (*kov-*) **2.** Birini kovalamak, arkasından koşmak. TTS, 418; TDS-II, 43 **3.** Müzikte eşliğinde olmak. TTS, 418 **4.** Boşamak, nikâhını vermek. TDS-II, 43
- ⁶⁶¹ **қавâ'id** Ar. NL-4, 15
- ⁶⁶² **kavak** Kovuk, boşluk, oyuk. NL-2, 122
 Özb. **kovak** (*kâvak*) ÖTS, 245
- ⁶⁶³ **kavçın** NL-4, 15
- ⁶⁶⁴ **kavgun** NL-4, 59
- ⁶⁶⁵ **kavgunçı** NL-4, 59
- ⁶⁶⁶ **қавî** Ar. **1.** Güçlü, kuvvetli. **2.** Dayanıklı, sağlam. NL-4, 13 (*qavi(y)*)
 Tkm. **kawy** (*kavi:*) KES, 211
- ⁶⁶⁷ **kaviş** Far. NL-2, 122
- ⁶⁶⁸ **kavkav** Kovalama, dikkatle izleme, takip etme. NL-2, 122 (*kov kov*)
 Özb. **kov kov** (*kâv kâv*) ÖTİL, 391
- ⁶⁶⁹ **қавл** Ar. **1.** Söz, laf. **2.** Buyruk, ferman. NL-4, 14 (*qavl*)
 Özb. **qavl** (*qavl*) **1.** ÖTS, 383; ÖTİL-II, 532
 Tkm. **kowul** (*kovul*) **1.** KES, 225
- ⁶⁷⁰ **kavla-** Far. Kazımak, kazmak, eşmek, oymak, çukur açmak. NL-2, 88 (*kavla-*)
 Özb. **kavla-** (*kavla-*) ÖTS, 228 ~ **kovla-** (*kâvla-*) ÖTS, 246; ÖTİL, 391
- ⁶⁷¹ **kavla-** Kovalamak, peşinden koşmak. NL-4, 14 (*qavla-*)
 Özb. **quvla-** (*quvla-*) ÖTS, 395; ÖTİL-II, 611 **2.** Gütmek. ÖTS, 395
 Tkm. **kowala-** (*kovala-*) TTS, 419; TDS-II, 43
- ⁶⁷² **kavlamaglıg** Kovalama durumu. NL-4, 58 (*qovlamog'lig'*)
 Tkm. **kowalamaklyk** (*kovolomokluk*) TDS-II, 43

- 653 **qavm** Ar. 1. Kavim. 2. Sülale, soy, uruk. 3. Halk, ulus. NL-4, 14 (*qavm*)
Özb. **qavm** (*qavm*) 1. ÖTS, 383; ÖTİL-II, 532 2. ÖTİL-II, 532
Tkm. **kowum** (*kovum*) 2. TDS-II, 43 3. KES, 225
- 654 **kavmag** Kovma, kovuş. NL-4, 14 (*qavmog'*)
Tkm. **kowma** (*kovma*) TDS-II, 43
- 655 **kavmaghig** Kovma durumu, kovma. NL-4, 14 (*qavmog'lig'*)
Tkm. **kowmaklyk** (*kovmokluk*) TDS-II, 43
- 656 **kavrul-** 1. Kavrulmak. 2. Erimek. 3. Yanmak, acı çekmek. NL-4, 15 (*qavrul-*)
Tkm. **gowrul-** (*govrul-*) 1. TTS, 284; TDS, 460
- 657 **kavrul-** Kavrulmak, pişirilmek. NL-4, 58 (*qovrul-*)
Özb. **qovuril-** (*qâvuril-*) 2. *mec.* Yanmak, acı çekmek. 3. *mec.* Cezalandırılmak, işkence görmek. ÖTİL-II, 591
Tkm. **gowrul-** (*govrul-*) TTS, 284; TDS, 460
- 658 **qavs** Ar. 1. Keman, yay. 2. On iki burçtan dokuzuncusu, yay. NL-4, 15 (*qavs*)
Özb. **qavs** (*qavs*) 1. Güneş yılı hesabına göre dokuzuncu ayın Arapça ayı. ÖTİL-II, 532 2. Parantez, parantez işareti. ÖTS, 383; ÖTİL-II, 532
Tkm. **kowus** (*kovus*) 1., 2. KES, 225; TDS-II, 43 3. Eğri. KES, 225 4. Bir erkek adı. TDS-II, 43
- 659 **qavseyn** Ar. NL-4, 15
- 660 **qavsî kuzah** Ar. NL-4, 15
- 661 **qavsmânend** Ar. + Far. NL-4, 15
- 662 **kavun** Kavun. NL-4, 59 (*qovun*)
Özb. **qovun** (*qâvun*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 591
Tkm. **gawun** (*ga:vun*) TTS, 240; TDS, 418
- 663 **kavur-** Kavurmak, pişirmek. NL-4, 59 (*qovur-*)
Özb. **qovur-** (*qâvur-*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 591 2. *mec.* İşkence etmek, cezalandırmak. 3. *mec.* Acı çektirmek, canını yakmak. ÖTİL-II, 591
Tkm. **gowur-** (*govur-*) TTS, 286; TDS, 462
- 664 **kavurçak** Kukla. NL-4, 59 (*qovurçoq*)
Özb. **qo'g'irchoq** (*qoğırçaq*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 646 2. *mec.* Başkalarının emri altında iş yapan kimse, müstakil iş yürütemeyen kimse. ÖTİL-II, 646
- 665 **kavurçakçı** NL-4, 59
- 666 **kavurmaç** NL-4, 59
- 667 **kavuş-** 1. Bir araya gelmek, birleşmek. 2. Erişmek, yetişmek. 3. Sevgiliye kavuşmak. NL-4, 59 (*qovuş-*)
Özb. **qovush-** (*qâvuş-*) 1. ÖTS, 392; ÖTİL-II, 592 2. Bir yerde veya durumda kendini rahat hissetmek, serbest olmak. 3. Bir işi yaparken doğru düzgün ve hızlı hareket etmek. ÖTİL-II, 592
Tkm. **gowuş-** (*govuş-*) 1. TTS, 286; TDS, 462 3. TTS, 286 3. Karşılaşmak, rast gelmek. TDS, 462
- 668 **kavuştur-** Kavuşturmak, buluşturmak, birleştirmek, bir araya getirmek. NL-4, 59 (*qovuştur-*)
Özb. **qovushtir-** (*qâvuştir-*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 592
- 669 **qavvâl** Ar. NL-4, 13
- 670 **qavvâs** Ar. NL-4, 13
- 671 **kay** Çin. NL-2, 91
- 672 **kay** NL-4, 21
- 673 **qaya** 1. Dağ, yükseklik. 2. Kaya. NL-4, 19 (*qayo*)

- Özb. **qoya** (*qāya*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 607 2. ÖTS, 392
Tkm. **gaýa** (*gaya*) 2. TTS, 240; TDS, 418
- 654 **kaya** NL-4, 46
- 655 **kayan** Nereye, ne yöne, hangi tarafa? NL-4, 19 (*qayon*)
Özb. **qayon** (*qayân*) ÖTİL-II, 535
Tkm. **kaýan** (*kaya:n*) TDS-II, 15
- 656 **kaýaşıra** Ar. Kayserler, Rum şahları. NL-4, 19 (*qayosirä*)
Tkm. **kaýsar** (*kaysar*) 2. Türkiye’de bir şehrin adı, Kayseri. KES, 212
- 657 **kaýaş** NL-4, 20
- 658 **kayd** Ar. 1. Bağlanma, birleştirilme. 2. Engel, mani, bariyer. 3. Hapsetme, tutuklama. 4. Kayıt, kaydetme, not. NL-4, 21 (*qayd*)
Özb. **qayd** (*qayd*) 4., ÖTS, 383; ÖTİL-II, 536 2. Vurgulama, vurgu, doğrulama. ÖTİL-II, 536
- 659 **kayda** Nerede. NL-4, 61 (*qoyda*)
Özb. **qayerda** (*kayerdä*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 535
- 660 **kaýdpeyvend** Ar. + Far. NL-4, 22
- 661 **kaygu** Kaygı, dert, keder, gam. NL-4, 23 (*qayg’u*)
Özb. **qayg’u** (*qayğu*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 542
Tkm. **gaýgy** (*gayğı*) TTS, 240; TDS, 419
- 662 **kayguluk ~ kaygulug** NL-4, 23
- 663 **kaygur-** 1. Kaygılanmak, gamlanmak, acı, ızdırap çekmek. 2. Yas tutmak. NL-4, 24 (*qayg’ur-*)
Özb. **qayg’ur-** (*qayğur-*) 1. ÖTS, 384; ÖTİL-II, 543
- 664 **kaygusiz** Kaygısız, dertsiz, gamsız. NL-4, 24 (*qayg’usiz*)
Özb. **qayg’usiz** (*qayğusiz*) ÖTİL-II, 543
Tkm. **gaýgysyz** (*gayğısız*) 2. Bir erkek adı. TDS, 420
- 665 **kayış** Kayış, kemer. NL-4, 23 (*qayş*)
Özb. **qayish** (*qayış*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 537
Tkm. **gaýyş** (*ga:yış*) TDS, 425
- 666 **kaymag** Kaymak, süt kaymağı. NL-4, 22 (*qaymog’*)
Özb. **qaymoq** (*qaymāq*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 538 2. Kişi veya nesnelerin en iyi kısmı, asilleri, kalitelileri. 3. Bir iş veya şeyin ürünü, neticesi. ÖTİL-II, 538
Tkm. **gaýmak** (*gaymak*) TTS, 241; TDS, 421
- 667 **kayna-** Kaynamak. NL-4, 22 (*qayna-*)
Özb. **qayna-** (*qayna-*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 538 2. Pişmek, pişip yenecek hâle gelmek. 3. Mayalanmak, ekşimek. 4. *mec.* Su yerin altındaki kaynağından çıkmak. 5. *mec.* Dalgalanmak, köpürüp taşmak. 6. *mec.* Telaşlanmak, rahatsız, huzursuz, endişeli hâle gelmek. 7. *mec.* Kızmak, sinirlenmek, köpürmek. 8. *mec.* Çok miktarda olmak. ÖTİL-II, 538
Tkm. **gaýna-** (*gayna-*) 2. *mec.* Coşmak. TTS, 241; TDS, 422 3. *mec.* Su yerin altındaki kaynağından çıkmak. TDS, 422
- 668 **kaynamak** NL-4, 22
- 669 **kaynaş-** Kaynaşmak. NL-4, 22 (*qaynaş-*)
Özb. **qaynash-** (*qaynaş-*) ÖTİL-II, 539
- 670 **kayril-** Kıvrılmak, burkulmak, bükülmek. NL-4, 22 (*qayril-*)
Özb. **qayril-** (*qayrıl-*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 539 2. *mec.* İtibar etmek, özen göstermek. ÖTİL-II, 539
- 671 **kayser** Kayser, Rum padişahı. NL-4, 22 (*qaysär*)

- Özb. **qaysar** (*qaysär*) 2. Dik başlı, inatçı, aksi. ÖTS, 384; ÖTİL-II, 540
Tkm. **kaýsar** (*kaysar*) 2. Türkiye’de bir şehrin adı, Kayseri. KES, 212
- 652 **kaysı** 1. Biri, birisi. 2. Hangi, hangisi. NL-4, 22 (*qaysi*)
Özb. **qaysi** (*qaysı*) 2. ÖTS, 384; ÖTİL-II, 540
Tkm. **kaýsy** (*kaysı*) 2. TDS-II, 15
- 653 **kayt-** 1. Dönmek, arkasını dönmek. 2. Dönmek, yüz çevirmek. 3. Sözünden dönmek, inkâr etmek, reddetmek. NL-4, 22 (*qayt-*)
Özb. **qayt-** (*qayt-*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 542 4. Azalmak, eksilmek. 5. Dönüp geri gelmek. ÖTİL-II, 542
Tkm. **gaýt-** (*gayt-*) 2. Düşmek, inmek. 3. Gitmek, gezinip durmak. TTS, 242; TDS, 424 4. Azalmak, eksilmek. 5. Bir şeyin belli miktarından daha az hesap etmek. TDS, 424
- 654 **kaytar-** 1. Yoldan çıkarmak. 2. Reddetmek. 3. Döndürmek. NL-4, 22 (*qaytar-*)
Özb. **qaytar-** (*qaytar-*) 1. ÖTİL-II, 541 3., 3. Tekrar etmek. ÖTS, 384; ÖTİL-II, 541 4. Alınan şeyi yerine koymak veya sahibine getirip vermek. 5. Kusmak. ÖTİL-II, 541
Tkm. **gaýtar-** (*gaytar-*) 2., 3., 3. Alınan şeyi yerine koymak veya sahibine getirip vermek. 4. Karşılık vermek. 5. Kusmak. 6. İptal etmek. TDS, 423
- 655 **kaytku** NL-4, 23
- 656 **kaytmağlıg** Döndürme. NL-4, 23 (*qaytmog’lig’*)
Tkm. **gaýtmaklyk** (*gaytmaklık*) TDS, 424
- 657 **kaytur** NL-4, 23
- 658 **kayu** NL-4, 43
- 659 **qayyûm** Ar. Daimî, ebedî. NL-4, 23 (*qayyum*)
Tkm. **kaýýum** (*kayyum*) KES, 212
- 660 **qaz** Ar. NL-4, 20
- 661 **kaz-** Kazmak, kazımak. NL-4, 20 (*qaz- ~ qoz-*)
Özb. **qaz-** (*qaz-*) ÖTS, 384; ÖTİL-II, 536
Tkm. **gaz-** (*gaz-*) TTS, 243; TDS, 427
- 662 **qazâ** Ar. 1. Önceden belirlenen takdir, kaza. 2. Tanrı iradesi. NL-4, 20(*qazo*)
Özb. **qazo** (*qazâ*) Ölüm, vefat, ecel. ÖTS, 384; ÖTİL-II, 536
Tkm. **kaza** (*kaza:*) 1. KES, 212; TDS-II, 15 2. TDS-II, 15 3. Kadılık. 4. Yerine getirme, yapma. 5. Tesadüfen, rastlantıyla. 6. Vaktinde yerine getirilmeyen dinî bir işi daha sonra yapma. KES, 212
- 663 **qazâ** Ar. NL-4, 21
- 664 **kazak** Mülksüz derbeder askerî birlik. NL-4, 21 (*qazoq*)
Özb. **qozoq** (*qâzâk*) Kazak, Kazak halkından olan. ÖTS, 392; ÖTİL-II, 593
- 665 **kazaklıg** NL-4, 21
- 666 **kazan** Kazan, bakır kap, çömlek. NL-4, 60 (*qozon*)
Özb. **qozon** (*qâzân*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 593
Tkm. **gazan** (*gazan*) TTS, 243; TDS, 426
- 667 **kazan** Kazan. NL-4, 21 (*qazon*)
Özb. **qozon** (*qâzân*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 593
Tkm. **gazan** (*gazan*) TTS, 243; TDS, 426
- 668 **qazârâ** Ar. NL-4, 21
- 669 **qazâyâ** Ar. NL-4, 21
- 670 **kazçı** NL-4, 61
- 671 **kazdur-** Kazdırmak, eştirmek, oydurmak. NL-4, 60 (*qozdur-*)

- Özb. **qazdir-** (*qazdır-*) ÖTİL-II, 535
 Tkm. **gazdyr-** (*gazdır-*) TDS, 427
- 632 **kâze** Far. NL-2, 122
- 633 **kazgan-** Kazanmak, elde etmek. NL-4, 61 (*qozg'an-*)
 Özb. **qozon-** (*qâzân-*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 593
 Tkm. **gazan-** (*gazan-*) TTS, 243; TDS, 426
- 634 **kazıl-** Kazılmak, eşilmek. NL-4, 60 (*qozil-*)
 Özb. **qazil-** (*qazıl-*) ÖTİL-II, 536
 Tkm. **gazyl-** (*gazıl-*) TDS, 428
- 635 **ķâzî** Ar. Yargıç, hâkim, kadı. NL-4, 60 (*qozi*)
 Özb. **qozi** (*qâzi*) ÖTİL-II, 592
 Tkm. **kazy** (*ka:zı*) TTS, 396; KES, 212; TDS-II, 15
- 636 **kâzib** Ar. NL-2, 123
- 637 **kâzibveş** Ar.+Far. NL-2, 123
- 638 **ķazîye** Ar. NL-4, 20
- 639 **ķâzîyülhâcât** Ar. NL-4, 60
- 640 **ķâzîyülķuzât** Ar. NL-4, 60
- 641 **ķâzîyülķuzâtlig** Ar.+T. NL-4, 60
- 642 **kazmaglık** NL-4, 20
- 643 **kazuk ~ kazug 1.** Kazık, sırık. **2.** Kutup Yıldızı. NL-4, 60 (*qozuq ~ qozug'*)
 Özb. **qoziq** (*qâzıq*) **1.** ÖTS, 392; ÖTİL-II, 592
 Tkm. **gazyk** (*gazık*) **1.** TTS, 243; TDS, 427
- 644 **ķâzûrât** Ar. NL-4, 60
- 645 **keb keb (?)** NL-2, 105
- 646 **kebâb** Ar. Kebap, ateşte pişirilen et. NL-2, 86 (*kâbob*)
 Özb. **kabob** (*kâbâb*) ÖTS, 217; ÖTİL, 357 ~ **kavob** (*kävâb*) ÖTS, 228; ÖTİL, 357
 Tkm. **kebab** (*keba:p*) TTS, 398; KES, 212; TDS-II, 16
- 647 **kebâblıg** Ar.+T. NL-2, 86
- 648 **kebir** Ar. **1.** İri, büyük, ulu, kocaman. **2.** Çok yaşlı. NL-2, 86 (*kâbir*)
 Özb. **kabir** (*kâbir*) **1.** ÖTS, 217; ÖTİL, 356 **2., 3.** Bir erkek adı. ÖTİL, 356
 Tkm. **kebir** (*kebi:r*) KES, 212
- 649 **kebk** Far. Keklik, güzel sesli kuş. NL-2, 86 (*kâbk*)
 Özb. **kabk** (*kâbk*) ÖTİL, 357
 Tkm. **kebk** (*kebi:k*) KES, 212
- 650 **kebûd** Far. NL-2, 87
- 651 **kebûdcâmelıg** Far.+T. NL-2, 87
- 652 **kebûter** Far. Güvercin. NL-2, 87 (*käbutär*)
 Özb. **kabutar** (*käbutär*) ÖTS, 217; ÖTİL, 357 ~ **kaptar** (*käptär*) ÖTS, 224
 Tkm. **kebuter** (*kebu:ter*) KES, 213
- 653 **kebûterbâz** Far. NL-2, 87
- 654 **kebûterhâne** Far. NL-2, 87
- 655 **kec** Far. Eğri, eğri büğrü, kıvrılmış. NL-2, 90 (*kâj*)
 Özb. **kaj** (*kâc*) **2.** Ters, karşıt, aksi, zıt. ÖTS, 218; ÖTİL, 358
 Tkm. **keç** (*keç*) KES, 213 **2.** Ters, aksi, inatçı, zıt. TTS, 399; KES, 213; TDS-II, 16 **3.** Kötü, işe yaramaz. TDS-II, 16
- 656 **kecce** Far. NL-2, 90
- 657 **kecek** NL-2, 90

- ⁶⁶¹⁸ **keckülâh** Far. NL-2, 90
- ⁶⁶¹⁹ **keclik** Far. + T. Eğrilik, yanlıslık. NL-2, 90 (*käjlik*)
Tkm. **keçlik** (*keçlik*) TDS-II, 17 2. İnatçılık, aksilik. TTS, 399
- ⁶⁶²⁰ **kecreftâr** Far. NL-2, 90
- ⁶⁶²¹ **kecrev** Far. Değişken, kararsız, istikrarsız, değişebilen. NL-2, 90 (*käjräv*)
Özb. **kajrav** (*käcräv*) ÖTS, 218; ÖTİL, 358
- ⁶⁶²² **keçtâb** Far. NL-2, 90
- ⁶⁶²³ **kêç-** 1. Bırakmak, atmak, ortadan kaldırmak, yok etmek. 2. Halsiz düşmek. 3. Affetmek, bağışlamak. 4. Vermek, bağışlamak. 5. Geçmek, etki yapmak, işlemek. NL-2, 109 (*keç-*)
Özb. **kech-** (*keç*) 3., 2. Bir yandan öbür yana geçmek. ÖTS, 233; ÖTİL, 384
Tkm. **geç-** (*geç-*) 3., 5., 3. Geçmek, geçerek gitmek. 4. Yol katetmek. 5. Bir yandan öbür yana geçmek. 6. Yeni bir şeye başlamak. 7. Sürmek, ilerlemek, akmak. 8. Bir yere girmek, işe girmek. TTS, 245; TDS, 429
- ⁶⁶²⁴ **kêç** 1. Geç. 2. Akşam. NL-2, 110 (*geç*)
Özb. **kech** (*keç*) ÖTS, 233; ÖTİL, 383
Tkm. **giç** (*gi:ç*) 1. TTS, 271; TDS, 442
- ⁶⁶²⁵ **kêçe** 1. Gece. 2. Dün. NL-2, 110 (*keçä*)
Özb. **kecha** (*keçä*) ÖTS, 233; ÖTİL, 383
Tkm. **gije** (*gi:ce*) 1. TTS, 270; TDS, 443
- ⁶⁶²⁶ **kêçelik** Gece. NL-2, 111 (*keçälik*)
Özb. **kechalik** (*kechälik*) ÖTS, 233; ÖTİL, 383
Tkm. **gijelik** (*gi:celik*) TTS, 271; TDS, 444
- ⁶⁶²⁷ **kêçereklik** Far. NL-2, 111
- ⁶⁶²⁸ **kêçkurûn** Far. Akşam akşamüstü. NL-2, 111 (*keçkurun*)
Özb. **kechqurun** (*keçqurun*) ÖTS, 233; ÖTİL, 384
Tkm. **giçgirim** (*gi:çgirim*) TTS, 271; TDS, 442
- ⁶⁶²⁹ **kêçmek** NL-2, 111
- ⁶⁶³⁰ **kêçür-** Geçirmek. NL-2, 111 (*keçur-*)
Özb. **kechir-** (*keçir-*) ÖTİL, 384 2. Mazur görmek, affetmek. ÖTS, 233; ÖTİL, 384
Tkm. **geçir-** (*geçir-*) TTS, 246; TDS, 429
- ⁶⁶³¹ **ked ~ kedd** Ar. NL-2, 89
- ⁶⁶³² **kedbânû** Far. NL-2, 89
- ⁶⁶³³ **kedhüdâ ~ kedhüdây** Far. 1. Ev sahibi, aile reisi. 2. Hükümdar, şah. NL-2, 89 (*kädxudo ~ kädxudoy*)
Tkm. **kethuda** (*kethuda:*) 1. KES, 217 2. Er, adam. KES, 217 3. Zenginlerin ve devlet adamlarının işlerini gören kimse; yaşlı, ihtiyar. KES, 217; TDS-II, 30 ~ **kähuda** (*kä:huda*) 1. TTS, 396
- ⁶⁶³⁴ **kedhüdâlig ~ kedhüdâlık** Far. + T. Ev sahibi olma, aile kurma. NL-2, 89 (*kädxudolig' ~ kädxudoliq*)
Tkm. **kethudalyk** (*kethuda:lık*) Liderlik, aksakallık. TDS-II, 30
- ⁶⁶³⁵ **kedû** Far. Kabak, su kabağı. NL-2, 89 (*kädu*)
Özb. **kadu** (*kädu*) ÖTS, 217 ~ **kadi** (*kädi*) ÖTİL, 358
- ⁶⁶³⁶ **kef I** Ar. 1. Avuç, avuç içi. 2. Ayak tabanı. NL-2, 101 (*käf*)
Özb. **kaft** (*käft*) 1. ÖTS, 217; ÖTİL, 374 2. Palmiye, hurma dalı, hurma ağacı. ÖTS, 217
Tkm. **kef** (*kef*) KES, 213

- ⁶⁵⁷ **kef II** *Far.* NL-2, 102
- ⁶⁵⁸ **kefâret** *Ar.* Kefaret. NL-2, 102 (*käporät*)
Tkm. **keparat** (*kepa:rat*) KES, 215 ~ **kepara** (*kepa:ra*) KES, 215
- ⁶⁵⁹ **kefçe I** *Far.* Zehirli, kalın, sırtı benekli, kara bir yılan. NL-2, 102 (*käfçä*)
Tkm. **kepjebaş** (*kepcebaş*) TDS-II, 30
- ⁶⁶⁰ **kefçe II** *Far.* Kepçe. NL-2, 102 (*käfçä*)
Tkm. **kepje** (*kepce*) TTS, 402; TDS-II, 24
- ⁶⁶¹ **kefen** *Ar.* Kefen bezi, kefen. NL-2, 102 (*käpän*)
Özb. **kafan** (*käfän*) ÖTS, 217; ÖTİL, 373
Tkm. **kepen** (*kepen*) KES, 215; TDS-II, 24
- ⁶⁶² **keffe** *Ar.* NL-2, 102
- ⁶⁶³ **kefil** *Ar.* Kefil, güvence. NL-2, 102 (*käfil*)
Özb. **kafil** (*käfil*) ÖTS, 217; ÖTİL, 373
Tkm. **kepil** (*kepi:l*) TTS, 403; KES, 215; TDS-II, 24
- ⁶⁶⁴ **kefliz** *Far.* NL-2, 102
- ⁶⁶⁵ **kefş** *Ar.* Ayakkabı. NL-2, 102 (*käfş*)
Özb. **kafş** (*käfş*) ÖTİL, 374 ~ **kavuş** (*kävüş*) ÖTS, 228; ÖTİL, 357
- ⁶⁶⁶ **kefşdüzlük** ~ **kefşdüzlük** *Far.+T.* Ayakkabı diken usta, ayakkabı ustası. NL-2, 103 (*käfşdo'zliq* ~ *käfşdo'zluq*)
Özb. **kavuşdo'zlik** (*kävüşdozlik*) ÖTİL, 557
- ⁶⁶⁷ **kefşsizlik** *Far.+T.* NL-2, 103
- ⁶⁶⁸ **keh** ~ **kâh** *Far.* Saman. NL-2, 104 (*käh* ~ *koh*) *bk.* **kâh** ~ **keh** *Far.* NL-2, 132 (*koh* ~ *käh*)
Tkm. **kâh** (*kä:h*) KES, 219
- ⁶⁶⁹ **kehf** *Ar.* NL-2, 105
- ⁶⁷⁰ **kehgil** *Far.* NL-2, 104
- ⁶⁷¹ **kehkeşân** *Far.* Samanyolu. NL-2, 104 (*kähkäşon*)
Tkm. **kähkeşan** (*kähkeşa:n*) KES, 219
- ⁶⁷² **kehrübâ** ~ **kâhrübâ** *Far.* 1. Sarı renkli doğal bir taş. 2. Sarı. NL-2, 104 (*kähräbo* ~ *kohräbo*)
Özb. **kahrabo** (*kähräbâ*) ÖTİL, 374
Tkm. **gährebe** (*gä:hrebe:*) KES, 128
- ⁶⁷³ **kehrübâgûn** *Far.* NL-2, 105
- ⁶⁷⁴ **kehrübâlık** *Far.+T.* NL-2, 105
- ⁶⁷⁵ **kehrübâveş** *Far.* NL-2, 104
- ⁶⁷⁶ **kêkir-** Geçirmek, gaz çıkarmak. NL-2, 106(*kekir-*)
Özb. **kekir-** (*kekir-*) ÖTS, 229; ÖTİL, 376
- ⁶⁷⁷ **kêl-** 1. Gelmek, ulaşmak. 2. Olmak, hesaplanmak. 3. Dönmek, dönüp gelmek. 4. İşitilmek, duyulmak. 5. Dünyaya gelmek, doğmak. 6. Makul olmak, uygun düşmek. 7. Fırsat olmak. NL-2, 106(*kel-*)
Özb. **kel-** (*kel-*) 1. ÖTS, 230; ÖTİL, 377 2. Belli bir zamana ulaşmak. 3. Dil bilgisinde yardımcı eylem olarak kullanılır. 4. Karşılık gelmek, denk gelmek. 5. Uymak. 6. Ölçü, miktar bildiren sözlerle 'kadar olmak' anlamında kullanılır. ÖTİL, 377
Tkm. **gel-** (*gel-*) 1. TTS, 247; TDS, 431 2. Belli bir zaman ulaşmak. 3. Çekmek, tartmak. 4. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 247; TDS, 431 5. Ortaya çıkmak. TDS, 431
- ⁶⁷⁸ **kel a'mâ** *Ar.* NL-2, 92

- 660 **kelâbe** Far. NL-2, 92
- 661 **keladem** Ar. NL-2, 93
- 662 **kelâğ** Far. NL-2, 93
- 663 **kelâl** Ar. NL-2, 92
- 664 **kelâm** Ar. Kelam, laf, söz. NL-2, 92 (*kâlom*)
Özb. **kalom** (*kâlâm*) ÖTS, 218; ÖTİL, 361
Tkm. **kelam** (*kela:m*) 2. Kur'an-ı Kerim. KES, 213; TDS-II, 18
- 665 **kelamâver** Ar.+Far. NL-2, 93
- 666 **kelâmlıg** Ar.+T. NL-2, 93
- 667 **kelez ~ keliz** (?) NL-2, 92
- 668 **kelimât** Ar. NL-2, 92
- 669 **kelime** Ar. Kilime, söz, ifade. NL-2, 92 (*kâlimä*)
Özb. **kalima** (*kâlimä*) ÖTS, 218; ÖTİL, 360
Tkm. **keleme** (*keleme*) KES, 213; TDS-II, 18
- 670 **kèlin** Gelin. NL-2, 106 (*kelin*)
Özb. **kelin** (*kelin*) ÖTS, 230; ÖTİL, 377
Tkm. **gelin** (*gelin*) TTS, 248; TDS, 430
- 671 **kelîsâ** Far. NL-2, 92
- 672 **kêliş barış** NL-2, 106
- 673 **kêlmeslik** Gelmezlik. NL-2, 106 (*kelmäslık*)
Tkm. **gelmezlik** (*gelmezlik*) TDS, 431
- 674 **kêltür-** 1. Getirmek, alıp gelmek; uzatmak. 2. İspatlamak, delil göstermek. NL-2, 106 (*keltur-*)
Özb. **keltir-** (*keltir-*) 1. ÖTS, 230; ÖTİL, 3782. ÖTİL, 378
Tkm. **getir-** (*getir-*) 2. Verimli olmak, ürün vermek. TTS, 254; TDS, 438 3. Vermek, göstermek. 4. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 254
- 675 **kêltürmemek** NL-2, 107
- 676 **kem** Far. Az, kıt. NL-2, 93 (*käm*)
Özb. **kam** (*käm*) 2. Değersiz, bayağı. ÖTS, 219; ÖTİL, 362
Tkm. **kem** (*kem*) 2. Kusur, noksan, eksiklik. 3. Daha zayıf. TTS, 400; TDS-II, 20
- 677 **kemâhî** Ar. NL-2, 96
- 678 **kemâl** Ar. Kemal, yetkinlik, olgunluk, mükemmellik. NL-2, 95 (*kämöl*)
Özb. **kamol** (*kämâl*) ÖTS, 221; ÖTİL, 364 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 364
Tkm. **kemal** (*kema:l*) TTS, 401; KES, 214; TDS-II, 20 2. Bir erkek adı. TDS-II, 20
- 679 **kemâlât** Ar. 1. Mükemmellikler, faziletler, kamillikler. 2. Yüce derece. NL-2, 95 (*kämölöt*)
Özb. **kamolot** (*kämâlât*) 1. ÖTS, 221; ÖTİL, 365
Tkm. **kemalat** (*kema:la:t*) 1. KES, 214
- 680 **kemân** Far. Yay (silah). NL-2, 96 (*kämon*)
Özb. **kamon** (*kämân*) 2. Keman, çalgı aleti. ÖTS, 221; ÖTİL, 365 3. Sevgilinin kaşı. ÖTİL, 365
Tkm. **keman** (*kema:n*) 1. KES, 214; TDS-II, 21 2. Sevgilinin kaşı. TDS-II, 21
- 681 **kemângerlik** Far.+T. NL-2, 96
- 682 **kemânîhâne** Far. NL-2, 96
- 683 **kemânkeş** Far. Ok atan kişi, okçu. NL-2, 96 (*kämonkâş*)
Özb. **kamonkaş** (*kämânkâş*) ÖTİL, 365

- 683 **kembûdalığ** *Far. + T.* NL-2, 94
- 684 **kème** *Gemi.* NL-2, 107 (*kemä*)
 Özb. **kema** (*kemä*) ÖTS, 230; ÖTİL, 378
Tkm. **gämi** (*gä:mi*) TTS, 244; TDS, 441 2. Ahal vilayetinde bir oba adı. TDS, 441
- 685 **kèmeçi** *Gemici, denizci.* NL-2, 107 (*kemäçi*)
 Özb. **kemachi** (*kemäçi*) ÖTS, 230; ÖTİL, 378
Tkm. **gämiçi** (*gä:miçi*) TDS, 441
- 686 **kémelik** *Gemili, gemisi olan.* NL-2, 107
 Özb. **kemali** (*kemäli*) ÖTS, 230
- 687 **kemend** *Far.* 1. Halka, bent, tuzak, kement, ip, fitil. 2. Bağ, ilişki, alaka; sebep. 3. Zülûf, kâkül. NL-2, 93 (*kämänd*)
 Özb. **kamand** (*kämänd*) 1. ÖTS, 219; ÖTİL, 363
Tkm. **kement** (*kement*) 1., 3. KES, 214; TDS-II, 21
- 688 **kemer** *Far.* 1. Kemer, bel bağı, kuşak. 2. Dağ aralığı, dere. NL-2, 94 (*kämär*)
 Özb. **kamar** (*kämär*) ÖTS, 219; ÖTİL, 363 2. Güç, kuvvet; arka. ÖTS, 219 3. Oyuk, çukur, delik, boşluk, kovuk; kemik boşluğu, kemik çukuru. ÖTS, 219; ÖTİL, 363
Tkm. **kemer** (*kemer*) 1. TTS, 401; TDS-II, 21; KES, 214 2. KES, 214; TDS-II, 21 3. Kale surlarının iç tarafında yürümek için yapılan basamak. TDS-II, 21
- 689 **kemberbür** *Far.* NL-2, 94
- 690 **kemergâh** *Far.* NL-2, 94
- 691 **kemhâ** *Far.* Sırmalı kumaş. NL-2, 115 (*kimxo*)
 Özb. **kimxob** (*kimhâb*) ÖTS, 234; ÖTİL, 386
- 692 **kemîn** *Ar.* Pusu, tuzak, sığınak, gizli yer. NL-2, 94 (*kämin*)
 Özb. **kamin** (*kämin*) Şömine, ocak, ocaklık. ÖTS, 220
Tkm. **kemin** (*kemi:n*) KES, 214
- 693 **kemîne** *Far.* 1. Az, azıcık; eksik, noksan. 2. Değersiz, hakir; fakir. NL-2, 94 (*käminä*)
 Özb. **kamina** (*käminä*) 2. ÖTS, 220; ÖTİL, 364
Tkm. **kemine** (*kemi:ne*) 2. KES, 214; TDS-II, 21 2. Bir erkek adı. TDS-II, 21
- 694 **kemîngâh** *Far.* NL-2, 95
- 695 **kemlik** *Far. + T.* 1. Azlık, eksiklik. 2. Noksan, ayıp. NL-2, 95 (*kämlik*)
 Özb. **kamlik** (*kämlik*) 1., 2. Yokluk, mahrumiyet. ÖTS, 221; ÖTİL, 364
Tkm. **kemlik** (*kemlik*) 1. TTS, 402; TDS-II, 22 2. TTS, 402
- 696 **kemm** *Ar.* NL-2, 95
- 697 **kempîr** *Far.* Yaşlı kadın. NL-2, 96 (*kämpir*)
 Özb. **kampir** (*kämpir*) ÖTS, 221; ÖTİL, 365
Tkm. **kempir** (*kempir*) TTS, 402; TDS-II, 22
- 698 **kemsuḥan** *Far.* Sessiz, az konuşan. NL-2, 96 (*kämsuxan*)
 Özb. **kamsuxan** (*kämsuxan*) ÖTS, 222; ÖTİL, 365
- 699 **kemühti** (?) NL-2, 107
- 700 **kémür** *Kömür.* NL-2, 107 (*kemur*) *bk. kömür* NL-2, 151 (*ko'mur*)
 Özb. **ko'mir** (*ko'mir*) ÖTS, 254 ; ÖTİL, 415
Tkm. **kömür** (*kömür*) TTS, 421; TDS-II, 46
- 701 **kēñ** *Geniş, bol, kapsamlı, yaygın.* NL-2, 107 (*keng*)
 Özb. **keng** (*keng*) ÖTS, 231; ÖTİL, 379 2. Yardım sever, cömert. ÖTİL, 379
Tkm. **giñ** (*gi:ñ*) TTS, 272; TDS, 444 2. Soğukkanlı, rahat. TTS, 272

- ⁶⁷⁰ **ken(i)** NL-2, 107
- ⁶⁷¹ **Ken'ânî** Ar. NL-2, 97
- ⁶⁷² **kenâr ~ kenâre** Far. Kıyı, kenar, sınır, uç, etraf, civar. NL-2, 97 (*kânor ~ kânorä*)
 Özb. **kanor(a)** (*kânâr(ä)*) ÖTS, 223; ÖTİL, 367
 Tkm. **kenar** (*kena:r*) TTS, 402; TDS-II, 23 ~ **kenara** (*kena:ra*) Bir şeyin işlenmiş, süslenmiş kenarı, kıyısı. TTS, 402; TDS-II, 23
- ⁶⁷³ **keneb** (?) Hint keneviri. NL-2, 96(*känäb*)
 Özb. **kanob** (*känäb*) ÖTS, 223; ÖTİL, 367
- ⁶⁷⁴ **kêñeş** Konsey, kurul. NL-2, 108 (*kengäş*)
 Özb. **kengash** (*kengäş*) 2. Toplantı, görüşme, müzakere. ÖTS, 231; ÖTİL, 379
 Tkm. **geñeş** (*geñeş*) 2. Ögüt, tavsiye, akıl danışma. TTS, 250; TDS, 433
- ⁶⁷⁵ **kenîz** Far. 1. Cariye, hizmetçi kadın, köle. 2. Tâbi, bağımlı. NL-2, 96 (*käniz*)
 Özb. **kaniz** (*käniz*) 1. ÖTS, 223; ÖTİL, 367
 Tkm. **keniz** (*keni:z*) 1. KES, 215; TDS-II, 23
- ⁶⁷⁶ **kenizek** Far. Genç cariyeye. NL-2, 96 (*känizäk*)
 Özb. **kanizak** (*känizäk*) ÖTS, 223; ÖTİL, 367
 Tkm. **kenizek** (*keni:zek*) TDS-II, 23
- ⁶⁷⁷ **kent** Soğ. Kent, şehir. NL-2, 108 (*kent*)
 Özb. **kent** (*kent*) ÖTS, 231; ÖTİL, 380
 Tkm. **kent** (*kent*) KES, 215; TDS-II, 23
 *Tkm. **kent** (*kent*) Arkadaş, dost. TDS-II, 23
- ⁶⁷⁸ **kepenek** NL-2, 97
- ⁶⁷⁹ **kepenekpûşluk** T.+Far.+T. NL-2, 97
- ⁶⁸⁰ **ker** Far. İşitme engelli, sağır. NL-2, 97 (*kär*)
 Özb. **kar** (*kär*) ÖTS, 224; ÖTİL, 368
 Tkm. **ker** (*ker*) TTS, 403; TDS-II, 24
- ⁶⁸¹ **kerâmât** Ar. NL-2, 99
- ⁶⁸² **kerâmet** Ar. Cömertlik, yardım severlik, ihsanda bulunma. NL-2, 99 (*käromät*)
 Özb. **karomat** (*kärâmät*) Mucize, şaşılabak şey. ÖTS, 225; ÖTİL, 369 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 369
 Tkm. **keramat** (*kera:mat*) KES, 215 2. Mucize, şaşılabak şey. TTS, 403; KES, 215; TDS-II, 24
- ⁶⁸³ **kerâne** Far. NL-2, 99
- ⁶⁸⁴ **kèrek** Gerek, lazım, zaruri. NL-2, 108 (*keräk*)
 Özb. **kerak** (*keräk*) ÖTS, 231; ÖTİL, 380
 Tkm. **gerek** (*gerek*) TTS, 253; TDS, 436
- ⁶⁸⁵ **kèreklik** Gereklilik. NL-2, 108(*keräklük*)
 Özb. **keraklik** (*keräklük*) ÖTS, 231
- ⁶⁸⁶ **kerem I** Ar. 1. İhsan, iyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, cömertlik. 3. Merhamet. NL-2, 97 (*käräm*)
 Özb. **karam** (*käräm*) ÖTS, 224; ÖTİL, 368
 Tkm. **kerem** (*kerem*) KES, 216; TDS-II, 25 2. Bir erkek adı. TDS-II, 25
 *Özb. **karam** (*käräm*) Lahana. ÖTS, 224; ÖTİL, 368
 *Tkm. **kerem** (*kerem*) Kere, sefer, defa. TDS-II, 25
- ⁶⁸⁷ **kerem II** Far. Lahana. NL-2, 98 (*käräm*)
 Özb. **karam** (*käräm*) ÖTS, 224; ÖTİL, 368

- *Özb. **karam** (*käräm*) 1. İhsan, iyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, cömertlik. 3. Merhamet. ÖTS, 224; ÖTİL, 368
- *Tkm. **kerem** (*kerem*) 1. İhsan, iyilik etme, iyi davranma. KES, 216; TDS-II, 25 2. Bir erkek adı. TDS-II, 25
- *Tkm. **kerem** (*kerem*) Kere, sefer, defa. TDS-II, 25
- 6721 **keremkış** *Far.* NL-2, 98
- 6721 **kereşme** *Far.* Cilve, naz, işve. NL-2, 98 (*käräşmä*)
- Özb. **karashma** (*käräşmä*) ÖTS, 224; ÖTİL, 368
- Tkm. **kereşme** (*kereşme*) KES, 216; TDS-II, 25
- 6722 **kerh** *Ar.* NL-2, 99
- 6723 **kerih** *Ar.* Tiksindirici, pis, iğrenç. NL-2, 98
- Özb. **karih** (*kärih*) ÖTS, 225; ÖTİL, 369
- 6724 **kerim** *Ar.* Kerem sahibi, cömert, eli açık, bağışlayıcı. NL-2, 98 (*kärim*)
- Özb. **karim** (*kärim*) 2. Bir erkek adı. ÖTS, 225
- Tkm. **kerim** (*keri:m*) KES, 216
- 6725 **kəriş** *Far.* Yay ipi, keman yayı. NL-2, 108 (*keriş*)
- Tkm. **kiriş** (*kiriş*) TTS, 411; TDS-II, 39 2. İnşaatda duvarı düzgün örmek için çekilen ip. TDS-II, 39
- 6726 **kerkes** *Ar.* Yırtıcı kuş, akbaba. NL-2, 98 (*kärkäs*)
- *Özb. **karkas** (*kärkäs*) Çerçeve, iskelet, esas yapı. ÖTS, 225; ÖTİL,
- 6727 **kerr ü fer** *Ar.* Görkem, ihtişam, gösteriş, gururlu hareket. NL-2, 99 (*kerrufär*)
- Tkm. **kerriper** (*kerriper*) Savaşta düşman saldırısından sonra kaçarak düşmanı aldatma. KES, 216
- 6728 **kerrenây** *Far.* Boru, borazan, üflemeli bir çalgı türü. NL-2, 99 (*kärränoy*)
- Özb. **karnay** (*kärnäy*) ÖTS, 225; ÖTİL, 369
- Tkm. **kernaý** (*kerna:y*) KES, 216; TDS-II, 25 ~ **kerney** (*kerney*) TTS, 403
- 6729 **kerrûbî** *Ar.* NL-2, 99
- 6730 **kervân** *Far.* Kervan, kafil, konvoy. NL-2, 98 (*kärvon*)
- Özb. **karvon** (*kärvân*) ÖTS, 226; ÖTİL, 369 2. Kervanı yönlendiren, kervanbaşı. 3. Arabalarda yolcu veya yük taşıyan kişi. ÖTİL, 369
- Tkm. **kerwen** (*kerwen*) TTS, 404; TDS-II, 26 2. Bir erkek adı. TDS-II, 26
- 6731 **ke's** *Ar.* NL-2, 104
- 6732 **ke's** ~ **kâse** *Ar.* ~ *Far.* 1. Kâse, kadeh. 2. Kaplumbağa kabuğu. NL-2, 129 (*kos* ~ *kosä*)
- Özb. **kosa** (*käsä*) ÖTS, 245; ÖTİL, 399 2. Kavun, karpuz gibi yiyeceklerin yarım veya çeyrek dilimlerinden biri. ÖTİL, 399
- Tkm. **käse** (*kä:se*) 1. TTS, 397; TDS-II, 34 2. Kavun, karpuz gibi yiyeceklerin yarım veya çeyrek dilimlerinden biri. TDS-II, 34
- 6733 **kës-** 1. Kesmek. 2. Dilmek. 3. Kırmak, ayırmak. NL-2, 108 (*kes-*)
- Özb. **kes-** (*kes-*) 1., 2. ÖTS, 232; ÖTİL, 381 3. Mahkum etmek, cezaya çarptırmak. ÖTS, 232; ötil, 381 4. Bir yerin ortasından geçmek, yönelmek. 5. *mec.* Yarıda bırakmak. 6. *mec.* Azaltmak, düşürmek, kısaltmak. 7. Sünnet etmek. ÖTİL, 381
- Tkm. **kes-** (*kes-*) 1., 2. TTS, 404; TDS-II, 29 3. TDS-II, 29 4. Ara vermek. TTS, 404 5. Yaralamak. TTS, 404; TDS-II, 29 6. Yarıda bırakmak, durdurmak. TTS, 404; TDS-II, 29 7. Hayvanın başını gövdesinden ayırmak, boğazlamak. 8. Ameliyat etmek. 9. Zıyan etmek, çürütmek. 10. Bir şeyden mahrum etmek. 11.

Dokunan veya örülen bir şeyi bitirmek. **12.** Sınır koymak, set çekmek. TDS-II, 29

⁶⁷³⁴ **kesâd** Ar. Kesat, durgunluk; zarar. NL-2, 100 (*käsod*)

Özb. **kasod** (*käsâd*) ÖTS, 226; ÖTİL, 371

Tkm. **kesat** (*kesa:t*) KES, 216

⁶⁷³⁵ **keşâfet I** Ar. **1.** Kabalık, hoyratlık, nezaketsizlik, bayağılık. **2.** Kötü etki, uğursuzluk. NL-2, 100 (*käsofät*)

Özb. **kasofat** (*käsâfät*) 2. ÖTS, 227; ÖTİL, 371

Tkm. **kesapat** (*kesa:pat*) **1.** Yoğunluk. **2.** Kir, pislik. KES, 216; TDS-II, 26

⁶⁷³⁶ **keşâfet II** Ar. NL-2, 100

⁶⁷³⁷ **kesâlet** Ar. Tembellik, uyuşukluk, gevşeklik. NL-2, 100 (*käsölät*)

Tkm. **kesalat** (*kesa:lat*) **2.** Hastalık. KES, 216

⁶⁷³⁸ **kesb** Ar. Meslek, iş, hüner, meşguliyet. NL-2, 99 (*käsb*)

Özb. **kasb** (*käsb*) ÖTS, 226; ÖTİL, 371

Tkm. **kesp** (*kesp*) TTS, 406; KES, 216; TDS-II, 29

⁶⁷³⁹ **kések** Kesek, toprak parçası. NL-2, 108 (*kesäk*)

Özb. **kesak** (*kesäk*) ÖTS, 232; ÖTİL, 381 **2.** Güneşte kurutulan kerpiç yapımında kullanılan kil, balçık. ÖTS, 232 **3.** *mec.* Hiçbir şeyden etkilenmeyen, hissiz, his duygusu olmayan, bilinçsiz. ÖTİL, 381

Tkm. **kesek** (*kesek*) TTS, 404; TDS-II, 27

⁶⁷⁴⁰ **keşîf** Ar. NL-2, 100

⁶⁷⁴¹ **késil-** Kesilmek, bölünmek. NL-2, 108 (*kesil-*)

Özb. **kesil-** (*kesil*) ÖTS, 232; ÖTİL, 381

Tkm. **kesil-** (*kesil-*) **2.** Çürümek. **3.** Durmak. TTS, 406; TDS-II, 28 **4.** Hayvanın başı gövdesinden ayrılmak, boğazlanmak. **5.** Ameliyat edilmek. **6.** Yaralanmak. **7.** Bir iş, hareket yarıda bırakılmak. **8.** Bir şeyden mahrum edilmek. **9.** Dokunan veya örülen bir şey bitirilmek. **10.** Sınır koyulmak, set çekilmek. TDS-II, 28

⁶⁷⁴² **kesîr** Ar. **1.** Bol, çok. **2.** Dolu, tam, eksiksiz. NL-2, 100 (*käsir*)

Tkm. **kesir** (*kesir*) **1.** KES, 216

*Tkm. **kesir** (*kesir*) İnatçı, dik başlı. TTS, 406; TDS-II, 29

*Tkm. **kesir** (*kesir*) Matematikte kesir. TTS, 406; TDS-II, 29

⁶⁷⁴³ **këskület-** NL-2, 109

⁶⁷⁴⁴ **kësme** Kâkül, perçem. NL-2, 109 (*kesmä*)

*Tkm. **kesme** (*kesme*) **1.** Kesme durumu. **2.** İnce, uzun yapraklı, yulaf görünüşlü taneli bir bitki. TDS, 29

*Özb. **kesma** (*kesmä*) Bıçki, kesilip alınan parça. ÖTS, 232; ÖTİL, 381

⁶⁷⁴⁵ **kesr** Ar. Kesir, bölüntü, bölüm. NL-2, 101 (*käsir*)

Özb. **kasr** (*käsir*) ÖTS, 227; ÖTİL, 371

Tkm. **kesir** (*kesir*) TTS, 406; TDS-II, 29

⁶⁷⁴⁶ **kesre** Ar. NL-2, 101

⁶⁷⁴⁷ **kesret** Ar. **1.** Bollluk, çokluk. **2.** Dolu, tam. NL-2, 101 (*käsret*)

Tkm. **kesret** (*kesret*) **2.** Sayı, sınır, derece, hat. KES, 217

⁶⁷⁴⁸ **kësük** Kesik, kesilen. NL-2, 109 (*kesuk*)

Özb. **kesik** (*kesik*) ÖTS, 232; ÖTİL, 381

Tkm. **kesik** (*kesik*) TTS, 406; TDS-II, 28

⁶⁷⁴⁹ **keşân** Far. Çekme, çekiş, sürüklenme. NL-2, 103 (*käşon*)

Tkm. **keşan** (*keşa:n*) KES, 217

- 659 **keşef** Far. NL-2, 103
- 659 **keşf** Ar. Keşif, buluş, ortaya çıkarma. NL-2, 103 (*käşf*)
Özb. **kashf** (*käşf*) ÖTS, 229; ÖTİL, 374
Tkm. **keşf** (*keşf*) KES, 217
- 652 **keşîdelîg** Far. +T. NL-2, 103
- 653 **keşîş** Far. Cazibe, celbetme. NL-2, 103 (*käşîş*)
*Özb. **kashish** (*käşîş*) Keşîş, papaz, rahip. ÖTS, 229
- 654 **keşmirî** Fr. Keşmir vilayetine mensup, Keşmirli. NL-2, 103 (*käşmiriy*)
Özb. **kashmiri** (*käşmiri*) 2. Hilekâr. 3. Kaşmir kumaş. ÖTİL, 374
- 655 **keşşâf** Ar. 1. Keşfeden, kaşif, bulan, ortaya çıkaran. 2. Harezmlî Zemahşerî'nin yazdığı Kur'an tefsirin adı. NL-2, 103 (*käşşâf*)
Özb. **kashshof** (*käşşâf*) ÖTS, 229; ÖTİL, 374
- 656 **keşşâfe** Ar. NL-2, 104
- 657 **keştî I** Far. Gemi. NL-2, 121 (*kîştî*)
Tkm. **keşdi** (*keşdi:*) KES, 217; TDS-II, 30 ~ **keşti** (*keşti:*) KES, 217
- 658 **keştî II** Far. NL-2, 121
- 659 **keştîbân** Far. NL-2, 122
- 660 **keştîbânîg** Far. +T. NL-2, 122
- 661 **kêt-** 1. Varmak, gitmek. 2. Sabırsızlanmak. 3. Aklını kaçırmak. 4. Yok olmak. 5. Ölmek. NL-2, 109 (*ket-*)
Özb. **ket-** (*ket-*) 1. ÖTS, 232; ÖTİL, 3824., 5. 4. Bir meşgaleyi, hizmeti terk etmek. 5. Bitmek, tamamlanmak. 6. Harcanmak. 7. Satılmak. 8. Devam etmek, olmak. 9. *mec.* Bir işi hareketi sürdürmek, devam etmek. 10. Yayılmak, uzamak. 11. Yakışmak, uymak. 12. Sığmak, yer kaplamak. 13. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL, 382
Tkm. **git-** (*git-*) TTS, 274; TDS, 446
- 662 **ketân** Ar. Bir kumaş türü, keten. NL-2, 101 (*käton*)
Tkm. **keten** (*keten*) TDS-II, 30
- 663 **ketâre** Far. NL-2, 101
- 664 **ketek** Kümes. NL-2, 101 (*kätäk*)
Özb. **katak** (*kätäk*) 2. Kareli, kare. ÖTS, 227; ÖTİL, 372 3. Küçük oyuk, yuva, delik. ÖTİL, 372
Tkm. **ketek** (*ketek*) TTS, 407; TDS-II, 30
- 665 **kêter-** Gidermek, göndermek, uzaklaştırmak. NL-2, 109 (*ketär-*)
Tkm. **gider-** (*gider-*) TTS, 271; TDS, 443 2. Kaybetmek, yitirmek. TDS, 443
- 666 **ketf ~ ketif** Ar. NL-2, 119
- 667 **ketif** Ar. NL-2, 101
- 668 **ketm** Ar. Gizleme, saklama, örtme. NL-2, 101 (*kätm*)
Tkm. **ketm** (*ketm*) KES, 217
- 669 **kêtür-** Getirmek, alıp gelmek; uzatmak, vermek. NL-2, 109 (*ketur-*)
Tkm. **getir-** (*getir-*) 2. Ürün vermek. TTS, 254; TDS, 438
- 670 **kevâkib** Ar. Yıldızlar. NL-2, 88 (*kävokib*)
Tkm. **kewakip** (*keva:kip*) KES, 217
- 671 **kevkeb** Ar. Yıldız, seyyare. NL-2, 87 (*kävkäb*)
Özb. **kavkab** (*kävkäb*) ÖTİL, 357
Tkm. **köwkep** (*kövköp*) 2. Talih, kader. KES, 225
- 672 **kevkebâyîn** Ar. +Far. NL-2, 88
- 673 **kevkebe** Ar. NL-2, 87

- 6774 **kevkebefşân** Ar.+Far. NL-2, 88
- 6775 **kevkebgûn** Ar.+Far. NL-2, 88
- 6776 **kevkebistân** Ar.+Far. NL-2, 88
- 6777 **kevn** Ar. Varlık, mevcutluk. NL-2, 88 (*kävn*)
Tkm. **köwn** (*kövn*) 2. Dünya, âlem. KES, 225
- 6778 **kevneyn** Ar. İki dünya, dünya ve ahiret. NL-2, 88 (*kävnäyn*)
Tkm. **köwneýn** (*kövnöyn*) KES, 225
- 6779 **kevsär** Ar. 1. Cennet havuzu, ırmağı 2. Maddi ve manevi tokluk. NL-2, 89 (*kävsär*)
Özb. **kavsar** (*kävsär*) 1. ÖTİL, 357
Tkm. **köwsär** (*kövsör*) 1.KES, 225; TDS-II, 53 2. *mec.* Çok tatlı şey. KES, 225
- 6780 **kevsērāsā** Ar.+Far. NL-2, 89
- 6781 **kävürge** NL-2, 122
- 6782 **key** Far.+T. NL-2, 105
- 6783 **kèy-** 1. Giymek. 2. Erişmek, elde etmek. NL-2, 113 (*kiy-*)
Özb. **kiy-** (*kiy*)1. ÖTS, 236; ÖTİL, 385
Tkm. **geý-** (*gey-*)1.TTS, 254; TDS, 439
- 6784 **keyânî** Far. NL-2, 90
- 6785 **keybür** NL-2, 91
- 6786 **keyd** Ar. Hile, dalavere, oyun. NL-2, 91 (*käyd*)
Tkm. **keýt** (*keyt*) KES, 218
- 6787 **kèydür-** Giydirmek. NL-2, 113 (*kiydur-*)
Özb. **kiydür-** (*kiydür-*) ÖTİL, 385
Tkm. **geýdür-** (*geydür-*) TTS, 254; TDS, 438
- 6788 **keyfe** Ar. NL-2, 91
- 6789 **keyfiyatlıg** Ar.+T. NL-2, 92
- 6790 **keyfiyet** Ar. 1. Hâl, ahval, hâlet. 2. Keyif, keyif etme, hoşluk. 3. Sıfat, nitelik, özellik, özgüllük. 4. Aslına uygun olan, niteliği değişmemiş iş. NL-2, 91 (*käyfiyät*)
Özb. **kayfiyat** (*käyfiyät*) 1., 2. ÖTS, 228; ÖTİL, 359
Tkm. **keyfiyet** (*keyfi:yet*) 1., 2. KES, 218
- 6791 **kèygülük** NL-2, 113
- 6792 **kèygür-** NL-2, 113
- 6793 **kèyik** Geyik. NL-2, 113(*kiyik*)
Özb. **kiyik** (*kiyik*) ÖTS, 236; ÖTİL, 385
- 6794 **keyikçi** NL-2, 113
- 6795 **kèyin** 1. Sonra. 2. -dan sonra, ardından, arkasından. NL-2, 105 (*keyin*)
Özb. **keyin** (*keyin*) ÖTS, 232; ÖTİL, 375
- 6796 **kèyin kèyin** Yavaş yavaş, adım adım, gitgide. NL-2, 106 (*keyin keyin*)
Özb. **keyin keyin** (*keyin keyin*) ÖTS, 232
- 6797 **kèyinçe** Sonradan, daha sonra, akabinde. NL-2, 105 (*keyinçe*)
Özb. **keyincha** (*keyinçä*) ÖTS, 232; ÖTİL, 376
- 6798 **keyl** Ar. NL-2, 91
- 6799 **kèymeklik** Giyinme. NL-2, 113 (*kiymäqliq*)
Tkm. **geýmeklik** (*geymeklik*) TDS, 439
- 6800 **keyvân** Far. Satürn gezegeni, Zühal. NL-2, 91 (*käyvon*)
Özb. **kayvon** (*käyvân*)2. Yüksek eyvan, teras. ÖTİL, 358
Tkm. **keýwan** (*keyva:n*) KES, 218

- ⁶⁸¹ **kez** *Far.* NL-2, 90
- ⁶⁸² **kêz-** Gezmek, dolaşmak. NL-2, 105 (*kez-*)
 Özb. **kez-** (*kez-*) ÖTS, 233; ÖTİL, 375
Tkm. **gez-** (*gez-*) TTS, 255; TDS, 440 2. Bir yerde bulunmak. TTS, 255; TDS, 440 3. Biri ile dost, arkadaş olmak. TDS, 440
- ⁶⁸³ **kêzdür-** NL-2, 105 (*kezdur-*)
 Özb. **kezdür-** (*kezdür-*) ÖTS, 233; ÖTİL, 375
Tkm. **gezdür-** (*gezdür-*) TTS, 255; TDS, 439
- ⁶⁸⁴ **kêzer-** NL-2, 105
- ⁶⁸⁵ **kezzâb** *Ar.* Yalancı, aldatıcı, palavracı. NL-2, 90 (*käzzob*)
 Özb. **kazzob** (*käzzâb*) ÖTS, 229; ÖTİL, 358
Tkm. **kezzap** (*kezza:p*) TTS, 408; KES, 218; TDS-II, 32
- ⁶⁸⁶ **kezzâbhûy** *Ar.* + *Far.* NL-2, 91
- ⁶⁸⁷ **kezzâblık** *Ar.* + *T.* Yalancılık, aldatıcılık. NL-2, 91 (*käzzoblık*)
 Özb. **kazzoblık** (*käzzâblık*) ÖTS, 229; ÖTİL, 358
Tkm. **kezzaplyk** (*kezza:plık*) TTS, 408; TDS-II, 32
- ⁶⁸⁸ **kıbâl** *Ar.* NL-4, 45
- ⁶⁸⁹ **kıble** *Ar.* 1. Müslümanların ibadet ederken yöneldikleri Kâbe'nin bulunduğu yön. 2. Takip edilen yol, izlenen yol. 3. Şeyh San'an'a nispeten kullanılan ibare. 4. Merkez. NL-4, 45 (*qıblä*)
 Özb. **qıbla** (*qıblä*) 1. ÖTS, 385; ÖTİL-II, 568
Tkm. **kybla** (*kıbla*) 1. TDS-II, 62
- ⁶⁹⁰ **kıblegâh** *Ar.* + *Far.* 1. İbadet edilen yer, tapınak. 2. Ziyaret yeri. NL-4, 45 (*qıblägoh*)
 Özb. **qıblagoh** (*qıblägâh*) 1. Kible tarafı. 2. *mec.* Çok hürmet edilen kişiye hitaben söylenen söz. ÖTİL-II, 568
Tkm. **kyblagâh** (*kıblagä:h*) 1. Kible tarafı. KES, 221 2. *mec.* Hürmet edilen kişiye, babaya, ataya söylenen hitap sözü. KES, 221; TDS-II, 62
- ⁶⁹¹ **kıblenümâ** *Ar.* + *Far.* Kibleyi gösteren alet, pusula. NL-4, 46 (*qıblänämo*)
 Özb. **qıblanoma** (*qıblänâma*) ÖTİL-II, 569
Tkm. **kyblanama** (*kıblanama:*) TDS-II, 62
- ⁶⁹² **kıbletülebrâr** *Ar.* NL-4, 46
- ⁶⁹³ **kıbletülhâcât** *Ar.* NL-4, 46
- ⁶⁹⁴ **kıbletülküttâb** *Ar.* NL-4, 46
- ⁶⁹⁵ **kıbfî** *Ar.* NL-4, 46
- ⁶⁹⁶ **kıçığ** Kaşıntı, kaşınma hissi, gıdıklanma. NL-4, 57 (*qıçığ'*)
 Özb. **qıchiq** (*qıçıq*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 588 ~ **qitiq** (*qıtıq*) ÖTS, 387; ÖTİL, 587
- ⁶⁹⁷ **kıçığla-** 1. Gıdıklamak. 2. Göz kırmak. NL-4, 57 (*qıçığ'la-*)
 Özb. **qitiqla-** (*qıtıqla-*) 1. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 588 2. Harekete geçirmek, uyandırmak, tahrik etmek. 3. *mec.* Rahatsız etmek, huzursuz etmek. 4. *mec.* Öfkelenlendirmek, sinirlendirmek. ÖTİL-II, 588
Tkm. **gyckla-** (*gıcıkla-*) 1. TTS, 257; TDS, 519
- ⁶⁹⁸ **kıçış-** Kaşınmak. NL-4, 57 (*qıçış-*)
 Özb. **qichish** (*qıçış-*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 588
Tkm. **gije-** (*gice-*) TTS, 270; TDS, 444
- ⁶⁹⁹ **kıçkır-** Haykırmak, bağırmak. NL-4, 57 (*qıçqır-*)
 Özb. **qichqır-** (*qıçqır-*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 589

- ⁶²⁰ **kıçkırış-** Haykırışmak, bağrışmak. NL-4, 57 (*qıçqırış*)
Özb. **qıchqirish-** (*qıçqırış-*) ÖTİL-II, 589
- ⁶²¹ **kıdem** Ar. NL-4, 46
- ⁶²² **kıdemiyet** Ar. NL-4, 46
- ⁶²³ **kıdmet** Ar. NL-4, 46
- ⁶²⁴ **kıkzen-** (?) NL-4, 50
- ⁶²⁵ **kıl** Kıl, saç, tüy. NL-4, 50 (*qıl*)
Özb. **qıl** (*qıl*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 576 2. Müzik aletlerinin titreştiğinde ses çıkartan teli, ipi. ÖTİL-II, 576
Tkm. **gyl** (*gıl*) TTS, 258; TDS, 520
- ⁶²⁶ **kıl-** 1. Yapmak, kılmak, etmek, eylemek. 2. Ahtetmek, niyet etmek. NL-4, 50 (*qıl-*)
Özb. **qıl-** (*qıl-*) 1. ÖTS, 385; ÖTİL-II, 578 2. Hazırlamak, yapmak, kurmak. 3. Satın almak, elde etmek. 4. Bir duruma getirmek, bir durumda başka bir duruma döndürmek. 5. Belirlemek, tespit etmek, tayin etmek. 6. Birleşik eylem yapımında kullanılır. ÖTİL-II, 578
Tkm. **kyl-** (*kıl-*) 1. TDS-II, 62
- ⁶²⁷ **kılâ'** Ar. NL-4, 51
- ⁶²⁸ **kılâde** Ar. NL-4, 51
- ⁶²⁹ **kılav-** NL-4, 51
- ⁶³⁰ **kılçakçı** (?) NL-4, 52
- ⁶³¹ **kıldurt-** NL-4, 50
- ⁶³² **kılguluk** Yapılan, becerilen, hazır edilen. NL-4, 52 (*qılğ'uluq*)
Özb. **qılğ'ilik** (*qılğ'ilik*) ÖTİL-II, 579
- ⁶³³ **kılı-** NL-4, 51
- ⁶³⁴ **kılıç** Far. Kılıç. NL-4, 51 (*qılıç*)
Özb. **qilich** (*qılıç*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 577 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 577
Tkm. **gylyç** (*gılıç*) TTS, 259; TDS, 521 2. Kilim dokurken gerilen ipleri yukarı kaldırmak için ağaçtan yapılmış ucu sivri alet. 3. Bir erkek adı. TDS, 521
- ⁶³⁵ **kılık ~ kılığ** Alışkanlık, tutum, davranış. NL-4, 51 (*qiliq ~ qilig'*)
Özb. **qiliq** (*qılıq*) 2. Huy, karakter. ÖTS, 385; ÖTİL-II, 577
Tkm. **gylyk** (*gılık*) TTS, 259 2. Huy, karakter. TTS, 259; TDS, 521
- ⁶³⁶ **kılıl-** NL-4, 51
- ⁶³⁷ **killet** Ar. NL-4, 51
- ⁶³⁸ **kılmaklıg** Kılma, yapma, etme durumu. NL-4, 51 (*qilmoqlig'*)
Tkm. **kylmaklyk** (*kılmaklık*) TDS-II, 62
- ⁶³⁹ **kımâr** Ar. Kumar. NL-4, 52 (*qimor*)
Özb. **qimor** (*qımâr*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 580
Tkm. **humar** (*huma:r*) TTS, 357; TDS, 585
*Tkm. **humar** (*huma:r*) Keyif, istek, maksat. TTS, 357; TDS, 585
- ⁶⁴⁰ **kımırda-** Kımıldamak, kıpraşmak, kıpırdamak. NL-4, 52 (*qimirda-*)
Özb. **qimirla** (*qımırla-*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 579 2. Yerinden ayrılmak, başka yere gitmek. 3. *mec.* İş veya hareket kılmak, çalışmak, ilerlemek. ÖTİL-II, 579
Tkm. **gymylda-** (*gı:mıl-da-*) TTS, 259; TDS, 522 2. Çalışmak, işlemek. 3. *mec.* Yerinden kalkmak, hareketlenmek. TDS, 522
- ⁶⁴¹ **kımız** Kımız, mayalanmış kısırak sütü. NL-4, 52 (*qimiz*)
Özb. **qimiz** (*qımız*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 579
Tkm. **gymyz** (*gımız*) TTS, 260; TDS, 523

- ⁶⁹² **qimmat** Ar. 1. Kadir, kıymet, değer. 2. Hürmet. NL-4, 52 (*qimmät*)
Özb. **qimmat** (*qimmät*) Pahalı, masraflı, değerli, kıymetli. ÖTS, 385; ÖTİL-II, 579 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 579
Tkm. **gymmat** (*gımmat*) 1., 2. Pahalı. 3. Değer, fiyat. TTS, 260; TDS, 522 4. Bir kadın adı. TDS, 522
- ⁶⁹³ **kımsan-** NL-4, 52
- ⁶⁹⁴ **kın** Far. 1. Kın, kılıf. 2. Zorluk, güçlük, meşakkat. NL-4, 52 (*qın*)
Özb. **qın** (*qın*) 1. ÖTS, 385; ÖTİL-II, 580
Tkm. **gyn** (*gı:n*) 1. TTS, 260; TDS, 523
- ⁶⁹⁵ **kıngay-** NL-4, 52
- ⁶⁹⁶ **kınık-** NL-4, 52
- ⁶⁹⁷ **Kıpçak ~ Kıpçak** Kıpçak, Kıpçak boyundan olan. NL-4, 52 (*qipchoq ~ qifchoq*)
Özb. **Qipchoq** (*Qıpçâq*) ÖTİL-II, 580
- ⁶⁹⁸ **kır-** I Kesmek, tıraş etmek. NL-4, 52 (*qır-*)
Özb. **qır-** (*qır-*) 2. Kazımak. 3. Sıyırmak, kırmak, rendelemek. ÖTS, 385; ÖTİL-II, 581
Tkm. **gyr-** (*gır-*) 2. Rendelemek. 3. Kazımak, yontmak. TTS, 261; TDS, 527 4. Gözdeki trahom hastalığı temizlemek. TTS, 261 5. Belirli bir sebepten dolayı sesini boğuk çıkarmak. TDS, 527
- ⁶⁹⁹ **kır-** II Öldürmek. NL-4, 53 (*qır-*)
Özb. **qır-** (*qır-*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 581
Tkm. **gyr-** (*gır-*) TTS, 261; TDS, 526
- ⁷⁰⁰ **qırâ'at** Ar. Okuma, yüksek sesle okuma. NL-4, 53 (*qiroat*)
Özb. **qiroat** (*qırâat*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 581
- ⁷⁰¹ **kıraglat-** Uzaklaştırmak, sınır koymak. NL-4, 54 (*qirog'lat-*)
Tkm. **gyraklat-** (*gıraklat-*) TDS, 524
- ⁷⁰² **kırak ~ kırag** Sahil, kıyı, sınır, kenar. NL-4, 54 (*qiroq ~ qirog'*)
Tkm. **gyraky** (*gırakı*) TTS, 262; TDS, 524
- ⁷⁰³ **qırân** Ar. İki gök cisminin, gezegenin birbirine yakınlaşması. NL-4, 54 (*qiron*)
Tkm. **kyran** (*kıra:n*) 2. Birleşme, yakınlaşma. KES, 221
*Özb. **qiron I** (*qırân*) Toplu ölüm, kırılma. ÖTİL-II, 582
*Özb. **qiron II** (*qırân*) Devlet, memleket. ÖTİL-II, 582
- ⁷⁰⁴ **kırav** Kırağı, şebnem, çiğ. NL-4, 53 (*qirav*)
Tkm. **gyraw** (*gırav*) TTS, 262; TDS, 525
- ⁷⁰⁵ **qırbân** Far. NL-4, 53
- ⁷⁰⁶ **kırçillat-** NL-4, 54
- ⁷⁰⁷ **qırgavul** Sülün, yabani tavuk. NL-4, 55 (*qırg'ovul*)
Özb. **qırg'ovul** (*qırğâvul*) ÖTS, 386; ÖTİL-II, 584
Tkm. **gyrgawul** (*gırgavul*) KES, 129
- ⁷⁰⁸ **kırğ** NL-4, 53
- ⁷⁰⁹ **kırk** NL-4, 53
- ⁷¹⁰ **kırıl-** Kırılmak. NL-4, 53 (*qiril-*)
Özb. **qiril-** (*qırıl-*) ÖTİL-II, 581
Tkm. **gyryl-** (*gırıl-*) 2. Ölmek, mahvolmak. TTS, 262; TDS, 528
- ⁷¹¹ **kırk** Kırk sayısı. NL-4, 54 (*qırq*)
Özb. **qırq** (*qırq*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 583 2. Kişinin ölümünden sonra 37 veya 39. günü yapılan merasim. ÖTİL-II, 583
Tkm. **kyrk** (*kırk*) TTS, 408; TDS-II, 63

- ⁶⁸² **kırk-** Kırpmak, kırkmak, soymak, tıraş etmek. NL-4, 54 (*qirq-*)
Özb. **qirq-** (*qirq-*) ÖTS, 386; ÖTİL-II, 583 **2.** Kesişmek, çapraşmak. ÖTS, 386
3. *mec.* Azaltmak, eksilmek, düşürmek. **4.** Engellemek, tıkamak. **5.** Kısa yol ile veya ortasından kesip geçmek. ÖTİL-II, 583
Tkm. **gyrk-** (*girk-*) TTS, 263; TDS, 526
- ⁶⁸³ **kırmız** Ar. Kırmızı. NL-4, 53 (*qirmiz*)
Özb. **qirmiz(i)** (*qirmiz(i)*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 581
Tkm. **gyrmyz** (*gırmız*) KES, 129
- ⁶⁸⁴ **kırmızı** Ar. Kırmızı. NL-4, 53 (*qirmiziy*)
Özb. **qirmiz(i)** (*qirmiz(i)*) ÖTS, 385; ÖTİL-II, 581
Tkm. **gyrmyzy** (*gırmızı*) TTS, 263; TDS, 527 **2.** Bir kadın adı. TDS, 527
- ⁶⁸⁵ **kırtış** (?) NL-4, 54
- ⁶⁸⁶ **kırvân** (?) NL-4, 53
- ⁶⁸⁷ **kıs-** Kismak, sıkmak, sıkıştırmak. NL-4, 55 (*qis-*)
Özb. **qis-** (*qis-*) ÖTS, 386; ÖTİL-II, 585 **2.** *mec.* Sıkmak, kısıtlamak, baskı yapmak. **3.** *mec.* Masraf, harcama vb.ni azaltmak. **4.** Gözü biraz küçültmek. ÖTİL-II, 585
Tkm. **gys-** (*gıs-*) **2.** Dar olmak. TTS, 264; TDS, 529 **3.** *mec.* Sıkmak, kısıtlamak, baskı yapmak. TTS, 264 **4.** *mec.* Acele ettirmek, sıkıştırmak. **5.** Ezmek, zulmetmek. TDS, 529
- ⁶⁸⁸ **kışâş** Ar. **1.** Kısas, ölç alma. **2.** Katilin öldürülüşü. NL-4, 38 (*qasos*) *bk.* **kışaş** NL-4, 56 (*qisos*)
Özb. **qasos** (*qasâs*) **1.** ÖTS, 383; ÖTİL-II, 559
Tkm. **kysas** (*kısa:s*) **2.** Birini öldüren kimseye dinin emirleri gereği verilen ceza. KES, 221 ~ **kasas** (*kasa:s*) **1.** TDS-II, 15
- ⁶⁸⁹ **kışâş** Ar. Kısas, intikam, ölç. NL-4, 56 (*qisos*) *bk.* **kışaş** NL-4, 38 (*qasos*)
Özb. **qasos** (*qasâs*) ÖTS, 383; ÖTİL-II, 559
Tkm. **kysas** (*kısa:s*) **2.** İnsan öldüren bir kimseye dinin gereği olarak verilen ceza. KES, 221
- ⁶⁹⁰ **kışâşülenbiyâ'** Ar. Peygamberler kıssası, kitap adı. NL-4, 55 (*qisasulânbiyo*)
Tkm. **kysasülenbiya** (*kısa:sülenbiya:*) KES, 221
- ⁶⁹¹ **kıska** Kısa. NL-4, 56 (*qisqa*)
Özb. **qisqa** (*qisqa*) ÖTS, 386; ÖTİL-II, 587 **2.** Süre olarak az, az süren. **3.** Noksan, eksik. ÖTİL-II, 587
Tkm. **gysga** (*gısğa*) TTS, 264; TDS, 529 **2.** *mec.* Süre olarak az, az süren. TDS, 529
- ⁶⁹² **kıskar-** Kısalmak, azalmak. NL-4, 56 (*qisqar-*)
Özb. **qisqar-** (*qisqar-*) ÖTS, 386; ÖTİL-II, 587 **2.** *mec.* Süre olarak azalmak. **3.** Bir sayıya kesirsiz bölünmek. ÖTİL-II, 587
- ⁶⁹³ **kısm** Ar. **1.** Bölüm, kısım. **2.** Ülüş, nasip, rızık. NL-4, 55 (*qism*)
Özb. **qism** (*qism*) **1., 2.** Birim, ünite. ÖTS, 386; ÖTİL-II, 585 **3.** Silahlı kuvvetlerde özel bir bölüm. ÖTİL-II, 585
Tkm. **kysym** (*kısım*) **1.** KES, 221; TDS-II, 63 **2.** Tür, çeşit. TTS, 408; KES, 221; TDS-II, 63
- ⁶⁹⁴ **kısmet** Ar. **1.** Takdir, yazgı. **2.** Kaza, kader. **3.** Ülüş, pay. NL-4, 55 (*qismât*)
Özb. **qismat** (*qismât*) ÖTİL-II, 585 **4.** Kısmet. ÖTS, 386
Tkm. **kysmat** (*kısmat*) **1.** KES, 222; TDS-II, 63 **3.** TTS, 409; KES, 222
- ⁶⁹⁵ **kışşa** Ar. **1.** Kıssa, hikâye, efsane. **2.** Vaka, olay, hadise. NL-4, 56 (*qisso*)

- Özb. **qissa** (*qissa*) 1. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 585
 Tkm. **kyssa** (*kissa*) 1. TTS, 409; KES, 222; TDS-II, 63
- 696 **қишшаҳан** Ar. + Far. Hikâyecî, destancı, hikâye anlatıcısı. NL-4, 56 (*qissahon*)
 Özb. **qissaxon** (*qissaxân*) ÖTİL-II, 586
- 697 **қишшасâz** Ar. + Far. NL-4, 56
- 698 **kista-** Aceleyle getirmek, ısrar etmek, sıkıştırmak, kıstırmak, zorlamak. NL-4, 56 (*qista-*)
 Özb. **qista-** (*qista-*) 2. Hızlandırmak, sürat vermek, ivme kazandırmak. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 586
- 699 **kış** Kış, kış mevsimi. NL-4, 57 (*qış*)
 Özb. **qish** (*qış*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 589
 Tkm. **gyş** (*gış*) TTS, 266; TDS, 531
- 700 **қит'а** Ar. 1. Parça, şiir bölümü, kıta, dörtlük. 2. Bir miktar, bir bölüm. NL-4, 56 (*qit'a*)
 Özb. **qit'a** (*qit'a*) 1., 2. Yeryüzündeki altı büyük kara parçasından her biri, ana kara. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 588
 Tkm. **kytga** (*kıtga*) KES, 222
- 701 **қитâl** Ar. Savaş, cenk. NL-4, 56 (*qitol*)
 Tkm. **kytal** (*kita:l*) KES, 222
- 702 **қитмîr** Ar. Son, ahir. NL-4, 56 (*qitmir*)
 Özb. **qitmir** (*qitmur*) Aldatıcı, kurnaz, sinsî. ÖTİL-II, 588
 Tkm. **kytmyr** (*kıtmı:r*) 1. Hurma tanesinin üst kısmındaki ince zar. 2. *mec.* En küçük şey, en önemsiz şey. 3. Dakyanus'un zulmünden kaçarken Ashab-ı Kehf'in yanında bulunan köpeğin adı. KES, 222
- 703 **kıy-** Kesmek, kıymak. NL-4, 49 (*qiy-*)
 Özb. **qiy-** (*qiy-*) ÖTS, 387; ÖTİL-II, 574 2. Kırpmak, koyunun yününü kırpmak. ÖTS, 387 3. Öldürmek. 4. Ustalıkla yapmak, becermek. 5. *mec.* Azaltmak, eksiltmek, hafifletmek. 6. Kesip yaralamak. ÖTİL-II, 574
 Tkm. **gyý-** (*gıy-*) 2. Yaralamak, kesip yaralamak. TTS, 267; TDS, 532
- 704 **қиём** Ar. 1. Dik durma. 2. Güneşin dik açığa gelişi, öğle vakti. 3. İbadet ederken ayakta durma anı. NL-4, 46 (*qiyom*)
 Özb. **qiyom** (*qiyâm*) 2., 2. Ölçü, karar, ölçüt, norm. 3. Son nokta, tamamlanma vakti, son. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 569
 Tkm. **kyýam** (*kıya:m*) 1., 2. Ayaklanma, isyan. KES, 222
- 705 **қиёмат** Ar. 1. Kıyamet, mahşer günü. 2. Kavga, gürültü, patırtı. NL-4, 47 (*qiyomât*)
 Özb. **qiyomat** (*qiyâmât*) 1. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 569 2., 3. *mec.* Çok acayip, hayret verici, şaşırtıcı. ÖTİL-II, 569 3
 Tkm. **kyýamat** (*kıya:mat*) 1. TTS, 409; TDS-II, 63 2. TTS, 409 3. Kalkma, yukarı kalkma, yükselme, yerden kalkma. KES, 222
- 706 **қиёматкirdâr** Ar. NL-4, 47
- 707 **қиёматлиг** Ar. + T. Kavga, gürültü, patırtı. NL-4, 47 (*qiyomâtlig'*)
 Tkm. **kyýamatlyk** (*kıya:matlık*) Ebedîlik, sonsuzluk. TDS-II, 63
- 708 **қиёс** Ar. 1. Tahmin, ölçü. 2. Kıyas, karşılaştırma, mukayese. NL-4, 47 (*qiyos*)
 Özb. **qiyos** (*qiyâs*) 2. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 569
 Tkm. **kyýas** (*kıya:s*) 2., 2. Dinde, hakkında açıkça hükmü olmayan konuları ayet ve hadise dayanan benzerleriyle bağdaştırma. KES, 222
- 709 **kıyat** NL-4, 48

- kıyığ** NL-4, 49
kıyl Ar. NL-4, 49
kıymaç NL-4, 49
kıyman- NL-4, 49
kıymet Ar. 1. Paha, bedel. 2. Kıymet, değer. NL-4, 49 (*qiymät*)
Özb. **qiymat** (*qiymät*) 1. ÖTİL-II, 574 2. ÖTS, 387; ÖTİL-II, 574 3. Matematikte değer, bir
Tkm. **gymmat** (*gımmat*) TTS, 260; TDS, 522 3. Pahalı. TTS, 260 4. Bir kadın adı. TDS, 522
kıymetlig Ar. + T. Kıymetli, değerli. NL-4, 49 (*qiymätlig*)
Özb. **qiymatli** (*qiymätli*) ÖTİL-II, 574
Tkm. **gymmatly** (*gımmatlı*) TTS, 260; TDS, 522
kıyna- Zorlaştırmak, güçleştirmek, sıkıntıya sokmak, zulmetmek, eziyet etmek. NL-4, 49 (*qiyna-*)
Özb. **qiyna-** (*qiyna-*) ÖTS, 387; ÖTİL-II, 574
kıynal- Zorluk çekmek, muzdarip olmak, dara düşmek, azap çekmek. NL-4, 49 (*qiynal-*)
Özb. **qiynal-** (*qiynal-*) ÖTS, 387; ÖTİL-II, 574
kıyr Ar. NL-4, 49
kıyrendûd Ar. + Far. NL-4, 50
kıyrgûn Ar. + Far. NL-4, 50
kıyrmânend Ar. + Far. NL-4, 50
kıyrpeyvend Ar. + Far. NL-4, 50
kız Kız, kız çocuk. NL-4, 48 (*qiz*)
Özb. **qiz** (*qiz*) ÖTS, 387; ÖTİL-II, 570
Tkm. **gyz** (*gı:z*) TTS, 268; TDS, 533
kızar- Kızarmak, kırmızılaşmak. NL-4, 48 (*qizar-*)
Özb. **qizar-** (*qizar-*) ÖTS, 387; ÖTİL-II, 570 2. *mec.* Utanç, öfke vb. duyguların etkisiyle yüz kırmızı bir renk almak. ÖTİL-II, 570
Tkm. **gyzar-** (*gizar-*) TTS, 268; TDS, 533 2. *mec.* Utanç, öfke vb. duyguların etkisiyle yüz kırmızı bir renk almak. TTS, 268 3. Kızmak, öfkelenmek. TTS, 268; TDS, 533 4. Yüksek ısı sebebiyle kırmızılaşmak, kızarmak. 5. Pişmek, olgunlaşmak. TDS, 533
kızart- Kızartmak, kırmızılaştırmak. NL-4, 48 (*qizart-*)
Özb. **qizart-** (*qizart-*) ÖTİL-II, 570
Tkm. **gyzart-** (*gizart-*) 2. Öfkelenmek, kızdırmak. TTS, 268; TDS, 533
kızgan- Kışkırtmak, hasetlenmek, çekememek. NL-4, 49 (*qizg'an-*)
Özb. **qizg'an-** (*qizg'an-*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 572 2. Acılamak, merhamet etmek. ÖTİL-II, 572
kızı- Kızmak, ısınmak. NL-4, 48 (*qizi-*)
Özb. **qizi-** (*qizi-*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 571 2. *mec.* Kızılsmak, alevlenmek. ÖTİL-II, 571
Tkm. **gyz-** (*giz-*) 2. Coşmak. 3. *mec.* Öfkelenmek, kızmak. 4. *mec.* Kızılsmak, alevlenmek. TTS, 268; TDS, 534
kızık ~ kızığ Isınan, kızan, sıcak. NL-4, 48 (*qiziq ~ qiziig*)
Özb. **qiziq** (*qiziq*) ÖTİL-II, 571
*Özb. **qiziq** (*qiziq*) 1. İlginç, ilgi çekici, enteresan. 2. Tuhaf, acayip, garip. ÖTS, 388; ÖTİL-II, 571 3. Güldüren, komik. ÖTİL-II, 571

- ⁶⁹⁸ **kızık-** NL-4, 48
- ⁶⁹⁹ **kızıl 1.** Güzel, iyi. **2.** Kızıl renk. NL-4, 48 (*qizil*)
Özb. **qizil** (*qizil*) **2.** ÖTS, 387; ÖTİL-II, 570 **2.** Kızıl orduya ait, kızıl asker. ÖTİL-II, 570
Tkm. **gyzyl** (*gizil*) **1.** TTS, 269 **2.** TTS, 269; TDS, 534 **3.** Bir erkek adı. TDS, 534
- ⁷⁰⁰ **kızıt-** Isıtmak, kızdırmak. NL-4, 48 (*qizit-*)
Özb. **qizit-** (*qizit-*) ÖTS, 388; ÖTİL-II, 571
- ⁷⁰¹ **ki** Far. Ki bağlacı. NL-2, 111(*ki*)
Tkm. **ki** (*ki*) TDS-II, 36
- ⁷⁰² **kibâr** Ar. NL-2, 112
- ⁷⁰³ **kiber** Ar. NL-2, 112
- ⁷⁰⁴ **kibi** Gibi. NL-2, 111 (*kibi ~ kâbi*)
Özb. **kabi** (*kâbi*) ÖTS, 217; ÖTİL, 356
Tkm. **kimin** (*kimin*) TTS, 410; TDS-II, 38 ~ **kibi** (*kibi*) TDS-II, 36
- ⁷⁰⁵ **kibr** Ar. Kibir. NL-2, 112(*kibr*)
Özb. **kibr** (*kibr*) ÖTS, 233; ÖTİL, 384
Tkm. **kibr** (*kibr*) KES, 222
- ⁷⁰⁶ **kibrît** Ar. NL-2, 112
- ⁷⁰⁷ **kibriyâ** Ar. Büyüklük, ululuk. NL-2, 112 (*kibriyo*)
Tkm. **kibriya** (*kibriya:*) KES, 223
- ⁷⁰⁸ **kicim ~ kiçim** (?). NL-2, 105
- ⁷⁰⁹ **kiçik** Küçük, ufak, minik. NL-2, 120 (*kiçik*)
Özb. **kichik** (*kiçik*) ÖTS, 236; ÖTİL, 3892. Yaşı küçük, genç. **3.** Makam, rütbe, derece bakımından daha aşağı olan kimse. ÖTİL, 389
Tkm. **kiçi** (*kiçi*) **2.** Yaşı küçük, genç. TTS, 409; TDS-II, 36 **3.** Makam, rütbe, derece bakımından daha aşağı olan kimse. TTS, 409 **4.** Bir erkek adı. TDS-II, 36
- ⁷¹⁰ **kiçiklik** Küçüklük, yaşı küçük olmak. NL-2, 120 (*kiçiklik*)
Özb. **kichiklik** (*kiçiklik*) ÖTİL, 389
Tkm. **kiçilik** (*kiçilik*) TTS, 409; TDS-II, 36
- ⁷¹¹ **kiçimlik ~ kicimlik** Moğ. + T. NL-2, 111
- ⁷¹² **kifâyet** Ar. Kâfi, yeterli. NL-2, 119 (*kifoyât*)
Özb. **kifoya** (*kifâyâ*) ÖTS, 233; ÖTİL, 389
Tkm. **kifaýat** (*kifa:yat*) **2.** Yardım, iyilik, hayır. KES, 223 ~ **kifaýa** (*kifa:ya*) KES, 223 ~ **kifaýa** (*kifa:ya*) KES, 223
- ⁷¹³ **kifte** NL-2, 120
- ⁷¹⁴ **kilîd** Far. Anahtar, açkı. NL-2, 92 (*kâlid*)
Özb. **kalid** (*kâlid*) ÖTS, 218; ÖTİL, 360 **2. mec.** Vasıta, araç. ÖTİL, 360
Tkm. **kilt** (*kilt*) Kilit, sürgü. TTS, 410; TDS-II, 37 ~ **kilit** (*kili:t*) KES, 223
- ⁷¹⁵ **kilk** Far. Kalem. NL-2, 113 (*kilk*)
Tkm. **kilk** (*kilk*) **2.** Yazı. KES, 223
- ⁷¹⁶ **kim I** Kim, “hangi kişi?”. NL-2, 113 (*kim*)
Özb. **kim** (*kim*) ÖTS, 234; ÖTİL, 385
Tkm. **kim** (*kim*) TTS, 410; TDS-II, 37
- ⁷¹⁷ **kim II** Far. Ki bağlacı. NL-2, 114(*kim*)
*Özb. **kim** (*kim*) Kim, “hangi kişi?”. ÖTS, 234; ÖTİL, 385
*Tkm. **kim** (*kim*) Kim, “hangi kişi?”. TTS, 410; TDS-II, 37

- kimiyâ ~ kimyâ** Yun. 1. Kimya. 2. Nadir, az bulunur şey. NL-2, 114 (*kimiyo ~ kimyo*)
 Özb. **kimyo** (*kimyâ*) 1. ÖTS, 234; ÖTİL, 385 2. Simya. ÖTS, 234 ~ **ximiya** (*ximiya*) 1. ÖTS, 484; ÖTİL-II, 324,
 Tkm. **kimîya** (*kimiya:*) 1., 2. Mucizevi ot. KES, 223 ~ **himiya** (*hi:miya*) TTS, 349; TDS, 571
- kimiyâlık** Yun.+T. NL-2, 114
- kimiyâveş** Yun.+Far. NL-2, 114
- kimsân** NL-2, 114
- kimsânlik** NL-2, 114
- kimse** Kimse, bir kimse. NL-2, 114 (*kimsä*)
 Özb. **kimsa** (*kimsä*) ÖTS, 234; ÖTİL, 385
 Tkm. **kimse** (*kimse*) TDS-II, 38
- kimyâger ~ kimiyâger** Yun.+Far. Kimyager. NL-2, 114 (*kimyogar ~ kimiyogar*)
 Özb. **kimyogar** (*kimyâgär*) ÖTS, 234; ÖTİL, 385
- kimyâgerlik** Yun.+Far.+T. NL-2, 114
- kîn ~ kîne** Far. 1. Kin, garet, nefret. 2. Öç, intikam. 3. Düşmanlık. NL-2, 115
 (*kin ~ kinä~ kiynä*)
 Özb. **kin** (*kin*) ÖTS, 234; ÖTİL, 386
 Tkm. **kin** (*ki:n*) KES, 223 ~ **kine** (*ki:ne*) 1. TTS, 410; KES, 223; TDS-II, 38
- kinâyet** Ar. Kinaye, ima. NL-2, 116 (*kinoyät*)
 Özb. **kinoya** (*kinâyä*) ÖTS, 235; ÖTİL, 386
 Tkm. **kinaýat** (*kina:yat*) KES, 223 ~ **kinaýa** (*kina:ya*) TTS, 410; TDS-II, 38
- kinâyetâmîz** Ar.+Far. Kinayeli, imalı. NL-2, 116
 Özb. **kinoyaomiz** (*kinâyäämiz*) ÖTS, 235; ÖTİL, 386
- kînefzâ** Far. NL-2, 116
- kînegüzâr** Far. NL-2, 115
- kîneḥâh** Far. NL-2, 116
- kînekeş** Far. NL-2, 115
- kîneperdâz** Far. NL-2, 115
- kîneperverd** Far. NL-2, 115
- kînerân** Far. NL-2, 116
- kînever** Far. NL-2, 115
- kînperest** Far. NL-2, 116
- kînsigâl** Far. NL-2, 116
- kir-** 1. Girmek, dahil olmak. 2. Sayılmak, hesaplanmak. 3. Başlamak. 4. Yakınlaşmak. 5. Sahip olmak. 6. İşe alınmak, işe girmek. NL-2, 116 (*kir-*)
 Özb. **kir-** (*kir-*)1., 6. ÖTS, 235; ÖTİL, 388
 Tkm. **gîr-** (*gi:r-*)1. TTS, 273; TDS, 446 6.TTS, 273 3. Yıkama sonucu kısılma küçülme. TTS, 273; TDS, 446
- ķîr I** Ar. NL-4, 53
- ķîr II** Ar. NL-4, 53
- kirâ** Ar. Ulular, büyükler, azizler. NL-2, 117 (*kiro*)
 Özb. **kirom** (*kirâm*) Aziz, muhterem. ÖTS, 235; ÖTİL, 388
- kirâmend** Ar. NL-2, 117
- kirâmî** Ar. NL-2, 117
- kirâmveşlg** Ar.+Far.+T. NL-2, 117
- kirdâr** Far. Davranış, eylem, iş. NL-2, 117 (*kirdor*)

- Tkm. kirdar* (*kirda:r*) KES, 224
- 691 **kirdigâr** *Far.* Yaratıcı, hüda. NL-2, 117 (*kirdigor*)
Tkm. kirdigâr (*kirdigä:r*) KES, 224
- 692 **kiriş-** Girişmek, başlamak. NL-2, 117 (*kiriş-*)
Özb. kirish- (*kiriş-*) ÖTS, 235; ÖTİL, 387
Tkm. giriş- (*gi:riş-*) TTS, 273; TDS, 445
- 693 **kirpiç** Kerpiç, tuğla. NL-2, 118 (*kirpiç*)
Tkm. kerpiç (*kerpiç*) TTS, 403; TDS-II, 25 2. Dokumacılıkta on iki köşeli desen. TDS-II, 25
- 694 **kirpik** Kirpik. NL-2, 118 (*kirpik*)
Özb. kiprik (*kiprik*) ÖTS, 235; ÖTİL, 387
Tkm. kirpik (*kirpik*) TTS, 411; TDS-II, 39
- 695 **kiryâs** *Far.* NL-2, 117
- 696 **kîse~ kîsse** *Far.* Kese, cep, cüzdan. NL-2, 118 (*kisä~ kissä*)
Özb. kissa (*kissä*) ÖTS, 236; ÖTİL, 388
Tkm. kise (*ki:se*) TTS, 411; TDS-II, 40
- 697 **kîsedûzlık** *Far.* +T. Para kesesi dikme. NL-2, 118 (*kisado 'zliq*)
Özb. kissado'zlik (*kissädozlik*) ÖTS, 236
- 698 **kisvet** *Ar.* 1. Giyim, üst baş, elbise. 2. Çanta, kese, torba. 3. Güzellik, çekicilik; varlık, zenginlik. NL-2, 118 (*kisvât*)
Tkm. kiswet (*kisvet*) 1., 2. Kabe'nin üstündeki siyah örtü. KES, 224
- 699 **kîş ~ kiş I** *Far.* Adet, gelenek; din, mezhep. NL-2, 111 (*keş~ kiş*)
**Tkm. kiş* (*kiş*) Samur, samurun derisi. KES, 224
- 700 **kîş ~ kiş II** *Far.* Ok kılıfı. NL-2, 111 (*keş~ kiş*)
**Tkm. kiş* (*kiş*) Samur, samurun derisi. KES, 224
- 701 **kişi** Kişi, birey, insan. NL-2, 121 (*kişi*)
Özb. kishi (*kişi*) ÖTS, 236; ÖTİL, 390
Tkm. kişi (*kişi*) 2. Yabancı, başkası. TTS, 412; TDS-II, 40
- 702 **kişilik** Kişilik, insanlık, beşeriyet. NL-2, 121 (*kişilik*)
Özb. kishilik (*kişilik*) ÖTS, 236; ÖTİL, 390
Tkm. kişilik (*kişilik*) TDS-II, 40
- 703 **kişnîz** *Far.* Maydanoz. NL-2, 103 (*käşniz*)
Özb. kashnich (*käşniç*) ÖTS, 229; ÖTİL, 374
- 704 **kişver** *Far.* 1. Memleket, ülke, vilayet. 2. İklim. NL-2, 120 (*kişvâr*)
Özb. kishvar (*kişvâr*) 1. ÖTS, 236; ÖTİL, 390
Tkm. keşwer (*keşver*) 1. KES, 217
- 705 **kişverârâ** *Far.* NL-2, 120
- 706 **kişverdihi** *Far.* NL-2, 120
- 707 **kişverhidîv** *Far.* NL-2, 121
- 708 **kişverhüdâ** *Far.* NL-2, 121
- 709 **kişverhüdâlık** *Far.* +T. NL-2, 121
- 710 **kişverküşâ(y)** *Far.* NL-2, 120
- 711 **kişverpenâh** *Far.* NL-2, 120
- 712 **kişversitân** *Far.* NL-2, 121
- 713 **kişversitânlık ~ kişversitânlıg** *Far.* +T. NL-2, 121
- 714 **kitâb** *Ar.* 1. Kitap. 2. Mektup, risale. 3. Eser. NL-2, 118 (*kitob*)
Özb. kitob (*kitâb*) 1. ÖTS, 236; ÖTİL, 389
Tkm. kitap (*kita:p*) 1. TTS, 412; TDS-II, 41

- ⌘ **kitâbdâr** Ar.+Far. NL-2, 119
- ⌘ **kitâbe** Ar. NL-2, 119
- ⌘ **kitâbet** Ar. Kitabet, yazı. NL-2, 119 (*kitobät*)
 Özb. **kitobat** (*kitâbät*) ÖTS, 236
 Tkm. **kitabet** (*kita:bet*) KES, 224
- ⌘ **kitâbhâne** Ar.+Far. Kütüphane, kitaplık. NL-2, 119 (*kitobxonä*)
 Özb. **kitobxona** (*kitâbxânä*) ÖTS, 236; ÖTİL, 389
 Tkm. **kitaphana** (*kita:pha:na*) TTS, 412; TDS-II, 41
- ⌘ **kitmân** Ar. NL-2, 118
- ⌘ **kitpevül** Moğ. NL-2, 119
- ⌘ **kiyâset** Ar. Akıllılık, anlayışlılık. NL-2, 90 (*kiyosät*)
 Tkm. **kiyasat** (*kiya:sat*) KES, 224
- ⌘ **kiyâset** Ar. Akıllılık, zekilik. NL-2, 112 (*kiyosät*)
 Tkm. **kiyasat** (*kiya:sat*) KES, 224
- ⌘ **kiyür-** ~ **kivür-** NL-2, 122
- ⌘ **kiz** ~ **kiyz** ~ **kiyiz** Kalın keçe. NL-2, 112 (*kiz* ~ *kiyz* ~ *kiyiz*)
 Özb. **kigiz** (*kigiz*) ÖTS, 234; ÖTİL, 385
 Tkm. **kiz** (*ki:z*) KES, 224; TDS-II, 41
- ⌘ **kizb** Ar. Yalan, dalavere, üçkağıt. NL-2, 112 (*kizb*)
 Tkm. **kizp** (*kizp*) KES, 224
- ⌘ **kobuz** Kopuz. NL-4, 86 (*qo'buz*)
 Özb. **qo'biz** (*qobiz*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 630
 Tkm. **gopuz** (*gopuz*) Bir tür mızıka, ağız mızıkası. TTS, 279; TDS, 454
- ⌘ **kogla-** NL-4, 86
- ⌘ **kol I 1.** El. 2. Taraf, yön. NL-4, 88 (*qo'l*)
 Özb. **qo'l** (*qol*) 1., 2. İmza, el yazısı. ÖTS, 396; ÖTİL-II, 634 3. Hayvanların ön ayakları. 4. Parmak. 5. Bir kimsenin kendine özgü iş üslubu. 6. *mec.* Yönetim, idare. 7. *mec.* İmkân, imkânlar. ÖTİL-II, 634
 Tkm. **gol** (*gol*) 1., 2. İmza, onay, paraf. 3. *mec.* Dal, budak, kol. TTS, 276; TDS, 448 4. Hayvanın ön ayakları. TDS, 448
- ⌘ **kol II** Dağ arası yollar, engin yol, çukurluk. NL-4, 89 (*qo'l*)
 Tkm. **gol** (*gol*) TTS, 276; TDS, 449
- ⌘ **kol-** NL-4, 89
- ⌘ **kola-** Yıkılmak, düşmek, devrilmek. NL-4, 76 (*qula-*)
 Özb. **qula-** (*qula-*) 2. *mec.* Mahvolmak, tahrip olmak, yok olmak. ÖTS, 392; ÖTİL-II, 615 3. *mec.* Can vermek, ölmek. ÖTİL-II, 615
- ⌘ **kolaysız** Kolay olmayan, zor. NL-4, 76 (*qulaysiz*)
 Özb. **qulaysiz** (*qulaysiz*) ÖTİL-II, 615
- ⌘ **kolbag** Bileklik. NL-4, 89 (*qo'lbog'*)
 Özb. **qo'lbog'** (*qolbâğ*) ÖTİL-II, 635
 Tkm. **golbag** (*golba:ğ*) Koşum kayışı. TTS, 277; TDS, 450
- ⌘ **kolda-** Kollamak, öncülük etmek, yol göstermek, yardım etmek. NL-4, 89 (*qo'lda-*)
 Özb. **qo'lla-** (*qolla-*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 635 2. Kullanmak, istifade etmek. ÖTS, 396 3. Uygulamak, tatbik etmek. ÖTİL-II, 635
 Tkm. **golda-** (*goldo-*) TTS, 277; TDS, 450
- ⌘ **koldaş** 1. Yardımcı, hizmetçi. 2. Dost, ahab. NL-4, 90 (*qo'ldoš*)
 Özb. **qo'ldosh** (*goldâş*) 1., 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 635

- Tkm. goldaş (goldoş)* 1. TDS, 450
- 7018 *koldaşlık* NL-4, 90
- 7019 **koldat-** Kollatmak, yardım ettirmek, öncülük ettirmek. NL-4, 89 (*qo'ldat-*)
Tkm. goldat- (goldot-) TTS, 277; TDS, 450
- 7015 **koltug** Koltuk, koyun, kucak. NL-4, 90 (*qo'ltug'*)
Özb. qo'ltiq (qoltıq) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 636
Tkm. goltuk (goltuk) TTS, 277; TDS, 450
- 7016 **kon-** Konmak, bir yere inmek. NL-4, 90 (*qo'n-*)
Özb. qo'n- (qon-) 2. Yerleşmek, konaklamak. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 637
Tkm. gon- (gon-) 2. Yerleşmek, konaklamak. TTS, 278; TDS, 452 3. Binmek. TDS, 452
- 7017 **konalga** 1. Kuşların konduğu yer. 2. Genel olarak konaklanan yer. NL-4, 90 (*qo'nolg'a*)
Özb. qo'nolg'a (qonâlğa) ÖTİL-II, 638
Tkm. gonalga (gonolğa) 2. TTS, 278; TDS, 451
- 7018 **koñar-** NL-2, 153
- 7019 **kongar-** Moğ. NL-4, 90
- 7010 **kongurat** NL-4, 90
- 7011 **konguz** Böcek. NL-4, 90 (*qo'ng'uz*)
Özb. qo'ng'iz (qonğız) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 638
- 7012 **kop-** Ayağa kalkmak, dik durmak. NL-4, 90 (*qo'p-*)
Özb. qo'p- (qop-) 2. Ortaya çıkmak, meydana gelmek. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 638
Tkm. gop- (gop-) 2. Kopmak, sökülme. TTS, 278; TDS, 453 3. Bir olay, bir durum orataya çıkmak, meydana gelmek. 4. Doğmak. TDS, 453
- 7013 **kopar-** 1. Kaldırmak, ayağa kaldırmak, havalandırmak, harekete geçirmek. 2. Bozmak, dağıtmak, çevirmek, ters yüz etmek, devirmek, düşürmek. NL-4, 90 (*qo'por-*)
Özb. qo'por- (qopâr-) 2., 2. *mec.* Yok etmek, bitirmek. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 639 3. Kanırmak, sökmek, koparmak 4. *mec.* Çalmak, cebine indirmek. ÖTS, 397
Tkm. gopar- (gopor-) 1. Sökmek, çekip çıkarmak. TTS, 279; TDS, 453 2. Yırtmak, bir şeyi yırtıp çıkarmak. TTS, 279 3. Yüzünün katmanını, kabuğunu soymak. 4. Birini bir yerden, işten çıkarmak, ayırmak. TDS, 453
- 7014 **korçı** NL-4, 91
- 7015 **kork-** Korkmak, ürkmek. NL-4, 91 (*qo'rq-*)
Özb. qo'rq- (qorq-) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 641 2. Endişe duymak, kaygılanmak. kuşkulananmak, evham yapmak. ÖTİL-II, 641
Tkm. gork- (gork-) TTS, 280; TDS, 455 2. Endişe duymak, kaygılanmak. kuşkulananmak, evham yapmak. TDS, 455
- 7016 **korkunç** 1. Korkunç, korku veren. 2. Tehlikeli. NL-4, 91 (*qo'qunç*)
Özb. qo'rqinch (qorqınç) 1. ÖTS, 397 2. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 640
Tkm. gorkunç (gorkunç) 1. TTS, 281; TDS, 456 2. TTS, 281
- 7017 **korkuş** NL-4, 91
- 7018 **korkut-** Korkutmak, ürkütme. NL-4, 91 (*qo'rqut-*)
Özb. qo'rqit- (qorqıt-) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 641
Tkm. gorkuz- (gorkuz-) TTS, 281; TDS, 456
- 7019 **koru-** Korumak, himaye etmek. NL-4, 91 (*qo'ru-*)
Özb. qori- (qorı-) ÖTİL-II, 639

- Tkm. gora-* (*go:ro-*) **2.** Gözcülük etmek, göz kulak olmak. **3.** Vatani düşmandan korumak, müdafaa etmek. **4.** Bir topluluk karşısında bir meseleyi, düşüncüyü savunmak, doğruluğunu delillendirmek. TTS, 279; TDS, 454 **5.** Sporda kaleyi korumak, beklemek. TTS, 279
- 711 **korug** **1.** İşlenmemiş, ham toprak, el değmemiş arazi. **2.** Tenhalık. **3.** Pusu, tuzak. NL-4, 91 (*qo'rug'*)
Özb. qo'riq (*qoriq*) **1.** ÖTS, 397; ÖTİL-II, 640 **2.** ÖTİL-II, 640 **3.** Himaye, koruma. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 640
Tkm. gorag (*go:roğ*) **1.** Koruma, himaye etme. TTS, 280; TDS, 454 **2.** Savunma. TTS, 280 **3.** Bir şeyin önüne çekilen engel, bariyer. TDS, 454
- 712 **korukçı** Koruyucu, bekçi, muhafız. NL-4, 91 (*qo'ruqçi*)
Özb. qo'riqchi (*qoriqçi*) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 640
Tkm. goragçı (*go:roğçu*) **2.** Futbol, hokey oyununda kaleci. TTS, 280; TDS, 454
- 713 **korya** NL-4, 91
- 714 **koş-** **1.** Ekleme, katmak, birleştirmek, bir araya getirmek, bir şeyi diğerinin yanına koymak. **2.** Yol arkadaşı yapmak, yoldaş etmek. **3.** Evlendirmek. NL-4, 92 (*qo'sh-*)
Özb. qo'sh- (*qoş-*) **1., 2., 3., 4.** Matematikte toplamak. ÖTS, 398; ÖTİL-II, 643 **5.** Artırmak, çoğaltmak. ÖTİL-II, 643
Tkm. goş- (*goş-*) **1.** TTS, 282; TDS, 459 **2.** TDS, 459 **3.** Yazmak, yaratmak, oluşturmak. TDS, 459 **4.** Matematikte toplamak. TTS, 282; TDS, 459 **5.** Artırmak, çoğaltmak. TTS, 282 **6.** Dizmek. **7.** Çıkarmak, yarıştırmak (koşu yarışmasında), koşturmak. TTS, 282; TDS, 459 **8.** *mec.* Karıştırmak, bulaştırmak. TTS, 282
- 715 **koş** Bir çift, çift, ikili, ikişerli. NL-4, 92 (*qo'sh*)
Özb. qo'sh (*qoş*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 642 **2.** Aynı zamana denk gelen, birlikte ortaya çıkan, birlikte meydana gelen. **3.** Geleneksel olarak iki tane bazen bir tane öküz veya at koşulan şey. ÖTİL-II, 642
Tkm. goş (*goş*) **1.** Eşya, mal, pılı pırtı. **2.** Kamp. TTS, 282; TDS, 457 **3.** Bir yere giderken götürülen, eşya, öteberi. TDS, 457
**Tkm. goş* (*goş*) Tarla sürmek için koşulan hayvan; geleneksel tarla sürme şekli. TDS, 457
- 716 **koşuk** Türkü, şarkı. NL-4, 93 (*qo'shuq*)
Özb. qo'shiq (*qoşiq*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 643 **2.** Koro müziği. ÖTİL-II, 643
Tkm. goşuk (*goşuk*) Şiir, koşuk. TDS, 459
- 717 **koşul-** **1.** Karışmak, katılmak, birleşmek. **2.** Hesaplanmak, toplanmak. **3.** Erişmek, ulaşmak, varmak. NL-4, 92 (*qo'shul-*)
Özb. qo'shil- (*qoşil-*) **1.** ÖTS, 398; ÖTİL-II, 643 ÖTİL-II, 643
Tkm. goşul- (*goşul-*) **1.** TTS, 283; TDS, 459 **3., 3.** Katılmak, eklenmek. **4.** Ağır bir işe girişmek. **5.** Matematikte toplanmak. **6.** *mec.* Katılmak, biriyle aynı düşüncede olmak. **7.** *mec.* Karışmak, birinin işine karışmak. TTS, 283 **8.** Birlikte hareket etmek. **9.** Düzenli, uyumlu, tutarlı olmak. **10.** Yarışmak. TDS, 459
- 718 **koşulul-** NL-4, 93
- 719 **koşun** Askerî birlikler, ordu. NL-4, 93 (*qo'shun*)
Özb. qo'shin (*qoşin*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 643
Tkm. goşun (*goşun*) TTS, 283; TDS, 459

- ⁷⁰² **koşunbéglik** NL-4, 93
- ⁷⁰³ **qotan** Moğ. Leyleğe benzer bir kuş. NL-4, 92 (*qo'ton*)
 Özb. **qo'ton** (*qotân*) Sürü. ÖTS, 397 ~ **ko'kqo'ton** (*kökqotân*) ÖTİL, 414
 Tkm. **gotan** (*goton*) Pelikan. TTS, 283; TDS, 459
- ⁷⁰⁴ **kotur** 1. Uyuz, uyuz hastası. 2. Yara. NL-4, 92 (*qo'tur*)
 Özb. **qo'tir** (*qotır*) 1., 2. Hayvanlarda uyuz hastalığı. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 642
 Tkm. **gotur** (*gotor*) 1. TTS, 283; TDS, 459
- ⁷⁰⁵ **koy** Koyun. NL-4, 87 (*qo'y*)
 Özb. **qo'y** (*qoy*) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 631 2. On iki hayvanlı Türk takviminde sekizinci yılın adı.
 Tkm. **koý** (*koy*) TDS-II, 43 ~ **goyun** (*goyun*) TTS, 288; TDS, 464 2. On iki hayvanlı Türk Takviminde sekizinci yılın adı. TDS, 464
- ⁷⁰⁶ **koy-** 1. Bir şeyi bir yere koymak, bırakmak. 2. Dışlamak, terk etmek. 3. Yaslanmak, dayamak. 4. Bir şeyi bir şeyin üstüne koymak, yerleştirmek. 5. Bırakmak. 6. Niyetlenmek, karar vermek. 7. Geçmek, vazgeçmek. 8. Varmak, ayak basmak, girmek. 9. Yakınlaşmak, kavuşmak. 10. Azad etmek. NL-4, 87 (*qo'y-*)
 Özb. **qo'y-** (*qoy-*) 1. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 632 2., 5., 7. 5. Oyun sahnelemek. ÖTS, 397; ÖTİL-II, 632 6. İnşa etmek, kurmak, oluşturmak. 7. Boşamak, terk etmek. 8. Bıyık veya sakal uzatmak. 9. Yolunu açıp bir tarafa yönlendirmek, göndermek. 10. Belirlemek, netleştirmek. 11. Hesaplamak, tahmin etmek, ön görmek. 12. *mec.* Yükleme. 13. Birine bir iş, görev vermek, görevlendirmek. 14. Birini vekil kılmak. 15. Geciktirmek, sonraya bırakmak. 16. Sunmak, teklif etmek. 17. Sürmek, bulaştırmak. 18. Vurmak, darbetmek. 19. Bir işten alıkoymak. 20. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 632
 Tkm. **goý-** (*goy-*) 1. TTS, 286; TDS, 464 4., 7., TTS, 286 4. Ayırmak. TTS, 286; TDS, 464 5. Sahneye koymak. 6. Kurmak, inşa etmek. 7. Sunmak, getirmek. TTS, 286 8. Birine bir iş, görev vermek, görevlendirmek. TTS, 286; TDS, 464 9. Ortaya para koymak (kâğıt oyunu için). TTS, 286; 10. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TDS, 464
- ⁷⁰⁷ **koy-** 1. Dökmek, koymak. 2. Kurmak, dikmek, inşa etmek. 3. Söylemek, konuşmak. NL-4, 75 (*quy*)
 Özb. **quy-** (*quy-*) 1. ÖTİL-II, 614 2. Şiddetle yağmak. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 614 3. Saçmak, dağıtmak, yaymak. 4. Su vermek, sulamak. 5. Kalıba dökmek, kalıp hâlinde hazırlamak. ÖTİL-II, 614
 Tkm. **goý-** (*goy-*) 1. TTS, 286; TDS, 464 2., 3. Koymak, yerleştirmek. 4. Ayırmak. 5. Getirmek, sunmak. TTS, 286 6. Bir kimseyi işe yerleştirmek, birine iş sağlamak. TTS, 286; TDS, 464 7. Bırakmak, vazgeçmek. TTS, 286; TDS, 464 8. Bırakmak, terk etmek. 9. Ortaya para koymak. TTS, 286 10. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TDS, 464
- ⁷⁰⁸ **koyabër-** Koyuvermek, bırakmak, salmak, serbest bırakmak, engeli kaldırmak. NL-4, 93 (*qo'yber-*)
 Tkm. **goýber-** (*goyber-*) TTS, 287; TDS, 463 2. Vermek, teslim etmek. TTS, 287 3. Bir yere girmesine izin vermek. TTS, 287; TDS, 463 4. Yanına yaklaştırmak, yanına sokmak. TTS, 287 5. Yayınılamak, çıkarmak. TTS, 287; TDS, 463 6. Atmak, fırlatmak. 7. Düşmek. TTS, 287 8. Yollamak, göndermek. 9. Sağaltmak, iyileştirmek. TDS, 463
- ⁷⁰⁹ **koyçı** Çoban, koyun güdücü. NL-4, 88 (*qo'yçi*)

- Özb. **qo'ychi** (*qoyçı*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 633
 Tkm. **goýunçy** (*goyunçu*) TDS, 464
- 703 **koyçılık** Çobanlık. NL-4, 88 (*qo'yçiliq*)
 Özb. **qo'ychilik** (*qoyçilik*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 633
 Tkm. **goýunçylyk** (*goyunçuluk*) TDS, 464
- 703 **koydur-** Koydurmak. NL-4, 88 (*qo'ydur-*)
 Özb. **qo'ydir-** (*qoydır-*) ÖTİL-II, 631
 Tkm. **goýdur** (*goydur-*) TTS, 288; TDS, 464
- 703 **koymag** Bir yemek adı. NL-4, 75 (*quymog'*)
 Özb. **quymoq** (*quymaq*) ÖTS, 395; ÖTİL-II, 614
- 704 **koymaglig** Koyma, koyma durumu. NL-4, 88 (*qoymog'lug'*)
 Tkm. **goýmaklyk** (*goymokluk*) TDS, 464
- 704 **koyul-** I Koyulmak, yerleştirilmek. NL-4, 93 (*qo'yul-*)
 Özb. **qo'yil-** (*qoyıl-*) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 631
 Tkm. **goýul-** (*goyul-*) TTS, 288; TDS, 464 2. Ayrılmak, bir kenara ayırmak. 3. Gösterilmek. 4. Görüşülmek. 5. Atanmak, tayin edilmek. 6. Bırakılmak. 7. Koyulmak, yatırılmak. 8. Birleşik eylem yapımında kullanılır. TTS, 288
- 702 **koyul-** II NL-4, 93
- 703 **koyun** Koyun, koltuk, kucak. NL-4, 88 (*qo'yun*)
 Özb. **qo'yin** (*qoyin*) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 631
 Tkm. **goýun** (*goyun*) TDS, 464
- 704 **kozga-** 1. Peyda etmek, vücuda getirmek, harekete geçirmek. 2. Huzursuz etmek, tedirgin etmek, endişelendirmek. NL-4, 86 (*qo'zgu-*)
 Özb. **qo'zg'a-** (*qozğa-*) 1. ÖTS, 398; ÖTİL-II, 631 2. ÖTİL-II, 631
 Tkm. **gozga-** (*go:zgo-*) 1., 2., 3. İtip kaydırmak, çekmek, yer değiştirmek, taşımak. TTS, 288; TDS, 465 4. *mec.* Tekrarlamak, yenilemek. TDS, 465
- 705 **kozgal-** 1. Kaygılanmak, endişelenmek. 2. İsyan çıkarmak. 3. Savaşa gönderilmek. NL-4, 86 (*qo'zg'al- ~ qo'zg'ol-*)
 Özb. **qo'zg'al-** (*qozğal-*) 2. ÖTİL-II, 630 2. Ortaya çıkmak, meydana gelmek. 3. Yerinden kalkmak, ilerlemek, hareket etmek. ÖTS, 398; ÖTİL-II, 630 4. Gitmek, yola çıkmak, yol almak. ÖTS, 398 5. Durduğu yerde kaymak, yana hareket etmek. 6. Oturduğu yerde sallanmak, silkinmek, kımıldamak. ÖTS, 398; ÖTİL-II, 630 7. Kalkmak, havalanmak, hareket etmek. ÖTS, 398 8. Bir kimseye veya düzene karşı harekete geçmek, isyan etmek, galeyana gelmek. ÖTS, 398 9. Harekete geçmek, faaliyet göstermek. ÖTS, 398; ÖTİL-II, 630
 Tkm. **gozgal-** (*go:zğol-*) 1. Kımıldanmak, yerinden oynamak. 2. Değinilmek, temas edilmek. TTS, 289; TDS, 465 3. Heyecanlanmak, sinirlenmek. TTS, 289
- 705 **kozgalan** Kargaşa, gürültü, patırtı, galeyan, huzursuzluk. NL-4, 87 (*qo'zg'alon*)
 Özb. **qo'zg'olon** (*qozğālān*) İsyan, başkaldırı. ÖTS, 398; ÖTİL-II, 631
 Tkm. **gozgalañ** (*go:zğoloñ*) 1. Başkaldırı, isyan. 2. Tedirginlik, heyecan. TTS, 289; TDS, 465
- 707 **kozgaliş** NL-4, 87
- 703 **kozgat-** Kımıldatmak, harekete geçirmek, kaldırmak. NL-4, 87 (*qo'zg'at-*)
 Özb. **qo'zg'at-** (*qozğat-*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 631
 Tkm. **gozgat-** (*go:zğot-*) TTS, 289; TDS, 465
- 703 **köb ~ köp** 1. Çok, fazla. 2. Çokluk. 3. Uzak, devamlı. NL-2, 144 (*ko'b ~ ko'p*)
 Özb. **ko'p** (*köp*) 1. ÖTS, 255; ÖTİL, 417 3. ÖTİL, 417

- Tkm. köp (köp)* 1. TTS, 421; TDS-II, 47 3. TDS-II, 47 3. Sık sık. TTS, 421; TDS-II, 47
- ⌘ **köç** Göç, yük, eşya. NL-2, 158 (*ko 'ç*)
Özb. ko'ch (köç) ÖTS, 257; ÖTİL, 424
Tkm. göç (göç) 2. Oyunda hamle. TTS, 289; TDS, 466
- ⌘ **köç-** Göçmek, taşınmak, yer değiştirmek. NL-2, 158 (*ko 'ç-*)
Özb. ko'ch- (köç-) ÖTS, 258; ÖTİL, 424
Tkm. göç- (göç-) TTS, 289; TDS, 466 2. Oyunda hamle yapmak. 3. Atmak, ateşlemek, silahı ateşlemek. TTS, 289
- ⌘ **köçekdil** *Far.* NL-2, 158
- ⌘ **köçer** NL-2, 158
- ⌘ **köçür-** Göçürmek, göç ettirmek. NL-2, 158 (*ko 'çur-*)
Özb. ko'chir- (köçir-) 2. Ertelemek, geciktirmek. 3. Kopyalamak. ÖTS, 258; ÖTİL, 423
Tkm. göçür- (göçür-) 2. Bir şeyi yeniden yazmak, kopyalamak. TTS, 290; TDS, 467 3. Kızı evlendirmek. TDS, 467
- ⌘ **köhe** *Moğ.* NL-2, 159
- ⌘ **köhne** *Far.* Köhne, eski, eskimiş. NL-2, 160 (*ko 'hnä*)
Özb. ko'hna (köhnä) ÖTS, 253; ÖTİL, 424 *T*
km. köhne (köhnö) KES, 225
- ⌘ **kök I** 1. Gök, gökyüzü. 2. Felek, çarh, kader. 3. Gezegen. NL-2, 149 (*ko 'k*)
Özb. ko'k (kök) 1. ÖTS, 253; ÖTİL, 412
Tkm. gök (gök) 1. TTS, 290; TDS, 468
- ⌘ **kök II** Açık mavi, gök rengi. NL-2, 149 (*ko 'k*)
Özb. ko'k (kök) ÖTS, 253; ÖTİL, 412
Tkm. gök (gök) TTS, 290; TDS, 468
- ⌘ **kök III** Ot, bitki. NL-2, 149 (*ko 'k*)
Özb. ko'k (kök) 2. Sebze. ÖTİL, 412
Tkm. gök (gök) TTS, 290; TDS, 468 2. Yeşil. TTS, 290 3. Bir erkek adı. TDS, 468
- ⌘ **kök IV** NL-2, 149 (*ko 'k*)
- ⌘ **kökeltaş** *Moğ.* NL-2, 149
- ⌘ **köker-** Bitmek, çimlenmek, yeşermek. NL-2, 149 (*ko 'kar-*)
Özb. ko'kar- (kökär-) ÖTS, 253; ÖTİL, 413 2. Et için bozulmak, çürümek. ÖTİL, 413
Tkm. göger- (gö:ğer-) 2. Morarmak, soğuktan morarmak. TTS, 290; TDS, 467
3. Et için bozulmak, çürümek. TDS, 467
**Tkm. köker- (kökör-)* İple direğe bağlamak. TTS, 420; TDS-II, 45
- ⌘ **kökert-** 1. Yetiştirmek, büyütme. 2. Abat etmek. NL-2, 149 (*ko 'kart-*)
Özb. ko'kart- (kökärt-) 1., 2. Mavileştirmek, çivit rengine döndürmek. ÖTS, 253
Tkm. gögert- (gögört-) 1., 2. Vücudu çürütme, morartmak. TTS, 290; TDS, 467 3. Gök rengine çevirmek, mavileştirmek 4. Değerini artırmak, derecesini yükseltmek. 5. Keyfine göre hareket ettirmek. TDS, 467
**Tkm. kökert- (kökört-)* İple bir direğe bağlatmak. TTS, 420; TDS-II, 45
- ⌘ **kökrek** Gönül, yürek, bağır. NL-2, 150 (*ko 'krak*)
Özb. ko'krak (kökräk) ÖTS, 254; ÖTİL, 413 2. Meme, emcek. ÖTİL, 413
Tkm. kükrek (kükrök) TDS-II, 56

- 705 **köks** Göğüs, sine. NL-2, 150 (*ko'ks ~ ko'kus*)
Özb. **ko'ks** (*köks*) ÖTS, 254; ÖTİL, 414
Tkm. **göwüs** (*gövüs*) TTS, 300; TDS, 478 2. Meme, emcek. 3. Bir yerin merkezi, içi. TDS, 478
- 706 **kökümtül** Gök rengi, mavimsi. NL-2, 150 (*ko'kumtul*)
Tkm. **gögümtül** (*gögümtül*) TTS, 290; TDS, 467
- 707 **köl** Göl. NL-2, 150 (*ko'l*)
Özb. **ko'l** (*köl*) ÖTS, 254; ÖTİL, 414
Tkm. **köl** (*köl*) TTS, 420; TDS-II, 45
- 708 **kölenke ~ köлке** Gölge. NL-2, 150 (*ko'länkä~ ko'lkä*)
Özb. **ko'lanka** (*kölänkä*) ÖTS, 254; ÖTİL, 4142. Bir duygunun yüze yansıması, aksi. ÖTİL, 414 ~ **ko'lka** (*kölkä*) ÖTİL, 414
Tkm. **kölege** (*kölöğö*) TTS, 420; TDS-II, 45
- 709 **köm-** Gömmek, defnetmek. NL-2, 150 (*ko'm-*)
Özb. **ko'm-** (*köm-*) ÖTS, 254; ÖTİL, 415
Tkm. **göm-** (*göm-*) TTS, 291; TDS, 469
- 710 **kömdür-** Gömdürmek. NL-2, 150 (*ko'mdur-*)
Özb. **ko'mdir-** (*kömdir-*) ÖTİL, 415
Tkm. **gömdür-** (*gömdür-*) TTS, 291; TDS, 469
- 711 **kömeç** 1. Ateşe gömülüp pişirilen ekmek. 2. Çadırın üst kısmındaki yuvarlak, ortası delik deri. NL-2, 151 (*ko'moç ~ ko'moç*)
Tkm. **kömeç** (*kömöç*)1.TDS-II, 46
- 712 **kömek I** Yardım. NL-2, 150 (*ko'mäk*)
Özb. **ko'mak** (*kömäk*) ÖTS, 254; ÖTİL, 414
Tkm. **kömek** (*kömök*) TTS, 420; TDS-II, 46
- 713 **kömek II** Saklam, koruma, muhafaza etme. NL-2, 150 (*ko'mäk*)
*Özb. **ko'mak** (*kömäk*) Yardım. ÖTS, 254; ÖTİL, 414
*Tkm. **kömek** (*kömök*)Yardım. TTS, 420; TDS-II, 46
- 714 **kömkök** Masmavi, yoğun mavi. NL-2, 150 (*ko'mko'k*)
Özb. **ko'mkök** (*kömkök*) ÖTİL, 415
- 715 **kömüklük** NL-2, 151
- 716 **kömür** Kömür. NL-2, 151 (*ko'mur*) bk. **kémür** NL-2, 107 (*kemur*)
Özb. **ko'mir** (*kömir*) ÖTS, 254; ÖTİL, 415
Tkm. **kömür** (*kömür*) TTS, 421; TDS-II, 46
- 717 **kömür-** Kemirmek, dişlemek, ısırarak. NL-2, 151 (*ko'mur-*)
Özb. **kemir-** (*kemir-*) ÖTS, 230; ÖTİL, 379 2. *mec.* Acı çektirmek, azap vermek. ÖTİL, 379
Tkm. **gemir-** (*gemir-*)2. Çentik açmak, çentiklemek. 3. *mec.* Kanuna aykırı olarak bir şeyi almak. TTS, 249; TDS, 432
- 718 **köñlek** Gömlek. NL-2, 151 (*ko'nglak*)
Özb. **ko'ylak** (*köyläk*) ÖTS, 257; ÖTİL, 412
Tkm. **köñlek** (*köñlök*) KES, 225 ~ **köýnek** (*köynök*) TTS, 426; TDS-II, 54
- 719 **köñül** 1. Gönül, kalp. 2. Hatır, yâd, düşünce. NL-2, 151 (*ko'ngul*)
Özb. **ko'ngil** (*köngil*) 1.ÖTS, 254; ÖTİL, 415
Tkm. **köñül** (*köñül*) 1. TTS, 421; TDS-II, 47 ~ **göwün** (*gövün*) 1. TTS, 299; TDS, 477
- 720 **köpelek** Kelebek. NL-2, 153 (*ko'päläk*)
Özb. **kapalak** (*käpäläk*) ÖTS, 223; ÖTİL, 367

- Tkm. kebelek* (*kebelek*) TTS, 398; TDS-II, 16
- 781 **köprük** Köprü. NL-2, 153 (*ko 'pruk*)
 Özb. **ko'prik** (*köprik*) ÖTS, 255; ÖTİL, 418
Tkm. köpri (*köprü*) TTS, 422; TDS-II, 48
- 782 **kör** Kör, görmeyen. NL-2, 153 (*ko 'r*)
 Özb. **ko'r** (*kör*) ÖTS, 255; ÖTİL, 419 2. Aklı yetmeyen, bilgisiz. ÖTİL, 419
Tkm. kör (*kö:r*) TTS, 423; TDS-II, 49 2. Düşüncesiz, bilgisiz. TDS-II, 49
- 783 **kör-** 1. Görmek. 2. Anlamak, bilincine varmak. 3. Bakmak, nazar etmek. 4. Karşılaşmak. 5. Sezmek, bilmek. 6. Hesaplamak, tahmin etmek, varsaymak. 7. Bulmak. 8. Dikkat etmek, özen göstermek. 9. Tecrübe etmek, deneyimlemek. 10. Yardımcı eylem olarak kullanılır. NL-2, 153 (*ko 'r-*)
 Özb. **ko'r-** (*kör-*) 1. ÖTS, 256; ÖTİL, 420 3., 4., 6., 9., 10., 7. Hal hatır sormak. ÖTİL, 420
Tkm. gör- (*gör-*) 1., 4., 6. TTS, 293, TDS, 473 2., 10. TTS, 293 3., 9. TDS, 473
- 784 **köre** Göre, nispeten, kıyasla. NL-2, 154 (*ko 'rä*)
 Özb. **ko'ra** (*körä*) ÖTS, 255; ÖTİL, 419
Tkm. görä (*görä:*) TDS, 472 ~ **göre** (*görä:*) TTS, 293
- 785 **köregânî** (?) NL-2, 155
- 786 **köregânlık** (?) NL-2, 155
- 787 **köreke** (?) NL-2, 155
- 788 **körge** NL-2, 155
- 789 **körgülük** Nasip, takdir, yazgı, kader, kısmet. NL-2, 155 (*ko 'rguluk*)
 Özb. **ko'rgilik** (*körgilik*) ÖTS, 256; ÖTİL, 419
- 790 **körgüz-** ~ **körgiz-** 1. Göstermek, sergilemek. 2. Yönlendirmek, yöneltmek. 3. Bildirmek, gösteri yapmak. NL-2, 155 (*ko 'rkuz-* ~ *ko 'rgiz-*)
 Özb. **ko'rgaz-** (*körgäz-*) 1., 2. ÖTİL, 419
Tkm. görkez- (*görköz-*) 1., 2., 3. İleri sürmek, teklif etmek. TTS, 295; TDS, 472
- 791 **körk** Görkem, güzellik, çekicilik, albeni. NL-2, 155 (*ko 'rk*)
 Özb. **ko'rk** (*körk*) ÖTS, 256; ÖTİL, 420
Tkm. görk (*görk*) TTS, 295; TDS, 472
- 792 **körkebay** NL-2, 155
- 793 **körkey-** NL-2, 155
- 794 **körset-** Göstermek; yöneltmek, yollamak. NL-2, 156 (*ko 'rsät-*)
 Özb. **ko'rsat-** (*körsät-*) ÖTS, 256; ÖTİL, 421
Tkm. görkez- (*görköz-*) TTS, 295; TDS, 472
- 795 **körül-** Görülmek, gözetlenmek. NL-2, 156 (*ko 'rul-*)
 Özb. **ko'ril** (*köril-*) ÖTS, 256; ÖTİL, 419
Tkm. görül- (*görü-*) TTS, 296; TDS, 474 2. Bilinmek, farkına varılmak. TDS, 474
- 796 **körüş-** Görüşmek, selamlaşmak. NL-2, 156 (*ko 'ruş-*)
 Özb. **ko'riş-** (*köriş-*) ÖTS, 256; ÖTİL, 419
Tkm. görüş- (*görüş-*) TTS, 297; TDS, 474
- 797 **kös** Far. NL-2, 156
- 798 **kösev** NL-2, 157
- 799 **köszen** Far. NL-2, 157
- 799 **köşk** Far. Köşk. NL-2, 159 (*ko 'şk*)
 Özb. **ko'shk** (*köşk*) ÖTS, 257; ÖTİL, 424

- Tkm. köşk (köşk)* TTS, 424; TDS-II, 52
- 710L **köter-** 1. Kaldırmak, havalandırmak, yükseltmek. 2. Derecesini yükseltmek, terfi etmek. 3. Yutmak, içmek. NL-2, 157 (*ko'tär-*)
Özb. ko'tar (kötär-) 1. ÖTS, 257; ÖTİL, 422 2., 3., 4. Kaldırıp taşımak. 5. Hazmetmek, sindirmek. 6. *mec.* Üstlenmek, sahiplenmek. 7. *mec.* Yoketmek, bitirmek. ÖTİL, 422
Tkm. göter- (götör-) 1., 2. Taşımak, getirmek. 3. Kalkındırmak, iyileştirmek. 4. Sabretmek, dayanmak. 5. *mec.* Almak, kabul etmek. TTS, 297; TDS, 475 6. Kapmak, tutmak. TTS, 297 7. *mec.* Duygularını uyandırmak için tahrik etmek. TTS, 297
- 710E **köteril-** Kaldırılmak, havalandırılmak, yükseltilmek. NL-2, 157 (*ko'täril-*)
Özb. ko'taril- (kötäril-) ÖTS, 257; ÖTİL, 422
Tkm. göteril- (götörül-) 2. Böbürlenmek, çalım satmak. TTS, 297; TDS, 475 3. Gelmek, varmak. 4. Girmek, kabul edilmek. 5. Şöhret, ün kazanmak. TTS, 297
- 710F **köy-** 1. Yanmak, yanıp kül olmak. 2. Azaplanmak, acı çekmek. NL-2, 134 (*kuy-*)
Özb. kuy- (küy-) 1. ÖTS, 251; ÖTİL, 403 2., 3. Zıyan olmak, harcanmak. ÖTİL, 403
Tkm. köy- (köy-) 1. TTS, 425; TDS-II, 54 2. TDS-II, 54 3. *mec.* Zıyan olmak, harcanmak. TTS, 425; TDS-II, 54 4. Yitirmek. TTS, 425
- 710G **köydür-** 1. Yakmak, yakıp kül etmek. 2. Yandırmak. 3. Aşka müptela kılmak, âşık etmek. 4. Yok etmek, viran etmek. NL-2, 134 (*kuydur-*)
Özb. kuydir- (küydir-) 1., 2. Kavurmak, dağlamak, alazlamak. ÖTS, 251; ÖTİL, 402
Tkm. köydür- (köydür-) 1. TTS, 425; TDS-II, 54
- 710H **köykenek** NL-2, 134
- 710I **köymen-** Koşuşturmak, gereksiz yere telaşlanmak, aylaklık etmek. NL-2, 134
Özb. kuyman- (küymän-) ÖTİL, 403
- 710J **köz** 1. Göz. 2. Görme yetisi. 3. Dünya görüşü, fikir. NL-2, 145 (*ko'z*)
Özb. ko'z (köz) 1. ÖTS, 257; ÖTİL, 410 2., 3. Bakma, görme, nazar. 4. Çekmece, göz. ÖTİL, 410
Tkm. göz (göz) 1., 2. Delik, yuva. TTS, 300; TDS, 479 3. Bakış, görme, nazar. TTS, 300 4. Suyun çıktığı, kaynadığı yer. 5. Çekmece, göz.
- 710K **közü** 1. Ayna. 2. Cila, parlaklık. NL-2, 148 (*ko'zgu*)
Özb. ko'zgu (közü) 1. ÖTS, 257; ÖTİL, 412
Tkm. gözgi (gözgü) 1. KES, 132; TDS, 483
- 710L **közü** NL-2, 148
- 710M **közle-** 1. Gözlemek, izlemek. 2. Hedeflemek, planlamak, öngörmek. NL-2, 148 (*ko'zla-*)
Özb. ko'zla- (közlä-) 1. ÖTS, 257; ÖTİL, 412 2. ÖTİL, 412
Tkm. gözle- (gözlö-) 1., 2. Aramak, araştırmak. TTS, 302; TDS, 484
- 710N **közlük** Göz, gözü olan, bölmeli. NL-2, 148 (*ko'zluk*)
Özb. ko'zli (közli) ÖTS, 257; ÖTİL, 412
Tkm. gözli (gözlü) 2. Gözleri iyi gören. TTS, 303; TDS, 484
- 710O **kûb** Far. NL-2, 145
- 710P **kubbe** Ar. 1. Kubbe, kümbet. 2. Çadır, gölgelik. NL-4, 71 (*qubbä*)
Özb. qubba (qubbä) 1. ÖTS, 392; ÖTİL-II, 610 2. Bir oyun adı. ÖTİL-II, 610
Tkm. gupba (gupbo) Genç kızların başlığına işlenmiş saçaklı kubbe şeklindeki süs. TTS, 308; TDS, 492

- 7114 **qubûr** Ar. Kabirler, mezarlar. NL-4, 71 (*qubur*)
 Özb. **qubur** (*qubur*) ÖTİL-II, 610
 Tkm. **gubur** (*gubu:r*) Kabir, mezar. TTS, 304; TDS, 485
- 7115 **kuç-** Kucaklamak. NL-4, 85 (*quç-*)
 Özb. **quch-** (*quç-*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 628 2. *mec.* Sarmak, çevrelemek, kaplamak. 3. *mec.* Erişmek, ulaşmak, kazanmak. ÖTİL-II, 628
 Tkm. **guç-** (*guç-*) TDS, 485 ~ **gujakla-** (*gucoklo-*) TTS, 305; TDS, 486
- 7116 **kuçak** Kucak. NL-4, 85 (*quçoq*)
 Özb. **quchoq** (*quçâq*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 628
 Tkm. **gujak** (*gucok*) TTS, 304; TDS, 486 2. Bir şeyin içi, göğsü. TDS, 486
- 7117 **kûçe** Far. Sokak. NL-2, 158 (*ko'ça*)
 Özb. **ko'cha** (*köçä*) ÖTS, 257; ÖTİL, 423
 Tkm. **köçe** (*köçö*) TTS, 419; TDS-II, 43
- 7118 **kuçku** NL-4, 85
- 7119 **kuçuş-** Kucaklaşmak. NL-4, 85
 Tkm. **gujaklaş-** (*gucokloş-*) TTS, 305; TDS, 487
- 7120 **quddûs** Ar. NL-4, 73
- 7121 **qudemâ** Ar. Eskiler, eski insanlar. NL-4, 72 (*qudämo*)
 Tkm. **kudama** (*kudama*) KES, 226
- 7122 **qudret** Ar. Kudret, kuvvet, güç. NL-4, 73 (*qudrät*)
 Özb. **qudrat** (*qudrät*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 612 2. İlâhi güç. 3. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 612
 Tkm. **gudrat** (*gudrat*) 1. TTS, 305; KES, 132; TDS, 485 2. Mucize, keramet. TTS, 305; TDS, 485 3. Kabiliyet, beceri. KES, 132 4. Bir erkek adı. TDS, 485
- 7123 **quds** Ar. NL-4, 73
- 7124 **qudsî** Ar. Mukaddes, kutsi. NL-4, 73 (*qudsiy*)
 Tkm. **kudsy** (*kudsu*) 2. Melekler. KES, 226
- 7125 **qudsîâsâr** Ar. + Far. NL-4, 74
- 7126 **qudsîsirişt** Ar. + Far. NL-4, 74
- 7127 **qudsiye** Ar. NL-4, 74
- 7128 **qudûm** Ar. NL-4, 74
- 7129 **qudve** Ar. NL-4, 73
- 7130 **kûf** Far. Başkuş. NL-2, 141 (*kuf*)
 *Özb. **kuf** (*kuf*) Büyücülük, sihir, efsun. ÖTS, 248; ÖTİL, 408
- 7131 **qufl** Ar. Kilit. NL-4, 85 (*qufl*)
 Özb. **qulf** (*qulf*) 2. Kilitli. ÖTS, 393; ÖTİL-II, 618
 Tkm. **gulp** (*gulp*) TTS, 306; TDS, 489
- 7132 **kûft** Far. NL-2, 158
- 7133 **kûftegerlik** Far. + T. NL-2, 158
- 7134 **kûh** Far. 1. Dağ. 2. Yüksek, yukarı. NL-2, 159 (*ko'h*)
 Özb. **ko'h** (*köh*) 1. ÖTS, 253; ÖTİL, 424
- 7135 **kûhân** Far. NL-2, 160
- 7136 **kûhânlık** Far. + T. NL-2, 160
- 7137 **kûhî** Far. NL-2, 159
- 7138 **kûhistân** Far. NL-2, 159
- 7139 **kûhistânî** Far. NL-2, 160
- 7140 **kûhistânlıg** Far. + T. NL-2, 160
- 7141 **kûhken** Far. NL-2, 160

- 7142 **kûhkenlik** Far. + T. NL-2, 160
- 7143 **kûhkenvâr** Far. NL-2, 160
- 7144 **kûhpeyvend** Far. NL-2, 160
- 7145 **kûhsâr** Far. NL-2, 160
- 7146 **kûhten** Far. NL-2, 160
- 7147 **kûhtenlik** Far. + T. NL-2, 161
- 7148 **kul** (?) NL-4, 76
- 7149 **kul** Kul, köle, hizmetçi. NL-4, 75 (*qul*)
 Özb. **qul** (*qul*) ÖTS, 392; ÖTİL-II, 615
 Tkm. **gul** (*gul*) 2. Genel olarak insan. 3. Safkan olmayan, katışık, karışık. 4. Bir erkek adı. TDS, 487
- 7150 **kulaç** 1. Kulaç, gerilerek açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık. 2. Kucak. NL-4, 78 (*quloç*)
 Özb. **quloch** (*qulâç*) 1. ÖTİL-II, 616
 Tkm. **gulaç** (*guloç*) 1. TTS, 305; TDS, 487
- 7151 **kulâğ** ~ **kalâğ** Far. NL-2, 137
- 7152 **kulak** ~ **kulag** Kulak, işitme organı. NL-4, 78 (*quloq* ~ *qulog*)
 Özb. **quloq** (*qulâq*) ÖTS, 393; ÖTİL-II, 616 2. Bazı nesnelerin kulpu. 3. Telli çalgılarda tel germeye yarayan burğu. 4. Şapkaların kulağı kapatan uzun kısmı. 5. Otomobil, traktör vb. araçların direksiyonu; dümen. 6. Bitkilerin yaprak veya filiz çıkan yeri. ÖTİL-II, 616
 Tkm. **gulak** (*gulok*) 2. Kulp. 3. Müzikte anahtar, telli çalgılarda tel germeye yarayan burğu. 4. Silahta horoz. TTS, 306; TDS, 487 5. Toprağı bellerken belin, küreğin üst kısmına ayak basmak için takılan sivri, halka görünüşlü demir. 6. Akarsuların ve özellikle göllerin karaya giren ve durgunlaşan yerleri. 7. Şapkaların kulağı kapatan uzun kısmı. TDS, 487
- 7153 **kulaklaş-** Konuşmak, sohbet etmek. NL-4, 78 (*quloqlaş-*)
 Özb. **quloqlash-** (*qulâqlaş-*) ÖTİL-II, 617
- 7154 **kulan** Yaban eşiği. NL-4, 78 (*qulon*)
 Özb. **qulon** (*qulân*) ÖTİL-II, 616
 Tkm. **gulan** (*gulun*) TTS, 306; TDS, 488
- 7155 **kulavuz** NL-4, 77
- 7156 **kulavuzlug** NL-4, 77
- 7157 **kulbe** Yun. Kulube, ev; küçük ev, gecekond. NL-2, 135 (*kulbä*)
 Özb. **kulba** (*kulbä*) ÖTS, 248; ÖTİL, 404
 Tkm. **külbe** (*külbö*) KES, 228; TDS-II, 56 ~ **küme** (*kümö*) TTS, 429; TDS-II, 58
- 7158 **qulqul** Ar. Şarabın şişeden dökülürken çıkardığı ses. NL-4, 78 (*qulqul*)
 Özb. **qulqul** (*qulqul*) ÖTİL-II, 619
 Tkm. **gulgul** (*gulgul*) 2. Gürültü, patırtı, şamata. 3. Telaş, tedirginlik, heyecan. 4. Ses, yaygara. 5. Tantana, şatafat. KES, 132 ~ **gulgula** (*gulgulo*) KES, 132 2. Gürültü, patırtı, şamata. 4. Ses, yaygara. KES, 132; TDS, 489 3. Telaş, tedirginlik, heyecan. 5. Tantana, şatafat. KES, 132
- 7159 **qullâb** Ar. Kanca, çengel; olta. NL-4, 76 (*qullob*)
 Özb. **qullob** (*qullâb*) ÖTİL-II, 616
 Tkm. **gullap** (*gullo:p*) KES, 132
- 7160 **qullâbveş** Ar. + Far. NL-4, 77
- 7161 **qulle** Ar. Zirve, tepe, kule, uç, doruk. NL-4, 76 (*qullä*)

- Tkm. gulla (gullo) 2. Büyük bina, büyük yer. KES, 132 ~ kulla (kullo) 2. Büyük bina, büyük yer. KES, 226*
- 7162 **kulleefken** Ar.+Far. NL-4, 76
- 7163 **kullegüzîn** Ar.+Far. NL-4, 76
- 7164 **kullugçı** Kulluk eden, itaat eden, hizmetçi. NL-4, 77 (*qullug'çi*)
Tkm. gullukçy (gullukçu) Görevli. TTS, 306; TDS, 489
- 7165 **kulluk ~ kullug 1.** Kulluk, itaat etme, boyun eğme, hizmet etme. **2.** Alçak gönüllülük, gösterişsizlik, tevazu, ılımlılık. NL-4, 77 (*qulluq ~ qullug'*)
Özb. qullik (qullik) 1. ÖTS, 393; ÖTİL-II, 616
Tkm. gulluk (gulluk) 2. Bir askerin askerlik görevi. TTS, 306; TDS, 489
- 7166 **kulûb** Ar. NL-4, 78
- 7167 **qulzüm** Ar. Deniz, derya. NL-4, 76 (*qulzum*)
Tkm. gulzum (gulzum) 1. Kızıldenizin adı. 2. Hazar Denizinin eski adlarından biri. KES, 133
- 7168 **kum** Kum. NL-4, 78 (*qum*)
Özb. qum (qum) ÖTS, 393; ÖTİL-II, 619 2. Kuma benzeyen, küçücük, ufak. ÖTİL-II, 619
Tkm. gum (gum) 2. Toz. 3. Kumlu yer, kumsal. TTS, 307; TDS, 490
- 7169 **kumalog** Far. **1.** At, deve, koyun vb. hayvanların yuvarlak dışkısı. **2.** Genel olarak yuvarlak olan nesneler. NL-4, 78 (*qumalog'*)
Özb. qumaloq (qumalâq) 1. ÖTİL-II, 619
Tkm. gumalak (gumolok) 1. TDS, 490
- 7170 **kumargal** NL-4, 90
- 7171 **Qumârî** NL-4, 78
- 7172 **qumâş** Ar. Kumaş. NL-4, 79 (*qumoş*)
Tkm. kumaş (kumoş) KES, 227
- 7173 **kumbul ~ kunbul** Askerî birlik safının ucu. NL-4, 78 (*qumbul ~ qunbul*)
Tkm. kunbul (kunbul) 1. İnsan topluluğu. 2. At sürüsü, at. 3. Kurşun. KES, 227
- 7174 **kumlak** Kumluk, kumlu yer. NL-4, 78 (*qumloq*)
Özb. qumloq (qumlâq) 2. Kum karıştırılan, kumlu. ÖTİL-II, 619
Tkm. gumluk (gumluk) TTS, 307; TDS, 491
- 7175 **kummel** Ar. NL-2, 137
- 7176 **kunduz 1.** Kunduz. **2.** Kunduz derisi, kürkü. NL-4, 79 (*qunduz*)
Özb. qunduz (qunduz) 1. ÖTS, 393; ÖTİL-II, 620 2. ÖTİL-II, 620 3. Bir kadın adı. ÖTS, 393; ÖTİL-II, 620
Tkm. gunduz (gunduz) 1. TTS, 307; KES, 133; TDS, 492 2. TDS, 492
- 7177 **kur** NL-4, 79
- 7178 **kur- 1.** Kurmak, oluşturmak, meydana getirmek, inşa etmek. **2.** Düzenlemek, tertip etmek. NL-4, 79 (*qur-*)
Özb. qur- (qur-) 1. ÖTS, 394; ÖTİL-II, 622 2. ÖTİL-II, 622 3. Yerleştirmek, oturtmak. ÖTİL-II, 622
Tkm. gur- (gur-) TTS, 308; TDS, 495 3. (Saati) belli bir zamana ayarlamak. TDS, 495 ~ gura- (guro-) TTS, 308; TDS, 493
- 7179 **qur'a** Ar. Kura, çekiliş. NL-4, 82 (*qur'a*)
Özb. qur'a (qur'a) 2. Fal; hayal, sanı, varsayım. ÖTİL-II, 625
Tkm. gurra (gurro) KES, 133 2. Fal, fal açma. TTS, 311; KES, 133; TDS, 495
- 7180 **Qur'ân** Kur'an, Müslümanların kutsal kitabı. NL-4, 82 (*qur'on*)
Özb. Qur'on (Qur'ân) ÖTS, 394; ÖTİL-II, 625

- Tkm. Kur'an (Kur'o:n) KES, 227 ~ Gurhan (Gurho:n) KES, 227; TDS, 494*
- ⁷¹⁸¹ **Ḳur'ânî** NL-4, 82
- ⁷¹⁸² **Ḳuraşî** NL-4, 79
- ⁷¹⁸³ **ḳurb** Ar. 1. Yakınlık, yakın olma. 2. Kabiliyet, yetenek. 3. Layıklık, uygunluk. NL-4, 79 (*qurb*)
- Tkm. kurp (gurp) 1., 2. Tasavvufta kişinin kendini Allah'a en yakın hâlde hissetmesi. KES, 227*
- *Özb. qurb (qurb) Güç, kuvvet, direnç. ÖTS, 393; ÖTİL-II, 621*
- ⁷¹⁸⁴ **kurbaka** Kurbağa. NL-4, 79 (*qurbaqa*)
- Özb. qurbaqa (qurbaqa) ÖTS, 393; ÖTİL-II, 621*
- Tkm. gurbaga (gurba:ğa) TTS, 309; TDS, 493*
- ⁷¹⁸⁵ **ḳurbân** Ar. Feda etme, hediye etme. NL-4, 79 (*qurbon*)
- Özb. qurbon (qurbân) ÖTİL-II, 621 2. Kurban. ÖTS, 393; ÖTİL-II, 621 3. mec. İyi bir iş, amaç uğruna veya sevilen bir kişi ve nesne için savaşta, mücadelede helak olan, canını feda eden kişi. 4. Bir kazada veya felakete ölen kimse. 5. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 621*
- Tkm. gurban (gurbo:n) TDS, 494 2. Kurban. TTS, 309 3. Kurban bayramının adı. 4. Bir erkek adı. 5. İçtenliği belirten bir seslenme sözü. TDS, 494*
- ⁷¹⁸⁶ **kurban** NL-4, 79
- ⁷¹⁸⁷ **ḳurbânî** Far. NL-4, 80
- ⁷¹⁸⁸ **ḳurbet** Ar. Yakınlaşma, yetişme, ulaşma. NL-4, 79 (*qurbât*)
- Tkm. kurbat (kurbot) KES, 227*
- ⁷¹⁸⁹ **kurçuk** NL-4, 82
- ⁷¹⁹⁰ **kûre** Far. Izgara, kömür çukuru, ocak. NL-2, 154 (*ko'ra*)
- Özb. ko'ra (körä) ÖTS, 256; ÖTİL, 419*
- Tkm. küre (kü:rö) KES, 229; TDS-II, 59*
- ⁷¹⁹¹ **kurgan** Kale, hisar. NL-4, 92 (*qo'rg'on*) *Özb. qo'rg'on (qorğân) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 641 2. Höyük, tepecik, tümsek. ÖTS, 397 3. Sağlam dayanak. 4. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 641 Tkm. gorgan (gorğon) 1. Tepe, yüksek arazi. 2. Oba. TDS, 455*
- ⁷¹⁹² **kurgaşun** Kurşun. NL-4, 92 (*qo'rg'oşun*)
- Özb. qo'rg'oshin (qorğâşin) ÖTS, 397; ÖTİL-II, 641*
- Tkm. gurşun (gurşun) TTS, 311; TDS, 496*
- ⁷¹⁹³ **kurkardaş** NL-4, 82
- ⁷¹⁹⁴ **ḳurrâ** Ar. NL-4, 80
- ⁷¹⁹⁵ **ḳurretüleyn** Ar. NL-4, 80
- ⁷¹⁹⁶ **ḳurş** Ar. NL-4, 80
- ⁷¹⁹⁷ **kursak ~ kursag** Karın. NL-4, 81 (*qursoq ~ qursog'*)
- Özb. qursoq (qursâq) ÖTİL-II, 623*
- Tkm. gursak (gursok) 1. Kalp, yürek. TDS, 496 2. Göğüs, döş. TTS, 311; TDS, 496*
- ⁷¹⁹⁸ **kurt** Kurt, tırtıl, haşerat. NL-4, 81 (*qurt*)
- Özb. qurt (qurt) ÖTS, 394; ÖTİL-II, 623*
- Tkm. gurt (gu:rt) TTS, 312; TDS, 496*
- ⁷¹⁹⁹ **kurtul-** Kurtulmak, azat olmak. NL-4, 81 (*qurtul-*)
- Özb. qutul- (qutul-) 2. Kaçmak, uzatlaşmak. 3. Atlatmak, sıyırmak, paçayı kurtarmak. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 627 4. Doğurmak. ÖTİL-II, 627*

- Tkm. gutul-* (*gutul-*) **1.** Kaçmak, uzaklaşmak. **2.** Sağlığı düzelmek, iyileşmek. TTS, 314; TDS, 500 **3.** Kapanmak, kabuk bağlamak. TTS, 314
- ⁷²⁰ **kuru-** **1.** Kurumak, katılaşmak, sertleşmek. **2.** Tamamlanmak, tamam olmak. NL-4, 81 (*quru-*)
Özb. quri- (*quri-*) **1.** ÖTS, 394; ÖTİL-II, 621 **2., 3.** Vücut organları işlemez hâle gelmek. ÖTİL-II, 621
Tkm. gura- (*gu:ro-*) **1.** TTS, 308; TDS, 493 **2.** Çok zayıflamak. TDS, 493
- ⁷²¹ **kurugluk** Toprak, kara, arazi. NL-4, 82 (*qurug'luq*)
Özb. quruqlik (*quruqlik*) ÖTS, 394; ÖTİL-II, 625 **2.** Susuz, nemsiz, kuru yer. ÖTİL-II, 625
- ⁷²² **kuruk ~ kurug** Kuru, kurumuş. NL-4, 82 (*quruq ~ qurug'*)
Özb. quruq (*quruq*) **2. mec.** Boş, gereksiz. ÖTS, 394; ÖTİL-II, 624 **3. mec.** Yalnız, kimsesiz. **4. mec.** Aslı olmayan, uydurma. ÖTİL-II, 624
Tkm. gury (*gu:ri*) **2.** Boş, nafile, beyhude. TTS, 310; TDS, 497 **3.** (Bitkiler için) büyümesi duran TDS, 497
- ⁷²³ **kurukşa-** Kurumak, kavrulmak, solmak. NL-4, 82 (*quruqsha-*)
Özb. quruqsha- (*quruqsha-*) ÖTİL-II, 625
- ⁷²⁴ **kurul-** Kurulmak, yapılmak, inşa edilmek. NL-4, 81 (*qurul-*)
Özb. quril- (*quril-*) ÖTİL-II, 621
Tkm. gurul- (*gurul-*) TTS, 312; TDS, 497 **2.** Düzenlenmek, organize edilmek. **3.** Yerleştirilmek. TTS, 312 **4.** (Saat) belli bir vakte kurulmak. TDS, 497
- ⁷²⁵ **qurultay** Moğ. Kurultay, meclis, kongre. NL-4, 81 (*qurultoy*)
Özb. qurultoy (*qurultây*) ÖTS, 394; ÖTİL-II, 624
Tkm. gurultaý (*gurultoy*) TTS, 312; TDS, 497
- ⁷²⁶ **kururga-** NL-4, 81
- ⁷²⁷ **kuruş-** **1.** Kurumak, kavrulmak, solmak. **2.** Sükûta varmak. NL-4, 82 (*quruş-*)
Özb. qurush- (*quruş-*) **1., 2.** Ürpermek, titremek. ÖTİL-II, 624
Tkm. guraş- (*guroş-*) Başlamak, yüz tutmak, girişmek; biraz kurutmak. TTS, 309; TDS, 493
- ⁷²⁸ **kurut** Kurut, kurutulmuş süt ürünü. NL-4, 81 (*qurut*)
Özb. qurut (*qurut*) ÖTS, 394; ÖTİL-II, 624
Tkm. gurt (*gurt*) TDS, 496
- ⁷²⁹ **kurut-** **1.** Kurutmak, kurulamak. **2.** Temizlemek. **3.** Yok etmek, ortadan kaldırmak. **4.** Zıyan etmek faydasız hâle getirmek. NL-4, 81 (*qurut-*)
Özb. qurit- (*qurit-*) **1.** ÖTS, 394; ÖTİL-II, 622 **3.** ÖTS, 394
Tkm. gurat- (*gu:rot-*) **1., 2.** Bitkiler canlılığını yitirmek, solmak. TTS, 309; TDS, 493
- ⁷²¹⁰ **kuşûr I** Ar. NL-4, 83
- ⁷²¹¹ **kuşûr II** Ar. Kusur, ayıp, noksan, eksiklik, zayıflık, gevşeklik. NL-4, 83 (*qusur*)
Özb. qusur (*qusur*) ÖTS, 394; ÖTİL-II, 626
Tkm. kusur (*kusu:r*) **2.** Bir işi yapmaktan kaçınma. **3.** Artan, kalan, kalıntı. **4.** Kısa. KES, 227
- ⁷²¹² **kuş** Kuş. NL-4, 85 (*quş*)
Özb. qush (*quş*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 628
Tkm. guş (*guş*) TTS, 313; TDS, 498
- ⁷²¹³ **kûş** Far. NL-2, 158
- ⁷²¹⁴ **kuşbêgilik** NL-4, 85
- ⁷²¹⁵ **kuşçı** Kuşçulukla uğraşan kişi, kuş bakıcısı. NL-4, 86 (*quşçi*)

- Tkm. guşçy (guşçu)* TDS, 498
- 7216 **kuşçılık** Avcılık. NL-4, 86 (*quşçiliq*)
Özb. qushchilik (quşçilik) Kuş yetiştiriciliği, kuş bakıcılığı. ÖTİL-II, 629
Tkm. guşçulyk (guşçuluk) Kuş yetiştiriciliği, kuş bakıcılığı. TTS, 313; TDS, 498
- 7217 **kûşdîvân** *Far.* NL-4, 92
- 7218 **kuşhâne** *T. + Far.* Av kuşlarının durduğu yer, kümes. NL-4, 86 (*quşhonä*)
Özb. qushxona (quşxânä) 2. Mezbaha, kesimevi. ÖTİL-II, 629
Tkm. guşhana (guşha:na) TTS, 313; TDS, 499
- 7219 **kûşîş** *Far.* NL-2, 158
- 7221 **kuşkun** At veya eşeğin kuyruğunun altından dolandırılıp eyerle birleştirilen ve çoğunlukla üstünde çeşitli süsler olan kayış. NL-4, 86 (*quşqun*)
Özb. quyushqon (quyushqân) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 629 2. Bir iş, hareket veya davranıştaki ölçü. ÖTS, 396
Tkm. guşgun (guşğun) TDS, 499
- 7221 **kuşluk** 1. Kuş olma, kuşluk. 2. Kuşla ilgil olan. NL-4, 86 (*quşluq*)
Tkm. guşluk (guşluk) Kuşun çok olduğu yer. TTS, 313; TDS, 499
- 7222 **ķût** *Ar.* 1. Gıda, yiyecek, besin. 2. Ruh, can. NL-4, 83 (*qut*)
Özb. qut (qut) ÖTS, 394
Tkm. kut (kut) 1. KES, 227
**Özb. qut (qut)* Mutluluk, saadet, bahtiyarlık, refah, bereket, bolluk. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 626
- 7223 **ķuţâs** *Ar.* Bir ziynet eşyası, takı. NL-4, 92 (*qo'tos*)
Özb. qo'tos (qotâs) ÖTİL-II, 642
Tkm. gotaz (gotos) 1. Ponpon, hotuz. TTS, 283 2. Süs için takılan, ucu saçaklı düğme. TDS, 459
- 7224 **ķuţb** *Ar.* 1. Bir şeyin ortası, merkezi. 2. İtibar ve hürmet merkezinde olan bilgin. 3. Dâhi, deha. NL-4, 83 (*qutb*)
Özb. qutb (qutb) 1. Kutup, ekvatoradan en uzak olan yer ekseninin geçtiği varsayılan iki noktasından her biri. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 626 2. Elektrik zinciri veya magnetin zıt iki ucundan biri. 3. *mec.* Birbiriyle karşıt olan şeylerden her biri. ÖTİL-II, 626
Tkm. kutp (kutp) 1., 2. KES, 228
- 7225 **kutkar-** Kurtarmak, azat etmek. NL-4, 84 (*qutqar-*)
Özb. qutqar- (qutqar-) ÖTS, 395; ÖTİL-II, 628
Tkm. gutar- (gutor-) 1. Bitmek, son bulmak, sona ermek. 2. Bitirmek, sona erdirmek. 3. Kurtulmak. 4. *mec.* Bitmek, ölmek, mahvolmak. TTS, 313; TDS, 499
- 7226 **kutluk ~ kutlug** 1. Kutlu, mübarek, iyi, iyilik. 2. Bolluk, refah. NL-4, 84 (*qutluq ~ qutlug'*) *Özb. qutlug' (qutluğ)* 1. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 627 2. ÖTİL-II, 627
Tkm. gutly (gutlı) 1., 2. Bir erkek adı. TDS, 500
- 7227 **ķuţr** *Ar.* NL-4, 84
- 7228 **ķuţţâ'** *Ar.* NL-4, 84
- 7229 **kutul-** Kurtulmak, azat olmak. NL-4, 84 (*qutul-*)
Özb. qutul- (qutul-) 2. Kaçmak, atlatmak, sıyırmak, paçayı kurtarmak. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 627 3. Doğurmak. ÖTİL-II, 627
Tkm. gutul- (gutul-) 2. İyileşmek, sağlığı düzelmek. TTS, 314; TDS, 500 3. Kapanmak, kabuk bağlamak. TTS, 314

- ⁷²⁰ **kutulmaglık** NL-4, 84
- ⁷²¹ **kutur-** Kudurmak, köpürmek, hiddetlenmek, çileden çıkmak. NL-4, 84 (*qutur-*)
Özb. **qutur-** (*qutur-*) ÖTS, 395; ÖTİL-II, 627 2. Kuduz olmak. ÖTİL-II, 627
Tkm. **gudura-** (*guduro-*) Kudurmak, yaramazlık yapmak. TTS, 305; TDS, 486
- ⁷²² **kutuz** Kuduz, kuduran. NL-4, 84 (*qutuz*)
Tkm. **guduz** (*guduz*) 2. *mec.* Yaramaz, utanmaz. TTS, 305; TDS, 486 3. *mec.* Sinirli, kızgın. TDS, 486
- ⁷²³ **kuvâ** Ar. NL-4, 72
- ⁷²⁴ **kuvan-** Eğlenmek, neşelenmek, tadını çıkarmak; memnun olmak, mutlu olmak.
NL-4, 71 (*quvan-* ~ *quvon-*)
Özb. **quvon-** (*quvân-*) ÖTS, 395; ÖTİL-II, 612
Tkm. **guwan-** (*guvan-*) TDS, 500 2. Gurur duymak, iftihar etmek. TTS, 314
- ⁷²⁵ **kuvar-** NL-4, 72
- ⁷²⁶ **kuvcı** (?) NL-4, 72
- ⁷²⁷ **kuvve** ~ **kuvvat** Ar. 1. Kuvvet, güç. 2. İktidar, kudret. 3. Dayanma, dayanıklılık, tahammül. NL-4, 71 (*quvvâ* ~ *quvvât*)
Özb. **quvva** (*quvvâ*) 1., 3. 3. *mec.* Yetenek, kapasite, yetkinlik. 4. Durgunluğu harekete veya hareketi durgun bir duruma çeviren etken, direnci kıran veya direnç doğuran özellik. 5. *mec.* Cesaretlendirme, teşvik, manevi destek. ÖTİL, 610 ~ **quvvat** (*quvvât*) 1., 3. 3. *mec.* Yetenek, kapasite, yetkinlik. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 610 4. Durgunluğu harekete veya hareketi durgun bir duruma çeviren etken, direnci kıran veya direnç doğuran özellik. 5. *mec.* Cesaretlendirme, teşvik, manevi destek. ÖTİL-II, 610
Tkm. **kuwwat** (*kuvva:t*) 1. TTS, 427; TDS-II, 55 2. TTS, 427 3. Durgunluğu harekete veya hareketi durgun bir duruma çeviren etken, direnci kıran veya direnç doğuran özellik. TTS, 427; TDS-II, 55 4. Bir erkek adı. TDS-II, 55
- ⁷²⁸ **kuvvethg** Ar. + T. Kuvvetli, güçlü. NL-4, 72 (*quvvâtlig'*)
Özb. **quvvatli** (*quvvâtli*) ÖTS, 395; ÖTİL-II, 611
Tkm. **kuwwatly** (*kuvva:tlı*) TTS, 427; TDS-II, 55
- ⁷²⁹ **kûy** Far. NL-2, 148
- ⁷³⁰ **kuyaş** 1. Güneş, güneş ışığı. 2. Yüz güzelliği, güzellik. 3. Güzel, sevgili. NL-4, 74 (*quyoş*)
Özb. **quyosh** (*quyâş*) 1. ÖTS, 396; ÖTİL-II, 613 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 613
Tkm. **kuýaş** (*kuyoş*) 1. KES, 228; TDS-II, 55
- ⁷³¹ **kuyaşlık** NL-4, 74
- ⁷³² **kuyaşrâylık** T. + Far. + T. NL-4, 74
- ⁷³³ **kuyı** Alt, aşağı, taban, dip. NL-4, 75 (*quyi*)
Özb. **quyi** (*quyi*) ÖTS, 395; ÖTİL-II, 613 2. Aşağı, düşük seviyede olan. 3. Yaşı, derecesi vb. bakımdan büyük olmayan, küçük. ÖTİL-II, 613
Tkm. **guýy** (*guyı*) Kuyu, çukur. TTS, 315; TDS, 501
- ⁷³⁴ **kuyılık** NL-4, 75
- ⁷³⁵ **kuyrug** Kuyruk. NL-4, 75 (*quyrug'*)
Özb. **quyrug** (*quyrug*) 2. Kalça. 3. Uçak, gemi vb. taşıtların arka kısmı. ÖTS, 396; ÖTİL-II, 614 4. Bir kimseye hizmet eden kişi, hizmetçi. ÖTİL-II, 614
Tkm. **guýruk** (*guyruk*) 2. Bir şeyin arka kısmı. TTS, 315; TDS, 501 3. *mec.* Bir kimsenin taraftarı, takipçisi, destekçisi. TDS, 501
- ⁷³⁶ **kuyun** Kasırğa, hortum. NL-4, 86 (*quyun*)
Özb. **quyun** (*quyun*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 629

- Tkm. kuyun (kuyun)* TDS-II, 55
- ⁷²⁴⁷ **kuzah** Ar. NL-4, 74
- ⁷²⁴⁸ **kuzât** Ar. NL-4, 74
- ⁷²⁴⁹ **kûze** Far. Testi, ibrik, sürahi, maşrapa. NL-2, 148 (*ko'za*)
Özb. **ko'za** (*köze*) ÖTS, 257; ÖTİL, 411
- ⁷²⁵⁰ **kuzgun** Kuzgun, tüyü kara renkli bir kuş. NL-4, 75 (*quzg'un*)
Özb. **quzg'un** (*quzğun*) ÖTS, 396; ÖTİL-II, 613 2. Hiçbir şeyden sakınmayan, hırsız, soyguncu, talancı, baskıncı. ÖTİL-II, 613
- ⁷²⁵¹ **kuzi** Kuzu. NL-4, 86 (*qo'zi*)
Özb. **qo'zi** (*qozi*) ÖTS, 398; ÖTİL-II, 630 2. Sevgi ifade eden bir hitap sözü. ÖTİL-II, 630
Tkm. guzy (guzu) TTS, 315; TDS, 502 2. Sevgi ifade eden bir hitap sözü. TDS, 502
- ⁷²⁵² **küb ~ küp** 1. Büyük sürahi, testi. 2. Gökyüzü, felek. NL-2, 133 (*kub ~ kup*)
Özb. **kub** (*kub*) 1. Birbirine eşit karelerden oluşan, altı yüzlü geometrik şekil. 2. Çaydan, demlik. ÖTS, 247; ÖTİL, 4013. Hacim birimi. ÖTİL, 401
Tkm. kub (*kub*) 1. Birbirine eşit karelerden oluşan, altı yüzlü geometrik şekil. 2. Matematikte bir sayının üçüncü derecesi. 3. Hacim birimi, metreküp. TTS, 426; TDS-II, 54
- ⁷²⁵³ **kübrâ** Ar. NL-2, 133
- ⁷²⁵⁴ **küç** 1. Güç, kuvvet. 2. Yetki, nüfuz, otorite. NL-2, 142 (*kuç*)
Özb. **kuch** (*küch*) ÖTS, 252; ÖTİL, 408
Tkm. güyç (*güyç*) TTS, 324; TDS, 515 3. Bir erkek adı. TDS, 515
- ⁷²⁵⁵ **küçlük** Güçlü, kuvvetli, sağlam, berk. NL-2, 142 (*kuçluk*)
Özb. **kuchli** (*küçli*) ÖTS, 252; ÖTİL, 409
Tkm. güyçli (*güyçlü*) TTS, 324; TDS, 516 2. Kalorili, besleyici. TTS, 324
- ⁷²⁵⁶ **küçük** Küçük köpek, it. NL-2, 142 (*kuchuk*)
Özb. **kuchuk** (*küçük*) ÖTS, 253; ÖTİL, 410
- ⁷²⁵⁷ **küdûret** Ar. 1. Keder, gam, üzüntü. 2. Toz, kir. 3. Endişe, kaygı, huzursuzluk. NL-2, 133 (*kudurât*)
Özb. **kudurat** (*kudurât*) 1. ÖTS, 248; ÖTİL, 402 3. ÖTİL, 402
Tkm. küdure (*küdu:ret*) 1., 3., 3. Suçluluk. KES, 228
- ⁷²⁵⁸ **küdûretâşâr** Ar. + Far. NL-2, 133
- ⁷²⁵⁹ **küffâr** Ar. Kâfirler, dinsizler. NL-2, 142 (*kuffor*)
Tkm. küffar (*küffa:r*) KES, 228 ~ **küfgar** (*küfğa:r*) TDS-II, 55
- ⁷²⁶⁰ **küfr** Ar. Küfür, kâfirlik, dinsizlik, İslam'ı reddetme. NL-2, 141 (*kufr*)
Özb. **kufr** (*küfr*) ÖTS, 248; ÖTİL, 408
Tkm. küfr (*küfr*) KES, 228
- ⁷²⁶¹ **küfrân** Ar. Nimetin kıymetini bilmeme, nankörlük. NL-2, 141 (*kufron*) Özb. **kufron** (*küfrân*) ÖTİL, 408
- ⁷²⁶² **küfv** Ar. NL-2, 141
- ⁷²⁶³ **kühen** Far. Eski, kadim. NL-2, 143 (*kuhän*)
Tkm. kühen (*kühön*) 2. İhtiyar, yaşlı. KES, 228
- ⁷²⁶⁴ **kühengerd** Far. NL-2, 144
- ⁷²⁶⁵ **kühenleng** Far. NL-2, 144
- ⁷²⁶⁶ **kühensâl** Far. NL-2, 144
- ⁷²⁶⁷ **kühl** Ar. NL-2, 144
- ⁷²⁶⁸ **kühûlet** Ar. NL-2, 144

- ⁷²⁹ **kühün** *Far.* NL-2, 144
- ⁷³⁰ **küj** (?) NL-2, 145
- ⁷³¹ **kükre-** ~ **kökre-** Kükremek. NL-2, 134 (*kukrä-* ~ *ko'krä-*)
Tkm. **kükre-** (*kükrö-*) **2.** Uyandırmak, heyecanlandırmak, birine karşı tahrik etmek. **3.** Kavga çıkarmak, huysuzluk etmek. TTS, 428; TDS-II, 56
- ⁷³² **kül** Kül, köz. NL-2, 135 (*kul*)
Özb. **kul** (*kül*) ÖTS, 248; ÖTİL, 403
Tkm. **kül** (*kül*) TTS, 428; TDS-II, 56
- ⁷³³ **kül(l)** *Ar.* NL-2, 135
- ⁷³⁴ **kül-** **1.** Gülmek, tebssüm etmek. **2.** Neşelenmek, canlanmak. NL-2, 135 (*kul-*)
Özb. **kul-** (*kül-*) **1.** ÖTS, 248; ÖTİL, 404 **2.** ÖTİL, 404
Tkm. **gül-** (*gül-*) **1., 2.** Dalga geçmek, alay etmek. TTS, 316; TDS, 505
- ⁷³⁵ **külâh** *Far.* Başlık, şapka, sarık. NL-2, 137 (*kuloh*)
Özb. **kuloh** (*külâh*) ÖTS, 248; ÖTİL, 404
Tkm. **külâh** (*küla:h*) KES, 228
- ⁷³⁶ **külak** Dalga. NL-2, 137 (*kulok*)
Tkm. **kölek** (*kö:lö:k*) Kuvvetli rüzgâr, fırtına; tufan. KES, 225 ~ **köleg** (*kö:löğ*) TDS-II, 45
- ⁷³⁷ **külak** *Far.* Dalga; sert rüzgâr. NL-2, 150 (*ko'lok*)
Tkm. **kölek** (*kö:lö:k*) Kuvvetli rüzgâr, fırtına; tufan. KES, 225 ~ **köleg** (*kö:löğ*) TDS-II, 45
- ⁷³⁸ **külâle** *Far.* NL-2, 137
- ⁷³⁹ **küldür-** Güldürmek. NL-2, 136 (*kuldur-*)
Özb. **kuldir-** (*kül-dir-*) ÖTS, 248; ÖTİL, 404
Tkm. **güldür-** (*güldür-*) TTS, 317; TDS, 504
- ⁷⁴⁰ **külehdâr** *Far.* NL-2, 135
- ⁷⁴¹ **külfet** *Ar.* Külfet, meşakkat, sıkıntı. NL-2, 137 (*kulfät*)
Özb. **kulfat** (*külfät*) ÖTS, 248; ÖTİL, 404
Tkm. **külpet** (*külpöt*) KES, 229; TDS-II, 57 **2.** Hizmetçi kadın. KES, 229
- ⁷⁴² **külfetsiz** *Ar. + T.* NL-2, 137
- ⁷⁴³ **külgü** Gülüş, gülme, kahkaha. NL-2, 136 (*kulgu*)
Özb. **kulgi** (*külgi*) **2.** Maskara. ÖTS, 248; ÖTİL, 404
Tkm. **gölki** (*gölkü*) **2.** Alay malzemesi. TTS, 317; TDS, 504
- ⁷⁴⁴ **külgülük** Gülünç, komik. NL-2, 136 (*kulguluk*)
Özb. **kulgili** (*külgili*) ÖTS, 248; ÖTİL, 404
Tkm. **gölküli** (*gölkülü*) TTS, 317; TDS, 504
- ⁷⁴⁵ **külüçe** Çörek; yuvarlak şey. NL-2, 136 (*kulicha*)
Özb. **kulcha** (*külçä*) Çörek. ÖTS, 249; ÖTİL, 404
- ⁷⁴⁶ **küllî** *Ar.* **1.** Kâmil, olgun, dolu. **2.** Genel, bütün, hepsi. **3.** Bütünüyle, tamamıyla. NL-2, 136 (*kulliy*)
Tkm. **küllî** (*küllü*) **2.** KES, 228; TDS-II, 57
- ⁷⁴⁷ **külliyât** *Ar.* **1.** Bir türdeki nesnelerin bütünü. **2.** Şairin eserlerinin toplamı. **3.** Bölüm, departman. NL-2, 136 (*kulliyot*)
Özb. **kulliyot** (*külliyât*) **3.** ÖTS, 248
Tkm. **külliyât** (*küllü:ya:t*) **1., 2.** KES, 228
- ⁷⁴⁸ **külûh** *Far.* NL-2, 137
- ⁷⁴⁹ **külümsü-** Gülümsemek. NL-2, 137 (*kulumsu-*)
Özb. **kulimsira-** (*külimsirä-*) ÖTS, 248; ÖTİL, 404

- Tkm. gülümse-* (gülümsö-) TDS, 506 ~ *gülümsire-* (gülümsürö-) TTS, 317; TDS, 506 ~ *gülümjire-* (gülümcürö-) TTS, 317; TDS, 506
- ⁷²⁹ **kümeýt** Ar. NL-2, 137
- ⁷²⁹ **kümüş** Gümüş. NL-2, 138 (*kumuş*)
Özb. **kumush** (*kümüş*) ÖTS, 249; ÖTİL, 4052. Bir kadın adı. ÖTİL, 405
Tkm. kümüş (*kümüş*) TTS, 429; TDS-II, 58 2. Bir kadın adı. TDS-II, 58
- ⁷²⁹ **kümüşkentlik** *T.+Soğ.+T.* NL-2, 138
- ⁷²⁹ **kün** Gün. NL-2, 138 (*kun*)
Özb. **kun** (*kün*) ÖTS, 249; ÖTİL, 405 2. Yaşam, hayat. 3. Güneş. ÖTİL, 405
Tkm. gün (*gün*) 2. Güneş. 3. *mec.* Yaşam, var olma. TTS, 319; TDS, 508 4. Bayram, bir kutlama. TDS, 508
- ⁷²⁹ **künc** *Far.* Köşe, bucak, kenar, kıyı. NL-2, 139 (*kunj*)
Tkm. künc (*künç*) KES, 229
- ⁷²⁹ **küncâyîş** (?) NL-2, 139
- ⁷²⁹ **küncüd** Susam. NL-2, 139 (*kunjud*)
Özb. **kunjut** (*küncüt*) ÖTS, 249; ÖTİL, 406
Tkm. künji (*küncü*) TTS, 429; TDS-II, 58
- ⁷²⁹ **künçilik** Günlük, gündelik. NL-2, 140 (*kunçilik*)
Özb. **kunlik** (*künlik*) ÖTS, 249; ÖTİL, 406
Tkm. günlük (*günlük*) TTS, 320; TDS, 509
- ⁷²⁹ **künd** *Far.* 1. Kör, körelmiş. 2. Cimri, hasis, kıskanç. NL-2, 139 (*kund*)
Tkm. künt (*künt*) 1. TDS-II, 58
- ⁷²⁹ **kündüz** Gündüz. NL-2, 139 (*kündüz*)
Özb. **kunduz** (*kündüz*) ÖTS, 249; ÖTİL, 406
Tkm. gündiz (*gündü:z*) TTS, 320
- ⁷²⁹ **küneş ~ künes** Güneş. NL-2, 138 (*kunäş ~ kunäs*)
Tkm. güneş (*günöş*) TTS, 320; TDS, 509 ~ **gün** (*gün*) TTS, 319
- ⁷²⁹ **küngür ~ küngir** *Far.* NL-2, 139
- ⁷²⁹ **küngüre ~ küngire** *Far.* Kale ve duvarların üzerine yapılan dış dış yer, siper. NL-2, 139 (*kungurä~ kungirä~ kungur ~ kungir*)
Özb. **kungura** (*küngürä*) ÖTS, 249; ÖTİL, 405
Tkm. küññüre (*küññürö*) KES, 229 ~ **küñre** (*küñrö*) TDS-II, 59
- ⁷²⁹ **künh** Ar. NL-2, 140
- ⁷²⁹ **künişt** *Far.* NL-2, 140
- ⁷²⁹ **küñren-** NL-2, 138
- ⁷²⁹ **künûz** Ar. NL-2, 140
- ⁷²⁹ **künyet** Ar. Künye, lakap. NL-2, 140 (*kunyat*)
Tkm. kün'yet (*kün'yöt*) KES, 229
- ⁷²⁹ **küre I** Ar. Ülke, vilayet; bir şeyin çok olduğu yer. NL-2, 140 (*kurä*)
**Tkm. küre* (*kü:rö*) 1. Ocak, soba. KES, 229 2. Tuğla pişirilen, demir vb. metaller eritilen yer. KES, 229; TDS-II, 59
- ⁷²⁹ **kür(r)e II** Ar. Küre, yuvar. NL-2, 140 (*kur(r)a*)
Özb. **kurra** (*kürra*) ÖTS, 250; ÖTİL, 407
- ⁷²⁹ **kürre** *Far.* Sıpa, eşek yavrusu. NL-2, 140 (*kurra*)
Özb. **kurra** (*kürä*) ÖTS, 250; ÖTİL, 407
- ⁷²⁹ **kürsî** Ar. 1. Kürsü, iskemle. 2. Gökyüzü, asuman. NL-2, 140 (*kursi*)
Özb. **kursi** (*kürsi*) 1. ÖTS, 250; ÖTİL, 407

- Tkm. kürsi (kürsü)* 1. TTS, 430; KES, 229; TDS-II, 60 2., 3. Merkez, payitaht. KES, 229
- 7312 *kürte* *Far.* Gömlek, yakalı giysi. NL-2, 140 (*kurtä*)
Tkm. kürte (kürtö) TDS-II, 60
- 7313 *kürüh* (?) NL-2, 140
- 7314 *küsûf* *Ar.* NL-2, 140
- 7315 *küşâ* *Far.* NL-2, 143
- 7316 *küşâd* *Far.* 1. Açılma, genişleme, gevşeme. 2. Baht, talih, ilerleme. 3. İmkân, rahatlık, kolaylık. NL-2, 142 (*kuşod*)
Özb. kuşod (küşâd) 1. ÖTS, 252; ÖTİL, 410
Tkm. güşat (güşa:t) 1. KES, 138
- 7317 *küşâde* *Far.* Açık, açılmış, geniş. NL-2, 143 (*kuşodä*)
Tkm. güşada (güşa:da) 2. Mutlu, sevinçli. KES, 138
- 7318 *küşâyiş* *Far.* Başarı, şans, uğur, talih. NL-2, 143 (*kuşoyiş*)
Özb. kushoyish (küşâyiş) ÖTS, 252; ÖTİL, 410
Tkm. güşâyış (güşa:yış) KES, 138
- 7319 *küşif* (?) NL-2, 142
- 7320 *küşî* *Far.* NL-2, 143
- 7321 *küşîdânîlîg* *Far.+T.* NL-2, 143
- 7322 *küşîgîr* *Far.* NL-2, 143
- 7323 *küteh ~ kütâh* *Far.* Kısa, alçak. NL-2, 157 (*ko'tâh ~ ko'toh*)
Özb. ko'toh (kötâh) ÖTS, 257; ÖTİL, 423
Tkm. kötä (kö:tä:) KES, 225
- 7324 *kütehendîş* *Far.* NL-2, 157
- 7325 *kütehnazarlık* *Far.+Ar.+T.* NL-2, 157
- 7326 *kütüb* *Ar.* Kitaplar. NL-2, 141 (*kutub*)
Tkm. kütüp (kütüp) KES, 229
- 7327 *kütübhâne* *Ar.+Far.* Kütüphane. NL-2, 141 (*kutubxona*)
Özb. kutubxona (kütübxânä) ÖTS, 251; ÖTİL, 408
- 7328 *kütüvâl* *Far.* NL-2, 141
- 7329 *küyav* Damat, güveyi. NL-2, 134 (*kuyov*)
Özb. kuyov (kuyâv) ÖTS, 251; ÖTİL, 402
Tkm. giýew (giyev) TTS, 275; TDS, 446
- 7330 *küyavlık* NL-2, 134
- 7331 *küyük* 1. Yanık, yanmış. 2. Âşık olmuş, aşk acısı çeken. 3. Dağ, yara. 4. Ateş, alev. NL-2, 143 (*kuyuk*)
Özb. kuyuk (küyük) 1. ÖTS, 251; ÖTİL, 410 2., 3. ÖTİL, 410
Tkm. köyük (köyük) 1. TDS-II, 54
- 7332 *küz* Güz, sonbahar. NL-2, 134 (*kuz*)
Özb. kuz (kuz) ÖTS, 251; ÖTİL, 402 2. Bir şeyin son demleri. ÖTİL, 402
Tkm. güýz (güyz) TTS, 325; TDS, 517

L I

- 7333 *lâ I* Moğ. NL-2, 175
- 7334 *lâ II* *Ar.* Yok, değil anlamı veren Arapça ön ek. NL-2, 175 (*lo*)
Tkm. la (la:) KES, 231; TDS-II, 64
- 7335 *-la* Moğ. NL-2, 161
- 7336 *lâbe* *Far.* Yalvarış, iltica. NL-2, 175 (*lobä*)

- Tkm. laba* (la:ba) KES, 231
- ⁷³⁷ **lâbeger** *Far.* NL-2, 175
- ⁷³⁸ **lâbüd** *Ar.* NL-2, 175
- ⁷³⁹ **lâcerem** *Ar.* Şunun için, şundan dolayı; elbette, şüphesiz. NL-2, 175 (*lojäräm*)
Tkm. lajerem (la:cerem) KES, 231
- ⁷⁴⁰ **lâcür'a** *Ar.* Bir seferde yutma. NL-2, 176 (*lojur'a*)
Tkm. lajurga (lacurğa) KES, 231
- ⁷⁴¹ **lâcüverd** *Far.* 1. Lacivert, gök mavisi, koyu mavi. 2. Koyu mavi renkli bir taş. NL-2, 175 (*lojuvârd*)
Özb. lojuvard (lâcüvârd) 1. ÖTS, 266; ÖTİL, 433 2. ÖTİL, 433
Tkm. lajywert (la:cıvert) 1. KES, 231
- ⁷⁴² **lâcüverdî** *Far.* Mavi renkli, koyu mavi. NL-2, 175 (*lojuvârdiy*)
Tkm. lajywerdi (la:cıverdi:) KES, 231
- ⁷⁴³ **lâçin** 1. Lâçin, şahin. 2. Bir kabile adı. NL-2, 180 (*lochin*)
Özb. lochin (lâçin) 1. ÖTS, 268; ÖTİL, 435 2. *mec.* Cesur, yiğit, yürekli. ÖTİL, 435
- ⁷⁴⁴ **lâde** *Far.* NL-2, 175
- ⁷⁴⁵ **lâeḳal** *Ar.* En azından, hiç olmazsa. NL-2, 175 (*loäqal*)
Özb. loaḳal (lâäqal) ÖTS, 266; ÖTİL, 433
- ⁷⁴⁶ **lâf** *Far.* 1. Laf, söz. 2. Beyan, dava. 3. Övme, fazlaca övme, abartma. NL-2, 179 (*lof*)
Özb. lof (lâf) 3. ÖTS, 266; ÖTİL, 435
Tkm. lap (la:p) 3. TTS, 434; KES, 233; TDS-II, 66
- ⁷⁴⁷ **laffaḳ** *Ar.* NL-2, 168
- ⁷⁴⁸ **lâfiz** *Ar.* NL-2, 180
- ⁷⁴⁹ **lafz** *Ar.* 1. Söz, ibare. 2. Dil, lisan. NL-2, 168 (*lafz*)
Özb. lafz (lafz) 1., 2., 3. Verilen söz, ahit. ÖTİL, 428 4. Şirin söz, tatlı söz. ÖTS, 259;
- ⁷⁵⁰ **lâḡlâḡ** (?) NL-2, 181
- ⁷⁵¹ **laḡv** *Ar.* NL-2, 172
- ⁷⁵² **lahad** *Ar.* Mezar, kabir. NL-2, 172 (*lahad*)
Özb. lahad (lahad) ÖTS, 259; ÖTİL, 429
Tkm. lahat (lahat) KES, 232; TDS-II, 65
- ⁷⁵³ **lahavl** *Ar.* Bir duanın başı. NL-2, 181 (*lohavl*)
Tkm. lahowla (la:hovlo) KES, 233
- ⁷⁵⁴ **lâhiḳ** *Ar.* NL-2, 181
- ⁷⁵⁵ **lahn** *Ar.* 1. Ses, ezgi, name. 2. Melodi, ahenk. NL-2, 172 (*lahn*)
Tkm. lahn (lahn) KES, 233
- ⁷⁵⁶ **lahnperdâz** *Ar.+Far.* NL-2, 173
- ⁷⁵⁷ **laḥt** *Far.* NL-2, 168 (*laxt*)
Özb. laxta (laxta) ÖTS, 262; ÖTİL, 428
- ⁷⁵⁸ **lahza** *Ar.* Bir an, an. NL-2, 172 (*lahza*)
Özb. lahza (lahza) ÖTS, 259; ÖTİL, 430
Tkm. lahza (lahza) KES, 233; TDS-II, 65 2. Bakış, nazar. KES, 233
- ⁷⁵⁹ **lain** *Ar.* Lanetli, lanetlenmiş, melun. NL-2, 169 (*la'in ~ lain*)
Özb. lain (lain) ÖTS, 259; ÖTİL, 426
- ⁷⁶⁰ **laḳab** *Ar.* Lakap, takma ad. NL-2, 171 (*laqab*)
Özb. laqab (laqab) ÖTS, 260; ÖTİL, 429

- Tkm. lakap (lakap)* KES, 233
- ⁷³⁶¹ **laķve** *Ar.* NL-2, 172
- ⁷³⁶² **lâl** *Far.* 1. Dilsiz, dil tutulması. 2. Şaşkın, hayrete düşmüş. NL-2, 177 (*lol*)
Özb. lol (lâl) 1. ÖTS, 266; ÖTİL, 434
Tkm. lal (la:l) 1. TTS, 434; TDS-II, 66
- ⁷³⁶³ **la'l** *Far.* 1. Kızıl renkli, değerli bir taş. 2. Kıpkızıl dudak, sevgilinin dudağı. 3. Süs, boya. 4. Menfaat. 5. Kızıl renkli içki, şarap. 6. Nadir, kıymetli, az bulunur. NL-2, 169 (*la'l*)
Özb. la'l (la'l) 1., 2. Al, kırmızı. ÖTS, 262; ÖTİL, 429
Tkm. lagl (lağl) 1. TTS, 432; KES, 232 2. KES, 232 ~ **lagyl (lağıl)** 1. TDS-II, 64
- ⁷³⁶⁴ **lâle** *Far.* 1. Lale. 2. Kızıl, kırmızı renkli. NL-2, 177 (*lolä*)
Özb. lola (lâlä) 1. ÖTS, 266; ÖTİL, 435 2., 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 435
Tkm. läle (lä:le) TTS, 435; KES, 238; TDS-II, 70 2. Haşhaş. TTS, 435 3. Kadın sevgili, mahbube. 4. Bir kadın adı. TDS-II, 70
- ⁷³⁶⁵ **lâlebâr** *Far.* NL-2, 177
- ⁷³⁶⁶ **lâlefâm** *Far.* Lale gibi kızıl renkli. NL-2, 178 (*loläfom*)
Tkm. lälefam (lä:lefa:m) KES, 238
- ⁷³⁶⁷ **lâlegûn** *Far.* Lale renkli, kırmızı, kızıl. NL-2, 177 (*lolägun*)
Özb. lolagun (lälägün) ÖTS, 266; ÖTİL, 435
Tkm. lälegüwn (lä:leğüwn) KES, 238
- ⁷³⁶⁸ **la'l(i)gûn** *Far.* NL-2, 171
- ⁷³⁶⁹ **lâlerûh** *Far.* Lale yüzlü, kızıl yüzlü; güzel sevgili. NL-2, 178 (*loläruh*)
Tkm. läleruh (lä:leru:h) KES, 238
- ⁷³⁷⁰ **lâleruhsâr** *Far.* NL-2, 178
- ⁷³⁷¹ **lâlesitân** *Far.* NL-2, 178
- ⁷³⁷² **lâlevâr** *Ar.* NL-2, 177
- ⁷³⁷³ **lâlezâr** *Far.* 1. Lale bahçesi. 2. Nezaket, saflık, paklık. NL-2, 178 (*loläzor*)
Özb. lolazor (läläzâr) 1. ÖTS, 266; ÖTİL, 435
Tkm. lälezar (lä:leza:r) 1. KES, 238; TDS-II, 70
- ⁷³⁷⁴ **lâllıg** *Far.* + T. NL-2, 178
- ⁷³⁷⁵ **la'lveş** *Far.* NL-2, 171
- ⁷³⁷⁶ **lâm** *Ar.* 1. Lam harfi. 2. Perçem. NL-2, 178 (*lom*)
Özb. lom (lâm) 1. ÖTS, 266; ÖTİL, 435
Tkm. lam (la:m) 1. KES, 233
- ⁷³⁷⁷ **lâme** *Ar.* NL-2, 178
- ⁷³⁷⁸ **lâme'allâh** *Ar.* NL-2, 179
- ⁷³⁷⁹ **lâmekân** *Ar.* 1. Evsiz barksız, yersiz yurtsuz. 2. Manevi âlem. NL-2, 178 (*lomäkon*)
Özb. lomakon (lâmäkân) 1. ÖTS, 266; ÖTİL, 435
Tkm. lamekan (la:meka:n) 1. KES, 233
- ⁷³⁸⁰ **lâmi'** *Ar.* Işıltılı, parlak; ışık saçan. NL-2, 179 (*lomi'*)
Tkm. lamyg (la:miğ) KES, 233
- ⁷³⁸¹ **la'n** *Ar.* NL-2, 171
- ⁷³⁸² **la'net** *Ar.* Lanet, bela, beddua. NL-2, 171 (*la'nät*)
Özb. la'nat (la'nät) ÖTS, 262; ÖTİL, 429
Tkm. lagnat (lağnat) TTS, 432; KES, 232; TDS-II, 64
- ⁷³⁸³ **lâs** *Far.* İpek kumaşı temizlemekte kullanılan madde. NL-2, 179 (*los*)

- Özb. **los** (lâs) ÖTİL, 435
 *Özb. **los** (lâs) Kanada geyiği, elk. ÖTS, 267
- 7394 **lâş** Far. Leş, ceset, ölü. NL-2, 180 (*loş*)
 Özb. **losh** (lâş) ÖTS, 268; ÖTİL, 435
 Tkm. **läş** (lâş) TTS, 436; KES, 238; TDS-II, 71
- 7395 **lâşe** Far. NL-2, 180
- 7396 **laşkay-** Ital. + T. NL-2, 180
- 7397 **lâtaḥâf** Ar. NL-2, 179
- 7398 **lâtaḥûl** Ar. NL-2, 179
- 7399 **laṭîf** Ar. 1. Latif, nazik, ince, kibar, hoş. 2. Temiz, pak. 3. İnce manalı. NL-2, 167 (*latif*)
 Özb. **latif** (*latif*) 1. ÖTS, 261; ÖTİL, 427
 Tkm. **latyf** (*latif*) 1. KES, 234 ~ **letip** (*letip*) KES, 237
- 7399 **laṭîflıg** Ar. + T. Latiflik, hoşluk, naziklik, incelik. NL-2, 167 (*latiflig'*)
 Özb. **latiflik** (*latiflik*) ÖTS, 261; ÖTİL, 428
- 7399 **lâubâlî** Ar. Laubali, pervasız, gamsız. NL-2, 179 (*louboli ~ louboliy*)
 Tkm. **laubaly** (*la:uba:lı:*) KES, 234
- 7399 **lâubâlivesh** Ar. + Far. NL-2, 179
- 7399 **lâuhşî** Ar. Sayısız, aşırı, sınırsız. NL-2, 179 (*louhsi*)
 Tkm. **lauhsa** (*la:uhsa:*) KES, 234
- 7394 **lây** Far. 1. Çamur, balçık. 2. Tortu, çökelti, posa, telve. 3. Şarap tortusu. NL-2, 176 (*loy*)
 Özb. **loy** (lây) 1. ÖTS, 267; ÖTİL, 433
 Tkm. **laý** (*la:y*) 1., 2. TTS, 435; TDS-II, 67
 *Tkm. **laý** (*la:y*) Takım, koleksiyon. TTS, 435
- 7395 **lâya'qıl** Ar. Akılsız, şuarsuz, mest. NL-2, 181 (*loya'qıl*)
 Tkm. **laya'kal** (*la:ya'kal*) KES, 234
- 7395 **lâyemut** Ar. Ölümsüz, sonsuz, ebedi. NL-2, 180 (*loyämut*)
 Özb. **loyamut** (*lâyämut*) ÖTS, 267; ÖTİL, 436
 Tkm. **laýemut** (*la:yemu:t*) KES, 234
- 7397 **lâyenfek** Ar. NL-2, 181
- 7398 **lâyetecezzâ** Ar. NL-2, 180
- 7399 **lâyezal** Ar. Yok olmayan, daimi, ebedi. NL-2, 180 (*loyäzol*)
 Tkm. **laýezal** (*la:yeza:l*) KES, 234
- 7400 **lâyık** Ar. Layık, uygun. NL-2, 176 (*loyiq*)
 Özb. **loyiq** (lâyiq) ÖTS, 267; ÖTİL, 434
 Tkm. **laýyk** (*la:yık*) TTS, 435; KES, 234; TDS-II, 67
- 7401 **lâyiḥ** Ar. NL-2, 176
- 7402 **lâyü'add** Ar. NL-2, 181
- 7403 **lâzım** Ar. Gerek, gerekli. NL-2, 176 (*lozim*)
 Özb. **lozim** (lâzim) ÖTS, 268; ÖTİL, 433
 Tkm. **lazym** (*la:zim*) TTS, 435; KES, 234; TDS-II, 68 2. Şeriata göre yapılması mecbur olan iş. KES, 234
 *Özb. **lozim** (lâzim) Kadınlar için iç çamaşırı, şalvar. ÖTS, 268; ÖTİL, 433
- 7404 **lâzıme** Ar. NL-2, 176
- 7405 **leâlî** Ar. NL-2, 166
- 7406 **leb** Far. 1. Dudak. 2. Ağız, dil. NL-2, 161 (*lâb*)
 Özb. **lab** (lâb) 1., 2. Kenar, yan; sahil. ÖTS, 259; ÖTİL, 424

- Tkm. leb (leb) 2.* Kenar, kıyı. KES, 234; TDS-II, 68
- ⁷⁴⁰⁷ **lebâleb ~ lebbeleb** *Far. 1.* Ağzına kadar dolu. **2.** Yeterli derecede. **3.** Tam dolu, dopdolu. NL-2, 161 (*läboläb ~ läbbäläb*)
- Özb. labolab (läbäläb) 1., 3.* ÖTS, 259; ÖTİL, 425
- Tkm. lebaleb (leba:leb) 1., 3.* KES, 234
- ⁷⁴⁰⁸ **lebteşne** *Far. NL-2, 161*
- ⁷⁴⁰⁹ **lecâc** *Ar. İnatçılık; ciddilik. NL-2, 163 (läjoj)*
- Tkm. lejaç (leca:ç) 2.* Nefret, kızgınlık, öfke. KES, 235
- ⁷⁴¹⁰ **leçek** *Far. Şal, eşarp, baş örtüsü. NL-2, 169 (leçek)*
- Özb. lachak (läçäk) ÖTİL, 429*
- Tkm. leçek (leçek) KES, 235; TDS-II, 68*
- ⁷⁴¹¹ **ledünnî** *Ar. NL-2, 163*
- ⁷⁴¹² **legen ~ leken** *Far. 1.* Şamdan, mumluk. **2.** Bakır leğen. NL-2, 163 (*lägän ~ läkän*)
- Özb. lagan (lägän) 2.* ÖTS, 259; ÖTİL, 425
- Tkm. legen (leğen) 2.* TTS, 436; TDS-II, 68 **2.** Böbrek havuzcukları. TTS, 436
- ⁷⁴¹³ **lehce** *Ar. Lehçe, diyalekt. NL-2, 172 (lähjä)*
- Özb. lahja (lähcä) ÖTS, 259; ÖTİL, 430*
- Tkm. lähje (lähce) KES, 238*
- ⁷⁴¹⁴ **lehv** *Ar. Oyun, eğlence, vakti boşa geçirme. NL-2, 172 (lähv)*
- Tkm. lähw (lähv) KES, 238*
- ⁷⁴¹⁵ **le'im** *Ar. Hasis, cimri; aşağılık, alçak. NL-2, 164 (läim)*
- Tkm. leim (lei:m) KES, 236*
- ⁷⁴¹⁶ **le'imlik** *Ar. + T. NL-2, 164*
- ⁷⁴¹⁷ **le'imveş** *Ar. + Far. NL-2, 164*
- ⁷⁴¹⁸ **lek** *Far. Yüz bin. NL-2, 165 (läk)*
- Özb. lak (läk) ÖTS, 259; ÖTİL, 426*
- Tkm. lek (lek) KES, 236; TDS-II, 68*
- ⁷⁴¹⁹ **lekedkûb** *Far. NL-2, 165*
- ⁷⁴²⁰ **lem** *Ar. NL-2, 165*
- ⁷⁴²¹ **lem'a** *Ar. Şule, nur, ışık, parıltı. NL-2, 165 (läm'ä)*
- Tkm. lemga (lemğa) KES, 236*
- ⁷⁴²² **lem'aefgen** *Ar. + Far. NL-2, 166*
- ⁷⁴²³ **lemha** *Ar. NL-2, 166*
- ⁷⁴²⁴ **lems** *Ar. NL-2, 165*
- ⁷⁴²⁵ **lemyezeli** *Ar. Sonsuza dek, daimi, ebedi. NL-2, 166 (lämyäzäliy)*
- Tkm. lemyezel (lemyezel) KES, 236*
- ⁷⁴²⁶ **lenc** *Far. NL-2, 166*
- ⁷⁴²⁷ **leng** *Far. Topal, aksak. NL-2, 166 (läng)*
- Özb. lang (läng) ÖTS, 260; ÖTİL, 426*
- Tkm. leñ (leñ) TTS, 437; KES, 236; TDS-II, 69*
- *Özb. lang (läng) Büyük ölçüde, geniş çapta. ÖTS, 260; ÖTİL, 426*
- *Tkm. leñ (leñ) Bıkkınlık, usanç. TTS, 437*
- ⁷⁴²⁸ **lenga** (?) NL-2, 166
- ⁷⁴²⁹ **lenger I** *Far. Gemi demiri, çapa. NL-2, 166 (längär)*
- Özb. langar (längär) ÖTS, 260; ÖTİL, 426*
- Tkm. leñner (leñner) KES, 236 2.* Bir şeyin ağırlığı. **3.** Bir şeyin sabit durması için kullanılan ağır taş veya nesne. TDS-II, 69

- ⁷⁴⁸⁰ **lenger II** Far. NL-2, 166
- ⁷⁴⁸¹ **lerz** Far. Lerze, titreme, kımıldama. NL-2, 167 (*lärzä*)
Özb. **larza** (*lärzä*) 2. Büyük sıkıntı. ÖTİL, 427 ÖTS, 261; ÖTİL, 427
- ⁷⁴⁸² **lerzân** Far. Titrek, titreyen. NL-2, 167 (*lärzon*)
Özb. **larzon** (*lärzân*) ÖTS, 261; ÖTİL, 427
Tkm. **lerzan** (*lerza:n*) TTS, 437; KES, 236; TDS-II, 69
- ⁷⁴⁸³ **leşker** Far. Asker, ordu. NL-2, 169 (*leşkär*)
Özb. **lashkar** (*leşkär*) ÖTS, 262; ÖTİL, 429
Tkm. **leşger** (*leşger*) TTS, 437; KES, 237; TDS-II, 69
- ⁷⁴⁸⁴ **leşkerârâ** Far. NL-2, 169
- ⁷⁴⁸⁵ **leşkerkeş** Far. NL-2, 169
- ⁷⁴⁸⁶ **leşkersiken** Ar. NL-2, 169
- ⁷⁴⁸⁷ **let** Far. Hasar, zarar, kayıp, telef. NL-2, 167 (*lät*)
Özb. **lat** (*lät*) ÖTS, 261; ÖTİL, 427
Tkm. **let** (*let*) TDS-II, 69
*Tkm. **let** (*let*) Gevezelik etme, boş yere konuşma, boş söz. KES, 237
- ⁷⁴⁸⁸ **letâ'if** Ar. NL-2, 167
- ⁷⁴⁸⁹ **letâfet** Ar. 1. Güzellik, narinlik, naziklik. 2. Temizlik, paklık. 3. Sevecenlik, şefkatlilik, müşfiklik. NL-2, 167 (*lätöfät*)
Özb. **latofat** (*lätâfät*) 1. ÖTS, 261; ÖTİL, 428 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 428
Tkm. **letafet** (*leta:fet*) 1. KES, 237 ~ **letapet** (*leta:pet*) KES, 237
- ⁷⁴⁹⁰ **letâfetlik** Ar. + T. Güzel, zarif, çekici, cazibeli. NL-2, 168 (*lätöfätliq*)
Özb. **latofatli** (*lätâfätli*) ÖTS, 261; ÖTİL, 428
- ⁷⁴⁹¹ **lette** Far. Kumaş parçası, bez. NL-2, 168 (*lättä*)
Özb. **latta** (*lättä*) ÖTİL, 428 2. Silecek, toz bezi. 3. Korkak, muhallebi çocuğu. ÖTS, 261; ÖTİL, 428
Tkm. **letde** (*letde*) Paçavra, eski püskü bez, çaput. TTS, 437; KES, 237; TDS-II, 69
- ⁷⁴⁹² **levâ(y)ih** Ar. NL-2, 162
- ⁷⁴⁹³ **levâhık** Ar. NL-2, 162
- ⁷⁴⁹⁴ **levâmî'** Ar. NL-2, 162
- ⁷⁴⁹⁵ **levend** Far. Zayıf, güçsüz, hâlsiz, kendini idare edemeyen, tembel. NL-2, 162 (*lävänd*)
Özb. **lavand** (*lävänd*) ÖTS, 261; ÖTİL, 425
Tkm. **lewent** (*levent*) 1. Çevik, metanetli. 2. Azgın, aylak, boş gezen. 3. Çok hızlı, çabuk, atik. KES, 237
- ⁷⁴⁹⁶ **levendlik ~ levendlıg** Far. + T. İradesizlik, zayıflık, güçsüzlük, tembellik. NL-2, 162 (*lävändliq ~ lävändlig*)
Özb. **lavandlik** (*lävändlik*) ÖTS, 261
- ⁷⁴⁹⁷ **levendşive** Far. NL-2, 162
- ⁷⁴⁹⁸ **levendveş** Far. NL-2, 162
- ⁷⁴⁹⁹ **levendveşlik** Far. + T. NL-2, 162
- ⁷⁵⁰⁰ **levh** Ar. 1. Yassı tahta, yazı tahtası. 2. Mezar taşı. 3. Yüz. NL-2, 163 (*läv*)
Özb. **lavh** (*läv*) 1., 2. Görünüş, manzara. ÖTİL, 425 3. Kitap sehпасı, rahle. ÖTS, 262
- ⁷⁵⁰¹ **levhaşallâh** Ar. NL-2, 163
- ⁷⁵⁰² **levlâk** Ar. NL-2, 162
- ⁷⁵⁰³ **levn** Ar. NL-2, 162

- ⁷⁴⁵⁴ **levş** Ar. NL-2, 163
- ⁷⁴⁵⁵ **levşnâk** Ar.+Far. NL-2, 163
- ⁷⁴⁵⁶ **leyânî** Ar. NL-2, 163
- ⁷⁴⁵⁷ **leyl** Ar. Gece. NL-2, 164 (*läyl*)
Tkm. **leýl** (*leyl*) KES, 237
- ⁷⁴⁵⁸ **leylen** Ar. NL-2, 165
- ⁷⁴⁵⁹ **leyletü'lmî'râc** Ar. NL-2, 165 (*läylätulme'roj*)
Tkm. **leyletilmagraç** (*leyletilmağra:ç*) Miraç gecesi. KES, 237
- ⁷⁴⁶⁰ **leyletü'ülqadr** Ar. Kadir gecesi. NL-2, 165 (*läylätulkadr*)
Özb. **laylatulqadr** (*läylätülqadr*) ÖTİL, 426
Tkm. **leyletilgadyr** (*leyletilğadır*) KES, 237
- ⁷⁴⁶¹ **leylîveş** Ar.+Far. NL-2, 165
- ⁷⁴⁶² **leziz** Ar. Lezzetli, leziz, tatlı, hoş. NL-2, 164 (*lâziz*)
Özb. **laziz** (*lâziz*) ÖTS, 262; ÖTİL, 426 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 426
Tkm. **leziz** (*lezi:z*) KES, 238
- ⁷⁴⁶³ **lezzât** Ar. NL-2, 164
- ⁷⁴⁶⁴ **lezzet** Ar. Tat, lezzet; huzur, keyif, haz. NL-2, 164 (*lâzzât*)
Özb. **lazzat** (*lâzzât*) ÖTS, 262; ÖTİL, 426 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 426
Tkm. **lezzet** (*lezzet*) TTS, 437; KES, 238; TDS-II, 70
- ⁷⁴⁶⁵ **lezzetlig** Ar.+T. NL-2, 164
- ⁷⁴⁶⁶ **libâs** Ar. 1. Giysi, elbise. 2. Süs. 3. Söz, ibare; acayip manalı söz. 4. Hediye. NL-2, 173 (*libos*)
Özb. **libos** (*libâs*) 1. ÖTS, 264; ÖTİL, 431 2. ÖTİL, 431
Tkm. **lybas** (*liba:s*) TTS, 438; KES, 238; TDS-II, 74 2. TDS-II, 74
- ⁷⁴⁶⁷ **libâsât** Ar. NL-2, 173
- ⁷⁴⁶⁸ **licâm** Ar. NL-2, 174
- ⁷⁴⁶⁹ **lîf** Ar. NL-2, 174
- ⁷⁴⁷⁰ **lihâf** Ar. NL-2, 174
- ⁷⁴⁷¹ **lîk** Far.Lakin, fakat, ama. NL-2, 173 (*lek*)
Özb. **lek** (*lek*) ÖTS, 263; ÖTİL, 430
Tkm. **lik** (*li:k*) KES, 238
- ⁷⁴⁷² **likâ** Ar. Karşılaşma, görüşme. NL-2, 174 (*liqo*)
Tkm. **lika** (*lika:~*) 2. Yüz, çehre. KES, 238
- ⁷⁴⁷³ **likâ'lig** Ar.+T. NL-2, 174
- ⁷⁴⁷⁴ **lîkin** Far. Lakin, fakat, ama. NL-2, 173 (*lekin*)
Özb. **lekin** (*lekin*) ÖTS, 263; ÖTİL, 430
Tkm. **liken** (*li:ken*) KES, 238 ~ **lekin** (*lekin*) TDS-II, 68
- ⁷⁴⁷⁵ **lillâh** Ar. Allah için. NL-2, 174 (*lilloh*)
Tkm. **lilla** (*lilla:~*) KES, 238
- ⁷⁴⁷⁶ **lîmû** Far. Limon. NL-2, 173 (*lemu ~ limu*)
Özb. **limu** (*limu*) ÖTS, 264; ÖTİL, 431 ~ **limon** (*limân*) ÖTS, 264; ÖTİL, 431
Tkm. **limon** (*limo:n*) TDS-II, 71
- ⁷⁴⁷⁷ **lisân** Ar. Dil, lisan. NL-2, 174 (*lison*)
Özb. **lison** (*lisân*) ÖTS, 265; ÖTİL, 432
Tkm. **lisan** (*lisa:n*) KES, 238
- ⁷⁴⁷⁸ **livâ** Ar. NL-2, 173
- ⁷⁴⁷⁹ **liynet** Ar. NL-2, 174
- ⁷⁴⁸⁰ **lu'âb** Ar. NL-2, 183

- ⁷⁴⁸¹ **lu'b** Ar. NL-2, 169
- ⁷⁴⁸² **lu'bâver** Ar.+Far. NL-2, 169
- ⁷⁴⁸³ **lu'befken** Ar.+Far. NL-2, 169
- ⁷⁴⁸⁴ **lu'bet** Ar. 1. Oyuncak, kukla. 2. Oyun, eğlence; hile, üçkâğıt. NL-2, 182 (*lu'bât*)
Tkm. **lugba** (*luğbo*) KES, 240
- ⁷⁴⁸⁵ **lu'betbâz** Ar.+Far. NL-2, 183
- ⁷⁴⁸⁶ **lu'betekbâz** Ar.+Far. NL-2, 183
- ⁷⁴⁸⁷ **lu'bî** Ar. NL-2, 183
- ⁷⁴⁸⁸ **luğat** Ar. Sözlük, dil, lisan. NL-2, 183 (*lug'at*)
Özb. **lug'at** (*luğat*) ÖTİL, 436 2. Sözlük, lüğat, kamus. ÖTS, 268; ÖTİL, 436
Tkm. **lugat** (*luğot*) 2. Sözlük. KES, 240
- ⁷⁴⁸⁹ **luğaz ~ luğz** Ar. NL-2, 183
- ⁷⁴⁹⁰ **lûh** Ar. Hasır otu ve bu otun kamışı. NL-2, 182 (*lux*)
Özb. **lux** (*lux*) ÖTİL, 436
Tkm. **luh** (*luh*) TDS-II, 73
- ⁷⁴⁹¹ **luğme** Ar. Lokma, bir dilim, bir parça. NL-2, 183 (*luqmâ*)
Özb. **luqma** (*luqmâ*) ÖTİL, 436
Tkm. **lukma** (*lukmo*) KES, 240; TDS-II, 73
- ⁷⁴⁹² **luğmegâh** Ar.+Far. NL-2, 183
- ⁷⁴⁹³ **luğmeğôr** Ar.+Far. NL-2, 183
- ⁷⁴⁹⁴ **lûle** Far. İbrik boynu, boru. NL-2, 184 (*lo'lä*)
Tkm. **lûle** (*lülö*) TDS-II, 74
- ⁷⁴⁹⁵ **lûlî** Far. 1. Çingene. 2. Kara gözlü, kara saçlı güzel. NL-2, 184 (*lo'li*)
Özb. **lo'li** (*löli*) 1. ÖTS, 269; ÖTİL, 437 2. *mec.* Kavgacı, çekişmeci. ÖTİL, 437
- ⁷⁴⁹⁶ **lûlîküş** Far. NL-2, 184
- ⁷⁴⁹⁷ **lûlîveş** Far. Çingeneye benzeyen; şuh, hoppa. NL-2, 184 (*lo'livash*)
Özb. **lo'livash** (*löliväş*) ÖTİL, 437
- ⁷⁴⁹⁸ **luţf** Ar. Lütuf, incelik, nezaket, şefkat. NL-2, 181 (*lutf*)
Özb. **lutf** (*lutf*) ÖTS, 268; ÖTİL, 436
Tkm. **lutf** (*lutf*) TDS-II, 74; KES, 240 ~ **lutp** (*lutp*) KES, 241
- ⁷⁴⁹⁹ **luţfâmîz** Ar.+Far. NL-2, 182
- ⁷⁵⁰⁰ **luţfnemâ** Ar. NL-2, 182
- ⁷⁵⁰¹ **lû'lü'** Ar. İnci, kıymetli taş. NL-2, 183 (*lu'lu'*)
Tkm. **lû'lü'** (*lû'lu'*) KES, 241
- ⁷⁵⁰² **lû'lü'fişân** Ar.+Far. NL-2, 183
- ⁷⁵⁰³ **lúcce** Ar. NL-2, 181
- ⁷⁵⁰⁴ **lük** NL-2, 181
- ⁷⁵⁰⁵ **lüknet** Ar. NL-2, 165

M m

- ⁷⁵⁰⁶ **mâ(')** Ar. NL-2, 312
- ⁷⁵⁰⁷ **ma'a** Ar. NL-2, 184
- ⁷⁵⁰⁸ **ma'âd** Ar. NL-2, 229
- ⁷⁵⁰⁹ **ma'âdin** Ar. NL-2, 229
- ⁷⁵¹⁰ **ma'âli** Ar. NL-2, 230
- ⁷⁵¹¹ **ma'ânî** Ar. Manalar, anlamlar. NL-2, 230 (*maoniy*)
Özb. **maoniy** (*maâniy*) ÖTS, 277

- Tkm. **maany** (*maa:ni*) KES, 242 ~ **magany** (*mağanı*) KES, 243
- 7512 **ma'ânîlik** Ar. + T. NL-2, 230
- 7513 **mâarafnâk** (?) NL-2, 312
- 7514 **ma'ârif** Ar. 1. Bilim, fen. 2. Parlaklık, aydınlık. 3. Eserler, kitaplar. NL-2, 230 (*maorif*)
Özb. **maorif** (*maârif*) 1. ÖTS, 277; ÖTİL, 446 2. Eğitim, öğretim sistemi. ÖTİL, 446
Tkm. **magaryf** (*mağa:rif*) 1. TDS-II, 75 2. Eğitim, öğretim sistemi. TTS, 442; ~ **magaryp** (*mağa:rip*) 1. KES, 243
- 7515 **ma'ârîfpenâh** Ar. + Far. NL-2, 231
- 7516 **ma'âş** Ar. 1. Yaşam, dirilik, yaşayış. 2. Maaş, kazanç, gelir. NL-2, 231 (*maoş*)
Özb. **maosh** (*maâş*) 2. ÖTS, 277; ÖTİL, 446
Tkm. **магаş** (*mağa:ş*) 1. KES, 243 ~ **maaş** (*maa:ş*) 1. KES, 242
- 7517 **ma'âyib** Ar. NL-2, 229
- 7518 **ma'âzallâh** Ar. NL-2, 229
- 7519 **ma'bed** Ar. İbadet edilen yer, tapınak, mabet. NL-2, 269 (*ma'bäd*)
Özb. **ma'bad** (*ma'bäd*) ÖTS, 286; ÖTİL, 454
- 7520 **mâbeyn** Ar. 1. Orta, aralık. 2. Fırsat, an. NL-2, 312 (*mobäyn*)
Tkm. **mabeyn** (*ma:beyn*) 1. KES, 242
- 7521 **ma'bûd** Ar. Tanrı; put, ibadet edilen. NL-2, 269 (*ma'bud*)
Özb. **ma'buda** (*ma'buda*) Tanrıça, ilahe. ÖTS, 286; ÖTİL, 454
Tkm. **magbut** (*mağbu:t*) KES, 243
- 7522 **ma'cer** (?) NL-2, 270 Rimel.
- 7523 **mâcerâ** Ar. Hadise, olay, vaka; tartışma, kavga, dalaş. NL-2, 313 (*mojâro*)
Özb. **mojaro** (*mâcârâ*) ÖTS, 297; ÖTİL, 469
Tkm. **majara** (*ma:rara:*) KES, 242
- 7524 **ma'cûbe** (?) NL-2, 270
- 7525 **ma'cûn** Ar. Macun, ilaç. NL-2, 270 (*ma'jun*)
Özb. **ma'jun** (*ma'cun*) ÖTİL, 454
Tkm. **mäjüm** (*mä:cü:m*) KES, 266 ~ **mäjum** (*mä:cu:m*) TTS, 450 ~ **mä'jun** (*mä'cu:n*) KES, 267
- 7526 **ma'cûnnâk** Ar. + Far. NL-2, 270
- 7527 **mâdde** Ar. 1. Madde, cisim. 2. Esas, asıl. 3. Netice, fayda. 4. Vasıta. 5. Konu, husus, fikra, madde. NL-2, 313 (*moddä*)
Özb. **modda** (*mâddä*) 1., 5. ÖTS, 296; ÖTİL, 469
Tkm. **madda** (*ma:dda*) 1. TTS, 442; TDS-II, 75 5. TDS-II, 75
- 7528 **mâde** Far. Dişi tavuk, dişi kuş. NL-2, 313 (*modä*)
Özb. **moda** (*mâddä*) ÖTS, 296; ÖTİL, 469
- 7529 **ma'delet** Ar. NL-2, 269
- 7530 **ma'den** Ar. Maden, ocak, menba. NL-2, 269 (*ma'dän*)
Özb. **ma'dan** (*ma'dän*) 2. Metal. ÖTS, 286; ÖTİL, 454
Tkm. **magdan** (*mağda:n*) TTS, 442; TDS-II, 75
- 7531 **ma'dûm** Ar. 1. Yok, yok olan. 2. Yokluk. NL-2, 270 (*ma'dum*)
Tkm. **magdum** (*mağdu:m*) 1. KES, 243
- 7532 **mâdezâd** Far. NL-2, 313
- 7533 **mâdiḥ** Ar. NL-2, 313
- 7534 **mâfât** Ar. NL-2, 319
- 7535 **mâfihâ** Ar. Ondaki, onun içindeki. NL-2, 319 (*mofiho*)

- Tkm. **mapiha** (*ma:pi:ha:*) KES, 251
- 756 **mâfizâmîr** (?) NL-2, 319
- 757 **ma'fûv** Ar. NL-2, 275
- 758 **mağâk** Far. 1. Çukur, çukurluk, kuyu. 2. Alçak yer. NL-2, 283 (*mag'oq*)
Tkm. **magak** (*mağa:k*) 1. KES, 242
- 759 **mağâra** Ar. Mağara, oyuk yer. NL-2, 283 (*mag'ora*)
Özb. **mag'ora** (*mağâra*) ÖTS, 285; ÖTİL, 457
Tkm. **magara** (*mağa:ra*) KES, 243
- 760 **mağbûn** Ar. NL-2, 282
- 761 **mağfîret** Ar. NL-2, 284
- 762 **mağfûr** Ar. Günahı bağışlanmış, affedilmiş. NL-2, 284 (*mag'fur*)
Tkm. **magfur** (*mağfu:r*) KES, 243
- 763 **mağlûb** Ar. Malup, yenilen, yenik, bozguna uğramış. NL-2, 283 (*mag'lub*)
Özb. **mag'lub** (*mağlub*) ÖTS, 285; ÖTİL, 457
Tkm. **maglup** (*mağlu:p*) KES, 243
- 764 **mağlûbluk** Ar.+T. NL-2, 283
- 765 **mağmûm** Ar. Gamlı, kederli. NL-2, 283 (*mag'mum*)
Tkm. **magmum** (*mağmu:m*) 2. Bulutlu, dumanlı. KES, 244
- 766 **mağrib** Ar. Batı, garp. NL-2, 283 (*mag'rib*)
Özb. **mag'rib** (*mağrib*) ÖTS, 285; ÖTİL, 457
Tkm. **magryp** (*mağrı:p*) KES, 244; TDS-II, 76 ~ **magrup** (*mağru:p*) TTS, 443
- 767 **mağribî** Ar. NL-2, 283
- 768 **mağrûr** Ar. Mağrur, kibirli, gururlu. NL-2, 284 (*mag'rur*)
Özb. **mag'rur** (*mağrur*) ÖTS, 285; ÖTİL, 457
Tkm. **magrur** (*mağru:r*) 2. Aldanan. KES, 244; TDS-II, 76
- 769 **mağrûrluk** Ar.+T. Mağrurlanma, gururlanma, kibirlenme. NL-2, 284 (*mag'rurluq*)
Özb. **mag'rurlik** (*mağrurlik*) ÖTS, 285; ÖTİL, 457
- 770 **mağz** Far. 1. Beyin; iç, çekirdek, öz, dimağ. 2. Gönül, yürek, can, akıl, idrak. NL-2, 282 (*mag'z*)
Özb. **mag'z** (*mağz*) 1. ÖTS, 285 ~ **mag'iz** (*mağiz*) ÖTS, 285; ÖTİL, 457
Tkm. **magyz** (*mağız*) 1. KES, 243
- 771 **mağzâbe** Far. Sabunlu su, kirlenmiş sabunlu su. NL-2, 282 (*mag'zoba*)
Özb. **mag'zava** (*mağzava*) ÖTS, 285; ÖTİL, 457 2. mec. Zayıf, güçsüz. ÖTİL, 457
- 772 **mağzlık** Far.+T. Özlü, içerikli; anlamlı. NL-2, 282 (*mag'zliq*)
Özb. **mag'izli** (*mağizli*) ÖTS, 285
- 773 **mağzûb** Ar. Gazaba uğramış, acı çeken, sıkıntı çeken. NL-2, 283 (*mag'zub*)
Tkm. **magzup** (*mağzu:p*) KES, 245
- 774 **mağ** (?) NL-2, 261
- 775 **mâh** Far. 1. Ay, yılın on ikide biri. 2. Ay, dünyanın uydusu. 3. Güzel, sevgili, mahube, ay yüzlü. 4. Nur saçan, aydınlatan, abat eden. NL-2, 320 (*moh*)
Özb. **moh** (*mâh*) 2. ÖTS, 296; ÖTİL, 473
Tkm. **mah** (*ma:h*) 1. KES, 245 2. KES, 245; TDS-II, 76 ~ **meh**(*meh*) 1., 2. KES, 245
- 776 **mağâdim** Ar. NL-2, 263
- 777 **mağâfet** Ar. NL-2, 263
- 778 **mağaffe** Ar. NL-2, 311

- ⁷⁵⁰ **maḥâl** Ar. Zaman, vakit. NL-2, 292 (*mahol*) bk. **maḥal(l)** NL-2, 284 (*mahal(l)*)
Tkm. **mahal** (*mahal*) TTS, 443; KES, 246; TDS-II, 77 2. Kere, kez, defa. TTS, 443
- ⁷⁵¹ **maḥal(l)** Ar. 1. Mühlet, fırsat. 2. Zaman, vakit, an. 3. Mekân, yer. 4. Mezar. NL-2, 284 (*mahal(l)*) bk. **maḥâl** NL-2, 292 (*mahol*)
Özb. **mahal** (*mahal*) 2. ÖTS, 271; ÖTİL, 457 3., 3. Kez, defa. ÖTİL, 457
Tkm. **mahal** (*mahal*) 2. TTS, 443; KES, 246; TDS-II, 77 2. Kez, defa TTS, 443
~ **mehel** (*mehel*) 3. KES, 256
- ⁷⁵² **mâḥalaḳallâh** Ar. NL-2, 319
- ⁷⁵³ **maḥallât** Ar. NL-2, 285
- ⁷⁵⁴ **maḥalle** Ar. Mahalle, yaşanılan yer. NL-2, 285 (*mahallâ*)
Özb. **mahalla** (*mahallâ*) ÖTS, 271; ÖTİL, 457
Tkm. **mähelle** (*mähelle*) 2. Bir yere toplanan insanlar, halk. KES, 266; TDS-II, 95
- ⁷⁵⁵ **maḥalsiz** Ar. NL-2, 285
- ⁷⁵⁶ **maḥâret** Ar. Maharet, ustalık, yetenek, marifet. NL-2, 293 (*mahorât*)
Özb. **mahorat** (*mahârât*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
- ⁷⁵⁷ **maḥârethlık** Ar.+T. Maharetli, yetenekli, usta. NL-2, 293 (*mahorâtliq*)
Özb. **mahoratli** (*mahârâtli*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
- ⁷⁵⁸ **maḥâsin** Ar. NL-2, 293
- ⁷⁵⁹ **mâḥazar** Ar. Hazır şey, hazır bulunan şey. NL-2, 321 (*mohazar*)
Tkm. **mahazar** (*ma:hazar*) KES, 242
- ⁷⁶⁰ **maḥbere** Ar. NL-2, 312
- ⁷⁶¹ **maḥbes** Ar. NL-2, 285
- ⁷⁶² **maḥbûb** Ar. 1. Sevgili, sevilen. 2. Tanrı. NL-2, 286 (*mahbub*)
Özb. **mahbub** (*mahbub*) 1. ÖTS, 271; ÖTİL, 457
Tkm. **mahbup** (*mahbu:p*) 1. KES, 246; TDS-II, 77 ~ **mahbub** (*mahbu:b*) TTS, 443
- ⁷⁶³ **maḥbûbe** Ar. Sevgili, sevilen kadın. NL-2, 286 (*mahbubä*)
Özb. **mahbuba** (*mahbubä*) 2. Bir kadın adı. ÖTS, 271; ÖTİL, 457
- ⁷⁶⁴ **maḥbûblug** Ar.+T. NL-2, 286
- ⁷⁶⁵ **maḥbûs** Ar. Hapsolan, hapse atılan, tutuklu, mahkûm, esir. NL-2, 286 (*mahbus*)
Özb. **mahbus** (*mahbus*) ÖTS, 271; ÖTİL, 457
- ⁷⁶⁶ **maḥbûsluk** Ar.+T. Tutukluluk, tutsaklık, mahpusluk. NL-2, 286 (*mahbusluq*)
Özb. **mahbuslik** (*mahbuslik*) ÖTS, 271
- ⁷⁶⁷ **maḥcûb** Ar. Örtülen, perdelenen, gizlenen; gizli, kapalı. NL-2, 288 (*mahjub*)
Tkm. **mahjup** (*mahcu:p*) Utanan, utangaç. KES, 246
- ⁷⁶⁸ **maḥcûblıg** Ar.+T. NL-2, 288
- ⁷⁶⁹ **mahcûd** (?) NL-2, 288
- ⁷⁷⁰ **maḥdûd** Ar. Sınırlı, sınırlanmış, sayılı. NL-2, 287 (*mahdud*)
Özb. **mahdud** (*mahdud*) ÖTS, 271; ÖTİL, 457
Tkm. **mahdut** (*mahdu:t*) 2. Gördüğü yer sınırlı olan kimse. KES, 246
- ⁷⁷¹ **maḥdûdât** Ar. NL-2, 287
- ⁷⁷² **maḥdûm** Ar. NL-2, 261
- ⁷⁷³ **maḥdûmzâde** Ar.+Far. NL-2, 261
- ⁷⁷⁴ **maḥfî** Ar. Gizli, saklı, kapalı. NL-2, 264 (*maxfiy*)
Özb. **maxfiy** (*maxfiy*) ÖTS, 282; ÖTİL, 453 2. Gizlice, el altından, kanunsuz şekilde. ÖTS, 282

- Tkm. **mahfy** (*mahfi:~*) KES, 246
- 734 **maḥfil** Ar. Meclis, topluluk, cemiyet. NL-2, 295 (*mahfil*)
- Tkm. **māhfil** (*māhfil*) KES, 266 ~ **mahfil** (*mahfil*) KES, 246
- 735 **maḥfilârâ** Ar. + Far. NL-2, 296
- 736 **maḥfiyât** Ar. NL-2, 264
- 737 **maḥfûz** Ar. Saklanan, gizlenen, korunan. NL-2, 296 (*mahfuz*)
- Tkm. **mahfuz** (*mahfu:z*) 2. Sağlam, berk. KES, 246
- 738 **maḥfûza** Ar. NL-2, 296
- 739 **mâhî** Far. Balık. NL-2, 321 (*mohi*)
- Tkm. **mahy** (*ma:hu:~*) KES, 246; TDS-II, 77
- 740 **mâhir** Ar. Mahir, usta, becerikli. NL-2, 321 (*mohir*)
- Özb. **mohir** (*māhir*) ÖTS, 296; ÖTİL, 473
- Tkm. **mahyr** (*ma:hur*) 2. Şefkatli, merhametli, yumuşak. KES, 246
- 741 **mâhiyet** Ar. 1. Hakikat; tabiat, her şeyin aslı özü. 2. Sonuç, netice, akıbet. 3. Keyfiyet, halet, durum. NL-2, 322 (*mohiyât*)
- Özb. **mohiyat** (*māhiyât*) 1. ÖTS, 297; ÖTİL, 473
- 742 **maḥkeme** Ar. Mahkeme. NL-2, 290 (*mahkämâ*)
- Özb. **mahkama** (*māhkämâ*) 2. İdare, yönetim. ÖTS, 272; ÖTİL, 457
- 743 **maḥkûm** Ar. Hükümlü, suçlu; birinin emrinde, bağımlı, tabi. NL-2, 291 (*māhkum*)
- Özb. **mahkum** (*mahkum*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
- Tkm. **māhkum** (*māhku:m*) KES, 266
- 744 **maḥkûmvâr** Ar. + Far. NL-2, 291
- 745 **maḥlaş** Ar. NL-2, 262
- 746 **mâhliqâ** Far. + Ar. Ay yüzlü. NL-2, 322 (*mohliqo*)
- Özb. **mohliqo** (*māhliqâ*) ÖTS, 297 ~ **mahliqo** (*māhliqâ*) ÖTS, 272
- Tkm. **mahlyka** (*ma:hlika:~*) KES, 246
- 747 **maḥlûḳ** Ar. Mahluk, yaratılan; adem, insan; var olan şeyler, yaratıklar. NL-2, 262 (*maxluq*)
- Özb. **maxluq** (*maxluq*) 2. mec. Aşağılık adam; adi, iğrenç kimse. ÖTS, 282; ÖTİL, 452
- Tkm. **mahluk** (*mahlu:k*) TTS, 443; KES, 246; TDS-II, 77 2. Gevşek, ahmak, aptal. TTS, 443
- 748 **maḥlûḳât** Ar. Yaratılan şeyler, mahluklar. NL-2, 262 (*maxluqot*)
- Özb. **maxluqot** (*maxluqât*) ÖTS, 283; ÖTİL, 452
- Tkm. **mahlukat** (*mahlu:ka:t*) KES, 247
- 749 **maḥlûl** Ar. NL-2, 291
- 750 **maḥlûṭ** Ar. NL-2, 262
- 751 **maḥmaşa** Ar. NL-2, 291
- 752 **maḥmel** Ar. Kadife. NL-2, 262 (*maxmäl*)
- Özb. **baxmal** (*baxmäl*) ÖTS, 68; ÖTİL, 85
- Tkm. **mahmal** (*mahmal*) TTS, 443; TDS-II, 77
- 753 **maḥmil** Ar. NL-2, 291
- 754 **maḥmilnişîn** Ar. + Far. NL-2, 292
- 755 **maḥmûd** Ar. Övülmüş, övülmeye değer. NL-2, 292 (*mahmud*)
- Tkm. **mahmut** (*mahmu:t*) KES, 247
- 756 **maḥmûd fiâl** Ar. NL-2, 292
- 757 **maḥmûl** Ar. NL-2, 292

- 7618 **maḥmûr** Ar. Sarhoşluğun sebep olduğu sersemlik içinde olan, sarhoş, kafası güzel, mest olmuş, çakır keyf. NL-2, 262 (*maxmur*)
Özb. **maxmur** (*maxmur*) ÖTS, 283; ÖTİL, 452
Tkm. **mahmur** (*mahmu:r*) KES, 247
- 7619 **maḥmûrluk** Ar. + T. Mahmurluk, mestlik, sarhoşluk. NL-2, 263 (*maxmurluq*)
Özb. **maxmurlik** (*maxmurlik*) ÖTS, 283
- 7620 **mâhpâre** Far. Ay parçası, sevgilinin yüzü, güzelliği. NL-2, 322 (*mohporä*)
Özb. **mohpora** (*mâhpârä*) ÖTS, 297
- 7621 **mâhpeyker** Far. NL-2, 322
- 7622 **maḥrec** Ar. 1. Telaffuz. 2. Çıkış yeri, çıkış, netice. NL-2, 263 (*maxrâj*)
Özb. **maxraj** (*maxrâc*) 1. ÖTİL, 452 2. Matematikte payda, bölen, mahreç. ÖTS, 283; ÖTİL, 452
- 7623 **maḥrem** Ar. Mahrem, sırdaş, ahabap, yoldaş. NL-2, 294 (*mahräm*)
Özb. **mahram** (*mahräm*) 2. Buhara ve Hive Hanlığında sarayda görevlilerinin yazışma işlerini yürüten kişi ve onun mensubu. 3. Güvenilir hizmetçi. 4. Şeriatı göre erkek veya kadının birbirine göre nikâh düşüp düşmeme durumu. 5. Çocuk, evlat. ÖTİL, 458
Tkm. **mährem** (*mährem*) KES, 266; TDS-II, 95 2. Haram, dince yapılmasına izin verilmeyen şey. 3. Gizli, sır. 4. Bir erkek adı. TDS-II, 95
- 7624 **mahremâne** Ar. + Far. NL-2, 294
- 7625 **maḥremâyin** Ar. + Far. NL-2, 294
- 7626 **maḥremlik** Ar. + T. Sırdaşlık, yoldaşlık, dostluk. NL-2, 294 (*mahrämliq*)
Tkm. **mähremlik** (*mähremlik*) TDS-II, 95
- 7627 **mâhruḥ** Far. NL-2, 322
- 7628 **mâhruḥsâr** Far. Ay yüzü, güzel. NL-2, 322 (*mohruksor*)
Tkm. **mahruhsar** (*ma:hruhsa:r*) KES, 247
- 7629 **maḥrûḳ** Ar. NL-2, 295
- 7630 **maḥrûm** Ar. Mahrum, yoksun. NL-2, 294 (*mahrum*)
Özb. **mahrum** (*mahrum*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
Tkm. **mahrum** (*mahru:m*) TTS, 443; KES, 247; TDS-II, 77
- 7631 **maḥrûmluk** Ar. + T. Mahrumluk, yoksunluk. NL-2, 294 (*mahrumluq*)
Özb. **mahrumlik** (*mahrumlik*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
Tkm. **mahrumlyk** (*mahru:mluk*) TDS-II, 77
- 7632 **maḥrûr** Ar. NL-2, 294
- 7633 **maḥrûrluk** Ar. + T. NL-2, 295
- 7634 **maḥrûṭ** Ar. NL-2, 263
- 7635 **maḥsûb** Ar. NL-2, 295
- 7636 **maḥşûl** Ar. Mahsul, hâsıl, ürün, meyve. NL-2, 295 (*mahsul*)
Özb. **mahsul** (*mahsul*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
- 7637 **maḥşûş** Ar. Mahsus, has olan, özgü. NL-2, 263 (*maxsus*)
Tkm. **mahsus** (*mahsu:s*) TTS, 443; TDS-II, 77
- 7638 **maḥşûs** Ar. Sezilen, görülen. NL-2, 295 (*mahsus*)
*Tkm. **mahsus** (*mahsu:s*) Özgü, has. TTS, 443; TDS-II, 77
- 7639 **maḥşûsât** Ar. NL-2, 295
- 7640 **maḥşer** Ar. Mahşer, kıyamet; toplanılan yer. NL-2, 296 (*mahşär*)
Özb. **mahshar** (*mahşär*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
Tkm. **mağşar** (*mağşar*) KES, 245; TDS-II, 76

- ⁷⁵¹ **mâhtâb** *Far.* 1. Ay; aydın, aydınlık. 2. Ay, ayın ışığı, sevgilinin hayalî tasavvuru. NL-2, 322 (*mohtob*)
Özb. **mohtob** (*mâhtâb*) 1. ÖTS, 297; ÖTİL, 473
Tkm. **mahtap** (*ma:hta:p*) 1. KES, 247
- ⁷⁵² **ma'hûd** *Ar.* 1. Ahdedilen, vadedilen. 2. Gelenek, görenek, âdet. NL-2, 276 (*ma'hud*)
Tkm. **maghut** (*mağhu:t*) 1. KES, 243
- ⁷⁵³ **ma'hûdî** *Ar.* NL-2, 276
- ⁷⁵⁴ **maḥûf** *Ar.* Korkunç, ürkütücü, dehşetli. NL-2, 263 (*maxuf*)
Tkm. **mahuf** (*mahu:f*) KES, 247
- ⁷⁵⁵ **mâḥulyâ** *Ar.* NL-2, 319
- ⁷⁵⁶ **mâhûr** *Far.* NL-2, 322
- ⁷⁵⁷ **maḥv** *Ar.* Yok olma, yok etme. NL-2, 286 (*mahv*)
Özb. **mahv** (*mahv*) ÖTİL, 457 2. Harap olmuş, yok olmuş, telef olmuş. ÖTS, 272
Tkm. **mahuw** (*mahu:v*) 2. Bozma, perişan etme. 3. Perişan olma. KES, 247 ~ **mehuw** (*mehu:v*) 2. Bozma, perişan etme. 3. Perişan olma. KES, 256 ~ **mâhuw** (*mâhu:v*) 2. Bozma, perişan etme. 3. Perişan olma. KES, 267
- ⁷⁵⁸ **maḥvaṭa** (?) NL-2, 287
- ⁷⁵⁹ **mâhveş** *Far.* NL-2, 321
- ⁷⁶⁰ **mâhyân** *Far.* NL-2, 321
- ⁷⁶¹ **maḥz** *Ar.* 1. Halis, saf, katıksız. 2. Yalnız, fakat, ancak. NL-2, 288 (*mâhz*)
Tkm. **mâhz** (*mâhz*) 3. İçin. 4. Tam öyle, gerçek, hakiki, aynı. KES, 267
- ⁷⁶² **maḥzar** *Ar.* NL-2, 289
- ⁷⁶³ **maḥzen** *Ar.* 1. Mahzen, kıymetli mal, eşya saklanan yer. 2. Hazine, define. NL-2, 261 (*maxzân*)
Özb. **maxzan** (*maxzân*) 2. ÖTS, 283; ÖTİL, 452
Tkm. **mahzan** (*mahzan*) KES, 247
- ⁷⁶⁴ **maḥzenfişân** *Ar.+Far.* NL-2, 261
- ⁷⁶⁵ **maḥzûf** *Ar.* NL-2, 290
- ⁷⁶⁶ **maḥzûn** *Ar.* 1. Mahzun, hüznü, kaygılı. 2. Âşık. NL-2, 289 (*mahzun*)
Özb. **mahzun** (*mahzun*) 1. ÖTS, 272; ÖTİL, 457
Tkm. **mahzun** (*mahzu:n*) 1. KES, 248
- ⁷⁶⁷ **maḥzûn** *Ar.* NL-2, 261
- ⁷⁶⁸ **maḥzûnât** *Ar.* NL-2, 290
- ⁷⁶⁹ **maḥzûnluk** ~ **maḥzûnlug** *Ar.+T.* Mahzunluk, üzünlük, kederlilik. NL-2, 290 (*mahzunluq* ~ *mahzunlug*)
Özb. **mahzunlik** (*mahzunlik*) ÖTS, 272
- ⁷⁷⁰ **maḥzûz** *Ar.* Bahtı açık, hoşnut, memnun. NL-2, 289 (*mahzuz*)
Tkm. **mahzuz** (*mahzu:z*) KES, 248
- ⁷⁷¹ **mâ'ide** *Ar.* NL-2, 314
- ⁷⁷² **ma'in** *Ar.* NL-2, 209
- ⁷⁷³ **ma'iyye** *Ar.* NL-2, 276
- ⁷⁷⁴ **maiyyet** *Ar.* NL-2, 209
- ⁷⁷⁵ **maḳâbir** *Ar.* NL-2, 278
- ⁷⁷⁶ **mâḳabl** *Ar.* NL-2, 320
- ⁷⁷⁷ **mâkadar** (?) NL-2, 314
- ⁷⁷⁸ **maḳâl** *Ar.* Atasözü, söz, özdeyiş. NL-2, 278 (*maqol*)

- Özb. **maqol** (*maqāl*) ÖTS, 277; ÖTİL, 456
Tkm. **makal** (*maka:l*) KES, 248
- 759 **maḳâlât** Ar. NL-2, 278
- 760 **maḳâlet** Ar. **1.** Atasözü, söz, özdeyiş. **2.** Bap, fasıl, mevzu, konu. NL-2, 278 (*maqolât*)
Tkm. **makalat** (*maka:lat*) **1.** KES, 248
- 761 **maḳâm** Ar. **1.** Yer, mekân. **2.** Derece, mertebe, rütbe. **3.** Müzikte makam, nağme. NL-2, 278 (*maqom*)
Özb. **maqom** (*maqâm*) **1.** ÖTİL, 456 **2., 3.** ÖTS, 277; ÖTİL, 456 **4.** *mec.* Usul, yol, yöntem. ÖTİL, 456
Tkm. **makam** (*maka:m*) **1., 2.** KES, 248
- 762 **maḳâmât** Ar. NL-2, 279
- 763 **maḳâmâtlig** Ar. + T. NL-2, 280
- 764 **maḳâmîrveş / muḳâmîrveş (?)** NL-2, 279
- 765 **maḳâmîlg** Ar. + T. NL-2, 279
- 766 **maḳar(r)** Ar. Karargâh, mekân, yer. NL-2, 276 (*maqar(r)*)
Tkm. **makar** (*makar*) KES, 248
- 767 **maḳâşud** Ar. NL-2, 280
- 768 **maḳbûl** Ar. Makbul, uygun, kabul edilebilir, geçerli. NL-2, 277 (*maqbul*)
Özb. **maqbul** (*maqbul*) ÖTS, 277; ÖTİL, 456
Tkm. **makbul** (*makbu:l*) KES, 248
- 769 **maḳbûz** Ar. NL-2, 277
- 770 **maḳdem** Ar. Gelme, adım atma, teşrif etme. NL-2, 277 (*maqdam*)
Tkm. **makdam** (*makdam*) KES, 248
- 771 **maḳdûr** Ar. NL-2, 278
- 772 **maḳhûr** Ar. NL-2, 282
- 773 **mâkiş** Ar. NL-2, 314
- 774 **mâkiyân** Far. NL-2, 314
- 775 **maḳlûb** Ar. Döndürülen, çevrilen, ters, zıt. NL-2, 278 (*maqlub*)
Tkm. **maklup** (*maklu:p*) **2.** Edebî sanatlardan biri. KES, 248
- 776 **maḳrûn** Ar. NL-2, 280
- 777 **maḳşad** Ar. Maksat, gaye, amaç, niyet, hedef. NL-2, 280 (*maqsad*)
Özb. **maqşad** (*maqşad*) ÖTS, 277; ÖTİL, 456
Tkm. **maksat** (*maksat*) TTS, 444, TDS-II, 77 **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 77
- 778 **maḳsim** Ar. Bir şeyi bölümlenme yeri, taksim yeri. NL-2, 280 (*maqsim*)
Tkm. **maksum** (*maksu:m*) KES, 249
- 779 **maḳşûd** Ar. **1.** Amaç, maksat, murat. **2.** Kişi adı. NL-2, 280 (*maqşud*)
Özb. **maqşud** (*maqşud*) **1., 2.** Bir erkek adı. ÖTS, 277; ÖTİL, 456
- 780 **maḳşûm** Ar. Taksimlenen, bölünmüş; kısmet, takdir. NL-2, 281 (*maqsum*)
Tkm. **maksum** (*maksu:m*) KES, 249
- 781 **maḳşûr** Ar. NL-2, 281
- 782 **makta-** Övmek, methetmek. NL-2, 281 (*maqta-*)
Özb. **maqta-** (*maqta-*) ÖTS, 277; ÖTİL, 456
Tkm. **magta-** (*mağta-*) TTS, 443; TDS-II, 76
- 783 **maḳta'** Ar. Şiirin son beyti. NL-2, 281 (*maqta'*)
Tkm. **maktag** (*maktağ*) **2.** Kesilen, bitirilen yer. KES, 249
- 784 **maḳtel** Ar. NL-2, 281
- 785 **maḳtûl** Ar. Katledilen, öldürülen. NL-2, 281 (*maqtul*)

- Özb. **maqtul** (*maqtul*) ÖTİL, 457
- 787 **ma'kûl** Ar. Akla uygun, elverişli. NL-2, 276 (*ma'qul*)
Özb. **ma'qul** (*ma'qul*) ÖTS, 287; ÖTİL, 456
Tkm. **makul** (*ma:ku:l*) 2. Doğru, gerçek. TTS, 444; KES, 249; TDS-II, 78
- 787 **ma'kûs** Ar. NL-2, 271
- 788 **mâl** Ar. 1. Mal, mülk, zenginlik, varlık. 2. Gelir, kazanç, kâr, fayda. 3. Manevi zenginlik. NL-2, 315 (*mol*)
Özb. **mol** (*mâl*) 1., 2. Büyük baş hayvan, sığır. ÖTS, 297; ÖTİL, 470 3. Yaramaz, terbiyesiz adam. ÖTİL, 470
Tkm. **mal** (*ma:l*) 1. TTS, 444; KES, 249; TDS-II, 78 2. Büyük baş hayvan. 3. Satrançta taş. TTS, 444; TDS-II, 78
- 788 **mâlâ** Ar. NL-2, 316
- 788 **mâla** Far. Sürgü, tapan, tırmık. NL-2, 315 (*mola*)
Özb. **mola** (*mâla*) ÖTS, 297; ÖTİL, 470
Tkm. **mala** (*ma:la*) TTS, 444; TDS-II, 78
- 788 **mâlâkelâm** Ar. Sözsüz, reddedilmeyen, o şey hakkında söylenecek yoktur. NL-2, 316 (*molokâlom*)
Tkm. **malakelam** (*ma:la:kela:m*) KES, 249
- 788 **mâlâmâl** Far. Çok dolu, dopdolu. NL-2, 316 (*molomol*)
Tkm. **malamal** (*ma:la:ma:l*) KES, 249
- 788 **mâlâyutâk** Ar. Dayanılmayacak şey, tahammül edilmeyecek şey. NL-2, 316 (*moloyutoq*)
Tkm. **malaýutak** (*ma:la:yuta:k*) KES, 250
- 788 **mâlik** Ar. 1. Malik, iye, sahip. 2. Mısır'ın eski padişahı. 3. Dört mezhepten birinin kurucusu. NL-2, 315 (*molik*)
Özb. **molik** (*mâlik*) 1. ÖTS, 297; ÖTİL, 470
Tkm. **mâlik** (*mä:lik*) 1., 3. KES, 267
- 788 **mâliş** Far. NL-2, 316
- 788 **mâlluk** Ar.+T. NL-2, 316
- 787 **ma'lûl** Ar. Hastalıklı, illetli. NL-2, 271 (*ma'lul*)
Tkm. **maglul** (*mağlu:l*) KES, 243
- 788 **ma'lûm** Ar. Malum, açık, aşikâr, belli. NL-2, 271 (*ma'lum*)
Özb. **ma'lum** (*ma'lum*) ÖTS, 286; ÖTİL, 454
Tkm. **maglum** (*mağlu:m*) KES, 243; TDS-II, 76 ~ **mâlim** (*mä:lim*) TTS, 451; TDS-II, 76
- 788 **mâmezâ** Ar. NL-2, 316
- 788 **mamug** Far. NL-2, 222
- 788 **mamuk** ~ **mamug** Pamuk. NL-2, 316 (*momuq* ~ *momug'*)
Özb. **momiq** (*mâmiq*) ÖTS, 298; ÖTİL, 471
- 788 **mamukluk** NL-2, 316
- 788 **ma'mûr** Ar. Rahat, müreffeh, abat, ongun. NL-2, 272 (*ma'mur*)
Özb. **ma'mur** (*ma'mur*) ÖTS, 286; ÖTİL, 454
Tkm. **magmur** (*mağmu:r*) KES, 244
- 788 **ma'mûre** Ar. NL-2, 272
- 788 **ma'mûrlig** Ar.+T. Rahatlık, abatlık. NL-2, 273 (*ma'murlig'*)
Özb. **ma'murlik** (*ma'murlik*) ÖTİL, 454
- 788 **mañ-** NL-2, 317
- 788 **mandur-** NL-2, 317

- 7708 **mânend** Ar. Benzer, benzeyen, uygun, eş, denk. NL-2, 316 (*monänd*)
Özb. **monand** (*mânänd*) ÖTS, 298; ÖTİL, 471
Tkm. **manent** (*ma:nent*) KES, 250
- 7709 **mânende** Far. NL-2, 317
- 7710 **mânendsiz** Far. + T. NL-2, 317
- 7711 **mânevî** Ar. Nakkaş Mânî'ye özgü. NL-2, 316 (*monäviy*)
Tkm. **magnawy** (*mağnavi:*) Manevi, manaya ait. KES, 244
- 7712 **ma'nevî** Ar. Manevi, ruhsal, ruhani. NL-2, 273 (*ma'näviy*)
Özb. **ma'naviy** (*ma'näviy*) 2. Ahlâki. ÖTS, 286; ÖTİL, 454
Tkm. **magnawy** (*mağnavi:*) KES, 244
- 7713 **mangit** Özbek kabilelerinden birinin adı. NL-2, 229 (*mang'it*)
Özb. **mang'it** (*manğit*) ÖTİL, 446
- 7714 **manglay** Moğ. Alın. NL-2, 222 (*manglay*)
Özb. **manglay** (*manglay*) ÖTS, 275; ÖTİL, 445
Tkm. **mañlaý** (*mañlay*) 2. Kader, şans. 3. Bir şeyin ön yüzü, ön tarafı. TTS, 446; TDS-II, 80
- 7715 **mañış** NL-2, 317
- 7716 **mani'** Ar. Engel, mani. NL-2, 224 (*mani'*)
Tkm. **manyg** (*manığ*) KES, 250
- 7717 **mânî' ~ mâni'** Ar. Mani, engelleyen, kısıtlayıcı, men edici. NL-2, 317 (*mone' ~ moni'*)
Özb. **mone'** (*mâne*) ÖTS, 298; ÖTİL, 471
Tkm. **manyg** (*ma:niğ*) KES, 250
- 7718 **ma'ni ~ ma'nâ** Ar. 1. Mana, anlam, düşünce. 2. Sebep, neden. 3. Mahiyet, içerik, nitelik, öz, esas. 4. Fikir, görüş. 5. Özellik, hususiyet. NL-2, 273 (*ma'ni ~ ma'no*)
Özb. **ma'ni** (*ma'ni*) 1., 3. ÖTS, 286; ÖTİL, 455 ~ **ma'no** (*ma'nâ*) 1., 3. ÖTS, 287; ÖTİL, 455
- 7719 **ma'nîlik** Ar. + T. NL-2, 273
- 7720 **mânîrakam** (?) NL-2, 317
- 7721 **manqal** Mog. Mangal. NL-2, 228 (*manqal*)
Özb. **manqal** (*manqal*) ÖTS, 276; ÖTİL, 446
- 7722 **manşab** Ar. Görev, vazife, rütbe, derece, makam. NL-2, 226 (*mansab*)
Özb. **mansab** (*mänsäb*) ÖTS, 276; ÖTİL, 446
Tkm. **mansap** (*mansap*) KES, 250
*Özb. **mansab** (*mänsäb*) Akarsu ağzı. ÖTS, 276; ÖTİL, 446
- 7723 **mânsız** (?) NL-2, 317
- 7724 **manşûr** Ar. 1. Galip, zafer kazanan. 2. Kişi adı. NL-2, 226 (*mansur*)
Tkm. **mansur** (*mansu:r*) TDS-II, 79
- 7725 **manşûre** Ar. NL-2, 227
- 7726 **manţik** Ar. 1. Söz, ifade, nutuk. 2. Mantık ilmi; akıl, mantık. NL-2, 227 (*mantiq*)
Özb. **mantiq** (*mantiq*) 2. ÖTS, 276; ÖTİL, 446
Tkm. **mantyk** (*mantık*) 2. KES, 250; TDS-II, 79
- 7727 **manţikî** Ar. Mantıklı. NL-2, 227 (*mantiqiy*)
Özb. **mantiqiy** (*mantiqiy*) ÖTS, 276; ÖTİL, 446
- 7728 **mantu** Çin. Manti. NL-2, 227 (*mantu*)
Özb. **mantı** (*manti*) ÖTS, 276; ÖTİL, 446
- 7729 **manţukî** Ar. NL-2, 227

7730. **manzar** Ar. Görünüş, biçim; çehre, surat. NL-2, 223 (*manzar*)
Tkm. **manzar** (*manzar*) KES, 251
7731. **manzara** Ar. Görünüş, biçim. NL-2, 223 (*manzara*)
Özb. **manzara** (*manzara*) ÖTS, 276; ÖTİL, 445
Tkm. **manzara** (*manzara*) KES, 251
7732. **manzûm** Ar. Manzum, düzenli, tertip edilmiş. NL-2, 224 (*manzum*)
Özb. **manzum** (*manzum*) ÖTS, 277; ÖTİL, 445
Tkm. **menzum** (*menzum*) KES, 259
7733. **manzûme** Ar. Manzume, şiir. NL-2, 224 (*manzumä*)
Özb. **manzuma** (*manzumä*) ÖTS, 277; ÖTİL, 445
Tkm. **manzume** (*manzu:me*) KES, 251
7734. **manzûr** Ar. Göz alıcı, çekici, cazip, hoş a giden. NL-2, 224 (*manzur*)
Özb. **manzur** (*manzur*) ÖTS, 277; ÖTİL, 445
Tkm. **manzur** (*manzu:r*) KES, 251
7735. **mâr** Far. Yılan. NL-2, 317 (*mor*)
Özb. **mor** (*mâr*) ÖTİL, 472
Tkm. **mar** (*ma:r*) TTS, 446; KES, 251; TDS-II, 81
7736. **ma'raz** Ar. NL-2, 274
7737. **marak** (?) NL-2, 233
7738. **maral** Moğ. Geyik, dişi geyik. NL-2, 232 (*maral*)
Özb. **maral** (*maral*) ÖTS, 277; ÖTİL, 447
Tkm. **maral** (*maral*) TTS, 446; TDS-II, 81 2. Dişi tavşan. 3. Bir kadın adı. TDS-II, 81
7739. **maraz** Ar. 1. Hastalık, rahatsızlık. 2. Müptelalık. 3. Karışıklık. NL-2, 232 (*maraz*)
Özb. **maraz** (*maraz*) 1. İrinli, iltihaplı yara. ÖTS, 277; ÖTİL, 446 2. Maraz, huysuzluğu ile can sıkan, bela. ÖTS, 277 3. *mec.* Yaramaz, kötü. ÖTS, 277; ÖTİL, 446
7740. **marazlık** ~ **marazlık** Ar. +T. NL-2, 232
7741. **ma'reke** Ar. 1. Savaş meydanı, savaş, cenk. 2. Merasim, toplantı, topluluk. NL-2, 274 (*ma'rakä*)
Özb. **ma'raka** (*ma'rakä*) ÖTS, 287; ÖTİL, 455
Tkm. **märeke** (*mä:reke*) TTS, 452; KES, 267; TDS-II, 96
7742. **ma'rifet** Ar. İrfan, ilim, aydınlanma. NL-2, 274 (*ma'rifät*)
Özb. **ma'rifat** (*ma'rifät*) ÖTS, 287; ÖTİL, 455 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 455
Tkm. **magrypat** (*mağrı:pat*) KES, 244 ~ **magrypet** (*mağrı:pet*) Sohbet, bilimsel tartışma. TTS, 443
7743. **ma'rifetullâh** Ar. NL-2, 274
7744. **marîz** Ar. Hasta, halsiz, düşkün. NL-2, 236 (*mariz*)
Tkm. **maryz** (*marı:z*) KES, 251
7745. **ma'rûf** Ar. 1. Ünlü, tanınmış, meşhur, namlı. 2. Giçişli eylem. NL-2, 274 (*ma'ruf*)
Özb. **ma'ruf** (*ma'ruf*) 1. ÖTS, 287; ÖTİL, 455 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 455
Tkm. **magrup** (*mağru:p*) 1. KES, 244; TDS-II, 76
7746. **ma'rûz** Ar. Arz, konuşma, tebliğ, bildiri. NL-2, 274 (*ma'ruz*)
Özb. **ma'ruza** (*ma'ruza*) ÖTS, 287; ÖTİL, 455
7747. **maşâdır** Ar. NL-2, 247
7748. **mâşafâ** (?) NL-2, 317

- 774b. **maşdar** Ar. Mastar, eylemlilik. NL-2, 241 (*masdar*)
Özb. **masdar** (*masdar*) ÖTS, 280; ÖTİL, 449
- 775b. **mâsebağ** Ar. NL-2, 317
- 776b. **maşhara** Ar. Rezil, rüsva, alay edilen, gülünç. NL-2, 251 (*masxara*)
Özb. **masxara** (*masxara*) ÖTS, 281; ÖTİL, 451
- 777b. **mâsivâ** Ar. –den başka, bütünden ayrı olan. NL-2, 318 (*mosivo*)
Özb. **mosuvo** (*mâsüvâ*) ÖTİL, 472
Tkm. **masewa** (*ma:seva:*) KES, 251
- 778b. **mâsivallâh** Ar. Tanrı’dan başka, Allah’tan başka her şey. NL-2, 318 (*mosivalloh*)
Tkm. **masewalla** (*ma:seva:lla*) KES, 251
- 779b. **ma’siyet** Ar. Şeriata uygun olmayan, günah. NL-2, 274 (*ma’siyät*)
Tkm. **mağsiyet** (*mağsiyet*) KES, 245
- 780b. **maşlahat** Ar. 1. Konsey, kurul, toplantı, görüşme, müzakere. 2. Fayda, yarar, menfaat. 3. Hayırlı iş, makul iş. NL-2, 244 (*maslahat*)
Özb. **maslahat** (*maslahat*) 1., 3. ÖTİL, 450 3. Öğüt, tavsiye, nasihat. ÖTS, 280; ÖTİL, 450 Tkm. **maslahat** (*maslahat*) TTS, 447; KES, 252; TDS-II, 82
- 781b. **maşlahatâmûz** Ar.+Far. NL-2, 244
- 782b. **maşlahatbîn** Ar.+Far. NL-2, 244
- 783b. **maşnû** Ar. İnce sanat, ustalıkla icat edilen. NL-2, 246 (*mâsnu*)
Tkm. **mesnug** (*mesnu:ğ*) KES, 264
- 784b. **maşnû’ât** Ar. NL-2, 246
- 785b. **maşraf** Ar. NL-2, 248
- 786b. **maşrûf** Ar. NL-2, 249
- 787b. **maşûr** Ar. NL-2, 250
- 788b. **masûh** (?) NL-2, 251
- 789b. **ma’sûm** Ar. 1. Masum, suçsuz, günahsız. 2. Kişi adı. NL-2, 275 (*ma’sum*)
Özb. **ma’sum** (*ma’sum*) 1. ÖTS, 287; ÖTİL, 455 2. Namuslu, iffetli. 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 455
Tkm. **magSYM** (*mağsı:m*) 1. KES, 244 ~ **magsum** (*mağsu:m*) KES, 245
- 790b. **maşûn** Ar. NL-2, 251
- 791b. **mâşâb** (?) NL-2, 320
- 792b. **ma’ser** Ar. Güruh, cemaat. NL-2, 275 (*ma’sâr*)
Tkm. **mağsar** (*mağsar*) Mahşer, kıyamet, ahiret. KES, 245; TDS-II, 76
- 793b. **mâşerâ** Ar. NL-2, 319
- 794b. **mâşîta** Ar. NL-2, 320
- 795b. **maşrık** Ar. Doğu, şark. NL-2, 266 (*maşriq*)
Özb. **mashriq** (*maşriq*) ÖTS, 286; ÖTİL, 453
Tkm. **maşryk** (*maşryk*) TTS, 448; KES, 252; TDS-II, 82
- 796b. **maşrıkeyn** Ar. NL-2, 266
- 797b. **ma’sûf** (?) NL-2, 275
- 798b. **ma’sûk** Ar. Sevilen, erkek sevgili. NL-2, 275 (*ma’suq*)
Özb. **ma’shuq** (*ma’suq*) ÖTS, 288; ÖTİL, 455
Tkm. **mağşuk** (*mağşu:k*) TTS, 443; KES, 245; TDS-II, 76
- 799b. **ma’sûka** Ar. Sevgili kadın, sevilen kadın. NL-2, 275 (*ma’suqa*)
Özb. **ma’shuqa** (*ma’suqa*) ÖTS, 288; ÖTİL, 455
Tkm. **mağşuka** (*mağşu:ka*) KES, 245
- 800b. **ma’sûkapereş** Ar.+Far. NL-2, 275

- 776 **ma'sûqluk** Ar.+T. Tutkunluk, âşıklık. NL-2, 275 (*ma'suqluq*)
 Özb. **ma'shuqlik** (*ma'suqlik*) ÖTS, 288
 Tkm. **magşuklyk** (*mağşu:kluk*) TDS-II, 76
- 777 **mâşûre** (?) NL-2, 320
- 778 **mât** Ar. **1.** Hayran kalma. **2.** Yeniliş, yenilme. NL-2, 318 (*mot*)
 Özb. **mot** (*mât*) **2.** ÖTS, 299; ÖTİL, 472
 Tkm. **mat** (*ma:t*) KES, 252; TDS-II, 83 **3.** Ölmek, yok olmak. TDS-II, 83
- 779 **maṭ'ûn** Ar. NL-2, 254
- 780 **maṭar** Ar. Yağmur. NL-2, 252 (*matar*)
 Tkm. **matar** (*matar*) KES, 252
- 781 **maṭbah** Ar. NL-2, 252
- 782 **maṭbahî** Ar. NL-2, 252
- 783 **maṭbû'** Ar. NL-2, 252
- 784 **maṭbûḥ** Ar. NL-2, 252
- 785 **mâteġâ** (?) NL-2, 319
- 786 **mâtem** Ar. Matem, yas, ağıt. NL-2, 318 (*motäm*)
 Özb. **motam** (*mâtäm*) ÖTS, 299; ÖTİL, 472
 Tkm. **matam** (*ma:tam*) TTS, 448; KES, 252; TDS-II, 83
- 787 **mâtemî** Ar. Matem tutan, yas tutan. NL-2, 318 (*motämiy*)
 Tkm. **matamy** (*ma:tamı:*) KES, 252
- 788 **mâtemkede** Ar.+Far. NL-2, 318
- 789 **mâtemlik** Ar.+T. Matemli, yaşlı. NL-2, 319 (*motämlıq*)
 Özb. **motamli** (*mâtämlı*) ÖTS, 299; ÖTİL, 472
 Tkm. **matamly** (*ma:tamly*) TTS, 448; TDS-II, 83
- 790 **mâtemnâme** Ar.+Far. NL-2, 319
- 791 **mâtemserâ** Ar.+Far. Matem evi, yas tutulan yer, gam evi. NL-2, 319 (*motämsäro*)
 Özb. **motamsaro** (*mâtämsärâ*) Matemli, yaşlı. ÖTS, 299; ÖTİL, 472
 Tkm. **matamsera** (*ma:tamsera:*) KES, 252 ~ **matamsaray** (*ma:tamsaray*) TDS-II, 83
- 792 **mâtemzede** Ar.+Far. NL-2, 318
- 793 **mâtemzedelik** ~ **mâtemzedelıg** Ar.+Far.+T. NL-2, 318
- 794 **mâterâ** (?) NL-2, 319
- 795 **maṭla'** Ar. **1.** Evvel, şiirin ilk beyti. **2.** Ay ve güneş için doğuş yeri, çıkış yeri. NL-2, 253 (*matla'*)
 Tkm. **matlag** (*matlağ*) KES, 252
- 796 **mâtliġ** Ar.+T. NL-2, 319
- 797 **maṭlûb** Ar. **1.** İstenilen, talep edilen, beklenen; sevimli, çekici. **2.** Hedef, gaye, emel, arzu. NL-2, 253 (*matlub*)
 Özb. **matlub** (*matlub*) **1.** ÖTS, 281; ÖTİL, 452
 Tkm. **matlup** (*matlu:p*) KES, 252
- 798 **maṭmû'** Ar. NL-2, 253
- 799 **maṭrûd** Ar. NL-2, 254
- 800 **ma'ṭûf** Ar. NL-2, 275
- 801 **maṭvî** Ar. NL-2, 253
- 802 **ma'ûnet** Ar. Yaşam için gerekli şeyler, nafaka, azık, teminat. NL-2, 254 (*maunät*)
 Tkm. **maunat** (*mau:nat*) Yardım, destek. KES, 253

- ⁷⁸⁸ **mâverâ'ünnehr** Ar. NL-2, 312
- ⁷⁸⁹ **mâvî** Ar. Mavi, gök rengi. NL-2, 312 (*moviy*)
Özb. **moviy** (*mâviy*) ÖTS, 300; ÖTİL, 469
Tkm. **mawy** (*ma:vi*) TTS, 448; TDS-II, 84
- ⁷⁹⁰ **mâye** Far. 1. Asıl, esas; sebep, neden. 2. Mal, mülk, sermaye. NL-2, 320 (*moyä*)
Özb. **moya** (*mâyä*) 1. ÖTS, 300; ÖTİL, 473
Tkm. **maýa** (*ma:ya*) 1. TDS-II, 84 2. TTS, 449; TDS-II, 84
- ⁷⁹¹ **mâyedest** Far. NL-2, 320
- ⁷⁹² **mâyesenc** Far. NL-2, 320
- ⁷⁹³ **mâyesiz** Far. +T. Varlıksız, sermayesiz. NL-2, 320 (*moyäsiz*)
Tkm. **maýasyz** (*ma:yasız*) TDS-II, 84
- ⁷⁹⁴ **mâyil** Ar. Meyilli, istekli, yatkın, eğilimli. NL-2, 314 (*moyil*)
Özb. **moyil** (*mâyil*) ÖTS, 300; ÖTİL, 470 ~ **moil** (*mâil*) ÖTS, 297
Tkm. **maýyl** (*ma:yıl*) KES, 253; TDS-II, 85
- ⁷⁹⁵ **ma'yûb** Ar. Günahkâr, ayıplı, suçlu. NL-2, 275 (*ma'yub*)
Özb. **ma'yub** (*ma'yub*) ÖTS, 287; ÖTİL, 455
Tkm. **magýup** (*mağyu:p*) 2. Kusurlu, yaralı. KES, 245 ~ **mä'yup** (*mä'yu:p*) 2. Kusurlu, yaralı. KES, 268
- ⁷⁹⁶ **mâzağ** (?) NL-2, 314
- ⁷⁹⁷ **mâzâğalbasar** (?) NL-2, 314
- ⁷⁹⁸ **mazbût** Ar. 1. Muhkem, berk. 2. Kesin, net, sağlam, güçlü. 3. Benimsenen, özleştirilen. NL-2, 204 (*mazbut*)
Tkm. **mazbut** (*mazbu:t*) 3., 2. Belli, belirli, düzenli, düzgün. 3. Yazılmış, kaydedilmiş, kayıtlı. KES, 253
- ⁷⁹⁹ **ma'zeret** Ar. Mazeret, özür, af; özür dileme, af dileme. NL-2, 270 (*ma'zärät*)
Özb. **ma'zirat** (*ma'zirät*) ÖTS, 287; ÖTİL, 454
- ⁸⁰⁰ **mazhar** Ar. 1. Görünüş, her şeyin görünen yeri. 2. Akis, yansı. 3. Örnek, numune. 4. Gösteri, nümayiş, beyan eden. 5. Gölge. NL-2, 209 (*mazhar*)
Tkm. **mazhar** (*mazhar*) 1., 4. KES, 253
- ⁸⁰¹ **mazhariyyet** Ar. NL-2, 209
- ⁸⁰² **mâzî** ~ **mâziye** Ar. Mazi, geçmiş, eski. NL-2, 313 (*moziy* ~ *moziyâ*)
Özb. **moziy** (*mâziy*) ÖTS, 300; ÖTİL, 469
Tkm. **mazy** (*ma:zi*) KES, 253
- ⁸⁰³ **mazlime** Ar. NL-2, 206
- ⁸⁰⁴ **mazlûm** Ar. 1. Mazlum, zulüm gören. 2. Biçare, perişan. 3. Âşık. NL-2, 206 (*mazlum*)
Özb. **mazlum** (*mazlum*) 1. ÖTS, 284; ÖTİL, 441
Tkm. **mazlum** (*mazlu:m*) 1. TTS, 450; KES, 253; TDS-II, 86
- ⁸⁰⁵ **mazlûme** Ar. Zulüm gören kadın. NL-2, 206 (*mazlumä*)
Özb. **mazluma** (*mazlumä*) ÖTİL, 441
- ⁸⁰⁶ **mazlûmküş** Ar. +Far. NL-2, 206
- ⁸⁰⁷ **mazlûmluk** Ar. +T. NL-2, 206
- ⁸⁰⁸ **mazlûmşi'ârlıg** Ar. +T. NL-2, 206
- ⁸⁰⁹ **mazlûmveş** Ar. +Far. NL-2, 206
- ⁸¹⁰ **mazmûm** Ar. NL-2, 206
- ⁸¹¹ **mazmûn** Ar. Mazmun, anlam, mana, içerik, öz. NL-2, 207 (*mazmun*)
Özb. **mazmun** (*mazmun*) ÖTS, 284; ÖTİL, 441

- Tkm. mazmun* (*mazmu:n*) TTS, 450; TDS-II, 86 2. Başlık, kitabın başlığı. TTS, 450
787. **maẓmûnluk** Ar.+T. Anlamli, manidar. NL-2, 207 (*mazmunluq*)
Özb. **mazmunli** (*mazmunli*) ÖTS, 285; ÖTİL, 441
Tkm. mazmunlyk (*mazmu:nluk*) TDS-II, 86
788. **maẓrûf** Ar. NL-2, 208
789. **ma'zûl** Ar. Görevinden uzaklaştırılan, görevden men edilen. NL-2, 270 (*ma'zul*)
Özb. **ma'zul** (*ma'zul*) ÖTS, 287; ÖTİL, 454
790. **ma'zûlluk** Ar.+T. NL-2, 271
791. **ma'zûr** Ar. Mazur, mazereti, özrü olan. NL-2, 271 (*ma'zur*)
Özb. **ma'zur** (*ma'zur*) ÖTS, 288; ÖTİL, 454
Tkm. magzur (*mağzu:r*) KES, 245
792. **meâb** Ar. NL-2, 229
793. **meâl** Ar. NL-2, 230
794. **me'âsir** Ar. NL-2, 231
795. **meb'us** Ar. NL-2, 185
796. **mebâdî** Ar. NL-2, 185
797. **mebâsıt** Ar. NL-2, 185
798. **mebde'** Ar. NL-2, 184
799. **mebhas** Ar. Bahis, münazara; mevzu, mesele. NL-2, 185 (*mäbhas*)
Tkm. mebhas (*mebhas*) 2. Söz, konuşma. 3. Kitabın bölümleri. 4. İlmî eser. KES, 253
790. **mebhût** Ar. NL-2, 185
791. **mebhûtluk ~ mebhûtlug** Ar.+T. NL-2, 186
792. **meblâğ** Ar. Mebla, para. NL-2, 184 (*meblag'*)
Özb. **mablag'** (*mäbläg'*) ÖTS, 270; ÖTİL, 437
793. **mebrez** Ar. NL-2, 185
794. **mebrûr** Ar. NL-2, 185
795. **mebsûf** Ar. NL-2, 185
796. **mecâl** Ar. 1. Güç, kuvvet, dayanıklılık. 2. Derman, hâl. 3. Hareket, kuvvet. NL-2, 202 (*mäjol*)
Özb. **majol** (*mäcâl*) 1. ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. mejal (*meca:l*) 1. TTS, 452; KES, 253; TDS-II, 87 2. Mühlet, süre, müddet, vakit. 3. Sabır. 4. Karar. 5. Fırsat, imkân. 6. Başarı, beceri, yetenek. KES, 253
797. **mecâlis** Ar. Meclisler. NL-2, 202 (*mäjolis*)
Özb. **majolis** (*mäcâlis*) ÖTİL, 440
798. **mecâlisârâ** Ar.+Far. NL-2, 203
799. **mecânîn** Ar. NL-2, 203
790. **mecâz** Ar. Mecaz. NL-2, 202 (*mäjoz*)
Özb. **majoz** (*mäcâz*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. mejaz (*meca:z*) KES, 254
791. **mecâzî** Ar. Mecazi. NL-2, 202 (*mäjoziy*)
Özb. **majoziy** (*mäcâziy*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. mejazy (*meca:zi:*) KES, 254
792. **mecbûl** Ar. NL-2, 198
793. **mecd** Ar. NL-2, 198
794. **mechûf** (?) NL-2, 204

- ⁷⁸⁵ **mechûl** Ar. Meçhul, bilinmeyen, belirsiz. NL-2, 203 (*mäjhul*)
Özb. **majhul** (*mächul*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. **mejhul** (*mechu:l*) KES, 254
- ⁷⁸⁶ **meçîd** Ar. Ululuk, şevket. NL-2, 199 (*mäjid*)
Tkm. **mejît** (*meci:t*) KES, 254
- ⁷⁸⁷ **meclis** Ar. 1. Meclis, toplantı. 2. Kısım, bölüm. NL-2, 199 (*mäjlis*)
Özb. **majlis** (*mäclis*) 1. ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. **mejlis** (*mecli:s*) 1. KES, 254; TDS-II, 88
- ⁷⁸⁸ **meclisârâ(y)** Ar.+Far. NL-2, 199
- ⁷⁸⁹ **meclisârâlık** Ar.+Far.+T. NL-2, 200
- ⁷⁹⁰ **meclisefrûz** Ar.+Far. NL-2, 199
- ⁷⁹¹ **mecma'** Ar. 1. Topluluk, cemiyet. 2. Meclis, toplantı. 3. Önder, öncü. NL-2, 200 (*mäjma'*)
Tkm. **mejme** (*mecme*) 2. Kalaylanmış bakır, porselen veya demirden yapılan çinko kaplanan yayvan tabak, pilav tabağı. KES, 254
- ⁷⁹² **mecmû'** Ar. Toplam, tüm, bütün, yekûn. NL-2, 200 (*majmu'*)
Özb. **majmu** (*mäcmu*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
- ⁷⁹³ **mecmû'a** Ar. Mecmua, risale, birden fazla eserin topluca yayınlanmış hâli. NL-2, 200 (*mäjmu'a*)
Özb. **majmua** (*mäcmua*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. **mejmuğa** (*mecmu:ğa*) KES, 255
- ⁷⁹⁴ **mecnûn** Ar. 1. Mecnun, Leyla'nın âşığı. 2. Cinli, aklını kaçırmış, deli. 3. Âşık, maşuk. NL-2, 200 (*mäjnun*)
Özb. **majnun** (*mäcnun*) 2. ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. **mejnun** (*mecnu:n*) 2., 3. TTS, 452; KES, 255; TDS-II, 88 3. Bir erkek adı. TDS-II, 88
- ⁷⁹⁵ **mecnûnlug ~ mecnûnluk** Ar.+T. Mecnunluk, divanelik, delilik. NL-2, 201 (*mäjnunlug' ~ mäjnunluq*)
Özb. **majnunlik** (*mäcnunlik*) ÖTS, 273
Tkm. **mejnunlyk** (*mecnu:nluk*) TDS-II, 88
- ⁷⁹⁶ **mecnûnnihâd** Ar.+Far. NL-2, 201
- ⁷⁹⁷ **mecnûnşifat** Ar. NL-2, 202
- ⁷⁹⁸ **mecnûnşî'âr** Ar. NL-2, 202
- ⁷⁹⁹ **mecnûnvâr** Ar.+Far. NL-2, 201
- ⁸⁰⁰ **mecnûnvârlıg** Ar.+Far.+T. NL-2, 201
- ⁸⁰¹ **mecnûnveş** Ar.+Far. Mecnuna benzeyen, deli gibi. NL-2, 201 (*mäjnunvâş*)
Tkm. **mejnunweş** (*mecnu:nveş*) KES, 255
- ⁸⁰² **mecrâ** Ar. NL-2, 203
- ⁸⁰³ **mecrûh** Ar. 1. Yaralı, cerahatli. 2. Hasta, dertli, kırgın. NL-2, 203 (*mäjruh*)
Özb. **majruh** (*mäcruh*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. **mejruh** (*mecru:h*) 1. KES, 255
- ⁸⁰⁴ **mecrûr** Ar. NL-2, 203
- ⁸⁰⁵ **mecûs** Ar. Mecusi, dinsiz, inanmayan, ateşperest. NL-2, 203 (*mäjus*)
Özb. **majus** (*mäcus*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
Tkm. **mejus** (*mecu:s*) KES, 255
- ⁸⁰⁶ **mecûsî** Ar. Mecusi, dinsiz, inanmayan, ateşperest. NL-2, 203 (*majusiy*)
Özb. **majusiy** (*mäcusiy*) ÖTS, 273; ÖTİL, 440
- ⁸⁰⁷ **mecûshlık** Ar.+T. NL-2, 203

- ⁷⁸⁸ **me'cüc** (?) NL-2, 270
- ⁷⁸⁹ **meczûb** Ar. NL-2, 198
- ⁷⁸⁹ **medâr** Ar. **1.** Daire şeklindeki şey, daire, çember. **2.** Güç, kuvvet, direnç, derman. NL-2, 196 (*mador*)
 Özb. **mador** (*mädâr*) **2.** ÖTS, 270; ÖTİL, 439
 *Özb. **mador** (*mädâr*) Tropikal; dönenceler arası kuşak, tropikal kuşak. ÖTS, 270; ÖTİL, 439
- ⁷⁸⁹ **medâric** Ar. NL-2, 196
- ⁷⁸⁹ **medâris** Ar. NL-2, 196
- ⁷⁸⁹ **medâyiḥ** Ar. NL-2, 196
- ⁷⁸⁹ **medâyin** Ar. **1.** Şehirler. **2.** Bir şehir adı. NL-2, 196 (*mädoyin*)
 Tkm. **medaýyn** (*meda:yın*) KES, 255
- ⁷⁸⁹ **medd** Ar. NL-2, 195
- ⁷⁸⁹ **meddâḥ** Ar. **1.** Meddah, metheden, övücü. **2.** Muhtaç, yoksul, fakir. NL-2, 195 (*mäddoh*)
 Özb. **maddoh** (*mäddâh*) **1.** ÖTS, 270; ÖTİL, 439
 Tkm. **meddah** (*medda:h*) **1.** KES, 255
- ⁷⁸⁹ **meddâḥlıg** ~ **meddâḥlık** Ar.+T. NL-2, 195
- ⁷⁸⁹ **medde-** Ar. NL-2, 195
- ⁷⁸⁹ **meded** Ar. Medet, yardım. NL-2, 194 (*mädäd*)
 Özb. **madad** (*mädäd*) ÖTS, 270; ÖTİL, 439
 Tkm. **medet** (*medet*) TTS, 453; KES, 255; TDS-II, 87
- ⁷⁸⁹ **mededgâr** Ar.+Far. Yardım eden, yardımcı. NL-2, 194 (*mädädgor*)
 Özb. **madadkor** (*mädädkâr*) ÖTS, 270; ÖTİL, 439
 Tkm. **medetkâr** (*medetkâ:r*) KES, 255; TDS-II, 87
- ⁷⁸⁹ **mededgârlık** ~ **mededgârlıg** Ar.+Far.+T. Yardımcılık, destekleme. NL-2, 195 (*mädädgorliq* ~ *mädädgorliḡ*)
 Özb. **madadkorlik** (*mädädkârlık*) ÖTS, 270
 Tkm. **medetkârlyk** (*medetkârlık*) TDS-II, 87
- ⁷⁸⁹ **medenî** Ar. Medine şehrinden olan, Medineli. NL-2, 195 (*mädäniy*)
 Özb. **madaniy** (*mädäniy*) **1.** Medeni, medeniyete ait. **2.** Kişinin kendi eliyle, emeğiyle ekilen, yetiştirilen. ÖTS, 270; ÖTİL, 439
 Tkm. **medeni** (*medeni:*) **1.** Medeni, kültürlü. TTS, 452; TDS-II, 87 **2.** Kişinin kendi eliyle, emeğiyle ekilen, yetiştirilen. TDS-II, 87
- ⁷⁸⁹ **medfen** Ar. NL-2, 197
- ⁷⁸⁹ **medfûn** Ar. NL-2, 197
- ⁷⁸⁹ **medḥ** Ar. Övgü, methiye. NL-2, 197 (*mädh*)
 Özb. **madh** (*mädh*) ÖTS, 270; ÖTİL, 439
 Tkm. **medh** (*medh*) **2.** İslamiyet'ten önce Arap şiirinde kullanılan nazım şekillerinden biri. KES, 256
- ⁷⁸⁹ **medḥal** Ar. NL-2, 197
- ⁷⁸⁹ **medḥârâyılıg** Ar.+Far.+T. NL-2, 198
- ⁷⁸⁹ **medḥgüsterlik** Ar.+Far.+T. NL-2, 198
- ⁷⁸⁹ **medḥsâz** Ar.+Far. NL-2, 198
- ⁷⁸⁹ **medhûş** Ar. Bıçare, perişan; kendini harap eden, aklını kaybetmiş. NL-2, 198 (*mädhuş*)
 Tkm. **medhuş** (*medhu:ş*) KES, 256
- ⁷⁸⁹ **medîd** Ar. NL-2, 195

- ⁷⁹¹² **medih** Ar. Övgü, methiye. NL-2, 196 (*mâdih*)
Tkm. **medh** (*medh*) **2.** İslamiyet'ten önce Arap şiirinde kullanılan nazım şekillerinden biri. KES, 256
- ⁷⁹¹³ **medma'** Ar. NL-2, 196
- ⁷⁹¹⁴ **medrese** Ar. Medrese, mektep. NL-2, 196 (*mâdräsä*)
Özb. **madrasa** (*mâdräsä*) ÖTS, 270; ÖTİL, 439
Tkm. **medrese** (*medrese*) TDS-II, 87
- ⁷⁹¹⁵ **medrûs** Ar. NL-2, 197
- ⁷⁹¹⁶ **medrûsluk** Ar. + T. NL-2, 197
- ⁷⁹¹⁷ **meġ'ûlluk** Ar. + T. NL-2, 260
- ⁷⁹¹⁸ **meġâsil** Ar. NL-2, 255
- ⁷⁹¹⁹ **meġer** Ar. NL-2, 254
- ⁷⁹²⁰ **meġhar** Ar. NL-2, 259
- ⁷⁹²¹ **meġhûm** Ar. Meġhum, fehmedilen, kavram. NL-2, 260 (*mâġhum*)
Özb. **maġhum** (*mâġhum*) ÖTS, 271; ÖTİL, 452
Tkm. **meġhum** (*meġhu:m*) KES, 256
- ⁷⁹²² **meġhûmât** Ar. NL-2, 260
- ⁷⁹²³ **meġkûd** Ar. NL-2, 260
- ⁷⁹²⁴ **meġlûk** Ar. NL-2, 254
- ⁷⁹²⁵ **meġreş** Ar. NL-2, 259
- ⁷⁹²⁶ **meġrûk** Ar. NL-2, 259
- ⁷⁹²⁷ **meġsaġa** Ar. NL-2, 259
- ⁷⁹²⁸ **meġtûn** Ar. Meġtun, vurgun, âşık. NL-2, 259 (*mâġtun*)
Özb. **maġtun** (*mâġtun*) ÖTS, 271; ÖTİL, 452
Tkm. **meġtun** (*meġtu:n*) KES, 256
- ⁷⁹²⁹ **meger** Far. **1.** Meġer, anlaşılan, galiba, görünüşe göre. **2.** Ama, fakat. **3.** Oysa, oksa ki. **4.** Eğer, şayet. **5.** Keşke, belki. NL-2, 194 (*mâġär*)
Özb. **magar** (*mâġär*) **1.** ÖTS, 271; ÖTİL, 438 **2., 4.** ÖTİL, 438
Tkm. **meger** (*meġer*) **1.** TTS, 453; TDS-II, 87
- ⁷⁹³⁰ **megerki** Far. NL-2, 194
- ⁷⁹³¹ **meges** Far. Sinek. NL-2, 194 (*mâġäs*)
Tkm. **meges** (*meġes*) KES, 256; TDS-II, 87
- ⁷⁹³² **meh** Far. **1.** Ay. **2.** Işık, parlaklık. NL-2, 284 (*mâh*)
Tkm. **mah** (*ma:h*) **1.** KES, 245; TDS-II, 76 ~ **meh** (*me:h*) KES, 256
- ⁷⁹³³ **mehâbet** Ar. Korku, kuruntu, vehim; heybet, ihtişam, ululuk. NL-2, 292 (*mahobât*)
Özb. **mahobat** (*mâhâbât*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
- ⁷⁹³⁴ **meġâġe ~ muġâġe** (?) NL-2, 293
- ⁷⁹³⁵ **mehâlik** Ar. NL-2, 292
- ⁷⁹³⁶ **mehâr** Far. Dizgin, yular; zincir veya ip. NL-2, 293 (*mâhor*)
Tkm. **mahar** (*maha:r*) KES, 246
- ⁷⁹³⁷ **mehcebîn** Ar. Ay yüzlü; güzel. NL-2, 287 (*mâġjâbin*)
Tkm. **mehjebin** (*mehcebi:n*) KES, 256
- ⁷⁹³⁸ **mehcûġ** (?) NL-2, 288
- ⁷⁹³⁹ **mehcûr** Ar. Ayrılan, uzaklaşan; mahrum, uzak. NL-2, 288 (*mâġjur*)
Tkm. **mâġjur** (*mâġcu:r*) KES, 266
- ⁷⁹⁴⁰ **mehcûrlik** Ar. + T. NL-2, 288
- ⁷⁹⁴¹ **mehġe** Far. NL-2, 296

- ⁷⁹² **mehd** Ar. 1. Beşik. 2. Tabut. 3. Dinlenme noktası, mola yeri. NL-2, 287 (*mähd*)
Tkm. meht (*meht*) 1. KES, 256 ~ **mäht** (*mäht*) KES, 267
- ⁷⁹³ **mehdî** Ar. Mehdi, rehber, kılavuz, yol gösteren. NL-2, 287 (*mähdiy*)
Tkm. mäti (*mäti*) KES, 267
- ⁷⁹⁴ **mehdîlik** Ar.+T. NL-2, 287
- ⁷⁹⁵ **mehdnişin** Ar.+Far. NL-2, 287
- ⁷⁹⁶ **mehek** Ar. Altın ve gümüşün ayarını anlamak için kullanılan taş. NL-2, 284 (*mähäk*)
Tkm. mähek (*mähek*) KES, 266;TDS-II, 95
- ⁷⁹⁷ **mehl** Ar. NL-2, 291
- ⁷⁹⁸ **mehleke** Ar. NL-2, 291
- ⁷⁹⁹ **mehmiz** Far. NL-2, 291
- ⁷⁹⁰ **mehpäre** Far. Güzel, ay yüzlü. NL-2, 293 (*mähporä*)
Özb. mahpora (*mähpärä*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
- ⁷⁹¹ **mehpeyker** Far. NL-2, 293
- ⁷⁹² **mehpûş** Far. NL-2, 293
- ⁷⁹³ **mehr** Ar. 1. Mehir. 2. Kıymet, paha. NL-2, 293 (*mähr*)
Özb. mahr (*mähr*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458 2. Miras payı. ÖTS, 272
- ⁷⁹⁴ **mehrû** Ar.+Far. NL-2, 295
- ⁷⁹⁵ **mehtâb** Ar.Ay, dolunay, ay ışığı. NL-2, 295 (*mähtob*)
Tkm. mahtap (*ma:hta:b*) KES, 247
- ⁷⁹⁶ **mehter** Far. NL-2, 303
- ⁷⁹⁷ **mehveş** Far. Aya benzeyen, ay gibi güzel. NL-2, 287 (*mähvâş*)
Özb. mahvash (*mähvâş*) ÖTİL, 457
Tkm. mehweş (*mehveş*) KES, 256
- ⁷⁹⁸ **mehzel** (?) NL-2, 289
- ⁷⁹⁹ **mekân** Ar. 1. Mekân, yer, mesken. 2. Dünya, âlem, kâinat, varlık. 3. Mesken tutulan yer. NL-2, 214 (*mäkon*)
Özb. makon (*mäkân*) ÖTS, 273; ÖTİL, 443
Tkm. mekan (*me:ka:n*) 1. KES, 256 2. Ev, barınak. TTS, 453; KES, 256; TDS-II, 88 3. Yurt, ülke. TTS, 453; TDS-II, 88 4. Bir şeyin ortaya çıkma yeri, bir şeyin bol olduğu yer. 5. Bir erkek adı. TDS-II, 88
- ⁷⁹⁰ **mekârim** Ar. NL-2, 214
- ⁷⁹¹ **mekâtîb** Ar. Mektuplar. NL-2, 214 (*mäkotib*)
Tkm. mekatyp (*me:ka:tip*) 1. Mektepler, okullar. 2. Doğrultular, yönler. KES, 256
- ⁷⁹² **mekfûf** Ar. NL-2, 216
- ⁷⁹³ **mekîn** Ar. NL-2, 213
- ⁷⁹⁴ **mekkâr** Ar. Sinsi, kurnaz, hileci. NL-2, 213 (*mäkkor*)
Özb. makkor (*mäkkâr*) ÖTS, 273; ÖTİL, 443
Tkm. mekgär (*mekgä:r*) KES, 257 ~ **mekkar** (*mekka:r*) KES, 257
- ⁷⁹⁵ **mekkâre** Ar. Sinsi, kurnaz, hileci kadın. NL-2, 213 (*mäkkorä*)
Özb. makkora (*mäkkârä*) ÖTS, 273; ÖTİL, 443
Tkm. mekgäre (*mekgä:re*) KES, 257
- ⁷⁹⁶ **mekkârlık** ~ **mekkârlıg** Ar.+T. Sinsilik, hinlik, kurnazlık, hilecilik. NL-2, 213 (*mäkkorliq* ~ *mäkkorlig*)
Özb. makkorlik (*mäkkârlık*) ÖTS, 273; ÖTİL, 443
- ⁷⁹⁷ **mekkî** Ar. NL-2, 213

- ⁷⁹⁸ **mekmen** Ar. NL-2, 213
- ⁷⁹⁹ **meknûn** Ar. NL-2, 213
- ⁷⁹⁹ **mekr** Ar. Hile, dalavere. NL-2, 214 (*mäkr*)
Özb. **makr** (*mäkr*) ÖTS, 274; ÖTİL, 443
- ⁷⁹⁹ **mekremet ~ mekrümet** Ar. NL-2, 214
- ⁷⁹⁹ **mekrûh** Ar. Mekruh, hoş olmayan, yasaklanmış. NL-2, 215 (*mäkruh*)
Özb. **makruh** (*mäkruh*) ÖTS, 274; ÖTİL, 443
Tkm. **mekru** (*mekru:*) TTS, 453; KES, 257; TDS-II, 88
- ⁷⁹⁹ **mekş** Ar. Durma, duruş. NL-2, 215 (*mäks*)
Tkm. **meks** (*meks*) KES, 257
- ⁷⁹⁹ **mekseb** Ar. NL-2, 215
- ⁷⁹⁹ **mekşûf** Ar. NL-2, 216
- ⁷⁹⁹ **mekteb** Ar. Mektep, okul. NL-2, 215 (*mäktäb*)
Özb. **maktab** (*mäktäb*) ÖTS, 274; ÖTİL, 443
Tkm. **mekdep** (*mekdep*) TTS, 453; KES, 256; TDS-II, 88 2. Doğrultu, yön, yol. İstikamet. KES, 256
- ⁷⁹⁹ **mektebdâr** Ar.+T. Öğretmen, eğitici. NL-2, 215(*mäktäbdor*) Özb. **maktabdor** (*mäktäbdâr*) ÖTS, 274; ÖTİL, 443
- ⁷⁹⁹ **mektûb** Ar. Mektup. NL-2, 215 (*mäktub*)
Özb. **maktub** (*mäktub*) ÖTS, 274; ÖTİL, 443
Tkm. **mektup** (*mektu:p*) 2. Yazılmış. KES, 257
- ⁷⁹⁹ **mektûm** Ar. NL-2, 216
- ⁷⁹⁹ **me'kûl** Ar. NL-2, 271
- ⁷⁹⁹ **me'kûlât** Ar. NL-2, 271
- ⁷⁹⁹ **mel'ûn** Ar. Lanetlenen, lanetli. NL-2, 220 (*mäl'un*)
Özb. **mal'un** (*mäl'un*) ÖTS, 275; ÖTİL, 444
Tkm. **melgun** (*melğu:n*) 2. Şeytan. KES, 258; TDS-II, 89
- ⁷⁹⁹ **melâ(y)ik(e)** Ar. Melekler. NL-2, 218(*mäloyik ~ mäloik ~ mäloyikä ~ meloikä*)
Özb. **maloik** (*mälâik*) ÖTİL, 444 ~ **maloika** (*mälâikä*) ÖTS, 274; ÖTİL, 444
Tkm. **melaýyk** (*mela:yık*) KES, 257; TDS-II, 89
- ⁷⁹⁹ **melâ'** Ar. NL-2, 218
- ⁷⁹⁹ **melah** Far. Çekirge. NL-2, 217 (*mälax*)
Özb. **malax** (*mälax*) ÖTS, 274; ÖTİL, 444
- ⁷⁹⁹ **melâhat** Ar. 1. Güzellik, çekicilik. 2. Tatlı, lezzetli. 3. Cazibe. NL-2, 220 (*mälohat*)
Özb. **malohat** (*mälâhat*) 1., 3., 3. Bir kadın adı. ÖTS, 274; ÖTİL, 444
Tkm. **melahat** (*mela:hat*) 1., 3. KES, 257
- ⁷⁹⁹ **melâl** Ar. 1. Usanç, sıkıntı, sıkılma. 2. Gam, endişe, gussa. 3. Zahmet, eziyet. NL-2, 219 (*mälol*) Özb. **malol** (*mälâl*) 1. ÖTS, 274; ÖTİL, 444 2. ÖTİL, 444 Tkm. **melal** (*mela:l*) 2. KES, 257; TDS-II, 88 2. Şek, şüphe, güman. TDS-II, 88
- ⁷⁹⁹ **melâlet** Ar. Gönül darlığı, üzüntü, hüzn. NL-2, 219 (*mälolät*)
Özb. **malolat** (*mälâlät*) ÖTS, 274; ÖTİL, 444
- ⁷⁹⁹ **melâm** Ar. NL-2, 219
- ⁷⁹⁹ **melâmet** Ar. Küçümseme, sitem, kınama, azarlama. NL-2, 219 (*mälomät*)
Özb. **malomat** (*mälâmät*) ÖTS, 274; ÖTİL, 444
Tkm. **melamat** (*mela:mat*) TTS, 453; KES, 257; TDS-II, 88 2. Yalan, iftir, suçlama. TTS, 453; TDS-II, 88
- ⁷⁹⁹ **melâmetkeş** Ar.+Far. NL-2, 220

- ⁷⁹² **melâyikşifat** Ar. NL-2, 219
- ⁷⁹³ **melâz** Ar. NL-2, 218
- ⁷⁹⁴ **melbûsât** Ar. NL-2, 217
- ⁷⁹⁵ **melce'** Ar. NL-2, 217
- ⁷⁹⁶ **melek** Ar. 1. Melek, ferişte. 2. Güzel, sevgili. NL-2, 216 (*mäläk*)
Özb. **malak** (*mäläk*) 1. ÖTS, 274; ÖTİL, 444 2. ÖTİL, 444
Tkm. **melek** (*melek*) KES, 257; TDS-II, 89 2. Bir kadın adı. TDS-II, 89
- ⁷⁹⁷ **melekâsâr** Ar.+Far. NL-2, 216
- ⁷⁹⁸ **melekî** Ar. NL-2, 216
- ⁷⁹⁹ **meleksîmâ** Ar.+Far. NL-2, 217
- ⁷⁹⁹ **melekşîve** Ar.+Far. NL-2, 217
- ⁷⁹⁹ **melekût** Ar. NL-2, 217
- ⁷⁹⁹ **melekveş** Ar.+Far. NL-2, 216
- ⁷⁹⁹ **melekveşlik** Ar.+Far.+T. NL-2, 216
- ⁷⁹⁹ **meleng** Far. NL-2, 217
- ⁷⁹⁹ **melfûz** Ar. NL-2, 220
- ⁷⁹⁹ **melhûz** Ar. NL-2, 221
- ⁷⁹⁹ **melîh** Ar. 1. Şirin, tatlı, lezzetli. 2. Güzel, çekici, cazibeli. 3. Gönül çelen. NL-2, 218 (*mâlih*)
Tkm. **melih** (*meli:h*) 1., 2. KES, 258
- ⁷⁹⁹ **melik** Ar. Melik, sultan, padişah, hükümdar. NL-2, 217 (*mâlik*)
Özb. **malik** (*mâlik*) 2. Bir erkek adı. ÖTS, 274; ÖTİL, 444
- ⁷⁹⁹ **melike** Ar. Padişahın eşi. NL-2, 217 (*mâlikä*)
Özb. **malika** (*mâlikä*) 2. Hükümdar kadın, prenses, kraliçe. 3. Bir kadın adı.
ÖTS, 274; ÖTİL, 444
- ⁸⁰⁰ **melikülkelâm** Ar. NL-2, 218
- ⁸⁰⁰ **melikveş** Ar.+Far. NL-2, 217
- ⁸⁰⁰ **mellâh** Ar. Gemici, kayıkçı. NL-2, 218 (*mälloh*)
Tkm. **mellah** (*mella:h*) KES, 258
- ⁸⁰⁰ **melsâ** Ar. NL-2, 220
- ⁸⁰⁰ **me'lûf** Ar. NL-2, 272
- ⁸⁰⁰ **me'mûrluk** Ar.+T. İtaatkârlık. NL-2, 273 (*mä'murluq*)
Özb. **ma'murlik** (*mä'murlik*) Yöneticilik makamı, idare makamı. ÖTS, 286; ÖTİL, 454
- ⁸⁰⁰ **melûl** Ar. Üzgün, gamlı, kederli, kahırlı. NL-2, 220 (*mälul*)
Özb. **malul** (*mälul*) ÖTS, 274; ÖTİL, 444
Tkm. **melul** (*melu:l*) TTS, 453; KES, 258; TDS-II, 89 2. Hasta, bitkin. 3. Bir şeyin etkisiyle keyifli, mest.
- ⁸⁰⁰ **memâlik** Ar. NL-2, 222
- ⁸⁰⁰ **memât** Ar. Ölüm, vefat, ecel. NL-2, 222 (*mämot*)
Özb. **mamot** (*mämât*) ÖTS, 275; ÖTİL, 444
Tkm. **memat** (*mema:t*) KES, 258
- ⁸⁰⁰ **memdûd** Ar. NL-2, 221
- ⁸⁰⁰ **memdûh** Ar. NL-2, 221
- ⁸⁰⁰ **me'men** Ar. NL-2, 272
- ⁸⁰⁰ **memer(r)** Ar. NL-2, 221
- ⁸⁰⁰ **memleket** Ar. 1. Memleket, devlet. 2. Padişahın yönetimindeki ülke. NL-2, 221 (*mämläkät*)

- Özb. **mamlakat** (*mämläkät*) 1. ÖTS, 275; ÖTİL, 444 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 444
 Tkm. **memleket** (*memleket*) 1.KES, 258; TDS-II, 89 2. Bir kadın adı. TDS-II, 89
- 8014 **memlû** Ar. 1. Dolu, tam. 2. Dolunay. 3. Diri canlı. NL-2, 221 (*mämlu*)
 Tkm. **memlu** (*memlu:*) 1.KES, 258
- 8015 **memlûk** Ar. Kul, köle. NL-2, 222 (*mämluk*)
 Tkm. **memluk** (*memlu:k*) KES, 258
- 8016 **memnû'** Ar. Yasak, haram. NL-2, 222 (*mämnû'*)
 Özb. **mamnu** (*mämnû*) ÖTS, 275; ÖTİL, 444
- 8017 **memnûn** Ar. Memnun, hoşnut. NL-2, 222 (*mämnun*)
 Özb. **mamnun** (*mämnun*) ÖTS, 275; ÖTİL, 444
 Tkm. **memnun** (*memnu:n*) KES, 258
- 8018 **me'mûr** Ar. Memur, buyurulan, emredilen. NL-2, 272 (*mä'mur*)
 Özb. **ma'mur** (*mä'mur*) İdareci, başkan, müdür. ÖTS, 286; ÖTİL, 454
- 8019 **memzûc** Ar. NL-2, 221
- 8020 **meñ** Ben, doğum izi, derideki siyah nokta. NL-2, 297 (*meng*)
 Tkm. **meñ** (*meñ*) TTS, 454; TDS-II, 90
 *Tkm. **meñ** (*meñ*) Haşhaş, esrar. TTS, 454; TDS-II, 90
 *Tkm. **meñ** (*meñ*) Yem, yemleme; oltanın ucuna takılan yem. TTS, 454; TDS-II, 90 2. Hile, aldatma. TDS-II, 90
- 8021 **men** Ben, teklik birinci kişi zamiri. NL-2, 297 (*men*)
 Özb. **men** (*men*) ÖTS, 289; ÖTİL, 459
 Tkm. **men** (*men*) TTS, 454; TDS-II, 89
- 8022 **men'** Ar. Men, yasak, yasaklama. NL-2, 228 (*män'*)
 Özb. **man** (*män*) ÖTS, 275; ÖTİL, 444
 Tkm. **menyg** (*menüğ*) KES, 259
- 8023 **menâb** Ar. NL-2, 225
- 8024 **menâfi'** Ar. NL-2, 226
- 8025 **menâkıb** Ar. NL-2, 226
- 8026 **menâl** Ar. Mülk, hazine, mal mülk, ev bark. NL-2, 225 (*mänol*)
 Özb. **manol** (*mänâl*) Armağan, hediye. ÖTS, 276; ÖTİL, 446
 Tkm. **menal** (*mena:l*) KES, 258
- 8027 **menâr ~ menâre** Ar. Minare. NL-2, 225 (*mänor ~ mänorä*)
 Özb. **manor** (*mänâr*) ÖTS, 276; ÖTİL, 446 ~ **manora** (*mänârä*) ÖTİL, 446
 Tkm. **minara** (*mina:ra*) TDS-II, 98
- 8028 **menâşib** Ar. NL-2, 225
- 8029 **menât** Ar. İslam öncesi Arapların taptığı putlardan birinin adı. NL-2, 225 (*mänot*)
 Özb. **manot** (*mänât*) ÖTS, 276; ÖTİL, 446
- 8030 **menâyıklık** (?+T) NL-2, 225
- 8031 **menâzil** Ar. Menziller. NL-2, 225 (*mänozil*)
 Tkm. **menazyl** (*mena:zil*) KES, 258
- 8032 **menba'** Ar. Kaynak, menba, çıkış yeri. NL-2, 222 (*mänba'*)
 Özb. **manba** (*mänba*) ÖTS, 275; ÖTİL, 445 2. İlmi araştırmalar için kullanılan esas olan eser. ÖTİL, 445
 Tkm. **menbag** (*menbağ*) KES, 259
- 8033 **menceniğ** Mancınık. NL-2, 223 (*mänjäniq*)

- Özb. **manjaniq** (*māncāniq*) ÖTS, 276; ÖTİL, 445
- 834 **menfa'at** Ar. Menfaat, yarar, fayda, çıkar. NL-2, 227 (*mānfaat*)
Özb. **manfaat** (*mānfaat*) ÖTS, 275; ÖTİL, 446
Tkm. **menfegat** (*menfeğat*) KES, 259
- 835 **menfaḥ** Ar. NL-2, 227
- 836 **menfî** Ar. İnkâr edilen, olumsuz. NL-2, 227 (*mānfiy*)
Özb. **manfiy** (*mānfiy*) Matematikte sıfırdan küçük olan, negatif. 2. Fizikte taneleri elektrondan ibaret olan. ÖTS, 275; ÖTİL, 446
- 837 **menhî** Ar. NL-2, 229
- 838 **menḥûs** Ar. Haysiyetsiz, alçak, adi, rezil; uğursuz. NL-2, 229 (*mānhus*)
Özb. **manhus** (*mānhus*) ÖTS, 275; ÖTİL, 446
- 839 **meniş** Far. NL-2, 224
- 840 **meñiz** Beniz, yüz, çehre. NL-2, 297 (*mengiz*)
Tkm. **meñiz** (*meñiz*) TTS, 454; KES, 259; TDS-II, 90
- 841 **menḳabet** Ar. NL-2, 228
- 842 **menkûb** Ar. NL-2, 224
- 843 **menkûḥa** Ar. Nikâhlı kadın. NL-2, 225 (*mānkuha*)
Özb. **mankuha** (*mānkuha*) ÖTİL, 445
- 844 **menḳul** Ar. NL-2, 229
- 845 **menḳûş** Ar. NL-2, 229
- 846 **menḳûṭ** Ar. NL-2, 229
- 847 **menlik** Ar. Benlik, özlük, şahsiyet. NL-2, 298 (*menlik*)
Tkm. **menlik** (*menlik*) TDS-II, 89
- 848 **meñre-** Melemek, böğürmek. NL-2, 223 (*māngrä-*)
Özb. **ma'ra-** (*mä'rä-*) ÖTS, 287
- 849 **mensûb** Ar. Bağlı, alakalı, ait. NL-2, 226 (*mānsûb*)
Özb. **mansub** (*mānsûb*) ÖTS, 276; ÖTİL, 446
Tkm. **mensup** (*mesu:p*) 2. Bir yere oturtulmuş, yerleştirilmiş; tesis edilmiş; belirlenmiş. KES, 259
- 850 **mensûbe** Ar. NL-2, 226
- 851 **mensûḥ** Ar. Faydasız, değersiz, reddedilmiş. NL-2, 227 (*mensux*)
Tkm. **mensuh** (*mensu:h*) KES, 259
- 852 **meñşûren** Ar. NL-2, 227
- 853 **meñşe'** Ar. Bir şeyin çıkış yeri, kök, köken, öz, esas. NL-2, 227 (*mānşä'*)
Özb. **mansha** (*mānşä*) ÖTS, 277
- 854 **meñşûr ~ meñşure** Ar. 1. Yarlık, ferman, şehadetname. 2. Dağıtma, yayma. NL-2, 228 (*mānşur ~ mānşurä*)
Tkm. **meñşur** (*meñşu:r*) 3. Neşredilmiş. 4. Meşhur. KES, 259
- 855 **meñşûrluk** Ar.+T. NL-2, 228
- 856 **me'nûs** Ar. Gönle yakın, ahabap olan, yoldaş, arkadaş, sırdaş, dost. NL-2, 273 (*mä'nus*)
Tkm. **mä'nus** (*mä'nus*) KES, 268
- 857 **menzil** Ar. 1. Menzil, durulan yer; kervansaray. 2. Yol, mesafe. NL-2, 223 (*mānzil*)
Özb. **manzil** (*mānzil*) 1. ÖTS, 276; ÖTİL, 445 2. ÖTİL, 445 3. Yaşanılan yer, ikamet yeri. ÖTS, 276; ÖTİL, 445
Tkm. **menzil** (*menzil*) 1. TTS, 454; KES, 259; TDS-II, 90 2. KES, 259
- 858 **menzilet** Ar. Mertebe, derece, kıymet, değer. NL-2, 223 (*mānzilät*)

- Özb. **manzilat** (*mänzilät*) ÖTS, 276; ÖTİL, 445
- 868 **menziletlük** Ar.+T. NL-2, 224
- 869 **menzilgeh** ~ **menzilgâh** Ar.+Far. Mekân, mevki, mahal, adres. NL-2, 224
(*mänzilgâh* ~ *mänzilgoh*)
- Özb. **manzilgoh** (*mänzilgâh*) ÖTS, 277; ÖTİL, 445
- Tkm. **menzilgâh** (*menzilgä:h*) KES, 259; TDS-II, 90 2. Mezarlık. KES, 259
- 869 **mer(r)** Far. NL-2, 232
- 869 **mer'î I** Ar. NL-2, 238
- 869 **mer'î II** Ar. NL-2, 238
- 869 **merâğa** (?) NL-2, 237
- 869 **meraḥil** Ar. 1. Menziller, mesafeler. 2. Kervansaray, menzilgah, misafirhane. NL-2, 237 (*märohil*)
- Tkm. **merahyl** (*mera:hul*) KES, 260
- 869 **merâret** Ar. NL-2, 237
- 869 **merâtib** Ar. Dereceler, mertebeler. NL-2, 237 (*märotib*)
- Tkm. **meratyp** (*mera:tip*) KES, 260
- 869 **merâyâ** Ar. NL-2, 237
- 869 **merbûṭ** Ar. NL-2, 233
- 869 **mercân** Ar. Mercan. NL-2, 236 (*märjon*)
- Özb. **marjon** (*märcân*) ÖTS, 278; ÖTİL, 447
- Tkm. **merjen** (*mercen*) TTS, 454; KES, 260; TDS-II, 91 2. Bir kadın adı. TDS-II, 91
- 869 **merci'** Ar. NL-2, 235
- 869 **merci'ülhuşûl** Ar. NL-2, 235
- 869 **mercûḥ** Ar. NL-2, 236
- 869 **merd** Far. 1. Erkek. 2. Yiğit, cesur. NL-2, 233 (*märd*)
- Özb. **mard** (*märd*) 2., 2. Eli açık, cömert. ÖTS, 277; ÖTİL, 447
- Tkm. **mert** (*mert*) 2. TTS, 455; KES, 261; TDS-II, 91
- 869 **merdân** Far. Mertler, erkekler. NL-2, 234 (*märdon*)
- Tkm. **merdan** (*merda:n*) 2. Bir erkek adı. TDS-II, 90
- 869 **merdâne** Far. 1. Mert, bahadır; er. 2. Cesurca, yiğitçe, merçe. NL-2, 234 (*märdonä*)
- Özb. **mardona** (*märdânä*) 2., 2. Erkeğe ait, erkek için. ÖTS, 278; ÖTİL, 447
- Tkm. **merdana** (*merda:na*) 1. TTS, 454; TDS-II, 90 2. KES, 260
- 869 **merdânelik** ~ **merdânelıg** Far.+T. Mertlik, yiğitlik, cesurluk. NL-2, 234 (*märdonäliq* ~ *märdonäliḡ*)
- Özb. **mardonalik** (*märdânälik*) ÖTS, 278; ÖTİL, 447
- Tkm. **merdanalyk** (*merda:nalık*) TDS-II, 90
- 869 **merdânevâr** Far. Mertçe, cesurca, korkusuzca. NL-2, 234 (*märdonävor*)
- Özb. **mardonavor** (*märdânävâr*) ÖTS, 278; ÖTİL, 447
- 869 **merdek** Far. NL-2, 233
- 869 **merdûd** Ar. Kovulmuş, dışlanmış, kimsesiz. NL-2, 234 (*märdud*)
- Özb. **mardud** (*märdud*) ÖTS, 278; ÖTİL, 447
- Tkm. **merdut** (*merdu:t*) KES, 260
- 869 **merdûdluk** ~ **merdûdług** Ar.+T. NL-2, 234
- 869 **merdüm I** Far. Göz bebeği. NL-2, 235 (*märdum*)
- Özb. **mardum** (*märdüm*) ÖTS, 278; ÖTİL, 447
- Tkm. **merdüm** (*merdüm*) KES, 260 ~ **merdum** (*merdum*) KES, 260

- merdüm II** *Far.* El, halk, millet, ahali. NL-2, 235 (*märdum*)
Özb. mardum (*märdüm*) ÖTS, 278; ÖTİL, 447
Tkm. merdüm (*merdüm*) KES, 260 ~ **merdum**(*merdum*) KES, 260
- merdümdârlıg** *Far.+T.* NL-2, 235
- merdümeſkenlık** *Far.+T.* NL-2, 235
- merdümek** *Far.* Göz bebeği. NL-2, 235 (*märdumäk*)
Tkm. merdümek (*merdümek*) KES, 260
- merdümgıyâ** *Far.* NL-2, 235
- merdümküş** *Far.* NL-2, 235
- merdümlıg ~ merdümlug ~ merdümluk ~ merdümlık** *Far.+T.* NL-2, 235
- meremmet** *Ar.* NL-2, 232
- meres** *Far.* NL-2, 233
- merfû** *Ar.* NL-2, 238
- merg** *Far.* Ölüm, vefat. NL-2, 233 (*märg*)
Özb. marg (*märg*) ÖTS, 278; ÖTİL, 447
Tkm. merk (*merk*) TDS-II, 91
- merğınânî** (?) NL-2, 239
- merglik** *Far.+T.* NL-2, 233
- merğûb** *Ar.* 1. Sevimli, çekici, hoş. 2. Gönül çelen, güzel yüzlü. NL-2, 239 (*märg'ub*)
Özb. marg'ub (*märg'ub*) ÖTİL, 449
Tkm. mergup (*merğu:p*) KES, 260
- merğûl(e)** *Far.* Saç örümleri, lüle lüle kıvrık saç. NL-2, 239 (*märg'ul ~ märg'ulä*)
Tkm. mergula (*mergu:la*) 2. Sesin yankılanarak uzağa gitmesi. KES, 260
- merğzâr** *Far.* Otlak yer, çimenlik, yeşillik. NL-2, 239 (*märg'zor*)
Tkm. mergzar (*merğza:r*) KES, 260
- merhabâ** *Ar.* Buyurun, hoş geldiniz. NL-2, 239 (*märhabo*)
Özb. marhabo (*märhabâ*) ÖTS, 278; ÖTİL, 449
Tkm. merhaba (*merhaba:*) 2. Aferin. KES, 261; TDS-II, 91
- merhale** *Ar.* 1. Menzil, mesafe. 2. Kervansaray, mezilgah. 3. Bir günlük yol, mesafe; amaç, maksat, niyet. NL-2, 239 (*märhalä*)
Tkm. merhele (*merhele*) KES, 261
- merhalepeymâ** *Ar.+Far.* NL-2, 240
- merhamet** *Ar.* Merhametlilik, yumuşaklık, uysallık, iyi kalplilik. NL-2, 240 (*märhamät*)
Özb. marhamat (*märhamät*) Buyurun, hoş geldiniz. ÖTS, 278; ÖTİL, 449
Tkm. merhemet (*merhemet*) TTS, 455; KES, 261; TDS-II, 91
- merhametgüster** *Ar.+Far.* NL-2, 240
- merhem** *Ar.* Merhem, deva, ilaç. NL-2, 240 (*märhäm*)
Özb. malham (*mälhäm*) ÖTS, 274; ÖTİL, 444
Tkm. melhem (*melhem*) KES, 258 ~ **merhem**(*merhem*) KES, 261
- merhemlik** *Ar.+T.* NL-2, 240
- merhûm** *Ar.* Rahmet gösteren, affeden. NL-2, 240 (*märhum*)
Özb. marhum (*märhum*) Ölü (erkek için). ÖTS, 278; ÖTİL, 449
Tkm. merhum (*merhu:m*) Ölü, ölen. TTS, 455; TDS-II, 91
- merhûn** *Ar.* NL-2, 240
- merkad** *Ar.* NL-2, 238

- 8109 **merkeb** Ar. At, deve, eşek gibi binek hayvanı. NL-2, 236 (*märkâb*)
Tkm. **merkep** (*merkep*) KES, 261
- 8110 **merkeblig** Ar. + T. NL-2, 236
- 8111 **merkez** Ar. Merkez, orta, her şeyin ortası. NL-2, 236 (*märkâz*)
Özb. **markaz** (*märkâz*) 2. Bir işin yoğun olarak yapıldığı yer. 3. Kapalı eğrinin veya bazı çokgenlerde köşegenlerin kesişme noktası. ÖTS, 278; ÖTİL, 447 4. Payitaht, başkent. ÖTİL, 447
Tkm. **merkez** (*merkez*) 2. Bir işin yoğun olarak yapıldığı yer. 3. Kapalı eğrinin veya bazı çokgenlerde köşegenlerin kesişme noktası. 4. Payitaht, başkent. TDS-II, 91
- 8112 **merkib** Ar. NL-2, 237
- 8113 **merkûm** Ar. NL-2, 238
- 8114 **mersiye** Ar. Matem şiiri. NL-2, 237 (*märsiyä*)
Özb. **marsiya** (*märsiyä*) ÖTS, 279; ÖTİL, 449
Tkm. **mersiye** (*mersiye*) KES, 261
- 8115 **mersiyeamîz** Ar. + Far. NL-2, 238
- 8116 **mersûm** Ar. NL-2, 238
- 8117 **mertebe** Ar. 1. Derece, rütbe, makam. 2. İtibar, saygınlık. NL-2, 238 (*märtäbä*)
Özb. **martaba** (*märtäbä*) 1., 2. Görev, vazife. ÖTS, 279; ÖTİL, 449
Tkm. **mertebe** (*mertebe*) 1. TTS, 455; KES, 261; TDS-II, 91 2. Yeterlilik. TTS, 455 3. Kat. TTS, 455; KES, 261; TDS-II, 91 4. Kutup. TTS, 455 5. Defa, kere, kez. TTS, 455; KES, 261; TDS-II, 91
- 8118 **mervî** Ar. NL-2, 233
- 8119 **merz** Far. Zemin, sınır, etraf, çevre. NL-2, 236 (*märz*)
Özb. **marza** (*märzä*) 1. Ekinliğin yanlarında veya iki ekinliğin arasında belli bir yükseklikte bırakılan sınır, yol. 2. İki dağa arasındaki boşluk. ÖTS, 279; ÖTİL, 447
Tkm. **merz** (*merz*) TDS-II, 92; KES, 261 2. Sulu yerlerdeki küçük adacıklar. 3. Kilden yapılmış ev. TTS, 455
- 8120 **merzbân** Far. NL-2, 236
- 8121 **mes(s)** Ar. NL-2, 240
- 8122 **mes'ele** Ar. 1. Mesele, konu, mevzu. 2. Dinî kanun. NL-2, 251 (*mäs'älä*) bk. **mes'ele** Ar. NL-2, 241 (*mäsälä*)
Özb. **masala** (*mäsälä*) 1. ÖTS, 280; ÖTİL, 449
Tkm. **mesele** (*mesele*) 1. TTS, 455; TDS-II, 92 2., 3. Sorulup cevabı istenen, aranan şey. 4. Savaş, cenk. KES, 262
- 8123 **mes'ele** Ar. Soru-cevap. NL-2, 241 (*mäsälä*) bk. **mes'ele** NL-2, 251 (*mäs'älä*)
Özb. **masala** (*mäsälä*) 1. Mesele, problem, sorun, konu. ÖTS, 280; ÖTİL, 449
2. Matematikte problem. ÖTİL, 449
Tkm. **mesele** (*mesele*) KES, 262 2. Mesele, sorun. 3. Matematikte problem. TTS, 455; TDS-II, 92 4. Şariat kanunu. 5. Savaş, cenk. KES, 262
- 8124 **mes'ûd** Ar. 1. Mesut, mutlu, bahtiyar. 2. Hoca Mesut İraki'nin lakabı. NL-2, 251 (*mäs'ud*)
Özb. **mas'ud** (*mäs'ud*) 1. ÖTS, 281; ÖTİL, 451
Tkm. **mesgut** (*mesğu:t*) 1. KES, 262
- 8125 **mes'ûl** Ar. Mesul, sorumlu, yükümlü. NL-2, 252 (*mäs'ul*)
Özb. **mas'ul** (*mäs'ul*) 2. Önemli, ehemmiyetli. ÖTS, 281; ÖTİL, 451
- 8126 **mesâ** Ar. Geç, gece, akşam. NL-2, 246 (*mäso*)

- Tkm. mesa (mesa:) KES, 261*
- 8127 **meşâbe** ~ **meşâbet** Ar. Mertebe, derece; ölçü, mesfe. NL-2, 246 (*mäsobä~ mäsobät*)
- Tkm. mesapat (mesa:pat) KES, 262*
- 8128 **mesâcid** Ar. Mescitler. NL-2, 247 (*mäsojid*)
- Tkm. mesajyt (mesa:cıt) KES, 262*
- 8129 **meşâf** Ar. 1. Savaş meydanı. 2. Savaş, kavga. 3. Asker safı. NL-2, 247 (*mäsof*)
- Tkm. mesaf (mesa:f) KES, 262*
- 8130 **meşâfâzmün** (?) NL-2, 248
- 8131 **mesâfet** Ar. Mesafe, aralık, uzaklık. NL-2, 248 (*mäsofät*)
- Tkm. mesapat (mesa:pat) KES, 262*
- 8132 **mesâhat** Ar. NL-2, 248
- 8133 **mesâkin** Ar. NL-2, 247
- 8134 **meşâlih** Ar. NL-2, 247
- 8135 **mesâlik** Ar. NL-2, 247
- 8136 **meşânî** Ar. Kur'an'ın birinci suresi. NL-2, 247 (*mäsoniy*)
- Tkm. mesany (mesa:nı) KES, 262*
- 8137 **meşâyib** Ar. NL-2, 247
- 8138 **mesâyil** Ar. Meseleler, konular. NL-2, 247 (*mäsoyil*)
- Tkm. mesaýyl (mesa:yıl) KES, 262*
- 8139 **mesbûk** Ar. NL-2, 241
- 8140 **mesbûkâne** Ar. +Far. NL-2, 241
- 8141 **mescid** Ar. Mescit, ibadethane. NL-2, 242 (*mäsjid*)
- Özb. **masjid** (*mäscid*) ÖTS, 280; ÖTİL, 449
- Tkm. mesjit (mescit) KES, 262*
- 8142 **mescûd** Ar. Secde edilen, Tanrı. NL-2, 242 (*mäsjud*)
- Tkm. mesjut (mescu:t) KES, 262*
- 8143 **mescûdluk** Ar. +T. NL-2, 242
- 8144 **mesdûd** Ar. NL-2, 241
- 8145 **meşel** Ar. 1. Atasözü, vecize. 2. Hikâye, rivayet; meşhur, ünlü. NL-2, 240 (*mäsäl*)
- Özb. **masal** (*mäsäl*) ÖTS, 280; ÖTİL, 449
- 8146 **meşelâ** Ar. NL-2, 241
- 8147 **meşelâmîz** Ar. +Far. NL-2, 241
- 8148 **meşelen** Ar. Örneğin, mesela. NL-2, 241 (*mäsälän*)
- Özb. **masalan** (*mäsälän*) ÖTS, 280; ÖTİL, 449
- Tkm. meselem (meselem) TTS, 455; TDS-II, 92*
- 8149 **meşelgûy** Ar. +Far. NL-2, 241
- 8150 **meşellik** Ar. +T. NL-2, 241
- 8151 **mesh** Ar. Asıl şeklini değiştirip kötü bir hâle sokma. NL-2, 251 (*mäsh*)
- Tkm. mesh (mesh) KES, 262*
- 8152 **meşhûb** Ar. NL-2, 252
- 8153 **mesîh elfâz** Ar. NL-2, 243
- 8154 **mesîh~ mesîhâ** Ar. 1. İsa peygamberin lakabı. 2. Maşuka. NL-2, 242 (*mäsîh ~ mäsîho*)
- Tkm. mesiha (mesi:ha:) 1. KES, 262*
- 8155 **mesîhâ** Ar. NL-2, 243
- 8156 **mesîhâsâ** Ar. +Far. NL-2, 243

8157. **mesîhâver** Ar.+Far. NL-2, 243
8158. **mesîhâyîn** Ar.+Far. NL-2, 243
8159. **mesîr** Ar. NL-2, 242
8160. **meske** Ar. Tereyağı. NL-2, 243 (*mäskä*)
 Özb. **maska** (*mäskä*) ÖTS, 280; ÖTİL, 449
 Tkm. **mesge** (*mesge*) TTS, 455; TDS-II, 92
8161. **mesken** Ar. 1. Mesken, istikamet yeri, menzil. 2. Vücut. NL-2, 243 (*mäskän*)
 Özb. **maskan** (*mäskän*) 1. ÖTS, 280; ÖTİL, 450
 Tkm. **mesgen** (*mesgen*) 1. TTS, 456; KES, 262; TDS-II, 92
8162. **meskenet** Ar. Biçarelik, fakirlik, düşkünlük. NL-2, 244 (*mäskänät*)
 Tkm. **meskenet** (*meskenet*) 2. Ev, mülk. KES, 262
8163. **meskün** Ar. Yeryüzü. NL-2, 244 (*mäskun*)
 Özb. **maskun** (*mäskun*) ÖTİL, 450
8164. **meskü't** Ar. NL-2, 244
8165. **meskü't** Ar. NL-2, 252
8166. **meslek** Ar. Akım, düşünce, ilke, görüş. NL-2, 244 (*mäsläk*)
 Özb. **maslak** (*mäsläk*) ÖTS, 280; ÖTİL, 450
 Tkm. **meslek** (*meslek*) KES, 263; TDS-II, 93
8167. **meslûb** Ar. 1. Koparıp ayrılan, alınan. 2. İtibarsız. 3. Mahrum, yoksun. NL-2, 244 (*mäslub*)
 Tkm. **meslup** (*meslu:p*) KES, 263
8168. **meslûh** Ar. NL-2, 245
8169. **meslûk** Ar. NL-2, 244
8170. **mesmû'** Ar. NL-2, 245
8171. **mesmû'ât** Ar. NL-2, 245
8172. **mesmûm** Ar. Zehirli, zehirlenmiş. NL-2, 245 (*mäsmum*)
 Tkm. **mesmum** (*mesmu:m*) KES, 263
8173. **mesned** Ar. 1. Makam, mevki. 2. Derece, mertebe, rütbe. 3. Dergâh, tekke. 4. Destekçi, dayanak. NL-2, 245 (*mäsnäd*)
 Özb. **masnad** (*mäsnäd*) 1., 4. ÖTİL, 450
 Tkm. **mesnet** (*mesnet*) 1., 2., 4. KES, 263
8174. **mesnednişîn** Ar.+Far. NL-2, 246
8175. **meşnevî** Ar. 1. Mesnevi şiir türü. 2. Celaleddin Rumi'ye ait eser. NL-2, 245 (*mäsnäviy*)
 Özb. **masnaviy** (*mäsnäviy*) 1. ÖTS, 280; ÖTİL, 450
 Tkm. **mesnewi** (*mesnevi:*) 1. KES, 263; TDS-II, 93 2. İkileme. KES, 263
8176. **meşnevîgûy** Ar.+Far. NL-2, 245
8177. **mesrûr** Ar. Memnun, hoşnut, sevinçli. NL-2, 248 (*mäsrur*)
 Özb. **masrur** (*mäsrur*) ÖTS, 280; ÖTİL, 450
 Tkm. **mesrur** (*mesru:r*) KES, 264
8178. **mesrûrlıg** Ar.+T. NL-2, 249
8179. **messâh** Ar. NL-2, 249
8180. **mest** Far. 1. Keyifli, mest, sarhoş. 2. Gamsız, pervasız. 3. Müptela, tutkun. 4. Huysuz, şuursuz. NL-2, 249 (*mäst*)
 Özb. **mast** (*mäst*) 1. ÖTS, 280; ÖTİL, 450
 Tkm. **mest** (*mest*) 1. KES, 264
8181. **mestâne** Far. 1. Sarhoşlarca, sarhoş gibi. 2. Şuh güzel, dilber. NL-2, 250 (*mästonä*)

- Özb. **mastona** (*mästânä*) ÖTİL, 451
- 8182 **mestlik** ~ **mestlig** ~ **mestlik** Far.+T. NL-2, 250
- 8183 **mestûr** Ar. 1. Örtülen, perdelenen, kapalı. 2. Gizli. NL-2, 251 (*mästur*)
Tkm. **mestur** (*mestu:r*) 1.KES, 264
- 8184 **mestûre** Ar. Örtülü, kapalı. NL-2, 251 (*mästurä*)
Özb. **mastura** (*mästurä*) İffetli, pakize, el değmemiş. ÖTİL, 451
Tkm. **mestura** (*mestu:ra*) Temiz, el dememiş (kız). KES, 264
- 8185 **mestvâr** Far. NL-2, 250
- 8186 **meş'al(e)** Ar. Meşale, mum. NL-2, 267 (*mäş'al ~ mäş'alä*)
Özb. **mash'al** (*mäş'al*) 2. Fener, yol gösterici, işaret kulesi. ÖTS, 286; ÖTİL, 453 ~ **mash'ala** (*mäş'alä*) 2. Fener, yol gösterici, işaret kulesi. ÖTS, 286; ÖTİL, 454
Tkm. **meş'al** (*meş'al*) KES, 264
- 8187 **meş'alefrûz** Ar.+Far. NL-2, 267
- 8188 **meş'ûf** Ar. NL-2, 267
- 8189 **meşâ'il** Ar. NL-2, 265
- 8190 **meşâğil** Ar. NL-2, 265
- 8191 **meşâhir** Ar. NL-2, 265
- 8192 **meşakkat** Ar. Meşakkat, zorluk, sıkıntı, eziyet. NL-2, 264 (*mäşaqqat*)
Özb. **mashaqqat** (*mäşaqqat*) ÖTS, 285; ÖTİL, 453
Tkm. **muşakgat** (*muşokgot*) KES, 287; TDS-II, 105
- 8193 **meşâm** Ar. 1. Burun. 2. Koku. NL-2, 265 (*mäşom*)
Tkm. **meşam** (*meşa:m*) 1. KES, 264
- 8194 **meşârib** Ar. NL-2, 265
- 8195 **meşâyih** Ar. Şeyhler, ulu kişiler. NL-2, 265 (*mäşoyix*)
Tkm. **meşâyih** (*meşa:yih*) KES, 264
- 8196 **meşğûf** Ar. NL-2, 268
- 8197 **meşğûl** Ar. Meşgul, işlek. NL-2, 268 (*mäşg'ul*)
Özb. **mashg'ul** (*mäşg'ul*) ÖTS, 286; ÖTİL, 454
Tkm. **meşgul** (*meşgu:l*) TTS, 456; KES, 264; TDS-II, 93
- 8198 **meşğûllık** ~ **meşğûlluk** Ar.+T. Meşgüllük, meşgul olma durumu. NL-2, 268 (*mäşg'ulliq ~ mäşg'ulluq*)
Tkm. **meşgullyk** (*meşgu:lluk*) TDS-II, 93
- 8199 **meşhed** Ar. NL-2, 268
- 8200 **meşhedlik** ~ **meşhedlig** Ar.+T. NL-2, 268
- 8201 **meşhûd** Ar. Göze görünen, aşikâr, zahir. NL-2, 269 (*mäşhud*)
Tkm. **meşhut** (*meşhu:t*) KES, 264
- 8202 **meşhûn** Ar. NL-2, 269
- 8203 **meşhûr** Ar. Meşhur, ünlü, tanınmış. NL-2, 269 (*mäşhur*)
Özb. **mashhur** (*mäşhur*) ÖTS, 285; ÖTİL, 454
Tkm. **meşhur** (*meşhu:r*) TTS, 456; KES, 264; TDS-II, 93
- 8204 **meşq** Ar. Alıştırma, uygulama, idman, pratik. NL-2, 268 (*mäşq*)
Özb. **mashq** (*mäşq*) ÖTS, 286; ÖTİL, 454
- 8205 **meşkûk** Ar. NL-2, 264
- 8206 **meşmûl** Ar. NL-2, 264
- 8207 **meşmûm** Ar. NL-2, 265
- 8208 **meşmûmât** Ar. NL-2, 265
- 8209 **meşreb I** Ar. Tabiat, yaratılış, huy; içki, şarap, meyhane. NL-2, 265 (*mäşrâb*)

- Tkm. **meşrep** (*meşrep*) KES, 264
- 8210 **meşreb II** Ar. **1.** Yol, yordam, yöntem. **2.** Vasıf, özellik, eğilim, yatkınlık; tavır, davranış. NL-2, 266 (*māşrāb*)
- Tkm. **meşrep** (*meşrep*) **2.** KES, 264
- 8211 **meşreblık** Ar.+T. NL-2, 266
- 8212 **meşrû'** Ar. Dini kanuna uygun, şeri. NL-2, 266 (*māşru'*)
- Özb. **mashru** (*māşru*) ÖTİL, 453
- 8213 **meşrûb** Ar. NL-2, 266
- 8214 **meşrûh** Ar. NL-2, 266
- 8215 **meşrûf** Ar. NL-2, 266
- 8216 **meşşâta** Ar. Gelinlerin, kızların saçını yapıp onları süsleyen kadın. NL-2, 267 (*māşşota*)
- Tkm. **meşşata** (*meşşata*) KES, 264
- 8217 **meşveret** Ar. Müzakere, danışma, fikir alış veriş. NL-2, 264 (*māşvärät*)
- Özb. **mashvarat** (*māşvärät*) ÖTS, 286; ÖTİL, 453
- Tkm. **meşweret** (*meşweret*) KES, 264
- 8218 **meşy** Ar. NL-2, 264
- 8219 **metâ'** Ar. NL-2, 254
- 8220 **meţâf** Ar. NL-2, 254
- 8221 **meţâlib** Ar. NL-2, 254
- 8222 **metîn** Ar. Sağlam, dayanıklı, sabit. NL-2, 253 (*mätin*)
- Özb. **matin** (*mätin*) ÖTİL, 452 ~ **metin** (*metin*) ÖTS, 290; ÖTİL, 460
- Tkm. **metin** (*meti:n*) KES, 265
- 8223 **metrûk** Ar. NL-2, 254
- 8224 **me'vâ** Ar. **1.** Sığınak, barınak, ev. **2.** Makam, menzil. NL-2, 269 (*mā'vo*)
- Özb. **ma'vo** (*mā'vâ*) 1. ÖTS, 287; ÖTİL, 454. ÖTİL, 454
- Tkm. **mā'va** (*mā'va:*) 1. KES, 268
- 8225 **mev'id** Ar. NL-2, 192
- 8226 **mev'ize(t)** Ar. NL-2, 192
- 8227 **mev'izeâmîz** Ar.+Far. NL-2, 193
- 8228 **mev'ûd** Ar. Söz verilen, vade verilmiş, vade. NL-2, 193 (*mäv'ud*)
- Tkm. **mowgut** (*movğu:t*) KES, 272 ~ **möwüt** (*mövü:t*) KES, 273
- 8229 **mevâcib** Ar. NL-2, 190
- 8230 **mevâcibhûrhôr** Ar.+Far. NL-2, 190
- 8231 **mevâcid** Ar. NL-2, 190
- 8232 **mevâciz** Ar. NL-2, 190
- 8233 **mevâd(d)** Ar. NL-2, 189
- 8234 **mevâhib** Ar. NL-2, 191
- 8235 **mevâiz** Ar. NL-2, 190
- 8236 **mevâizâsâ** Ar.+Far. NL-2, 190
- 8237 **mevâkıb** Ar. NL-2, 190
- 8238 **mevâkı'** Ar. NL-2, 191
- 8239 **mevâlî** Ar. NL-2, 190
- 8240 **mevâlîd** Ar. NL-2, 190
- 8241 **mevâlîves** Ar.+Far. NL-2, 191
- 8242 **mevâni'** Ar. NL-2, 191
- 8243 **mevâşî** Ar. NL-2, 191
- 8244 **mevâzî'** Ar. NL-2, 190

- ⁸²⁴⁵ **mevc** Ar. 1. Dalga. 2. Coşma, köpürme, dolup taşma, kaynama. NL-2, 186 (mävj)
Özb. **mavj** (mävç) 1. ÖTS, 282; ÖTİL, 4372. ÖTİL, 437
Tkm. **möwç** (mövç) 1. KES, 272 2. TTS, 464; TDS-II, 103
- ⁸²⁴⁶ **mevcîz** Ar. NL-2, 188
- ⁸²⁴⁷ **mevcluk** Ar. + T. NL-2, 187
- ⁸²⁴⁸ **mevcnâk** Ar. + Far. NL-2, 187
- ⁸²⁴⁹ **mevcperver** Ar. + Far. NL-2, 187
- ⁸²⁵⁰ **mevcûd** Ar. 1. Mevcut, var, hâlihazır. 2. Elde etme, başarma, ulaşma. 3. Yaratılan, mahlûk. NL-2, 187 (mävjud)
Özb. **mavjud** (mävjud) 1. ÖTS, 282; ÖTİL, 438
Tkm. **möwjud** (mövcu:t) 1., 3. KES, 272
- ⁸²⁵¹ **mevcûdât** Ar. Var olan şeyler, yaratıklar, varlıklar. NL-2, 187 (mävjudot)
Özb. **mavjudot** (mävjudât) ÖTS, 282; ÖTİL, 438
Tkm. **möwjudat** (mövcu:da:t) KES, 272
- ⁸²⁵² **mevcûdlik ~ mevcûdlug** Ar. + T. 1. Mevcutluk, bulunma durumu. 2. Dirilik, hayat. NL-2, 187 (mavjudlik ~ mavjudlug)
Özb. **mavjudlik** (mävjudlik) 1. ÖTS, 282; ÖTİL, 438
- ⁸²⁵³ **mevcver** Ar. + Far. NL-2, 186
- ⁸²⁵⁴ **mevczen** Ar. + Far. NL-2, 187
- ⁸²⁵⁵ **meveddet** Ar. Dostluk, muhabbet. NL-2, 186 (mävâddät)
Tkm. **müwetdet** (müvötdöt) KES, 297 ~ **möweddet** (mövöddöt) KES, 272
- ⁸²⁵⁶ **mevfûr** Ar. NL-2, 192
- ⁸²⁵⁷ **mevhîbe(t)** Ar. NL-2, 193
- ⁸²⁵⁸ **mevhûm** Ar. Soyut, mücerret, hayali, tasavvur. NL-2, 194 (mavhum)
Özb. **mavhum** (mävhum) ÖTS, 282; ÖTİL, 438
- ⁸²⁵⁹ **mevizâb** (?) NL-2, 188
- ⁸²⁶⁰ **mevki'** Ar. Mevki, yer, mekân. NL-2, 193 (mavqe)
Özb. **mavqe** (mävqe) 2. Durum, vaziyet, pozisyon, derece. ÖTS, 282; ÖTİL, 438
- ⁸²⁶¹ **mevkib** Ar. NL-2, 188
- ⁸²⁶² **mevkûf** Ar. NL-2, 193
- ⁸²⁶³ **mevkûfsız** Ar. + T. NL-2, 193
- ⁸²⁶⁴ **mevlâ** Ar. Koruyucu, gözetici, sahip çıkan, hamî. NL-2, 189 (mävlo)
Tkm. **möwla** (mövla:) KES, 272; TDS-II, 103
- ⁸²⁶⁵ **mevlânâ** Ar. Ulu, büyük, üstad. NL-2, 189 (mavlono)
Özb. **mavlono** (mävlanâ) ÖTS, 282; ÖTİL, 438
- ⁸²⁶⁶ **mevlânâzâde** Ar. + Far. NL-2, 189
- ⁸²⁶⁷ **mevlevî** Ar. NL-2, 189
- ⁸²⁶⁸ **mevlid** Ar. 1. Doğulan yer. 2. Doğum zamanı. NL-2, 189 (mävliid)
Tkm. **möwlüt** (mövlüt) KES, 272
- ⁸²⁶⁹ **mevlûd** Ar. Doğan, doğurulan. NL-2, 189 (mavlud)
Özb. **mavlud** (mävliid) 2. Doğulan gün ve bugün için verilen ziyafet. 3. Peygamberin doğduğu gün ve onun şerefine verilen ziyafet. 4. Bir erkek adı. ÖTİL, 438
- ⁸²⁷⁰ **mevrid** Ar. Vakıt, zaman, an, devir, fırsat. NL-2, 191 (mävrid)
Özb. **mavrid** (mävrid) ÖTS, 282; ÖTİL, 438
Tkm. **möwrit** (mövrü:t) TTS, 464; TDS-II, 103

821. **mevrûş** Ar. Miras, kalıt. NL-2, 191 (*mävrus*)
 Tkm. **möwrıs** (*mövrü:s*) 1. Miras bırakan. 2. Veren, bırakan. KES, 272
822. **mevrûsî** Ar. NL-2, 191
823. **mevsim** Ar. Mevsim, fasıl. NL-2, 191 (*mävsim*)
 Özb. **mavsum** (*mävsüm*) ÖTS, 282; ÖTİL, 438
 Tkm. **möwsüm** (*mövsüm*) TTS, 464; KES, 272; TDS-II, 103
824. **mevşûf** Ar. NL-2, 192
825. **mevsûm** Ar. Adlandırılan, ad verilen. NL-2, 191 (*mävsum*)
 Tkm. **möwsüm** (*mövsu:m*) KES, 272
826. **mevt** Ar. Ölüm, vefat. NL-2, 192 (*mävt*)
 Tkm. **möwt** (*mövt*) KES, 272
827. **mevtâ** Ar. NL-2, 192
828. **mevvâc** Ar. Dalgalı, dalgalanan. NL-2, 186 (*mävvoj*)
 Tkm. **mewwaç** (*mevva:ç*) KES, 265
829. **mevzi'** Ar. Mevzi, mevki, yer, mekân. NL-2, 188 (*mavzi'*)
 Özb. **mavze** (*mävze*) ÖTS, 282; ÖTİL, 438
830. **mevzû'** Ar. NL-2, 188
831. **mevzûn** Ar. 1. Güzel, hoş, nazik, çekici. 2. Zarif, biçimli kadın. 3. Vezinli, ölçülü. NL-2, 188 (*mävzun*)
 Özb. **mavzun** (*mävzun*) 1., 2. ÖTS, 282; ÖTİL, 438
 Tkm. **möwzun** (*möwzu:n*) KES, 273
832. **mey** Far. Şarap, bade. NL-2, 209 (*mäy*)
 Özb. **may** (*mäy*) ÖTS, 283; ÖTİL, 441
 Tkm. **meý** (*mey*) TTS, 456; KES, 265; TDS-II, 94 2. Sarhoşluk. TTS, 456
833. **meyângîr** Far. NL-2, 303
834. **meydân** Far. 1. Meydan, alan; savaş alanı. 2. Dua kabul oluş yolu. NL-2, 211 (*mäydon*)
 Özb. **maydon** (*mäydan*) 1. ÖTS, 283; ÖTİL, 442 2. mec. Saha, daire, çalışma alanı. ÖTİL, 442
 Tkm. **meýdan** (*meyda:n*) 1. TTS, 456; TDS-II, 94 2. Saha, daire, çalışma alanı. TTS, 456 3. Bir erkek adı. TDS-II, 94
835. **meyfürûş** Far. Alkollü içki satıcısı. NL-2, 212 (*mäyfuruş*)
 Tkm. **meýfuruş** (*meyfuru:ş*) KES, 265
836. **meygûn** Far. Şarap renkli, kırmızı renkli. NL-2, 211 (*mäygun*)
 Özb. **maygun** (*mäygun*) ÖTS, 283; ÖTİL, 441
 Tkm. **meýgüwn** (*meygüwn*) KES, 265
837. **meyhâne** Far. Meyhane, şarap satılan yer. NL-2, 212 (*mäyxona*)
 Özb. **mayxona** (*mäyxânä*) ÖTS, 284; ÖTİL, 443
 Tkm. **meýhana** (*meyha:na*) TTS, 456; KES, 265; TDS-II, 94
838. **meyhâr~ meyhâre** Far. 1. Çok şarap içen, şarap içici. 2. Şarap içen sarhoş güzeller. NL-2, 213 (*mäyxor ~ mäyxorä*)
 Özb. **mayxo'r** (*mäyxor*) 1. ÖTS, 284; ÖTİL, 443
 Tkm. **meýhara** (*meyha:ra*) 1. KES, 265
839. **meyhârelig** Far. +T. İçkicilik, ayyaşlık. NL-2, 213 (*mayxoralig'*)
 Özb. **mayho'rlik** (*mäyhorlik*) ÖTS, 284; ÖTİL, 443
840. **meyhōş** Far. NL-2, 213
841. **meykede** Far. Meyhane, şarap içilen, satılan yer. NL-2, 211 (*mäykädä*)
 Tkm. **meýkede** (*meykede*) KES, 265

- ⁸²² **meyl** Ar. 1. Meyil, eğilim, istek. 2. Heves, arzu. NL-2, 211 (*mäyl*)
Özb. **mayl** (*mäyl*) ÖTS, 283; ÖTİL, 4423. İrade, erk. ÖTİL, 442
Tkm. **meýil** (*meyil*) TTS, 456; TDS-II, 94
- ⁸²³ **meylân** Ar. NL-2, 212
- ⁸²⁴ **meylik** Ar.+T. NL-2, 212
- ⁸²⁵ **meyllik** Ar.+T. Meyilli, eğilimli, istekli. NL-2, 212 (*mäylliq*)
Tkm. **meýilli** (*meyilli*) TTS, 457; TDS-II, 94
- ⁸²⁶ **meymûn I** Ar. Maymun. NL-2, 212 (*mäymun*)
Özb. **maymun** (*mäymun*) ÖTS, 284; ÖTİL, 442 2. *mec.* Yüzü çirkin, şekilsiz, suratsız kişi. 3. On iki hayvanlı Türk takviminde dokuzuncu yılın adı. ÖTİL, 442
Tkm. **maýmyn** (*maymı:n*) TTS, 450; TDS-II, 85 2. *mec.* Yüzü çirkin, şekilsiz, suratsız kişi. TDS-II, 85
- ⁸²⁷ **meymûn II** Ar. NL-2, 212
- ⁸²⁸ **meypâlâ** (?) NL-2, 212
- ⁸²⁹ **meyperest** Far. İçkici, ayyaş, alkolik. NL-2, 212 (*mayparast*)
Özb. **mayparast** (*mäypäräst*) ÖTS, 284; ÖTİL, 443
- ⁸³⁰ **me'yûs** Ar. Ümitsiz, sıkıntılı, hüznü. NL-2, 276 (*mä'yus*)
Özb. **ma'yus** (*mä'yus*) ÖTS, 287; ÖTİL, 455
Tkm. **me'ýus** (*me'yu:s*) KES, 268
- ⁸³¹ **me'yûsluk** Ar.+T. Umutsuzluk, üzgünlük, keyifsizlik. NL-2, 276 (*mä'yusluq*)
Özb. **ma'yuslik** (*mä'yuslik*) ÖTS, 287; ÖTİL, 455
- ⁸³² **meyyit** Ar. Ceset, cansız beden. NL-2, 212 (*mäyyit*)
Özb. **mayyit** (*mäyyit*) ÖTS, 284; ÖTİL, 442
Tkm. **meýit** (*meyit*) TTS, 457; TDS-II, 94
- ⁸³³ **mezâhib** Ar. NL-2, 207
- ⁸³⁴ **mezâhir** Ar. NL-2, 208
- ⁸³⁵ **mezâk** Ar. NL-2, 207
- ⁸³⁶ **mezâlim** Ar. NL-2, 207
- ⁸³⁷ **mezanne** (?) NL-2, 204
- ⁸³⁸ **mezâr** Ar. 1. Mezar, kabir. 2. Kabristan, mezarlık. NL-2, 207 (*mäzor*)
Özb. **mozor** (*mâzâr*) ÖTS, 300; ÖTİL, 469
- ⁸³⁹ **mezârât** Ar. Mezarlar, kabristan. NL-2, 207 (*mäzorot*)
Özb. **mozorot** (*mâzârât*) ÖTS, 300; ÖTİL, 470
- ⁸⁴⁰ **mezâri'** Ar. Tarım alanı, ekin yeri, tarla. NL-2, 207 (*mäzori'*)
Tkm. **mezaryg** (*meza:rıĝ*) KES, 265
- ⁸⁴¹ **mezbele** Ar. NL-2, 204
- ⁸⁴² **mezbuḥ** Ar. NL-2, 205
- ⁸⁴³ **mezbûr** Ar. Yazılan, yazılmış. NL-2, 204 (*mäzbur*)
Tkm. **mezbur** (*mezbu:r*) Hatırlanan, anımsanan, sözü edilen. KES, 265
- ⁸⁴⁴ **mezc** Ar. NL-2, 205
- ⁸⁴⁵ **meze** Far. 1. Tat, lezzet. 2. Mana, anlam, içerik, öz. NL-2, 204 (*mäzä*)
Özb. **maza** (*mäzä*) 1., 2. Zevk, sefa, haz, eğlence. ÖTS, 284; ÖTİL, 440
Tkm. **maza** (*maza:*) 1., 2. Zevk, sefa, haz, eğlence. TTS, 450; TDS-II, 86
- ⁸⁴⁶ **mezellet** Ar. 1. Alçaklık, aşağılık. 2. Biçarelik. NL-2, 204 (*mäzällät*)
Tkm. **mezellet** (*mezellet*) 1. KES, 266
- ⁸⁴⁷ **mezemmet** Ar. Ayıplama, azarlama, kınama, melamet. NL-2, 204 (*mazammat*)
Özb. **mazammat** (*mäzämmät*) ÖTS, 284; ÖTİL, 440

- ⁸³¹⁸ **mezheb** Ar. Mezhep, dinde tutulan yol. NL-2, 208 (*māzhāb*)
Özb. **mazhab** (*māzhāb*) ÖTS, 284; ÖTİL, 441
Tkm. **mezhep** (*mezhep*) TDS-II, 95 ~ **messep** (*messep*) TDS-II, 93
- ⁸³¹⁹ **mezîd** Ar. 1. Fazla, ziyade. 2. Kişi adı. NL-2, 205 (*māzîd*)
Tkm. **mezit** (*mezi:t*) 1. KES, 266
- ⁸³²⁰ **meziyet** Ar. Fazlalık, ziyadelik. NL-2, 205 (*māziyât*)
Özb. **maziyat** (*māziyât*) ÖTİL, 441
- ⁸³²¹ **mezîkûr** Ar. 1. Söylenen, adı geçen, anılan. 2. Dile düşen, adı çıkmış. NL-2, 205 (*māzîkur*)
Özb. **mazkur** (*māzîkur*) 1. ÖTS, 284; ÖTİL, 441
- ⁸³²² **mezra'** Ar. NL-2, 208
- ⁸³²³ **mezra'a** Ar. Tarım alanı, ekin yeri, tarla. NL-2, 208 (*māzra'a*)
Tkm. **mezraga** (*mezrağa*) KES, 266
- ⁸³²⁴ **mezrû'** Ar. Tarım alanı, ekin yeri, tarla. NL-2, 208 (*māzru'*)
Tkm. **mezrug** (*mezru:ğ*) KES, 266
- ⁸³²⁵ **mezrû'ât** Ar. NL-2, 208
- ⁸³²⁶ **mıknâ'** Ar. NL-2, 311
- ⁸³²⁷ **mıntaka** Ar. 1. Belbağı, kuşak 2. Güne aylarının burçları. 3. Mıntika, bölge. NL-2, 307 (*mıntaqa*)
Özb. **mintaqa** (*mıntaqa*) 3. ÖTS, 294; ÖTİL, 466
- ⁸³²⁸ **mışkal** Ar. NL-2, 376
- ⁸³²⁹ **mısrâ'** Ar. Mısra, dize. NL-2, 310 (*misra'*)
Özb. **misra** (*misra*) ÖTS, 295; ÖTİL, 467
- ⁸³³⁰ **mıẓrâb** Ar. NL-2, 304
- ⁸³³¹ **mî'âd** Ar. 1. Sözleşilen yer. 2. Mühlet, söz verilen zaman. NL-2, 307 (*miod*)
Tkm. **mygat** (*mı:ğā:t*) 2., 2. mec. Kıyamet. KES, 268
- ⁸³³² **micmer** ~ **micmere** Ar. 1. Güzel kokulu nesnelerin bulunduğu şişe, kap. 2. Mangal, ocak. NL-2, 303 (*mijmār ~ mijmārā*)
Tkm. **mecmer** (*mecmer*) 2. KES, 255
- ⁸³³³ **midâd** Ar. Siyah, karalık; mürekkep. NL-2, 303 (*midod*)
Tkm. **medat** (*meda:t*) Kalem. KES, 255
- ⁸³³⁴ **mî'de** Ar. Mide. NL-2, 298 (*me'dä*)
Özb. **me'da** (*me'dä*) 2. Mantar hastalığı. ÖTS, 291; ÖTİL, 462 3. Mideye ait, mideye özgü. ÖTS, 291
Tkm. **mäde** (*mä:de*) 2. İştah. TTS, 451; TDS-II, 95
- ⁸³³⁵ **midḥat** Ar. NL-2, 303
- ⁸³³⁶ **miḥḥat** Ar. 1. Anahtar. 2. Harezmi Yusuf Sekkakî'nin Arap dili kaidelerini içeren Miḥḥatü'l-Ulûm kitabı. NL-2, 310 (*miḥḥat*)
Tkm. **miftah** (*mifta:h*) KES, 269
- ⁸³³⁷ **miğ** Far. Kara bulut. NL-2, 311 (*mig'*)
Tkm. **myg** (*mı:ğ*) Bulut; duman, sis. KES, 268
- ⁸³³⁸ **mîh** Far. Çivi. NL-2, 311 (*mix*)
Özb. **mix** (*mix*) ÖTS, 295; ÖTİL, 468
Tkm. **myh** (*mı:h*) TTS, 457; TDS-II, 111
- ⁸³³⁹ **mihâd** Ar. NL-2, 312
- ⁸³⁴⁰ **mîḥdûz** Far. NL-2, 311
- ⁸³⁴¹ **miḥen** Ar. NL-2, 311
- ⁸³⁴² **mîhmân** Far. Konuk, misafir. NL-2, 299 (*mehmon*)

- Özb. **mehmon** (*mehmân*) ÖTS, 288; ÖTİL, 462
 Tkm. **myhman** (*mi:hma:n*) TTS, 457; KES, 268; TDS-II, 111
- 836 **mîhmândârlıg** *Far.+T.* Mihmandarlık, konukseverlik. NL-2, 299
 (*mehmondorlig'*)
 Özb. **mehmondorlik** (*mehmândârlık*) ÖTİL, 462
- 834 **mîhmânîhâne** *Far.* Konuk evi, misafirhane. NL-2, 299 (*mehmonhonä*)
 Özb. **mehmonxona** (*mehmânxânä*) 2. Otel. ÖTS, 288; ÖTİL, 462
 Tkm. **myhmanhana** (*mi:hma:nha:na*) 2. Otel. TTS, 458; TDS-II, 111
- 835 **mîhmânlig** ~ **mîhmânlik** *Far.+T.* Konuk olma, misafirlik. NL-2, 299
 (*mehmonlig' ~ mehmonliq*)
 Tkm. **myhmanlyk** (*mi:hma:nlık*) TTS, 458; TDS-II, 111
- 836 **mîhmânperest** *Far.* Konuk sever, misafirperver. NL-2, 299 (*mehmonpäräst*)
 Tkm. **myhmanparaz** (*mi:hma:nparaz*) TDS-II, 111
- 837 **mîhmânserâ** *Far.* NL-2, 299
- 838 **mîhne** (?) NL-2, 299
- 839 **mîhnet** *Ar.* 1. Musibet, bela. 2. Gam, dert. 3. Meşakkat, güçlük. NL-2, 299
 (*mehnät*)
 Özb. **mehnat** (*mehnät*) Emek, iş, çalışma, zahmet, uğraş. ÖTS, 288; ÖTİL, 462
 Tkm. **mähnet** (*mähnet*) 3. KES, 266
- 840 **mîhnetkeş** *Ar.+Far.* Emek veren, çalışan, emekçi. NL-2, 300 (*mehnätkäş*)
 Özb. **mehnatkash** (*mehnätkäş*) ÖTS, 288; ÖTİL, 462
- 841 **mîhnetnâme** *Ar.+Far.* NL-2, 300
- 842 **mîhnetzede** *Ar.+Far.* NL-2, 300
- 843 **mîhr I** *Far.* 1. Aşk, muhabbet, sevgi. 2. Güzellik, yüz güzelliği. 3. Parlaklık, aydınlık. NL-2, 300 (*mehr*) Özb. **mehr** (*mehr*) 1. ÖTS, 288; ÖTİL, 462
 Tkm. **mähir** (*mehir*) 1. KES, 266; TDS-II, 95 ~ **mähr**(*mähr*) KES, 266
- 844 **mîhr II** *Far.* Güneş. NL-2, 301 (*mehr*)
 Tkm. **mîhr** (*mîhr*) KES, 269
- 845 **mîhrâb** *Ar.* 1. Mihrap. 2. Sevgilinin kaşı. NL-2, 302 (*mehrob*)
 Özb. **mehrob** (*mehrâb*) 1. ÖTS, 288; ÖTİL, 462
 Tkm. **mährap** (*mähra:p*) 1. TTS, 451; KES, 266; TDS-II, 95
- 846 **mîhrâbhân** *Ar.+Far.* NL-2, 302
- 847 **mîhribân** *Far.* Şefkatli, sevecen, müşfik. NL-2, 302 (*mehribon*)
 Özb. **mehribon** (*mehribân*) ÖTS, 288; ÖTİL, 462 Tkm. **mähriban** (*mähriba:n*)
 TTS, 451; TDS-II, 95 2. Bir kadın adı. TDS-II, 95
- 848 **mîhribânlig** ~ **mîhribânlik** *Far.+T.* Sevecenlik, şefkatlilik, iyi kalplilik. NL-2, 302 (*mehribonlig' ~ mehribonliq*)
 Özb. **mehribonlik** (*mehribânlik*) ÖTS, 288; ÖTİL, 462
 Tkm. **mähribanlyk** (*mähriba:nlık*) TTS, 451; TDS-II, 95
- 849 **mîhribânveş** *Far.* NL-2, 302
- 850 **mîhriyâ(h)** *Far.* Uzak doğu ülkelerinde yetişen çok yıllık bir bitki, ginseng bitkisi. NL-2, 302 (*mehrigiyo ~ mehrigiyoh*)
 Özb. **mehrigiyo(h)** (*mehrigiyâ(h)*) ÖTİL, 462
- 851 **mîhrpertev** *Far.* NL-2, 302
- 852 **mîhrsân** *Far.* NL-2, 303
- 853 **mîhrsizlg** ~ **mîhrsizlik** *Far.+T.* Sevimsizlik, soğukluk. NL-2, 302 (*mehrsizlig' ~ mehrsizlik*)
 Özb. **mehrsizlik** (*mehrsizlik*) ÖTS, 288

- ⁸³⁶⁴ **mihrtâb** Far. NL-2, 303
- ⁸³⁶⁵ **mihreveş** Far. NL-2, 302
- ⁸³⁶⁶ **miḳdâr** Ar. 1. Miktar, ölçü, endaze, derece. 2. Vezin. 3. Kısım, bölüm. NL-2, 311 (*miqdor*)
Özb. **miqdor** (*miqdâr*) 1. ÖTS, 294; ÖTİL, 468
- ⁸³⁶⁷ **miknet** Ar. NL-2, 213
- ⁸³⁶⁸ **miḳrâz** Ar. Makas. NL-2, 311 (*miqroz*)
Özb. **miqroz** (*miqrâz*) ÖTİL, 468
Tkm. **mykraz** (*mikra:z*) TTS, 458; TDS-II, 112
- ⁸³⁶⁹ **mîl ~ mil** Ar. 1. Sürme çubuğu; ucu ince keskin alet. 2. Miğferin ucu. NL-2, 304 (*miyl ~ mil*)
Özb. **mil** (*mil*) 1. Namlı, kovan (silahlar için). 2. Akrep, saat akrebi. ÖTS, 292; ÖTİL, 463
Tkm. **mil** (*mi:l*) 1. KES, 269
- ⁸³⁷⁰ **mil** Fr. Uzaklık ölçü birimi. NL-2, 304 (*mil*)
Özb. **mil** (*mil*) ÖTS, 292; ÖTİL, 463
Tkm. **mil** (*mi:l*) KES, 269; TDS-II, 97
- ⁸³⁷¹ **mîlâd** Ar. Milat, doğuş, başlangıç. NL-2, 305 (*milod*)
Özb. **milod** (*milâd*) ÖTS, 293; ÖTİL, 464
Tkm. **milady** (*mila:dı*) TDS-II, 97
- ⁸³⁷² **milel** Ar. NL-2, 304
- ⁸³⁷³ **milk** Ar. Sahiplik, iyelik. NL-2, 304 (*milk*)
*Özb. **milk** (*milk*) 1. Diş eti. 2. Kenar, kumaş kenarı. ÖTS, 292; ÖTİL, 464
- ⁸³⁷⁴ **millet** Ar. 1. Millet, ulus, halk. 2. Din, mezhep. NL-2, 305 (*millät*)
Özb. **millat** (*millät*) 1. ÖTS, 292; ÖTİL, 464 2. Devlet, memleket. ÖTİL, 464
Tkm. **millet** (*millet*) 1. TTS, 460; TDS-II, 97
- ⁸³⁷⁵ **mim** Ar. Arap alfabesinde ‘m’ harfinin adı. NL-2, 305 (*mim*)
Özb. **mim** (*mim*) ÖTİL, 464
Tkm. **mim** (*mi:m*) KES, 269
- ⁸³⁷⁶ **mî‘mâr** Ar. Mimar. NL-2, 299 (*me‘mor*)
Özb. **me‘mor** (*me‘mâr*) ÖTS, 291; ÖTİL, 462
Tkm. **mygmar** (*mıgma:r*) KES, 268
- ⁸³⁷⁷ **mî‘mârlık** Ar. +T. Mimarlık. NL-2, 299 (*me‘morliq*)
Özb. **me‘morlik** (*me‘mârlık*) ÖTS, 291; ÖTİL, 462
- ⁸³⁷⁸ **miñ** 1. Bin sayısı. 2. Hadsiz, hudutsu, sayısız, çok. NL-2, 305 (*ming*)
Özb. **ming** (*ming*) 1. ÖTS, 293; ÖTİL, 465 2. ÖTİL, 465
Tkm. **müñ** (*müñ*) TTS, 467; TDS-II, 108
- ⁸³⁷⁹ **min** Ar. Arapça ön ek. NL-2, 305
*Özb. **min** (*min*) 1. Mengene, kısaç. ÖTS, 293 2. Noksan, ayıp, kusur. ÖTİL, 465
- ⁸³⁸⁰ **min-** Binmek. NL-2, 305 (*min-*)
Özb. **min-** (*min-*) 2. Herhangi bir vasıtayı kullanmak, sürmek. ÖTS, 294; ÖTİL, 465
Tkm. **mün-** (*mün-*) TTS, 466; TDS-II, 108 2. *mec.* Bir şeyin pahasının artması, kıymetlenmesi. TDS-II, 108
- ⁸³⁸¹ **mînâ ~ mînu ~ miynâ ~ miynû** Far. 1. Mavi, mavimsi, gök rengi. 2. Gökyüzü. NL-2, 298 (*meno ~ menu ~ miyno ~ miynu*)

- Tkm. mina* (mi:na:) **1.** Cam, bullur, kristal. **2.** Madenler üzerine kaplanan renkli cam tabakası. KES, 269 ~ *minu* (mi:nu:) **2., 2.** Cennet. KES, 270
Tkm. mina* (mi:na) **1. Yerin veya suyun altına konulan patlayıcı silah, mayın. TTS, 460; TDS-II, 98 **2.** Havan topu mermisi. TDS-II, 98
- 832 *Mînâ* Ar. Mekke'de bir dağ adı. NL-2, 225 (*Mäno*)
Tkm. Mena (*Mena:*) KES, 258
- 833 *mînâkâr ~ miynâkâr* Far. NL-2, 298
- 834 *mînâkârlıg ~ miynâkârlıg* Far.+T. NL-2, 298
- 835 *minâr(e)* Ar. Minare, kule. NL-2, 306 (*minor ~ minorä*)
Özb. minor(a) (*minâr(ä)*) ÖTS, 294; ÖTİL, 466
Tkm. minara (*mina:ra*) TTS, 460; TDS-II, 98
- 836 *minber* Ar. Minber, kürsü. NL-2, 305 (*minbär*)
Özb. minbar (*minbär*) ÖTS, 293; ÖTİL, 465
Tkm. minber (*minber*) KES, 270
- 837 *mindür-* Bindirmek. NL-2, 306 (*mindur-*)
Özb. mindir- (*mindir-*) ÖTS, 293; ÖTİL, 465
Tkm. mündür- (*mündür-*) TTS, 466; TDS-II, 107 **2.** Bir şeyin değerini, pahasını artırmak. TDS-II, 107
- 838 *minhâc* Ar. NL-2, 307
- 839 *minhâr* Ar. NL-2, 307
- 840 *minhâş* Ar. NL-2, 307
- 841 *minnet* Ar. **1.** Minnet, şükran. **2.** İyilik, ihsan. **3.** Minnettarlık, teşekkür. NL-2, 306 (*minnät*)
Özb. minnat (*minnät*) **1.** ÖTS, 294; ÖTİL, 466
Tkm. minnet (*minnet*) **1.** KES, 270; TDS-II, 98 **2.** Minnet, sitem, sezeniş, kınama, başa kakma. TTS, 460 **3.** Kendi başının çaresine bakma, başka birine yük olmama. TDS-II, 98
- 842 *minnetdâr* Ar.+Far. Minnettar, müteşekkir. NL-2, 306 (*minnätdor*)
Özb. minnatdor (*minnätdâr*) ÖTS, 294; ÖTİL, 466
Tkm. minnetdar (*minnetda:r*) TTS, 460; TDS-II, 98
- 843 *minnetdârlık ~ minnetdârlıg* Ar.+Far.+T. Minnettarlık, müteşekkirlik. NL-2, 306 (*minnätdorlik ~ minnätdorlig'*)
Özb. minnatdorlik (*minnätdârlık*) ÖTS, 294; ÖTİL, 466
Tkm. minnetdarlyk (*minnetda:rlık*) TDS-II, 98
- 844 *mînûsirîşt ~ miynûsirîşt* Far. NL-2, 298
- 845 *minvâl* Ar. NL-2, 305
- 846 *mîr* Far. **1.** Emir sözünün kısaltılmış biçimi. **2.** Kişi adı. NL-2, 307 (*mir*)
Özb. mir (*mir*) **1., 2.** Bazı erkek adlarının önüne gelir: *Mirtemur, Mirali*. ÖTİL, 466
Tkm. mir (*mi:r*) **1.** KES, 270
- 847 *mi'râc* Ar. Miraç, göğe yükseliş. NL-2, 299 (*me'roj*)
Özb. me'roj (*me'râc*) ÖTS, 291; ÖTİL, 462
- 848 *mîrâhûr* Far. NL-2, 308
- 849 *mîrâhûrlug* Far.+T. NL-2, 308
- 850 *mîrâs* Ar. Miras, kalıt. NL-2, 298 (*meros*)
Özb. meros (*merâs*) ÖTS, 289; ÖTİL, 460
Tkm. miras (*mi:ra:s*) TTS, 460; KES, 270; TDS-II, 99
- 851 *mir'ât* Ar. **1.** Ayna. **2.** Saflık, temizlik. **3.** Gönül. NL-2, 308 (*mir'ot*)

- Tkm. **mir'at** (*mir'a:t*) 1. KES, 270
- 8412 **mierek** Far. NL-2, 308
- 8413 **mirhâclık** Far. + Ar. + T. NL-2, 308
- 8414 **mîrzâ** Far. 1. Emirzade, şehzade. 2. Yazman, katip. NL-2, 308 (*mirza*)
Özb. **mirzo** (*mirzâ*) 3. Okur yazar, eğitimli kimse, okumuş kimse. 4. Bir erkek adı. ÖTS, 294; ÖTİL, 466
- 8415 **mîrzâde** Far. NL-2, 308
- 8416 **mis** Ar. Bakır. NL-2, 309 (*mis*)
Özb. **mis** (*mis*) ÖTS, 295; ÖTİL, 467
Tkm. **mis** (*mi:s*) 2. Kapsül. TTS, 461; TDS-II, 99
- 8417 **misâhat** Ar. NL-2, 310
- 8418 **mîşâk** Ar. NL-2, 310
- 8419 **mişâl** Ar. 1. Gibi, benzer. 2. Suret, şekil. 3. Heykel. 4. Numune, örnek, timsal, delil. NL-2, 309 (*misol*)
Özb. **misol** (*mişâl*) 1. ÖTİL, 467 4. ÖTS, 295; ÖTİL, 467 3. Matematikte işlem. ÖTİL, 467
Tkm. **mysal** (*misa:l*) 4., 2. Matematikte işlem. TTS, 459; TDS-II, 113 ~ **mysaly** (*misa:lı*) TTS, 459; KES, 269; TDS-II, 114
- 8420 **misâs** Ar. 1. Sıvazlama, sürtme, okşama. 2. Görüşme, mülakat. NL-2, 310 (*misos*)
Tkm. **misas** (*misa:s*) KES, 270
- 8421 **misk** Ar. Misk. NL-2, 309 (*misk*)
Özb. **mushk** (*müşk*) ÖTS, 311; ÖTİL, 486
Tkm. **müşk** (*müşk*) TTS, 467; KES, 296; TDS-II, 109
- 8422 **mişkâl** Ar. 1. Ağırlık ölçüsü; terazi taşı. 2. Azıcık, çok az, hafif. NL-2, 310 (*misqol*)
Özb. **misqol** (*misqâl*) ÖTS, 295; ÖTİL, 468
- 8423 **misikin** Ar. Fakir, düşkün, sefil, bakımsız. NL-2, 309 (*misikin*)
Özb. **misikin** (*misikin*) ÖTS, 295; ÖTİL, 467
Tkm. **misgin** (*mişgi:n*) TTS, 461; KES, 270; TDS-II, 99 2. Acımasız, yardımsız. TTS, 461
- 8424 **misikinlik** Ar. + T. Yoksulluk, sefillik. NL-2, 309 (*misikinlik*)
Özb. **misikinlik** (*misikinlik*) ÖTS, 295; ÖTİL, 467
Tkm. **misginlik** (*mişgi:nlik*) TDS-II, 99
- 8425 **mişl** Ar. Benzeşme, benzerlik. NL-2, 309 (*misil*)
Özb. **misil** (*misil*) ÖTS, 295; ÖTİL, 467
Tkm. **misli** (*misli*) KES, 271; TDS-II, 99
- 8426 **mismâr** Ar. NL-2, 309
- 8427 **miştar** Ar. NL-2, 310
- 8428 **misvâk** Ar. Misvak. NL-2, 309 (*misvok*)
Özb. **misvok** (*misvâk*) ÖTİL, 467
- 8429 **mişkât** Ar. NL-2, 311
- 8430 **mîtûn** Far. NL-2, 298
- 8431 **mîve** Far. 1. Meyve, ürün, hâsıl. 2. Netice, sonuç, fayda. NL-2, 296 (*mevâ*)
Özb. **meva** (*mevâ*) 1. ÖTS, 290; ÖTİL, 458 2. ÖTİL, 458
Tkm. **miwe** (*mi:ve*) TTS, 461; TDS-II, 99 3. Bir kadın adı. TDS-II, 99
- 8432 **miyân** Far. Orta, orta yer, bel. NL-2, 303 (*miyon*)
Özb. **miyon** (*miyân*) ÖTS, 295; ÖTİL, 463

- 8423 **mî'yâr** Ar. Ölçü, terazi, endaze, miktar, sınır, hudut. NL-2, 298 (*me'yor*)
Özb. **me'yor** (*me'yâr*) 2. Ölçüt, norm. ÖTS, 291; ÖTİL, 462
- 8424 **miyruk** (?) NL-2, 304
- 8425 **mizâc** Ar. 1. Tabiat, yaratılış, huy. 2. Halet, durumlar. NL-2, 304 (*mizoj*)
Özb. **mizoj** (*mizâc*) ÖTİL, 463
- 8426 **mizâclık** Ar.+T. NL-2, 304
- 8427 **mizâh** Ar. NL-2, 207
- 8428 **mîzân** Ar. 1. Terazi, ölçüm. 2. Denk, beraber. 3. Ölçen, değer biçen. 4. On iki burcun yedincisi, terazi burcu. NL-2, 297 (*mezon*)
Özb. **mezon** (*mezân*) 1., 3. Derece, ölçü, ölçüt. ÖTS, 291; ÖTİL, 459 4. ÖTİL, 459
Tkm. **mizan** (*mi:za:n*) 1., 4. TTS, 461; KES, 271, TDS-II, 100
- 8429 **mîzbân** Far. Ev sahibi, konuk eden kimse, konukçu, mihmndar. NL-2, 297 (*mezbon*)
Özb. **mezbon** (*mezbân*) ÖTS, 291; ÖTİL, 459
Tkm. **mizban** (*mi:zba:n*) KES, 271
- 8430 **mîzbânlıg ~ mîzbânlık** Far.+T. NL-2, 297
- 8431 **Moğulçın** NL-2, 407
- 8432 **molla** Ar. Molla, din ve şeriat bilgini; bilgin. NL-2, 346 (*mullo*)
Özb. **mulla** (*mulla*) ÖTS, 304; ÖTİL, 478
Tkm. **molla** (*mo:llo*) TTS, 461; TDS-II, 100 2. Bir erkek adı. TDS-II, 100
- 8433 **mollalıg** Ar.+T. Mollalık, bilginlik. NL-2, 346 (*mullolig*)
Tkm. **mollalyk** (*mo:lloluk*) TDS-II, 100
- 8434 **morı** Boru, duman çıkış borusu, baca. NL-2, 414 (*mo'ri*)
Özb. **mo'ri** (*mori*) ÖTS, 313; ÖTİL, 490
- 8435 **mû ~ mûy** Far. Kıl, tüy, yün. NL-2, 413 (*mo' ~ mo'y*)
Özb. **mo'y** (*muy*) ÖTS, 313; ÖTİL, 489
Tkm. **muý** (*mu:y*) KES, 289
- 8436 **mu'abbir** Ar. NL-2, 323
- 8437 **mu'add** Ar. NL-2, 323
- 8438 **mu'âf I** Ar. NL-2, 231
- 8439 **mu'âf II** Ar. NL-2, 231
- 8440 **mu'âheze** Ar. NL-2, 361
- 8441 **mu'âlece** Ar. Tedavi; ilaç, deva, çare. NL-2, 360 (*muoläjä*)
Özb. **muolaja** (*muâläcä*) ÖTS, 306; ÖTİL, 481
Tkm. **mugalyja** (*muğo:luca*) KES, 275
- 8442 **mu'âlic** Ar. NL-2, 360
- 8443 **mu'allâ** Ar. Yüksek, ali, yüce. NL-2, 324 (*muallo*)
Özb. **muallo** (*muallâ*) ÖTS, 300; ÖTİL, 474
Tkm. **mugalla** (*muğollo:*) KES, 275
- 8444 **muallaq** Ar. Asılı, asılmış. NL-2, 324 (*muallaq*)
Özb. **muallaq** (*muallaq*) ÖTS, 300; ÖTİL, 473
Tkm. **mugallak** (*muğollok*) 2. Henüz çözülmemiş, sonuca bağlanmamış. KES, 275
- 8445 **mu'allim** Ar. Muallim, öğretmen. NL-2, 324 (*muallim*)
Özb. **muallim** (*muallim*) ÖTS, 300; ÖTİL, 473
Tkm. **mugallym** (*muğollum*) TTS, 464; TDS-II, 103
- 8446 **mu'âmelât** Ar. NL-2, 360

847. **mu'âmele ~ mu'âmelet** Ar. 1. Muamele, davranış, yaklaşım, tutum, tavır. 2. Ticaret. NL-2, 360 (*muomälä~ muomälät*)
Özb. **muomala** (*muâmälä*) 1. ÖTS, 306; ÖTİL, 481 2. ÖTİL, 481 ~ **muomila** (*muâmilä*) 1. ÖTS, 306
848. **mu'âmeleperdâz** Ar. + Far. NL-2, 360
849. **mu'ammâ** Ar. 1. Muamma, örtülen, gizlenen, saklanan, bilmece. 2. İz, işaret, remz. 3. Edebiyatta bir sanat türü. 4. Sorun, mesele, problem. NL-2, 325 (*muammo*)
Özb. **muammo** (*muammâ*) 1., 3., 4. ÖTS, 300; ÖTİL, 474
Tkm. **muamma** (*muamma:*) 1. TTS, 464; KES, 273 3. KES, 273; TDS-II, 103
850. **mu'ammâîlık** Ar. + T. NL-2, 325
851. **mu'anber** Ar. NL-2, 325
852. **mu'âraza** Ar. NL-2, 360
853. **mu'arrâ** Ar. NL-2, 325
854. **mu'arrif** Ar. Tarif eden, bildiren, tanıtan. NL-2, 325 (*muarrif*)
Tkm. **mugarryp** (*muğorrip*) KES, 275
855. **mu'aşfer** Ar. Sarı renk. NL-2, 326 (*muasfär*)
Tkm. **mugaspar** (*muğospor*) KES, 275
856. **mu'âşır** Ar. NL-2, 361
857. **mu'âşî** Ar. NL-2, 361
858. **mu'asker** Ar. NL-2, 326
859. **mu'âşir** Ar. NL-2, 361
860. **mu'âteb** Ar. NL-2, 361
861. **mu'aţţal** Ar. Faydasız, beyhude, boş, kullanılmayan. NL-2, 326 (*muattal*)
Tkm. **muattal** (*muattal*) KES, 273
862. **mu'aţţallık** Ar. + T. NL-2, 326
863. **mu'aţţar** Ar. Güzel kokulu, rayihalı. NL-2, 326 (*muattar*)
Özb. **muattar** (*müattar*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 474
Tkm. **muattar** (*muattar*) KES, 273 ~ **mugattar** (*muğattar*) KES, 275
864. **mu'âvedet** Ar. NL-2, 360
865. **mu'âvin** Ar. Muavin, yardımcı. NL-2, 360 (*muovin*)
Özb. **muovin** (*muâvin*) ÖTS, 306; ÖTİL, 481
866. **mu'ayyen** Ar. Kesin, net, belli, aşikâr. NL-2, 324 (*muayyän*)
Özb. **muayyan** (*muayyän*) ÖTS, 301; ÖTİL, 473
Tkm. **mugaýýan** (*muğoyyon*) KES, 275
867. **mu'azzam** Ar. Muazzam, büyük, ulu, kocaman. NL-2, 323 (*muazzam*)
Özb. **muazzam** (*muazzam*) ÖTS, 301; ÖTİL, 473 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 473
Tkm. **mugazzam** (*muğazzam*) KES, 276
868. **mu'azzez** Ar. NL-2, 323
869. **mubaşşır** Ar. NL-2, 327
870. **mûbed** Far. NL-2, 399
871. **mûbemû** Far. NL-2, 413
872. **mû'cib** Ar. NL-2, 399
873. **mû'ciz** Ar. Mucizevi, hayrete düşüren, olağanüstü şeyler. NL-2, 399 (*mu'jiz*)
Özb. **mo'jaz** (*mocâz*) ÖTS, 312
Tkm. **mugjuz** (*muğcuz*) KES, 276
874. **mû'cizât** Ar. Mucizeler, kerametler. NL-2, 400 (*mu'jizot*)
Tkm. **mugjuzat** (*muğcuzo:t*) KES, 276

8475. **mû'cize** Ar. Mucize, olağanüstü, keramet. NL-2, 399 (*mu'jizä*)
 Özb. **mo'jiza** (*mocizä*) ÖTS, 312
 Tkm. **mugjuza** (*muğcuzo*) KES, 276
8476. **mû'cizenümâ** Ar.+Far. NL-2, 400
8477. **mû'cizeperdâz** Ar.+Far. NL-2, 399
8478. **mû'cizefirâz** Ar.+Far. NL-2, 399
8479. **mû'ciznižâm** Ar. NL-2, 400
8480. **muçek** NL-2, 393
8481. **mûçine** Far. Cımbız. NL-2, 414 (*mo'çinä*)
 Özb. **mo'ychinak** (*moyçinä*) ÖTS, 313; ÖTİL, 489
8482. **mufâ'ale** (?) NL-2, 389
8483. **mufârağat** Ar. NL-2, 389
8484. **mufaşşal** Ar. Detaylı, ayrıntılı, geniş, teferruatlı. NL-2, 388 (*mufassal*)
 Özb. **mufassal** (*mufassal*) ÖTS, 301; ÖTİL, 485
8485. **muğ** Far. 1. Mecusi, ateşperest. 2. Şarap satan, meyhaneci. NL-2, 406 (*mug'*)
 Özb. **muğ'** (*muğ*) 1. ÖTS, 311; ÖTİL, 487 2. ÖTİL, 487
 Tkm. **muğ** (*muğ*) 3. Büyücü. KES, 275
8486. **muğân** Far. Ateşperestler, Mecusiler. NL-2, 406 (*mug'on*)
 Özb. **muğ'on** (*muğân*) ÖTS, 311; ÖTİL, 487
 Tkm. **mugan** (*muğō:n*) Azerbaycan'da bir yerin adı. KES, 275
8487. **muğâne** Far. NL-2, 407
8488. **muğânî** Far.+Ar. NL-2, 407
8489. **muğannî** Ar. Şarkı söyleyen, şarkıcı. NL-2, 406 (*mug'anniy*)
 Özb. **muğ'anniy** (*muğanniy*) ÖTS, 311; ÖTİL, 487
 Tkm. **muganny** (*muğonnu:*) KES, 275
8490. **muğanniy** Ar. NL-2, 406
8491. **muğayyebât** Ar. Gizli, örtülü, kapalı. NL-2, 406 (*mug'ayyibot*)
 Tkm. **mugaýýabat** (*muğoyyobo:t*) KES, 275
8492. **muğbeçe** Far. 1. Ateşperestin çocuğu. 2. Mey taşıyan; sevgili, maşuka. NL-2, 406 (*mug'bäçä*)
 Tkm. **mugbeçe** (*muğbeçe*) 1., 2. Meyhaneci çırağı. KES, 276
8493. **muğilan** Far. Bir çeşit dikenli ağaç, diken. NL-2, 406 (*mug'ilon*)
 Tkm. **mugylan** (*muğu:lo:n*) KES, 276
8494. **muğtenem** Ar. NL-2, 407
8495. **muğ(h)** Ar. NL-2, 391
8496. **muğabbet** Ar. 1. Sevgi, aşk, muhabbet. 2. Yakınlık, dostluk. NL-2, 407 (*muhabbät*)
 Özb. **muhabbat** (*muhabbät*) 1. ÖTS, 302; ÖTİL, 487 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 487
 Tkm. **muhabbet** (*muhobbet*) 1. TTS, 464; TDS-II, 104 ~ **muhapbet** (*muhopbet*) KES, 278
8497. **muhâceret** Ar. NL-2, 410
8498. **muhâcir** Ar. Muhacir, göçmen. hicret eden. NL-2, 410 (*muhojir*)
 Özb. **muhojir** (*muhâcir*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
8499. **muğaddeb** Ar. NL-2, 407
8500. **muğaddis** Ar. Hikâyeci, hadisçi. NL-2, 407 (*muhaddis*)
 Tkm. **muhaddys** (*muhoddus*) KES, 276
8501. **muğâfazat** Ar. NL-2, 411

- 8502 **muḥaffef(e)** Ar. NL-2, 391
- 8503 **muḥâfîz** Ar. Muhafız, koruyucu, gardiyan. NL-2, 411 (*muhofiz*)
Özb. **muhofiz** (*muḥâfiz*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
- 8504 **muḥâkâ** Ar. NL-2, 410
- 8505 **muḥâkeme** Ar. Muhakeme, tartışma, irdeleme, müzakere. NL-2, 410
(*muḥokämä*)
Özb. **muḥokama** (*muḥâkämä*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
- 8506 **muḥakḳak** Ar. Muhakkak, hakikat, doğruluk. NL-2, 409 (*muḥaqqaq*)
Özb. **muḥaqqaq** (*muḥaqqaq*) Muhakkak, şüphesiz, kesinlikle. ÖTS, 302; ÖTİL, 488
Tkm. **muḥakgak** (*muḥokgak*) KES, 276
- 8507 **muḥakḳar** Ar. 1. Küçük görülen, hakir görülen, aşağılanan. 2. Azıcık, çok az, küçük. 3. alt, aşağı. NL-2, 408 (*muḥaqqar*)
Tkm. **muḥakgar** (*muḥokgor*) 1. KES, 277
- 8508 **muḥakḳîḳ** Ar. NL-2, 409
- 8509 **muḥâl** Ar. Mümkün olmayan, imkânsız, şaşırtıcı, inanılmaz, olağanüstü. NL-2, 292 (*mahol*)
Özb. **mahol** (*mahâl*) ÖTS, 272; ÖTİL, 458
Tkm. **mahal** (*mahal*) KES, 246
- 8510 **muḥâl** Ar. NL-2, 411
- 8511 **muḥâlât** Ar. NL-2, 293
- 8512 **muḥâlîf** Ar. 1. Muhalif, karşıt, zıt. 2. Düşman. NL-2, 392 (*muxolîf*)
Özb. **muxolîf** (*muḥâlîf*) 1. ÖTS, 310; ÖTİL, 485
Tkm. **muḥalyf** (*muḥo:luf*) 1. KES, 277
- 8513 **muḥâlîfgüzâr** Ar.+Far. NL-2, 392
- 8514 **muḥâlîfpîşe** Ar.+Far. NL-2, 392
- 8515 **muḥalled** Ar. Daimî, ebedî, baki. NL-2, 391 (*muxalläd*)
Tkm. **muḥallat** (*muḥollot*) KES, 277
- 8516 **muḥâlveş** Ar.+Far. NL-2, 292
- 8517 **muḥammes** Ar. Beşli, beş dizeli şiir. NL-2, 391 (*muxammäs*)
Özb. **muxammas** (*muxammäs*) 2. Matematikte beşgen. ÖTS, 310; ÖTİL, 485
Tkm. **muḥammes** (*muḥommes*) KES, 277;TDS-II, 104
- 8518 **muḥannes** Ar. Korkak, alçak, namert, kalles. NL-2, 391 (*muxannäs*)
Tkm. **muḥannes** (*muḥonnes*) TTS, 464; KES, 278;TDS-II, 104
- 8519 **muḥâr** Far. Yular, dizgin, gem. NL-2, 411 (*muḥor*)
Tkm. **mahar** (*maha:r*) KES, 246
- 8520 **muḥârib** Ar. NL-2, 411
- 8521 **muḥarrem** Ar. Kamerî yılın birinci ayı. NL-2, 408 (*muḥarräm*)
Özb. **muḥarram** (*muḥarräm*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 488
- 8522 **muḥarrer** Ar. Yazılan, yazılı. NL-2, 408 (*muḥarrär*)
Tkm. **muḥarrar** (*muḥorror*) KES, 278 ~ **müherrer** (*müḥörrör*) KES, 292
- 8523 **muḥarrik** Ar. NL-2, 408
- 8524 **muḥarriklîḡ** Ar.+T. NL-2, 408
- 8525 **muḥarrir** Ar. Yazıcı, yazar, müellif. NL-2, 408 (*muḥarrir*)
Özb. **muḥarrir** (*muḥarrir*) 2. Editör. ÖTS, 302; ÖTİL, 488
- 8526 **muḥâşamet** Ar. NL-2, 392
- 8527 **muḥâşara** Ar. Muhasara, kuşatma, çevresini sarma, abluka. NL-2, 411
(*muḥosara*)

- Özb. **muhosara** (*muhâsara*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
- 858 **muḥâsib** Ar. NL-2, 411
- 859 **muḥâṭab** Ar. Muhatap, kendisiyle konuşulan, kendisine söz söylenen. NL-2, 392 (*muxotab*)
- Tkm. **muhatap** (*muho:top*) KES, 278
- 860 **muḥâṭara** Ar. NL-2, 392
- 861 **muḥâverât** Ar. NL-2, 410
- 862 **muḥâvere** Ar. NL-2, 410
- 863 **muḥâverelik** Ar.+T. NL-2, 410
- 864 **muḥavvelât** Ar. NL-2, 407
- 865 **muḥavveṭ** Ar. NL-2, 407
- 866 **muḥâzî** Ar. NL-2, 410
- 867 **muḥbir** Ar. Haber veren, haberci. NL-2, 391 (*muxbir*)
- Özb. **muxbir** (*muxbir*) 2. Yazışan, yazışma yapan kimse. ÖTS, 310; ÖTİL, 485
- Tkm. **muhbur** (*muhbur*) KES, 278
- 868 **muḥdes** Ar. NL-2, 409
- 869 **muḥib** Ar. 1. Âşık. 2. Dost. NL-2, 409 (*muhib*)
- Özb. **muhib** (*muhib*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
- Tkm. **muhup** (*muhup*) KES, 279
- 870 **muḥiḳ(k)** Ar. NL-2, 409
- 871 **muḥil** Ar. NL-2, 391
- 872 **muḥîṭ** Ar. 1. Okyanus, deniz. 2. Muhit, daire, çevre. NL-2, 409 (*muhit*)
- Özb. **muhit** (*muhit*) 1. ÖTİL, 488 2. ÖTS, 302; ÖTİL, 488 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 488
- Tkm. **muhyt** (*muhu:t*) 2. Bilgili, bir şeyi hisseden, akıl eden, bir şeyin bilincine varan. KES, 278
- 873 **muḥkem** Ar. 1. Katı, sert, dayanıklı, güçlü. 2. Kırılmaz, kırılmayan. 3. Sağlamlaştırma. NL-2, 290 (*mahkâm*)
- Özb. **mahkam** (*māhkām*) 1. ÖTS, 272; ÖTİL, 457 2., 3. Durgun, sabit. 4. Temkinli. 5. Bir erkek adı. ÖTİL, 457
- Tkm. **mākām** (*mā:kā:m*) 1. TTS, 451; KES, 267; TDS-II, 96 2. Değişmez, kalıcı, kararlı, sabit. TDS-II, 96
- 874 **muḥkemlik ~ muḥkemliḡ** Ar.+T. Dayanıklılık, sağlamlık, direnç. NL-2, 290 (*mahkämliq ~ mahkämliḡ*)
- Özb. **mahkamlik** (*māhkāmlik*) 2. Yoğunluk, tokluk. ÖTS, 272
- Tkm. **mākāmlik** (*mā:kā:mlik*) TDS-II, 96
- 875 **muḥliṣ** Ar. İçten, samimi, sadık, hayran. NL-2, 392 (*muxlis*)
- Özb. **muxlis** (*muxlis*) ÖTS, 310; ÖTİL, 485 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 485
- Tkm. **muhlus** (*muhlus*) KES, 278
- 876 **muḥliṣâne** Ar.+Far. NL-2, 392
- 877 **muḥriḳ** Ar. NL-2, 412
- 878 **muḥtâc** Ar. Muhtaç, ihtiyaçlı, yoksul. NL-2, 413 (*muhtoj*)
- Özb. **muhtoj** (*muhtâc*) ÖTS, 303; ÖTİL, 489
- Tkm. **mâtâç** (*mā:tâ:ç*) TTS, 452; KES, 267; TDS-II, 97
- 879 **muḥtâclik** Ar.+T. Muhtaçlık, yoksulluk, zaruret. NL-2, 413 (*muhtojliq*)
- Özb. **muhtojlik** (*muhtâclik*) ÖTS, 303; ÖTİL, 489
- Tkm. **mâtâçlik** (*mā:tâ:çlik*) TDS-II, 97
- 880 **muḥtâr** Ar. Özerk, bağımsız, otonom. NL-2, 393 (*muxtor*)

- Özb. **muxtor** (*muxtâr*) ÖTS, 310; ÖTİL, 485 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 485
Tkm. **muhtar** (*muhtor*) KES, 278
- 851 **muhtaşar** Ar. Muhtasar, özet, kısa. NL-2, 393 (*muxtasar*)
Özb. **muxtasar** (*muxtasar*) ÖTS, 310; ÖTİL, 485
Tkm. **muhtasar** (*muhtosor*) KES, 279
- 852 **muhtaşır** Ar. NL-2, 412
- 853 **muhtelif** Ar. NL-2, 392
- 854 **muhteliş** Ar. Katışık, karışık, birleşik. NL-2, 392 (*muxtälit*)
Tkm. **muhtalyt** (*muhtolut*) KES, 278
- 855 **muhtemel** Ar. NL-2, 412
- 856 **muhtera'** Ar. NL-2, 392
- 857 **muhterem** Ar. Muhterem, saygın, saygıdeğer, aziz. NL-2, 412 (*muhtäräm*)
Özb. **muhtaram** (*muhtäräm*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 488
Tkm. **muhterem** (*muhterem*) KES, 279
- 858 **muhtereme** Ar. NL-2, 412
- 859 **muhteri'** Ar. NL-2, 393
- 860 **muhteriz** Ar. NL-2, 412
- 861 **muhtesib** Ar. Şeriata aykırı işleri denetleyen, müfettiş, kontrol memuru. NL-2, 412 (*muhtäsib*)
Özb. **muhtasib** (*muhtäsib*) ÖTS, 303; ÖTİL, 488
Tkm. **muhtasyp** (*muhtosup*) KES, 279
- 862 **muhteşem** Ar. Muhteşem, çok güzel, harika, şahane. NL-2, 412 (*muhtäşäm*)
Özb. **muhtasham** (*muhtäşäm*) ÖTS, 303; ÖTİL, 488 2. *mec.* Büyük, ulu. ÖTİL, 488
Tkm. **möhteşem** (*möhtöşöm*) 2. Büyük, ulu. KES, 272
- 863 **muḥfi** Ar. NL-2, 393
- 864 **muḳâbele** Ar. 1. Karşı çıkma, karşı gelme. 2. Bedel, yerine koyma. 3. İki şeyi yanyana koyarak biri okumak diğeri takip etmek yoluyla karşılaştırma. NL-2, 404 (*muḳobälä*)
Özb. **muḳobala** (*muḳäbälä*) 1. ÖTS, 306; ÖTİL, 487
- 865 **muḳâbil** Ar. Karşı, karşıt, muhalefet, zıt, aksi. NL-2, 404 (*muḳobil*)
Özb. **muḳobil** (*muḳäbil*) ÖTS, 306; ÖTİL, 487
Tkm. **mukabyıl** (*muko:bul*) 2. Eşit, denk, aynı. 3. Düşman. KES, 279
- 866 **muḳaddem** Ar. Önce, evvel, önceki, eski. NL-2, 402 (*muḳaddäm*)
Özb. **muḳaddam** (*muḳaddäm*) ÖTS, 306; ÖTİL, 4872. Bir kadın adı. ÖTİL, 487
Tkm. **mukatdam** (*mukotdom*) İleri sürülen, gönderilen, öndeki; hürmet edilen, önder, kılavuz. KES, 279
- 867 **muḳadder** Ar. Kader, alın yazısı, takdir. NL-2, 402 (*muḳaddär*)
Özb. **muḳaddar** (*muḳaddär*) ÖTS, 306
Tkm. **mukaddar** (*mukoddor*) KES, 279
- 868 **muḳaddes** Ar. Mukaddes, kutsal, mübarek, şerefli. NL-2, 402 (*muḳaddäs*)
Özb. **muḳaddas** (*muḳaddäs*) ÖTS, 306; ÖTİL, 487 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 487
Tkm. **mukaddes** (*mukoddes*) TTS, 464; TDS-II, 104 2. *mec.* Mahrem, gizli. TTS, 464
- 869 **muḳaddimât** Ar. NL-2, 402
- 870 **muḳaddime** Ar. Mukaddime, giriş, ön söz. NL-2, 402 (*muḳaddimä*)
Özb. **muḳaddima** (*muḳaddimä*) ÖTS, 306; ÖTİL, 487

851. **muḵaffel** Ar. NL-2, 404
852. **muḵallid** Ar. Taklit eden, taklitçi. NL-2, 403 (*muqallid*)
Tkm. **mukallyt** (*mukollut*) KES, 279
853. **muḵamir** Ar. NL-2, 403
854. **muḵamirşîve** Ar. +Far. NL-2, 403
855. **muḵâmirşîve** Ar. +Far. NL-2, 405
856. **muḵâmirveş** Ar. +Far. NL-2, 405
857. **muḵanna'** Ar. NL-2, 403
858. **muḵannad** Ar. NL-2, 403
859. **muḵârene** Ar. NL-2, 405
860. **muḵârin** Ar. Yakın duran, yakın, arkadaş, dost. NL-2, 405 (*muqorin*)
Tkm. **mukaryn** (*muko:run*) KES, 279
861. **muḵarnas** Ar. NL-2, 403
862. **muḵarreb** Ar. Yakın dost, arkadaş, yoldaş. NL-2, 403 (*muqarräb*)
Tkm. **mukarrap** (*mukorrop*) KES, 279
863. **muḵarrebin** Ar. Yakınlar, arkadaşlar, dostlar. NL-2, 403 (*muqarräbin*)
Tkm. **mukarrabun** (*mukorrobun*) KES, 279
864. **muḵarrer** Ar. 1. Karar kılınan, kararlaştırılan, sabit. 2. Temin edilen, hazır. 3. Kesin, kayıtsız, şartsız. NL-2, 403 (*muqarrär*)
Özb. **muqarrar** (*muqarrär*) Kaçınılmaz, zorunlu, önüne geçilemez, önlenemez. ÖTS, 306; ÖTİL, 487
865. **muḵarrerlıg** Ar. +T. Kararlılık. NL-2, 404 (*muqarrärlig*)
Özb. **muqarrarlik** (*muqarrärlik*) Zorunluluk, kaçınılmazlık. ÖTS, 306
866. **muḵaşşır** Ar. NL-2, 404
867. **muḵaṭṭa'ât** Ar. NL-2, 404
868. **muḵâvemet** Ar. Karşıtlık, muhalefet, aykırılık. NL-2, 405 (*muqovämät*)
Özb. **muqovamat** (*muqävämät*) ÖTS, 306; ÖTİL, 487
869. **muḵavves** Ar. NL-2, 401
870. **muḵavvî** Ar. NL-2, 402
871. **muḵayyed** Ar. Mukayyet, bağlanan, bağlı. NL-2, 402 (*muqayyäd*)
Tkm. **mukaiyat** (*mukoiyat*) KES, 279
872. **muḵayyedât** Ar. NL-2, 402
873. **muḵayyedlıg** Ar. +T. NL-2, 402
874. **muḵayyi'** Ar. NL-2, 402
875. **muḵbil** Ar. 1. Bahtı açık, talihli, şanslı. 2. Kişi adı. NL-2, 404 (*muqbil*)
Tkm. **mukbul** (*mukbul*) 1., 2. Alın yazısı. KES, 280
876. **mûkeşân** Far. NL-2, 413
877. **muḵır(r)** Ar. NL-2, 404
878. **muḵîm** Ar. Durgun, sakin, sabit. NL-2, 404 (*muqim*)
Özb. **muqim** (*muqim*) Yerleşik, yerli, ikamet eden, bir yerde oturan. ÖTS, 306; ÖTİL, 487 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 487
Tkm. **mukym** (*muku:m*) Yerleşik, yerli, ikamet eden, bir yerde oturan. KES, 280; TDS-II, 104 2. Bir erkek adı. TDS-II, 104
*Tkm. **mukym** (*muku:m*) Çalışkan, gayretli. TTS, 464
879. **muḵrî** Ar. NL-2, 405
880. **muḵtedâ** Ar. Yol gösteren, önder, kendisine uyulan. NL-2, 405 (*muqtädo*)
Tkm. **muktada** (*muktodo:*) KES, 280
881. **muḵtedâlık** Ar. +T. NL-2, 405

- 8512 **muḳteẓâ** Ar. 1. Gerekliklik, ihtiyaç. 2. İstek, maksat, kasıt. NL-2, 406 (*muḳtāzo*)
Özb. **muqtazo** (*muḳtāzâ*) 1. ÖTS, 306
- 8513 **muḳtezeb** Ar. Aruz vezni bahirlerinden biri. NL-2, 405 (*muḳtāzāb*)
Tkm. **muktazap** (*muktozop*) 1. Kesilen, yüzülen. 2. İştikak, aynı kökten başka sözcükler türetme; şiirde kullanılan sanatlardan, aynı kökten veya benzer ancak anlamı farklı sözcükleri bir dizede kullanma sanatı. KES, 280
- 8514 **muḳtezebî matbî** Ar. NL-2, 405
- 8515 **muḳteẓî** Ar. NL-2, 405
- 8516 **mulaḥḥaş** Ar. NL-2, 345
- 8517 **muldur** NL-2, 413
- 8518 **mu'lim** Ar. NL-2, 400
- 8519 **mûm** Far. Mum, yumuşak madde. NL-2, 349 (*mum*)
Özb. **mum** (*mum*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479
Tkm. **mum** (*mu:m*) TTS, 464; TDS-II, 104
- 8520 **muñ** Kaygı, keder, gam, üzüntü, dert. NL-2, 351 (*mung*)
Özb. **mung** (*mung*) ÖTS, 305; ÖTİL, 479
- 8521 **muña** NL-2, 352
- 8522 **muñal-** Bunalmak, kaygılanmak, gamlanmak, sıkıntılanmak. NL-2, 352 (*munğal-*)
Tkm. **muñal-** (*muñal-*) KES, 282
- 8523 **muñay-** Dertlenmek, üzölmek, gamlanmak, kaygılanmak. NL-2, 359 (*munğ'ay-*)
Özb. **munğ'ay-** (*munğay-*) ÖTS, 305; ÖTİL, 481
- 8524 **munça** Bunca, bu kadar. NL-2, 358 (*munça*)
Özb. **muncha** (*munça*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480
Tkm. **munça** (*munço*) TDS-II, 105
- 8525 **munçag** Boncuk. NL-2, 358 (*munçoğ'*)
Özb. **munchoq** (*munçâq*) ÖTS, 305; ÖTİL, 481
Tkm. **monjuk** (*mo:ncuk*) TTS, 462; TDS-II, 101
- 8526 **muñda** Bunda, burada, bu yerde. NL-2, 352 (*munğda*)
Özb. **munda** (*munda*) ÖTİL, 479
- 8527 **mundak ~ mundag** Böyle, bunun gibi, bu şekilde. NL-2, 353 (*munđoq ~ munđog'*)
Özb. **munđoq** (*munđâq*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479
Tkm. **mundag** (*munđoğ*) KES, 281
- 8528 **mundın** NL-2, 352
- 8529 **mundu** NL-2, 413
- 8530 **mûnis** Ar. Sırdaş, dost, yoldaş. NL-2, 353 (*munis*)
Özb. **munis** (*munis*) ÖTS, 305; ÖTİL, 479 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 479
Tkm. **munus** (*mu:nus*) KES, 282
- 8531 **munkalib** Ar. NL-2, 358
- 8532 **munkalibveş** Ar. + T. NL-2, 358
- 8533 **munkay-** Eğölmek, bükölmek. NL-2, 353 (*munkay-*)
Özb. **munkay-** (*munkay-*) ÖTS, 305; ÖTİL, 479
- 8534 **muñlan-** Mutsuz ölmek, gamlanmak, kederlenmek, üzgün ölmek, sıkıntılanmak. NL-2, 352 (*munğlan-*)
Özb. **munğlan-** (*munğlan-*) ÖTS, 305; ÖTİL, 479
- 8535 **muñlaş-** NL-2, 352
- 8536 **muñlug** Kaygılı, dertli, kederli, üzgün. NL-2, 352 (*munğlug'*)

- Özb. **munqli** (*munqli*) ÖTS, 305; ÖTİL, 479
 Tkm. **muñlug** (*muñluğ*) KES, 282
857. **muñraş-** NL-2, 352
 858. **muñray-** Üzülmek, hüznülenmek, dertlenmek. NL-2, 352 (*mungray-*)
 Özb. **mungray-** (*mungray-*) ÖTS, 305; ÖTİL, 479
859. **munşarif** Ar. NL-2, 355
 860. **munsız** NL-2, 355
 861. **munşif** Ar. NL-2, 355
 862. **munşiflig** Ar. + T. NL-2, 356
 863. **muntabık** Ar. NL-2, 356
 864. **muntaşib** Ar. NL-2, 356
 865. **muntazır** Ar. Bekleyen, gözleyen. NL-2, 356 (*muntazir*)
 Özb. **muntazir** (*muntazir*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480
 Tkm. **muntazyr** (*muntozur*) KES, 282
866. **munuñ** NL-2, 357
 867. **mûr** Far. Karınca. NL-2, 413 (*mo'ri*)
 Tkm. **mur** (*mu:r*) TTS, 465; KES, 282; TDS-II, 105
868. **murabba'** Ar. Kare, dört köşeli, dört dizeden oluşan, dörtlük. NL-2, 361
 (*murabba'*)
 Özb. **murabba** (*murabba*) ÖTS, 306; ÖTİL, 481
 Tkm. **murabbag** (*murobbog*) KES, 282
869. **murâd** Ar. Murat, dilek, istek, arzu, temenni. NL-2, 363 (*murod*)
 Özb. **murod** (*murâd*) ÖTS, 306; ÖTİL, 481 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 481
870. **murâdât** Ar. NL-2, 363
 871. **murâfa'a** Ar. Dava, şikâyet etme. NL-2, 364 (*murofaa*)
 Özb. **murofaaa** (*murâfaa*) ÖTİL, 482
872. **murağib** Ar. NL-2, 362
 873. **murâkab(e)** Ar. Gözetme, gözetleme, gözlem. NL-2, 364 (*muroqab ~ muroqabä*)
 Özb. **muroqaba** (*murâqabä*) Derin düşünce, tefekkür. ÖTS, 307; ÖTİL, 482
874. **muraqqa' I** Ar. NL-2, 362
 875. **muraqqa' II** Ar. NL-2, 362
 876. **muraqqa'pûş** Ar. + Far. NL-2, 362
 877. **muraşsa'** Ar. Kıymetli taşlarla süslenen, bezenmiş. NL-2, 362 (*murassa'*)
 Tkm. **murassag** (*muroossoğ*) 2. Şiirde iki dizenin sözcük sayısı, vezin ve kafiye bakımından birbirine denk olması. KES, 283
878. **muraşsa'pûş** Ar. + Far. NL-2, 362
 879. **murażâ' (?)** NL-2, 361
 880. **mûrcal** Far. NL-2, 414
 881. **murdâr** Far. Murdar, haram olan şey, kirli, pis. NL-2, 363 (*murdor*)
 Özb. **murdor** (*murdâr*) 2. Pis işlerden dönmeyen, harama el uzatan. ÖTS, 306; ÖTİL, 481
 Tkm. **murdar** (*murdo:r*) TTS, 465; KES, 283; TDS-II, 105 ~ **myrtar** (*murta:r*) TTS, 459; TDS-II, 113
882. **murdârlık** Far. + T. Murdarlık, pislik, kirlilik. NL-2, 363 (*murdorliq*)
 Özb. **murdorlik** (*murdârlık*) ÖTS, 306; ÖTİL, 481
 Tkm. **murdarlık** (*murdo:rluk*) TTS, 465
883. **murğ** Far. Tavuk, kuş, kanatlı kümes hayvanları. NL-2, 365 (*murg'*)

- Özb. **murg'** (*murğ*) ÖTS, 307; ÖTİL, 482
 Tkm. **murg** (*murğ*) KES, 283
- 854 **murğâbi** Far. NL-2, 365
 855 **murtâz** Ar. NL-2, 365
 856 **muşâdaqat** Ar. NL-2, 370
 857 **muşâdaqatlık** Ar. + T. NL-2, 370
 858 **muşaddar** Ar. NL-2, 366
 859 **muşaddi'** Ar. NL-2, 366
 860 **muşâfağa** Ar. NL-2, 370
 861 **muşâhabet** Ar. Sohbet etme, konuşma, görüşme. NL-2, 370 (*musohabât*)
 Tkm. **musahybat** (*muso:hubot*) KES, 285
 862 **muşâhabetlig** Ar. + T. NL-2, 370
 863 **musahhar** Ar. Boyun eğdirilen, hüküm altına alınan. NL-2, 368 (*musaxxar*)
 Tkm. **musahhar** (*musohhor*) KES, 285
 864 **musahharlig** Ar. + T. NL-2, 368
 865 **muşahib** Ar. Sırdas, dost, arkadaş. NL-2, 370 (*musohib*)
 Özb. **musohib** (*musâhib*) ÖTS, 308; ÖTİL, 483
 Tkm. **musahyp** (*muso:hup*) KES, 285
 866 **muşâhiblig** Ar. + T. NL-2, 371
 867 **muşallâ** Ar. 1. Namaz kılınan yer, mescit. 2. Namaz seccadesi. NL-2, 367 (*musallo*)
 Tkm. **musalla** (*musollo:*) 1. KES, 285 ~ **müsalla** (*müsalla:*) 1. KES, 294
 868 **musallaṭ** Ar. Galip olan, hüküm süren, hüküm sahibi. NL-2, 367 (*musallat*)
 Tkm. **musallat** (*musollot*) KES, 285 2. Bela, felaket. TTS, 465; TDS-II, 105
 869 **muşallî** Ar. NL-2, 367
 870 **muşammem** Ar. NL-2, 368
 871 **muşannefât** Ar. NL-2, 368
 872 **muşannif** Ar. Kitap yazan, yazar, müellif. NL-2, 368 (*musannif*)
 Özb. **musannif** (*musannif*) ÖTS, 307; ÖTİL, 482
 873 **muşaffah** Ar. NL-2, 368
 874 **muşavver** Ar. Tasavvur edilmiş, tasvirilenmiş, biçimlenmiş. NL-2, 366 (*musavvär*)
 Tkm. **musawwar** (*musovvor*) KES, 285 ~ **musewwer** (*musevver*) KES, 285 ~ **müsewwer** (*müsövvör*) KES, 295
 875 **muşavvir** Ar. Ressam, tasvir eden, sanatçı. NL-2, 366 (*musavvir*)
 Özb. **musavvir** (*müsävvir*) ÖTS, 307
 876 **muşaykal** Ar. NL-2, 367
 877 **muşhaf** Ar. 1. Kur'an. 2. Yönlendirme, talimat, el kitabı. NL-2, 376 (*mushaf*)
 Tkm. **mushap** (*mushop*) 1. KES, 285
 878 **muşhafnevîs** (?) NL-2, 377
 879 **muşır** Ar. NL-2, 369
 880 **muşîbet** Ar. Musibet, kaygı, gam, elem, dert, bela. NL-2, 369 (*musibât*)
 Özb. **musibat** (*musibât*) ÖTS, 308; ÖTİL, 482
 Tkm. **musybat** (*musu:bat*) KES, 285
 881 **mûsikâ** Ar. Müzik. NL-2, 369 (*musiqo*)
 Özb. **musiqâ** (*musiqâ*) ÖTS, 308; ÖTİL, 483
 882 **mûsîkâr** Ar. NL-2, 369
 883 **mûsikî** Ar. Musiki, müzik. NL-2, 369 (*musiqiy*)

- Özb. **musiqiy** (*musiqiy*) ÖTİL, 483
 Tkm. **musyky** (*mu:sıky:*) KES, 285
- 884 **musta'id** Ar. Bir işi yapmaya veya kabul etmeye hazır, münasip, uygun, layık. NL-2, 374 (*musta'id*)
 Tkm. **mustagyt** (*mustoğut*) KES, 286
- 885 **muştafâ** Ar. Seçilen, seçilmiş, seçkin; Hz. Muhammed'in sıfatı. NL-2, 373 (*mustafo*)
 Tkm. **mustafa** (*mustofo:*) 2. Bir erkek adı. KES, 286
- 886 **mustafîl** Ar. Yüksek, uzun, uzun boylu, büyük. NL-2, 373 (*mustatil*)
 Özb. **mustatil** (*müstätıl*) Dik açılı. ÖTS, 309
- 887 **muşa'bid** Ar. NL-2, 394
- 888 **muşamma'** Ar. NL-2, 393
- 889 **mûşikâf** Far. 1. Kılı kırk yaran, titiz. 2. Zeki, keskin zekâlı, akıllı. NL-2, 394 (*muşikof*)
 Tkm. **muşikaf** (*mu:şika:f*) 1. KES, 287
- 890 **mûşikâf** Far. Kılı kırk yaran, titiz. NL-2, 413 (*mo'(y)şikof*)
 Tkm. **muşikaf** (*mu:şika:f*) KES, 287
- 891 **mûşikâflıg** Far. +T. NL-2, 413
- 892 **muşt** Far. Yumruk. NL-2, 398 (*muşt*)
 Özb. **musht** (*muşt*) ÖTS, 312; ÖTİL, 486
 Tkm. **muşt** (*muşt*) KES, 287; TDS-II, 105 2. Avuç. KES, 287
- 893 **muţabbak** Ar. NL-2, 379
- 894 **mutâbık** Ar. NL-2, 387
- 895 **mu'tâd** Ar. Öğrenen, huy edinen, âdet edinen. NL-2, 401 (*mu'tod*)
 Tkm. **mutgat** (*muğto:t*) KES, 276
- 896 **mutahhar** Ar. Taze, temiz, pak; mübarek, kutsal. NL-2, 386 (*mutahhar*)
 Tkm. **mutahhar** (*mutohhor*) KES, 287
- 897 **muţalâlâ** (?) NL-2, 382
- 898 **mutallâ** Ar. Altın suyuna batırılan, altın ile bezenen. NL-2, 381 (*mutallo*)
 Tkm. **mutallal** (*mutollol*) KES, 288
- 899 **mutarrâ** Ar. Taze, tazelenen, temiz, pak. NL-2, 383 (*mutarro*)
 Tkm. **mutarra** (*mutorro:*) KES, 288
- 900 **mutarraz** Ar. NL-2, 383
- 901 **mutaşaddi'** Ar. 1. Kefil, güvence. 2. Bir işi yönetmek için görevlendirilen kimse, yetkili. NL-2, 383 (*mutasaddi*)
 Özb. **mutasaddi** (*mutasaddi*) ÖTİL, 484 2., 2. Düşük kademeli memur. ÖTS, 309; ÖTİL, 484
- 902 **mutaşarrıf** Ar. NL-2, 383
- 903 **mutaşavver** Ar. NL-2, 383
- 904 **mutaşavverlıg** Ar. +T. NL-2, 383
- 905 **mutavvel** Ar. 1. Uzun, yüksek. 2. Çukur, kuyu, derin. NL-2, 379 (*mutavvâl*)
 Tkm. **mutawwal** (*mutovvol*) 1., 2. Devamlı, uzatılmış. KES, 288
- 906 **mutâyebe** Ar. Şakalaşma, komiklik, muziplik. NL-2, 387 (*mutoyäbä*)
 Özb. **mutoyiba** (*mutâyibä*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
- 907 **mutâyib** Ar. NL-2, 387
- 908 **mutazammın** Ar. NL-2, 381
- 909 **mutazarrır** Ar. NL-2, 381
- 910 **mu'teber** Ar. İtibarlı, saygın, güvenilir, emin. NL-2, 400 (*mu'täbär*)

- Tkm. **mugtaber** (*muğtober*) KES, 276
871. **mu'teddünbih** Ar. NL-2, 400
872. **mu'tedil** Ar. NL-2, 400
873. **mu'tekid** Ar. İnancı, itikat eden. NL-2, 401 (*mu'täqid*)
Tkm. **mugtakyt** (*muğtokut*) KES, 276
874. **mu'tekif** Ar. NL-2, 400
875. **mu'temed** Ar. NL-2, 400
876. **mu'terif** Ar. NL-2, 401
877. **mu'teriz** Ar. NL-2, 401
878. **mu'fi** Ar. İtaat eden, boyun eğen, tâbi. NL-2, 386 (*muti'*)
Özb. **mute** (*mute*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
Tkm. **mutyg** (*mutu:ğ*) TTS, 465; KES, 288; TDS-II, 106
879. **mu'fi** Ar. NL-2, 401
880. **mu'fir** (?) NL-2, 386
881. **mutlak** Ar. 1. Kâmil, olgun, yetik. 2. Hiç, asla, kesinlikle. 3. Bütünüyle, tamamiyle. NL-2, 386 (*mutlaq*)
Özb. **mutlaq** (*mutlaq*) 1. Mutlak, salt, kesin, belirli. ÖTS, 309; ÖTİL, 484 2. Bütünüyle. ÖTİL, 484
Tkm. **mutlak** (*mutlok*) 2., 2. Kesin, tam, eksiksiz. 3. Kayıtsız, şartsız, bir şeye bağlı bulunmayan. KES, 288
882. **mutlakâ** Ar. Mutlaka, kesinlikle, muhakkak. NL-2, 387 (*mutlaqo*)
Özb. **mutlaqo** (*mutlaqâ*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
Tkm. **mutlaka** (*mutloko:*) KES, 288
883. **mutlaklıg** Ar. + T. NL-2, 387
884. **mutrib** Ar. Müzisyen, şarkıcı, çalgıcı. NL-2, 387 (*mutrib*)
Özb. **mutrib** (*mutrib*) ÖTS, 309; ÖTİL, 485
Tkm. **mutrup** (*mutrup*) KES, 288 ~ **mütrüp** (*mütrüp*) KES, 297
885. **muttali'** Ar. Haberdar, haberli. NL-2, 387 (*muttali'*)
Tkm. **muttalyg** (*muttoluğ*) KES, 288
886. **muttasif** Ar. NL-2, 388
887. **muttasıl** Ar. 1. Kesintisiz, sürekli, aralıksız, devamlı. 2. Yakın, bitişik, birleşik, yapışık. NL-2, 388 (*muttasıl*)
Özb. **muttasıl** (*muttasıl*) 1. ÖTS, 309; ÖTİL, 485 2. ÖTİL, 485
Tkm. **muttasyl** (*muttosul*) KES, 289
888. **muvâfaqat** Ar. Muvafakat, aynı fikirde olma, anlaşma, sözleşme. NL-2, 331 (*muvofaqat*)
Tkm. **muwapykat** (*muvo:pukat*) KES, 289
889. **muvâfaqatlık** Ar. + T. NL-2, 331
890. **muvaffak** Ar. Muvaffak, erişen, başaran, elde eden; bahtlı, şanslı. NL-2, 331 (*muvaffaq*)
Özb. **muvaffaq** (*muvaffaq*) ÖTS, 309; ÖTİL, 474
891. **muvâfiq** Ar. Uygun, münasip, layık. NL-2, 331 (*muvofiq*)
Özb. **muvofiq** (*muvâfiq*) 2. Binaen, göre, esasen. ÖTS, 310; ÖTİL, 475
Tkm. **muwapyk** (*muvo:puk*) TTS, 465; KES, 289; TDS-II, 106 2. Özgü, has, mahsus. TTS, 465; TDS-II, 106
892. **muvâfiqlig** Ar. + T. Yakın, yakınlık. NL-2, 332 (*muvofiqliğ*)
Özb. **muvofiqlik** (*muvâfiqlik*) 1. Uygunluk, uyumluluk, uyuşma. 2. Düzenleme, koordinasyon. ÖTS, 310

- Tkm. muwapyklyk (muvo:pukluk) 1. Uygunluk, denklik, münasiplik. 2. Karakteristiklik, mahsusluk, haslık. TDS-II, 106*
- 8733 **muvaḥḥiş** Ar. NL-2, 331
- 8734 **muṡāneset** Ar. NL-2, 331
- 8735 **muṡāsā** Ar. İyilik, yardım. NL-2, 331 (*muṡoso*)
Tkm. muṡasa (muvo:so:) KES, 289
- 8736 **muṡāsalat** Ar. NL-2, 331
- 8737 **muṡāzabet** Ar. NL-2, 331
- 8738 **muṡāzene** Ar. NL-2, 331
- 8739 **muṡāzī** Ar. Beraber, denk, paralel. NL-2, 331 (*muṡozi*)
Özb. muṡoziy (muṡāziy) ÖTS, 310; ÖTİL, 475
- 8740 **muṡazza' (?)** NL-2, 330
- 8741 **muṡazzaf** Ar. NL-2, 330
- 8742 **mûye** Far. NL-2, 414
- 8743 **muz** Buz. NL-2, 339 (*muz*)
Özb. muz (muz) ÖTS, 310; ÖTİL, 476
- 8744 **muṡā'af** Ar. NL-2, 341
- 8745 **muza'fer (?)** NL-2, 340
- 8746 **muṡāf** Ar. NL-2, 342
- 8747 **muṡaffer** Ar. Muṡaffer, zafer kazanan, galip, başarılı. NL-2, 340 (*muṡaffär*)
Özb. muṡaffar (muṡaffär) ÖTS, 310; ÖTİL, 476 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 476
Tkm. muṡaffar (muṡoffor) 2. Bir erkek adı. KES, 290
- 8748 **muṡaḥrafat** Ar. NL-2, 340
- 8749 **muṡāyaḳa** Ar. NL-2, 342
- 8750 **muṡdûr** Far. Gündelikçi, yevmiyeci, günlük iş yaptıırılan işçi. NL-2, 340 (*muṡdur*)
Tkm. muṡdur (muṡdu:r) KES, 290; TDS-II, 106
- 8751 **muṡdûrluk** Far. + T. NL-2, 340
- 8752 **muṡḥik** Ar. NL-2, 343
- 8753 **muṡḥir** Ar. NL-2, 343
- 8754 **muṡır(r)** Ar. Zarar veren, zararlı. NL-2, 341 (*muṡir(r)*)
Tkm. muṡyr (muṡur) KES, 290
- 8755 **mû'ziyât** Ar. NL-2, 341
- 8756 **muṡlime** Ar. NL-2, 341
- 8757 **muṡluk** Buzul, buzlanmış olan. NL-2, 341 (*muṡluq*)
Özb. muṡlik (muṡlik) ÖTS, 311; ÖTİL, 476
- 8758 **muṡmaḥil** Ar. Bozulan, yıkılan, yok olup giden. NL-2, 341 (*muṡmahil*)
Tkm. muṡmehil (muṡmehil) KES, 290
- 8759 **muṡmer** Ar. Saklanan, gizlenen, örtülen. NL-2, 341 (*muṡmār*)
Tkm. muṡmar (muṡmo:r) KES, 290
- 8760 **muṡtarib** Ar. Izdırap çeken, acı çeken, takatsız, perişan. NL-2, 343 (*muṡtarib*)
Tkm. muṡtaryp (muṡtorup) Şaşırان, şaşkın, ne yapacağını bilmeyen, kararsız, telaş içinde olan; korkulu, korkan. KES, 290
- 8761 **mübâḥ** Ar. Mübah, caiz, izin verilen. NL-2, 328 (*muboh*)
Tkm. mubah (mubo:h) KES, 274
- 8762 **mübâḥase** Ar. Karşılıklı konuşma, münazara, tartışma. NL-2, 328 (*mubohasä*)
Özb. mubohasa (mubâhasa) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
- 8763 **mübâḥât** Ar. NL-2, 329

- 8764 **mübâhâtgûne** Ar. NL-2, 329
- 8765 **mübâhî** Ar. NL-2, 328
- 8766 **mübâlağa** Ar. Mübalağa, abartma, büyütme, şişirme. NL-2, 327 (*mubolag'a*)
Özb. **mubolag'a** (*mubâlağa*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
Tkm. **mubalyga** (*mubo:luğo*) KES, 274
- 8767 **mübâlağasız** Ar. +T. Mübalağasız, abartısız. NL-2, 327 (*mubolag'asiz*)
Özb. **mubolag'asiz** (*mubâlağasiz*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
- 8768 **mübârek** Ar. Mübarek, kutlu, uğurlu, hayırlı. NL-2, 327 (*muboräk*)
Özb. **muborak** (*mubâräk*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 474
Tkm. **mübârek** (*mübä:rek*) TTS, 466; KES, 291; TDS-II, 106
- 8769 **mübârekbâd** Ar. +Far. Kutlama, tebrik. NL-2, 328 (*muboräkbod*)
Özb. **muborakbod** (*mubâräkbâd*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
- 8770 **mübârekbdülg** Ar. +Far. +T. NL-2, 328
- 8771 **mübâriz** Ar. Dövüşçü, savaşçı, bahadır, pehlivan. NL-2, 328 (*muboriz*)
Özb. **muboriz** (*mubâriz*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
Tkm. **mubaryz** (*mubo:ruz*) KES, 274 ~ **mübâriz** (*mübä:riz*) KES, 291
- 8772 **mübâşeret** Ar. NL-2, 328
- 8773 **mübâşir** Ar. Müfettiş, idareci, başkan. NL-2, 328 (*muboşir*)
Özb. **muboshir** (*mübâşir*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
- 8774 **mübâyenet** Ar. NL-2, 328
- 8775 **mübdi'** Ar. NL-2, 327
- 8776 **mübeddel** Ar. Değiştirilen, dönüştürülen. NL-2, 326 (*mubäddäl*)
Tkm. **mübetdel** (*mübötdöl*) KES, 291
- 8777 **müberhan** Ar. NL-2, 327
- 8778 **müberrâ** Ar. Temiz, pak, suçsuzluğu ortaya çıkan, aklanmış. NL-2, 327 (*mubärro*)
Tkm. **müberra** (*mübörro:*) KES, 290
- 8779 **müberrât** Ar. NL-2, 327
- 8780 **mübeyyen** Ar. Aşıkâr, ayan, belli, görünen. NL-2, 326 (*mübäyyän*)
Tkm. **mubeyýen** (*mubeyyen*) KES, 274 ~ **mübeyýen** (*müböyyön*) KES, 291
- 8781 **mübhem** Ar. Belirsiz, şüpheli, kuşkulu, kesin olmayan, gizli, üstü örtülü. NL-2, 330 (*mubhäm*)
Özb. **mubham** (*mübhäm*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
Tkm. **mübhem** (*mübhöm*) KES, 291
- 8782 **mübhemlik ~ mübhemlig** Ar. +T. Müphemlik, belirsizlik, gizlilik. NL-2, 330 (*mubhämliq ~ mubhämliq'*)
Özb. **mubhamlik** (*mübhämlik*) ÖTS, 301
- 8783 **mübrem** Ar. NL-2, 329
- 8784 **mübtedel** (?) NL-2, 329
- 8785 **mübtedî** Ar. NL-2, 329
- 8786 **mübtedi'** Ar. Yenilikçi, dinde reform yanlısı. NL-2, 329 (*mubtädiy*)
Tkm. **mübtedyg** (*mübtödiğ*) KES, 291
- 8787 **mübtelic** Ar. NL-2, 330
- 8788 **mübtelâ** Ar. 1. Müptela, tutulmuş, yakalanmış, muzdarip. 2. Âşık, vurkun, tutkun. NL-2, 329 (*mubtälö*)
Özb. **mubtalo** (*mübtälâ*) ÖTS, 301; ÖTİL, 474
Tkm. **mübtela** (*mübtöla:*) 1. KES, 291
- 8789 **mübtelâlık ~ mübtelâlig** Ar. +T. NL-2, 330

- 8790 **mücâdele** Ar. NL-2, 338
- 8791 **mücâhede** Ar. NL-2, 338
- 8792 **mücâhid** Ar. Mücahit, gazi, savaşçı, alperen. NL-2, 338 (*mujohid*)
Özb. **mujohid** (*mücâhid*) ÖTS, 303
Tkm. **mujahyt** (*muco:hut*) KES, 274
- 8793 **mücâhidât** Ar. NL-2, 338
- 8794 **mücâleset** Ar. NL-2, 338
- 8795 **mücâvir** Ar. NL-2, 338
- 8796 **mücâvirlık** Ar.+T. NL-2, 338
- 8797 **mücedvel** Ar. NL-2, 334
- 8798 **mücellâ** Ar. Cilalanan, parlatılan. NL-2, 335 (*mujällo*)
Tkm. **müjella** (*mücölla:*) KES, 291 ~ **mujella** (*mucella:*) KES, 274
- 8799 **mücelled** Ar. Ciltlenen, toplanan; cilt, kitap adeti. NL-2, 335 (*mujälläd*)
Tkm. **müjellet** (*mücöllöt*) KES, 291
- 8800 **mücellidlık** Ar.+T. NL-2, 335
- 8801 **mücerred** Ar. 1. Mücerret, yalnız, tek. 2. Evlenmeyen, bekâr. 3. Özgür, hür. NL-2, 335 (*mujärräd*)
Özb. **mujarrad** (*mücärräd*) 1., 2. ÖTS, 303
Tkm. **müjerret** (*mücörröt*) 1. TTS, 466; KES, 291; TDS-II, 107
- 8802 **mücerredlık** Ar.+T. NL-2, 335
- 8803 **mücessem** Ar. Cisimlenmiş, somut. NL-2, 335 (*mujässäm*)
Özb. **mujassam** (*mücässäm*) ÖTS, 303; ÖTİL, 476
Tkm. **müjessem** (*mücessem*) KES, 291
- 8804 **mücevvaf** Ar. NL-2, 334
- 8805 **mücevvez** Ar. NL-2, 334
- 8806 **mücevid** Ar. NL-2, 334
- 8807 **mücib** Ar. NL-2, 336
- 8808 **mücid(d)** Ar. NL-2, 337
- 8809 **mücmel** Ar. Belirsiz, kuşkulu, meçhul, belli olmayan, net olmayan. NL-2, 337 (*mujmääl*)
Özb. **mujmal** (*mücmäl*) ÖTS, 303; ÖTİL, 476
- 8810 **mücmelen** Ar. NL-2, 337
- 8811 **mücrim** Ar. Mücrim, günahkâr, suçlu, kabahatli; cinayet işleyen. NL-2, 338 (*mujrim*)
Özb. **mujrim** (*mücrim*) ÖTS, 303; ÖTİL, 476
Tkm. **müjrüm** (*mücrüm*) KES, 291
- 8812 **mücrimvâr** Ar.+Far. NL-2, 338
- 8813 **müctebâ** Ar. NL-2, 338
- 8814 **müctehid** Ar. NL-2, 339
- 8815 **müctemi'** Ar. Toplanan, cem olan. NL-2, 338 (*mujtämi'*)
Tkm. **mujtamyg** (*muctomuğ*) KES, 274 ~ **muçtamyg** (*muçtomuğ*) KES, 274
- 8816 **müctenib** Ar. NL-2, 339
- 8817 **müctess** Ar. NL-2, 339
- 8818 **müdâhene** Ar. NL-2, 334
- 8819 **müdâm** Ar. Devamlı, daima, her zaman, sürekli. NL-2, 333 (*mudom*)
Özb. **mudom** (*müdâm*) ÖTS, 301; ÖTİL, 475
Tkm. **mydam** (*mida:m*) TTS, 457; TDS-II, 110
- 8820 **müdârâ** Ar. Dostluk, iltifat, tatlılık, güler yüzlülük. NL-2, 333 (*mudoro*)

- Tkm. **mudara** (*mudo:ro:*) KES, 274
821. **müdâvâ** Ar. NL-2, 333
822. **müdâvemet** Ar. NL-2, 333
823. **müdbir** Ar. NL-2, 332
824. **müdde'â** Ar. İstenilen şey; istek, talep, temenni, arzu, maksat, kasıt. NL-2, 332 (*muddäo*)
Özb. **muddao** (*müddäo*) ÖTS, 301; ÖTİL, 475
Tkm. **muddaga** (*muddoĝo:*) KES, 274
825. **müdde'î** Ar. Hak iddia eden kimse, davacı, talep eden, isteyen. NL-2, 333 (*muddäiy*)
Özb. **muddaiy** (*müddäiy*) ÖTS, 301; ÖTİL, 475
Tkm. **muddagy** (*muddoĝu:*) KES, 275
826. **müddet** Ar. Müddet, süre, zaman aralığı. NL-2, 332 (*muddät*)
Özb. **muddat** (*müddät*) ÖTS, 301; ÖTİL, 475
Tkm. **müddet** (*müddöt*) TTS, 468; KES, 297; TDS-II, 109
827. **müdeķ(k)** (?) NL-2, 333
828. **müdeķķik** Ar. NL-2, 332
829. **müderrîs** Ar. Ders veren, müderris. NL-2, 332 (*mudärris*)
Özb. **mudarris** (*müddärris*) ÖTS, 301; ÖTİL, 475
Tkm. **müderris** (*müddörrüs*) KES, 292; TDS-II, 106
830. **müdevver** Ar. Yuvarlak, daire şekli. NL-2, 332 (*mudävvär*)
Tkm. **müdevwer** (*müddövvör*) KES, 292
831. **müdevvîn** Ar. NL-2, 332
832. **müdgam** Ar. NL-2, 334
833. **müdhiş** Ar. Dehşet verici, korkunç, dehşetli. NL-2, 334 (*mudhiş*)
Özb. **mudhish** (*müddhiş*) ÖTS, 301; ÖTİL, 475
834. **müdîr** Ar. 1. Müdür, idareci, yönetici. 2. Devir, dönem, çağ. NL-2, 333 (*mudir*)
Özb. **mudir** (*müdir*) 1. ÖTS, 301; ÖTİL, 475
Tkm. **müdir** (*müdü:r*) 1. TTS, 466; TDS-II, 106
835. **müdmîn** Ar. NL-2, 333
836. **müdreķ** (?) NL-2, 334
837. **mü'ebbed** Ar. NL-2, 323
838. **mü'eccel I** Ar. NL-2, 323
839. **mü'e'ccel II** Ar. NL-2, 323
840. **mü'eddâ** Ar. NL-2, 323
841. **mü'eddeb** Ar. NL-2, 323
842. **mü'eddî** Ar. NL-2, 323
843. **mü'ekked** Ar. NL-2, 324
844. **mü'ekkel** Ar. NL-2, 324
845. **mü'emmil** (?) NL-2, 324
846. **mü'ennes** Ar. Müennes, dişi. NL-2, 325 (*muännäs*)
Özb. **muannas** (*müännäs*) ÖTİL, 474
847. **mü'essir** Ar. NL-2, 326
848. **mü'essirâne** Ar. + Far. NL-2, 326
849. **mü'ezzî** Ar. NL-2, 323
850. **mü'ezzin** Ar. Müezzin, ezan okuyan. NL-2, 324 (*muäzzin*)
Özb. **muazzin** (*müäzzin*) ÖTS, 301; ÖTİL, 473
851. **müfâharet** Ar. NL-2, 389

- ⁸⁵² **müferrih** Ar. NL-2, 388
- ⁸⁵³ **müfessir** Ar. Tefsir eden, şerh eden, açıklayan. NL-2, 389 (*mufässir*)
Tkm. **mufessir** (*mufessir*) KES, 275
- ⁸⁵⁴ **müfettiḥ** Ar. NL-2, 389
- ⁸⁵⁵ **müfevvaż** Ar. NL-2, 388
- ⁸⁵⁶ **müfid** Ar. Faydalı, yararlı. NL-2, 389 (*mufid*)
Özb. **mufid** (*müfid*) ÖTS, 302; ÖTİL, 485
- ⁸⁵⁷ **müfîz** Ar. NL-2, 389
- ⁸⁵⁸ **müflis** Ar. 1. Fakir, yoksul, muhtaç, zavallı. 2. Bilgisiz, fehimsiz. NL-2, 389 (*muflis*)
Tkm. **müflis** (*müflüs*) 1. KES, 292; TDS-II, 106
- ⁸⁵⁹ **müflishık** Ar. + T. NL-2, 389
- ⁸⁶⁰ **müfred** Ar. NL-2, 388
- ⁸⁶¹ **müfred** Ar. NL-2, 390
- ⁸⁶² **müfriḥ** Ar. NL-2, 390
- ⁸⁶³ **müfsid** Ar. Fesat çıkaran, fitneci, ara açan. NL-2, 390 (*mufsid*)
Tkm. **müfsüt** (*müfsüt*) 2. Bozuk, bozulmuş. KES, 292
- ⁸⁶⁴ **müft** Ar. Parasız, karşılıksız, bedava. NL-2, 390 (*muft*)
Özb. **muft** (*müft*) ÖTS, 302; ÖTİL, 485
- ⁸⁶⁵ **müfte'ılün** Ar. NL-2, 390
- ⁸⁶⁶ **müfteḥir** Ar. NL-2, 390
- ⁸⁶⁷ **müfteılün fâilâtü müfteılün fâ'** Ar. NL-2, 390
- ⁸⁶⁸ **müfteılün müfâ'ılün müfte'ılün müfâ'ılün** Ar. NL-2, 391
- ⁸⁶⁹ **müfteılün müfteılün fâilün** Ar. NL-2, 391
- ⁸⁷⁰ **müfteılün müfteılün müfteılün** Ar. NL-2, 390
- ⁸⁷¹ **müftî** Ar. Müftü, fetva veren. NL-2, 391 (*muftiy*)
Özb. **mufti** (*müfti*) ÖTİL, 485
Tkm. **mufti** (*müftü*) TTS, 466; KES, 292; TDS-II, 107
- ⁸⁷² **mühallâ** Ar. NL-2, 408
- ⁸⁷³ **müharrâ** Ar. NL-2, 408
- ⁸⁷⁴ **mühendis** Ar. Mühendis. NL-2, 408 (*muhândis*)
Özb. **muhandis** (*mühândis*) ÖTS, 302; ÖTİL, 487
- ⁸⁷⁵ **mühendisveş** Ar. + Far. NL-2, 408
- ⁸⁷⁶ **müheyyâ** Ar. Hazır, mevcut, tedarikli. NL-2, 407 (*muhäyyo*)
Özb. **muhayyo** (*mühäyyâ*) ÖTS, 302; ÖTİL, 487 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 487
Tkm. **muhayya** (*muhoyyo*.) KES, 278
- ⁸⁷⁷ **mühim** Ar. Mühim, önemli, gerekli. NL-2, 409 (*muhim*)
Özb. **muhim** (*mühim*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
Tkm. **möhüm** (*möhüm*) TTS, 463; TDS-II, 102 2. Yerine getirilmesi biri tarafından istenen görev, iş. TDS-II, 102
- ⁸⁷⁸ **mühimmât** Ar. NL-2, 409
- ⁸⁷⁹ **mühlet** Ar. Mühlet, süre, zaman, an. NL-2, 410 (*muhlät*)
Özb. **muhlat** (*muhlät*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
Tkm. **möhlet** (*möhlöt*) TTS, 463; TDS-II, 102
- ⁸⁸⁰ **mühletfezâ** Ar. + Far. NL-2, 410
- ⁸⁸¹ **mühlik** Ar. Helak eden, öldüren. NL-2, 410 (*muhlik*)
Tkm. **mühlük** (*mühlük*) KES, 292 ~ **möhlük** (*möhlük*) KES, 272
- ⁸⁸² **mühlike** Ar. NL-2, 410

- 883 **mühmel** Ar. NL-2, 410
- 884 **mühr** Far. Mühür, damga. NL-2, 411 (*muhr*)
Özb. **muhr** (*mühr*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
Tkm. **möhür** (*möhür*) TTS, 463; KES, 272; TDS-II, 102 2. *mec.* İz, etki. TTS, 463; TDS-II, 102
- 885 **mührâne** Far. Mühür hakkı, mühür basan kişiye verilen para. NL-2, 412 (*muhronä*)
Özb. **muhrona** (*mührânä*) ÖTİL, 488
- 886 **mühdâr** Far. Mühürdar, mühürlemekle yükümlü görevli. NL-2, 412 (*muhrdor*)
Özb. **muhrdor** (*mühdâr*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488 Tkm. **möhürdar** (*möhürda:r*) TDS-II, 102
- 887 **mühre** Far. 1. Cisim, madde, varlık. 2. Sedef, boncuk. 3. Top, küre. NL-2, 411 (*muhrä*)
Özb. **muhra** (*mührä*) 1. Kafa, baş, tepe, uç. ÖTS, 302 2. Popo, kış, arka, sırt. ÖTS, 302; ÖTİL, 488
- 888 **mührebâzlık** Far. +T. NL-2, 412
- 889 **mühluk** Far. +T. Mühürlü, damgalı. NL-2, 412 (*muhrluq*)
Özb. **muhrli** (*mührli*) ÖTS, 302; ÖTİL, 488
Tkm. **möhürli** (*möhürlü*) TDS-II, 102
- 890 **müjde** Far. Müjde, iyi haber, sevinçli haber. NL-2, 335 (*mujdä*)
Özb. **mujda** (*müjdä*) ÖTS, 303; ÖTİL, 476
Tkm. **mužda** (*mujdo*) KES, 279 ~ **müjde** (*mücdö*) KES, 291
- 891 **müjdegânî** Far. NL-2, 336
- 892 **müje** Far. Kirpik. NL-2, 303 (*mijä*) bk. **müje** NL-2, 334 (*mujä*)
Özb. **mijja** (*mijjä*) ÖTS, 291; ÖTİL, 463
*Tkm. **müje** (*mücö*) Üzümün bir tanesi. TDS-II, 107
- 893 **müje** Far. Kirpik. NL-2, 334 (*mujä*) bk. **müje** NL-2, 303 (*mijä*)
Özb. **mijja** (*mijjä*) ÖTS, 291; ÖTİL, 463
*Tkm. **müje** (*mücö*) Üzümün bir tanesi. TDS-II, 107
- 894 **müjgân** Far. Kirpikler. NL-2, 303 (*mijgon*)
Özb. **mijgon** (*mijgân*) ÖTS, 291; ÖTİL, 463
- 895 **müjgân** Far. Kirpikler. NL-2, 335 (*mujgon*)
Özb. **mujgon** (*müjgân*) Kirpik. ÖTS, 303
Tkm. **müjgân** (*mücgä:n*) Kirpik. KES, 291
- 896 **müjgânlıg** Far. +T. NL-2, 335
- 897 **mükâbere** Ar. NL-2, 344
- 898 **mükâfât** Ar. Mükâfat, ödül. NL-2, 345 (*mukofot*)
Özb. **mukofot** (*mukâfât*) ÖTS, 303; ÖTİL, 477
- 899 **mükahhal** Ar. NL-2, 344
- 900 **mükâleme** Ar. Sohbet, muhabbet, konuşma, görüşme. NL-2, 344 (*mukolämä*)
Özb. **mukolama** (*mükälämä*) ÖTS, 303; ÖTİL, 477
- 901 **mükâşif** Ar. NL-2, 345
- 902 **mükâtebet** Ar. NL-2, 344
- 903 **mükedder** Ar. Kederli, üzgün, üzüntülü, gamlı, mahzun. NL-2, 343 (*mukäddär*)
Tkm. **müketder** (*mükötdör*) KES, 292
- 904 **mükellel** Ar. NL-2, 343
- 905 **mükemmel** Ar. Mükemmel, kemale ermiş, olgun, yetik. NL-2, 343 (*mukämmäl*)
Özb. **mukammal** (*mükämmäl*) ÖTS, 303; ÖTİL, 477

- Tkm. mükemmel (mükömmöl)* KES, 292
- 896 **mükerrem** Ar. Hürmetli, saygıdeğer, muhterem, aziz. NL-2, 344 (*mukärräm*)
Özb. **mukarram** (*mükärräm*) 2. Bir kadın adı. ÖTS,303; ÖTİL, 477
Tkm. mükerrem (mükörröm) KES, 292
- 897 **mükerrer** Ar. Tekrarlanan, yinelenen, tekrar edilen. NL-2, 344 (*mukärrär*)
Tkm. mükerrer (mükörrör) KES, 292
- 898 **mükevvenât** Ar. NL-2, 343
- 899 **mükeyyif** Ar. NL-2, 343
- 900 **müknet** Ar. NL-2, 344
- 901 **mükrim** Ar. NL-2, 345
- 902 **mükteseb** Ar. NL-2, 345
- 903 **müktesib** Ar. NL-2, 345
- 904 **mül** Far. NL-2, 345
- 905 **mülâ'ib** Ar. NL-2, 347
- 906 **mülâhaza** Ar. Mülahaza, düşünce, fikir, görüş, NL-2, 348 (*mulohaza*)
Özb. **mulohaza** (*mülâhaza*) ÖTS, 304; ÖTİL, 478 2. Utanç, ar, hayâ. ÖTS, 304
Tkm. mulahaza (mulo:hozo) KES, 280
- 907 **mülâhiż** Ar. NL-2, 348
- 908 **mülâkât** Ar. Mülakat, görüşme. NL-2, 348 (*muloqot*)
Özb. **muloqot** (*mülâqât*) ÖTS, 304; ÖTİL, 478
- 909 **mülâkî** Ar. NL-2, 347
- 910 **mülâşık** Ar. NL-2, 347
- 911 **mülâyemet** Ar. NL-2, 347
- 912 **mülâyemetâmîz** Ar.+Far. NL-2, 347
- 913 **mülâyim** Ar. Mülâyim, yumuşak tabiatlı, sevimli, sakin, sessiz. NL-2, 347
(*muloyim*)
Özb. **muloyim** (*mülâyim*) ÖTS, 304; ÖTİL, 478
- 914 **mülâyimlig** Ar.+T. Yumuşak huyluluk, uysallık, sakinlik. NL-2, 347
(*muloyimlig'*)
Özb. **muloyimlik** (*mülâyimlik*) ÖTS, 304; ÖTİL, 478
- 915 **mülâzemet** Ar. Bağlanma, bağlılık; meşguliyet; yakınlık, samimiyet. NL-2, 347
(*mulozämät*)
Özb. **mulzamat** (*mülâzämät*) İltifat, kibarlık, nezaket. ÖTS, 304; ÖTİL, 478
- 916 **mülâzım** Ar. Hizmetçi, müstahdem, görevli. NL-2, 347 (*mulozim*)
Özb. **mulozim** (*mülâzim*) 2. Mahkeme görevlisi. ÖTS, 304; ÖTİL, 478
Tkm. mulazym (mulo:zum) KES, 280
- 917 **mülemma'** Ar. Rengârenk, renklenmiş; bezenmiş, süslenmiş. NL-2, 345
(*mulämma'*)
Tkm. mulammag (mulommoğ) 2. Düz ve büyük kara ağaç, bir cins abanoz. 3. Genellikle birbirine karışan şey. 4. Bir nazım şekli. KES, 280 ~ **mülemma** (*mülömma:*) Genel olarak, genel, bütün. TDS-II, 107
- 918 **mülevven** Ar. Renklenen, renkli, rengârenk. NL-2, 345 (*mulävvän*)
Tkm. mülewwen (mülövvön) KES, 292
- 919 **mülevves** Ar. Kirli, pis, kirlenen. NL-2, 345 (*mulävväs*)
Tkm. mülewwes (mülövvös) KES, 293
- 920 **mülevveslik** Ar.+T. NL-2, 345
- 921 **mülhak** Ar. NL-2, 349
- 922 **mülhem** Ar. NL-2, 349

- ⁸⁸⁸ **mülk** Ar. 1. Memleket, padişahlık, hükümdarlık; yurt, vilayet. 2. Mal, mülk, servet, varlık. NL-2, 346 (*mulk*)
 Özb. **mulk** (*mülk*) 1. ÖTİL, 477 2. ÖTS, 303; ÖTİL, 477
 Tkm. **mülk** (*mülk*) 1. TTS, 466; TDS-II, 107 2. Çiftlik, malikane, yurtluk. TTS, 466; KES, 293; TDS-II, 107
- ⁸⁹⁴ **mülkârâ(y)** Ar. + Far. NL-2, 346
- ⁸⁹⁵ **mülket** Ar. NL-2, 346
- ⁸⁹⁶ **mülkiyet** Ar. NL-2, 346
- ⁸⁹⁷ **mülkpenâh** Ar. + Far. NL-2, 346
- ⁸⁹⁸ **mülşak** Ar. NL-2, 348
- ⁸⁹⁹ **mültefit** Ar. NL-2, 348
- ⁸⁹⁰ **mültemes** Ar. İltimas kılınan şey, istenen şey. NL-2, 348 (*multämäs*)
 Tkm. **mültemes** (*mültömös*) KES, 293
- ⁸⁹¹ **mültez** Ar. NL-2, 348
- ⁸⁹² **mülûk** Ar. NL-2, 348
- ⁸⁹³ **mülûkâne** Ar. + Far. NL-2, 349
- ⁸⁹⁴ **mülzem** Ar. Bir tartışmada, konuşmada yenilip konuşamaz duruma getirilmiş, susturulmuş. NL-2, 346 (*mulzäm*)
 Özb. **mulzam** (*mülzäm*) ÖTİL, 477
- ⁸⁹⁵ **mümâs** Ar. NL-2, 350
- ⁸⁹⁶ **mümeyyiz** Ar. NL-2, 349
- ⁸⁹⁷ **mümid(d)** Ar. NL-2, 349
- ⁸⁹⁸ **mümil** Ar. NL-2, 349
- ⁸⁹⁹ **mü'min** Ar. Mümin, imanlı, müslüman. NL-2, 400 (*mu'min*)
 Tkm. **mömin** (*mö:mü:n*) TTS, 463; TDS-II, 103 2. Uysal, yumuşak, sessiz kişi. TTS, 463 3. Bir erkek adı. TDS-II, 103
- ⁹⁰⁰ **mü'minlig** Ar. + T. Müminlik, müslümanlık, dindarlık. NL-2, 400 (*mu'minlig*)
 Tkm. **möminlik** (*mö:mü:nlük*) TDS-II, 103
- ⁹⁰¹ **mümkin** Ar. Mümkün, olası, olanklı. NL-2, 350 (*mumkin*)
 Özb. **mumkin** (*mümkin*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479
 Tkm. **mümkin** (*mümkü:n*) TTS, 466; TDS-II, 107
- ⁹⁰² **mümkinât** Ar. NL-2, 350
- ⁹⁰³ **mümtâz** Ar. Mümtaz, seçkin, güzide. NL-2, 350 (*mumtoz*)
 Özb. **mumtoz** (*mümtâz*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 479
 Tkm. **mumtaz** (*mumto:z*) KES, 281
- ⁹⁰⁴ **mümtâzlık** Ar. + T. NL-2, 351
- ⁹⁰⁵ **mümted(d)** Ar. NL-2, 350
- ⁹⁰⁶ **mümtehan** Ar. NL-2, 350
- ⁹⁰⁷ **mümtelî** Ar. Dolu, dolmuş, dolan, tam. NL-2, 350 (*mumtâliy*)
 Tkm. **mumteli** (*mumteli:*) KES, 281
- ⁹⁰⁸ **mümteni'** Ar. NL-2, 350
- ⁹⁰⁹ **mün'aqid** Ar. NL-2, 358
- ⁹¹⁰ **mün'atîf** Ar. NL-2, 358
- ⁹¹¹ **mün'im** Ar. Nimet veren, rızık veren, cömert. NL-2, 358 (*mun'im*)
 Tkm. **mungym** (*munğum*) KES, 282 ~ **mungum** (*munğum*) KES, 282
- ⁹¹² **münâcât** Ar. Münacat, yalvarış, yakarma, dua. NL-2, 354 (*munojot*)
 Özb. **munojot** (*münâcât*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480 2. Klasik ezgilerden birinin adı. ÖTİL, 480

- Tkm. munajat* (*muno:co:t*) 2. Gizli söz, sır. KES, 281
- 883 **münâdî** Ar. Tellal, haber veren, haberci, bağırان. NL-2, 354 (*munodiy*)
Tkm. munady (*muno:du:*) KES, 281
- 884 **münâfık** Ar. Münafık, ikiyüzlü. NL-2, 355 (*munofiq*)
Özb. munofiq (*münâfiq*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480
- 885 **münâfıkşîve** Ar. + Far. NL-2, 355
- 886 **münâfî** Ar. NL-2, 355
- 887 **münâkaşa** Ar. Münakaşa, tartışma, çekişme, uyumsuzluk, anlaşmazlık, fikir ayrılığı. NL-2, 355 (*munokaşa*)
Özb. munoqasha (*münâqasha*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480
- 888 **münakkaḥ** Ar. NL-2, 351
- 889 **münakkaş** Ar. Boyalı, nakışlı, süslü, süslenmiş, bezenmiş. NL-2, 351 (*munaqqaş*)
Özb. munaqqash (*münâqqaş*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479
Tkm. munakgaş (*munokgoş*) KES, 281
- 890 **münâşafa** Ar. NL-2, 354
- 891 **münâsebet** Ar. Münasebet, ilişki, alaka, bağlantı. NL-2, 354 (*munosäbät*)
Özb. munosabat (*münâsäbät*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480
- 892 **münâsib** Ar. Münasip, uygun, denk, yaraşır. NL-2, 354 (*munosib*)
Özb. munosib (*münâsib*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480
- 893 **münâza'at** Ar. NL-2, 354
- 894 **münâzara** Ar. Münazara, tartışma, konuşma. NL-2, 354 (*munozara*)
Özb. munozara (*münâzara*) ÖTS, 305; ÖTİL, 480
Tkm. munazara (*muno:zoro*) 2. Edebî türlerden birinin adı. KES, 281; TDS-II, 105
- 895 **münbaşı** Ar. NL-2, 351
- 896 **müncemid** Ar. NL-2, 353
- 897 **müncer(r)** Ar. NL-2, 353
- 898 **mündefî** Ar. NL-2, 352
- 899 **münderîc** Ar. İçine konulan, içinde bulunan, içindeki. NL-2, 352 (*mundärij*)
Özb. mundarija (*mündäricä*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479
- 900 **müneccim** Ar. Müneccim, astrolog, gök bilimci. NL-2, 351 (*munejjim*)
Özb. munajjim (*münäccim*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479
Tkm. müneçjim (*münöçcüm*) KES, 293 ~ **münejjim** (*münöccüm*) TDS-II, 107
- 901 **münevver** Ar. Nurlu, aydınlanmış, parlak. NL-2, 351 (*munävvär*)
Özb. munavvar (*münävvär*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479 2. Bir kadın adı. 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 479
Tkm. minewwer (*minevver*) KES, 270 ~ **münewwer** (*münövvör*) KES, 293
- 902 **münevvim** Ar. NL-2, 351
- 903 **münezzeh** Ar. NL-2, 351
- 904 **münfa'il** Ar. Etkilenen, hayran kalan, şaşırان, utanan, kafası karışmış. NL-2, 357 (*munfail*)
Özb. munfail (*münfäil*) ÖTS, 304; ÖTİL,
Tkm. munfagyl (*munfoğul*) 2. Kaygılanan, üzülen. KES, 281 ~ **munpagyl** (*munpoğul*) 2. Kaygılanan, üzülen. KES, 282
- 905 **münfek(k)** Ar. NL-2, 357
- 906 **münferid** Ar. NL-2, 357
- 907 **münḥanî** Ar. NL-2, 359

- 888 **münharif** Ar. NL-2, 359
889 **münhasır** Ar. NL-2, 359
890 **münhasif** Ar. NL-2, 357
891 **münhaṭ** Ar. NL-2, 360
892 **münhedim** NL-2, 359
893 **münhezim** Ar. NL-2, 359
894 **münhî** Ar. NL-2, 360
895 **münir** Ar. Işık saçan, aydınlatan, parlak. NL-2, 353 (*munir*)
Tkm. **münir** (*münü:r*) KES, 293
896 **münkâd** Ar. Boyun eğen, itaat eten. NL-2, 359 (*munqod*)
Tkm. **munkat** (*munko:t*) KES, 282
897 **münkasam** Ar. NL-2, 359
898 **münkasim** Ar. NL-2, 359
899 **münkatı'** Ar. Kesilen, kırılan, ayrılan. NL-2, 359 (*munqati'*)
Tkm. **munkatyg** (*munkotuğ*) 2. Devamı olmayan, sonu gelen, bitirilen. KES, 282
900 **münkesif** Ar. NL-2, 354
901 **münkir** Ar. İnkâr eden, reddeden. NL-2, 354 (*munkir*)
Özb. **munkir** (*münkir*) ÖTİL, 480
902 **münserih** Ar. NL-2, 355
903 **münserihî (müsemmeni) maṭvîi mecdû'** Ar. NL-2, 355
904 **münserihî maṭvî** Ar. NL-2, 355
905 **münserihî müseddesi maṭvîi maḳṭu'** Ar. NL-2, 355
906 **münşâ** Ar. NL-2, 358
907 **münşe'ât** Ar. NL-2, 358
908 **münşî** Ar. 1. Kâtip, yazman, sekreter. 2. Merkür gezegeni. NL-2, 358 (*munşiy*)
Özb. **munshi(y)** (*munşi(y)*) 1. ÖTS, 305; ÖTİL, 481
Tkm. **munşy** (*munşu:*) 1. KES, 282
909 **müntakîl** Ar. NL-2, 356
910 **müntakîmlık** Ar. +T. NL-2, 357
911 **müntefî** Ar. NL-2, 356
912 **müntefî'** Ar. NL-2, 356
913 **müntehâ** Ar. Son, uç, en son nokta. NL-2, 357 (*mntäho*)
Tkm. **muntaha** (*mntoho:*) KES, 282
914 **müntehab** Ar. NL-2, 356
915 **müntehî** Ar. NL-2, 357
916 **münteshîr** Ar. NL-2, 356
917 **müntic** Ar. NL-2, 357
918 **müñüz** Boynuz. NL-2, 352 (*munguz*)
Özb. **muguz** (*mügüz*) ÖTS, 302; ÖTİL, 475 ~ **mugiz** (*mügiz*) ÖTS, 302
Tkm. **buýnuz** (*buynuz*) TDS, 180
919 **münzel** Ar. NL-2, 353
920 **münzevî** Ar. NL-2, 353
921 **mürâ'ât** Ar. Bir şeye riayet etme, boyun eğme, bağlı kalma, hürmet. NL-2, 364 (*muroot*)
Tkm. **muragat** (*muro:ğo:t*) Dikkatli olma, ihtiyatlı olma; gözetleme, koruma. KES, 283
922 **mürâca'at** Ar. Müracaat, başvuru, çağrı. NL-2, 363 (*murojaat*)

- Özb. **murojaat** (*mürâcaat*) ÖTS, 307; ÖTİL, 482
- 903 **mürâsâ** Ar. NL-2, 364
- 904 **mürçi'** Ar. NL-2, 363
- 905 **mürdedillik** Far. NL-2, 363
- 906 **mürebbî** Ar. Terbiyeci, eğitici, öğretmen. NL-2, 361 (*murâbbiy*)
Özb. **murabbiy** (*mürâbbiy*) ÖTS, 306; ÖTİL, 481
- 907 **müreffe** Ar. NL-2, 362
- 908 **mürekkeb** Ar. Terkip edilen, bir araya getirilen, düzenlenen, birleştirilen, karıştırılan. NL-2, 361 (*murâkkâb*)
Özb. **murakkab** (*mürâkkâb*) 2. Yapılması zor, karmaşık, çetin. ÖTS, 306; ÖTİL, 481
- 909 **müretteb** Ar. 1. Tertiplenen, düzenlenen. 2. Kâmil, olgun. NL-2, 362 (*murâttâb*)
Tkm. **müretdep** (*mürötdöp*) 1. KES, 293
- 910 **müretteblig** Ar.+T. NL-2, 362
- 911 **mürevvak** Ar. Temiz, berrak, temizlenmiş, pak. NL-2, 361 (*murävvaq*)
Tkm. **murawwak** (*murovvok*) KES, 283
- 912 **mürevvi** Ar. NL-2, 361
- 913 **mürîd** Ar. Mürit, talip, isteyen, tarikat ehli. NL-2, 363 (*murid*)
Tkm. **mürît** (*mürü:t*) KES, 293; TDS-II, 109
- 914 **mürîdzâde** Ar.+Far. NL-2, 363
- 915 **mürîk(k)** Ar. NL-2, 363
- 916 **mürşa'** Ar. NL-2, 364
- 917 **mürsel** Ar. Elçi, gönderilen, resul, peygamber. NL-2, 364 (*mursâl*)
Tkm. **mursal** (*mursol*) KES, 284
- 918 **mürselin** Ar. NL-2, 364
- 919 **mürşid** Ar. Mürşit, yol gösteren, kılavuz. NL-2, 365 (*murşid*)
Özb. **murshid** (*mürşid*) ÖTS, 307; ÖTİL, 482
Tkm. **mürşit** (*mürşü:t*) TDS-II, 109 ~ **mürşüt** (*mürşü:t*) KES, 293
- 920 **mürşidî** Ar. NL-2, 365
- 921 **mürted(d)** Ar. Dinden dönen. NL-2, 364 (*murtâd(d)*)
Özb. **murtad** (*mürtâd*) 2. Siyasi görevini bırakıp düşman tarafına geçen kimse, hain. 3. İğrenç, pis. ÖTS, 307; ÖTİL, 482
- 922 **mürtefi'** Ar. Yüksek, yukarı, büyük. NL-2, 364 (*murtâfi'*)
Tkm. **murtafyg** (*murtofuğ*) 2. Ayrılma. KES, 284
- 923 **mürtekib** Ar. NL-2, 364
- 924 **mürûr** Ar. Gitme, geçme, geçip gitme. NL-2, 365 (*murur*)
Tkm. **murur** (*muru:r*) KES, 284
- 925 **mürüvvet** Ar. Mürüvvet, insanlık, insancılık, insaf. NL-2, 365 (*muruvvât*)
Özb. **muruvvat** (*mürüvvât*) ÖTS, 307; ÖTİL, 482
Tkm. **mürewwet** (*mürövvöt*) TTS, 467; TDS-II, 109
- 926 **müsâ'id** Ar. NL-2, 370
- 927 **müşâdere** Ar. El koyma, haciz. NL-2, 370 (*musodärä*)
Özb. **musodara** (*müsâdärä*) ÖTS, 308; ÖTİL, 483
- 928 **müsâferet** Ar. NL-2, 370
- 929 **müsâfir** Ar. Sefere çıkan, gurbetteki kişi, bir yerde kısa süre duran kişi, seyyah. NL-2, 370 (*musofir*)
Özb. **musofir** (*müsâfir*) 2. Misafir, konuk, davetli. ÖTS, 308; ÖTİL, 483 3. Yabancı, el. ÖTİL, 483

- Tkm. mysapyr (misa:pir)* 2. Fakir, yoksul. KES, 269; TDS-II, 114 ~ **musapyr** (*muso:pur*) 1. Yabancı, el. TTS, 465 2. Fakir, yoksul, zavallı, biçare. TTS, 465; KES, 285
- 960 **müsâfirhğ** Ar. + T. Misafirlik, konukluk. NL-2, 370 (*musofirliĝ*)
Özb. **musofirliq** (*müsâfirliq*) ÖTİL, 483
- 961 **müşâhğın** Ar. NL-2, 369
- 962 **müşâlahə** Ar. Silah bırakma, barış, ateşkes. NL-2, 370 (*musolaha*)
Özb. **musolaha** (*müsâlahə*) ÖTS, 308; ÖTİL, 483
- 963 **müsâvî** Ar. Eşit, denk, eş. NL-2, 369 (*musoviy*)
Özb. **musoviy** (*müsâviy*) ÖTS, 308; ÖTİL, 483
- 964 **müşbet** Ar. Müspet, ispatlanan. NL-2, 369 (*musbät*)
Özb. **musbat** (*müsbat*) ÖTS, 307; ÖTİL, 482
- 965 **müşbet** Ar. NL-2, 241
- 966 **müsebbib** Ar. NL-2, 366
- 967 **müseccel** Ar. NL-2, 366
- 968 **müseddes** Ar. 1. Altı dizeli şiir. 2. Altılı, altı kenarlı. 3. Altı bentli. NL-2, 366 (*musäddäs*)
Özb. **musaddas** (*müsäddäs*) 1., 2. ÖTS, 307; ÖTİL, 482
Tkm. müseddes (*müsöddös*) KES, 294
- 969 **müsellem** Ar. Teslim olan, bağlı olan, bağımlı olan. NL-2, 367 (*musälläm*)
Tkm. müsellem (*müsöllöm*) Doğruluğu herkesçe kabul edilen, inkar edilmeyen. KES, 294 ~ **musallam** (*musollom*) Doğruluğu herkesçe kabul edilen, inkâr edilmeyen. 2. Teslim edilen, verilen. KES, 285
- 970 **müsellemlık** Ar. + T. NL-2, 367
- 971 **müselşel** Ar. Birbirine bağlı, birbirine geçmiş, zincire benzer şekilde birbirine bağlanmış. NL-2, 367 (*musälsäl*)
Tkm. müselşel (*müsölsöl*) KES, 294
- 972 **müsemmen** Ar. NL-2, 368
- 973 **müşemmen** Ar. Sekizlik, sekiz köşeli; sekiz dizeden oluşan şiir. NL-2, 368 (*musämmän*)
Tkm. müsemmen (*müsömmön*) KES, 294
- 974 **müsevvəde** Ar. NL-2, 366
- 975 **müseyleme** Ar. NL-2, 367
- 976 **müşhil** Ar. NL-2, 377
- 977 **müsin(n)** Ar. NL-2, 369
- 978 **müskir** Ar. NL-2, 369
- 979 **müslih** Ar. NL-2, 369
- 980 **müslim** Ar. Müslüman. NL-2, 369 (*muslim*)
Özb. **muslim** (*müslim*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 483
- 981 **müsrif** Ar. NL-2, 371
- 982 **müsta'cel** Ar. NL-2, 374
- 983 **müstağnî** Ar. 1. Muhtaç olmayan, rahat yaşayan. 2. Varlıklı, zengin. NL-2, 375 (*mustag'niy*)
Tkm. mustagny (*mustoĝnu:*) KES, 286
- 984 **müstağrak** Ar. 1. Gark olan, batan, gömülen; benliğini kaybeden, kendinden geçerek dalıp giden. 2. Tamamen, bütün. NL-2, 375 (*mustag'raq*)
Tkm. mustagrak (*mustoĝrok*) 1. KES, 286
- 985 **müstağık(k)** Ar. Layık, uygun, münasip. NL-2, 376 (*mustahiq(q)*)

- Özb. **mustahiq** (*müstahiq*) ÖTİL, 484
- 906 **müstahrec** Ar. NL-2, 373
- 907 **müstahşal** Ar. NL-2, 373
- 908 **müstahşan** Ar. Makul görülen, uygun kabul edilen. NL-2, 376 (*mustahsan*)
Tkm. **mustahsan** (*mustohson*) KES, 286
- 909 **müstakbel** Ar. NL-2, 374
- 910 **müstakî** Ar. NL-2, 374
- 911 **müstakîl** Ar. Müstakil, bağımsız, hür. NL-2, 375 (*mustaqil*)
Özb. **mustaqil** (*müstaqil*) ÖTS, 309; ÖTİL, 483
- 912 **müstakîm** Ar. 1. Doğru, beraber, denk. 2. Temiz, pak, helal. NL-2, 375 (*mustaqim*)
Tkm. **mustakym** (*mustoku:m*) 1. KES, 286
- 913 **müste'cir** Ar. NL-2, 374
- 914 **müste'sal** Ar. NL-2, 374
- 915 **müstecâb** Ar. Kabul edilen, kabul olan. NL-2, 371 (*mustäjob*)
Özb. **mustajob** (*müstäcâb*) ÖTS, 308; ÖTİL, 483
Tkm. **müstejap** (*müstöca:p*) KES, 295 ~ **mustajap** (*mustoco:p*) KES, 285
- 916 **müstedâm** Ar. Devamlı, sürekli, her zaman. NL-2, 371 (*mustâdom*)
Tkm. **müstedam** (*müstöda:m*) KES, 295 ~ **mustadam** (*mustodo:m*) KES, 285
- 917 **müstedîr** Ar. NL-2, 371
- 918 **müstef'ilân** Ar. NL-2, 374
- 919 **müstef'ilâtün** Ar. NL-2, 374
- 920 **müstef'ilün** Ar. NL-2, 373
- 921 **müstef'ilün** Ar. NL-2, 374
- 922 **müstef'ilün fâ'ilün müstef'ilün fâ'ilün** Ar. NL-2, 374
- 923 **müstef'ilün müstef'ilün mefâ'ilün mef'ûlün** Ar. NL-2, 374
- 924 **müstefîd** Ar. Faydalanan, fayda gören. NL-2, 373 (*mustäfid*)
Tkm. **müstefit** (*müstöfü:t*) KES, 295
- 925 **müstegâl** Ar. NL-2, 375
- 926 **müstehab** Ar. 1. Sevilen, yapılması uygun, makbul. 2. İslam dininde farz ve vacibin dışında yapılması sevaplı iş. NL-2, 375 (*mustähab*)
Özb. **mustahab** (*müstähab*) 1. ÖTİL, 484
Tkm. **mustahap** (*mustoho:p*) 2. KES, 286
- 927 **müstehabbât** Ar. NL-2, 376
- 928 **müstehlek** Ar. NL-2, 376
- 929 **müstekreh** Ar. NL-2, 372
- 930 **müstemend** Far. Muhtaç, hasta, aciz. NL-2, 372 (*mustämänd*)
Tkm. **müstement** (*müstömönt*) KES, 295
- 931 **müstemi'** Ar. Dinleyen, duyan, işiten. NL-2, 372 (*mustämi'*)
Tkm. **mustamyg** (*mustomuğ*) KES, 286 ~ **müstemyg** (*müstömığ*) KES, 295
- 932 **müstemi'lık** Ar. +T. NL-2, 372
- 933 **müstenid** Ar. NL-2, 372
- 934 **müstenker** Ar. NL-2, 372
- 935 **müsterâh** Ar. NL-2, 373
- 936 **müsteski** Ar. NL-2, 373
- 937 **müstesnâ** Ar. Müstesna, ayrı, farklı. NL-2, 373 (*mustäsno*)
Özb. **mustasno** (*müstäsna*) ÖTS, 309; ÖTİL, 483
- 938 **müsteşâr** Ar. NL-2, 373

- 9109 **müsteşhed** Ar. NL-2, 373
- 9110 **müsteşâb** Ar. NL-2, 373
- 9111 **müstevcib** Ar. NL-2, 371
- 9112 **müstevî** Ar. NL-2, 371
- 9113 **müstevlî** Ar. NL-2, 371
- 9114 **müstezâd** Ar. 1. Artırılan, artmış, çoğalmış. 2. Edebiyatta nazım şekillerinden biri, müstezat. NL-2, 372 (*mustâzod*)
Tkm. **müstezat** (*müstöza:t*) 2. KES, 295 ~ **mustezat** (*musteza:t*) 2. KES, 285
- 9115 **müstezher** Ar. NL-2, 372
- 9116 **müsül mân** Ar. + Far. Müslüman. NL-2, 376 (*musulmon*)
Özb. **musulman** (*müsülmân*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
Tkm. **musulman** (*musulmo:n*) TTS, 465; TDS-II, 105
- 9117 **müsülmânlık** ~ **müsülmânlig** Ar. + Far. + T. Müslümanlık. NL-2, 376
(*musulmonliq ~ musulmonlig*)
Özb. **musulmonlik** (*müsülmânlik*) ÖTİL, 484
Tkm. **musulmanlyk** (*musulmo:nluk*) TDS-II, 105
- 9118 **müsülmânşîve** Ar. + Far. + T. NL-2, 376
- 9119 **müsülmânveş** Ar. + Far. NL-2, 376
- 9120 **müş'ir** Ar. NL-2, 399
- 9121 **müşâbehet** Ar. NL-2, 396
- 9122 **müşâbih** Ar. NL-2, 396
- 9123 **müşâhede** Ar. 1. Gözlem, gözetim. 2. Gözlem sonucunda varılan görüş, kanaat, teşhis. NL-2, 397 (*muşohädä*)
Özb. **mushohada** (*müşâhädä*) 1. ÖTS, 312; ÖTİL, 486
- 9124 **müşâhid** Ar. NL-2, 398
- 9125 **müşâkil** Ar. NL-2, 396
- 9126 **müşâreket** Ar. NL-2, 397
- 9127 **müşârik** Ar. NL-2, 397
- 9128 **müşebbeh** Ar. NL-2, 393
- 9129 **müşedded** Ar. Şiddetli, dayanıklı, sağlam, güçlü. NL-2, 393 (*muşäddäd*)
Tkm. **muşeddet** (*muşeddet*) 2. Arap yazısında şeddeli harf, şeddesi olan harf. KES, 287
- 9130 **müşekkel** Ar. NL-2, 393
- 9131 **müşerref** Ar. Şereflen, şerefli, izzetli, isteğine erişen. NL-2, 394 (*muşärräf*)
Özb. **musharraf** (*müşärräf*) ÖTS, 311; ÖTİL, 485 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 485
Tkm. **müşerref** (*müşörröf*) KES, 296
- 9132 **müşevveş** Ar. ndişeli, kaygılı, telaşlı, paniğe kapılmış. NL-2, 393 (*muşävväş*)
Özb. **mushavvash** (*müşävväş*) ÖTS, 311
Tkm. **müşewweş** (*müşövvöş*) KES, 296
- 9133 **müşevveşlig** Ar. + T. NL-2, 393
- 9134 **müşevvîş** Ar. NL-2, 393
- 9135 **müşfik** Ar. Müşfik, şefkatli, merhametli. NL-2, 399 (*muşfiq*)
Özb. **mushfiq** (*müşfiq*) ÖTİL, 486
Tkm. **muşpuk** (*muşpuk*) KES, 287
- 9136 **müşîr** Ar. NL-2, 394
- 9137 **müşk** Far. Misk, güzel kokulu madde. NL-2, 394 (*muşk*)
Özb. **mushk** (*müşk*) ÖTS, 311; ÖTİL, 486
Tkm. **müşk** (*müşk*) TTS, 467; KES, 296; TDS-II, 109

- 9138 **müşkâmîz** Far. NL-2, 396
- 9139 **müşkâsâ** Far. NL-2, 396
- 9140 **müşkbâr** Far. Misk saçan, güzel koku yayan. NL-2, 395 (*muşkbor*)
Tkm. **müşkbar** (*müşkba:r*) KES, 296
- 9141 **müşkbîd** Far. NL-2, 395
- 9142 **müşkbîz** Far. NL-2, 394
- 9143 **müşkbîzlig** Far. +T. NL-2, 395
- 9144 **müşkbû(y)** Far. NL-2, 395
- 9145 **müşkefşân** Far. NL-2, 394
- 9146 **müşkfâm** Far. NL-2, 396
- 9147 **müşkil** Ar. 1. Müşkül, zor, güç, zahmetli. 2. Zorluk, güçlük, meşakkat. NL-2, 395 (*müşkil*)
Özb. **mushkul** (*müşkül*) 1. ÖTS, 311; ÖTİL, 486
Tkm. **müşgil** (*müşgü:l*) 1. TTS, 467; KES, 296
- 9148 **müşkilât** Ar. Güçlülük, zorluklar. NL-2, 395 (*muşkilot*)
Özb. **mushkulot** (*müşkülât*) ÖTS, 312; ÖTİL, 486 2. Müzikte eserin giriş kısmı. ÖTİL, 486
Tkm. **müşgilat** (*müşgü:la:t*) TTS, 467
- 9149 **müşkilküşâ(y)** Ar. +Far. Zoru başaran, zorlukları aşan. NL-2, 395 (*muşkilküşo ~ müşkilküşoy*)
Tkm. **müşgilgüşa** (*müşgülgüşa:~*) KES, 296
- 9150 **müşkilküşâ(y)lig** Ar. +Far. +T. NL-2, 395
- 9151 **müşkillik** Ar. +T. Müşküllük, zorluk, güçlük, çetinlik. NL-2, 395 (*müşkillik*)
Özb. **mushkullik** (*müşküllik*) ÖTS, 312
Tkm. **müşgillik** (*müşgü:llük*) TDS-II, 109
- 9152 **müşkîn** Far. Misk kokulu, güzel kokulu. NL-2, 396 (*muşkin*)
Tkm. **müşkin** (*müşkü:n*) KES, 296
- 9153 **müşkînbû** Far. NL-2, 396
- 9154 **müşkrîz** Far. NL-2, 396
- 9155 **müşksâ** Far. NL-2, 396
- 9156 **müşrif** Ar. NL-2, 398
- 9157 **müşta'il** Ar. NL-2, 398
- 9158 **müştağil** Ar. NL-2, 398
- 9159 **müştâk** Ar. Arzulayan, bekleyen, gözleyen. NL-2, 399 (*muştoq*)
Özb. **mushtoq** (*müştâq*) ÖTS, 312; ÖTİL, 486
Tkm. **muştak** (*muşto:k*) KES, 287
- 9160 **müştaq(k)** Ar. NL-2, 398
- 9161 **müştâkâne** Ar. +Far. Âşıklar gibi, müştaklık ile. NL-2, 399 (*muştoqonä*)
Özb. **mushtoqona** (*müştâqânä*) ÖTİL, 486
- 9162 **müştehî** Ar. NL-2, 398
- 9163 **müştemil** Ar. NL-2, 398
- 9164 **müşterek** Ar. Genel, umumi, müşterek, ortak. NL-2, 398 (*muştäräk*)
Özb. **mushtarak** (*müştäräk*) ÖTS, 312; ÖTİL, 486
- 9165 **müşterî** Ar. 1. Müşteri, alış verişi yapan. 2. Jüpiter gezegeni. NL-2, 398 (*muştäriy*)
Tkm. **müşteri** (*müştörü:~*) KES, 296 ~ **muşteri** (*muşteri:~*) KES, 287
- 9166 **müşük** Far. Kedi. NL-2, 399 (*muşuk*)
Özb. **mushuk** (*müşük*) ÖTS, 312; ÖTİL, 486

- Tkm. **pişik** (*pişik*) TTS, 531; TDS-II, 206
9167. **mütâla'a** Ar. Okuma. NL-2, 387 (*mutolaa*)
Özb. **mutolaa** (*mütâlaa*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
Tkm. **mutalyga** (*mutoluğ*) KES, 287
9168. **müte'accib** Ar. NL-2, 377
9169. **müte'addid** Ar. NL-2, 377
9170. **müte'ahhid** Ar. NL-2, 378
9171. **müte'ahhîr** Ar. NL-2, 378
9172. **müte'âkib** Ar. NL-2, 382
9173. **müte'allâ** Ar. NL-2, 377
9174. **müte'allîk** Ar. NL-2, 377
9175. **müte'arrız** Ar. NL-2, 378
9176. **müte'assir** Ar. NL-2, 378
9177. **müte'ayyin** Ar. NL-2, 377
9178. **müte'azzir** Ar. NL-2, 377
9179. **müte'ehhil** Ar. NL-2, 378
9180. **müte'emmil** Ar. NL-2, 378
9181. **müte'ennî** Ar. NL-2, 378
9182. **müte'essir** Ar. Etkilenen, tesirlenen. NL-2, 378 (*mutäässir*)
Özb. **mutaassir** (*mütäässir*) ÖTİL, 484
9183. **müte'essüf** Ar. NL-2, 378
9184. **müte'ilün** (?) NL-2, 384
9185. **mütebâ'id** Ar. NL-2, 379
9186. **mütebahhîr** Ar. NL-2, 379
9187. **müteberrek** Ar. NL-2, 378
9188. **mütebessim** Ar. NL-2, 378
9189. **mütecâviz** Ar. NL-2, 381
9190. **mütecellî** Ar. NL-2, 381
9191. **mütedârik** Ar. NL-2, 380
9192. **mütedâriki müsemmeni maḳṭu'** Ar. NL-2, 380
9193. **mütedâvilât** Ar. NL-2, 380
9194. **mütedâvile** Ar. NL-2, 380
9195. **mütedeyyin** Ar. NL-2, 380
9196. **mütedriki müseddesi maḥbûn** Ar. NL-2, 380
9197. **mütef'ilün** (?) NL-2, 384
9198. **mütefaḥḥîş** Ar. NL-2, 384
9199. **mütefâvit** Ar. NL-2, 384
9200. **mütefekkîr** Ar. Tefekkür eden, düşünür, fikir adamı, filozof. NL-2, 384
(*mutäfäkkir*)
Özb. **mutafakkir** (*mütäfäkkir*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
9201. **müteferri'** Ar. NL-2, 384
9202. **müteferriḳ** Ar. NL-2, 384
9203. **müteğallibe** Ar. NL-2, 385
9204. **müteğayyir** Ar. NL-2, 385
9205. **müteḥammil** Ar. NL-2, 386
9206. **müteḥarrik** Ar. NL-2, 386
9207. **müteḥayyile** Ar. NL-2, 384
9208. **müteḥayyir** Ar. NL-2, 386

- 9218 **mütehettik** Ar. NL-2, 386
- 9219 **müteḳâ'id** Ar. NL-2, 385
- 9220 **müteḳaddim** Ar. NL-2, 384
- 9221 **müteḳaddimin** Ar. NL-2, 384
- 9222 **müteḳârib** Ar. NL-2, 385
- 9223 **mütekaribi (müteḳâribi) müsemmeni maḳşûr** Ar. NL-2, 385
- 9224 **müteḳâribi müseddesi sâlim** Ar. NL-2, 385
- 9225 **müteḳâsir** Ar. NL-2, 381
- 9226 **müteḳâzî** Ar. NL-2, 385
- 9227 **mütekebbir** Ar. Kibirli, kendini beğenmiş, mağrur. NL-2, 381 (*mutäkäbbir*)
Özb. **mutakabbir** (*mütäkäbbir*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
- 9228 **mütekeffil** Ar. NL-2, 381
- 9229 **mütekellif** Ar. NL-2, 381
- 9230 **mütekellim** Ar. NL-2, 381
- 9231 **mütelâṭım** Ar. NL-2, 382
- 9232 **mütelevvin** Ar. NL-2, 381
- 9233 **mütemekkin** Ar. NL-2, 382
- 9234 **mü'temen** Ar. NL-2, 401
- 9235 **mütemessil** Ar. NL-2, 382
- 9236 **mütemetti'** Ar. NL-2, 382
- 9237 **mütemeyyiz** Ar. NL-2, 382
- 9238 **mütenebbih** Ar. NL-2, 382
- 9239 **müteneffir** Ar. NL-2, 382
- 9240 **mütenevvi'** Ar. NL-2, 382
- 9241 **mütercim** Ar. NL-2, 383
- 9242 **mütereddid** Ar. Kararsız, tereddütlü, kuşkulu. NL-2, 383 (*mutäräddid*)
Özb. **mutaraddid** (*mütäräddid*) ÖTS, 309
- 9243 **müterennim** Ar. NL-2, 383
- 9244 **müteşekkil** Ar. NL-2, 384
- 9245 **müteşerri'** Ar. NL-2, 384
- 9246 **mütevâlî** Ar. NL-2, 380
- 9247 **mütevârî** Ar. NL-2, 380
- 9248 **mütevâtir** Ar. NL-2, 380
- 9249 **mütevaṭṭın** Ar. NL-2, 379
- 9250 **mütevâzî'** Ar. Mütevazî, alçak gönüllü, uysal. NL-2, 380 (*mutävozi'*)
Özb. **mutavoze** (*mütävâze*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
- 9251 **müteveccih** Ar. NL-2, 379
- 9252 **müteveffâ** Ar. NL-2, 379
- 9253 **mütevehhim** Ar. NL-2, 379
- 9254 **mütevellî** Ar. Dinî kurumların yönetim müdürü. NL-2, 380 (*mutävälli*)
Özb. **mutavalli** (*mütävälli*) ÖTS, 309; ÖTİL, 484
- 9255 **mütevellid** Ar. NL-2, 379
- 9256 **müteverri'** Ar. NL-2, 379
- 9257 **mütezâyid** Ar. NL-2, 381
- 9258 **mütezelzil** Ar. NL-2, 381
- 9259 **müttefaḳ** Ar. NL-2, 388
- 9260 **müttefiḳ** Ar. NL-2, 388
- 9261 **müttehem** Ar. Alçak, rezil, hain, hileci, düzenbaz. NL-2, 388 (*muttähäm*)

- Özb. **muttāham** (*müttāhām*) ÖTS, 309; ÖTİL, 485
 923 **müttehīd** Ar. Birleşmiş, birlikte. NL-2, 388 (*muttāhid*)
 Tkm. **mütdehit** (*mütdöhüt*) KES, 297
 924 **müttekâ** Ar. NL-2, 387
 925 **müttekî** Ar. Takva sahibi, Allah'tan korkan, dindar. NL-2, 388 (*muttaqiy*)
 Tkm. **muttaky** (*muttoku:*) KES, 288
 926 **müvallah** (?) NL-2, 330
 927 **müvecceh** Ar. NL-2, 330
 928 **müveddet** Ar. Dostluk. NL-2, 330 (*muväddät*)
 Tkm. **müwetdet** (*müvötdöt*) KES, 297
 929 **müverrih** Ar. Tarihçi, tarih bilimci. NL-2, 325 (*muärrix*)
 Özb. **muarrix** (*muarrix*) ÖTS, 300
 930 **müverrihane** Ar. + Far. NL-2, 325
 931 **müvesvis** Ar. NL-2, 330
 932 **müveşşah** Ar. Süslenen, bezenen. NL-2, 331 (*muvaşşah*)
 Özb. **muvaşshah** (*muvaşşah*) ÖTS, 310
 Tkm. **muvaşşah** (*muvoşşoh*) 2. Edebiyatta dizelerin ilk harfleri
 birleştirildiğinde anlamlı bir sözcüğün çıktığı şiir türü. KES, 289 ~ **müweşşeh**
 (*müvöşşöh*) KES, 297
 933 **müyesser** Ar. Erişen, ulaşan, başaran. NL-2, 401 (*muyässär*)
 Özb. **muyassar** (*müyässär*) ÖTS, 310; ÖTİL, 487 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 487
 Tkm. **miyesser** (*miyesser*) TDS-II, 100 2. Kısmet, nasip. TTS, 461; TDS-II,
 100 2. Bir kadın adı. TDS-II, 100
 934 **müzâb** Ar. NL-2, 341
 935 **müzâd** Ar. NL-2, 341
 936 **müzâhim** Ar. NL-2, 342
 937 **müzâhir** Ar. NL-2, 342
 938 **müzâri'** Ar. NL-2, 341
 939 **müzd** Far. Hizmet hakkı, karşılık, ödenek. NL-2, 340 (*muzd*)
 Özb. **muzd** (*muzd*) ÖTS, 310; ÖTİL, 476
 Tkm. **muzd** (*muzd*) TTS, 465; TDS-II, 106 ~ **muzt**(*muzt*) KES, 290
 940 **müzdperver** Far. NL-2, 340
 941 **müzehheb** Ar. Altın suyuna batırılmış, yaldızlanan. NL-2, 340 (*muzähheb*)
 Tkm. **müzähhep** (*müzähhep*) KES, 297
 942 **müzekkî** Ar. NL-2, 339
 943 **müzekkir** Ar. NL-2, 340
 944 **müzeyyel** Ar. NL-2, 339
 945 **müzeyyen** Ar. Süslü, bezenmiş, süslenmiş. NL-2, 339 (*muzäyyän*)
 Özb. **muzayyan** (*müzäyän*) ÖTS, 310; ÖTİL, 476 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 476
 Tkm. **muzeýýen** (*muzeyyen*) KES, 290; TDS-II, 106 ~ **müzeýýen** (*müzöyyön*)
 KES, 297
 946 **müzeyyin** Ar. NL-2, 339
 947 **mü'zî** Ar. NL-2, 341
 948 **müztar(r)** Ar. Mecbur olan, çaresiz. NL-2, 343 (*muztar(r)*)
 Tkm. **muztar** (*muztor*) 2. Hayran kalan. KES, 290

N n

- 949 **nâamanlık** Far. + Ar. + T. NL-2, 467

- ⁹²⁰ **nâb** *Far.* 1. Taze, temiz, saf. 2. Gamsız, dertsiz, tasasız. NL-2, 467 (*nob*)
Tkm. nap (*na:p*) 1. KES, 301
- ⁹²¹ **nâbahıtiyâr** *Far.* NL-2, 467
- ⁹²² **nâbâist** *Far.+Ar.* NL-2, 467
- ⁹²³ **nâbâliğ** *Far.+Ar.* NL-2, 468
- ⁹²⁴ **nâbâyeste** *Far.* NL-2, 467
- ⁹²⁵ **nâbinâ** *Far.* Kör, görmeyen. NL-2, 467 (*nobino*)
Tkm. nabina (*na:bi:na:*) KES, 298
- ⁹²⁶ **nâbûd** *Far.* Yok olma, telef olma, ölme. NL-2, 468 (*nobud*)
Özb. nobud (*nâbud*) ÖTS, 324; ÖTİL, 505
Tkm. nabut (*na:bu:t*) KES, 298
- ⁹²⁷ **nâbûdluk** *Far.+T.* NL-2, 468
- ⁹²⁸ **nabz** *Ar.* Nabız, kan damarı. NL-2, 414 (*nabz*)
Tkm. nebiz (*nebiz*) KES, 304
- ⁹²⁹ **nâcins** *Far.+Ar.* Kötü, değersiz. NL-2, 471 (*nojins*)
Özb. nojins (*nâcins*) ÖTİL, 506 2. Ayrışık, ayrı cinsten, bir örnek olmayan.
ÖTS, 324; ÖTİL, 506
- ⁹³⁰ **nâçâr** *Far.* Naçar, çaresiz, muhtaç, yoksul, sefil, güçsüz, zayıf. NL-2, 485 (*noçor*)
Özb. nochor (*nâçâr*) ÖTS, 329; ÖTİL, 512
Tkm. naçar (*na:ça:r*) 2. *mec.* Kadın. TTS, 469; TDS-II, 115 3. Zorunlu, mecbur. KES, 298
- ⁹³¹ **nâçeḥ** *Far.* NL-2, 485
- ⁹³² **nâdân** *Far.* 1. Cahil, bilgisiz, ahmak. 2. İktidarsız, âciz. NL-2, 470 (*nodon*)
Özb. nodon (*nâdân*) 1. ÖTS, 324; ÖTİL, 506
Tkm. nadan (*na:da:n*) 1. TTS, 469; KES, 298; TDS-II, 115
- ⁹³³ **nâdânlik ~ nâdânlık** *Far.+T.* Cahillik, bilgisizlik, akılsızlık. NL-2, 470 (*nodonlik ~ nodonlig'*)
Özb. nodonlik (*nâdânlık*) ÖTS, 324; ÖTİL, 506
Tkm. nadanlyk (*na:da:nlık*) TTS, 469; TDS-II, 115
- ⁹³⁴ **nâdim** *Ar.* Pişman olan, pişmanlık duyan. NL-2, 469 (*nodim*)
Tkm. nadyim (*na:dım*) KES, 298
- ⁹³⁵ **nâdir** *Ar.* Nadir, ender, az bulunur. NL-2, 469 (*nodir*)
Özb. nodir (*nâdir*) 2. Değerli, çok kıymetli, değer biçilemez. ÖTS, 324; ÖTİL, 506 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 506
Tkm. nadyr (*na:dır*) KES, 298
- ⁹³⁶ **nâdire** *Ar.* NL-2, 470
- ⁹³⁷ **nâdiregüftâr** *Ar.+Far.* NL-2, 470
- ⁹³⁸ **nâehl** *Far.+Ar.* 1. Ehil olmayan; yakışsız, elverişsiz, yabancı. 2. Aşağılık, alçak. NL-2, 467 (*noähl*)
Özb. noahil (*nâehil*) 1. Asosyal, geçimsiz. 2. İnatçı, dik kafalı, asi, itaatsiz.
ÖTS, 324; ÖTİL, 505
- ⁹³⁹ **nafaqa** *Ar.* Maaş, geçimlik para veya eşya. NL-2, 438 (*nafaqa*)
Özb. nafaqa (*nafaqa*) ÖTS, 314; ÖTİL, 497
Tkm. napaga (*napağa*) Fayda, hayır. TDS-II, 119
- ⁹⁴⁰ **nâfe** *Far.* NL-2, 483
- ⁹⁴¹ **nâfercâm** *Far.* NL-2, 483
- ⁹⁴² **nâfercâmlık** *Far.+T.* NL-2, 484

- 938 **nâfermân** *Far.* NL-2, 484
- 939 **nâfermânlıg** *Far. + T.* NL-2, 484
- 940 **nâfi'** *Ar.* Yararlı, faydalı, kârlı. NL-2, 484 (*nofi'*)
Tkm. napyg (*na:piğ*) KES, 302
- 941 **nâfile** *Ar.* NL-2, 484
- 942 **nâfiz** *Ar.* NL-2, 484
- 943 **nağam** *Ar.* NL-2, 449
- 944 **nağamât** *Ar.* NL-2, 449
- 945 **nâgeh** ~ **nâgâh** *Far.* Ansızın, birdenbire, aniden. NL-2, 469 (*nogäh ~ nogoh*)
bk. nâgeh ~ nâgâh NL-2, 469 (*nogäh ~ nogoh*)
Özb. nogah (*nâgäh*) ÖTS, 324; ÖTİL, 506 ~ *nogoh* (*nâgâh*) ÖTS, 324; ÖTİL, 506
Tkm. nâgeh (*nä:ğe:h*) KES, 311 ~ *nâgah* (*nä:ğa:h*) KES, 311
- 946 **nâgeh** ~ **nâgâh** *Far.* Ansızın, birdenbire, aniden. NL-2, 469 (*nogäh ~ nogoh*) *bk.*
nâgeh ~ **nâgâh** NL-2, 469 (*nogäh ~ nogoh*)
Özb. nogah (*nâgäh*) ÖTS, 324; ÖTİL, 506 ~ *nogoh* (*nâgâh*) ÖTS, 324; ÖTİL, 506
Tkm. nâgeh (*nä:ğe:h*) KES, 311 ~ *nâgah* (*nä:ğa:h*) KES, 311
- 947 **nâgehân** *Far.* Birdenbire, aniden, ansızın. NL-2, 469 (*nogähon*)
Özb. nogahon (*nâgâhân*) ÖTS, 324; ÖTİL, 506 ~ *nogohon* (*nâgâhân*) ÖTİL, 506
Tkm. nâgehan (*nä:ğeha:n*) KES, 311; TDS-II, 124
- 948 **nâgirift** *Far.* NL-2, 469
- 949 **nağme** *Ar.* Nağme, ahenk, ezgi, melodi. NL-2, 449 (*nag'mä*)
Özb. nag'ma (*nağmä*) ÖTS, 319; ÖTİL, 500 2. Mızıka. ÖTİL, 500
Tkm. nagma (*nağma*) TTS, 470; KES, 299; TDS-II, 116
- 950 **nağmeger** *Ar. + Far.* Çalgıcı, müzisyen. NL-2, 449 (*nag'mägär*)
Özb. nag'magar (*nağmägär*) ÖTS, 319; ÖTİL, 500
Tkm. nagmagär (*nağmeğär*) KES, 299
- 951 **nağmekeş** *Ar. + Far.* NL-2, 449
- 952 **nağmenevâzlık** *Ar. + Far. + T.* NL-2, 450
- 953 **nağmeperdâz** *Ar. + Far.* NL-2, 450
- 954 **nağmesâz** *Ar. + Far.* NL-2, 450
- 955 **nağmesâzlık** *Ar. + Far. + T.* NL-2, 450
- 956 **nâgüzîr** *Far.* Çaresiz, biçare, zavallı; zorunlu, önlenemez, önüne geçilemez, kaçınılmaz. NL-2, 469 (*noguzir*)
Tkm. nâgüzir (*nä:ğüzi:r*) Çaresiz, zar zor, güçlkle. KES, 311
- 957 **nah** *Far.* İp, iplik. NL-2, 441 (*nax*)
Özb. nax (*nax*) ÖTİL, 498
Tkm. nah (*nah*) TDS-II, 116
- 958 **nâhâcet** *Far. + Ar.* Gereksiz, lüzumsuz. NL-2, 487 (*nohojät*)
Tkm. nâhajät (*nä:ha:cat*) TTS, 473; TDS-II, 124
- 959 **nâhâh** *Far.* NL-2, 484
- 960 **nağhâhî** *Far. + Ar.* NL-2, 442
- 961 **nâhağ** *Far. + Ar.* Haksız, adil olmayan, adaletsiz. NL-2, 487 (*nohağ*)
Özb. nohağ (*nâhağ*) ÖTS, 324; ÖTİL, 513
Tkm. nâhak (*nä:hak*) TDS-II, 124 2. Boş, nafile, sebepsiz. TTS, 473; TDS-II, 124

- ⁹²⁷ **nâhaklıg** *Far.+Ar.+T.* Kanunsuzluk, haksızlık. NL-2, 487 (*nohaqlig'*)
Özb. **nohaqlik** (*nâhaqlik*) ÖTS, 324; ÖTİL, 513
- ⁹²⁸ **nâhalef** *Far.+Ar.* Soyuna çekmeyen, soyuna benzemeyen, hayırsız evlat. NL-2, 484 (*noxaläf*)
Tkm. **nahalap** (*na:halap*) KES, 299
- ⁹²⁹ **naḥcîr** *Far.* NL-2, 441
- ⁹³⁰ **nâhemvâr** *Far.* 1. Düzgün olmayan, çakır çukur, engebeli. 2. Gareзли, kin besleyen, rezil, alçak. NL-2, 486 (*nohämvor*)
Tkm. **nahemwar** (*na:hemva:r*) 1. KES, 299
- ⁹³¹ **nâhemvârlık** ~ **nâhemvârlıg** *Far.+T.* NL-2, 487
- ⁹³² **nâhencâr** *Far.* NL-2, 487
- ⁹³³ **nâḥiredmend** *Far.* NL-2, 484
- ⁹³⁴ **nâhîd** *Far.* NL-2, 487
- ⁹³⁵ **naḥîf** *Ar.* NL-2, 450
- ⁹³⁶ **nâḥîfâzlık** *Far.+Ar.+T.* NL-2, 487
- ⁹³⁷ **nâḥîyet** *Far.+Ar.* Vilayet, memleket, ülke, bölge, etraf. NL-2, 487 (*nohiyät*)
Tkm. **nahyýe** (*na:hýe*) KES, 299
- ⁹³⁸ **naḥl** *Ar.* Fidan, genç ağaç. NL-2, 441 (*naxl*)
Tkm. **nahl** (*nahl*) Hurma ağacı. KES, 299 ~ **nahal** (*nahal*) KES, 299; TDS-II, 116
- ⁹³⁹ **naḥlbend** *Ar.+Far.* NL-2, 442
- ⁹⁴⁰ **naḥlbün** *Ar.+Far.* NL-2, 442
- ⁹⁴¹ **naḥlistân** *Ar.+Far.* NL-2, 442
- ⁹⁴² **naḥnu** *Ar.* NL-2, 451
- ⁹⁴³ **nâhîş** *Far.* Nahoş, hoş olmayan, sevimsiz, tatsız, kötü. NL-2, 484 (*noxuş*)
Özb. **noxush** (*nâxuş*) ÖTS, 328; ÖTİL, 512 2. Hasta, sağlıksız, hâlsiz. ÖTİL, 512
Tkm. **nâhoş** (*nä:hoş*) 2. Hasta, sağlıksız, hâlsiz. TTS, 473; TDS-II, 124
- ⁹⁴⁴ **nâhîşlıg** *Far.+T.* Hastalık, sağlıksızlık. NL-2, 485 (*noxuşlig'*)
Tkm. **nâhoşluk** (*nä:hoşluk*) TDS-II, 124
- ⁹⁴⁵ **nâhîşluk** *Far.+T.* Memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk, mutsuzluk, keyifsizlik. NL-2, 485 (*noxuşluq*)
Özb. **noxushlik** (*nâhuşlik*) ÖTS, 328
- ⁹⁴⁶ **nâhîşnûd** *Far.* NL-2, 485
- ⁹⁴⁷ **naḥs** *Ar.* Bahtsızlık, şanssızlık, kötülük, uğursuzluk. NL-2, 451 (*nahs*)
Özb. **nahs** (*nahs*) 1. Gusül almamış, cenabet, kirli. 2. Rezil kimse, ahlaksız. 3. mec. İş rast gitmeyen, işleri yürümeyen. ÖTS, 315; ÖTİL, 500
Tkm. **nâhs** (*nähs*) KES, 312
- ⁹⁴⁸ **naḥsiyet** *Ar.* NL-2, 451
- ⁹⁴⁹ **naḥslık** *Ar.+T.* NL-2, 452
- ⁹⁵⁰ **naḥsveş** *Ar.+Far.* NL-2, 451
- ⁹⁵¹ **nâḥuceste** *Far.* NL-2, 484
- ⁹⁵² **naḥvet** *Ar.* NL-2, 441
- ⁹⁵³ **nâ'ib** *Ar.* Yardımcı, muavin. NL-2, 473 (*noib*)
Özb. **noib** (*nâib*) ÖTS, 324; ÖTİL, 507
Tkm. **naýyp** (*na:yıp*) 2. Vekil, birinin yerine geçen. KES, 303
- ⁹⁵⁴ **nâ'ibmenâb** *Ar.* Yardımcı, birinin yerine geçen, vekil. NL-2, 473 (*noibmānob*)
Tkm. **naýypmenap** (*na:yıpmena:p*) KES, 303

- 935 **nâ'im** Ar. NL-2, 473
- 936 **na'im** Ar. Nimet, rahatlık, mutluluk, huzur. NL-2, 443 (*na'im*)
Tkm. **nagym** (*nağı:m*) 2. Sekiz cennetten biri. KES, 298
- 937 **nâi'timâdlıg** Far. +Ar. +T. NL-2, 486
- 938 **nâinşâf** Far. +Ar. İnsafsız, vicdansız. NL-2, 473 (*noinsof*)
Özb. **noinsof** (*nâinsâf*) ÖTS, 324; ÖTİL, 507
Tkm. **na'yinsap** (*na:yinsa:p*) 2. Namussuz, hayâsız. TTS, 472; TDS-II, 120 3. Açgözlü, tamahkâr. TTS, 472
- 939 **nâinşâflik** Far. +Ar. +T. İnsafsızlık, vicdansızlık. NL-2, 473 (*noinsoflik*)
Özb. **noinsoflik** (*nâinsâflik*) ÖTS, 324; ÖTİL, 507
Tkm. **na'yinsaplyk** (*na:yinsa:plık*) 2. Namussuzluk, utanmazlık, hayâsızlık. TDS-II, 120
- 940 **nâju** Far. NL-2, 471
- 941 **nâka** Ar. Dişi deve. NL-2, 486 (*noqa*)
Tkm. **nakah** (*na:kah*) 2. Deve yavrusu. 3. Bir yıldız adı. 4. Vücutta çıkan küçük çıban. KES, 300
- 942 **nâkâbil** Far. +Ar. Uygun olmayan, yerinde olmayan, akılsız, aptal, huysuz, asi, kabiliyetsiz. NL-2, 486 (*noqobil*)
Özb. **noqobil** (*nâqâbil*) ÖTİL, 512
Tkm. **nâkabyıl** (*nâ:ka:bıl*) KES, 312
- 943 **nâkâm** Far. 1. Amacına ulaşamayan, çaresiz, mahrum. 2. Naçar, çaresiz, umutsuz, sıkıntılı, kederli. NL-2, 473 (*nokom*)
Tkm. **nâkâm** (*nâ:kâ:m*) 1. KES, 312
- 944 **nâkâmlıg** Far. +T. NL-2, 473
- 945 **nâkâr** Far. İşe yaramaz, güçsüz, âciz. NL-2, 473 (*nokor*)
Tkm. **nâkâr** (*nâ:kâ:r*) 2. Kötü yaratılışlı, ahlaksız. 3. Kör, batıl. KES, 312
- 946 **naķâre ~ naķķâre** Ar. Davul, dümbelek. NL-2, 446 (*naqorä ~ naqqorä*)
Özb. **nog'ora** (*nâğârä*) ÖTS, 328; ÖTİL, 513
Tkm. **nağara** (*nağara*) KES, 298; TDS-II, 115
- 947 **naķâreçılık** Ar. +T. NL-2, 446
- 948 **naķb** Ar. 1. Lağım, yer altı yolu. 2. Çukurluk, kanyon. NL-2, 444 (*naqb*)
Özb. **naqb** (*naqb*) 1. ÖTİL, 499
- 949 **naķbken** Ar. +Far. NL-2, 445
- 950 **naķbkenlık** Ar. +Far. +T. NL-2, 445
- 951 **naķbrev** Ar. +Far. NL-2, 445
- 952 **naķbzen** Ar. +Far. NL-2, 444
- 953 **naķd** Ar. 1. Para, pul, varlık. 2. Saf, halis. 3. Nakit, peşin, hazır. 4. Ruh, can. NL-2, 445 (*naqd*)
Özb. **naqd** (*naqd*) 1. ÖTS, 316; ÖTİL, 499 3. ÖTİL, 499
Tkm. **nagt** (*nağt*) 1. TTS, 470; KES, 299 2. KES, 299 3. TTS, 470; KES, 299 4. TDS-II, 116
- 954 **naķdcûluk** Ar. +Far. +T. NL-2, 445
- 955 **naķde** Ar. NL-2, 445
- 956 **nâkes** Far. 1. Alçak, rezil. 2. Açgözlü, hasis. NL-2, 473 (*nokes*)
Özb. **nokas** (*nâkäs*) 1. ÖTS, 324; ÖTİL, 507 2. ÖTİL, 507
Tkm. **nâkes** (*nâ:kes*) 1. TTS, 473; KES, 312; TDS-II, 124
- 957 **nâkeste** Far. NL-2, 473
- 958 **naķib** Ar. Ulu, itibarlı, saygın, saygıdeğer; rehber, öncü. NL-2, 445 (*naqib*)

- Tkm. nakyp (naki:p)* KES, 300
- 933 **nâkil** Ar. Nakleden, hikâye anlatan, rivayet eden. NL-2, 486 (*noqil*)
Özb. noqil (nâqil) ÖTS, 326; ÖTİL, 512
Tkm. nakyl (na:kıl) KES, 300; TDS-II, 117
- 934 **naķir** Ar. NL-2, 446
- 935 **nâķış** Ar. Noksanı olan, eksik, hatalı, kusurlu. NL-2, 486 (*noqis*)
Özb. nokis (nâkis) ÖTS, 326; ÖTİL, 512
Tkm. nakys (na:kıs) KES, 300 **2.** Akılsız, mantıksız, aptal. **3.** İnce, zarif. TTS, 470; TDS-II, 117
- 936 **nâķışveş** Ar.+Far. NL-2, 486
- 937 **naķiz** Ar. NL-2, 446
- 938 **naķķâb** Ar. NL-2, 448
- 939 **naķķâd** Ar. NL-2, 449
- 940 **naķķâş** Ar. Nakkaş, nakışçı, bezekçi, ressam. NL-2, 449 (*naqqoş*)
Özb. naqqosh (naqqâş) ÖTS, 316; ÖTİL, 500
Tkm. nakgaş (nakga:ş) TTS, 470; KES, 300; TDS-II, 117
- 941 **naķķâşlık ~ naķķâşlıg** Ar.+T. Nakkaşlık, nakışçılık, ressamlık. NL-2, 449 (*naqqoşliq ~ naqqoşlig*)
Tkm. nakgaşlyk (nakga:şlık) TTS, 470; TDS-II, 117
- 942 **naql** Ar. **1.** Nakletme, bir yerden bir yere taşıma. **2.** Rivayet etme, beyan etme, anlatma. NL-2, 446 (*naql*)
Özb. naql (naql) **2.** ÖTS, 316; ÖTİL, 499
Tkm. nakyl (nakıl) **1., 2.** KES, 300 **3.** Atasözü. TTS, 470; KES, 300; TDS-II, 117 **4.** Göç, taşınma. KES, 300
- 943 **naqş** Ar. **1.** Süs, bezek. **2.** Görünüş, suret, tasvir, resim. NL-2, 446 (*naqş*)
Özb. naqsh (naqş) **1.** ÖTS, 316; ÖTİL, 499
Tkm. nagyş (nağış) **1.** TTS, 469; KES, 299; TDS-II, 116 **2., 3.** Şekil verme, nakışlama. **4.** Rol. **5.** Baht, talih, şans. KES, 299
- 944 **naqşbâz** Ar.+Far. NL-2, 448
- 945 **naqşbâzlıg** Ar.+Far.+T. NL-2, 448
- 946 **naqşbend** Ar.+Far. **1.** Nakış işleyen, nakkaş. **2.** Buharalı tasavvuh şeyhi Hoca Bahauddin'in lakabı ve tarikatı. NL-2, 447 (*naqşbând*)
Özb. naqshband (naqşbând) **1.** ÖTS, 316
Tkm. nakyşbent (nakışbent) KES, 300 ~ **nakyşbendi**(*nakışbendi:*) KES, 300
- 947 **naqşbendiye** Ar.+Far. Nakşibendî tarikatının adı. NL-2, 447 (*naqşbândiyä*)
Tkm. nakyşbendiye (nakışbendi:ye) KES, 300
- 948 **naqşbendlıg ~ naqşbendlik** Ar.+Far.+T. Nakışçılık, işlemecilik. NL-2, 448 (*naqşbândlig' ~ naqşbândlik*)
Özb. naqshbandlik (naqşbândlik) ÖTS, 316
- 949 **naqşbîn** Ar.+Far. NL-2, 448
- 950 **naqşburlıg** Ar.+T. NL-2, 448
- 951 **naqşgîr** Ar.+Far. NL-2, 448
- 952 **naqşîn** Ar. Nakışlı, süslü, bezekli. NL-2, 448 (*naqşin*)
Özb. naqshin (naqşin) ÖTS, 316; ÖTİL, 499
- 953 **naqşin perend** Ar.+Far. NL-2, 448
- 954 **naqşperdâz** Ar.+Far. NL-2, 448
- 955 **naqşpeybend** Ar.+Far. NL-2, 448
- 956 **naqşsâz** Ar.+Far. NL-2, 448

- 948 **nâkûs** Ar. Kilise çanı, çan, çingirak. NL-2, 486 (*noqus*)
Tkm. **nakus** (*na:ku:s*) 2. Fanus. KES, 300
- 949 **nâl** Far. NL-2, 474
- 945 **na'l** Ar. 1. Nal. 2. Çizme için metal topuk uçları. 3. Terlik, sandalet. 4. Nal şeklindeki damga. NL-2, 443 (*na'l*)
Özb. **na'l** (*na'l*) 2. ÖTİL, 499 ~ **nag'al** (*nağal*) 2. ÖTS, 319; ÖTİL, 500
Tkm. **nagyl** (*nağıl*) 1. KES, 298; TDS-II, 116
- 946 **nâlân** Far. Ağlayan, inleyen, feryat eden. NL-2, 474 (*nolon*)
Özb. **nolon** (*nâlân*) ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. **nalân** (*na:la:n*) KES, 300
- 947 **nâle** Far. İnleme, ağlama, sızlanma. NL-2, 474 (*nolä*)
Özb. **nola** (*nälä*) ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. **nala** (*na:la*) TTS, 470; KES, 300; TDS-II, 117
- 948 **nâlefigen** Far. NL-2, 474
- 949 **nâlekeş** Far. NL-2, 474
- 940 **na'leyn** Ar. Bir çift ayakkabı. NL-2, 443 (*na'läyn*)
Tkm. **naglayn** (*nağlayn*) KES, 299
- 941 **nâliš** Far. Ağlama, sızlanma, ah etme. NL-2, 474 (*noliş*)
Özb. **nolish** (*nâliš*) ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. **nalys** (*na:liš*) KES, 300; TDS-II, 117
- 942 **nâm** Far. İtibar, şöhret, saygınlık. NL-2, 474 (*nom*)
Özb. **nom** (*nâm*) ÖTİL, 508 1. Ad, isim. 2. Rütbe, unvan, san. ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. **nam** (*na:m*) TDS-II, 118 2. Ad, isim. KES, 300; TDS-II, 118
- 943 **nâma'dûd** Far.+Ar. Sayısız, çok. NL-2, 476 (*noma'dud*)
Tkm. **namagdud** (*na:mağdu:t*) KES, 301 ~ **nāmagdut** (*nä:mağdu:t*) KES, 312
- 944 **nâma'kûl** Far.+Ar. Makul olmayan, saçma, mantıksız, akla uymayan. NL-2, 477 (*noma'qul*)
Özb. **noma'qul** (*nāma'qul*) ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. **nāmakul** (*nä:ma:ku:l*) TTS, 473; TDS-II, 125 ~ **namakul** (*na:ma:ku:l*) KES, 301
- 945 **nâma'lûm** Far.+Ar. Malum olmayan, belli olmayan, belirsiz, anlaşılmayan, bilinmeyen, meçhul. NL-2, 477 (*noma'lum*)
Özb. **noma'lum** (*nāma'lum*) ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. **nāmālim** (*nä:mä:lim*) TTS, 473; TDS-II, 125
- 946 **nâma'lûmluk** Far.+Ar.+T. Belirsizlik, bilinmezlik, meçhullük. NL-2, 477 (*noma'lumluk*)
Tkm. **nāmālimlik** (*nä:mä:limlik*) TTS, 473; TDS-II, 125
- 947 **nâmaḥfûzlug** Far.+Ar.+T. NL-2, 477
- 948 **nâmaḥrem** Far.+Ar. Namahrem, yabancı, el. NL-2, 477 (*nomahräm*)
Özb. **nomahram** (*nāmahräm*) ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. **nāmāhrem** (*nä:māhrem*) KES, 312; TDS-II, 125
- 949 **nâmaḥşûr** Far.+Ar. Sınırsız, hudutsuz. NL-2, 477 (*nomahsur*)
Tkm. **namahsur** (*na:mahsu:r*) KES, 301
- 940 **nâmaḥdûr** Far.+Ar. 1. Güç yetmeyen. 2. Haddinden fazla. NL-2, 477 (*nomaqdur*)
Tkm. **nāmākdur** (*nä:makdu:r*) 1. KES, 312
- 941 **nâmaḥtûl** Far.+Ar. NL-2, 477

- 942 **nâmaṭbû'** *Far.* + *Ar.* NL-2, 476
- 943 **nâmaver** *Far.* NL-2, 475
- 944 **namâz** *Far.* Namaz, ibadet. NL-2, 430 (*namoz*)
Özb. namoz (*namâz*) ÖTS, 315; ÖTİL, 4942. Bir erkek adı. ÖTİL, 494
Tkm. namaz (*nama:z*) TTS, 471; TDS-II, 118
- 945 **namâzgâh** *Far.* Namaz kılınan yer, mescit, cami. NL-2, 430 (*namozgoh*)
Özb. namozgoh (*namâzgâh*) ÖTS, 315; ÖTİL, 494
- 946 **namâzşâm** *Far.* Akşam namazı. NL-2, 430 (*namozşom*)
Özb. namozshom (*namâzşâm*) ÖTS, 315; ÖTİL, 494
- 947 **nâmcû** *Far.* NL-2, 477
- 948 **nâmdâr** *Far.* Meşhur, şöhretli, ünlü. NL-2, 477 (*nomdor*)
Özb. nomdor (*nâmdâr*) ÖTS, 325; ÖTİL, 509
Tkm. namdar (*na:mda:r*) KES, 301
- 949 **nâmdârlik** *Far.* + *T.* Meşhurluk, ünlülük. NL-2, 477 (*nomdorlik*)
Özb. nomdorlik (*nâmdârlik*) ÖTS, 325
- 950 **nâme** *Far.* 1. Name, mektup, hat. 2. Program, plan, belge, doküman. NL-2, 475 (*nomä*)
Özb. noma (*nâmä*) 1. ÖTS, 325; ÖTİL, 508 2. Kitap, eser. ÖTİL, 508
Tkm. nama (*na:ma*) 1. TTS, 471; KES, 300; TDS-II, 118 2. Kitap, eser. KES, 300 3. Herhangi bir hukuki gerçeğe ilişkin belgeler, kanunlar, protokoller. TDS-II, 118
- 951 **nâmeârâ** *Far.* NL-2, 476
- 952 **nâmeber** *Far.* Mektup taşıyan, postacı. NL-2, 475 (*nomäbär*)
Tkm. namaber (*na:maber*) KES, 301
- 953 **nâmeḥûm** *Far.* + *Ar.* NL-2, 476
- 954 **nâmer'î** *Far.* + *Ar.* NL-2, 476
- 955 **nâmerbûṭ** *Far.* + *Ar.* NL-2, 476
- 956 **nâmerdlık ~ nâmerdlıg** *Far.* + *T.* Namertlik, alçaklık. NL-2, 476 (*nomärdliq ~ nomärdliq'*)
Özb. nomardlik (*nâmärdlik*) ÖTS, 325; ÖTİL, 508
Tkm. namartlyk (*na:ma:rtlik*) TTS, 471; TDS-II, 118
- 957 **nâmesiyâh** *Far.* NL-2, 476
- 958 **nâmesmû'** *Far.* + *Ar.* İşitilmeyen, duyulmayan. NL-2, 476 (*nomäsmu'*)
Tkm. nâ:mesmug (*nâ:mesmu:ğ*) 2. Hoş olmayan, tatsız, çirkin, kötü. KES, 312
- 959 **nâmeşrû'** *Far.* + *Ar.* Meşru olmayan, doğru olmayan. NL-2, 476 (*nomäşru'*)
Tkm. nameşrug (*na:meşru:ğ*) KES, 301
- 960 **nâmevcûd** *Far.* + *Ar.* NL-2, 475
- 961 **nâmevzûn** *Far.* + *Ar.* NL-2, 475
- 962 **nâmevzûnlug** *Far.* + *Ar.* + *T.* NL-2, 476
- 963 **nâmî** *Far.* NL-2, 478
- 964 **nâmihibân** *Far.* NL-2, 478
- 965 **nâmihibânlik** *Far.* + *T.* NL-2, 478
- 966 **nâmiḳdâr** *Far.* + *Ar.* NL-2, 478
- 967 **nâmurâd** *Far.* + *Ar.* Ümitsiz, maksadına ulaşamayan, nasipsiz, bahtsız. NL-2, 478 (*nomurod*)
Tkm. namyrat (*na:mira:t*) TTS, 471; TDS-II, 118
- 968 **nâmurâdlik ~ nâmurâdliq** *Far.* + *Ar.* + *T.* NL-2, 479
- 969 **nâmurâdşive** *Far.* + *Ar.* + *Far.* NL-2, 479

- 941 **nâmus** Ar. 1. Namus, itibar, onur, şeref, izzet. 2. Utanç, hayâ, ar. NL-2, 479 (nomus)
 Özb. **nomus** (nâmus) ÖTS, 326; ÖTİL, 509
 Tkm. **namys** (na:mys) TTS, 471; TDS-II, 118
- 942 **nâmuslan-** Ar.+T. NL-2, 479
- 943 **nâmuslık** Ar.+T. Namuslu, iffetli, şerefli. NL-2, 479 (nomusliq)
 Özb. **nomusli** (nâmusli) ÖTS, 326; ÖTİL, 509
 Tkm. **namysly** (na:mıslı) TDS-II, 119
- 944 **nâmuvâfık** Far.+Ar. Uygun olmayan, elverişsiz. NL-2, 478 (nomuvofiq)
 Özb. **nomuvofiq** (nâmuvâfiq) ÖTS, 326; ÖTİL, 509
- 945 **nâmübârek** Far.+Ar. Uğursuz, şanssız, kara bahtlı. NL-2, 478 (nomuboräk)
 Özb. **nomuborak** (nâmübâräk) ÖTS, 325
- 946 **nâmükerrer** Far.+Ar. NL-2, 478
- 947 **nâmülâyim** Far.+Ar. NL-2, 478
- 948 **nâmülâyimlik** Far.+Ar.+T. NL-2, 478
- 949 **nâmümkîn** Far.+Ar. NL-2, 478
- 950 **nâmünâsib** Far.+Ar. Uygun olmayan, yersiz. NL-2, 478 (nomunosib)
 Özb. **nomunosib** (nâmünâsib) ÖTS, 325; ÖTİL, 509
- 951 **nâmüsül mân** Far.+Ar. Müslüman olmayan, gayrimüslim. NL-2, 479 (nomusulmon)
 Tkm. **namusulman** (na:musulmo:n) KES, 301
- 952 **nâmüsül mânlik** Far.+Ar.+Far.+T. NL-2, 479
- 953 **nâmütenâhî** Far.+Ar. NL-2, 479
- 954 **nâmver** Far. Ünlü, meşhur. NL-2, 477 (nomvär)
 Tkm. **namwer** (na:mver) KES, 301
- 955 **nâmzed** Far. 1. Nişanlı, sözlü. 2. Önceden belirlenmiş, namzet. NL-2, 477 (nomzäd)
 Tkm. **namzed** (na:mzed) 1., 2. Aday. KES, 301
- 956 **nân** Far. Ekmek, yufka. NL-2, 479 (non)
 Özb. **non** (nân) ÖTS, 326; ÖTİL, 510
 Tkm. **nan** (na:n) TTS, 471; KES, 301; TDS-II, 119
- 957 **nânvây** Far. Fırıncı, ekmekçi. NL-2, 479 (nonvoy)
 Özb. **novvoy** (nâvvây) ÖTS, 328; ÖTİL, 506
 Tkm. **nanbay** (na:nba:y) TTS, 471; TDS-II, 119 2. Hamamböceği. TTS, 471
- 958 **nâpâk** Far. 1. Kirli, pis. 2. Vicdansız, alçak. NL-2, 480 (nopok)
 Özb. **nopok** (nâpâk) ÖTS, 326; ÖTİL, 510
- 959 **nâpâklik** Far.+T. Kirlilik, pislik. NL-2, 480 (nopoklik)
 Özb. **nopoklik** (nâpâklik) ÖTS, 326
- 960 **nâpedîd** Far. Görünmeyen, görünmez, gaip, yok. NL-2, 479 (nopedid)
 Tkm. **napedit** (na:pedi:t) KES, 301
- 961 **nâpedîdâr** Far. NL-2, 480
- 962 **nâpervâ** Far. NL-2, 480
- 963 **nâpesend** Far. Kabul görmeyen, uygun olmayan, yersiz. NL-2, 480 (nopisänd)
 Tkm. **napisent** (na:pisent) KES, 302
- 964 **nâpesendîde** Far. NL-2, 480
- 965 **nâpeydâ** Far. Görünmeyen, görünmez, gaip, yok. NL-2, 480 (napäydo)
 Tkm. **napeýda** (na:peyda:) KES, 302
- 966 **nâpeydâlig** Far.+T. NL-2, 480

- 946 **nâr I** Ar. 1. Ateş, od. 2. Cehennem. NL-2, 480 (*nor*)
 Özb. **nor** (*nâr*) ÖTİL, 510
 Tkm. **nar** (*na:r*) TTS, 471; KES, 302; TDS-II, 119
 *Özb. **nor** (*nâr*) Erkek deve. ÖTS, 326; ÖTİL, 510
 *Özb. **nor** (*nâr*) 1. Vücuttaki yara. 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 510
 *Özb. **nor** (*nâr*) Nar. ÖTİL, 510
 *Tkm. **nar** (*na:r*) 1. İnsanın vücudunda oluşan kızıl benek, nokta. 2. Bir kadın adı. TDS-II, 119
- 947 **nâr II** Far. Nar, nar ağacı. NL-2, 481 (*nor*)
 Özb. **nor** (*nâr*) ÖTİL, 510 ~ **anor**(*änâr*) ÖTS, 35; ÖTİL, 48 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 48
 Tkm. **nar** (*na:r*) TTS, 471; KES, 302; TDS-II, 119
 *Özb. **nor** (*nâr*) Erkek deve. ÖTS, 326; ÖTİL, 510
 *Özb. **nor** (*nâr*) 1. Vücuttaki yara. 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 510
 *Özb. **nor** (*nâr*) Ateş, od. ÖTİL, 510
 *Tkm. **nar** (*na:r*) 1. İnsanın vücudunda oluşan kızıl benek, nokta. 2. Bir kadın adı. TDS-II, 119
- 948 **na'ra** Ar. Nara, bağırma, kükreme, haykırma. NL-2, 444 (*na'ra*)
 Özb. **na'ra** (*na'ra*) ÖTS, 319; ÖTİL, 499
 Tkm. **nagra** (*nağra*) KES, 299; TDS-II, 116
- 949 **nârâst** Far. NL-2, 481
- 949 **nârâstlıg** Far. + T. NL-2, 481
- 949 **na'razen** Ar. + Far. NL-2, 444
- 949 **nârâzı** Far. + Ar. Karşı, zıt; razı olmayan, memnun olmayan, hoşnutsuz. NL-2, 481 (*norozı*)
 Özb. **norozı** (*nârâzi*) ÖTS, 327; ÖTİL, 511 ~ **norizo**(*nârizâ*) ÖTS, 326; ÖTİL, 510
 Tkm. **nârazy** (*nâ:ra:zı*) TTS, 475; TDS-II, 125
- 949 **nârenc** Far. Narenciye, turunçgillerin bir türü; sarı renkli, sarı renk. NL-2, 481 (*noränj*)
 Tkm. **narynç** (*na:rınç*) Narın rengine benzeyen, nar renkli. TTS, 471; TDS-II, 119
- 949 **nârencveş** Far. NL-2, 481
- 949 **nâresâ** Far. NL-2, 481
- 949 **narh** Far. Fiyat, ücret, bedel, paha, kıymet. NL-2, 433 (*narx*)
 Özb. **narx** (*narx*) ÖTS, 317; ÖTİL, 496
- 949 **narı** 1. Uzak, öte, ileri. 2. Öteki, öbürkü, diğeri. NL-2, 433 (*nari*)
 Özb. **nari** (*narı*) 1., 2. Sonra, daha sonra. ÖTS, 316; ÖTİL, 495
 Tkm. **nary** (*na:rı:*) KES, 302
- 949 **nârîzâmend** Far. + Ar. + Far. NL-2, 481
- 949 **nârven** Far. NL-2, 481
- 949 **nâs** Ar. İnsan, halk, adamlar. NL-2, 481 (*nos*)
 Tkm. **nas** (*na:s*) KES, 302
 *Tkm. **nas** (*na:s*) Bir tütün türü. TTS, 471
- 949 **naş(ş)** Ar. NL-2, 437
- 949 **nâşabûr** Far. + Ar. NL-2, 481
- 949 **nâsâz** Far. Uygunsuz, münasip olmayan, kötü, bozuk, rahatsız edici, zahmetli. NL-2, 482 (*nosoz*)

- Özb. **nosoz** (*nâsâz*) ÖTS, 327; ÖTİL, 511
 Tkm. **nâsaz** (*nâ:sa:z*) TTS, 474; KES, 313; TDS-II, 125 2. Anormal, düzensiz. TTS, 474
- 944 **nâsâzlıg** *Far.* + *T.* Bozukluk, uyumsuzluk. NL-2, 482 (*nosozlig'*)
 Özb. **nosozlik** (*nâsâzlik*) ÖTS, 327; ÖTİL, 511
 Tkm. **nâsazlyk** (*nâ:sa:zlık*) TTS, 474; TDS-II, 125
- 945 **naşb** *Ar.* NL-2, 434
- 946 **nâşevâb** *Far.* + *Ar.* NL-2, 482
- 947 **nâsezâ** *Far.* Uygun olmayan, uygunsuz, yersiz. NL-2, 482 (*nosäzo*)
 Tkm. **nâsiza** (*nâ:siza:*) 2. Azarlama, azar, küfür, kötü söz. KES, 313
- 948 **nâsezâlık** *Far.* + *T.* NL-2, 482
- 949 **nash** *Ar.* Arapların kullandığı bir yazı çeşidi. NL-2, 437 (*nasx*)
 Tkm. **nash** (*nash*) 2. Yok etme, ortadan kaldırma; yerine getirmekten vaz geçme. 3. Nüsha çıkarma, kopya etme. 4. Başka bir şekle sokma, bir şekil ve görünüşü değiştirme. KES, 302
- 950 **nâşih** *Ar.* Nasihat eden, öğüt veren. NL-2, 482 (*nosih*)
 Tkm. **nasyh** (*na:sih*) KES, 302
- 951 **naşib** *Ar.* Pay, hisse, hak, kismet. NL-2, 434 (*nasib*)
 Özb. **nasib** (*nasib*) ÖTS, 317; ÖTİL, 496
 Tkm. **nesip** (*nesi:p*) KES, 309; TDS-II, 123
- 952 **nâşih** *Ar.* NL-2, 482
- 953 **naşihat** *Ar.* Nasihat, öğüt, tavsiye. NL-2, 435 (*nasihat*)
 Özb. **nasihat** (*nasihat*) ÖTS, 317; ÖTİL, 496
 Tkm. **nesihat** (*nesi:hat*) TTS, 476; KES, 308; TDS-II, 123
- 954 **naşihat pesânendelik** *Ar.* + *Far.* + *T.* NL-2, 436
- 955 **naşihatâmiz** *Ar.* + *Far.* Öğretici, eğitici, öğreten, didaktik. NL-2, 435 (*nasihatomiz*)
 Özb. **nasihatomuz** (*nasihatâmuz*) ÖTS, 317; ÖTİL, 496
- 956 **naşihatengiz** *Ar.* + *Far.* NL-2, 435
- 957 **naşihatgû** *Ar.* + *Far.* Nasihat eden, öğüt veren. NL-2, 435 (*nasihatgo'*)
 Özb. **nasihatgo'y** (*nasihatgoy*) ÖTS, 317; ÖTİL, 496
- 958 **naşihatnâme** *Ar.* + *Far.* NL-2, 435
- 959 **naşihatpezîr** *Ar.* + *Far.* NL-2, 435
- 960 **nâsipâs** *Far.* NL-2, 482
- 961 **nâsîr** *Ar.* Yardım eden, destek, destekleyen, kuvvetlendiren. NL-2, 482 (*nosir*)
 Özb. **nosir** (*nâsir*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 511
 Tkm. **nasyr** (*na:sır*) KES, 302
- 962 **naşr** *Ar.* Yardım. NL-2, 436 (*nasr*)
 Tkm. **nasr** (*nasr*) KES, 302
- 963 **nâsüfte** *Far.* NL-2, 482
- 964 **na's** *Ar.* 1. Tabut. 2. Ceset, ölü. NL-2, 444 (*na's*)
 Tkm. **nagyş** (*nağış*) KES, 299
- 965 **nâşâd** *Far.* Neşesiz, gamlı, kederli, üzgün. NL-2, 485 (*noşod*)
 Özb. **noshod** (*nâşâd*) ÖTS, 328; ÖTİL, 512
 Tkm. **naşat** (*na:şat*) KES, 303
- 966 **nâşâyest(e)** *Far.* Layık olmayan, münasip olmayan, kötü, çirkin. NL-2, 486 (*noşoyist ~ noşoyistâ*)
 Tkm. **naşayysta** (*na:şayista*) KES, 303

- 9517 **nâşer'** Far.+Ar. NL-2, 485
- 9518 **nâşikîb ~ nâşikîbâ** Far. NL-2, 485
- 9519 **nâşinâs** Far. NL-2, 485
- 9520 **nâşükr** Far.+Ar. Nankör, şükretmeyen, iyilikbilmez. NL-2, 486 (*noşukr*)
Özb. **noshukur** (*nâşükür*) ÖTS, 328; ÖTİL, 512
- 9521 **nâşüküft** Far. NL-2, 486
- 9522 **nağ'** Ar. NL-2, 437
- 9523 **na't** Ar. Övme, methetme, övgü. NL-2, 444 (*na't*)
Tkm. *nâ't* (*nâ't*) 2. Övgü şiiri, kaside. KES, 313
- 9524 **nâtamâm** Far.+Ar. Tamam olmayan, tamamlanmamış, eksik. NL-2, 483
(*notamom*)
Özb. **notamom** (*nâtāmām*) ÖTS, 327; ÖTİL, 511
- 9525 **nâtanûmend** Far. NL-2, 483
- 9526 **nâtîk** Ar. Nutak atan, konuşmacı, hatip. NL-2, 483 (*notiq*)
Özb. **notiq** (*nâtiq*) ÖTS, 327; ÖTİL, 512
Tkm. **natyk** (*na:tk*) KES, 303
- 9527 **nâtîkâ** Ar. NL-2, 483
- 9528 **nâtüvân** Far. Zayıf, kuvvetsiz, âciz, çaresiz, muhtaç. NL-2, 482 (*notävon*)
Özb. **notavon** (*nâtävân*) ÖTS, 327; ÖTİL, 511
Tkm. **natuwan** (*na:tuvo:n*) TTS, 472; KES, 303; TDS-II, 119
- 9529 **nâtüvânâ** Far. NL-2, 483
- 9530 **nâtüvânlık ~ nâtüvânlıg** Far.+T. Güçsüzlük, zayıflık, âcizlik, çaresizlik. NL-2, 483(*notävonliq ~ notävonlig'*)
Özb. **notavonlik** (*nâtävânlık*) ÖTS, 327
Tkm. **natuwanlyk** (*na:tuvo:nluk*) TDS-II, 119
- 9531 **nâumîd** Far. Ümitsiz. NL-2, 469 (*nowmid*)
Tkm. **näumyt** (*nä:umi:t*) TTS, 474; KES, 313; TDS-II, 126 ~ **nowmyt** (*no:vmi:t*) KES, 318
- 9532 **nâv** Far. Oluk, su yolu. NL-2, 468 (*nov*)
Özb. **nov** (*nâv*) ÖTS, 327; ÖTİL, 505
*Tkm. **naw** (*na:v*) Kiriş, kalas. TTS, 472; TDS-II, 119
*Tkm. **naw** (*na:v*) Kayık, gemi. TTS, 472; KES, 303; TDS-II, 119
- 9533 **nâvek** Far. 1. Ok, kemanın oku. 2. Kırpık. NL-2, 468 (*noväk*)
Tkm. **näwek** (*nä:vek*) KES, 313
- 9534 **nâvekâsâ** Far. NL-2, 469
- 9535 **nâvekefken** Far. Ok atan, okçu. NL-2, 468 (*noväkäfkän ~ noväkefikän*)
Tkm. **näwkäfken** (*nä:vekäfken*) 2. *mec.* Bakan. KES, 313
- 9536 **nâvekendâz** Far. NL-2, 468
- 9537 **nâvekeş** Far. NL-2, 469
- 9538 **nâverd** Far. NL-2, 414
- 9539 **nâverd** Far. NL-2, 416
- 9540 **nâverd** Far. NL-2, 469
- 9541 **nâyâb** Far. 1. Nadir, az bulunur, değerli, paha biçilemez. 2. Saklanan, gizlenen. NL-2, 470 (*noyob*)
Özb. **noyob** (*nâyâb*) 1. ÖTS, 328; ÖTİL, 506
Tkm. **naýap** (*na:ya:p*) 1. KES, 303
- 9542 **nâyâblik** Far.+T. NL-2, 470
- 9543 **nâyâft** Far. NL-2, 471

- ⁹⁵⁴ **nâz** *Far.* 1. Naz, işve, cilve. 2. Taze, yeni şeyler. NL-2, 471 (*noz*)
Özb. **noz** (*nâz*) 1. ÖTS, 328; ÖTİL, 506
Tkm. **nâz** (*nâ:z*) 1. TTS, 474; TDS-II, 126
- ⁹⁵⁵ **nazar** *Ar.* 1. Bakma, bakış. 2. Göz. 3. Fikir, düşünce. 4. Merhamet, şefkat, iltifat. NL-2, 424 (*nazar*)
Özb. **nazar** (*nazar*) 1. ÖTS, 319; ÖTİL, 492 3., 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 492
Tkm. **nazar** (*naza:r*) 1. TTS, 472; KES, 304; TDS-II, 120 2. KES, 304 3. Bir erkek adı. TDS-II, 120
- ⁹⁵⁶ **nażarbâz** *Ar. + Far.* NL-2, 424
- ⁹⁵⁷ **nażarbâzlık** *Ar. + Far. + T.* NL-2, 425
- ⁹⁵⁸ **nażargâh** *Ar. + Far.* Bakılan yer. NL-2, 425 (*nażargoh*)
Tkm. **nażargâh** (*nażargâh*) KES, 304
- ⁹⁵⁹ **nażarlık** *Ar. + T.* NL-2, 425
- ⁹⁶⁰ **nâzenîn** *Far.* Nazlı sevgili, güzel sevgili. NL-2, 471 (*nozänin*)
Özb. **nozanin** (*nâzänin*) ÖTS, 328; ÖTİL, 506
Tkm. **nâzenin** (*nâ:zeni:n*) TTS, 474; KES, 313; TDS-II, 126
- ⁹⁶¹ **nâzım** *Far.* Nazmeden, tertip eden, şair. NL-2, 471 (*nozım*)
Tkm. **nazım** (*na:zım*) KES, 304
- ⁹⁶² **nâzır** *Ar.* Nezaret eden, gözeten, koruyan. NL-2, 472 (*nozır*)
Özb. **nozır** (*nâzir*) 2. Vezir. ÖTS, 328; ÖTİL, 507 3. Müfettiş, denetçi. ÖTS, 328
Tkm. **nazyr** (*na:zır*) KES, 304
- ⁹⁶³ **nâzırbânlık** *Ar. + Far. + T.* NL-2, 472
- ⁹⁶⁴ **nâzil** *Ar.* İnen, yukarıdan düşen. NL-2, 471 (*nozıl*)
Tkm. **nazıl** (*na:zıl*) KES, 304
- ⁹⁶⁵ **nâziş** *Far.* Naz, cilve. NL-2, 472 (*noziş*)
Tkm. **nazyş** (*na:ziş*) KES, 304
- ⁹⁶⁶ **nazım** *Ar.* Nazım, şiir. NL-2, 425 (*nazm*)
Özb. **nazm** (*nazm*) ÖTS, 319; ÖTİL, 493
Tkm. **nazım** (*nazım*) 2. Tertip, düzen. KES, 304
- ⁹⁶⁷ **nażmgüster** *Ar. + Far.* NL-2, 426
- ⁹⁶⁸ **nażmkeş** *Ar. + Far.* NL-2, 426
- ⁹⁶⁹ **nażmpîrâ** *Ar. + Far.* NL-2, 426
- ⁹⁷⁰ **nażmîrâz** *Ar. + Far.* NL-2, 426
- ⁹⁷¹ **nâzperverd** *Far.* NL-2, 472
- ⁹⁷² **nâzpîşe** *Far.* NL-2, 472
- ⁹⁷³ **nażret** *Ar.* NL-2, 427
- ⁹⁷⁴ **nâzükendîş** *Far.* NL-2, 472
- ⁹⁷⁵ **nâzükhûy** *Far.* NL-2, 472
- ⁹⁷⁶ **nâzükşîve** *Far.* NL-2, 472
- ⁹⁷⁷ **nâzüik** *Far.* Nazik, narin, ince yapılı, kırılgan, duyarlı, hassas, sevecen, şefkatli. NL-2, 472 (*nozük*)
Özb. **nozık** (*nâzik*) ÖTS, 328; ÖTİL, 507 2. Bir kadın adı.
Tkm. **nâzik** (*nâ:zik*) TTS, 475; KES, 313; TDS-II, 126 2. Bir kadın adı. TDS-II, 126
- ⁹⁷⁸ **nâzüklük** *Far. + T.* Naziklik, narinlik, incelik, hassaslık, yumuşaklık, sevecenlik, duyarlılık. NL-2, 472 (*nozukluk*)
Özb. **nozıkklik** (*nâziklik*) ÖTS, 328; ÖTİL, 507

- Tkm. nâziklik (nä:ziklik)* TTS, 475; TDS-II, 126
- 950 **ne 1.** Ne, hangi şey. **2.** Ne ...ne bağlacı. NL-2, 414 (*nä*)
Özb. na (nä) ÖTS, 314; ÖTİL, 491
Tkm. ne (ne) TDS-II, 121 ~ **nä** (*nä*) TDS-II, 124
- 951 **nè I** Ne, hangi şey. NL-2, 452 (*ne*)
Özb. ne (ne) ÖTS, 319; ÖTİL, 500
Tkm. ne (ne) TDS-II, 121
- 952 **nè II** NL-2, 452
- 953 **ne'am** Ar. NL-2, 414
- 954 **nebât I** Far. Nöbet şekeri. NL-2, 415 (*näbot*)
Özb. nabot (nâbât) ÖTS, 314 ~ **novvot** (*nâvvât*) ÖTS, 328; ÖTİL, 506
Tkm. nabat (naba:t) TTS, 469; KES, 298, TDS-II, 115
- 955 **nebât II** Ar. Nebat, bitki, ağaç, ot. NL-2, 415 (*näbot*)
Tkm. nebat (neba:t) KES, 304
- 956 **nebâtât** Ar. Bitkiler, otlar, ağaçlar. NL-2, 415 (*näbotot*)
Özb. nabotot (nâbâtât) ÖTS, 314; ÖTİL, 491
Tkm. nebatat (neba:ta:t) KES, 304
- 957 **nebâtû** Ar. NL-2, 415
- 958 **nebî** Ar. Peygamber, haber getiren. NL-2, 415 (*näbiy*)
Özb. nabi (näbi) ÖTS, 314; ÖTİL, 491 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 491
Tkm. nebi (nebi:) KES, 304; TDS-II, 121
- 959 **nebire** Far. Torun, oğul veya kızın çocuğu. NL-2, 415 (*näbirä*)
Özb. nabira (näbirä) ÖTS, 314; ÖTİL, 491
- 960 **nebiyullâh** Allah'ın resulü, Hz. Muhammed. Ar. NL-2, 415 (*näbiyulloh*)
Tkm. nebiyilla (nebiyilla:) KES, 304
- 961 **nebîz** Far. NL-2, 415
- 962 **nebud** Far. Yok olma, olmayan, yok. NL-2, 415 (*näbud*)
Tkm. nabut (na:bu:t) KES, 298
- 963 **necâset** Ar. İğrenç, kötü, çirkin, haram. NL-2, 423 (*näcosät*)
Tkm. nejasat (neca:sat) **2.** Dışkı, tezek. TTS, 475; KES, 304; TDS-II, 122
- 964 **necât** Ar. Necat, kurtuluş, kurtarma. NL-2, 423 (*näjot*)
Özb. najot (näcât) ÖTS, 315; ÖTİL, 492
Tkm. nejat (neca:t) TTS, 475; KES, 304; TDS-II, 122
- 965 **neccâr** Ar. Marangoz, doğramacı, dülger. NL-2, 423 (*näjjour*)
Özb. najjor (näccâr) ÖTS, 315; ÖTİL, 492
Tkm. neçjar (neçca:r) TTS, 475; KES, 305, TDS-II, 122
- 966 **neces** Ar. Pis, kirli, rezil, haram, iğrenç, cenabet kimse. NL-2, 423 (*näcäs*)
Özb. najas (näcäs) ÖTS, 315; ÖTİL, 492
Tkm. nejis (neci:s) KES, 305; TDS-II, 122
- 967 **necm** Ar. NL-2, 423
- 968 **nèçe** Nice, ne kadar, kaç. NL-2, 453 (*neçä*)
Özb. necha (neçä) ÖTS, 321; ÖTİL, 501
Tkm. nâçe (nä:çe) TTS, 473; TDS-II, 124
- 969 **nèçeki** T. + Far. NL-2, 453
- 970 **nèçük** Ar. **1.** Nasıl. **2.** Niçin. NL-2, 453 (*neçuk*)
Özb. nechik (neçik) ÖTS, 321; ÖTİL, 501 ~ **nechuk** (*neçük*) ÖTS, 321; ÖTİL, 502
Tkm. niçik (niçik) TDS-II, 127

- 950 **nəcükkim** *T.+Far.* NL-2, 454
- 951 **nəcükleş-** NL-2, 454
- 952 **nəcün** NL-2, 454
- 953 **nedâmet** *Ar.* Pişmanlık, sıkıntı, keder, üzüntü. NL-2, 422 (*nâdomât*)
Özb. nadomat (*nädâmât*) ÖTS, 314; ÖTİL, 492
Tkm. nedamat (*neda:mat*) KES, 306
- 954 **nedâmetlig** *Ar.+T.* NL-2, 422
- 955 **nedbe** *Ar.* NL-2, 422
- 956 **nedbe** *Ar.* NL-2, 488
- 957 **nedem** *Ar.* Pişman, pişmanlık duyan. NL-2, 422 (*nädâm*)
Tkm. nedem (*nedem*) KES, 306
- 958 **nedîm** *Ar.* 1. Hizmetkâr. 2. Yakın dost, sırdaş. NL-2, 422 (*nâdim*)
Özb. nadim (*nâdim*) ÖTS, 314; ÖTİL, 492 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 492
Tkm. nedim (*nedi:m*) 2. KES, 306
- 959 **nedîmlik** *Ar.+T.* NL-2, 422
- 960 **nedîmşîve** *Ar.+Far.* NL-2, 422
- 961 **nedîmveş** *Ar.+Far.* NL-2, 422
- 962 **nèdinki ~ nèdinkim** *T.+Far.* NL-2, 452
- 963 **nedivâr** *Far.* NL-2, 422
- 964 **nedret** *Ar.* NL-2, 423
- 965 **nef** *Ar.* 1. Yarar, fayda, getiri. 2. Medet. NL-2, 440 (*näf'*)
Özb. naf (*näf*) 1. ÖTS, 314; ÖTİL, 497
- 966 **nefluk** *Ar.+T.* NL-2, 441
- 967 **nefresân** *Ar.+Far.* NL-2, 441
- 968 **nefresânlig** *Ar.+Far.+T.* NL-2, 441
- 969 **nefâ'is** *Ar.* NL-2, 439
- 970 **nefâz** *Ar.* NL-2, 439
- 971 **nefer** *Ar.* 1. Nefer, kimse. 2. Adet, tane. NL-2, 437 (*näfär*)
Özb. nafar (*näfär*) 1. ÖTS, 314 2. ÖTS, 314; ÖTİL, 497
Tkm. neper (*neper*) 1. KES, 307 ~ **nefer** (*nefer*) 1. TDS-II, 122
- 972 **nefes** *Ar.* 1. Nefes, soluk. 2. Can. NL-2, 438 (*näfäs*)
Özb. nafas (*näfäs*) 1., 2. An, lahza, dakika. ÖTS, 314; ÖTİL, 497
Tkm. nepes (*nepes*) 1. TTS, 476; KES, 307; TDS-II, 122 2. KES, 307 3. Bir erkek adı. TDS-II, 122
- 973 **nefes nefes** *Ar.* NL-2, 438
- 974 **nefeslik** *Ar.+T.* Nefeslik, bir anlık. NL-2, 438 (*näfäsliq*)
Özb. nafaslik (*näfäslik*) ÖTS, 314; ÖTİL, 497
- 975 **nefh** *Ar.* NL-2, 440
- 976 **nefha** *Ar.* 1. Güzel kokunun yayılması, hoş kokulu. 2. Koku. NL-2, 441 (*näfha*)
Tkm. nafha (*nafha*) Çıban; üfürük, nefes, üfürme; yel. KES, 298
- 977 **nefir** *Ar.* NL-2, 438
- 978 **nefis** *Ar.* Nefis, narin, güzel, hoş. NL-2, 438 (*näfis*)
Özb. nafis (*näfis*) ÖTS, 314; ÖTİL, 497
Tkm. nepis (*nepi:s*) TTS, 476; KES, 307; TDS-II, 122
- 979 **nefret** *Ar.* Nefret. NL-2, 439 (*näfrät*)
Özb. naftrat (*näfrät*) ÖTS, 314; ÖTİL, 498
- 980 **nefs** *Ar.* 1. Meyil, istek, arzu, şehvet, hırs. 2. Can, ruh. 3. Özlük, benlik; iffet, namus. NL-2, 439 (*näfs*)

- Özb. **nafs** (*näfs*) 1. ÖTS, 314; ÖTİL, 498
- 9621 **nefsânî** Ar. NL-2, 440
- 9622 **nefsâniyet** Ar. Benlik, öz saygı, şeref, onur, izzetinefis. NL-2, 440 (*näfsaniyät*)
Özb. **nafsoniyat** (*näfsâniyät*) ÖTS, 314; ÖTİL, 498
- 9623 **nefslik** Ar. + T. NL-2, 440
- 9624 **nefsperest** Ar. + Far. NL-2, 440
- 9625 **nefsperver** Ar. + Far. NL-2, 440
- 9626 **neft** Far. NL-2, 440
- 9627 **neftlik** Far. + T. NL-2, 440
- 9628 **nefy** Ar. Reddetme, inkâr etme, kovma, uzaklaştırma. NL-2, 439 (*näfy*)
Tkm. **nefý** (*nefy*) KES, 306
- 9629 **nège** Niye, niçin, neden. NL-2, 452 (*negä*)
Özb. **nega** (*negä*) ÖTS, 320; ÖTİL, 500
- 9630 **nègeki** ~ **nègekim** T. + Far. Çünkü. NL-2, 452 (*negäki* ~ *negäkim*)
Özb. **negaki(m)** (*negäki(m)*) ÖTS, 320; ÖTİL, 500
- 9631 **negü** NL-2, 450
- 9632 **negühide** Far. NL-2, 429
- 9633 **nehâr** Ar. 1. Gündüz. 2. Sabahleyin, sabah erken. NL-2, 451 (*nähor*)
Özb. **nahor** (*nähâr*) 3. *mec.* Kahvaltı yapmadan, aç karnına. ÖTS, 314; ÖTİL, 500
Tkm. **nahar** (*naha:r*) 1. KES, 299
- 9634 **nehb** Ar. NL-2, 450
- 9635 **neheng** Far. 1. Köpek balığı, büyük balık. 2. Bahadır, pehlivan, yiğit. NL-2, 450 (*nähäng*)
Özb. **nahang** (*nähäng*) 1. ÖTS, 314; ÖTİL, 500 2. *mec.* Yırtıcı, vahşi, adam yiyen. 3. Balık yılı. ÖTİL, 500
Tkm. **nähäñ** (*nähäñ*) 2. Büyük. TTS, 473 3. Timsah. KES, 312; TDS-II, 124
- 9636 **nehengâne** Far. NL-2, 450
- 9637 **nehengveş** Far. NL-2, 450
- 9638 **nehîb** Far. 1. Korkunç. 2. Ganimet, yem, kurban. NL-2, 450 (*nähib*)
Tkm. **nehip** (*nehi:p*) 1., 2. Hüngür hüngür ağlama. KES, 306
- 9639 **nehr** Ar. 1. Derya, deniz. 2. Dere, çay, nehir, ırmak. 3. Aruz terimlerinden biri. NL-2, 451 (*nähr*)
Özb. **nahr** (*nähr*) 1. ÖTİL, 500 2. ÖTS, 315
Tkm. **nähr** (*nähr*) 2. KES, 312
- 9640 **nehy** Ar. Men etme, reddetme. NL-2, 450 (*nähy*)
Tkm. **nähý** (*nähy*) KES, 312
- 9641 **nejâd** Ar. NL-2, 423
- 9642 **nejend** Far. NL-2, 423
- 9643 **nekâl** Ar. NL-2, 429
- 9644 **nekbet** Ar. NL-2, 429
- 9645 **nekheth** Ar. NL-2, 429
- 9646 **nekhethlig** Ar. + T. NL-2, 429
- 9647 **nèki** ~ **nèkim** T. + Far. Her ne ..., her şey, ne varsa, ne ise. NL-2, 453 (*neki* ~ *nekim*)
Özb. **neki** (*neki*) ÖTİL, 501
- 9648 **nekim** Far. NL-2, 429
- 9649 **nem** Far. 1. Islak, sulu. 2. Nem, rutubet. 3. Çürüme, bozulma. NL-2, 429 (*näm*)

- Özb. **nam** (näm) 1., 2. ÖTS, 315; ÖTİL, 494
 Tkm. **nem** (nem) 1. TTS, 475; KES, 306; TDS-II, 122 2. Yağmur. 3. Yaş, gözyaşı. TTS, 475; KES, 306
- 950 **nemat** Ar. NL-2, 430
- 951 **nemedfürûşluk** Far.+T. NL-2, 429
- 952 **nemek** Far. Tuz. NL-2, 430 (nämäk)
 Özb. **namak** (nämäk) ÖTS, 315; ÖTİL, 494
 Tkm. **nemek** (nemek) KES, 307; TDS-II, 122
- 953 **nemekdân** Far. Tuzluk. NL-2, 430 (nämäkdön)
 Özb. **namakdon** (nämäkdön) ÖTS, 315
- 954 **nemîdlık ~ nevmîdlık** Far.+T. NL-2, 418
- 955 **nemlik** Far.+T. Nemli, sulu, yaş, ıslak. NL-2, 430 (nämlik)
 Özb. **namli** (nämli) ÖTS, 315; ÖTİL, 494
 Tkm. **nemli** (nemli) TDS-II, 122
- 956 **nemmâm** Ar. Gammaz, ispiyoncu, dedikoducu, haber getirip götür. NL-2, 430 (nemmom)
 Tkm. **nemmam** (nemma:m) KES, 307
- 957 **nemmâmlık** Ar.+T. NL-2, 430
- 958 **neng** Far. Utanma, ar, namus. NL-2, 432 (näng)
 Tkm. **neñ** (neñ) KES, 307
- 959 **nengsizlik** Far.+T. NL-2, 432
- 960 **ner** Far. Cinsiyeti erkek olan her şey. NL-2, 432 (när)
 Özb. **nar** (när) ÖTS, 316; ÖTİL, 495
 Tkm. **ner** (ner) 2. Başı dik, kimseye minnet etmeyen. KES, 308 3. Güçlü bir deve türü. KES, 308 TDS-II, 122
- 961 **nerd** Far. Tavla oyunu. NL-2, 432 (nârd)
 Tkm. **nert** (nert) KES, 308 ~ **nart**(nart) KES, 302
- 962 **nerdbân** Far. Merdiven. NL-2, 432 (nârdbon)
 Tkm. **nerdiwan** (nerdiva:n) KES, 308
- 963 **nergis** Far. Nergis, nergis çiçeği. NL-2, 432 (nârgis)
 Özb. **nargis** (nârgis) ÖTS, 316; ÖTİL, 495
 Tkm. **nerges** (nerğes) 2. Sevgilinin gözü. KES, 308 ~ **nerkes** (nerkes) TTS, 476; KES, 308; TDS-II, 123
- 964 **nergiszâr** Far. NL-2, 432
- 965 **nerm** Far. Nazik, mülayim, yumuşak, sevimli. NL-2, 433 (nârm)
 Tkm. **nerim** (nerim) KES, 308
- 966 **nermâde** Far. NL-2, 433
- 967 **nermreftâr** Far. NL-2, 433
- 968 **nerrâd** Far. NL-2, 433
- 969 **nerre** Far. NL-2, 433
- 970 **neşâ'ih** Far. Nasihatler, öğütler. NL-2, 436 (nâsoyih)
 Tkm. **nesaýyh** (nesa:yih) KES, 308
- 971 **nesâ'im** Ar. NL-2, 436
- 972 **nesak** Ar. NL-2, 434
- 973 **neseb** Ar. Soy, nesil, köken, evlat. NL-2, 433 (näsäb)
 Özb. **nasab** (näsäb) ÖTS, 317; ÖTİL, 496
 Tkm. **nesep** (nesep) KES, 308
- 974 **nesebçe** Ar.+T. NL-2, 433

- 965 **neseblık** Ar. +T. NL-2, 433
- 966 **nesîc** Ar. NL-2, 434
- 967 **neşiki** T. +Far. NL-2, 453
- 968 **nesîm** Ar. Tan rüzgârı, hafif rüzgâr. NL-2, 434 (*näsım*)
Özb. **nasim** (*näsım*) ÖTS, 317; ÖTİL, 496 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 496
Tkm. **nesim** (*nesi:m*) KES, 309
- 969 **nesl** Ar. Nesil, kuşak, soy. NL-2, 436 (*näsl*)
Özb. **nasl** (*näsl*) ÖTS, 317; ÖTİL, 496
Tkm. **nesil** (*nesil*) TTS, 476; TDS-II, 123
- 970 **nesnâs** Ar. Maymun. NL-2, 436 (*näsnos*)
Tkm. **nesnas** (*nesna:s*) KES, 309
- 971 **neşr** Ar. Nesir, düz yazı. NL-2, 436 (*näsr*)
Özb. **nasr** (*näsr*) ÖTS, 317; ÖTİL, 497
Tkm. **nesir** (*nesir*) KES, 309
- 972 **nesr** Ar. NL-2, 436
- 973 **nesrîn** Far. Beyaz, hoş kokulu gül, yaban gülü. NL-2, 436 (*näsrin*)
Tkm. **nesrin** (*nesri:n*) KES, 309
- 974 **nesrînfâm** Far. NL-2, 436
- 975 **nesteren** Far. Bir gül adı, yaban gülü. NL-2, 437 (*nästärän*)
Özb. **nastarin** (*nästärin*) ÖTS, 317; ÖTİL, 497
Tkm. **nesteren** (*nesteren*) KES, 309; TDS-II, 123
- 976 **neş'e** Ar. Neşe, keyif, mutluluk, sefa. NL-2, 443 (*näş 'ä*)
Özb. **nash'a** (*näş 'ä*) ÖTS, 319; ÖTİL, 499
Tkm. **neşe** (*neşe*) 2. Uyuşturucu, afyon. TTS, 476; TDS-II, 123 ~ **neş'ä** (*neş 'ä*) KES, 310
- 977 **neş'u nümâ** Ar. +Far. Ar. Yetişip büyüme, yaşama. NL-2, 443 (*näş 'u nâmo*)
Tkm. **neşwunema** (*neşwunema:*) KES, 310
- 978 **neşât** Ar. Mutluluk, neşe, sevinç, keyif. NL-2, 464 (*nişot*)
Tkm. **nyşat** (*nışa:t*) KES, 314
- 979 **neşât** Ar. NL-2, 442
- 980 **neşâtâmîz** Ar. +Far. NL-2, 465
- 981 **neşâtfezâ** Ar. +Far. NL-2, 442
- 982 **neşâtfezâlık** Ar. +Far. +T. NL-2, 442
- 983 **neşâtfezâlık** Ar. +Far. +T. NL-2, 465
- 984 **neşâtendûz** Ar. +Far. NL-2, 442
- 985 **neşâtengîz** Ar. +Far. NL-2, 442
- 986 **neşâtengîzlik** Ar. +Far. +T. NL-2, 465
- 987 **neşâtfersâ** Ar. +Far. NL-2, 465
- 988 **neşâtthâne** Ar. +Far. NL-2, 465
- 989 **neşâtlig** Ar. +T. NL-2, 465
- 990 **neşter** Far. 1. Neşter. 2. Uç, baş. 3. Elem, kaygı, keder. NL-2, 465 (*niştär*) bk. **neşter** NL-2, 442 (*näştär*)
Özb. **nishtar** (*niştär*) 1. ÖTS, 323; ÖTİL, 504
Tkm. **neşter** (*neşter*) 1. KES, 310 ~ **neşder** (*neşder*) 1., 2. İğne. TTS, 476; TDS-II, 123 3. mec. Parlaklık. TDS-II, 123
- 991 **neşter** Far. Yılan zehri, yılan vurması. NL-2, 442 (*näştär*) bk. **neşter** NL-2, 465 (*niştär*)

- Özb. **nashtar** (*näštär*) Neşter. ÖTİL, 499 ~ **nishtar** (*niştär*) Neşter. ÖTS, 323; ÖTİL, 504
 Tkm. **neşder** (*neşder*) TTS, 476; TDS-II, 123 ~ **neşter** (*neşter*) KES, 310
- 972 **nè't-** Ne etmek, ne yapmak. NL-2, 453 (*net-*)
 Tkm. **nä:t-** (*nä:t-*) TDS-II, 126
- 973 **netâyic** Ar. NL-2, 437
- 974 **netib** (?) NL-2, 437
- 975 **netice** Ar. **1.** Netice, sonuç. **2.** Yarar, fayda, menfaat. NL-2, 437 (*nätijä*)
 Özb. **natija** (*näticä*) **1.** ÖTS, 317; ÖTİL, 497
 Tkm. **netije** (*neti:ce*) **1.** TTS, 477; TDS-II, 124 **2.** TDS-II, 124
- 976 **ne'ûzubillâh** Ar. NL-2, 437
- 977 **nev** Far. Yeni, taze. NL-2, 415 (*näv*)
 Tkm. **now** (*nov*) KES, 317
- 978 **nev'** Ar. NL-2, 421
- 979 **nev'arûs** Ar. NL-2, 416
- 970 **nev'lık** Ar.+T. NL-2, 421
- 971 **nevâ** Far. **1.** Name, ahenk, ezgi, melodi. **2.** Ses, avaz, seda. **3.** Nasip, fayda, kazanç. NL-2, 418 (*nävo*)
 Özb. **navo** (*nävâ*) **1.** ÖTS, 318; ÖTİL, 491 **2.** ÖTİL, 491
 Tkm. **nowa** (*novo:*) **2., 3.** KES, 317
- 972 **nevâbahş** Far. NL-2, 418
- 973 **nevâdir** Ar. NL-2, 418
- 974 **nevâgâh** Far. NL-2, 418
- 975 **nevâgû** Far. NL-2, 418
- 976 **nevâhî I** Ar. Etraflar, çevre, yanlar. NL-2, 420 (*nävohiy*)
 Tkm. **nowahy** (*novo:hu:*) KES, 317
- 977 **nevâhî II** Ar. NL-2, 420
- 978 **nevâib I** Ar. NL-2, 419
- 979 **nevâib II** Ar. NL-2, 419
- 970 **nevâkeş** Far. NL-2, 419
- 971 **nevâl** Ar. Bahşış, bağış; cömertlik, iyilik. NL-2, 419 (*nävol*)
 Tkm. **nowal** (*novo:l*) KES, 317
- 972 **nevâle** Ar. NL-2, 419
- 973 **nevalık** Far.+T. NL-2, 419
- 974 **nevâmûz** Far. NL-2, 419
- 975 **nevâsâz** Far. NL-2, 419
- 976 **nevâsâzlık** Far.+T. NL-2, 420
- 977 **nevâsız** Far.+T. Yoksul, fakir, zavallı, perişan. NL-2, 419 (*nävosiz*)
 Tkm. **nowasyz** (*novo:suz*) TTS, 480 **2. mec.** Hafif, düşüncesiz. TTS, 480; TDS-II, 129
- 978 **nevâsızlık** Far.+T. NL-2, 419
- 979 **Nevâyîâsâ** Far. NL-2, 419
- 970 **Nevâyivâr** Far. NL-2, 419
- 971 **nevâzende** Far. Şarkıcı, müzisyen. NL-2, 418 (*nävozändä*)
 Özb. **navozanda** (*nävâzändä*) ÖTS, 318; ÖTİL, 492
- 972 **nevâziş** Far. Şefkat, merhamet, nezaket, incelik. NL-2, 418 (*nävoziş*)
 Özb. **navozish** (*nävâziş*) ÖTS, 318; ÖTİL, 492
 Tkm. **nowazyş** (*novo:zuş*) KES, 318

- 9733 **nevbahâr** *Far.* İlkbahar. NL-2, 416 (*nävbahor*)
Özb. navbahor (nävbahâr) ÖTS, 318; ÖTİL, 491
Tkm. nowbahar (novbaha:r) KES, 318; TDS-II, 129 **2.** İlk doğan çocuk, oğul, kız. **3.** Bir kadın adı. TDS-II, 129
- 9734 **nevbâve** *Ar.* NL-2, 416
- 9735 **nevber** *Ar.* Yeni yetişen bitki, yeni olgunlaşan meyve, turfanda. NL-2, 416 (*nävbär*)
Tkm. nowbar (novbor) KES, 318
- 9736 **nevbet I** *Far.* Nöbet, sıra, devir; kere, defa, kez. NL-2, 416 (*nävbät*)
Özb. navbat (nävbat) ÖTS, 318; ÖTİL, 491
- 9737 **nevbet II** *Far.* NL-2, 416
- 9738 **nevicevân ~ nevcüvân** *Far.* Genç, yeni yetişen, delikanlı. NL-2, 416 (*nävjavon ~ nävjuvo*)
Özb. navjuvon (nävcüvân) ÖTS, 318; ÖTİL, 491
Tkm. nowjuwan (novcuvo:n) TTS, 480; KES, 318; TDS-II, 130
- 9739 **nevicevânlık ~ nevicevânlığ ~ nevcüvânlığ** *Far.+T.* NL-2, 417
- 9740 **nêvçün** NL-2, 452
- 9741 **nêvçünki ~ nêvçünkim** *T.+Far.* NL-2, 452
- 9742 **neverd** *Far.* NL-2, 415
- 9743 **nevha** *Ar.* Hıçkırık, feryat, çığlık, inleme. NL-2, 421 (*nävha*)
Özb. navha (nävha) ÖTS, 318; ÖTİL, 492
Tkm. nowha (novho) KES, 318; TDS-II, 130
- 9744 **nevhaber** *Ar.+Far.* Ağlayan, feryat eden, inleyen. NL-2, 421 (*nävhaber*)
Tkm. nowhaber (novhoğır) KES, 318
- 9745 **nevhaberlik** *Ar.+Far.+T.* NL-2, 422
- 9746 **nevhaberîdâz** *Ar.+Far.* NL-2, 422
- 9747 **nevhasâz** *Ar.+Far.* Ağlayan, feryat eden, inleyen. NL-2, 422 (*nävhasoz*)
Tkm. nowhasaz (novhoso:z) KES, 318
- 9748 **nevhasâzlık** *Ar.+Far.+T.* NL-2, 422
- 9749 **nevhasâste** *Far.* NL-2, 420
- 9750 **nevhiş** *Far.* Taze, yeni, yeni yetişen, genç. NL-2, 420 (*nävhez*)
Tkm. nowhyz (novhu:z) KES, 318
- 9751 **nevîd** *Far.* Sevinçli haber, müjde. NL-2, 417 (*nävid*)
Tkm. newit (nevi:t) KES, 310
- 9752 **nevkâste** *Far.* NL-2, 417
- 9753 **nevkerlik ~ nevkerlik** *Moğ.+T.* Askerlik. NL-2, 417 (*nävkärlik ~ nävkärliq*)
Tkm. nökerlik (nökörlük) TDS-II, 130
- 9754 **nevmîd** *Far.* Ümitsiz, çaresiz. NL-2, 417 (*nävmid*)
Tkm. nowmyt (novmu:t) KES, 318
- 9755 **nevres** *Far.* Yeni yetişen, taze, genç. NL-2, 420 (*nävräs*)
Tkm. nowres (novres) KES, 318
- 9756 **nevreste** *Far.* Yeni yetişen, fidan, delikanlı. NL-2, 420 (*nävrästä*)
Tkm. nowreste (novreste) KES, 318
- 9757 **nevrûz** *Far.* Yeni gün, nevrüz. NL-2, 420 (*nävrüz*)
Özb. navro'z (nävroz) ÖTS, 318; ÖTİL, 492
Tkm. nowruz (novru:z) TTS, 480; KES, 318; TDS-II, 130 **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 130
- 9758 **nevsefer** *Far.+Ar.* NL-2, 420

- 972 **nevvâb** Ar. Vekil, vekalet eden, yardımcı. NL-2, 416 (*nävvob*)
 Tkm. **nowwap** (*novvo:p*) KES, 319
- 973 **nevverallâhu sirrehâ** Ar. NL-2, 416
- 974 **ney** Far. 1. Kamış, boru. 2. Ney, çalgı aleti. NL-2, 427 (*näy*)
 Özb. **nay** (*näy*) ÖTS, 318; ÖTİL, 493
 Tkm. **naý** (*nay*) TTS, 472; KES, 303; TDS-II, 120
- 975 **neybest** Far. NL-2, 427
- 976 **neyçe** Far. Küçük ve ince ney, tüp, ince boru. NL-2, 429 (*näyçä*)
 Özb. **naycha** (*näyçä*) ÖTS, 318; ÖTİL, 494
- 977 **neyistân ~ neysitân** Far. NL-2, 428
- 978 **neyle-** Neylemek, ne etmek. NL-2, 428 (*näylä-*)
 Tkm. **neýle-** (*neyle-*) TDS-II, 124
- 979 **neyşeker** Far. Şeker kamışı. NL-2, 429 (*näyşäkär*)
 Özb. **nayshakar** (*näyşäkär*) ÖTS, 318
 Tkm. **naýşeker** (*nayşeker*) KES, 303
- 980 **neyyir** Ar. Aydınlatan, ışık saçan, parlak. NL-2, 428 (*näyyir*)
 Tkm. **neýýir** (*neyyir*) 2. Gök meleği; yıldız. KES, 310
- 981 **neyyireyn** Ar. NL-2, 428
- 982 **nez'** Ar. Can çekişme, can verme. NL-2, 427 (*näz'*)
 Tkm. **nezg** (*nezğ*) 2. Kaldırma, yok etme. KES, 311
- 983 **nezâ'ir** Ar. NL-2, 426
- 984 **nezâ'irhân** Ar. + Far. NL-2, 426
- 985 **nezâhat** Ar. Tazelik, temizlik, saflık, paklık. NL-2, 427 (*näzohät*)
 Tkm. **nezahet** (*neza:het*) KES, 310
- 986 **nezâket** Far. Nezaket, naziklik, kibarlık, zarafet, incelik. NL-2, 427 (*näzokät*)
 Özb. **nazokat** (*näzâkät*) ÖTS, 319; ÖTİL, 493
 Tkm. **nezaket** (*neza:ket*) 2. Terbiye, edep. KES, 310
- 987 **nezâret** Ar. Nezaret, denetim, gözetim, kontrol. NL-2, 427 (*näzorät*)
 Özb. **nazorat** (*näzârat*) ÖTS, 319; ÖTİL, 493
 Tkm. **nezarat** (*neza:rat*) KES, 311
- 988 **nezhet** Ar. NL-2, 427
- 989 **nezhetgeh ~ nezhetgâh** Ar. + Far. NL-2, 427
- 990 **nezîh** Ar. NL-2, 425
- 991 **nezir** Ar. Benzer, benzeyen, denk. NL-2, 425 (*näzir*)
 Tkm. **nezir** (*nezi:r*) KES, 311
 *Tkm. **nezir** (*nezir*) Adama, adak. KES, 311
 *Tkm. **nezir** (*nezi:r*) Taze; temiz; keyifli. KES, 311
- 992 **nezz I** Ar. Ant, yemin, söz. NL-2, 427 (*näzzr*)
 Özb. **nazr** (*näzzr*) ÖTS, 319; ÖTİL, 493
- 993 **nezz II** Ar. Sadaka, hayır. NL-2, 427 (*näzzr*)
 Özb. **nazr** (*näzzr*) ÖTİL, 493
- 994 **nezzâre** Ar. Bakma, bakış, nazar. NL-2, 425 (*näzzorä*)
 Özb. **naz(z)ora** (*näzzârä*) ÖTS, 319; ÖTİL, 493
 Tkm. **nezzara** (*nezza:ra*) KES, 311
- 995 **nezzâreger** Ar. + Far. NL-2, 425
- 996 **nışf** Ar. Yarım, yarı. NL-2, 463 (*nisf*)
 Özb. **nisf** (*nisf*) ÖTİL, 504 ~ **nisp** (*nisp*) ÖTS, 323
 Tkm. **nisp** (*nisp*) KES, 316

- ⁹⁷⁸⁴ **ni'âl** Ar. NL-2, 461
- ⁹⁷⁸⁵ **ni'am** Ar. Nimetler, rızıklar. NL-2, 455 (*niam*)
Tkm. **nygam** (*niğa:m*) KES, 313
- ⁹⁷⁸⁶ **nidâ** Ar. Nida, haykırış, bağırış. NL-2, 457 (*nido*)
Özb. **nido** (*nidâ*) ÖTS, 321; ÖTİL, 502
Tkm. **nida** (*nida:*) 2. Şairin okuyucuya, kahramana veya kendine seslenmesi. KES, 315
- ⁹⁷⁸⁷ **nifâk** Ar. Nifak, münafıklık, ikiyüzlülük, hile, geçimsizlik, anlaşmazlık, çekişme, çatışma. NL-2, 463 (*nifoq*)
Özb. **nifoq** (*nifâq*) ÖTS, 321; ÖTİL, 504
Tkm. **nypak** (*nıpa:k*) KES, 314
- ⁹⁷⁸⁸ **nigâh** Ar. Bakma, bakış, nazar. NL-2, 456 (*nigoh*)
Özb. **nigoh** (*nigâh*) ÖTS, 321; ÖTİL, 502
Tkm. **nigah** (*niğa:h*) 2. Sevgili, yâr. KES, 315 ~ **niga**(*niga:*) 2. Sevgili, yâr. KES, 315 ~ **nigâh** (*nigâ:h*) 2. Sevgili, yâr. KES, 315
- ⁹⁷⁸⁹ **nigâhbân** Ar. Gözeten, koruyucu, bekçi. NL-2, 456 (*nigohbon*)
Tkm. **nigehban** (*niğehba:n*) KES, 315
- ⁹⁷⁹⁰ **nigâhbânlık** Ar. NL-2, 456
- ⁹⁷⁹¹ **nigâr** Far. 1. Resim, suret, tasvir. 2. Güzel sevgili, maşuka. NL-2, 455 (*nigor*)
Özb. **nigor** (*nigâr*) 2. ÖTS, 321; ÖTİL, 502 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 502
Tkm. **nigâr** (*niğä:r*) 3. Bir kadın adı. KES, 315; TDS-II, 127
- ⁹⁷⁹² **nigârân** Far. Arzulu, istekli, özlem dolu. NL-2, 456 (*nigoron*)
Özb. **nigoron** (*nigârân*) ÖTS, 321; ÖTİL, 502
- ⁹⁷⁹³ **nigârende** Far. NL-2, 456
- ⁹⁷⁹⁴ **nigârḥâne** Far. + Ar. Nakış yapılan, resim çizilen yer. NL-2, 456 (*nigorxonä*)
Tkm. **nigarhana** (*niğa:rha:na*) 2. Resim ve minyatürle süslenmiş olan yer. KES, 315
- ⁹⁷⁹⁵ **nigâristân** Far. NL-2, 456
- ⁹⁷⁹⁶ **nigârîş** Far. NL-2, 456
- ⁹⁷⁹⁷ **nigehbân** Far. Nezaretçi, gözeten, koruyucu. NL-2, 455 (*nigâhbon*)
Tkm. **nigehban** (*niğehba:n*) KES, 315
- ⁹⁷⁹⁸ **nigehdârlık** Far. + T. NL-2, 455
- ⁹⁷⁹⁹ **nigîn** Far. 1. Yüzük. 2. Mühür, damga. NL-2, 455 (*nigin*)
Özb. **nigin** (*nigin*) ÖTS, 321; ÖTİL, 502
Tkm. **nigin** (*niği:n*) KES, 315
- ⁹⁸⁰⁰ **nigûn** Far. NL-2, 456
- ⁹⁸⁰¹ **nigûnluk** Far. + T. NL-2, 457
- ⁹⁸⁰² **nigûnsâr** Far. NL-2, 457
- ⁹⁸⁰³ **nigûnsârlık** Far. + T. NL-2, 457
- ⁹⁸⁰⁴ **nihâd** Far. NL-2, 466
- ⁹⁸⁰⁵ **niḥâl** Ar. 1. Fide, fidan, yaş dal, filiz. 2. Hayatın ilk aşaması, gençlik. NL-2, 466 (*nihol*)
Özb. **nihol** (*nihâl*) 1. ÖTS, 322; ÖTİL, 505
Tkm. **nahal** (*naha:l*) 1. KES, 299, TDS-II, 116
- ⁹⁸⁰⁶ **nihân** Far. Gizli, kapalı, örtülü. NL-2, 466 (*nihon*)
Özb. **nihon** (*nihân*) ÖTS, 322; ÖTİL, 505
Tkm. **nyhan** (*nıha:n*) KES, 314
- ⁹⁸⁰⁷ **nihânḥâne** Far. NL-2, 466

- 988 **nihânî** Far.+Ar. NL-2, 466
- 989 **nihântâb** Far. NL-2, 466
- 990 **nihâyet** Ar. Nihayet, son, sınır, hat. NL-2, 467 (*nihoyät*)
Özb. **nihoyat** (*nihâyät*) 2. Çok, pek. ÖTS, 322; ÖTİL, 505
Tkm. **nahâyet** (*naha:yet*) KES, 299
- 991 **nihâyetsiz** Ar.+T. Sonsuz, sınırsız, hudutsuz. NL-2, 467 (*nihoyätsiz*)
Özb. **nihoyatsiz** (*nihâyätsiz*) ÖTS, 322; ÖTİL, 505
- 992 **nihâyetsizlik** Ar.+T. NL-2, 467
- 993 **niķâb** Ar. 1. Perde, örtü. 2. Engel, mani. 3. At kılından yapılmış peçe, 4. Çadır. NL-2, 466 (*niqob*)
Özb. **niqob** (*niqâb*) 1., 3. ÖTS, 323; ÖTİL, 504
Tkm. **nykap** (*nika:p*) 1., 2. TTS, 477; KES, 314; TDS-II, 131
- 994 **nikâh** Ar. Nikâh, evlenme. NL-2, 459 (*nikoh*)
Özb. **nikoh** (*nikâh*) ÖTS, 322; ÖTİL, 502
Tkm. **nika** (*nika:*) TTS, 478; TDS-II, 127
- 995 **niķâr** Ar. NL-2, 466
- 996 **niķât** Ar. İnce anlamalı zarif söz; ince ve derin mana. NL-2, 460 (*niqot*)
Tkm. **nikat** (*nika:t*) KES, 316 ~ **nükte** (*nükte*) KES, 320
- 997 **niķbaht** Far. Bahtlı, bahtı açık, şanslı, mutlu, neşeli. NL-2, 453 (*nekbaxt*)
Özb. **nekbaxt** (*nekbaxt*) ÖTS, 320; ÖTİL, 501
Tkm. **nikbaht** (*ni:kaht*) KES, 316
- 998 **nike-** Moğ. NL-2, 459
- 999 **nikendîş** Far. NL-2, 452
- 1000 **nikendîşlig** ~ **nikendîşlik** Far.+T. NL-2, 452
- 1001 **niķhâh** Far. İyi niyetli, temiz kalpli. NL-2, 453 (*nekhoh*)
Tkm. **nikhah** (*ni:kha:h*) KES, 316
- 1002 **niķnâm** Far. Meşhur, ünlü, tanınan. NL-2, 453 (*neknom*)
Tkm. **nikinam** (*nikina:m*) KES, 316
- 1003 **nikûhiş** Far. NL-2, 460
- 1004 **ni I** Far. Sürme, göz kalemi. NL-2, 460 (*nil*)
Özb. **nil** (*nil*) ÖTİL, 502
*Özb. **nil** (*nil*) Çivit, çivit mavisi. ÖTS, 322; ÖTİL, 502
*Özb. **Nil** (*Nil*) Nil nehri. ÖTS, 322
*Tkm. **nil** (*ni:l*) Çivit, çivit mavisi. TDS-II, 127; TTS, 478
*Tkm. **nil** (*ni:l*) Nil nehri. KES, 316
*Tkm. **nil** (*ni:l*) Silahın boru şeklindeki kısmı. TTS, 478; TDS-II, 127
- 1005 **ni II** Far. Gök rengi, gökyüzü. NL-2, 460 (*nil*)
Özb. **nil** (*nil*) ÖTS, 322; ÖTİL, 502
Tkm. **nil** (*ni:l*) TDS-II, 127; TTS, 478
*Özb. **nil** (*nil*) Sürme, göz kalemi. ÖTİL, 502
*Özb. **Nil** (*Nil*) Nil nehri. ÖTS, 322
*Tkm. **nil** (*ni:l*) Nil nehri. KES, 316
*Tkm. **nil** (*ni:l*) Silahın boru şeklindeki kısmı. TTS, 478; TDS-II, 127
- 1006 **niġûn** Far. Koyu mavi, lacivert. NL-2, 460 (*nilgun*)
Özb. **nilgun** (*nilgun*) ÖTS, 322; ÖTİL, 502
Tkm. **nilgüwn** (*ni:lġüvn*) KES, 316
- 1007 **nilin** Far. NL-2, 460
- 1008 **nilüfer** Far. Nilüfer çiçeği, mavi renkli çiçek. NL-2, 460 (*nilufär*)

- Özb. **nilufar** (*nilüfär*) ÖTS, 322; ÖTİL, 502 **2.** Bir kadın adı. ÖTİL, 502
 Tkm. **nilufer** (*ni:lu:fer*) KES, 316
- 982 **nilüfergûn** *Far.* NL-2, 460
 983 **nilüfervâr** *Far.* NL-2, 460
 984 **nilüferzâr** *Far.* NL-2, 460
 985 **nîm** *Far.* Yarım, yarı, buçuk. NL-2, 460 (*nim*)
 Özb. **nîm** (*nim*) ÖTS, 322; ÖTİL, 502
 Tkm. **nîm** (*ni:m*) KES, 316
- 986 **nîmbismil** *Far.* NL-2, 461
 987 **nîme** *Far.* Ne, hangi şey. NL-2, 460 (*nimä*)
 Özb. **nîma** (*nimä*) ÖTS, 322; ÖTİL, 502
- 988 **nî'met** *Ar.* Nimet, rızık, yeme içme. NL-2, 454 (*ne'mät*)
 Özb. **ne'mat** (*ne'mät*) **2.** Lütuf, iyilik, şükran, ihsan. ÖTS, 321; ÖTİL, 5023.
 Bir erkek adı. ÖTİL, 502
 Tkm. **nygmat** (*niğmat*) TTS, 477; KES, 313; TDS-II, 131 **2.** İyilik, mutluluk, saadet. KES, 313
- 989 **nî'methig** *Ar.+T.* NL-2, 455
 990 **nîmegine** *Far.+T.* NL-2, 461
 991 **nîmgird** *Far.* NL-2, 461
 992 **nîmhâb** *Far.* NL-2, 461
 993 **nîmkâre** *Far.* NL-2, 461
 994 **nîmterg** *Far.* NL-2, 461
 995 **nînek** NL-2, 461
 996 **nîrân** *Ar.* NL-2, 459
- 997 **nîreng** *Far.* Sihir, efsun, hile; üç kağıtçılık, dalavere. NL-2, 428 (*näyräng*)
 Özb. **nayrang** (*näyräng*) ÖTS, 318; ÖTİL, 494
- 998 **nîrengsâz** *Far.* NL-2, 428
 999 **nîrû** *Far.* NL-2, 453
- 1000 **nîsâ'** *Ar.* **1.** Kadın. **2.** Bir şehir adı. NL-2, 462 (*niso*)
 Tkm. **nysa** (*nisa:.*) KES, 314
- 1001 **nîşâb** *Ar.* **1.** Temel, taban, altyapı, esas. **2.** Hisse, miktar. NL-2, 462 (*nisob*)
 Tkm. **nisap** (*nisa:p*) **2.** KES, 316
- 1002 **nîsân** *Ar.* Nisan ayı; bu ayda yağan yağmurda sedefte inci oluştuğuna inanılır. NL-2, 428 (*näyson*)
 Özb. **nayson** (*näysân*) ÖTİL, 494 **2.** Şiddetli bahar yağmuru. ÖTS, 318
 Tkm. **neýsan** (*neysa:n*) KES, 310
- 1003 **nîşâr** *Ar.* **1.** Saçma, serpmeye, baştan saçılan şey, saçkı. **2.** Feda, feda etme. NL-2, 462 (*nisor*)
 Özb. **nisor** (*nîsâr*) **1.** ÖTİL, 504 **2.** Bağış, hibe, hediye, kurban. ÖTS, 323; ÖTİL, 504
 Tkm. **nisar** (*nisa:r*) KES, 316 ~ **nysar** (*nisa:r*) KES, 314
- 1004 **nîşârlık** *Ar.+T.* NL-2, 462
- 1005 **nîsbet** *Ar.* **1.** Alaka, ilişki, münasebet. **2.** Kıyas; benzerlik, oran. **3.** Nesil, nesep, mensupluk. NL-2, 461 (*nisbät*)
 Özb. **nisbat** (*nisbät*) **1., 2.** ÖTS, 323; ÖTİL, 503
 Tkm. **nisbet** (*nisbet*) **1., 2.** Töhmət, hiçe sayma. **3.** Gerekli, uygun. KES, 316
- 1006 **nîsbetgûne** *Ar.+Far.* NL-2, 462
- 1007 **nîstnümâ** *Far.* NL-2, 453

- 955 **nisyân** Ar. Akıldan çıkarma, unutmama. NL-2, 462 (*nisyon*)
Tkm. **nisýan** (*nisya:n*) KES, 317
- 956 **nîş** Far. 1. Zehirli hayvanların iğnesi. 2. Keskin şeylerin ucu. 3. Diken. 4. Azap. NL-2, 454 (*neş ~ niş*)
Özb. **nish** (*niş*) 1., 2. ÖTİL, 504 3. ÖTS, 323; ÖTİL, 504
Tkm. **niş** (*niş*) 1. KES, 317
- 957 **nişân** Far. 1. Nişan, iz, alamet, belgi. 2. Hat, mektup; ferman. 3. Haber, bilgi, malumat. 4. Hedef tahtası. 5. İz, eser, damga, yara izi. NL-2, 463 (*nişon*)
Özb. **nishon** (*nişân*) 1. ÖTS, 323 4. ÖTİL, 504 3. Madalya. ÖTS, 323; ÖTİL, 504 4. Bir erkek adı. ÖTİL, 504
Tkm. **nyşan** (*nişa:n*) 1. TTS, 477; KES, 314; TDS-II, 131 2. Madalya. 3. Devleti ayırt eden bayrak, tuğra gibi şeyler. TDS-II, 131
- 958 **nişâne** Far. 1. Belgi, alamet, iz. 2. Eser, hatırası olan, iz. 3. Numune, örnek. 4. Haber, bilgi, malumat. NL-2, 464 (*nişonä*)
Özb. **nishona** (*nişânä*) 1., 2., 3. Meyveli ağacın ilk meyvesi. ÖTİL, 504
Tkm. **nyşana** (*nişa:na*) 1., 2. KES, 314 3. Nişan, hedef tahtası. TTS, 477; TDS-II, 131 4. mec. Görünüş. TTS, 477
- 959 **nişânegâh** Far. NL-2, 464
- 960 **nişânî** Far. + Ar. NL-2, 464
- 961 **nişest** Far. Oturuş, oturma. NL-2, 463 (*nişäst*)
Tkm. **nişets** (*nişets*) KES, 317
- 962 **nişîb** Far. NL-2, 463
- 963 **nişîmen** Far. NL-2, 442
- 964 **nişîmen** Far. NL-2, 463
- 965 **nişîn** Far. NL-2, 463
- 966 **niyâbet** Ar. NL-2, 423
- 967 **niyâm** Far. Kın, kılıç kını. NL-2, 423 (*näyom ~ niyom*)
Tkm. **niýam** (*niya:m*) KES, 317
- 968 **niyâz** Far. 1. İhtiyaç, muhtaçlık. 2. Yalvarma, yakarma, dua. 3. Ant içme, yemin etme. NL-2, 457 (*niyoz*)
Özb. **niyoz** (*niyâz*) 2. ÖTS, 323; ÖTİL, 502 2. Hayır, sadaka. 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 502
Tkm. **nyýaz** (*niya:z*) 1., 2. KES, 314; TDS-II, 131 3. TDS-II, 131 4. Hayır, sadaka. TTS, 478; TDS-II, 131 5. Bir erkek adı. TDS-II, 131
- 969 **niyâzmend** Far. Niyaz eden, dua eden, isteyen, muhtaç. NL-2, 458 (*niyozmänd*)
Tkm. **nyýazment** (*niya:zment*) KES, 315
- 970 **niyâzmendâne** Far. NL-2, 458
- 971 **niyâzmendlık ~ niyâzmendlıg** Far. + T. NL-2, 458
- 972 **niyet** Ar. Niyet, kasıt, arzu, ümit, murat, maksat. NL-2, 465 (*niyät*)
Özb. **niyat** (*niyät*) ÖTS, 323; ÖTİL, 504
Tkm. **niýet** (*niyet*) TTS, 478; TDS-II, 127
- 973 **niyetlig** Ar. + T. NL-2, 466
- 974 **nizâ** Ar. Mızrak, kargı, süngü. NL-2, 428 (*näyza*)
Özb. **nayza** (*näyzä*) 2. Arı veya akrep iğnesi. ÖTS, 318; ÖTİL, 493
- 975 **nizâ'** Ar. 1. Kavga, dövüş, husumet, zıtlasma, nifak. 2. Savaş. NL-2, 459 (*nizo'*)
Özb. **nizo** (*nizâ*) 1. ÖTS, 323; ÖTİL, 502
Tkm. **nizag** (*niza:ğ*) 1. KES, 317
- 976 **nizâcı** Ar. + T. NL-2, 428

987. **nizâm** Ar. Nizam, intizam, tertip. NL-2, 458 (*nizom*)
 Özb. **nizom** (*nizâm*) 1. Kanun, tüzük, mevzuat, düzenleme. 2. Ayrıcalık, imtiyaz, üstünlük. ÖTS, 323; ÖTİL, 502 3. Saf, sıra, dizi. 4. Bir erkek adı. ÖTİL, 502
 Tkm. **nyzam** (*nıza:m*) KES, 315; TDS-II, 131 2. Saf, sıra, dizi. TTS, 478; TDS-II, 131 3. Yürüyüş. TTS, 478
988. **nizâr** Far. Zayıf, cılız. NL-2, 459 (*nizor*)
 Tkm. **nezar** (*neza:r*) KES, 310
989. **nizâver** Ar. + Far. NL-2, 428
990. **nohûd** Far. Nohut. NL-2, 442 (*naxud*)
 Özb. **no'xat** (*noxat*) ÖTS, 329; ÖTİL, 514
991. **nöker** Moğ. 1. Hizmetçi, gündelikçi. 2. Asker. NL-2, 417 (*nävkär*)
 Özb. **navkar** (*nävkär*) ÖTS, 318; ÖTİL, 491
 Tkm. **nöker** (*nökör*) TTS, 480; KES, 319; TDS-II, 130 2. Bir erkek adı. TDS-II, 130
992. **nuhûd** Far. Nohut. NL-2, 492 (*nuhud*)
 Özb. **no'xat** (*noxat*) ÖTS, 329; ÖTİL, 514
 Tkm. **nohut** (*nohut*) TTS, 479; TDS-II, 128
993. **nuhûset** Ar. NL-2, 452
994. **nuhûset** Ar. NL-2, 494
995. **nuhust** Far. NL-2, 442
996. **nuhust** Far. NL-2, 492
997. **nûk** Far. NL-2, 494
998. **nukabâ'** Ar. NL-2, 492
999. **nukât** Ar. NL-2, 492
1000. **nuql** Ar. NL-2, 493
1001. **nukreîâm** Ar. + Far. NL-2, 493
1002. **nuqs** Ar. Kötü hareket, uygunsuz davranış, noksan. NL-2, 493 (*nuqs*)
 Özb. **nuqs** (*nuqs*) ÖTS, 329; ÖTİL, 514
1003. **nuşân** Ar. Kusur, eksik, noksan, ayıp. NL-2, 493 (*nuqson*)
 Özb. **nuqson** (*nuqsân*) ÖTS, 329; ÖTİL, 514
 Tkm. **noqsan** (*noğso:n*) TTS, 479; TDS-II, 128 ~ **nuksan** (*nukso:n*) KES, 319
1004. **nuқта** Ar. 1. Nokta. 2. Yağmur damlası. 3. Vücuttaki kara ben. 4. Bir şeyin merkezi, ortası, en önemli yeri. NL-2, 493 (*nuqta*)
 Özb. **nuқта** (*nuqta*) 1., 2. Durak, aşama, süreç. ÖTS, 329; ÖTİL, 514
 Tkm. **nokat** (*nokot*) 1. TTS, 479; TDS-II, 128 4. TDS-II, 128 3. Yer, bölge, nokta. 4. Derece, hat, hudut, sınır. TTS, 479; TDS-II, 128 ~ **nukta** (*nukto*) 1. KES, 319
1005. **nuқûd** Ar. NL-2, 494
1006. **nuқûş** Ar. Nakışlar. NL-2, 494 (*nuquş*)
 Tkm. **nukuş** (*nuku:ş*) KES, 319
1007. **nu'mân** Ar. NL-2, 492
1008. **nûn** Ar. Arap alfabesindeki 25. harfin adı, nun harfi. NL-2, 490 (*nun*)
 Tkm. **nun** (*nu:n*) KES, 319; TDS-II, 130 2. Bükülmüş, kambur. KES, 319
1009. **nûr** Ar. Nur, ışık, parlaklık. NL-2, 490 (*nur*)
 Özb. **nur** (*nur*) ÖTS, 329; ÖTİL, 513 2. *mec.* Hakikat, baht, saadet. 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 513
 Tkm. **nur** (*nu:r*) TTS, 480; KES, 319; TDS-II, 130

- 9901 **nûrânî** Ar. Nurlu. NL-2, 491 (*nuroni*)
Özb. **nuroni** (*nurâni*) ÖTİL, 513
- 9902 **nûrbahş** Ar. + Far. NL-2, 491
- 9903 **nûrefşân** Ar. + Far. Nurlu, nur saçan, ışık saçan, parlak. NL-2, 491 (*nurâfşon*)
Özb. **nurafshon** (*nurefşân*) ÖTS, 329; ÖTİL, 513
- 9904 **nûrlıg** Ar. + T. Nurlu, parlak, ışıklı. NL-2, 491 (*nurlig*)
Özb. **nurli** (*nurli*) ÖTS, 329; ÖTİL, 513
Tkm. **nurly** (*nu:rlu*) 2. Bir erkek adı. TDS-II, 130
- 9905 **nûrpâş** Ar. + Far. NL-2, 491
- 9906 **nûrsız** Ar. + T. Nursuz, ışısız. NL-2, 491 (*nursiz*)
Özb. **nursiz** (*nursiz*) ÖTS, 329; ÖTİL, 513
- 9907 **nûrsızlık** Ar. + T. Nursuzluk, ışısızlık. NL-2, 491 (*nursizlik*)
Özb. **nursizlik** (*nursizlik*) ÖTS, 329
- 9908 **nuşret** Ar. 1. Zafer, galibiyet. 2. Yardım, destek, medet. NL-2, 491 (*nusrät*)
Özb. **nusrat** (*nusrät*) 3. Bir erkek adı. 4. Bir kadın adı. ÖTS, 329; ÖTİL, 514
Tkm. **nusrat** (*nusrat*) KES, 320
- 9909 **nuşûş** Ar. NL-2, 491
- 9910 **nûş** Far. NL-2, 494
- 9911 **nûşâdir** Ar. NL-2, 492
- 9912 **nûşânûş** Far. NL-2, 495
- 9913 **nûşdârû** Far. NL-2, 495
- 9914 **nûşhand** Far. NL-2, 495
- 9915 **nûşîn** Far. NL-2, 495
- 9916 **nûşleb** Far. NL-2, 495
- 9917 **nutq** Ar. Söz söyleme, nutuk, konuşma, söz, kelam. NL-2, 491 (*nutq*)
Özb. **nutq** (*nutq*) ÖTS, 329; ÖTİL, 514
Tkm. **nutk** (*nutk*) TTS, 480 ~ **nutuk** (*nutuk*) KES, 320; TDS-II, 131
- 9918 **nuţuqçı** Ar. + T. NL-2, 492
- 9919 **nübüvvet** Ar. 1. Peygamberlik. 2. Mucize gösteren. NL-2, 487 (*nubuvvät*)
Özb. **nubuvvat** (*nübüvvät*) 1. ÖTS, 329
Tkm. **nebüwwet** (*nebüvvöt*) 1. KES, 304
- 9920 **nücûm** Ar. Yıldızlar. NL-2, 488 (*nujum*)
Özb. **nujum** (*nüjum*) Yıldız bilimi, asroloji. ÖTS, 329; ÖTİL, 513
Tkm. **nujum** (*nucu:m*) KES, 319 ~ **nüjum** (*nücu:m*) KES, 320
- 9921 **nüfûr** Ar. NL-2, 492
- 9922 **nüfûz** Ar. Tesir, etki, itibar, güç. NL-2, 492 (*nufuz*)
Özb. **nufuz** (*nüfuz*) ÖTS, 329; ÖTİL, 514
- 9923 **nühâtâk** Far. + Ar. NL-2, 494
- 9924 **nühüft** ~ **nühüfte** Far. NL-2, 494
- 9925 **nükâf** Ar. NL-2, 488
- 9926 **nükte** Ar. 1. İnce manalı söz, komiklik, muhiplik, şakalaşma. 2. Sır, hikmet. NL-2, 488 (*nuktä*)
Özb. **nukta** (*nüktä*) 1. ÖTS, 329
Tkm. **nükte** (*nüktö*) 1. KES, 320
- 9927 **nükteâmîz** Ar. + Far. NL-2, 489
- 9928 **nükteârâ(y)** Ar. + Far. NL-2, 489
- 9929 **nükteâver** Ar. + Far. NL-2, 489
- 9930 **nüktecû** Ar. + Far. NL-2, 489

- ⁹⁹¹ **nüktedân** Ar.+Far. Manalı ve ince söz söyleyen, akıllı, bilgili, zeki. NL-2, 489
(nuktâdon)
Özb. **nuktadon** (nūktādān) ÖTS, 329
Tkm. **nüktedan** (nūktōda:n) KES, 321
- ⁹⁹² **nüktedânlık** Ar.+Far.+T. NL-2, 489
- ⁹⁹³ **nüktefişân** Ar.+Far. NL-2, 490
- ⁹⁹⁴ **nüktegûy** Ar.+Far. NL-2, 489
- ⁹⁹⁵ **nüktelik** Ar.+T. NL-2, 489
- ⁹⁹⁶ **nükteperdâz** Ar.+Far. NL-2, 489
- ⁹⁹⁷ **nükteperdâzlıg** Ar.+Far.+T. NL-2, 489
- ⁹⁹⁸ **nükteperverd** Ar.+Far. NL-2, 489
- ⁹⁹⁹ **nüktepeyvend** Ar.+Far. NL-2, 489
- ¹⁰⁰⁰ **nükterân** Ar.+Far. NL-2, 490
- ¹⁰⁰¹ **nükterânlıg** Ar.+Far.+T. NL-2, 490
- ¹⁰⁰² **nükterîz** Ar.+Far. NL-2, 489
- ¹⁰⁰³ **nüktesenc** Ar.+Far. NL-2, 490
- ¹⁰⁰⁴ **nükteserâ** Ar.+Far. NL-2, 490
- ¹⁰⁰⁵ **nüktefirâz** Ar.+Far. NL-2, 490
- ¹⁰⁰⁶ **nümâyân** Far. Görünen, açık, aşikâr, belli. NL-2, 430 (nāmoyon)
Özb. **namoyon** (nāmāyān) ÖTS, 315; ÖTİL, 494
Tkm. **nemaýan** (nema:yan) KES, 307
- ¹⁰⁰⁷ **nümâyende** Far. Göze görülen, meşhur. NL-2, 431 (nāmoyändä)
Özb. **namoyanda** (nāmāyändä) Temsilci, vekil. ÖTS, 315; ÖTİL, 495
- ¹⁰⁰⁸ **nümâyış** Far. 1. Görünüş. 2. Şöhret, ün. NL-2, 430 (nāmoyiş)
Özb. **namoyish** (nāmāyış) 1. Politik gösteri. 2. Gösterme, sergileme. ÖTS, 315; ÖTİL, 495
- ¹⁰⁰⁹ **nümâyışlık** Far.+T. NL-2, 431
- ¹⁰¹⁰ **nümû** Far. NL-2, 490
- ¹⁰¹¹ **nümûd** Far. Görünüş, sima, manzara. NL-2, 431 (nāmud)
Tkm. **nemut** (nemu:t) KES, 307
- ¹⁰¹² **nümûdâr** Far. 1. Görünen, görünüşlü; örnek. 2. Benzer, benzeyen. 3. Ziyet, süs, bezek. 4. Fikir, mülâhaza, düşünce. NL-2, 431 (nāmudor)
Tkm. **nemudar** (nemu:do:r) 1., 2. Olan. KES, 307
- ¹⁰¹³ **nümûne** Far. Numune, örnek, model, şablon, kalıp. NL-2, 431 (nāmunä)
Özb. **namuna** (nāmunä) ÖTS, 315; ÖTİL, 495
Tkm. **nemuna** (nemu:no) TDS-II, 122
- ¹⁰¹⁴ **nüşâ** Ar. Nüşa, kopya. NL-2, 491 (nusxa)
Özb. **nusxa** (nusxa) 2. Kalıp, model, numune, örnek. 3. Kılık, görünüş, dış. ÖTS, 329; ÖTİL, 514
- ¹⁰¹⁵ **nüşûr** Ar. NL-2, 492
- ¹⁰¹⁶ **nüvis** Far. NL-2, 417
- ¹⁰¹⁷ **nüvisende** Far. Yazıcı, hattat, kâtip, edip. NL-2, 417 (nāvisändä)
Özb. **navisanda** (nāvisändä) ÖTS, 318; ÖTİL, 491
Tkm. **newisende** (nevi:sende) KES, 310
- ¹⁰¹⁸ **nüvisendelik** Far.+T. NL-2, 417
- ¹⁰¹⁹ **nüviş** Far. NL-2, 417
- ¹⁰²⁰ **nüzhetgâh** Ar.+Far. NL-2, 488
- ¹⁰²¹ **nüzûl** Ar. İnme, düşme, konma. NL-2, 488 (nuzul)

Tkm. **nuzul** (nuzu:l) KES, 320

O o

⁹⁹¹ **obalık** NL-3, 603

⁹⁹² **Oca** NL-3, 603

⁹⁹³ **oçag** 1. Ocak, fırın. 2. İtibar, hürmet, saygınlık. 3. Bir şeyin doğduğu yer, merkez. NL-3, 619 (*o'çog'*)

Özb. **o'choq** (*oçâq*) 1. ÖTS, 528; ÖTİL-II, 525 3. ÖTİL-II, 525

Tkm. **ojak** (*o:cok*) 1., 3. TTS, 481; TDS-II, 135 3. Ev, ev halkı. TDS-II, 135

⁹⁹⁴ **ofra-** NL-3, 300

⁹⁹⁵ **og** NL-3, 621

⁹⁹⁶ **og-** ~ **ök-** NL-3, 603

⁹⁹⁷ **ogan** 1. Kudretli. 2. Tanrı. NL-3, 621 (*o'g'on*)

Tkm. **ogan** (*o:ğon*) KES, 322 ~ **owgan** (*ovğon*) KES, 323

⁹⁹⁸ **oglaglıg** NL-3, 621

⁹⁹⁹ **oglan** Oğlan, oğul. NL-3, 621 (*o'g'lon*)

Özb. **o'g'lon** (*oğlân*) 2. Genç ve cesur yiğit, delikanlı. ÖTS, 528; ÖTİL-II, 529

Tkm. **oglan** (*oğlon*) 2. Delikanlı, genç erkek. TTS, 482; TDS-II, 133

¹⁰⁰⁰ **oglan uşak** Far. Çoluk çocuk. NL-3, 621 (*o'g'lon-uşoq*)

Tkm. **oglan uşak** (*oğlon uşok*) TTS, 482; TDS-II, 134

¹⁰⁰¹ **ogrı** Hırsız, soyguncu. NL-3, 622 (*o'g'ri*)

Özb. **o'g'ri** (*oğrı*) ÖTS, 528; ÖTİL-II, 529

Tkm. **ogry** (*oğru*) TTS, 482; TDS-II, 134

¹⁰⁰² **ogrilık** ~ **ogruluk** ~ **ogurluk** Hırsızlık, soygunculuk. NL-3, 622 (*o'g'riliq* ~ *o'g'ruluq* ~ *o'g'urluq*)

Özb. **o'g'rilik** (*oğrilik*) ÖTİL-II, 529

Tkm. **ogruyk** (*oğruluk*) TTS, 483; TDS-II, 134

¹⁰⁰³ **ogul** 1. Oğul, oğlan, erkek evlat. 2. Çocuk. NL-3, 622 (*o'g'ul*)

Özb. **o'g'il** (*oğıl*) ÖTS, 528; ÖTİL-II, 528 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 528

Tkm. **ogul** (*oğol*) TTS, 483; TDS-II, 134

¹⁰⁰⁴ **ogul uşak** NL-3, 622

¹⁰⁰⁵ **ogulçıla-** NL-3, 622

¹⁰⁰⁶ **ogulluk** ~ **ogullug** Çocuk olma, evlat olma. NL-3, 622 (*o'g'ulluq* ~ *o'g'ullug'*)

Özb. **o'g'illik** (*oğillik*) ÖTİL-II, 529

Tkm. **ogullyk** (*oğulluk*) 1. Üvey evlat. 2. Evlatlık, evlat olarak kabul edilen çocuk. TTS, 483; TDS-II, 135

¹⁰⁰⁷ **ogulsızlıg** Çocuksuzluk, evlatsızlık. NL-3, 622 (*o'g'ulsizlig'*)

Özb. **o'g'ilsizlik** (*oğulsizlik*) Oğlan çocuğu olmazlık. ÖTİL-II, 529

Tkm. **ogulsyzlyk** (*oğulsuzluk*) Oğlan çocuğu olmazlık, soyu tükenmişlik. TTS, 483; TDS-II, 135

¹⁰⁰⁸ **ogurla-** Hırsızlık yapmak, çalmak, kaçırmak. NL-3, 622 (*o'g'urla-*)

Özb. **o'g'irla-** (*oğirla-*) ÖTS, 528; ÖTİL-II, 529

Tkm. **ogurla-** (*oğurlo-*) TTS, 483; TDS-II, 135

¹⁰⁰⁹ **ohran-** NL-3, 618

¹⁰¹⁰ **ohşa-** Benzemek, denk olmak, beraber olmak. NL-3, 618 (*o'xşa-*)

Özb. **o'xsha-** (*oxşa-*) ÖTS, 526; ÖTİL-II, 524

Tkm. **ogşa-** (*oğşo-*) TTS, 483; KES, 322; TDS-II, 134

¹⁰¹¹ **ohşamaglık** Benzeme, benzeme durumu. NL-3, 618 (*o'xşamog'liq*)

- Tkm. ogşamaklyk (oğşomokluk)* TDS-II, 134
- 992 **ohşaş** Benzer, gibi, denk. NL-3, 618 (*o'xşaş*)
Özb. o'xshash (oxşash) ÖTS, 526; ÖTİL-II, 524
- 993 **ohşaş-** NL-3, 618 (*o'xşaş-*)
- 994 **ohşat-** Benzetmek. NL-3, 618 (*o'xşat-*)
Özb. o'xshat- (oxşat-) 2. Taklit etmek. ÖTS, 526; ÖTİL-II, 524
Tkm. ogşat- (oğşot-) TTS, 483; TDS-II, 134
- 995 **ohşatıl-** Benzetilme. NL-3, 618 (*o'xşatıl-*)
Özb. o'xshatıl- (oxşatıl-) ÖTİL-II, 524
- 996 **ok I 1.** Ok. 2. Dert, elem, gam. NL-3, 620 (*o'q*)
Özb. o'q (oq) 1., 2. Kurşun, mermi. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 526
Tkm. ok (ok) 1., 2. Kurşun, mermi. TTS, 484; TDS-II, 136
**Özb. o'q (oq)* Eksen, mihver. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 526
**Tkm. ok (ok)* Eksen, mihver. TTS, 484; KES, 322; TDS-II, 136
- 997 **ok II** NL-3, 620
- 998 **ok yılan 1.** Ok yılanı. 2. Bir ok türü. NL-3, 620 (*o'q yilon*)
Tkm. okýylan (okyıla:n) 1. TTS, 486; TDS-II, 138
- 999 **okçı** Okçu, ok yapan, ok satan. NL-3, 621 (*o'qçi*)
Özb. o'qchi (oqçı) Ok atan, silah kullanan. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 528
Tkm. okçy (okçu) Ok atan, silah kullanan. TDS-II, 137
- 1000 **okı- ~ oku-** 1. Okumak. 2. Ders almak, öğrenmek. 3. Demek, söylemek, zikretmek. NL-3, 621 (*o'qi- ~ o'qu-*)
Özb. o'qi- (oqi-) 1., 2. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 527 3. Dua okumak, dua etmek. 4. Demek, söylemek, zikretmek. 5. Dış görünüşüne veya bir işarete bakarak bir kimsenin düşüncesini anlamak, sezmek. ÖTİL-II, 527
Tkm. oka- (oko-) 1., 2. TTS, 484; TDS-II, 136 3. Dua okumak, dua etmek. 4. Demek, söylemek, zikretmek. TDS-II, 136
- 1001 **okla-** Ok atmak. NL-3, 621 (*o'qla-*)
Özb. o'qla- (oqla-) Silaha kurşun doldurmak, atış için hazırlamak. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 528
Tkm. okla- (oklo-) 2. Silaha kurşun doldurmak, atış için hazırlamak. TTS, 485; TDS-II, 137
- 1002 **okul-** Okunmak. NL-3, 621 (*o'qul-*)
Özb. o'qil- (oqıl-) ÖTS, 523; ÖTİL-II, 527
- 1003 **okumaglig** Okuma, okuma durumu, öğrenme. NL-3, 621 (*o'kumog'lig'*)
Tkm. okamaklyk (okomokluk) TDS-II, 136
- 1004 **okuş** Okuma. NL-3, 621 (*o'quş*)
Özb. o'qish (oqiş) ÖTS, 523; ÖTİL-II, 527
- 1005 **okut-** Okutmak, öğretmek. NL-3, 621 (*o'qut-*)
Özb. o'qit- (oqıt-) ÖTS, 523; ÖTİL-II, 527
- 1006 **ol 1.** Teklik üçüncü kişi zamiri. 2. İşaret zamiri. NL-3, 283 (*ul*)
Özb. u (u) ÖTS, 467; ÖTİL-II, 262
Tkm. ol (ol) TTS, 486; TDS-II, 138
- 1007 **ol-** Olmak, var olmak, meydana gelmek, cereyan etmek. NL-3, 607 (*o'l-*)
Özb. bo'l- (bol-) ÖTS, 105; ÖTİL-II, 163
Tkm. bol- (bol) TTS, 77; TDS, 163
- 1008 **olaba** NL-3, 285
- 1009 **olca** Ganimet, yağma malı. NL-3, 608 (*o'lja*)

- Özb. **o'lja** (*olca*) ÖTS, 522; ÖTİL-II, 503 2. Avlanan şey, av. ÖTİL-II, 503
Tkm. **olja** (*olco*) TTS, 486; TDS-II, 139
- 1000 **olcar** NL-3, 608
- 1001 **olça** NL-3, 289
- 1002 **olmaglık** NL-3, 608
- 1003 **oltur-** 1. Oturmak, yerleşmek. 2. Sokulmak, batırılmak. NL-3, 608 (*o'ltur-*)
Özb. **o'ltir-** (*oltir-*) 1., 2. Girişmek, başlamak. 3. Bir vasıtaya binmek. 4. Yer almak, geçmek. 5. Bir yerde bir süre vakit geçirmek. 6. Kapatılmak, hapsedilmek, tutuklanmak. 7. Uygun olmak, yakışmak, yaraşmak. 8. Ziyaret etmek. 9. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 505
Tkm. **otur-** (*otur-*) 1., 2. Sürelik bildiren yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 494; TDS-II, 150 3. Bir yerde yaşamak, ikamet etmek. 4. Uyuşturucu bağımlısı olmak. TDS-II, 150
- 1004 **olturguz-** NL-3, 609
- 1005 **olturt-** Oturtmak, bir şeyin başına geçirmek. NL-3, 608 (*o'lturt-*)
Tkm. **oturt-** (*oturt-*) 2. Tohum, fidan ekmek, dikmek. 3. Bir şeyi bir yere yerleştirmek, kurmak. TTS, 495; TDS-II, 150
- 1006 **olturuş-** NL-3, 609
- 1007 **on** On, on sayısı. NL-3, 609 (*o'n*)
Özb. **o'n** (*on*) ÖTS, 522; ÖTİL-II, 505
Tkm. **on** (*o:n*) TTS, 487; TDS-II, 140
- 1008 **oñal-** Düzelmek, iyileşmek. NL-3, 610 (*oñal-*)
Tkm. **oñal-** (*oñol-*) 2. Düzene girmek. TTS, 488; TDS-II, 141
- 1009 **oñday-** NL-3, 610
- 1010 **ongay** Uygun, kolay, kullanışlı, rahat, basit. NL-3, 610 (*o'ng'ay*)
Özb. **o'ng'ay** (*onğay*) ÖTS, 523; ÖTİL-II, 507 2.
Tkm. **oñay** (*oñoy*) 2. Bir işi yapmanın yolu, yöntemi. TTS, 488; TDS-II, 142
- 1011 **oñla-** NL-3, 610
- 1012 **opran-** NL-3, 610
- 1013 **orakçı** Orakçı, ot biçen, tırpancı. NL-3, 612 (*o'raqçı*)
Özb. **o'roqchi** (*orâqçı*) ÖTS, 525; ÖTİL-II, 514
Tkm. **orakçy** (*orokçu*) TTS, 490; TDS-II, 144
- 1014 **oraniş** NL-3, 612
- 1015 **ordu** NL-3, 611 (*o'rdu*)
- 1016 **orın ~ orun** 1. Yer, mekân. 2. İz, alamet, belgi. 3. Karşılık, bedel. NL-3, 611 (*o'rin ~ o'run*)
Özb. **o'rin** (*orın*) 1. ÖTS, 524; ÖTİL-II, 511 2. Yaşanılan yer, mesken. 3. Bir nesnenin bilinen bir kısmı, bölümü. 4. Bir işi yapmak için gerekli şartlar. 5. İş, hizmet, vazife, görev. 6. Kişinin hayatta işgal ettiği nüfuzu, mevkisi. 7. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 511
Tkm. **orun** (*orun*) 1., 3., 3. Yarışta sahip olunan derece. TTS, 491; TDS-II, 147 4. Vazife, görev, hizmet. 5. Pozisyon, mevki, makam. TDS-II, 147
- 1017 **ornaş-** Yerleşmek. NL-3, 612 (*o'rnaş-*)
Özb. **o'rnash** (*ornaş-*) 2. Bir yeri işgal etmek, mesken tutmak. 3. İşe veya okula girmek. 4. ÖTİL-II, 513
Tkm. **ornaş-** (*ornoş-*) TTS, 491; TDS-II, 145 2. Bir yeri işgal etmek, mesken tutmak. 3. İşe veya okula girmek. 4. Rengi çıkmak, sinmek. 5. Hatırına girmek, hatırına yerleşmek. TDS-II, 145

- ¹⁰⁰¹⁸ **ornat-** Yerleştirmek, oturtmak, koymak. NL-3, 612 (*o'rnat-*)
Özb. **o'rnat-** (*ornat-*) **2.** Kurmak, ayarlamak, monte etmek, takmak. ÖTS, 524; ÖTİL-II, 513 *Tkm. ornat-* (*ornot-*) **2. mec.** Etki etmek, işlemek. TTS, 491; TDS-II, 146
- ¹⁰⁰¹⁹ **orta** Orta, ara, aralık. NL-3, 612 (*o'rta*)
Özb. **o'rta** (*orta*) **2.** Sıradan, ortalama. ÖTS, 525; ÖTİL-II, 514 **3.** Bir şeyin yarımını, yarısı. **4.** Bir olayın içinde gerçekleştiği yer. ÖTİL-II, 514
Tkm. orta (*orto*) **2.** Orta derecede. TTS, 491; TDS-II, 146 **3.** Bir şeyin yarımını, yarısı. **4.** Orta derece, ortalama. **5.** Kalabalığın arası. TDS-II, 146
- ¹⁰⁰²⁰ **ortak ~ ortaq** Ortak, eş. NL-3, 613 (*o'rtoq ~ o'rtog'*)
Özb. **o'rtoq** (*ortâq*) **2.** Arkadaş, dost, yoldaş. ÖTS, 525; ÖTİL-II, 515 **3.** Karı koca. ÖTİL-II, 515
Tkm. ortak (*ortok*) TTS, 491; TDS-II, 146
- ¹⁰⁰²¹ **ortançı** Ortanca, ortadaki, ortada bulunan. NL-3, 613 (*o'rtançı*)
Tkm. ortanjy (*ortoncu*) TTS, 491; TDS-II, 146 ~ **ortaky** (*ortakı*) TTS, 491; TDS-II, 146
- ¹⁰⁰²² **osal** NL-3, 614
- ¹⁰⁰²³ **osan-** Usanmak, bezmek. NL-3, 613 (*o'san- ~ o'son-*)
Tkm. osan- (*oson-*) KES, 322
- ¹⁰⁰²⁴ **oşol** Şu. NL-3, 619 (*o'sul*)
Özb. **o'sha** (*oşa*) ÖTS, 528; ÖTİL-II, 526 **2.** Aynı, aynen. ÖTS, 528
Tkm. oşol (*oşol*) KES, 323
- ¹⁰⁰²⁵ **ot 1.** Od, alev, ateş. **2.** Cehennem. **3.** Kaygı, dert, elem. **4.** Sıcaklık. **5.** Zulüm, azap, işkence, ızdırap. NL-3, 614 (*o't*)
Özb. **o't** (*ot*) **1.** ÖTS, 525; ÖTİL-II, 516 **3., 3. mec.** Bir şeyi yapma isteği ve gayreti. ÖTİL-II, 516
Tkm. ot (*o:t*) **1.** TTS, 492; TDS-II, 147
- ¹⁰⁰²⁶ **ot(t)uz** Otuz sayısı. NL-3, 617 (*o'ttuz ~ o'tuz*)
Özb. **o'ttiz** (*ottız*) ÖTS, 526; ÖTİL-II, 523
Tkm. otuz (*otuz*) TTS, 495; TDS-II, 150
- ¹⁰⁰²⁷ **otaga 1.** Şapkaya takılan, kıymetli taşlarla bezenen nesne. **2.** Miğfere takılan kuş tüyü. NL-3, 615 (*o'tag'a ~ o'tog'a*)
Tkm. otaga (*otoğ'o*) **1.** TTS, 493; TDS-II, 148
- ¹⁰⁰²⁸ **otlag** Otlak, çayır. NL-3, 616 (*o'tlog'*)
Özb. **o'tloq** (*otlâq*) ÖTS, 526; ÖTİL-II, 520
Tkm. otlag (*otloğ'*) TDS-II, 149
- ¹⁰⁰²⁹ **otlaş** NL-3, 616
- ¹⁰⁰³⁰ **otluk ~ otlug 1.** Ateşli, alevli, köz gibi yanan. **2.** Çekici, cazibeli, ateşli. NL-3, 616 (*o'tluq ~ o'tlug'*)
Tkm. otly (*o:tl*) TDS-II, 149
- ¹⁰⁰³¹ **otun** Odun, çıra. NL-3, 618 (*o'tun*)
Özb. **o'tin** (*otin*) ÖTS, 525; ÖTİL-II, 518
Tkm. odun (*o:dun*) TTS, 482; TDS-II, 133
- ¹⁰⁰³² **otunçılık** Odunculuk, odun taşımacılık. NL-3, 618 (*o'dunçiliq*)
Tkm. odunçylyk (*o:dunçuluk*) Odunun çok olduğu yer. TDS-II, 133
- ¹⁰⁰³³ **ov** NL-3, 603
- ¹⁰⁰³⁴ **oy-** Oymak, kazmak, deşmek. NL-3, 605 (*o'y-*)
Özb. **o'y-** (*oy-*) **2. mec.** Çimdiklemek. **3.** Biçmek. ÖTS, 527; ÖTİL-II, 499

- Tkm. oý-* (*oy-*) TTS, 497; TDS-II, 156
- 10085 **oyna-** 1. Oynamak, dans etmek. 2. Şans oyunları oynamak. 3. Şaka yapmak, şakalaşmak. NL-3, 605 (*o'yna-*)
Özb. o'yna- (*oyna-*) 1. ÖTS, 527; ÖTİL-II, 500 3. ÖTİL-II, 500 2. Rol almak, katılmak, iştirak etmek. ÖTS, 527; ÖTİL-II, 500 3. Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak. 4. *mec.* Hareket etmek, kımıldamak. ÖTİL-II, 500
Tkm. oýna- (*oyno-*) 1. TTS, 498; TDS-II, 157 2. TDS-II, 157 3., 4. Rol almak, katılmak, iştirak etmek. TTS, 498; TDS-II, 157 5. Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak. 6. Hareket etmek, kımıldamak. TDS-II, 157
- 10086 **oynaşlık** Oynaşlık, fahişelik. NL-3, 606 (*o'ynaşliq*)
Özb. o'ynashlik (*oynaşlik*) ÖTİL-II, 500
Tkm. oýnaşlyk (*oynoşluk*) TDS-II, 157
- 10087 **oynat-** Oynatmak, eğlendirmek, avutmak. NL-3, 605 (*o'ynat-*)
Özb. o'ynat- (*oynat-*) ÖTS, 527; ÖTİL-II, 500
Tkm. oýnat- (*oynot-*); 1. Oynamaya fırsat vermek. TTS, 499; TDS-II, 157 2. Bir şeyi hareket ettirmek. 3. Şaka yapmak, üstüne güldürmek, dalga geçmek. TDS-II, 157 4. Bir rol vermek, bir rolde oynatmak. TTS, 499
- 10088 **oyul-** Oyulmak, deşilmek. NL-3, 619 (*o'yul-*)
Özb. o'yil- (*oyil-*) ÖTS, 526; ÖTİL-II, 498
Tkm. oýul- (*o:yul-*) TTS, 499; TDS-II, 158
- 10089 **oyun** 1. Oyun, raks. 2. Şaka. 3. Hile, aldatmaca. NL-3, 620 (*o'yun*)
Özb. o'yin (*oyin*) 1., 2., 3. Oyun, müsabaka, maç. ÖTS, 527; ÖTİL-II, 498 4. Kumar. 5. Tiyatro, temsil, sahne etkinliği. ÖTİL-II, 498
Tkm. oýun (*oyun*) 1., 2. TTS, 499; TDS-II, 158 3. TDS-II, 158 4. Tiyatro, temsil, sahne etkinliği. TTS, 499; TDS-II, 158
- 10090 **oyunçı** Oyuncu, sanatçı. NL-3, 620 (*o'yunçi*)
Özb. o'yinchi (*oyinçi*) 2. Dansçı, dansöz, rakkas. ÖTS, 527; ÖTİL-II, 498 3. Müsabaka oyuncusu. 4. Oyunbaz, düzenci, hileci. ÖTİL-II, 498
Tkm. oýunçy (*oyunçu*) 1. Müsabaka oyuncusu. TTS, 499; TDS-II, 158 2. Şakacı. TTS, 499 3. Oyunbaz, düzenci, hileci. TDS-II, 158
- 10091 **oyunçılık** NL-3, 620
- 10092 **ozanlar** NL-3, 605
- 10093 **ozmak** NL-3, 605

Ö ö

- 10094 **öç-** Sönmek, solmak, sönükleşmek. NL-3, 619 (*o'ç-*)
Özb. o'ch- (*öç-*) 2. Gözden kaybolmak, yok olmak. 3. Dinlenmek, durmak. 4. *mec.* Akıldan çıkmak, unutulmak. 5. Saftan veya hesaptan çıkmak. ÖTİL-II, 525
Tkm. öç- (*öç-*) 2. Susmak, sesi kesilmek. TTS, 501; TDS-II, 159 3. Uçmak, kaybolmak, silinmek. 4. Susmak. TTS, 501; TDS-II, 159 5. Gözden kaybolmak, görünmez olmak. TDS-II, 159
- 10095 **öçeş-** NL-3, 619
- 10096 **öçkü** Keçi. NL-3, 619 (*o'çku*)
Özb. echki (*eçki*) ÖTS, 145; ÖTİL-II, 456
Tkm. geçi (*geçi*) TTS, 246; TDS, 428

1047. **öçük** Sönük, sönmüş. NL-3, 619 (*o'çuk*)
 Özb. **o'chiq** (*oçiq*) 2. Rengi solmuş, solgun. 3. *mec.* Beti benzi atmış, yüzü sararmış. ÖTİL-II, 525
 Tkm. **öçük** (*öçük*) 2. Rengi solmuş, solgun. 3. *mec.* Beti benzi atmış, yüzü sararmış. TTS, 501; TDS-II, 159
1048. **öçür-** Söndürmek. NL-3, 619 (*o'çur-*)
 Özb. **o'chir-** (*öçir-*) ÖTS, 528; ÖTİL-II, 525
 Tkm. **öçür-** (*öçür-*) 2. Kesmek, durdurmak. 3. Silmek. 4. Üstünü çizmek, karalamak. TTS, 501; TDS-II, 160
1049. **öçürmeklik** Söndürme, söndürme durumu. NL-3, 619 (*o'çürmeklik*)
 Tkm. **öçürmeklik** (*öçürmeklik*) TDS-II, 160
1050. **ögey** Üvey. NL-3, 603 (*o'gäy*)
 Özb. **o'gay** (*ögäy*) ÖTS, 522; ÖTİL-II, 493
 Tkm. **öweý** (*öwöy*) 2. Evlatlık. TTS, 509; TDS-II, 174
1051. **ögün** Far. NL-3, 603
1052. **ögürül-** Evirilmek, çevrilmek, döndürülmek. NL-3, 603 (*o'gurul-*)
 Özb. **o'giril-** (*ögiril-*) ÖTS, 522; ÖTİL-II, 494
 Tkm. **öwrül-** (*övrül-*) TTS, 510; TDS-II, 176
1053. **öksü-** NL-3, 606
1054. **öksük** 1. Eksik, noksan, az, kıt. 2. Alt, aşağı, taban. NL-3, 606 (*o'ksuk*)
 Tkm. **egsik** (*eğsik*) 1. TTS, 195; TDS, 342
1055. **öksüklük** Eksiklik, azlık. NL-3, 606 (*o'ksukluk*)
 Tkm. **egsiklik** (*eğsiklik*) TDS, 342
1056. **öksül-** Eksilmek, azalmak. NL-3, 606 (*o'ksul-*)
 Tkm. **egsil-** (*eğsil-*) TTS, 195; TDS, 342
1057. **öksüt-** NL-3, 606
1058. **ökte** NL-3, 606
1059. **ökül-** NL-3, 606
1060. **ökün-** 1. Pişman olmak. 2. Övünmek. NL-3, 606 (*o'kun-*)
 Tkm. **ökün-** (*ökün-*) 1. TTS, 502; TDS-II, 161
1061. **ökür-** NL-3, 606
1062. **öküş** Çok, fazla. NL-3, 607 (*o'kuş*)
 Tkm. **öküş** (*öküş*) KES, 325
1063. **öl** Islak, yaş, nemli. NL-3, 607 (*o'l*)
 Özb. **ho'l** (*höl*) ÖTS, 175; ÖTİL-II, 715
 Tkm. **öl** (*ö:l*) 2. *mec.* Yiyecek. TTS, 502; TDS-II, 161
1064. **öl-** 1. Ölmek, vefat etmek. 2. Canını feda etmek. 3. Bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek, gönlü yanmak. NL-3, 607 (*o'l-*)
 Özb. **o'l-** (*öl-*) 1. ÖTS, 522; ÖTİL-II, 504
 Tkm. **öl-** (*öl-*) TTS, 502; TDS-II, 164 2. Bitkiler solmak, kurumak. TDS-II, 164
1065. **ölçek** Ölçü, ölçek. NL-3, 609 (*o'lçäk*)
 Özb. **o'lchak** (*ölçäk*) ÖTİL-II, 505
 Tkm. **ölçeg** (*ölçög*) 2. Şiirde ölçü, vezin. TTS, 502; TDS-II, 161
1066. **öleñ I** Ot, çim, bitki, yeşillik. NL-3, 607 (*o'läng*)
 Özb. **o'lan** (*ölän*) ÖTS, 522; ÖTİL-II, 502
 Tkm. **öleñ** (*ölöñ*) TTS, 503; KES, 325; TDS-II, 163
1067. **öleñ II** Şarkı, türkü. NL-3, 607 (*o'läng*)
 Özb. **o'lan** (*ölän*) ÖTS, 522; ÖTİL-II, 502

- Tkm. öleñ (ölöñ)* TTS, 503; KES, 325; TDS-II, 163
- 10088 *ölgüdek* NL-3, 607
- 10089 *ölke* Moğ. Ülke, memleket. NL-3, 608 (*o'lkä*)
Özb. *o'lka (ölkä)* ÖTS, 522; ÖTİL-II, 504
Tkm. ülke (ülkö) TTS, 654; TDS-II, 413
- 10090 *ölmek* Ölme, ölüm, yok alma. NL-3, 608 (*o'lmäk*)
Tkm. ölme (ölmö) TDS-II, 164
- 10091 *ölmeklik* Ölme, ölme durumu. NL-3, 608 (*o'lmäklik*)
Tkm. ölmeklik (ölmöklük) TDS-II, 164
- 10092 *öltür-* Öldürmek, canını almak. NL-3, 608 (*o'ltur-*)
Özb. *o'ldir- (öldir-)* ÖTS, 522; ÖTİL-II, 503
Tkm. öldür- (öldür-) TTS, 503; TDS-II, 163 2. Mal kesmek. 3. Aşağılamak, hor görmek. TDS-II, 163
- 10093 *öltürgülik* NL-3, 608
- 10094 *öltürt-* Öldürtmek. NL-3, 608 (*o'lturt-*)
Tkm. öldürt- (öldürt-) TTS, 503; TDS-II, 163
- 10095 *ölük* 1. Ölü, cansız. 2. Cefa çeken, âşık. NL-3, 609 (*o'luk*)
Özb. *o'lik (ölik)* 1. ÖTS, 522; ÖTİL-II, 503 2. Ceset. 3. *mec.* Yararsız, işe yaramaz. 4. Ölüye benzeyen, soğuk, cansız. 5. Hareketsiz, hayat belirtisi olmayan, kimsesiz, boş. 6. *mec.* Etki etmeyen, heyecan uyandırmayan. 7. İşletilmeyen mal, meblağ. ÖTİL-II, 503
Tkm. öli (ölü) 1., 2. *mec.* Hareketsiz, ölü gibi. TTS, 503; TDS-II, 163
- 10096 *ölükse* NL-3, 609
- 10097 *ölüm* Ölüm, vefat. NL-3, 609 (*o'lum*)
Özb. *o'lim (ölim)* ÖTS, 522; ÖTİL-II, 503
- 10098 *ölümlük* NL-3, 609
- 10099 *ölümtük* NL-3, 609
- 10100 *ölüt-* NL-3, 609
- 10101 *ömr* Ar. 1. Hayat, yaşam. 2. Yaşama müddeti, ömür. NL-3, 292 (*umr*)
Özb. *umr (ümr)* ÖTS, 468; ÖTİL-II, 275
Tkm. omr (omr) KES, 322
- 10102 *ömrbağşendelik* Ar.+Far.+T. NL-3, 293
- 10103 *ömrfersâ* Ar.+Far. NL-3, 293
- 10104 *ömrkâh* Ar.+Far. NL-3, 293
- 10105 *öntüç* NL-3, 295
- 10106 *öp-* 1. Öpmek. 2. Saygı göstermek, ululamak. NL-3, 610 (*o'p-*)
Özb. *o'p- (öp-)* 1. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 508 2. Bir şeye hafif hafif değmek, dokunmak. ÖTİL-II, 508
Tkm.öp- (öp) TTS, 506; TDS-II, 168
- 10107 *öpçin* NL-3, 610
- 10108 *öpçünlük ~öpçünlük* NL-3, 610
- 10109 *öpmeklik* 1. Öpme, öpüş. 2. Saygı gösterme, ululama. NL-3, 610 (*o'pmäklik*)
Tkm. öpmeklik (öpmöklük) 1. TDS-II, 168
- 10110 *öpüşmek* Öpüşmek. NL-3, 610 (*o'puşmäk*)
Özb. *o'pish- (öpiş-)* ÖTS, 523; ÖTİL-II, 508
Tkm. öpüş- (öpüş-) TTS, 506; TDS-II, 168
- 10111 *ör* Yükseklik. NL-3, 611(*o'r*)
Özb. *o'r (ör)* ÖTİL-II, 509 2. Uçurum, yar. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 509

- Tkm. ör (ö:r)* TTS, 506; TDS-II, 168
- 10092 **ör-** 1. Örmek, yığmak, demetlemek. 2. Örgü yapmak. NL-3, 611 (*o'r-*)
Özb. o'r- (*ör-*) 2. ÖTS, 524; ÖTİL-II, 512
Tkm. ör- (*ö:r-*) 3. Üst üste dizmek, yerleştirmek. TTS, 506; TDS-II, 169
- 10093 **ördek** Ördek. NL-3, 611 (*o'däk*)
Özb. o'rdak (*ördäk*) ÖTS, 524; ÖTİL-II, 510
Tkm. ördek (*ördök*) TTS, 506; TDS-II, 168
- 10094 **örgemçi** Örümcek. NL-3, 611 (*o'rgämçi*)
Özb. o'rgamchi (*örgämçi*) ÖTİL-II, 509 ~ **o'rgimchak** (*örgimçäk*) ÖTS, 524; ÖTİL, 510
- 10095 **örgen-** 1. Öğrenmek, öğrenim görmek. 2. Alışkanlık hâline getirmek, âdet edinmek. NL-3, 611 (*o'rgän-*)
Özb. o'rgan- (*örgän-*) ÖTS, 524; ÖTİL-II, 510
Tkm. öwren- (*övrön-*) 1. TTS, 510; TDS-II, 175 2. TDS-II, 175
- 10096 **örget-** Öğretmek, eğitmek, yetiştirmek. NL-3, 611 (*o'rgät-*)
Özb. o'rgat- (*örgät-*) 2. Alıştırmak. ÖTS, 524; ÖTİL-II, 510
Tkm. öwret- (*övröt-*) TTS, 510; TDS-II, 175 2. Alıştırmak. 3. Akıl vermek, nasihat etmek. TDS-II, 175
- 10097 **örmak** NL-3, 612
- 10098 **örmek I** NL-3, 612
- 10099 **örmek II** NL-3, 612
- 10100 **ört** Alev, ateş. NL-3, 612 (*o'rt*)
Tkm. ört (*ört*) TDS-II, 170
- 10101 **örte-** 1. Yakmak, tutuşturmak. 2. Azap çektirmek, eziyet etmek. NL-3, 613 (*o'rtä-*)
Özb. o'ata- (*örtä-*) 1. ÖTS, 525; ÖTİL-II, 515 2. ÖTİL-II, 515
Tkm. örte- (*örtö-*) 2. TTS, 507; TDS-II, 170
- 10102 **örtemeklik** Yakma durumu. NL-3, 613 (*o'rtämäklik*)
Tkm. örtemeklik (*örömöklük*) TDS-II, 170
- 10103 **örten-** 1. Yanmak. 2. Açık çekmek. NL-3, 613 (*o'rtän-*)
Özb. o'rtan- (*örtän-*) ÖTS, 525; ÖTİL-II, 515
Tkm. örten- (*örtön-*) 2. TTS, 507; TDS-II, 170
- 10104 **örül-** 1. Yığıştırılmak, toplanmak, hasat toplanmak. 2. Örgü örülmek. NL-3, 613 (*o'rul-*)
Özb. o'ril- (*öril-*) ÖTS, 524; ÖTİL-II, 511
Tkm. örül- (*ö:rül-*) TTS, 507
- 10105 **ösrü-** Mest olmak, sarhoş olmak. NL-3, 299 (*usru-*)
Tkm. esre- (*esre-*) 2. Deve homur homur kükremek. TDS, 361
- 10106 **ösrük** Sarhoş, mest. NL-3, 299 (*usruk*)
Tkm. esrik (*esrek*) 2. Homurdayan, kükreyen deve. TDS, 361
- 10107 **ösrüklik** NL-3, 299
- 10108 **öşr** Ar. 1. Onda bir. 2. Yılda bir defa ekinlere verilen vergi. NL-3, 304 (*uşr*)
Özb. ushr (*uşr*) 2. ÖTİL-II, 289
Tkm. uşr (*uşr*) 1. KES, 455
- 10109 **öt** Öd, safra. NL-3, 614 (*o't*)
Özb. o't (*öt*) ÖTS, 525; ÖTİL-II, 517
Tkm. öt (*ö:t*) TTS, 508; TDS-II, 172

- 10110 **öt-** 1. Gitmek, varmak. 2. Ortaya çıkmak, meydana gelmek. 3. Etki etmek. 4. İlham gelmek. 5. Ölmek, vefat etmek. 6. Vazgeçmek. 7. Geçmek. 8. Aşmak. NL-3, 614 (*o't-*)
 Özb. **o't-** (*öt-*) 1. ÖTS, 526; ÖTİL-II, 521 2., 3., 6. ÖTİL-II, 521 7., 8. ÖTS, 526; ÖTİL-II, 521 7. Bir özelliği ile başkalarından daha iyi derecede olmak. 8. Bir işi, görevi belli bir sürede yapmak. 9. Bir şeyi işitip veya okuyup öğrenmek. 10. Sınavda başarı göstermek, yeterli olduğunu ispat etmek. 11. Bir teşkilata girmek, üye olmak. 12. Yaşayıp bir yaştan diğerine geçmek, yaş almak. 13. Ömür sürmek, yaşamak. 14. Bir yerde mevcut olmak. 15. Satın alınmak, satılmak. 16. Bir kimseye tabi olmak. 17. *mec.* Affetmek. 18. Yazılmak, kaydedilmek, hesaba alınmak. 19. Gözünün önüne gelmek, canlanmak. 20. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 521
 Tkm. **öt-** (*öt-*) 3. TTS, 508; TDS-II, 173 5. TDS-II, 173 7., 4. Affetmek, başışlamak. TTS, 508; TDS-II, 173 5. Satın alınmak, satılmak. TTS, 508 6. İyi kesmek. TTS, 508; TDS-II, 173
 *Tkm. **öt-** (*öt-*) Hoş bir şekilde ötmek, türkü söylemek. KES, 325
- 10111 **öte** Çok, aşırı, son derece. NL-3, 615 (*o'tä*)
 Özb. **o'ta** (*ötä*) ÖTS, 525; ÖTİL-II, 517
 Tkm. **öte** (*ötö*) TTS, 508; TDS-II, 172
- 10112 **ötken-** NL-3, 615
- 10113 **ötker-** NL-3, 616
- 10114 **ötkeril-** NL-3, 616
- 10115 **ötkez-** Yerleştirmek, oturtmak. NL-3, 615 (*o'tküz-*)
 Özb. **o'tkaz-** (*ötküz-*) 2. Ekmek, dikmek. ÖTS, 526; ÖTİL-II, 519
- 10116 **ötkün** Far. Çok hızlı, keskin, güçlü, etkili. NL-3, 616 (*o'tkun*)
 Tkm. **ötgün** (*ötgün*) TTS, 508; TDS-II, 172
- 10117 **ötkünçi** Geçici, fani, eğreti. NL-3, 616 (*o'tkunçi*)
 Özb. **o'tkinchi** (*ötkinçi*) ÖTS, 526; ÖTİL-II, 519
- 10118 **ötmek** NL-3, 617
- 10119 **ötmekçi** Far. NL-3, 617
- 10120 **ötmeklik** NL-3, 617
- 10121 **ötrü** Karşı, mukabil, yüz yüze. NL-3, 617 (*o'tru*)
 Tkm. **ötri** (*ötrü*) KES, 325; TDS-II, 173 ~ **ötru** (*ötru*) KES, 325
- 10122 **ötrük** Yalan. NL-3, 617 (*o'truk*)
 Tkm. **ötrük** (*ötrük*) 2. Semiz olmayan, zayıf. KES, 325
- 10123 **ötük** Çizme, ayakkabı. NL-3, 617 (*o'tuk*)
 Özb. **etik** (*etik*) ÖTS, 144; ÖTİL-II, 455
 Tkm. **ädik** (*ä:dik*) TTS, 189; TDS, 368
- 10124 **ötür-** Geçirmek. NL-3, 618 (*o'tur-*)
 Tkm. **ötür-** (*ötür-*) 2. Giymek, takmak. TTS, 509; TDS-II, 173
- 10125 **öyle** Far. NL-3, 605
- 10126 **öyle ki ~ öyle kim** T.+Far. NL-3, 605
- 10127 **öyrül-** 1. Etrafında dönmek. 2. Pervane olmak. 3. Bir şeyin gamını çekmek. 4. Bakmak. NL-3, 281 (*uyrul-*)
 Özb. **ögiril-** (*ögiril-*) 1. ÖTS, 522; ÖTİL-II, 494
 Tkm. **övrül-** (*övrül-*) 1. TTS, 510; TDS-II, 176 2. Dönüşmek. TDS-II, 176
- 10128 **öyürül-** Evrilmek, çevrilmek. NL-3, 305 (*uyurul-*)
 Özb. **o'giril-** (*ögiril-*) ÖTS, 522; ÖTİL-II, 494

- Tkm. öwürül-* (öwürül-) TTS, 510; TDS-II, 176
- 10129 **öz Far.** Öz, kendi. NL-3, 603 (*o'z*)
Özb. o'z (öz) ÖTİL-II, 494
Tkm. öz (ö:z) TTS, 513; TDS-II, 181
- 10130 **Özbek** Özbek, Özbek halkından olan. NL-3, 604 (*O'zbäk*)
Özb. O'zbek (Özbek) ÖTS, 527; ÖTİL-II, 495
Tkm. Özbek (Özbök) TTS, 513; TDS-II, 182
- 10131 **özge Far. 1.** Özge, başka, gayrı. **2.** Yad, yabancı. NL-3, 604 (*o'zgä*)
Özb. o'zga (özgä) **3.** Garip, tuhaf. ÖTS, 527; ÖTİL-II, 496 **4.** Gramerde üçüncü şahıs. ÖTİL-II, 496
Tkm. özge (özgö) TTS, 514; TDS-II, 183
- 10132 **özgeçe** Farklı, değişik olarak, başkaca, başka bir biçimde. NL-3, 604 (*o'zgäçä*)
Özb. o'zgacha (özgäçä) ÖTS, 528; ÖTİL-II, 496
- 10133 **özger-** Değişmek, dönmüşmek, değişime uğramak. NL-3, 604 (*o'zgär*)
Özb. o'zgar- (özgär-) ÖTS, 527; ÖTİL-II, 496
Tkm. özger- (özgör-) TTS, 514; TDS-II, 183
- 10134 **özlük** Özlük, benlik. NL-3, 604 (*o'zluk*)
Özb. o'zlik (özlük) ÖTİL-II, 497
Tkm. özlük (ö:zlük) TTS, 514
- 10135 **özr Ar. 1.** Af, bağışlama, özür. **2.** Sebep, mazeret. **3.** Özür dileme, af dileme. **4.** Ayıp, kusur, eksiklik. NL-3, 278 (*uzr*)
Özb. uzr (üzr) **1.** ÖTS, 471; ÖTİL-II, 267 **2., 3.** ÖTİL-II, 267
Tkm. uzur (uzur) **1., 2.** KES, 456 **3.** TDS-II, 411 **4.** KES, 456
- 10136 **ögrâverlik Ar.+Far.+T.** NL-3, 279
- 10137 **özrhâh Ar.+Far.** Özür dileyen, af dileyen. NL-3, 279 (*uzrxoh*)
Tkm. uzurha (uzurha:) KES, 456 ~ **uzurhah** (uzurha:h) KES, 456
- 10138 **özrhâhlik ~ özhâhlik Ar.+Far.+T.** NL-3, 280

P p

- 10139 **pâ Far.** Ayak. NL-2, 576 (*po*) *bk. pây* NL-2, 550 (*pay*); **pây** NL-2, 578 (*poy*)
Tkm. pa (*pa:*) KES, 327
- 10140 **pâbest ~ pâybest Far.** NL-2, 576
- 10141 **pâbestelig Far.+T.** NL-2, 576
- 10142 **pâbûs ~ pâybûs Far. 1.** Ayak öpme, hürmet. **2.** Eşik, giriş. NL-2, 576 (*pobus ~ poybus*)
Tkm. pabus (*pa:bu:s*) **1.** KES, 327
- 10143 **pâdaş Far.+T.** NL-2, 577
- 10144 **pâdşâ ~ pâdşâh Far. 1.** Padişah. **2.** Allah, Tanrı. NL-2, 577 (*podşo ~ podşoh*)
Özb. podsho (*pâdşâ*) **1.** ÖTS, 370; ÖTİL, 594 ~ **podshoh** (*pâdşâh*) ÖTS, 370; ÖTİL, 594
Tkm. patyşa (*pa:tışa:*) TTS, 520; TDS-II, 192
- 10145 **pâdşâhâne Far.** Padişah gibi, şahane, debdebeli. NL-2, 577 (*podşohonä*)
Tkm. patyşahana (*pa:tışa:ha:na*) KES, 330
- 10146 **pâdşâhlik Far.+T.** Padişahlık. NL-2, 577 (*podşohliq*)
Özb. podsho(h)lik (*pâdşo(h)lik*) ÖTS, 370; ÖTİL, 594
Tkm. patyşalyk (*pa:tışa:lik*) TDS-II, 192
- 10147 **pâdşâhvâr Far.** NL-2, 577
- 10148 **pâdşâhzâde Far.** NL-2, 577

10149. **pâdşâhîlîg** *Far. + T.* Padişahlık. NL-2, 577 (*podşolig'*)
Özb. **podsho(h)lik** (*pâdşâ(h)lik*) ÖTS, 370; ÖTİL, 594
Tkm. **patyşalyk** (*pa:tışa:lık*) TDS-II, 192
10150. **pâğande** *Far.* NL-2, 585
10151. **pağş** (?) NL-2, 568
10152. **pahta** *Far.* Pamuk. NL-2, 568 (*paxta*)
Özb. **paxta** (*paxta*) ÖTS, 361; ÖTİL, 580 2. Yağcılık, yalakalık. ÖTS, 361
10153. **pahtalıg** *Far. + T.* Kalın bir giysi. NL-2, 568 (*paxtalig'*)
Özb. **paxtalik** (*paxtalik*) ÖTİL, 580
10154. **pâk** *Far.* 1. Pak, temiz, saf. 2. Günahsız. 3. Halis. 4. Bütünüyle, mutlaka, tamamen. 5. Seçkin, güzide, özel. NL-2, 579 (*pok*)
Özb. **pok** (*pâk*) 1. ÖTS, 371; ÖTİL, 596 4. ÖTİL, 596
Tkm. **pâk** (*pä:k*) 1. TTS, 522; KES, 337; TDS-II, 202
10155. **pâkbâz** *Far.* Sadakatli âşık, dürüst. NL-2, 580 (*pokboz*)
Tkm. **pâkbaz** (*pä:kba:z*) 2. Her şeyini kaybeden. KES, 337
10156. **pâkdâmânîlîg** *Far. + T.* NL-2, 580
10157. **pâkdâmen** ~ **pâkdâmân** *Far.* İffetli, namuslu. NL-2, 580 (*pokdomän ~ pokdomon*)
Özb. **pokdomon** (*pâkdâmân*) ÖTS, 371; ÖTİL, 596
Tkm. **pâkidaman** (*pä:kida:man*) 2. Samimi, içten, candan. KES, 338
10158. **pâkdest** *Far.* NL-2, 580
10159. **pâkfer** *Far.* NL-2, 582
10160. **pâkî** *Far.* Ustura, bıçak, keskin alet. NL-2, 581 (*poki*)
Tkm. **pâki** (*pä:ki*) TTS, 522; TDS-II, 202
10161. **pâkîze** *Far.* 1. Taze, saf, pakize. 2. Açık, net. NL-2, 581 (*pokizä*)
Özb. **pokiza** (*pâkizä*) ÖTS, 371; ÖTİL, 596
Tkm. **pâkize** (*pä:ki:ze*) 1. TTS, 522; KES, 338; TDS-II, 203
10162. **pâkîzelik** ~ **pâkîzelîg** *Far. + T.* Temizlik, saflık. NL-2, 581 (*pokizälik ~ pokizälig'*)
Özb. **pokizalik** (*pâkizälik*) ÖTS, 371; ÖTİL, 596
Tkm. **pâkizelik** (*pä:ki:zelik*) TTS, 522
10163. **pâklik** *Far. + T.* Temizlik, tazelik, paklık, saflık. NL-2, 581 (*poklik*)
Özb. **poklik** (*pâklik*) ÖTS, 371; ÖTİL, 596
Tkm. **pâklik** (*pä:klik*) TTS, 522; TDS-II, 203
10164. **pâkpeyvend** *Far.* NL-2, 581
10165. **pâkrev** *Far.* NL-2, 581
10166. **pâkrevlık** ~ **pâkrevlîg** *Far. + T.* NL-2, 581
10167. **pâkrû** *Far.* NL-2, 581
10168. **pâkşî'âr** *Far. + Ar.* NL-2, 582
10169. **pâkzâd** *Far.* NL-2, 580
10170. **pâkzîhn** *Far. + Ar.* NL-2, 580
10171. **pâlâ** *Far.* NL-2, 582
10172. **pâlîz** *Far.* Tarla, bostan. NL-2, 582 (*poliz*)
Özb. **poliz** (*pâliz*) ÖTS, 371; ÖTİL, 597
10173. **pâlûde** *Far.* Saf, taze, temiz. NL-2, 582 (*poluda*)
*Tkm. **paluda** (*pa:lu:do*) Nişastadan yapıp içine buz konularak içilen bir tür içecek; küspe, posa. KES, 328
10174. **pâlûdelîk** *Far. + T.* NL-2, 582

- 10175 **pâmâl** *Far.* Ayak altına alınan, ezilen. NL-2, 582 (*pomol*)
Tkm. pamal (*pa:ma:l*) KES, 328
- 10176 **parça** *Far.* Kısım, bölüm, parça. NL-2, 567 (*parça*)
Özb. parcha (*parça*) ÖTS, 359; ÖTİL, 576
Tkm. parça (*parça*) TTS, 518; TDS-II, 189 **2.** Bir kadın adı. TDS-II, 189
**Tkm. parça* (*parça*) Kumaş, ipek kumaş. TTS, 518; KES, 328; TDS-II, 189
- 10177 **pâre** *Far.* **1.** Bölük, parça. **2.** Kısım. NL-2, 582 (*porä*)
Özb. pora (*pärä*) ÖTS, 372; ÖTİL, 598
Tkm. para (*pa:ra*) TTS, 517; KES, 328; TDS-II, 188
- 10178 **pâre pâre** *Far.* Pare pare, parça parça. NL-2, 582 (*porä porä*)
Özb. pora pora (*pärä pärä*) ÖTİL, 598
Tkm. para para (*pa:ra pa:ra*) TTS, 517; TDS-II, 188
- 10179 **pârebûz** *Far.* +T. NL-2, 582
- 10180 **pâreliğ** *Far.* +T. NL-2, 583
- 10181 **pârsâ** *Far.* **1.** Takva sahibi, sofı. **2.** Kişı adı. NL-2, 583 (*porso*)
Tkm. parsa (*pa:rsa:*) KES, 329
- 10182 **pârsâlık ~ pârsâliğ** *Far.* +T. NL-2, 583
- 10183 **pârsâsûzende** *Far.* NL-2, 583
- 10184 **pârsâveş** *Far.* NL-2, 583
- 10185 **pârû** *Far.* NL-2, 583
- 10186 **pâs I** *Far.* Gecenin bir kısmı, lahza, an, dakika. NL-2, 583 (*pos*)
**Tkm. pas* (*pa:s*) Bekleme, koruma, gözetme. KES, 329
- 10187 **pâs II** *Far.* İtibar. NL-2, 583 (*pos*)
**Tkm. pas* (*pa:s*) Bekleme, koruma, gözetme. KES, 329
- 10188 **pâs III** *Far.* Koruma, gözetme. NL-2, 583 (*pos*)
Tkm. pas (*pa:s*) KES, 329
- 10189 **pâsbân** *Far.* Bekçi, nöbetçi, muhafız. NL-2, 583 (*posbon*)
Özb. posbon (*pâsbân*) ÖTS, 372; ÖTİL, 599
Tkm. pasyban (*pa:sıba:n*) KES, 329; TDS-II, 191
- 10190 **pâsbânlığ** *Far.* +T. Bekçilik, koruma, himaye. NL-2, 583 (*posbonlig'*)
Özb. posbonlik (*pâsbânlik*) ÖTS, 372; ÖTİL, 599
- 10191 **pâsuh** *Far.* NL-2, 584
- 10192 **pâşendelik** *Far.* +T. NL-2, 584
- 10193 **pâşikeste** *Far.* NL-2, 584
- 10194 **pâşne** *Far.* **1.** Ökçe, ayakkabı topuğu. **2.** Eşik. NL-2, 584 (*poşnä*)
Özb. poshna (*pâşnä*) **1.** ÖTS, 374; ÖTİL, 600
- 10195 **pây** *Far.* **1.** Ayak, adım. **2.** Ayak izi. **3.** Damar, sinir. NL-2, 550 (*pay*) *bk. pâ*
Far. NL-2, 576 (*po*); **pây** NL-2, 578 (*poy*)
Tkm. pa (*pa:*) **1.** KES, 327
- 10196 **pây** *Far.* Ayak. NL-2, 578 (*poy*) *bk. pâ* *Far.* NL-2, 576 (*po*); **pây** NL-2, 550 (*pay*)
Özb. poy (*pây*) ÖTİL, 595
Tkm. pa (*pa:*) KES, 327
- 10197 **pâyân** *Far.* Son, sonuç, ahir. NL-2, 578 (*poyon*)
Özb. poyon (*pâyân*) ÖTİL, 594
Tkm. payan (*pa:ya:n*) KES, 330; TDS-II, 193
- 10198 **pâyband** *Far.* NL-2, 578
- 10199 **pâybeste** *Far.* NL-2, 578

- 1000 **pâybûs** *Far.* NL-2, 578
- 1001 **pâybûsluk** *Far.+T.* NL-2, 578
- 1002 **pâydar** *Far.* Sabit, sağlam, sarsılmaz, kararlı, azimli, devamlı. NL-2, 578
(poydor)
Özb. **poydor** (pâydar) ÖTS, 373; ÖTİL, 595
Tkm. **paýdar** (pa:yda:r) KES, 330; TDS-II, 193
- 1003 **pâye I** *Far.* Paye, mertebe, derece. NL-2, 584
- 1004 **paye II** *Far.* 1. Esas, temel. 2. Çeşit, tür. NL-2, 584
- 1005 **pâyelik** *Far.+T.* NL-2, 584
- 1006 **pâyendâz** *Far.* Saygıdeğer kimselerin geçeceği yola döşenen kırmızı halı. NL-2, 578 (poyändoz)
Özb. **poyandoz** (pâyendâz) ÖTS, 373; ÖTİL, 595
Tkm. **paýendaz** (pa:yenda:z) 2. Kurban, sadaka. TDS-II, 193~ **paýendez** (pa:yendez) 2. kurban, sadaka. KES, 330
- 1007 **pâyende** *Far.* Kararlı, daimi. NL-2, 584 (poyändä)
Tkm. **paýende** (pa:yende) TDS-II, 193
- 1008 **pâyendelik** *Far.* NL-2, 585
- 1009 **pâyinperest** *Far.* NL-2, 579
- 1010 **pâykâr** *Far.* NL-2, 579
- 1011 **pâykûb** *Far.* NL-2, 579
- 1012 **pâyâmâl ~ pââmâl** *Far.* Ezilen, basılan, tepelenen. NL-2, 579 (poymol ~ pomol)
Özb. **poymol** (pâyâmâl) ÖTS, 373; ÖTİL, 596
Tkm. **paýmal** (pa:yma:l) KES, 330
- 1013 **pâymerdlig** *Far.+T.* NL-2, 579
- 1014 **pâysiperlik** *Far.+T.* NL-2, 555
- 1015 **pâyâtâbe** *Far.* NL-2, 579
- 1016 **pâytaht** *Far.* Başkent, merkez. NL-2, 579 (poytaxt)
Özb. **poytaxt** (pâytaht) ÖTS, 373; ÖTİL, 596
Tkm. **paýtagt** (pa:ytağt) TTS, 521; TDS-II, 194
- 1017 **pedîd** *Far.* 1. Aşıkâr, açık, ayan. 2. Ortaya çıkan, göze görünen. 3. Malum, belli. NL-2, 549 (pâdid)
Tkm. **pedit** (pedi:t) 2. KES, 331
- 1018 **pedîdâr** *Far.* NL-2, 549
- 1019 **pedrûd** *Far.* NL-2, 549
- 1020 **pehlevân** *Far.* Pehlivan, cesur, yiğit, kahraman. NL-2, 569 (pählävon)
Özb. **pahlavon** (pählävân) ÖTS, 353; ÖTİL, 581
Tkm. **pälwan** (pä:lva:n) 2. Bir erkek adı. TDS-II, 203
- 1021 **pehlevânâne** *Far.* NL-2, 569
- 1022 **pehlevânlıg** *Far.+T.* Pehlivanlık, bahadırılık, yiğitlik. NL-2, 569 (pählävonlig')
Özb. **pahlavonlik** (pählävânlık) ÖTS, 353; ÖTİL, 581
Tkm. **pälwanlyk** (pä:lva:nlık) TDS-II, 203
- 1023 **pehlevî** *Far.+Ar.* NL-2, 569
- 1024 **pehlüşikâf** (?) NL-2, 569
- 1025 **pejmân** *Far.* NL-2, 550
- 1026 **pejmürde** *Far.* Pejmürde, solmuş, çaresiz, âciz, güçsüz. NL-2, 550 (päjmurda)
Özb. **pajmurda** (pecmürdä) ÖTS, 353; ÖTİL, 566
- 1027 **pejmürdelıg ~ pejmürdelık** *Far.+T.* NL-2, 550
- 1028 **pejûh** *Far.* NL-2, 550

- ¹⁰²²⁹ **pelâs** *Far.* 1. Kalın keçe, kilim. 2. Yünlü kalın giysi, aba. NL-2, 556 (*pälos*)
Özb. **palos** (*palâs*) 1. ÖTS, 354; ÖTİL, 569
- ¹⁰²³⁰ **peleng** *Far.* Yırtıcı hayvan, pars; kaplan; leopar. NL-2, 556 (*päläng*)
Özb. **palang** (*päläng*) ÖTS, 353; ÖTİL, 568 2. Mitolojide efsanevi uçan at.
ÖTS, 353
Tkm. **peleñ** (*peleñ*) TTS, 523; KES, 331; TDS-II, 195
- ¹⁰²³¹ **pelengî** *Far.* + *Ar.* NL-2, 556
- ¹⁰²³² **pelîd** *Far.* Yaramaz, kötü, bozuk, pis. NL-2, 556 (*pälid*)
Özb. **palid** (*pälid*) 2. *mec.* Edepsiz, terbiyesiz, ahlaksız, alçak. ÖTS, 354;
ÖTİL, 569
Tkm. **pelit** (*pele:t*) KES, 331; TDS-II, 195 2. Hakaret sözü, sövgü sözü. TDS-II, 195
- ¹⁰²³³ **pelle** *Far.* Ayak izi. NL-2, 556 (*pällä*)
Özb. **palla** (*pällä*) 1. Aşama, evre, kademe, süreç, dönem, süre. ÖTS, 354;
ÖTİL, 569
Tkm. **pelle** (*pelle*) 1. Basamak, derece. KES, 331; TDS-II, 195
*Özb. **palla** (*pällä*) 1. Yarım, buçuk. 2. Tohumdan çıkan ilk yaprak. 3. Terazi kefesi. ÖTS, 354; ÖTİL, 569
Tkm.* **pelle (*pelle*) 1. Final, bitiş, son. TTS, 523 2. Yarım, buçuk. TDS-II, 195
- ¹⁰²³⁴ **penâh** *Far.* 1. Destekçi, hamî, kollayan, gözeten. 2. Gölge, şemsiye, tente. 3. Sığınak, sığınılan yer. 4. Kapalı, örtülü yer, gizli yer. NL-2, 557 (*pänoh*)
Özb. **panoh** (*pänâh*) 1. ÖTS, 355; ÖTİL, 571
Tkm. **pena** (*pena:*) 1., 3. TTS, 523; KES, 331; TDS-II, 196 3. Yardım. TTS, 523 4. Bir erkek adı. TDS-II, 196
- ¹⁰²³⁵ **penc** *Far.* NL-2, 556
- ¹⁰²³⁶ **pence** *Far.* 1. Pençe. 2. Himmet, niyet, tereddüt. 3. Galip gelme, yenme. NL-2, 556 (*pänjä*)
Özb. **panja** (*päncä*) 1., 2. Parmak. 3. Esirlik, tutsaklık, kölelik. ÖTS, 355;
ÖTİL, 570
Tkm. **penje** (*pence*) 1., 2. Avuç içi. TTS, 524; KES, 332; TDS-II, 196 3. Avuç dolusu miktar. TTS, 524; TDS-II, 196 4. *mec.* Zorluk, eziyet, sıkıntı. TTS, 524
- ¹⁰²³⁷ **pencere** *Far.* Pencere. NL-2, 557 (*päncärä*)
Özb. **panjara** (*päncärä*) Parmaklık, korkuluk, tırabzan. ÖTS, 355; ÖTİL, 570
Tkm. **penjire** (*pencire*) 2. Fitilli lambada ateşin yandığı kısmın etrafını saran demir kafes. TTS, 524; TDS-II, 196
- ¹⁰²³⁸ **penceverlik** *Far.* + *T.* NL-2, 557
- ¹⁰²³⁹ **pencgâh** *Far.* NL-2, 557
- ¹⁰²⁴⁰ **pencşenbe** *Far.* Perşembe günü. NL-2, 557 (*pänjšänbä*)
Özb. **panjshanba** (*päncşänbä*) ÖTS, 355; ÖTİL, 571 ~ **payshanba** (*päyšänbä*)
ÖTS, 362; ÖTİL, 568
Tkm. **penşenbe** (*penşenbe*) TTS, 524; TDS-II, 197
- ¹⁰²⁴¹ **pend** *Far.* Öğüt, nasihat. NL-2, 556 (*pänd*)
Özb. **pand** (*pänd*) ÖTS, 354; ÖTİL, 570
Tkm. **pent** (*pent*) TTS, 524; KES, 332; TDS-II, 197
- ¹⁰²⁴² **pendpezîr** *Far.* NL-2, 556
- ¹⁰²⁴³ **per** *Far.* Kanat, tüy. NL-2, 558 (*pär*)
Özb. **par** (*pär*) ÖTS, 356; ÖTİL, 571
Tkm. **per** (*per*) TTS, 524; KES, 332; TDS-II, 197

- *Özb. **par** (*pär*) Buğu, buhar. ÖTS, 356; ÖTİL, 571
 *Özb. **par** (*pär*) Çift, çift kullanılan şeylerden biri, eş. ÖTS, 356; ÖTİL, 571
 *Tkm. **per** (*per*) Çark, su değirmeni çarkı. TTS, 524
- 10244 **perâkende** *Far.* Perakende, dağınık, yayılmış, yaygın. NL-2, 565 (*pärokändä*)
 Özb. **parokanda** (*pärâkändä*) ÖTS, 358; ÖTİL, 574
 Tkm. **perakende** (*pera:kende*) KES, 332
- 10245 **perâkendeḥâl** *Far.* + *Ar.* NL-2, 565
- 10246 **perâkendelik** ~ **perâkendelik** *Far.* + *T.* Düzensizlik, karışıklık, dağınıklık. NL-2, 565 (*pärokändäliq* ~ *pärokändelik*) Özb. **parokandalik** (*pärâkändälik*) ÖTS, 358
- 10247 **perçem** *Far.* NL-2, 567
- 10248 **perdâht** *Far.* NL-2, 563
- 10249 **perdâz** *Far.* Cilalama, parlatma. NL-2, 563 (*pärdoz*)
 Özb. **pardoz** (*pärdâz*) ÖTS, 356; ÖTİL, 573
- 10250 **perdâzlıg** *Far.* + *T.* NL-2, 563
- 10251 **perde I** *Far.* 1. Perde, engel, mani, bariyer. 2. Örümcek ağı. 3. Yürek perdesi, yürek, kalp. 4. Sebep, vasıta, neden. NL-2, 561 (*pärdä*)
 Özb. **parda** (*pärdä*) 1. Perde, örtü. 2. *mec.* Gözün görmesini engelleyen şey, duman, buğu. 3. Ekran, sinema ekranı. 4. Organizmada farklı uzuvları kaplayan veya birbirinden ayıran ince bölme. ÖTS, 356; ÖTİL, 573
 Tkm. **perde** (*perde*) 1. Perde, örtü. 2. Tiyatro oyununda bölüm. 3. Organizmada farklı uzuvları kaplayan veya birbirinden ayıran ince bölme. TTS, 524; TDS-II, 197 5. Duvak. 6. Bir kadın adı. TDS-II, 197
- 10252 **perde II** *Far.* Müzik aletlerinde sesin incelik veya kalınlığının ayarlandığı bölümler. NL-2, 562 (*pärdä*)
 Özb. **parda** (*pärdä*) ÖTİL, 573
 Tkm. **perde** (*perde*) TDS-II, 197
- 10253 **perdebâf** (?) NL-2, 562
- 10254 **perdedâr** *Far.* Perde örten, perdeli. NL-2, 562 (*pärdädar*)
 Tkm. **perdedar** (*perdeda:r*) KES, 332
- 10255 **perdeder** *Far.* NL-2, 562
- 10256 **perdederlıg** ~ **perdederlık** *Far.* + *T.* NL-2, 562
- 10257 **perdenişîn** *Far.* NL-2, 562
- 10258 **perdepûş** *Far.* NL-2, 562
- 10259 **perderübâ** *Far.* NL-2, 562
- 10260 **perdever** *Far.* NL-2, 562
- 10261 **perend** *Far.* NL-2, 558
- 10262 **perestâr** *Far.* NL-2, 558
- 10263 **perestârlık** *Far.* + *T.* NL-2, 558
- 10264 **perestende** *Far.* NL-2, 558
- 10265 **perestendelik** ~ **perestendelig** *Far.* + *T.* NL-2, 558
- 10266 **perestiş** *Far.* NL-2, 558
- 10267 **pergâle** ~ **perkâle** *Far.* NL-2, 561
- 10268 **pergâle pergâle** ~ **perkâle perkâle** *Far.* NL-2, 561
- 10269 **pergâr** *Far.* NL-2, 561
- 10270 **perḥâş** *Far.* NL-2, 566
- 10271 **perḥâşcûy** *Far.* NL-2, 567
- 10272 **perhîz** *Far.* Koruma, kendini tutma. NL-2, 567 (*pärhez*)

- Özb. **parhez** (*pärhez*) ÖTS, 357 **2.** Perhiz, diyet, rejim. ÖTİL, 576
 Tkm. **berhiz** (*berhi:z*) Perhiz, diyet, rejim. TDS, 140
- 10273 **perhîzkâr** *Far.* Saklanan, korunan. NL-2, 567 (*pärhezkor*)
 Özb. **parhezkor** (*pärhezkâr*) ÖTİL, 576
- 10274 **perî** *Far.* Peri, sevgili, mahbube, güzel kadın. NL-2, 563 (*päri*)
 Özb. **pari** (*pari*) ÖTS, 357; ÖTİL, 573
 Tkm. **peri** (*peri:*) TTS, 524; KES, 333; TDS-II, 197
- 10275 **perî peyker** *Far.* Peri gibi, güzel, çekici. NL-2, 564 (*päri päykär*)
 Özb. **paripaykar** (*päripäykär*) ÖTS, 357; ÖTİL, 573
 Tkm. **peripeýker** (*peri:peyker*) TTS, 525; TDS-II, 197
- 10276 **perîçeher(e)** *Far.* Peri yüzlü, güzel. NL-2, 564 (*päriçeher ~ päriçeherä*)
 Özb. **parichehra** (*päriçeherä*) ÖTS, 357; ÖTİL, 574
- 10277 **perîhân** *Far.* +T. Dua eden. NL-2, 564 (*pärixon*)
 Özb. **parixon** (*pärixân*) ÖTİL, 574
- 10278 **perîhânlîg** *Far.* +T. NL-2, 564
- 10279 **perîkeş** *Far.* NL-2, 564
- 10280 **perîruh** *Far.* NL-2, 564
- 10281 **perîruhsâr** *Far.* NL-2, 564
- 10282 **perîruhsârlîg** *Far.* +T. NL-2, 564
- 10283 **perîrûy** *Far.* Peri yüzlü, güzel. NL-2, 564 (*päriro 'y*)
 Özb. **pariro'(y)** (*päriro(y)*) ÖTİL, 574
- 10284 **perîsân** *Far.* NL-2, 564
- 10285 **perîşân** *Far.* Perişan, dağınık, karışık. NL-2, 564 (*pärişon*)
 Özb. **parishon** (*pärişân*) ÖTS, 357; ÖTİL, 574
 Tkm. **perişan** (*peri:şa:n*) TTS, 525; KES, 333; TDS-II, 197
- 10286 **perîşânlîg** *Far.* +T. **1.** Perişanlık, dağınıklık. **2.** Rahatsızlık, huzursuzluk. NL-2, 565 (*pärişonlîg'*)
 Tkm. **perişanlyk** (*prei:şa:nlık*) **1.** TDS-II, 197
- 10287 **perîveş** *Far.* Peri gibi, periye benzeyen, güzel. NL-2, 563 (*päriväş*)
 Özb. **parivash** (*päriväş*) ÖTS, 357; ÖTİL, 573
 Tkm. **periweş** (*peri:veş*) KES, 333
- 10288 **perîveşlîg** *Far.* +T. NL-2, 563
- 10289 **perîzâd ~ perîzâde** *Far.* Peri çocuğu, peri kadar güzel kız. NL-2, 563 (*pärizod ~ pärizodä*)
 Özb. **parizod** (*pärizâd*) ÖTS, 357; ÖTİL, 573 **2.** Bir kadın adı. ÖTİL, 573
 Tkm. **perizat** (*peri:za:t*) TTS, 525; KES, 333; TDS-II, 198
- 10290 **perîzede** *Far.* NL-2, 563
- 10291 **perkâv** (?) NL-2, 565
- 10292 **perkend** *Far.* NL-2, 565
- 10293 **perkend perkend** *Far.* NL-2, 565
- 10294 **perniyânî** *Far.* +Ar. NL-2, 565
- 10295 **perrân** *Far.* Uçucu, uçan. NL-2, 566 (*perron*)
 Özb. **parron** (*pärrân*) ÖTS, 358; ÖTİL, 575
 Tkm. **perran** (*perra:n*) KES, 334
- 10296 **perrânlîg** *Far.* +T. NL-2, 566
- 10297 **perre** *Far.* NL-2, 566
- 10298 **perrende** *Far.* Kuş, kanatlı kümes hayvanları. NL-2, 566 (*pärrändä*)
 Özb. **parranda** (*pärrändä*) ÖTS, 358; ÖTİL, 575

- Tkm. perrende (perrende) KES, 334*
- 1029 *perrendelig ~ perrendelik Far.+T. NL-2, 566*
- 1030 *pertâb Far. NL-2, 566*
- 1031 *pertev Far. Işık, nur, parlaklık. NL-2, 566 (pärtäv)*
Özb. partav (pärtäv) ÖTİL, 575
Tkm. pertüw (pertüv) KES, 334 ~ pertow(pertov) KES, 334
- 1032 *pertevlig Far.+T. NL-2, 566*
- 1033 *pervâ ~ pervây Far. Ehemmiyet, itibar, itina, özen, ilgi, önem. NL-2, 559 (pärvo ~ pervoy)*
Özb. parvo (pärvâ) ÖTS, 359; ÖTİL, 572
Tkm. perwa (perva:) 1. Tasa, kaygı, huzursuzluk. 2. Korku, çekinme. KES, 334 ~ perway (perva:y) 1. Tasa, kaygı, huzursuzluk. 2. Korku, çekinme. TDS-II, 198
- 1034 *pervâne Far. Kelebek, pervane. NL-2, 560 (pärvonä)*
Özb. parvona (pärvânä) ÖTS, 359; ÖTİL, 572
Tkm. perwana (perva:na) TTS, 525; KES, 334; TDS-II, 198 2. Buyruk, emir. 3. Giriş belgesi, giriş kartı. KES, 334 4. Bir kadın adı. TDS-II, 198
- 1035 *pervâneçi Far.+T. NL-2, 561*
- 1036 *pervânelig ~ pervânelik Far.+T. NL-2, 560*
- 1037 *pervânevâr Far. NL-2, 560*
- 1038 *pervâr Far. NL-2, 561*
- 1039 *pervârî Far. NL-2, 561*
- 1040 *pervâsız Far.+T. Pervasız, umursamaz; ilgisizce. NL-2, 561 (pärvosiz)*
Özb. parvosiz (pärvâsiz) ÖTS, 359; ÖTİL, 573
Tkm. perwayısyz (perva:ysız) TTS, 525; TDS-II, 198
- 1041 *pervâz Far. Uçma, uçuş. NL-2, 560 (pärvoz)*
Özb. parvoz (pärvâz) ÖTS, 359; ÖTİL, 572
Tkm. perwaz (perva:z) KES, 334 2. Kirişlerin üzerine yerleştirmiş kısa tahta. 3. Ağacın yapraklarının hışırtısı, kuş kanadı hareketinden kaynaklanan ses. TDS-II, 198
- 1042 *perverde Far. Terbiye edilmiş, yetiştirilmiş. NL-2, 558 (pärvârdä)*
Özb. parvarda (pärvârdä) ÖTİL, 572
Tkm. perwerde (perverde) KES, 334
- 1043 *perverdigâr Far. Yaratıcı, Tanrı. NL-2, 559 (pärvârdigor)*
Özb. parvardigor (pärvârdigâr) ÖTS, 358; ÖTİL, 572
Tkm. perwerdigâr (perverdigâr) KES, 334
- 1044 *perverîş Far. 1. Terbiye etme, yetiştirme. 2. Tecrübe. 3. Öğrenme, âdet edinme. NL-2, 559 (pärvärîş)*
Özb. parvarish (pärvärîş) 1. ÖTS, 358; ÖTİL, 572
Tkm. perwerîş (perverîş) 1. KES, 334
- 1045 *pervîn Far. 1. Ülker yıldızı. 2. Yüce mertebeli, kıymetli. NL-2, 559 (pärvin)*
Özb. parvin (pärvin) 1. ÖTS, 358; ÖTİL, 572
Tkm. perwin (pervi:n) 1. KES, 335
- 1046 *pervizen ~ pervîzen Far. NL-2, 559*
- 1047 *perzede Far. NL-2, 563*
- 1048 *pesend Far. Önem verme, kıymet. NL-2, 575 (pisänd)*
Özb. pisand (pisänd) ÖTS, 367; ÖTİL, 588
Tkm. pisent (pisent) Sevme, beğenme. KES, 340

- ¹⁰³¹⁹ **pesendîde** Far. NL-2, 575
- ¹⁰³²⁰ **pesendlik** Far. +T. NL-2, 575
- ¹⁰³²¹ **pest** Far. **1.** Alt, taban; düşük, alçak. **2.** Secde. **3.** Yakışık almayan, yanlış. NL-2, 567 (*päst*)
 Özb. **past** (*päst*) **1.** ÖTS, 359; ÖTİL, 577
 Tkm. **pest** (*pest*) **1., 3.** KES, 335
- ¹⁰³²² **pestlig** Far. +T. **1.** Alçaklık, aşağılık, uygunsuzluk. **2.** Alçak gönüllülük, tevazu. NL-2, 568 (*pästlig'*)
 Özb. **pastlik** (*pestlik*) Alçak bölge, düz arazi. ÖTS, 360; ÖTİL, 578
- ¹⁰³²³ **peşîmân** Far. Pişmanlık, nedamet. NL-2, 588 (*puşâymon*)
 Özb. **pushaymon** (*puşâyman*) ÖTS, 378; ÖTİL, 608 **2.** Pişmanlık duyan, pişman. ÖTS, 378
 Tkm. **puşeyman** (*puşeyma:n*) **2.** Pişmanlık duyan, pişman. KES, 342 ~ **puşman** (*puşmo:n*) **2.** Pişmanlık duyan, pişman. KES, 342; TDS-II, 211
- ¹⁰³²⁴ **peşîmânlig** Far. +T. NL-2, 588
- ¹⁰³²⁵ **peşîz** Far. NL-2, 568
- ¹⁰³²⁶ **peşîme** Far. NL-2, 568
- ¹⁰³²⁷ **peşşe** Far. Sinek, cibin. NL-2, 569 (*päşşä*)
 Özb. **pashsha** (*päşşä*) ÖTS, 363; ÖTİL, 581
 Tkm. **peşe** (*peşe*) TTS, 526; KES, 335; TDS-II, 199
- ¹⁰³²⁸ **petâvül** (?) NL-2, 568
- ¹⁰³²⁹ **peyâm** Far. Haber, bilgi, malumat. NL-2, 550 (*päyom*)
 Özb. **pudhs** (*pūdhs*) ÖTİL, 566
 Tkm. **peýam** (*peya:m*) **2.** Selam, selam mektubu. KES, 336 ~ **peýgam** (*peyga:m*) KES, 336
- ¹⁰³³⁰ **peyâmâver** Far. NL-2, 550
- ¹⁰³³¹ **peyâpey** Far. NL-2, 550 (*päyopäy*)
 Tkm. **peýapey** (*peya:pey*) KES, 336
- ¹⁰³³² **peydâ** Far. **1.** Görünen, aşikâr, belli, malum, zahir. **2.** Mevcut, var. NL-2, 552 (*päydo*)
 Özb. **paydo** (*päydâ*) **1.** ÖTS, 361; ÖTİL, 567
 Tkm. **peýda** (*peyda:)* **1.** KES, 336; TDS-II, 201
- ¹⁰³³³ **peydâlig** Far. +T. NL-2, 553
- ¹⁰³³⁴ **peyderpey** Far. **1.** Art arda, peş peşe. **2.** Adım adım, yavaş yavaş, peyderpey. NL-2, 552 (*päydärpäy*)
 Özb. **paydarpay** (*päydärpäy*) ÖTS, 361; ÖTİL, 567
 Tkm. **peýderpeý** (*peyderpey*) **1.** KES, 336
- ¹⁰³³⁵ **peyember** Far. Peygamber. NL-2, 569 (*päyämbär*)
 Tkm. **peýember** (*peyember*) KES, 336
- ¹⁰³³⁶ **peygâm** Far. **1.** Haber, bilgi, malumat, sevindirici haber, müjde. **2.** Kehanet, tahmin, öngörü. NL-2, 555 (*päygom*)
 Özb. **payg'om** (*päyğäm*) **1.** ÖTS, 362; ÖTİL, 568
 Tkm. **peýgam** (*peyga:m*) **2.** Selam, selam mektubu. KES, 336
- ¹⁰³³⁷ **peygâm** Far. Haber, bilgi. NL-2, 569 (*päg'om*)
 Tkm. **peýgam** (*peyga:m*) KES, 336
- ¹⁰³³⁸ **peygamber** Far. **1.** Haber getiren, elçi. **2.** Peygamber, dine davet eden. NL-2, 555 (*päygambär*)
 Özb. **payg'ambar** (*päyğambär*) ÖTS, 362; ÖTİL, 568

- Tkm. pygamber* (pi:ğamber) TTS, 528; KES, 338; TDS-II, 212
- 10389 *peygâamberâyîn* Far. NL-2, 555
- 10390 *peygamberlik* Far. +T. Peygamberlik. NL-2, 555 (*päygambärlik*)
Özb. *payg'ambarlik* (*päygambärlik*) ÖTS, 362; ÖTİL, 568
Tkm. pygamberlik (pi:ğamberlik) TDS-II, 212
- 10391 *peygamberzâde* Far. NL-2, 555
- 10392 *peygâmresân* Far. NL-2, 556
- 10393 *peygâre* Far. NL-2, 556
- 10394 *peyk* Far. Haberçi, elçi, müjdecî. NL-2, 553 (*päyk*)
Tkm. peýk (*peyk*) KES, 336
- 10395 *peykân* Far. 1. Okun ucuna takılan demir. 2. Dikenin keskin ucu. 3. Başak. 4. Kirpik. NL-2, 553 (*päykon*)
Tkm. peýkam (*peyka:m*) 1. TTS, 528; KES, 336; TDS-II, 201 2. Saatin dili. TDS-II, 201
- 10396 *peykânlig* Far. +T. NL-2, 554
- 10397 *peykâr* Far. NL-2, 554
- 10398 *peyker* Far. 1. Cüsse, gövde. 2. Vücut, beden, boy pos, endam. 3. Suret, şekil, görünüş. 4. Yüz, çehre. 5. Güzellik. NL-2, 553 (*päykär*)
Tkm. peýker (*peyker*) 1. KES, 336 2., 3. KES, 336; TDS-II, 202 4., 5. Heykel. KES, 336
- 10399 *peykerârâ* Far. NL-2, 553
- 10400 *peykerârây* Far. NL-2, 553
- 10401 *peymân* Far. Ahit, yemin, vade, söz. NL-2, 554 (*päymon*)
Özb. *paymon* (*päymân*) ÖTS, 361; ÖTİL, 567
Tkm. peýman (*peyma:n*) TTS, 528; KES, 337; TDS-II, 202
- 10402 *peymâne* Far. Kadeh, şarap kâsesi. NL-2, 554 (*päymonä*)
Özb. *paymona* (*päymânä*) ÖTS, 361; ÖTİL, 567
Tkm. peýmana (*peyma:na*) KES, 337; TDS-II, 202 2. Ölçek; nitelik, miktar; ölçü. KES, 337 3. Sınır; zaman, müddet. KES, 337; TDS-II, 202 4. Ecel. KES, 337
- 10403 *peymânekeş* Far. NL-2, 554
- 10404 *peymûdelig* Far. +T. NL-2, 554
- 10405 *peyrev* Far. 1. İzinden giden, takip eden, taraftar. 2. Taklit eden. NL-2, 554 (*päyräv*)
Özb. *payrov* (*päyrâv*) 1. ÖTS, 362; ÖTİL, 567 2. Suyun akışı, yönü, istikameti. 3. Söz veya sohbetin asıl manası, söz, içerik. ÖTS, 362
Tkm. peýrew (*peyrev*) 1. KES, 337
- 10406 *peyrevlig* Far. +T. 1. İzinden gitme, takip etme, bağlılık. 2. Taklit etme. NL-2, 555 (*päyrävlig*)
Özb. *payrovlik* (*päyrâvlik*) 1. ÖTS, 362; ÖTİL, 567
Tkm. peýrewlik (*peyrevlik*) 2. Kefil olma, üstüne alma. KES, 337
- 10407 *peyvend* Far. 1. Birleştirme, yapıştırma, bir araya getirme; meyve ağaçlarını aşılama. 2. Alaka, münasebet. 3. Kardeşlik, akrabalık. 4. Sevgi, şefkat. 5. Birleşme, kavuşma, visal. NL-2, 551 (*päyvänd*)
Özb. *payvand* (*päyvänd*) 1. ÖTS, 362; ÖTİL, 567
Tkm. peýwent (*peyvent*) 1. TTS, 528; KES, 337 2. KES, 337; TDS-II, 202
- 10408 *peyvendlig* Far. +T. NL-2, 551

- 10359 **peyvest** *Far.* 1. Ulaşan, kavuşan, birleşen. 2. Art arda, daima. NL-2, 551 (*päyväst*)
 Özb. **payvast** (*päyväst*) 1. ÖTİL, 567
 Tkm. **peýwest** (*peyvest*) 1., 2. Ekleme, ek; arkadaş. KES, 337
- 10360 **peyveste** *Far.* Bağlanan, ulanan, birleşen. NL-2, 552 (*päyvästä*)
 Özb. **payvasta** (*päyvästä*) ÖTS, 362; ÖTİL, 567
 Tkm. **peýweste** (*peyveste*) 2. Devamlı, daima. KES, 337
- 10361 **peyvestelik** *Far.* + *T.* NL-2, 552
- 10362 **pezîr** *Far.* NL-2, 550
- 10363 **pıçak** Bıçak. NL-2, 575 (*piçoq*)
 Özb. **pıchoq** (*piçâq*) ÖTS, 368; ÖTİL, 589
 Tkm. **pyçak** (*piçak*) TTS, 528; TDS-II, 212
- 10364 **pîç** *Far.* NL-2, 570
- 10365 **pîç pîç** *Far.* NL-2, 570
- 10366 **pîçderpîç** *Far.* NL-2, 570
- 10367 **pîçide** *Far.* NL-2, 570
- 10368 **pîçin** (?) NL-2, 570
- 10369 **pîçiş** *Far.* NL-2, 570
- 10370 **pîl** *Far.* Fil; satranç oyununda taşın adı. NL-2, 572 (*pil*)
 Özb. **fil** (*fil*) ÖTS, 149; ÖTİL-II, 300
 Tkm. **pil** (*pil*) TTS, 530; TDS-II, 204
- 10371 **pîlbânlig** *Far.* + *T.* NL-2, 573
- 10372 **pîlbeççe** *Far.* NL-2, 573
- 10373 **pîlpâye** *Far.* NL-2, 573
- 10374 **pîlten** *Far.* NL-2, 573
- 10375 **pîndâr** *Far.* NL-2, 573
- 10376 **pinhân** *Far.* Gizli, örtülü, sır, saklı. NL-2, 573 (*pinhon*)
 Özb. **pinhon** (*pinhân*) ÖTS, 366; ÖTİL, 586
 Tkm. **pynhan** (*pinha:n*) TTS, 528; KES, 338; TDS-II, 213
- 10377 **pinhânî** *Far.* + *Ar.* Gizli, örtülü. NL-2, 573 (*pinhoni*)
 Özb. **pinhoni** (*pinhâni*) ÖTS, 366; ÖTİL, 587
- 10378 **pinhânlık** *Far.* + *T.* Örtülülük, kapalılık, gizlilik. NL-2, 573 (*pinhonliq*)
 Tkm. **pynhanlyk** (*pinha:nlık*) TTS-II, 213
- 10379 **pîr** *Far.* 1. Pir, üstat, lider. 2. Tarikat reisi. NL-2, 574 (*pir*)
 Özb. **pir** (*pir*) ÖTS, 366; ÖTİL, 587
 Tkm. **pir** (*pi:r*) TTS, 531; KES, 339; TDS-II, 205
- 10380 **pîrâhen** ~ **pirâhen** *Far.* NL-2, 570
- 10381 **pîrâne** *Far.* NL-2, 574
- 10382 **pîrânerây** *Far.* NL-2, 574
- 10383 **pîrâste** ~ **pirâste** *Far.* Süslü, bezekli, düzenli. NL-2, 572 (*piyrostä~ pirostä*)
 Tkm. **pirasta** (*pi:ra:sta*) KES, 339
- 10384 **pîrâye** ~ **pirâye** *Far.* NL-2, 570
- 10385 **pîremend** *Far.* NL-2, 574
- 10386 **pîrzâl** *Far.* İhtiyar, yaşlı. NL-2, 574 (*pirzol*)
 Tkm. **pirizal** (*pi:riza:l*) KES, 339
- 10387 **pîse** *Far.* Bir ölçü miktarı. NL-2, 555 (*päysä*)
 Özb. **paysa** (*päysä*) ÖTS, 362; ÖTİL, 567
- 10388 **pîse** *Far.* NL-2, 570

- 10389 **piste** *Far.* Fıstık. NL-2, 575 (*pistä*)
 Özb. **pista** (*pistä*) ÖTS, 367; ÖTİL, 588 **2.** Ayçiçeği, günebakan. ÖTS, 367
 Tkm. **pisse** (*pissee*) TTS, 531; TDS-II, 205
- 10390 **pîş** *Far.* Ön, ön taraf, ileri. NL-2, 570 (*peş*)
 Özb. **pesh** (*peş*) ÖTİL, 583
 Tkm. **piş** (*pi:ş*) KES, 340
- 10391 **piş-** Pişmek; olgunlaşmak, kızarmak. NL-2, 576 (*piş-*)
 Özb. **pish-** (*piş-*) ÖTS, 368; ÖTİL, 591
 Tkm. **biş-** (*biş-*) TTS, 73; TDS, 158 **2.** Pişirmek, hazırlamak. **3.** Kaygı, gam çekmek. TDS, 158
- 10392 **pîşân** *Far.* NL-2, 572
- 10393 **pîşdâd** *Far.* NL-2, 571
- 10394 **pîşdâdî** *Far.* +Ar. NL-2, 571
- 10395 **pîşe** *Far.* **1.** İş, görev. **2.** Hüner, beceri. NL-2, 571 (*peşä*)
 Özb. **pesha** (*peşä*) **1.** ÖTİL, 583
 Tkm. **pişe** (*pi:şe*) **1.** TTS, 531; KES, 340; TDS-II, 205 **2.** TTS, 531
- 10396 **pîşekâr** *Far.* NL-2, 571
- 10397 **pîşever** *Far.* NL-2, 571
- 10398 **pîşeverlik** *Far.* +T. NL-2, 571
- 10399 **pîşgeh** *Far.* NL-2, 571
- 10400 **pîşhayl** *Far.* +Ar. NL-2, 572
- 10401 **pîşîn** *Far.* **1.** Öğle vakti. **2.** Öğle namazı. NL-2, 571 (*peşin*)
 Özb. **peshin** (*peşin*) ÖTS, 365; ÖTİL, 583
 Tkm. **pişin** (*pi:şi:n*) **1.** KES, 340
- 10402 **pişir-** Pişirmek. NL-2, 576 (*pişir-*)
 Özb. **pishir-** (*pişir-*) ÖTS, 368; ÖTİL, 590
 Tkm. **bişir-** (*bişir-*) TTS, 73; TDS, 158
- 10403 **pişirgüçi** *Far.* NL-2, 576
- 10404 **pîşkeş** *Far.* Hediye. NL-2, 572 (*peşkâş*)
 Özb. **peshkash** (*peşkâş*) ÖTİL, 584
- 10405 **pîşrev** *Far.* Önde giden, yol gösteren. NL-2, 572 (*peşrâv*)
 Özb. **peshrav** (*peşrâv*) ÖTİL, 584
 Tkm. **pişröw** (*pi:şröv*) KES, 340
- 10406 **pîşşalât** *Far.* +Ar. NL-2, 572
- 10407 **pişür-** Pişirmek. NL-2, 576 (*pişur-*)
 Özb. **pishir-** (*pişir-*) ÖTS, 368; ÖTİL, 590
 Tkm. **bişir-** (*bişir-*) TTS, 73; TDS, 158
- 10408 **pişürüt-** Pişirtmek. NL-2, 576 (*pişurut-*)
 Tkm. **bişirt-** (*bişirt-*) TDS, 158
- 10409 **pîşvâ** *Far.* **1.** Rehber, kılavuz, yol gösteren. **2.** Bilgin, akıllı. NL-2, 571 (*peşvo*)
 Özb. **peshvo** (*peşvâ*) ÖTİL, 583
 Tkm. **pişwa** (*pişva:*) KES, 341
- 10410 **pîşvâlık** *Far.* +T. NL-2, 571
- 10411 **piyâde** *Far.* Piyade, atsız asker, yaya. NL-2, 572 (*piyodä*)
 Özb. **piyoda** (*piyâdä*) **2.** Piyon, satrançta piyon. ÖTS, 367; ÖTİL, 584 **3.** Yolcu. ÖTS, 367
 Tkm. **pyýada** (*piya:da*) TTS, 529; TDS-II, 215 **2.** Piyon, satrançta piyon. TDS-II, 215

- 10412 **piyâle** *Far.* Kadeh, küçük kâse. NL-2, 572 (*piyolä*)
 Özb. **piyola** (*piyälä*) ÖTS, 367; ÖTİL, 585
Tkm. **piýala** (*piya:la*) KES, 341 ~ **pyýala** (*piya:la*) TTS, 529; TDS-II, 216 2.
 Fincanla oynanan bir Türkmen millî oyunu. TTS, 529
- 10413 **pûçâg** *Far.* Kabuk, soyuntu, deri. NL-2, 589 (*po'çog'*)
 Özb. **po'choq** (*poçâq*) ÖTS, 379; ÖTİL, 610
- 10414 **pûd** *Far.* Dokuma ipi, atkı, argaç. NL-2, 585 (*pud*)
 *Özb. **pud** (*pud*) 1. But, bacak. 2. Bir ağırlık birimi. ÖTS, 377; ÖTİL, 606
- 10415 **pude** *Far.* NL-2, 585
- 10416 **puhte** *Far.* Sağlam, dayanıklı, muhkem, değişmez, istikrarlı. NL-2, 588 (*puxtä*)
 Özb. **puxta** (*puxtä*) ÖTS, 378; ÖTİL, 607
- 10417 **puhtelig** *Far.* +T. Sağlamlık, muhkemlik. NL-2, 588 (*puxtälig'*)
 Özb. **puxtalik** (*puxtälik*) ÖTS, 378; ÖTİL, 607
- 10418 **pûl** *Far.* Pul, para, akçe. NL-2, 585 (*pul*)
 Özb. **pul** (*pul*) ÖTS, 377; ÖTİL, 606
Tkm. **pul** (*pul*) TTS, 539; TDS-II, 211 2. Zenginlik, servet. TDS-II, 211
- 10419 **pûlâd ~ pûlât** *Far.* Çelik. NL-2, 588 (*po'lod ~ po'lot*)
 Özb. **po'lat** (*polat*) ÖTS, 378; ÖTİL, 608 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 608
Tkm. **polat** (*polot*) TTS, 533; TDS-II, 206 2. Bir erkek adı. TDS-II, 206
- 10420 **pûlek** *Far.* NL-2, 589
- 10421 **pûst** *Far.* Post, deri, kabuk. NL-2, 589 (*po'st*)
 Özb. **po'st** (*post*) ÖTS, 379; ÖTİL, 609
Tkm. **post** (*po:st*) KES, 341
- 10422 **pûstîn** *Far.* Kürk. NL-2, 589 (*po'stin*)
 Özb. **po'stin** (*postin*) ÖTS, 379; ÖTİL, 610
- 10423 **pûstînfürûşluk** *Far.* +T. NL-2, 589
- 10424 **pûş** *Far.* Örtü, atkı. NL-2, 589 (*po'sh*)
Tkm. **poş** (*po:sh*) 1. Giymek eyleminin emir çekimli hâli. 2. Giyinen, giyen, örten. 3. Gizlenen, örtülen. KES, 341
- 10425 **pûşîde** *Far.* NL-2, 589
- 10426 **puşt** *Far.* 1. Arka. 2. Kabuk, post, deri. 3. Evlat, ecdat, nesil. NL-2, 588 (*puşt*)
 Özb. **pusht** (*puşt*) 3. ÖTS, 378; ÖTİL, 608
Tkm. **puşt** (*puşt*) 2. TDS-II, 211
- 10427 **pûy** *Far.* NL-2, 588
- 10428 **pûye** *Far.* 1. Yürüme, yürüyüş, koşma. 2. Müsabaka, yarış. NL-2, 589 (*po'yä*)
Tkm. **puýa** (*pu:yo*) 1. KES, 342
- 10429 **pûyeger** *Far.* NL-2, 589
- 10430 **pûyende** *Far.* NL-2, 590
- 10431 **pûyendelig** *Far.* +T. NL-2, 590
- 10432 **pûyenümâ** *Far.* NL-2, 589
- 10433 **pûyezen** *Far.* NL-2, 589
- 10434 **pûziş pežîr** *Far.* NL-2, 585
- 10435 **pûf** Ağızdan çıkan hava, püf, ünlem. NL-2, 587 (*puf*)
 Özb. **puf** (*püf*) ÖTS, 377; ÖTİL, 607
Tkm. **püf** (*püf*) TTS, 539; TDS-II, 211
- 10436 **püfle-** Üflemek. NL-2, 588 (*puflä-*)
 Özb. **pufla-** (*püflä*) ÖTS, 377; ÖTİL, 607
- 10437 **pül** *Far.* Köprü. NL-2, 585 (*pul*)

- Özb. **pul** (*pul*) ÖTS, 377; ÖTİL, 606
 Tkm. **pul** (*pul*) KES, 341
- 10438 **pür** *Far.* Çok, fazla. NL-2, 585 (*pur*)
 Tkm. **pür** (*pür*) KES, 342
 *Tkm. **pür** (*pür*) Dal ve yapraklar, filiz, sürgün. TTS, 539; TDS-II, 211 2.
 Akıllı, aklı başında. TDS-II, 211
- 10439 **pürâfet** *Far.+Ar.* NL-2, 586
- 10440 **pürâşûb** *Far.* NL-2, 586
- 10441 **pürbâr** *Far.* NL-2, 585
- 10442 **pürcem'** *Far.+Ar.* NL-2, 586
- 10443 **pürçûş** *Far.* NL-2, 586
- 10444 **pürçîn** *Far.* NL-2, 587
- 10445 **pürderd** *Far.* Dertle dolu. NL-2, 585 (*purdârd*)
 Tkm. **pürdert** (*pürdört*) KES, 343
- 10446 **pürdil** *Far.* NL-2, 586
- 10447 **pürfen** *Far.+Ar.* NL-2, 586
- 10448 **pürfenlik** *Far.+Ar.+T.* NL-2, 586
- 10449 **pürfûsûn** *Far.* NL-2, 586
- 10450 **pürgever** *Far.* Cevherle dolu. NL-2, 585 (*purgävhar*)
 Tkm. **pürgöwher** (*pürgövhör*) KES, 343
- 10451 **pürgû** *Far.* NL-2, 585
- 10452 **pürgûluk** *Far.+T.* NL-2, 585
- 10453 **pürhabâb** *Far.+Ar.* NL-2, 587
- 10454 **pürhâl** *Far.+Ar.* NL-2, 587
- 10455 **pürhâlet** *Far.+Ar.* NL-2, 587
- 10456 **pürham** *Far.* NL-2, 587
- 10457 **pürhâr** *Far.* NL-2, 587
- 10458 **pürhaçar** *Far.+Ar.* NL-2, 587
- 10459 **pürhired** *Far.* NL-2, 587
- 10460 **pürhîle** *Far.+Ar.* NL-2, 587
- 10461 **pürhûn** *Far.* Kanlı, kan dolu. NL-2, 587 (*purhun*)
 Tkm. **pürhun** (*pürhu:n*) KES, 343
- 10462 **pürhünerlik** *Far.+T.* NL-2, 587
- 10463 **pürkahr** *Far.+Ar.* NL-2, 587
- 10464 **pürkâr** *Far.* NL-2, 586
- 10465 **pürkârlıg** *Far.+T.* NL-2, 586
- 10466 **pürmekr** *Far.+Ar.* NL-2, 586
- 10467 **pürnûr** *Far.+Ar.* NL-2, 586
- 10468 **pürpîç** *Far.* NL-2, 586
- 10469 **pürsûz** *Far.* NL-2, 586
- 10470 **pürşiken** *Far.* Büklüm büklüm, kıvrımlı. NL-2, 587 (*purşikân*)
 Tkm. **pürşiken** (*pürşiken*) KES, 343
- 10471 **pürşûr** *Far.* NL-2, 587
- 10472 **pürtâb** *Far.* NL-2, 586
- 10473 **püşte** *Far.* Tepe, tepelik, yükseklik. NL-2, 588 (*puştä*)
 Özb. **pushta** (*püştä*) Ekim yastığı, fidelik yastığı. ÖTS, 378; ÖTİL, 608

Tkm. **pušta** (*pušto*) **2.** Yük; sargı; bağ, ip; sırt sırta verenler, birbirini koruyanlar. **3.** Topar, topak, grup, öbek. KES, 342 ~ **puşda** (*puşdo*) İki tepe arasındaki arazi şeridi. TDS-II, 211

10474 **püşfîbân** Far. NL-2, 588

R r

10475 **rab'** Ar. NL-2, 591

10476 **rab(b)** Ar. Rab, Tanrı. NL-2, 590 (*rab(b)*)
Özb. **rab(b)** (*rab(b)*) ÖTS, 399; ÖTİL, 610

10477 **rabbânî** Ar. NL-2, 590

10478 **rabbenâ** Ar. Bizim rabbimiz. NL-2, 590 (*rabbäno*)
Özb. **rabbano** (*rabbänâ*) ÖTİL, 610

10479 **râbîta** Ar. NL-2, 626

10480 **râbî'** Ar. Dördüncü. NL-2, 626 (*robi'*)
Tkm. **rabyg** (*ra:bıg*) KES, 344

10481 **rabt** Ar. NL-2, 591

10482 **râcî'** Ar. **1.** Geri dönen. **2.** Bağlı, ilişkili. NL-2, 626 (*roji'*)
Tkm. **rajyg** (*ra:cıg*) KES, 344

10483 **râcih** Ar. NL-2, 626

10484 **ra'd** Ar. **1.** Gök gürültüsü, şimşek. **2.** Ateş atan top, silah. NL-2, 612 (*ra'd*)
Tkm. **ragt** (*rağt*) **1.** KES, 344

10485 **râfet** Ar. NL-2, 631

10486 **râg** Far. NL-2, 631

10487 **rağbet** Ar. **1.** Rağbet, meyil. **2.** Talep, istek. NL-2, 615 (*rag'bät*)
Özb. **rag'bat** (*rağbät*) ÖTS, 403; ÖTİL, 618
Tkm. **ragbat** (*rağbat*) KES, 344 **3.** Güç, kuvvet, mecal. TTS, 541; KES, 344; TDS-II, 216

10488 **rağbetnemây** Ar.+Far. NL-2, 615

10489 **râgıb** Ar. İsteyen, talep eden; meyleden. NL-2, 631 (*rog'ib*)
Tkm. **ragyp** (*ra:ğıp*) KES, 344

10490 **rağım** Ar. NL-2, 615

10491 **râh** Ar. Şarap. NL-2, 631 (*roh*)
*Özb. **roh** (*râh*) Yol. ÖTİL, 628

Tkm. **rah** (*ra:h*) **2.** Avuç içi, aya. **3.** Çatırtılı ses çıkarma; donma. KES, 345

10492 **rah** Far. Çizgi, hat, satır, yol. NL-2, 610 (*rax*)
Özb. **rax** (*rax*) ÖTS, 403; ÖTİL, 617

10493 **râh** Far. Yol, iz. NL-2, 615 (*rah*)
Tkm. **rah** (*rah*) KES, 344

*Tkm. **rah** (*rah*) **1.** Şarap. **2.** Avuç içi, aya. **3.** Çatırtılı ses çıkarma; donma. KES, 345

10494 **râh** Far. Yol, meslek. NL-2, 632 (*roh*)
Özb. **roh** (*râh*) ÖTİL, 628

Tkm. **rah** (*ra:h*) KES, 344

10495 **râhat** Ar. Rahat. NL-2, 632 (*rohat*)
Özb. **rohat** (*râhat*) ÖTS, 409; ÖTİL, 628
Tkm. **rahat** (*ra:hat*) TTS, 541; TDS-II, 216

10496 **râhateyn** Ar. NL-2, 632

10497 **rahbe** (?) NL-2, 615

- 10488 **râhber** *Far.* Rehber, kılavuz, yol gösteren. NL-2, 632 (*rohbär*)
Tkm. rahber (*ra:hber*) KES, 345 ~ **rehber** (*rehber*) KES, 348
- 10489 **râhberlik** ~ **râhberlik** *Far.* + *T.* NL-2, 632
- 10490 **râhib** *Ar.* Rahip. NL-2, 632 (*rohib*)
Özb. rohib (*râhib*) ÖTS, 409; ÖTİL, 628
Tkm. rahyp (*ra:hyp*) KES, 345
- 10491 **rahîl** *Ar.* NL-2, 616
- 10492 **râhile** *Ar.* Binilen deve. NL-2, 632 (*rohilä*)
Özb. rohila (*râhilä*) 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 628
- 10493 **rahîlküş** *Ar.* + *Far.* NL-2, 616
- 10494 **rahîm** *Ar.* 1. Merhametli. 2. Tanrı. NL-2, 616 (*rahim*)
Tkm. rahym (*rahı:m*) KES, 345
- 10495 **rahîmehullâh** *Ar.* NL-2, 617
- 10496 **rahm I** *Ar.* Merhamet, acıma, şefkat. NL-2, 617 (*rahm*)
Özb. rahm (*rahm*) ÖTS, 400; ÖTİL, 618
- 10497 **rahm II** (?) NL-2, 617
- 10498 **rahmân** *Ar.* Merhamet eden, Tanrı. NL-2, 617 (*rahmon*)
Tkm. rahman (*rahma:n*) KES, 345; TDS-II, 217 2. Bir erkek adı. TDS-II, 217
- 10499 **rahmânî** *Ar.* NL-2, 618
- 10500 **rahmet** *Ar.* 1. Merhamet, mürüvvet. 2. Rahmet, teşekkür, minnet. NL-2, 617 (*rahmät*)
Özb. rahmat (*rahmät*) 1. ÖTİL, 618 2. ÖTS, 400; ÖTİL, 618
- 10501 **rahmetfezây** *Ar.* + *Far.* NL-2, 617
- 10502 **rahmetullâh** *Ar.* NL-2, 617
- 10503 **rahne** *Far.* 1. Yarık, oyuk. 2. Yara, cerahat. NL-2, 610 (*raxnä*)
Özb. raxna (*raxnä*) 1. ÖTS, 403; ÖTİL, 617
Tkm. rahna (*rahna*) 2. *mec.* Zarar, ziyan. KES, 345
- 10504 **râhneverd** *Far.* NL-2, 632
- 10505 **râhnümûn** *Far.* NL-2, 632
- 10506 **râhrev** *Far.* NL-2, 632
- 10507 **rahş** *Far.* 1. Hızlı at, tulpar. 2. Işık, parlaklık. NL-2, 610 (*raxş*)
Tkm. rahş (*rahş*) 1., 2. Kızıl ve ak karışımı renk, gri, boz. 3. At, kır at. KES, 346
- 10508 **rahşân** *Far.* Parlak, ışıltılı. NL-2, 611 (*raxşon*)
Tkm. rahşan (*rahşa:n*) KES, 346
- 10509 **rahşende** *Far.* NL-2, 611
- 10510 **rahşendelik** *Far.* + *T.* NL-2, 611
- 10511 **râhşinâs** *Far.* NL-2, 632
- 10512 **raht** *Far.* 1. Nesneler, eşyalar, elbiseler, giysiler. 2. Süs, nakış. NL-2, 610 (*raxt*)
Özb. raxt (*raxt*) 2. ÖTS, 403; ÖTİL, 617
Tkm. raht (*raht*) 1. KES, 346
- 10513 **râhzen** *Far.* Hırsız, soyguncu, yol kesen. NL-2, 632 (*rohžän*)
Tkm. rahzen (*ra:hzen*) KES, 346
- 10514 **râhzenlik** *Far.* + *T.* NL-2, 632
- 10515 **râ'iha** ~ **râyihâ** *Ar.* NL-2, 627
- 10516 **râ'ihalık** ~ **râyihalık** *Ar.* + *T.* NL-2, 627
- 10517 **ra'iyet** *Ar.* Halk, vatandaş. NL-2, 600 (*raiyäť*)
Özb. raiyat (*raiyäť*) ÖTİL, 613

- Tkm. raýat (rayat)* KES, 347
- 10528 *ra'iyetnevâz* Ar.+Far. NL-2, 600
- 10529 *râ'iz* Ar. NL-2, 627
- 10530 *raḳabe* Ar. NL-2, 614
- 10531 *raḳam* Ar. 1. Sayı, rakam. 2. Mektup, name. 3. Resmetme, çizme, çizgi. 4. Kader, kısmet, gelecek, takdir. NL-2, 613 (*raqam*)
- Özb. *raqam (raqam)* 1. ÖTS, 401; ÖTİL, 617
- Tkm. rakam (rakam)* 1., 3., 3. Buyruk, emir, ferman. KES, 346
- 10532 *raḳamhân* Ar.+Far. NL-2, 614
- 10533 *raḳamkâr* Ar.+Far. NL-2, 614
- 10534 *raḳamkeş* Ar.+Far. NL-2, 614
- 10535 *raḳamsenc* Ar.+Far. NL-2, 614
- 10536 *raḳamzed (?)* NL-2, 614
- 10537 *raḳamzede* Ar.+Far. NL-2, 614
- 10538 *raḳamzen* Ar.+Far. NL-2, 614
- 10539 *râḳım* Ar. Yazıcı, kâtip. NL-2, 631 (*roqim*)
- Tkm. rakym (ra:kım)* KES, 346
- 10540 *râḳî* Ar. NL-2, 631
- 10541 *râḳî'* Ar. NL-2, 629
- 10542 *râḳib* Ar. NL-2, 629
- 10543 *raḳîb* Ar. Rakip, muhalif, düşman. NL-2, 614 (*raqib*)
- Özb. *raqib (raqib)* ÖTS, 401; ÖTİL, 618
- Tkm. rakyp (rakı:p)* TTS, 541; KES, 346; TDS-II, 217 2. Bekçi, muhafız, koruyucu. 3. Yabancı. KES, 346
- 10544 *raḳîḳ* Ar. NL-2, 614
- 10545 *raḳḳâş* Ar. 1. Rakkas, dansçı, oyuncu. 2. Kıpırdayan, telaşlı, huzursuz. NL-2, 615 (*raqqos*)
- Özb. *raqqos (raqqâs)* Erkek dansçı, zenne. ÖTS, 401; ÖTİL, 618
- 10546 *raḳḳâşlık* Ar.+T. NL-2, 615
- 10547 *raḳş* Ar. Oyun, dans. NL-2, 615 (*raqs*)
- Özb. *raqs (raqs)* ÖTS, 401; ÖTİL, 618
- Tkm. raks (raks)* TDS-II, 217 ~ *rakys (rakıs)* KES, 346
- 10548 *râm* Far. Boyun eğme, itaat etme. NL-2, 629 (*rom*)
- Özb. *rom (râm)* ÖTS, 409; ÖTİL, 626
- Tkm. ram (ra:m)* KES, 346; TDS-II, 217 2. Sakinlik, rahatlık, huzur. KES, 346
- **Tkm. ram (ra:m)* Durum, hâl, vaziyet. TTS, 541
- 10549 *ramaḳ* Ar. NL-2, 601
- 10550 *ramazân* Ar. Ramazan, oruç ayı. NL-2, 601 (*rämâzon*)
- Özb. *ramazon (ramazân)* ÖTS, 400; ÖTİL, 613 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 613
- Tkm. remezan (remaza:n)* TTS, 545; KES, 349; TDS-II, 219 2. Bir erkek adı. TDS-II, 219
- 10551 *râmiḥ* Ar. NL-2, 629
- 10552 *râmiş* Far. NL-2, 629
- 10553 *ra'nâ* Ar. Gönül çelen, tatlı, sevimli, çekimli, güzel. NL-2, 612 (*ra'no*)
- Özb. *ra'no (ra'nâ)* Kokulu bir gül türü, yaban gülü. ÖTS, 403; ÖTİL, 617 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 617
- Tkm. ragna (rağna:)* KES, 344; TDS-II, 216 2. Bir yaban gülü. 3. Bir kadın adı. TDS-II, 216

- 1054 **ra'nâkad** Ar. NL-2, 613
- 1055 **ra'nâlık ~ ra'nâlig** Ar.+T. Çekicilik, güzellik, sevimlilik. NL-2, 612 (*ra'noliq ~ ra'nolig'*)
Tkm. **ragnalyk** (*rağna:lık*) TDS-II, 216
- 1056 **ra'nâşifatlık** Ar.+T. NL-2, 613
- 1057 **raşad** Ar. NL-2, 605
- 1058 **raşadbend** Ar.+Far. NL-2, 606
- 1059 **râsih** Ar. Sağlam, sebatlı, azimli, kararlı. NL-2, 629 (*rosix*)
Tkm. **rasyh** (*ra:sih*) 2. Bitmiş, tamamlanmış. KES, 347
- 1060 **râst** Far. 1. Gerçek, hakikat. 2. Doğru, eğri olmayan. 3. Uygun, makul, münasip. 4. Taze, temiz, saf. 5. Benzer, benzeyen; tam, net, aynı. NL-2, 630 (*rost*)
Özb. **rost** (*râst*) 1., 2., 3. ÖTS, 409; ÖTİL, 627
Tkm. **rast** (*ra:st*) 1. TTS, 542; KES, 347; TDS-II, 217 2. TTS, 542; KES, 347
- 1061 **râstbaşar** Far.+Ar. NL-2, 630
- 1062 **râstgâr** Far. NL-2, 630
- 1063 **râstgû ~ râstgûy** Far. NL-2, 630
- 1064 **râstkâm** Far. NL-2, 630
- 1065 **râstlık** Far.+T. Doğruluk, gerçeklik, uygunluk, münasiplik. NL-2, 630 (*rostliq*)
Özb. **rostlik** (*râstlik*) ÖTS, 409; ÖTİL, 627
- 1066 **râstmânend** Far. NL-2, 631
- 1067 **râstrev** Far. NL-2, 631
- 1068 **râstrevlık** Far.+T. NL-2, 631
- 1069 **ra'se** Ar. NL-2, 613
- 1070 **ra'ib** Ar. NL-2, 608
- 1071 **râtibe** Ar. NL-2, 631
- 1072 **ra'fl** Ar. NL-2, 608
- 1073 **ravh** Ar. NL-2, 597
- 1074 **râvî** Ar. Rivayet eden, nakleden, hikâye anlatan. NL-2, 626 (*roviy*)
Özb. **roviy** (*râviy*) ÖTİL, 626
Tkm. **rawy** (*ra:vi*) TTS, 542; KES, 347; TDS-II, 217
- 1075 **ravza** Ar. 1. Bağ, bahçe. 2. Cennet. 3. Mezar, kabristan. 4. Bölüm, kısım, fasıl. NL-2, 591 (*ravza*)
Özb. **ravza** (*ravza*) 1., 2., 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 610
Tkm. **rowza** (*rovzo*) 1., 2. KES, 354
- 1076 **ravzamânend** Ar.+Far. NL-2, 592
- 1077 **rây** Far. 1. Rey, fikir, düşünce. 2. İrade. 3. Bakma, bakış, nazar. 4. İstek, meyil. 5. Yol. 6. Akıl, fehim. NL-2, 627 (*roy*)
Özb. **roy(i)** (*rây(i)*) 1. ÖTİL, 626
Tkm. **raý** (*ra:y*) 1. TTS, 542; KES, 347; TDS-II, 217 4. KES, 347 3. Gönül. TTS, 542
- 1078 **ra'y** Ar. Rey, fikir, düşünce. NL-2, 612 (*râ'y*)
Özb. **ra'y** (*ra'y*) ÖTİL, 617
- 1079 **râyet** Ar. NL-2, 613
- 1080 **râyet** Ar. NL-2, 631
- 1081 **râyic ~ râyice** Ar. NL-2, 628
- 1082 **râyzen** Far. NL-2, 628
- 1083 **râz** Far. 1. Sır, esrar. 2. Gizli, gözle görünmeyen, örtülü. NL-2, 626 (*roz*)
Özb. **roz** (*râz*) 1. ÖTS, 410; ÖTİL, 626

- Tkm. raz* (*ra:z*) **1.** KES, 347; TDS-II, 217
- ¹⁰³⁹⁴ **râzcû** *Far.* NL-2, 627
- ¹⁰³⁹⁵ **râzdâr** *Far.* Sırdaş, güvenilir dost. NL-2, 627 (*rozdor*)
Tkm. razdar (*ra:zda:r*) KES, 347
- ¹⁰³⁹⁶ **râzelik** (?) NL-2, 627
- ¹⁰³⁹⁷ **râzık** *Ar.* Rızık veren, rızıklandıran. NL-2, 627 (*roziq*)
Tkm. razyk (*ra:zik*) KES, 347
- ¹⁰³⁹⁸ **râzî** *Ar.* Rızî, kabul eden, itaat eden. NL-2, 627 (*rozi*)
Özb. rozi (*râzi*) ÖTS, 410; ÖTİL, 626
Tkm. razy (*ra:zi*) TTS, 542; TDS-II, 217
- ¹⁰³⁹⁹ **râzîlhg** *Ar.+T.* Razılık. NL-2, 627 (*rozilig'*)
Özb. rozilik (*râzilik*) ÖTS, 410; ÖTİL, 626
Tkm. razylyk (*ra:zi:lik*) TTS, 542; TDS-II, 217
- ¹⁰⁴⁰⁰ **râzperdâz** *Far.* NL-2, 627
- ¹⁰⁴⁰¹ **re'âyâ** *Ar.* NL-2, 605
- ¹⁰⁴⁰² **rebî'** *Ar.* NL-2, 590
- ¹⁰⁴⁰³ **recâ** *Ar.* Rica, dilek, arzu. NL-2, 598 (*räjo*)
Özb. rajo (*râcâ*) ÖTİL, 612
Tkm. reja (*reca:*) **2.** Korku. **3.** Tasavvufta rica makamına ulaşma. KES, 347
- ¹⁰⁴⁰⁴ **receb** *Ar.* Recep ayı, yedinci ay. NL-2, 598 (*râjâb*)
Özb. rajab (*râcâb*) **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 612
Tkm. rejep (*recep*) KES, 348
- ¹⁰⁴⁰⁵ **recûliyet** *Ar.* NL-2, 598
- ¹⁰⁴⁰⁶ **red(d)** *Ar.* Ret, reddetme, inkâr etme, kabul etmeme. NL-2, 597 (*räd(d)*)
Özb. rad (*räd*) ÖTS, 399; ÖTİL, 611
Tkm. ret (*ret*) TTS, 546; KES, 351; TDS-II, 220
- ¹⁰⁴⁰⁷ **redîf** *Ar.* Redif. NL-2, 597 (*râdif*)
Özb. radif (*râdif*) ÖTİL, 612
- ¹⁰⁴⁰⁸ **ref'** *Ar.* **1.** Yükseliş, yükselme. **2.** Yüksek, yüce. NL-2, 609 (*râf'*)
Tkm. refyg (*refiğ*) KES, 348
- ¹⁰⁴⁰⁹ **refâhiyet** *Ar.* NL-2, 609
- ¹⁰⁴¹⁰ **re'fet** *Ar.* NL-2, 613
- ¹⁰⁴¹¹ **refî'** *Ar.* Yüksek, yüce, büyük. NL-2, 608 (*râfi'*)
Tkm. refyg (*refi:ğ*) **2.** Ayırma, iade etme, yok etme, son verme. **3.** Yukarı kaldırma, yükseltme. KES, 348
- ¹⁰⁴¹² **refîk** *Ar.* **1.** Refik, yoldaş. **2.** Dost, arkadaş. **3.** Sevgili, mahbube. **4.** Sırdaş, dert ortağı. NL-2, 608 (*râfiq*)
Özb. rafiq (*râfiq*) **1., 2.** ÖTS, 400; ÖTİL, 617
Tkm. rapyg (*rapı:ğ*) **1., 2.** KES, 346 ~ **rapyk** (*rapı:k*) **1., 2.** KES, 348
- ¹⁰⁴¹³ **refîklik** *Ar.+T.* NL-2, 609
- ¹⁰⁴¹⁴ **refref** *Ar.* Merdiven. NL-2, 609 (*räfräf*)
Tkm. refref* (*refref*) **1. Kanat sallama, kanat çırpma. **2.** At. **3.** Hz. Muhammed'in miraç gecesi bindiği at. **4.** Soğuk rüzgâr, şiddetli rüzgâr. KES, 348
- ¹⁰⁴¹⁵ **refâtâr** *Far.* **1.** Âdet, örf, gelenek. **2.** Yürüyen, giden. NL-2, 609 (*râftor*)
Özb. raftor (*râftâr*) **2.** ÖTİL, 617 **2.** Davranış, tutum, hâl, tavır. **3.** Aksiyon, eylem, hareket. ÖTS, 400
Tkm. reftar (*refta:r*) Kişilik, huy, karakter, özellik. KES, 348

- 10606 **reftârlıg** Far.+T. NL-2, 609
- 10607 **reg** Far. NL-2, 597
- 10608 **rehâlık** Far.+T. NL-2, 618
- 10609 **rehber** Far. **1.** Rehber, öncü, lider. **2.** Üstat, üstün bilgili. NL-2, 615 (*rähbär*)
Özb. **rahbar** (*rähbär*) ÖTS, 400; ÖTİL, 618
Tkm. **rehber** (*rehber*) **1.** KES, 348
- 10610 **rehberlik ~ rehberlıg** Far.+T. Rehberlik, öncülük. NL-2, 616 (*rähbärlik ~ rähbärlig*)
Özb. **rahbarlik** (*rähbärlik*) ÖTS, 400; ÖTİL, 618
- 10611 **rehfigende** Far. NL-2, 619
- 10612 **rehgüzer ~ rehğüzâr** Far. İnsanların gelip geçtiği yol. NL-2, 616 (*rähguzär ~ rähguzor*)
Tkm. **rehgüzer** (*rehgüzör*) Gelip geçen yolcu, seyyah. KES, 349 ~ **rahgüzer** (*rahgüzer*) KES, 345
- 10613 **rehkûb** Far. NL-2, 617
- 10614 **rehn** Ar. NL-2, 618
- 10615 **rehneverd** Ar. NL-2, 618
- 10616 **rehnümâ ~ rehnümây** Far. Rehber, kılavuz, öncü. NL-2, 618 (*rähnämo ~ rähnämoy*)
Özb. **rahnamo** (*rähnämâ*) ÖTS, 400; ÖTİL, 618
Tkm. **rehnema** (*rehnema:*) KES, 349
- 10617 **rehnümâylik ~ rehnümâylıg** Far.+T. NL-2, 618
- 10618 **rehnümûluk** Far.+T. Rehberlik, kılavuzluk. NL-2, 618 (*rähnämuluq*)
Özb. **rahnamolik** (*rähnämâlik*) ÖTS, 400; ÖTİL, 618
- 10619 **rehnümûn** Far. Yol gösteren, kılavuz, rehber. NL-2, 618 (*rähnämun*)
Tkm. **rehnemun** (*rehnemu:n*) KES, 349
- 10620 **rehnümûnluk** Far.+T. NL-2, 618
- 10621 **rehrev** Far. Yolcu, gelip geçen, seyyah. NL-2, 618 (*rähräv*)
Tkm. **rehrew** (*rehrev*) KES, 349
- 10622 **rehşinâs** Far. NL-2, 619
- 10623 **rehvâr** Far. NL-2, 616
- 10624 **rehzen** Far. Yol kesen, yağmacı, haydut. NL-2, 616 (*rähzän*)
Tkm. **rehzen** (*rehzen*) KES, 349
- 10625 **rehzenlik** Far.+T. NL-2, 616
- 10626 **re'îs** Ar. Reis, başkan. NL-2, 600 (*räis*)
Özb. **rais** (*räis*) ÖTS, 400; ÖTİL, 613
- 10627 **reja** Far. Plan, proje, taslak. NL-2, 598 (*räjo*)
Özb. **reja** (*reca*) ÖTS, 405; ÖTİL, 620
- 10628 **rek** Ar. Damar, sinir. NL-2, 600 (*räk*)
Özb. **rak** (*räk*) Kanser. ÖTS, 400; ÖTİL, 613
- 10629 **rek'at** Ar. Rekat, namazın bölümlerinden biri. NL-2, 600 (*räk'at*)
Özb. **rakaat** (*räkaat*) ÖTİL, 600
Tkm. **rekagat** (*rekağat*) KES, 349
- 10630 **reke'ât** Ar. NL-2, 600
- 10631 **rekîk** Ar. NL-2, 600
- 10632 **rekzül hayl** Ar. NL-2, 600
- 10633 **rem** Far. Ürkme, ürküp kaçma. NL-2, 601 (*räm*)
Tkm. **rem** (*rem*) KES, 349

- 10534 **remân** Far. NL-2, 602
- 10535 **reme** Far. Sürü, gürüh, topluluk, halk. NL-2, 601 (*rämä*)
Tkm. **reme** (*reme*) KES, 349
- 10536 **remed** Ar. NL-2, 601
- 10537 **remel** Ar. Aruz ölçülerinden biri. NL-2, 601 (*rämäl*)
Tkm. **remel** (*remel*) KES, 349; TDS-II, 219
- 10538 **remîde** Far. Ürken, korkan, kaçan. NL-2, 602 (*rämidä*)
Tkm. **remide** (*remi:de*) KES, 349
- 10539 **remîm** Ar. Köhne, eski, çürümüş, kadim. NL-2, 602 (*rämim*)
Tkm. **remim** (*remi:m*) KES, 349
- 10540 **reml** Ar. 1. Kum. 2. Fal bakma. NL-2, 602 (*räml*)
Tkm. **remil** (*remil*) KES, 349
- 10541 **remmâl** Ar. Falcı, fala bakan. NL-2, 602 (*rämmol*)
Tkm. **remmal** (*remma:l*) KES, 349
- 10542 **remz** Ar. 1. İz, im, işaret. 2. Kinaye, ima. NL-2, 601 (*rämz*)
Özb. **ramz** (*rämz*) 1. ÖTS, 400; ÖTİL, 613 2., 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 613
Tkm. **remz** (*remz*) 2. Sır, giz, tılsım. KES, 349
- 10543 **renc** Far. 1. Meşakkat, zahmet, eziyet, sıkıntı. 2. Azap, elem, dert, keder. NL-2, 604 (*ränj*)
Özb. **ranj** (*ränc*) ÖTS, 401; ÖTİL, 614
Tkm. **renç** (*renç*) TTS, 545; KES, 350; TDS-II, 219
- 10544 **rencân** Far. NL-2, 605
- 10545 **rence** Far. NL-2, 605
- 10546 **rencfersây** Far. NL-2, 605
- 10547 **rencîde** Far. Rencide, azap çekme, sıkıntı çekme. NL-2, 605 (*ränjidä*)
Özb. **ranjida** (*räncidä*) ÖTİL, 614
- 10548 **rencperverd** Far. NL-2, 605
- 10549 **rencpeymây** Far. NL-2, 605
- 10550 **rencûr** Far. Hasta, dertli, sıkıntılı. NL-2, 605 (*ränjur*)
Tkm. **rencur** (*rencu:r*) 2. Sevgili, aziz. KES, 349
- 10551 **rencûrlug** Far. +T. NL-2, 605
- 10552 **reng ~ reñ** Fr. NL-2, 603
- 10553 **reng I** Far. 1. Renk, boya. 2. Tür, çeşit. 3. Fayda, yarar. 4. Görünüş, suret, hâl. 5. Benzer, gibi. 6. Tertip, düzen. 7. Zenginlik. 8. Saygınlık, itibar, mertebe, derece. NL-2, 602 (*räng*)
Özb. **rang** (*räng*) 1. ÖTS, 401; ÖTİL, 614 2. Canlılık, feyz. ÖTİL, 614
Tkm. **reñk** (*reñk*) 1., 2. Parlaklık. TDS-II, 219
- 10554 **rengâmîz** Far. NL-2, 604
- 10555 **rengâmîzlik** Far. +T. NL-2, 604
- 10556 **rengîn** Far. 1. Güzel; rengârenk. 2. Süslü, bezekli. 3. Renkli, boyalı. 4. Şirin, sevimli, hoş. NL-2, 603 (*rängin*)
Tkm. **reñgin** (*reñgin*) 3. KES, 350
- 10557 **rengînlık ~ rengînlug** Far. +T. NL-2, 604
- 10558 **renglık** Far. +T. 1. Manalı, cazibeli, çekici. NL-2, 604 (*ränglig'*)
Özb. **rangli** (*rängli*) Renkli, boyalı. ÖTS, 401; ÖTİL, 614
Tkm. **reñkli** (*reñkli*) Renkli, boyalı. TTS, 546; TDS-II, 219
- 10559 **rengrîzlik** Far. +T. NL-2, 604
- 10560 **res** Far. NL-2, 605

10651. **re's** Ar. NL-2, 613
10652. **resâ** Far. Tam, dolu, eksiksiz, yetişir, yeterli. NL-2, 607 (*räso*)
Özb. **raso** (*räsâ*) ÖTS, 402; ÖTİL, 616
Tkm. **resa** (*resa:*) 2. Yüksek ses. 3. Akıllı, mantıklı, olgun. KES, 350
10653. **resâ'il** Ar. NL-2, 607
10654. **resen** Far. 1. İp, iplik. 2. Saç örgüsü. NL-2, 606 (*räsän*)
Tkm. **resen** (*resen*) 1. KES, 350
10655. **resm** Ar. 1. Kanun, kaide, gelenek, görenek. 2. Yol, yöntem, usul, tarz. NL-2, 606 (*räsm*)
Özb. **rasm** (*räsm*) ÖTS, 401; ÖTİL, 615
Tkm. **resim** (*resim*) 1. TTS, 546; KES, 350; TDS-II, 220 2. KES, 350
*Özb. **rasm** (*räsm*) Resim, çizim. ÖTS, 401; ÖTİL, 615
10656. **resmlik** Ar. + T. NL-2, 607
10657. **reste** Far. Yan yana dizilmiş, katar, dizi, saf. NL-2, 607 (*rästä*)
Özb. **rasta** (*rästä*) ÖTS, 402; ÖTİL, 616
Tkm. **reste** (*reste*) KES, 351
*Özb. **rasta** (*rästä*) Yetişkinlik, olgunluk, erginlik. ÖTİL, 616
10658. **restgâr** Far. NL-2, 607
10659. **restgârlık** Far. + T. NL-2, 607
10670. **resûl** Ar. Resul, elçi, peygamber. NL-2, 607 (*räsul*)
Özb. **rasul** (*räsul*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 616
Tkm. **resul** (*resu:l*) KES, 351; TDS-II, 220 2. Bir erkek adı. TDS-II, 220
10671. **resûlâne** Ar. + Far. NL-2, 607
10672. **resûlullâh** Ar. Allah'ın elçisi. NL-2, 607 (*räsululloh*)
Tkm. **resulylla** (*resu:lulla:*) KES, 351
10673. **reşehât** Ar. NL-2, 611
10674. **reşha** Ar. NL-2, 612
10675. **reşid** Ar. Mert, yiğit, doğru yolda giden. NL-2, 611 (*räşid*)
Tkm. **reşit** (*reşi:t*) KES, 351
10676. **reşk** Far. Haset, kıskançlık. NL-2, 611 (*räşk*)
Özb. **rashk** (*räşk*) ÖTS, 403; ÖTİL, 617
Tkm. **reşk** (*reşk*) KES, 351
10677. **rev** Far. NL-2, 591
10678. **revâ** Far. Reva, hoş görülebilir, izin verilebilir, uygun, münasip. NL-2, 593 (*rävo*)
Özb. **ravo** (*rävâ*) ÖTS, 402; ÖTİL, 610
Tkm. **rowa** (*rovo:*) TTS, 548; KES, 354; TDS-220
10679. **revâc** Ar. Gelişim, kalkınma, atılım. NL-2, 620 (*rivoj*)
Özb. **rivoj** (*rivâc*) ÖTS, 408; ÖTİL, 624
10680. **revâķ** Ar. Revak, sundurma, kemer altı, sütunlu giriş. NL-2, 595 (*rävoq*)
Özb. **ravoq** (*rävâq*) ÖTS, 403; ÖTİL, 611 2. Saray, köşk. ÖTİL, 611
Tkm. **rowak** (*rovo:k*) 2. Gök, gökyüzü. KES, 354
10681. **revân I** Far. 1. Pürüzsüz, parlak. 2. Akan, akıcı. 3. Kıymetli, değerli. 4. Derhal, tez, çabuk. 5. Bağlı, ilişkili, bağımlı. NL-2, 594 (*rävon*)
Özb. **ravon** (*rävân*) 1. ÖTS, 402; ÖTİL, 610
Tkm. **rowan** (*rovo:n*) 2. Yürüyen, gezen. KES, 354
10682. **revân II** Far. Can, ruh, hayat, dirilik. NL-2, 594 (*rävon*)
Tkm. **rowan** (*rovo:n*) KES, 354

- 10883 **revânâsâ** Far. NL-2, 595
- 10884 **revânbağış** Far. NL-2, 595
- 10885 **revânbağışlık** Far. +T. NL-2, 595
- 10886 **revâne** Far. Akış, akma. NL-2, 595 (*rävonä*)
Özb. **ravona** (*rävânä*) Giden, yola çıkan. ÖTS, 403; ÖTİL, 611
Tkm. **rowana** (*rovo:no*) Yola çıkma, yola düşme. TTS, 548; KES, 354; TDS-II, 221
- 10887 **revânlık ~ revânlığ** Far. +T. 1. Akıcılık, uyum, yumuşak, ince, narin, hoş. 2. Pürüzsüzlük, düzlük. 3. Tezlik, çabukluk. NL-2, 595 (*rävonliq ~ rävonlig'*)
Özb. **ravonlik** (*rävânlık*) 1., 2. Bağlanmışlık, bağlantısallık, bağlılık. ÖTS, 403; ÖTİL,
- 10888 **revânperver** Far. NL-2, 595
- 10889 **revâtib** Ar. NL-2, 595
- 10890 **revâyih** Ar. NL-2, 594
- 10891 **revende** Far. NL-2, 591
- 10892 **reviş** Far. 1. Örf, âdet, gelenek, töre. 2. Yol, yöntem, gidiş, tutum. NL-2, 593 (*räviş*)
Özb. **ravish** (*räviş*) ÖTİL, 610 3. Dilbilgisinde zarf. ÖTS, 402; ÖTİL, 610
Tkm. **röwüş** (*rövüş*) 2. KES, 355; TTS, 548; TDS-II, 221
- 10893 **revnağ** Ar. 1. Cila, parlaklık, tazelik. 2. Gelişim, atılım, kalkınma. NL-2, 593 (*rävnaq*)
Özb. **ravnaq** (*rävnaq*) 1. ÖTİL, 610 2. ÖTS, 402; ÖTİL, 610
Tkm. **rownak** (*rovnok*) 1., 2. Hızlılık, süratlilik, etkililik. KES, 354
- 10894 **revnağfezâ** Ar. +Far. NL-2, 593
- 10895 **revnağlık** Ar. +T. NL-2, 593
- 10896 **revzen** Far. Delik, oyuk. NL-2, 592 (*rävzân*)
Tkm. **rowzan** (*rovzon*) KES, 354
- 10897 **reyâhin** Ar. NL-2, 598
- 10898 **reyhân** Ar. Reyhan, fesleğen. NL-2, 600 (*räyhon*)
Özb. **rayhon** (*räyhân*) ÖTS, 403; ÖTİL, 613 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 613
Tkm. **reýhan** (*reyha:n*) TTS, 547; KES, 351; TDS-II, 220 2. Bir kadın adı. TDS-II, 220
- 10899 **reyhânî** Ar. Reyhan kokulu, güzel kokulu. NL-2, 600 (*räyhoniy*)
Özb. **rayhoniý** (*räyhâniy*) Yeşil renk. ÖTİL, 613
Tkm. **reyhany** (*reyha:ni:*) 1. Yeşil renkli. 2. Hoş kokulu bir çeşit şarap. KES, 351
- 10900 **rez** Far. Asma, üzüm. NL-2, 598 (*râz*)
Tkm. **rez** (*rez*) KES, 351
- 10901 **rezâlet** Ar. Rezalet, ayıp iş, rezillik. NL-2, 599 (*râzolât*)
Özb. **razolat** (*râzâlât*) ÖTS, 403; ÖTİL, 613
- 10902 **rezîl** Ar. Rezil, aşağılık, aşağı. NL-2, 599 (*râzil*)
Özb. **razil** (*râzil*) ÖTS, 403; ÖTİL, 612
- 10903 **rezîlveş** Ar. +Far. NL-2, 599
- 10904 **rezm** Far. Kavga, savaş, cenk. NL-2, 599 (*râzm*)
Tkm. **rezm** (*rezm*) KES, 351
- 10905 **rezmgâh** Far. NL-2, 599
- 10906 **rezmsâz** Far. NL-2, 599
- 10907 **rezzâğ** Ar. Rızık veren, rızıklandıran (Tanrı). NL-2, 599 (*râzzoq*)

- Özb. **razzoq** (*räzzâq*) ÖTİL, 612
Tkm. **razzak** (*razza:k*) KES, 347
- 10708 **riḍvân** Ar. NL-2, 622
- 10709 **rifk** Ar. NL-2, 624
- 10710 **riẓâ** Ar. 1. Razılık, boyun eğme. 2. Buyruk, ferman. NL-2, 622 (*rizo*)
Özb. **rizo** (*rızâ*) 1. ÖTS, 408; ÖTİL, 624
Tkm. **ryza** (*rıza:*) 2. Kadir, kıymet, saygı, hürmet, hatır. KES, 352
- 10711 **riẓâcûy** Ar. + Far. NL-2, 622
- 10712 **riẓâmend** Ar. + Far. NL-2, 622
- 10713 **rızk** Ar. Rızık, yaşam için gerekli yiyecek. NL-2, 622 (*rizq*)
Özb. **rızq** (*rızq*) ÖTS, 408; ÖTİL, 625
Tkm. **ryzk** (*rızk*) KES, 352; TDS-II, 222
- 10714 **ri'âyet** Ar. NL-2, 623
- 10715 **ribât** Ar. Misafirhane, kervansaray. NL-2, 590 (*räbot*)
Özb. **rabot** (*räbât*) ÖTİL, 610
Tkm. **ribat** (*riba:t*) 2. Bağ, ip. KES, 352
- 10716 **ribka** Ar. NL-2, 620
- 10717 **ricâl** Ar. NL-2, 622
- 10718 **ric'at** Ar. NL-2, 598
- 10719 **ridâ'** Ar. Üst giyim, sofı hırkası. NL-2, 620 (*rido*)
Özb. **rido** (*ridâ*) ÖTİL, 624
- 10720 **rif'at** Ar. NL-2, 610
- 10721 **riḥ'at** Ar. Yücelik, yükseklik. NL-2, 624 (*rif'at*)
Tkm. **refgat** (*refğat*) KES, 348
- 10722 **rif'atfezây** Ar. + Far. NL-2, 624
- 10723 **riḥ** Ar. NL-2, 625
- 10724 **riḥlet** Ar. Göçme; ölme. NL-2, 626 (*rihlât*)
Tkm. **ryhlat** (*rihlât*) KES, 352
- 10725 **rikâb** Ar. 1. Üzengi. 2. Ferman, hüküm. 3. Esir, tutuklu. 4. Şah huzuru. NL-2, 622 (*rikob*)
Tkm. **rekap** (*reka:p*) 1. KES, 349
- 10726 **riḳḳat** Ar. NL-2, 625
- 10727 **riḳḳat** Ar. NL-2, 626
- 10728 **rind** Far. Rint, devamlı şarap içen. NL-2, 623 (*rind*)
Özb. **rind** (*rind*) 1. Şeriat kurallarına uymayan; keskin zekalı, zeki, akıllı. ÖTİL, 625
Tkm. **rint** (*rint*) 2. Bilerek dinin emirlerini inkar eden. KES, 353
- 10729 **rindâne** Far. Ayyaşlar gibi, umursamaz, pervasız. NL-2, 623 (*rindonä*)
Tkm. **rindana** (*rinda:na*) 2. Kurnaz. 3. mec. Muhteşem, görkemli. KES, 353
- 10730 **rindlık** ~ **rindlıg** Far. + T. NL-2, 623
- 10731 **rindveş** Far. NL-2, 623
- 10732 **risâle** Ar. Risale, hat, mektup, kitapçık. NL-2, 623 (*risolä*)
Özb. **risola** (*risälä*) ÖTS, 408; ÖTİL, 625
Tkm. **risala** (*risa:la*) KES, 353
- 10733 **risâlet** Ar. NL-2, 624
- 10734 **risâletâyîn** Ar. + Far. NL-2, 624
- 10735 **risâletpenâh** Ar. + Far. NL-2, 624
- 10736 **rîş** Far. 1. Yara, cerahat. 2. Zayıf, aciz, güçsüz. NL-2, 620 (*reş*)

- Tkm. riş (ri:ş) 1. KES, 353*
**Tkm. riş (ri:ş) Sakal. KES, 353*
- 10737 *rîşe Far. NL-2, 620*
 10738 *rîşhand Far. NL-2, 625*
 10739 *rîşte Far. 1. İp, urgan. 2. Can. 3. Tel, tar çalgısı. 4. Damar. 5. Fitol. 6. Bukağı, zincir, pranga. NL-2, 625 (riştä)*
Özb. rishta (riştä) 1., 2. Bir deri hastalığı. 3. İlişki, alaka, bağ. ÖTS, 408; ÖTİL, 625
Tkm. rişde (rişde) 1., 2. İlişki, alaka, ilgi. KES, 353; TDS-II, 220
- 10740 *rîştetâb Ar. NL-2, 625*
 10741 *rîşve Ar. Rüşvet, para. NL-2, 624 (rişvâ)*
Özb. rishva(t) (rişvâ(t)) ÖTİL, 625
Tkm. rişwet (rişvet) KES, 353
- 10742 *rîşvethôr Ar. +Far. Rüşvet alan, para yiyen. NL-2, 624 (rişvât xo 'r)*
Özb. rishva(t)xo'r (rişvâ(t)xor) ÖTİL, 625
- 10743 *rîv Far. NL-2, 619*
 10744 *rivâyet Ar. Rivayet, söylenti, nakletme. NL-2, 620 (rivoyât)*
Özb. rivoyat (rivâyât) ÖTS, 408; ÖTİL, 624
Tkm. rowâyat (rovo:yot) KES, 354, TDS-II, 221
- 10745 *riyâ Ar. Riya, münafıklık, ikiyüzlülük. NL-2, 621 (riyo)*
Özb. riyo (riyâ) ÖTS, 408; ÖTİL, 624
Tkm. ryâ (riya:) KES, 352
- 10746 *riyâh Ar. NL-2, 622*
 10747 *riyâkeş Ar. +Far. NL-2, 621*
 10748 *riyâlık Ar. +T. NL-2, 622*
 10749 *riyâset Ar. Öncülük, önderlik, başkanlık. NL-2, 597 (riyosât)*
Tkm. riýasat (riya:sat) KES, 353
- 10750 *riyâset Ar. Reislik, ululuk, başkanlık. NL-2, 622 (riyosât)*
Tkm. riýasat (riya:sat) KES, 353
- 10751 *riyâyî Ar. NL-2, 621*
 10752 *riyâz Ar. Bağlar, bahçeler, cennetler. NL-2, 621 (riyoz)*
Tkm. ryâz (riya:z) KES, 352
- 10753 *riyâzât Ar. NL-2, 621*
 10754 *riyâzet Ar. Sıkıntı, zorluk, meşakkat, azap. NL-2, 621 (riyozât)*
Özb. riyozat (riyâzât) ÖTİL, 624
- 10755 *riyâzî Ar. 1. Sıkıntılara sabreden. 2. Hesap ilmi, matematik. NL-2, 621 (riyoziy)*
Özb. riyoziy (riyâziy) ÖTİL, 624
- 10756 *rîz Far. NL-2, 619*
 10757 *rîz rîz ~ rîze rîze Far. NL-2, 620*
 10758 *rîzân Far. NL-2, 619*
 10759 *rîze Far. Küçük, ufak, minik. NL-2, 619 (rezä)*
Özb. reza (rezä) ÖTS, 407; ÖTİL, 621
- 10760 *rîzeçîn Far. NL-2, 619*
 10761 *rû ~ rûy Far. Yüz, bet, beniz, çehre. NL-2, 639 (ro' ~ ro'y)*
Tkm. ru (ru:) KES, 355
- 10762 *ru'ûnet Ar. NL-2, 637*
 10763 *rûb Far. NL-2, 639*
 10764 *rûb' Ar. Dörtte bir, çeyrek. NL-2, 633 (rub')*

- Özb. **rub'** (*rub'*) ÖTİL, 628
 Tkm. **rubug** (*rubuğ*) KES, 356
- 10765 **rubâ'î** Ar. Dörtlük, dörtleme. NL-2, 633 (*ruboiy*)
 Özb. **ruboiy** (*rubâiy*) ÖTS, 410; ÖTİL, 628
 Tkm. **rubagy** (*rubo:ğu*) KES, 355; TDS-II, 221 ~ **rubayıy** (*rubu:yu*) TDS-II, 221
- 10766 **rubâ'iyât** Ar. Dörtlükler. NL-2, 633 (*rubo'iyot*)
 Özb. **ruboiyot** (*rubâiyât*) ÖTİL, 628
 Tkm. **rubagyât** (*rubo:uyo:t*) KES, 356
- 10767 **rûbâh** Far. NL-2, 640
- 10768 **rûbreh** ~ **rûbrâh** Far. Yola çıkma, sefere çıkma. NL-2, 639 (*ro'bärâh* ~ *ro'bäroh*)
 Tkm. **ruberah** (*ru:bera:h*) KES, 356
- 10769 **rûbrû(y)** Far. 1. Yüz yüze. 2. Karşısında, karşısındaki. NL-2, 639 (*ro'bäru* ~ *ro'bäruy*)
 Özb. **ro'baro'** (*robäro*) 2. ÖTS, 411; ÖTİL, 630
 Tkm. **ruberu** (*ru:beru:*) 1. KES, 356
- 10770 **rûd I** Far. Bir müzik aleti. NL-2, 633 (*rud*)
 *Tkm. **rud** (*ru:d*) Irmak, çay. KES, 356
- 10771 **rûd II** Far. Irmak, çay, derya. NL-2, 633 (*rud*)
 Tkm. **rud** (*ru:d*) KES, 356
- 10772 **rûdbâr** Far. NL-2, 633
- 10773 **rûde** Far. NL-2, 640
- 10774 **rûdhâne** Far. NL-2, 633
- 10775 **rûgerdân** Far. NL-2, 640
- 10776 **rûh** Ar. 1. Hatıra, hafıza. 2. Tabiat, mizaç. 3. Ruh, can, nefes. NL-2, 637 (*ruh*)
 Özb. **ruh** (*ruh*) 3., 2. Yüreklilik, cesaret, mertlik. ÖTS, 410; ÖTİL, 629
 Tkm. **ruh** (*ru:h*) 3. KES, 356
- 10777 **ruh I** Far. Yüz, bet, beniz. NL-2, 636 (*rux*)
 Özb. **rux** (*rux*) ÖTİL, 629
 Tkm. **ruh** (*ruh*) KES, 356
- 10778 **ruh II** Ar. Satranç taşlarından birinin adı, kale, hisar. NL-2, 636 (*rux*)
 Özb. **rux** (*rux*) ÖTS, 411; ÖTİL, 619
 Tkm. **ruh** (*ruh*) TDS-II, 221
- 10779 **ruhâm** Ar. NL-2, 636
- 10780 **rûhâne** Ar. + Far. NL-2, 638
- 10781 **rûhânî** Ar. Ruhani, ruha ait, dindar. NL-2, 638 (*ruhoniyy*)
 Özb. **ruhoniyy** (*ruhâniyy*) ÖTS, 410; ÖTİL, 630
 Tkm. **ruhany** (*ru:ho:nu:*) KES, 357
- 10782 **rûhâniyyet** Ar. NL-2, 638
- 10783 **ruhaş** Ar. NL-2, 636
- 10784 **rûhâsâ** Ar. + Far. NL-2, 639
- 10785 **rûhbaş** Ar. + Far. Ruh veren, can veren. NL-2, 638 (*ruhbaş*)
 Tkm. **ruhbaş** (*ru:hboğş*) KES, 357
- 10786 **ruhban** Ar. Ruhban, putperestler üstadı. NL-2, 616 (*rahbon*)
 Tkm. **ruhban** (*ruhban*) KES, 357
- 10787 **rûhefzâ(y)** Ar. + Far. Canlandıran, diriltten. NL-2, 638 (*ruhâfzo* ~ *ruhâfzoy*)
 Özb. **ruhafzo** (*ruhâfzâ*) ÖTS, 410; ÖTİL, 630

- Tkm. ruhefza* (ru:hefza:) KES, 357
- 10788 *rûhgüster* Ar.+Far. NL-2, 638
- 10789 *rûhperver* Ar.+Far. NL-2, 639
- 10790 *rûhperverlik* Ar.+Far.+T. NL-2, 639
- 10791 *ruhsâr ~ ruhsâre* Far. Yüz, bet, beniz, yanak. NL-2, 636 (*ruxsor ~ ruxsorä*)
Özb. *ruxsor* (*ruxsâr*) ÖTS, 411; ÖTİL, 629
Tkm. ruhsar (*ruhso:r*) KES, 357
- 10792 *ruhsârlıg* Far.+T. NL-2, 637
- 10793 *ruhsat* Ar. Ruhsat, izin. NL-2, 636 (*ruxsat*)
Özb. *ruxsat* (*ruxsat*) ÖTS, 411; ÖTİL, 629
Tkm. rugsat (*ruğsot*) TTS, 548; TDS-II, 221
- 10794 *rûhullâh* Ar. NL-2, 639
- 10795 *rûhülemîn* Ar. Melek Cebrail'in lakabı. NL-2, 639 (*ruhulâmin*)
Tkm. ruhulâmin (*ru:hulâmi:n*) KES, 357
- 10796 *rûhülkuds* Ar. Cebrail. NL-2, 639 (*ruhulkuds*)
Tkm. ruhulkuds (*ru:hulkuds*) KES, 357
- 10797 *ruk'a I* Ar. Hat, mektup. NL-2, 637 (*ruq'a*)
Tkm. rukga (*rukgo*) KES, 357
- 10798 *ruk'a II* Ar. NL-2, 637
- 10799 *rûkeş ~ rûykeş* Far. NL-2, 642
- 10800 *rukûm* Ar. NL-2, 637
- 10801 *rumûz* Ar. NL-2, 602
- 10802 *rûpûşlug* Far.+T. NL-2, 642
- 10803 *rûsî* (?) NL-2, 634
- 10804 *rûsiyâhlıg* Far.+T. NL-2, 642
- 10805 *rust* Far. NL-2, 634
- 10806 *rustâhîz* Far. NL-2, 635
- 10807 *rustâi* Far. NL-2, 635
- 10808 *rustehîz ~ rusthîz* Far. NL-2, 634
- 10809 *rûşen* Far. 1. Parlaklık, ışık. 2. Berrak, şeffaf. 3. Gamsız, kaygısız, dertsiz. NL-2, 596 (*rävşân*)
Özb. *ravshan* (*rävşân*) 1., 2. ÖTS, 403; ÖTİL, 611 3. Bir erkek adı. 4. Bir kadın adı. ÖTİL, 61
Tkm. rövşen (*rövşön*) 1. TTS, 548; KES, 355; TDS-II, 221
- 10810 *rûşenlîg* Far.+T. 1. Parlaklık, ışıklık, berraklık. 2. Malumluk, aşikârlık, kesinlik. NL-2, 596 (*rävşänlig'*)
Özb. *ravshanlik* (*rävşänlik*) 1. ÖTS, 403; ÖTİL, 611 2. ÖTİL, 611
Tkm. rövşenlik (*rövşönlük*) 1. KES, 355
- 10811 *rûşenrây* Far. NL-2, 597
- 10812 *rûşenrevân* Far. NL-2, 597
- 10813 *rûşenrevîş* Far. NL-2, 597
- 10814 *ruṭab* Ar. NL-2, 635
- 10815 *ruṭûbet* Ar. Rutubet, yağ, nem. NL-2, 636 (*rutubät*)
Özb. *rutubat* (*rutubät*) ÖTS, 411; ÖTİL, 629
- 10816 *rûy* Far. Tunç, bronz. NL-2, 641 (*ro'y*)
*Özb. *ro'y* (*roy*) Yüzey, üst taraf, yüz. ÖTS, 411; ÖTİL, 631
*Tkm. *ru* (*ru:*) 1. Yüz, çehre. 2. Yüzey, üst taraf, yüz. KES, 355
- 10817 *rûyendûd* Far. NL-2, 641

- 10318 **rûyinten** (?) NL-2, 641
- 10319 **rûypûş ~ rûpûş** Far. NL-2, 641
- 10320 **rûz** Far. Gün, gündüz. NL-2, 640 (*ro'z*)
Özb. **ro'z** (*roz*) ÖTS, 411; ÖTİL, 630
Tkm. **ruz** (*ru:z*) KES, 357
- 10321 **rûze** Far. Oruç. NL-2, 640 (*ro'zä*)
Özb. **ro'za** (*rozä*) ÖTS, 411; ÖTİL, 630
- 10322 **rûzedâr** Far. NL-2, 640
- 10323 **rûzefzûn** Far. NL-2, 640
- 10324 **rûzgâr** Far. 1. Ev geçimi, aile geçimi; ev eşyaları. 2. Kısmet, talih, baht. 3. Devir, zaman. NL-2, 640 (*ro'zgor*)
Özb. **ro'zgor** (*rozgâr*) 1. ÖTS, 411; ÖTİL, 631
Tkm. **ruzgâr** (*ru:zgä:r*) 1., 3. KES, 358
- 10325 **rûzî** Far. Rızık. NL-2, 641 (*ro'zi*)
Tkm. **ruzy** (*ru:zu:*) 2. Bir gün, günün birinde. KES, 358
- 10326 **rûznâme** Far. Günlük, günlük defter, gazete. NL-2, 641 (*ro'znomä*)
Özb. **ro'znoma** (*roznâmä*) ÖTS, 411; ÖTİL, 631
- 10327 **rübâ(y)** Far. NL-2, 590
- 10328 **rübâyende** Far. NL-2, 590
- 10329 **rübâyendelig** Far. +T. NL-2, 591
- 10330 **rübûd** Far. NL-2, 591
- 10331 **rübûde** Ar. NL-2, 591
- 10332 **rücû'** Ar. Dönme, dönüş, yönelme. NL-2, 633 (*rucu'*)
Özb. **ruju** (*rücu*) ÖTİL, 628
Tkm. **rucug** (*rucu:ğ*) KES, 356
- 10333 **rûkn** Ar. 1. Direk, esas. 2. Bir aruz terimi. NL-2, 634 (*rukñ*)
Özb. **rukñ** (*rükñ*) 1. ÖTS, 410; ÖTİL, 628 2. ÖTİL, 628
Tkm. **rukñ** (*rukñ*) 2. Derece, rütbe, unvan. KES, 357
- 10334 **rûkû'** Ar. 1. Bükülme. 2. Namazda öne eğilme. NL-2, 634 (*ruku'*)
Özb. **ruku** (*rüku*) ÖTS, 410; ÖTİL, 628
Tkm. **rukug** (*ruku:ğ*) KES, 357
- 10335 **rûmh** Ar. NL-2, 634
- 10336 **rûmmân** Ar. NL-2, 634
- 10337 **rûmmânî** Ar. NL-2, 634
- 10338 **rûsûh** Ar. NL-2, 635
- 10339 **rûsul** Ar. NL-2, 635
- 10340 **rûsûm** Ar. Âdetler, gelenek, görenekler. NL-2, 635 (*rusum*)
Özb. **rusum** (*rüsüm*) ÖTS, 411; ÖTİL, 629
- 10341 **rûsvâ** Far. Rüsva, rezil olmuş, gözden düşmüş. NL-2, 606 (*räsvo*)
Özb. **rasvo** (*räsvâ*) ÖTS, 402; ÖTİL, 615
Tkm. **ryswa** (*rysva:*) TTS, 547; KES, 352; TDS-II, 222
- 10342 **rûsvâlık ~ rûsvâlg** Far. +T. Rezillik, rüsvalık, gözden düşmüşlük. NL-2, 606 (*räsvoliq ~ räsvolig'*)
Özb. **rasvolik** (*räsvâlik*) ÖTS, 402; ÖTİL, 615
Tkm. **ryswalyk** (*rysva:hk*) TDS-II, 222
- 10343 **rûşd** Ar. NL-2, 637
- 10344 **rûtbe** Ar. Rütbe, makam, mertebe, derece. NL-2, 635 (*rutbä*)
Özb. **rutba** (*rütbä*) ÖTS, 411; ÖTİL, 629

Tkm. **rutba** (*rutbo*) KES, 357

10845 **rütbelik** ~ **rütbelig** Ar.+T. NL-2, 636

10846 **rü'yet** Ar. Görüş, bakma, bakış. NL-2, 637 (*ru'yät*)

Tkm. **ru'yet** (*ru'yät*) KES, 358

S s

10847 **şâ'** Ar. NL-3, 108

10848 **sa'âdet** Ar. Saadet, mutluluk, baht, ikbal. NL-3, 42 (*saodät*)

Özb. **saodat** (*saâdät*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 20 **2.** Bir erkek adı. **3.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 20

Tkm. **sagadat** (*sağa:dat*) KES, 360

10849 **sa'âdetlig** Ar.+T. Saadetli, mutlu, bahtlı. NL-3, 42 (*saodätlig'*)

Özb. **saodatli** (*saâdätli*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 20

10850 **sa'âdetmend** Ar.+Far. Saadetli, bahtlı, şanslı, mutlu. NL-3, 42 (*saodätmänd*)

Özb. **saodatmand** (*saâdätmänd*) ÖTİL-II, 20

10851 **sa'âdetmendlig** Ar.+Far.+T. NL-3, 42

10852 **şâ'at** Ar. Saat, vakit. NL-3, 94 (*soat*)

Özb. **soat** (*sâat*) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 61 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 61

Tkm. **sagat** (*sağat*) TTS, 552; TDS-II, 226

10853 **şâ'b** Ar. NL-3, 63

10854 **şabâ** Ar. **1.** Tan rüzgârı, tatlı rüzgar. **2.** Sabah, seher. NL-3, 12 (*sabo*)

Özb. **sabo** (*säbâ*) ÖTS, 412; ÖTİL-II, 6

Tkm. **saba** (*saba:*) TTS, 550; KES, 359; TDS-II, 223

10855 **saba-** Kamçılama, dövmek. NL-3, 10 (*saba-*)

Özb. **sava-** (*sava-*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 7

Tkm. **saba-** (*sa:ba-*) **1.** Bitmek, tükenmek. **2.** Kurtulmak, bir şeyden temizlenmek. TTS, 550; TDS-II, 223 **3.** Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek. TDS-II, 223

10856 **şabâh** Far. Sabah, seher. NL-3, 13 (*saboh*)

Özb. **saboh** (*sabâh*) ÖTİL-II, 6

Tkm. **sabah** (*saba:h*) KES, 359 ~ **saba** (*saba:*) TS, 550; KES, 359; TDS-II, 223

10857 **şabâhat** Ar. NL-3, 13

10858 **şabâhatlig** Ar.+T. NL-3, 13

10859 **sabağ** Ar. **1.** Ders, talim. **2.** Mana, düşünce. NL-3, 10 (*sabaq*)

Özb. **saboq** (*sabâq*) **1.** ÖTS, 412; ÖTİL-II, 6

10860 **şabbâğ** Ar. NL-3, 10

10861 **şâ'bîl** Ar. NL-3, 63

10862 **sâbiğ** Ar. Önceki, evvelki, olmuş geçmiş, eski. NL-3, 95 (*sobiq*)

Özb. **sobiq** (*sâbiq*) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 61

Tkm. **sabyk** (*sa:bık*) KES, 359

10863 **sâbiğan** Ar. NL-3, 95

10864 **şabî** Ar. Sabi, çocuk. NL-3, 12 (*sabiy*)

Özb. **sabiy** (*sabiy*) ÖTİL-II, 6

Tkm. **saby** (*sabı:*) KES, 359

10865 **şabîh** Ar. NL-3, 12

10866 **şâbir** Ar. Sabırlı, sabreden. NL-3, 94 (*sobir*)

Tkm. **sabyr** (*sa:bır*) KES, 359

10867 **şâbit** Ar. Sabit, istikrarlı. NL-3, 95 (*sobit*)

- Özb. **sobit** (sâbit) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 61 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 61
Tkm. **sabyt** (sa:bit) KES, 359
- 10888 **şâbitât** Ar. NL-3, 95
- 10889 **şa'blık** Ar. + T. NL-3, 63
- 10890 **şabr** Ar. Sabır, tahammül. NL-3, 13 (*sabr*)
Özb. **sabr** (*sabr*) ÖTS, 412; ÖTİL-II, 6
Tkm. **sabyr** (*sabır*) TTS, 550; KES, 359; TDS-II, 223
- 10891 **şabrĥâh** Ar. NL-3, 14
- 10892 **şabrpeyvend** Ar. + Far. NL-3, 14
- 10893 **şabrpeyvendlık** Ar. + Far. + T. NL-3, 14
- 10894 **şabrsızlık** Ar. + T. Sabırsızlık, tahammülsüzlük. NL-3, 14 (*sabrsizliq*)
Özb. **sabrsizlik** (*sabrsizlik*) ÖTS, 412; ÖTİL-II, 6
Tkm. **sabyrsyzlyk** (*sabırsızlık*) TDS-II, 224
- 10895 **şabûh** Ar. NL-3, 16
- 10896 **şabûhî** Ar. Sabah vakti içilen şarap. NL-3, 16 (*säbuhiy*)
Tkm. **sebuhy** (*sebu:hu:*) **2.** Sabah yenilen veya içilen şey. **3.** Allah ile konuşma. KES, 369
- 10897 **şabûhkeşân** Ar. + Far. NL-3, 16
- 10898 **şâbûn** Ar. Sabun. NL-3, 95 (*sobun*)
Özb. **sobun** (sâbun) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 61 ~ **sovun** (sâvun) ÖTS, 434; ÖTİL-II, 62
Tkm. **sabyn** (sa:bın) TTS, 550; TDS-II, 223
- 10899 **şabûnhâne** Ar. + Far. NL-3, 95
- 10900 **şabûr** Ar. NL-3, 16
- 10901 **şabûrî** Ar. NL-3, 16
- 10902 **sâcid** Ar. NL-3, 98
- 10903 **saç** Far. Saç. NL-3, 107 (*soç*)
Özb. **soch** (sâç) ÖTS, 436; ÖTİL-II, 71
Tkm. **saç** (*saç*) TTS, 550; TDS-II, 224
- 10904 **saç-** **1.** Saçmak, yaymak, dağtmak, serpmek. **2.** Ekmek, dikmek. **3.** Akıtmak, dökmek. **4.** Atmak, savurmak. NL-3, 108 (*soç-*)
Özb. **soch-** (sâç-) **1.** ÖTS, 436; ÖTİL-II, 71
Tkm. **saç-** (*saç-*) **1.** TTS, 550; TDS-II, 224 **3.** TDS-II, 224
- 10905 **saçbag** Saça takılan bağ, saçbağı. NL-3, 108 (*soçbog'*)
Özb. **sochbog'** (sâçbâğ) ÖTİL-II, 71
Tkm. **saçbag** (*saçba:ğ*) TTS, 551; TDS-II, 224
- 10906 **saçık** NL-3, 108
- 10907 **saçıl-** **1.** Saçılmak, serpmek. **2.** Dökülmek, hazan olmak. **3.** Yağmak, düşmek. NL-3, 108 (*soçil-*)
Özb. **sochil-** (sâçıl-) **1.** ÖTS, 436; ÖTİL-II, 71
Tkm. **saçyl-** (*saçıl-*) **1.** TTS, 551; TDS-II, 224
- 10908 **sa'd** Ar. **1.** Baht, talih, ikbal. **2.** Tanınmış bir kişi adı. NL-3, 63 (*sa'd*)
Tkm. **sagt** (*sağt*) KES, 361
- 10909 **şadâ** Ar. **1.** Sada, ses, avaz. **2.** Nam, ün, şöhret. NL-3, 23 (*sado*)
Özb. **sado** (*sadâ*) **1.** ÖTS, 413; ÖTİL-II, 10
Tkm. **seda** (*seda:*) **1.** KES, 370; TDS-II, 253
- 10910 **şadağ ~ şadâk** Moğ. Ok kılıfı, okluk. NL-3, 24 (*sadog' ~ sadoq*)
Özb. **sadoq** (*sadâq*) ÖTS, 413; ÖTİL-II, 10

- ¹⁰⁹⁹¹ **şadağ** Ar. Doğru, hakikat. NL-3, 23 (*saddaq*)
Tkm. **sadak** (*sadak*) KES, 360
- ¹⁰⁹⁹² **şadağa ~ şadğa** Ar. Sadaka, hayır, kurban. NL-3, 23 (*sadaqa ~ sadqa*)
Özb. **sadaqa** (*sadaqa*) ÖTS, 413; ÖTİL-II, 9
Tkm. **sadaga** (*sadağa*) KES, 360; TDS-II, 225 ~ **sadaka** (*sadaka*) TTS, 551; TDS-II, 225
- ¹⁰⁹⁹³ **şadâkat** Ar. Sadakat, bağlılık. NL-3, 24 (*sadoqat*)
Özb. **sadoqat** (*sadâqat*) ÖTS, 413; ÖTİL-II, 10 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 10
- ¹⁰⁹⁹⁴ **şadaret** Ar. NL-3, 24
- ¹⁰⁹⁹⁵ **şadâretme'ab** Ar.+Far. NL-3, 24
- ¹⁰⁹⁹⁶ **sâdât** Ar. NL-3, 98
- ¹⁰⁹⁹⁷ **şadberg** Far. NL-3, 23
- ¹⁰⁹⁹⁸ **sâde** Far. 1. Basit, sade, yalın. 2. Saf, taze. 3. Berrak, şeffaf, arı. NL-3, 97 (*sodä*)
Özb. **sodda** (*sâddä*) 1. ÖTS, 432; ÖTİL-II, 64
Tkm. **sada** (*sa:da*) 1. TTS, 551; TDS-II, 224
- ¹⁰⁹⁹⁹ **sâdedil** Far. Safdil, temiz kalpli, kolay inanan. NL-3, 97 (*soddädil*)
Özb. **soddadil** (*sâddädil*) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 64
Tkm. **sadadil** (*sa:dadil*) KES, 360
- ¹⁰⁰⁰⁰ **şadef** Ar. 1. Sedef. 2. Sürahi, idiş. 3. Anne baba, ebeveyn. 4. Gözyaşı. NL-3, 22 (*sadäf*)
Özb. **sadaf** (*sädäf*) 1. ÖTS, 413; ÖTİL-II, 9
Tkm. **sadap** (*sadap*) KES, 360; TDS-II, 225 2. Düğme. 3. Bir kadın adı. TDS-II, 225
- ¹⁰⁰⁰¹ **şadefgûn** Ar.+Far. NL-3, 22
- ¹⁰⁰⁰² **şadefkâr** Ar.+Far. NL-3, 22
- ¹⁰⁰⁰³ **şadefkârlık** Ar.+Far.+T. NL-3, 22
- ¹⁰⁰⁰⁴ **şadefpâre** Ar.+Far. NL-3, 23
- ¹⁰⁰⁰⁵ **şadefrîze** Ar.+Far. NL-3, 23
- ¹⁰⁰⁰⁶ **şadefsân** Ar.+Far. NL-3, 23
- ¹⁰⁰⁰⁷ **şadefvâr** Ar.+Far. NL-3, 22
- ¹⁰⁰⁰⁸ **sâdehg** Far.+T. Sadelik, kolaylık, basitlik. NL-3, 97 (*sodälig'*)
Özb. **soddalik** (*sâddälik*) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 64
Tkm. **sadalyk** (*sa:dalık*) TTS, 551; TDS-II, 225
- ¹⁰⁰⁰⁹ **şademât** Ar. NL-3, 22
- ¹⁰⁰¹⁰ **sâderû** Far. NL-3, 97
- ¹⁰⁰¹¹ **sâdeveş** Far. NL-3, 97
- ¹⁰⁰¹² **şâdık** Ar. Sadık, vefalı. NL-3, 97 (*sodiq*)
Özb. **sodiq** (*sâdîq*) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 64 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 64
Tkm. **sadyk** (*sa:dık*) TTS, 551; KES, 360; TDS-II, 225 2. Bir erkek adı. TDS-II, 225
- ¹⁰⁰¹³ **şâdir** Ar. Ortaya çıkan, meydana gelen. NL-3, 97 (*sodir*)
Özb. **sodir** (*sâdir*) ÖTS, 432; ÖTİL-II, 64 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 64
- ¹⁰⁰¹⁴ **sâdis** Ar. NL-3, 97
- ¹⁰⁰¹⁵ **şadmet** Ar. NL-3, 23
- ¹⁰⁰¹⁶ **şadmetâmîz** Ar.+Far. NL-3, 23
- ¹⁰⁰¹⁷ **şadr I** Ar. 1. Başkan, reis, lider. 2. Tanınmış kişi. NL-3, 24 (*sadr*)
Özb. **sadr** (*sadr*) Vakıf ve din işleriyle ilgilenen görevli. ÖTİL-II, 10
Tkm. **sadr** (*sadr*) 1., 2. Yürek, kalp. 3. Göğüs. KES, 360

- 10918 **şadr II** Ar. Yukarı, yüce. NL-3, 24 (*sadr*)
Özb. **sadr** (*sadr*) 1. Zikirde en coşkulu hâl. 2. Çıgılık atarak ağlama, feryat. ÖTİL-II, 10
Tkm. **sadr** (*sadr*) KES, 360
- 10919 **şadr III** Ar. Şiirde dizinin başlangıcı. NL-3, 24 (*sadr*)
Özb. **sadr** (*sadr*) ÖTİL-II, 10
- 10920 **şadrnişîn** Ar. +Far. NL-3, 24
- 10921 **şadyek** Far. NL-3, 25
- 10922 **şâf** Ar. 1. Temiz, arı, pakize. 2. Saf vicdanlı, temiz tabiatlı. 3. Işık, aydınlık. NL-3, 106 (*sof*)
Özb. **sof** (*sâf*) 1. ÖTS, 432; ÖTİL-II, 69
Tkm. **sap** (*sa:p*) 1., 2. TDS-II, 241
- 10923 **şaf(f)** Ar. Saf, sıra, dizi, katar. NL-3, 58 (*saf(f)*)
Özb. **saf** (*saf*) 2. Rütbe, aşama, kademe, mertebe. ÖTS, 413; ÖTİL-II, 27
Tkm. **sap** (*sap*) KES, 366
- 10924 **şafâ'** Ar. 1. Temizlik, paklık, tazelik. 2. Güzellik. 3. Sessizlik, sakinlik. NL-3, 60 (*safo*)
Özb. **safo** (*sâfâ*) 4. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 28
Tkm. **sapa** (*sapa:*) 1., 3. KES, 366
- 10925 **safahatâmîz** Ar. +Far. NL-3, 61
- 10926 **şafâlık ~ şafâlıg** Ar. +T. NL-3, 61
- 10927 **şafâyâb** Ar. +Far. NL-3, 60
- 10928 **şafâyiğ** Far. NL-3, 61
- 10929 **şâfçeş (?)** NL-3, 107
- 10930 **şafder** Ar. +Far. Kahraman, cesur. NL-3, 59 (*safdar*)
Tkm. **safdar** (*safdar*) KES, 360
- 10931 **şafha** Ar. 1. Sayfa; varak, kâğıt. 2. Bir şeyin düz tarafı, düzlük, yayıklık. 3. Güzellik. 4. Yüz, bet, çehre. 5. Kitap, yazı. NL-3, 61 (*safha*)
Özb. **safha** (*safha*) 1., 4. ÖTİL-II, 29
Tkm. **safha** (*safha*) 1., 2., 4. KES, 360
- 10932 **şâfî** Ar. NL-3, 107
- 10933 **şafîr** Ar. NL-3, 60
- 10934 **şâfîves** Ar. +Far. NL-3, 107
- 10935 **şâfîye** Ar. NL-3, 107
- 10936 **şâflıg** Ar. +T. Temizlik, paklık. NL-3, 107 (*soflig*)
Özb. **soflık** (*sâflık*) ÖTS, 433; ÖTİL-II, 70
- 10937 **şafra'** Ar. 1. Safrâ. 2. Sarı. NL-3, 61 (*safro*)
Özb. **safro** (*safrâ*) 1. ÖTS, 413; ÖTİL-II, 28
- 10938 **şafret (?)** NL-3, 61
- 10939 **şafşiken** Ar. +Far. NL-3, 61
- 10940 **şafşikenlik** Ar. +Far. +T. NL-3, 61
- 10941 **şâftab'** Ar. NL-3, 107
- 10942 **şafvet** Ar. NL-3, 59
- 10943 **sag** 1. Sağ, selamet, sağlam. 2. Akıllı yerinde, âkil. 3. Ayık, uyanık. NL-3, 110 (*sog'*)
Özb. **sog'** (*sâğ*) 1. ÖTS, 435; ÖTİL-II, 73
Tkm. **sag** (*sağ*) 1. TTS, 551; TDS-II, 225 2. TDS-II, 225
- 10944 **sag-** Sağmak, süt sağmak. NL-3, 110 (*sog'-*)

- Özb. **sog'**- (*sâğ-*) ÖTS, 436; ÖTİL-II, 73
 Tkm. **sag-** (*sağ-*) TTS, 551; TDS-II, 227
- 10945 **sagal-** İyileşmek, hastalıktan kurtulmak, iyi olmak. NL-3, 111 (*sog'ol-*)
 Tkm. **sagal-** (*sağal-*) TTS, 551; TDS-II, 226
- 10946 **sâğar** Far. Mey kadehi. NL-3, 110 (*sog'ar*)
 Özb. **sog'ar** (*sâğar*) ÖTİL-II, 73
 Tkm. **sagar** (*sa:ğar*) KES, 361
- 10947 **sâğarkeş** Far. NL-3, 110
- 10948 **sagin-** 1. Özlemek, arzu etmek. 2. Yâd etmek, anmak, hatırlamak. 3. Düşünmek, tereddüt etmek, şüphelenmek, zannetmek. NL-3, 111 (*sog'in-*)
 Özb. **sog'in-** (*sâğın-*) 1. ÖTS, 435; ÖTİL-II, 73
 Tkm. **sagyn-** (*sa:ğın-*) 3. TTS, 552; KES, 361; TDS-II, 228
- 10949 **sagin** Süt veren, sağılan. NL-3, 111 (*sog'in*)
 Özb. **sog'in** (*sâğın*) ÖTS, 435; ÖTİL-II, 73
- 10950 **saginç** Özlem, ümit, hasret. NL-3, 111 (*sog'inç*)
 Özb. **sog'inch** (*sâğınç*) ÖTS, 435; ÖTİL-II, 74
 Tkm. **sagynç** (*sa:ğınç*) Duraksama, tereddüt. TTS, 553; TDS-II, 228
- 10951 **şağır** Ar. Küçük, yaşı küçük, genç. NL-3, 65 (*sag'ir*)
 Özb. **sag'ir** (*sağır*) 2. Öksüz, yetim. ÖTS, 421; ÖTİL-II, 30
 Tkm. **sagyr** (*sağı:r*) KES, 361; TDS-II, 228 2. Yetim. KES, 361
- 10952 **şağıre** Ar. NL-3, 65
- 10953 **sagmag** NL-3, 111
- 10954 **şağr** Ar. NL-3, 65
- 10955 **şaḡ** Ar. NL-3, 65
- 10956 **şaḡâ'** Ar. Cömertlik, eli açıklık. NL-3, 62 (*saxo*)
 Tkm. **saha** (*saha:*) KES, 361
- 10957 **şaḡâlık** Ar. + T. NL-3, 63
- 10958 **şaḡat** Ar. NL-3, 62
- 10959 **sâhat** Far. NL-3, 111
- 10960 **şaḡâvet** Ar. Cömertlik, eli açıklık. NL-3, 62 (*saxovât*)
 Özb. **saxovat** (*saxâvât*) ÖTS, 420; ÖTİL-II, 29
 Tkm. **sahawat** (*saha:vât*) TTS, 553; KES, 362; TDS-II, 228
- 10961 **şaḡâyif** Ar. NL-3, 68
- 10962 **şaḡbâ'** Ar. Kızıl şarap, üzüm suyu. NL-3, 66 (*sahvo*)
 Özb. **sahbo** (*sahbâ*) ÖTS, 413; ÖTİL-II, 30
 Tkm. **sahba** (*sahba:*) KES, 362
- 10963 **şaḡḡâflik** Ar. + T. Kitapçılık, çiltçilik. NL-3, 68 (*sahhoflik*)
 Özb. **sahhoflik** (*sahḡâflik*) ÖTİL-II, 31
- 10964 **şaḡî** Ar. Cömert, eli açık. NL-3, 62 (*saxiy*)
 Özb. **saxiy** (*saxiy*) ÖTS, 420; ÖTİL-II, 29
 Tkm. **sahy** (*sahı:*) TTS, 553; TDS-II, 229 2. Bir erkek adı. TDS-II, 229
- 10965 **şaḡib** Ar. Sahip, iye. NL-3, 111 (*sohip*)
 Özb. **sohib** (*sâhib*) ÖTS, 433; ÖTİL-II, 74 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 74
 Tkm. **sahyp** (*sa:hip*) 2. Dost, arkadaş. KES, 362; TDS-II, 229
- 10966 **şaḡib'azâ'** Ar. NL-3, 111
- 10967 **şaḡibbeyt** Ar. NL-3, 112
- 10968 **şaḡibcâh** Ar. NL-3, 112
- 10969 **şaḡibcem'** Ar. NL-3, 112

10970. **şâhibcemâl** Ar. Güzel, güzel yüzlü. NL-3, 112 (*sohibjämöl*)
Özb. **sohibjamol** (*sâhibcämâl*) ÖTS, 433; ÖTİL-II, 74 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 74
Tkm. **sahypjemal** (*sa:hıpcema:l*) KES, 362; TDS-II, 229 2. Bir kadın adı. TDS-II, 229
10971. **şâhibdevlet** Ar. NL-3, 112
10972. **şâhibdil** Ar. +Far. NL-3, 112
10973. **şâhibesrâr** Ar. NL-3, 112
10974. **şâhibfer** Ar. +Far. NL-3, 113
10975. **şâhibfirâş** Ar. NL-3, 113
10976. **şâhibgâh** Ar. +Far. NL-3, 112
10977. **şâhibhadîş** Ar. NL-3, 114
10978. **şâhibhâl** Ar. NL-3, 114
10979. **şâhibhıyır** Ar. NL-3, 113
10980. **şâhibhıred** Ar. +Far. NL-3, 113
10981. **şâhibhicâb** Ar. NL-3, 114
10982. **şâhibhimmet** Ar. NL-3, 114
10983. **şâhibhüner** Ar. +Far. NL-3, 114
10984. **şâhibihlâş** Ar. NL-3, 112
10985. **şâhibihtiyâr** Ar. NL-3, 112
10986. **şâhibihtidâr** Ar. NL-3, 112
10987. **şâhibkemâl** Ar. NL-3, 112
10988. **şâhibkemâllıg** Ar. +T. NL-3, 113
10989. **şâhibkerem** Ar. 1. Cömert, eli açık. 2. Şefkatli, merhametli. NL-3, 113 (*sohibkäräm*)
Tkm. **sahypkerem** (*sa:hıpkere:m*) 1. KES, 362; TDS-II, 229
10990. **şâhibkıran** Ar. 1. Bahtlı, uğurlu günde doğan. 2. Cihangir. NL-3, 114 (*sohibqiron*)
Özb. **sohibqiron** (*sâhinqirân*) 1. ÖTİL-II, 75
Tkm. **sahypkyran** (*sa:hıpkıra:n*) 3. Timur'un ünvanı. KES, 362
10991. **şâhibkıranlık ~ şâhibkıranlıg** Ar. +T. NL-3, 114
10992. **şâhibmakâlet** Ar. NL-3, 113
10993. **şâhibmürüvvet** Ar. NL-3, 113
10994. **şâhibnazar** Ar. NL-3, 113
10995. **şâhibnişâb** Ar. NL-3, 113
10996. **şâhibrây** Ar. NL-3, 113
10997. **şâhibşükûh** Ar. +Far. NL-3, 114
10998. **şâhibtâc** Ar. +Far. NL-3, 113
10999. **şâhibtaht** Ar. +Far. NL-3, 113
11000. **şâhibtarîk** Ar. NL-3, 113
11001. **şâhibtemkîn** Ar. NL-3, 113
11002. **şâhibvukûf** Ar. NL-3, 112
11003. **şâhibvücûdlıg** Ar. +T. NL-3, 112
11004. **şahîfe** Ar. 1. Sayfa, varak, kitap yaprağı. 2. Âlem, dünya, yeryüzü. NL-3, 66 (*sahifä*)
Özb. **sahifa** (*sahifä*) 1. ÖTS, 413; ÖTİL-II, 30 2. Aşama, dönem. ÖTİL-II, 30
Tkm. **sahypa** (*sahı:pa*) 1. TTS, 553; TDS-II, 229 2. Aşama, dönem. TTS, 553
11005. **şahîh** Ar. NL-3, 66

- 11006 **sâhil** Ar. Sahil, kıyı. NL-3, 114 (*sohil*)
Özb. **sohil** (*sâhil*) ÖTS, 433; ÖTİL-II, 75
- 11007 **sâhir** Ar. Sihirbaz, hileci. NL-3, 114 (*sohir*)
Özb. **sohir** (*sâhir*) ÖTİL-II, 75
Tkm. **sahyr** (*sa:hır*) 2. Muhteşem, şahane, mükemmel, çok güzel. KES, 363
- 11008 **şahn** Ar. Sahne, meydan, boş yer. NL-3, 67 (*sahn*)
Özb. **sahn** (*sahn*) ÖTS, 413; ÖTİL-II, 31
Tkm. **sahn** (*sahn*) KES, 363
- 11009 **şahrâ'** Ar. Sahrâ, çöl, büyük çöl. NL-3, 68 (*sahro*)
Özb. **sahro** (*sahrâ*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 31
Tkm. **sahra** (*sahra:*) 2. Kaya, sarp ve dik yer. KES, 363
- 11010 **şahrâ'î** Ar. Sahrada yaşayan, çölde yaşayan. NL-3, 68 (*sahroi*)
Özb. **sahroyi** (*sahrâyi*) 2. Bozkır, step. ÖTS, 414; ÖTİL-II, 31
- 11011 **şahrâ'neverd** Ar. +Far. NL-3, 68
- 11012 **şahrânişîn** Ar. +Far. NL-3, 68
- 11013 **saht** Far. NL-3, 107
- 11014 **sahtcânlık** Far. +T. NL-3, 63
- 11015 **sahtgîr** Far. NL-3, 63
- 11016 **sahtiyân** Far. Keçi derisi, keçi derisinden yapılan bayrak. NL-3, 63 (*saxtiyon*)
Özb. **saxtiyon** (*saxtiyân*) ÖTS, 420; ÖTİL-II, 29
- 11017 **sahtkûş** Far. NL-3, 63
- 11018 **sâ'î** Ar. NL-3, 108
- 11019 **şâ'ib** Ar. NL-3, 99
- 11020 **sâ'ibrây** Ar. NL-3, 99
- 11021 **şâ'id** Ar. Kol, bilek. NL-3, 108 (*so'id*)
Tkm. **sagyt** (*sa:ğıt*) KES, 361
- 11022 **said ~ sa'id** Ar. 1. Mutlu, sevinçli, memnun. 2. Tanınmış kişi. NL-3, 26 (*said ~ sa'id*)
Özb. **said** (*said*) 1. ÖTS, 414; ÖTİL-II, 11 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 11
- 11023 **şâika ~ şâ'ika** Ar. NL-3, 99
- 11024 **şâikaengîz** Ar. +Far. NL-3, 99
- 11025 **sâ'il** Ar. 1. Dilenci, dilenen. 2. Soran, soru soran. NL-3, 99 (*soyil*)
Tkm. **saýyl** (*sa:yıl*) 1. KES, 368; TDS-II, 250 3. Yoksul, fakir. TTS, 565; KES, 368; TDS-II, 250 3. Aylak, boş gezen. KES, 368; TDS-II, 250
- 11026 **şâim** Ar. Oruç tutan, oruçlu. NL-3, 100 (*soyim*)
Tkm. **saýym** (*sa:yım*) KES, 368
- 11027 **sâ'ir** Ar. Seyreden, yürüyen, gezen. NL-3, 100 (*soyir*)
Tkm. **saýyr** (*sa:yır*) 2. Başka. KES, 368
- 11028 **sâ'ir ~ sâ'yir** Ar. NL-3, 99
- 11029 **sa'ka** Ar. NL-3, 64
- 11030 **sakâğ** (?) NL-3, 65
- 11031 **sakal** Sakal. NL-3, 64 (*saqol*)
Özb. **soqol** (*sâqâl*) ÖTS, 433; ÖTİL-II, 73
Tkm. **sakgal** (*sakgal*) TTS, 554; TDS-II, 230
- 11032 **sakalsızlık** NL-3, 110
- 11033 **sakar** Ar. Cehennem. NL-3, 64 (*saqar*)
Özb. **saqar** (*saqar*) ÖTİL-II, 29
Tkm. **sakar** (*sakar*) KES, 363; TDS-II, 230

- **Tkm. sakar (sakar)* Alın beyaz lekeli hayvan. TTS, 554; TDS-II, 230 2. Bir yer adı. TDS-II, 230
- 11034 *saḡarlât (?)* NL-3, 64
- 11035 *saḡat* Ar. NL-3, 64
- 11036 *saḡf* Ar. NL-3, 65
- 11037 *ṣâḡib* Ar. NL-3, 109
- 11038 *sakızgan* NL-3, 109 Saksagan.
- 11039 *sâḡî* Ar. Saki, içki dağıtan. NL-3, 109 (*soḡiy*)
Özb. *soḡiy (sâḡiy)* ÖTS, 433; ÖTİL-II, 73
Tkm. saky (sa:kı) TTS, 554; KES, 363; TDS-II, 231
- 11040 *saḡîl* Ar. Ağır. NL-3, 64 (*saḡil*)
Tkm. sakyl (saki:l) KES, 363
- 11041 *sâḡîlg ~ sâḡîlık* Ar. + T. Sakilik. NL-3, 110 (*soḡiyliḡ' ~ soḡiyliq*)
Özb. *soḡiylik (sâḡiylik)* ÖTİL-II, 73
Tkm. sakylyk (sa:kılık) TDS-II, 231
- 11042 *sâḡîm* Ar. NL-3, 64
- 11043 *sâḡin* Ar. 1. Bir yerde duran, yaşayan. 2. Sesli harf yerini tutan harekelerden biriyle okunmayan ve üzerine sükun işareti konan harf. NL-3, 100 (*sokin*)
Özb. *sokin (sâḡin)* Sakin, sessiz, hareketsiz. ÖTS, 433; ÖTİL-II, 65
- 11044 *sâḡinlik* Ar. + T. Durgunluk, bir yerde durma, hareketsizlik, sakinlik, dinginlik. NL-3, 101 (*sokinlik*)
Özb. *sokinlik (sâḡinlik)* ÖTS, 433; ÖTİL-II, 65
- 11045 *sâḡiṭ* Ar. Düşen, düşmüş. NL-3, 110 (*soḡit*)
Özb. *soḡit (sâḡit)* ÖTS, 433; ÖTİL-II, 73
Tkm. sakyt (sa:kıt) KES, 363
- 11046 *sâḡit* Ar. Sessiz, suskun. NL-3, 101 (*sokit*)
Özb. *sokit (sâḡit)* ÖTS, 433; ÖTİL-II, 65
- 11047 *sâḡitlik* Ar. + T. NL-3, 101
- 11048 *sâḡîveş* Ar. + Far. NL-3, 110
- 11049 *saḡḡâ'* Ar. Su taşıyan, su dağıtan. NL-3, 65 (*saḡḡo*)
Tkm. saka (saka) KES, 363 2. Kanalın, derenin suyunun bölünüp ikinci bir yere akıtılan yeri. 3. Bir şeyin esası, başlangıç yeri, gözbaşı. TDS-II, 229 4. Su bölümü çizgisi. TTS, 554
- 11050 *saḡḡâ'lık* Ar. + T. NL-3, 65
- 11051 *saklav* Su iti, canavar. NL-3, 30 (*saklov*)
**Tkm. saklaw (saklav)* Saklama, koruma. TTS, 555; TDS-II, 231
- 11052 *saḡleyn* Ar. NL-3, 64
- 11053 *sal* Far. Sal, mavna. NL-3, 101 (*sol*)
Özb. *sol (sâl)* ÖTS, 433; ÖTİL-II, 65
Tkm. sal (sa:l) TTS, 555; KES, 364; TDS-II, 232
- 11054 *sâl* Far. Yıl, sene, bütün ömür. NL-3, 101 (*sol*)
Tkm. sal (sa:l) KES, 364; TDS-II, 232
- 11055 *sal-* 1. Bırakmak, atmak, savurmak, salmak. 2. Koymak, yerleştirmek. 3. İtibara almak, dikkate almak. 4. Meydana getirmek. 5. Kurmak, yapmak. 6. İşitmek. 7. Kavuşmak, ulaşmak. 8. Aydınlatmak, ışıklandırmak; açıklamak. 9. Tuzağa düşürmek, yakalamak, esir etmek. 10. Yakmak, yakıp kül etmek, dağlamak. 11. Araya adam koymak, aracı koymak. 12. Tohum serpmek, serpiştirmek. 13. Göndermek, yollamak. NL-3, 101 (*sol-*)

Özb. **sol-** (*sâl-*) 1. ÖTİL-II, 66 2. ÖTS, 433; ÖTİL-II, 66 5., 9., 13. ÖTİL-II, 66 6. Karşı karşıya getirip tutmak. 7. Pişirmek, kurutmak, mayalamak için koymak, bekletmek. 8. Vergi koymak, vergilendirmek. 9. Vurmak, düşürmek, yıkmak. 10. Çizmek, işlemek, nakşetmek. 11. Sallandırmak, baş aşağı sallamak. 12. Üstünü çıkarmak, soyunmak. 13. Bağlamak, iliklemek, düğümlemek. 14. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 66
Tkm. **sal-** (*sal-*) 1. TTS, 555; TDS-II, 235 2. TTS, 555; TDS-II, 235 5., TTS, 555; TDS-II, 235 14., TTS, 555; 4. İçeri almak, sokmak. TTS, 555; TDS-II, 235 5. Bir şeyi başka bir şeye takmak, birleştirmek. 6. İşaret koymak, belirlemek. 7. Döşek sermek, yatak yapmak. 8. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TDS-II, 235

1106 **şalâ** Ar. Sala, çağrı. NL-3, 31 (*salô*)

Tkm. **sala** (*sala:*) Ögüt, nasihat. TTS, 556; TDS-II, 232

1107 **şalâbet** Ar. Görkemlik, heybetlik, ululuk. NL-3, 31 (*salobât*)

Özb. **salobat** (*salâbât*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 15

Tkm. **salabat** (*sala:bat*) Sağlamlık, dayanıklılık, sebat; kızgınlık. KES, 364

1108 **şalâh** Ar. 1. İyi duruma gelme, iyileşme, düzelme. 2. Doğruluk, iyi ahlâk, edep.

3. Sakinlik, durgunluk, barış, asayiş. NL-3, 33 (*saloh*)

Özb. **saloh** (*salâh*) 2., 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 16

Tkm. **salah** (*sala:h*) 4. Görüşme, müzakere, öğüt, nasihat. KES, 364

1109 **şalâhefzây** Ar. +Far. NL-3, 33

1110 **şalâhiyet** Ar. Kabiliyet, yatkınlık, yetenek. NL-3, 33 (*salohiyât*)

Özb. **salohiyat** (*salâhiyât*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 16

1111 **şalâhiyetlik** ~ **şalâhiyetlig** Ar. +T. Kabiliyetli, yetenekli; erdemli. NL-3, 33 (*salohiyâtlik* ~ *salohiyâtlig*)

Özb. **salohiyatli** (*salâhiyâtli*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 16

1112 **sâlâr** Far. 1. Bahadır. 2. Başkan. NL-3, 103 (*solor*)

Özb. **solor** (*sâlâr*) 2. ÖTİL-II, 67

1113 **şalât** Ar. Namaz, ibadet, dua. NL-3, 32 (*salot*)

Özb. **salot** (*salât*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 16

1114 **şalâtin** Ar. Sultanlar, padişahlar. NL-3, 32 (*salotin*)

Tkm. **salatyn** (*sala:ti:n*) KES, 364; TDS-II, 232

1115 **şalâtinzâde** Ar. +Far. NL-3, 33

1116 **şalavât** Ar. Dualar, rahmetler. NL-3, 30 (*salavot*)

Özb. **salavot** (*salavât*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 13

Tkm. **salawat** (*salava:t*) KES, 364; TDS-II, 232 2. Namaz. KES, 364 3. Bir erkek adı. TDS-II, 232

1117 **salâye** Ar. NL-3, 33

1118 **şalb** Ar. NL-3, 30

1119 **şalbî** Ar. Olumsuz, negatif, makul olmayan. NL-3, 30 (*salbiy*)

Özb. **salbiy** (*salbiy*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 13

1120 **sâlhôrd** Far. NL-3, 103

1121 **salıg** NL-3, 103

1122 **salın-** Atılmak, bırakılmak. NL-3, 103 (*solin-*)

Özb. **solin-** (*sâlin-*) ÖTİL-II, 65 2. Konmak, yerleşmek. ÖTS, 433 3. Asılmak, asılı durmak. ÖTİL-II, 65

Tkm. **salyn-** (*salın-*) 1. İnşa edilmek, kurulmak. 2. Konmak, yerleşmek. TDS-II, 236

- 11073 **şalīb** Ar. Haç, çarmıh. NL-3, 30 (*salib*)
Özb. **salib** (*salib*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 14
*Özb. **salib** (*salib*) Orkide. ÖTS, 414; ÖTİL-II, 14
- 11074 **şâlih** Ar. İyi amel sahibi, günah işlemekten çekinen kimse. NL-3, 103 (*solih*)
Özb. **solih** (*sâlih*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 66
Tkm. **salyh** (*sa:lih*) KES, 364
- 11075 **şâliha** Ar. NL-3, 103
- 11076 **sâlik** Ar. 1. Yolda yürüyen. 2. Tasavvuf yoluna giren, zahit. NL-3, 102 (*solik*)
Tkm. **salik** (*sa:lik*) KES, 365
- 11077 **sâlim** Ar. NL-3, 102
- 11078 **sâlimlîg** Ar.+T. NL-3, 103
- 11079 **şâlis** Ar. Üçüncü. NL-3, 103 (*solis*)
Tkm. **salys** (*sa:lis*) KES, 364
- 11080 **salqın** Moğ. Serin, gölgeli, ferah. NL-3, 34 (*salqin*)
Özb. **salqin** (*salqin*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 16
Tkm. **salkyn** (*salkın*) 2. Sabahtan öğleye, öğleden akşama kadar olan günün ilk veya ikinci yarım vakti. TDS-II, 234
- 11081 **şallalâhu ‘aleyhi ve sellem** Ar. NL-3, 31
- 11082 **sallan-** Sallanmak, salınarak yürümek. NL-3, 103 (*sollan-*)
Özb. **sollan-** (*sâllan-*) Asılmak, asılı kalmak. ÖTİL-II, 66
Tkm. **sallan-** (*sallan-*) 2. Asılmak, asılı durmak, sallanmak. TDS-II, 235
- 11083 **salţanat** Ar. 1. Saltanat, sultanlık. 2. Gösteriş, şaşaa, debdebe. NL-3, 33 (*saltanat*)
Özb. **saltanat** (*saltanat*) 1. ÖTS, 415; ÖTİL-II, 16 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 16
Tkm. **saltanat** (*saltanat*) 1. KES, 365
- 11084 **sâmân** Far. İmkan, yardım, ilaç. NL-3, 104 (*somon*)
Tkm. **saman** (*sa:ma:n*) 2. Ev bark, yaşanan yer. 3. Ürün, mahsul. 4. Tertip düzen. 5. Güç, kuvvet, kudret. 6. Zenginlik, şans, talih, baht. KES, 365
- 11085 **saman** Saman, tahıl sapı samanı. NL-3, 104 (*somon*)
Özb. **somon** (*sâmân*) ÖTS, 433; ÖTİL-II, 68
Tkm. **saman** (*sa:man*) TTS, 558; TDS-II, 236
- 11086 **sâmânlı** Far.+T. NL-3, 104
- 11087 **şamed** Ar. Devamlı, ebedi, egemen; Allah’ın sıfatlarından biri. NL-3, 34 (*samâd*)
Tkm. **samat** (*samat*) KES, 365
- 11088 **sâmi’** Ar. İşiten, duyan, dinleyen. NL-3, 104 (*somi’*)
Tkm. **samyg** (*sa:mıĝ*) KES, 365
- 11089 **sâmi’e** Ar. NL-3, 104
- 11090 **sâmir** Ar. NL-3, 104
- 11091 **sâmirî** Ar. NL-3, 104
- 11092 **şâmit** Ar. NL-3, 104
- 11093 **san** 1. Sayı, miktar. 2. Saf, dizi, sıra. NL-3, 104 (*son*)
Özb. **son** (*sân*) 1., 2. Numara. ÖTS, 433; ÖTİL-II, 68
Tkm. **san** (*sa:n*) 1., 2. Numara. TTS, 559; TDS-II, 238 3. Nufuz, etki, güç. TTS, 559
- 11094 **sân** Far. NL-3, 104
- 11095 **sañ** NL-3, 104
- 11096 **şan’at** Ar. Sanat, hüner. NL-3, 41 (*san’at*)

Özb. **san‘at** (*san‘at*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 20 **2.** Bir erkek adı. **3.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 20

Tkm. **senet** (*senet*) TTS, 569; KES, 373; TDS-II, 256

11097. **şan‘atâyîn** Ar.+Far. NL-3, 42

11098. **şan‘atfâş** Ar.+Far. NL-3, 42

11099. **şan‘atger** Ar.+Far. NL-3, 42

11100. **şan‘atgerî** Ar.+Far.+Ar. NL-3, 42

11101. **şan‘atnümâ** Ar.+Far. NL-3, 42

11102. **şan‘atsâz** Ar.+Far. NL-3, 42

11103. **sana-** Saymak, hesaplamak. NL-3, 37 (*sana-*)

Özb. **sana-** (*sana-*) ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18

Tkm. **sana-** (*sana-*) TTS, 559; TDS-II, 238

11104. **sanaç 1.** Şarap tulumu. **2.** Deri torba, çanta. NL-3, 41 (*sanoç*)

Özb. **sanoç** (*sanâç*) **1.** ÖTS, 416 **2.** ÖTİL-II, 19

Tkm. **sanaç** (*sanaç*) **2.** TTS, 559; TDS-II, 238

11105. **sanaglık** Sayılı, hesaplı. NL-3, 41 (*sanog‘liq*)

Tkm. **sanagly** (*sa:nağlı*) TDS-II, 238

11106. **şanavber** Ar. **1.** Sanavber ağacı, çam fıstığı ağacı. **2.** Sevgilinin boyu. NL-3, 37 (*sanavbär*)

Tkm. **senuber** (*senu:ber*) KES, 373; TDS-II, 257

11107. **şanavbervâr** Ar.+Far. NL-3, 37)

11108. **şanâyi‘** Ar. Güzel sanatlar. NL-3, 40 (*sänoiy*)

Özb. **sanoyi** (*sanâyi*) ÖTİL-II, 19

11109. **sancak** Sancak, bayrak. NL-3, 40 (*sanjaq*)

Özb. **sanjoq** (*sanjâq*) ÖTİL-II, 19

Tkm. **sanjak** (*sancak*) **2.** Ordu bölümü. KES, 365; TDS-II, 240

*Tkm. **sanjak** (*sancak*) TDS-II, 240 **2.** Toplu iğne. TTS, 560 **3.** Kadın giysilerindeki üç burç şekilli kumaş baskısı. TDS-II, 240

11110. **sanç-** **1.** Saplamak, batırmak. **2.** Çakmak. **3.** Sıvamak. NL-3, 41 (*sanç-*)

Özb. **sanch** (*sanç-*) **1.** ÖTS, 417; ÖTİL-II, 20

Tkm. **sanç-** (*sanç-*) **2.** İğne vurmak. TTS, 560; TDS-II, 239

11111. **sançık** Sancı, ağrı, sızı. NL-3, 41 (*sançiq*)

Özb. **sanchiq** (*sançiq*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 20

11112. **sançıl-** Saplanmak, girmek, batmak. NL-3, 41 (*sançil-*)

Özb. **sanchil-** (*sançil-*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 20

11113. **sançış** NL-3, 41

11114. **sandal** Ar. Güzel kokulu ağaç, sandal ağacı. NL-3, 39 (*sandal*)

Tkm. **sandal** (*sandal*) TDS-II, 239

*Özb. **sandal** (*sandal*) Evin tabanına, özel bir yere yapılan, köz ile ısıtılan soba. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18

*Özb. **sandal** (*sandal*) Sandalet. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18

11115. **şandalâsâ ~ şandalsâ** Ar.+Far. NL-3, 39

11116. **şandalâyîn** Ar.+Far. NL-3, 39

11117. **şandalbû(y)** Ar.+Far. NL-3, 39

11118. **şandalfâm** Ar.+Far. NL-3, 39

11119. **şandalgûn** Ar.+Far. NL-3, 39

11120. **şandalî** Ar. NL-3, 39

11121. **şandalnesîm** Ar. NL-3, 39

- 11122 **şandalpûş** Ar.+Far. NL-3, 39
- 11123 **şandûk** Ar. Sandık. NL-3, 40 (*sandûq*)
Özb. **sandîq** (*sandîq*) ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18
Tkm. **sandyk** (*sandîk*) TTS, 560; TDS-II, 239
- 11124 **şandûkveş** Ar.+Far. NL-3, 40
- 11125 **şanem** Ar. 1. Put, sanem. 2. Güzel sevgili. NL-3, 37 (*sanäm*)
Özb. **sanam** (*sanäm*) 1. ÖTİL-II, 18 2. ÖTİL-II, 18; ÖTS, 416
Tkm. **senem** (*senem*) KES, 373
- 11126 **şânî** Ar. İkinci. NL-3, 105 (*soniy*)
Tkm. **sany** (*sa:nı:*) 2. Son, sondaki. KES, 366
- 11127 **şâni'** Ar. 1. Yapan, eden. 2. Yaratıcı, yaratan. NL-3, 105 (*soni'*)
Tkm. **sanyg** (*sa:nığ*) KES, 366
- 11128 **sâniḥ** Ar. NL-3, 105
- 11129 **şâniyen** Ar. İkinciden, ikinci olarak. NL-3, 105 (*soniyän*)
Tkm. **sanyýan** (*sa:nıyan*) KES, 366
- 11130 **sap sarıg** Sapsarı. NL-3, 43 (*sapsarıg'*)
Özb. **sapsariq** (*sapsariq*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 20
- 11131 **sar** Sığırcık kuşu. NL-3, 105 (*sor*)
Özb. **sor** (*sâr*) Şahin kuşu. ÖTS, 434; ÖTİL-II, 69
Tkm. **sar** (*sar*) TTS, 562; TDS-II, 243
- 11132 **sârâ** Far. Halis, taze, saf. NL-3, 105 (*soro*)
Tkm. **sara** (*sa:ra:*) KES, 366
- 11133 **sârbân** Far. Deve güden, deveci. NL-3, 105 (*sorbon*)
Tkm. **sarban** (*sa:rba:n*) KES, 367 ~ **sarwan** (*sa:rva:n*) KES, 367; TDS-II, 246
- 11134 **şarf I** Ar. Harcama, gider. NL-3, 56 (*sarf*)
Özb. **sarf** (*sarf*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 25
Tkm. **sarp** (*sarp*) TTS, 563; KES, 367; TDS-II, 245
- 11135 **şarf II** Ar. 1. Türetme, çeşitlendirme. 2. Morfoloji, gramer. NL-3, 56 (*sarf*)
Özb. **sarf** (*sarf*) 2. ÖTS, 417; ÖTİL-II, 25
Tkm. **sarp** (*sarp*) 2. KES, 367
- 11136 **şarfi** Ar. Arap gramerine ait olan. NL-3, 56 (*sarfiy*)
Özb. **sarfiy** (*sarfiy*) ÖTİL-II, 25
- 11137 **sargar-** Far. Sararmak, sarılaşmak. NL-3, 57 (*sarg'ar-*)
Tkm. **saral-** (*saral-*) TTS, 562; TDS-II, 244
- 11138 **sargart-** Far. Sarartmak. NL-3, 57 (*sarg'art-*)
Tkm. **saralt-** (*saralt-*) TTS, 562; TDS-II, 244
- 11139 **şarḥ** Ar. NL-3, 57
- 11140 **sarıg** Sarı, sarı renkli. NL-3, 50 (*sarıg' ~ sorig'*)
Özb. **sariq** (*sariq*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 23
Tkm. **sary** (*sa:rı*) TTS, 562; TDS-II, 246
- 11141 **sarıgagrıg ~ sarıgagrık** NL-3, 50
- 11142 **sarıglik ~ sarıglik** Sarılık, sarı renkli olma. NL-3, 50 (*sarıg'liq ~ sarıg'lig'*)
Özb. **sariqlik** (*sariqlik*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 23
Tkm. **sarylyk** (*sa:rılık*) TDS-II, 246
- 11143 **sari ~ sârî** Ar. Taraf, yön; ileri doğru. NL-3, 49 (*sari~ sori*)
Özb. **sari** (*sari*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 22
Tkm. **sary** (*sa:rı*) KES, 367; TDS-II, 246
*Özb. **sari** (*sari*) Sarı, sarı renkli. ÖTİL-II, 22

- *Özb. **sari** (*sari*) En iyi, en güzel. ÖTİL-II, 22
 *Özb. **sari** (*sari*) Hint kadınlarının üst giysisi. ÖTİL-II, 22
- 1144 **sârî** Ar. NL-3, 105
 1145 **şârif** Ar. NL-3, 105
 1146 **şarîh** Ar. NL-3, 50
 1147 **şarrâf** Ar. 1. Sarraf, kuyumcu. 2. Söz ustası, güzel söz söyleyen. NL-3, 55
 (*sarrof*)
 Özb. **sarrof** (*sarrâf*) 1. ÖTS, 419; ÖTİL-II, 25
 Tkm. **sarrap** (*sarra:p*) 1., 2. Para alış verişi yapan kimse, banker. KES, 367
- 1148 **şarşar** Ar. 1. Şiddetli ve soğuk rüzgâr, boran. 2. Kargaşa, gürültü, ağız kavgası.
 NL-3, 55 (*sarsar*)
 Tkm. **sarsar** (*sarsar*) 1. KES, 367
- 1149 **şarşarmânend** Ar. + Far. NL-3, 55
 1150 **sârt** ~ **sart** Far. NL-3, 105
 1151 **sâsânî** Far. NL-3, 106
 1152 **sat-** 1. Satmak, pazarlamak. 2. Sadaka vermek, feda etmek. 3. Yaymak, meşhur etmek. NL-3, 106 (*sot-*)
 Özb. **sot-** (*sât-*) 1. ÖTS, 434; ÖTİL-II, 69 2. Menfaat karşılığında ihanet etmek. ÖTİL-II, 69
 Tkm. **sat-** (*sat-*) 1., 2. Menfaat karşılığında ihanet etmek. TTS, 563; TDS-II, 247
- 1153 **satguç** ~ **satkuç** Satıcı. NL-3, 106 (*sotg'uçı* ~ *sotquçı*)
 Özb. **sotuvchi** (*sâtuvçi*) ÖTS, 434; ÖTİL-II, 69
 Tkm. **satyjj** (*saticı*) TTS, 564; TDS-II, 247
- 1154 **saṭḥ** Ar. Satıh, yüzey. NL-3, 58 (*sath*)
 Özb. **sath** (*sath*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 27
- 1155 **saṭḥlık** Ar. + T. NL-3, 58
 1156 **sâṭı'** Ar. NL-3, 106
 1157 **sâtir** Ar. NL-3, 106
 1158 **satkun al-** Satın almak. NL-3, 106 (*sotqun ol-*)
 Tkm. **satyn al-** (*satın al-*) TDS-II, 247
- 1159 **saṭl** Ar. Kova, sitil. NL-3, 58 (*satl*)
 Özb. **satil** (*satıl*) ÖTİL-II, 27
- 1160 **saṭr** Ar. Satır, yazı; sıra, hiza. NL-3, 58 (*satr*)
 Özb. **satr** (*satr*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 27
 Tkm. **setir** (*setir*) TTS, 573; TDS-II, 264
- 1161 **sav** (?) NL-3, 95
 1162 **şavâmî'** Ar. NL-3, 21
 1163 **savaş** Savaş, cenk, kavga, dövüş. NL-3, 21 (*savoş*)
 Özb. **savash** (*savaş*) 2. Dövme, kamçılama, dayak. ÖTS, 419; ÖTİL-II, 7
 Tkm. **söweş** (*sövöş*) TTS, 586; TDS-II, 281
- 1164 **savaş-** Savaşmak, cenk etmek. NL-3, 21 (*savoş-*)
 Özb. **savash-** (*savaş-*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 7
 Tkm. **söweş-** (*sövöş-*) TTS, 586; TDS-II, 281
- 1165 **Sâvelık** Far. + T. NL-3, 95
 1166 **savġât** Moğ. NL-3, 22
 1167 **şavlecân** Ar. NL-3, 19

- 1168 **şavlet** Ar. 1. Heybet, ululuk, büyüklük. 2. Öfke, hiddet, kahr, gazap. NL-3, 19 (savlät)
Özb. **savlat** (savlät) 1. ÖTS, 420; ÖTİL-II, 8
Tkm. **söwlet** (sövlöt) 2., 2. Çok güç sarfetme, acele etme, bir işe hemen sarılma. 3. Güç, kuvvet. 4. Kötülük. KES, 388
- 1169 **şavm** Ar. Oruç. NL-3, 19 (savm)
Tkm. **sowm** (sovm) KES, 387
- 1170 **şavma'a** Ar. Kilise, manastır. NL-3, 19 (savmaa)
Tkm. **sowmaga** (sovmoğö) KES, 387
- 1171 **savrul-** Savrulmak, uçup savrulmak, tozmak. NL-3, 95 (sovrul-)
Tkm. **sowrul-** (sovrul-) 2. *mec.* Boşuna harcanmak, ziyan olmak. TTS, 585; TDS-II, 276
- 1172 **şavt** Ar. 1. Avaz, ses. 2. Şarkı, name. NL-3, 21 (savt)
Özb. **savt** (savt) ÖTİL-II, 9
Tkm. **sowt** (sovt) 1. KES, 388
- 1173 **savu-** 1. Soğumak. 2. Yorulmak, bitap düşmek. NL-3, 96 (sovu-)
Özb. **sovu-** (sâvu-) 3. Hevesi kaçmak. ÖTİL-II, 62 ~ **sovi-** (sâvı-) 1. ÖTS, 434; ÖTİL-II, 62 2., 3. Hevesi kaçmak. ÖTİL, 62
Tkm. **sowa-** (sovo-) 3. Hevesi kaçmak, isteği azalmak. TTS, 584; TDS-II, 276
- 1174 **savuglug ~ savugluk** Soğukluk. NL-3, 96 (sovug'lug' ~ sovug'luq)
Özb. **sovuqlık** (sâvuqlık) ÖTS, 435; ÖTİL-II, 63
Tkm. **sowuklyk** (sovukluk) TDS-II, 277
- 1175 **savuk ~ savug** 1. Soğuk. 2. Çirkin, kötü. NL-3, 96 (sovuq ~ sovug')
Özb. **sovuq** (sâvuq) 1. ÖTS, 435; ÖTİL-II, 63 2. ÖTİL-II, 63
Tkm. **sowuk** (sovuk) 1. TTS, 585; TDS-II, 277 2. TDS-II, 277
- 1176 **savur-** 1. Savurmak, dağıtmak, saçmak. 2. Uçurmak, havaya atmak. NL-3, 96 (sovur-)
Özb. **sovur-** (sâvur-) 1. ÖTS, 435; ÖTİL-II, 62 2. *mec.* Harcamak, israf etmek. ÖTİL-II, 62
Tkm. **sowur-** (sovur-) 2. *mec.* Harcamak, israf etmek. TTS, 585; TDS-II, 277
- 1177 **savurmaglıg** Savurma işi, savurma durumu. NL-3, 96 (sovurmog'lig')
Tkm. **sowurmaklyk** (sovurmokluk) TDS-II, 277
- 1178 **savurul-** Savrulmak, saçılmak. NL-3, 96 (sovurul-)
Tkm. **sowrul-** (sovrul-) 2. Boşuna harcanmak, ziyan olmak. TTS, 585; TDS-II, 276
- 1179 **savut-** 1. Soğutmak. 2. Bezdirmek, gönlünü geçirmek. NL-3, 96 (sovut-)
Özb. **sovit-** (sâvıt-) 1. ÖTS, 434; ÖTİL-II, 62 2., 3. Kızgın atı sakinleştirmek. ÖTİL-II, 62
Tkm. **sowat-** (sovot-) TTS, 584 3. Sakinleştirmek. TDS-II, 276
- 1180 **sây ~ sâ** Far. NL-3, 99
- 1181 **sa'y** Ar. Çaba, gayret, girişim. NL-3, 64 (sa'y)
Özb. **sa'y** (sa'y) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 29
Tkm. **sagy** (sağy) KES, 361
- 1182 **sayag** Serseri, derbeder. NL-3, 25 (sayog')
Özb. **sayoq** (sayâq) ÖTS, 420; ÖTİL-II, 10 2. Kötü yolda olan, ahlâkı bozuk, fahiş. ÖTİL-II, 10
Tkm. **sayak** (sayak) TDS-II, 248
- 1183 **şayd** Ar. Av, şikâr, avlanan şey. NL-3, 26 (sayd)

- Özb. **sayd** (*sayd*) ÖTİL-II, 11
 Tkm. **saýt** (*sayt*) KES, 368
- 1184 **saydefken** Ar. + Far. NL-3, 26
- 1185 **saydgeh** Ar. + Far. NL-3, 27
- 1186 **saydger** Ar. ++ Far. NL-3, 26
- 1187 **sâye** Far. 1. Gölge. 2. Rahatlık, şadlık. NL-3, 108 (*soyā*)
 Özb. **soya** (*sāyā*) 1. ÖTS, 435; ÖTİL-II, 72 2. Koruyup saklayan güç. ÖTİL-II, 72
 Tkm. **saýa** (*sa:ya*) 1. TTS, 564; KES, 367; TDS-II, 248 2. Koruyup saklayan güç. TDS-II, 248
- 1188 **sâyebân** Far. Güneşlik, şemsiye, tente. NL-3, 109 (*soyābon*)
 Özb. **soyabon** (*sāyābān*) ÖTS, 435; ÖTİL-II, 72
- 1189 **sâyeefgen** Far. NL-3, 109
- 1190 **sâyegüster** Far. NL-3, 109
- 1191 **sâyelig** Far. + T. Gölge, gölgelik yer. NL-3, 109 (*soyālig*)
 Tkm. **saýaly** (*sa:yalı*) TTS, 564; TDS-II, 248
- 1192 **sâyenışın** Far. NL-3, 109
- 1193 **sâyevever** Far. NL-3, 109
- 1194 **sayfûr** Far. NL-3, 29
- 1195 **sayga-** NL-3, 100
- 1196 **saygal-** NL-3, 100
- 1197 **sayha** Ar. Bağırma, nara, haykırma, kükreme. NL-3, 29 (*sayha*)
 Tkm. **saýha** (*sayha*) KES, 367
- 1198 **sâyî ~ sâyîn** Ar. NL-3, 28
- 1199 **sâyislig** Ar. + T. NL-3, 100
- 1200 **sayqal** Ar. Cila, parlaklık. NL-3, 29 (*sayqal*)
 Özb. **sayqal** (*sayqal*) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 12
 Tkm. **saýkal** (*saykal*) KES, 368
- 1201 **sayqalendûz** Ar. + Far. NL-3, 29
- 1202 **saylan-** Seçilmek, atanmak, uzaklaşmak. NL-3, 28 (*saylan-*)
 Özb. **saylan-** (*saylan-*) ÖTS, 420; ÖTİL-II, 12
 Tkm. **saýlan-** (*saylan-*) TTS, 565; TDS-II, 248 2. Büyümek, yerden yükselmek. TTS, 565
- 1203 **sayra-** Güzel, hoş ötmek. NL-3, 29 (*sayra-*)
 Özb. **sayra-** (*sayra-*) ÖTİL-II, 12
 Tkm. **saýra-** (*sayra-*) TTS, 566; TDS-II, 250 2. Yüksek sesle şarkı söylemek. 3. mec. Korkutmak için sırrını açığa çıkarmak, söylemek. TDS-II, 250
- 1204 **sayrefî** Ar. NL-3, 29
- 1205 **sayyâd** Ar. Avcı. NL-3, 27 (*sayyod*)
 Özb. **sayyod** (*sayyâd*) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 11
 Tkm. **saýyat** (*sayya:t*) KES, 368; TDS-II, 251
- 1206 **sayyâdlıg** Ar. + T. NL-3, 27
- 1207 **sâz I** Far. 1. Saz, çalgı aleti. 2. Ahenk, name, ezgi. NL-3, 98 (*soz*)
 Özb. **soz** (*sâz*) 1. ÖTS, 435; ÖTİL-II, 64 2. ÖTİL-II, 64
 Tkm. **saz** (*sa:z*) 1. KES, 368; TDS-II, 251 2. TTS, 566; KES, 368; TDS-II, 251
- 1208 **sâz II** Far. NL-3, 98
- 1209 **sâzende** Far. Çalgıcı, müzisyen. NL-3, 98 (*sozändä*)
 Özb. **sozanda** (*sâzändä*) ÖTS, 435; ÖTİL-II, 65

- Tkm. sazanda (sa:zanda)* TTS, 566; TDS-II, 251
- 11210 **seb'** ~ **seb'a** Ar. Yedi sayısı. NL-3, 17 (*säb' ~ säb'a*)
Tkm. sebyg (sebiğ) KES, 369
- 11211 **sebağ** Ar. NL-3, 12
- 11212 **sebat** Ar. 1. Sebat, kararlı, muhkem. 2. Metanet, dayanıklılık, dayanma. NL-3, 12 (*säbot*)
Özb. sabot (säbät) 2. ÖTS, 412; ÖTİL-II, 6
- 11213 **sebeb** Ar. Sebepl, neden. NL-3, 10 (*säbäp*)
Özb. sabab (säbäb) ÖTS, 412; ÖTİL-II, 5
Tkm. sebäp (sebä:p) TTS, 567; TDS-II, 252
- 11214 **sebeblık** Ar. + T. Sebepli, sebepli. NL-3, 10 (*säbäbliq*)
Özb. sababli (säbäbli) 2. Dolayısıyla, sebebiyle. ÖTS, 412; ÖTİL-II, 5
Tkm. sebäpli (sebä:pli) 2. Sebebiyle, -den dolayı. TTS, 567; TDS-II, 252
- 11215 **sebebsiz** Ar. + T. Sebeplsiz. NL-3, 10 (*säbäbsiz*)
Özb. sababsiz (säbäbsiz) ÖTS, 412; ÖTİL-II, 5
Tkm. sebäpsiz (sebä:psiz) TTS, 567; TDS-II, 252
- 11216 **sebed** ~ **sebet** Far. Sepet. NL-3, 10 (*säbäd ~ säbät*)
Özb. savat (sävät) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 7
Tkm. sebet (sebet) TTS, 567
- 11217 **seberge** Far. Yonca. NL-3, 68 (*sebärgä*)
Özb. sebarğa (sebärgä) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 31
- 11218 **sebha** Ar. NL-3, 17
- 11219 **sebil** Ar. Yol, yöntem. NL-3, 12 (*säbil*)
**Özb. sabil (säbil)* 1. Öksüz, kimsesiz, unutulmuş. 2. Belalı, talihsiz, uğursuz. ÖTS, 412; ÖTİL-II, 6
Tkm. sebil (sebi:l) KES, 369
- 11220 **sebıllıh** Ar. NL-3, 12
- 11221 **sebkatnümâ(y)** Ar. + Far. NL-3, 17
- 11222 **seblet** Ar. NL-3, 72
- 11223 **sebt** Ar. NL-3, 14
- 11224 **sebt** Ar. NL-3, 14
- 11225 **sebû** Far. NL-3, 14
- 11226 **sebu'** Ar. NL-3, 16
- 11227 **sebu'iyet** Ar. NL-3, 16
- 11228 **sebûkeş** Far. NL-3, 14
- 11229 **sebûkeşlik** Far. + T. NL-3, 15
- 11230 **sebük'inânlig** Far. + Ar. + T. NL-3, 15
- 11231 **sebükbâr** Far. Hafif, yükü hafif. NL-3, 15 (*säbukbor*)
Tkm. sebukbar (sebukba:r) 2. Sessiz, sakin, rahat, huzurlu, şen, sevinçli, saf, temiz, pak. KES, 369
- 11232 **sebükbârlıg** ~ **sebükbârlık** Far. + T. NL-3, 15
- 11233 **sebükdev** (?) NL-3, 15
- 11234 **sebükgâm** (?) NL-3, 15
- 11235 **sebükhîz** Far. NL-3, 16
- 11236 **sebükpey** Far. NL-3, 15
- 11237 **sebükrev** Far. NL-3, 15
- 11238 **sebükruh** Far. + Ar. NL-3, 15
- 11239 **sebükruhıug** Far. + Ar. + T. NL-3, 15

- 11240 **sebükseng** *Far.* NL-3, 15
- 11241 **sebükseyr** *Far.+Ar.* NL-3, 15
- 11242 **sebz** *Far.* 1. Yeşil, yeşil renk. 2. Buğday renkli. NL-3, 11 (*säbz*)
Özb. sabz (säbz) 1. ÖTS, 412; ÖTİL-II, 5
Tkm. sebz (sebz) 1. KES, 369
- 11243 **sebze** *Far.* 1. Yeşillik. 2. Sevgilinin, kaşı; saç. NL-3, 11 (*säbzä*)
Özb. sabza (säbzä) 1. ÖTS, 412; ÖTİL-II, 5
Tkm. sebze (sebze) 2. Yeşil renk. KES, 370
- 11244 **sebzelik** *Far.+T.* NL-3, 11
- 11245 **sebzevârlık** *Far.+T.* NL-3, 11
- 11246 **sebbezâr** *Far.* Yeşillik, çimenlik. NL-3, 11 (*säbzäzor*)
Özb. sabzazor (säbzäzâr) ÖTS, 413; ÖTİL-II, 5
Tkm. sebbezar (sebzeza:r) KES, 370
- 11247 **sebzpûş** *Far.* 1. Yeşil giyinen, yeşil örtünen. 2. Şeyh, zahit, sofı. NL-3, 11 (*säbzäpo 'ş*)
Tkm. sebzepoş (sebzepo:ş) 1. KES, 370; TDS-II, 252
- 11248 **sebzreng** *Far.* NL-3, 11
- 11249 **sec'** *Ar.* Seci, kafiye nesir. NL-3, 25 (*säc'*)
Özb. saj (säc) ÖTİL-II, 10
Tkm. sejyg (seciğ) 2. Güvercin ötüşü. KES, 370
- 11250 **seccâde** *Ar.* Seccade. NL-3, 25 (*säjjodä*)
Tkm. seçjada (seçca:da) KES, 370
- 11251 **secde** *Ar.* 1. Secde, secde etme. 2. İkrâm, izzet, hürmet. NL-3, 25 (*säjdä*)
Özb. sajda (säcdä) 1. ÖTS, 414; ÖTİL-II, 10
Tkm. sežde (sejde) 1. TTS, 567; KES, 369; TDS-II, 254
- 11252 **secdegâh** *Ar.+Far.* Mescit, ibadet yeri. NL-3, 25 (*säjdägoğ*)
Özb. sajdagoh (säcdägâğ) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 11
- 11253 **sêç-** Seçmek, ayırmak, ayırt etmek. NL-3, 71 (*seç-*)
Tkm. seç- (seç-) TTS, 568; TDS-II, 253
**Tkm. seç- (seç-)* Saçmak, dağıtmak, yaymak, serpmek. TTS, 568; TDS-II, 253
- 11254 **sed(d)** *Ar.* Set, bent, engel. NL-3, 22 (*säd(d)*) *Özb. sad(d) (säd(d))* ÖTİL-II, 9
Tkm. set (set) KES, 377; TDS-II, 264
- 11255 **sefâhet** *Ar.* Ahmaklık, akılsızlık, cahillik. NL-3, 61 (*säfohät*)
Özb. safohat (safâhat) ÖTİL-II, 28
- 11256 **sefâin** *Ar.* NL-3, 61
- 11257 **sefer** *Ar.* Sefer, seyahat, yola çıkma. NL-3, 59 (*säfär*)
Özb. safar (säfär) ÖTS, 413; ÖTİL-II, 27
Tkm. sapar (sapar) KES, 366; TDS-II, 242
- 11258 **seferî** *Ar.* NL-3, 59
- 11259 **seffâk** *Ar.* NL-3, 61
- 11260 **sefid** *Far.* Ak, beyaz. NL-3, 59 (*säfid*)
Tkm. sepit (sepi:t) KES, 373; TDS-II, 258
- 11261 **sefiğ** *Ar.* NL-3, 60
- 11262 **sefiğâne** *Ar.+Far.* NL-3, 60
- 11263 **sefine** *Ar.* Gemi. NL-3, 59 (*säfinä*)
Tkm. sepine (sepi:ne) 2. Şiir kitabı. KES, 373
- 11264 **segâh** *Far.* Segâh, melodi, ezgi, ahenk. NL-3, 69 (*segoh*)
Özb. segoh (segâğ) ÖTİL-II, 32

- 11265 **seḥâb** Ar. **1.** Bulut. **2.** Işığı engelleyen şeyler. NL-3, 67 (*sāhob*)
Tkm. **sehap** (*seha:p*) **1.** KES, 370
- 11266 **seḥâbnümâ** Ar. + Far. NL-3, 68
- 11267 **seḥarḥandlık** Ar. + Far. + T. NL-3, 66
- 11268 **seḥarḥîz** Ar. + Far. Sabahın erken vakti. NL-3, 66 (*sāhärxez*)
Tkm. **säherhyz** (*säherhı:z*) KES, 380
- 11269 **seher** Ar. **1.** Seher, sabah, tan. **2.** Sabah ezanı. NL-3, 65 (*sāhär*)
Özb. **sahar** (*sāhär*) **1.** ÖTS, 413; ÖTİL-II, 30 **2.** ÖTİL-II, 30
Tkm. **säher** (*säher*) **1.** TTS, 567; KES, 380; TDS-II, 265
- 11270 **sehergeh** ~ **sehergâh** Ar. + Far. Seher vakti, tan vakti. NL-3, 66 (*sāhärghä ~ sähärgoh*)
Tkm. **säheregah** (*säherga:h*) KES, 380
- 11271 **seherî** Ar. NL-3, 66
- 11272 **sehi** Far. Doğru, düzgün, uzun. NL-3, 94 (*sihi*)
Tkm. **sehi** (*sehi:*) KES, 370
- 11273 **sehiḳad** Far. + Ar. NL-3, 94
- 11274 **sehl** Ar. Kolay, basit. NL-3, 67 (*sāhl*)
Tkm. **sähl** (*sähl*) KES, 380
- 11275 **sehm I** Ar. NL-3, 67
- 11276 **sehm II** Far. NL-3, 67
- 11277 **sehmġin** Far. NL-3, 67
- 11278 **sehmñak** Far. NL-3, 67
- 11279 **sehv** Ar. Yanlış, hata. NL-3, 66 (*sāhv*)
Özb. **sahv** (*sāhv*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 30
Tkm. **sähw** (*sāhv*) KES, 380
- 11280 **sehvülqalem** Ar. NL-3, 66
- 11281 **sekbân** Far. NL-3, 30
- 11282 **sekbânlig** Far. + T. NL-3, 30
- 11283 **sekenât** Ar. NL-3, 29
- 11284 **sekene** Ar. **1.** Bir yerde yaşayanlar, bulunanlar, ikamet edenler. **2.** Dinlenenler. **3.** Sakinlik, huzur. NL-3, 29 (*säkänä*)
Tkm. **sekine** (*sekine*) **3.**, **2.** Kesinlik, eminlik, tereddütsüzlük. **3.** Yahudilere gösterilen mucize. KES, 370
- 11285 **sekerât** Ar. NL-3, 30
- 11286 **sëkir-** NL-3, 69
- 11287 **sëkiz** ~ **sëkkiz** Sekiz sayısı. NL-3, 69 (*sekiz ~ sekkiz*)
Özb. **sakkiz** (*säkkiz*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 13
Tkm. **sekiz** (*sekiz*) TTS, 568; TDS-II, 254
- 11288 **sëkizinçi** Sekizinci. NL-3, 69 (*sekizinçi*)
Özb. **sakkiznchi** (*säkkizinçi*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 13
Tkm. **sekizinji** (*sekizinci*) TTS, 568; TDS-II, 254
- 11289 **sekr** Ar. Mest olmuş, keyifli. NL-3, 120 (*sukr*)
Tkm. **sükr** (*sükr*) KES, 393
- 11290 **sëkri-** ~ **sëkre-** **1.** Sıçramak. **2.** Binmek. **3.** Çabuk yürümek. **4.** Atılmak, atlamak. NL-3, 69 (*sekri- ~ sekrä-*)
Özb. **sakra-** (*sakra-*) **1.**, **4.** ÖTS, 414; ÖTİL-II, 13 **3.** *mec.* Sıradakini beklemeden diğerine geçmek. ÖTS, 414
- 11291 **sëkrimeklik** NL-3, 69

- ¹¹²⁹² **sèkrit-** 1. Koşturmak, çabuk yürütmek. 2. Kaçırmak, ıskalamak. NL-3, 69
(*sekrit-*)
Özb. **sakrat-** (*sakrat-*) ÖTİL-II, 13
- ¹¹²⁹³ **seksen** Ar. Seksen sayısı. NL-3, 30 (*säksön ~ seksän*)
Özb. **sakson** (*säksän*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 13 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 13
Tkm. **seksen** (*seğsen*) TTS, 568; TDS-II, 254
- ¹¹²⁹⁴ **selâm** Ar. Selam, selam verme, dua, övgü. NL-3, 31 (*sälom*)
Özb. **salom** (*sälâm*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 15 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 15
Tkm. **salam** (*sala:m*) TTS, 556; KES, 364; TDS-II, 232 2. Her türlü noksanlık ve ayıptan uzak olma. 3. Devamlı var olan, fani olmayan anlamında Allah'ın bir adı. KES, 364
- ¹¹²⁹⁵ **selâmet** Ar. Selamet, sağlık, sıhhat, esenlik. NL-3, 32 (*sälomät*)
Özb. **salomat** (*sälâmät*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 15 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 15
Tkm. **salamat** (*sala:mat*) TTS, 556; KES, 364; TDS-II, 232 2. Bir erkek adı. TDS-II, 232
- ¹¹²⁹⁶ **selâmetlık** Ar. +T. Selametlik, sağlık, sıhhat. NL-3, 32 (*sälomätliq*)
Özb. **salomatlik** (*sälâmätlik*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 15
Tkm. **salamatlyk** (*sala:matlık*) TDS-II, 232
- ¹¹²⁹⁷ **selâmetrûb** Ar. +Far. NL-3, 32
- ¹¹²⁹⁸ **selâset** Ar. NL-3, 32
- ¹¹²⁹⁹ **selâsil** Ar. Zincirler. NL-3, 32 (*sälosil*)
Tkm. **selasyl** (*sela:sıl*) KES, 370
- ¹¹³⁰⁰ **selef** Ar. Daha önde olan, geçen; ata, cet. NL-3, 30 (*säläf*)
Özb. **salaf** (*säläf*) ÖTİL-II, 13
Tkm. **selef** (*selef*) KES, 371
- ¹¹³⁰¹ **selginçek** NL-3, 70
- ¹¹³⁰² **selîka** Ar. NL-3, 31
- ¹¹³⁰³ **selîm** Ar. Sağlam, salim, sağlıklı. NL-3, 30 (*sälim*)
Özb. **salim** (*sälim*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 14 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 14
Tkm. **selim** (*seli:m*) KES, 371
- ¹¹³⁰⁴ **selîs** Ar. NL-3, 31
- ¹¹³⁰⁵ **selîselfâz** Ar. NL-3, 31
- ¹¹³⁰⁶ **selîta** (?) NL-3, 31
- ¹¹³⁰⁷ **selle** Ar. Sarık, kavuk. NL-3, 31 (*sällä*)
Özb. **salla** (*sällä*) ÖTS, 414; ÖTİL-II, 14
- ¹¹³⁰⁸ **sellemehumullâh** Ar. NL-3, 31
- ¹¹³⁰⁹ **selsebîl** Ar. Akarsu, tatlısu. NL-3, 33 (*sälsäbil*)
Tkm. **selsebil** (*selsebi:l*) 2. Cennette yer alan bir çeşmenin adı. KES, 371
- ¹¹³¹⁰ **sem(m)** Ar. 1. Zehir. 2. Kurnazlık, sinsilik. NL-3, 34 (*säm(m)*)
Tkm. **sem** (*sem*) 1. KES, 371
*Tkm. **sem** (*sem*) Dilsiz, sessiz, suskun. TTS, 569; KES, 371; TDS-II, 256
- ¹¹³¹¹ **semâ'** Ar. Sema, gökyüzü. NL-3, 35 (*sämo*)
Özb. **samo** (*sämâ*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 17
Tkm. **sema** (*sema:*) KES, 371
- ¹¹³¹² **semâ' I** Ar. İşitme, duyma. NL-3, 36 (*sämo'*)
Tkm. **simag** (*sima:ğ*) KES, 383 ~ **semag** (*sema:ğ*) KES, 371
- ¹¹³¹³ **semâ' II** Ar. Zikir çemke, dervişlerin müzik eşliğinde zikir çekmesi. NL-3, 36 (*sämo'*)

- Tkm. simag* (*sima:ğ*) **2.** Türkü, müzik, ezgi. KES, 383 ~ *semag* (*sema:ğ*) **2.** Türkü, müzik, ezgi. KES, 371
- 11314 *semâğ* (?) NL-3, 36
- 11315 *şemane* Ar. NL-3, 36
- 11316 *semâvâtpeymâ* Ar. + Far. NL-3, 36
- 11317 *semâveş* Ar. + Far. NL-3, 36
- 11318 *semâvî* Ar. **1.** Semavi, göğe ait. **2.** Gök mavisî. NL-3, 36 (*sämoviy*)
Özb. *samoviy* (*samâviy*) ÖTS, 416; ÖTİL-II, 17
- 11319 *semek* Ar. **1.** Balık. **2.** Yer altı. NL-3, 34 (*sämäk*)
Tkm. semek (*semek*) **1.** KES, 372
- 11320 *semen* Far. Yasemin çiçeği. NL-3, 123 (*sumän*)
Özb. *suman* (*sumän*) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 84
Tkm. semen (*semen*) KES, 372
- 11321 *semen* Far. Yasemin çiçeği. NL-3, 34 (*sämän*)
Tkm. semen (*semen*) KES, 372
Tkm. semen* (*semen*) **1. Semizlik, şişmanlık. **2.** Işık. **3.** Paha, kıymet, değer. KES, 372
- 11322 *semenber* Far. **1.** Beyaz ten. **2.** Güzel sevgili. NL-3, 123 (*sumänbär*)
Özb. *sumanbar* (*sumänbär*) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 84
- 11323 *semenbîz* Far. NL-3, 123
- 11324 *semenbû(y)* Far. NL-3, 123
- 11325 *semend* Far. Rengi sarı, yelesi ve kuyruğu siyah at, gösterişli at. NL-3, 34 (*sämänd*)
Tkm. sement (*sement*) **1.** At, çevik ve hızlı at. KES, 372; TDS-II, 256 **2.** Kır at. KES, 372
- 11326 *semender* Far. Semender, ateşte yaşayan efsanevi hayvan. NL-3, 34 (*sämändär*)
Özb. *samandar* (*sämändär*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 16 **2.** Bir erkek adı. **3.** Hem suda hem karada yaşayan kertenkeleye benzer hayvanların genel adı. ÖTİL-II, 16
Tkm. semender (*semender*) KES, 372; TDS-II, 256
- 11327 *semenderlık* Far. + T. NL-3, 35
- 11328 *semenderveş* Far. NL-3, 35
- 11329 *semensâ(y)* Far. NL-3, 123
- 11330 *semer* Ar. **1.** Meyve, ürün. **2.** Yarar, fayda, getiri. NL-3, 35 (*sämär*)
Özb. *samar* (*sämär*) ÖTİL-II, 17
Tkm. semer (*semer*) KES, 372
- 11331 *semere* Ar. Mahsul, netice, ürün. NL-3, 35 (*sämärä*)
Özb. *samara* (*sämärä*) ÖTS, 415; ÖTİL-II, 17
Tkm. semere (*semere*) KES, 372
- 11332 *semî'* Ar. İşiten, duyan. NL-3, 35 (*sämi'*)
Tkm. semig (*semiğ*) KES, 372
- 11333 *semîn* Ar. Kıymet, paha; kıymetli. NL-3, 35 (*sämin*)
**Tkm. semin* (*semi:n*) Semiz, şişman. KES, 372
- 11334 *semûm* Ar. **1.** Kuru ve sıcak çöl rüzgârı. **2.** Zehir, acılık. NL-3, 36 (*sämum*)
Özb. *samum* (*sämum*) **1.** ÖTİL-II, 17
- 11335 *semûm* Ar. NL-3, 124
- 11336 *semûmâsâ* Ar. + Far. NL-3, 36
- 11337 *semûr* Ar. Samur, kunduz. NL-3, 37

- Özb. **samur** (*sämur*) ÖTS, 416; ÖTİL-II, 17
- 1133 **sên** Sen, teklik ikinci kişi zamiri. NL-3, 70 (*sen*)
Özb. **sen** (*sen*) ÖTS, 422; ÖTİL-II, 36
Tkm. **sen** (*sen*) TTS, 569; TDS-II, 256
- 1133 **senâ'** Ar. Övme, methetme, yüceltme. NL-3, 40 (*säno*)
Özb. **sano** (*sänä*) ÖTS, 416; ÖTİL-II, 19
Tkm. **sena** (*sena:*) TTS, 569; KES, 372; TDS-II, 256 2. Millî marş. TDS-II, 256
- 1134 **senâ'î** Ar. NL-3, 40
- 1134 **senâhân** Ar. + Far. NL-3, 41
- 1134 **senc** Far. NL-3, 40
- 1134 **sencâb ~ sincâb** Far. Sincap. NL-3, 40 (*sänjob ~ sinjob*)
Tkm. **senjap** (*senca:p*) KES, 373; TDS-II, 256
- 1134 **sendân** Ar. Demircilikte kullanılan demir kütük, örs. NL-3, 40 (*sändon*)
Özb. **sandon** (*sändân*) ÖTS, 416; ÖTİL-II, 19
- 1135 **senderûs** Far. NL-3, 39
- 1136 **sene** Ar. Sene, yıl. NL-3, 37 (*sänä*)
Özb. **sana** (*sänä*) ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18
Tkm. **sene** (*sene*) TTS, 569; TDS-II, 256
- 1137 **sened** Ar. 1. Senet, dayanak, delil. 2. Soylu, saygıdeğer, itibar sahibi kimse. NL-3, 37 (*sänäd*)
Özb. **sanad** (*sänäd*) 1. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18
Tkm. **senet** (*senet*) KES, 373
- 1138 **seng** Far. Taş. NL-3, 37 (*säng*)
Özb. **sang** (*säng*) ÖTİL-II, 18
Tkm. **señ** (*señ*) KES, 373; TDS-II, 257 ~ **sañ** (*sañ*) TTS, 560; TDS-II, 240
- 1138 **sengbârân** Far. Taş yağmuru. NL-3, 38 (*sängboron*)
Özb. **sangbo'ron** (*sängborân*) ÖTİL-II, 18
- 1139 **sengbest** Far. NL-3, 38
- 1139 **sengbûr** (?) NL-3, 38
- 1139 **sengdil** Far. Taş yürekli, merhametsiz. NL-3, 38 (*sängdil*)
Tkm. **señgdil** (*señgdil*) KES, 373
- 1139 **sengendâz** Far. NL-3, 38
- 1139 **sengîn** Far. Taştan yapılmış, taş gibi. NL-3, 38 (*sängin*)
Tkm. **seññin** (*seññi:n*) KES, 373
- 1139 **sengpâre** Far. NL-3, 38
- 1139 **sengrîz** Ar. NL-3, 38
- 1139 **sengsâr** Far. Taşlama, taşlayarak öldürme. NL-3, 39 (*sängsor*)
Tkm. **señsar** (*señsa:r*) KES, 373
- 1139 **sengterâş** Far. NL-3, 39
- 1139 **sêp-** Serpmek, saçmak. NL-3, 70 (*sep-*)
Özb. **sep-** (*sep-*) 2. Tohum ekmek, dikmek. ÖTS, 423; ÖTİL-II, 37
Tkm. **sep-** (*sep-*) TTS, 570; TDS-II, 258
- 1139 **sepâğ** (?) NL-3, 43
- 1139 **sêpe-** NL-3, 70
- 1139 **sepîç** Far. NL-3, 70
- 1139 **sepîdâr** Far. NL-3, 43
- 1139 **sepîde** Far. NL-3, 43
- 1139 **sêpil-** Serpilmek, saçılmak. NL-3, 70 (*sepil-*)

- Özb. **sepil-** (*sepil-*) ÖTS, 423; ÖTİL-II, 37
 Tkm. **sepil-** (*sepil-*) TTS, 570; TDS-II, 258 2. Tohum serpilmek, saçılmak. TDS-II, 258
- 1136 **ser** *Far.* Baş, uç, tepe. NL-3, 43 (*sär*) Özb. **sar** (*sär*) ÖTİL-II, 21
 Tkm. **ser** (*ser*) TTS, 570; KES, 373; TDS-II, 258 2. Arzu, istek. TTS, 570
- 1137 **serâ ~ serây** *Far.* 1. Saray, köşk. 2. Dünya. NL-3, 53 (*säro ~ säroy*)
 Özb. **saroy** (*särây*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 24 2. Ambar, kiler. 3. Kervansaray. ÖTİL-II, 24
 Tkm. **saray** (*sara:y*) 1. TTS, 562; KES, 367; TDS-II, 244 2. Ambar, kiler. 3. Mal pazarı. TDS-II, 244
- 1138 **serâ** *Far.* 'Söyleyen, diyen' anlamında Farsça bir ek. NL-3, 53 (*säro ~ säroy*)
 Tkm. **sera** (*sera:*) KES, 374
- 1139 **serâb** *Far.* Rüya, hayal. NL-3, 53 (*särob*)
 Özb. **sarob** (*särâb*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 24
 Tkm. **serap** (*sera:p*) 2. *mec.* Dünya. KES, 374
- 1130 **serâbüstân** *Far.* NL-3, 53
- 1131 **serâfet** *Far.* NL-3, 54
- 1132 **serâgâz** *Far.* NL-3, 54
- 1133 **serâlıg** *Far.* +T. NL-3, 53
- 1134 **serâmed** *Far.* 1. Önceki, birinci. 2. Usta, mahir. NL-3, 53 (*säromäd*)
 Özb. **saromad** (*särâmäd*) ÖTİL-II, 24
- 1135 **serâperde** *Far.* NL-3, 53
- 1136 **serâser** *Far.* Baştanbaşa, baştan ayağa. NL-3, 54 (*särosär*)
 Özb. **sarosar** (*särâsär*) ÖTİL-II, 24
 Tkm. **seraser** (*sera:ser*) KES, 374
- 1137 **serâsîme** *Far.* Hayranlık, şaşkınlık, perişanlık. NL-3, 54 (*särosimä*)
 Özb. **sarosima** (*särâsimä*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 24
 Tkm. **serasima** (*sera:si:ma*) KES, 374
- 1138 **serâsîmevâr** *Far.* NL-3, 54
- 1139 **serâvâz** *Far.* NL-3, 53
- 1140 **serâyende** *Far.* NL-3, 54
- 1141 **serbârlık** *Far.* +T. NL-3, 45
- 1142 **serbeser** *Far.* Baştan ayağa, uçtan uca. NL-3, 45 (*särbäsär*)
 Özb. **sarbasar** (*särbäsär*) ÖTİL-II, 22
 Tkm. **serbeser** (*serbeser*) KES, 374 2. Özgür, serbest. KES, 374, TDS-II, 258
- 1143 **serbeste** *Far.* NL-3, 45
- 1144 **serbidâr (?)** NL-3, 45
- 1145 **serbülend** *Far.* Yüce, şöhretli, meşhur, yüksek mertebeli. NL-3, 45 (*särbäländ*)
 Tkm. **serbelent** (*serbelent*) KES, 374
- 1146 **serbülendlıg** *Far.* +T. NL-3, 45
- 1147 **serçeşme** *Far.* Su kaynağı, suyun çıktığı yer, bulak başı, bulak. NL-3, 57 (*särçäsmä*)
 Özb. **sarchashma** (*särçäsmä*) ÖTİL-II, 26
 Tkm. **serçeşme** (*serçeşme*) KES, 374; TDS-II, 259
- 1148 **serd** *Far.* Soğuk. NL-3, 48 (*särd*)
 Tkm. **sert** (*sert*) KES, 376
- 1149 **serdâbe** *Far.* Yağmur suyu toplama gereci. NL-3, 48 (*särdobä*)
 Özb. **sardoba** (*särdäbä*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 22

- ¹¹³⁰ **serdâr** *Far.* Serdar, önder, lider. NL-3, 49 (*särdor*)
Özb. sardor (*särdâr*) ÖTS, 417; ÖTİL-II, 22
Tkm. serdar (*serda:r*) TTS, 571; TDS-II, 259
- ¹¹³¹ **serdefter** *Far.+Ar.* En başta olma, itibar bulma. NL-3, 48 (*särdäftär*)
Tkm. serdepder (*serdepder*) KES, 374
- ¹¹³² **serefkende** *Far.* NL-3, 44
- ¹¹³³ **serefkendelik** ~ **serefkendelig** *Far.+T.* NL-3, 44
- ¹¹³⁴ **serefrâz** *Far.* Yüksek mertebeli, seçkin, başkalarından ayrılan. NL-3, 44 (*säräfroz*)
Özb. sarafroz (*säräfrâz*) ÖTİL-II, 21
Tkm. serefraz (*serefra:z*) KES, 375
- ¹¹³⁵ **serefrâzlık** ~ **serefrâzlig** *Far.+T.* NL-3, 44
- ¹¹³⁶ **serencâm** *Far.* 1. Düzenli, temiz, zarif. 2. Akıbet, son, ahir. NL-3, 43 (*säränjom*)
Özb. saranjom (*säräncâm*) 1. ÖTS, 417; ÖTİL-II, 21
Tkm. serenjam (*serenca:m*) KES, 375 3. Donatım malzemesi, techizat. TTS, 571; TDS-II, 259
- ¹¹³⁷ **serendâz** *Far.* NL-3, 43
- ¹¹³⁸ **serendâzlık** *Far.+T.* NL-3, 43
- ¹¹³⁹ **seretân** *Ar.* Yaz mevsimi. NL-3, 44 (*säräton*)
Özb. saraton (*särätân*) 2. Kanser. ÖTS, 417; ÖTİL-II, 21
Tkm. seretan (*sereta:n*) 2. Yengeç. 3. Kanser. KES, 375
- ¹¹⁴⁰ **serferâz** *Far.* Ulu, büyük mertebeli, seçkin. NL-3, 56 (*särfäroz*)
Özb. sarfaro (*särfärâz*) ÖTİL-II, 25
Tkm. serefraz (*serefra:z*) KES, 375
- ¹¹⁴¹ **serfigende** *Far.* NL-3, 56
- ¹¹⁴² **serfigendelig** *Far.+T.* NL-3, 56
- ¹¹⁴³ **serfitne** *Far.+Ar.* NL-3, 56
- ¹¹⁴⁴ **sergerdân** *Far.* Serseri, şaşkın, başıboş. NL-3, 47 (*särgärdon*)
Özb. sargardon (*särgärdân*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 22
Tkm. sergezdan (*sergezda:n*) TTS, 571; TDS-II, 260
- ¹¹⁴⁵ **sergerdânlik** ~ **sergerdânlig** *Far.+T.* Serserilik, başıboşluk. NL-3, 48 (*särgärdonliq* ~ *särgärdonlig*)
Özb. sargardonlik (*särgärdânlik*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 22
Tkm. sergezdanlyk (*sergezda:nlık*) TDS-II, 260
- ¹¹⁴⁶ **sergerm** *Far.* NL-3, 48
- ¹¹⁴⁷ **sergeşte** *Far.* Serseri, avare, başıboş. NL-3, 48 (*särgäştä*)
Tkm. sergeşte (*serğeste*) KES, 375
- ¹¹⁴⁸ **sergeştelik** *Far.+T.* NL-3, 48
- ¹¹⁴⁹ **sergirân** *Far.* NL-3, 48
- ¹¹⁴¹⁰ **sergüzeşt** *Far.* Macera, serüven. NL-3, 48 (*särgüzäşt*)
Özb. sarguzaşt (*särgüzäşt*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 22
Tkm. sergüzeşt (*sergüzöşt*) KES, 375; TDS-II, 260
- ¹¹⁴¹¹ **serḥad** *Far.+Ar.* Hat, sınır, etraf, çevre. NL-3, 57 (*särhad*)
Özb. sarhad (*särhad*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 26
Tkm. serhet (*serhet*) TTS, 571; TDS-II, 260
- ¹¹⁴¹² **serḥalka** *Far.* NL-3, 58
- ¹¹⁴¹³ **serḥalkalıg** *Far.+T.* NL-3, 58
- ¹¹⁴¹⁴ **serḥam** *Far.* NL-3, 57

- 11415 **serḥat** Far. +Ar. NL-3, 57
- 11416 **serḥayl** Far. +Ar. NL-3, 56
- 11417 **serḥayllık** Far. +Ar. +T. NL-3, 57
- 11418 **serḥôş** Far. Sarhoş, içkili. NL-3, 57 (*särxuş*)
Özb. **sarxush** (*särxuş*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 26
Tkm. **serhoş** (*serho:ş*) TTS, 572; TDS-II, 260
- 11419 **serḥôşluk** Far. +T. Sarhoşluk. NL-3, 57 (*särxuşluk*)
Tkm. **serhoşlyk** (*serho:şluk*) TDS-II, 260
- 11420 **serîʾ** Ar. 1. Seri, tez, çabuk. 2. Aruz vezinlerinden biri. NL-3, 49 (*säriʾ*)
Tkm. **serig** (*seri:ğ*) 1. KES, 375
- 11421 **serîʾülkalem** Ar. NL-3, 50
- 11422 **serîʾüsseyr** Ar. NL-3, 50
- 11423 **serîr I** Ar. Taht. NL-3, 49 (*särir*)
Tkm. **serir** (*seri:r*) KES, 375
- 11424 **serîr II** Ar. NL-3, 49
- 11425 **serkâr** Far. Gözleyen, denetleyen, başkan. NL-3, 51 (*särkor*)
Özb. **sarkor** (*särkâr*) ÖTİL-II, 23
Tkm. **serkär** (*serkä:r*) KES, 376
- 11426 **serkeş** Far. 1. Boyun eğmez, itaatsiz. 2. Sevgili, maşuka. NL-3, 50 (*särkäş*)
Özb. **sarkash** (*särkäş*) 1. ÖTS, 418; ÖTİL-II, 23
Tkm. **serkeş** (*serkeş*) 1. KES, 375
- 11427 **serkeş niḥâl** Far. +Ar. NL-3, 51
- 11428 **serkeşlik** ~ **serkeşlig** Far. +T. NL-3, 50
- 11429 **serkûb** Far. NL-3, 51
- 11430 **serkûfte** Far. Başı ezilen, başına vurulan. NL-3, 51 (*särkoʾftä*)
Tkm. **serküfte** (*serkü:fte*) 2. Başı dönen. KES, 376
- 11431 **serḳût** Far. +Ar. NL-3, 57
- 11432 **serlevḥ** Far. +Ar. NL-3, 51
- 11433 **sermâye** Far. 1. Esas, sebep. 2. Zenginlik, servet. 3. Sermaye. NL-3, 51 (*särmoyä*)
Özb. **sarmoya** (*särmâyä*) 2. ÖTİL-II, 24 3. ÖTS, 418; ÖTİL-II, 24
Tkm. **sermaýa** (*serma:ya*) 3. KES, 376
- 11434 **sermâyelık** Far. +T. NL-3, 52
- 11435 **sermed** Ar. Ebedi, daimi. NL-3, 51 (*särmäd*)
Tkm. **sermet** (*sermet*) KES, 376
- 11436 **sermedî** Ar. NL-3, 51
- 11437 **sermenzil** Far. Birinci menzil. NL-3, 51 (*särmänzil*)
Tkm. **sermenzil** (*sermenzil*) Yurt, ülke. KES, 376
- 11438 **sermest** Far. Sarhoş, çakırkeyf. NL-3, 51 (*särmäst*)
Özb. **sarmast** (*särmäst*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 24
Tkm. **sermest** (*sermest*) KES, 376; TDS-II, 261
- 11439 **sermestân** Far. NL-3, 51
- 11440 **sernigûn** Far. Baş aşağı, alt üst, döndürülen. NL-3, 52 (*särnigun*)
Özb. **sarnigun** (*särnigun*) ÖTİL-II, 24
Tkm. **sernegüwn** (*sernegüwn*) KES, 376
- 11441 **sernigûnluk** Far. +T. NL-3, 52
- 11442 **sernüvişt** Far. Takdir, alın yazısı, kader. NL-3, 52 (*särnävişt*)
Tkm. **sernewişt** (*sernevişt*) KES, 376

- 11443 **sêrp-** Serpmek, saçmak. NL-3, 70 (*serp-*)
Tkm. serp- (*serp-*) TTS, 572; TDS-II, 262 **2.** Bir şeyi çevirmek, döndürmek. TTS, 572 **3.** Açmak, açıp bırakmak. TTS, 572; TDS-II, 262 **4.** Peşinden gitmek, izini sürmek. TDS-II, 262
- 11444 **serpence** *Far.* NL-3, 54
- 11445 **serpeyvendlık** *Far. + T.* NL-3, 54
- 11446 **serpûş** *Far.* Kapak, örtü. NL-3, 54 (*sârpo 'ş*)
Özb. sarpo'sh (*sârpoş*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 24
- 11447 **serrâc** *Ar.* Saraç, eyerci, eyer ustası. NL-3, 54 (*sârroj*)
Özb. sarroj (*sârrâc*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 25
Tkm. serraç (*serra:ç*) TDS-II, 262
- 11448 **serrişte** *Far.* **1.** İp ucu; işin esası. **2.** İlham kaynağı. NL-3, 54 (*sârriştä*)
Tkm. serişde (*serişde*) **1., 2.** Uсталık, yol gösterme; bilginlik, âlimlik. KES, 375
3. Araç, vasıta, çare, malzeme, teçhizat. TTS, 572; TDS-II, 261 **4.** Yaşamak için gerekli para, sermaye ve maddi kaynaklar. TDS-II, 261
- 11449 **sersebz** *Far.* NL-3, 55
- 11450 **serşifât** *Far.* NL-3, 47
- 11451 **sersuḥan** *Far.* NL-3, 55
- 11452 **serşumâre** *Far.* NL-3, 57
- 11453 **sertekye** *Ar.* NL-3, 55
- 11454 **serterâş** *Far.* Berber. NL-3, 55 (*särtäroş*)
Özb. sartarosh (*särtärâş*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 25
- 11455 **serüpâ** *Far.* Takım, giyim seti. NL-3, 55 (*sârupo*)
Özb. sarupo (*särüpâ*) ÖTİL-II, 25 ~ **sarpo** (*särpâ*) ÖTS, 418; ÖTİL-II, 24
- 11456 **serv** *Far.* **1.** Servi, servi ağacı. **2.** Güzel boylu sevgili. NL-3, 45 (*särv*)
Özb. sarv (*särv*) **1.** ÖTS, 419; ÖTİL-II, 22 **2.** ÖTİL-II, 22
Tkm. serw (*serv*) KES, 377 ~ **serwi** (*servi*) TTS, 572; TDS-II, 263
- 11457 **servaḳt** *Far. + Ar.* NL-3, 47
- 11458 **servbüyluk** *Far. + T.* NL-3, 47
- 11459 **servbün** *Far.* NL-3, 47
- 11460 **server** *Far.* Başkan, önder, lider. NL-3, 47 (*särvär*)
Özb. sarvar (*särvär*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 22 **2.** Bir erkek adı. **3.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 22
Tkm. serwer (*server*) KES, 377 **2.** Deveye yük vurulduğunda, iki yükün arasındaki boşluğa yerleştirilen yük. TTS, 572; TDS-II, 263
- 11461 **servistân** *Far.* NL-3, 47
- 11462 **servḳad** *Far. + Ar.* NL-3, 47
- 11463 **servḳadlık** *Far. + Ar. + T.* NL-3, 47
- 11464 **servḳâmet** *Far. + Ar.* Servi boylu. NL-3, 47 (*särvqomät*)
Özb. sarviqomat (*särviqâmät*) ÖTİL-II, 22
- 11465 **servḳâmethig** *Far. + Ar. + T.* NL-3, 47
- 11466 **serzemîn** *Far.* NL-3, 49
- 11467 **serzenîş** *Far.* Serzenme, yakınma, sitem etme. NL-3, 49 (*särzâniş*)
Tkm. serzeniş (*serzeniş*) KES, 377
- 11468 **sêsken-** Korkmak, ürpermek, titremek. NL-3, 71 (*seskân-*)
Özb. seskan- (*seskân-*) ÖTS, 425; ÖTİL-II, 42
- 11469 **sêskendür-** Korkutmak, ürpertmek. NL-3, 71 (*seskändur-*)
Özb. seskantir- (*seskântir-*) ÖTİL-II, 42

- 11470 **seşenbe** *Far.* NL-3, 71
- 11471 **setervenlig** (?) NL-3, 58
- 11472 **setr** *Ar.* Perde; örtme, gizleme. NL-3, 58 (*sätr*)
Tkm. **setir** (*setir*) TDS-II, 264
- 11473 **sêv-** Sevmek. NL-3, 68 (*sev-*)
Özb. **sev-** (*sev-*) ÖTS, 426; ÖTİL-II, 32
Tkm. **söý-** (*söy-*) TTS, 586; TDS-II, 282
- 11474 **seva'** *Ar.* Beraber, denk, eşit. NL-3, 19 (*sävo*)
Tkm. **sewa** (*seva:*) Ayrı, başka, farklı, gayrı. KES, 378
- 11475 **sevâb** *Ar.* 1. Hayırlı iş, güzel iş. 2. Hayırlı işin mükâfatı, sevap. 3. Daha iyi, daha güzel, doğru. NL-3, 19 (*sävob*)
Özb. **savob** (*sävâb*) 1. ÖTİL-II, 8 2. ÖTS, 420; ÖTİL-II, 8
Tkm. **sogap** (*soğö:p*) 1., 2. TTS, 581; KES, 385; TDS-II, 269 ~ **sowap** (*sovo:p*) KES, 388
- 11476 **sevâbit** *Ar.* NL-3, 19
- 11477 **sevâd** *Ar.* 1. Kara, karalık. 2. Karanlık, zulmet. 3. Etraf, çevre. 4. Şehir, mülk, diyar, memleket. 5. Yazının birinci nüshası, karalama. 6. Kara bıyık. NL-3, 19 (*sävod*)
Özb. **savod** (*sävâd*) 1. Okuryazarlık. ÖTS, 420; ÖTİL-II, 8 2. *mec.* Bir alandaki en gerekli bilgi, malumat. ÖTİL-II, 8
Tkm. **sowat** (*sovo:t*) 1., 2., 3. Yazma kabiliyeti, yazmayı başarabilme. KES, 387
- 11478 **sevâhil** *Ar.* NL-3, 21
- 11479 **sevb** *Ar.* 1. Taraf, yön. 2. Giyim, giysi. NL-3, 17 (*sävb*)
Tkm. **söwp** (*sövp*) KES, 388
- 11480 **sevdâ I** *Ar.* 1. Sevda, aşk. 2. Hayal, heves, arzu. 3. Mecnunluk, aklını kaçıрма. NL-3, 17 (*sävdo*)
Özb. **savdo** (*sävda*) Kaygı, tasa, sıkıntı, meşakkat. ÖTİL-II, 8
Tkm. **söwda** (*sövdä:*) 1. KES, 388; TDS-II, 280 2., 3. Kaygı, tasa, huzursuzluk. KES, 388
- 11481 **sevdâ II** *Ar.* 1. Alış veriş, ticaret. 2. Fayda, menfaat, kâr. NL-3, 18 (*sävdo*)
Özb. **savdo** (*sävda*) 1. ÖTS, 419; ÖTİL-II, 7 2. ÖTİL-II, 7
Tkm. **söwda** (*sövdä:*) 1. TTS, 586; KES, 388; TDS-II, 280
- 11482 **sevdâ III** *Ar.* Bir hastalık adı, melankoli; insan azasındaki dört unsurdan biri. NL-3, 18 (*sävdo*)
Özb. **savdo** (*sävda*) ÖTİL-II, 8
- 11483 **sevdââmîz** *Ar.* + *Far.* NL-3, 18
- 11484 **sevdâefzây** *Ar.* + *Far.* NL-3, 18
- 11485 **sevdâger** *Ar.* + *Far.* Tüccar, satıcı. NL-3, 18 (*sävdogär*)
Özb. **savdogar** (*sävdağär*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 8
Tkm. **söwdagär** (*sövdä:ğä:r*) TTS, 586; TDS-II, 280
- 11486 **sevdâî** *Ar.* Deliren, akılsız, sevdalı. NL-3, 18 (*sävdoi*)
Özb. **savdoi** (*sävdaï*) ÖTS, 419; ÖTİL-II, 8
Tkm. **söwdaïy** (*sövdä:yı:*) KES, 389
- 11487 **sevdâpîşe** *Ar.* + *Far.* NL-3, 18
- 11488 **sevdâzede** *Ar.* + *Far.* Sevdalanan, âşık, aklını kaçıran. NL-3, 18 (*sävdozädä*)
Tkm. **söwdazede** (*sövdä:zede*) KES, 388
- 11489 **sêvin-** ~ **sêvün-** Sevinmek. NL-3, 68 (*sevin-* ~ *sevün-*)

- Özb. **sevin-** (*sevin-*) ÖTS, 426; ÖTİL-II, 32
 Tkm. **söyün-** (*söyün-*) TTS, 587; TDS-II, 282
- 1140 **seviyet** Ar. NL-3, 18
- 1141 **sevķ** Ar. Yönelme, âdet, gelenek. NL-3, 22 (*sävq*)
 Özb. **savq** (*sävq*) His, duygu, hissiyat. ÖTİL-II, 9
- 1142 **sevlcân** Far. NL-3, 19
- 1143 **sevmeklik** Sevme, seviş. NL-3, 69 (*sevmäklik*)
 Tkm. **söymeklik** (*söymöklük*) TDS-II, 282
- 1144 **sevr** Ar. 1. Öküz, boğa. 2. On iki burcun ikincisi, Nisan ayına denk gelir. NL-3, 21 (*sävr*)
 Özb. **savr** (*sävr*) 1. ÖTS, 420 2. ÖTİL-II, 9
- 1145 **sevsen** Ar. Süsen çiçeği. NL-3, 21 (*sävsän*)
 Özb. **savsan** (*sävsän*) ÖTİL-II, 9
- 1146 **sevsenî** Ar. NL-3, 21
- 1147 **seyâhat** Ar. Seyahat, gezi, yolculuk. NL-3, 25 (*säyohat*)
 Özb. **sayohat** (*säyâhat*) ÖTS, 420; ÖTİL-II, 10
 Tkm. **syâhat** (*sıya:hat*) TTS, 579; TDS-II, 313
- 1148 **seyâhatşî'âr** Ar. NL-3, 25
- 1149 **seyf** Ar. NL-3, 29
- 1150 **seyfî** Ar. NL-3, 29
- 1151 **seyid ~ seyyid** Ar. Rehber, kılavuz, önder. NL-3, 27 (*säyid ~ seäyyid*)
 Özb. **sayid** (*säyid*) Seyit, Hz. Muhammed'in soyundan olan kimse. ÖTS, 420; ÖTİL-II, 11
- 1152 **seyidzâde** Ar. +Far. NL-3, 27
- 1153 **seyl** Ar. 1. Sel. 2. Güçlü su akımı. NL-3, 28 (*säyl*)
 Tkm. **sil** (*si:l*) KES, 383; TDS-II, 266
- 1154 **seylhîz** Ar. +Far. NL-3, 28
- 1155 **seyr** Ar. Seyir, gezme, yürüme, seyahat. NL-3, 28 (*säyr*)
 Özb. **sayr** (*säyr*) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 12
 Tkm. **seýr** (*seyr*) KES, 379; TDS-II, 265
- 1156 **seyrfürûş** Ar. +Far. NL-3, 29
- 1157 **seyyâh** Ar. Seyyah, gezici. NL-3, 27 (*säyyoh*)
 Özb. **sayyoh** (*säyyâh*) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 11
 Tkm. **saýyah** (*sayya:h*) KES, 368
- 1158 **seyyâl** Ar. NL-3, 27
- 1159 **seyyâr** Ar. Seyyar, gezici, gezen. NL-3, 27 (*säyyor*)
 Özb. **sayyor** (*säyyâr*) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 11 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 11
 Tkm. **saýyar** (*sayya:r*) KES, 368; TDS-II, 251
- 1160 **seyyâre** Ar. Seyyare, gezegen. NL-3, 27 (*säyyorä*)
 Özb. **sayyora** (*säyyârä*) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 11 2. Bir kadın adı. 3. Sabit yeri olmayıp derbeder gezen. ÖTİL-II, 11
 Tkm. **saýyara** (*sayya:ra*) 2. Gezen, dolaşan. KES, 368; TDS-II, 251
- 1161 **seyyî'e** Ar. NL-3, 28
- 1162 **sêz-** Sezmek, hissetmek, duyumsamak. NL-3, 69 (*sez-*)
 Özb. **sez-** (*sez-*) ÖTS, 426; ÖTİL-II, 33
 Tkm. **syz-** (*sız-*) TTS, 579; TDS-II, 314
- 1163 **sezâ** Far. Ceza, misilleme. NL-3, 25 (*säzo*)
 Özb. **sazo** (*säzâ*) 2. Anlık istek, hırs. ÖTS, 421; ÖTİL-II, 11

- Tkm. seza (seza:)* 2. Saygı, hürmet, ödül. 3. Layıklık, uygunluk, denklik. KES, 379 *Özb. **sazo** (säzâ) Ses, seda. ÖTİL-II, 11
**Tkm. seza (seza:)* Sez, seda. TTS, 574; KES, 379; TDS-II, 265 2. Şiddetli ağrı, boğaz ağrısı. TDS-II, 265
- 1514 **sezâvâr** *Far.* Layık, münasip. NL-3, 26 (sâzovor)
Özb. **sazovor** (sâzâvâr) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 11
Tkm. sezewar (sezeva:r) KES, 380; TDS-II, 265
- 1515 **sezâvârlık** *Far. + T.* Uygunluk, münasiplik. NL-3, 26 (sâzovorliq)
Özb. **sazovorlik** (sâzâvârlık) ÖTİL-II, 11
- 1516 **sıbı** *Ar.* NL-3, 72
- 1517 **sıçkan** *Sıçan, fare.* NL-3, 91 (sıçqon)
Özb. **sichqon** (sıçqân) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 58 2. On iki hayvanlı takvimde sıçan yılı. ÖTİL-II, 58
Tkm. syçan (sıçan) TTS, 574; TDS-II, 302
- 1518 **şiddîk** *Ar.* 1. Doğru konuşan, doğru sözlü. 2. Ebu Bekir'in lakabı. NL-3, 72 (siddiq)
Tkm. syddyk (sıddı:k) 2., 2. Dost, arkadaş, yoldaş. KES, 381
- 1519 **şidq** *Ar.* Doğruluk, doğru sözlülük, dürüstlük, paklık. NL-3, 73 (sidq)
Özb. **sidq** (sıdq) Sadakat, sadıklık. ÖTİL-II, 43
Tkm. sydk (sıdk) KES, 381
- 1520 **şifat** *Ar.* 1. Vasıf, özellik. 2. Benzer, benzeyen. 3. Tanım, betimleme. NL-3, 90 (sifat)
Özb. **sifat** (sıfat) 1. ÖTS, 426; ÖTİL-II, 58
Tkm. sypat (sıpat) 1., 2. Gramerde niteleyen önad. TTS, 577; KES, 381; TDS-II, 308
- 1521 **şifât** *Ar.* NL-3, 91
- 1522 **şifâtlıg** *Ar. + T.* NL-3, 91
- 1523 **şifâtlık** *Ar. + T.* Sıfatlı, vasıflı. NL-3, 90 (sıfatliq)
Özb. **sifatli** (sıfatli) ÖTS, 427; ÖTİL-II, 58
- 1524 **şifâtullâh** *Ar.* NL-3, 91
- 1525 **sig-** ~ **sık-** Sıgmak, yerleşmek. NL-3, 93 (sig'- ~ siq-)
Özb. **sig'-** (sığ-) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 60
Tkm. syg- (sığ-) TTS, 574; TDS-II, 302
- 1526 **şıgar** *Ar.* Gençlik, küçük yaşlılık, küçüklük. NL-3, 93 (sig'ar)
Tkm. sygar (sığa:r) KES, 381
- 1527 **şigin-** Sığınmak, tapınmak, secde etmek. NL-3, 93 (sig'in-)
Özb. **sig'in-** (sığın-) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 59
Tkm. sygyn- (sığın-) TTS, 574; TDS-II, 303
- 1528 **şigrık-** NL-3, 93
- 1529 **şigur-** 1. Saygı göstermek. 2. Sıgdırmak, yerleştirmek. NL-3, 94 (sig'ur-)
Tkm. sygyr- (sı:ğır-) 2. TTS, 574
- 1530 **şihhat** *Ar.* 1. Sihat, sağlık. 2. Doğru, dürüst. NL-3, 94 (sihhat)
Özb. **sihat** (sıhat) 1. ÖTS, 427; ÖTİL-II, 60
Tkm. syhhat (sıhhat) 1. KES, 381
- 1531 **şihhatsiz** *Ar. + T.* Sağlıksız, hasta. NL-3, 94 (sihhatsiz)
Özb. **sihatsiz** (sıhatsiz) ÖTS, 427; ÖTİL-II, 60
- 1532 **sık-** Sıkmak, kısmak, sıkıştırmak, ezmek. NL-3, 93 (siq-)
Özb. **siq-** (sıq-) ÖTS, 429; ÖTİL-II, 59

- Tkm. syk-* (*sık-*) TTS, 574; TDS-II, 304
- 153 **sıkal-** Sık olmak, sıklaşmak. NL-3, 77 (*siyqal-*)
Tkm. sykal- (*sıkal-*) TTS, 574; TDS-II, 304
- 154 **sıql** Ar. NL-3, 93
- 155 **sıktat-** NL-3, 93
- 156 **şile** Ar. NL-3, 78
- 157 **sılığ** Pürüzsüz, parlak, düz. NL-3, 78 (*silig'*)
Özb. silliq (*sılıq*) ÖTS, 427; ÖTİL-II, 47
- 158 **sin-** 1. Kırılmak. 2. Gücenmek, gönül koymak. 3. Zarar görmek. NL-3, 80 (*sin-*)
Özb. sin- (*sin-*) 1. ÖTS, 428; ÖTİL-II, 52 2., 3. ÖTİL-II, 52
Tkm. syn- (*si:n-*) 1., 2. Vurulmak, ölmek, düşmek. TTS, 575; TDS-II, 307 3.
Kaynama durmak, kesilmek. TDS-II, 307
- 159 **sinâ'** (?) NL-3, 40
- 160 **sındur-** 1. Kırarak, yarmak, parçalamak. 2. Gücendirmek. 3. Bozmak, harap etmek, dağıtmak. 4. Ufaltmak, parçalamak. NL-3, 81 (*sindur-*)
Özb. sindir- (*sindir-*) 1. ÖTS, 428; ÖTİL-II, 51
- 161 **sınık-** Zarar görmek. NL-3, 81 (*siniq-*)
Özb. siniq- (*siniq-*) ÖTİL-II, 51
- 162 **sinuk** Kırık, yarık; yaralanan. NL-3, 82 (*sinuq*)
Tkm. synyk (*si:nuk*) TTS, 576; TDS-II, 307
- 163 **sıpa-** Savurmak, sallamak, dağıtmak, saçmak. NL-3, 77 (*siypa-*)
Özb. siypa- (*siypa-*) 1. Okşamak, sıvazlamak, ovmak 2. Teselli etmek. ÖTS, 431; ÖTİL-II, 45
Tkm. sypa- (*si:pa-*) Sıvazlamak, okşamak. TTS, 576; TDS-II, 308
- 164 **sıpal-** Kaşınmak, sürtünmek, ovalanmak. NL-3, 77 (*siyfal-*)
Tkm. sypal- (*si:pal-*) TDS-II, 308
- 165 **sıpkar-** Bir solukta, bir dikişte içmek. NL-3, 87 (*sipqar-* ~ *sipqor-*)
Özb. sipqir- (*sipqir-*) ÖTİL-II, 54
- 166 **sır(r)** Ar. Sır, giz. NL-3, 87 (*sir* ~ *sirr*)
Özb. sir (*sır*) ÖTS, 429; ÖTİL-II, 54
Tkm. syr (*sır*) TTS, 577; KES, 381; TDS-II, 310
- 167 **şırât** Ar. Köprü, yol, sırat köprüsü. NL-3, 88 (*sirot*)
Özb. sirot (*sırât*) ÖTİL-II, 56
Tkm. syrat (*sıra:t*) KES, 382; TDS-II, 310
- 168 **sırdar** Ar. + Far. NL-3, 87
- 169 **sırdaş** Ar. + T. Sırdaş, sır ortağı. NL-3, 87 (*sirdoš*)
Özb. sirdosh (*sırdâş*) ÖTS, 430; ÖTİL-II, 55
Tkm. syrdaş (*sırdaş*) TTS, 578; TDS-II, 311
- 170 **sırma-** NL-3, 87
- 171 **sıryaşlik** NL-3, 87
- 172 **şiyânet** Ar. NL-3, 73
- 173 **siyır-** Sıyırmak, soymak, giysisini çıkarmak. NL-3, 74 (*siyir-*)
Özb. sidir- (*sıdır-*) ÖTS, 426; ÖTİL-II, 43
Tkm. sypyr- (*sıpyr-*) TDS-II, 310
- 174 **sızgur-** NL-3, 74
- 175 **si-** ~ **siy-** İşemek, çiş yapmak. NL-3, 72 (*si-* ~ *siy-*)
Özb. siy- (*siy-*) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 45
Tkm. siy- (*siy-*) TTS, 580; TDS-II, 269

- 1556 **sî** *Far.* NL-3, 71
- 1557 **si'âyet** *Ar.* NL-3, 82
- 1558 **sîb** *Far.* NL-3, 68
- 1559 **sibâ'** *Ar.* NL-3, 72
- 1560 **sibâ'mânend** *Ar.+Far.* NL-3, 72
- 1561 **sicill** *Ar.* NL-3, 74
- 1562 **sicillât** *Ar.* NL-3, 74
- 1563 **sidrâsâ** *Ar.+Far.* NL-3, 72
- 1564 **sidre** *Ar.* 1. Dağ servisi; dinî itikada göre gökyüzünün yedinci katındaki bir ağaç. NL-3, 72 (*sidrâ*)
Tkm. sidre (sidre) KES, 383
- 1565 **sidrefersâ** *Ar.+Far.* NL-3, 72
- 1566 **sidrenişîn** *Ar.+Far.* NL-3, 72
- 1567 **sifâl** *Far.* Toprakta yapılan şey, seramik. NL-3, 61 (*säfol*)
Özb. sopol (sâpâl) ÖTS, 433; ÖTİL-II, 69
- 1568 **sifle** *Ar.* Alçak, düşük, cimri, hasis. NL-3, 90 (*siflä*)
Tkm. sifle (sifle) KES, 383
- 1569 **sifli** *Ar.* NL-3, 91
- 1570 **sifr** *Ar.* NL-3, 91
- 1571 **sifre** (?) NL-3, 91
- 1572 **şîğa** *Ar.* NL-3, 77
- 1573 **sigâl** *Far.* NL-3, 72
- 1574 **sihr** *Ar.* Sihir. NL-3, 71 (*sehr*)
Özb. sehr (sehr) ÖTS, 421; ÖTİL-II, 42
- 1575 **sihřengîz** *Ar.+Far.* NL-3, 71
- 1576 **sihřperdâz** *Ar.+Far.* NL-3, 71
- 1577 **sihřperdâzlık** *Ar.+Far.+T.* NL-3, 71
- 1578 **sihřpeyvend** *Ar.+Far.* NL-3, 71
- 1579 **sihřpeyvendlıg** *Ar.+Far.+T.* NL-3, 71
- 1580 **sihřsâz** *Ar.+Far.* NL-3, 71
- 1581 **şika** *Ar.* NL-3, 93
- 1582 **şikât** *Ar.* NL-3, 93
- 1583 **sikencübîn** *Ar.* NL-3, 77
- 1584 **sikke** *Ar.* NL-3, 77
- 1585 **sikkeperdâz** *Ar.+Far.* NL-3, 78
- 1586 **sikkezede** *Ar.+Far.* NL-3, 78
- 1587 **sîl** *Ar.* Sel, su taşkını. NL-3, 69 (*sel*)
Özb. sel (sel) ÖTS, 422; ÖTİL-II, 35
Tkm. sil (sil) TTS, 579; KES, 383; TDS-II, 266
- 1588 **sîlâb** *Ar.+Far.* 1. Sel suyu, taşkın. 2. Gözyaşı. NL-3, 70 (*selob*)
Özb. selob (selâb) 1. ÖTİL-II, 35
Tkm. seýlap (seyla:p) KES, 379
- 1589 **silâh** *Ar.* Silah. NL-3, 79 (*siloh*)
Özb. siloh (silâh) ÖTİL-II, 48
Tkm. salah (sala:h) KES, 364
- 1590 **silâhşôr** *Ar.+Far.* NL-3, 79
- 1591 **silâhşôrluk** *Ar.+Far.+T.* NL-3, 79
- 1592 **sîlendûz** *Ar.+Far.* NL-3, 70

- 1193 **sîlî'** Far. NL-3, 79
- 1194 **silk** Ar. 1. İp. 2. Saf, dizi. NL-3, 78 (*silk*)
Tkm. **silk** (*silk*) 2. KES, 383
- 1195 **silki-** Silkmek, silkelemek, sallamak, sarsmak. NL-3, 78 (*silki-*)
Özb. **silki-** (*silki-*) ÖTS, 427; ÖTİL-II, 47
Tkm. **silki-** (*silki-*) TTS, 579; TDS-II, 267
- 1196 **silkin-** Sallanmak, sarsılmak, silkelenmek. NL-3, 78 (*silkin-*)
Özb. **silkin-** (*silkin-*) ÖTS, 427; ÖTİL-II, 47
Tkm. **silkin-** (*silkin-*) TTS, 579; TDS-II, 267
- 1197 **silsile** Ar. 1. Zincir. 2. Soy, sülale. NL-3, 79 (*silsilä*)
Özb. **silsila** (*silsilä*) 1. ÖTS, 427; ÖTİL-II, 48 2. ÖTİL-II, 48
Tkm. **silsile** (*silsile*) 3. Düzenek, sistem. KES, 383
- 1198 **sîmâ** Far. Sima, görünüş, yüz, çehre. NL-3, 76 (*siymo*)
Özb. **siymo** (*siymâ*) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 45
Tkm. **simag** (*sima:ğ*) KES, 383
- 1199 **sîmâ'** Ar. 1. İşitme, dinleme, kulak verme. 2. Şarkı söyleme, ötme, şarkı. NL-3, 80 (*simo'*)
Tkm. **simag** (*sima:ğ*) KES, 383
- 1200 **sîmâb ~ sîmâb** Far. Cıva. NL-3, 79 (*simob ~ siymob*)
Özb. **simob** (*simâb*) ÖTS, 428; ÖTİL-II, 49
Tkm. **simap** (*sima:p*) TTS, 580; KES, 384; TDS-II, 268
- 1201 **sîmâbî ~ sîmâbî** Far.+Ar. Cıvaya ait, cıvalı, cıva renkli. NL-3, 79
Özb. **simobi(y)** (*simâbi(y)*) ÖTS, 428; ÖTİL-II, 49
- 1202 **sîmber** Far. Gümüş beden, ak beden, güzel sevgili. NL-3, 75 (*siymbär*)
Özb. **simbar** (*simbär*) ÖTİL-II, 49
Tkm. **simber** (*si:mber*) KES, 384
- 1203 **sîmcism** Far.+Ar. NL-3, 75
- 1204 **sîmefşân** Far. NL-3, 75
- 1205 **sîmendâm** Far. NL-3, 75
- 1206 **sîmendûd** Far. NL-3, 75
- 1207 **sîmfişânlık ~ sîmfişlânlık** Far.+T. NL-3, 76
- 1208 **sîmgûn** Far. NL-3, 75
- 1209 **sîmîn** Far. Gümüş, gümüş renkli, ak pak. NL-3, 76 (*siymin*)
Tkm. **simin** (*si:mi:n*) KES, 384
- 1210 **sîmînbeden** Far.+Ar. NL-3, 76
- 1211 **sîmînber** Far. NL-3, 76
- 1212 **sîmiyâ** Ar. Simya. NL-3, 79 (*simiyo*)
Tkm. **simiýa** (*simiya:*) KES, 384
- 1213 **sîmkalb** Far.+Ar. NL-3, 76
- 1214 **sîmkeş** Far. Gümüş konulan alet. NL-3, 76 (*siymkâş*)
Tkm. **simkeş** (*si:mkeş*) TDS-II, 268
- 1215 **sîmpâş** Far. NL-3, 76
- 1216 **sîmpâşende** Far. NL-3, 76
- 1217 **sîmten ~ sîmînten** Far. Gümüş beden, güzel sevgili. NL-3, 76 (*siymtän ~ siymintän*)
Tkm. **simten** (*si:mten*) KES, 384
- 1218 **sîmurğ** Far. Simurg kuşu, efsanevi kuş. NL-3, 80 (*simurg'*)

- Tkm. simurg* (si:murg) 2. Tasavvufta kamil insan anlamında kullanılır. KES, 384
- 11619 *sîmurğbîn* Far. NL-3, 80
- 11620 **sîn II** Ar. Arap alfabesinin 12. harfi, sin harfi. NL-3, 80 (*sin*)
Tkm. sîn (si:n) KES, 384
- 11621 **siñ-** Sindirilmek, hazm olmak. NL-3, 80 (*sing-*)
Özb. sing- (*sing-*) ÖTİL-II, 51
Tkm. siñ- (*siñ-*) TTS, 580; TDS-II, 268
- 11622 **sîn(n) I** Ar. Yaş, ömür, devir. NL-3, 80 (*sin(n)*)
Tkm. sîn (*sin*) KES, 384
- 11623 **sinân** Ar. NL-3, 82
- 11624 **sinânver** Ar. + Far. NL-3, 82
- 11625 **sinc** (?) NL-3, 81
- 11626 **sîne** ~ **sine** Far. Sine, göğüs, yürek. NL-3, 77 (*siynä~ sinä*)
Özb. siyna (*siynä*) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 45
Tkm. syna (sı:na) KES, 381 2. Beden, vücut. TTS, 575; TDS-II, 305
- 11627 **sînebend** Far. NL-3, 77
- 11628 **siñek** Sinek. NL-3, 81 (*singek*)
Tkm. siñek (*siñek*) TTS, 580; TDS-II, 268
- 11629 **sînerîş** Far. NL-3, 77
- 11630 **sînesûz** Far. NL-3, 77
- 11631 **şinf** Ar. Sınıf, cins, tür, tabaka. NL-3, 82 (*sinf*)
Özb. sinf (*sinf*) 2. Sınıf, derslik. ÖTS, 428; ÖTİL-II, 53
- 11632 **singür-** NL-3, 81
- 11633 **siñil** Kız kardeş. NL-3, 81 (*singil*)
Özb. singil (*singil*) ÖTS, 428; ÖTİL-II, 50
- 11634 **siñillik** Kız kardeşlik. NL-3, 81 (*singillik*)
Özb. singillik (*singillik*) ÖTİL-II, 50
- 11635 **siñir** NL-3, 81
- 11636 **siñre-** NL-3, 81
- 11637 **siñür-** Sindirmek, hazmetmek. NL-3, 81 (*singur-*)
Tkm. siñir- (*siñir-*) TTS, 580; TDS-II, 268
- 11638 **sipâhânî** Far. + Ar. NL-3, 87
- 11639 **sipâhî** Far. + Ar. Asker, sipahi. NL-3, 86 (*sipohiy*)
Özb. sipohi (*sipâhi*) ÖTİL-II, 54
Tkm. sypahy (sipa:hı) KES, 381; TDS-II, 308
- 11640 **sipâhîlik** ~ **sipâhîlık** ~ **sipâhîlg** Far. + Ar. + T. Sipahilik, askerlik. NL-3, 86 (*sipohilik ~ sipohiliq ~ sipohilig*)
Tkm. sypahylyk (sipa:hılık) TDS-II, 308 ~ **sypahyçylyk** (sipa:hıçılık) KES, 381
- 11641 **sipâhîşîve** Far. + Ar. + Far. NL-3, 87
- 11642 **sipâriş** Far. NL-3, 86
- 11643 **sipâs** Far. NL-3, 86
- 11644 **sipah** ~ **sipâh** Far. 1. Asker. 2. İktidar, kuvvet. 3. Galibiyet. NL-3, 83 (*sipah ~ sipoh*)
Özb. sipoh (*sipâh*) 1. ÖTİL-II, 54
Tkm. sya (sipa:) 1. KES, 381
- 11645 **sipehbed** Far. + Ar. NL-3, 83

- 11646 **sipehbedlîg** Far.+Ar.+T. NL-3, 84
- 11647 **sipehdâr** Far. NL-3, 84
- 11648 **sipehdârlîg** ~ **sipehdârluk** Far.+T. NL-3, 84
- 11649 **sipehsâlâr** Far. Baş komutan. NL-3, 84 (*sipäxsolor*)
Tkm. **sypahsalar** (*sipahsa:la:r*) KES, 381 ~ **sipähsalar** (*sipähsa:la:r*) KES, 384
- 11650 **sipehsâlârlîg** Far.+T. NL-3, 84
- 11651 **sipenc** Far. NL-3, 82
- 11652 **sipend** Far. Üzerlik otu. NL-3, 82 (*sipänd*)
Tkm. **sipent** (*sipent*) KES, 384
- 11653 **sipendân** Far. NL-3, 82
- 11654 **siper** Far. Siper, kalkan. NL-3, 82 (*sipär*)
Özb. **sipar** (*sipär*) ÖTS, 429; ÖTİL-II, 54
Tkm. **siper** (*siper*) KES, 384
- 11655 **siperî** Far.+Ar. NL-3, 83
- 11656 **sipihîr** Far. 1. Gökyüzü. 2. Zaman, devir. 3. Takdir. NL-3, 84 (*sipehr*)
Tkm. **sipähr** (*sipähr*) 1., 2. KES, 384
- 11657 **sipihîrâsâ** Far. NL-3, 85
- 11658 **sipihîrfersâ** Far. NL-3, 86
- 11659 **sipihîrşâdr** Far.+Ar. NL-3, 86
- 11660 **sipihîrpeyker** Far. NL-3, 86
- 11661 **sipihîrtimşâl** Far.+Ar. NL-3, 86
- 11662 **sîrâb** Far. 1. Bol miktarda, yeterli. 2. Sulu, ıslak. 3. Parlayan, parlak, ışıltılı. NL-3, 70 (*serob*)
Özb. **serob** (*serâb*) 1. ÖTS, 424; ÖTİL-II, 40
Tkm. **sirap** (*sira:p*) 2., 2. Coşan, coşmuş. KES, 385
- 11663 **sîrâc** Ar. Aydınlatma aracı, çıra, lamba. NL-3, 88 (*siroj*)
Tkm. **sıraç** (*sira:ç*) KES, 381
- 11664 **sîrâyet** Ar. NL-3, 88
- 11665 **sîret** Ar. Davranış, tavır, tutum, huy. NL-3, 77 (*siyrât*)
Tkm. **syrat** (*si:rat*) KES, 382
- 11666 **sîretlik** Ar.+T. NL-3, 77
- 11667 **sîrişk** Far. Göz yaşı, damla. NL-3, 87 (*sirişk*)
Tkm. **sirişk** (*sirişk*) KES, 385
- 11668 **sîrişt** Far. Yaratılış, tabiat, huy. NL-3, 87 (*sirişt*)
Tkm. **sirişt** (*sirişt*) KES, 385
- 11669 **sîrpil-** NL-3, 88
- 11670 **şît** Ar. NL-3, 77
- 11671 **sîtâm** Far. NL-3, 90
- 11672 **sîtân** Far. ‘Alıcı, alan’ anlamı veren Farsça bir ek. NL-3, 90 (*siton*)
Tkm. **sitan** (*sita:n*) KES, 385
- 11673 **sîtâre** Far. Yıldız. NL-3, 90 (*sitorä*)
Özb. **sitora** (*sitârä*) ÖTİL-II, 58
Tkm. **sytara** (*sita:ra*) 2. Çadır, cibinlik. KES, 382; TDS-II, 313 3. Kısmet, talih, yazgı. KES, 382
- 11674 **sîtârefişân** Far. NL-3, 90
- 11675 **sîtâyîş** Far. Övme, övgü. NL-3, 89 (*sitoyiş*)
Tkm. **sytaýyş** (*sita:yış*) KES, 382

- 11676 **sitem** *Far.* Sitem, eziyet, usandırma. NL-3, 88 (*sitām*)
Özb. **sitam** (*sitām*) ÖTS, 430; ÖTİL-II, 57
- 11677 **sitemdîde** *Far.* Eziyet çeken, sıkıntı çeken. NL-3, 89 (*sitāmdidä*)
Özb. **sitamdiydä** (*sitāmdiydä*) ÖTİL-II, 57
- 11678 **sitemgâr ~ sitemgâre ~ sitemkâr ~ sitemkâre** *Far.* NL-3, 89
- 11679 **sitemkârlık** *Far. + T.* NL-3, 89
- 11680 **sitemkeş** *Far.* NL-3, 89
- 11681 **sitemsâzlık** *Far. + T.* NL-3, 89
- 11682 **sitûz** *Far.* NL-3, 89
- 11683 **sitûzân** *Far.* NL-3, 89
- 11684 **sitûzerûy** *Far.* NL-3, 89
- 11685 **sitte** *Ar.* NL-3, 90
- 11686 **sivâ'** *Far.* NL-3, 72
- 11687 **sivâ'llâh** *Ar.* NL-3, 72
- 11688 **siyâdet** *Ar.* NL-3, 73
- 11689 **siyâh** *Far.* NL-3, 74 (*siyoh*)
Özb. **siyoh** (*siyâh*) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 44
Tkm. **siyeh** (*siyeh*) KES, 385 ~ **syýa** (*siya*) KES, 382; TDS-II, 313
- 11690 **siyâhbaht** *Far.* NL-3, 74
- 11691 **siyâhçerde** *Far.* NL-3, 74
- 11692 **siyâhgilîm** *Far.* NL-3, 74
- 11693 **siyâhî** *Far. + Ar.* NL-3, 74
- 11694 **siyâk** *Ar.* 1. Hesap, aritmetik. 2. İfade şekli. NL-3, 74 (*siyoq*)
Özb. **siyoq** (*siyâq*) Ruh hâli, durum, keyif. ÖTİL-II, 44
Tkm. **syýak** (*siya:k*) 1. Tertip, düzen. 2. Karakter, kişilik, huy, alışkanlık. KES, 382 3. Şekil, görünüş. TDS-II, 313
- 11695 **siyâset** *Ar.* 1. Siyaset, düzenleme, hükmetme, yönetme. 2. Katletme, öldürme. 3. Tedbir, çare. 4. Tehdit, gözdağı. NL-3, 73 (*siyosât*)
Özb. **siyosat** (*siyâsât*) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 43
Tkm. **syýasat** (*siya:sat*) TTS, 579; KES, 382; TDS-II, 313
- 11696 **siyâsetgâh** *Ar. + Far.* NL-3, 73
- 11697 **siyasetlık** *Ar. + T.* NL-3, 74
- 11698 **siyehçâl ~ siyâhçâl** *Far.* NL-3, 93
- 11699 **siyehdillik** *Far. + T.* NL-3, 91
- 11700 **siyehfâl** *Far. + Ar.* NL-3, 93
- 11701 **siyehkâr** *Far.* NL-3, 91
- 11702 **siyehkârlıg** *Far. + T.* NL-3, 92
- 11703 **siyehnâme** *Far.* NL-3, 92
- 11704 **siyehpûş** *Far.* NL-3, 92
- 11705 **siyehrû(y) ~ siyâhrû(y)** *Far.* NL-3, 92
- 11706 **siyehrûlğ ~ siyehrûyluk** *Far. + T.* NL-3, 92
- 11707 **siyehrûz** *Far.* NL-3, 92
- 11708 **siyehsitâre** *Far.* NL-3, 92
- 11709 **siyeh tâb ~ siyâhtâb** *Far.* NL-3, 92
- 11710 **siyer** *Ar.* NL-3, 91
- 11711 **siylen-** Hürmet görmek. NL-3, 75
Özb. **siylan-** (*siylän-*) ÖTİL-II, 45

- 1172 **siym** ~ **sîm** *Far.* 1. Gümüş; para, pul. 2. Akılık, ak beden. 3. Nur, ışık, parıltı. NL-3, 75 (*siym* ~ *sim*)
Özb. **sim** (*sim*) 1., 2. Metal ip, tel. ÖTİL-II, 48
Tkm. **sim** (*si:m*) 1. KES, 383; TDS-II, 267 2. Metal ip, tel. TTS, 579; KES, 383; TDS-II, 267
- 1173 **siz-** 1. Çizmek. 2. Yazmak. NL-3, 74 (*siz-*)
Tkm. **çyz-** (*çız-*) 1., 2. Yaralamak. TTS, 121; TDS, 240
*Özb. **siz-** (*siz-*) Sızmak, kaçırmak. ÖTS, 431; ÖTİL-II, 44
- 1174 **siz** Siz, çokluk ikinci kişi zamiri. NL-3, 74 (*siz*)
Özb. **siz** (*siz*) ÖTS, 431; ÖTİL-II, 44
Tkm. **siz** (*siz*) TTS, 580; TDS-II, 269
- 1175 **sizil-** Çizilmek, yazılmak. NL-3, 74 (*sizil-*)
Tkm. **çyzıl-** (*çızıl-*) 1. Çizilmek. 2. Yaralanmak. TTS, 122; TDS, 240
- 1176 **Skenderperest** *Far.* NL-3, 94
- 1177 **şofi** ~ **şôfi** *Ar.* Sofu, sufi. NL-3, 142 (*so'fi* ~ *so'fiy*)
Özb. **so'fi** (*sofi*) ÖTS, 441; ÖTİL-II, 100 ~ **so'fiy** (*sofiy*) ÖTİL, 100
Tkm. **sopy** (*so:pu*) TTS, 583; KES, 386; TDS-II, 274
- 1178 **şofilik** *Ar.* + *T.* Sofuluk, dindarlık. NL-3, 142 (*so'fiylik*)
Özb. **so'fiylik** (*sofiylik*) ÖTS, 441; ÖTİL-II, 100
Tkm. **sopulyk** (*so:puluk*) TDS-II, 274
- 1179 **şôfveş** *Ar.* + *Far.* NL-3, 142
- 1170 **şôfiye** *Ar.* NL-3, 142
- 1171 **şohbet** *Ar.* Sohbet, konuşma. NL-3, 136 (*suhbât*)
Özb. **suhbat** (*suhbât*) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 93
Tkm. **söhbət** (*söhböt*) TTS, 586; KES, 388; TDS-II, 279
- 1172 **şohbetdâr** *Ar.* + *Far.* NL-3, 136
- 1173 **şohbetlik** *Ar.* + *T.* NL-3, 136
- 1174 **sohran-** NL-3, 135
- 1175 **sokmak** Dar yol, sokak. NL-3, 142 (*so'qmoq*)
Özb. **so'qmoq** (*soqmâq*) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 100
Tkm. **sokmak** (*sokmok*) TDS-II, 271
- 1176 **soktur** *Moğ.* NL-3, 135
- 1177 **sokul-** NL-3, 142
- 1178 **sol** Sol, sol taraf. NL-3, 140 (*so'l*)
Özb. **so'l** (*sol*) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 96
Tkm. **sol** (*so:l*) TTS, 582; TDS-II, 271
- 1179 **sol-** NL-3, 140 (*so'l-*)
Özb. **so'l-** (*sol-*) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 97
Tkm. **sol-** (*sol-*) TTS, 582; TDS-II, 272
- 1170 **soñ** *Ar.* Son, sonra. NL-3, 140 (*so'ng*)
Özb. **so'ng** (*song*) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 97
Tkm. **soñ** (*soñ*) TTS, 582; TDS-II, 273
- 1171 **soñunça** NL-3, 141
- 1172 **soñkı** ~ **soñgi** Sonraki, sonuncu. NL-3, 141 (*so'ngqi* ~ *so'ngg'i*)
Özb. **so'nggi** (*songgi*) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 97
Tkm. **soñky** (*soñku*) TTS, 582; TDS-II, 273
- 1173 **soñra** Sonra. NL-3, 141 (*so'ngra*)
Özb. **so'ngra** (*songra*) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 98

- Tkm. soñra (soñro)* TTS, 582; TDS-II, 273
- 11734 **sor- I 1.** Sormak, sual etmek. **2.** Soruşturmak, araştırmak, incelemek. NL-3, 141 (*so 'r-*)
Özb. so'ra- (sora-) **1.** ÖTS, 442; ÖTİL-II, 99 **2.** ÖTİL-II, 99 ~ **so'r-** (*sor-*) ÖTİL-II, 99
Tkm. sora- (so:ro-) **1., 2.** İzin istemek, bir şeyi rica etmek. TTS, 583; TDS-II, 274 **3.** Yönetmek, hükmetmek. TDS-II, 274 ~ **sor-** (*so:r-*) TDS-II, 275
- 11735 **sor- II** Emmek, soğurmak. NL-3, 141 (*so 'r-*)
Özb. so'r- (sor-) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 99
Tkm. sor- (so:r-) **2.** Kendine çekmek, içine almak, sindirmek. TTS, 583; TDS-II, 275
- 11736 **sorag 1.** Soruşturma, araştırma, inceleme. **2.** Haber, bilgi, malumat. NL-3, 141 (*so 'rog'*)
Tkm. sorag (so:roğ) Soru, sual. TTS, 583; TDS-II, 274
- 11737 **soruk ~ sorug** Soru. NL-3, 142 (*so 'ruq ~ so 'rug'*)
Özb. so'roq (sorâq) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 99
- 11738 **soruş-** Sormak, hâl hatır sormak. NL-3, 141 (*so 'ruş-*)
Özb. so'rash- (soraş-) ÖTİL-II, 99
Tkm. soraş- (so:roş-) TTS, 583; TDS-II, 274
- 11739 **soy- 1.** Soymak, derisini yüzmek, öldürmek, kesmek. **2.** Giysisini çıkarmak. **3.** Parasını çalmak. NL-3, 139 (*so 'y-*)
Özb. so'y- (soy-) **1.** ÖTS, 442; ÖTİL-II, 95
Tkm. soý- (soy-) **1., 3., 3.** Soymak, kabuğunu soymak. TTS, 585; TDS-II, 278
- 11740 **soyla-** NL-3, 139
- 11741 **sök- I 1.** Sökmek, çözmek, açmak. **2.** Yırtmak, yolmak. NL-3, 139 (*so 'k-*) *Özb. so'k- (sök-)* **1.** ÖTS, 442; ÖTİL-II, 96
Tkm. sök- (sök-) **3.** Bir şeyi yeniden incelemek. TTS, 586; TDS-II, 279
- 11742 **sök- II** Sövmek, hakaret etmek, küfretmek. NL-3, 140 (*so 'k-*)
Özb. so'k- (sök-) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 96
Tkm. sök- (sö:k-) TDS-II, 279 ~ **sög-** (*sö:g-*) TTS, 585; TDS-II, 278
- 11743 **sökbâç (?)** NL-3, 140
- 11744 **sökede- (?)** NL-3, 140
- 11745 **sökmek** NL-3, 140
- 11746 **söksük** Ar. NL-3, 140
- 11747 **sökünc ~ sökünç** Sövmek, küfür, hakaret. NL-3, 140 (*so 'kunj ~ so 'kunç*)
Tkm. sögünç (sö:ğünç) TTS, 586; TDS-II, 278
- 11748 **sön-** Sönmek, sönükleşmek. NL-3, 140 (*so 'n-*)
Özb. so'n- (sön-) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 98 **2.** Ölmek. **3.** Kararmak, solmak. ÖTS, 442
Tkm. sön- (sön-) TTS, 586; TDS-II, 280 **2.** Bir şeye karşı duyulan isteğin soğuması. TDS-II, 280
- 11749 **söndür-** Söndürmek. NL-3, 141 (*so 'ndur-*)
Özb. so'ndir- (söndir-) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 98
Tkm. söndür- (söndür-) TTS, 586; TDS-II, 280
- 11750 **söz 1.** Söz, laf. **2.** Hikâye, kıssa, anlatı. **3.** Ahit, ant. **4.** Cevap. NL-3, 137 (*so 'z*)
Özb. so'z (söz) **1.** ÖTS, 442; ÖTİL-II, 94 **2., 3.** ÖTİL-II, 94
Tkm. söz (söz) **1.** TTS, 587; TDS-II, 282 **2.** Sözcük. TTS, 587 **3.** TDS-II, 282
- 11751 **sözavul** NL-3, 139

- 11752 **sözçi** Konuşan, söyleyen. NL-3, 139 (*so 'zçi*)
Özb. **so'zchi** (*sözçi*) 2. Dedikoducu, boşboğaz. ÖTS, 443; ÖTİL-II, 95
- 11753 **sözle-** Söylemek, konuşmak. NL-3, 139 (*so 'zlä-*)
Özb. **so'zla-** (*sözlä-*) ÖTS, 443; ÖTİL-II, 94 *Tkm. sözle-* (*sözlö-*) TTS, 588; TDS-II, 283
- 11754 **sözleş-** Söyleşmek, karşılıklı konuşmak. NL-3, 139 (*so 'zläş-*)
Özb. **so'zlash** (*sözläş-*) ÖTS, 443; ÖTİL-II, 95
Tkm. sözleş- (*sözlöş-*) TTS, 588; TDS-II, 283
- 11755 **sû ~ sûy** *Far.* Yön, taraf. NL-3, 137 (*so ' ~ so 'y*)
Tkm. su (*su:*) KES, 389 ~ **suý** (*su:y*) KES, 392
- 11756 **su'âl** *Ar.* Sual, soru. NL-3, 20 (*savol*)
Özb. **savol** (*savâl*) ÖTS, 420; ÖTİL-II, 9 2. Sorun, mesele, problem. ÖTİL-II, 9
Tkm. sowal (*sovo:l*) TTS, 584; TDS-II, 275 2. Problem, sorun, mesele. TTS, 584
- 11757 **su'âlât** *Ar.* NL-3, 21
- 11758 **şubh** *Ar.* 1. Tan, tan vakti. 2. Yüz parlaklığı, yüz güzelliği. NL-3, 115 (*subh*)
Özb. **subh** (*subh*) 1. ÖTİL-II, 79
Tkm. subh (*subh*) 1. KES, 389
- 11759 **şubhâne ve te'âlâ** *Ar.* NL-3, 117
- 11760 **şubhânî** *Ar.* NL-3, 117
- 11761 **şubhâsâr** *Ar.* NL-3, 117
- 11762 **şubhgeh ~ şubhgâh** *Ar.+Far.* NL-3, 116
- 11763 **şubhîz** *Ar.+Far.* NL-3, 117
- 11764 **şubhnişân** *Ar.+Far.* NL-3, 116
- 11765 **sûd** *Far.* Yarar, fayda. NL-3, 118 (*sud*)
Özb. **sud** (*sud*) ÖTİL-II, 81
Tkm. süýt (*süyt*) KES, 394; TDS-II, 300
- 11766 **şudâ'** *Ar.* NL-3, 119
- 11767 **sûde** *Far.* NL-3, 119
- 11768 **sûdelig** *Far.+T.* NL-3, 119
- 11769 **sûdendîşe** *Far.* NL-3, 119
- 11770 **sûdmend** *Far.* Yararlı, faydalı. NL-3, 119 (*sudmänd*)
Özb. **sudmand** (*sudmänd*) ÖTİL-II, 81
- 11771 **sûdmendâne** *Far.* NL-3, 119
- 11772 **şudûr I** *Ar.* NL-3, 119
- 11773 **şudûr II** *Ar.* NL-3, 119
- 11774 **sûfâr** *Far.* NL-3, 133
- 11775 **şuffe** *Ar.* 1. Kerpiçten veya taştan yapılmış seki, sandalye. 2. Mozole, anıt, mezar, türbe. NL-3, 134 (*suffä*)
Tkm. supa (*supa*) 1. KES, 391
- 11776 **sufre** *Ar.* Sofra. NL-3, 133 (*sufrä*)
Tkm. supra (*supro*) TTS, 589; KES, 391; TDS-II, 285
- 11777 **sufreçe** (?) NL-3, 133
- 11778 **şufret** *Ar.* NL-3, 133
- 11779 **sûg** *Far.* NL-3, 137
- 11780 **sugal-** NL-3, 135
- 11781 **şugrâ** *Ar.* NL-3, 135
- 11782 **sugul-** NL-3, 135

- 11783 **sugur-** Çekmek, yolmak, sökmek, çıkarmak. NL-3, 135 (*sug'ur-*)
Özb. **sug'ur-** (*suğur-*) ÖTS, 441; ÖTİL-II, 93
- 11784 **sûgvâr** Far. NL-3, 137
- 11785 **sûgvârlık ~ sûgvârlık** Far.+T. NL-3, 137
- 11786 **sûhân** Far. NL-3, 137
- 11787 **sûhânlık** Far.+T. NL-3, 137
- 11788 **suhre** Ar. NL-3, 135
- 11789 **sûhte** Far. Yanan, yanık. NL-3, 142 (*so'xtä*)
Özb. **so'xta** (*soxtä*) ÖTİL-II, 100
Tkm. **suhta** (*su:htä*) KES, 390
- 11790 **sûhtelik** Far.+T. NL-3, 142
- 11791 **sukbe** Ar. NL-3, 135
- 11792 **suklat-** NL-3, 135
- 11793 **şulb** Ar. NL-3, 121
- 11794 **Sulduz** NL-3, 121
- 11795 **şulh** Ar. Sulh, uzlaşma, barış. NL-3, 123 (*sulh*)
Özb. **sulh** (*sulh*) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 84
Tkm. **sulh** (*sulh*) KES, 390
- 11796 **sulţân** Ar. 1. Sultan, şah, hükümdar. 2. Sevgili, maşuka. NL-3, 121 (*sulton*)
Özb. **sulton** (*sultân*) 1. ÖTS, 438; ÖTİL-II, 83 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 83
Tkm. **soltan** (*solto:n*) 1. TTS, 582; KES, 386; TDS-II, 272 2. Bir erkek adı. TDS-II, 272
- 11797 **sulţânî** Ar. NL-3, 122
- 11798 **sulţânlık ~ sulţânlig** Ar.+T. Sultanlık, hükümdarlık. NL-3, 122 (*sultonliq ~ sultonlig'*)
Özb. **sultonlik** (*sultânlik*) 2. Başında sultan bulunan yurt, ülke. ÖTİL-II, 84
Tkm. **soltanlyk** (*solto:nluk*) 2. Başında sultan bulunan yurt, ülke. TDS-II, 272
- 11799 **sulţânzâde** Ar.+Far. NL-3, 122
- 11800 **sumnât** Ar. Bir put adı. NL-3, 124 (*sumnot*)
Tkm. **sumnat** (*sumno:t*) KES, 390
- 11801 **sumnâtperest** Ar.+Far. NL-3, 124
- 11802 **şun'** Ar. 1. Yapma, yaratma. 2. İş, hüner, maharet. 3. Yaratan, yaratıcı. NL-3, 125 (*sun'*)
Tkm. **sung** (*sunğ*) 1., 2., 3. Güzellikler yapma, iyilik etme. KES, 391
- 11803 **sun-** Sunmak, uzatmak. NL-3, 124 (*sun-*)
Özb. **sun-** (*sun-*) ÖTİL-II, 84
Tkm. **sun-** (*sun-*) KES, 391; TDS-II, 285 2. Boyun eğmek, buyruğu yerine getirmek. TDS-II, 285
- 11804 **suna** Erkek ördek. NL-3, 140 (*so'na*)
Özb. **so'na** (*sona*) ÖTİL-II, 97
Tkm. **sona** (*sono*) Güzeli ördek. TTS, 582; TDS-II, 273 2. Kadınlara söylenen bir hitap sözü. 3. Bir kadın adı. TDS-II, 273
- 11805 **sungur** NL-3, 126
- 11806 **şunhânallâl** Ar. NL-3, 117
- 11807 **şunûf** Ar. NL-3, 125
- 11808 **şûr** Ar. Boru çalgı, borozan. NL-3, 126 (*sur*)
Tkm. **sur** (*su:r*) KES, 391; TDS-II, 285

- ¹⁸⁸⁸ **şûr** *Far.* Dügün, şölen. NL-3, 126 (*sur*)
Tkm. sur (*su:r*) KES, 391
- ¹⁸⁸⁹ **şurâhî** *Far.* Sürâhî, su kabı, şarap kabı. NL-3, 130 (*surohiy*)
Tkm. surahy (*suro:hu*) **2.** Saf şarap. **3.** Sofizmde üns. KES, 391
- ¹⁸⁹¹ **şûre** *Ar.* Sure. NL-3, 127 (*surä*)
Özb. sura (*surä*) ÖTS, 439; ÖTİL-II, 85
Tkm. sûre (*sü:rö*) KES, 394; TDS-II, 293
- ¹⁸⁹² **şûret** *Ar.* **1.** Resim, görüntü. **2.** Durum, dış görünüş, şekil. **3.** Yol. NL-3, 127 (*surät*)
Özb. surat (*surät*) **1., 2.** ÖTS, 439; ÖTİL-II, 85 **3.** Matematik biliminde kesirdeki pay. ÖTİL-II, 85
Tkm. surat (*su:rot*) **1.** TTS, 590; KES, 391; TDS-II, 285 **2.** KES, 391; TDS-II, 285
- ¹⁸⁹³ **şûretengîz** *Ar.+Far.* NL-3, 128
- ¹⁸⁹⁴ **şûretger** *Ar.+Far.* Ressam. NL-3, 128 (*surätgär*)
Tkm. suratger (*su:rotger*) KES, 391
- ¹⁸⁹⁵ **şûrethg** *Ar.+T.* Resimli. NL-3, 128 (*surätlig'*)
Tkm. suratly (*su:rotlu*) TTS, 590
- ¹⁸⁹⁶ **şûretnümâ** *Ar.+Far.* NL-3, 128
- ¹⁸⁹⁷ **şûretperest** *Ar.+Far.* **1.** Dış görünüşe önem veren, şekilperest. **2.** Putperest. NL-3, 129 (*surätpäräst*)
Tkm. suratparaz (*su:rotporoz*) **1.** KES, 391
- ¹⁸⁹⁸ **şûretpezîr** *Ar.+Far.* NL-3, 129
- ¹⁸⁹⁹ **Suruk** Sırık, değnek, çomak. NL-3, 131 (*suruq*)
Tkm. syryk (*si:rık*) TTS, 578; TDS-II, 312
- ¹⁹⁰⁰ **susa-** Susamak. NL-3, 132 (*susa-*)
Tkm. suwsa- (*suvso-*) TTS, 591; TDS-II, 288
- ¹⁹⁰¹ **suûr** *Ar.* NL-3, 133
- ¹⁹⁰² **suûurlâb ~ usûurlâb** *Ar.* NL-3, 133
- ¹⁹⁰³ **suûurlâbsâz** *Ar.+Far.* NL-3, 133
- ¹⁹⁰⁴ **şu'ûbet** *Ar.* Zorluk, güçlük, meşakkat, azap. NL-3, 133 (*suubät*)
Tkm. sugubet (*suğu:bet*) KES, 389
- ¹⁹⁰⁵ **su(v)** **1.** Su. **2.** Tükürük, salya. **3.** Çay, dere. NL-3, 117 (*su(v)*) *bk. suy* Su. NL-3, 120 (*suy*)
Özb. suv (*suv*) **1.** ÖTS, 440; ÖTİL-II, 79 **3.** ÖTİL-II, 79
Tkm. suw (*suv*) **1., 3.** TTS, 590; TDS-II, 286
- ¹⁹⁰⁶ **suva-** Sıvamak. NL-3, 117 (*suva-*)
Özb. suva- (*suva-*) ÖTS, 440; ÖTİL-II, 80
Tkm. suwa- (*suvo-*) TDS-II, 287
- ¹⁹⁰⁷ **suval-** Sıvanmak. NL-3, 117 (*suval-*)
Özb. suval- (*suval-*) ÖTİL-II, 80
Tkm. suwal- (*suvol-*) TTS, 591; TDS-II, 287
- ¹⁹⁰⁸ **suvar-** Sulamak, su vermek. NL-3, 118 (*suvor-*)
Özb. sug'or (*suğâr-*) ÖTS, 441; ÖTİL-II, 92
Tkm. suwar- (*suvor-*) TTS, 591; TDS-II, 287
- ¹⁹⁰⁹ **su(v)çı** **1.** Su taşıyan, sucu. **2.** Mey dağıtan, saki. NL-3, 118 (*su(v)çi*)
Özb. suvchi (*suvçi*) **1.** ÖTS, 441; ÖTİL-II, 81
Tkm. suwçy (*suvçu*) TTS, 591; TDS-II, 287

- 1830 **şuver** Ar. NL-3, 117
- 1831 **şuverî** Ar. NL-3, 118
- 1832 **su(v)sız** Susamış, su isteyen, susuz. NL-3, 118 (*su(v)siz*)
Özb. **suvsiz** (*suvsiz*) ÖTS, 440; ÖTİL-II, 81
Tkm. **suwsuz** (*suvsuz*) TDS-II, 289
- 1833 **su(v)sızlık** Susuzluk. NL-3, 118 (*su(v)sizlik*)
Özb. **suvsizlik** (*suvsizlik*) ÖTS, 440
Tkm. **suwsuzlyk** (*suvsuzluk*) TDS-II, 289
- 1834 **suvur-** Moğ. Çekmek, yolmak, sökmek. NL-3, 118 (*suvur-*)
Özb. **sug'ur-** (*suğur-*) ÖTS, 441; ÖTİL-II, 93
- 1835 **suy** Su. NL-3, 120 (*suy*) bk. **su(v)** NL-3 117 (*su(v)*)
Özb. **suv** (*suv*) ÖTS, 440; ÖTİL-II, 79
Tkm. **suw** (*suv*) TTS, 590; TDS-II, 286
- 1836 **sûykhûn** (?) NL-3, 120
- 1837 **suyurgal** Padişahın yakın hizmetçilerine verdiği hediye, yaptığı yardım. NL-3, 135 (*suyurg'ol*)
Özb. **suyurg'ol** (*suyurg'âl*) ÖTİL-II, 90
Tkm. **suýurgal** (*suyurgol*) 2. Saygı, hürmet. KES, 392 ~ **saýurgal** (*sayurgol*) 2. Saygı, hürmet. KES, 392
- 1838 **sûz** Far. 1. Yakma, yakış. 2. Yakan, yakıcı. NL-3, 138 (*so'z*)
Tkm. **suz** (*su:z*) 1. KES, 392
- 1839 **sûzâk** Far. NL-3, 139
- 1840 **sûzân** Far. Yanıp duran, yanan. NL-3, 139 (*so'zon*)
Tkm. **suzan** (*su:zo:n*) KES, 392
- 1841 **sûzende** Far. NL-3, 138
- 1842 **sûzluk** ~ **sûzlug** NL-3, 139
- 1843 **sûznâk** Far. NL-3, 139
- 1844 **sûbâ'î** Ar. NL-3, 115
- 1845 **sûbâ'îyet** Ar. NL-3, 115
- 1846 **sûbbûh** Ar. NL-3, 115
- 1847 **sûbhâ** Ar. NL-3, 116
- 1848 **sûbût** Ar. Sabit, kararlı. NL-3, 115 (*subut*)
Özb. **subut** (*sübut*) ÖTİL-II, 78
- 1849 **sücûd** Ar. Secdeler, ibadetler, sığınışlar. NL-3, 120 (*sujud*)
Tkm. **süjut** (*sücu:t*) 2. Çatılma, öfkelenme, hiddetlenme. KES, 393
- 1850 **süçük** Tatlı, şirin. NL-3, 135 (*suçuk*)
Özb. **suchuk** (*süçük*) ÖTİL-II, 90 ~ **chuchuk** (*çüçük*) ÖTS, 551; ÖTİL-II, 383
Tkm. **süýji** (*süycü*) TTS, 594; TDS-II, 297
- 1851 **südre-** Sürüklemek, çekmek, zorla iteklemek. NL-3, 119 (*sudrä-*)
Özb. **sudra-** (*südrä-*) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 81
- 1852 **südre-** Sürüklenmek, çekilmek. NL-3, 119 (*sudräl-*)
Özb. **sudral-** (*südräl-*) ÖTS, 437; ÖTİL-II, 81
- 1853 **süft** ~ **süfte** Far. Delik. NL-3, 133 (*suft* ~ *suftä*)
Tkm. **sufta** (*sufto*) 2. Armağan, hediye. 3. İlk, evvelki, önceki. 4. Yeni haber. 5. Sert, katı, sağlam. KES, 389
- 1854 **sühâ** Ar. NL-3, 136
- 1855 **sühâkirdâr** Ar. + Far. NL-3, 137
- 1856 **sühândân** Far. Söz ustası, nüktedan, tatlı dilli. NL-3, 134 (*suxandon*)

- Özb. **suxandon** (süxandân) ÖTİL-II, 89
Tkm. **suhandan** (suhondo:n) KES, 390
1857. **sühanedâ** Far. NL-3, 134
1858. **sühangüzâr** Far. NL-3, 134
1859. **sühangüzârlık** ~ **sühangüzârlıg** Far.+T. NL-3, 134
1860. **sühanperdâz** Far. NL-3, 134
1861. **sühansenc** Far. Söz ustası, ölçülü konuşan. NL-3, 135 (suxansänj)
Tkm. **suhanseñç** (suhonsenç) KES, 390
1862. **sühanver** Far. Şair, edip. NL-3, 134 (suxanvär)
Özb. **suxanvar** (süxanvär) ÖTİL-II, 89
Tkm. **suhanwer** (suhonver) KES, 390; TDS-II, 284
1863. **sühanverlıg** Far.+T. Şairlik, ediplik. NL-3, 134 (suxanvärliġ)
Özb. **suxanvarlik** (süxanvärlik) ÖTİL-II, 89
1864. **sühâveş** Ar.+Far. NL-3, 136
1865. **süheyl** Ar. Süheyl yıldızı, parlak yıldız. NL-3, 136 (suhäyl)
Tkm. **suhaýl** (suhoyl) KES, 390
1866. **sühûlet** Ar. NL-3, 137
1867. **sükkân** Ar. NL-3, 120
1868. **sükûn** Ar. NL-3, 120
1869. **sükût** Ar. Sükût, sessiz duruş, sessizlik. NL-3, 121 (sukut)
Özb. **sukut** (sükut) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 83
Tkm. **sükut** (süku:t) KES, 393
1870. **sülegey** Moğ. Tükürük, salya. NL-3, 140 (so'läkäy)
Özb. **so'lakay** (söläkäy) ÖTİL-II, 96 ~ **so'lak** (söläk) ÖTS, 442
Tkm. **sülekeý** (sülököy) TDS-II, 289
1871. **Süleymânlık** Ar.+T. NL-3, 121
1872. **Süleymânveş** Ar.+Far. NL-3, 121
1873. **sülûk** Ar. NL-3, 122
1874. **sülüş** Ar. NL-3, 121
1875. **sülüşân** Ar. NL-3, 121
1876. **süm** Far. NL-3, 123
1877. **sümme** Ar. NL-3, 124
1878. **sümür-** Hüplemek, içmek, bir yudumda içmek. NL-3, 124 (sumur-)
Tkm. **sümür-** (sümür-) TTS, 592; TDS-II, 291
1879. **sünbâde** Far. NL-3, 124
1880. **sünbül** Far. 1. Sünbül. 2. Sevgilinin saçı. NL-3, 124 (sunbul)
Özb. **sunbul** (sünbül) 1. ÖTS, 438; ÖTİL-II, 84
Tkm. **sünbül** (sünbül) KES, 393; TDS-II, 291 3. Arpa ve buğdayın başı. KES, 393
1881. **sünbülâmîz** Far. NL-3, 125
1882. **sünbülâsâ** Far. NL-3, 125
1883. **sünbüle** Ar. Başak burcu, on iki hayvanlı Türk takviminde altıncı ayın adı, ağustos ayı. NL-3, 125 (sunbulä)
Özb. **sunbula** (sünbülä) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 84
1884. **sünbülîstân** Far. NL-3, 125
1885. **süñek** Kemik. NL-3, 141 (so'ngäk)
Özb. **so'ngak** (söngäk) ÖTS, 442; ÖTİL-II, 97
Tkm. **süñk** (süñk) TTS, 592; TDS-II, 292

- ¹⁸⁸⁶ **sünen** Ar. Yol, tutulan yol, gelenek, âdet; peygamberin sünneti. NL-3, 124 (sunän)
Tkm. **sünen** (sünön) KES, 393
- ¹⁸⁸⁷ **sünnet** Ar. Sünnet. NL-3, 125 (sunnät)
Özb. **sunnat** (sünnät) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 84 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 84
Tkm. **sünnet** (sünnöt) TTS, 592; KES, 393; TDS-II, 291
- ¹⁸⁸⁸ **sünnî** Ar. Sünni, sünnet ehline mensup. NL-3, 125 (sunny)
Özb. **sunny** (sünniy) ÖTİL-II, 84
Tkm. **sünni** (sünnü:) TTS, 592; KES, 394; TDS-II, 292
- ¹⁸⁸⁹ **süpür-** **1.** Süpürmek, temizlemek. **2.** Uzaklaştırmak, göndermek. NL-3, 126 (supur-)
Özb. **supur-** (süpür-) **1.** ÖTS, 438; ÖTİL-II, 85 **2.** ÖTİL-II, 85
Tkm. **süpür-** (süpür-) **2.** Silmek, göz yaşını silmek. TTS, 593; TDS-II, 293
- ¹⁸⁹⁰ **süpürgü** Süpürge. NL-3, 126 (supurgu)
Özb. **supurgi** (süpürgi) ÖTS, 438; ÖTİL-II, 85
Tkm. **süpürgi** (süpürgü) TTS, 593
- ¹⁸⁹¹ **sür-** **1.** Yazmak, çizmek. **2.** Sürmek, bulaştırmak, sürtmek. **3.** Konuşmak, söylemek. **4.** Atmak, vurmak. **5.** Devam etmek, ilerletmek. **6.** İteklemek, itmek. **7.** Çabalamak, gayret etmek. **8.** Yürütmek, yerinden oynatmak. **9.** Devleti idare etmek, hükmetmek. **10.** Zevk ve sefa içinde keyf etmek. NL-3, 126 (sur-)
Özb. **sur-** (sür-) **2., 5., 6.** ÖTS, 439; ÖTİL-II, 87 **8.** ÖTİL-II, 87
Tkm. **sür-** (sür-) **2., 8.** Toprağı işlemek, sürmek. TTS, 593; TDS-II, 294 **5., 6., 5.** Sürgün etmek. TDS-II, 294
- ¹⁸⁹² **sür'at** Ar. Sürat, hız, tempo. NL-3, 131 (sur'at)
Özb. **sur'at** (sür'at) ÖTS, 440; ÖTİL-II, 88
Tkm. **surgat** (surgot) KES, 392
- ¹⁸⁹³ **sür'atâyîn** Ar. + Far. NL-3, 132
- ¹⁸⁹⁴ **sür'atlık** Ar. + T. NL-3, 131
- ¹⁸⁹⁵ **sür'atnümâ(y)** Ar. + Far. NL-3, 131
- ¹⁸⁹⁶ **sürân** (?) Gürültü, çığlık. NL-3, 129 (suron)
Özb. **suron** (surân) ÖTS, 439; ÖTİL-II, 87
- ¹⁸⁹⁷ **şürfe** Far. NL-3, 88
- ¹⁸⁹⁸ **sürgen-** NL-3, 129
- ¹⁸⁹⁹ **sürhbid** Far. NL-3, 131
- ¹⁹⁰⁰ **sürhrû** Far. NL-3, 131
- ¹⁹⁰¹ **sürhrûlug** Far. + T. NL-3, 131
- ¹⁹⁰² **sürîn** Far. NL-3, 129
- ¹⁹⁰³ **sürme** Far. Sürme, kirpik diplerine sürülen siyah boya. NL-3, 129 (surmä)
Özb. **surma** (sürmä) **2.** Antimon elementi. ÖTS, 439; ÖTİL-II, 87
Tkm. **sürme** (sürmö) TTS, 593; TDS-II, 294
- ¹⁹⁰⁴ **sürmeâlûd** Far. NL-3, 129
- ¹⁹⁰⁵ **sürmedân** Far. Sürme konulan kap. NL-3, 129 (surmädon)
Özb. **surmadon** (sürmädân) ÖTİL-II, 87
- ¹⁹⁰⁶ **sürmeendûd** Far. NL-3, 129
- ¹⁹⁰⁷ **sürmegî** Far. NL-3, 129
- ¹⁹⁰⁸ **sürmegûn** Far. NL-3, 129
- ¹⁹⁰⁹ **sürrîyet** (?) NL-3, 130
- ¹⁹¹⁰ **sürt-** Sürtmek, bulaştırmak, sürmek. NL-3, 130 (surt-)

- Özb. **surt-** (*sürt-*) ÖTS, 439; ÖTİL-II, 88
Tkm. **sürt-** (*sürt-*) TTS, 593; TDS-II, 295
- 1891 **sürtül-** Sürtülmek. NL-3, 130 (*surtul-*)
Özb. **sürtil-** (*sürtil-*) ÖTİL-II, 88
Tkm. **sürtül-** (*sürtül-*) TTS, 593; TDS-II, 295
- 1892 **sürûd** Far. 1. Şarkı, türkü. 2. Ahenk; vezin. NL-3, 130 (*surud*)
Tkm. **surut** (*suru:t*) 1. KES, 392
- 1893 **sürûh** Ar. NL-3, 131
- 1894 **sürûr** Ar. Hoşnutluk, memnuniyet, sevinç. NL-3, 130 (*surur*)
Özb. **surur** (*sürur*) ÖTS, 439; ÖTİL-II, 88
Tkm. **surur** (*suru:r*) KES, 392
- 1895 **sürûş** Far. 1. Vahiy getiren melek, Cebrail. 2. Ses, avaz. NL-3, 131 (*suruş*)
Tkm. **suruş** (*suru:ş*) 1. KES, 392
- 1896 **sürük** NL-3, 130
- 1897 **sürüklük** NL-3, 130
- 1898 **Süryânî** Ar. NL-3, 129
- 1899 **süst** Far. Zayıf, gevşek, güçsüz, âciz. NL-3, 132 (*sust*)
Özb. **sust** (*süst*) 2. Durgun, sakin. ÖTS, 440; ÖTİL-II, 88
Tkm. **sust** (*sust*) KES, 392; 2. İç durum, hâl, ahval, moral. TTS, 590 3. Keyifsiz, bezgin, çökgün. TTS, 590; TDS-II, 286 4. Durgun, sakin, yavaş. TDS-II, 286
- 1900 **süstaymag** (?) NL-3, 132
- 1901 **süstlug** Far. + T. Zayıflık, gevşeklik, uyuşukluk. NL-3, 132 (*sustlug'*)
Özb. **sustlik** (*süstlik*) ÖTS, 440; ÖTİL-II, 89
- 1902 **süt** Süt. NL-3, 132 (*sut*)
Özb. **sut** (*süt*) ÖTS, 440; ÖTİL-II, 89
Tkm. **süýt** (*süyt*) TTS, 595; TDS-II, 300
- 1903 **sütlük** Sütlü, sütü olan. NL-3, 132 (*sutluk*)
Özb. **sutli** (*sütli*) ÖTS, 440; ÖTİL-II, 89
Tkm. **süýtli** (*süytlü*) TDS-II, 300
- 1904 **sütûde** Far. NL-3, 132
- 1905 **sütûh** Far. NL-3, 133
- 1906 **sütûn** Far. Sütun, direk. NL-3, 132 (*sutun*)
Özb. **sutun** (*sütun*) Gazete, dergi, kitap vb. yazılı şeylerde, sayfanın yukarıdan aşağıya doğru ayrılmış olduğu dar bölümlerden her biri. ÖTİL-II, 89
Tkm. **sütûn** (*sütûn*) TTS, 594; TDS-II, 296
- 1907 **sütûr** Far. NL-3, 133
- 1908 **süvâr** Far. NL-3, 118
- 1909 **süyûklik** Sevgili, sevilen. NL-3, 135 (*suyuklik*)
Özb. **suyukli** (*süyükli*) ÖTİL-II, 90
- 1910 **süzgüç** Süzgeç, elek. NL-3, 120 (*suzguç*)
Özb. **suzgich** (*süzgiç*) ÖTS, 441; ÖTİL-II, 82
Tkm. **süzgüç** (*süzgüç*) TTS, 595; TDS-II, 301 2. Balık tutmak için kullanılan bir ağ türü. TDS-II, 301
- 1911 **süzme** Süzme, süzme peynir. NL-3, 120 (*suzmä*)
Özb. **suzma** (*süzmä*) ÖTS, 441; ÖTİL-II, 82
Tkm. **süzme** (*süzmö*) TTS, 595; TDS-II, 301
- 1912 **süzük** 1. Taze, saf, berrak. 2. Süzölmüş, süzülen. NL-3, 120 (*suzuk*)

Özb. **suzuk** (süzük) Cilveli, nazlı, baygın. ÖTS, 441; ÖTİL-II, 83
Tkm. **süzük** (süzük) 2. TTS, 595; TDS-II, 301 2. Üzülen, yırtılmak üzere olan giysi. TDS-II, 301

Ş ş

- ¹⁸⁹³ **şa'af** Ar. NL-3, 485
¹⁸⁹⁴ **şâb(b)** Ar. Genç, delikanlı, yiğit. NL-3, 533 (*şob(b)*)
Tkm. **şap** (*şa:p*) KES, 398
¹⁸⁹⁵ **şa'bân** Ar. Şaban ayı, ay takvimine göre sekizinci ayın adı. NL-3, 511 (*şa'bon*)
Özb. **sha'bon** (*şa'bân*) ÖTİL-II, 404
¹⁸⁹⁶ **şâbâş** Far. NL-3, 533
¹⁸⁹⁷ **şa'bede** Ar. Hile, aldaticılık, göz boyamacılık. NL-3, 511 (*şa'bädä*)
Tkm. **şagbada** (*şagbada*) KES, 395
¹⁸⁹⁸ **şa'bnâk** Ar.+Far. NL-3, 485
¹⁸⁹⁹ **şâd** Far. Şad, memnun, hoşnut. NL-3, 533 (*şod*)
Özb. **shod** (*şâd*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 422
Tkm. **şat** (*şa:t*) TTS, 601; KES, 398; TDS-II, 323
¹⁹⁰⁰ **şâdâb** Far. NL-3, 534
¹⁹⁰¹ **şâdân** Far. Memnun, sevinçli, hoşnut. NL-3, 535 (*şodon*)
Özb. **shodon** (*şâdân*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 423
¹⁹⁰² **şâdkâm** Far. NL-3, 534
¹⁹⁰³ **şâdlıg** ~ **şâdlık** Far.+T. Şadlık, memnunluk, hoşnutluk. NL-3, 534 (*şodlig* ~ *şodliq*)
Tkm. **şatlyk** (*şa:tlık*) TTS, 601; TDS-II, 323 2. Üflemeli bir çalgı. 3. Bir erkek adı. 4. Yer adı. TDS-II, 323
¹⁹⁰⁴ **şâdmân** ~ **şâdmâne** Far. Şad, memnun, hoşnut. NL-3, 534 (*şodmon* ~ *şodmonä*)
Özb. **shodmon** (*şâdmân*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 423
Tkm. **şatman** (*şa:tma:n*) KES, 399 ~ **şadyman** (*şa:dima:n*) KES, 395
¹⁹⁰⁵ **şâdmânlık** ~ **şâdmânlig** Far.+T. Hoşnutluk, memnunluk. NL-3, 534 (*şodmonliq* ~ *şodmonlig*)
Özb. **shodmonlik** (*şâdmânlik*) ÖTİL-II, 423
¹⁹⁰⁶ **şâdurvân** Far. NL-3, 535
¹⁹⁰⁷ **şâdyâne** Far. Şadlık çalgısı. NL-3, 534 (*şodiyonä*)
Özb. **shodiyona** (*şâdiyânä*) Sevinçle, memnuniyetle, kutlu. ÖTS, 540; ÖTİL-II, 422
¹⁹⁰⁸ **şafak** Ar. Şafak, şafak vakti. NL-3, 509 (*şafaq*)
Özb. **shafaq** (*şafaq*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 402
Tkm. **şapak** (*şapak*) TTS, 600; KES, 398; TDS-II, 320
¹⁹⁰⁹ **şafaqâsâ** Ar.+Far. NL-3, 509
¹⁹¹⁰ **şafaqfâm** Ar.+Far. NL-3, 509
¹⁹¹¹ **şafaqgûn** Ar.+Far. Şafak rengi, kızıl. NL-3, 509 (*şafaqgun*)
Tkm. **şapakgüwn** (*şapakgüwn*) KES, 398
¹⁹¹² **şafaqmişâl** Ar. NL-3, 509
¹⁹¹³ **şâfi** Far. NL-3, 539
¹⁹¹⁴ **şâfi'ülmüznibîn** Ar. Günahkârların koruyucusu. NL-3, 510 (*şâfi'ulmuznibin*)
Tkm. **şepygylmüznübîn** (*şepi:ğilmüznübü:n*) KES, 403
¹⁹¹⁵ **şagab** Ar. NL-3, 513
¹⁹¹⁶ **şagabnâk** Ar.+Far. NL-3, 513

- ¹⁸⁵⁷ **şâgil** Ar. NL-3, 540
- ¹⁸⁵⁸ **şâgird** Far. Öğrenci, talebe. NL-3, 533 (*şogird*)
Özb. **shogird** (*şâgird*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 422
Tkm. **şâgirt** (*şa:ğirt*) TTS, 603; TDS-II, 328
- ¹⁸⁵⁹ **şâgirdkirdâr** Far. NL-3, 533
- ¹⁸⁶⁰ **şâgirdlik** ~ **şâgirdlîg** Far.+T. Öğrencilik, talebelik. NL-3, 533 (*şogirdlik* ~ *şogirdlig'*)
Özb. **shogirdlik** (*şâgirdlik*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 422
Tkm. **şâgirtlik** (*şâ:ğirtlik*) TTS, 603; TDS-II, 328
- ¹⁸⁶¹ **şâh** Far. **1.** Dal, budak. **2.** Boynuz, hayvan veya efsanevi mahlûk boynuzu. NL-3, 539 (*şox*)
Özb. **shox** (*şâx*) **3.** Dal, brans, kol. ÖTS, 541; ÖTİL-II, 425
Tkm. **şah** (*şa:h*) **2.** TTS, 597; TDS-II, 316
- ¹⁸⁶² **şâh** Far. **1.** Şah, padişah. **2.** Allah, Tanrı. **3.** En güzel, güzellerin güzeli. **4.** Muhtaç olmayan, kanaatli. **5.** Satranç oyununda bir taş. NL-3, 540 (*şoh*)
Özb. **shoh** (*şâh*) **1.** ÖTS, 540; ÖTİL-II, 427 **3., 5.** ÖTİL-II, 427
Tkm. **şah** (*şa:h*) **1.** TTS, 597; KES, 395; TDS-II, 316 **5.,** TTS, 597; TDS-II, 316
3. Ana, esas. TTS, 597 ~ **şa** (*şa:.*) **1., 5.** TTS, 597; TDS-II, 316 **3.** Ana, esas. TTS, 597
- ¹⁸⁶³ **şahâde** Ar. NL-3, 517
- ¹⁸⁶⁴ **şahâdet** Ar. Şahitlik, tanıklık. NL-3, 517 (*şahodât*)
Özb. **shahodat** (*şâhâdât*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 406 **2.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 406
Tkm. **şahadat** (*şaha:dat*) **2.** Şehit olma. KES, 395
- ¹⁸⁶⁵ **şâhâne** Far. Şahane, şaha layık, muhteşem. NL-3, 546 (*şohonä*)
Özb. **shohona** (*şâhânä*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 427
Tkm. **shahana** (*şa:ha:na*) KES, 395; TDS-II, 316
- ¹⁸⁶⁶ **şâhbâz** Far. Laçın, yırtıcı bir kuş. NL-3, 544 (*şohboz*)
Tkm. **şahbaz** (*şa:hba:z*) **2.** Cesur, yiğit, şanlı. **3.** Anuşirvan'ın lakabı. KES, 396
- ¹⁸⁶⁷ **şâhbeyt** Far.+Ar. NL-3, 544
- ¹⁸⁶⁸ **şâhcân** Far. NL-3, 546
- ¹⁸⁶⁹ **şâhe** Far. NL-3, 540
- ¹⁸⁷⁰ **şâhenshah** Far. Şahlar şahı, ulu padişah. NL-3, 544 (*şohânşah*)
Özb. **shohanshoh** (*şâhânşâh*) ÖTİL-II, 427
Tkm. **şahynşah** (*şa:hınşa:h*) KES, 396
- ¹⁸⁷¹ **şâhî** Far.+Ar. NL-3, 546
- ¹⁸⁷² **şâhid I** Ar. Şahit, tanık. NL-3, 545 (*şohid*)
Özb. **shohid** (*şâhid*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 427
Tkm. **shahyt** (*şa:hıt*) KES, 396; TDS-II, 317 ~ **şayıat** (*şa:ya:t*) TDS-II, 324
- ¹⁸⁷³ **şâhid II** Far. NL-3, 545
- ¹⁸⁷⁴ **şâhidbâz** Far. NL-3, 546
- ¹⁸⁷⁵ **şâhidperest** Far. NL-3, 546
- ¹⁸⁷⁶ **şâhidveş** Far. NL-3, 546
- ¹⁸⁷⁷ **şâhlık** Far. **1.** Şahlık, padişahlık. **2.** Güzellik. NL-3, 546 (*şohliq* ~ *şohlig'*)
Özb. **shohlik** (*şâhlik*) **1.** ÖTS, 540; ÖTİL-II, 427
- ¹⁸⁷⁸ **şahne(t)** Ar. Gece bekçisi. NL-3, 517 (*şahnä(t)*)
Tkm. **şehne** (*şehne*) KES, 400
- ¹⁸⁷⁹ **şâhrâh** Far. Büyük yol, ana yol. NL-3, 546 (*şohroh*)

- Özb. **shohroh** (*şährâh*) ÖTİL-II, 427
- 1190 **şahş** Ar. Şahıs, kişi. NL-3, 511 (*şaxs*)
Özb. **shaxs** (*şaxs*) 2. Şahsiyet, kişilik. ÖTS, 537; ÖTİL-II, 403
Tkm. **şahs** (*şahs*) 2. Şahsiyet, kişilik. TTS, 597; TDS-II, 316
- 1191 **şâhsâr** Far. NL-3, 540
- 1192 **şahşî** Ar. Kişiye özel. NL-3, 511 (*şaxsiy*)
Özb. **shaxsiy** (*şaxsiy*) ÖTS, 537; ÖTİL-II, 403
Tkm. **şahsy** (*şahsı:*) TTS, 598; TDS-II, 317
- 1193 **şâhsüvâr** Far. At binicisi. NL-3, 546 (*şohsuvor*)
Tkm. **şahsuwar** (*şa:hsuva:r*) 2. Cesur, yiğit. KES, 396 ~ **şasuwar** (*şa:suva:r*) KES, 398; TDS-II, 322 2. Cesur, yiğit. KES, 398
- 1194 **şâhver** ~ **şâhvâr** Far. NL-3, 544
- 1195 **şâhveş** Far. NL-3, 545
- 1196 **şâhveşlig** Far. +T. NL-3, 545
- 1197 **şâhzâde** Far. NL-3, 545
- 1198 **şâ'ibe** Ar. NL-3, 535
- 1199 **şâ'ir** Ar. Şair, ozan. NL-3, 535 (*şoir*)
Özb. **shoir** (*şâir*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 423
Tkm. **şahyr** (*şa:hı:r*) TTS, 597; KES, 396; TDS-II, 317
- 1200 **şâ'irâne** Ar. +Far. Şairane, şiirsel. NL-3, 535 (*şoironä*)
Özb. **shoirona** (*şâirânä*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 423
Tkm. **şahyrana** (*şa:hı:ra:na*) TTS, 597; TDS-II, 317
- 1201 **şâ'irlık** Ar. +T. Şairlik, ozanlık. NL-3, 535 (*şoirliq*)
Özb. **shoirlik** (*şâirlik*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 423
Tkm. **şahyrlyk** (*şa:hı:rlık*) TTS, 597; TDS-II, 317
- 1202 **şâ'irveş** Ar. +Far. NL-3, 535
- 1203 **şak(k)** Ar. İkiye ayırma, bölme. NL-3, 512 (*şaq(q)*)
Tkm. **şak** (*şak*) KES, 396
- 1204 **şâk(k)** Ar. NL-3, 540
- 1205 **şakâl** ~ **şagâl** Far. Çakal. NL-3, 512 (*şaqol* ~ *şag'ol*)
Özb. **shakal** (*şakal*) ÖTS, 536; ÖTİL-II, 404
Tkm. **şagal** (*şagâl*) TTS, 596; TDS-II, 315
- 1206 **şakâvet** Ar. Bahtsızlık, talihsizlik. NL-3, 512 (*şaqovât*)
Tkm. **şakawat** (*şaka:vât*) 2. Zalimlik. KES, 396
- 1207 **şakî** Ar. 1. Bahtsız, talihsiz. 2. Acımasız, günahkâr. NL-3, 512 (*şaqiy*)
Tkm. **şaky** (*şakı:*) 2. KES, 396
- 1208 **şâkir** Ar. NL-3, 536
- 1209 **şâl** Far. Şal. NL-3, 536 (*şol*)
Özb. **shol** (*şâl*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 424
Tkm. **şal** (*şa:l*) TTS, 598; KES, 397; TDS-II, 317
- 1210 **şalgam** Far. Şalgam. NL-3, 496 (*şalg'am*)
Özb. **sholg'om** (*şâlğâm*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 424
Tkm. **şalgam** (*şâlğam*) TTS, 598; KES, 397; TDS-II, 318
- 1211 **şâm** Far. 1. Akşam vakti, akşam, akşamüstü. 2. Gece. 3. Karanlık. NL-3, 536 (*şom*)
Özb. **shom** (*şâm*) 1., 2. Akşam namazı. ÖTS, 540; ÖTİL-II, 424
Tkm. **şam** (*şa:m*) 1., 2. Akşam yemeği. TTS, 599; KES, 397; TDS-II, 318 3. Suriye'nin eski adı. KES, 397; TDS-II, 318

- 1202 **şamaţ** Ar. NL-3, 498
- 1203 **şâmgûn** Far. NL-3, 536
- 1204 **şâmil** Ar. 1. İçine alan, kapsayan. 2. Yeterli, kâfi, doğru, yerinde, uygun. NL-3, 538 (*şomil*)
Tkm. **şamyl** (*şa:ml*) 1. KES, 397
- 1205 **şâmlıg** Ar. + T. NL-3, 538
- 1206 **şâmmе** Ar. NL-3, 538
- 1207 **şâmreng** Far. NL-3, 538
- 1208 **şân** Ar. 1. Kadir, kıymet, mertebe, derece. 2. Şan, onur, şeref. NL-3, 538 (*şon*)
Özb. **shon** (*şân*) 2. ÖTS, 540; ÖTİL-II, 424
Tkm. **şan** (*şa:n*) 1. KES, 397 2. TTS, 599; KES, 397; TDS-II, 319
- 1209 **şa'n** Ar. Şeref, onur, haysiyet. NL-3, 512 (*şa'n*)
Özb. **sha'n** (*şa'n*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 404
- 1210 **şâne** Far. Tarak. NL-3, 538 (*şonä*)
Özb. **shona** (*şânä*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 424
Tkm. **şana** (*şa:na*) TTS, 600; KES, 397; TDS-II, 319
*Özb. **shona** (*şânä*) Pamuk goncası. ÖTS, 540; ÖTİL-II, 424
- 1211 **şânedân** Far. NL-3, 538
- 1212 **şarâb** Ar. Şarap, içki. NL-3, 504 (*şarob*)
Özb. **sharob** (*şarâb*) ÖTS, 536; ÖTİL-II, 399
Tkm. **şerap** (*şera:p*) TTS, 604; KES, 403; TDS-II, 326
- 1213 **şarâbâlûd** Ar. + T. NL-3, 505
- 1214 **şarâbâlûdlık** Ar. + Far. + T. NL-3, 505
- 1215 **şarâblıg** Ar. + T. NL-3, 505
- 1216 **şârek ~ şârik** Ar. NL-3, 539
- 1217 **şâri'** Ar. NL-3, 539
- 1218 **şâri'** Ar. NL-3, 539
- 1219 **şârib** Ar. NL-3, 539
- 1220 **şârih** Ar. NL-3, 539
- 1221 **şark** Ar. Şark, doğu. NL-3, 507 (*şarq*)
Özb. **sharq** (*şarq*) ÖTS, 537; ÖTİL-II, 401
Tkm. **şark** (*şark*) KES, 398; TDS-II, 321
- 1222 **şarkî** Ar. Doğudaki, doğuya ait olan. NL-3, 507 (*şarqiy*)
Özb. **sharqiy** (*şarqiy*) ÖTS, 537; ÖTİL-II, 401
Tkm. **şarky** (*şarka:ı*) KES, 398
- 1223 **şart** Ar. 1. Şart, koşul. 2. Yapılması istenen iş, emir. NL-3, 506 (*şart*)
Özb. **shart** (*şart*) 1. ÖTS, 537; ÖTİL-II, 399 2. ÖTİL-II, 399
- 1224 **şa'sa'a** Ar. NL-3, 512
- 1225 **şa(t)** Ar. NL-3, 508
- 1226 **şaţar (?)** NL-3, 508
- 1227 **şâtı (?)** Merdiven. NL-3, 539 (*şoti*)
Özb. **shoti** (*şâtı*) ÖTS, 541; ÖTİL-II, 425 2. At arabasında at koşulan yerdeki ağaç. ÖTİL-II, 425
- 1228 **şâtır** Ar. Büyük bir kişinin yanında gezip o kişinin yolunu temizleyen kimse. NL-3, 539 (*şotir*)
Özb. **shotir** (*şâtır*) ÖTİL-II, 425
Tkm. **şatır** (*şa:tır*) 2. Ekmekçi, fırıncı. 3. Kurnaz. 4. Hızlı hareket eden, çevik, atik. 5. Akıllı. KES, 399

- 12029 **şâtırâne** Ar. +Far. NL-3, 539
- 12030 **şafranc** Ar. NL-3, 509
- 12031 **şâyed** Far. Şayet, eğer. NL-3, 540 (*şoyäd*)
Özb. **shoyad** (*şâyäd*) ÖTS, 541; ÖTİL-II, 427
Tkm. **şâyēt** (*şa:yet*) KES, 399
- 12032 **şâyeste** Far. Layık, yaraşır, münasip. NL-3, 535 (*şoist ~ şoistä~ şoyistä*)
Tkm. **şâyysta** (*şa:yısta*) KES, 399
- 12033 **şâyi' ~ şâyi'â** Ar. Aşıkâr, belli, yayılan, belli olan. NL-3, 536 (*şoyi' ~ şoyi'a*)
Tkm. **şâyıg** (*şa:yığ*) KES, 399
- 12034 **şe'âmet** Ar. NL-3, 500
- 12035 **şeb** Far. Gece, akşam. NL-3, 485 (*şäb*)
Özb. **shab** (*şäb*) ÖTİL-II, 389
Tkm. **şeb** (*şeb*) TTS, 603 ~ **şep** (*şep*) KES, 402
- 12036 **şebâb** Ar. Gençlik. NL-3, 488 (*şäbob*)
Tkm. **şebap** (*şeba:p*) KES, 399
- 12037 **şebâbî** Ar. NL-3, 488
- 12038 **şebâk** Ar. NL-3, 488
- 12039 **şebâne** Far. NL-3, 488
- 12040 **şebâvîz** Far. NL-3, 488
- 12041 **şebçerâg** Far. Geceyi aydınlatan, mum, kandil. NL-3, 489 (*şäbçärog'*)
Özb. **shabchiroq** (*şäbçırâq*) 2. Karanlıkta ışık saçan efsanevi taş. ÖTİL-II, 390
Tkm. **şebçyrag** (*şebçıra:ğ*) Geceleri mum gibi ışık saçan inci. KES, 402
- 12042 **şebdîz** Far. NL-3, 486
- 12043 **şebe** Ar. NL-3, 485
- 12044 **şebefrûz** Far. NL-3, 486
- 12045 **şebēh** Ar. NL-3, 486
- 12046 **şebēhgûn** Far. NL-3, 486
- 12047 **şebēhreng** Far. NL-3, 486
- 12048 **şebendûz** Far. NL-3, 485
- 12049 **şebfürûz** Far. NL-3, 489
- 12050 **şebgerd** Far. 1. Gece bekçisi. 2. Ay. NL-3, 486 (*şäbgärd*)
Özb. **shabgard** (*şäbgärd*) 1. ÖTS, 534; ÖTİL-II, 389
Tkm. **şebgert** (*şebğert*) 1. KES, 399 ~ **şepgert** (*şepğert*) 1. KES, 403 ~ **şebird** (*şebird*) 1. TTS, 603
- 12051 **şebgerdlük** Far. NL-3, 486
- 12052 **şebgîr** Far. Gece yarısından sonra gezen. NL-3, 486 (*şäbgir*)
Tkm. **şebgîr** (*şebği:r*) 2. Seher vakti. KES, 399 ~ **şepgîr** (*şepği:r*) 2. Seher vakti. KES, 403
- 12053 **şebgûn** Far. Gece gibi kara, kapkara. NL-3, 486 (*şebgun*)
Tkm. **şebgüwn** (*şebgüvn*) KES, 399
- 12054 **şebhîz** Far. NL-3, 489
- 12055 **şebhûn** Far. Yağma, hücum, talan. NL-3, 487 (*şäbixun*)
Tkm. **şebihun** (*şebihu:n*) KES, 399
- 12056 **şebîh** Ar. Benzer, gibi. NL-3, 487 (*şäbih*)
Tkm. **şebih** (*şebi:h*) KES, 399
- 12057 **şebistân** Far. 1. Gece karanlığı, karanlık gece. 2. Yatak odası. NL-3, 487 (*şäbiston*)
Özb. **shabiston** (*şäbistân*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 389

- Tkm. **şebistan** (*şebista:n*) KES, 400
- 1263 **şebistânârâylıg** Far. + T. NL-3, 487
- 1264 **şebnem** Far. Şebnem, çiğ. NL-3, 487 (*şäbnäm*)
- Özb. **shabnam** (*şäbnäm*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 390
- Tkm. **şebnem** (*şebnem*) TTS, 603; KES, 400 ~ **şepnem** (*şepnem*) KES, 403
- 1265 **şebnemengîz** Far. NL-3, 488
- 1266 **şebnemlik** Far. + T. NL-3, 488
- 1267 **şebnemzede** Far. Üstüne çiğ düşen, şebneme bulan. NL-3, 488 (*şäbnämzädä*)
- Tkm. **şebnemzede** (*şebnemzede*) KES, 400
- 1268 **şebrenğ** Far. 1. Gece gibi kara, kapkara. 2. Yağz at. NL-3, 489 (*şäbräng*)
- Özb. **shabrang** (*şäbräng*) 1. ÖTİL-II, 390
- Tkm. **şebreñ** (*şebreñ*) 1. KES, 400
- 1269 **şebrev** Far. NL-3, 488
- 1270 **şebrevlug** Far. + T. NL-3, 489
- 1271 **şebşikâr** Far. NL-3, 489
- 1272 **şebtâb** Far. NL-3, 489
- 1273 **şebzindedârlıg** Far. + T. NL-3, 487
- 1274 **şecâ'at** Ar. Bahadırılık, kahramanlık. NL-3, 522 (*şijoat*)
- Özb. **shijoat** (*şicâat*) ÖTS, 539; ÖTİL-II, 409
- Tkm. **şejagat** (*şeca:ğat*) KES, 400
- 1275 **şecer** Ar. 1. Ağaç. 2. Uzun boy. 3. Meyve, ürün. NL-3, 491 (*şäjär*)
- Tkm. **şejer** (*şecer*) 1. KES, 400; TDS-II, 324
- 1276 **şecere** Ar. Şecere, soy ağacı. NL-3, 491 (*şäjärä*)
- Özb. **shajara** (*şäcärä*) ÖTİL-II, 391
- Tkm. **şejere** (*şecere*) TTS, 603; TDS-II, 324
- 1277 **şedd** Ar. NL-3, 490
- 1278 **şedde** Ar. NL-3, 490
- 1279 **şedîd** Ar. NL-3, 490
- 1280 **şefâ'at** Ar. Şefa. NL-3, 510 (*şäfoat*)
- Özb. **shafaat** (*şäfâat*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 402 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 402
- Tkm. **şepagat** (*şepa:ğat*) TTS, 604; KES, 402; TDS-II, 326
- 1281 **şefâ'atger** Ar. + Far. NL-3, 510
- 1282 **şefâ'atgerlik** Ar. + Far. + T. NL-3, 510
- 1283 **şefâ'atpezîr** Ar. + Far. NL-3, 510
- 1284 **şefâkallâh** (?) NL-3, 510
- 1285 **şefî'** Ar. Merhamet eden, koruyan. NL-3, 509 (*şäfi'*)
- Tkm. **şepyg** (*şepi:ğ*) KES, 403
- 1286 **şefîk** Ar. Şefkatli, merhametli. NL-3, 510 (*şäfiq*)
- Özb. **shafiq** (*şäfiq*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 402 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 402
- Tkm. **şefyk** (*şefi:k*) KES, 400
- 1287 **şefîkâne** Ar. + Far. NL-3, 510
- 1288 **şefkat** Ar. Şefkat, merhamet. NL-3, 510 (*şäfqat*)
- Özb. **shafqat** (*şäfqat*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 403
- Tkm. **şepkat** (*şepkat*) KES, 403
- 1289 **şeftâlû** Far. Şeftali. NL-3, 510 (*şäftolu*)
- Özb. **shaftoli** (*şäftâli*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 402
- Tkm. **şetdaly** (*şetda:l*) TTS, 605; TDS-II, 327
- 1290 **şeh** Far. Şah, padişah. NL-3, 513 (*şäh*)

- Özb. **shah** (*šäh*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 405 2. Satranç oyununda bir hamlenin adı. ÖTİL-II, 405
- 12086 **šehbâz** *Far.* Şahbaz, yırtıcı bir kuş, lâçin. NL-3, 514 (*šähboz*)
Özb. **shahboz** (*šähbâz*) ÖTİL-II, 405
Tkm. **šabaz**(*ša:ba:z*) TTS, 596; KES, 395; TDS-II, 314 ~ **šehbaz** (*šehba:z*) KES, 400
- 12087 **šehd** *Ar.* 1. Bal. 2. Tatlılık, lezzet. 3. Tatlı su. NL-3, 515 (*šähd*)
Özb. **shahd** (*šähd*) 1. ÖTİL-II, 406
Tkm. **šäht** (*šäht*) 1. KES, 406
- 12088 **šehdâlûd** *Ar.+Far.* NL-3, 515
- 12089 **šehdlık** ~ **šehdlig** *Ar.+T.* NL-3, 515
- 12090 **šehdrîz** *Ar.+Far.* NL-3, 515
- 12091 **šehenşâh** *Far.* Şahların şahı, padişah. NL-3, 514 (*šähänşoh*)
Özb. **shahanshoh** (*šähänşäh*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 405
Tkm. **šehinşa** (*šehinša:z*) KES, 400
- 12092 **šehenşâhlig** *Far.+T.* NL-3, 514
- 12093 **šehir** *Ar.* Şehir, kent. NL-3, 514 (*šähär*)
Özb. **shahar** (*šähär*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 405
- 12094 **šehîd** *Ar.* Şehit. NL-3, 516 (*šähid*)
Özb. **shahid** (*šähid*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 406
Tkm. **šehit** (*šehi:t*) TTS, 603; KES, 400; TDS-II, 324
- 12095 **šehîdlik** *Ar.+T.* Şehitlik. NL-3, 516 (*šähidlik*)
Özb. **shahidlik** (*šähidlik*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 406
Tkm. **šehitlik** (*šehi:tlik*) TDS-II, 324
- 12096 **šehkâr** *Far.* NL-3, 516
- 12097 **šehlâ** *Ar.* Şehla göz. NL-3, 516 (*šählo*)
Özb. **shahlo** (*šählä*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 406 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 406
Tkm. **šehla** (*šehla:z*) KES, 400
- 12098 **šehlik** ~ **šehlig** *Far.+T.* NL-3, 516
- 12099 **šehnâz** *Far.* Klasik müzikte bir makam adı. NL-3, 517 (*šähnoz*)
Özb. **shahnoz** (*šähnâz*) 2. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 406
- 12100 **šehnişân** *Far.* NL-3, 516
- 12101 **šehper** *Far.* Kuş kanadının en uzun tüyü. NL-3, 517 (*šähpär*)
Tkm. **šehper** (*šehper*) KES, 400
- 12102 **šehr** *Far.* Şehir, kent. NL-3, 517 (*šähr*)
Özb. **shahr** (*šähr*) ÖTİL-II, 406
- 12103 **šehristân** *Far.* Kale içinde yer alan şehir. NL-3, 518 (*šehriston*)
Özb. **shahriston** (*šähristân*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 406
- 12104 **šehriyâr** *Far.* Büyük padişah. NL-3, 517 (*šähriyor*)
Tkm. **šähriyar** (*šähriya:r*) KES, 406
- 12105 **šehsüvâr** *Far.* 1. At binmekte maharetli binici. 2. Mahbube, sevgili. NL-3, 518 (*šähsuvor*)
Özb. **shahsuvor** (*šähsüvâr*) ÖTİL-II, 406
Tkm. **šasuwar**(*ša:suva:r*) KES, 398; TDS-II, 322 ~ **šahsuwar** (*ša:hsuva:r*) KES, 396
- 12106 **šehvânî** *Ar.* Şehvete ait. NL-3, 515 (*šähvoni*)
Özb. **shahvoni** (*šähvâni*) ÖTS, 535; ÖTİL-II, 406
- 12107 **šehvet** *Ar.* Şehvet. NL-3, 514 (*šähvât*)

- Özb. **shahvat** (*şāhvät*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 406
- 12108 **şehvetperest** Ar. + Far. Şehvete düşkün olan. NL-3, 515 (*şāhvät-päräst*)
Özb. **shahvatparast** (*şāhvät-päräst*) ÖTS, 534; ÖTİL-II, 406
- 12109 **şehzâde** Far. Şehzade, prens. NL-3, 516 (*şāhzodä*)
Özb. **shahzoda** (*şāhzādä*) ÖTS, 535; ÖTİL-II, 406 **2.** Bir erkek adı. **3.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 406
- 12110 **şek(k)** Ar. Şüphe, kuşku, tereddüt. NL-3, 494 (*şäk(k)*)
Özb. **shak** (*şäk*) ÖTS, 535; ÖTİL-II, 392
Tkm. **şek** (*şek*) TTS, 603; TDS-II, 325 **2.** İftira, karalama. TDS-II, 325
- 12111 **şek(k)er** Far. Şeker. NL-3, 494 (*şäkär ~ şäkkär*)
Özb. **shakar** (*şäkär*) ÖTS, 535; ÖTİL-II, 392 **2. mec.** Lezzetli. **3.** Şirin, sevimli. **4.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 392
Tkm. **şeker** (*şeker*) TTS, 603; TDS-II, 325 **2. mec.** Lezzetli. TDS-II, 325
- 12112 **şek(k)erhand(e)** Far. NL-3, 495
- 12113 **şekerâlûd(e)** Far. NL-3, 495
- 12114 **şekerhâb** Far. NL-3, 495
- 12115 **şekerhandelîg** Far. + T NL-3, 495
- 12116 **şekerhây** Far. Tatlı dilli, şirin sözlü. NL-3, 495 (*şäkärxoy*)
Tkm. **şekerha** (*şekerha:*) KES, 401
- 12117 **şekerîn** Far. NL-3, 495
- 12118 **şekerpâsûh** (?) NL-3, 495
- 12119 **şekerrîz** Far. NL-3, 495
- 12120 **şekerrîzlik** Far. + T. NL-3, 495
- 12121 **şekkerâb** Far. NL-3, 495
- 12122 **şekkerbârlıg** Far. + T. NL-3, 494
- 12123 **şekkerefşân** Far. NL-3, 494
- 12124 **şekkergüftârılg** Far. + T. Şirin sözlülük. NL-3, 494 (*şäkärguftorlıg'*)
Özb. **shakarguftorlik** (*şäkärgüftârlık*) ÖTİL-II, 392
- 12125 **şekkeristân** Far. NL-3, 495
- 12126 **şekkerleb** Far. NL-3, 494
- 12127 **şekkersiken** Far. Tatlı dilli, şirin sözlü. NL-3, 496 (*şäkärşikän*)
Tkm. **şekersiken** (*şekersiken*) KES, 401
- 12128 **şekl** Ar. **1.** Şekil, biçim. **2.** Görünüş. **3.** İz, eser. NL-3, 496 (*şäkl*)
Özb. **shakl** (*şäkl*) **1.** ÖTS, 535; ÖTİL-II, 393 **2., 3. mec.** Usul, yöntem. ÖTİL-II, 393
Tkm. **şekil** (*şekil*) **1.** TTS, 603; KES, 401; TDS-II, 325 **2.** KES, 401; TDS-II, 325
- 12129 **şekllik** Ar. + T. Şekilli, biçimli. NL-3, 496 (*şäklık*)
Özb. **shaklli** (*şäklı*) ÖTİL-II, 393
Tkm. **şekilli** (*şekilli*) TTS, 603; TDS-II, 325
- 12130 **şeksizîn** Ar. + T. NL-3, 496
- 12131 **şel** Ar. İnme, felç. NL-3, 496 (*şäl*)
Özb. **shal** (*şäl*) **2.** Felçli, kötürüm. ÖTS, 535; ÖTİL-II, 393 ~ **shol** (*şäl*) **2.** Felçli, kötürüm. ÖTS, 540; ÖTİL, 424
Tkm. **şel** (*şel*) TTS, 604; KES, 401; TDS-II, 325 **2.** Felçli, kötürüm. TTS, 604; TDS-II, 325
- 12132 **şelâyîn** Ar. + Far. NL-3, 496
- 12133 **şeltaq** (?) NL-3, 496

12134. **şem'** Ar. 1. Mum, kandil. 2. Işık, lamba. NL-3, 498 (*şäm'*)
Özb. **sham** (*şäm*) 1. ÖTS, 535; ÖTİL-II, 395 2. Elektromotor gücün veya gerilimin birimi, volt. ÖTİL-II, 395
Tkm. **şemyg** (*şemıǵ*) KES, 402
12135. **şem'dân** Ar. +Far. Şamdan, mumluk. NL-3, 500 (*şäm'don*)
Tkm. **şemdan** (*şemda:n*) TTS, 604; TDS-II, 326
12136. **şem'vâr** Ar. +Far. NL-3, 499
12137. **şem'veş** Ar. +Far. NL-3, 499
12138. **şemâ'il** Ar. 1. Yaratılış, huy. 2. Şekil, suret, biçim. 3. Vasıf, özellik. NL-3, 497 (*şämoyil*)
Tkm. **şemaýyl** (*şema:yıl*) 1., 2. KES, 401
12139. **şemâ'im** Ar. NL-3, 497
12140. **şemâme** Ar. NL-3, 497
12141. **şemâtet** Ar. NL-3, 497
12142. **şemîm** Ar. Hoş koku. NL-3, 496 (*şämim*)
Tkm. **şemim** (*şemi:m*) KES, 402
12143. **şemme** Ar. Az, azıcık. NL-3, 497 (*şämmä*)
Tkm. **şemme** (*şemme*) KES, 402
*Tkm. **şemme** (*şemme*) Çaydanlığın dibine çöken çay yaprakları. TTS, 604; TDS-II, 326
12144. **şems** Ar. 1. Güneş. 2. Parlaklık. NL-3, 497 (*şäms*)
Özb. **shams** (*şäms*) 1., 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 396
Tkm. **şems** (*şems*) 1. TTS, 604; KES, 402
12145. **şemse** Ar. 1. Terkibinde güneş tasviri olan nakış. 2. Parlak kubbe. NL-3, 498 (*şäms*)
Özb. **shamsa** (*şämsä*) 1. ÖTİL-II, 396
12146. **şemûs** (?) NL-3, 498
12147. **şemyâne** Far. NL-3, 496
12148. **şen'at** Ar. NL-3, 500
12149. **şenbe** Far. Cumartesi günü. NL-3, 500 (*şänbä*)
Özb. **shanba** (*şänbä*) ÖTS, 535; ÖTİL-II, 396
Tkm. **şenbe** (*şenbe*) TTS, 604; TDS-II, 326
12150. **şeng** Far. NL-3, 500
12151. **şengerf** Far. NL-3, 500
12152. **şengerfgûn** Far. NL-3, 500
12153. **şenî' ~ şenî'a** Ar. NL-3, 500
12154. **şeper ~ şepere ~ şeperek** (?) NL-3, 500
12155. **şer(r)** Ar. Şer, kötü. NL-3, 500 (*şär ~ şärr*)
Tkm. **şer** (*şer*) TDS-II, 326; KES, 403 2. Kavga, çekişme, dövüş. TTS, 604; TDS-II, 326
12156. **şer'** Ar. 1. Şariat, din kaideleri. 2. Yol, meslek. NL-3, 506 (*şär'*)
Tkm. **şerg** (*şerǵ*) KES, 404
12157. **şerâ'it** Ar. Şartlar, koşullar. NL-3, 505 (*şäroit*)
Özb. **sharoit** (*şärâit*) Durum, şart, koşul. ÖTS, 536; ÖTİL-II, 399
12158. **şerâr** Ar. Kıvılcım, uçkun. NL-3, 505 (*şäror*)
Tkm. **şerar** (*şera:r*) KES, 403
12159. **şerâre** Ar. 1. Kıvılcım, uçkun. 2. Elem, dert. NL-3, 505
Özb. **sharora** (*şärârä*) ÖTİL-II, 399

- 12160 **şerârengîz** Ar. + Far. NL-3, 505
- 12161 **şerâret** Ar. Kötülük, yamanlık. NL-3, 505 (*şärorät*)
Özb. **sharorat** (*şärärät*) ÖTİL-II, 399
Tkm. **şerarat** (*şera:rat*) 2. İsyân, ayaklanma. KES, 403
- 12162 **şerbet** Ar. 1. Şerbet. 2. İlaç, deva. NL-3, 502 (*şärbät*)
Özb. **sharbat** (*şärbät*) 1. ÖTS, 536; ÖTİL-II, 398
Tkm. **şerbet** (*şerbet*) 1. TTS, 604; KES, 403; TDS-II, 326
- 12163 **şerbethâne** Ar. + Far. NL-3, 502
- 12164 **şere** Ar. NL-3, 501
- 12165 **şeref** Ar. 1. Şeref, onur, itibar, haysiyet. 2. İyilik, güzellik, üstünlük. 3. Kadir, kıymet. 4. Bahtiyarlık. NL-3, 501 (*şäräf*)
Özb. **sharaf** (*şäräf*) 1. ÖTS, 536; ÖTİL-II, 397 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 397
Tkm. **şerep** (*şerep*) 1., 2., 3. Güvenme, inanç. 4. Övünme. KES, 404
- 12166 **şer'en** Ar. Şeriata göre, şeran. NL-3, 507 (*şär'än*)
Özb. **shar'an** (*şär'än*) ÖTİL-II, 401
- 12167 **şerer** Ar. Kıvılcım, uçkun. NL-3, 501 (*şärär*)
Tkm. **şerer** (*şerer*) KES, 404 ~ **şerar** (*şera:r*) KES, 403
- 12168 **şererengîz** Ar. + Far. NL-3, 501
- 12169 **şererlik** Ar. + T. NL-3, 501
- 12170 **şererrîz** Ar. + Far. NL-3, 501
- 12171 **şerersiz** Ar. + T. NL-3, 501
- 12172 **şerfe** Gölge. NL-3, 506 (?)
Özb. **sharpa** (*şärpä*) 2. Belli belirsiz, silik bir ses. ÖTS, 537; ÖTİL-II, 399 3. mec. Bir şeyin yaklaşarak geldiğini gösteren işaret. ÖTİL-II, 399
- 12173 **şerh** Ar. Şerh, izah, açıklama. NL-3, 507 (*şärh*)
Özb. **sharh** (*şärh*) ÖTS, 536; ÖTİL-II, 401
Tkm. **şerh** (*şerh*) KES, 404; TDS-II, 327
- 12174 **şerha** Ar. NL-3, 508
- 12175 **şerha** Ar. NL-3, 551
- 12176 **şer'î** Ar. Şeriata ait olan, şeriatla ilgili. NL-3, 507 (*şär'i*)
Özb. **shar'iy** (*şär'iy*) ÖTİL-II, 401
- 12177 **şerî'at** Ar. Şeriat, dinî kanun. NL-3, 502 (*şäriat*)
Özb. **shariat** (*şäriat*) ÖTS, 536; ÖTİL-II, 398
Tkm. **şerigat** (*şeri:ğat*) TTS, 605; KES, 404; TDS-II, 327
- 12178 **şerî'atpenâh** Ar. + Far. Şeriat hamisi. NL-3, 503 (*şäriatpänoh*)
Özb. **shariatpanoh** (*şäriatpänâh*) ÖTİL-II, 398
- 12179 **şerîf(e)** Ar. Şerefli, aziz. NL-3, 503 (*şärif ~ şärifä*)
Özb. **sharif** (*şärif*) ÖTS, 536; ÖTİL-II, 398 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 398
Tkm. **şerif** (*şeri:f*) TTS, 605; KES, 404
- 12180 **şerîfeyn** Ar. NL-3, 503
- 12181 **şerîk** Ar. Ortak, eş, işbirlikçi, müttefik. NL-3, 503 (*şärik*)
Özb. **sherik** (*şärik*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 407
- 12182 **şerîk** Ar. Ortak, eş, işbirlikçi, müttefik. NL-3, 520 (*şerik*)
Özb. **sherik** (*şerik*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 407
- 12183 **şerîklik** Ar. + T. Ortaklık. NL-3, 503 (*şäriklik*)
Özb. **sheriklik** (*şeriklik*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 407
- 12184 **şer'iyât** Ar. NL-3, 507
- 12185 **şer'îye** Ar. NL-3, 507

- 12186 **şerm** *Far.* Utanma, haya. NL-3, 504 (*şärm*)
Özb. **sharm** (*şärm*) ÖTS, 536; ÖTİL-II, 398
Tkm. **şerim** (*şerim*) TTS, 605; KES, 404; TDS-II, 327
- 12187 **şermende** *Far.* Utanan, atanılacak bir iş yapmış kimse. NL-3, 504 (*şärmändä*)
Özb. **sharmanda** (*şärmändä*) Rezil, ayıp, utanç verici, utandırıcı. ÖTS, 536; ÖTİL-II, 398
Tkm. **şermende**(*şermende*) **1.** Utanmaz, yaygaracı, kavgacı. TTS, 605 **2.** Utandırılan, utangaç. KES, 404
- 12188 **şermendelik** ~ **şermendeliğ** *Far.* + *T.* Rezalet, rezillik. NL-3, 504 (*şärmändäliq* ~ *şärmändäliğ*)
Özb. **sharmandalik** (*şärmändälik*) ÖTS, 536; ÖTİL-II, 398
Tkm. **şermendelik** (*şermendelik*) TTS, 605; TDS-II, 327
- 12189 **şermsâr** *Far.* Yüz karası, rezalet. NL-3, 504 (*şärmsor*)
Tkm. **şermisar** (*şermisa:r*) TTS, 605; KES, 404; TDS-II, 327
- 12190 **şermsârlıg** *Far.* + *T.* NL-3, 504
- 12191 **şerze** *Far.* Heybetli, dehşetli. NL-3, 502 (*şärzä*)
Tkm. **şerze** (*şerze*) KES, 404
- 12192 **şest I** *Far.* NL-3, 508
- 12193 **şest II** (?) NL-3, 508
- 12194 **şeş** *Far.* Altı. NL-3, 511 (*şäş*)
Tkm. **şeş** (*şes*) KES, 404
- 12195 **şeşder** *Far.* NL-3, 511
- 12196 **şeşpâye** *Far.* NL-3, 511
- 12197 **şesper** *Far.* Altı köşeli topuz. NL-3, 511 (*şäşpär*)
Özb. **shashpar** (*şäşpär*) ÖTİL-II, 404
- 12198 **şeâtret** *Ar.* NL-3, 509
- 12199 **şetelhâr** *Far.* NL-3, 508
- 12200 **şevâhid** *Ar.* NL-3, 490
- 12201 **şevk** *Ar.* Şiddetli arzu, istek, heves. NL-3, 490 (*şävq*)
Özb. **shavq** (*şavq*) ÖTS, 537; ÖTİL-II, 390
Tkm. **şowk** (*şovk*) KES, 412; TDS-II, 333
- 12202 **şevkengîz** *Ar.* + *Far.* NL-3, 490
- 12203 **şevket** *Ar.* Büyüklük, yücelik, şan. NL-3, 489 (*şävkät*)
Özb. **shavkat** (*şävkät*) ÖTS, 537; ÖTİL-II, 390 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 390
Tkm. **şöwket** (*şövköt*) TTS, 609; KES, 412; TDS-II, 334 **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 334
- 12204 **şevknâk** *Ar.* + *Far.* NL-3, 490
- 12205 **şey'** ~ **şey** *Ar.* Şey, nesne. NL-3, 494 (*şäy' ~ şäy*)
Özb. **shay** (*şäy*) ÖTİL-II, 391
- 12206 **şeyâtîn** *Ar.* **1.** Şeytanlar, iblisler. **2.** Yoldan çıkarıcılar. **3.** Kötü huy, kötü yaratılış. NL-3, 490 (*şäyotin*)
Tkm. **şeyâtyn** (*şeya:ti:n*) **1., 2.** Kurnaz, aldatıcı, sahtekar. KES, 405
- 12207 **şeyb** *Ar.* NL-3, 491
- 12208 **şeybâl** *Ar.* NL-3, 491
- 12209 **şeybe** *Ar.* NL-3, 491
- 12210 **şeyd** *Far.* NL-3, 491
- 12211 **şeydâ** *Far.* Şeyda, âşık, meftun, büyülenmiş. NL-3, 491 (*şäydo*)
Özb. **shaydo** (*şäyda*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 391

- Tkm. **şeyda** (*şeyda:*) TTS, 605; KES, 405; TDS-II, 327
- 12212 **şeydâlig** Far. + T. NL-3, 492
- 12213 **şeydâveş** Far. NL-3, 492
- 12214 **şeydâyî** Far. + Ar. Meftun, âşık. NL-3, 492 (*şäydoyi*)
Tkm. **şeydaýy** (*şeyda:yı:*) TTS, 605; KES, 405
- 12215 **şey'enillâh** Ar. NL-3, 494
- 12216 **şeyh** Ar. 1. İhtiyar, yaşlı. 2. Şeyh, tasavvuf yolunun öncüsü. NL-3, 493 (*şäyx*)
Özb. **shayx** (*şäyx*) 2. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 392
Tkm. **şeyh** (*şeyh*) KES, 405
- 12217 **şeyhlik ~ şeyhlig** Ar. + T. Şeyhlik, pirlilik. NL-3, 493 (*şäyxliq ~ şäyxlig'*)
Özb. **shayxlik** (*şäyxlik*) ÖTİL-II, 392
- 12218 **şeyhmânend** Ar. + T. NL-3, 493
- 12219 **şeyhûhet** Ar. NL-3, 494
- 12220 **şeyhzâde** Ar. + Far. NL-3, 493
- 12221 **şeyn** Ar. Ayıp, noksan, kusur, eksiklik. NL-3, 492 (*şäyn*)
Tkm. **şeyn** (*şeyn*) 2. Rezalet. KES, 504
- 12222 **şeynlig** Ar. + T. NL-3, 492
- 12223 **şeytân** Ar. 1. Şeytan, iblis. 2. Hileci, yoldan çıkarıcı. NL-3, 492 (*şäyton*)
Özb. **shayton** (*şäytân*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 391
Tkm. **şeytan** (*şeyta:n*) TTS, 606; KES, 405; TDS-II, 328
*Özb. **shayton** (*şäytân*) Su terazisi. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 391
- 12224 **şeytanet** Ar. Şeytanlık, aldatıcılık, hilekârlık. NL-3, 492 (*şäytanät*)
Özb. **shaytanat** (*şäytanät*) 2. Şeytanlar. 3. Hileciler, aldatıcılar. ÖTİL-II, 391
- 12225 **şeytânveş** Ar. + Far. NL-3, 493
- 12226 **şigalda-** NL-3, 532
- 12227 **şigavul** Bekçi. NL-3, 532 (*şig'ovul*)
Özb. **shig'ovul** (*şığâvul*) ÖTİL-II, 420
- 12228 **şık(k)** Ar. Kısım, bölüm. NL-3, 532 (*şiq(q)*)
Özb. **shiq** (*şıq*) ÖTİL-II, 419
- 12229 **şım-** Emmek, çekmek. NL-3, 526 (*şim-*)
Özb. **shim-** (*şım-*) ÖTS, 539; ÖTİL-II, 413
- 12230 **şımal-** Sıvamak, sıyırmak. NL-3, 526 (*şımol-*)
Özb. **shimar-** (*şımar-*) ÖTS, 539; ÖTİL-II, 412
- 12231 **şın** Ar. Arap alfabesinde şın harfinin adı. NL-3, 527 (*şin*)
Tkm. **şın** (*şi:n*) KES, 409
- 12232 **şıralga** Avlanan hayvanın veya kuşun boyun kısmı. NL-3, 531 (*şırolg'a*)
Özb. **shirolg'a** (*şırâlgâ*) ÖTİL-II, 417
- 12233 **şırdag** Üst giysi. NL-3, 529 (*şirdog'*)
Tkm. **şırdak** (*şırdak*) TTS, 606; TDS-II, 339
- 12234 **şırğa** NL-3, 531
- 12235 **şi'â'Ar.** NL-3, 528
- 12236 **şi'âb** Ar. İki dağ arasındaki geçişi zor yollar, dereler. NL-3, 528 (*şıob*)
Tkm. **şığap** (*şığâ:p*) 2. Kabile, halk. KES, 408
- 12237 **şi'âr** Ar. Nişane, belgi. NL-3, 528 (*şior*)
Tkm. **şygar** (*şığâ:r*) KES, 406
- 12238 **şibh** Ar. Benzer, benzeyen. NL-3, 521 (*şibhi*)
Tkm. **şebih** (*şebi:h*) KES, 399
- 12239 **şîd** Ar. NL-3, 519

1240. **şiddet** Ar. **1.** Zorluk, sıkıntı, meşakkat. **2.** Güç, kuvvet. **3.** Sevgi, muhabbet. NL-3, 522 (*şiddät*)
 Özb. **shiddat** (*şiddät*) **1.**, **2.** ÖTİL-II, 409 **3.** Şiddet, gerilim, baskı. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 409
 Tkm. **şitdet** (*şitdet*) **1.**, **2.**, **3.** Çokluk, fazlalık. KES, 411 **4.** Şiddet, gerilim, baskı. TDS-II, 331
1241. **şiddetlik** Ar. + T. Şiddetli, kuvvetli, güçlü. NL-3, 522 (*şiddätliq*)
 Özb. **shiddatli** (*şiddätli*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 409
 Tkm. **şitdetli** (*şitdetli*) KES, 411
1242. **şifâ** Ar. Şifa, iyileşme, hastalıktan kurtulma, düzelme. NL-3, 532 (*şifo*)
 Özb. **shifo** (*şifâ*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 418
 Tkm. **şypa** (*şipa:*) TTS, 606; KES, 408; TDS-II, 338
1243. **şifâhâne** Ar. + Far. Hastane. NL-3, 532 (*şifohonä*)
 Özb. **shifoxona** (*şifâxânä*) ÖTİL-II, 418
1244. **şifte** Far. NL-3, 521
1245. **şiftehâl** Far. + Ar. NL-3, 521
1246. **şiftelig** ~ **şiftelik** Far. + T. NL-3, 521
1247. **şigerf** Far. NL-3, 521
1248. **şigift** Far. NL-3, 522
1249. **şihâb** Ar. NL-3, 533
1250. **şihâbâsâ** Ar. + Far. NL-3, 533
1251. **şihâbkirdâr** Ar. + Far. NL-3, 533
1252. **şihâbvâr** Ar. + Far. NL-3, 533
1253. **şikâf** ~ **şigâf** Far. **1.** Yarık, çatlak, deşik. **2.** Cerahat. NL-3, 525 (*şikof* ~ *şigof*)
 Tkm. **şikaf** (*şika:f*) **1.** KES, 409
1254. **şikâl** Ar. NL-3, 525
1255. **şikâr** Far. **1.** Av, avlama. **2.** Avlanan şey. NL-3, 525 (*şikor*)
 Özb. **shikor** (*şikâr*) **1.** ÖTİL-II, 410
 Tkm. **şikâr** (*şikâ:r*) **1.** TTS, 607; KES, 409; TDS-II, 329
1256. **şikârî** Far. + Ar. NL-3, 525
1257. **şikâyet** Ar. **1.** Şikâyet, yakınma. **2.** Gıybet. NL-3, 526 (*şikoyät*)
 Özb. **shikoyat** (*şikâyät*) **1.** ÖTS, 539; **2.** Dilekçe. ÖTİL-II, 410
 Tkm. **şikâyat** (*şika:yat*) **1.** TTS, 606; KES, 409 **2.** Dilekçe. KES, 409; TDS-II, 329
1258. **şikâyetpeyvendlig** Ar. + Far. + T. NL-3, 526
1259. **şikem** Far. NL-3, 523
1260. **şiken** Far. NL-3, 523
1261. **şikenc** Far. NL-3, 523
1262. **şikence** Far. İşkence, azap, sıkıntı. NL-3, 523 (*şikänjä*)
 Tkm. **şikenje** (*şikence*) KES, 409
1263. **şikenlik** Far. + T. NL-3, 523
1264. **şikest** Far. Kırgın, dargın, yaralı. NL-3, 523 (*şikäst*)
 Özb. **shikast** (*şikäst*) ÖTİL-II, 409 **2.** Kırık, bozulan, kırılmış. ÖTS, 539; ÖTİL-II, 409
 Tkm. **şikest** (*şikest*) **2.** Kırma, kırılma, kaybetme, yenilme. KES, 409
1265. **şikeste** Far. **1.** Kırgın, yaralı, dargın. **2.** Aciz, zayıf. NL-3, 524 (*şikästä*)
 Özb. **shikasta** (*şikästä*) **1.** ÖTS, 539; ÖTİL-II, 410

- Tkm. **şikeste** (*şikeste*) 1. KES, 409; TDS, 329 2. Kırık. TTS, 607; KES, 409; TDS, 329
- 12266 **şikestebâl** Far.+Ar. NL-3, 524
- 12267 **şikesteliğ** ~ **şikestelik** Far. NL-3, 524
- 12268 **şikestemağâl** Far.+Ar. NL-3, 524
- 12269 **şikestenefslik** Far.+Ar.+T. Alçak gönüllü, gösterişsiz, mütevazı. NL-3, 524 (*şikâstânâfslik*)
- Özb. **shikastanafslik** (*şikâstânâfslik*) ÖTİL-II, 410
- 12270 **şikestepâ** Far. NL-3, 525
- 12271 **şikîb** Far. NL-3, 525
- 12272 **şikîbâ** Far. NL-3, 525
- 12273 **şikîbâlıg** Far.+T. NL-3, 525
- 12274 **şikîl** (?) NL-3, 525
- 12275 **şikve** Ar. Şikayet, yakınma. NL-3, 525 (*şikvâ*)
- Özb. **shikva** (*şikvâ*) ÖTİL-II, 410
- Tkm. **şikve** (*şikve*) 2. Dilekçe. KES, 409
- 12276 **şilân** Moğ. NL-3, 526
- 12277 **şilânçı** Moğ.+T. NL-3, 526
- 12278 **şimâl** Ar. Kuzey. NL-3, 526 (*şimol*)
- Özb. **shimol** (*şimâl*) ÖTS, 539; ÖTİL-II, 413
- Tkm. **şemal** (*şema:l*) KES, 401 2. Rüzgâr, yel. TTS, 604; KES, 401; TDS-II, 325
- 12279 **şimâl** Ar. Rüzgâr, yel. NL-3, 497 (*şâmol*)
- Özb. **shamol** (*şâmâl*) ÖTS, 535; ÖTİL-II, 395
- Tkm. **şemal** (*şema:l*) TTS, 604; KES, 401; TDS-II, 325 2. Sol taraf, sol el. 3. Kuzey, geri. KES, 401
- 12280 **şimâlî** Ar. Kuzey, kuzeye ait. NL-3, 527 (*şimoliy*)
- Özb. **shimoliy** (*şimâliy*) ÖTS, 539; ÖTİL-II, 413
- 12281 **şîme** Ar. NL-3, 526
- 12282 **şimşâd** Far. Uzun ağaç, şimşir ağacı. NL-3, 498 (*şâmşod*)
- Özb. **shamshod** (*şâmşâd*) ÖTİL-II, 396
- Tkm. **şemşat** (*şemşa:t*) TTS, 604; KES, 402; TDS-II, 326 2. Bir kız adı. TDS-II, 326
- 12283 **şinâ** Far. NL-3, 527
- 12284 **şinâh** Far. NL-3, 528
- 12285 **şinâht** Far. NL-3, 528
- 12286 **şinâlıg** Far.+T. NL-3, 527
- 12287 **şinâsâ** Far. NL-3, 527
- 12288 **şinâsâlıg** Far.+T. NL-3, 527
- 12289 **şinâver** Far. NL-3, 527
- 12290 **şingerf** Far. Kızıl renk. NL-3, 527 (*şingärf*)
- Özb. **shingarf** (*şingärf*) ÖTİL-II, 413
- 12291 **şingerfgûn** Far. NL-3, 527
- 12292 **şingerfî** Far.+Ar. NL-3, 527
- 12293 **şinîd** Far. NL-3, 550
- 12294 **şîr** Far. Arslan. NL-3, 519 (*şer*)
- Özb. **sher** (*şer*) 2. Cesur, mert, yiğit. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 407
- Tkm. **şîr** (*şî:r*) TTS, 607; KES, 409; TDS-II, 330 2. Bir erkek adı. TDS-II, 330

12295. **şîr** *Far.* Süt. NL-3, 528 (*şir*)
Özb. **shir** (*şir*) ÖTİL-II, 415
Tkm. **şir** (*şi:r*) KES, 409
12296. **şî'r** *Ar.* Şiir, nazım, gazel. NL-3, 521 (*şe'r*)
Özb. **she'r** (*şer*) ÖTS, 538; ÖTİL-II, 408
Tkm. **şygyr** (*şığır*) TTS, 606; KES, 406; TDS-II, 337
12297. **şîrâ** *Ar.* NL-3, 530
12298. **şîrâk** (?) NL-3, 531
12299. **şîrâze** *Far.* Şiraze. NL-3, 520 (*şirozä*)
Tkm. **şyrazä** (*şı:ra:za*) KES, 408 ~ **şiraza** (*şı:ra:za*) KES, 410
12300. **Şîrâzî** NL-3, 520
12301. **Şîrâzlık** NL-3, 520
12302. **şîrbirinç** *Far.* Sütlaç. NL-3, 528
12303. **şîrdil** *Far.* NL-3, 520
12304. **şîre I** *Far.* 1. Şire, şerbet. 2. Bir şarap türü. NL-3, 528 (*şirä*)
Özb. **shira** (*şirä*) 1. ÖTS, 539; ÖTİL-II, 415
Tkm. **şire** (*şi:re*) 1. TTS, 607; TDS-II, 330
12305. **şîre II** (?) NL-3, 528
12306. **şîrefken** *Far.* NL-3, 519
12307. **şîrgîr** *Far.* NL-3, 520
12308. **şîrgürünç** (?) Sütlaç. NL-3, 529 (*şirgurunç*)
Özb. **shirguruch** (*şirgürüç*) ÖTS, 539; ÖTİL-II, 416
12309. **şîrhâr** *Far.* NL-3, 531
12310. **şîrhâre** *Far.* Süt emen, bebek, küçük çocuk. NL-3, 531 (*şirxorä*)
Özb. **shirxo'ra** (*şirhorä*) ÖTİL-II, 417
Tkm. **şirhara** (*şi:rha:ra*) KES, 410
12311. **şîrîn** *Far.* 1. Tatlı, lezzetli. 2. Ferhat'ın sevgilisi Şirin. 3. Manalı, anlamlı. NL-3, 529 (*şirin*)
Özb. **shirin** (*şirin*) 1. ÖTS, 539; ÖTİL-II, 416 2. *mec.* Tatlı, şirin, güzel, hoş. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 416
Tkm. **şirin** (*şirin*) 1. TTS, 607; KES, 410 2. KES, 410 3. Tatlı, şirin, hoş, güzel. KES, 410; TDS-II, 330 4. Bir kadın adı. TDS-II, 330
12312. **şîringûy** *Far.* NL-3, 529
12313. **şîringüftâr** *Far.* NL-3, 529
12314. **şîrînkâm** *Far.* NL-3, 529
12315. **şîrînkâr** *Far.* NL-3, 530
12316. **şîrînkârlıg** *Far.* +T. NL-3, 530
12317. **şîrînkêlâm** *Far.* +Ar. NL-3, 529
12318. **şîrînlıg** *Far.* +T. 1. Tatlılık, şirinlik. 2. İçerik zenginliği, anlamlılık. 3. Güzellik, latiflik. NL-3, 530 (*şirinlig'*)
Özb. **shirinlik** (*şirinlik*) 1., 2. Şekerleme. ÖTS, 539; ÖTİL-II, 416
Tkm. **şirinlik** (*şirinlik*) 1., 3. TTS, 607; TDS-II, 330
12319. **şîrînmağâl** *Far.* +Ar. Tatlı dilli. NL-3, 530 (*şirinmaqol*)
Tkm. **şirinmakal** (*şirinmaka:l*) KES, 410
12320. **şîrînsuḥan** *Far.* Tatlı dilli. NL-3, 530 (*şirinsuxan*)
Özb. **shirinsuxan** (*şirinsuxan*) ÖTİL-II, 416
12321. **şîrîntekellüm** *Far.* +Ar. NL-3, 530
12322. **şîrînzebân** *Far.* Tatlı dilli. NL-3, 529 (*şirinzäbon*)

- Tkm. şirinzıba* (*şirinzıba:n*) KES, 410
- 12323 *şirk* Ar. Şirk, küfür. NL-3, 530 (*şirk*)
Tkm. şirk (*şirk*) KES, 410
- 12324 *şirket* Ar. 1. Ortaklık. 2. Umumilik, yakınlık. NL-3, 530 (*şirkät*)
Özb. shirkat (*şirkät*) 1. ÖTİL-II, 417 2. Şirket, firma. ÖTS, 539; ÖTİL-II, 417
Tkm. şirket (*şirket*) 1., 2. Şirket, firma. KES, 411
- 12325 *şirketendîş* Ar.+Far. NL-3, 530
- 12326 *şîrlik* Far.+T. NL-3, 520
- 12327 *şî'rlik* Ar.+T. NL-3, 521
- 12328 *şîrmerd* Far. NL-3, 519
- 12329 *şîrpeyker* Far. NL-3, 520
- 12330 *şîrşayd* Far.+Ar. NL-3, 520
- 12331 *şîrşikâr* Far. NL-3, 520
- 12332 *şîrşikârlıg* Far.+T. NL-3, 521
- 12333 *şîrşükûh* Far. NL-3, 521
- 12334 *şîrveş* Far. NL-3, 519
- 12335 *şîrzebûn* Far. NL-3, 520
- 12336 *şîrzen* Far. NL-3, 520
- 12337 *şiş* Şiş, büyük iğne. NL-3, 532 (*şiş*)
Tkm. çiş (*çi:ş*) TTS, 123; TDS, 215
**Özb. shish* (*şiş*) Şişme, şişlik. ÖTS, 540; ÖTİL-II, 418
**Tkm. çiş* (*çi:ş*) Şişlik, ur. TTS, 123; TDS, 215
- 12338 *şiş-* Şişmek, kabarmak. NL-3, 532 (*şiş-*)
Tkm. çiş- (*çiş-*) 2. *mec.* Büyüklenmek, kibirlenmek. TTS, 123; TDS, 215 3. *mec.* Öfkelenmek. TDS, 215
- 12339 *şişe* Far. 1. Şişe, cam. 2. Camdan yapılmış, şişe. NL-3, 532 (*şişä*)
Özb. shisha (*şişä*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 419
- 12340 *şitâ* Ar. NL-3, 531
- 12341 *şitâb* Far. Acele, çabukluk, hız. NL-3, 531 (*şitob*)
Özb. shitob (*şitâb*) ÖTS, 540; ÖTİL-II, 418
Tkm. şitap (*şita:p*) KES, 411
- 12342 *şitâbân* Far. Acele eden, çabuk olan, aceleci. NL-3, 531 (*şitobon*)
Tkm. şitaban (*şita:ba:n*) KES, 411
- 12343 *şitâbende* Far. NL-3, 531
- 12344 *şitâbendelik* Far.+T. NL-3, 531
- 12345 *şitâblıg* Far.+T. Hızlı, süratli. NL-3, 531 (*şitoblig'*)
Özb. shitoblik (*şitâblik*) ÖTİL-II, 418
- 12346 *şitâyi* Ar. NL-3, 531
- 12347 *şîve* Far. 1. Tertip, düzen, usul, yöntem. 2. Hüner, ustalık. 3. Naz, işve. NL-3, 518 (*şevä*)
Özb. sheva (*şevä*) 1. ÖTİL-II, 406 3. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 406
Tkm. şiwe (*şi:ve*) 1. KES, 411 3. KES, 411; TDS-II, 331
**Özb. sheva* (*şevä*) Bölgesel, yöresel konuşma şekli, ağız. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 406
**Tkm. şiwe* (*şi:ve*) Bölgesel, yöresel konuşma şekli, ağız. TTS, 607; TDS-II, 331
- 12348 *şîvelik* Far.+T. NL-3, 519
- 12349 *şîven* Far. İleme, sızlanma, matem. NL-3, 518 (*şevän*)

- Tkm. **şiwən** (*şiven*) KES, 411
- 12350 **şiyâr** Far. NL-3, 522
- 12351 **şöhret** Ar. Şöhret, meşhurluk. NL-3, 554 (*şuhrät*)
Özb. **shuhrat** (*şührät*) ÖTS, 542; ÖTİL-II, 434 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 434
Tkm. **şöhrat** (*şöhra:t*) TTS, 609; TDS-II, 334 2. Bir erkek adı. TDS-II, 334
- 12352 **şu'â ~ şu'â'** Ar. Nur, ışık. NL-3, 550 (*şuo ~ şuo'*)
Tkm. **şuga** (*şuğa:*) KES, 412
- 12353 **şu'arâ'** Ar. Şairler. NL-3, 546 (*şuaro*)
Özb. **shuaro** (*şuarâ*) ÖTİL-II, 430
Tkm. **şugara** (*şuğoro:*) KES, 412
- 12354 **şu'be** Ar. 1. Şube, bölüm. 2. Topluluk, güruh. 3. Bir müzik terimi. NL-3, 551 (*şu'bä*)
Özb. **shu'ba** (*şu'bä*) 1. ÖTS, 542; ÖTİL-II, 433 3. ÖTİL-II, 433
- 12355 **şu'bede** Far. El çabukluğu, büyücülük, hokkabazlık. NL-3, 551 (*şu'bädä*)
Tkm. **şugbada** (*şuğbada*) KES, 412
- 12356 **şu'bedebâz** Far. NL-3, 551
- 12357 **şu'bedebâzlık** Far. + T. NL-3, 551
- 12358 **şu'bedefen** Far. NL-3, 552
- 12359 **şu'bedeger** Far. NL-3, 552
- 12360 **şu'bedesâz** Far. NL-3, 552
- 12361 **şubân** Far. Çoban. NL-3, 547 (*şubon*)
Tkm. **çopan** (*çopon*) 1. TTS, 124; TDS, 219 2. Birini gözetleyen. 3. Türkmen millî mücadelesinde kullanılan bir teknik. 4. Bir erkek adı. TDS, 219
- 12362 **şubânlıg** Far. + T. Çobanlık. NL-3, 547 (*şubonlig'*)
Tkm. **çopanlyk** (*çoponluk*) TTS, 124; TDS, 219
- 12363 **şucâ'at** Ar. NL-3, 547
- 12364 **şuğl** Ar. NL-3, 554
- 12365 **şûh** Far. 1. Şuh, oynak, yaramaz, haylaz. 2. Güzel sevgili. NL-3, 556 (*şo'x*)
Özb. **sho'x** (*şox*) 1. ÖTS, 542; ÖTİL-II, 436
Tkm. **şuh** (*şu:h*) 1., 2. Mutlu, sevinçli, şen. KES, 412
- 12366 **şûhâneçe** Far. + T. NL-3, 558
- 12367 **şûhgîn** Far. NL-3, 557
- 12368 **şûhluk ~ şûhlug** Far. + T. Şuhluk, oynaklık, yaramazlık. NL-3, 557 (*şo'xluk ~ şo'xlug'*)
Özb. **sho'xlik** (*şoxlik*) ÖTS, 542; ÖTİL-II, 436
- 12369 **şûhşeng** Far. NL-3, 558
- 12370 **şûhţab'** Far. + Ar. NL-3, 558
- 12371 **şûhţab'lıg** Far. NL-3, 558
- 12372 **şûhţihnlık** Far. + Ar. + T. NL-3, 557
- 12373 **şukqa** Ar. NL-3, 554
- 12374 **şu'le** Ar. Işık, parıltı. NL-3, 552 (*şu'lä*)
Özb. **shu'la** (*şu'lä*) ÖTS, 542; ÖTİL-II, 433
Tkm. **şugla** (*şuğlo*) TTS, 610; KES, 412; TDS-II, 335 ~ **şöhle** (*şöhlö*) TTS, 609; KES, 412; TDS-II, 334
- 12375 **şu'leâsâ** Ar. + Far. NL-3, 553
- 12376 **şu'leefgen** Ar. + Far. NL-3, 553
- 12377 **şu'leengîz** Ar. + Far. NL-3, 553
- 12378 **şu'lefezâ(y)** Ar. + Far. NL-3, 553

12379. **şu'leḥîz** Ar.+Far. NL-3, 553
12380. **şu'lekeş** Ar.+Far. NL-3, 553
12381. **şu'lelik** ~ **şu'lelig** Ar.+T. Işıklı, parlak. NL-3, 553 (*şu'lâliq* ~ *şu'lâlig*)
Tkm. **şöhleli** (*şöhlölü*) TDS-II, 334
12382. **şu'lenâk** Ar.+Far. NL-3, 553
12383. **şu'leperver** Ar.+Far. NL-3, 553
12384. **şu'lepeyvest** Ar.+Far. NL-3, 553
12385. **şu'lezen** Ar.+Far. NL-3, 553
12386. **şûm** Ar. **1.** Rezil, ahlaksız, yersiz. **2.** Bahtsız, talihsiz. NL-3, 549 (*şum*)
Özb. **shum** (*şum*) **1.** ÖTS, 542; ÖTİL-II, 431 **2.** ÖTİL-II, 431 **3.** Yaramaz, afacan, haylaz. ÖTS, 542; ÖTİL-II, 431
Tkm. **şum** (*şu:m*) **1.** TDS-II, 335; TTS, 610 **2.** KES, 412
12387. **şûmbaht** Ar.+Far. NL-3, 549
12388. **şûmḳadamlık** Ar.+T. NL-3, 550
12389. **şûmluk** ~ **şûmlug** Far.+T. Kötülük, fenalık. NL-3, 549 (*şumluq* ~ *şumlug*)
Özb. **shumlik** (*şumlik*) ÖTS, 542; ÖTİL-II, 431
12390. **şundak** Şöyle, şunun gibi. NL-3, 550 (*şundoq*)
Özb. **shundoq** (*şundâq*) ÖTS, 542; ÖTİL-II, 432
Tkm. **şundag** (*şundoğ*) KES, 412
12391. **şunkar** Doğan, doğan kuşu. NL-3, 550 (*şunqor*)
Özb. **shunqor** (*şunqâr*) **2.** Mert, cesur. ÖTS, 542; ÖTİL-II, 433
Tkm. **şuñkar** (*şuñkor*) KES, 412; TDS-II, 335 ~ **şunkar** (*şunkor*) TTS, 611
12392. **şûr I** Far. NL-3, 555
12393. **şûr II** Far. **1.** Tuzlu, tuzu keskin. **2.** Acı. NL-3, 555 (*şo'r*)
Özb. **sho'r** (*şor*) **1.** ÖTS, 542; ÖTİL-II, 435
Tkm. **şur** (*şu:r*) **1., 2.** Telaş, endişe, korku, şaşkınlık. **3.** Heves, coşku. KES, 412
12394. **şûrâbe** Far. Gözyaşı. NL-3, 556 (*şo'robä*)
Tkm. **şuraba** (*şu:ra:ba*) **2.** Tuzlu su, acı su. KES, 413
12395. **şurb** Ar. NL-3, 550
12396. **şûrbaht** Far. NL-3, 556
12397. **şûre** Far. **1.** Tuzlu toprak. **2.** Tuzlu toprakta yetişen bitki, çalı. NL-3, 555 (*şo'rä*)
Özb. **sho'ra** (*şorä*) **2.** ÖTS, 542; ÖTİL-II, 435
12398. **şûrefgen** Far. NL-3, 556
12399. **şûrengîz** Far. NL-3, 556
12400. **şûrepüşt** Far. NL-3, 556
12401. **şûrezâr** Far. Çalılık, tuzlu yer. NL-3, 556 (*şo'râzor*)
Özb. **sho'razor** (*şorâzâr*) ÖTİL-II, 435
12402. **şûrîde** Far. Perişan, aşka müptela olan. NL-3, 556 (*şo'ridä*)
Tkm. **şuryda** (*şu:ru:da*) **2.** Endişeli, telaşlı. **3.** İsyan çıkaran, baş kaldıran, asi. KES, 413
12403. **şûrîdeḥâl** Far.+Ar. NL-3, 556
12404. **şûrîdeserlik** Far.+T. NL-3, 556
12405. **şûriş** Far. **1.** Izdırıp, sıkıntı. **2.** İsyan, başkaldırı. NL-3, 556 (*şo'riş*)
Tkm. **şuruş** (*şu:ruş*) **2.** KES, 413
12406. **şurḩa** Ar. NL-3, 550
12407. **şûşe** Far. NL-3, 551
12408. **şu'ûr** Ar. NL-3, 554

- 12408 **şübhe** Ar. Şüphe, kuşku. NL-3, 547 (*şubhā*)
Özb. **shubha** (*şubhā*) ÖTS, 541; ÖTİL-II, 430
Tkm. **şübhe** (*şubhō*) TTS, 611; TDS-II, 336
- 12410 **şüdrün** Moğ. Şebnem, çiğ. NL-3, 547 (*şudrun*)
Özb. **shudring** (*şüdring*) ÖTS, 542; ÖTİL-II, 431
- 12411 **şügûn** Far. NL-3, 547
- 12412 **şühreverd** (?) NL-3, 554
- 12413 **şühûd** Ar. NL-3, 555
- 12414 **şük** NL-3, 547
- 12415 **şükür** Ar. Şükür, minnettarlık bildirme. NL-3, 547 (*şükr*)
Özb. **shukr** (*şükr*) ÖTİL-II, 431 ~ **shukur** (*şükür*) ÖTS, 542; ÖTİL, 431 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 431
Tkm. **şükür** (*şükür*) TTS, 611; TDS-II, 336 2. Bir erkek adı. TDS-II, 336
- 12416 **şükrâne** Ar. + Far. Minnettarlık, şükretme. NL-3, 548 (*şukronā*)
Tkm. **şükra** (*şükra:na*) 2. Razi, şükredici. KES, 413
- 12417 **şükrlillâh** Ar. NL-3, 548
- 12418 **şükûfe** ~ **şügûfe** Far. Gül, çiçek, gonca. NL-3, 548 (*şukufā* ~ *şugufā*)
Tkm. **şüküwfe** (*şüküvfö*) KES, 413
- 12419 **şükûh** Far. 1. Büyüklük, ululuk. 2. Şan, şöhret, azamet. 3. Görkemlilik, heybetlilik. NL-3, 549 (*şukuh*)
Özb. **shukuh** (*şükuh*) ÖTİL-II, 431
Tkm. **şüküwh** (*şüküvh*) 1., 3. KES, 413
- 12420 **şükûhluk** ~ **şükûhluğ** Far. Saygın, nüfuzlu, azametli. NL-3, 549 (*şukuhluğ* ~ *şukuhluğ*)
Özb. **shukuhli** (*şükuhli*) ÖTİL-II, 431
- 12421 **şüküft** Far. Açılmış, açık. NL-3, 548 (*şukuft*)
Tkm. **şüküfte** (*şüküftö*) KES, 413
- 12422 **şüküftedil** Far. NL-3, 548
- 12423 **şüküfteṭab'lık** Far. + Ar. + T. NL-3, 549
- 12424 **şüküfteverd** Far. + Ar. NL-3, 548
- 12425 **şükürçi** Ar. + T. NL-3, 548
- 12426 **şükürgüzârlık** ~ **şükürgüzârlıg** Ar. + Far. + T. NL-3, 548
- 12427 **şülekey** NL-3, 555
- 12428 **şümâr(e)** Far. Sayı, hesap. NL-3, 549 (*şumor* ~ *şumorä*)
Tkm. **şumar** (*şumo:r*) KES, 412
- 12429 **şümûl** Ar. NL-3, 550
- 12430 **şürû'** Ar. Başlama, işe girişme. NL-3, 550 (*şuru'*)
Özb. **shuru'** (*şüru'*) ÖTİL-II, 433
- 12431 **şürûh** Ar. NL-3, 551
- 12432 **şüstmân** Far. NL-3, 551
- 12433 **şüstüşû** Far. NL-3, 551
- 12434 **şütürmürğ** Far. NL-3, 551
- 12435 **şüyû'** Ar. NL-3, 554
- 12436 **şüyûh** Ar. NL-3, 554
- 12437 **şüyûn** (?) NL-3, 554

T t

- 12483 **ta'ab** Ar. 1. Yorulma, bitkin düşme. 2. Zorluk, güçlük, meşakkat. NL-3, 142 (taab)
Tkm. **tagap** (tağap) 2. KES, 415
- 12484 **ta'abluk** Ar. + T. NL-3, 143
- 12440 **ta'abnâk** Ar. + Far. NL-3, 143
- 12441 **ta'accüb** Ar. Şaşma, hayret etme. NL-3, 143 (taajjub)
Özb. **taajjub** (taaccüb) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 101
Tkm. **tagaçjyp** (tağaçcıp) KES, 415; TDS-II, 341
- 12442 **ta'accüblük** Ar. + T. Şaşırtıcı, hayret verici. NL-3, 143 (taajjubliq)
Özb. **taajjubli** (taaccübli) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 101
- 12443 **ta'addî** Ar. 1. Düşmanlık, husumet. 2. Zulüm, zalimlik. NL-3, 143 (taaddi)
Özb. **taaddi** (taaddi) ÖTİL-II, 101
Tkm. **tagatdy** (tağatdı) KES, 415
- 12444 **ta'addîpîşelik** Ar. + Far. + T. NL-3, 143
- 12445 **ta'addüd** Ar. NL-3, 143
- 12446 **ta'âdül** Ar. NL-3, 182
- 12447 **ta'affün** Ar. NL-3, 145
- 12448 **ta'ahhüd** Ar. NL-3, 145
- 12449 **ta'aḳkul** Ar. NL-3, 145
- 12450 **ta'aḳkulluk** Ar. + T. NL-3, 145
- 12451 **ta'âlâ** Ar. En yüce, en üstün. NL-3, 183 (taolo)
Özb. **taolo** (taâlâ) ÖTİL-II, 121
Tkm. **tagala** (tağa:la:) KES, 415; TDS-II, 341
- 12452 **ta'âlallah** Ar. Ulu ve yüce Allah. NL-3, 183 (taolalloh)
Tkm. **tagalalla** (tağa:lalla:) KES, 415
- 12453 **ta'alluḳ** Ar. 1. Aitlik, bağlantı, alakadarlık. 2. İlişkin, ilgili. NL-3, 144 (taalluq)
Özb. **taalluq** (taalluq) 1. ÖTS, 444; ÖTİL-II, 101 2., 3. Eşlerden kadın olan, kadın eş. ÖTİL-II, 101
Tkm. **tagalluk** (tağalluq) 2. KES, 415
- 12454 **ta'allül** Ar. Bahane gösterme. NL-3, 144 (taallul)
Tkm. **tagallul** (tağallul) KES, 415
- 12455 **ta'allüm** Ar. Öğrenme, bilgi edinme. NL-3, 144 (taallum)
Tkm. **tagallum** (tağallum) KES, 415
- 12456 **ta'âm** Ar. Yemek, yiyecek. NL-3, 183 (taom)
Özb. **taom** (taâm) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 121
Tkm. **tagam** (tağam) KES, 415; TDS-II, 341 2. Tat, lezzet. TTS, 612; TDS-II, 341
- 12457 **ta'arruz** Ar. 1. Bir işe, harekete gösterilen karşılık. 2. Erişmek, yetişmek. NL-3, 145 (taarruz)
Özb. **taarruz** (taarruz) 1. ÖTİL-II, 101
- 12458 **ta'assub** Ar. 1. Körü körüne bağlılık, fanatizm. 2. Bir dine, bir inanışa aşırı derecede bağlı olma. NL-3, 145 (taassub)
Özb. **taassub** (taassub) 1. ÖTİL-II, 101
- 12459 **ta'aşşuḳ** Ar. NL-3, 145
- 12460 **ṭâ'at** Ar. 1. İbadet, tapınma. 2. İtaat etme. NL-3, 235 (toat)
Özb. **toat** (tâat) ÖTİL-II, 193
Tkm. **tagat** (ta:ğat) KES, 415
- 12461 **ṭâ'ât** Ar. NL-3, 243

- ¹²⁴⁵² **ta'ayyün** Ar. NL-3, 143
- ¹²⁴⁵³ **ta'azzum** Ar. NL-3, 143
- ¹²⁴⁵⁴ **ta'azzür** Ar. NL-3, 143
- ¹²⁴⁵⁵ **tâb I** Far. **1.** Hararet, sıcaklık. **2.** Sıtma hastalığı. **3.** Işık, nur, parlaklık. NL-3, 236 (*tob*)
Özb. **tob** (*tâb*) **1.** ÖTS, 458
- ¹²⁴⁵⁶ **tâb II** Far. Güç, kuvvet, dayanıklılık. NL-3, 236 (*tob*)
Özb. **tob** (*tâb*) **2.** Sağlık. **3.** İstek. ÖTS, 458; ÖTİL-II, 193
- ¹²⁴⁵⁷ **tâb III** Far. Büklüm büklüm, kıvrılmış, dolanmış, sarılmış. NL-3, 236 (*tob*)
Özb. **tob** (*tâb*) Bağlı, tabi. ÖTS, 458
- ¹²⁴⁵⁸ **tab'** Ar. NL-3, 149
- ¹²⁴⁵⁹ **ta'bîr** Ar. Tabir, ifade, beyan, izah. NL-3, 205 (*ta'bir*)
Özb. **ta'bir** (*ta'bir*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 140
Tkm. **tagbyr** (*tagbî:r*) KES, 415
- ¹²⁴⁷⁰ **tab'keş** Ar. + Far. NL-3, 150
- ¹²⁴⁷¹ **tab'lık** Ar. + T. NL-3, 150
- ¹²⁴⁷² **tab'perest** Ar. + Far. NL-3, 150
- ¹²⁴⁷³ **tab'pezîr** Ar. + Far. NL-3, 150
- ¹²⁴⁷⁴ **tabâbet** Ar. Tabiplik, şifacılık. NL-3, 148 (*tabobât*)
Özb. **tabobat** (*tabâbât*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 103
- ¹²⁴⁷⁵ **tabak** Ar. **1.** Tabak, kâse, kap. **2.** Gün batımındaki gökyüzünün kıvılcı rengi. NL-3, 146 (*tabaq*)
Özb. **tabaq** (*tabaq*) **1.** ÖTİL-II, 102 ~ **tovoq** (*tovok*) **1.** ÖTS, 461; ÖTİL-II, 195
Tkm. **tabak** (*tabaq*) **1.** TTS, 612; TDS-II, 340
- ¹²⁴⁷⁶ **tabaka** Ar. Tabaka, derece. NL-3, 147 (*tabaqa*)
Özb. **tabaqa** (*tabaqa*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 102
- ¹²⁴⁷⁷ **tabakât** Ar. NL-3, 147
- ¹²⁴⁷⁸ **tabakçı** Ar. + T. NL-3, 147
- ¹²⁴⁷⁹ **taban** **1.** Topuk, ayakkabı topuğu, ökçe. **2.** Adım. **3.** Ayak. NL-3, 237 (*tobon*)
Özb. **tovon** (*tâvân*) **1.** ÖTS, 461; ÖTİL-II, 195
Tkm. **daban** (*da:ban*) **1., 3., 3.** Uzunluk birimi, bir ayak boyu. TTS, 129; TDS, 241
- ¹²⁴⁸⁰ **tâbân** Far. Parlak, parlayan, ışık saçan. NL-3, 237 (*tobon*)
Özb. **tobon** (*tâbân*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 194
Tkm. **taban** (*ta:ba:n*) KES, 414
- ¹²⁴⁸¹ **taban** Taban, topuk. NL-3, 148 (*tabon*)
Özb. **tovon** (*tâvân*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 195
- ¹²⁴⁸² **tâbârâ** (?) NL-3, 237
- ¹²⁴⁸³ **Tabaslık** Far. + T. NL-3, 146
- ¹²⁴⁸⁴ **tabâyi'** Ar. NL-3, 148
- ¹²⁴⁸⁵ **tabbâh** Ar. Aşçı. NL-3, 147 (*tabbox*)
Tkm. **tabbah** (*tabba:h*) KES, 414
- ¹²⁴⁸⁶ **tâbdâr** Far. NL-3, 236
- ¹²⁴⁸⁷ **tâbe** Far. NL-3, 236
- ¹²⁴⁸⁸ **tâbedân** Far. NL-3, 236
- ¹²⁴⁸⁹ **tabh** Ar. **1.** Yemek pişirme, yemek hazırlama. **2.** Yiyecek, gıda. NL-3, 149 (*tabx*)
Tkm. **tabh** (*tabh*) **1.** KES, 414
- ¹²⁴⁹⁰ **tâbîk** Ar. NL-3, 237

- ¹²⁴⁹¹ **tâbûl-** (?) NL-3, 237
- ¹²⁴⁹² **tâbi'** Ar. Boyun eğen, itaat eden. NL-3, 237 (*tobi'*)
Özb. **tobe'** (*tâbe'*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 193
Tkm. **tabyg** (*ta:biğ*) KES, 414
- ¹²⁴⁹³ **tabî'î** Ar. Tabiata dair, tabiat ilmi. NL-3, 148 (*tabiyy*)
Özb. **tabiyy** (*tabiyy*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 103
- ¹²⁴⁹⁴ **tabîat** Ar. 1. Varlık, tabiat. 2. Karakter. 3. Gönül. NL-3, 147 (*tabiat*)
Özb. **tabiat** (*tabiat*) 1., 2. ÖTS, 444; ÖTİL-II, 102
Tkm. **tebigat** (*tebi:ğat*) 1., 2. TTS, 622; TDS-II, 358
- ¹²⁴⁹⁵ **tabîb** Ar. Tabip, hekim. NL-3, 148 (*tabib*)
Özb. **tabib** (*tabib*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 103
Tkm. **tebip** (*tebi:p*) Yasadışı doktorluk yapan kişi, doktorluk eğitimi almadan doktorluk yapan kişi. TTS, 622; KES, 426; TDS-II, 358
- ¹²⁴⁹⁶ **tabîbşîve** Ar. + Far. NL-3, 148
- ¹²⁴⁹⁷ **tâbistân** Far. Yaz mevsimi. NL-3, 237 (*tobiston*)
Tkm. **tabystan** (*ta:bista:n*) KES, 414
- ¹²⁴⁹⁸ **tâbistânî** Far. + Ar. NL-3, 237
- ¹²⁴⁹⁹ **ta'biye** Ar. NL-3, 206
- ¹²⁵⁰⁰ **tabl** Ar. NL-3, 148
- ¹²⁵⁰¹ **tablbâz** Ar. + Far. NL-3, 148
- ¹²⁵⁰² **tâblıg** Far. + T. NL-3, 237
- ¹²⁵⁰³ **tâbnâk** Far. NL-3, 237
- ¹²⁵⁰⁴ **tâbsız** Far. + T. NL-3, 237
- ¹²⁵⁰⁵ **tabuk** ~ **tabug** NL-3, 238
- ¹²⁵⁰⁶ **tâbût** Ar. 1. Tabut. 2. Ceset. NL-3, 237 (*tobut*)
Özb. **tobut** (*tâbut*) 1. ÖTS, 458; ÖTİL-II, 194 ~ **tovut** (*tâvut*) ÖTİL-II, 195
Tkm. **tabyt** (*ta:bi:t*) 1. TTS, 612; KES, 414; TDS-II, 341
- ¹²⁵⁰⁷ **tâbûtpûş** Ar. + Far. NL-3, 238
- ¹²⁵⁰⁸ **tâc** Far. 1. Taç, başa takılan süs. 2. Padişahlık, hükümdarlık. NL-3, 238 (*toj*)
Özb. **toj** (*tâc*) 1. ÖTS, 458; ÖTİL-II, 196 2. Taç yapraklar. 3. Bazı kuşların başındaki ibik. 4. Gün tutulma zamanında Güneş etrafındaki güzel görünen parlak çember. ÖTİL-II, 196
- ¹²⁵⁰⁹ **tâcdâr** Far. Padişah, şah, hükümdar. NL-3, 239 (*tojdor*)
Özb. **tojdor** (*tâcdâr*) ÖTİL-II, 196
- ¹²⁵¹⁰ **Tâcık** Far. Tacık, Tacık halkından olan. NL-3, 239 (*Tojik*)
Özb. **Tojik** (*Tâcık*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 196
Tkm. **Tâjik** (*Tä:cik*) TTS, 621; TDS-II, 366
- ¹²⁵¹¹ **ta'cîl** Ar. Hız, çabukluk, tezlik. NL-3, 206 (*ta'jil*)
Tkm. **tagjyl** (*tagcı:l*) KES, 416
- ¹²⁵¹² **tâcir** Ar. Tacir, tüccar. NL-3, 239 (*tojir*)
Özb. **tojir** (*tâcir*) ÖTİL-II, 196
Tkm. **tâjir** (*tä:cir*) KES, 442; TDS-II, 366
- ¹²⁵¹³ **tâcver** Far. NL-3, 239
- ¹²⁵¹⁴ **tâcverlik** Far. + T. NL-3, 239
- ¹²⁵¹⁵ **ta'dâd** Ar. NL-3, 206
- ¹²⁵¹⁶ **tafsîl** Ar. Ayrıntı belirtme, detaylı anlatma. NL-3, 200 (*tafsil*)
Özb. **tafsil** (*täfsil*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 133
- ¹²⁵¹⁷ **tafsîlî** Ar. Ayrıntıları ile, bütün tefarruatları ile. NL-3, 200 (*tafsiliy*)

- Özb. **tafsiliy** (*täfsiliy*) ÖTİL-II, 133
- 12518 **tafzîh** Ar. NL-3, 199
- 12519 **tag** Dağ. NL-3, 249 (*tog*)
Özb. **tog'** (*tâğ*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 212
Tkm. **dag** (*da:ğ*) TTS, 130; TDS, 243
- 12520 **tagannî** Ar. NL-3, 213
- 12521 **tagar** 1. Kase, kap. 2. Kadeh. NL-3, 213 (*tag'or ~ tag'ora*)
Tkm. **tagar** (*tagar*) TDS-II, 342
- 12522 **tagarlık** NL-3, 213
- 12523 **tagayı** Dayı. NL-3, 213 (*tag'oyi*)
Özb. **tag'oyi** (*tagâyi*) ÖTİL-II, 148 ~ **tog'a** (*tâğa*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 312
- 12524 **tagayyür** Ar. Başkalaşma, değişme, başka görünüme girme. NL-3, 212
Özb. **tag'ayyur** (*tagayyur*) ÖTİL-II, 148
- 12525 **tagı** Yine, tekrar. NL-3, 249 (*tog'i*)
Özb. **tag'in** (*tâğın*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 148
Tkm. **dagı** (*dağı*) 2. Daha, başka. TTS, 131; TDS, 245
- 12526 **tagyîr** Ar. Değişme, değişim. NL-3, 213 (*tag'yir*)
Tkm. **tagyyr** (*tagyı:r*) KES, 416
- 12527 **tagyîrpezîr** Ar. +Far. NL-3, 213
- 12528 **ṭaha** (?) NL-3, 249
- 12529 **taḥalḥul** Ar. NL-3, 201
- 12530 **taḥalḥulpezîr** Ar. +Far. NL-3, 201
- 12531 **taḥammül** Ar. Tahammül, sabır, dayanma. NL-3, 214 (*tahammul*)
Özb. **tahammul** (*tahammül*) ÖTİL-II, 148
Tkm. **tahammyl** (*tahammyl*) KES, 417
- 12532 **taḥammülâmizlîg** Ar. +Far. +T. NL-3, 215
- 12533 **taḥammülluk** Ar. +T. NL-3, 215
- 12534 **ṭahâret** Ar. 1. Yıkanma, paklanma; paklık, temizlik. 2. Abdest. NL-3, 216 (*tahorät*)
Özb. **tahorat** (*tahârät*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 149
Tkm. **taharat** (*taha:rat*) KES, 417
- 12535 **taḥarmüz** Ar. NL-3, 215
- 12536 **taḥarrük** Ar. NL-3, 215
- 12537 **taḥassür** Ar. NL-3, 215
- 12538 **taḥâşîsîzlîg** Ar. +T. NL-3, 216
- 12539 **taḥayyül** Ar. Tahayyül, hayal etme. NL-3, 200 (*taxayyul*)
Tkm. **tahâyýul** (*tahayyul*) 2. Çeşitli tesirler ışığında yeni tipler oluşturma. KES, 417
- 12540 **taḥayyülluk** Ar. +T. NL-3, 201
- 12541 **taḥayyür** Ar. Hayrete düşme, şaşırma, hayranlık. NL-3, 214 (*tahayyur*)
Özb. **tahayyur** (*tahayyür*) ÖTİL-II, 148
Tkm. **tahâyýır** (*tahayyır*) KES, 417
- 12542 **taḥfîf** Ar. NL-3, 203
- 12543 **ṭahir** Ar. Temiz, pak. NL-3, 249 (*tohir*)
Tkm. **tahyr** (*ta:hır*) KES, 418
- 12544 **taḥiyyât** Ar. Selam verme, karşılama. NL-3, 215 (*tahiyot*)
Tkm. **tahyýet** (*tahiyet*) KES, 418
- 12545 **taḥkîk** Ar. İnceleme, denetleme, araştırma. NL-3, 218 (*tahqiq*)

- Özb. **taħqiq** (*taħqiq*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 150
 Tkm. **takık** (*takı:k*) KES, 419 ~ **tahkyk** (*tahkı:k*) KES, 418
- 12546 **taħkır** Ar. Hakaret etme, hor görme, küçümseme. NL-3, 217 (*tahkir*)
 Özb. **tahkir** (*tahkir*) ÖTİL-II, 149
- 12547 **taħlıl** Ar. Tahlil, analiz. NL-3, 216 (*tahlil*)
 Özb. **tahlil** (*tahlil*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 149
- 12548 **taħliş** Ar. Serbest bırakma, azat etme, bir korkudan, beladan kurtulma. NL-3, 201 (*taxlis*)
 Tkm. **tahlys** (*tahlı:s*) KES, 418
- 12549 **taħmîn** Ar. Tahmin, tasarlama, planlama. NL-3, 201 (*taxmin*)
 Özb. **taxmin** (*taxmin*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 135
 Tkm. **takmyñ** (*takmı:n*) TTS, 614; TDS-II, 344
- 12550 **taħmînen** Ar. Tahminen, yaklaşık olarak. NL-3, 201 (*taxminän*)
 Özb. **taxminan** (*taxminän*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 135
 Tkm. **takmyñan** (*takmı:nan*) TTS, 614; TDS-II, 344
- 12551 **taħmîñşinâs** Ar. + Far. NL-3, 202
- 12552 **taħmîr** Ar. NL-3, 202
- 12553 **taħrîk** Ar. NL-3, 216
- 12554 **taħrîm** Ar. NL-3, 216
- 12555 **taħrîr** Ar. Yazma, eser yazma. NL-3, 217 (*tahrir*)
 Özb. **tahrir** (*tahrir*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 149
 Tkm. **tahryr** (*tahrı:r*) KES, 418
- 12556 **taħrîş** Ar. NL-3, 217
- 12557 **taħşîl** Ar. 1. Öğrenme. 2. Ele geçirme, sahip olma. NL-3, 217 (*tahsil*)
 Özb. **tahsil** (*tahsil*) 1. ÖTS, 445; ÖTİL-II, 149
 Tkm. **tahsyl** (*tahsı:l*) KES, 418
- 12558 **taħsîn** Ar. Övme, onaylama, beğenme. NL-3, 217 (*tahsin*)
 Özb. **tahsin** (*tahsin*) ÖTİL-II, 149
 Tkm. **tahsyn** (*tahsı:n*) KES, 418
- 12559 **taħşîş** Ar. NL-3, 202
- 12560 **taht** ~ **tahte** Ar. Yer altı, alt, dip. NL-3, 217 (*taht* ~ *tahtä*)
 Tkm. **taht** (*taht*) KES, 418
- 12561 **taht** Far. 1. Padişah koltuğu. 2. Özel olarak hazırlanan yer. NL-3, 202 (*taxt*)
 Özb. **taxt** (*taxt*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 135 3. Devlet, zenginlik, mal, mülk. ÖTİL-II, 135
 Tkm. **tagt** (*tagt*) 1., 2. Yatak. TTS, 613; KES, 416; TDS-II, 343
 *Özb. **taxt** (*taxt*) Hazır. ÖTS, 451; ÖTİL-II, 135
 *Tkm. **taht** (*taht*) Aşağı, alt. KES, 418
- 12562 **tahta** Far. Tahta, ahşap. NL-3, 202 (*taxta*)
 Özb. **taxta** (*taxta*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 135
 Tkm. **tagta** (*tagta*) TTS, 613; TDS-II, 343
- 12563 **tahtapâre** Far. NL-3, 203
- 12564 **tahtârây** Far. NL-3, 203
- 12565 **tahtaseng** Far. NL-3, 203
- 12566 **tahte'sserâ** Ar. NL-3, 217
- 12567 **tahtgâh** Far. NL-3, 203
- 12568 **tahtgîr** Far. NL-3, 203
- 12569 **tahtnişîn** Far. NL-3, 203

- ¹²⁵⁰ **ṭahûr** ~ **ṭahûrâ** Ar. NL-3, 217
- ¹²⁵¹ **taḥvîf** Ar. NL-3, 201
- ¹²⁵² **taḥvîl** Ar. NL-3, 215
- ¹²⁵³ **taḥvîldâr** Ar. NL-3, 215
- ¹²⁵⁴ **ṭâ'ife** Ar. Mezhep, tür, grup, sınıf. NL-3, 240 (*toyfâ*)
Özb. **toifa** (*tâifâ*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 197
- ¹²⁵⁵ **ṭâḳ** Ar. 1. Eşik, kapı; bina girişinde kapı üstündeki kemer. 2. Keman şeklindeki her bir şey. 3. Raf, oyuk yer. NL-3, 248 (*toq*)
Özb. **toq** (*tâq*) 1. ÖTS, 460; ÖTİL-II, 211
Tkm. **tak** (*ta:k*) 1. KES, 418
- ¹²⁵⁶ **tâk** Far. Asma, üzüm asması. NL-3, 240 (*tok*)
Özb. **tok** (*tâk*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 198
- ¹²⁵⁷ **tak-** 1. Asmak, bağlamak. 2. Takmak, dizmek. NL-3, 249 (*tok-*)
Özb. **taq-** (*taq-*) ÖTS, 449; ÖTİL-II, 147
Tkm. **dak-** (*dak-*) 3. Dikmek, düğme dikmek. 4. Yük yüklemek. 5. Kocası ölen kadını kocasının kardeşlerinden birine vermek. TTS, 131; TDS, 246
- ¹²⁵⁸ **tak-** 1. Takmak, boynuna asmak. 2. Bağlamak. NL-3, 210 (*taq-*)
Özb. **taq-** (*taq-*) ÖTS, 449; ÖTİL-II, 147
Tkm. **dak-** (*dak-*) 3. Dikmek, düğme dikmek. 4. Yük yüklemek. 5. Kocası ölen kadını kocasının kardeşlerinden birine vermek. TTS, 131; TDS, 246
- ¹²⁵⁹ **tak** Tek, yalnız, çift olmayan. NL-3, 249 (*toq*)
Özb. **toq** (*tâq*) ÖTS, 460; ÖTİL-II, 211 2. Tuhaf, garip, düzensiz. ÖTS, 460
Tkm. **tâk** (*tâ:k*) TTS, 621; TDS-II, 366 ~ **tak** (*tak*) KES, 418
- ¹²⁶⁰ **taka** Nal. NL-3, 210 (*taqa*)
Özb. **taqa** (*taqa*) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 144
- ¹²⁶¹ **taḳabbûl** Ar. NL-3, 210
- ¹²⁶² **taḳaddûm** Ar. NL-3, 210
- ¹²⁶³ **taḳarrûb** Ar. Yakınlık. NL-3, 210 (*taqarrub*)
Tkm. **takarrup** (*takarrup*) KES, 419
- ¹²⁶⁴ **ṭâḳat** Ar. Güç, kuvvet, sabır, tahammül. NL-3, 249 (*tokat*)
Özb. **toqat** (*tâqat*) ÖTS, 460; ÖTİL-II, 211
Tkm. **takat** (*ta:ka:t*) TTS, 613; KES, 419; TDS-II, 344
- ¹²⁶⁵ **taḳayyûd** Ar. NL-3, 210
- ¹²⁶⁶ **taḳâzâ** Ar. Talep etme, isteme. NL-3, 212 (*taqozo*)
Özb. **taqozo** (*taqâzâ*) ÖTİL-II, 147
- ¹²⁶⁷ **taḳbîḥ** Ar. NL-3, 210
- ¹²⁶⁸ **taḳdîm** Ar. Sunum, sunma. NL-3, 211 (*taqdim*)
Özb. **taqdim** (*taqdim*) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 145
- ¹²⁶⁹ **taḳdîr** Ar. Kismet, kader, önceden alna yazılmış, gelecek. NL-3, 211 (*taqdir*)
Özb. **taqdir** (*taqdir*) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 145
- ¹²⁷⁰ **takı** Yine, tekrar, bunun dışında, daha. NL-3, 211 (*taqi*)
Tkm. **dagy** (*dağı*) TTS, 131; TDS, 245
- ¹²⁷¹ **ta** ~ **ta ki** Far. 1. Ta ki, ...e kadar, ta ...a dek. 2. Madem, mademki. NL-3, 235 (*to ~ toki*)
Özb. **to** (*tâ*) 1. ÖTS, 458 ; ÖTİL-II, 193 ~ **toki** (*tâki*) ÖTİL, 193
- ¹²⁷² **tâ ki** ~ **tâ kim** Far. Ta ki, ...a kadar. NL-3, 241 (*toki ~ tokim*)
Özb. **toki** (*tâki*) ÖTİL-II, 198
- ¹²⁷³ **ta'liḳ** Ar. Hat türü, Arapça yazı. NL-3, 208 (*ta'liq*)

- Tkm. taglyk (tağlı:k)* 1. Asma, asıp bırakma. 2. Bir nesneyi diğerine bağlama, ekleme, ilave etme. 3. Eklenen, artırılan. 4. Bir kitabın bazı yerlerini açıklamak için kitabın arkasına yazılan ilave veya müstakil ek. KES, 416
- ¹²⁹⁴ **ta'lîl** Ar. NL-3, 207
- ¹²⁹⁵ **ta'lîm** Ar. Talim, eğitim, öğrenim, öğretme. NL-3, 207 (*ta'lim*)
Özb. **ta'lim** (*ta'lim*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 141
Tkm. taglym (tağlı:m) TTS, 613; KES, 416; TDS-II, 342
- ¹²⁹⁶ **ta'lîmgeh** Ar.+Far. NL-3, 208
- ¹²⁹⁷ **tâkinümâ** Ar.+Far. NL-3, 249
- ¹²⁹⁸ **tâkiyefürûş** Ar.+Far. NL-3, 249
- ¹²⁹⁹ **taqlîd** Ar. Taklit, benzetme. NL-3, 211 (*taqlid*)
Özb. **taqlid** (*taqlid*) ÖTİL-II, 147
Tkm. taklyt (taklı:t) KES, 419
- ¹³⁰⁰ **taqrîb** Ar. NL-3, 212
- ¹³⁰¹ **taqrîr** Ar. 1. Tekrarlama, onaylama, doğrulama. 2. Beyan etme, söyleme, ifade etme. NL-3, 212 (*taqrir*)
Özb. **taqrir** (*taqrir*) 2. Mektup. 3. Yazılı tahlil. ÖTİL-II, 147
Tkm. takryr (takrı:r) 3. Yerleşme, bir yerde durma; koyulma, bir yere yerleştirilme. KES, 419
- ¹³⁰² **taqsîm** Ar. Taksim, kısımlara ayırma, bölme. NL-3, 212 (*taqsim*)
Özb. **taqsim** (*taqsim*) ÖTS, 449; ÖTİL-II, 147
Tkm. taksym (taksı:m) KES, 419
- ¹³⁰³ **taqsîr** Ar. Zayıflık, gevşeklik, uyusukluk, eksiklik, yetersizlik, kusur. NL-3, 212 (*taqsir*)
Tkm. tagsyr (tagsı:r) TTS, 613; TDS-II, 342; KES, 416 2. Kendine hakim olma, ölçülü davranma. 3. Kısaltma. KES, 416
- ¹³⁰⁴ **taqsîrât** Ar. NL-3, 212
- ¹³⁰⁵ **taqîf** Ar. NL-3, 212
- ¹³⁰⁶ **taqvâ** Ar. Dindarlık; günahattan uzak durma. NL-3, 211 (*taqvo*)
Özb. **taqvo** (*taqvâ*) ÖTİL-II, 145
Tkm. takwa (takva:) TTS, 614; KES, 419; TDS-II, 345
- ¹³⁰⁷ **taqvâşî'âr** Ar. NL-3, 211
- ¹³⁰⁸ **taqvî** Ar. NL-3, 210
- ¹³⁰⁹ **taqvîm** Ar. Takvim, yıldızlar cetveli. NL-3, 211 (*taqvim*)
Tkm. takwym (takvı:m) 2. Tertip, düzen, doğrultma, düzeltme. KES, 419
- ¹³¹⁰ **taqvîşiken** Ar.+Far. NL-3, 211
- ¹³¹¹ **taqvîyet** Ar. NL-3, 211
- ¹³¹² **tal** Söğüt ağacı. NL-3, 241 (*tol*)
Özb. **tol** (*tâl*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 198
Tkm. dal (dal) Dal, çubuk. TDS, 246
- ¹³¹³ **tal-** Yorulmak, tükenmek, bitmek. NL-3, 241 (*tol-*)
Özb. **tal-** (*tâl-*) 2. mec. Kendini bir şeye kaptırmak, dalmak. ÖTİL-II, 199
- ¹³¹⁴ **tal(l)** Ar. NL-3, 172
- ¹³¹⁵ **tal'at** Ar. Yüz, çehre, görüntü, güzellik. NL-3, 174 (*tal'at*)
Özb. **tal'at** (*tal'at*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 112
Tkm. talgat (talğat) KES, 420
- ¹³¹⁶ **tala** Far. Saz teli. NL-3, 241 (*tola*)

- Özb. **tola** (*tåla*) ÖTİL-II, 199 2. İplik, lif. ÖTS, 458; ÖTİL-II, 199 3. Kâkül, zülûf. ÖTİL-II, 199
- 12517 **ṭalâḳ** Ar. Boşama, boşanma, ayrılma. NL-3, 173 (*taloq*)
Özb. **taloq** (*talâq*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 112
Tkm. **talak** (*tala:k*) KES, 420; TDS-II, 346
- 12518 **ṭalan** Talan, yağma. NL-3, 241 (*tolon*)
Tkm. **talañ** (*ta:lañ*) TTS, 614; TDS-II, 346
- 12519 **ṭalaş-** 1. Tartışmak. 2. Mücadele etmek, savaşmak. NL-3, 171 (*talaş-*)
Özb. **talash-** (*talaş-*) 1. ÖTS, 447; ÖTİL-II, 111
- 12520 **talâş** NL-3, 172
- 12521 **ṭalaşkuç** NL-3, 171
- 12522 **ṭalaşmaglık** NL-3, 171
- 12523 **ṭaleb** Ar. 1. Yoklama, teftiş, arayış, arama. 2. İstek, arzu, talep. NL-3, 169 (*taläb*)
Özb. **talab** (*taläb*) 2. ÖTS, 446; ÖTİL-II, 110
Tkm. **talap** (*talap*) 2. TTS, 614; KES, 420; TDS-II, 346
- 12524 **ṭalebe** Ar. Öğrenci, talebe. NL-3, 170 (*taläbä*)
Özb. **talaba** (*taläbä*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 110
- 12525 **ṭalebengîz** Ar. + Far. NL-3, 170
- 12526 **ṭalebğâr** Ar. + Far. İsteyen, talep eden, araştıran. NL-3, 170 (*taläbgor*)
Özb. **talabgor** (*taläbğâr*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 110
Tkm. **talapkâr** (*talapkä:r*) TTS, 614; KES, 420; TDS-II, 346
- 12527 **ṭalebğârlıg** Ar. + Far. + T. İsteme, talep edicilik. NL-3, 170 (*taläbgorlig*)
Tkm. **talapkärlik** (*talapkä:rlik*) TDS-II, 346
- 12528 **ṭalebkeş** Ar. + Far. NL-3, 170
- 12529 **talga-** NL-3, 241
- 12530 **talğan** ~ **talkan** NL-3, 242
- 12531 **ṭâli' I** Ar. NL-3, 241
- 12532 **ṭâli' II** Ar. Baht, ikbal. NL-3, 241 (*tolı'*)
Özb. **tole'** (*tåle'*) ÖTS, 459; ÖTİL-II, 199
Tkm. **talyg** (*ta:liğ*) KES, 420
- 12533 **ṭâlib** Ar. 1. Talip, isteyen. 2. Öğrenci, medrese talebesi. NL-3, 241 (*tolib*)
Özb. **tolib** (*tålib*) 1. ÖTS, 459; ÖTİL-II, 199 2., 3. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 199
Tkm. **talyp** (*ta:lı:p*) 1. KES, 420 2. KES, 420; TDS-II, 346
- 12534 **ṭâlih** Ar. 1. Kötü, yavuz. 2. İyi olmayan. NL-3, 241 (*tolih*)
Tkm. **talyh** (*ta:lih*) KES, 420
- 12535 **ṭalîf** Ar. NL-3, 173
- 12536 **tam** 1. Dam, çatı. 2. Duvar, çit. NL-3, 242 (*tom*)
Özb. **tom** (*tâm*) 1. ÖTS, 459; ÖTİL-II, 199 2. Ev. ÖTİL-II, 199
Tkm. **tam** (*ta:m*) Ev, oda. TTS, 614; TDS-II, 346
- 12537 **tam-** Damlamak, akmak. NL-3, 242 (*tom-*)
Özb. **tom-** (*tâm-*) ÖTS, 459; ÖTİL-II, 201
Tkm. **dam-** (*dam-*) TTS, 132; TDS, 250
- 12538 **tâm(m)** Ar. NL-3, 174
- 12539 **ṭa'm** Ar. Tat, lezzet. NL-3, 208 (*ta'm*)
Özb. **ta'm** (*ta'm*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 142
Tkm. **tagm** (*tagm*) KES, 416
- 12540 **ṭama'** Ar. 1. Hırs, aç gözlülük. 2. Ümit. NL-3, 175 (*tama'*)

- Tkm. **tamag** (*tamağ*) KES, 420
12541. **ṭama'âmîz** Ar.+Far. NL-3, 176
12542. **ṭama'kâr** Ar.+Far. NL-3, 176
12543. **ṭama'kârlık** Ar.+Far.+T. NL-3, 176
12544. **ṭâmât** Far. NL-3, 242
12545. **tamçı** Damla, katre. NL-3, 242 (*tomçı*)
Özb. **tomchi** (*tâmcı*) ÖTS, 459; ÖTİL-II, 202
Tkm. **damja** (*damca*) TTS, 133; TDS, 249
12546. **tamga** 1. İşaret, belgi, mühür. 2. Cerahat, yara. NL-3, 177 (*tamg'a ~ tamg'o*)
Özb. **tamg'a** (*tamğa*) 1. ÖTS, 447; ÖTİL-II, 115
Tkm. **tagma** (*tagma*) 1. TDS-II, 342 ~ **tamga** (*tamğa*) TDS-II, 347
12547. **tamgaçı** NL-3, 178
12548. **tamız-** Damlatmak. NL-3, 242 (*tomiz-*)
Özb. **tomiz-** (*tâmtz-*) ÖTS, 459; ÖTİL-II, 200
12549. **ṭâmi'** Ar. Tamahkar, aç gözlü. NL-3, 242 (*tomi'*)
Tkm. **tamyg** (*ta:muğ*) KES, 421
12550. **ta'mîk** Ar. NL-3, 208
12551. **ta'mûm** Ar. NL-3, 208
12552. **ta'mîr** Ar. Tamir, tamir etme, düzeltme, onarma. NL-3, 208 (*ta'mir*)
Özb. **ta'mir** (*ta'mir*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 142
Tkm. **tagmyr** (*tagmı:r*) KES, 416
12553. **ta'miye** Ar. NL-3, 208
12554. **ta'miyeâmîz** Ar.+Far. NL-3, 208
12555. **tamşı-** (?) NL-3, 242
12556. **tamuğ ~ tamuğ** Soğ. Cehennnem. NL-3, 242 (*tomuq ~ tomug'*)
Özb. **tomug'** (*tâmuğ*) ÖTİL-II, 202
Tkm. **tamy** (*tamı*) TDS-II, 347 ~ **tamug** (*tamu:ğ*) KES, 421; TDS-II, 347
12557. **tamuğ** Soğ. 1. Cehennnem. 2. En kötü durum. 3. Aşk ateşi. NL-3, 177 (*tamug'*)
Özb. **tamug'** (*tamuğ*) 1. ÖTİL-II, 115
Tkm. **tamy** (*tamı*) 1. TDS-II, 347 ~ **tamug** (*tamu:ğ*) 1. KES, 421; TDS-II, 347
12558. **tañ I** Tan, sabah vakti, seher. NL-3, 242 (*tong*)
Özb. **tong** (*tâng*) ÖTS, 459; ÖTİL-II, 202 2. Bir şeyin başlangıcı, ilk devri.
ÖTİL-II, 202
Tkm. **dañ** (*dañ*) TTS, 133; TDS, 250
*Tkm. **tañ** (*tañ*) Garip, benzersiz, tuhaf şey. TDS-II, 349
12559. **tañ II** Şaşıрма, afallama. NL-3, 243 (*tong*)
Özb. **tong** (*tâng*) ÖTS, 459; ÖTİL-II, 202
Tkm. **tañ** (*tañ*) TTS, 616; KES, 421; TDS-II, 349
12560. **ṭa'n ~ ṭa'ne** Ar. Küçümseme, sitem, suçlama, kişinin noksanlıklarını yüzüne vurma. NL-3, 208 (*ta'n ~ ta'nä*)
Özb. **ta'na** (*ta'nä*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 142
Tkm. **tagn** (*tagn*) KES, 416 ~ **tagna** (*tagna*) KES, 416; TDS-II, 342
12561. **tan-** Reddetmek, inkar etmek. NL-3, 242 (*tong-*)
Özb. **ton-** (*tân*) ÖTS, 459; ÖTİL-II, 203
12562. **ṭa'nâmîz ~ ṭa'neâmîz** Ar.+Far. Siteimli, sitem ifade eden, yergiyle söylenen. NL-3, 209 (*tä'nomiz ~ tä'naomiz*)
Özb. **ta'naomuz** (*ta'näâmuz*) ÖTİL-II, 142
12563. **ṭanbûr** Ar. Tambur, müzik aleti. NL-3, 179 (*tanbur*)

- Özb. **tanbur** (*tanbur*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 116
 Tkm. **tanbur** (*tanbu:r*) KES, 421; TDS-II, 348
- 1264 **tanbûraçı** Ar. Tambur çalan, tamburcu. NL-3, 179 (*tanburaçı*)
 Özb. **tanburchi** (*tanburçı*) ÖTİL-II, 116
- 1265 **tançika-** NL-3, 182
- 1266 **tançikal-** NL-3, 182
- 1267 **ta'neger** Ar. + Far. NL-3, 209
- 1268 **ta'nesâz** Ar. + Far. NL-3, 209
- 1269 **tanı-** Tanımak, bilmek, anlamak. NL-3, 180 (*tani- ~ toni-*)
 Özb. **tani-** (*tanı-*) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 117
 Tkm. **tana-** (*tana-*) TTS, 615; TDS-II, 347
- 1270 **tañırğa-** NL-3, 243
- 1271 **tanıt-** Tanıtmak, meşhur etmek. NL-3, 181 (*tanit-*)
 Özb. **tanit-** (*tanıt-*) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 118
 Tkm. **tanat-** (*tanat-*) TTS, 615; TDS-II, 348
- 1272 **tañla** Far. 1. Yarın, ertesi gün. 2. Kıyamet günü. NL-3, 243 (*tongla*)
 Özb. **tongla** (*tångla*) 1. ÖTS, 459; ÖTİL-II, 202
 Tkm. **tañla** (*tañla*) KES, 421; TDS-II, 349 2. KES, 421
- 1273 **tanla-** Seçmek, ayırt etmek. NL-3, 181 (*tanla-*)
 Özb. **tanla-** (*tanla-*) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 118
- 1274 **tañla-** Şaşırmak, hayrete düşmek. NL-3, 243 (*tongla-*)
 Tkm. **tañla-** (*tañla-*) 2. Küfretmek, azarlamak. 3. Sökmek. 4. İşitmek, dinlemek, dikkat etmek. KES, 421
- 1275 **tañlagı** NL-3, 243
- 1276 **tañlalık** NL-3, 243
- 1277 **tanşîf** Ar. NL-3, 182
- 1278 **tanugluk ~ tanuglug** NL-3, 182
- 1279 **tanuk ~ tanug** 1. Tanık, şahit, görgü tanığı. 2. İşaret, belgi. NL-3, 182 (*taniq ~ tonug'*)
 Tkm. **tanyg** (*taniğ*) Malum, belli, aşikâr. TDS-II, 348 ~ **tanyk** (*tanık*) 1., 2. Malum, bilinen, aşikâr. KES, 421 ~ 1. **tanuk** (*tanuk*) KES, 421
- 1280 **tap-** 1. Bulmak, ortaya koymak, çıkarmak, tahmin etmek, keşfetmek. 2. Kazanmak, erişmek. NL-3, 244 (*top-*)
 Özb. **top-** (*tâp-*) ÖTS, 460; ÖTİL-II, 204
 Tkm. **tap-** (*tap-*) 1. TTS, 616; TDS-II, 351 2. TDS-II 351
- 1281 **tap(p)ança** NL-3, 183
- 1282 **tâpâk** Far. NL-3, 244
- 1283 **tapıl-** Bulunmak, var olmak, mevcut olmak. NL-3, 244 (*topil-*)
 Özb. **topil-** (*tâpıl-*) ÖTS, 460; ÖTİL-II, 203 2. Elde edilmek, keşfedilmek. ÖTİL-II, 203
 Tkm. **tapyl-** (*tapıl-*) TTS, 617; TDS-II, 351
- 1284 **tapış-** Karşılaşmak, buluşmak, birini bulmak. NL-3, 244 (*topiş*)
 Özb. **topish-** (*tâpış-*) 2. Barış yapmak, uzlaştırmak, uzlaşmak, anlaşmaya varmak. ÖTS, 460; ÖTİL-II, 203 3. İyi geçinmek, arkadaş olmak. ÖTS, 460
 Tkm. **tapys-** (*tapış-*) 2. Birleşmek. TTS, 617; TDS-II, 351 3. Evlenmek. TDS-II, 351
- 1285 **tapmaglıg** Bulma durumu. NL-3, 244 (*topmog'lig'*)
 Tkm. **tapmaklyk** (*tapmaklık*) TDS-II, 351

- ¹²⁸⁸ **tapşur-** Teslim etmek, ulaştırmak, vermek. NL-3, 244 (*topşur-*)
Özb. **topshir-** (*tâpşır-*) 2. Yetkilendirmek, görev vermek. ÖTS, 460; ÖTİL-II, 205
- ¹²⁸⁹ **târ I** Far. 1. İp, tel. 2. Saç teli örgüsü. 3. Dutar, saz vb. çalgı aletlerinin teli. 4. Kandil fitili. NL-3, 244 (*tor*)
Özb. **tor** (*târ*) 1. ÖTS, 461 3. ÖTİL-II, 205 3. Tar, tar çalgı aleti. ÖTS, 461; ÖTİL-II, 205
Tkm. **tar** (*ta:r*) 1. TTS, 617; KES, 422; TDS-II, 351 2. Tar, tar çalgı aleti. 3. TTS, 617; TDS-II, 351
- ¹²⁹⁰ **târ II** Far. 1. Dar, sıkışık, sıkı, ensiz, küçük. 2. Karanlık. NL-3, 245 (*tor*)
Özb. **tor** (*târ*) 1. ÖTS, 461; ÖTİL-II, 205
Tkm. **dar** (*da:r*) 1. TTS, 134; TDS, 251 2. KES, 422
- ¹²⁹¹ **tara-** Taramak (saç için). NL-3, 183 (*tara-*)
Özb. **tara-** (*tara-*) ÖTS, 449; ÖTİL-II, 122 2. Tarlada her bir bölüme suyu dağıtmak. 3. Yaymak, dağıtmak, saçmak. ÖTİL-II, 122
Tkm. **dara-** (*dara-*) TTS, 134; TDS, 252
- ¹²⁹² **tarab** Ar. Sevinç, şenlik, coşkunkluk. NL-3, 184 (*tarab*)
Tkm. **tarap** (*tara:p*) KES, 422
- ¹²⁹³ **tarabefzâ** Ar. +Far. NL-3, 184
- ¹²⁹⁴ **tarabengîz** Ar. +Far. NL-3, 184
- ¹²⁹⁵ **tarabfezâ** Ar. NL-3, 185
- ¹²⁹⁶ **tarabgâh** Ar. +Far. NL-3, 184
- ¹²⁹⁷ **tarabgîn** Ar. NL-3, 184
- ¹²⁹⁸ **tarabhâne** Ar. +Far. NL-3, 185
- ¹²⁹⁹ **tarabhîz** Ar. +Far. NL-3, 185
- ¹³⁰⁰ **tarabluk** Ar. +T. NL-3, 184
- ¹³⁰¹ **tarabnâk** Ar. +Far. NL-3, 184
- ¹³⁰² **tarabrîz** Ar. NL-3, 184
- ¹³⁰³ **târâc** Far. Kırım, soygunculuk, talan, yağma. NL-3, 246 (*toroj*)
Özb. **toroj** (*târâc*) ÖTİL-II, 206
Tkm. **taraç** (*ta:ra:ç*) KES, 422; TDS-II, 351
- ¹³⁰⁴ **târâcger** Far. NL-3, 246
- ¹³⁰⁵ **taraf** Ar. Taraf, yön, cihet. NL-3, 185 (*taraf*)
Özb. **taraf** (*taraf*) 2. Memleket. ÖTS, 449 3. Düşman, hasım. ÖTİL-II, 123
Tkm. **tarap** (*tarap*) 2. Bölge, yer. TTS, 618; KES, 422; TDS-II, 351
- ¹³⁰⁶ **tarak** Tarak. NL-3, 192 (*taroq*)
Özb. **taroq** (*tarâq*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 128
Tkm. **darak** (*darak*) TTS, 134; TDS, 252
- ¹³⁰⁷ **tarâvet** Ar. 1. Ferahlık, serinlik, hoşluk, rahatlık. 2. Yenilik, tazelik. 3. Memnun olma, hoşnut olma, rahatlama. NL-3, 190 (*tarovât*)
Özb. **tarovat** (*tarâvât*) 2. ÖTS, 450; ÖTİL-II, 127
Tkm. **tarawat** (*tara:vat*) 2. KES, 422
- ¹³⁰⁸ **ţard** Ar. NL-3, 187
- ¹³⁰⁹ **târek** Far. NL-3, 245
- ¹³¹⁰ **ţarem** Far. 1. Kümbetli, kubbeli yapı. 2. Kümbet, kubbe. 3. Gök, gökyüzü. NL-3, 245 (*torâm*)
Tkm. **tarem** (*ta:rem*) 2., 3., 3. Şemsiye. KES, 422
- ¹³¹¹ **ţarf** Ar. NL-3, 193

- 12710 **tarh** Ar. **1.** Proje, plan, tasarım. **2.** Bina, imar edilmiş şey. NL-3, 193 (*tarh*)
Özb. **tarh** (*tarh*) **1.** ÖTİL-II, 130
Tkm. **tarh** (*tarh*) **2.** Kurma, tertipleme, düzenleme. KES, 423
- 12711 **tarhan** Bağimsız, kendine yeten, güç sahibi. NL-3, 193 (*tarxon*)
Tkm. **tarhan** (*tarhan*) TTS, 618; TDS-II, 352 **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 352
- 12712 **Tarhanî** T.+Ar. NL-3, 193
- 12713 **tarı-** NL-3, 246
- 12714 **tarık-** NL-3, 246
- 12715 **târî** Ar. NL-3, 245
- 12716 **tarîd** Ar. NL-3, 188
- 12717 **ta'rîf** Ar. **1.** Tarif, tanıtmak, tanımlama. **2.** Övme, övgü, vasıflandırma. NL-3, 209
Özb. **ta'rîf** (*ta'rîf*) **1.** ÖTS, 453; ÖTİL-II, 142
- 12718 **tarîh** Ar. Tarih, geçmiş. NL-3, 188 (*tarix*)
Özb. **tarix** (*tarix*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 126
Tkm. **taryh** (*tarî:h*) TTS, 618; KES, 423; TDS-II, 353
- 12719 **târîh** Ar. Tarih. NL-3, 209 (*ta'rix*)
Tkm. **taryh** (*ta:ri:h*) TTS, 618; KES, 423; TDS-II, 353
- 12720 **târîhsenc** Ar.+Far. NL-3, 209
- 12721 **tarîk** Ar. **1.** Yol, yöntem, yordam. **2.** Âdet, metod, düzen. **3.** Sefer, yolculuk, gezi. NL-3, 188 (*tariq ~ tariyq*)
Tkm. **taryk** (*tarî:k*) **3.** Meslek. **4.** Sebep. KES, 423
- 12722 **tarîkat** Ar. **1.** Yol, meslek. **2.** Sofuluk yolu. NL-3, 189 (*tariqat ~ tariyqat*)
Tkm. **tarykat** (*tarî:kat*) KES, 423
- 12723 **ta'rîz** Ar. NL-3, 209
- 12724 **tarqa-** Moğ. NL-3, 193
- 12725 **tarqat-** Moğ. NL-3, 193
- 12726 **tarrâr** Ar. NL-3, 192
- 12727 **tarşî'** Ar. **1.** Kıymetli taşlar ile süsleme, kıymetli süs. **2.** Şiirde iki dizeyi birbirine kafiyeli hâle getiren bir söz sanatı. NL-3, 192 (*tarsi'*)
Tkm. **tarsyg** (*tarsî:ğ*) KES, 423
- 12728 **tart-** **1.** Hazırlamak, getirmek. **2.** Sürüklemek, çekmek. **3.** Eğmek, bükmek. **4.** Yardımcı eylem olarak kullanılır. NL-3, 246 (*tortil-*)
Özb. **tort-** (*târt-*) **1.** ÖTİL-II, 207 **2.** ÖTS, 461; ÖTİL-II, 207 **4.** ÖTİL-II, 207 **4.** Örtmek, giymek. ÖTS, 461; ÖTİL-II, 207 **5.** *mec.* Cezbetmek., **6.** Terazide ağırlığını ölçmek. **7.** Çizmek, iz bırakmak, kazımak. **8.** Değirmende buğdayı un hâline getirmek, öğütmek. **9.** Azaltmak, eksiltmek, düşürmek, hafifletmek, kısaltmak. **10.** Aileden birine herhangi bir bakımdan benzemek. **11.** Bir duyguyu içinde yaşamak, hissetmek. ÖTİL-II, 207
Tkm. **tart-** (*tart-*) **2.**, **2.** Germek. TTS, 619 ~ **dart-** (*dart-*) **2.** TTS, 135; TDS, 254 **2.** Germek. TTS, 135
- 12729 **tartıg** Mükâfat, hediye, takdir. NL-3, 247 (*tortig'*)
Özb. **tortiq** (*târtıq*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 207 **2.** Çekilmiş olan, çekik. ÖTİL-II, 207
- 12730 **tartıl-** Dizilmek, toplanmak, derilmek. NL-3, 247 (*tortil-*)
Özb. **tortil-** (*târtıl-*) Çekilmek. ÖTS, 461; ÖTİL-II, 206 **2.** Eksilmek, azalmak, seyrekleşmek. ÖTİL-II, 206
- 12731 **târûmâr** Far. Dağınık, perişan, saçılmış. NL-3, 247 (*torumor*)
Tkm. **tarmar** (*ta:rma:r*) KES, 423

- ¹²⁷³² **tarz** Ar. Tarz, üslup, şekil. NL-3, 188 (*tarz*)
Özb. **tarz** (*tarz*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 126 2. Yüz, çehre. ÖTİL-II, 126
- ¹²⁷³³ **tâs** Far. 1. Tas, kâse. 2. Gök, gökyüzü. NL-3, 247 (*tos*)
Özb. **tos** (*tâs*) 1. ÖTS, 461; ÖTİL-II, 208 2. Pelvis, kalça kemiği. ÖTS, 461 3. ÖTİL-II, 208
Tkm. **tas** (*ta:s*) 1. KES, 424; TDS-II, 354
*Tkm. **tas** (*ta:s*) 1. Tavla zarı. KES, 424 2. Neredeyse, hemen hemen, az kalsın. TDS-II, 354; TTS, 619
- ¹²⁷³⁴ **taşarruf** Ar. 1. Sahip olma, mülkiyet. 2. Tasarruf, idareli kullanma. NL-3, 195 (*tasarruf*)
Özb. **tasarruf** (*tasarruf*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 130
Tkm. **tasarryp** (*tasarryp*) 1. KES, 424
- ¹²⁷³⁵ **taşarrufluk** Ar. +T. NL-3, 195
- ¹²⁷³⁶ **taşavvuf** Ar. Tasavvuf, sofuluk yolu. NL-3, 194 (*tasavvuf*)
Özb. **taşavvuf** (*tasavvuf*) ÖTİL-II, 130
Tkm. **tasawwup** (*tasavvup*) KES, 424
- ¹²⁷³⁷ **taşavvur** Ar. Düşünme, hayal etme, görüş, fikir. NL-3, 194 (*tasavvur*)
Özb. **taşavvur** (*tasavvur*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 130
- ¹²⁷³⁸ **taşdiq** Ar. 1. Tasdik etme, ispatlama, onay. 2. İnanma, güvenme, inanç, güven. NL-3, 195 (*tasdiq*)
Özb. **tasdiq** (*tasdiq*) 1. ÖTS, 451; ÖTİL-II, 131
Tkm. **tassyk** (*tassı:k*) 1. TTS, 619; TDS-II, 354
- ¹²⁷³⁹ **taşfiye** Ar. NL-3, 197
- ¹²⁷⁴⁰ **taşhîh** Ar. Hatalarını düzeltme, iyileştirme. NL-3, 197 (*tashih*)
Tkm. **teshyh** (*teshi:h*) KES, 438
- ¹²⁷⁴¹ **taşnîf** Ar. Tasnif, sınıflandırma, derleme. NL-3, 196 (*tasnif*)
Özb. **tasnif** (*tasnif*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 132
Tkm. **tesnif** (*tesni:f*) KES, 438
- ¹²⁷⁴² **taşnîfât** Ar. NL-3, 196
- ¹²⁷⁴³ **taşrîh** Ar. NL-3, 197
- ¹²⁷⁴⁴ **taşvîr** Ar. 1. Tasavvur, hayal. 2. Betimleme, tasvir etme, resmetme. NL-3, 195
Özb. **tasvir** (*tasvir*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 131
- ¹²⁷⁴⁵ **taş** 1. Dış, dışarı; dış görünüş. 2. Dış taraf, sırt. NL-3, 203 (*taş*)
Özb. **tash** (*taş*) ÖTİL-II, 136
Tkm. **daş** (*daş*) TTS, 136; TDS, 255
- ¹²⁷⁴⁶ **taş** 1. Taş. 2. Mezar taşı. NL-3, 247 (*toş*)
Özb. **tosh** (*tâş*) 1. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 209 2. *mec.* Şefkatsiz, katı. 3. Terazi taşı, ölçü taşı. 4. *mec.* Kişiye azap veren her türden yük, eziyet. 5. Bir erkek adı. 6. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 209
Tkm. **daş** (*da:ş*) 1., 2. Terazi taşı. TTS, 135; TDS, 255
- ¹²⁷⁴⁷ **taş-** Taşmak, kabına sığmayıp aşmak. NL-3, 248 (*toş-*) Özb. **tosh-** (*tâş-*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 210 Tkm. **daş-** (*da:ş-*) TTS, 136; TDS, 257
- ¹²⁷⁴⁸ **taşı-** Taşımak, bir şeyi bir yerden bir yere götürmek. NL-3, 204 (*taşı- ~ toşi-*)
Özb. **tashi-** (*taşı-*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 138 2. Sahiplenmek amacıyla alıp gitmek, iç etmek. ÖTİL-II, 138
- ¹²⁷⁴⁹ **taşın** Taşkın, sel. NL-3, 248 (*toşın*)
Özb. **toshqin** (*tâşqın*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 211 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 211
- ¹²⁷⁵⁰ **taşıt-** Taşıtmak. NL-3, 204 (*taşit-*)

- Özb. **tashit-** (*taşıt-*) ÖTİL-II, 138
12751. **taşkarı ~ taşkar** Dışarı, dış taraf, sırt. NL-3, 205 (*taşqari ~ taşqar*)
Özb. **taşqari** (*taşqari*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 140
Tkm. **daşary** (*daşari*) TTS, 136; TDS, 256
12752. **taşkılg** NL-3, 205
12753. **taşla-** 1. Atmak, dışlamak, bırakmak, savurmak. 2. Terk etmek, vaz geçmek. NL-3, 204 (*taşla-*)
Özb. **taşla-** (*taşla-*) 1. ÖTS, 452; ÖTİL-II, 138 2. ÖTİL-II, 138
Tkm. **taşla-** (*taşla-*) TTS, 619; TDS-II, 355 2. Kuzulamak, doğurmak. TDS-II, 355
12754. **taşlıg** Taşlı, taşla döşeli. NL-3, 248 (*toşlig'*)
Özb. **toshli** (*tâşli*) ÖTİL-II, 210
Tkm. **daşly** (*da:şlı*) TTS, 137; TDS, 257
12755. **tat-** Tatmak, tadına bakmak. NL-3, 247 (*tot-*)
Özb. **tot-** (*tât-*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 209 2. *mec.* Denemek, başından geçmek, deneyimlemek.. ÖTİL-II, 209
Tkm. **dat-** (*da:t-*) 2. *mec.* Denemek, başından geçmek, deneyimlemek. TTS, 137; TDS, 258
12756. **ṭatabâẓîn** Ar.+Far. NL-3, 184
12757. **Tatar** Moğ. Tatar, Moğol. NL-3, 247 (*Totor*)
Özb. **Totor** (*Tâtâr*) Tatarlar, Tatar halkı. ÖTİL-II, 133
Tkm. **Tatar** (*Tatar*) Tatar, Tatar halkı. KES, 424; TDS-II, 355
12758. **tatmaglıg** Tatma durumu. NL-3, 247 (*totmog'lig'*)
Tkm. **datmaklyk** (*da:tmaklık*) TDS, 258
12759. **tatu** NL-3, 247
12760. **ṭaṭvîl** Ar. NL-3, 197
12761. **ṭâ'ûn** Ar. Salgın, veba, hastalık. NL-3, 247 (*toun*)
Özb. **toun** (*tâun*) ÖTİL-II, 209
Tkm. **tagun** (*ta:ğu:n*) KES, 416
12762. **ṭav'** Ar. NL-3, 157
12763. **tavaçı** NL-3, 155
12764. **ṭavâf** Ar. Bir şeyin etrafında dönme, gezme, ziyaret. NL-3, 155 (*tavof*)
Özb. **tavof** (*tavâf*) ÖTİL-II, 104
Tkm. **towap** (*tovo:p*) KES, 445
12765. **ṭavâif** Ar. NL-3, 154
12766. **ṭâvân** Far. Tazminat, ceza. NL-3, 238 (*tovon*)
Özb. **tovon** (*tâvân*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 195
12767. **ṭavf** Ar. Ziyaret, gezinme, dolaşma. NL-3, 156 (*tavf*)
Tkm. **towf** (*tovf*) KES, 446
12768. **ṭavfgâh ~ ṭavfgeh** Ar.+Far. NL-3, 156
12769. **ta'vîd** Ar. NL-3, 206
12770. **ṭavîl** Ar. 1. Uzun. 2. Şiir ölçüsü adı. NL-3, 153 (*tavil*)
Tkm. **tewil** (*tavi:l*) 1. KES, 441
12771. **ṭavîle** Ar. NL-3, 153
12772. **ta'vîz** Ar. Muska, tılsım. NL-3, 206 (*ta'viz*)
Tkm. **tagwyz** (*tagvi:z*) KES, 416
12773. **ṭavḳ** Ar. 1. Boyunbağı, kolye, kravat. 2. Tuzak, engel. 3. Bazı kuşların boynunda halka şeklindeki çizgi. 4. Boğaz, gırtlak. NL-3, 157 (*tavq*)

- Özb. **tavq** (*tavq*) 1. ÖTİL-II, 105
Tkm. **towk** (*tovk*) 1., 2. KES, 446; TDS-II, 378
- 12774 **ṭavr** Ar. 1. Yol, yöntem. 2. Usul, âdet. 3. Ahlâk, hâl. NL-3, 155 (*tavr*)
Özb. **tavr** (*tavr*) 3. ÖTİL-II, 104
Tkm. **töwr** (*tövr*) KES, 447
- 12775 **ṭavrlıg** Ar. + T. NL-3, 156
- 12776 **tavşif** Ar. Beyan etme, tanım, betimleme. NL-3, 156 (*tavsif*)
Özb. **tavsif** (*tavsif*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 104
Tkm. **towsyp** (*tovsup*) KES, 446
- 12777 **tavşal-** NL-3, 157
- 12778 **tavug** Tavuk. NL-3, 238 (*tovug'*)
Özb. **tovuq** (*tâvuq*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 196
Tkm. **towuk** (*toвок*) TTS, 633; TDS-II, 379 ~ **takyk** (*takık*) 2. On iki hayvanlı Türk takviminde onuncu yılın adı. TDS-II, 379
- 12779 **ṭâvus** Ar. Tavus kuşu. NL-3, 238 (*tovus*)
Özb. **tovus** (*tâvus*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 195
Tkm. **tawus** (*ta:vus*) TTS, 619; KES, 424; TDS-II, 355 2. Bir kadın adı. TDS-II, 355
- 12780 **tavuş** Ses, avaz. NL-3, 238 (*tovuş*)
Özb. **tovush** (*tâvuş*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 195
Tkm. **tawuş** (*ta:vuş*) KES, 424; TDS-II, 355
- 12781 **tavuşkan** Tavşan. NL-3, 238 (*tovuşqon*)
Özb. **tovushqon** (*tâvuşqân*) ÖTİL-II, 196
Tkm. **towşan** (*toşon*) TTS, 633; TDS-II, 379 2. On iki hayvanlı Türk takviminde dördüncü yılın adı. 3. Bir kadın adı. TDS-II, 379
- 12782 **tavuşkançı** NL-3, 238
- 12783 **tavzîh** Ar. Açıklama, izah etme, aydınlatma. NL-3, 153 (*tavzih*)
Tkm. **töwzih** (*töwzü:h*) KES, 447
- 12784 **ṭay** Ar. Yürüme, gezme. NL-3, 164 (*tay*)
Özb. **tay** (*tay*) ÖTİL-II, 107
Tkm. **taý** (*tay*) KES, 424
- 12785 **tay-** Kaymak, sapmak. NL-3, 240 (*toy-*)
Özb. **toy-** (*tây-*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 198
Tkm. **taý-** (*ta:y-*) TTS, 620; TDS-II, 356 2. İşten çıkarılmak, görevden atılmak, kovulmak. TDS-II, 356
- 12786 **taya-** Dayamak, yaslamak. NL-3, 210 (*taya-* ~ *taya-*)
Özb. **taya-** (*taya-*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 144
Tkm. **daýa-** (*daya-*) TTS, 138; TDS, 258
- 12787 **tayag** Sopa, çubuk, deynek, asa. NL-3, 160 (*tayog'*)
Özb. **tayoq** (*tayâq*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 106
Tkm. **taýak** (*tayak*) TTS, 620; TDS-II, 355
- 12788 **tayagla-** Sopayla vurmak, dayak atmak. NL-3, 160 (*tayog'la-*)
Özb. **tayoqla-** (*tayâqla-*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 106
Tkm. **taýakla-** (*tayakla-*) TDS-II, 356
- 12789 **tayaglat-** Vurdurmak, sopalamak. NL-3, 160 (*tayog'lat-*)
Özb. **tayoqlat-** (*tayâqlat-*) ÖTİL-II, 106
Tkm. **taýaklat-** (*tayaklat-*) TDS-II, 356
- 12790 **tayan-** Dayanmak, yaslanmak. NL-3, 160 (*tayan-*)

- Özb. **tañan-** (*tañan-*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 144
- 12791 **tañıl-** Yoldan kenara çıkmak, kaymak, sapmak. NL-3, 240 (*toyıl-*)
Özb. **toyıl-** (*tâyıl-*) ÖTİL-II, 197
- 12792 **ta'yîn** Ar. Tayin, belirleme. NL-3, 207 (*ta'yin*)
Özb. **ta'yîn** (*ta'yin*) ÖTİL-II, 141
Tkm. **tagýyn** (*tagýı:n*) KES, 416
- 12793 **tâyir** Ar. NL-3, 240
- 12794 **taylasân** Ar. NL-3, 165
- 12795 **taymag** NL-3, 240
- 12796 **tayr** Ar. Kuş. NL-3, 165 (*tayr*)
Tkm. **taýr** (*tayr*) 2. Uçma, uçuş. KES, 425
- 12797 **tayrân ~ tayerân** Ar. Uçuş, uçma. NL-3, 165 (*tayron ~ tayäron*)
Tkm. **taýran** (*tayra:n*) KES, 425
- 12798 **tayyibe** Ar. Pak, taze, temiz, mübarek. NL-3, 165 (*tayyibä*)
Tkm. **taýýyba** (*tayyiba*) KES, 425
- 12799 **taz** Kel, saç olma. NL-3, 239 (*toz*)
Özb. **toz** (*tâz*) ÖTS, 461; ÖTİL-II, 196
Tkm. **daz** (*daz*) TDS, 259
- 12800 **taž'îf** Ar. NL-3, 164
- 12801 **tažallüm** Ar. NL-3, 163
- 12802 **tažallümnümâ** Ar. + Far. NL-3, 163
- 12803 **tažarru'** Ar. Yalvarma, yakarma, tövbe etme. NL-3, 163 (*tazarru'*)
Tkm. **tazarrug** (*tazarrug*) KES, 425
- 12804 **tâze** Far. 1. Pak, temiz, arı. 2. Yeni, taze. 3. Son derece, çok, hayli, epey. NL-3, 240 (*tozä*)
Özb. **toza** (*tâzä*) 1. ÖTS, 461; ÖTİL-II, 196 3. ÖTİL-II, 196
Tkm. **täze** (*tä:ze*) 2. TTS, 621; TDS-II, 367
- 12805 **tâzelig** Far. + T. Tazelik, yenilik. NL-3, 240 (*tozälig'*)
Özb. **tozalik** (*tâzälik*) Temizlik, saflık. ÖTS, 461; ÖTİL-II, 197
Tkm. **täzelik** (*tä:zelik*) TTS, 622; TDS-II, 367
- 12806 **ta'zîm** Ar. Tazim, saygı, hürmet. NL-3, 207 (*ta'zim*)
Özb. **ta'zim** (*ta'zim*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 141
Tkm. **tagzym** (*tagzı:m*) KES, 417; TDS-II, 343
- 12807 **ta'zîmlık** Ar. + T. NL-3, 207
- 12808 **ta'zîr** Ar. Azar, sitem, azarlama. NL-3, 207 (*ta'zir*)
Özb. **ta'zir** (*ta'zir*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 141
- 12809 **ta'ziyetşi'âr** Ar. NL-3, 207
- 12810 **tazmîn** Ar. Söz sanatlarından biri, tazmin. NL-3, 164 (*täzmin*)
Özb. **tazmîn** (*tazmin*) ÖTİL-II, 107
Tkm. **tezmin** (*tezmi:n*) 2. Sebep olunan zararı ödeme. KES, 442
- 12811 **tâzyâne** Far. Kamçı. NL-3, 240 (*tozyonä*)
Tkm. **tazyána** (*tazyı:na*) KES, 425
- 12812 **te'ahhur** Ar. NL-3, 145
- 12813 **te'âkub** Ar. NL-3, 183
- 12814 **teb** Far. Sıtma, sıtma hastalığı. NL-3, 146 (*täb*)
Özb. **tab** (*täb*) Isı, hararet. ÖTİL-II, 101
Tkm. **tep** (*tep*) 2. Sıcaklık, hararet. KES, 434
- 12815 **teba'** Ar. NL-3, 146

- ¹²⁸¹⁶ **tebâh** *Far.* Bozuk, harap, viran. NL-3, 149 (*täboh*)
Tkm. **tebah** (*teba:h*) KES, 425
- ¹²⁸¹⁷ **tebâhî** *Far.* NL-3, 149
- ¹²⁸¹⁸ **tebâhlik** *Far.* + *T.* NL-3, 149
- ¹²⁸¹⁹ **tebâr** *Far.* Nesil, soy. NL-3, 148 (*täbor*)
Tkm. **tebar** (*teba:r*) **2.** Akriba, kavim. **3.** Cins, tür. KES, 425
- ¹²⁸²⁰ **tebârek** *Ar.* Kur'anda bir sure adı. NL-3, 149 (*täboräk*)
Tkm. **tebarek** (*tebä:rek*) KES, 426; TDS-II, 358 **2.** Mübarek etsin. KES, 426
- ¹²⁸²¹ **tebdîl** *Ar.* Değişim, dönüşüm, geçiş. NL-3, 147 (*täbdil*)
Özb. **tabdil** (*täbdil*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 102
Tkm. **tebdil** (*tebdi:l*) KES, 425
- ¹²⁸²² **tebeh** *Far.* Harap, viran, bozulmuş. NL-3, 147 (*täbäh*)
Tkm. **tebah** (*teba:h*) KES, 425
- ¹²⁸²³ **tebehkâr** *Far.* NL-3, 147
- ¹²⁸²⁴ **teberhûn** *Far.* NL-3, 146
- ¹²⁸²⁵ **teberrûk** *Ar.* **1.** Mukaddes, mübarek. **2.** Tebrik etme, hediye, takdir. NL-3, 146 (*täbärruk*)
Özb. **tabarruk** (*täbärrük*) **1.** ÖTS, 444; ÖTİL-II, 101
- ¹²⁸²⁶ **tebessüm** *Ar.* Tebessüm, gülümseme. NL-3, 146 (*täbässum*)
Özb. **tabassum** (*täbässüm*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 101
Tkm. **tebessüm** (*tebessüm*) KES, 426
- ¹²⁸²⁷ **tebhâle** *Ar.* NL-3, 149
- ¹²⁸²⁸ **tebre-** Kımıldatmak, sallamak, silkelemek. NL-3, 218 (*tebrä-*)
Özb. **tebra-** (*tebrä-*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 150
- ¹²⁸²⁹ **tebren-** Kımıldanmak, sallanmak, silkelenmek. NL-3, 218 (*tebrän-*)
Özb. **tebran-** (*tebrän-*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 150
- ¹²⁸³⁰ **tebrenmek** NL-3, 218
- ¹²⁸³¹ **tebret-** Kımıldatmak, sallamak, silkelemek, titretmek. NL-3, 218 (*tebrät-*)
Özb. **tebrat-** (*tebrät-*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 150
- ¹²⁸³² **Tebrîzlik** *Far.* NL-3, 149
- ¹²⁸³³ **tecâhül** *Ar.* NL-3, 162
- ¹²⁸³⁴ **tecâhülârif** *Ar.* NL-3, 162
- ¹²⁸³⁵ **tecâvüz** *Ar.* Tecavüz, saldırı. NL-3, 161 (*täjovuz*)
Özb. **tajovuz** (*täcävüz*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 106
Tkm. **tejavuz** (*teca:vuz*) KES, 427
- ¹²⁸³⁶ **tecdîd** *Ar.* NL-3, 161
- ¹²⁸³⁷ **teceddüdpezîr** *Ar.* + *Far.* NL-3, 160
- ¹²⁸³⁸ **tecellâ** *Ar.* **1.** Güzellik ve zarafetle görünme, ortaya çıkma. **2.** Nur, parlaklık, ışık. NL-3, 160 (*täjällo*)
Tkm. **tejella** (*tecella:~*) KES, 427
- ¹²⁸³⁹ **tecellî** *Ar.* **1.** Güzellik ve zarafetle görünme, ortaya çıkma. **2.** Nur, parlaklık, ışık. NL-3, 160 (*täjälliy*)
Özb. **tajalli** (*täcälli*) ÖTİL-II, 106
Tkm. **tejelli** (*tecelli:~*) KES, 427
- ¹²⁸⁴⁰ **tecelliyât** *Ar.* NL-3, 160
- ¹²⁸⁴¹ **tecemmül** *Ar.* Süslenme, bezenme. NL-3, 160 (*täjämmul*)
Özb. **tajammul** (*täcämmül*) ÖTİL-II, 106
Tkm. **tejemmul** (*tecemmul*) KES, 427

- ¹²⁹² **tecen-** NL-3, 162
- ¹²⁹³ **tecerrüd** Ar. Yalnızlık, dünyevi şeylerden vazgeçme. NL-3, 161 (*täjärrud*)
Tkm. **tejerrüt** (*tecerrüt*) KES, 427
- ¹²⁹⁴ **techîl** Ar. NL-3, 162
- ¹²⁹⁵ **techîz** Ar. NL-3, 162
- ¹²⁹⁶ **tecnîs** Ar. Cinâs, sözcük oyunu, sesçe benzer sözler kullanma. NL-3, 161 (*täjnîs*)
Özb. **tajnis** (*täcnîs*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 106
Tkm. **tejnîs** (*tecni:s*) KES, 427
- ¹²⁹⁷ **tecnîsâmîz** Ar. +Far. NL-3, 161
- ¹²⁹⁸ **tecribe** Ar. Sınama, deneme, deneyim. NL-3, 162 (*täjribä*)
Özb. **tajriba** (*täcribä*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 107
Tkm. **tejribe** (*tecni:be*) TTS, 622; TDS-II, 359
- ¹²⁹⁹ **tecribelig** Ar. +T. Tecrübeli, deneyimli. NL-3, 162 (*täjribälig*)
Özb. **tajribali** (*täcribäli*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 107
Tkm. **tejribeli** (*tecni:beli*) TTS, 622; TDS-II, 359
- ¹³⁰⁰ **tecrîd** Ar. Soyutlama, yalnızlık, kimsesizlik. NL-3, 162 (*täjrid*)
Tkm. **tejrit** (*tecni:t*) KES, 429
- ¹³⁰¹ **tecvîd** Ar. NL-3, 161
- ¹³⁰² **tecvîf** Ar. NL-3, 161
- ¹³⁰³ **tedârük** Ar. Çare, ilaç, hazırlık. NL-3, 159 (*tädoruk*)
Özb. **tadorik** (*tädârik*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 106
- ¹³⁰⁴ **tedbîr** Ar. 1. Tedbir, çare. 2. İdare etme. NL-3, 159 (*tädbir*)
Özb. **tadbir** (*tädbir*) 1. ÖTS, 444; ÖTİL-II, 106
Tkm. **tadbir** (*tedbi:r*) KES, 429; TDS-II, 359 2. Fikir, düşünce, anlayış. 3. Plan, karar. KES, 429
- ¹³⁰⁵ **tedbîrlik** Ar. +T. Tedbirli, ihtiyatlı. NL-3, 159 (*tädbirlik*)
Özb. **tadbirli** (*tädbirli*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 106
- ¹³⁰⁶ **tedfîn** Ar. NL-3, 159
- ¹³⁰⁷ **te'dîb** Ar. NL-3, 206
- ¹³⁰⁸ **tedkîk** Ar. Araştırma, inceleme. NL-3, 160 (*tädqiq*)
Özb. **tadqiq** (*tädqiq*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 106
- ¹³⁰⁹ **tedrîc** Ar. Derece derece, aşama aşama, kademelilik. NL-3, 159 (*tädrij*)
Özb. **tadrij** (*tädrîc*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 106
Tkm. **tedriç** (*tedri:ç*) 2. Şiirde kullanılan edebî tekniklerden biri. KES, 429
- ¹³¹⁰ **tedvîn** Ar. NL-3, 159
- ¹³¹¹ **te'ehhül** Ar. NL-3, 146 **tef** Far. NL-3, 197
- ¹³¹² **te'emmül** Ar. 1. Sabır. 2. Fikir, mülâhaza, işin sonunu düşünerek yapma. NL-3, 144 (*täämmül*)
Özb. **taammul** (*täämmül*) 2. ÖTİL-II, 101
- ¹³¹³ **te'emmülluk** Ar. +T. NL-3, 144
- ¹³¹⁴ **te'ennî** Ar. NL-3, 144
- ¹³¹⁵ **te'essüf** Ar. Pişmanlık, teessüf. NL-3, 145 (*täässuf*)
Özb. **taassuf** (*täässüf*) ÖTS, 444; ÖTİL-II, 101
- ¹³¹⁶ **tefâ'ül** Ar. NL-3, 199
- ¹³¹⁷ **tefahhus** Ar. Araştırma, soruşturma. NL-3, 198 (*täfahhus*)
Tkm. **tefahhus** (*tefahhus*) KES, 429
- ¹³¹⁸ **tefâhur** Ar. NL-3, 199
- ¹³¹⁹ **tefaqkud** Ar. NL-3, 198

- ¹²⁸⁷⁰ **tefâsîr** Ar. NL-3, 199
- ¹²⁸⁷¹ **tefâvüt** Ar. Ayırt etme, ayırma, fark. NL-3, 199 (*täfovut*)
Özb. **tafovut** (*täfävüt*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 133
- ¹²⁸⁷² **tefe'ül** Ar. NL-3, 198
- ¹²⁸⁷³ **tefekkür** Ar. Tefekkür, düşünce, fikir yürütme. NL-3, 198 (*täfäkkur*)
Özb. **tafakkur** (*täfäkkür*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 133
Tkm. **tepekkür** (*tepekkür*) KES, 434
- ¹²⁸⁷⁴ **tefer'un** (?) NL-3, 198
- ¹²⁸⁷⁵ **teferrüc** Ar. Gezinme, dolaşma, içi açılma. NL-3, 198 (*täfärruj*)
Tkm. **teperrüç** (*teperrüç*) KES, 434
- ¹²⁸⁷⁶ **teferrüs** Ar. NL-3, 198
- ¹²⁸⁷⁷ **tefhîm** Ar. NL-3, 200
- ¹²⁸⁷⁸ **tefrîd** Ar. Yalnız kalma, insanlardan uzaklaşma. NL-3, 199 (*täfrid*)
Tkm. **tefrit** (*tefri:t*) KES, 430
- ¹²⁸⁷⁹ **tefrîh** Ar. NL-3, 199
- ¹²⁸⁸⁰ **tefriqa** Ar. Bölme, ayırma. NL-3, 199 (*täfriqa*)
Özb. **tafrik(a)** (*täfrik(a)*) ÖTİL-II, 133
Tkm. **tafryka** (*tafrika*) 2. Anlaşmazlık, geçimsizlik. KES, 414
- ¹²⁸⁸¹ **tefsân** Far. NL-3, 200
- ¹²⁸⁸² **tefsîde** Far. NL-3, 199
- ¹²⁸⁸³ **tefsîr** Ar. Tefsir, açıklama, izah. NL-3, 200 (*täfsir*)
Özb. **tafsir** (*täfsir*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 134
Tkm. **tefsir** (*tefsi:r*) KES, 430
- ¹²⁸⁸⁴ **teft** Far. Isı, sıcaklık. NL-3, 200 (*täft*)
Özb. **taft** (*täft*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 134
- ¹²⁸⁸⁵ **teftîş** Ar. Teftiş, denetleme. NL-3, 200 (*täftiş*)
Özb. **taftish** (*täftiş*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 134
- ¹²⁸⁸⁶ **tefvîz** Ar. Teslim etme, ulaştırma, verme, görevlendirme. NL-3, 199 (*täfviz*)
Tkm. **tafwyz** (*tafvi:z*) KES, 414
- ¹²⁸⁸⁷ **teg** (?) NL-3, 219
- ¹²⁸⁸⁸ **tëg-** 1. Değmek, dokunmak. 2. Erişmek, sahip olmak, elde etmek. NL-3, 219 (*teg-*)
Özb. **teg-** (*teg-*) 3. Kadın için evlenmek. ÖTS, 454; ÖTİL-II, 152 4. Sataşmak. ÖTİL-II, 152
Tkm. **deg-** (*deg-*) 3. Bir yere uğramak. 4. *mec.* Değmek, değerinde olmak. 5. *mec.* Sataşmak. 6. *mec.* Etkili olmak, yararlı olmak. 7. *mec.* Şaka yapmak. TTS, 141; TDS, 262
- ¹²⁸⁸⁹ **teğâfûl** Ar. NL-3, 213
- ¹²⁸⁹⁰ **tegerk** Far. Dolu, sağanak, ani bastıran yağmur. NL-3, 158 (*tägärg*)
Tkm. **tegerk** (*tegerk*) KES, 430
- ¹²⁸⁹¹ **tëgirmen** Değirmen. NL-3, 219 (*tegirmän ~ tegirmon*)
Özb. **tegirmon** (*tegirmän*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 151
Tkm. **degirmen** (*degirmen*) TTS, 142; TDS, 261
- ¹²⁸⁹² **tëgre** Etraf, çevre. NL-3, 219 (*tegrä*)
Özb. **tegra** (*tegrä*) ÖTİL-II, 152
Tkm. **degre** (*degre*) TTS, 142; KES, 81; TDS, 262
- ¹²⁸⁹³ **tëgrü** NL-3, 219
- ¹²⁸⁹⁴ **tëgür-** Değdirmek, ulaştırmak, eriştirmek. NL-3, 220 (*tegur-*)

- Tkm. degir-* (*değir-*) TTS, 142; TDS, 261
- 1295 **teh** *Far.* Dip, alt. NL-3, 214 (*täh*)
Tkm. teh (*teh*) KES, 430; TDS-II, 359 2. Gerçek, hakiki. KES, 430
- 1296 **tehallüf** *Ar.* NL-3, 201
- 1297 **tehallüs** *Ar.* Takma ad, mahlas. NL-3, 201 (*taxallus*)
Özb. taxallus (*taxallüs*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 134
Tkm. tahallus (*tahallu:s*) KES, 417; TDS-II, 343
- 1298 **tehammür** *Ar.* NL-3, 201
- 1299 **tehaşi** *Ar.* Saklanma, sakınma. NL-3, 216 (*tähoşiy*)
Tkm. tahaşy (*taha:şı:*) 2. İnkâr etme. KES, 417
- 1300 **tehdîd** *Ar.* Tehdit, korkutma. NL-3, 215 (*tähdid*)
Özb. tahdid (*tähdid*) ÖTS, 445; ÖTİL-II, 149
- 1301 **tehattük** *Ar.* NL-3, 215
- 1302 **tehevvür** *Ar.* NL-3, 214
- 1303 **tehî** *Far.* NL-3, 235
- 1304 **te'hîr** *Ar.* Yavaşlatma, erteleme, geciktirme. NL-3, 210 (*tä'xir*)
Özb. ta'xir (*tä'xir*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 144
- 1305 **tehlîl** *Ar.* Kelimeitevhit sözünü söyleme. NL-3, 216 (*tählil*)
Özb. tahlil (*tählil*) ÖTİL-II, 149
- 1306 **tehniyet** *Ar.* NL-3, 216
- 1307 **tek** *Far.* NL-3, 165
- 1308 **ték I** NL-3, 221
- 1309 **ték II** Sakin, durgun, dingin. NL-3, 221 (*tek*)
Özb. tek (*tek*) ÖTS, 454; ÖTİL-II, 155
Tkm. dek (*dek*) TTS, 142; TDS, 263
- 1310 **tekâsül** *Ar.* NL-3, 168
- 1311 **tekâver** *Far.* Yorga, çevik at. NL-3, 168 (*täkovär*)
Tkm. tekawer (*teka:ver*) KES, 430
- 1312 **tekbend** *Far.* NL-3, 167
- 1313 **tekbîr** *Ar.* Tekbir, yüceltme, ululama. NL-3, 167 (*täkbir*)
Özb. takbir (*täkbir*) ÖTİL-II, 109
Tkm. tekbir (*tekbi:r*) KES, 430
- 1314 **tekebbür** *Ar.* Mağrur, kibirli, kendini beğenmiş. NL-3, 165 (*täkäbbur*)
Özb. takabbur (*täkäbbür*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 108
Tkm. tekepbir (*tekepbir*) TTS, 623; KES, 431; TDS-II, 360
- 1315 **tekellüf** *Ar.* 1. Bir işi güçlkle yapma. 2. Mübalağa, abartma. 3. Külfete sokma. 4. Kendini süsleme, övme. 5. Yapmacık davranma. NL-3, 166 (*täkälluf*)
Özb. takalluf (*täkällüf*) Nezaket, iltifat. ÖTS, 446; ÖTİL-II, 109
- 1316 **tekellüfât** *Ar.* İltifatlar, nezaketler. NL-3, 167 (*täkällufot*)
Özb. takallufot (*täkällüfât*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 109
- 1317 **tekellüflug ~ tekellüfluk** *Ar.+T.* Fazlasıyla nazik, iltifatlı. NL-3, 166
(*täkälluflug' ~ täkällufluk*)
Özb. takallufli (*täkällüfli*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 109
- 1318 **tekellüm** *Ar.* Söz, sohbet, konuşma. NL-3, 166 (*täkällum*)
Özb. takallum (*täkällüm*) ÖTİL-II, 109
Tkm. tekellüm (*tekellüm*) KES, 431
- 1319 **tekellümnümâ** *Ar.+Far.* NL-3, 166
- 1320 **tekerrür** *Ar.* NL-3, 167

- ¹²⁹²¹ **tekessür** Ar. NL-3, 167
- ¹²⁹²² **tekfîn** Ar. Kefenleme, kefene sarma. NL-3, 168 (*täkfîn*)
Özb. **takfin** (*täkfîn*) ÖTİL-II, 110
- ¹²⁹²³ **tekfîr** Ar. NL-3, 169
- ¹²⁹²⁴ **te'kîd** Ar. İspatlama, kuvvetlendirme, pekiştirme. NL-3, 207 (*tä'kid*)
Özb. **ta'kid** (*täkid*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 141
Tkm. **täkit** (*tä'ki:t*) Yerine getirilmesi mecburi olan emir, kesin emir. KES, 443
- ¹²⁹²⁵ **tekke** Dağ keçisi, teke. NL-3, 167 (*täkkä*)
Tkm. **teke** (*teke*) TTS, 623; TDS-II, 359
- ¹²⁹²⁶ **teklîf** Ar. 1. Buyruk, emir, vazife. 2. Zora sokma, zorluk, güçlük. 3. Hürmet, saygı. NL-3, 167 (*täklîf*)
Özb. **taklif** (*täklîf*) Teklif, öneri. ÖTS, 446; ÖTİL-II, 109
Tkm. **teklip** (*tekli:p*) Teklif, öneri. TTS, 623; TDS-II, 360
- ¹²⁹²⁷ **teklîfât** Ar. NL-3, 168
- ¹²⁹²⁸ **tekmîl** Ar. 1. Tamamlama, bitirme, sona erdirmeye. 2. Olgunlaştırma, kemale erdirmeye. NL-3, 168 (*täkmîl*)
Özb. **takmil** (*täkmîl*) 2. ÖTİL-II, 109
Tkm. **tekmil** (*tekmi:l*) KES, 431
- ¹²⁹²⁹ **tekmîle** Ar. NL-3, 168
- ¹²⁹³⁰ **tekrâr** Ar. Tekrar. NL-3, 168 (*täkrôr*)
Özb. **takror** (*täkrâr*) ÖTS, 446; ÖTİL-II, 110
Tkm. **tekrar** (*tekra:r*) TTS, 623; KES, 431; TDS-II, 360
- ¹²⁹³¹ **teksîr** Ar. Kırma, bozma, vîran etme. NL-3, 168 (*täksîr*)
Tkm. **teksir** (*tekse:r*) 2. Çoğalma, çoğaltma. 3. Dolaşık ve karışık duruma gelme. KES, 431
- ¹²⁹³² **tekye** Ar. 1. Durulan yer, yatakhane. 2. Dayanak. NL-3, 169 (*täkyä*)
Özb. **takya** (*täkyä*) 2. ÖTS, 446; ÖTİL-II, 110
Tkm. **tekye** (*tekye*) 2. KES, 431; TDS-II, 360
- ¹²⁹³³ **tekyegâh** Ar.+Far. 1. Durulan yer. 2. Dayanılan yer. 3. Yardım eden, himaye eden, koruyan. NL-3, 169 (*täkyägoh*)
Özb. **takyagoh** (*täkyägâh*) 3. ÖTİL-II, 110
Tkm. **tekyegâh** (*tekyegâh*) 2. TDS-II, 360
- ¹²⁹³⁴ **tekzîb** Ar. NL-3, 167
- ¹²⁹³⁵ **telaç** NL-3, 172
- ¹²⁹³⁶ **telañfuz** Ar. Telaffuz, söyleyiş. NL-3, 171 (*tälañfuz*)
Özb. **talaffuz** (*tälañfuz*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 111
- ¹²⁹³⁷ **telâñfi** Ar. NL-3, 172
- ¹²⁹³⁸ **telakñkî** Ar. NL-3, 171
- ¹²⁹³⁹ **telâlâ I** Ar. NL-3, 172
- ¹²⁹⁴⁰ **telâlâ II** Ar. NL-3, 172
- ¹²⁹⁴¹ **telaññuf** Ar. NL-3, 170
- ¹²⁹⁴² **telâñum** Ar. Birbirine vurma, tokat atma. NL-3, 172 (*tälotum*)
Tkm. **talatum** (*tala:tum*) 2. Dalgaların çarpışması. KES, 420
- ¹²⁹⁴³ **telâye (?)** NL-3, 172
- ¹²⁹⁴⁴ **telbe** 1. Mecnun, cinli, aklını kaçırmış. 2. Âşık. NL-3, 221 (*telbä*)
Özb. **telba** (*telbä*) 1. ÖTS, 454; ÖTİL-II, 156
Tkm. **telbe** (*telbe*) 1. TTS, 623; KES, 432; TDS-II, 360
- ¹²⁹⁴⁵ **telbelen-** Katlanamamak, delirmek. NL-3, 222 (*telbälän-*)

- Özb. **telbalan-** (*telbälän-*) ÖTİL-II, 157
 12946 **télbelik 1.** Delilik. **2.** Âşıklık. NL-3, 222 (*telbelik*)
 Özb. **telbalik** (*telbälik*) **1.** ÖTİL-II, 157
 Tkm. **telbelik** (*telbelik*) **1.** TDS-II, 360
- 12947 **télbere-** NL-3, 222
 12948 **télberet-** NL-3, 222
 12949 **telbîs** Ar. Aldatma, hile, kandırma. NL-3, 171 (*tälbis*)
 Özb. **talbis** (*tälbis*) ÖTİL-II, 111
 Tkm. **telbis** (*telbi:s*) KES, 432
- 12950 **telef** Ar. Yok olma, helak olma. NL-3, 171 (*täläf*)
 Özb. **talaf** (*täläf*) ÖTİL-II, 111
- 12951 **telefkârlık** Ar. + Far. + T. NL-3, 171
 12952 **telemmüz** Ar. NL-3, 170
 12953 **telend (?)** Ar. NL-3, 170
 12954 **televvün** Ar. NL-3, 170
 12955 **televvünlük** Ar. + T. NL-3, 170
 12956 **telfese (?)** NL-3, 173
- 12957 **telh** Far. Acı, tatsız, kekre. NL-3, 173 (*tälx*)
 Özb. **talx** (*tälx*) ÖTİL-II, 112
 Tkm. **talh** (*talh*) TTS, 614; KES, 420; TDS-II, 346
- 12958 **telhgüftâr** Far. NL-3, 173
 12959 **telhkâm** Far. NL-3, 173
 12960 **telhkâmlık** Far. + T. NL-3, 174
 12961 **telhlık** Far. + T. NL-3, 174
- 12962 **te'lif** Ar. Telif, eser yazma, icat etme. NL-3, 208 (*te'lif*)
 Özb. **ta'lif** (*tä'lif*) ÖTİL-II, 142
- 12963 **telkîn** Ar. Yorumlama, telkin, düşündürme. NL-3, 174 (*tälqin*)
 Özb. **talqin** (*tälqin*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 113
- 12964 **telle** Ar. NL-3, 172
- 12965 **télmür-** Gözünü dikmek, dik dik bakmak. NL-3, 222 (*telmur-*)
 Özb. **telmir-** (*telmir-*) ÖTİL-II, 158 ~ **telmur-** (*telmür-*) ÖTİL, 158 ~ **termil-** (*termil-*) ÖTİL, 165
- 12966 **telpin-** ~ **talpin-** Çırpınmak, pır pır etmek; rahatsız olmak, telaşlanmak. NL-3, 173 (*tälpin-* ~ *tolpin-*)
 Özb. **talpin-** (*tälpin-*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 112
- 12967 **temalluğ** Ar. NL-3, 174
- 12968 **temâm** Ar. Tamam, tam, bütün, tamamıyla. NL-3, 176 (*tämom*)
 Özb. **tamom** (*tämâm*) Son, ahir, nihayet. ÖTS, 447; ÖTİL-II, 114
- 12969 **temâmî** Ar. Tamamen, hepsi. NL-3, 177 (*tämomiy*)
 Özb. **tamomi(y)** (*tämâmi(y)*) ÖTİL-II, 114
- 12970 **temâşâ** Far. Bakıp seyretme, hayranlıkla seyretme. NL-3, 177 (*tämoşo*)
 Özb. **tamosho** (*tämâşâ*) Performans, oyun, gösteri. ÖTS, 447; ÖTİL-II, 114
- 12971 **temâşâgâh** Far. NL-3, 177
 12972 **temâşânümâ** Far. NL-3, 177
 12973 **temellük** Ar. NL-3, 174
- 12974 **temennâ** ~ **temennî** Ar. **1.** Temenni, istek, ümit. **2.** Garez, kin. NL-3, 175 (*tämânno* ~ *tämänniy*)
 Tkm. **temenna** (*temenna:*) **1.** KES, 432

- ¹²⁹⁷⁵ **temennâlig** Ar.+T. NL-3, 175
- ¹²⁹⁷⁶ **temeshur** Ar. Maskaralık, maskaralık etme. NL-3, 175 (*tämäsxur*)
Tkm. **temeshur** (*temeshur*) KES, 432
- ¹²⁹⁷⁷ **temettü'** Ar. Faydalanma. NL-3, 175 (*tämättu'*)
Tkm. **temettug** (*temettug*) KES, 432
- ¹²⁹⁷⁸ **temevvüc** Ar. NL-3, 174
- ¹²⁹⁷⁹ **temevvül** Ar. NL-3, 174
- ¹²⁹⁸⁰ **temhîd** Ar. NL-3, 178
- ¹²⁹⁸¹ **te'mîn** Ar. Emin duruma getirme, güvenlik hissi verme. NL-3, 208 (*tä'min*)
Özb. **ta'min** (*tä'min*) Temin etme, sağlama, tedarik etme. ÖTS, 453; ÖTİL-II, 142
- ¹²⁹⁸² **témirkanat** NL-3, 222
- ¹²⁹⁸³ **temîz** Ar. Fehim, feraset, akıl, idrak. NL-3, 176 (*tämiz*)
Özb. **tamiz** (*tämiz*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 113
- ¹²⁹⁸⁴ **temkîn** Ar. 1. Sebat, dayanıklılık, katlanma, tahammül. 2. Ağır olma, ağırlık durumu. NL-3, 176 (*tämkin*)
Özb. **tamkin** (*tämkin*) ÖTİL-II, 114
Tkm. **temkin** (*temki:n*) 1., 2. Onaylama, doğrulama. KES, 433
- ¹²⁹⁸⁵ **temlîk** Ar. NL-3, 176
- ¹²⁹⁸⁶ **temme** Ar. NL-3, 176
- ¹²⁹⁸⁷ **temsîl** Ar. Örnek verme, benzetme. NL-3, 177 (*tämsil*)
Tkm. **temsîl** (*temsi:l*) 2. Bir şeyin benzerini yapma. 3. Edebî sanatlardan biri. KES, 433
- ¹²⁹⁸⁸ **temşîyet** Ar. NL-3, 177
- ¹²⁹⁸⁹ **têmür** Demir. NL-3, 222 (*temur*)
Özb. **temir** (*temir*) ÖTS, 454; ÖTİL-II, 158
Tkm. **demir** (*demir*) TTS, 144; TDS, 265
- ¹²⁹⁹⁰ **têmürçi** Demirci. NL-3, 222 (*temurçi*)
Özb. **temirchi** (*temirçi*) ÖTS, 454; ÖTİL-II, 159
Tkm. **demirçi** (*demirçi*) TTS, 144; TDS, 265
- ¹²⁹⁹¹ **Têmürî** NL-3, 222
- ¹²⁹⁹² **tēñ** Denk, eşit, beraber. NL-3, 222(*teng*)
Özb. **tang** (*täng*) ÖTS, 454; ÖTİL-II, 159
Tkm. **deñ** (*deñ*) 2. Ölçülü, düzgün, muntazam. TTS, 145; TDS, 266
- ¹²⁹⁹³ **ten** Far. Vücut, cüsse, beden. NL-3, 178 (*tän*)
Özb. **tan** (*tän*) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 115
Tkm. **ten** (*ten*) TTS, 624; TDS-II, 362
- ¹²⁹⁹⁴ **tena''um** Ar. NL-3, 178
- ¹²⁹⁹⁵ **tenaqqul** Ar. NL-3, 179
- ¹²⁹⁹⁶ **tenâsüb** Ar. Tenasüp, aralarında uygunluk bulunma, yakışma. NL-3, 181 (*tänosub*)
Özb. **tanosib** (*tänâsib*) ÖTİL-II, 119
- ¹²⁹⁹⁷ **tenbîh** Ar. Azarlama, azar, sitem, fırça atma. NL-3, 179 (*tänbih*)
Tkm. **tenbih** (*tenbi:h*) 2. Uyandırma, haberdar etme. 3. Bir şeyi gösterme. 4. Duyurma, hissettirme, hatırlatma. KES, 433
- ¹²⁹⁹⁸ **tenbûl** Far. NL-3, 179
- ¹²⁹⁹⁹ **tendürüst** Far. NL-3, 180
- ¹³⁰⁰⁰ **tendürüstlug** Far.+T. Sağlıklılık, sıhhatlilik. NL-3, 180 (*tändurustlug'*)

- Tkm. tendürslük (tendürslük)* KES, 433
- 13001 **teneffür** *Ar.* NL-3, 178
- 13002 **tenend** (?) NL-3, 178
- 13003 **tenevvü'** *Ar.* NL-3, 178
- 13004 **tenezzül** *Ar.* Tenezzül, alçak gönüllülük. NL-3, 178 (*tänäzzul*)
Özb. tanazzul (tänäzzul) Düşüş, çökme. ÖTS, 447; ÖTİL-II, 116
Tkm. tenezzul (tenezzul) 1. İnme, alçalma, aşağı düşme; güçten kuvvetten düşme. 2. Kötümserlik, kötü niyetlilik. KES, 433
- 13005 **teng I** *Far.* Dar, sıkı. NL-3, 179 (*täng*)
Özb. tang (täng) ÖTS, 447; ÖTİL-II, 116 2. Naçar, durumu kötü, zor durumda. ÖTİL-II, 116
Tkm. teñ (teñ) KES, 434 2. Durumu kötü. TTS, 624; KES, 434; TDS-II, 362 3. Az. KES, 434
- 13006 **teng II** *Far.* NL-3, 179
- 13007 **tengbeste** *Far.* NL-3, 180
- 13008 **tengdil** *Far.* NL-3, 180
- 13009 **tengdillik** *Far. + T.* NL-3, 180
- 13010 **tenge** 1. Para, sikke, bozuk para. 2. Bir para birimi. NL-3, 179 (*tängä*)
Özb. tanga (tängä) 1. ÖTS, 448; ÖTİL-II, 117 2. Balık ve benzeri hayvanların gövdesi üzerindeki pullu deri. ÖTİL-II, 117
Tkm. teñne (teñne) 1., 2. Balık ve benzeri hayvanların gövdesi üzerindeki pullu deri. TTS, 625; TDS-II, 362
- 13011 **tengi-** NL-3, 180
- 13012 **tengnâ** *Far.* NL-3, 180
- 13013 **tengüdâz** *Far.* NL-3, 180
- 13014 **tëñiştür-** Denkleştirmek. NL-3, 222 (*tengiştur-*)
Tkm. deñeştir- (deñeştir-) TTS, 146; TDS, 267
- 13015 **tëñiz** *Ar.* Deniz. NL-3, 222(*tengiz*)
Özb. dengiz (dengiz) ÖTS, 117; ÖTİL-II, 221
Tkm. deñiz (deñiz) TTS, 146; TDS, 267
- 13016 **tenkîr** (?) NL-3, 182
- 13017 **tenkîr** *Ar.* NL-3, 181
- 13018 **tenkîş** *Ar.* Yetersiz, eksik, nadir. NL-3, 182 (*tänqis*)
Özb. tanqis (tänqis) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 120
- 13019 **tenkîye** *Ar.* NL-3, 182
- 13020 **tennâz** *Ar.* Oynak, nazlı, cilveli. NL-3, 181 (*tännöz*)
Özb. tannoz (tannâz) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 119
- 13021 **tennûr** *Ar.* Tandır, ocak. NL-3, 182 (*tanur*)
Özb. tanur (tanur) ÖTİL-II, 120 ~ **tandır** (*tandır*) ÖTS, 447; ÖTİL, 117
Tkm. tamdyr (tamdır) TTS, 615; TDS-II, 347
- 13022 **tennûre** *Ar.* NL-3, 182
- 13023 **tenperver** *Far.* NL-3, 181
- 13024 **Teñri** *Ar.* Tanrı, Hüda. NL-3, 180 (*Tängri*)
Özb. Tangri (Tängri) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 117
Tkm. Tañry (Tañrı) TTS, 616; KES, 421; TDS-II, 349
- 13025 **Tëñri** Tanrı, Allah. NL-3, 223(*Tengri*)
Özb. Tangri (Tängri) ÖTS, 448; ÖTİL-II, 117
Tkm. Tañry (Tañrı) TTS, 616; KES, 421; TDS-II, 349

- ¹³⁰⁶ **Təñrilik** NL-3, 223
- ¹³⁰⁷ **tenümend** Far. NL-3, 182
- ¹³⁰⁸ **tenvîn** Ar. Tenvin. NL-3, 179 (*tänvin*)
Özb. **tanvin** (*tänvin*) ÖTİL-II, 116
- ¹³⁰⁹ **tenze'üllmülk** (?) NL-3, 180
- ¹³¹⁰ **tenzih** Ar. NL-3, 180
- ¹³¹¹ **təp-** Tepmek, tekmelemek. NL-3, 223 (*tep-*)
Özb. **tep-** (*tep-*) 2. Yoğurmak. ÖTS, 455; ÖTİL-II, 163
Tkm. **dep-** (*dep-*) 2. Geri tepmek (tüfek için). TTS, 147; TDS, 270 2. Yeri bel ile kazmak. TTS, 147
- ¹³¹² **təpe** Tepe, yukarı, doruk. NL-3, 223(*tepä*)
Özb. **tepa** (*tepä*) ÖTS, 454; ÖTİL-II, 161
Tkm. **depe** (*depe*) 2. Baş, kafa. TTS, 148; TDS, 268
- ¹³¹³ **təpingü** NL-3, 223
- ¹³¹⁴ **təpük** NL-3, 223
- ¹³¹⁵ **ter** Far. 1. Yaş, nem. 2. Yeni, taze. NL-3, 183 (*tär*)
Özb. **tar** (*tär*) ÖTİL-II, 122
Tkm. **ter** (*ter*) 1. TTS, 625; KES, 434; TDS-II, 362 2. KES, 434; TDS-II, 362
- ¹³¹⁶ **tër** Tez, vücut sıvısı. NL-3, 223 (*ter*)
Özb. **ter** (*ter*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 163
Tkm. **der** (*der*) TTS, 149; TDS, 271
- ¹³¹⁷ **tër-** Dermek, derlemek, toplamak, sıraya koymak, dizmek. NL-3, 223 (*ter-*)
Özb. **ter-** (*ter-*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 166
Tkm. **tir-** (*ti:r-*) KES, 444
- ¹³¹⁸ **terahhum** Ar. Şefkat etme, merhamet etme. NL-3, 186 (*tärahhum*)
Özb. **tarahhum** (*tärahhum*) ÖTİL-II, 125
Tkm. **terahhum** (*terahhum*) KES, 434
- ¹³¹⁹ **terâkib** Ar. NL-3, 191
- ¹³²⁰ **Terâkime** NL-3, 191
- ¹³²¹ **teraqqî** Ar. Yükselme, gelişme, ilerleme. NL-3, 186 (*täraqqiy*)
Özb. **taqqiy** (*täraqqiy*) ÖTS, 449; ÖTİL-II, 125
- ¹³²² **terâne** Far. Melodi, müzik, şarkı, türkü. NL-3, 191 (*täronä*)
Özb. **tarona** (*tärânä*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 128
Tkm. **terana** (*tera:na*) KES, 434
- ¹³²³ **terânesâzlıg** Far.+T. NL-3, 191
- ¹³²⁴ **terâş** Far. NL-3, 191
- ¹³²⁵ **terâvîh** Ar. Teravih namazı. NL-3, 191 (*tärovih*)
Özb. **tarovih** (*tärâvih*) ÖTİL-II, 128
- ¹³²⁶ **terâviş** Far. NL-3, 191
- ¹³²⁷ **terâzû ~ terâzî** Far. Terazi, denge. NL-3, 191 (*tärozu ~ tärozi*) ~ **tarozu** (*tärâzu*)
Özb. **tarozî** (*tärâzi*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 128
Tkm. **terazu** (*tera:zu:*) KES, 434
- ¹³²⁸ **terbî'** Ar. 1. Dörde bölme, edebî sanatlardan biri. 2. Artırma, çoğaltma. 3. Astronomide bir gezegenin diğeriyle karşı karşıya gelmesi. NL-3, 186 (*tärbi'*)
Tkm. **terbyg** (*terbi:ğ*) 1. KES, 434
- ¹³²⁹ **terbiyet** Ar. Öğretme, yetiştirme, terbiye. NL-3, 186 (*tärbiyät*)
Özb. **tarbiyat** (*tärbiyät*) ÖTİL-II, 125

- Tkm. terbiye* (*terbiye*) TTS, 625; TDS-II, 362
- 13191 **terceme ~ tercüme** *Ar.* Tercüme, çeviri. NL-3, 187 (*terjimä~ tärjumä*)
Özb. tarjima (*tärcimä*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 126
Tkm. terjime (*tercime*) TTS, 625; TDS-II, 363
- 13192 **tercî'** *Ar.* NL-3, 187
- 13193 **tercî'ât** *Ar.* NL-3, 187
- 13194 **tercî'bend** *Ar.+Far.* Şiirde bentlerin tekrar edilmesi, terci-i bent. NL-3, 187
(*tärci'bänt*)
Tkm. terjygbent (*terci:ğbent*) KES, 435
- 13195 **tercîh** *Ar.* Tercih, üstün veya önemli sayma. NL-3, 188 (*tärjih*)
Tkm. terjih (*terci:h*) KES, 436
- 13196 **tercümân** *Ar.* Tercüman, tercüme eden. NL-3, 188 (*tärjumon*)
Özb. tarjimon (*tärcimân*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 126
Tkm. terjiman (*tercima:n*) 2. Kurban. KES, 436
- 13197 **terdâmen** *Far.* NL-3, 187
- 13198 **terdîd** *Ar.* Tereddüt etme, kararsız olma, kuşku. NL-3, 187 (*tärdid*)
Tkm. terdit (*terdi:t*) KES, 436
- 13199 **tereddüd** *Ar.* Tereddüt, işkillenme, kararsızlık. NL-3, 185 (*täräddud*)
Özb. taraddud (*täräddüd*) ÖTİL-II, 122 2. Hazırlık. ÖTS, 449; ÖTİL-II, 122
Tkm. teretdud (*teretdud*) 2. Hastalığın tekrarlaması. 3. Gidip gelme. KES, 436
- 13200 **tereffu'** *Ar.* NL-3, 186
- 13201 **terefürûş** *Far.* NL-3, 186
- 13202 **têrek** Kavak ağacı. NL-3, 223 (*teräk*)
Özb. terak (*teräk*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 164
Tkm. derek (*derek*) TTS, 150; TDS, 272
- 13203 **terekküb** *Ar.* NL-3, 185
- 13204 **terencebîn** *Far.* Kudret helvası. NL-3, 185 (*täränjâbin*)
Tkm. terenjemen (*terencemen*) KES, 436
- 13205 **terennüm** *Ar.* Şarkı söyleme, müzik, melodi. NL-3, 185 (*tärännum*)
Özb. tarannum (*tärännüm*) ÖTS, 449; ÖTİL-II, 123
Tkm. terrennum (*terennum*) KES, 436
- 13206 **terennümger** *Ar.+Far.* NL-3, 185
- 13207 **terennümserây** *Ar.+Far.* NL-3, 185
- 13208 **tereşşuh** *Ar.* 1. Bir şeyin kabından sızması. 2. Gizli bir şeyin ortaya çıkması.
NL-3, 186 (*täräşşuh*)
Tkm. tereşşuh (*tereşşuh*) 1. KES, 436
- 13209 **terfiye** (?) NL-3, 193
- 13210 **têrge-** Sorgulamak, sorguya çekmek. NL-3, 223 (*tergä-*)
Özb. terga- (*tergä-*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 164
- 13211 **têrgek** NL-3, 224
- 13212 **terğîb** *Ar.* Teşvik etme, meylettirme, arzu ettirme. NL-3, 193 (*tärg'ib*)
Tkm. tergyp (*terği:p*) KES, 436
- 13213 **têrgüçi** NL-3, 224
- 13214 **têrgüz-** Diriltmek. NL-3, 232 (*tirguz-*)
Özb. tirgiz- (*tirgiz-*) ÖTİL-II, 184
- 13215 **têri** Deri, post. NL-3, 224 (*teri*)
Özb. teri (*teri*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 164
Tkm. deri (*deri*) TTS, 150; TDS, 273

- ¹³⁰⁷⁵ **terî** *Far.* + *Ar.* NL-3, 188
- ¹³⁰⁷⁶ **têril-** NL-3, 224
- ¹³⁰⁷⁷ **terk I** *Far.* NL-3, 189
- ¹³⁰⁷⁸ **terk II** *Ar.* Terk, terk etme, bırakma, uzaklaşma. NL-3, 189 (*tärk*)
Özb. tark (*tärk*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 127
Tkm. terk (*terk*) KES, 436; TDS-II, 363
- ¹³⁰⁷⁹ **terkîb** *Ar.* Bünye, içerik, birleşim, birleşme sonucu meydana gelen şey. NL-3, 190 (*tärkib*)
Özb. tarkib (*tärkib*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 127
- ¹³⁰⁸⁰ **terkîbibend** *Ar.* + *Far.* Şiirde bentlerin birleşmesi, terkib-i bent. NL-3, 190 (*tärkibbänd*)
Tkm. terkipbent (*terki:pbent*) KES, 437
- ¹³⁰⁸¹ **têrle-** Terlemek. NL-3, 224 (*terlä-*)
Özb. terla- (*terlä-*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 165
Tkm. derle- (*derle-*) 2. *mec.* Cam vb. buğulanmak. TTS, 150; TDS, 273
- ¹³⁰⁸² **têrlik** İçe giynilen giysi, içlik. NL-3, 224 (*terlik*)
Özb. terlik (*terlik*) Eyerin altına konan keçe, eyer keçesi. ÖTİL-II, 165
Tkm. derlik (*derlik*) TDS, 273 2. Eyerin altına konan keçe, eyer keçesi. TTS, 151; TDS, 273
- ¹³⁰⁸³ **tersâ** *Far.* Hristiyan. NL-3, 192 (*tärso*)
Özb. tarso (*tärsä*) Dinden çıkan, kâfir. ÖTİL-II, 128
Tkm. tersa (*tersa:*) KES, 437 2. Dinden çıkan. KES, 437 3. Başka dinden olan. TDS-II, 364
- ¹³⁰⁸⁴ **tersâlig** *Far.* + *T.* NL-3, 192
- ¹³⁰⁸⁵ **tersân** *Far.* NL-3, 192
- ¹³⁰⁸⁶ **tersâzâde** *Far.* NL-3, 192
- ¹³⁰⁸⁷ **tersgâr** *Far.* NL-3, 192
- ¹³⁰⁸⁸ **Terşizlik** *Far.* + *T.* NL-3, 193
- ¹³⁰⁸⁹ **tertib** *Ar.* 1. Tertip, düzen, intizam. 2. Saf, dizi, katar. NL-3, 192 (*tärtib*)
Özb. tartib (*tärtib*) 1. ÖTS, 450; ÖTİL-II, 128
Tkm. tertip (*terti:p*) 1. TDS-II, 364
- ¹³⁰⁹⁰ **tervîc** *Ar.* 1. Geliştirmek, ilerletmek, kalkındırmak. 2. Kıymetini, itibarını artırmak. NL-3, 186 (*tärvij*)
Tkm. terwiç (*tervi:ç*) 2. KES, 437
- ¹³⁰⁹¹ **tervîh** *Ar.* NL-3, 186
- ¹³⁰⁹² **terzîk** *Far.* NL-3, 232
- ¹³⁰⁹³ **tesâhül** *Ar.* NL-3, 196
- ¹³⁰⁹⁴ **tesâmu'** *Ar.* NL-3, 196
- ¹³⁰⁹⁵ **teşânîf** *Ar.* NL-3, 196
- ¹³⁰⁹⁶ **tesbî'** *Ar.* NL-3, 195
- ¹³⁰⁹⁷ **tesbîh** *Ar.* 1. Tespih. 2. Tespih çekme. NL-3, 195 (*täsbiḥ*)
Özb. tasbeh (*tasbeh*) 1. ÖTS, 451; ÖTİL-II, 131
Tkm. tesbih (*tesbi:h*) KES, 438 ~ **tesbi** (*tesbi*) 1. TTS, 627; TDS-II, 365
- ¹³⁰⁹⁸ **tesellî** *Ar.* Teselli, teskin, avuntu. NL-3, 194 (*täsälli*)
Özb. tasalli (*täsälli*) ÖTS, 450; ÖTİL-II, 130
Tkm. teselli (*teselli:*) TTS, 627; KES, 438; TDS-II, 365
- ¹³⁰⁹⁹ **teselsül** *Ar.* NL-3, 194
- ¹³¹⁰⁰ **tesennün** *Ar.* NL-3, 194

1301. **teshîr** Ar. Ele alma, emri altına alma, boyun eğdirme. NL-3, 197 (*täsxir*)
Tkm. **teshyr** (*teshi:r*) KES, 438
1302. **te'sîr** Ar. Tesir, etki, iz. NL-3, 209 (*tä'sir*)
Özb. **ta'sir** (*tä'sir*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 143
Tkm. **täsir** (*täsi:r*) KES, 443
1303. **teskîn** Ar. 1. Sakinleştirme, teselli etme. 2. Dinlenme, istirahat, sessizlik, sakinlik. NL-3, 195 (*täskin*)
Özb. **taskin** (*täskin*) 1. ÖTS, 451; ÖTİL-II, 132
Tkm. **teskin** (*teski:n*) 1. KES, 438
1304. **teslîm** Ar. Teslim olma, boyun eğme. NL-3, 196 (*täslim*)
Özb. **taslim** (*täslim*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 132
Tkm. **teslim** (*tesli:m*) KES, 438; TDS-II, 365
1305. **tesmiye** Ar. Ad koyma, isim verme. NL-3, 196 (*täsmiyä*)
Tkm. **tesmiye** (*tesmiye*) 2. Kur'an'da bir ayet. KES, 438
1306. **têş-** 1. Deşmek, delmek, delik açmak, çukur açmak, oymak. 2. Yaralamak. NL-3, 224 (*teş-*)
Özb. **tesh-** (*teş-*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 169
Tkm. **deş-** (*deş-*) TDS, 277
1307. **teş'îr** (?) NL-3, 205
1308. **teşbih** Ar. Teşbih, benzetme. NL-3, 203 (*täşbih*)
Özb. **tashbih** (*täşbih*) ÖTİL-II, 137
Tkm. **teşbih** (*teşbi:h*) KES, 439
1309. **teşeddûd** (?) NL-3, 203
1310. **teşhîr** Ar. NL-3, 205
1311. **teşhîş** Ar. NL-3, 205
1312. **teşhîz** Ar. NL-3, 205
1313. **têşil-** 1. Deşilmek, oyulmak. 2. Yaralanmak. NL-3, 224 (*teşil-*)
Özb. **teshil-** (*teşil-*) ÖTİL-II, 169
Tkm. **deşil-** (*deşil-*) TTS, 153; TDS, 277
1314. **teşne** Far. Susamış, muhtaç. NL-3, 204 (*täšnä*)
Özb. **tashna** (*täšnä*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 139
Tkm. **teşne** (*teşne*) TTS, 627; KES, 440; TDS-II, 365
1315. **teşneleb** Far. NL-3, 204
1316. **teşnî'** Ar. NL-3, 204
1317. **teşrîf** Ar. 1. Şereflendirme, şeref verme, ziyaret. NL-3, 205 (*täşrif*)
Özb. **tashrif** (*täşrif*) 1. ÖTS, 453; ÖTİL-II, 139
Tkm. **teşrip** (*teşri:p*) KES, 440
1318. **teşrîfât** Ar. NL-3, 205
1319. **teşt** Far. NL-3, 205
1320. **têşük** Ar. 1. Deşilmiş, deşik, delik. 2. Yaralanmış. NL-3, 224 (*teşuk*)
Özb. **teshik** (*teşik*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 169
Tkm. **deşik** (*deşik*) TTS, 153; TDS, 277
1321. **teşvîr** Ar. NL-3, 203
1322. **teşvîş** Ar. 1. Endişe, kaygı. 2. Korku. NL-3, 204 (*täşviş*)
Özb. **tashvish** (*täşviş*) ÖTS, 453; ÖTİL-II, 137
Tkm. **teşviş** (*teşvi:ş*) KES, 441 ~ **teşwüş** (*teşvü:ş*) 1. TTS, 627; TDS-II, 365
1323. **teşvîşli** Ar. +T. Gamlı, üzüntülü, kederli. NL-3, 204 (*teşvişli*)
Özb. **tashvishli** (*täşvişli*) ÖTİL-II, 137 Tkm. **teşwüşli** (*teşvü:şli*) TDS-II, 365

- ¹³¹²⁴ **tetâlif** (?) NL-3, 197
- ¹³¹²⁵ **tetebbu'** Ar. Bir şeyi ayrıntılı inceleme, araştırma, hakkında bilgi edinme. NL-3, 197 (*tatabbu'*)
Tkm. **tatabbug** (*tatabbuğ*) KES, 424
- ¹³¹²⁶ **tetik** Dinç, sağlam, canlı, hareketli, kuvvetli. NL-3, 224 (*tetik*)
Özb. **tetik** (*tetik*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 168
- ¹³¹²⁷ **tetimme** Ar. NL-3, 197
- ¹³¹²⁸ **têtre-** 1. Titremek, zangırdamak. 2. Rahatsız olmak, huzursuzlanmak. NL-3, 233 (*titrä-*)
Özb. **titra-** (*titrä-*) 1. ÖTS, 458; ÖTİL-II, 189
Tkm. **titre-** (*titre-*) 1. TTS, 630; TDS-II, 371
- ¹³¹²⁹ **tétregüç** NL-3, 233
- ¹³¹³⁰ **tétret-** Titretmek, sallamak. NL-3, 233 (*titrät-*)
Özb. **titrat-** (*titrät-*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 189
Tkm. **titret-** (*titret-*) TTS, 630; TDS-II, 371
- ¹³¹³¹ **tétretme** NL-3, 233
- ¹³¹³² **tevâbi'** Ar. NL-3, 153
- ¹³¹³³ **tevakku'** Ar. NL-3, 152
- ¹³¹³⁴ **tevaqquf** Ar. Durma, ayakta durma. NL-3, 152 (*tävaqquf*)
Özb. **tavaqquf** (*tävaqquf*) ÖTİL-II, 104
Tkm. **tawakkuf** (*tavakkuf*) KES, 424
- ¹³¹³⁵ **tevân** Far. NL-3, 154
- ¹³¹³⁶ **tevânâ** Far. Kuvvetli, kudretli, sağlam. NL-3, 154 (*tävonô*)
Özb. **tavono** (*tävânâ*) ÖTİL-II, 104
Tkm. **towana** (*tovo:no*) KES, 445
- ¹³¹³⁷ **tevânger** Far. 1. Güçlü, kudretli. 2. Zengin, varlıklı. NL-3, 154 (*tävongär*)
Özb. **tavongar** (*tävångär*) ÖTİL-II, 104
Tkm. **towanger** (*tovo:nger*) KES, 445
- ¹³¹³⁸ **tevârîh** Ar. NL-3, 155
- ¹³¹³⁹ **tevârüd** Ar. Birbirinden habersiz iki şairin aynı beyti veya dizeyi söylemeleri. NL-3, 155 (*tävorud*)
Tkm. **tewarut** (*teva:rut*) 2. Beraber bir yere girme; birbiri ardınca gelme; çeşitli yönlerden birleşme. KES, 441
- ¹³¹⁴⁰ **tevâtür** Ar. NL-3, 155
- ¹³¹⁴¹ **tevâzu'** Ar. Tevazu, alçak gönüllülük. NL-3, 153 (*tävozu'*)
Tkm. **towazyg** (*tovo:zug*) KES, 445 ~ **towazzyg** (*tovozzu:ğ*) TDS-II, 378
- ¹³¹⁴² **tevbe** Ar. Tövbe, tövbe etme. NL-3, 152 (*tävbä*)
Özb. **tavba** (*tävbä*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 104
- ¹³¹⁴³ **tevbekâr** Ar.+Far. NL-3, 152
- ¹³¹⁴⁴ **tevbîh** (?) NL-3, 153
- ¹³¹⁴⁵ **tëve** Deve. NL-3, 219 (*tevä*)
Özb. **tuya** (*tüyä*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 240
Tkm. **düye** (*düyö*) TTS, 185; TDS, 326
- ¹³¹⁴⁶ **teveccüh** Ar. 1. Yüzünü dönme, yüzünü çevirme. 2. Yönelme, meyletme. NL-3, 150 (*täväjjuh*)
Özb. **tavajjuh** (*täväccüh*) ÖTİL-II, 103
Tkm. **töweçjih** (*tövöçcüh*) 1. KES, 446
- ¹³¹⁴⁷ **tevehhüm** Ar. Vehme düşme, korkma, korku. NL-3, 152 (*tävähhum*)

- Özb. **tavahhum** (*tävähüm*) ÖTİL-II, 104
- 13148 **tevekkül ~ tevekkel** Ar. Tevekkül. NL-3, 151 (*täväkkul ~ tävökkäl*)
Özb. **tavakkal** (*tävökkäl*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 103
Tkm. **töwekgel** (*tövökgöl*) TTS, 635; KES, 446; TDS-II, 382
- 13149 **tévelik** NL-3, 219
- 13150 **tevellâ** Ar. Yalvarma, rica. NL-3, 151 (*tävällo*)
Özb. **tavallo** (*tävällâ*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 103
Tkm. **töwella** (*tövölla:*) TTS, 635; KES, 446; TDS-II, 382 2. Öğüt, nasihat. TTS, 635 3. Dost tutma. KES, 446
- 13151 **tevellüd** Ar. Doğum, doğuş. NL-3, 151 (*tävällud*)
Özb. **tavallud** (*tävällüd*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 104
Tkm. **töwellit** (*tövöllüt*) KES, 447
- 13152 **tev'emân** Ar. NL-3, 157
- 13153 **tev'emânlıg** Ar.+T. NL-3, 157
- 13154 **tevessül** Ar. 1. Aracı olma. 2. Sebep, bahane. 3. Bir şeye erişme, ulaşma. NL-3, 151 (*tävässul*)
Tkm. **töwessül** (*tövössül*) 3. Yapışma, sarılma. 4. Başvurma. KES, 447
- 13155 **tevfîk** Ar. 1. Yardım, medet. 2. Yardımseverlik. 3. Bir şeye muvaffak olma; mümkünlük. NL-3, 157 (*tävfiq*)
Özb. **tavfiq** (*tävfiq*) 1. ÖTİL-II, 105
Tkm. **towpyk** (*tovpu:k*) 1., 2. Üstünlük. KES, 446
- 13156 **tevfîr** Ar. NL-3, 157
- 13157 **tevḥîd** Ar. Tevhit, birlik, yegânelik. NL-3, 158 (*tävhid*)
Tkm. **towhyt** (*tovhut*) KES, 446
- 13158 **te'vîl** Ar. Tevil, söze bilinen anlamından daha farklı bir anlam verme. NL-3, 206 (*tä'vil*)
Tkm. **te'wil** (*tevi:l*) KES, 443
- 13159 **tevkî'** Ar. NL-3, 158
- 13160 **tevkî'ât** Ar. NL-3, 158
- 13161 **tevkîf** Ar. NL-3, 158
- 13162 **tevkîr** Ar. NL-3, 158
- 13163 **tevliyet** Ar. NL-3, 153
- 13164 **tèvre-** NL-3, 219
- 13165 **tévrel-** NL-3, 219
- 13166 **tevsen** Far. 1. Yabani at. 2. Başiboş, huysuz, asi. NL-3, 156 (*tävsän*)
Tkm. **towsan** (*toyson*) KES, 446
- 13167 **tevsenlîg** Far.+T. NL-3, 156
- 13168 **tevsî'** Ar. NL-3, 156
- 13169 **tevzî'** Ar. NL-3, 153
- 13170 **Teyâbâdlıg** (?) NL-3, 160
- 13171 **teyemmün** Ar. NL-3, 210
- 13172 **te'yîd** Ar. NL-3, 207
- 13173 **teyyâr** Ar. Hazır, tamam. NL-3, 165 (*täyyor*)
Özb. **tayyor** (*täyyâr*) ÖTS, 452; ÖTİL-II, 107
Tkm. **taýýar** (*tayya:r*) TTS, 620; TDS-II, 357
- 13174 **teyyârgâh** Ar.+Far. NL-3, 165
- 13175 **têzek** Tezek. NL-3, 220 (*tezäk*)
Özb. **tezak** (*tezäk*) ÖTS, 455; ÖTİL-II, 153

- Tkm. tezek (tezek)* TTS, 627; TDS-II, 366
- ¹³⁰⁷⁶ **tezelzül** *Ar.* NL-3, 162
- ¹³⁰⁷⁷ **tezerv** *Far.* Sülün, sülün kuşu. NL-3, 163 (*täzärv*)
- Tkm. tezerw (tezerv)* KES, 441
- ¹³⁰⁷⁸ **tezervâyîn** *Far.* NL-3, 163
- ¹³⁰⁷⁹ **tezevvüc** *Ar.* NL-3, 162
- ¹³⁰⁸⁰ **tezhîb** *Ar.* NL-3, 164
- ¹³⁰⁸¹ **tezkîr** *Ar.* NL-3, 164
- ¹³⁰⁸² **tezkîre** *Ar.* Tezkire, antoloji, hatıraname. NL-3, 164 (*täzkirä*)
- Özb. tazkira (täzkirä)* ÖTS, 452; ÖTİL-II, 107
- Tkm. tezkire (tezkire)* 2. Kişilere veya çeşitli gruplara verilen resmî yazı, patent. KES, 441
- ¹³⁰⁸³ **tezvîc** *Ar.* Evlendirme, nikâh. NL-3, 163 (*täzviç*)
- Tkm. tezviç (tezvi:ç)* KES, 442
- ¹³⁰⁸⁴ **tezvîr** *Ar.* Hile, aldatma, kandırma. NL-3, 163 (*täzvir*)
- Tkm. tezwîr (tezvi:r)* KES, 442
- ¹³⁰⁸⁵ **tezyîl** *Ar.* NL-3, 163
- ¹³⁰⁸⁶ **tezyîn** *Ar.* Süsleme, bezeme. NL-3, 164 (*täzyin*)
- Tkm. tezyîn (tezyi:n)* KES, 442
- ¹³⁰⁸⁷ **ṭib(b)** *Ar.* Tıp, tıp bilimi. NL-3, 225 (*tib(b)*)
- Özb. tib (tib)* ÖTİL-II, 169
- ¹³⁰⁸⁸ **ṭifl** *Ar.* 1. Tıfıl, bebek, küçük çocuk. 2. Genç, delikanlı. NL-3, 233 (*tifl*)
- Tkm. tifl (tifl)* 1. KES, 444
- ¹³⁰⁸⁹ **ṭiflveş** *Ar.+Far.* NL-3, 233
- ¹³⁰⁹⁰ **ṭiflzâd** *Ar.+Far.* NL-3, 233
- ¹³⁰⁹¹ **tık-** Tıkmak, sokmak. NL-3, 234 (*tiq-*)
- Özb. tiq- (tiq-)* ÖTS, 457; ÖTİL-II, 192
- Tkm. dyk- (dik-)* TTS, 153; TDS, 332
- ¹³⁰⁹² **ṭilâ** *Ar.* NL-3, 230
- ¹³⁰⁹³ **ṭılısm** *Ar.* Tılsım, büyü, sihir. NL-3, 230 (*tilism*)
- Özb. tilsim (tulsım)* ÖTS, 456; ÖTİL-II, 178
- Tkm. tilsim (tilsim)* TDS-II, 369
- ¹³⁰⁹⁴ **ṭılısmât** *Ar.* Büyücülük, sihir. NL-3, 230 (*tilismot*)
- Özb. tilsimot (tulsımât)* ÖTS, 456; ÖTİL-II, 178
- ¹³⁰⁹⁵ **tın** Nefes, soluk; memnuniyet, hoşnutluk. NL-3, 231 (*tin*)
- Özb. tin (tin)* ÖTS, 457; ÖTİL-II, 179
- ¹³⁰⁹⁶ **tın-** Sakinleşmek, yatışmak, dinlenmek. NL-3, 231 (*tin-*)
- Özb. tin- (tin-)* ÖTİL-II, 180
- ¹³⁰⁹⁷ **ṭınâb** *Ar.* 1. İp, kement. 2. Örgü, kıvrım. 3. Hektarın dörtte birine denk gelen bir ölçü birimi. 4. Sinir, damar. NL-3, 181 (*tanob*)
- Özb. tanob (tanâb)* 1., 4. ÖTİL-II, 119
- ¹³⁰⁹⁸ **tınç** Sessiz, sakin, huzurlu, dinç. NL-3, 232 (*tinç*)
- Özb. tinch (tinch)* ÖTS, 457; ÖTİL-II, 181
- Tkm. dynç (di:nç)* TTS, 155; TDS, 334
- ¹³⁰⁹⁹ **tındur-** Sakinleştirmek, yatıştırmak, dinlendirmek. NL-3, 231 (*tindur-*)
- Özb. tindir- (tindir-)* ÖTİL-II, 179
- ¹³¹⁰⁰ **tınmaslıg** NL-3, 231
- ¹³¹⁰¹ **ṭırâz** *Far.* 1. Süsleyen, bezeyen, yaratıcı. 2. Nakış, süs, bezek. NL-3, 232 (*tiroz*)

- Tkm. teraz (tera:z)* **3.** Tip, sınıf, bölüm, cins, tür. **4.** Karakter, forma, şekil, biçim, tarz. KES, 434
- ¹³²² **tırâzlıg** *Far. + T.* NL-3, 233
- ¹³²³ **tırma-** Tırmalamak. NL-3, 232 (*tirma-*)
Özb. **tırna-** (*tırna-*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 186
Tkm. dırma- (*dırma-*) TTS, 156; TDS, 335
- ¹³²⁴ **tırna-** Tırmalamak. NL-3, 232 (*tırna-*)
Özb. **tırna-** (*tırna-*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 186
Tkm. dyrna- (*dırna-*) 2TTS, 157; TDS, 336
- ¹³²⁵ **tırnag** Tırnak. NL-3, 232 (*tirnog'*)
Özb. **tirnoq** (*tirnaq*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 186 **2. mec.** Evlat, çocuk. **3.** Tırnak işareti. ÖTİL-II, 186
Tkm. dyrnak (*dırnak*) **2.** Tırnak işareti. TTS, 157; TDS, 336
- ¹³²⁶ **tiy-** Kendini tutmak, dizginlemek. NL-3, 225 (*tiy-*)
Özb. **tiy-** (*tiy-*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 171
- ¹³²⁷ **tybat** (?) NL-3, 225
- ¹³²⁸ **tiynet** *Ar.* Yaratılış, huy. NL-3, 225 (*tiynät*)
Tkm. tinet (*ti:net*) KES, 444
- ¹³²⁹ **tiynetlig** *Ar. + T.* NL-3, 225
- ¹³²¹⁰ **fib ~ tiyb** *Ar.* NL-3, 225
- ¹³²¹¹ **ticâret** *Ar.* Ticaret, alış veriş. NL-3, 225 (*tijorät*)
Özb. **tijorat** (*ticârät*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 170
- ¹³²¹² **tığ** *Far.* **1.** Hançer, bıçak kılıç vb. keskin alet. **2.** Keskin eşyanın ucu. **3.** Cebir, zulüm. NL-3, 234 (*tig' ~ tiyg'*)
Özb. **tig'** (*tığ*) **1., 2.** ÖTS, 458; ÖTİL-II, 192
Tkm. tyg (*ti:ğ*) TTS, 628; TDS-II, 391
- ¹³²¹³ **tığdâd** *Far.* NL-3, 235
- ¹³²¹⁴ **tıghık** *Far. + T.* Kılıç kullanan, silah kuşanan. NL-3, 235 (*tig'liq*)
Özb. **tig'li** (*tıghı*) ÖTİL-II, 193
- ¹³²¹⁵ **tığzen** *Far.* NL-3, 235
- ¹³²¹⁶ **tik-** **1.** Dikmek, yamamak. **2.** Sokmak, saplamak, batırmak. **3.** Ekmek. NL-3, 227 (*tik-*)
Özb. **tik-** (*tik-*) **1.** ÖTS, 456; ÖTİL-II, 174 **2., 3.** ÖTİL-II, 174 **4.** Bir kimse veya şey için bağışlamak, feda etmek. ÖTS, 456; ÖTİL-II, 174 **5.** Kurmak, inşa etmek. ÖTİL-II, 174
Tkm. dik- (*dik-*) **1., 2.** Yapmak, inşa etmek. TTS, 159; TDS, 282
- ¹³²¹⁷ **tiken** **1.** Diken. **2.** Sevgilinin kirpikleri. **3.** Cefa, cebr. NL-3, 228 (*tikän ~ tikon*)
Özb. **tikan** (*tikän*) **1.** ÖTS, 456; ÖTİL-II, 172 **2.** Bir nesnenin keskin ucu. ÖTİL-II, 172
Tkm. tiken (*tiken*) **1.** TTS, 628; TDS-II, 368
- ¹³²¹⁸ **tiki** NL-3, 228
- ¹³²¹⁹ **tikil-** **1.** Dikilmek, yamanmak. **2.** Batırılmak, saplanmak. NL-3, 228 (*tikil-*)
Özb. **tikil-** (*tikil-*) Dik dik bakmak, dikkatlice bakmak. ÖTS, 456; ÖTİL-II, 173
Tkm. dikil- (*dikil-*) **1.** TTS, 159 **2.** İnşa edilmek, kurulmak. TTS, 159; TDS, 281 **3.** Ekilmek, dikilmek. TDS, 281
- ¹³²²⁰ **tikiş** Dikme, yerleştirme. NL-3, 228 (*tikiş*)
Özb. **tikish** (*tikiş*) **2.** Bıçkı dikiş işleri. ÖTİL-II, 173
Tkm. dikiş (*dikiş*) TDS, 281

- ¹³²¹ **til** 1. Dil, lisan. 2. Diken. 3. Uç, tığ. 4. Yazı, hat. 5. Gönül. NL-3, 228 (*til*)
Özb. **til** (*til*) 1. ÖTS, 456; ÖTİL-II, 174 2. Dil, tatma organı. 3. Dile benzeyen uçlu nesne. 4. Tutsak, esir. ÖTİL-II, 174
Tkm. **dil** (*dil*) 1., 5. TTS, 160; KES, 87 3. Dil, tatma organı. 4. Tutsak, esir. 5. İbre, çubuk. TTS, 159; TDS, 282 6. Dile benzeyen uçlu nesne. TDS, 282
- ¹³²² **til-** Dilmek, dilimlemek, kesmek. NL-3, 229 (*til-*)
Özb. **til-** (*til-*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 177
Tkm. **dil-** (*dil-*) TTS, 160; TDS, 285
- ¹³²³ **tilâvet** Ar. Tilâvet, okuma. NL-3, 230 (*tilovât*)
Özb. **tilovat** (*tilâvât*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 178
- ¹³²⁴ **tile-** 1. Dilemek, istemek, arzu etmek. 2. Rica etmek, sormak. NL-3, 229 (*tilä-*)
Özb. **tila-** (*tilä*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 176
Tkm. **dile-** (*dile-*) 3. Fiyatta pazarlık etmek. TTS, 160; TDS, 284
- ¹³²⁵ **tilek** Dilek, istek. NL-3, 230 (*tiläk*)
Özb. **tilak** (*tiläk*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 175
Tkm. **dileg** (*dileğ*) TTS, 160; TDS, 283
- ¹³²⁶ **tilençi** Far. Dilenci. NL-3, 230 (*tilänçi*)
Özb. **tilanchi** (*tilänçi*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 176
Tkm. **dilegçi** (*dileğçi*) TTS, 160; TDS, 284
- ¹³²⁷ **tilet-** Diletmek. NL-3, 230 (*tilät-*)
Tkm. **dilet-** (*dilet-*) TDS, 284
- ¹³²⁸ **tilim** Dilim, dilinmiş. NL-3, 230 (*tilim*)
Özb. **tilim** (*tilim*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 176
Tkm. **dilim** (*dilim*) TTS, 161; TDS, 284
- ¹³²⁹ **tilmîz** Ar. NL-3, 230
- ¹³³⁰ **tilük** Dilik, kesik. NL-3, 230 (*tiluk*)
Tkm. **dilik** (*dilik*) TTS, 161; TDS, 284 2. Hayvanların kulağı kesilerek yapılan damga. TDS, 284
- ¹³³¹ **tim** 1. Üstü kapalı pazar, çarşı. 2. Katre, damla. NL-3, 230 (*tim*)
Özb. **tim** (*tim*) 1. ÖTİL-II, 178
- ¹³³² **tîmâr** Far. Gam, keder, üzüntü, dert. NL-3, 231 (*timor*)
Tkm. **timar** (*ti:ma:r*) KES, 444
- ¹³³³ **tîmçe** NL-3, 231
- ¹³³⁴ **tîmsâh** Ar. 1. Timsah. 2. Bir yıldız adı. NL-3, 231 (*timsah*)
Özb. **timsah** (*tîmsâh*) 1. ÖTS, 457; ÖTİL-II, 179
- ¹³³⁵ **tîmsâl** Ar. 1. Suret, resim. 2. Numune, örnek. 3. Tasvir, betimleme, tanım. 4. Yol, yordam, yönlendirme; yönerge, el kitabı. 5. Görünüş. NL-3, 231 (*timsol*)
Özb. **timsol** (*tîmsâl*) 1. ÖTİL-II, 178 2. ÖTS, 457; ÖTİL-II, 178 5., 4. Belgi, işaret. ÖTİL-II, 178
Tkm. **tymsal** (*tîmsa:l*) 1., 2., 3., 4. KES, 443 5. Atasözü. TTS, 628; TDS-II, 393
- ¹³³⁶ **tîmtarâk** Far. NL-3, 231
- ¹³³⁷ **tîr I** Far. 1. Ok. 2. Gemi direği, geminin ortasındaki dik ağaç. NL-3, 225 (*tiyr ~tir*)
Özb. **tîr** (*tir*) 1. ÖTS, 457; ÖTİL-II, 183
Tkm. **tîr** (*ti:r*) 1. KES, 444; TDS-II, 370
- ¹³³⁸ **tîr II** (?) NL-3, 226
- ¹³³⁹ **tîrbârân** Far. Ok yağmuru, ok yağdırma. NL-3, 227 (*tiyrboron*)

- Tkm. tiribaran* (*tiriba:ra:n*) 2. İdam cezası verilen kişiyi silahla öldürme. KES, 444
- 13240 **tîre evkâtlıg** *Far. +Ar. +T.* NL-3, 226
- 13241 **tîre** *Far.* 1. Kara, karanlık. 2. Dertli, gamlı, kaygılı. 3. Bulanık, mat, donuk, nirsuz. NL-3, 226 (*tiyrä*)
Özb. **tiyra** (*tiyrä*) 1. ÖTS, 458; ÖTİL-II, 172
Tkm. tîre (*ti:re*) KES, 444
- 13242 **tîre hâk** *Far.* NL-3, 227
- 13243 **tîre tofrak** *Far. +T.* NL-3, 227
- 13244 **tîrecebîn** *Far. +Ar.* NL-3, 226
- 13245 **tîredûd** *Far.* NL-3, 226
- 13246 **tîregerd** *Far.* NL-3, 226
- 13247 **tîrehâl** *Far. +Ar.* NL-3, 227
- 13248 **tîrelik ~ tîrelik ~ tîreliğ** *Far. +T.* NL-3, 226
- 13249 **tîremizâj** *Far. +Ar.* NL-3, 227
- 13250 **tîrencüm** *Far. +Ar.* NL-3, 226
- 13251 **tîrendâzlik** *Far. +T.* Nişancılık. NL-3, 232 (*tirândozlik*)
Özb. **tirandozlik** (*tirândâzlik*) ÖTİL-II, 184
- 13252 **tîrerây** *Far.* NL-3, 227
- 13253 **tîrerû** *Far.* NL-3, 227
- 13254 **tîrerûz** *Far.* NL-3, 227
- 13255 **tîrerûzgâr** *Far.* NL-3, 227
- 13256 **tîrerûzgârlıg** *Far. +T.* NL-3, 227
- 13257 **tirge-** Ekleme, üstüne koymak, ilave etmek, iliştiirmek. NL-3, 232 (*tirkä-*)
Özb. **tirka-** (*tirkä-*) ÖTS, 457; ÖTİL-II, 186
- 13258 **tirik** *Diri, canlı.* NL-3, 232 (*tirik*)
Özb. **tirik** (*tirik*) ÖTS, 457; ÖTİL-II, 184
Tkm. diri (*di:ri*) 2. *mec.* Aş pişmiş, yarı pişmiş. TTS, 163; TDS, 288
- 13259 **tiriklik** *Dirilik, canlılık.* NL-3, 232 (*tiriklik*)
Özb. **tiriklik** (*tiriklik*) ÖTS, 457; ÖTİL-II, 184
Tkm. dirilik (*di:rilik*) TTS, 163; TDS, 288
- 13260 **tiril-** 1. Dirilmek, canlanmak. 2. Hayat geçirmek, yaşamak. 3. Faydalanmak. NL-3, 232 (*tiril-*)
Özb. **tiril-** (*tiril-*) 1. ÖTS, 457; ÖTİL-II, 185 2. ÖTİL-II, 185
Tkm. direl- (*direl-*) 1. TTS, 163; TDS, 287 2. İyileşmek, hastalıktan kurtulup ölümden dönmek. TTS, 163
- 13261 **tiryâk ~ tiryâk** *Yun.* NL-3, 187
- 13262 **tiş** 1. Diş. 2. Bir nesnenin dişleri. 3. Yıldızlar. NL-3, 234 (*tiş*)
Özb. **tish** (*tiş*) 1. ÖTS, 458; ÖTİL-II, 189 2. ÖTİL-II, 189
Tkm. diş (*di:ş*) 1., 2. TTS, 164; TDS, 288
- 13263 **tîşe** *Far.* Marangoz keseri, çekiç. NL-3, 224 (*teşä*)
Özb. **tesha** (*teşä*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 169 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 169
- 13264 **tîşever** *Far.* NL-3, 224
- 13265 **tîşeverlik** *Far. +T.* NL-3, 224
- 13266 **tişi** 1. Kadın. 2. Dişi. NL-3, 234 (*tişi*)
Tkm. dişi (*dişi*) 2. KES, 89
- 13267 **tişle-** Dişlemek, ısırmak. NL-3, 234 (*tişle-*)
Özb. **tishla-** (*tişlä-*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 190

- Tkm. dişle-* (*di:şle-*) TTS, 164; TDS, 289
- 13268 **tişleş-** Birbirini dişlemek, ısırarak. NL-3, 234 (*tişleş-*)
Özb. **tishlash-** (*tişlāş-*) ÖTİL-II, 190
Tkm. dişleş- (*di:şleş-*) TTS, 164; TDS, 289
- 13269 **tiyin** Sincap. NL-3, 225 (*tiyin*)
Özb. **tiyin** (*tiyin*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 171
- 13270 **tiz** Diz, bacağın bir bölümü. NL-3, 225 (*tiz*)
Özb. **tiz** (*tiz*) ÖTS, 458; ÖTİL-II, 170
Tkm. dyz (*dı:z*) TTS, 157; TDS, 336
- 13271 **tiz** *Far.* 1. Tez, hızlı, süratli, çabuk. 2. Keskin, şiddetli, güçlü. NL-3, 220 (*tez*)
Özb. **tez** (*tez*) 1. ÖTS, 455; ÖTİL-II, 153
Tkm. tiz (*ti:z*) 1. TDS-II, 372 2. KES, 444
**Tkm. tiz* (*ti:z*) Eğme, tertip etme. KES, 445
- 13272 **tizbîn** *Far.* NL-3, 220
- 13273 **tizdem** *Far.* NL-3, 221
- 13274 **tizdev** *Far.* NL-3, 220
- 13275 **tizgâmlıg** *Far.* NL-3, 220
- 13276 **tizgerd** *Far.* NL-3, 220
- 13277 **tizgindür-** NL-3, 220
- 13278 **tizhûşluk** *Far.* + *T.* NL-3, 221
- 13279 **tizkûş** (?) NL-3, 221
- 13280 **tizlik** *Far.* + *T.* 1. Tezlik, çabukluk. 2. Şiddetlilik, kızgınlık, sinirlilik. NL-3, 221 (*tezlik*)
Özb. **tezlik** (*tezlik*) 1. ÖTS, 456; ÖTİL-II, 154
Tkm. tizlik (*ti:zlik*) 1. TTS, 630; TDS-II, 372
- 13281 **tizrefâtâr** *Far.* NL-3, 221
- 13282 **tizrev** *Far.* NL-3, 221
- 13283 **tiztek** *Far.* NL-3, 221
- 13284 **tizteklik** *Far.* NL-3, 221
- 13285 **tobra** Torba. NL-3, 267 (*to 'bra*)
Özb. **to'rva** (*torva*) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 253
Tkm. torba (*torbo*) TTS, 632; TDS-II, 377
- 13286 **tofraglıg** NL-3, 263
- 13287 **tofraglık** Topraklı, tozlu. NL-3, 263 (*tufrog'liq*)
Özb. **tuproqli** (*tuprâqli*) ÖTİL-II, 224
- 13288 **tofrak ~ tofrag** 1. Toprak, yer. 2. Toz. NL-3, 263 (*tufrog ~ tufrog'*)
Özb. **tuproq** (*tuprâq*) 1. ÖTS, 463; ÖTİL-II, 224 2. Ölen kişinin külleri. 3. *mec.* Yurt, ülke. ÖTİL-II, 224
Tkm. toprak (*toprok*) 1. TTS, 632; TDS-II, 376 2. *mec.* Yurt, ülke. 3. Dokumada halının başladığı ve bittiği yer. TDS-II, 376
- 13289 **togdarı** NL-3, 266
- 13290 **togmaç** (?) NL-3, 266
- 13291 **togra-** Doğramak, ufaltmak, küçültmek, parçalamak. NL-3, 273 (*to 'g'ra-*)
Özb. **to'g'ra-** (*toğra-*) ÖTİL-II, 260
Tkm. dogra- (*doğro-*) TTS, 166; TDS, 292
- 13292 **togrı** Doğru, makbul, hatasız, dürüst. NL-3, 273 (*to 'g'ri*)
Özb. **to'g'ri** (*toğrı*) 2. Vijdanlı, insafli kişi. 3. Doğrudan doğruya, vasıtasız. 4. Matematikte doksan dereceye karşılık gelen. ÖTİL-II, 260

- Tkm. dogry (doğru)* TTS, 166; TDS, 293
- ¹³²⁸ **toğrılık** Doğruluk, hakikat. NL-3, 273 (*to'g'riliq*)
Özb. to'g'rilik (toğrılık) ÖTİL-II, 261
Tkm. dogrulyk (doğruluk) TTS, 167; TDS, 293
- ¹³²⁹ **tohtat-** Durdurmak, dindirmek. NL-3, 271 (*to'xtat-*)
Özb. to'htat- (tohtat-) 2. Seyahatte bir yerde durmak, mola vermek, dinlenmek. 3. Karar vermek. 4. Sabretmek, dayanmak, tahammül etmek. ÖTİL-II, 256
Tkm. togtat- (toğtot-) TTS, 630; TDS-II, 373
- ¹³³⁰ **tok 1.** Tok, doymuş. 2. Dinç, abat, refah içinde olan, memnun, hoşnut. NL-3, 272 (*to'q*)
Özb. to'q (toq) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 257 3. Koyu renge yakın, koyu. ÖTİL-II, 257
Tkm. dok (dok) 2. Dolu, dolgun. TTS, 167; TDS, 294 3. Koyu renge yakın, koyu. TTS, 167 4. *mec.* Zengin. TDS, 294
- ¹³³¹ **toka** Toka. NL-3, 272 (*to'qa*)
Özb. to'qa (toqa) ÖTİL-II, 257
Tkm. toka (toko) TTS, 631; TDS-II, 373
- ¹³³² **tokluk** Tokluk, doyma. NL-3, 272 (*to'qluq*)
Özb. to'qlik (toqlik) 2. Dolgunluk, yoğunluk. ÖTS, 466; ÖTİL-II, 258
Tkm. dokluk (dokluk) TTS, 168; TDS, 294 2. Dolgunluk 3. Koyu renklilik. TTS, 168
- ¹³³³ **tokmak** Tokmak, çekiç. NL-3, 272 (*to'qmaq*)
Özb. to'qmoq (toqmâq) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 258 2. *mec.* Darbe, vuruş, dövme, dayak atma. ÖTİL-II, 258
Tkm. tokmak (tokmok) TTS, 631; TDS-II, 373 2. *mec.* Darbe, vuruş, kötek. TDS-II, 373
- ¹³³⁴ **toksan** Doksan, doksan sayısı. NL-3, 273 (*to'qson*)
Özb. to'qson (toqsân) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 259 2. Kış mevsiminin 1 Aralık 1 Mart arasındaki doksan günü. 3. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 259
Tkm. togsan (toğson) TTS, 630; TDS-II, 372
- ¹³³⁵ **tokta-** 1. Durmak, beklemek, ayakta durmak. 2. Sakinleşmek, yatışmak. NL-3, 273 (*to'qta-*)
Tkm. togtat- (toğto-) 1. TTS, 630; TDS-II, 373
- ¹³³⁶ **toku-** 1. Dokumak, örmek. 2. Keşfetmek, icat etmek, oluşturmak, yaratmak, uydurmak. NL-3, 273 (*to'qu-*)
Özb. to'qi- (toqi-) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 258
Tkm. doka- (doko-) 1. TDS, 167
- ¹³³⁷ **tokul-** Dokunmak, örülmek. NL-3, 273 (*to'qul-*)
Özb. to'qil- (toqil-) ÖTİL-II, 257
Tkm. dokal- (dokol-) TTS, 167; TDS, 294
- ¹³³⁸ **tokum** Semer, at battaniyesi. NL-3, 273 (*to'kum*)
Özb. to'qim (toqim) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 257 2. Tandır veya ocağın kumaştan yapılan örtüsü. ÖTİL-II, 257
- ¹³³⁹ **tokuş-** Karşılaşmak, çarpışmak. NL-3, 273 (*to'quş-*)
Tkm. tokuş- (tokuş-) KES, 445
- ¹³⁴⁰ **tokuz ~ tokkuz** Dokuz sayısı. NL-3, 273 (*to'quz ~ to'qquz*)
Özb. to'qqiz (toqqiz) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 259

- Tkm. dokuz (dokuz)* TTS, 168; TDS, 295
- ¹³³⁰⁶ **tokuzunçı** Dokuzuncu. NL-3, 273 (*to 'quzunçı*)
Özb. to'qqizinchi (toqqızınçı) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 259
Tkm. dokuzynjy (dokuzuncu) TTS, 168; TDS, 295
- ¹³³⁰⁷ **tol-** Dolmak. NL-3, 268 (*to 'l-*)
Özb. to'l- (tol-) ÖTS, 465; ÖTİL-II, 247 **2. mec.** Hislenmek. **3.** Büyümek, bir yaşa ulaşmak. **4.** Semirmek, etlenmek. **5.** Belirlenen süre tamamlanmak. ÖTİL-II, 247
Tkm. dol- (dol-) **2.** Bitmek, tamamlanmak. **3.** Yerine gelmek. **4.** Kaplanmak, örtünmek. **5.** Belli bir zamana ulaşmak. **6.** Sabrı tükenip öfkesi taşacak duruma gelmek. TDS, 296
- ¹³³⁰⁸ **tola** Dolu, eksiksiz, tam. NL-3, 268 (*to 'la ~ to 'lo*)
Özb. to'la (tola) ÖTS, 465; ÖTİL-II, 246 **2. mec.** His, duygu vb. dolup taşan. ÖTİL-II, 246 **3.** Semiz, şişman, iri. ÖTS, 465; ÖTİL-II, 246 **4.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 246
Tkm. doly (do:lu) **2.** Semiz, şişman, dolgun. **3.** Tam anlamıyla, tümünden. TTS, 169; TDS, 297 **4.** Sınırsız. **5.** Akli yerinde, akli kıt olmayan. TDS, 297
- ¹³³⁰⁹ **tolga-** Dolamak, bükmek, eğmek, kıvrırmak. NL-3, 268 (*to 'lg'a-*)
Özb. to'lg'a- (tolğa-) Çalkalamak, sallamak, kımıldatmak. ÖTİL-II, 248
Tkm. dola- (dolo-) TTS, 168; TDS, 295
- ¹³³¹⁰ **tolgan-** **1.** Kımıldanmak, çalkalanmak. **2.** Rahatsız olmak, huzursuz olmak. NL-3, 268 (*to 'lg'an-*)
Özb. to'lg'an- (tolğan-) **3. mec.** Kaynayıp taşıp gelmek, coşmak, dalgalanmak. ÖTİL-II, 248
Tkm. dolan- (dolon-) **1.** Dolanmak, sarılmak. **2.** Geri dönmek. TTS, 169; TDS, 295 **3.** Bir tarafa sapmak, yön değiştirmek. **4.** Geçmek. TDS, 295
- ¹³³¹¹ **tolgaş-** Dolaşmak, sarılmak. NL-3, 268 (*to 'lg'aş-*)
Tkm. dolaş- (doloş-) TTS, 169; TDS, 296
- ¹³³¹² **tolun** Dolu, dolmuş, bütün, mükemmel, eksiksiz. NL-3, 268 (*to 'lun*)
Özb. to'lin (tolın) **2.** Dolun, dolun ay. ÖTİL-II, 246
Tkm. dolu (do:lu) **2.** Semiz, şişman, dolgun. **3.** Tam anlamıyla, tümünden. TTS, 169; TDS, 297 **4.** Sınırsız. **5.** Akli yerinde, akli kıt olmayan. TDS, 297
- ¹³³¹³ **toñ** **1.** Don, buz. **2.** Soğuk, çok soğuk. NL-3, 269 (*to 'ng*)
Özb. to'ng (tong) **1.** ÖTS, 465; ÖTİL-II, 249 **2. mec.** Kaba, nezaketsiz. ÖTİL-II, 249
Tkm. doñ (doñ) **1.** TTS, 170; TDS, 297
- ¹³³¹⁴ **ton** **1.** Giysi, kaftan, cübbe, kürk. **2.** Açılan gül yaprakları. NL-3, 268 (*to 'n*)
Özb. to'n (ton) **1.** ÖTS, 465; ÖTİL-II, 249 **2. mec.** Kabuk, deri, cilt. ÖTİL-II, 249
Tkm. don (don) **1.** TTS, 170; TDS, 297
- ¹³³¹⁵ **tonluk** NL-3, 269
- ¹³³¹⁶ **toñu-** Donmak, buzlanmak. NL-3, 269 (*to 'ngu-*)
Özb. to'ng- (tong-) ÖTS, 465; ÖTİL-II, 249
- ¹³³¹⁷ **toñul-** NL-3, 269
- ¹³³¹⁸ **toñuz** Domuz. NL-3, 269 (*to 'ng'uz*)
Özb. to'ng'iz (tonğız) ÖTS, 465; ÖTİL-II, 250 **2. mec.** Terbiye görmeyen veya vijdansız adam. **3.** On iki hayvanlı Türk takvimine göre on ikinci yılın adı. ÖTİL-II, 250

- Tkm. doñuz (doñuz) 2. mec. Aşağılık, pis, alçak adam. TTS, 170; TDS, 298*
- ¹³³¹⁹ **toppi** Moğ. İşlemeli takke. NL-3, 269 (*to'ppi*)
Özb. **do'ppi** (*doppi*) ÖTS, 131; ÖTİL-II, 243
- ¹³³²⁰ **tor I** Tuzak, tor, ağ. NL-3, 269 (*to'r*)
Özb. **to'r** (*tor*) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 252
Tkm. tor (tor) TTS, 632; TDS-II, 377 2. Kavunun dış kısmındaki çizgiler. 3. File torba. TDS-II, 377
- ¹³³²¹ **tor II** Far. NL-3, 269
- ¹³³²² **torgay** Tarla kuşu. NL-3, 270 (*to'rg'ay*)
Özb. **to'rg'ay** (*torg'ay*) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 254 **2. Özbek halk klasik müziklerinden birinin adı. ÖTİL-II, 254**
Tkm. torgay (turgoy) TTS, 632; TDS-II, 377
- ¹³³²³ **torka** NL-3, 270
- ¹³³²⁴ **tostugan** NL-3, 270
- ¹³³²⁵ **toy-** **1.** Doymak. **2.** Tatmin olmak, memnun kalmak, hoşnut olmak. **3.** Bıkmak, usanmak. NL-3, 267 (*to'y-*)
Özb. **to'y-** (*toy-*) **1., 2. mec.** ÖTİL-II, 244
Tkm. do'y- (doy-) 1., TTS, 172; TDS, 300 2. TDS, 300 3., 4. Zenginleşmek, kâr etmek. TTS, 172; TDS, 300
- ¹³³²⁶ **toy** Far. Toy, şenlik. NL-3, 267 (*to'y*)
Özb. **to'y** (*toy*) ÖTİL-II, 243
Tkm. to'y (toy) TDS-II, 380
- ¹³³²⁷ **toygur-** Doyurmak. NL-3, 267 (*to'yg'ar-*)
Tkm. do'yur- (doyur-) TTS, 172; TDS, 300
- ¹³³²⁸ **toyla-** **1.** Oynamak. **2.** Sevinmek, memnun olmak. NL-3, 267 (*to'yla-*)
Özb. **to'yla-** (*toyla-*) Düşünlere, şenliklere misafir olmak. ÖTİL-II, 244
Tkm. to'yla- (toylo-) 1. Düşün yapmak. 2. Şükretmek. TTS, 634; TDS-II, 380
- ¹³³²⁹ **tozañ** Toz. NL-3, 267 (*to'zong*)
Özb. **to'zon** (*tozon*) ÖTİL-II, 243
Tkm. tozan (tozon) TTS, 634; TDS-II, 381
- ¹³³³⁰ **töbe ~ töpe** **1.** Tepe, tepecik. **2.** Baş. NL-3, 266 (*to'bä~ to'pä*)
Özb. **tepa** (*tepä*) **1.** ÖTS, 454; ÖTİL-II, 161 **2.** Bir şeyin yukarı kısmı, üstü. **3.** Yığın. **4.** Gökyüzü, yukarı. ÖTİL-II, 161
Tkm. depe (depe) 1., 2., 3. Yığın. TTS, 148; TDS, 268 4. Bir şeyin yukarı kısmı, üstü. TDS, 268
- ¹³³³¹ **tök-** **1.** Dökmek, akıtmak. **2.** Boşaltmak, aktarmak. **3.** Önüne koymak, vermek. NL-3, 267 (*to'k-*)
Özb. **to'k-** (*tök-*) **1.** ÖTS, 465; ÖTİL-II, 245 **2., 3.** Yüreğindeki söylemek, içini dökmek. ÖTİL-II, 245
Tkm. dök- (dök-) 1., 2., 3. Serpmek, saçmak. 4. Sızdırmak, kaçırmak, su geçirmek. 5. Aramak, yoklamak. TTS, 172; TDS, 301
- ¹³³³² **tökül-** **1.** Dökülmek, saçılmak. **2.** Yayılmak, dağılmak. NL-3, 268 (*to'kul-*)
Özb. **to'kil-** (*tökil-*) **1.** ÖTS, 465; ÖTİL-II, 245
Tkm. dökül- (dökül-) 1. TTS, 172; TDS, 301
- ¹³³³³ **töre** NL-3, 270
- ¹³³³⁴ **tört** Dört, dört sayısı. NL-3, 270 (*to'rt*)
Özb. **to'rt** (*tört*) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 253
Tkm. dört (dö:rt) TTS, 173; TDS, 304

- ¹³³⁵ **törtinçi** Dördüncü. NL-3, 270 (*to'rtinçi*)
Özb. **to'rtinchi** (*törtinçi*) ÖTİL-II, 253
Tkm. **dördünji** (*dö:rdünjü*) TTS, 173; TDS, 303
- ¹³³⁶ **töşe-** Döşemek, ayak altına sermek. NL-3, 272 (*to'şä-*)
Özb. **to'sha-** (*töşä-*) ÖTİL-II, 256
Tkm. **düşə-** (*düşö-*) TTS, 183; TDS, 321 2. Yere sergi sermek. TDS, 321
- ¹³³⁷ **töşək** Far. Sergi, kilim, ayakaltına serilen sergi. NL-3, 272 (*to'şäk*)
Özb. **to'shak** (*töşäk*) 2. Yatmak veya oturmak için hazırlanan yer. ÖTİL-II, 256
Tkm. **düşək** (*düşök*) TDS, 320 2. Yatak, döşek. TTS, 183; TDS, 320 2. Hayvanların altına serilen saman. TDS, 320
- ¹³³⁸ **töşük** Deşik, delik. NL-3, 272 (*to'şuk*)
Özb. **teshik** (*teşik*) ÖTS, 456; ÖTİL-II, 169
Tkm. **deşik** (*deşik*) TTS, 153; TDS, 277
- ¹³³⁹ **töşüklük** NL-3, 272
- ¹³⁴⁰ **tövbe** Ar. Tövbe, tövbe etme. NL-3, 238 (*tovbä*)
Özb. **tavba** (*tävbä*) ÖTS, 451; ÖTİL-II, 104 ~ **to'vva** (*tävvä*) ÖTİL, 194
Tkm. **toba** (*to:bo*) TTS, 630; KES, 445; TDS-II, 372
- ¹³⁴¹ **töz-** Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek. NL-3, 267 (*to'z-*)
Tkm. **döz-** (*döz-*) 2. Acımamak, aman vermemek, kıymak. TTS, 175; TDS, 307
- ¹³⁴² **tû** Far. NL-3, 266
- ¹³⁴³ **tu'ma** Ar. Azık, yem, lokma, yiyecek. NL-3, 265 (*tu'mä~ to''me*)
Tkm. **tugma** (*tuğma*) 2. Kısmet, nasip, rızık. KES, 447
- ¹³⁴⁴ **tu'malık ~ tu'malıg** Ar. NL-3, 265
- ¹³⁴⁵ **tûbâ ~ tûbî** Ar. NL-3, 250
- ¹³⁴⁶ **tuban** Taban, alt. NL-3, 250 (*tuban*)
Özb. **tuban** (*tuban*) ÖTİL-II, 215 2. *mec.* Alçak, aşağılık. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 215
- ¹³⁴⁷ **tûbîves** Ar. + Far. NL-3, 267
- ¹³⁴⁸ **tûde** Far. Yığın, küme. NL-3, 267 (*to'dä*)
Özb. **to'da** (*tödä*) 2. İnsan topluluğu veya sürü. ÖTS, 465; ÖTİL-II, 242
Tkm. **tuda** (*tu:do*) 2. Halk. KES, 447
- ¹³⁴⁹ **tûfân** Ar. 1. Tufan, güçlü su taşkını. 2. Kavga, kargaşa, gürültü. NL-3, 271 (*to'fon*)
Özb. **to'fon** (*tofân*) 1. ÖTS, 465; ÖTİL-II, 255 2. Nuh tufanı. ÖTİL-II, 255
Tkm. **tupan** (*tupo:n*) 1. TTS, 637; TDS-II, 384
- ¹³⁵⁰ **tufeyl** Ar. NL-3, 262
- ¹³⁵¹ **tufeyli** Ar. 1. Davetsiz misafir. 2. Sebep, bahane. NL-3, 262 (*tufäyliy*)
Özb. **tufayli** (*tufäyli*) Dolayı, yüzünden, sebebi. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 235
Tkm. **tüpeyli** (*tüpöyli:*) 1., 2. Dalkavuk, otlakçı, asalak, elinden hiçbir iş gelmeyen. 3. Yüzünden, için, dolayı. KES, 451
- ¹³⁵² **tufûliyet** Ar. NL-3, 263
- ¹³⁵³ **tug-** 1. Doğmak, dünyaya gelmek. 2. Vücut bulmak, ortaya çıkmak. NL-3, 265 (*tug'*)
Özb. **tug'** (*tuğ-*) ÖTİL-II, 241
Tkm. **dog-** (*doğ-*) TTS, 166; TDS, 292
- ¹³⁵⁴ **tug** Tuğ, bayrak. NL-3, 265 (*tug*)
Özb. **tug'** (*tuğ*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 241

- Tkm. tug* (*tuğ*) KES, 447; TDS-II, 383
- ¹³⁵⁵ **tugra** Tuğra. NL-3, 266 (*tug'ro*)
Özb. tug'ro (*tuğrâ*) ÖTİL-II, 241
Tkm. tugra (*tuğro*) KES, 447; TDS-II, 383 2. Mektupların ve fermanların üzerine yazılan özel söz. 3. Kitapların başındaki çizgili nakış. 4. Nüsha, kopye. KES, 447 5. Nişan, belgi. TDS-II, 383
- ¹³⁵⁶ **tugur-** Doğurmak, dünyaya getirmek. NL-3, 266 (*tug'ur-*)
Özb. tug'- (*tuğ-*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 241 2. Yavrulamak, kuzulamak. 3. Yumurtlamak. 4. *mec.* Artmak, çoğalmak. ÖTİL-II, 241
Tkm. dogur- (*doğur-*) TTS, 167; TDS, 293
- ¹³⁵⁷ **tuğyân** Ar. 1. Heyecana gelme. 2. İsyan etme, serkeşlik etme. NL-3, 266 (*tug'yon*)
Özb. tug'yon (*tuğyân*) 1. ÖTS, 464 2., 3. Su taşkını. ÖTİL-II, 241
Tkm. tugýan (*tuğya:n*) 1., 2. KES, 448; 2. TDS-II, 383
- ¹³⁵⁸ **tuhaf** Ar. NL-3, 266
- ¹³⁵⁹ **tuhfe** Ar. Hediye, armağan. NL-3, 266 (*tuhfä*)
Özb. tuhfa (*tuhfä*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 242 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 242
Tkm. töhwe (*töhvö*) KES, 446
- ¹³⁶⁰ **tuhm** Far. 1. Yumurta, tohum, meni, döl. 2. Menba, kaynak temel. NL-3, 263 (*tuxm*)
Özb. tuxum (*tuxum*) 1. ÖTS, 464; ÖTİL-II, 235 2. Nesil, evlat, zürriyet. ÖTİL-II, 235
Tkm. tohum (*tohum*) 1., 2. Cins, soy, döl. TTS, 630 3. İyi cins hayvan. TTS, 630; TDS-II, 373
- ¹³⁶¹ **tuhmet** Ar. Suçlama, iftira. NL-3, 266 (*tuhmät*)
Özb. tuhmat (*tuhmät*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 241 2. Baş belası, bela, sıkıntı ÖTİL-II, 241
Tkm. töhmet (*töhmöt*) TTS, 634; KES, 446; TDS-II, 381
- ¹³⁶² **tuhmiyâne** Far. NL-3, 263
- ¹³⁶³ **tukgan ~ tukkan** Kardeş. NL-3, 265 (*tuqg'an ~ tuqqan*)
Özb. tuqqan (*tuqqan*) ÖTİL-II, 241
- ¹³⁶⁴ **ţul** Ar. 1. Uzunluk, boy. 2. Uzun. NL-3, 253(*tul*)
Tkm. tul (*tu:l*) 1. KES, 448
- ¹³⁶⁵ **tul** Dul. NL-3, 254 (*tul*)
Özb. tul (*tul*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 221
Tkm. dul (*dul*) TTS, 176; TDS, 307
- ¹³⁶⁶ **tulan** Moğ. NL-3, 254
- ¹³⁶⁷ **ţulânî** Ar. Uzun, uzak. NL-3, 254 (*tuloni*)
Tkm. tulany (*tu:lo:nu:*) KES, 448
- ¹³⁶⁸ **ţulû'** Ar. Çıkış, doğma, görünüş (ay, güneş vb.). NL-3, 254 (*tulu'*)
Tkm. tulug (*tulu:ğ*) KES, 448
- ¹³⁶⁹ **tumaga** Yeni yakalanan vahşi kuşun başına geçirilen başlık. NL-3, 254 (*tumog'a*)
Tkm. tumaga (*tumoğo*) KES, 448
- ¹³⁷⁰ **ţumâr** Ar. 1. Mektup, tomar. 2. Dua yazılan kâğıt, muska, tılsım. NL-3, 254 (*tumor*)
Özb. tumor (*tumâr*) ÖTİL-II, 222 2. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 222

- Tkm. tumar* (tu:mo:r) KES, 448
- ¹³³⁷¹ **tumşuk** ~ **tumşug** Gaga, hayvan burnu. NL-3, 255 (*tumşuq* ~ *tumşug*)
Özb. tumshuq (*tumşuq*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 223 **2.** Pruva, geminin veya sandalın ön tarafı, baş bölümü. ÖTS, 462 **3.** Bir şeyin öne çıkan kısmı, burnu. ÖTİL-II, 223
Tkm. tumşuk (*tumşuk*) TTS, 637; TDS-II, 384 **2. mec.** Yüz, surat. TDS-II, 384
- ¹³³⁷² **tumturâk** *Far.* Şatafat, debdebe, tantana. NL-3, 255 (*tumtaroq*)
Tkm. tumturak (*tumturok*) KES, 448
- ¹³³⁷³ **tun-** **1.** Dinmek, sakinleşmek, yatışmak. **2.** Durmak, beklemek. NL-3, 255 (*tun-*)
Özb. tin- (*tin-*) ÖTİL-II, 180
- ¹³³⁷⁴ **tunbân** *Far.* NL-3, 255
- ¹³³⁷⁵ **tur-** **1.** Durmak, beklemek. **2.** Ber yere yerleşmek. **3.** Var olmak, mevcut olmak. **4.** Dik durmak. NL-3, 257 (*tur-*)
Özb. tur- (*tur-*) **1.** ÖTS, 463; ÖTİL-II, 226 **2.** ÖTİL-II, 226 **4.** ÖTS, 463; ÖTİL-II, 226 **4.** Yaşamak, hayat sürmek. **5.** Sabretmek. **6.** Bozulmadan saklanmak (yiyecek hakkında). **7.** Para bakımından bir kıymete sahip olmak. **8. mec.** Artırılmak, yükseltmek. **9.** Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 226
Tkm. dur- (*dur-*) **1., 3.** TTS, 176; TDS, 310 **4.** TDS, 310 **4.** Başlamak, girişmek. TTS, 176 ~ **tur** (*tur-*) **1., 4., 3.** Başlamak, çıkmak. TTS, 637; TDS-II, 384
- ¹³³⁷⁶ **tur** Yüksek yer, yukarı. NL-3, 269 (*to 'r*)
Özb. to'r (*tor*) ÖTİL-II, 253
- ¹³³⁷⁷ **tura I** Han ailesine mensup kişi, asilzade, hanzade. NL-3, 269 (*to 'ra*)
Özb. to'ra (*tora*) ÖTS, 466; ÖTİL-II, 253 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 253
Tkm. töre (*törö*) **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 382
- ¹³³⁷⁸ **tura II** NL-3, 269
- ¹³³⁷⁹ **tura-/tara-** (?) NL-3, 270
- ¹³³⁸⁰ **turf** *Ar.* **1.** Enteresan, tuhaf, acayip, ilginç. **2.** Nadir, az görülen. NL-3, 259 (*turfä*)
Özb. turfa (*turfä*) **1.** ÖTİL-II, 229
Tkm. türpe (*türpö*) **3.** Taze, yeni. KES, 451; TDS-II, 389
- ¹³³⁸¹ **turfelik** *Ar. + T.* Acayip, nadir. NL-3, 260 (*turfäliq*)
Tkm. türpelik (*türpölük*) TDS-II, 389
- ¹³³⁸² **turfetül'ayn** *Ar.* Çok kısa bir zaman, an. NL-3, 260 (*turfätulayn*)
Tkm. türpetulaýn (*türpötulayn*) KES, 451
- ¹³³⁸³ **turguz-** **1.** Dik durdurmak, oturtmak. **2.** Bekletmek, durdurmak. NL-3, 260 (*turg'uz-*)
Özb. turg'iz- (*turğiz-*) ÖTİL-II, 230
- ¹³³⁸⁴ **turlug** NL-3, 270
- ¹³³⁸⁵ **turmak** (?) NL-3, 270
- ¹³³⁸⁶ **turna** Turna kuşu. NL-3, 259 (*turna*)
Özb. turna (*turna*) ÖTS, 463; ÖTİL-II, 228
Tkm. durna (*durno*) TTS, 178; TDS, 310
- ¹³³⁸⁷ **turnaçı** NL-3, 259
- ¹³³⁸⁸ **turre** *Ar.* Kâkül, saç örümleri, zülüf. NL-3, 259 (*turrä*)
Tkm. turra (*turro*) KES, 449
- ¹³³⁸⁹ **turşrûy** *Far.* NL-3, 260
- ¹³³⁹⁰ **turuğ** *Ar.* NL-3, 259

- ¹³⁹¹ **turunc** *Far.* Turunç, portakala benzeyen ekşi meyve. NL-3, 259 (*turunj*)
Tkm. **turunç** (*turunç*) KES, 449; TDS-II, 384
- ¹³⁹² **turur** Gramerde 3. kişi bildirme eki. NL-3, 259 (*turur*)
Özb. **turur** (*turur*) ÖTİL-II, 229
- ¹³⁹³ **tusemmâ** *Ar.* NL-3, 260
- ¹³⁹⁴ **tuskal** Nöbetçi, bekçi, muhafız. NL-3, 270 (*to'sqol*)
Özb. **to'skovul** (*toskâvul*) ÖTİL-II, 255
- ¹³⁹⁵ **tusluk** Renkli. NL-3, 260 (*tusluq*)
Özb. **tusli** (*tusli*) ÖTİL-II, 230
- ¹³⁹⁶ **tuş** Taraf, yön. NL-3, 263 (*tuş ~ to's*)
Tkm. **duş** (*du:ş*) **1.** Yakın, civar, denk, yaşıt, akran. TTS, 178; TDS, 311 **2.** Yakınına, yakınında. TTS, 178
- ¹³⁹⁷ **tuşar** (?) NL-3, 264
- ¹³⁹⁸ **tûşe** *Far.* Yiyecek, yol azığı. NL-3, 271 (*to'sä*)
Tkm. **tuşa** (*tu:şo*) KES, 449
- ¹³⁹⁹ **tûşelik** *Far.* + *T.* NL-3, 272
- ¹⁴⁰⁰ **tûşesizlik** *Far.* + *T.* NL-3, 272
- ¹⁴⁰¹ **tuşluk** NL-3, 272
- ¹⁴⁰² **tut-** **1.** Tutmak, avuçlamak. **2.** Yakalamak, tutuklamak. **3.** Uzatmak, sunmak, takdim etmek. **4.** Saklamak, muhafaza etmek, korumak. **5.** Kaplamak, örtmek, yayılmak, genişlemek. **6.** Hesaplamak. **7.** Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek. **8.** Uymak, yerine getirmek. **9.** Beklemek, gözlemek, gütmek. **10.** Dikkat etmek, özen göstermek, ilgilenmek, bakmak. NL-3, 260 (*tut-*)
Özb. **tut-** (*tut-*) **1.** **2.** ÖTS, 463; ÖTİL-II, 233 **3.**, **4.**, **5.**, **6.**, **8.**, **10.**, **9.** İdare etmek, yönetmek. **10.** Faydalanmak, kullanmak. **11.** Meşgul etmek. **12.** İşgal etmek, sahip olmak. **13.** Başlamak. **14.** Büyümek, boy atmak, gelişmek. **15.** Tutmak, kiralamak, çalıştırmak. **16.** Asmak, germek. ÖTİL-II, 233
Tkm. **tut-** (*tut-*) **1.**, **2.**, **5.**, TTS, 638; TDS-II, 386 **6.** TDS-II, 386 **5.** Tutmak, kiralamak, çalıştırmak. **6.** Çevirmek, yönünü değiştirmek. TTS, 638; TDS-II, 386 **7.** Kurmak, yapmak, inşa etmek. TTS, 638 **8.** Asmak, germek. TTS, 638; TDS-II, 386 **9.** Yerleşmek, yaşamak, mesken tutmak. **10.** Birleşmek, yapışmak. **11.** Mayalanmak (süt hakkında). **12.** Kabul etmek, doğru bulmak. TDS-II, 386
- ¹⁴⁰³ **tutak** NL-3, 271
- ¹⁴⁰⁴ **tutaş-** Tutuşmak, yanmak, ateş düşmek. NL-3, 261 (*tutaş- ~ tutoş-*)
Özb. **tutash-** (*tutaş-*) ÖTS, 463; ÖTİL-II, 232 **2.** Öfkelenmek, sinirlenmek. ÖTİL-II, 232
Tkm. **tutaş-** (*tutoş-*) TTS, 638; TDS-II, 385 **2.** *mec.* Hararetlenmek, hiddetlenmek. TDS-II, 385
- ¹⁴⁰⁵ **tûti** *Far.* Papağan. NL-3, 271 (*to'ti*)
Özb. **to'ti** (*toti*) **2.** *mec.* Çok güzel, nazenin kadın. **3.** Bir kadın adı. ÖTİL-II, 255
Tkm. **toty** (*to:tu*) TTS, 633; TDS-II, 378 **2.** Bir kadın adı. TDS-II, 378
- ¹⁴⁰⁶ **tûtiyâ** *Ar.* Sürme taşının göze sürülen tozu, tutya. NL-3, 271 (*to'tiyo*)
Özb. **to'tiyo** (*totiyâ*) ÖTİL-II, 255
Tkm. **totuýa** (*to:tuyo*) KES, 445; TDS-II, 378
- ¹⁴⁰⁷ **tûtiyâgûn** *Ar.* + *Far.* NL-3, 271
- ¹⁴⁰⁸ **tûtiyâlık** *Ar.* + *T.* NL-3, 271
- ¹⁴⁰⁹ **tûtiyâveş** *Ar.* + *Far.* NL-3, 271

- ¹³⁴¹⁰ **tutkuç** NL-3, 262
- ¹³⁴¹¹ **tutkun** Esir, tutuklu. NL-3, 262 (*tutqun*)
Özb. **tutqun** (*tutqun*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 235
Tkm. **tutgun** (*tutğun*) KES, 449
- ¹³⁴¹² **tutmaç** NL-3, 262
- ¹³⁴¹³ **tutruk** NL-3, 262
- ¹³⁴¹⁴ **tutuk** Perde, örtü. NL-3, 262 (*tutuq*)
Özb. **tutuq** (*tutuq*) ÖTİL-II, 235
- ¹³⁴¹⁵ **tutul-** 1. Tutulmak, ele düşmek, yakalanmak. 2. Esir olmak, tutuklanmak. 3. Durup kalmak. NL-3, 262 (*tutul-*)
Özb. **tutil-** (*tutil-*) 1. ÖTS, 463; ÖTİL-II, 232 3. ÖTİL-II, 232
Tkm. **tutul-** (*tutul-*) 1., 2., 3. Kurulmak, inşa edilmek. 4. Kaplanmak, örtülmek. TTS, 639; TDS-II, 386
- ¹³⁴¹⁶ **tuvag** Toynak. NL-3, 250 (*tuvog'*)
Özb. **tuyoq** (*tuyâq*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 218 2. *mec.* Ev hayvanı, mal. 3. Ev hayvanlarının baş, sayısı hakkında. 4. *mec.* Zürriyet, nesil. ÖTİL-II, 218
- ¹³⁴¹⁷ **tuvurlug** NL-3, 250
- ¹³⁴¹⁸ **tuyag** 1. Toynak. 2. Ayak izi. NL-3, 251 (*tuyog'*)
Özb. **tuyoq** (*tuyâq*) 1. ÖTS, 464; ÖTİL-II, 218 2. *mec.* Ev hayvanı, mal. 3. Ev hayvanlarının baş, sayısı hakkında. 4. *mec.* Zürriyet, nesil. ÖTİL-II, 218
- ¹³⁴¹⁹ **tuynak ~ tuynag** Toynak. NL-3, 253 (*tuynoq ~ tuynog'*)
Özb. **tuyoq** (*tuyâq*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 218 2. *mec.* Ev hayvanı, mal. 3. Ev hayvanlarının baş, sayısı hakkında. 4. *mec.* Zürriyet, nesil. ÖTİL-II, 218
Tkm. **toýnak** (*toynok*) TTS, 634; TDS-II, 380 2. *mec.* Ayak. TDS-II, 380
- ¹³⁴²⁰ **tuyuk ~ tuyug** Tuyuğ, mani biçiminde, aruzla yazılmış, dörtlükten oluşan manzume. NL-3, 265 (*tuyuq ~ tuyug'*)
Özb. **tuyuq** (*tuyuq*) ÖTİL-II, 240
Tkm. **tuýug** (*tuyu:ğ*) KES, 449; TDS-II, 387 2. Kapalı, gizli, her yanı kapalı. KES, 449
- ¹³⁴²¹ **tuyûr** Ar. Kuşlar. NL-3, 265 (*tuyur*)
Tkm. **tuýur** (*tuyu:r*) KES, 451
- ¹³⁴²² **tuz** Tuz, yemek tuzu. NL-3, 252 (*tuz*)
Özb. **tuz** (*tuz*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 218 2. *mec.* Yemek, yiyecek, tuz ekmek. 3. *mec.* Mantık, mana, anlam. ÖTİL-II, 218
Tkm. **duz** (*du:z*) TTS, 180; TDS, 314 2. *mec.* Yemek, yiyecek, tuz ekmek. 3. *mec.* Mantık, mana, anlam. TTS, 180
- ¹³⁴²³ **tuzak** Tuzak, kapan. NL-3, 253 (*tuzoq*)
Özb. **tuzoq** (*tuzâq*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 220 2. *mec.* Aldatma, hile. ÖTİL-II, 220
Tkm. **duzak** (*duzok*) TTS, 180; TDS, 314 2. *mec.* Aldatma, hile.
- ¹³⁴²⁴ **tuzluk** Tuzluk, tuz kabı. NL-3, 253 (*tuzluq*)
Özb. **tuzluq** (*tuzluq*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 220
Tkm. **duzluk** (*du:zluk*) 1. Tuzla, tuz madeni yeri. TTS, 180; TDS, 315 2. Ekmek, çörek. 3. Balık tuzlamak için özel olarak hazırlanan tuzlu su. TDS, 315
- ¹³⁴²⁵ **tüb** Dip, alt, aşağı. NL-3, 249 (*tub*)
Özb. **tub** (*tüb*) 2. Temel, esas. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 215 3. *mec.* Netice, ahir son. 4. Tamamen, derinlemesine, bütünüyle. ÖTİL-II, 215

- Tkm. düýp (düyp)* 2. Temel, esas. 3. Ağacın kökü. 4. Çadırdaki saygın yer, güzel köşe. TTS, 185; TDS, 326
- ¹³⁴⁶ **tübüçak** (?) NL-3, 250
- ¹³⁴⁷ **tüccâr** Ar. Tacirler, ticaret yapanlar. NL-3, 251 (*tujjor*)
Özb. **tujjor** (*tüccâr*) Tacir, ticaret yapan. ÖTİL-II, 218
Tkm. tuçjar (*tuçcar*) 2. Zengin, paralı. KES, 447
- ¹³⁴⁸ **tüfek** Far. İçi boş uzun boru veya çöp. NL-3, 263 (*tufäk*)
Tkm. tüpeñ (*tüpöñ*) Tüfek. TTS, 639; TDS-II, 388
- ¹³⁴⁹ **tüg-** 1. Bağlamak, düğüm atmak. 2. Düzenlemek, kurmak, oluşturmak. NL-3, 250 (*tug-*)
Özb. **tug-** (*tüg-*) 1. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 217 2. Meyva bağlamak, meyveye durmak. ÖTİL-II, 217
Tkm. düw- (*düv-*) 1., 2. Meyva bağlamak, meyveye durmak. 3. Sıkmak, sıkıştırmak. TTS, 184; TDS, 324
- ¹³⁵⁰ **tügme** Far. Dügme. NL-3, 251 (*tugmä*)
Özb. **tugma** (*tügmä*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 217 2. Raptiye. ÖTİL-II, 217
Tkm. düwme (*düvmö*) TTS, 185; TDS, 324 2. Su üzerindeki kabarcık, habbe. TTS, 185 3. Damla. TDS, 324
- ¹³⁵¹ **tügmelik** NL-3, 251
- ¹³⁵² **tügmemânend** T.+Far. NL-3, 251
- ¹³⁵³ **tügün** 1. Dügüm. 2. Halka. NL-3, 251 (*tugun*)
Özb. **tugun** (*tügün*) 1., 2. Bohça. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 217 3. *mec.* Edebi eserde anlatılan olayın düğüm, gelişim kısmı. ÖTİL-II, 217
Tkm. düwün (*düvün*) 1. TTS, 185; TDS, 325 2. Psikolojik hastalığa neden olmak. TTS, 185 3. Damar çekilmesi sonucu oluşan yuvarlak şişkinlik. 4. *mec.* Bir şeyin kaynağı, toplanan yeri. TDS, 325
- ¹³⁵⁴ **tügüş-** NL-3, 251
- ¹³⁵⁵ **tük** 1. Kıl, tüy. 2. İplik, lif. 3. Saç sakal kılı. NL-3, 253 (*tuk*)
Özb. **tuk** (*tük*) 1. ÖTS, 462; ÖTİL-II, 221
Tkm. tüý (*tüy*) 1., 3. TTS, 640; TDS-II, 390
- ¹³⁵⁶ **tüken-** 1. Tükenmek, tamam olmak. 2. Bitmek, nihayete ermek. NL-3, 250 (*tügän-*)
Tkm. tüken- (*tükön-*) TTS, 639; TDS-II, 387
- ¹³⁵⁷ **tüken** NL-3, 250
- ¹³⁵⁸ **tükençi** (?) NL-3, 251
- ¹³⁵⁹ **tükenlik** NL-3, 250
- ¹³⁶⁰ **tüket-** Bitirmek, tamamlamak. NL-3, 251 (*tügät-*)
Tkm. tüket- (*tüköt-*) TTS, 639; TDS-II, 387
- ¹³⁶¹ **tüketmeklik** NL-3, 251
- ¹³⁶² **tüküz** Dolu, tam, eksiksiz. NL-3, 267 (*to'kuz*)
Özb. **to'kis** (*tokıs*) 2. Geniş, bol. ÖTİL-II, 245
- ¹³⁶³ **tülek** NL-3, 254
- ¹³⁶⁴ **tülkü** Tilki. NL-3, 254 (*tulku*)
Özb. **tulki** (*tülki*) ÖTS, 462; ÖTİL-II, 222 2. *mec.* Hileci, kurnaz kişi hakkında. ÖTİL-II, 222
Tkm. tilki (*tilki*) 2. *mec.* Hileci, kurnaz kişi hakkında. TTS, 629; TDS-II, 369
- ¹³⁶⁵ **tümen** 1. On bin. 2. On bin kişiden oluşan ordu. NL-3, 254 (*tumän*)
Özb. **tuman** (*tümän*) ÖTİL-II, 222

- Tkm. tümen (tümön)* TDS-II, 387
- ¹³⁴⁶ **tüñ** Ağzı dar sürahi. NL-3, 255 (*tung*)
Tkm. tüñ (tüñ) TDS-II, 388
- ¹³⁴⁷ **tün** Gece. NL-3, 255 (*tun*)
Özb. tun (tün) ÖTS, 463; ÖTİL-II, 223
Tkm. tün (tün) KES, 451; TDS-II, 388
- ¹³⁴⁸ **tünd** *Far.* 1. Tez, hızlı. 2. Asi, huysuz, yabani. 3. Keskin, tesirli. 4. Kızgın, öfkeli, hiddetli. NL-3, 255 (*tund*)
Özb. tund (tünd) 1. Çok az konuşan, sessiz, suskun. 2. Kaba, saygısız, nezaketsiz. 3. Görünüşü soğuk, somurtkan, asık suratlı. ÖTİL-II, 223
Tkm. tunt (tunt) 1., 4., 3. Sert, haşin. 4. Kaba, saygısız. KES, 448
- ¹³⁴⁹ **tündbâd** *Far.* Güçlü rüzgâr, tufan, kasırga. NL-3, 256 (*tundbod*)
Tkm. tuntbat (tuntbo:d) KES, 448
- ¹³⁵⁰ **tündhû ~ tündhûy** *Far.* NL-3, 256
- ¹³⁵¹ **tündhûylug** *Far.+T.* NL-3, 256
- ¹³⁵² **tündluk ~ tündlug** *Far.+T.* 1. Çabukluk, sürat, hız. 2. Kabalık, nezaketsizlik. NL-3, 256 (*tundluq ~ tundlug*)
Özb. tundlik (tündlik) ÖTİL-II, 224
- ¹³⁵³ **tünekün** NL-3, 256 Geçen gün, önceki gün.
- ¹³⁵⁴ **tünkatar** NL-3, 257 Gece nöbetçisi.
- ¹³⁵⁵ **tüñlük I** Çadırın tepesindeki gece kapatılıp gündüz açılan delik. NL-3, 255 (*tungluk*)
Tkm. tüñlük (tüñlük) 1. Oyuk, delik. 2. Mağara. 3. Çadırın kubbe çubuklarının birleştiği yuvarlak halka ağaç. KES, 451
- ¹³⁵⁶ **tüñlük II** NL-3, 255
- ¹³⁵⁷ **tüpür-** Tükürmek. NL-3, 257 (*tupur-*)
Özb. tupur- (tüpür-) ÖTİL-II, 225
- ¹³⁵⁸ **türâb** *Ar.* Toprak, yer. NL-3, 259 (*turob*)
Özb. turob (türâb) 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 228
Tkm. turap (turo:p) KES, 449; TDS-II, 384 2. Bir erkek adı. TDS-II, 384
- ¹³⁵⁹ **türbet** *Ar.* Türbe, kabir, mezar. NL-3, 257 (*turbät*)
Özb. turbat (türbät) ÖTİL-II, 225
Tkm. türbet (türböt) TDS-II, 389 ~ **turbat** (*turbat*) KES, 449
- ¹³⁶⁰ **Türk** 1. Türk, Türk halkından olan. 2. Şuh, güzel, sevgili. NL-3, 257 (*Turk*)
Özb. Turk (Türk) 1. ÖTS, 463; ÖTİL-II, 225
Tkm. Türk (Türk) 1. TTS, 640; TDS-II, 389 2. Sade, basit, cahil, bilgisiz. TDS-II, 389
- ¹³⁶¹ **Türkâne** *T.+Far.* 1. Türklere özgü, Türklerce. 2. Basit, sade, yalın, sıradan. NL-3, 258 (*Turkonä*)
Özb. Turkona (Türkânä) 1. ÖTİL-II, 226
Tkm. Türkana (Türka:na) 1., 2. TTS, 640 2. TDS-II, 389
- ¹³⁶² **Türkçe** Türkçe. NL-3, 259 (*Turkçä*)
Özb. Turkcha (Türkçä) ÖTİL-II, 226
Tkm. Türkçe (Türkçö) TDS-II, 389
- ¹³⁶³ **Türkî** *T.+Ar.* 1. Türklere özgü. 2. Türkçe. 3. Şarkı, türkü. NL-3, 258 (*Turkiy*)
Özb. Turkiy (Türkiy) 1., 2. ÖTS, 463; ÖTİL-II, 225
Tkm. Turkey (Turku:) 1. TDS-II, 389
- ¹³⁶⁴ **Türkîgûy** *T.+Ar.+Far.* NL-3, 258

- ¹³⁴⁵ **Türkîgûylik** T.+Ar.+Far.+T. NL-3, 258
- ¹³⁴⁶ **Türkînevâz** T.+Ar.+Far. NL-3, 258
- ¹³⁴⁷ **Türkmen** Türkmen, Türkmen halkından olan. NL-3, 258 (*Turkmän*)
Özb. **Turkman** (*Türkmän*) ÖTS, 463; ÖTİL-II, 225
Tkm. **Türkmen** (*Türkmön*) TTS, 640; TDS-II, 389
- ¹³⁴⁸ **Türksâz** T.+Far. NL-3, 258
- ¹³⁴⁹ **Türktâz** T.+Far. NL-3, 258
- ¹³⁴⁰ **Türktâzlıg** T.+Far.+T. NL-3, 258
- ¹³⁴¹ **türlük** Türlü, her tür, çeşit çeşit. NL-3, 259 (*turluk*)
Özb. **turli** (*türli*) ÖTS, 463; ÖTİL-II, 226
Tkm. **dürli** (*dürlü*) TTS, 181; TDS, 318 2. Bir kadın adı. TDS, 318
- ¹³⁴² **tüş** 1. Uyku. 2. Rüya, düş. NL-3, 263 (*tuş*)
Özb. **tush** (*tüş*) 2. ÖTS, 464; ÖTİL-II, 236
Tkm. **düş** (*tüyş*) 2. TTS, 186; TDS, 328
- ¹³⁴³ **tüş-** 1. Düşmek, inmek. 2. Seyahat ederken mola vermek. 3. Düşüp kalmak. 4. Sorumluluk yüklenmek. 5. Rast gelmek, karşılaşmak. 6. Ortaya çıkmak. 7. Yetişmek, erişmek. NL-3, 264(*tuş-*)
Özb. **tush-** (*tüş-*) 1. ÖTS, 465; ÖTİL-II, 237 2. ÖTİL-II, 237 5. ÖTİL-II, 237 6. ÖTİL-II, 237 4. Binmek. ÖTS, 465; ÖTİL-II, 237 5. Bir şeyin derecesi azalmak. 6. Erişmek, ulaşmak. 7. İlinmek, tutulmak, yakalanmak. 8. Bir kimseye, hanedana nişanlandırılmak. 9. *mec.* Kapılmak, uğramak. 10. Bir bölüşme sonunda payına ayrılmak. 11. Kazanılmak, ele girmek. 12. Uygun gelmek, münasip olmak. 13. Oluşturulmak, meydana gelmek. 14. Bir işe girişmek, başlamak. 15. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 237
Tkm. **düş-** (*düş-*) 1. TTS, 182; TDS, 321 2. TDS, 321 4. TTS, 182; TDS, 321 6. TDS, 321 5. Çarpmak, takılmak. 6. Dökülmek. 7. Alçalmak. 8. Gelmek, bastırmak. 9. Çıkmak, mal olmak. 10. Yararı olmak, çıkmak. 11. Bulunmak, olmak. 12. Anlamak. TTS, 182 13. Uymak, yakışmak, uygun olmak. TTS, 182; TDS, 321 14. Bir şeyin içine başka bir şey karışmak. 15. Yağmak. 16. İçine girmek. 17. Ayrılmak, kopmak, yerinden çıkmak. 18. Maruz kalmak, kötü bir durumda kalmak. 19. Birinin önünden veya arkasından yürümek. 20. Kazanılmak, ele girmek. TDS, 321
- ¹³⁴⁴ **tüşel-** Düşmek, yıkılmak. NL-3, 264 (*tuşäl*)
Özb. **tushil-** (*tüşil-*) ÖTİL-II, 236
- ¹³⁴⁵ **tüşür-** 1. Düşürmek, indirmek. 2. Vurmak, dövmek. NL-3, 264 (*tuşur-*)
Özb. **tushir-** (*tüşir-*) 1. ÖTS, 464; ÖTİL-II, 236 2., 3. *mec.* Yemek, içmek. 4. Bitirmek, tamamlamak. 5. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL-II, 236
Tkm. **düşür-** (*düşür-*) 1. TTS, 184; TDS, 323 2. Kürtaj yapmak. TDS, 323
- ¹³⁴⁶ **tüşürt-** NL-3, 264
- ¹³⁴⁷ **tütün** 1. Duman. 2. Şaşkınlık, hayret. NL-3, 262(*tutun*)
Özb. **tutun** (*tütün*) 1. ÖTS, 464; ÖTİL-II, 234
Tkm. **tütün** (*tütün*) 1. TTS, 640; TDS-II, 390 2. Tütün, sigara. TDS-II, 390
- ¹³⁴⁸ **tüvânâlık ~ tüvânâlıg** Far.+T. NL-3, 154
- ¹³⁴⁹ **tüvângerlik** Far.+T. NL-3, 154
- ¹³⁵⁰ **tüz** I Doğru, düzgün. NL-3, 251 (*tuz*)
Tkm. **düz** (*düz*) TTS, 186; TDS, 328 2. Gerçek. TTS, 186
- ¹³⁵¹ **tüz** II Düzlük, düz yer. NL-3, 252 (*tuz*)
Özb. **tuz** (*tüz*) ÖTİL-II, 218

Tkm. düz (düz) TTS, 186; TDS, 328

¹³⁴² **tüz III** NL-3, 252

¹³⁴³ **tüz-** 1. Düzeltmek, düzenlemek. 2. Bina kurmak, inşa etmek. 3. İdare etmek, düzene sokmak. 4. Dizmek, sıralamak. 5. Yardımcı eylem olarak kullanılır. NL-3, 252 (*tuz-*)

Özb. **tuz-** (*tüz-*) 1., 2. ÖTS, 464; ÖTİL-II, 220

Tkm. düz- (*düz-*) 1., 2., 4., 4. Akort etmek. TTS, 186 TDS, 330 5. Ayağını denk basıp yürümek. TDS, 330

¹³⁴⁴ **tüzel-** Düzelmek, iyileşmek. NL-3, 252 (*tuzäl-* ~ *tuzol-*)

Özb. **tuzal-** (*tüzäl-*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 219

Tkm. düzel- (*düzöl-*) 2. Bayındır olmak, mamur olmak. 3. Çözümlemek. 4. *mec.* Yola gelmek. TTS, 186; TDS, 329

¹³⁴⁵ **tüzet-** 1. Düzeltmek, düzenlemek, ayarlamak, iyileştirmek. 2. Toparlamak, düzene sokmak. NL-3, 252 (*tuzät-* ~ *tuzot-*)

Özb. **tuzat-** (*tüzät-*) 1. ÖTS, 464; ÖTİL-II, 219 2. ÖTİL-II, 219

Tkm. düzet- (*düzöt-*) TTS, 187; TDS, 329

¹³⁴⁶ **tüzlük** NL-3, 253

¹³⁴⁷ **tüzlük** Doğruluk, dürüstlük. NL-3, 253 (*tuzluk*)

Tkm. düzlük (*düzlük*) TTS, 187; TDS, 330

¹³⁴⁸ **tüzük** İyi, güzel. NL-3, 253 (*tuzuk*)

Özb. **tuzuk** (*tüzük*) ÖTS, 464; ÖTİL-II, 220

¹³⁴⁹ **tüzüklük** Doğruluk, iyilik, güzellik. NL-3, 253 (*tuzukluk*)

Özb. **tuzuklik** (*tüzüklik*) ÖTİL-II, 220

¹³⁵⁰ **tüzül-** 1. Düzelmek, iyileşmek. 2. Gözetlenmek, gözlemlenmek. 3. Kurulmak, yapılmak, düzenlenmek. 4. Ayarlanmak, akort olmak. NL-3, 253 (*tuzul-*)

Tkm. düzül- (*düzül-*) 3., 4., 3. Dizilmek, sıraya konmak. TTS, 188; TDS, 330

U u

¹³⁵¹ **ubûdiyet** Ar. Kulluk, kölelik. NL-3, 274 (*ubudiyyät*)

Tkm. ubudyýet (*ubu:diyet*) KES, 452

¹³⁵² **ubûr** Ar. Geçme, geçiş (denizden). NL-3, 274 (*ubur*)

Tkm. ubur (*ubu.r*) KES, 452

¹³⁵³ **ucb** Ar. Kendini beğenmişlik, kibir, ukalalık. NL-3, 276 (*ujb*)

Tkm. ujp (*ucb*) KES, 452

¹³⁵⁴ **uç** 1. Bir şeyin ucu, uç, üst nokta. 2. Baş, başlangıç. NL-3, 301 (*uç*)

Özb. **uch** (*uç*) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 285 2. *mec.* ÖTİL-II, 285

Tkm. uç (*uç*) 1. TTS, 642; TDS-II, 395

¹³⁵⁵ **uç-** 1. Uçmak. 2. Kibirlenmek. 3. Havalanmak, yükselmek. NL-3, 301 (*uç-*)

Özb. **uch-** (*uç-*) 1. ÖTS, 472; ÖTİL-II, 287 2. Darbeyle ayrılıp, yıkılıp düşmek. 3. Çabuk, hızlı yürümek. 4. Kar, buz üstünde kaymak. 5. Etrafa yayılmak, duyulmak. 6. *mec.* Aldanmak, kandırılmak. 7. Rengi solmak. 8. Helak olmak, ölmek. ÖTİL-II, 287

Tkm. uç- (*uç-*) 1., 2. Uçağa binip gitmek. TTS, 642 TDS-II, 396 3. Bir yeri kırılıvermek. TTS, 642 4. Sallanmak. TTS, 642; TDS-II, 396 5. Yüksek bir yerden düşmek. TTS, 642 6. Susuzluktan kurumak. 7. Gaz dönüşüp buharlaşmak. TDS-II, 396

¹³⁵⁶ **uç** 1. Arka, sırt, art. 2. İnsan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölüm. 3. Ters taraf, zıt taraf. NL-3, 301 (*uç*)

- Tkm. uja (uca)* 2. TTS, 642; TDS-II, 399
- ¹³⁴⁷ **uçkun** Kıvılcım. NL-3, 303 (*uçqun*)
Özb. uchqun (uçqun) ÖTS, 472; ÖTİL-II, 288 2. Parçacık, zerre. 3. *mec.* Sezgi, hissiyat işareti. ÖTİL-II, 288
Tkm. uçgun (uçğun) TTS, 642; TDS-II, 395
- ¹³⁴⁸ **uçmak ~ uçmag** Cennet. NL-3, 301 (*uçmoq~uçmaq*)
Özb. uchmox (uçmâx) ÖTS, 472; ÖTİL-II, 287 2. *mec.* Güzel ve rahat yer. ÖTİL-II, 287
Tkm. uçma (uçmo:) TTS, 642; TDS-II, 395 2. *mec.* Güzel ve rahat yer. TDS-II, 395
- ¹³⁴⁹ **uçra-** Moğ. Rastlamak, karşılaşmak, yüz yüze gelmek. NL-3, 301 (*uçra-*)
Özb. uchra- (uçra-) ÖTS, 472; ÖTİL-II, 287 2. Maruz kalmak, uğramak. ÖTS, 472 3. Müracaat etmek, başvurmak. 4. Nasip olmak, kısmetine düşmek. 5. Görünmek, meydanda olmak, aşikar olmak. ÖTİL-II, 287
Tkm. uçra- (uçra-) 1., 2. Uğramak, maruz kalmak. TTS, 642; TDS-II, 396
- ¹³⁵⁰ **uçraş-** Moğ. Karşılaşmak, yüz yüze gelmek. NL-3, 302 (*uçraş-*)
Özb. uchrash- (uçraş-) ÖTİL-II, 287
Tkm. uçraş- (uçraş-) TTS, 642
- ¹³⁵¹ **uçrat-** Moğ. Karşılaşmak, yüz yüze gelmek. NL-3, 302 (*uçrat-*)
Özb. uchrat- (uçrat-) ÖTS, 472; ÖTİL-II, 287
Tkm. uçrat- (uçrat-) TTS, 642; TDS-II, 396
- ¹³⁵² **uçuk I** Uçuk, dudak etrafındaki iltihaplı yara. NL-3, 303 (*uçuq*)
Özb. uchuq (uçuq) ÖTİL-II, 288
Tkm. uçuk (uçuk) TTS, 643; TDS-II, 396
- ¹³⁵³ **uçuk II** NL-3, 303
- ¹³⁵⁴ **uçun ~ üçün** İçin, sebebiyle. NL-3, 302 (*uçun*)
Özb. uchun (üçün) ÖTİL-II, 288
Tkm. üçin (üçü:n) TTS, 654; TDS-II, 412
- ¹³⁵⁵ **uçur-** 1. Uçurmak. 2. Kaybetmek, yok etmek, imha etmek. 3. Fırlatmak, atmak. 4. Devirmek, yıkmak, telef etmek. NL-3, 302 (*uçur-*)
Özb. uchir- (uçir-) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 286
Tkm. uçur- (uçur-) 1., 2., 4., 4. Sallandırmak. 5. *mec.* Susuzluktan kurutmak. TDS-II, 396
- ¹³⁵⁶ **uçur** Moğ. Vakit, zaman. NL-3, 302 (*uçur*)
Tkm. uçur (uçur) 2. Yön, istikamet, civar. TTS, 643; TDS-II, 396
- ¹³⁵⁷ **ûd I** Ar. Güzel kokulu bir bitki. NL-3, 274 (*ud*)
Tkm. ud (u:d) KES, 452
- ¹³⁵⁸ **ûd II** Ar. Ut, kırıli bir müzik aleti. NL-3, 275(*ud*)
Özb. ud (ud) ÖTS, 467; ÖTİL-II, 264
Tkm. ud (u:d) KES, 452
- ¹³⁵⁹ **ûdsûz** Ar. +Far. NL-3, 275
- ¹³⁶⁰ **udûl** Ar. Geri çevirme, reddetme, döndürme. NL-3, 275 (*udul*)
Tkm. udul (udu:l) 2. Tekme atma. 3. Yoldan çıkma, azma. KES, 452
- ¹³⁶¹ **ufuk** Ar. Ufuk, ufuk çizgisi. NL-3, 300 (*ufuq*)
Özb. ufq (ufq) ÖTS, 467; ÖTİL-II, 285
Tkm. ufuk (ufuk) KES, 452
- ¹³⁶² **ufun** Ar. NL-3, 300
- ¹³⁶³ **ufûnet** Ar. NL-3, 300

- ¹³⁵¹⁴ **ufûnetlik** Ar. +T. NL-3, 300
- ¹³⁵¹⁵ **uhde** Ar. **1.** Mesuliyet, sorumluluk. **2.** Becerme, üstesinden gelme, yetenek. NL-3, 307 (*uhdä*)
Özb. **uhda** (*uhdä*) **2.** ÖTİL-II, 291 ~ **udda** (*uddä*) **2.** ÖTS, 467; ÖTİL-II, 264
- ¹³⁵¹⁶ **uhrevî** Ar. Ahrete ait, ahretle ilgili. NL-3, 300 (*uxräviy*)
Tkm. **uhrawy** (*uhravı:*) KES, 452
- ¹³⁵¹⁷ **uhsî** (?) NL-3, 307
- ¹³⁵¹⁸ **uhûd** Ar. NL-3, 307
- ¹³⁵¹⁹ **uhuvvet** Ar. Kardeşlik. NL-3, 300 (*uxuvvât*)
Tkm. **uhuwwet** (*uhuvvet*) **2.** İçtenlik, samimilik, muhabbet. KES, 453
- ¹³⁵²⁰ **uqâb** Ar. Kartal. NL-3, 306 (*uqob*)
Tkm. **ukap** (*uko:p*) KES, 453
- ¹³⁵²¹ **uqalâ** Ar. Akıllılar. NL-3, 306 (*uqalo*)
Tkm. **ukala** (*ukala:*) KES, 453
- ¹³⁵²² **uqbâ** Ar. Ahiret, öteki dünya. NL-3, 306 (*uqbo*)
Tkm. **ukba** (*ukba:*) KES, 453
- ¹³⁵²³ **uqbâsitân** Ar. +Far. NL-3, 306
- ¹³⁵²⁴ **uqde** Ar. NL-3, 306
- ¹³⁵²⁵ **uqdelig** Ar. +T. NL-3, 306
- ¹³⁵²⁶ **uqtul-** NL-3, 306
- ¹³⁵²⁷ **uqûbet** Ar. Ceza, azap, cefa. NL-3, 306 (*uqubât*)
Özb. **uqubat** (*uqubât*) ÖTS, 469; ÖTİL-II, 291
Tkm. **ukubet** (*uku:bet*) KES, 453
- ¹³⁵²⁸ **uqûl** Ar. Akıllar. NL-3, 307 (*uqul*)
Tkm. **ukul** (*uku:l*) KES, 453
- ¹³⁵²⁹ **ukûs** Ar. NL-3, 283
- ¹³⁵³⁰ **ulâ** Ar. NL-3, 285
- ¹³⁵³¹ **ula-** Dikmek, yamamak, ulamak, eklemek, katmak. NL-3, 283 (*ula-*)
Özb. **ula-** (*ula-*) ÖTS, 467; ÖTİL-II, 271
Tkm. **ula-** (*ulo-*) TTS, 645; TDS-II, 400
- ¹³⁵³² **ulag** Binek, binek hayvanı. NL-3, 285 (*ulog'*)
Tkm. **ulag** (*uloğ*) TTS, 645; TDS-II, 400
- ¹³⁵³³ **ulak-** NL-3, 285
- ¹³⁵³⁴ **ulan-** **1.** Ulanmak, eklenmek. **2.** Erişmek, yetişmek. NL-3, 284 (*ulan-*)
Özb. **ulan-** (*ulan-*) ÖTİL-II, 271
Tkm. **ulan-** (*ulan-*) Kullanmak, birinden veya bir şeyden faydalanmak. TTS, 645; TDS-II, 400
- ¹³⁵³⁵ **ularçag** (?) NL-3, 284
- ¹³⁵³⁶ **ulemâ'** Ar. Âlimler, bilim insanları. NL-3, 283 (*ulamo*)
Özb. **ulamo** (*ulämâ*) ÖTS, 467; ÖTİL-II, 271
Tkm. **ulama** (*ulomo:*) KES, 453
- ¹³⁵³⁷ **ulgay-** Büyümek, gelişmek, yetişmek. NL-3, 289 (*ulg'ay-*)
Özb. **ulg'ay-** (*ulğay-*) ÖTS, 468; ÖTİL-II, 274
- ¹³⁵³⁸ **ulgayt-** Büyütmek, yetiştirmek. NL-3, 289 (*ulg'ayt-*)
Özb. **ulg'ayt-** (*ulğayt-*) ÖTİL-II, 274
- ¹³⁵³⁹ **ulluk** NL-3, 285
- ¹³⁵⁴⁰ **ultañ** Ayakkabının altına yamayan deri parçası. NL-3, 285 (*ultong*)
Tkm. **oltañ** (*oltañ*) TTS, 486; TDS-II, 139

- ¹³⁵⁴¹ **ulu-** 1. Ulumak, havlamak. 2. Ağlamak, inlemek. NL-3, 285 (*ulu-*)
Özb. **uli-** (*uli-*) ÖTİL-II, 272
Tkm. **uwla-** (*uvlo-*) 1., 2. TTS, 651; TDS-II, 408 3. Uğultu etmek, uğultulu ses çıkarmak. TDS-II, 408
- ¹³⁵⁴² **ulûfe** Ar. NL-3, 287
- ¹³⁵⁴³ **ulug ~ uluk** 1. Ulu, büyük, yüce. 2. Yaşı büyük. NL-3, 287 (*ulug' ~ uluq*)
Özb. **ulug'** (*uluğ*) 1. ÖTS, 467; ÖTİL-II, 273 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 273
Tkm. **ulug** (*ulug*) 1. KES, 453; TDS-II, 401 ~ **uly** (*ulu*) 1., 2., 3. Önemli, mühim. 4. *mec.* Önder, lider. 5. Güçlü, kuvvetli. TTS, 646; TDS-II, 402
- ¹³⁵⁴⁴ **ulugluk** Ululuk, büyüklük. NL-3, 288 (*ulug'luq*)
Özb. **ulug'lik** (*uluğlik*) ÖTİL-II, 273
Tkm. **ululyk** (*ululuk*) TTS, 646; TDS-II, 401
- ¹³⁵⁴⁵ **ulûhiyet** Ar. NL-3, 288
- ¹³⁵⁴⁶ **ulul'azm** Ar. Azim sahipleri, himmetli kişiler, ulular. NL-3, 286 (*ulullazm*)
Tkm. **ululazm** (*ululazm*) KES, 453
- ¹³⁵⁴⁷ **ulûm** Ar. Bilimler, ilimler. NL-3, 286 (*ulum*)
Tkm. **ulum** (*ulu:m*) KES, 453
- ¹³⁵⁴⁸ **ulus** Moğ. Ulus, halk. NL-3, 286 (*ulus*)
Özb. **ulus** (*ulus*) 2. Orta Asya'da feodal devlet. ÖTİL-II, 272
Tkm. **ulus** (*ulus*) 2. Yurt, ülke. KES, 453; TDS-II, 402
- ¹³⁵⁴⁹ **uluş-** NL-3, 287
- ¹³⁵⁵⁰ **ulüv** Ar. NL-3, 284
- ¹³⁵⁵¹ **ulüv(v)** Ar. NL-3, 285
- ¹³⁵⁵² **ulvî** Ar. NL-3, 284
- ¹³⁵⁵³ **ulyâ** Ar. En ulu, en yüce. NL-3, 285 (*ulyo*)
Tkm. **ulýa** (*ulyo:*) KES, 453
- ¹³⁵⁵⁴ **umaç** Bir yemek adı. NL-3, 292 (*umoç*)
Özb. **umoch** (*umâç*) ÖTİL-II, 275
- ¹³⁵⁵⁵ **uman-** NL-3, 292
- ¹³⁵⁵⁶ **umde** Ar. NL-3, 290
- ¹³⁵⁵⁷ **umķ** Ar. 1. Çukurluk. 2. Dip, temel, esas. NL-3, 293 (*umq*)
Tkm. **umk** (*umk*) KES, 453
- ¹³⁵⁵⁸ **ummân** Ar. 1. Deniz. 2. Okyanus. NL-3, 291 (*ummon*)
Özb. **ummon** (*ummân*) 1. ÖTİL-II, 274
Tkm. **umman** (*ummo:n*) 1. TTS, 647; TDS-II, 402 2. TTS, 647; KES, 454; TDS-II, 402 3. Umman Denizi. KES, 454
- ¹³⁵⁵⁹ **ummânî** Ar. + *Far.* NL-3, 291
- ¹³⁵⁶⁰ **umûr** Ar. İşler, olaylar, hadiseler. NL-3, 293 (*umur*)
Tkm. **umur** (*umu:r*) KES, 454
- ¹³⁵⁶¹ **un** Un. NL-3, 293 (*un*)
Özb. **un** (*un*) ÖTS, 468; ÖTİL-II, 276
Tkm. **un** (*un*) TTS, 647; TDS-II, 403
- ¹³⁵⁶² **una-** Razi olmak, kabul etmek, onaylamak. NL-3, 294 (*una-*)
Özb. **una-** (*una-*) ÖTS, 468; ÖTİL-II, 276
Tkm. **una-** (*uno-*) TTS, 647; KES, 454; TDS-II, 403
- ¹³⁵⁶³ **unamashlg** Razi olmama, kabul etmeme, onaylamama. NL-3, 294 (*unamaslig'*)
Tkm. **unamazlyk** (*unomozluk*) TDS-II, 403

- ¹³⁵⁴ **unnâb** Ar. Hünnap, kırmızı kabuklu içdeye benzer bir meyve. NL-3, 294 (*unnob*)
Tkm. unnap (*unno:p*) 2. *mec.* Sevgilinin dudağı. KES, 454
- ¹³⁵⁵ **unşur** Ar. Unsur, öge. NL-3, 294 (*unsur*)
 Özb. **unsur** (*unsur*) 2. Tutucu kimse, ihtilal karşıtı. ÖTİL-II, 277
Tkm. unsur (*unsur*) KES, 454
- ¹³⁵⁶ **unut-** 1. Unutmak. 2. Terk etmek. NL-3, 294 (*unut-*)
 Özb. **unut-** (*unut-*) 1. ÖTS, 469; ÖTİL-II, 278
Tkm. unut- (*unut-*) 1. TTS, 648; TDS-II, 404
- ¹³⁵⁷ **unutmagh** Unutma durumu, unutuş. NL-3, 295 (*unutmog'lig'*)
Tkm. unutmaklyk (*unutmokluk*) TDS-II, 404
- ¹³⁵⁸ **unuttur-** Unutturmak. NL-3, 295 (*unuttur-*)
 Özb. **unuttir-** (*unuttir-*) ÖTİL-II, 278
Tkm. unutdyr- (*unutdur-*) TTS, 648; TDS-II, 404
- ¹³⁵⁹ **unutul-** Unutulmak. NL-3, 295 (*unutul-*)
 Özb. **unutil-** (*unutil-*) ÖTİL-II, 278
Tkm. unudyl- (*unudul-*) TTS, 648; TDS-II, 403
- ¹³⁶⁰ **unvân** Ar. NL-3, 294
 Özb. **unvon** (*unvân*) ÖTS, 469; ÖTİL-II, 276
- ¹³⁶¹ **upa** (?) Pudra, allık, makyaj malzemeleri. NL-3, 295 (*upa*)
 Özb. **upa** (*upa*) ÖTS, 469; ÖTİL-II, 278
- ¹³⁶² **ur-** 1. Vurmak, sopalamak. 2. Tepmek. 3. Saplamak, batırmak. 4. Kesmek, yontmak. 5. Atmak. 6. Etrafında dönmek. 7. Yerleştirmek, koymak, kurmak. 8. Göndermek, yollamak. 9. Yüzünü dönmek, yönelmek. 10. Şiddetli yağmak. 11. Girmek, yerleşmek, kapsamak. 12. Dağıtmak, uzaklaştırmak, yaymak. 13. Öldürmek. 14. Ulaştırmak, vermek. NL-3, 295 (*ur-*)
 Özb. **ur-** (*ur-*) 1. ÖTS, 469; ÖTİL-II, 279 2., 3., 5., 7., 9., 10., 8. Tahrip etmek, yıkmak, bozmak. 9. Gizlemek, saklamak, örtmek. 10. Tüketmek, yemek içmek. 11. Eleştirmek. 12. Yardımcı eylem olarak kullanılır. 13. Zarar vermek, telef etmek, mahvetmek. 14. Yükleme, yük vurma. ÖTİL-II, 279
Tkm. ur- (*ur-*) 1. TTS, 648; TDS-II, 404 10. TTS, 648 3. Silahla ateş edip isabet ettirmek. TTS, 648; TDS-II, 404 4. *mec.* Çarpmak, kalp atmak. TTS, 648 5. Zarar vermek, telef etmek, mahvetmek. TTS, 648 6. Kendini bir şeyin içine fırlatmak. TTS, 648 7. Yükleme, yük vurma. 8. Eleştirmek. TTS, 648; TDS-II, 404 9. Yardımcı eylem olarak kullanılır. TTS, 648 10. Kilitlemek, bekitmek. TDS-II, 404
- ¹³⁶³ **ûr** Ar. NL-3, 295
- ¹³⁶⁴ **urefâ** Ar. Arifler, kâmiller. NL-3, 297 (*uräfo*)
Tkm. urafa (*urafa:*) KES, 454
- ¹³⁶⁵ **urmaglık** NL-3, 297
- ¹³⁶⁶ **urûc** Ar. Yükselme, yukarı çıkma. NL-3, 298 (*uruj*)
Tkm. uruç (*uruç*) KES, 454
- ¹³⁶⁷ **urug** Soy, nesil, kabile. NL-3, 298 (*urug'*)
 Özb. **urug'** (*uruğ*) 2. Tohum. 3. Meni, döl. ÖTS, 469; ÖTİL-II, 280 4. *mec.* Ortaya çıkma kaynağı, sebep. ÖTİL-II, 280
Tkm. urug (*uruğ*) TTS, 649; TDS-II, 405
- ¹³⁶⁸ **urukkayaş** NL-3, 298
- ¹³⁶⁹ **urun-** 1. Çırpınmak, çabalamak. 2. Karşılaşmak, çarpışmak. NL-3, 298 (*urun-*)

- Özb. **urin-** (*urin-*) 1., 2. Kalkışmak, girişmek. ÖTS, 469; ÖTİL-II, 279 3. Yorulmak, hâlsiz düşmek, tükenmek. 4. Benliğini kaybetmek, yok etmek. ÖTİL-II, 279
 Tkm. **urun-** (*urun-*) 1. TTS, 649; TDS-II, 405 2. *mec.* Girişmek, kalkışmak. TDS-II, 405
- ¹³⁸⁰ **uruş** Savaş, cenk. NL-3, 298 (*uruş*)
 Özb. **urush** (*uruş*) ÖTİL-II, 280 2. Vurma, dövme, dayak. ÖTS, 469
 Tkm. **uruş** (*uruş*) 2. Kavga, dövüş. TTS, 649; TDS-II, 406
- ¹³⁸¹ **uruş-** Savaşmak. NL-3, 298 (*uruş-*)
 Özb. **urish-** (*uriş-*) ÖTİL-II, 279 2. Dövüşmek, kavga etmek. 3. Azarlamak. ÖTS, 469; ÖTİL-II, 279
 Tkm. **uruş-** (*uruş-*) 2. Dövüşmek, kavga etmek. 3. Köpekler birbirini dişlemek. 4. Vurmaya yardım etmek. TTS, 649; TDS-II, 406 TTS, 649
- ¹³⁸² **uruştur-** 1. Dövüştürmek, birbirine düşürmek. 2. Savaştırmak. NL-3, 298 (*uruştur-*)
 Özb. **urishtir-** (*uriştir-*) ÖTS, 469; ÖTİL-II, 279
 Tkm. **uruşdyr-** (*uruşdur-*) TTS, 649; TDS-II, 406
- ¹³⁸³ **urve** Ar. NL-3, 297
- ¹³⁸⁴ **usr** Ar. NL-3, 298
- ¹³⁸⁵ **usretengîz** Ar. + Far. NL-3, 298
- ¹³⁸⁶ **uşûl** Ar. 1. Usul, yöntem, tarz. 2. Ahenk, name. NL-3, 300 (*usul*)
 Özb. **usul** (*usul*) 1. ÖTS, 470; ÖTİL-II, 284 2., 3. İşve, cilve, şuhluk. ÖTİL-II, 284
 Tkm. **usul** (*usu:l*) 1. TTS, 650; KES, 455; TDS-II, 407
- ¹³⁸⁷ **uşak ~ uşag** 1. Ufak, minik. 2. Küçük çocuk. NL-3, 304 (*uşoq~uşog'*)
 Özb. **ushoq** (*uşâq*) 2. ÖTİL-II, 289 2. Ekmek kırıntısı. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 289
 3. Gövdesi, cüssesi küçük. ÖTİL-II, 289
 Tkm. **uşak** (*uşok*) TTS, 650; TDS-II, 407
- ¹³⁸⁸ **uşal-** 1. Ufalanmak, parçalanmak, küçülme. 2. Azalmak, eksilmek. NL-3, 303 (*uşal- ~ uşol-*)
 Özb. **ushal-** (*uşal-*) 1. ÖTİL-II, 288
- ¹³⁸⁹ **uşar-** NL-3, 303
- ¹³⁹⁰ **uşat-** 1. Ufaltmak, parçalamak. 2. Vurup kırmak, dövmek, sopalamak. 3. Bozmak, harap etmek. 4. Dağıtmak, yenilgiye uğratmak. NL-3, 303 (*uşat- ~ uşot-*)
 Özb. **ushat-** (*uşat-*) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 288 4. ÖTS, 471 3. Para bozdurmak. ÖTİL-II, 288
 Tkm. **uşat-** (*uşot-*) 1., 2. Para bozdurmak. TTS, 650; TDS-II, 407
- ¹³⁹¹ **uşbu** Bu, şu, işbu. NL-3, 304 (*uşbu*)
 Özb. **ushbu** (*uşbu*) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 289
 Tkm. **uşbu** (*uşbu*) TDS-II, 407 ~ **üşbu** (*üşbu*) KES, 457
- ¹³⁹² **uşmunça** NL-3, 304
- ¹³⁹³ **uşmundak** NL-3, 304
- ¹³⁹⁴ **uşşâk** Ar. Âşıklar. NL-3, 305 (*uşşoq*)
 Özb. **ushshoq** (*uşşâq*) Uşak makamı. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 289
 Tkm. **uşşak** (*uşşo:k*) KES, 455
- ¹³⁹⁵ **uşşâksûz** Ar. + Far. NL-3, 305
- ¹³⁹⁶ **uştulum** NL-3, 304

- ¹³⁹⁷ **utan-** Utanmak. NL-3, 615 (*o'tan-*)
Tkm. utan- (*uton-*) TTS, 650
- ¹³⁹⁸ **utgan-** Utanmak. NL-3, 618
Tkm. utan- (*uton-*) TTS, 650
- ¹³⁹⁹ **uy** NL-3, 281
- ¹⁴⁰⁰ **uyak-** NL-3, 305
- ¹⁴⁰¹ **uyaktur-** NL-3, 306
- ¹⁴⁰² **uyal-** Utanmak, mahcup olmak. NL-3, 275(*uyol- ~uyal-*)
Özb. uyal- (*uyal-*) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 290
Tkm. uýal- (*uyol-*) TTS, 651; TDS-II, 409
- ¹⁴⁰³ **uyat 1.** Utanç, ar, haya. **2.** Mahcup olma, utanma. NL-3, 275 (*uyot ~ uyat*)
Özb. uyat (*uyat*) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 290
Tkm. uýat- (*uyot-*) TDS-II, 409
- ¹⁴⁰⁴ **uyatlık ~ uyathg** Utangaç, çekingen, mahcup. NL-3, 275 (*uyotliq ~ uyotlig' ~ uyatlig'*)
Özb. uyatli (*uyatli*) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 290
Tkm. uýatly (*uyotlu*) TDS-II, 409
- ¹⁴⁰⁵ **uyatsız** Utanma, yüzüstü, arsız, edepsiz. NL-3, 275 (*uyotsiz*)
Özb. uyatsiz (*uyatsiz*) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 290
Tkm. uýatsyz (*uyotsuz*) TTS, 651; TDS-II, 409
- ¹⁴⁰⁶ **uygak 1.** Uyanık, uykuda olmayan. **2.** Dikkatli. NL-3, 283 (*uyg'oq*)
Özb. uyg'oq (*uyg'âq*) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 270
- ¹⁴⁰⁷ **uygaklık ~ uygaklıg 1.** Uyanıklık, uykuda olmama. **2.** Dikkatlilik. NL-3, 283 (*uyg'oqliq ~ uyg'og'lig'*)
Tkm. oýalyk (*oyoluk*) **1.** TTS, 497; TDS-II, 154
- ¹⁴⁰⁸ **uyan-** **1.** Uyanmak, uykudan kalkmak. **2.** Uyanık olmak, bilinçlenmek. NL-3, 283 (*uygon-*)
Özb. uyg'on- (*uyg'ân-*) **1.** ÖTS, 471; ÖTİL-II, 270 **2., 3.** Ortaya çıkmak, meydana gelmek. **4.** Harekete geçmek, faaliyet göstermek. ÖTİL-II, 270
Tkm. oýan- (*oyon-*) **1., 2.** Ortaya çıkmak, meydana gelmek. TTS, 497; TDS-II, 155
- ¹⁴⁰⁹ **uygat-** **1.** Uyandırmak, uykudan kaldırmak. **2.** Uyandırmak, farkına vardırmak, bilinçlendirmek. NL-3, 283(*uyg'ot-*)
Özb. uyg'ot- (*uyg'ât-*) **1.** ÖTS, 471; ÖTİL-II, 270 **2. mec.** Ortaya çıkarmak, meydana getirmek. ÖTİL-II, 270
Tkm. oýandyr- (*oyondur-*) TDS-II, 155
- ¹⁴¹⁰ **Uygur** Uygur, Uygur halkından olan. NL-3, 283(*Uyg'ur*)
Özb. Uyg'ur (*Uyg'ur*) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 270
Tkm. Uýgur (*Uygur*) TTS, 652; TDS-II, 410
- ¹⁴¹¹ **Uygurî** T.+Ar. NL-3, 283
- ¹⁴¹² **uyku 1.** Uyku. **2.** Gaflet, dikkatsizlik. NL-3, 282 (*uyqu*)
Özb. uyqu (*uyqu*) **1.** ÖTS, 470; ÖTİL-II, 269 **2.** ÖTİL-II, 269
Tkm. uky (*u:ku*) **1.** TTS, 644; TDS-II, 400
- ¹⁴¹³ **uyquçı 1.** Uykucu, çok uyuyan. **2.** Gözü yumuk. NL-3, 282 (*uyquçı*)
Özb. uyquchi(l) (*uyquçı(l)*) **1.** ÖTİL-II, 270
Tkm. ukuçyl (*u:kuçul*) **1.** TTS, 645; TDS-II, 399
- ¹⁴¹⁴ **uykulug** Uykulu, uyuyan, uykudaki. NL-3, 282 (*uyqulug'*)
Özb. uyquli (*uyquli*) ÖTİL-II, 269

- Tkm. ukuly (u:kulu)* TDS-II, 399
- 13615 **uykusuzluk** Uykusuzluk. NL-3, 282 (*uyqusizliq*)
Özb. uyqusizlik (uyqusizlik) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 270
Tkm. ukusyzlyk (u:kusuzluk) TDS-II, 400
- 13616 **uyu-** Uyumak. NL-3, 305 (*uyu-*)
Özb. uhla- (uhla-) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 285 2. *mec.* Sakin durumda olmak. ÖTİL-II, 285
Tkm. uý- (uy-) KES, 455 ~ **ukla-** (*u:klo-*) TTS, 645; TDS-II, 399
- 13617 **uyûb** Ar. Ayıplar, eksiklikler. NL-3, 305 (*uyub*)
Tkm. uýup (uyu:p) KES, 455
- 13618 **uyukla-** Uyumak, uyuklamak. NL-3, 305 (*uyuqla-*)
Özb. uxla- (uxla-) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 285
Tkm. ukla- (u:klo-) TTS, 645; TDS-II, 399
- 13619 **uyûn** Ar. Bulaklar, kaynaklar, çeşmeler. NL-3, 305 (*uyun*)
Tkm. uýun (uyu:n) KES, 455
- 13620 **uyut-** Uyutmak. NL-3, 305 (*uyut-*)
Özb. uxlat- (uxlat-) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 285
Tkm. uklat- (u:klot-) TTS, 645; TDS-II, 399
- 13621 **uza-** Uzamak, geçikmek, uzun sürmek. NL-3, 276 (*uza-*)
Özb. uzay- (uzay-) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 264
Tkm. uza- (uzo-) TTS, 652; TDS-II, 411
- 13622 **uzagu** NL-3, 278
- 13623 **uzak** Uzak, ırak. NL-3, 278 (*uzoq*)
Özb. uzoq (uzâq) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 266
Tkm. uzak (uzak) 2. Uzun (süre için). 3. Bütün, tüm, cümle. TTS, 652; TDS-II, 410
- 13624 **uzal-** 1. Uzanmak, yere uzunca yatmak. 2. Uzamak, uzun olmak. 3. Enteresan olmak, tuhaflaşmak. 4. Uzun sürmek, uzun zaman devam etmek. NL-3, 276 (*uzal- ~uzol-*)
Özb. uzal- (uzal-) 1., 2. ÖTİL-II, 264
Tkm. uzal- (uzol-) 2., 4. TTS, 653; TDS-II, 410
- 13625 **uzat-** 1. Uzatmak, germek. 2. Göndermek, yollamak. 3. Kız evlendirmek. NL-3, 277 (*uzat-*)
Özb. uzat- (uzat-) 2. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 264 3. ÖTİL-II, 264 3. Elindekini uzatmak, vermek. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 264
Tkm. uzat- (uzot-) 2. TTS, 653 2. Elindekini uzatmak, vermek, sunmak. TTS, 653; TDS-II, 411 3. Süreyi artırmak, uzatmak. TTS, 653 4. Yolcu etmek, uğurlamak, yolcuyu geçirmek. TTS, 653; TDS-II, 411
- 13626 **uzlet** Ar. Yalnızlık, tenhalık. NL-3, 277 (*uzlât*)
Özb. uzlat (uzlât) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 265
Tkm. uzlat (uzlat) KES, 455
- 13627 **uzletâyîn** Ar. +Far. NL-3, 278
- 13628 **uzletgîr** Ar. +Far. NL-3, 278
- 13629 **uzletgüzîn** Ar. +Far. NL-3, 278
- 13630 **uzmâ** Ar. NL-3, 278
- 13631 **uzun** 1. Uzun. 2. Devamı olan, uzun vadeli, uzun süren, devamlı. NL-3, 280 (*uzun*)
Özb. uzun (uzun) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 268 2. ÖTİL-II, 268

Tkm. uzyn (uzu:n) TTS, 653; TDS-II, 411

¹³⁶² **uzunluk** Uzunluk, boy. NL-3, 281 (*uzunluq*)

Özb. uzunlik (uzunlik) 2. Boylam. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 268

Tkm. uzynlyk (uzu:nluk) TTS, 653; TDS-II, 411 2. Süre yönünden uzun olma durumu. TTS, 653 3. Dil bilimde seslerin uzun söylenişini ifade eden terim ve uzun telaffuz edilen ses. TDS-II, 411

¹³⁶³ **uzv** Ar. 1. Beden organlarından her biri, organ. 2. Bölüm, kısım. NL-3, 277 (*uzv*)

Özb. uzv (uzv) ÖTİL-II, 265

Tkm. uzw (uzv) KES, 456

Ü ü

¹³⁶⁴ **übbehet** Ar. NL-3, 274

¹³⁶⁵ **üç** Üç sayısı. NL-3, 301 (*uç*)

Özb. uch (üç) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 285

Tkm. üç (üç) TTS, 654; TDS-II, 411

¹³⁶⁶ **üçele** NL-3, 301

¹³⁶⁷ **üçev** Üçü, üç tanesi. NL-3, 301 (*uçov*)

Özb. uchov (üçäv) ÖTİL-II, 287

¹³⁶⁸ **üçevle** Üç kişi olarak, üçü. NL-3, 301 (*uçävlo*)

Özb. uchovlon (üçävlân) ÖTS, 472; ÖTİL-II, 287

¹³⁶⁹ **üçtalâk** T.+Ar. NL-3, 302

¹³⁷⁰ **üçünçi** Üçüncü. NL-3, 302 (*uçunçi*)

Özb. uchinci (üçinçi) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 286

Tkm. üçünji (üçüncü) TDS-II, 412

¹³⁷¹ **ügül-** Yığılmak, toplanmak, bir araya gelmek. NL-3, 274 (*ugul*)

Özb. yig'il- (yığıl-) ÖTS, 499; ÖTİL, 350

¹³⁷² **üleş-** Üleşmek, bölmek, paylaşmak. NL-3, 284 (*uläş-*)

Özb. ulash- (ulaş-) ÖTS, 467; ÖTİL-II, 271

Tkm. üleş- (ülöş-) TTS, 654; TDS-II, 413

¹³⁷³ **ülfet** Ar. 1. Ahbap, dost, arkadaş. 2. Dostluk, yakınlık. NL-3, 289 (*ulfät*)

Özb. ulfat (ülfät) 1. ÖTS, 467; ÖTİL-II, 273 2., 3. Bir erkek adı. 4. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 273

Tkm. ülpet (ülpet) 1. KES, 457; TDS-II, 413 2. KES, 457

¹³⁷⁴ **ülüş** Hisse, pay. NL-3, 287 (*ulus*)

Özb. ulush (ülüş) ÖTS, 468; ÖTİL-II, 272

Tkm. ülüş (ülüş) TTS, 654; TDS-II, 414 ~ üleş (ülöş) KES, 457

¹³⁷⁵ **üm(m)** Ar. NL-3, 289

¹³⁷⁶ **ümem** Ar. Ümmetler. NL-3, 289 (*umäm*)

Tkm. umam (umam) KES, 453

¹³⁷⁷ **ümerâ** Ar. Amirler. NL-3, 289 (*umäro*)

Özb. umaro (ümärâ) ÖTİL-II, 274

¹³⁷⁸ **ümîd** Far. Ümit, arzu, istek, dilek. NL-3, 290 (*umid ~ ummid*)

Özb. umid (ümid) ÖTS, 468; ÖTİL-II, 274 2. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 274

Tkm. umyt (umu:t) TTS, 647; TDS-II, 403

¹³⁷⁹ **ümîdvâr** Far. 1. Ümit eden, ümitli. 2. Muhtaç, susamış. NL-3, 290 (*umidvor~ummidvor*)

Özb. umidvor (ümîdvâr) 1. ÖTS, 468; ÖTİL-II, 274

Tkm. umytwar (umu:tvo:r) 1. KES, 453

- ¹³⁵⁰ **ümîdvârlıg** *Far. + T.* NL-3, 291
- ¹³⁵¹ **ümmehât** *Ar.* **1.** Anneler. **2.** Dört element (ateş, hava, su, toprak). NL-3, 291 (*ummähot*)
Tkm. ummuhat (ummuha:t) **1., 2.** Esas. **3.** Kaynak. KES, 454
- ¹³⁵² **ümmet** *Ar.* Ümmet. NL-3, 291 (*ummät*)
Özb. ummat (ümmät) ÖTS, 468; ÖTİL-II, 274 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL-II, 274
Tkm. ummat (ummot) KES, 454
- ¹³⁵³ **ümmetlig** *Ar. + T.* NL-3, 291
- ¹³⁵⁴ **ümmî** *Ar.* Okuryazar olmayan, okumayan. NL-3, 291 (*ummiy*)
Tkm. ummy (ummu:) KES, 454
- ¹³⁵⁵ **ümmühânî** *Ar.* NL-3, 291
- ¹³⁵⁶ **ün** Ün, ses, seda, avaz. NL-3, 293 (*un*)
Özb. un (ün) ÖTS, 468; ÖTİL-II, 276 **2. mec.** Feryat, inleme. ÖTİL-II, 276
- ¹³⁵⁷ **ündür** NL-3, 294
- ¹³⁵⁸ **üns** *Ar.* Ahbablık, dostluk, arkadaşlık. NL-3, 294 (*uns*)
Özb. uns (üns) ÖTİL-II, 277
Tkm. üns (üns) KES, 457
- ¹³⁵⁹ **ünsiyet** *Ar.* NL-3, 294
- ¹³⁶⁰ **üñür** Kaftanın eteği. NL-3, 294 (*ungur-*)
Özb. ungur (üngür) Büyük mağara. ÖTİL-II, 276
- ¹³⁶¹ **ür-** Ürümek, havlamak. NL-3, 297 (*ur-*)
Özb. hur- (hür-) ÖTİL-II, 712
Tkm. üyr- (üyr-) **2. mec.** Küfretmek, sövmek. TTS, 658; TDS-II, 420
- ¹³⁶² **ürk-** ~ **ürkü-** Ürmek, korkmak, ürpermek, korkup kaçmak. NL-3, 297 (*urk- ~urku-*)
Özb. hurk- (hürk-) ÖTİL-II, 711
Tkm. ürk- (ürk-) TTS, 656; TDS-II, 416
- ¹³⁶³ **ürkemaç (?)** NL-3, 297
- ¹³⁶⁴ **ürküdü** (?) NL-3, 297
- ¹³⁶⁵ **ürküde-** (?) NL-3, 297
- ¹³⁶⁶ **ürküt-** Ürkütme, korkutma. NL-3, 297 (*urkut-*)
Özb. hurkit- (hürkit-) ÖTİL-II, 711
Tkm. ürküz- (ürküüz-) TTS, 656; TDS-II, 417 **2. mec.** Dışlamak, yabancılaştırmak. TDS-II, 417
- ¹³⁶⁷ **üryân** *Ar.* Çıplak, yalın. NL-3, 297 (*uryon*)
Tkm. urýan (uryo:n) KES, 454
- ¹³⁶⁸ **üryânlık** *Ar. + T.* NL-3, 297
- ¹³⁶⁹ **üslûb** *Ar.* Üslup, yol, yordam. NL-3, 298 (*uslub*)
Özb. uslub (uslub) ÖTS, 469; ÖTİL-II, 281
Tkm. uslyp (uslu:p) TDS-II, 406
- ¹³⁷⁰ **üst** **1.** Alan, saha, yüzey. **2.** Üstünde, üstüne. NL-3, 299 (*ust*)
Özb. ust (üst) ÖTS, 469; ÖTİL-II, 282 **3.** Giyim, giysiler, üst baş. **4. mec.** Bir kişiye ait mesuliyet, sorumluluk, yükümlülük. ÖTİL-II, 282
Tkm. üstü (üst) **1.** TTS, 656; TDS-II, 417 **2.** Hayvanın arkası, sağrısı. TTS, 656
- ¹³⁷¹ **üstâd** *Far.* **1.** Üstat, hoca. **2.** Usta. NL-3, 299 (*ustod*)
Özb. ustod (üstâd) **1.** ÖTS, 470; ÖTİL-II, 283 **2.** ÖTİL-II, 283 ~ **ustoz (üstâz)** ÖTS, 470; ÖTİL-II, 283
Tkm. ustat (usto:t) KES, 455 ~ **ussat (usso:t)** TTS, 650; TDS-II, 406

- ¹³⁵² **üstâdzâde** Far. NL-3, 300
- ¹³⁵³ **üstühân** Far. Kemik. NL-3, 299 (*ustuxon*)
Özb. **ustuxon** (*üstüxân*) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 284
Tkm. **ustuhan** (*ustuho:n*) KES, 455
- ¹³⁵⁴ **üstüvâr** Far. 1. Güçlü, kuvvetli, sağlam. 2. Tesirli. NL-3, 300 (*ustuvor*)
Özb. **ustuvor** (*ustuvâr*) ÖTİL-II, 284 2. Önemli, öncelikli. ÖTS, 470
Tkm. **ustuwar** (*ustuvo:r*) 2. Kalıcı. KES, 455
- ¹³⁵⁵ **üştürek** Far. NL-3, 305
- ¹³⁵⁶ **Üveysî** Ar. NL-3, 274
- ¹³⁵⁷ **üy** 1. Ev, hane. 2. İmaret, bina. 3. Vücut, gövde, cisim. 4. Vatan. 5. Dergâh, tekke. 6. Otağ, çadır. NL-3, 281 (*uy*)
Özb. **uy** (*üy*) 1. ÖTS, 470; ÖTİL-II, 268 2. Oda. ÖTS, 470 3. Aile, sülale. ÖTİL-II, 268
Tkm. **öy** (*öy*) 1., 2. *mec.* Hayvan yuvası, sığınağı. TTS, 511, TDS-II, 178 3. Bir şeyin bulunduğu veya satıldığı yer. TTS, 511 4. Aile, sülale. TDS-II, 178
- ¹³⁵⁸ **üylendür-** Evlendirmek. NL-3, 281 (*uyländur-*)
Özb. **uylantir-** (*üyläntir-*) ÖTS, 470; ÖTİL-II, 269
Tkm. **öylendir-** (*öylöndür-*) TTS, 513; TDS-II, 180
- ¹³⁵⁹ **üylük** 1. Evi olan, eve sahip olan. 2. Evli kadın veya erkek. NL-3, 281 (*uyluk*)
Özb. **uyli** (*üyli*) ÖTİL-II, 269
Tkm. **öyli** (*öylü*) TTS, 513; TDS-II, 180
- ¹³⁶⁰ **üz-** 1. Koparmak, ayırmak. 2. Yırtmak, parçalamak. 3. Kesmek, kırmak. 4. Bölmek, yarıda kesmek, araya girmek. NL-3, 276 (*uz-*)
Özb. **uz-** (*üz-*) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 266 3., 4., 5. *mec.* Ağrıtmak, acıtmak. 6. Borçtan kurtulmak, borcunu ödemek. ÖTİL-II, 266
Tkm. **üz-** (*üz-*) 1. 2. TTS, 659; TDS-II, 421 3. TTS, 659; 4. TDS-II, 421
*Tkm. **üz-** (*üz-*) Borcunu ödemek, hesabını kapatmak. TTS, 659; TDS-II, 421
- ¹³⁶¹ **üze** 1. Üzere, üzerinde, üzerine, üzre. 2. Taraf, yön. NL-3, 276 (*uzä*)
Özb. **uza** (*üzä*) 1. ÖTİL-II, 264 ~ **uzra** (*üzrä-*) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 267
Tkm. **üzre** (*üzrö*) 1. TTS, 659; KES, 457; TDS-II, 422 ~ **üze** (*üzö*) 1. KES, 457
- ¹³⁶² **üzgün** NL-3, 277
- ¹³⁶³ **üzre** 1. Üzere, üzerinde, üzerine. 2. Üst üste. NL-3, 279 (*uzrä*)
Özb. **uzra** (*üzrä*) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 267
Tkm. **üzre** (*üzrö*) 1. TTS, 659; KES, 457; TDS-II, 422 ~ **üze** (*üzö*) 1. KES, 457
- ¹³⁶⁴ **üzük I** 1. Yüzük. 2. Mühür. NL-3, 280 (*uzuk*)
Özb. **uzuk** (*üzük*) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 267
Tkm. **ýüzük** (*yüzük*) 1., 2. Yüzük oyunu. TTS, 715; TDS-II, 517
- ¹³⁶⁵ **üzük II** Kırık, kırılmış. NL-3, 280 (*uzuk*)
Tkm. **üzük** (*üzük*) TTS, 659; TDS-II, 422
*Tkm. **üzük** (*üzük*) Keçe. TTS, 659; TDS-II, 422
- ¹³⁶⁶ **üzül-** 1. Kopmak, kırılmak. 2. Bölünmek, ayrılmak. NL-3, 280 (*uzul-*)
Özb. **uzil-** (*üzil-*) 1. ÖTS, 471; ÖTİL-II, 265 2. Tekrar hastalanmak, hastalık tekrarlamak. 3. Ölmek, dünyadan göçmek. ÖTİL-II, 265
Tkm. **üzül-** (*üzül-*) TTS, 659; TDS-II, 422 3. Ölmek, dünyadan göçmek. TDS-II, 422
*Tkm. **üzül-** (*üzül-*) Borcunu ödemek, ödeşmek, hesaplaşmak. TTS, 659
- ¹³⁶⁷ **üzüm** Üzüm. NL-3, 280 (*uzum*)
Özb. **uzum** (*üzüm*) ÖTS, 471; ÖTİL-II, 267

- Tkm. üzüm (üzüm)* TTS, 659; TDS-II, 422
- 1368 **üzüş-** Toplaşıp üzme. NL-3, 281 (*uzuş-*)
- Özb. uzish-* (*üziş-*) ÖTİL-II, 265
- Tkm. üzüş-* (*üzüş-*) TDS-II, 422
- **Tkm. üzüş-* (*üzüş-*) Borcunu ödemek için yardım etmek. TDS-II, 422
- V v**
- 1369 **vâ** Ar. Vay anlamında ünlem sözü. NL, 374 (*vo*) bk. **vây** NL, 378 (*voy*)
- Özb. voy* (*vây*) ÖTS, 480; ÖTİL, 179
- Tkm. wa* (*va:*) KES, 458; TDS-II, 422 ~**waý** (*vay*) TTS, 663
- 1370 **va'de** Ar. 1. Söz, vaat. 2. İnandırma, ikna eme. NL, 366 (*va'dä*)
- Özb. va'da* (*va'dä*) 1. ÖTS, 476; ÖTİL, 174
- Tkm. wada* (*va:da*) 1. TTS, 661; TDS-II, 422 2. Antlaşma, sözleşme. TTS, 661
- ~ **wagda** (*vağda*) 1. KES, 458
- 1371 **va'degâh** Ar. + Far. NL, 367
- 1372 **va'id** Ar. NL, 367
- 1373 **va'z** Ar. Vaaz, öğüt, nasihat, söylev. NL, 367 (*va'z*)
- Özb. va'z* (*va'z*) ÖTS, 476; ÖTİL, 174 2. Yayılım. ÖTS, 474 3. Rapor, bildiri, konferans. ÖTİL, 174
- Tkm. wazyz* (*vağız*) TDS-II, 425
- 1374 **vâbeste** Far. İlgili, bağımlı, bağlı, alakalı. NL, 375 (*vobästä*)
- Özb. vobasta* (*vâbästä*) ÖTS, 479; ÖTİL, 179
- Tkm. wabeste* (*va:beste*) KES, 458
- 1375 **vâbestelik** Far. + T. NL, 375
- 1376 **vâcib** Ar. 1. Şart, fart, vacip, zorunlu. 2. Hüda, Tanrı. NL, 376 (*vojib*)
- Özb. vojib* (*vâcib*) 1. ÖTS, 479; ÖTİL, 179
- Tkm. wajyp* (*va:cip*) 1. TTS, 661; KES, 458; TDS-II, 425 2. KES, 458 3. Her zaman, daima. 4. Uygun, makbul, münasip. KES, 458
- 1377 **vâcibât** Ar. NL, 377
- 1378 **vâcid** Ar. NL, 377
- 1379 **vâdî** Ar. Vadi, iki dağ arasındaki çukur, geçit. NL, 375 (*vodiy*)
- Özb. vodiy* (*vâdiy*) ÖTS, 479; ÖTİL, 179 2. Genellikle ekin ekilen geniş yer. 3. Sınırsız genişlik. ÖTİL, 179
- Tkm. wady* (*va:di*) KES, 458
- 1380 **vâfi** Ar. Dolu, tam, yeterli. NL, 380 (*vofiy*)
- Tkm. wapy* (*va:pi:*) KES, 460
- 1381 **vâfir** Ar. 1. Çok, bol, sınırsız. 2. Aruz vezninde bir bahir. NL, 380 (*vofir*)
- Tkm. wapyr* (*va:pır*) KES, 460
- 1382 **vah** Ar. Vah, yazık, maalesef; şaşırtıcı, ilginç. NL, 369 (*vah*) bk. **vuh** NL, 385 (*vuh*)
- Tkm. wah* (*vah*) TTS, 662; TDS-II, 425
- **Özb. vah* (*vah*) Birini korkutmak için sezdirmeden gelip söylenen söz. ÖTİL, 176
- 1383 **vah vah** Ar. Vah vah, tüh, acayip, ilginç anlamlarına gelen ünlem sözü. NL, 369 (*vah vah*)
- Tkm. wahwah* (*vah vah*) TTS, 662; TDS-II, 425
- 1384 **vaḥal** Ar. NL, 369
- 1385 **vâḥasretâ** Ar. Ah, vah, eyvah! NL, 382 (*vohasrâto*)

- Tkm. wahasreta (va:hasreta:) KES, 459*
- ¹³⁷⁰⁶ **vahdet** Ar. Teklik, birlik, yegânelik, yalnızlık. NL, 369 (*vahdät*)
Tkm. wahdat (vahdat) KES, 459
- ¹³⁷⁰⁷ **vahîd** Ar. Tek, bir, eşsiz, yalnız. NL, 370 (*vohid*)
 Özb. **vohid** (*vâhid*); **2.** Matematikte ölçü birimi, birlik. ÖTS, 479; ÖTİL, 181 **3.** Kimyacılıkta tek madde. **4.** Bir erkek adı. ÖTİL, 181
Tkm. wahyt (va:hut) KES, 459
- ¹³⁷⁰⁸ **vâhime** Ar. Korku, kuruntu, tehlike. NL, 382 (*vohimä*)
Tkm. wahyma (va:huma) KES, 459
- ¹³⁷⁰⁹ **vahki ~ vahkim** Ar. NL, 370
- ¹³⁷¹⁰ **vahş** Ar. Yırtıcı, vahşi, yabani. NL, 371 (*vahş*) bk. **vahşî** NL, 371 (*vahşi*)
 Özb. **vahshiy** (*vahşiy*) ÖTS, 473; ÖTİL, 176 **2. mec.** El değmemiş, işlenmemiş, bakir. **3. mec.** Zalim, kötü kişi, vicdansız. ÖTİL, 176
Tkm. wagşy (vağşı~vağşı:) 1., 3. TTS, 661; TDS-II, 423
- ¹³⁷¹¹ **vahşet** Ar. **1.** Yabani, vahşi olma durumu, ıssızlık, yalnızlık. **2.** Korku, ürküntü. NL, 371 (*vahşät*)
 Özb. *vahshat (vahşät) 1., 2. ÖTS, 473; ÖTİL, 176*
Tkm. wahşat (vahşat) 1., 2. KES, 459
- ¹³⁷¹² **vahşetengiz** Ar. +Far. NL, 371
- ¹³⁷¹³ **vahşetfezây** Ar. +Far. NL, 371
- ¹³⁷¹⁴ **vahşetlig** Ar. +T. NL, 371
- ¹³⁷¹⁵ **vahşetzây** Ar. +Far. NL, 371
- ¹³⁷¹⁶ **vahşî** Ar. Yırtıcı, vahşi, yabani. NL, 372 bk. **vahş** NL, 371 (*vahş*)
 Özb. **vahshiy** (*vahşiy*) ÖTS, 473; ÖTİL, 176 **2. mec.** El değmemiş, işlenmemiş, bakir. **3. mec.** Zalim, kötü kişi, vicdansız. ÖTİL, 176
Tkm. wagşy (vağşı~vağşı:) 1., 3. TTS, 661; TDS-II, 423
- ¹³⁷¹⁷ **vahşîfi'âl** Ar. NL, 372
- ¹³⁷¹⁸ **vahşîfiken** Ar. NL, 372
- ¹³⁷¹⁹ **vahşzâd** Ar. +Far. NL, 371
- ¹³⁷²⁰ **vahy** Ar. Vahiy, haber. NL, 370 (*vahy*)
 Özb. **vahiy** (*vahiy*) ÖTS, 473; ÖTİL, 176
Tkm. wahý (vahy) 2. İlham, ses. KES, 459
- ¹³⁷²¹ **vahyeserlik** Ar. +T. NL, 370
- ¹³⁷²² **vaîd** Ar. NL, 353
- ¹³⁷²³ **vâiz** Ar. Vaiz, hatip. NL, 377 (*voiz*)
 Özb. **voiz** (*vâiz*) ÖTS, 479; ÖTİL, 179
Tkm. wagyzyçy (vağızçıtı) TTS, 661; TDS-II, 425
- ¹³⁷²⁴ **vâjun** Far. NL, 377
- ¹³⁷²⁵ **vaâyî** Ar. NL, 367
- ¹³⁷²⁶ **vaqf** Ar. **1.** Vakıf. **2.** Aruz kaidelerinden biri. NL, 368 (*vaqf*)
 Özb. **vaqf** (*vaqf*) ÖTS, 475; ÖTİL, 175
Tkm. wakyp (vakıp) 1. TDS-II, 426, KES, 460 ~wakyf (vakıf) KES, 459
- ¹³⁷²⁷ **vaqfe** Ar. NL, 368
- ¹³⁷²⁸ **vaqfî** Ar. NL, 369
- ¹³⁷²⁹ **vaqfiye** Ar. NL, 369
- ¹³⁷³⁰ **vaqfiyet** Ar. NL, 369
- ¹³⁷³¹ **vâkıa** Ar. **1.** Olay, vaka, hadise; hakikat, gerçek. **2.** Düş, düş görme. NL, 381 (*voqea*)

- Özb. **voqea** (*våqea*) Olay, vaka, hadise. ÖTS, 480; ÖTİL, 181
 Tkm. **wakyga** (*va:kıǵa*) Olay, vaka, hadise. TTS, 662; KES, 459 ~**waka** (*va:ka:*) Olay, vaka. TTS, 662; TDS-II, 426
- 13732 **vâkıât** Ar. NL, 381
- 13733 **vâkıf** Ar. 1. Haberdar, bilen. 2. Bir şeyi vakıf durumuna getiren, vakfeden. NL, 381 (*voqif*)
 Özb. **voqif** (*våqif*) 1. ÖTS, 480; ÖTİL, 181
 Tkm. **wakyp** (*va:kıp*) 1. KES, 460
- 13734 **vâkı** Ar. Ortaya çıkan, meydana gelen, olan. NL, 381 (*voqe'*)
 Tkm. **wakyg** (*va:kıǵ*) KES, 459
- 13735 **vâkıen** Ar. Gerçekten, sahiden, hakikaten. NL, 381 (*voqeän*)
 Özb. **voqean** (*våqean*) ÖTS, 480; ÖTİL, 181
- 13736 **vaqt** Ar. 1. Vakit, zaman, devir. 2. Süre, esna, fırsat, uygun zaman. 3. Ömür. 4. Saat, belirli vakit. 5. Mevsim. 6. Bazen, bazı. NL, 367 (*vaqt*)
 Özb. **vaqt** (*vaqt*) 1. ÖTS, 475; ÖTİL, 175 2., 3., 5. ÖTİL, 175
 Tkm. **wagt** (*vaǵt*) 1. TTS, 661; TDS-II, 424 2. TDS-II, 424 3. Zaman ölçüm sistemi. TDS-II, 424
- 13737 **vaqthoş** Ar.+Far. NL, 368
- 13738 **vaqtlıg** Ar.+T. Kısa süreli, geçici; çok yıllık, eski. NL, 368 (*vaqtlıg'*)
 Özb. **vaqtli** (*vaqtli*) ÖTİL, 175 2. Erken; geçici. ÖTS, 475; ÖTİL, 175
- 13739 **vaqtsiz** Ar.+T. Vakitsiz, zamansız, erken. NL, 368 (*vaqtsiz*)
 Özb. **vaqtsiz** (*vaqtsiz*) ÖTS, 475; ÖTİL, 175
- 13740 **vâla** (?) NL, 378
- 13741 **vâlâ** Far. 1. Yüksek, yukarı, ulu, çok kıymetli. 2. Değerli, kıymetli, çok kıymetli kumaş. NL, 379 (*volo*)
 Tkm. **wala** (*va:la:*) 1. KES, 460
- 13742 **vâlî** Ar. 1. İlin en yetkili yönetim görevlisi, ilbay. 2. Başkan. NL, 378 (*voliy*)
 Özb. **voli** (*vâli*) 1. ÖTİL, 180
 Tkm. **waly** (*va:lı*) 1. KES, 460; TDS-II, 426
- 13743 **vâlid** Ar.Baba.NL, 378 (*valid*)
 Tkm. **walyt** (*va:lıt*) KES, 460
- 13744 **vâlîde** Ar. Anne.NL, 378 (*validä*)
 Özb. **valida** (*vâlidä*) ÖTS, 480; ÖTİL, 180
 Tkm. **walyda** (*va:lida*) KES, 460
- 13745 **vâlîdeyn** Ar. Ebeveyn, anne baba. NL, 378 (*validäyn*)
 Tkm. **walydeyn** (*va:lideyn*) KES, 460
- 13746 **vâlîh** Ar. NL, 379
- 13747 **vallâhu** Ar. Allah, hüda. NL, 356 (*vallohu*)
 Özb. **valloh(i)** (*vallâhi*) Vallahi. ÖTS, 474; ÖTİL, 172
 Tkm. **walla** (*valla*) Vallahi. TTS, 662; TDS-II, 426
- 13748 **vâllâhua'lem** Ar.NL, 379
- 13749 **vâm** Far. Borç, ödünç. NL, 379 (*vom*)
 Tkm. **wam** (*va:m*) KES, 460
- 13750 **vâmḥâh** Far.NL, 379
- 13751 **vâne** (?) NL, 379
- 13752 **vâr** Far. Gibi, benzer anlamına gelen bir ek. NL, 379 (*vor*)
 Tkm. **war** (*va:r*) KES, 460

- ¹³⁷³ **varak** Ar. 1. Kâğıt, sayfa, varak. 2. Yaprak. 3. Yüz, surat, sima. 4. Yazı, yazılmış kâğıt. NL, 358 (*varaq*)
 Özb. **varaқ** (*varaq*) 1. ÖTS, 475; ÖTİL, 172 2. *mec.* Sayfa, devir, dönem. ÖTİL, 172
 Tkm. **warak** (*varak*) 1. TTS, 663; TDS-II, 427; KES, 461
 *Tkm. **warak** (*varak*) İşe yaramaz, eskimiş, arızalı, bozuk, kullanılmaz. TTS, 663; TDS-II, 427
- ¹³⁷⁴ **varaқneverd** Ar.+Far. NL, 358
- ¹³⁷⁵ **varaқulhayâl** Ar. NL, 358
- ¹³⁷⁶ **vâreste** Far.NL, 379
- ¹³⁷⁷ **vârid** Ar. Gelen, ulaşan, erişen; nakleden. NL, 379 (*vorid*)
 Tkm. **waryt** (*varit*) KES, 461
- ¹³⁷⁸ **vâridât** Ar. NL, 379
- ¹³⁷⁹ **vâris** Ar. Mirasçı, halef. NL, 379 (*voris*)
 Özb. **voris** (*vâris*) ÖTS, 480; ÖTİL, 180
 Tkm. **warys** (*va:ris*) KES, 461
- ¹³⁸⁰ **varṭa** Ar. 1. Zorluk, güçlük, zor durum; enkaz, girdap. 2. Perişan olma, bitkin olma durumu. NL, 359 (*varta*)
 Özb. *varta* (*varta*) ÖTS, 475
- ¹³⁸¹ **vasaṭ** Ar. NL, 359
- ¹³⁸² **vasaṭlîk** Ar.+T. NL, 360
- ¹³⁸³ **vaşf** Ar. Tarif, tanım, övgü. NL, 363 (*vasf*)
 Özb. **vasf** (*vasf*) ÖTS, 475; ÖTİL, 173
 Tkm. **wasp** (*vasp*) TTS, 663; TDS-II, 428; KES, 462 2. İslamiyet'ten önceki Arap şiirinde rastlanan nazım şekli. KES, 462
- ¹³⁸⁴ **vâsil** Ar. Ulaşan, erişen. NL, 379 (*vosil*)
 Özb. **vosil** (*vâsil*) ÖTİL, 180
 Tkm. **wasyl** (*va:sil*) KES, 461
- ¹³⁸⁵ **vâsiṭa** Ar. 1. Vasıta, yol, aracı, vesile. 2. Çare, çözüm. NL, 380 (*vosita*)
 Özb. **vosita** (*vâsitä*) 1., 2. Araç, alet. ÖTS, 480; ÖTİL, 180
 Tkm. **wasyta** (*va:sita*) 1., 2. Araç, alet. KES, 462
- ¹³⁸⁶ **vâsiṭasız** Ar.+T. Doğrudan, dolaysız. NL, 380 (*vositasiz*)
 Özb. **vositasiz** (*vâsitäsiz*) ÖTS, 480; ÖTİL, 180
- ¹³⁸⁷ **vaşiyet** Ar. Öğüt, nasihat; vasiyet, son arzu. NL, 361 (*vasiyät*)
 Özb. **vasiyat** (*vâsiyat*) 2. Miras, veraset. ÖTS, 475; ÖTİL, 173
 Tkm. **wesýet** (*vesyet*) TTS, 665; TDS-II, 432; KES, 465
- ¹³⁸⁸ **vaşiyetnâme** Ar.+Far. Ölmeden önce yazılan vasiyet mektubu, vasiyetname. NL, 361 (*vasiyätnomä*)
 Özb. **vasiyatnoma** (*vâsiyatnâmä*) ÖTS, 475; ÖTİL, 173
 Tkm. **wesýetnama** (*vesyetna:ma*) TTS, 665; TDS-II, 432
- ¹³⁸⁹ **vaşl** Ar. Visal, birleşme, kavuşma; sevgiliye kavuşma. NL, 361 (*vasl*)
 Özb. **vasl** (*vasl*) ÖTS, 475; ÖTİL, 173
 Tkm. **wasl** (*vasl*) KES, 462
- ¹³⁹⁰ **vaşle** Ar. NL, 362
- ¹³⁹¹ **vaşşâf** Ar. NL, 363
- ¹³⁹² **vaṭan** Ar. 1. Anayurt, vatan. 2. Yer, mesken. NL, 363 (*vatan*)
 Özb. **vatan** (*vatan*) 1., 2. ÖTS, 475; ÖTİL, 173
 Tkm. **watan** (*vatan*) 1. TTS, 663; TDS-II, 429; KES, 462 2. TDS-II, 429

- ¹³⁷³ **vaṭangâh** Ar.+Far. NL, 364
- ¹³⁷⁴ **vaṭansâz** Ar.+Far. NL, 364
- ¹³⁷⁵ **vâv** Ar. Arap alfabesinin 27. harfi; ebcet hesabında altı sayıslı. NL, 375 (vov)
Tkm. **waw** (vav) KES, 462
*Özb. **vov** (vâv) Köpeğin havlama sesi. ÖTS, 480; ÖTİL, 179
- ¹³⁷⁶ **vâveylâ** Ar. Eyvah, yazık! NL, 375 (voväylo)
Özb. **vovaylo** (vâvâylâ) ÖTS, 480; ÖTİL, 179
Tkm. **waweyla** (va:veyla:) KES, 462
- ¹³⁷⁷ **vâvî** Ar. NL, 375
- ¹³⁷⁸ **vây** Ar. Vay anlamında ünlem sözü. NL, 378 (voy) bk. **vâ** NL, 374 (vo)
Özb. **voy** (vây) ÖTS, 480; ÖTİL, 179
Tkm. **wa** (va:) KES, 458; TDS-II, 422 ~ **waý** (vay) TTS, 663
- ¹³⁷⁹ **vâye** Far.NL, 380
- ¹³⁸⁰ **vâyesiz** Far.+T.NL, 381
- ¹³⁸¹ **vaz'** Ar. 1. Hâl, durum, vaziyet; biçim, düzen, usul, tertip; âdet. 2. Yerine koyma, yerleştirme. 3. Yaratılış, huy. NL, 352 (vaz')
Tkm. **wazg** (vazğ) Durum, hâl, vaziyet, yaşayış. KES, 462
- ¹³⁸² **vâzî'** Ar. NL, 377
- ¹³⁸³ **vâzih** Ar. Açık, aşikâr, belli. NL, 377 (vozih)
Tkm. **wazyh** (va:zih) KES, 462
- ¹³⁸⁴ **vazî'** Ar. NL, 352
- ¹³⁸⁵ **vazîfe** Ar. 1. Vazife, görev, ödev. 2. Maaş, aylık, nafaka. NL, 352 (vazifä)
Özb. **vazifa** (vazifä) 1. ÖTS, 476; ÖTİL, 170 2. ÖTİL, 170 3. Mesele. ÖTS, 476; ÖTİL, 170
Tkm. **weziye** (vezi:pe) 1. TTS, 665; TDS-II, 432; KES, 465
- ¹³⁸⁶ **ve** Ar. Ve, bağlaç. NL, 349 (vâ)
Özb. **vâ** (vâ) ÖTİL, 169, ÖTS, 473
Tkm. **we** (ve) TTS, 664, TDS-II, 431
- ¹³⁸⁷ **vebâ** Ar. 1. Veba, bulaşıcı hastalık; afet, bela. 2. Zarar veren şey. NL, 349 (vâbo)
Özb. **vabo** (vâbâ) 1. ÖTS, 473; ÖTİL, 169
Tkm. **weba** (veba:) 1. KES, 463
- ¹³⁸⁸ **vebâl ~ vubâl** Ar. 1. Vebal, günah, yazık. 2. Azaba uğrama, mahvolma, ezilme. NL, 349, (vâbol~vubol)
Özb. **uvol** (uvâl) 1., 2., 3. *mec.* Kimseyi incitmeyen, zarar vermeyen; sakin, ağır başlı, uysal, zayıf, güçsüz. 4. Ağır, güç, zor, kederli, acınacak hâlde olan. ÖTİL-II, 263
Tkm. **webal** (veba:l) 1. TTS, 664; TDS-II, 431 KES, 463 2. Azap, şiddet, ağırlık. KES, 463
- ¹³⁸⁹ **vecâ'** Ar. NL, 350
- ¹³⁹⁰ **vecd** Ar. NL, 350
- ¹³⁹¹ **veceb** Ar. NL, 350
- ¹³⁹² **vech I** Ar. Neden, sebep, gerekçe. NL, 351 (vâjh)
Özb. **vajh** (vâch) 2. Cihet, yön, taraf. ÖTİL, 170 ~ **vaj** (vâc) ÖTS, 473; ÖTİL, 169 2. Cihet, yön, taraf. ÖTİL, 170 3. Esas. ÖTS, 473
Tkm. **wejh** (vech) 2. Tarz, yol, üslup. 3. Yüz, çehre; üst, yüzey. KES, 463
- ¹³⁹³ **vech II** Ar. 1. Para, mebla, mal, eşya. 2. İtibar, saygınlık, hürmet, izzet; zenginlik, varlık. 3. Kıymet, paha, değer. NL, 351 (vâjh)
Tkm. **wejh** (vech) 1., 2. Yüz, çehre; üst, yüzey. KES, 463

- ¹³⁹⁴ **vecîhe** Ar. NL, 351
- ¹³⁹⁵ **vedâ'** Ar. Veda, ayrılış, ayrılırken birbirine esenlik dileme. NL, 372 (*vido'*)
Özb. **vido** (*vidâ*) ÖTS, 478; ÖTİL, 177
Tkm. **wedag** (*vedağ*) KES, 463
- ¹³⁹⁶ **vedâd** Ar. Dostluk, sevgi. NL, 350 (*vädod*)
Tkm. **widat** (*vida:t*) KES, 465
- ¹³⁹⁷ **vedâyi'** Ar. NL, 350
- ¹³⁹⁸ **vediât** Ar. 1. Emanet. 2. Ruh, can. NL, 349 (*vâdiat*)
Tkm. **wedigat** (*vedi:ğat*) 1. KES, 463
- ¹³⁹⁹ **vefâ** Ar. 1. Vefa, sadakat, verdiği sözü tutma. 2. Daimilik, ebedilik. 3. Güven, inanç. NL, 364 (*väfo*)
Özb. **vafo** (*väfâ*) 1. ÖTS, 473; ÖTİL, 174
Tkm. **wepa** (*vepa:*) 1. TTS, 665; KES, 464; TDS-II, 432 2. Bir erkek adı. TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **vefââmiz** Ar.+Far. NL, 365
- ¹³⁹⁹ **vefâdâr** Ar.+Far. Vefalı, sadık. NL, 365 (*väfodor*)
Özb. **vafodor** (*väfâdâr*) ÖTS, 473; ÖTİL, 174
Tkm. **wepadar** (*vepa:da:r*) TTS, 665; KES, 464; TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **vefâdârlık** Ar.+Far.+T. Sadakat, bağlılık. NL, 365 (*väfodorlik*)
Özb. **vafodorlik** (*väfâdârlık*) ÖTS, 473; ÖTİL, 174
Tkm. **wepadarlyk** (*vepa:da:rlık*) TTS, 665; TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **vefâkeş** Ar.+Far. NL, 365
- ¹³⁹⁹ **vefâlig** Ar.+T. Vefalı, sadık. NL, 365 (*väfolıg'*)
Özb. **vafoli** (*väfâli*) ÖTS, 473; ÖTİL, 174
Tkm. **wepaly** (*vepa:lı*) TTS, 665; TDS-II, 432 2. Bir erkek adı. TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **vefâsız** Ar.+T. 1. Vefasız, sadakatsiz, sözünde durmayan. 2. Geçici, kısa süreli. NL, 365 (*väfosiz*)
Özb. **vafosiz** (*väfâsiz*) 1. ÖTS, 473; ÖTİL, 174
Tkm. **wepasyz** (*vepa:sız*) 1. TTS, 665; TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **vefâsızlık ~ vefâsızlıg** Ar.+T. Vefasızlık, sadakatsizlik, sözünde durmazlık; geçicilik. NL, 366 (*väfosizliq~väfosizlig'*)
Özb. **vafosizlik** (*väfâsızlık*) Vefasızlık, sadakatsizlik, sözünde durmazlık. ÖTS, 473
Tkm. **wepasyzlyk** (*vepa:sızlık*) Vefasızlık, sadakatsizlik, sözünde durmazlık. TTS, 665; TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **vefât** Ar. Vefat, ölüm, ölme, yok olma. NL, 366 (*väfot*)
Özb. **vafot** (*väfât*) ÖTS, 473; ÖTİL, 174
Tkm. **wepat** (*vepa:t*) TTS, 665; KES, 464; TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **veğâ** Ar. NL, 369
- ¹³⁹⁹ **veger** Far. 1. Eğer, şayet. 2. Ya da, ya. NL, 349 (*vägär*)
Tkm. **weger** (*veğer*) 1. KES, 463
- ¹³⁹⁹ **vehâmet** Ar. NL, 366
- ¹³⁹⁹ **vehhâb** Ar. NL, 372
- ¹³⁹⁹ **vehhâblıg** Ar.+Far. NL, 372
- ¹³⁹⁹ **vehm ~ vehim** Ar. 1. Korku, panik, telaş; korkma. 2. Tehlike, tehdit, dehşet. 3. Evham, kuruntu, düşünce. NL, 370 (*vähm~vähim*)
Özb. **vahm** (*vähm*) 1. ÖTS, 473; ÖTİL, 176 2., 3. ÖTİL, 176 ~ **vahima** (*vähimä*) 1. ÖTS, 473; ÖTİL, 176 2., 3. ÖTİL, 176

- Tkm. wehim* (*vehim*) 1. TTS, 664; KES, 463; TDS-II, 431 3. KES, 463
- 13914 **vehimsiz** Ar. + T. Vehimsiz, korkusuz. NL, 371 (*vähmsiz*)
Tkm. wehimsiz (*vehimsiz*) TDS-II, 431
- 13915 **vekâlet** Ar. Vekillik, şahitlik, tanıklık. NL, 355 (*väkolät*)
 Özb. **vakolat** (*väkâlät*) Yetki, vekâlet, otorite. ÖTS, 474
Tkm. wekalat (*veka:lat*) KES, 463
- 13916 **veḳâr** Ar. NL, 374
- 13917 **veḳârlık** Ar. + T. NL, 374
- 13918 **vekîl** Ar. Vekil, kefil, güvenilir kimse. NL, 355 (*väkil*)
 Özb. **vakil** (*väkil*) ÖTS, 474; ÖTİL, 171
Tkm. wekil (*veki:l*) TTS, 664; TDS-II, 431
- 13919 **velâdet** Ar. Doğma, dünyaya gelme, doğuş. NL, 357 (*välodät*)
Tkm. weladet (*vela:det*) KES, 463
- 13920 **velâyet** Ar. Velayet, velilik; hâkimlik, hükümdarlık. NL, 357 (*väloyät*)
Tkm. welaýet (*vela:yet*) KES, 463
- 13921 **velâyetâşâr** Ar. NL, 357
- 13922 **velâyetşîâr** Ar. NL, 357
- 13923 **veled** Ar. Evlat, çocuk. NL, 355 (*väläd*)
 Özb. **valad** (*väläd*) ÖTS, 474 2. Evlilik dışı çocuk, piç. ÖTS, 474; ÖTİL, 171
 3. Serseri, zorba, haylaz. ÖTİL, 171
Tkm. welet (*velet*) KES, 464
- 13924 **velehü** Ar. NL, 355
- 13925 **velî I** Ar. 1. Evliya, aziz. 2. İye, sahip. NL, 356 (*väli*)
 Özb. **vali(y)** (*väli*) 1. ÖTS, 474; ÖTİL, 172
Tkm. weli (*veli:*) 1. TTS, 664; TDS-II, 431; KES, 464 2. Bir erkek adı. TDS-II, 431
- 13926 **velî II** Far. Ama, fakat, lakin. NL, 355 (*väle*)
Tkm. weli (*veli*) TTS, 664; KES, 464; TDS-II, 431 ~ **welin** (*veli:n*) TTS, 664; TDS-II, 431
- 13927 **veliahd** Ar. Tahtın varisi, veliaht. NL, 356 (*väliahd*)
 Özb. **valiahd** (*väliahd*) ÖTS, 474; ÖTİL, 172
- 13928 **velîk** Far. NL, 355
- 13929 **velîkin** Far. NL, 356 (*välekin*)
Tkm. weliken (*veli:ken*) KES, 464
- 13930 **velîni'met** Ar. 1. İhsan sahibi, cömert, eli açık. 2. Mürebbi, terbiyecisi, padişah. NL, 356 (*väline'mät*)
 Özb. **valine'mat** (*välini'mät*) 1. ÖTS, 474; ÖTİL, 172
- 13931 **velîyulâh** Ar. Allah dostu, evliya. NL, 356 (*väliyulloh*)
Tkm. weliýulla (*veli:yulla:*) KES, 464
- 13932 **velleyl** Ar. Kur'an surelerinden birinin adı; karanlık, gece. NL, 356 (*välläyl*)
Tkm. welleyli (*velleyli:*) KES, 464
- 13933 **velmürselât** Ar. NL, 356
- 13934 **velmüteḥallık** Ar. NL, 357
- 13935 **velvele** Ar. NL, 355
- 13936 **ver** Far. NL, 357
- 13937 **vera'** Ar. NL, 357
- 13938 **vera'keş** Ar. + Far. NL, 357
- 13939 **verd** Ar. NL, 358

- ¹³⁹⁰ **verem** Ar. NL, 357
- ¹³⁹¹ **verid** Ar. NL, 359
- ¹³⁹² **verziş** Far. **1.** Alıştırma, idman, egzersiz, uygulama, âdet, töre, huy, alışkanlık. **2.** İş, hareket. NL, 359 (*värziş*)
Tkm. **werziş** (*verziş*) KES, 464
- ¹³⁹³ **vesâil** Ar. Yollar, vasıtalar, vesileler. NL, 362 (*väsoil*)
Tkm. **wesaýıl** (*vesa:yıl*) KES, 464
- ¹³⁹⁴ **vesî'** Ar. **1.** Geniş, yayılmış, yayvan, bol. **2.** Ulu, büyük. NL, 360 (*väse'*)
Tkm. **wesig** (*vesi:ğ*) **1.** KES, 464
- ¹³⁹⁵ **vesîkat** Ar. NL, 361
- ¹³⁹⁶ **vesîle** Ar. NL, 360
- ¹³⁹⁷ **vesme** Ar. **1.** Geleneksel rimel. **2.** Damga, nişan, işaret, iz. NL, 384 (*vusmä*)
Tkm. **wesme** (*vesme*) **1.** KES, 465; TDS-II, 432
- ¹³⁹⁸ **vesmelik** Ar. + T. NL, 384
- ¹³⁹⁹ **vesselâm** Ar. **1.** Son, tamam, bitiş. **2.** Hz. Muhammed'in adı anıldığında söylenilen söz. NL, 362 (*vässälom*)
Özb. **vassalom** (*vässälâm*) **1.** ÖTİL, 173
Tkm. **wessalam** (*vessala:m*) **1.** TTS, 665, TDS-II, 432
- ¹³⁹⁹ **vesvâs** Ar. Şüpheye düşüren, vesvese veren. NL, 360 (*väsvos*)
Özb. **vasvos** (*väsvâs*) ÖTS, 475 **2.** Bir şeye aşırı bağlanan, tutulan, akli başından giden kimse. ÖTİL, 173
Tkm. **waswas** (*vasvas*) KES, 462 **2.** Kuruntulu, vesveseli, evhamlı. TTS, 663; TDS-II, 428 **3.** Şüphe, kuruntu, telaş, vehim. KES, 462 **~waswasy** (*vasvası*) Kuruntulu, vesveseli, evhamlı. TTS, 663; TDS-II, 428
- ¹³⁹⁹ **vesvese** Ar. Doğru yoldan çıkarma, yanıltma, aldatma; kuruntu, vesvese. NL, 360 (*väsväsä*)
Özb. **vasvasa** (*väsväsä*) ÖTS, 475; ÖTİL, 173 **2.** Kişinin aklını başından alan, deli eden aşırı tutku, istek. ÖTİL, 173
Tkm. **waswasa** (*vasvasa*) KES, 462
- ¹³⁹⁹ **vesvesî** Ar. NL, 360
- ¹³⁹⁹ **veş** Far. Gibi, benzer anlamlarını veren bir ek. NL, 366 (*väş*)
Tkm. **weş** (*veş*) KES, 465
- ¹³⁹⁹ **veşrebu** Ar. NL, 366
- ¹³⁹⁹ **veşşems** Ar. NL, 366
- ¹³⁹⁹ **veted** Ar. NL, 363
- ¹³⁹⁹ **vetîre** Ar. NL, 364
- ¹³⁹⁹ **v'ey** Ar. NL, 385
- ¹³⁹⁹ **veyâ** Ar. + Far. NL, 350
- ¹³⁹⁹ **veyl** Ar. Cehennem. NL, 353 (*väyl*)
Tkm. **weýl** (*veyl*) **2.** Kaygı, keder, üzüntü. KES, 465
- ¹³⁹⁹ **veylâ** Ar. Feryat, çılgılık. NL, 353 (*väylo*)
Tkm. **weýla** (*veyla:*) **2.** Bahtsızlık, şanssızlık. **3.** Rezillik. **4.** Dinî inanca göre cehennemde bir yer. KES, 465
- ¹³⁹⁹ **veyrân** Far. **1.** Harabe, virane. **2.** Harap, yıkılmış, bozuk. **3.** Menzil. **4.** Keyifsiz, ruhen çöküntüye uğramış, gönlü çökmüş. **5.** Rahatsız, huzursuz, düzensiz, sıkıntılı. **6.** Kederli, hasta. NL, 353 (*väyron*)
Özb. **vayron** (*väyrân*) **1.** ÖTİL, 171 **2.** ÖTS, 476 **4.** ÖTİL, 171
Tkm. **weýran** (*veyra:n*) **1., 2.** TTS, 665; TDS-II, 432; KES, 465

- ¹³⁸³ **veyrâne** *Far.* **1.** Harabe, bozulan yer, yıkılan bina. **2.** Azap çeken, eziyet gören, gönlü yaralanan. NL, 354 (*väyronä*)
Özb. **vayrona** (*väyränä*) **1.** ÖTS, 476; ÖTİL, 171 **2.** ÖTİL, 171 **3.** Yıkım. ÖTS, 476 **4.** Afet bölgesi. ÖTS, 476
- ¹³⁸⁴ **veyrânesûz** *Far.* NL, 355
- ¹³⁸⁵ **veyrânlik** *Far. + T.* Tahribat, yıkım. NL, 355 (*väyronliq*)
Özb. **vayronlik** (*väyrânlik*) ÖTS, 476
Tkm. **weýranlyk** (*veyra:nlık*) TTS, 665; TDS-II, 432
- ¹³⁸⁶ **vezân** *Far.* NL, 352
- ¹³⁸⁷ **vezâret** *Ar.* NL, 352
- ¹³⁸⁸ **vezâret** *Ar.* NL, 373
- ¹³⁸⁹ **vezâyif** *Ar.* Vazifeler, görevler; maaş, aylık. NL, 352 (*väzoyif*)
Tkm. **wezaýyf** (*veza:yıf*) KES, 465
- ¹³⁹⁰ **vezîr** *Ar.* Vezir, bakan. NL, 351 (*väzir*)
Özb. **vazir** (*väzir*) ÖTS, 476; ÖTİL, 170
Tkm. **wezîr** (*vezi:r*) TTS, 666; TDS-II, 433 **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 433
- ¹³⁹¹ **vezîrzâde** *Ar. + Far.* NL, 352
- ¹³⁹² **vezn** *Ar.* **1.** Ağırlık, ölçü. **2.** Şiir ölçüsü. **3.** Müzik, ezgi, ahenk perdesi. **4.** Kadir, kıymet, değer, önem. NL, 352 (*väzn*)
Özb. **vazn** (*väzn*) **1.** ÖTS, 476; ÖTİL, 170 **2., 3., 4.** ÖTİL, 170
Tkm. **wezn** (*vezn*) **1.** KES, 465
- ¹³⁹³ **vezzân** *Ar.* NL, 351
- ¹³⁹⁴ **vidâd** *Ar.* **1.** Muhabbet, dostluk. **2.** Ümit bağlama, istek, arzu. NL, 372 (*vidod*)
Tkm. **wydat** (*vida:t*) **1.** KES, 465
- ¹³⁹⁵ **viîâk** *Ar.* NL, 374
- ¹³⁹⁶ **vilâyet** *Ar.* Memleket, ülke. NL, 373
Özb. **viloyat** (*vilâyät*) İl, vilayet. ÖTS, 478; ÖTİL, 178
Tkm. **welaýat** (*vela:yat*) KES, 463 **2.** İl, vilayet. TDS-II, 431; KES, 463 ~ **welaýet** (*velayet*) İl, vilayet. TTS, 664
- ¹³⁹⁷ **vilâyetdestgâh** ~ **velayetdestgâh** *Ar. + Far.* NL, 373
- ¹³⁹⁸ **vird** *Ar.* NL, 373
- ¹³⁹⁹ **viîâk** *Ar.* NL, 374
- ¹⁴⁰⁰ **viîâl** *Ar.* **1.** Kavuşma, visal. **2.** Yüz, güzellik, güzel yüz. NL, 373 (*visol*)
Özb. **visol** (*visâl*) **1.** ÖTS, 479; ÖTİL, 178
Tkm. **wysal** (*visa:l*) **1.** KES, 465; TDS-II, 434
- ¹⁴⁰¹ **vizr** *Ar.* NL, 373
- ¹⁴⁰² **vuh** *Ar.* Vah, yazık, maalesef; şaşırtıcı, ilginç. NL, 385 *bk.* **vah** NL, 369 (*vah*)
Tkm. **wah** (*vah*) TTS, 662; TDS-II, 425
*Özb. **vah** (*vah*) Birini korkutmak için sezdirmeden gelip söylenen söz. ÖTİL, 176
- ¹⁴⁰³ **vuhuş** *Ar.* NL, 385
- ¹⁴⁰⁴ **vuîû** *Ar.* NL, 385
- ¹⁴⁰⁵ **vuîuf** *Ar.* NL, 384
- ¹⁴⁰⁶ **vuşlahıg** *Ar. + T.* NL, 384
- ¹⁴⁰⁷ **vuşlat** ~ **vuşla** *Ar.* NL, 384
- ¹⁴⁰⁸ **vuşul** *Ar.* NL, 384
- ¹⁴⁰⁹ **vuîu** *Ar.* Temizlenme, abdest alma. NL, 383 (*vuzu*)
Tkm. **wuzu** (*vuzu:*) KES, 466

- ¹³⁹¹ **vuḏuḥ** Ar. NL, 383
- ¹³⁹¹ **vücd** Ar. 1. Varlık, mevcudluk, yaşam. 2. Beden, gövde, cisim. NL, 382 (*vujud*)
Özb. **vujud** (*vucud*) 1., 2. ÖTS, 480; ÖTİL, 181 3. *mec.* Adam, şahıs, kişi.
ÖTİL, 181
Tkm. **wujut** (*vucu:t*) 1. KES, 466 2. KES, 466; TDS-II, 433
- ¹³⁹² **vücuḥ** Ar. İleri gelenler, şerefli, itibarlı kimseler, ayan. NL, 383 (*vujuh*)
Tkm. **wujuh** (*vucu:h*) Yüzler, çehreler. KES, 466
- ¹³⁹³ **vürd ~ vürud** Ar. NL, 383
- ¹³⁹⁴ **vüs'at** Ar. 1. Genişlik, en. 2. Mesafe. NL, 383 (*vus'at*)
Özb. **vus'at** (*vus'at*) 1. ÖTS, 481
Tkm. **wusgat** (*vusğat*) 1. KES, 466
- ¹³⁹⁵ **vüṣḱâ** Ar. NL, 384
- ¹³⁹⁶ **vüzerâ** Ar. NL, 383

Y y

- ¹³⁹⁷ **yâ I** Ar. Arap alfabesindeki y harfinin adı. NL, 528 (*yo*)
Özb. **yo** (*yâ*) ÖTİL, 252
Tkm. **ýa** (*ya:*) KES, 467
*Özb. **yo** (*yâ*) Ya, ya da, veyahut. ÖTS, 500; ÖTİL, 552
*Özb. **yo** (*yâ*) Ya! Ey! Ünlem sözü. ÖTS, 500; ÖTİL, 552
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya, ya da, veyahut. TTS, 668; TDS-II, 446
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya! Ey! Ünlem sözü. TDS-II, 446; KES, 467
- ¹³⁹⁸ **yâ II** Ar. Ya, ya da, veyahut. NL, 528 (*yo*)
Özb. **yo** (*yâ*) ÖTS, 500; ÖTİL, 552
Tkm. **ýa** (*ya:*) TTS, 668; TDS-II, 446
*Özb. **yo** (*yâ*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. ÖTİL, 252
*Özb. **yo** (*yâ*) Ya! Ey! Ünlem sözü. ÖTS, 500; ÖTİL, 552
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. KES, 467
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya! Ey! Ünlem sözü. TDS-II, 446; KES, 467
- ¹³⁹⁹ **yâ III** Ar. Ya! Ey! Ünlem sözü. NL, 529 (*yo*)
Özb. **yo** (*yâ*) ÖTS, 500; ÖTİL, 552
Tkm. **ýa** (*ya:*) TDS-II, 446; KES, 467
*Özb. **yo** (*yâ*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. ÖTİL, 252
*Özb. **yo** (*yâ*) Ya, ya da, veyahut. ÖTS, 500; ÖTİL, 552
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. KES, 467
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya, ya da, veyahut. TTS, 668; TDS-II, 446
- ¹⁴⁰⁰ **yâ IV** Ar. Yay, keman, kaş için kıvrılma, bükülme. NL, 529 (*yo*) *bk.* **yay** NL, 533 (*yoy*)
Özb. **yoy** (*yây*) ÖTS, 505; ÖTİL, 252 2. Gökkuşağı. ÖTİL, 252 ~ **yo** (*yâ*) ÖTİL, 255 2. Gökkuşağı. ÖTİL, 252
Tkm. **ýay** (*ya:y*) TTS, 683 2. Sapan. TTS, 683; TDS-II, 473 3. Parantez. TTS, 683; TDS-II, 473 4. Bebek hırkasının arkasına takılan ucu düğmeli süs eşyası. TDS-II, 473
*Özb. **yo** (*yâ*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. ÖTİL, 252
*Özb. **yo** (*yâ*) Ya, ya da, veyahut. ÖTS, 500; ÖTİL, 552
*Özb. **yo** (*yâ*) Ya! Ey! Ünlem sözü. ÖTS, 500; ÖTİL, 552
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. KES, 467
*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya, ya da, veyahut. TTS, 668; TDS-II, 446

- *Tkm. **ýa** (ya:) Ya! Ey! Ünlem sözü. TDS-II, 446; KES, 467
- ¹³⁹¹ **ya'nî** Ar. Yani, demek ki. NL-3, 601 (ya 'ni)
Özb. **ya'ni** (ya 'ni) ÖTS, 495; ÖTİL-II, 492
Tkm. **ýagny** (ya:ğni) TTS, 669; TDS-II, 449
- ¹³⁹² **yabân** Far. Çöl, yaban. NL-3, 587 (yabon)
Özb. **biyobon** (biyâbân) ÖTS, 89; ÖTİL, 111
Tkm. **ýaban** (ya:ban) TTS, 668; KES, 467; TDS-II, 446
- ¹³⁹³ **yâbende** Far. NL, 529
- ¹³⁹⁴ **yâbis** Ar. NL, 529
- ¹³⁹⁵ **yabu** Bir at türü. NL, 529 (yobu)
Özb. **yobi** (yâbi) ÖTİL, 252
Tkm. **ýaby** (yabi) TTS, 668; TDS-II, 446
- ¹³⁹⁶ **yâd** Far. 1. Hatıra, anma. 2. Düşünme, hafıza, hatır, zihin. NL, 531 (yod)
Özb. **yod** (yâd) ÖTS, 500; ÖTİL, 253
Tkm. **ýat** (ya:t) 2. TDS-II, 471; TTS, 682
*Özb. **yod** (yâd) İyot. ÖTS, 500
- ¹³⁹⁷ **yâdgâr** Far. 1. Yadigar, hatıra, andaç. 2. Tarihte bir kişi adı. NL, 532 (yodgor)
Özb. **yodgor** (yâdgâr) 1. ÖTS, 500; ÖTİL, 253 2. Bir erkek veya kadın adı. ÖTİL, 253
Tkm. **ýadygâr** (ya:dıgâ:r) 1. TTS, 668; TDS-II, 447 2. Anıt, mimari eser. 3. Eski medeniyetlerden günümüze ulaşan binalar. TDS-II, 447
- ¹³⁹⁸ **yafraq** Yaprak. NL-3, 599 (yafrog')
Özb. **yaproq** (yaprâq) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 484
Tkm. **ýapraq** (yapraq) 2. Genç kızların giysilerinin önüne taktıkları yaprağa benzeyen gümüş takı. TTS, 677; TDS-II, 462
- ¹³⁹⁹ **yafraqlık** Yapraklı. NL-3, 599 (yafrog'liq)
Özb. **yaproqli** (yaprâqli) ÖTS, 491
Tkm. **ýapraqly** (yapraqly) TTS, 678
- ¹³⁹¹⁰ **yafraq ~ yafraq** 1. Yaprak. 2. Yüz, sima. NL, 543 (yofrog ~ yofrog' ~ yafrog ~ yafrog')
Özb. **yaproq** (yaprâq) 1. ÖTS, 491; ÖTİL-II, 484 2. Kat kat, dilim dilim ayrılabilen şeylerde kat. ÖTİL-II, 484
Tkm. **ýapraq** (yapraq) 1. TTS, 677; TDS-II, 462 2. Genç kızların giysilerinin önüne taktıkları yaprağa benzeyen gümüş takı. TTS, 677; TDS-II, 462
- ¹³⁹¹¹ **yag** Yağ. NL, 547 (yog')
Özb. **yog'** (yâğ) ÖTS, 506; ÖTİL, 266
Tkm. **ýag** (ya:ğ) TTS, 668; TDS-II, 447 2. Gaz yağı, benzin. TTS, 668; TDS-II, 447 3. Makine ve ekipman için kullanılan sıvı. TDS-II, 447
- ¹³⁹¹² **yag-** 1. Kar veya yağmur yağmak, gökten düşmek. 2. Akmak, dökülmek. NL, 547 (yog'-)
Özb. **yog'-** (yâğ-) 1. ÖTS, 506; ÖTİL, 267 2. *mec.* Bir şey aralıksız, art arda gelmek. ÖTİL, 267
Tkm. **ýag-** (yâğ-) 1. TTS, 669; TDS-II, 449 2. *mec.* Bir şey aralıksız, art arda gelmek. 3. Kesintisiz, art arda gökten düşmek. TDS-II, 449
- ¹³⁹¹³ **yagdu** Işık, ışın, parlaklık. NL, 548
Özb. **yog'du** (yâğdu) ÖTS, 506; ÖTİL, 267
Tkm. **ýagty** (yâgtı) 2. Aydınlık. TTS, 670; TDS-II, 449 3. Bahtlı, mutlu. TDS-II, 449

- ¹³⁹¹⁴ **yagdur-** 1. Yağdırmak, gökten düşürmek. 2. Akıtmak, dökmek. NL, 548
(*yog'dur-*)
Özb. **yog'dir-** (*yâğdir-*) ÖTİL, 267
Tkm. **ýagdyr-** (*yağdır-*) 1. TTS, 669; TDS-II, 448 2. Aralıksız, art arda atmak.
TDS-II, 448
- ¹³⁹¹⁵ **yagi** Düşman. NL, 548 (*yog'i ~ yog'iy*)
Özb. **yog'iy** (*yâğiy*) ÖTS, 506
Tkm. **ýagy** (*yağı*) TTS, 669; TDS-II, 450 2. Acı, kaygı. TDS-II, 450
- ¹³⁹¹⁶ **yagılık** 1. Düşmanlık, hasımlık. 2. İtaatsizlik. NL, 548 (*yog'ilik*)
Özb. **yog'iylik** (*yâğiylik*) 1. ÖTS, 506
Tkm. **ýagylyk** (*yagılık*) TTS, 669; TDS-II, 450
- ¹³⁹¹⁷ **yagin** Yağış, yağma işi. NL, 548 (*yog'in*)
Özb. **yog'in** (*yâğın*) ÖTS, 506; ÖTİL, 267
Tkm. **ýagyn** (*yağın*) TT, 669; TDS-II, 450
- ¹³⁹¹⁸ **yagla-** Utandırmak, mahcup etmek. NL, 548 (*yog'la-*)
Özb. **yog'la-** (*yâğla-*) Yağlamak, yağ sürmek. ÖTS, 506; ÖTİL, 267
Tkm. **ýagla-** (*ya:ğla-*) Yağlamak, yağ sürmek. TTS, 669; TDS-II, 448 2. Bıçak
ile tabaklanacak derinin yağını ayırmak. TDS-II, 448
- ¹³⁹¹⁹ **yaglık** 1. Mendil. 2. Başörtüsü, şal, eşarp. NL, 548 (*yog'liq*)
Tkm. **ýaglyk** (*ya:ğlık*) 2. TTS, 669; TDS-II, 448
- ¹³⁹²⁰ **yagma** I Yağma, talan, bozgunculuk. NL-3, 602 (*yag'mo*)
Tkm. **ýagma** (*yağma*) KES, 468; TDS-II, 449
*Tkm. **ýagma** (*yağma*) Yağma, yağma durumu. TDS-II, 449
- ¹³⁹²¹ **Yagma II** NL-3, 602
- ¹³⁹²² **yagmager** T.+Far. NL-3, 602
- ¹³⁹²³ **Yagmayî** NL-3, 602
- ¹³⁹²⁴ **yah** Far. Buz. NL-3, 599 (*yax*)
Özb. **yax** (*yax*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488
- ¹³⁹²⁵ **yahşi** İyi, güzel. NL-3, 599 (*yaxşi*)
Özb. **yaxshi** (*yaxşı*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 489
Tkm. **ýagşy** (*yağşı*) TTS, 670; TDS-II, 449
- ¹³⁹²⁶ **yahşılık ~ yahşılığ** İyilik, güzellik, uygunluk. NL-3, 599 (*yaxşiliq ~ yaxşilig'*)
Özb. **yaxshilik** (*yaxşilik*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 489
Tkm. **ýagşylyk** (*yağşılık*) TTS, 670; TDS-II, 449
- ¹³⁹²⁷ **yâhûd** Far. Ya da, veya. NL, 543 (*yoxud*)
Özb. **yoxud** (*yâxud*) ÖTİL, 264
- ¹³⁹²⁸ **yak- I** Yakmak, tutuşturmak. NL, 545 (*yoq-*)
Özb. **yoq-** (*yâq-*) ÖTS, 503; ÖTİL, 266
Tkm. **ýak-** (*yak-*)2. Işık yakmak. 3. Yanıyormuş gibi etki etmek. 4. *mec.*
Yakmak, mahvetmek. TTS, 670; TDS-II, 451
*Özb. **yoq-** (*yâq-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. ÖTS, 503;
ÖTİL, 266
*Tkm. **ýak-** (*yak-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. TTS, 670;
TDS-II, 451
*Tkm. **ýak-** (*yak-*) Su vermek, su içirmek. TTS, 670; TDS-II, 451
- ¹³⁹²⁹ **yak- II** Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. NL, 545 (*yoq-*)
Özb. **yoq-** (*yâq-*) ÖTS, 503; ÖTİL, 266
Tkm. **ýak-** (*yak-*) TTS, 670; TDS-II, 451

- *Özb. **yoq-** (*yâq-*) Yakmak, tutuşturmak. ÖTS, 503; ÖTİL, 266
 *Tkm. **ýak-** (*yak-*) 1. Yakmak, tutuşturmak. 2. Işık yakmak. 3. Yanıyormuş gibi etki etmek. 4. *mec.* Yakmak, mahvetmek. TTS, 670; TDS-II, 451
 *Tkm. **ýak-** (*yak-*) Su vermek, su içirmek. TTS, 670; TDS-II, 451
- 1390 **yak-** III Sürmek, bulaştırmak, koymak. NL, 545 (*yoq-*)
 *Özb. **yoq-** (*yâq-*) Yakmak, tutuşturmak. ÖTS, 503; ÖTİL, 266
 *Özb. **yoq-** (*yâq-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. ÖTS, 503; ÖTİL, 266
 *Tkm. **ýak-** (*yak-*) 1. Yakmak, tutuşturmak. 2. Işık yakmak. 3. Yanıyormuş gibi etki etmek. 4. *mec.* Yakmak, mahvetmek. TTS, 670; TDS-II, 451
 *Tkm. **ýak-** (*yak-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. TTS, 670; TDS-II, 451
 *Tkm. **ýak-** (*yak-*) Su vermek, su içirmek. TTS, 670; TDS-II, 451
- 1391 **yaka I** Yaka, giysi yakası. NL, 546 (*yoqa*) Özb. **yoqa** (*yâqa*) ÖTS, 503; ÖTİL, 265 Tkm. **ýaka** (*yaka*) TTS, 670; TDS-II, 450
- 1392 **yaka II** Yaka, boy, sahil, kenar. NL, 546 (*yoqa*)
 Özb. **yoqa** (*yâqa*) ÖTS, 503; ÖTİL, 265
 Tkm. **ýaka** (*yaka*) TTS, 670; TDS-II, 450 2. Taraf, civar, çevre. TTS, 670; TDS-II, 450 3. Bir şeyin başlangıç yeri, ucu, başı. TDS-II, 450
- 1393 **yaka I** Yaka, giysi yakası. NL-3, 602 (*yaqo*)
 Özb. **yoqa** (*yâqa*) ÖTS, 503; ÖTİL-II, 265
 Tkm. **ýaka** (*yaka*) TTS, 670; TDS-II, 450
- 1394 **yaka II** Kıyı, sınır, sahil. NL-3, 602 (*yaqo*)
 Özb. **yoqa** (*yâqa*) ÖTS, 503; ÖTİL-II, 265
 *Tkm. **ýaka** (*yaka*) 2. Taraf, civar, çevre. TTS, 670; TDS-II, 450
- 1395 **yakıl-** Yakılmak, alev almak. NL, 546 (*yoqil-*)
 Özb. **yoqil-** (*yâkil-*) ÖTS, 503; ÖTİL, 265 2. Işık için açılmak. ÖTS, 503
 Tkm. **ýakyl-** (*yakıl-*) TTS, 671; TDS-II, 451
 Tkm. **ýakyl-** (*yakıl-*) Su içirilmek, sulanmak. TTS, 671; TDS-II, 451
- 1396 **yakın 1.** Yakın, uzak değil. 2. Tahmini. NL-3, 601 (*yaqin*)
 Özb. **yaqin** (*yaqin*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 492
 2. *mec.* Samimi, içten, dostane. 3. Birbirine benzer, yakın. ÖTİL-II, 492
 Tkm. **ýakyn** (*yakı:n*) TTS, 671; TDS-II, 452 2. *mec.* Samimi, içten, dostane. TDS-II, 452
- 1397 **yakın ~ yakın** Yakın, uzak olmayan. NL, 546 (*yoqin ~ yaqin*)
 Özb. **yaqin** (*yaqin*) 2. Neredeyse, yaklaşık. ÖTS, 491; ÖTİL-II, 492 3. Dostça ilişkide bulunan, kötülük istemeyen. 4. Benzer, benzeyen. ÖTİL-II, 492
 Tkm. **ýakyn** (*yakı:n*) TTS, 671; TDS-II, 452 2. Dost, arkadaş. TDS-II, 452
- 1398 **yakınlaş-** Yakınlaşmak, yaklaşmak. NL, 546 (*yoqinlaş-*)
 Özb. **yaqinlash-** (*yâqinlaş-*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 492 3. Dostça ilişkide bulunmak, arkadaş olmak, dost olmak. ÖTİL-II, 492
 Tkm. **ýakynlaş-** (*yakı:nlaş-*) TTS, 671; TDS-II, 452
- 1399 **yakınlaş-** Yakınlaşmak, yaklaşmak. NL-3, 602 (*yaqinlaş-*)
 Özb. **yaqinlash-** (*yâqinlaş-*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 492 2. Samimi olmak, dost olmak. ÖTİL-II, 492
 Tkm. **ýakynlaş-** (*yakı:nlaş-*) TTS, 671; TDS-II, 452
- 1390 **yakınlaştur-** Yakınlaştırmak, yaklaştırmak. NL-3, 602 (*yaqinlaştur-*)
 Özb. **yaqinlashtir-** (*yâqinlaştır-*) ÖTİL-II, 493

- Tkm. ýakynlaşdyr-* (*yakı:nlaşdır-*) TTS, 671; TDS-II, 452 2. Manevi yönden birbirine ısındırmak, duygusal bağ oluşturmak. TDS-II, 452
- ¹³⁹⁴ **yakınlık** Yakınlık. NL-3, 602 (*yaqinliq*)
Özb. **yaqinlik** (*yaqinlik*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 493 2. Dostluk, samimilik. ÖTİL-II, 493
Tkm. ýakynlyk (*yakı:nlık*) TTS, 671; TDS-II, 452 2. Akrabalık. TDS-II, 452
- ¹³⁹⁵ **yaki** Ya da, veya. *Far.* NL, 534 (*yoki*)
Özb. **yoki** (*yâki*) ÖTS, 500; ÖTİL, 255
- ¹³⁹⁶ **yaqîn** Ar. 1. Kararlı, önlenemez, önüne geçilemez, zorunlu, şüphesiz. 2. Kesin, net. NL-3, 601 (*yaqin*)
Tkm. ýakyn (*yakı:n*) 1., 2. Açık, doğru, kesin, güvenilir. 3. Tasavvufta ruhi dünyanın gerçekliğini anlamanın en üst derecesi. KES, 468 ~ **ýagyn** (*yağı:n*) 1., 2. Açık, doğru, kesin, güvenilir. 3. Tasavvufta ruhi dünyanın gerçekliğini anlamanın en üst derecesi. KES, 468
- ¹³⁹⁷ **yaqînî** Ar. NL-3, 602
- ¹³⁹⁸ **yâkût** Ar. 1. Kıymetli taş, yakut. 2. Kızıl. NL, 546 (*yoqut*)
Özb. **yoqut** (*yâqut*) ÖTS, 503; ÖTİL, 266 2. ÖTİL, 266 3. Bir kadın adı. ÖTİL, 266
Tkm. ýakut (*yakut*) TTS, 671; KES, 468; TDS-II, 451
*Özb. **Yoqut** (*Yoqut*) Yakut, Yakut halkından olan. ÖTS, 503; ÖTİL, 266
**Tkm. Ýakut* (*Yakut*) Yakut, Yakut halkından olan. TTS, 671; TDS-II, 451
- ¹³⁹⁹ **yâkûtgûn** Ar. + *Far.* NL, 547
- ¹⁴⁰⁰ **yâl** *Far.* Yele. NL, 534 (*yol*)
Özb. **yol** (*yâl*) ÖTS, 500; ÖTİL, 255
Tkm. ýal (*ya:l*) TTS, 671; TDS-II, 452
**Tkm. ýal* (*yal*) Köpek için hazırlanan yiyecek. TTS, 671; TDS-II, 452
- ¹⁴⁰¹ **yala-** I Yalamak. NL, 534 (*yola-*)
Özb. **yala-** (*yala-*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478 2. *mec.* Değmek, sıyırıp geçmek. 3. Yıkamak, akıtmak. ÖTİL-II, 478
Tkm. ýala- (*yala-*) 2. *mec.* Sıyırıp geçmek, değmek. TTS, 672; TDS-II, 452 3. Kertmek, kesmek. TDS-II, 452
- ¹⁴⁰² **yala-** II NL, 534
- ¹⁴⁰³ **yala-** Yalamak. NL-3, 592 (*yala-*)
Özb. **yala-** (*yala-*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478 2. *mec.* Sıyırmak, sıyırıp geçmek. ÖTİL-II, 478
Tkm. ýala- (*yala-*) 2. *mec.* Sıyırmak, sıyırıp geçmek. TTS, 672; TDS-II, 452 3. *mec.* Yalayarak kertmek, kesmek, yemek. TDS-II, 452
- ¹⁴⁰⁴ **yalag** Yalak, köpeğin yal kabı. NL-3, 593 (*yalog'*)
Özb. **yalog** (*yalâq*) ÖTİL-II, 480 ~ **yalok** (*yalâk*) ÖTS, 490
Tkm. ýalak (*yalak*) TTS, 672; TDS-II, 452
- ¹⁴⁰⁵ **yalañ** 1. Yalın, çıplak. 2. Yoksul, fakir. NL-3, 592 (*yalang*)
Özb. **yalang** (*yalang*) 1. ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478 2. Ağaçsız, imar edilmemiş boş alan. 3. Kından çıkmış, çıplak. ÖTİL-II, 478
Tkm. ýalañ (*yalañ*) 1. TTS, 672; TDS-II, 453 2. TDS-II, 453 3. Kınından çıkmış, çıplak. 4. Sergi serilmemiş, sergisiz. 5. Yapraksız, yaprağı dökülmüş. TDS-II, 453 ~ **ýalañaç** (*yalañaç*) 1. TTS, 672; TDS-II, 453 2. TDS-II, 453 3. Kınından çıkmış, çıplak. 4. Sergi serilmemiş, sergisiz. 5. Yapraksız, yaprağı dökülmüş. TDS-II, 453

- **Tkm. ýalaň (yalaň)* Daima, sürekli, her zaman. TTS, 672
- ¹³⁵³ **ýalaň** Yalın, çıplak. NL, 534 (*yalang*)
 Özb. **yalang** (*yalang*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478 2. Ağaçsız, binasız, düzlük, ova. 3. Kınsız, kapsız. ÖTİL-II, 478 ~ **yalang'och** (*yalang'âç*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 479 2. *mec.* Evsiz, barksız. 3. Ağaçsız, binasız, düzlük, ova. 4. Sergisiz, döşemesiz. ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalaň (yalaň) TTS, 672; TDS-II, 453 2. Kınsız, kapsız. 3. Sergisiz, döşemesiz. 4. Yapraksız, yaprağı dökülen. 5. Garip, yalnız yaşayan. 6. Hamutsuz, eyersiz. TDS-II, 453 ~ **ýalañaç** (*yalañaç*) TTS, 672; TDS-II, 453 2. Kınsız, kapsız. 3. Sergisiz, döşemesiz. 4. Yapraksız, yaprağı dökülen. 5. Garip, yalnız yaşayan. 6. Hamutsuz, eyersiz. TDS-II, 453
 **Tkm. ýalaň (yalaň)* 1. Daima, sürekli, her zaman. TTS, 672 2. Bütünüyle, tamamen, baştan aşağı. TDS-II, 453
- ¹³⁵⁴ **yalangaçla-** Soymak, soyundurmak. NL-3, 592 (*yalang'oçla-*)
 Özb. **yalang'ochla-** (*yalang'âçla-*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 479 2. Atın eyerini çözüp almak. 3. Ağacı budamak. 4. Kınından çıkarmak. 5. Serbest bırakmak. ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalañaçla- (*yalañaçla-*) 2. Kınından çıkarmak. 3. Yapraklarını dökmek. TTS, 672; TDS-II, 453 4. Atın eğeri çıkarmak. TDS-II, 453
- ¹³⁵⁵ **yalangaçlık** Çıplaklık. NL-3, 592 (*yalang'oçliq*)
 Özb. **yalang'ochlik** (*yalang'âçlik*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 479 2. Yoksulluk, muhtaçlık. ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalañaçlyk (*yalañaçlık*) 2. Yoksulluk. TTS, 672; TDS-II, 453 3. Kınsızlık. TTS, 672
- ¹³⁵⁶ **yalankaç ~ yalangaç** Çıplak, yalın. NL-3, 592 (*yalanqoç ~ yalang'oç*)
 Özb. **yalang'och** (*yalang'âç*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 479 2. *mec.* Yaprağı dökülmüş, yapraksız. 3. *mec.* Ağaçsız, imar edilmemiş yer. 4. *mec.* Yoksul. ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalañaç (*yalañaç*) TTS, 672; TDS-II, 453 2. Kınından çıkmış. 3. Sergisiz, sergi serilmemiş. 4. Yapraksız, yaprağı dökülmüş. 5. Yoksul. TDS-II, 453
- ¹³⁵⁷ **ýalaňla-** Soymak, soyundurmak, açmak. NL-3, 592 (*yalangla-*)
 Özb. **yalangla-** (*yalangla-*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 479 2. Atın eyerini çözüp almak. 3. Ağacı budamak. 4. Kınından çıkarmak. 5. Serbest bırakmak. ÖTİL-II, 479
- ¹³⁵⁸ **ýalaňlik** Çıplaklık, yalınlık. NL, 534 (*yola*)
 Özb. **yalanglik** (*yalanglik*) Düzlük, ova, yazı. ÖTS, 489; ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalañaçlyk (*yalañaçlık*) 2. *mec.* Fakirlik, yoksulluk, kimsesizlik. TTS, 672; TDS-II, 453 3. Kapsızlık, kınsızlık. TTS, 672
- ¹³⁵⁹ **ýalaş-** Yalaşmak. NL-3, 592 (*ýalaş-*)
 Özb. **yalash-** (*ýalaş-*) ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalaş- (*ýalaş-*) TDS-II, 453
- ¹³⁶⁰ **ýalav** 1. Bayrak, tuğ. 2. Kalpağa tutturulan ipek kurdele. NL-3, 593 (*yalov*)
 Özb. **yalov** (*yalâv*) 1. ÖTS, 490; ÖTİL-II, 480
Tkm. ýalaw (*yalav*) 1. KES, 469; TDS-II, 453
 **Tkm. ýalaw* (*yalav*) Çok güçlü aydınlatma aleti, projektör, ışıldak. TTS, 672; TDS-II, 453
- ¹³⁶¹ **ýalbar-** Yalvarmak, rica etmek, ısrarla istemek. NL, 534 (*yolbor-*)
 Özb. **yolvor-** (*yâlvâr-*) ÖTS, 500; ÖTİL, 255

- Tkm. ýalbar-* (*yalbar-*) TTS, 672; TDS-II, 453
- ¹³⁹² **yalgan** Yalan, uydurma, sahte. NL, 535 (*yolg'on*)
Özb. yolg'on (*yãlg'ân*) ÖTS, 501; ÖTİL, 256
Tkm. ýalan (*yalan*) TTS, 672; TDS-II, 452
- ¹³⁹³ **yalganlık** Sahtelik, yalanlık. NL, 535 (*yolg'onliq*)
Özb. yolg'onlik (*yãlg'ânlik*) ÖTS, 501; ÖTİL, 257
Tkm. ýalanlyk (*yalanlık*) TDS-II, 453
- ¹³⁹⁴ **yalguz 1.** Yalnız, tek, bir tane, dengi yok. **2.** Fakat, ancak. NL, 535 (*yolg'uz*)
Özb. yolg'iz (*yãlg'iz*) **1., 2., 3.** Sadece. ÖTS, 500; ÖTİL, 256 **4.** Bekâr, evli olmayan. ÖTİL, 256
Tkm. ýalguz (*yalguz*) **1.** KES, 469 ~ **yalňyz** (*yalñı:z*) **1.** TTS, 673; TDS-II, 455
- ¹³⁹⁵ **yalguzlug** Yalnızlık, teklik, kimsesizlik. NL, 536 (*yolg'uzlug'*)
Özb. yolg'izlik (*yãlg'izlik*) ÖTS, 501; ÖTİL, 256
Tkm. ýalňyzlyk (*yalñı:zlık*) TTS, 673; TDS-II, 455
- ¹³⁹⁶ **yalık** NL, 535
- ¹³⁹⁷ **yalın** Alev, kıvılcım, ateş. NL, 534 (*yolin*)
Özb. yolqin (*yãlqin*) ÖTS, 500; ÖTİL, 256 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 256
Tkm. ýalyn (*yalın*) TTS, 672; TDS-II, 456
- ¹³⁹⁸ **yalın-** Yalvarmak, rica etmek. NL, 535 (*yolin-*)
Özb. yalin- (*yalın-*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalyn- (*yalın-*) Dalkavukluk etmek, pohpohlamak. TTS, 673; TDS-II, 456
- ¹³⁹⁹ **yalın-** Yalvarmak. NL-3, 592 (*yalın-*)
Özb. yalin- (*yalın-*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 479
Tkm. ýalyn- (*yalın-*) Dalkavukluk etmek, pohpohlamak. TTS, 673; TDS-II, 456
- ¹³⁹⁰ **yalınlık** Alevli, ateşli, yanan, alev alev, ışıltı ışıltı. NL, 535 (*yolinliq*)
Özb. yolqinli (*yãlqinli*) ÖTS, 500; ÖTİL, 256
Tkm. ýalynly (*yalınlı*) TTS, 673; TDS-II, 456 **2.** İçi yangınlı, azaplı, kahırlı. TDS-II, 456
- ¹³⁹¹ **yalkı-** NL, 535
- ¹³⁹² **yalkı-** NL, 535
- ¹³⁹³ **yalpañ** NL-3, 593
- ¹³⁹⁴ **yâm atı** Far. + T. NL, 536
- ¹³⁹⁵ **yama-** Yamamak, yama yapmak. NL-3, 593 (*yama-*)
Özb. yama- (*yama-*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 481
Tkm. ýama- (*yama-*) TTS, 674; TDS-II, 456
- ¹³⁹⁶ **yamag** Yama, yamalık. NL-3, 593 (*yamog'*)
Özb. yamoq (*yamâq*) ÖTS, 490; ÖTİL-II, 482 **2.** İyileşen yaranın izi. ÖTİL-II, 482
Tkm. ýama (*yama*) TTS, 674; TDS-II, 456
- ¹³⁹⁷ **yamaglg** Yamalık. NL-3, 593 (*yamog'lig'*)
Tkm. ýamalyk (*yamalık*) TTS, 674; TDS-II, 456
- ¹³⁹⁸ **yaman 1.** Kötü, fena. **2.** Kötü kişi. NL, 536 (*yomon*)
Özb. yomon (*yãmân*) **1.** ÖTS, 501; ÖTİL, 257 **2., 3.** Ağır, zor, çetin, tehlikeli. **4.** En düşük öğrenci notu. ÖTİL, 257
Tkm. ýaman (*yaman*) **1.** TTS, 674; TDS-II, 456 **2.** Çok, fazla, pek çok. TTS, 674; TDS-II, 456 **3.** Güçlü, becerikli kişi. TDS-II, 456
**Tkm. ýaman* (*yaman*) Devenin derisinin yumuşak yerlerinde şişkinlikle ortaya çıkan hastalık. TTS, 674; TDS-II, 457

- ¹³⁹³ **yamanlıg** Kötülük, fenalık, hilekârlık. NL, 536 (*yomonlig'*)
 Özb. **yomonlik** (*yãmãnlık*) ÖTS, 501; ÖTİL, 257
 Tkm. **ýamanlyk** (*yamanlık*) TTS, 674; TDS-II, 457 2. Kötü karakterlik. TDS-II, 457
- ¹³⁹⁴ **yamat-** Yamatmak, yapa yaptırmak. NL-3, 593 (*yamat-*)
 Özb. **yamat-** (*yamat-*) ÖTİL-II, 481
 Tkm. **ýamat-** (*yamat-*) TTS, 674; TDS-II, 456
- ¹³⁹⁵ **yamgur** Yağmur, yağış. NL, 537 (*yomg'ur*)
 Özb. **yomg'ir** (*yãmğir*) ÖTS, 501; ÖTİL, 257
 Tkm. **ýagmyr** (*yağmur*) TTS, 669; TDS-II, 449 2. Bir erkek adı. TDS-II, 449
- ¹³⁹⁶ **yamgur** Yağmur. NL-3, 593 (*yamg'ur*)
 Özb. **yomg'ir** (*yãmğir*) ÖTS, 501; ÖTİL, 257
 Tkm. **ýagmyr** (*yağmur*) TTS, 669; TDS-II, 449 2. Bir erkek adı. TDS-II, 449
- ¹³⁹⁷ **yâmhâne** Far. NL, 537
- ¹³⁹⁸ **yañ ~ yañi ~ yeñi** Yeni, taze. NL, 538 (*yong ~ yongi ~ yängi*)
 Özb. **yangi** (*yangi*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 482 2. Tecrübesiz, acemi. 3. Sırası gelen, sıradaki. 4. İlk defa görülen, tanınmayan, bilinmeyen. 5. Yakın geçmişe veya şimdiki zamana ait. 6. Biraz önce, çok zaman geçmeden. 7. Yeniden, ikinci kez. ÖTİL-II, 482
 Tkm. **ýaňy** (*yañi*) TDS-II, 461; KES, 469 2. Biraz önce, demin. TTS, 676; TDS-II, 461 3. Şu ana kadar, yalnız. TTS, 676; TDS-II, 461 4. Az, azıcık. TTS, 676
- ¹³⁹⁹ **yan** 1. Yan, taraf, yandaki. 2. Yan taraf. 3. Yanında, karşısında, huzurunda, yakınında. NL, 537 (*yon*)
 Özb. **yon** (*yãn*) 1. ÖTS, 501; ÖTİL, 257 2., 3. Kıyı, sahil, kenar. 4. Cep, cüzdan, kese. ÖTİL, 257
 Tkm. **ýan** (*ya:n*) 1. TTS, 674; TDS-II, 457 2., 3., 4. Giyim kuşamın vb. koltuktan eteklere deyin uzanan parçası. TTS, 674; TDS-II, 457
- ¹⁴⁰⁰ **yan- I** 1. Dönmek, geri gelmek. 2. Hareket etmek, yola çıkmak, yola koyulmak. 3. Gitmek, harekete geçmek. 4. Yetişmek, yetmek. NL, 537 (*yon-*)
 *Özb. **yon-** (*yãn-*) 1. Yanmak, yanıp kül olmak. ÖTS, 502; ÖTİL, 259 2. Işıldamak, parlamak. 3. Isınmak, kaynamak, kızmak. 4. *mec.* Kederlenmek, gamlanmak, hüznlenmek. 5. *mec.* Öfkelenmek, sinirlenmek. 6. *mec.* Tutuşmak, alevlenmek, parlamak. 7. *mec.* Acele etmek, telaşlanmak. ÖTİL, 259
 *Tkm. **ýan-** (*yan-*) 1. Yanmak, yanıp kül olmak. 2. Işık vermek, parlamak. TTS, 674; TDS-II, 459 3. Ateş veya kızgın bir şeyin etkisiyle yanmak. TTS, 674; TDS-II, 459 4. Bronzlaşmak. 5. *mec.* Açık çekmek, azap çekmek. TTS, 674; TDS-II, 459 6. Çok sıcak havalarda susuzluktan kurumak, solmak. 7. Doğuştan gözleri titremek, kımıldamak. 8. Isınmak, kaynamak. TDS-II, 459
- ¹⁴⁰¹ **yan- II** Yanmak, yanıp kül olmak. NL, 537 (*yon-*)
 Özb. **yon-** (*yãn-*) ÖTS, 502; ÖTİL, 259 2. Işıldamak, parlamak. 3. Isınmak, kaynamak, kızmak. 4. *mec.* Kederlenmek, gamlanmak, hüznlenmek. 5. *mec.* Öfkelenmek, sinirlenmek. 6. *mec.* Tutuşmak, alevlenmek, parlamak. 7. *mec.* Acele etmek, telaşlanmak. ÖTİL, 259
 Tkm. **ýan-** (*yan-*) 2. Işık vermek, parlamak. TTS, 674; TDS-II, 459 3. Ateş veya kızgın bir şeyin etkisiyle yanmak. TTS, 674; TDS-II, 459 4. Bronzlaşmak. 5. *mec.* Açık çekmek, azap çekmek. TTS, 674; TDS-II, 459 6. Çok sıcak

- havalarda susuzluktan kurumak, solmak. 7. Doğuştan gözleri titremek, kımıldamak. 8. Isınmak, kaynamak. TDS-II, 459
- ¹³⁹⁸ **yana** (?) Yanak. NL-3, 594 (*yano*)
Özb. **yanoq** (*yanâq*) ÖTS, 491
Tkm. **ýañak** (*yañak*) TTS, 676; TDS-II, 460
- ¹³⁹⁹ **yana ~ yene** 1. Yine, tekrar, yeniden. 2. Özge, başka. NL, 538 (*yona ~ yänä*)
Özb. **yana** (*yänä*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 482 2. ÖTİL-II, 482 3. Sonraki; henüz, hâlâ. ÖTS, 491 4. Bundan başka, bunun üzerine, bundan sonra. 5. Cümledeki düşünceyi pekiştirmek için kullanılır. ÖTİL-II, 482
Tkm. **ýene** (*yene*) 1. TTS, 690; TDS-II, 485 2. Öyle olsa da, öyle olmasına karşılık. TDS-II, 485
- ¹⁴⁰⁰ **yana** Yine, tekrar, yeniden. NL-3, 593 (*yana*)
Özb. **yana** (*yana*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 482 2. Sonraki. 3. Henüz, hâlâ. ÖTS, 491
Tkm. **ýene** (*yene*) TTS, 690; TDS-II, 485
- ¹⁴⁰¹ **yanç- ~ yenç-** 1. Ezmek, çığnemek. 2. Yok etmek. NL, 538 (*yonç- ~ yänç-*)
Özb. **yanch-** (*yänç-*) 1. ÖTS, 491; ÖTİL-II, 484 2. ÖTİL-II, 484 3. Harman dövmek. ÖTS, 491; ÖTİL-II, 484
Tkm. **ýenç-** (*yenç-*) 1. TTS, 690; TDS-II, 485
- ¹⁴⁰² **yanç-** Ufalamak, küçültmek, parçalamak. NL-3, 594 (*yanç-*)
Özb. **yanch-** (*yanç-*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 484
- ¹⁴⁰³ **yançıl- ~ yençil-** Ezilmek, dövülmek. NL, 538 (*yonçıl- ~ yänçil-*)
Özb. **yanchil-** (*yänçil-*) ÖTİL-II, 484
Tkm. **ýençil-** (*yencil-*) TTS, 690; TDS-II, 485 2. *mec.* Bir iş, bir konu tartışılmak, irdelenmek. TDS-II, 485
- ¹⁴⁰⁴ **yançıl-** Ufalanmak, ezilmek, parçalanmak. NL-3, 594 (*yançıl-*)
Özb. **yanchil-** (*yançıl-*) ÖTİL-II, 484
- ¹⁴⁰⁵ **yandaş-** Yaklaşmak, yanaşmak, yakınlaşmak, yan yana gelmek. NL, 538 (*yondaş-*)
Özb. **yondash-** (*yândaş-*) ÖTS, 501; ÖTİL, 258 2. Yatkın olmak, eğilimli olmak. 3. *mec.* Bir meseleye, bir işe belli bir açıdan yaklaşmak. ÖTİL, 258 ~ **yondosh-** (*yândâş-*) ÖTS, 501; ÖTİL, 258 2. Yatkın olmak, eğilimli olmak. 3. *mec.* Bir meseleye, bir işe belli bir açıdan yaklaşmak. ÖTİL, 258
- ¹⁴⁰⁶ **yandaştur-** Yanaştırmak, yan yana getirmek. NL, 538 (*yondaştur-*)
Özb. **yondashtir-** (*yândaştir-*) ÖTS, 501
- ¹⁴⁰⁷ **yandur- I** Yakmak, ateşe vermek. NL, 538 (*yondur-*)
Özb. **yondir-** (*yândir-*) ÖTS, 502; ÖTİL, 258
Tkm. **ýandyr-** (*yandır-*) TTS, 675; TDS-II, 459 2. Bronzlaştırmak. TTS, 675 3. *mec.* Azap, acı çektirmek. TTS, 675; TDS-II, 459
- ¹⁴⁰⁸ **yandur- II** Döndürmek. NL, 538 (*yondur-*)
Tkm. **ýandyr-** (*yandır-*) TDS-II, 459
- ¹⁴⁰⁹ **yañi** 1. Yeni. 2. Tekrar, yeniden, yine. NL-3, 593 (*yangi*)
Özb. **yangi** (*yangı*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 482
Tkm. **ýaňy** (*yaňı*) 1. KES, 469; TDS-II, 461 2. Biraz önce, demin. 2. Şu ana kadar, yalnız. TTS, 676; TDS-II, 461
- ¹⁴¹⁰ **yañıl-** Yanılmak, hata yapmak. NL-3, 593 (*yangil-*)
Tkm. **ýaňyl-** (*yañıl-*) KES, 469; TDS-II, 461
- ¹⁴¹¹ **yankavul** (?) NL-3, 594

- ¹⁴⁰² **yañlıg** Gibi, benzer. NL-3, 594 (*yanglig'*)
 Özb. **yanglig'** (*yanglıg'*) ÖTS, 491; ÖTİL-II, 484
 Tkm. **ýañlyg** (*yañlıg'*) KES, 469
- ¹⁴⁰³ **yañşa-** NL-3, 594
- ¹⁴⁰⁴ **yap- I** 1. Kapatmak, örtmek, gizlemek, saklamak. 2. Yaymak, dağıtmak, salmak. 3. Engellemek, tıkamak. 4. Basmak, kaplamak, kuşatmak, çevrelemek. 5. Tamamlamak, bitirmek. NL, 538 (*yop-*)
 Özb. **yop-** (*yâp-*) 1. ÖTS, 502; ÖTİL, 260 3., 5. ÖTİL, 260
 Tkm. **ýap-** (*yap-*) 1. TTS, 677; TDS-II, 462; KES, 469 3. TTS, 677 5. TTS, 677; TDS-II, 462 4. Vurmak. TTS, 677; TDS-II, 462 5. Ödeme süresi dolmak. 6. Birine iftira etmek, günah yüklemek. TDS-II, 462 7. Giydirmek. TDS-II, 462
- ¹⁴⁰⁵ **yap- II** Yapmak, gerçekleştirmek, oluşturmak. NL, 539 (*yop-*)
 Özb. **yop-** (*yâp-*) Ekmek pişirmek. ÖTS, 502; ÖTİL, 260 2. Sıvamak, yapıştırmak. ÖTİL, 260
 Tkm. **ýap-** (*yap-*) Ekmek pişirmek. TTS, 677; TDS-II, 462; KES, 469
- ¹⁴⁰⁶ **yapıl-** Kaplanmak, gizlenmek, örtülmek. NL, 539 (*yopil-*)
 Özb. **yopil-** (*yâpil-*) ÖTS, 502; ÖTİL, 259 2. Engellenmek, tıkanmak. 3. Tamamlanmak, bitirilmek. ÖTİL, 259
 Tkm. **ýapyl-** (*yapıl-*) 2. Pişirilmek. 3. Bitirilmek, son verilmek, tamamlanmak. TTS, 677; TDS-II, 462 4. Giydirilmek. 5. İftira atılmak, günah yüklenmek. TDS-II, 462
 *Özb. *yopil-* (*yâpil-*) Pişirilmek. ÖTS, 502; ÖTİL, 259
- ¹⁴⁰⁷ **yapın-** Kapanmak, örtünmek, giyinmek. NL, 539 (*yopin-*)
 Özb. **yopin-** (*yâpin-*) ÖTS, 502; ÖTİL, 259
 Tkm. **ýapyn-** (*yapın-*) TTS, 677; TDS-II, 462
- ¹⁴⁰⁸ **yapuş- ~ yapış-** 1. Yapışmak, bitişmek. 2. Dalamak, sataşmak, musallat olmak. NL, 539 (*yopuş- ~ yopiş-*)
 Özb. **yopish-** (*yâpiş-*) 1. ÖTS, 502; ÖTİL, 260 2., 3. Yakışmak, uygun olmak. ÖTİL, 260
 Tkm. **ýapyş-** (*yapiş-*) 1. TTS, 677 2., 3. Bir işi gerçekleştirmek için çabalamak, girişmek. TDS-II, 463
- ¹⁴⁰⁹ **yapuştır-** Yapıştırmak, bitiştirmek. NL, 539 (*yopuştur-*)
 Özb. **yopishtir-** (*yâpiştir-*) ÖTS, 502; ÖTİL, 260 2. Yakıştırmak, uygun hâle getirmek. ÖTİL, 260
 Tkm. **ýapyşdyr-** (*yapişdır-*) TTS, 677 2. Bir şeyin üstünü tek seferde örtmek. TDS-II, 463
- ¹⁴¹⁰ **yâr** Far. 1. Dost, arkadaş, yoldaş. 2. Sevgili, yâr. NL, 539 (*yor*)
 Özb. **yor** (*yâr*) 1. ÖTİL, 261 2. ÖTS, 503; ÖTİL, 261
 Tkm. **ýar** (*ya:r*) 1. KES, 469; TDS-II, 463 2. TTS, 678; KES, 469; TDS-II, 463
- ¹⁴¹¹ **yar-** Far. 1. Yarmak, bölmek, ayırmak, dilmek. 2. Kazmak, sürmek. NL, 540 (*yor-*)
 Özb. **yor-** (*yâr-*) 1. ÖTS, 504; ÖTİL, 262
 Tkm. **ýar-** (*ya:r-*) 1. TTS, 678; TDS-II, 466 2. Tahrip etmek, patlatmak. TTS, 678; TDS-II, 466 3. Isırmak. TTS, 678; TDS-II, 466 4. *mec.* Hırsızlık yapmak, soymak. TTS, 678; TDS-II, 466
- ¹⁴¹² **yara ~ yara** 1. Yara, bir etki ile vücutta oluşan yarık. 2. Hastalık. NL, 540 (*yora ~ yara*)

- Özb. **yara** (*yara*) 1. ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485 2. *mec.* Üzüntü, kaygı, elem, gam, acı. ÖTİL-II, 485
 Tkm. **ýara** (*yara*) 1. TTS, 678; TDS-II, 463
- 14013 **yara-** 1. Yaramak, yararlı olmak. 2. Gerek olmak, lazım olmak. 3. Fayda getirmek, faydası dokunmak. NL-3, 594 (*yara-*)
 Özb. **yara-** (*yara-*) 1., 3. ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485
 Tkm. **ýara-** (*yara-*) 1. TTS, 678; TDS-II, 464 3. TDS-II, 464
- 14014 **yârâ** *Far.* NL, 541
- 14015 **yara** Yara, cerahat. NL-3, 594 (*yara ~ yaro*)
 Özb. **yara** (*yara*) ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485 2. *mec.* Kaygı, elem, gam. ÖTİL-II, 485
 Tkm. **ýara** (*yara*) TTS, 678; TDS-II, 463
- 14016 **yaragçı** NL-3, 596
- 14017 **yaragla-** NL-3, 596
- 14018 **yarak ~ yarag** 1. Hazırlık. 2. Silah. 3. Gerekli araç, gereç. NL-3, 596 (*yaroq ~ yarog'*)
 Özb. **yarog'** (*yarâğ*) 2. ÖTS, 492; ÖTİL-II, 487
 Tkm. **ýarag** (*yarâğ*) 2. TTS, 678; TDS-II, 463 3. TTS, 678 3. *mec.* Bir konuda etkili her şey. TDS-II, 463
- 14019 **yarakan** NL-3, 595
- 14020 **yarakanî** *T.+Ar.* NL-3, 595
- 14021 **yaraklıg ~ yaraglık** NL-3, 596
- 14022 **yaralıg** 1. Yaralı, yarası olan. 2. Dertli, elemli, gamlı. NL-3, 595 (*yaralıg'*)
 Özb. **yarali** (*yarali*) 1. ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485 2. ÖTİL-II, 485
 Tkm. **ýaraly** (*yaralı*) 1. TTS, 679; TDS-II, 464
- 14023 **yaralıg** Yaralı, yarası olan. NL-3, 596 (*yarolig'*)
 Tkm. **ýaraly** (*yaralı*) TTS, 679; TDS-II, 464
- 14024 **yaramas** 1. İşe yaramayan, yaramaz. 2. Kötü, değersiz, pis. NL-3, 595 (*yaramas*)
 Özb. **yaramas** (*yaramas*) ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485
 Tkm. **ýaramaz** (*yaramaz*) TTS, 679; TDS-II, 464
- 14025 **yaramaslıg** 1. İşe yaramazlık, yaramazlık. 2. Kötülük, fenalık. NL-3, 595 (*yaramaslig'*)
 Özb. **yaramaslik** (*yaramaslik*) ÖTS, 492 ~ **yaramasliq** (*yaramasliq*) ÖTİL-II, 485
 Tkm. **ýaramazlyk** (*yaramazlık*) TTS, 679; TDS-II, 464
- 14026 **yârân** *Far.* Dostlar, arkadaşlar, ahbablar. NL, 541 (*yoron*)
 Özb. **yoron** (*yârân*) ÖTS, 504; ÖTİL, 262
 Tkm. **ýaran** (*ya:ra:n*) Dost, arkadaş, yoldaş. TTS, 679; KES, 469; TDS-II, 464
 2. Aynı fikir ve duyguda olan, aynı tarafı tutan kişi. TDS-II, 464 3. Çocuk oyunlarında aynı takımdaki oyuncuların birbiriyle olan ilişkisi. 4. Bir erkek adı. TDS-II, 464
- 14027 **yaraş** Barış, sulh. NL-3, 595 (*yaraş*)
 Özb. **yarash** (*yaraş*) ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485 2. Yarama, yararlı olma. 3. Bir erkek adı. ÖTİL-II, 485
- 14028 **yaraş-** 1. Uygun olmak, yakışmak. 2. Anlaşmak, barışmak. NL-3, 595 (*yaraş- ~ yaroş-*)
 Özb. **yarash-** (*yaraş-*) ÖTS, 492; ÖTİL-II, 486

- Tkm. ýaraş-* (*yaraş-*) 1. TTS, 679; TDS-II, 465 2. TDS-II, 465
- 14029 **yaraşa** *Far.* Uygun, layık. NL-3, 595 (*yaraşa*)
Özb. **yarasha** (*yaraşa*) ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485
- 14030 **yarat-** Yaratmak, vücuda getirmek, oluşturmak. NL-3, 595 (*yarat-* ~ *yarot-*)
Özb. **yarat-** (*yarat-*) ÖTS, 492; ÖTİL-II, 485
Tkm. ýarat- (*yarat-*) TTS, 679; TDS-II, 465
- 14031 **yaratıl-** Yaratılmak, vücuda getirilmek. NL-3, 595 (*yaratıl-*)
Özb. **yaratıl-** (*yaratıl-*) ÖTİL-II, 485
- 14032 **yargag** NL-3, 596
- 14033 **yargu** Kabul, onay, izin; ceza; himaye, koruma; hüküm, karar. NL, 542 (*yorg'u*)
Özb. **yorg'i** (*yârğ'i*) Ceza. ÖTS, 504; ÖTİL, 263
- 14034 **yarguçak** El değirmeni. NL, 542 (*yorg'uçoq*)
Özb. **yorg'uchoq** (*yârğuçâq*) ÖTİL, 263
Tkm. ýargyjak (*yargıcak*) TDS-II, 466
- 14035 **yarıl-** 1. Yarılmak, yırtılmak, bölünmek. 2. Korkmak, ürkmek. NL, 540 (*yoril-*)
Özb. **yoril-** (*yâril-*) 1. ÖTS, 503; ÖTİL, 261
Tkm. ýaryl- (*ya:ril-*) 1., 2. Tahrip edilmek, patlatılmak. TTS, 680; TDS-II, 467
3. Isırılmak. TTS, 680 4. Çalınmak, hırsızlık yapılmak. TTS, 680; TDS-II, 467
5. Üzülmek, kederlenmek, acılanmak. 6. Öfkelenmek, sinirlenmek. TDS-II, 467
- 14036 **yarım** Yarım, bütünün yarısı. NL-3, 595 (*yarim*)
Özb. **yarim** (*yarim*) ÖTS, 492; ÖTİL-II, 486
Tkm. ýarym (*ya:rim*) TTS, 680; TDS-II, 467
- 14037 **yarımcânlık** *T.+Far.+T.* NL-3, 596
- 14038 **yârlık** ~ **yârlıg** *Far.+T.* NL, 540
- 14039 **yarlık** Emir, ferman. NL, 540 (*yorliq*)
Özb. **yorliq** (*yârliq*) ÖTİL, 262 2. Etiket, yafta; sertifika, belge. ÖTS, 504; ÖTİL, 262
Tkm. ýarlyk (*yarlık*) 2. Etiket. TTS, 680; TDS-II, 466
- 14040 **yarlıka-** NL, 540
- 14041 **yarmak** NL, 540
- 14042 **yârsız** *Far.+T.* NL, 541
- 14043 **yarı-** 1. Parlamak, ışıldamak. 2. Aydınlatmak, ışıklandırmak. 3. Gün ağarmak, aydınlanmak. NL, 541 (*yoru-*)
Özb. **yorı-** (*yâri-*) 1. ÖTİL, 261 3. ÖTS, 503; ÖTS, 261 3. *mec.* Aydınlanmak, abat olmak. ÖTS, 261
- 14044 **yârûd** *Far.* NL, 541
- 14045 **yarug** Yarık, yarılarak açılmış, çatlak. NL, 542 (*yorug'*)
Özb. **yorıq** (*yorıq*) ÖTS, 503; ÖTİL, 262
Tkm. ýaryk (*ya:rık*) TTS, 680; TDS-II, 467
- 14046 **yarugluk** ~ **yaruglug** 1. Aydınlık, parlaklık. 2. Mum, kandil. NL, 542 (*yorug'luq* ~ *yorug'lug'*)
Özb. **yorug'lik** (*yârug'lik*) 1., 2. Işık. ÖTS, 504; ÖTİL, 262 3. *mec.* Mutlu ve rahat yaşam. ÖTİL, 262
Tkm. ýaryklyk (*yarıklık*) 1. TDS-II, 467 2. İyiilik, hayır. TDS-II, 467
- 14047 **yaruk** ~ **yarug** 1. Parlak, ışık. 2. Baht, talih. 3. Saf, temiz, arı. NL, 541 (*yoruq* ~ *yorug'*)

- Özb. **yorug'** (*yâruğ*) 1. ÖTS, 504; ÖTİL, 262 2. Aydınlık. 3. *mec.* Doğru, yanlışsız. ÖTİL, 262
 Tkm. **ýaryk** (*yarık*) 1., 2. Güzel, hoş. KES, 469; TDS-II, 467
- 1408 **yarut-** 1. Parlatmak, aydınlatmak, ışıklandırmak. 2. Abat etmek, rahata kavuşturmak, gönendirmek. 3. Güçlendirmek, kuvvetlendirmek. NL, 541 (*yorut-*)
 Özb. **yorit-** (*yârit-*) 1., 2. *mec.* Açıklamak, yazılı beyan etmek. ÖTS, 503; ÖTİL, 261
 Tkm. **ýaryt-** (*yarit-*) 1. KES, 469
- 1409 **yasa-** 1. Kurmak, inşa etmek. 2. Yapmak, meydana getirmek. 3. Yazmak, tertip etmek. 4. Bezemek, süslemek. 5. İslah etmek, düzeltmek, iyileştirmek. 6. Katmak, ilave etmek. NL-3, 596 (*yasa-*)
 Özb. **yasa-** (*yasa-*) 1., 2. ÖTS, 493; ÖTİL-II, 487 4. ÖTİL-II, 487
 Tkm. **ýasa-** (*yasa-*) 1., 2. TTS, 681; TDS-II, 468
- 1410 **yasa-** 1. Yapmak, üretmek, meydana getirmek. 2. Hazırlamak, NL, 542 (*yosa-*)
 Özb. **yasa-** (*yasa-*) 1. ÖTS, 493; ÖTİL-II, 487 2. ÖTİL-II, 487 3. Elde etmek. ÖTS, 493 4. Üretmek. ÖTS, 493 5. Süslemek, bezemek. 6. *mec.* Uydurmak, kurmak, ortaya atmak. ÖTİL-II, 487
 Tkm. **ýasa-** (*yasa-*) 1. TTS, 681; TDS-II, 468 2. Dilbilimde sözcük türetmek. TDS-II, 468
- 1451 **yasaglıg** NL, 543
- 1452 **yasaglık** ~ **yasaglıg** NL-3, 598
- 1453 **yasak** ~ **yasag** 1. Karar, tertip, kanun. 2. Ceza. 3. Saf, dizi, sıra. NL-3, 598 (*yasog* ~ *yasog'*)
 Özb. **yasog** (*yasâq*) 1. ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488
- 1454 **yasakı** NL-3, 598
- 1455 **yasal** NL-3, 597
- 1456 **yasal-** 1. Yapılmak, kurulmak, meydana getirilmek. 2. Bezenmek, süslenmek. NL-3, 597 (*yasal-*)
 Özb. **yasal-** (*yasal-*) 1. ÖTS, 493; ÖTİL-II, 487
 Tkm. **ýasal-** (*yasal-*) 1. TTS, 681; TDS-II, 468
- 1457 **yasal-** ~ **yasal-** Düzenlenmek, yapılmak. NL, 542 (*yosal-* ~ *yasal-*)
 Özb. **yasal-** (*yasal-*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 487
 Tkm. **ýasal-** (*yasal-*) TTS, 681; TDS-II, 468
- 1458 **yasān-** Giyinmek, süslenmek, bezenmek. NL-3, 597 (*yasān-*)
 Özb. **yasān-** (*yasān-*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488
 Tkm. **ýasān-** (*yasān-*) Yapılmak, inşa edilmek. TTS, 681; TDS-II, 468
- 1459 **yasānmag** NL-3, 597
- 1460 **yasar** NL-3, 597
- 1461 **yasat-** Süslemek, bezemek. NL-3, 597 (*yasat-*)
 Özb. **yasat-** (*yasat-*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488
 Tkm. **ýasat-** (*yasat-*) Yaptırmak, inşa ettirmek. TTS, 681; TDS-II, 468
- 1462 **yasavul** Bekçi, muhafız, koruyucu. NL-3, 597 (*yasavul*)
 Özb. **yasovul** (*yasâvul*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488
 Tkm. **ýasawul** (*yasavul*) 2. Yolu kontrol eden atlı. KES, 469; TDS-II, 468
- 1463 **yasavulluk** NL-3, 597
- 1464 **yâsēmen** *Far.* Yasemin. NL, 543 (*yosumân*) *bk.* **yâsmîn** ~ **yâsemîn** NL, 542 (*yosmin* ~ *yosâmin*)

- Özb. **yosmin** (*yâsmin*) ÖTS, 504 ~ **yosuman** (*yâsümân*) ÖTS, 504; ÖTİL, 263
 2. Hilekâr kadın. ~ **yasmin** (*yasmin*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488 ~ **jasmin** (*jasmin*) ÖTS, 205
 Tkm. **ýasemen** (*ya:semen*) KES, 469 ~ **ýasman** (*yasman*) TTS, 681 ~ **žasmin** (*jasmin*) TTS, 389
- ¹⁴⁰⁵ **yâsmîn ~ yâsemîn** *Far.* Yasemin; Sararmış yüz, hâli harap kişi. NL, 542 (*yosmin* ~ *yosämin*) bk. **yâsemen** NL, 543 (*yosumân*)
 Özb. **yosmin** (*yâsmin*) ÖTS, 504 ~ **yosuman** (*yâsümân*) ÖTS, 504; ÖTİL, 263
 2. Hilekâr kadın. ~ **yasmin** (*yasmin*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488 ~ **jasmin** (*jasmin*) ÖTS, 205
 Tkm. **ýasemen** (*ya:semen*) KES, 469 ~ **ýasman** (*yasman*) TTS, 681 ~ **žasmin** (*jasmin*) TTS, 389
- ¹⁴⁰⁶ **yasta-** NL-3, 598
- ¹⁴⁰⁷ **yastan-** 1. Yaslanmak, dayanmak. 2. Yatmak, uzanmak. NL-3, 598 (*yastan-*)
 Özb. **yastan-** (*yastan-*) ÖTİL-II, 488
 Tkm. **ýassan-** (*yassan-*) 1. TTS, 681; TDS-II, 468 2. TDS-II, 468
- ¹⁴⁰⁸ **yastan-** Yaslanmak, dayanmak. NL, 543 (*yostan-*)
 Özb. **yastan-** (*yastan-*) ÖTİL-II, 488 2. Yayılıp serilmek. ÖTİL-II, 488 ~ **yaslan-** (*yaslan-*) ÖTS, 493; ÖTİL-II, 488 2. Yayılıp serilmek. ÖTİL-II, 488
 Tkm. **ýassan-** (*yassan-*) TTS, 681; TDS-II, 468 2. Ön ayakları üzerine başını koyup yatmak (köpekler için). TDS-II, 468
- ¹⁴⁰⁹ **yaş I** 1. Yaş, ömür. 2. Genç, yiğit. NL, 544 (*yoş*)
 Özb. **yosh** (*yâş*) 1. ÖTS, 506; ÖTİL, 264 2., 3. Gençliğe özgü, dinçlik. 4. *mec.* Tecrübesiz, acemi. 5. *mec.* Yeni oluşan, yeni meydana gelen. ÖTİL, 264
 Tkm. **ýaş** (*ya:ş*) 1., 2. TTS, 681; TDS-II, 469 3. Yetişmemiş, kemale ermemiş. TTS, 681; TDS-II, 469 4. Toy, tecrübesiz. TTS, 681 5. Yeni doğan bebek. TDS-II, 469
 *Tkm. **ýaş** (*yaş*) Soğan, patates, havuç gibi bitkilerin kökü ve gövdesi. TTS, 681; TDS-II, 469
- ¹⁴¹⁰ **yaş II** Gözyaşı. NL, 544 (*yoş*)
 Özb. **yosh** (*yâş*) ÖTS, 506; ÖTİL, 264
 Tkm. **ýaş** (*ya:ş*) TTS, 681; TDS-II, 469
 *Tkm. **ýaş** (*yaş*) Soğan, patates, havuç gibi bitkilerin kökü ve gövdesi. TTS, 681; TDS-II, 469
- ¹⁴¹¹ **yaşa-** Yaşamak, ömür geçirmek, hayat sürmek. NL-3, 600 (*yaşa-*)
 Özb. **yasha-** (*yaşa-*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 490 2. Biriyle bir yerde birlikte yaşamak, ikamet etmek. ÖTİL-II, 490
 Tkm. **ýaşa-** (*ya:şa-*) TTS, 681; TDS-II, 470
- ¹⁴¹² **yaşa-** Yaşamak, ömür geçirmek, var olmak. NL, 544 (*yoşa- ~ yaşa-*)
 Özb. **yasha-** (*yaşa-*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 490 2. Varlık ve bolluk içinde hayat sürmek. 3. Bir şeyi yaşam kaynağı olarak görüp onun duygusuyla ömür geçirmek. 4. Oturmak, ikamet etmek. 5. Biriyle beraber bir yerde ikamet etmek. ÖTİL-II, 490
 Tkm. **ýaşa-** (*ya:şa-*) TTS, 681; TDS-II, 470 2. Geçimini sağlamak. 3. Mekân tutmak, oturmak, ikamet etmek. TDS-II, 470
- ¹⁴¹³ **yaşar** Yaş, yaşında, yaşına ulaşmış, yaşamın çeşitli evrelerinden her biri. NL, 544
 Özb. **yashar** (*yaşar*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 490

- ¹⁴⁷⁴ **yaşar** Yaşlı, yaşında. NL-3, 600 (*yaşar*)
Özb. **yashar** (*yaşar*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 490
- ¹⁴⁷⁵ **yaşar- I** Göze yaş gelmek, göz yaşı dökmek. NL, 544 (*yoşar- ~ yoşor-*)
Tkm. **yaşar-** (*ya:şar-*) TTS, 682; TDS-II, 470
*Özb. **yoshar-** (*yâşar-*) Gençleşmek, genç görünmek. ÖTS, 506; ÖİTL-II, 490
2. Gelişmek, büyümek. 3. *mec.* Görkemli duruma gelmek, güzelleşmek. ÖİTL-II, 490
*Tkm. **yaşar-** (*ya:şar-*) Gençleşmek, gerçek yaşından genç görünmek. TDS-II, 470
- ¹⁴⁷⁶ **yaşar- II** Yaşamak, ömür sürmek. NL, 544
*Özb. **yoshar-** (*yâşar-*) Gençleşmek, genç görünmek. ÖTS, 506; ÖİTL-II, 490
2. Gelişmek, büyümek. 3. *mec.* Görkemli duruma gelmek, güzelleşmek. ÖİTL-II, 490
*Tkm. **yaşar-** (*ya:şar-*) Gençleşmek, gerçek yaşından genç görünmek. TDS-II, 470
- ¹⁴⁷⁷ **yaşart- I** 1. Meydana getirmek, oluşturmak. 2. Saklamak, korumak. NL-3, 600 (*yaşart-*)
Tkm. **yaşart-** (*ya:şart-*) Gençleştirmek, genç hâle getirmek. TDS-II, 470
- ¹⁴⁷⁸ **yaşart- II** Yaşartmak. NL-3, 600 (*yaşart-*)
Özb. **yashart-** (*yaşart-*) ÖTİL-II, 490
Tkm. **yaşart-** (*ya:şart-*) TTS, 682; TDS-II, 470
- ¹⁴⁷⁹ **yaşıl ~ yeşil** Yeşil, yeşil renk. NL, 544 (*yoşil ~ yaşil*)
Özb. **yashil** (*yaşil*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 490
Tkm. **yaşyl** (*ya:şıl*) TTS, 682; TDS-II, 470
- ¹⁴⁸⁰ **yaşıl Far.** 1. Yeşil renk. 2. Güzel. 3. Uygun, yerinde, münasip. NL-3, 600 (*yaşil*)
Özb. **yashil** (*yaşıl*) 1. ÖTS, 494; ÖTİL-II, 490
Tkm. **yaşyl** (*ya:şıl*) 1. TTS, 682; TDS-II, 470
- ¹⁴⁸¹ **yaşlıg I** NL, 544
- ¹⁴⁸² **yaşlıg II** Gençlik, uçarılık. NL, 544 (*yoşlig'*)
Özb. **yoshlik** (*yâşlik*) ÖTS, 507; ÖTİL, 265
Tkm. **yaşlyk** (*ya:şlık*) TTS, 682; TDS-II, 470
- ¹⁴⁸³ **yaşun-** Gizlenmek, saklanmak. NL, 545 (*yoşun-*)
Tkm. **yaşyn-** (*yaşın-*) Kendinden büyüklere, kayınlara saygı göstermek amacıyla yaşmakla ağızını kapamak (genç gelinler). TTS, 682; TDS-II, 471
- ¹⁴⁸⁴ **yaşun-** NL-3, 600
- ¹⁴⁸⁵ **yaşur-** Far. 1. Saklamak, gizlemek. 2. Sır tutmak. NL, 545 (*yoşur-*)
Özb. **yashir-** (*yâşir-*) 1. ÖTS, 494; ÖTİL-II, 491 2. ÖTİL-II, 491
Tkm. **yaşyr-** (*yaşır-*) 1. TTS, 682; TDS-II, 471
- ¹⁴⁸⁶ **yaşur-** Saklamak, gizlemek. NL-3, 600 (*yaşur-*)
Özb. **yashir-** (*yaşır-*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 491
Tkm. **yaşyr-** (*yaşır-*) TTS, 682; TDS-II, 471
- ¹⁴⁸⁷ **yaşurmag** NL-3, 600
- ¹⁴⁸⁸ **yaşurt-** NL-3, 601
- ¹⁴⁸⁹ **yaşurun** Gizli, saklı. NL-3, 601 (*yaşurun*)
Özb. **yashirin** (*yaşırın*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 491
Tkm. **yaşyryn** (*yaşırı:n*) TTS, 682; TDS-II, 471
- ¹⁴⁹⁰ **yaşurun ~ yaşurun** Gizli, saklı. NL, 545 (*yoşurun ~ yaşurun*)
Özb. **yashirin** (*yaşirin*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 491

- Tkm. ýaşyryn (yaşırı:n)* TTS, 682; TDS-II, 471
1401. **yad** Yad, el, yabancı. NL, 543 (*yot*)
Özb. yot (yât) 2. Garip, yabancı. ÖTS, 504; ÖTİL, 263
Tkm. ýat (ya:t) TTS, 682; TDS-II, 471
**Tkm. ýat (ya:t)* Hafıza, bellek. TTS, 682; TDS-II, 471
1402. **yat- 1.** Yatmak, yerleşmek, oturmak. **2.** Uyumak. NL, 543 (*yot-*)
Özb. yot- (yât-) 1. ÖTS, 504; ÖTİL, 263 2., 3. Bir yerde ikamet etmek, yaşamak. 4. Hapse girmek. 5. Durmak, işlemez olmak, çalışmamak. 6. Eylemin devamlılığını göstermek için yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL, 263
Tkm. ýat- (yat-) 1. TTS, 682; TDS-II, 472 2., 3. Bir yerde uzun süre bulunmak. TTS, 682; TDS-II, 472 4. Durmak, dinmek. TTS, 682; TDS-II, 472 5. Solmak, kurumak. TTS, 682; TDS-II, 472
1403. **yatak** Yatak odası, uyku yeri. NL, 543 (*yotoq*)
Özb. yotoq (yâtoq) ÖTS, 504; ÖTİL, 264
Tkm. ýatak (yatak) Ağıl, koyun yatağı. TTS, 683; TDS-II, 471 2. Yer altı maden kaynağı, **Tkm. ýatak (yatak)* 1. Çok yatan, uykucu. TTS, 683; TDS-II, 471 2. *mec.* Tembel. TTS, 683; TDS-II, 471
1404. **yatış** NL, 543
1405. **yatlık** Yabancılık, yadlık. NL, 543 (*yotlik*)
Özb. yotlik (yâtlik) ÖTS, 504; ÖTİL, 263
Tkm. ýatlyk (ya:tlık) TDS-II, 472
**Tkm. ýatlyk (ya:tlık)* İyi çocuk, hayırlı çocuk. TDS-II, 472
1406. **yâve I** *Far.* NL, 529
1407. **yâve II** *Far.* 1. Beyhude, saçma sapan söz. 2. Yalan. NL, 529 (*yovä*)
Tkm. ýawa (ya:va) 1. KES, 470
1408. **yâver** *Far.* 1. Yardımcı, yaver, çırak. 2. Dost, ahbap. NL, 529
Özb. yovar (yâvär) ÖTS, 504; ÖTİL, 252
Tkm. ýowar (yovar) 1. Yardım, yardımcı olma. TTS, 707; TDS-II, 502
1409. **yâverlik** *Far.* + T. NL, 530
1410. **yavgan** NL-3, 587
14101. **yavgan** Yavan, yağsız, etsiz yemek. NL, 530 (*yovg'on*)
Özb. yovg'on (yâvğân) ÖTS, 505; ÖTİL, 253
Tkm. ýuwan (yuvan) 1. Tuzu az. TTS, 711; TDS-II, 508 2. *mec.* Anlamsız söz. TTS, 711; TDS-II, 508 3. Ekşi olmayan, hafif. TDS-II, 508
14102. **yavşan** Birleşikgillerden, yaprakları hekimlikte kullanılan çok yıllık bir bitki, yavşan otu, pelin otu. NL, 530 (*yovşan*)
Özb. yovshan (yâvşan) ÖTİL, 253
Tkm. ýowşan (yovşan) TTS, 707; TDS-II, 502
14103. **yavu-** Yakınlaşmak, yaklaşmak. NL, 530 (*yovu-*)
Tkm. ýow- (yov-) KES, 470; TDS-II, 502 ~ **ýowa-** (*yova-*) TDS-II, 502 ~ **ýaw-** (*yav-*) KES, 470
14104. **yavuk** Yakın, uzak değil. NL, 530 (*yovuq*)
Özb. yovuq (yâvuq) ÖTS, 505; ÖTİL, 253
Tkm. ýowuk (yovuk) TTS, 707; KES, 470; TDS-II, 502 ~ **ýawuk** (*yavuk*) KES, 470
14105. **yavunkâr (?)** NL-3, 578
14106. **yavuş-** NL, 530
14107. **yavut-** NL, 530

- ¹⁴¹⁰⁸ **yay** 1. Yay, keman 2. Gökkuşağı. 3. Yay gibi bükük, eğilmiş. NL, 533 *bk. yâ* IV NL, 529 (*yo*)
 Özb. **yoy** (*yây*) 1. ÖTS, 505; ÖTİL, 252 2., 3. ÖTİL, 252 ~ **yo** (*yâ*) 1., 2., 3. ÖTİL, 252
 Tkm. **ýaý** (*ya:y*) TTS, 683 2. Sapan. TTS, 683; TDS-II, 473 3. Parantez. TTS, 683; TDS-II, 473 4. Bebek hırkasının arkasına takılan ucu düğmeli süs eşyası. TDS-II, 473
- ¹⁴¹⁰⁹ **yay-** 1. Yaymak, salmak, döşemek, sermek. 2. Saç örgülerini açmak. 3. Aşıkâr kılmak, ortaya sermek, görünür kılmak. NL, 533 (*yoy-*) *bk. yaz-* II NL, 532 (*yo-*)
 Özb. **yoy-** (*yây-*) 1. ÖTS, 505; ÖTİL, 255 3. ÖTİL, 255 3. Asmak. ÖTS, 505; ÖTİL, 255 4. Saçmak, dağıtmak. ÖTS, 505; ÖTİL, 255 5. Çözmek. 6. Hamur açmak. ÖTİL, 255
 Tkm. **ýaý-** (*yay-*) 1. TTS, 683; TDS-II, 474 2. TDS-II, 474 3. TTS, 683; TDS-II, 474 ~ **ýaý** (*ya:y-*) 1. Yaymak, yayık yaymak. 2. Hamur açmak. TTS, 684; TDS-II, 474 3. Dağıtmak, saçmak. TTS, 684
- ¹⁴¹¹⁰ **yayak** ~ **yayag** Yaya, piyade. NL-3, 588 (*yayoq* ~ *yayog*)
 Özb. **yayov** (*yayâv*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 476
- ¹⁴¹¹¹ **yayak** Yaya, piyade. NL, 532
 Özb. **yayov** (*yayâv*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 476
- ¹⁴¹¹² **yayaklık** ~ **yayaglık** NL-3, 588
- ¹⁴¹¹³ **yayıl-** 1. Yayılmak, dağılmak. 2. Aşıkâr olunmak, belli edilmek. 3. Saçılmak, dökülmek. NL, 533 (*yoyil-*)
 Özb. **yoyil-** (*yâyil-*) 1. ÖTS, 505; ÖTİL, 255 2. ÖTİL, 255 3. Açılmak. 4. Terkedilmek, bırakılmak. 5. Kendini salmak, dağılmak. ÖTİL, 255
 Tkm. **ýaýyl-** (*yayıl-*) 1., 2. TTS, 684; TDS-II, 475 3. Saç örgüsü açılmak. TDS-II, 475 ~ **ýaýyl-** (*ya:yıl-*) 1. Yayık yayılmak. 2. Hamur açılmak. TTS, 684; TDS-II, 475 3. Dağılmak, saçılmak. TTS, 684
- ¹⁴¹¹⁴ **yâyî** Ar. NL, 534
- ¹⁴¹¹⁵ **yâyka-** Çalkalamak, sallamak. NL, 534 (*yoyqa-*)
 Tkm. **ýaýka-** (*yayka-*) TTS, 684; TDS-II, 473
- ¹⁴¹¹⁶ **yâykal-** Çalkalanmak, sallanmak. NL, 534 (*yoyqal-*)
 Tkm. **ýaýkal-** (*yaykal-*) TDS-II, 473
- ¹⁴¹¹⁷ **yaylak** Yayla. NL-3, 589 (*yayloq*)
 Özb. **yayloq** (*yaylâq*) ÖTS, 494; ÖTİL-II, 476 ~ **yaylov** (*yaylâv*) ÖTS, 494; ÖTİL, 476
 Tkm. **ýaýlag** (*ya:ylağ*) TTS, 684; TDS-II, 474
- ¹⁴¹¹⁸ **yaz-** I 1. Yazı yazmak. 2. Çizmek. 3. Kopyalamak, istinsah etmek. 4. Takdir etmek. NL, 532 (*yo-*)
 Özb. **yo-** (*yâz-*) 1. ÖTS, 506; ÖTİL, 254 2. Yeniden bir eser yazmak, telif etmek. ÖTİL, 254
 Tkm. **ýaz-** (*yaz-*) 1. TTS, 685; TDS-II, 476 2. Yeniden bir eser yazmak, telif etmek. TTS, 685; TDS-II, 476 3. Bildirmek, haber vermek. TDS-II, 476
 *Özb. **yo-** (*yâz-*) 1. Yolunu kaybetmek. ÖTİL, 254 2. Günah işlemek, suç işlemek. ÖTS, 506 3. Yardımcı eylem görevinde kullanılır. ÖTİL, 254
- ¹⁴¹¹⁹ **yaz-** II Dağıtmak, yaymak, sermek. NL, 532 (*yo-*) *bk. yay-* NL, 533 (*yoy-*)

- Özb. **yoz-** (*yâz-*) ÖTS, 506; ÖTİL, 254 **2.** Çözmek, gidermek. ÖTS, 506 **3.** Açmak. ÖTS, 506; ÖTİL, 254 **4.** *mec.* Söylemek, beyan etmek, açıklamak. **5.** *mec.* Terk etmek, yok etmek. ÖTİL, 254
Tkm. **ýaz-** (*yaz-*) **2.** Döşemek. TTS, 685; TDS-II, 476 **3.** Açmak. TDS-II, 476 **4.** Kaçmak, uzaklaşmak, terk etmek. TDS-II, 476
*Özb. **yoz-** (*yâz-*) **1.** Yolunu kaybetmek. ÖTİL, 254 **2.** Günah işlemek, suç işlemek. ÖTS, 506 **3.** Yardımcı eylem görevinde kullanılır. ÖTİL, 254
- 14120 **yazgur-** Ayıplamak, günahkâr kılmak; azdırmak, yoldan çıkarmak. NL, 533 (*yozg'ur-*)
Özb. **yozg'ir-** (*yâzğir-*) **1.** Darılmak, gücenmek. ÖTS, 506 **2.** Sitem etmek, azarlamak, yakınmak. **3.** Günah işlemek, suç işlemek. ÖTS, 506; ÖTİL, 255
- 14121 **yazı** Sahra, çöl, bozkır. NL, 532 (*yozi*)
Tkm. **ýazy** (*yazı*) **1.** Düz alan. **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 476
- 14122 **yazıgıh** ~ **yazıgıh** **1.** Yazılmış, yazılı, yazılan. **2.** Kader, kısmet. NL, 533 (*yozig'liq ~ yozig'lig'*)
Özb. **yozuqli** (*yâzuqli*) ÖTS, 506; ÖTİL, 255
Tkm. **ýazygly** (*yazılğı*) TDS-II, 477 **2.** Döşenen, serilen. TDS-II, 477
- 14123 **yazıl- I** Yazı yazılmak, yazma işi yapılmak. NL, 532 (*yozil-*)
Özb. **yozil-** (*yâzil-*) ÖTS, 505; ÖTİL, 253 **2.** Koydolmak. ÖTS, 505
Tkm. **ýazyl-** (*yazıl-*) TTS, 685; TDS-II, 477 **2.** Beyan edilmek. **3.** Haber verilmek, bildirilmek. **4.** Şikâyet edilmek. **5.** Nasip olunmak. TDS-II, 477
- 14124 **yazıl- II** Çözülme, açılmak. NL, 532 (*yozil-*)
Özb. **yozil-** (*yâzil-*) ÖTS, 505; ÖTİL, 253
Tkm. **ýazyl-** (*yazıl-*) TTS, 685; TDS-II, 477
- 14125 **yazıl- III** **1.** Ayrılmak, terk etmek, gitmek **2.** saçılmak, yayılmak. NL, 532 (*yozil-*)
Özb. **yozil-** (*yâzil-*) **2.** ÖTS, 505, ÖTİL, 253
Tkm. **ýazyl-** (*yazıl-*) **1.** TTS, 685; TDS-II, 477 **2.** TTS, 685; TDS-II, 477 **3.** Döşenmek. TTS, 685; TDS-II, 477
- 14126 **yazmendâne** T. + Far. NL, 533
- 14127 **yazuk** Günah, ayıp. NL, 533 (*yozuq*)
Özb. **yoziq** (*yâziq*) **2.** Yayılmış, serilmiş. **3.** Geniş. ÖTS, 505; ÖTİL, 254 **4.** Çukur olmayan, yayvan, yassı. **5.** Örülmemiş, örgüsüz saç. ÖTİL, 254
Tkm. **ýazyk** (*ya:zik*) TTS, 685; TDS-II, 476
- 14128 **yazuksız** Günahsız, hatasız, suçsuz. NL, 533 (*yozuqsiz*)
Özb. **yoziqsiz** (*yâziqsiz*) ÖTS, 505; ÖTİL, 254
Tkm. **ýazyksyz** (*ya:zıksız*) TTS, 685; TDS-II, 477
- 14129 **yè-** **1.** Yemek yemek. **2.** Birleşik eylem yapımında kullanılan sözcük. NL, 522 (*ye-*)
Özb. **ye-** (*ye-*) **1.** ÖTS, 496; ÖTİL, 247 **2., 3.** Geçim için harcama yapmak. **4.** Kendine mal etmek, iç etmek. **5.** *mec.* Bozmak; zarar vermek, sakatlamak; öldürmek. ÖTİL, 247
Tkm. **iy-** (*iy-*) **1.** TTS, 387; TDS, 622 **2.** TTS, 387 **3.** Kemirmek, aşındırmak. TTS, 387 **4.** Gücünü zayıflatmak, mahvetmek. TDS, 622 **5.** Kendine mal etmek, iç etmek. TDS, 622
- 14130 **yebâb** Ar. NL-3, 587
- 14131 **yebs** Ar. NL-3, 577
- 14132 **ye'cûc** Ar. NL-3, 601

- ¹⁴¹³³ **yèçin-** Soyunmak, üstünü çıkarmak. NL, 528 (*yeçin-*)
Özb. **yechin-** (*yeçin-*) ÖTS, 498; ÖTİL, 252
- ¹⁴¹³⁴ **yed** Ar. NL-3, 588
- ¹⁴¹³⁵ **yèdir-** 1. Yedirmek, beslemek. 2. Faydalandırmak, nemalandırmak. NL, 522 (*yedir-*)
Özb. **yedir-** (*yedir-*) 1. ÖTS, 495; ÖTİL, 245 2., 3. Geçindirmek, geçimi sağlamak. 4. Birleşik eylem yapımında kullanılır. ÖTİL, 245
Tkm. **iydir-** (*iydir-*) 1. TTS, 387; TDS, 622 2. Emzirmek. TTS, 387; TDS, 622 3. Süt vermek (deve, inek için), süt vemeye başlamak. TTS, 387 4. *mec.* Aldatmak, kurnazlık yapmak. TTS, 387 5. Sakatlamak, zarar vermek. 6. Harcama yapmak, masraf etmek. TDS, 622
- ¹⁴¹³⁶ **yedullâh** Ar. NL-3, 588
- ¹⁴¹³⁷ **yegâne** Far. 1. Eşsiz, tek, denksiz. 2. Tenha, yalnız. NL-3, 587 (*yägonä*)
Özb. **yagona** (*yäğânä*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 476
- ¹⁴¹³⁸ **yëgülük** Yiyecek, yenilebilen her şey. NL, 522 (*yeguluk*)
Özb. **yegulik** (*yegulik*) ÖTS, 495; ÖTİL, 245
- ¹⁴¹³⁹ **Yehûd** Ar. NL-3, 602
- ¹⁴¹⁴⁰ **yekâyek** Far. Tek tek, ayrı ayrı. NL-3, 590 (*yäkoyäk*)
Tkm. **yeke-yeke** (*yeke-yeke*) TTS, 687; TDS-II, 480
- ¹⁴¹⁴¹ **yekbâre** Far. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁴² **yekbend** Far. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁴³ **yekbeyek** Far. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁴⁴ **yekcihet** Far. +Ar. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁴⁵ **yekcihetlik** Far. +Ar. +T. NL-3, 590
- ¹⁴¹⁴⁶ **yekdâne** Far. Eşsiz, tek. NL-3, 589 (*yäkdönä*)
Özb. **yakdona** (*yäkdânä*) 2. Bir üzüm türü. ÖTİL-II, 477
- ¹⁴¹⁴⁷ **yekdest** Far. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁴⁸ **yekdestlik** Far. +T. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁴⁹ **yekdil** Far. Müttefik, uyumlu. NL-3, 589 (*yäkdil*)
Özb. **yakdil** (*yäkdil*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 477
- ¹⁴¹⁵⁰ **yekfen** Far. NL-3, 591
- ¹⁴¹⁵¹ **yekfenlik** Far. +T. NL-3, 591
- ¹⁴¹⁵² **yekqalem** Far. +Ar. NL-3, 591
- ¹⁴¹⁵³ **yekqaleme** Far. +Ar. NL-3, 591
- ¹⁴¹⁵⁴ **yekpâre** Far. Tek parça, bütün. NL-3, 590 (*yäkpörä*)
Özb. **yakbora** (*yäkbârä*) ÖTİL-II, 477
- ¹⁴¹⁵⁵ **yekrân** Far. NL-3, 590
- ¹⁴¹⁵⁶ **yekreng** Far. NL-3, 590
- ¹⁴¹⁵⁷ **yekrenglik** ~ **yekrenglik** Far. NL-3, 590
- ¹⁴¹⁵⁸ **yekrûy** Far. NL-3, 590
- ¹⁴¹⁵⁹ **yeksân** Far. Beraber, denk, eşit. NL-3, 590 (*yäkson*)
Özb. **yakson** (*yäksân*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478
- ¹⁴¹⁶⁰ **yekser** Far. 1. Yalnız, تنها. 2. Birden, birden bire, bir kerede. NL-3, 590 (*yäksär*)
Özb. **yaksar** (*yäksär*) 2. ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478
- ¹⁴¹⁶¹ **yeksû** Far. NL-3, 591
- ¹⁴¹⁶² **yekşenbe** Far. Pazar günü. NL-3, 591 (*yäqşänbä*)
Özb. **yakshanba** (*yäqşänbä*) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478

- Tkm. ýekşenbe (yekşenbe)* TTS, 687; TDS-II, 480
- 14163 **yektâ** *Far.* Yegâne, eşsiz, benzeri olmayan, ender. NL-3, 591 (*yäktö*)
Özb. yakto (yäktâ) ÖTS, 489; ÖTİL-II, 478
- 14164 **yektâlig** *Far.* +T. NL-3, 591
- 14165 **yekzebân** *Far.* NL-3, 590
- 14166 **yêl 1.** Yel, rüzgâr, esinti. **2.** Hızlı, süratli at. NL, 523 (*yel*)
Özb. yel (yel) 1. ÖTS, 495; ÖTİL, 245 **2.** Bir şeyin içine doldurulan hava, gaz.
3. İç kısımda mevcut olan gaz, hava. **4.** Soğuk havanın bedende sebep olduğu
bir hastalık, yel hastalığı. ÖTİL, 245
Tkm. ýel (yel) 1. TTS, 687; TDS-II, 480 **2.** Soğuk havanın bedende sebep
olduğu bir hastalık, yel hastalığı. **3.** Ani öfke. **4.** Güçlü istek, heves. TDS-II,
480
- 14167 **yel** *Far.* NL-3, 591
- 14168 **yêl-** Aceleyle telaşlı biçimde koşmak, yelmek. NL, 523 (*yel-*)
Özb. yel- (yel-) ÖTS, 495; ÖTİL, 246 **2.** Esmek, rüzgâr olmak. **3.** Rüzgâr gücü
ile uçuşmak, kıpırdamak. ÖTİL, 246
Tkm. ýel- (yel-) TDS-II, 483
- 14169 **yêlâsât.** + *Far.* NL, 523
- 14170 **yele** *Far.* NL-3, 592
- 14171 **yelek** Kolsuz, hafif üst giyim, yelek. NL, 523 (*yeläk*)
**Tkm. ýelek (yelek)* Kuşların kanadında bulunan ve uçmaya yarayan kalın
eksenli tüy, telek. TTS, 688; TDS-II, 481
- 14172 **yelek** NL-3, 592
- 14173 **yêlpi-** Yelpazelemek, yellemek, körüklemek. NL, 523 (*yelpi-*)
Özb. yelpi- (yelpi-) ÖTS, 495; ÖTİL, 246 **2.** Uçuşturmak, ırgalamak,
kıpırdatmak. **3.** Savurmak, dağıtmak. ÖTİL, 246
Tkm. ýelpe- (yelpe-) TTS, 689; TDS-II, 483 **2.** Rüzgâr çarpmak. TTS, 689
- 14174 **yem** *Ar.* NL-3, 593
- 14175 **yemek** Yemek, aş, yiyecek. NL, 523 (*yemäk*)
Özb. yemak (yemäk) ÖTS, 495; ÖTİL, 246
Tkm. ýemek (yemek) TDS-II, 484
- 14176 **yemîn** *Ar.* NL-3, 593
- 14177 **yêmrül-** Düşmek, devrilmek, yıkılmak, tahrip olmak. NL, 524 (*yemrul-*)
Özb. yemeril- (yemiril-) ÖTS, 495; ÖTİL, 246 **2.** Yok olmak. ÖTS, 495, ÖTS,
495 **3.** Aşınmak, erozyona uğramak. ÖTS, 495
Tkm. ýemril- (yemril-) TTS, 690; TDS-II, 484 **2.** Ezilmek, ezilmiş olmak. TTS,
690 **3.** Kırılmak. TTS, 690
- 14178 **yêmür-** Tahrip etmek, yıkmak, devirmek, düşürmek, çökertmek. NL, 523
(*yemur-*)
Özb. yemir- (yemir-) ÖTS, 495; ÖTİL, 246 **2.** Yıldırmaq. ÖTS, 495 **3.**
Aşındırmak, kemirmek. ÖTS, 495 **4.** Yok etmek, berbat etmek, ÖTİL, 246
Tkm. ýemir- (yemir-) Ezmek, basarak ezmek, yassılaştırmak. TTS, 690; TDS-
II, 484 **2.** Kırmak, kırıp ayırmak. TTS, 690 **3.** Yontmak, aşındırmak, kermek.
TDS-II, 484
- 14179 **yêñ** Yen, giysi kolu. NL, 524 (*yeng*)
Özb. yeng (yeng) ÖTS, 496; ÖTİL, 247
Tkm. ýeñ (yeñ) TTS, 690; TDS-II, 485
- 14180 **yêñ-** Yenmek, galip gelmek, kazanmak; yok etmek, def etmek. NL, 524 (*yeng-*)

Özb. **yeng-** (*yeng-*) Yenmek, kazanmak, galip gelmek. ÖTS, 496; ÖTİL, 248
Tkm. **yeñ-** (*yeñ-*) Yenmek, galip gelmek, kazanmak. TTS, 690; TDS-II, 487

¹⁴⁸³¹ **yèñil** Hafif, kolay, basit. NL, 524 (*yengil*)

Özb. **yengil** (*yengil*) ÖTS, 496; ÖTİL, 247 2. Hareketli, canlı, atik. 3. Kolay sindirilen; besin değeri az olan, güçsüz, hâlsiz. 4. Kalın olmayan, tek kat, ince, narin. 5. *mec.* Derin ve ciddi olmayan; oynak, hoppa. 6. *mec.* Güçsüz, basit, zayıf. 7. *mec.* Çevik, eli çabuk, becerikli. 8. *mec.* Rahat, kolay özleştirilen, çabuk anlaşılan. ÖTİL, 247

Tkm. **yeñil** (*yeñil*) TTS, 691; TDS-II, 485 2. *mec.* Hafif, düşüncesiz, hoppa. TTS, 691; TDS-II, 485 3. *mec.* İnce, narin. TTS, 691 4. Kolay sindirilen, besin değeri düşük. 5. Kalın olmayan, ince. TDS-II, 485

¹⁴⁸³² **yèñillik** Uçarılık, sersemlik, düşünmeden konuşma, davranma. NL, 524 (*yengillik*)

Özb. **yengillik** (*yengillik*) ÖTİL, 248 2. Hafiflik, kolaylık. ÖTS, 496; ÖTİL, 248 3. Canlılık, atiklik, hareketlilik.

Tkm. **yeñillik** (*yeñillik*) 1. Hafiflik. 2. Yardım. 3. Kolaylık. 4. Çeviklik, atiklik, çabukluk. 5. Ağır başlı olmama, oynaklık, terbiyesizlik, hoppalık. 6. Sessizlik, sakinlik, huzurluluk. TDS-II, 485

¹⁴⁸³³ **yèr** 1. Yeryüzü, zemin, toprak, arazi. 2. Yer, mekân. 3. Derece, mertebe. 4. Bir şeyin yerine, bir şeyin karşılığı. 5. Âlem, dünya, cihan. 6. Memleket, vatan, ülke. NL, 524 (*yer*)

Özb. **yer** (*yer*) 1., 2., 5., 6. ÖTS, 496; ÖTİL, 248 5. Mesafe, aralık. 6. Bir şeye ait kısım, bölüm. 7. İş yeri, müessese, kuruluş. 8. ÖTİL, 248

Tkm. **yer** (*yer*) 1. TTS, 69; TDS-II, 488 3. TDS-II, 488 5. TTS, 69; TDS-II, 488 6. TDS-II, 488 5. İz. TTS, 69; TDS-II, 488 6. Bir kimse veya bir şeyin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, alan. 7. İş yeri, kuruluş, müessese. 8. Zaman, an, fırsat. 9. Soy, sop, aile. 10. Yerleşim yeri, oturulan bölge. TDS-II, 488

¹⁴⁸³⁴ **ye's** Ar. NL-3, 601

¹⁴⁸³⁵ **yèş-** Çözmek, serbest bırakmak; soyunmak, üstünü çıkarmak. NL, 528 (*yeş-*)

Özb. **yesh-** (*yeş-*) ÖTS, 497; ÖTİL, 252 2. *mec.* Anlamını açıklamak. ~**yech-** (*yeç-*) ÖTS, 497; ÖTİL, 251

¹⁴⁸³⁶ **yeshm** Ar. NL-3, 600

¹⁴⁸³⁷ **yèt-** 1. Ulaşmak, varmak. 2. Gitmek, uğramak, görüşmek. 3. Erişmek, kavuşmak. 4. Geçmek. 5. Yeterli olmak, yetişmek, kâfi gelmek. 6. Anlamak, düşünmek. 7. Zıyan, elem, keder vermek. 8. Hâsıl olmak. 9. Gelmek, yardıma koşmak. NL, 526 (*yet-*)

Özb. **yet-** (*yet-*) 1., 2. ÖTİL, 251 5. ÖTS, 497 4. Başa baş gelmek, dengelenmek. 5. Belli bir yaşa kadar yaşamak, ömür geçirmek. 6. Bir amaca, hedefe ulaşmak, muvaffak olmak. 7. Sona ermek, bitmek. 8. Birleşik eylem yapımında kullanılır. 9. Yardımcı eylemden anlaşılan hareketin bittiğini bildiren kip yapar. ÖTİL, 251

Tkm. **yèt-** (*yet-*) 1. TTS, 693; TDS-II, 492 3. TTS, 693 5. TTS, 693; TDS-II, 492 4. Yetişmek, arkasından kavuşmak. TTS, 693; TDS-II, 492 5. Elde etmeye çalışmak, ulaşmaya çalışmak. TTS, 693 6. Belli bir miktarda pay verilmek, pay düşmek. 7. Birinin veya bir şeyin etkisi olmak, sebep olmak. 8. Belli bir yaşa kadar yaşamak, ömür geçirmek. 9. Başa baş gelmek, dengelenmek. TDS-II, 492

- ¹⁴¹⁸⁸ **yètil-** Reşit olmak, olgunlaşmak, kemale ermek. NL, 527 (*yetil-*)
Özb. **yetil-** (*yetil-*) ÖTS, 497; ÖTİL, 250 **2.** Hazır hâle gelmek, elverişli duruma gelmek. ÖTİL, 250
Tkm. **ýetil-** (*yetil-*) Hedefe ulaşmak. TDS-II, 491
- ¹⁴¹⁸⁹ **yètim 1.** Yetim, anası babası olmayan. NL, 527 (*yetim*)
Özb. **yetim** (*yetim*) ÖTS, 497; ÖTİL, 250
Tkm. **ýetim** (*yetim*) TTS, 694; TDS-II, 491 **2.** Annesi ölen besi hayvanı. TDS-II, 491
- ¹⁴¹⁹⁰ **yètim** Ar. Yetim, öksüz. NL-3, 598 (*yätim*)
Özb. **yetim** (*yetim*) ÖTS, 497; ÖTİL, 250
Tkm. **ýetim** (*yeti:m*) TTS, 694; TDS-II, 491
- ¹⁴¹⁹¹ **yètimlik** Ar. + T. Yetimlik, öksüzlük. NL-3, 598 (*yätimlik*)
Özb. **yetimlik** (*yetimlik*) ÖTS, 497; ÖTİL, 250
Tkm. **ýetimlik** (*yeti:mlik*) TDS-II, 491
- ¹⁴¹⁹² **yètimveşlik** Ar. + Far. + T. NL-3, 598
- ¹⁴¹⁹³ **yètiş-** **1.** Elde etmek, müyesser olmak. **2.** Bitmek, sona ermek. **3.** İşitmek, duymak. **4.** Gelmek. NL, 527 (*yetiş-*)
Özb. **yetish-** (*yetiş-*) **2.** ÖTİL, 250 **2.** Ulaşmak, erişmek, varmak. ÖTS, 497; ÖTİL, 250 **3.** Yeterli olmak, kâfi olmak. ÖTS, 497; ÖTİL, 250 **4.** Bir maksada, bir hedefe erişmek, muvaffak olmak. ÖTİL, 250
Tkm. **ýetiş-** (*yetiş-*) **2.** TDS-II, 492 **2.** Olgunlaşmak, ergenlik çağına gelmek, büyümek. TTS, 694 **3.** Olmak, olgunlaşmak, pişmek. TTS, 694 **4.** Eğitim görmüş olmak, gelişmek. TTS, 694 **5.** Bir yere vaktinde ulaşmak, varmak. TDS-II, 492
- ¹⁴¹⁹⁴ **yètkeş-** Sağlamak, vermek, göstermek. NL, 527 (*yetkiz-*)
Özb. **yetkaz-** (*yetkâz-*) ÖTS, 497 **2.** Ulaştırmak, eriştirmek. ÖTS, 497; ÖTİL, 250 **3.** Denkleştirmek, eşitlemek. **4.** Yetirmek, idare etmek. **5.** Bir maksada ulaştırmak, muvaffak etmek. ÖTİL, 250 ~ **yetkiz-** (*yetkiz-*) ÖTS, 497 **2.** Ulaştırmak, eriştirmek. ÖTS, 497; ÖTİL, 250 **3.** Denkleştirmek, eşitlemek. **4.** Yetirmek, idare etmek. **5.** Bir maksada ulaştırmak, muvaffak etmek. ÖTİL, 250
- ¹⁴¹⁹⁵ **yètkür-** NL, 527
- ¹⁴¹⁹⁶ **yètmiş** Yetmiş sayısı. NL, 527 (*yetmiş*)
Özb. **yetmish** (*yetmiş*) ÖTS, 497; ÖTİL, 250
Tkm. **ýetmiş** (*yetmiş*) TTS, 695; TDS-II, 492
- ¹⁴¹⁹⁷ **yètti ~ yèti** Yedi sayısı. NL, 528 (*yetti ~ yeti*)
Özb. **yetti** (*yetti*) ÖTS, 497; ÖTİL, 251 **2.** Ölümün dördüncü günü düzenlenen tören. ÖTİL, 251
Tkm. **ýedi** (*yedi*) TTS, 686; TDS-II, 477
- ¹⁴¹⁹⁸ **yèttinçi ~ yètinçi** Yedinci, yedinci sıra. NL, 528 (*yettinçi~yetinçi*)
Özb. **yettinchi** (*yettinçi*) ÖTS, 497; ÖTİL, 251
Tkm. **ýedinji** (*yedinci*) TTS, 686; TDS-II, 478
- ¹⁴¹⁹⁹ **yètür-** Ulaştırmak, eriştirmek, getirmek, sağlamak. NL, 528 (*yetur-*)
Tkm. **ýetir-** (*yetir-*) TTS, 694; TDS-II, 491 **2.** Yetişmek, erişmek, dokunmak. TTS, 694 **3.** Vermek, teslim etmek, bildirmek. TTS, 694; TDS-II, 491
- ¹⁴²⁰⁰ **yevm** Ar. Gün, gündüz. NL, 530 (*yovm*)
Tkm. **ýowm** (*yovm*) KES, 470
- ¹⁴²⁰¹ **yevmül'azâb** Ar. NL-3, 587
- ¹⁴²⁰² **yevmülhisâb** Ar. NL-3, 587

- ¹⁴¹³ **yezdân** Far. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁴ **yezdânî** Far.+Ar. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁵ **yezdânperest** Far. NL-3, 589
- ¹⁴¹⁶ **yezek** NL-3, 588
- ¹⁴¹⁷ **Yezîdî** NL-3, 588
- ¹⁴¹⁸ **yig-** 1. Toplamak, biriktirmek, yığmak. 2. Çekmek, sürüklemek. 3. Toparlamak, derlemek, düzenlemek. NL-2, 81 (*yig'-*)
 Özb. **yig'** (*yiğ-*) 1., 3. ÖTS, 500; ÖTİL, 351 3. Bir kenarda biriktirmek. ÖTİL, 351
 Tkm. **ýyg-** (*yiğ-*) 1. TTS, 695; TDS-II, 518 2. Biçmek. 3. Bozmak. TTS, 695
- ¹⁴¹⁹ **yığaç** 1. Ağaç 2. Ahşap, tahta. NL, 549 (*yog'aç*)
 Özb. *yog'och* (*yâğâç*) ÖTS, 506; ÖTİL, 267
 Tkm. **agaç** (*ağaç*) TTS, 27; TDS, 31 3. Direk. TTS, 27 4. Sopa, değnek. 5. Yakacak, odun. TDS, 31
- ¹⁴²⁰ **yığaç I** Ağaç, ahşap tahta. NL-2, 82 (*yig'oç*)
 Özb. *yog'och* (*yâğâç*) ÖTS, 506; ÖTİL, 267
 Tkm. **agaç** (*ağaç*) TTS, 22; TDS, 31 2. Direk. TTS, 22
- ¹⁴²¹ **yığaç II** Uzunluk ölçüsü. NL-2, 82 (*yig'oç*)
 Tkm. **agaç** (*ağaç*) TDS, 31
- ¹⁴²² **yıgdur-** Yıgdırmak, toplatmak. NL-2, 81 (*yig'dur-*)
 Özb. **yig'dir-** (*yiğdir-*) ÖTİL, 350
 Tkm. **ýygdyr-** (*yiğdir-*) TTS, 696; TDS-II, 518
- ¹⁴²³ **yığı** Ağlama, ağıt, göz yaşı dökme. NL-2, 81 (*yig'i*)
 Özb. **yig'i** (*yiği*) ÖTS, 499; ÖTİL, 350
 *Tkm. **ýygy** (*yiği*) 1. Koyu bir hâlde, araları sık, gür. 2. Çabuk çabuk olan, tez, sık sık. TTS, 696; TDS-II, 519
- ¹⁴²⁴ **yıgıl-** Toplanmak, yığılmak, bir araya gelmek. NL-2, 81 (*yig'il-*)
 Özb. **yig'il-** (*yiğil-*) ÖTS, 499; ÖTİL, 350
 Tkm. **ýygyl-** (*yiğil-*) TTS, 696; TDS-II, 519 2. Gebe olmak (kısarak için). TTS, 696
- ¹⁴²⁵ **yığıştur-** 1. Bir yere toplamak, yığmak. 2. Düzenlemek, toparlamak, temizlemek. 3. Kotarmak, kurtarmak, serbest bırakmak, salmak. NL-2, 81 (*yig'iştur-*)
 Özb. **yig'iştir-** (*yiğiştir-*) 1. ÖTİL, 351 2. ÖTS, 500; ÖTİL, 351
 Tkm. **ýygýşdyr-** (*yiğiştir-*) 1. TTS, 697; TDS-II, 520
- ¹⁴²⁶ **yıgla-** Ağlamak, göz yaşı dökmek. NL-2, 82 (*yig'la-*)
 Özb. **yig'la-** (*yiğla-*) 2. İnlemek, yakınmak. ÖTS, 500; ÖTİL, 351
 Tkm. **agla-** (*a:ğla-*) TTS, 24; TDS, 33 2. Şikâyet etme, yakınma. TDS, 33
- ¹⁴²⁷ **yıglamsın-** NL-2, 82 (*yig'lamsin-*)
- ¹⁴²⁸ **yıglat-** Ağlatmak. NL-2, 82 (*yig'lat-*)
 Özb. **yig'lat-** (*yiğlat-*) ÖTS, 500; ÖTİL, 351
 Tkm. **aglat-** (*a:ğlat-*) TDS, 33
- ¹⁴²⁹ **yık-** Yıkma, devirmek, düşürmek. NL-2, 80 (*yiq-*)
 Özb. **yiq-** (*yiq-*) 2. Mağlup etmek, yenmek. 3. Hâkimiyetten mahrum etmek, tahttan indirmek. 4. *mec.* Sınavdan kötü not vermek. ÖTİL, 350
 Tkm. **ýyk-** (*yık-*) 2. Mağlup etmek, yenmek TTS, 698; TDS-II, 520
- ¹⁴³⁰ **yıkık ~ yıkıg** Yıkılmış, bozulmuş, viran. NL-2, 81 (*yiquq ~ yiquq'*)
 Özb. **yiqiq** (*yiquq*) ÖTİL, 350
 Tkm. **ýykyk** (*yıkık*) TTS, 698; TDS-II, 521

1421. **yıkıl-** Yıkılmak, devrilmek, düşmek, çökmek. NL-2, 81 (*yiqil-*)
Özb. **yiqil-** (*yiqil-*) ÖTS, 499; ÖTİL, 350 **2.** Yenilmek, mağlubiyete uğramak.
3. *mec.* Hakimiyetten mahrum olmak, devrilmek, alaşağı edilmek. **4.** *mec.*
Sınavdan kötü not almak. ÖTİL, 350
Tkm. **ýykyl-** (*yıkıl-*) TTS, 698; TDS-II, 521 **2.** Hezimete uğramak, mağlup
olmak, yenilmek. **3.** Sınavdan kötü not almak. **4.** Devrilmek, alaşağı edilmek.
TTS, 698; TDS-II, 521 **5.** Kutsal kabul edilen güçlerden yardım istemek. TDS-
II, 521 **6.** Hakimiyetten mahrum olmak, devrilmek. TDS-II, 521
1422. **yıkılğur** NL-2, 81
1423. **yıkılmağlık** NL-2, 81
1424. **yıl** Yıl, sene. NL-2, 78 (*yil*)
Özb. **yil** (*yil*) ÖTS, 498; ÖTİL, 348
Tkm. **ýyl** (*yıl*) TTS, 698; TDS-II, 521
1425. **yılan** Yılan. NL-2, 78 (*ylon*)
Özb. **ilon** (*ilân*) ÖTS, 181; ÖTİL, 324 **2.** On iki hayvanlı takvimin altıncı
yılının adı. ÖTİL, 324
Tkm. **ýylan** (*yıla:n*) TTS, 699
1426. **yılçılav** NL-2, 78
1427. **yıllık** Yıllık, senelik. NL-2, 78 (*yilliq*)
Özb. **yillik** (*yillik*) ÖTS, 498; ÖTİL, 348
Tkm. **ýyllyk** (*yıllık*) TTS, 700; TDS-II, 523 **2.** Yıl dönümü. TTS, 700
1428. **yırak** Uzak, ırak. NL-2, 79 (*yiroq*) *bk.* **ırak II** NL-2, 47 (*iroq*)
Özb. **iroq** (*irâq*) ÖTS, 190; ÖTİL, 333 ~ **yiroq** (*yirâq*) ÖTS, 499; ÖTİL, 349
Tkm. **ýyrak** (*yıra:k*) TTS, 700; TDS-II, 525 ~ **yarak** (*ıra:k*) TTS, 364; KES,
188; TDS-II, 441
1429. **yırak-** NL-2, 79
1430. **yıraklık ~ yıraklıg ~ yıraglık ~ yıraglıg** **1.** Uzaklık, mesafe. **2.** Ayrılık, hicran.
NL-2, 80 (*yiroqliq ~ yiroqlig' ~ yirog'liq ~ yirog'lig'*)
Özb. **yiroqlik** (*yirâqlik*) **1.** ÖTS, 499; ÖTİL, 349
Tkm. **ýyraklyk** (*yıra:klık*) **1.** TDS-II, 525
1431. **yırav** Ozan, saz şairi, hikâyeci. NL-2, 79 (*jirov*)
Özb. **jirov** (*cirâv*) ÖTİL, 282
1432. **yırta-** NL-2, 79
1433. **yırlaguçı** NL-2, 79
1434. **yırt-** **1.** Yırtmak, ayırmak. **2.** Didiklemek, tırmalamak. NL-2, 80 (*yirt-*)
Özb. **yirt-** (*yirt-*) **1.** ÖTS, 499; ÖTİL, 349
Tkm. **ýyrt-** (*yirt-*) **1.** TTS, 700; TDS-II, 525 **2.** TDS-II, 525
1435. **yırtık ~ yırtıg** Yırtık, eski püskü, sökülmüş. NL-2, 80 (*yirtuq ~ yirtug'*)
Özb. **yırtiq** (*yirtiq*) ÖTS, 499; ÖTİL, 349
Tkm. **ýyrtyk** (*yırtık*) TTS, 700; TDS-II, 525
1436. **yiber-** **1.** Göndermek, yollamak. **2.** Dökmek, boşaltmak. NL-3, 577 (*yubor-*)
Özb. **yubor-** (*yübâr-*) **1.** ÖTS, 507; ÖTİL-II, 461 **2.** ÖTİL-II, 461
Tkm. **iber-** (*iber-*) TTS, 368; TDS, 598
1437. **yiber-** Göndermek, yollamak. NL-2, 77 (*yibâr- ~ yibor-*)
Özb. **yubor-** (*yübâr-*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 461 **2.** Koymak, içine sokmak.
ÖTİL-II, 461
Tkm. **iber-** (*i:ber-*) TTS, 368; TDS-II, 598
1438. **yiberil-** Gönderilmek, iletilmek. NL-2, 77 (*ibâril- ~ iboril-*)

- Özb. **yuboril-** (*yubâril-*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 460
Tkm. **iberil-** (*i:beril-*) TTS, 368; TDS-II, 598
- 1428 **yiberil-** Gönderilmek, yollanmak. NL-3, 577 (*yuboril-*)
Özb. **yuboril-** (*yübâril-*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 460
Tkm. **iberil-** (*iberil-*) TTS, 369; TDS, 598
- 1440 **yigir-** Dolanmak, etrafında dönmek. NL-2, 77 (*yigir-*)
Özb. **yigir-** (*yigir-*) Eğirmek, iplik yapmak. ÖTS, 498; ÖTİL, 347
- 1441 **yigirmi** Yirmi, yirmi sayısı. NL-2, 77 (*yigirmi*)
Özb. **yigirma** (*yigirmä*) ÖTS, 498 ÖTİL, 347 2. Kişinin ölümünden sonra 17. veya 19. gün yapılan merasim. ÖTİL, 347
Tkm. **ýigrimi** (*yiğrimi*) TDS-II, 493 ~ **ýigirmi** (*yiğirmi*) TTS, 700
- 1442 **yigirminçi** Yirminci. NL-2, 77 (*yigirminçi*)
Özb. **yigirmanchi** (*yigirmänçi*) ÖTS, 498; ÖTİL, 347
Tkm. **ýigriminji** (*yiğriminci*) TDS-II, 493 ~ **ýigirminji** (*yigirminci*) TTS, 701
- 1443 **yigit** Yiğit, delikanlı, genç. NL-2, 77 (*yigit*)
Özb. **yigit** (*yigit*) 2. Mert, cesur. ÖTS, 498; ÖTİL, 347 3. Kızın gönül verdiği kişi, sevgilisi. 4. Askerî bir gruba mensup olan erkek kişi. 5. Yaşça kendinden küçük erkeklere söylenen hitap sözü. ÖTİL, 347
Tkm. **ýigit** (*yiğit*) TTS, 701; TDS-II, 492 2. İyi huylu, yakışıklı olgun genç erkek. 3. Hitap sözü. TDS-II, 492
- 1444 **yigitlik** 1. Gençlik, delikanlılık, yiğitlik. 2. Mertlik, cesurluk. NL-2, 78 (*yigitlik*)
Özb. **yigitlik** (*yigitlik*) 2. ÖTS, 498; ÖTİL, 347
Tkm. **ýigitlik** (*yiğitlik*) 1. TDS-II, 493
- 1445 **yilçilik** ~ **yulçılık** NL-2, 78
- 1446 **yilek** Kolsuz çeket, yelek. NL-2, 78 (*yiläk*)
Tkm. **ýelek** (*yelek*) Tüy, kuş tüyü, telek. TTS, 688; TDS-II, 481
- 1447 **yir-** Yarmak; yarıp girmek, ikiye ayırmak. NL-2, 79 (*yir-*)
Özb. **yir-** (*yir-*) ÖTS, 499; ÖTİL, 349
Tkm. **ýir-** (*yir-*) TDS-II, 493 2. Koparmak, kesmek, parçalamak, delmek. TTS, 701
- 1448 **yit-** Yok olmak, kaybolmak. NL-2, 80 (*yit-*) bk. **it-** I NL-2, 59 (*it-*)
Özb. **yit-** (*yit-*) ÖTS, 499; ÖTİL, 350
Tkm. **ýit-** (*yit-*) TTS, 701; TDS-II, 495
- 1449 **yitir-** ~ **yitür-** NL-2, 80 (*yitir-* ~ *yitür-*) bk. **itür-** NL-2, 63 (*itur-*)
Özb. **yitir-** (*yitir-*) ÖTS, 499; ÖTİL, 350
Tkm. **ýitir-** (*yitir-*) TTS, 702; TDS-II, 494 2. Zıyan etmek, boşa harcamak. TTS, 702; TDS-II, 494 3. Mahrum kalmak, yoksun kalmak. TTS, 702
- 1450 **yogrul-** Yoğrulmak, karıştırılmak, karılmak. NL-2, 86 (*yo'g'rul-*)
Özb. **yo'g'ril-** (*yoğril-*) ÖTS, 512; ÖTİL, 356
Tkm. **ýugrul-** (*yuğrul-*) 2. Bir düşünce ile özdeşleşmek, yoğrulmak. 3. Birinin sözlerine inanmak, onun dışına çıkmamak. TDS-II, 505 ~ **ýugurul-** (*yuğurul-*) TTS, 709
- 1451 **yok** 1. Yok, mevcut değil. 2. Yokluk, var olmama. 3. Değil, hayır. NL-2, 85 (*yo'q*)
Özb. **yo'q** (*yoq*) 1., 3. ÖTS, 511; ÖTİL, 355 3. Fakir, yoksul, muhtaç, zavallı. ÖTİL, 355
Tkm. **ýok** (*yo:k*) 1., 3. TTS, 703; TDS-II, 496
*Tkm. **ýok** (*yok*) 1. Yemek artıkları. 2. Leke, iz. TTS, 703; TDS-II, 495

- ¹⁴⁵² **yokla-** Ziyaret etmek, aramak, araştırmak, yoklamak. NL-2, 85 (*yo'qla-*)
Özb. **yo'qla-** (*yoqla-*) ÖTS, 511; ÖTİL, 355 **2.** Hatırlamak, yad etmek. ÖTİL, 355
Tkm. **ýokla-** (*yo:klo-*) TDS-II, 497 **2.** Hatırlamak, aklına getirmek, yad etmek.
3. Harcamak, sarf etmek. TTS, 704; TDS-II, 497 **4.** Kaybetmek, yitirmek. TTS, 704 **5.** Öldürmek, yok etmek. TTS, 704; TDS-II, 497
- ¹⁴⁵³ **yokluk ~ yoklug** Yokluk, bulunmama, fanilik. NL-2, 86 (*yo'qluq ~ yo'qlug'*)
Özb. **yo'qlik** (*yoqlik*) ÖTS, 511; ÖTİL, 355
Tkm. **ýokluk** (*yo:kluk*) TTS, 704; TDS-II, 497
- ¹⁴⁵⁴ **yol 1.** Yol. **2.** Yöntem, usul, çare. **3.** Mezhep, itikat. NL-2, 82 (*yo'l*)
Özb. **yo'l** (*yol*) **1,2.** ÖTS, 510; ÖTİL, 352 **3.** ÖTİL, 352 **4.** Sefer, seyahat. **5.** Mesafe. **6.** Çizik, iz. **7.** Dizi, saf, sıra, hat, satır. **8.** Kere, defa. **9.** Müzik eseri icra etme yöntemi. ÖTİL, 352
Tkm. **ýol** (*yo:l*) **1.** TTS, 705; TDS-II, 498 **2.** TTS, 705; TDS-II, 498 **3.** TDS-II, 498 **4.** Sefer, seyahat. TTS, 705; TDS-II, 498 **5.** Yön, istikamet. TTS, 705
- ¹⁴⁵⁵ **yola-** Yakınlaşmak, yakın gelmek. NL-2, 83 (*yo'la-*) Özb. **yo'la-** (*yola-*) **2.** Dayamak, yaslamak, desteklemek. ÖTİL, 353
- ¹⁴⁵⁶ **yolda-** **1.** Yollamak, göndermek. **2.** Yönlendirmek, yöneltmek. NL-2, 83 (*yo'la-*)
Özb. **yo'lla-** (*yolla-*) **1.** ÖTS, 510; ÖTİL, 353
Tkm. **ýolla-** (*yo:llo-*) **1.** TTS, 706; TDS-II, 499
- ¹⁴⁵⁷ **yoldaş** Yoldaş, dost, arkadaş; yol arkadaşı. NL-2, 83 (*yo'ldoş*)
Özb. **yo'ldosh** (*yoldâş*) **2.** Uydu, peyk. ÖTS, 510; ÖTİL, 353 **3.** Döl eşi, plasenta. **4.** Bir erkek adı. ÖTİL, 353
Tkm. **ýoldaş** (*yoldoş*) TTS, 705; TDS-II, 499 **2.** İş ortağı, ortak. TTS, 705 **3.** Döl eşi, plasenta. **4.** Bir kadının kocası, eşi. **5.** Batıl inançlara göre bir yere giderken birlikte alınan ekmek gibi kutsal şeyler, yolluk. **6.** Bir erkek adı. TDS-II, 499
- ¹⁴⁵⁸ **yoldaşlık** Ar. Dostluk, yol arkadaşlığı. NL-2, 84 (*yo'ldoşlig'*) Tkm. **ýoldaşlyk** (*yoldoşluk*) TDS-II, 499
- ¹⁴⁵⁹ **yoluk-** Karşılaşmak, birbirine rastlamak. NL-2, 84 (*yo'luq-*)
Özb. **yo'liq-** (*yoliq-*) ÖTS, 510; ÖTİL, 353 **2.** Uğramak, yakalanmak, tutulmak. ÖTİL, 353
Tkm. **ýoluk-** (*yoluk-*) TTS, 706; TDS-II, 500 **2.** Düşmek, uğramak, yakalanmak, tutulmak. TTS, 706
- ¹⁴⁶⁰ **yoluktur-** Karşılaştırmak, rastlaştırmak. NL-2, 84 (*yo'luqtur-*)
Tkm. **ýolukdyr-** (*yolukdur-*) TTS, 706; TDS-II, 500
- ¹⁴⁶¹ **yolukuş-** NL-2, 84
- ¹⁴⁶² **yon-** Yontmak, tıraşlamak. NL-2, 84 (*yo'n-*)
Özb. **yo'n-** (*yon-*) ÖTS, 511; ÖTİL, 354
Tkm. **ýon-** (*yo:n-*) **2.** Birinden bir şeyi hile ile almak, zorla almak. TTS, 706; TDS-II, 501
- ¹⁴⁶³ **yondur-** Yontturmak, oydurmak. NL-2, 84 (*yo'ndur-*)
Özb. **yo'ndir-** (*yondir-*) ÖTİL, 354
Tkm. **ýondur-** (*yo:ndur-*) **2.** Birinden bir şeyi hile ile aldirmek, zorla aldirmek. TDS-II, 501
- ¹⁴⁶⁴ **yor-** Yormak, yorumlamak, tabir etmek, çevirmek. NL-2, 84 (*yo'r-*)
Özb. **yo'y-** (*yoy-*) ÖTS, 512; ÖTİL, 352
Tkm. **ýor-** (*yor-*) TTS, 706; TDS-II, 502
*Tkm. **ýor-** (*yor-*) Yormak, yorgun duruma getirmek. TTS, 706

- ¹⁴⁶⁵ **yorgaçı** Ar. NL-2, 84
- ¹⁴⁶⁶ **yorgala-** Rahvan koşmak. NL-2, 84 (*yo'rg'ala-*)
 Özb. **yo'rg'ala-** (*yorg'ala-*) ÖTS, 511; ÖTİL, 355
 Tkm. **ýorgala-** (*yorg'olo-*) TTS, 706; TDS-II, 501
- ¹⁴⁶⁷ **yortak ~ yortag** 1. Tırıs giden, hastalıklı, uyuz at. 2. Gevşek yürüyüş, gevşeklik, uyuşukluk. 3. Meçhul, belirsiz. NL-2, 84 (*yo'rtoq ~ yo'rtog'*)
 Özb. **yo'rtoq(i)** (*yortâq*) 1. Tırıs giden at. ÖTS, 511; ÖTİL, 354
- ¹⁴⁶⁸ **yosun** Moğ. Tarz, yöntem, usul. NL-2, 84 (*yo'sun*)
 Özb. **yo'sin** (*yosin*) ÖTS, 511; ÖTİL, 355
- ¹⁴⁶⁹ **yosunluk ~ yosunlug** Moğ. + T. NL-2, 85
- ¹⁴⁷⁰ **yugrul-** Yoğrulmak, karıştırılmak. NL-3, 587 (*yug'rul-*)
 Özb. **yug'ril-** (*yuğ'ril-*) ÖTİL-II, 475
 Tkm. **ýugrul-** (*yuğ'rul-*) 1. *mec.* Bazı konularla sürekli uğraşma sonucu deneyim sahibi olmak. 2. Birinin sözüne inanıp ondan çıkmamak. TDS-II, 505 ~ **ýugurul-** (*yuğ'urul-*) TTS, 709
- ¹⁴⁷¹ **yugur-** Yoğurmak, karıştırmak. NL-3, 587 (*yug'ur-*)
 Tkm. **ýugur-** (*yuğ'ur-*) TTS, 709; TDS-II, 506 2. *mec.* Bir kişiye istenilen nitelikleri kazandırmak, yeteneklerini geliştirmek.
- ¹⁴⁷² **yugurmak** NL-3, 578
- ¹⁴⁷³ **yuhyi** (?) NL-3, 587
- ¹⁴⁷⁴ **yuk-** 1. Bulaşmak, hastalık geçmek. 2. Yapışmak. NL-3, 586 (*yuq-*)
 Özb. **yuq-** (*yuq-*) 1. ÖTS, 508; ÖTİL-II, 474 2., 3. *mec.* Tesir etmek, etkilemek. 4. Yaramak, fayda etmek, faydalı olmak. ÖTİL-II, 474
 Tkm. **ýok-** (*yok-*) 3. Yaramak, faydalı olmak (yemek). 4. Etkilemek, tesir etmek. TTS, 703; TDS-II, 497
- ¹⁴⁷⁵ **yukarı** 1. Yukarı, üst. 2. Yüksek. 3. Evvelki, önceki. 4. En üst makam, önder teşkilat. NL-3, 586 (*yuqori*)
 Özb. **yuqori** (*yuqâri*) 1., 2. ÖTS, 508; ÖTİL-II, 474 4., 4. Üstün, orta derecenin üstünde olan. 5. Eğitimde yüksek öğrenim. ÖTİL-II, 474
 Tkm. **ýokary** (*yokoru*) 1., 2. TTS, 703; TDS-II, 496 4. TDS-II, 496 4. Önemli. TTS, 703 5. Üstün. TTS, 703 6. Büyük, üst. TTS, 703 7. Yukarıya doğru. TTS, 703 8. Fazla, çok. 9. İyi derece, üst derece. 10. Önemli, değerli. 11. Eğitimde yüksek öğrenim. TDS-II, 496
- ¹⁴⁷⁶ **yukarılık** Yukarılık, yükseklik, yukarı olma durumu. NL-3, 587 (*yuqoriliq*)
 Özb. **yuqorilik** (*yuqârilik*) ÖTS, 509; ÖTİL-II, 475
- ¹⁴⁷⁷ **yul-** Yolmak, koparmak, kesmek. NL-3, 582 (*yul-*)
 Özb. **yul-** (*yul-*) 2. Tırmalamak. ÖTS, 507; ÖTİL-II, 466 3. *mec.* Çalmak, hırsızlamak. 4. *mec.* Tasarruf etmek, idareli harcamak. ÖTİL-II, 466
 Tkm. **ýol-** (*yol-*) 2. *mec.* Bir şeyi hile yoluyla almak. TTS, 705; TDS-II, 500
- ¹⁴⁷⁸ **yulduz** Yıldız. NL-3, 582 (*yulduz*)
 Özb. **yulduz** (*yulduz*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 466 2. Bir noktadan çevreye beş veya daha fazla çıkıntısı olan çok köşeli şekil. 3. Meşhur olup tanınan, şöhret kazanan kişi. 4. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 466
 Tkm. **ýyldyz** (*yıldız*) 2. Bir noktadan çevreye beş veya daha fazla çıkıntısı olan çok köşeli şekil. TTS, 699; TDS-II, 522 3. Meşhur olup tanınan, şöhret kazanan kişi. TDS-II, 522
- ¹⁴⁷⁹ **yuluk** Yolunmuş, yoluk. NL-3, 582 (*yuluq*)
 Özb. **yuluq** (*yuluq*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 466

- Tkm. ýoluk (yoluk)* TTS, 706; TDS-II, 500
- 1480 **yum-** 1. Yummak, örtmek, kapatmak. 2. Engellemek, yolunu tıkamak. 3. Vazgeçmek. 4. Görmezden gelmek. NL-3, 582 (*yum-*)
- Özb. **yum-** (*yum-*) 1. ÖTS, 508; ÖTİL-II, 468
- Tkm. ýum-* (*yum-*) 1. TTS, 710; TDS-II, 506
- 1481 **yumalat-** Yuvarlamak, yuvarlatmak, dürmek. NL-3, 583 (*yumalat-*)
- Özb. **yumalat-** (*yumalat-*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 467
- 1482 **yumdëk** NL-3, 583
- 1483 **yumran** Köstebek, tarla faresi. NL-3, 583 (*yumron*)
- Özb. **yumron** (*yumrân*) ÖTİL-II, 468
- 1484 **yumruk ~ yumrug** Yumruk. NL-3, 583 (*yumruq ~ yumrug'*)
- Tkm. ýumruk (yumruk)* TTS, 710; TDS-II, 507
- 1485 **yumrul-** Saplanmak, girmek, batmak. NL-3, 583 (*yumrul-*)
- Tkm. ýumrul-* (*yumrul-*) Çökmek, yıkılmak, viran olmak, bozulmak. TTS, 710; TDS-II, 507
- 1486 **yumşa-** Yumuşamak, gevşemek. NL-3, 584 (*yumşa-*)
- Özb. **yumsha-** (*yumşa-*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 468 2. *mec.* Öfkesi, kızgınlığı, inadı geçmek. 3. *mec.* Hava ısısı gerilemek, düşmek, ılıman olmak, ılıklaşmak. ÖTİL-II, 468
- Tkm. ýumşa-* (*yumšo-*) TTS, 710; TDS-II, 507 2. *mec.* Hava ısısı gerilemek, düşmek, ılıman olmak, ılıklaşmak. 3. *mec.* Öfkesi, kızgınlığı, inadı geçmek. TDS-II, 507
- 1487 **yumşaglig** Yumuşaklık, mülayimlik, nezaket, kibarlık. NL-3, 584 (*yumşog'lig'*)
- Özb. **yumshoqlik** (*yumşâklik*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 469
- Tkm. ýumşaklyk (yumşokluk)* TTS, 710; TDS-II, 507
- 1488 **yumşak ~ yumşag** Yumuşak, ılıman, nazik, kibar, mülayim. NL-3, 584 (*yumşog ~ yumşog'*)
- Özb. **yumshoq** (*yumşâq*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 469 2. *mec.* Hafif, etkisi az olan. ÖTİL-II, 469
- Tkm. ýumşak (yumşok)* TTS, 710; TDS-II, 507
- 1489 **yumşat-** Yumuşatmak. NL-3, 584 (*yumşat-*)
- Özb. **yumshat-** (*yumşat-*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 469
- Tkm. ýumşat-* (*yumşot-*) TTS, 710; TDS-II, 507 2. *mec.* Öfkesini, kızgınlığını, inadını geçirmek. TDS-II, 507
- 1490 **yumul-** Yumulmak, kapanmak, örtülmek. NL-3, 583 (*yumul-*)
- Özb. **yumil-** (*yumil-*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 468
- Tkm. ýumul-* (*yumul-*) TTS, 710; TDS-II, 507
- 1491 **yumur-** Harap olmak, çökmek, bozulmak, dağılmak. NL-3, 584 (*yumur-*)
- Tkm. ýumur-* (*yumur-*) TTS, 710; TDS-II, 507
- 1492 **yumurtka** Yumurta. NL-3, 584 (*yumurtqa*)
- Özb. **yumurtqa** (*yumurtqa*) ÖTİL-II, 468
- Tkm. ýumurtga (yumurtgo)* TTS, 710; TDS-II, 507
- 1493 **Yunan** 1. Yunan, Yunan halkından olan. 2. Yunan dili, Yunanca. NL-3, 584 (*Yunon*)
- Özb. **Yunon** (*Yunân*) 1. ÖTS, 508; ÖTİL-II, 469
- 1494 **yurt** Yurt, ülke, memleket. NL-3, 585 (*yurt*)
- Özb. **yurt** (*yurt*) ÖTS, 509; ÖTİL-II, 473 2. Halk, ulus. ÖTİL-II, 473
- Tkm. ýurt (yu:rt)* TTS, 711; TDS-II, 508

- ¹⁴²⁵ **yurtaçı** NL-3, 585
- ¹⁴²⁶ **yurtçı** NL-3, 585
- ¹⁴²⁷ **yurun** NL-3, 585
- ¹⁴²⁸ **yurunça** NL-3, 585
- ¹⁴²⁹ **yurunluk** NL-3, 585
- ¹⁴³⁰ **yut-** 1. Yutmak, içmek. 2. Öldürmek. 3. Gam yemek, tasalanmak, üzülmek. 4. Sahiplenmek, ele geçirmek, kazanmak. 5. Gizlemek, saklamak. NL-3, 586 (*yut-*)
 Özb. **yut-** (*yut-*) 1. ÖTS, 509; ÖTİL-II, 473 2. ÖTİL-II, 473 4. ÖTS, 509 3. Söylemek istediği bir sözü kendini tutarak söylememek. ÖTİL-II, 473
 Tkm. **ýuwut-** (*yuvut-*) 1. TTS, 712; TDS-II, 510 2. Söylemek istediği bir sözü kendini tutarak söylememek. TDS-II, 510
- ¹⁴³¹ **yutke-** NL-3, 586
- ¹⁴³² **yutkuz-** Kaybetmek, mağlup olmak. NL-3, 586 (*yutquz-*)
 Özb. **yutqiz-** (*yutqiz-*) ÖTS, 509; ÖTİL-II, 474
- ¹⁴³³ **yuv- ~ yu-** 1. Yıkamak. 2. Rahatsızlığı gidermek. 3. Tazelemek, yenilemek. 4. Kendine bakım yapmak. 5. Suyu batırmak. 6. Ümidini kesmek. NL-3, 577 (*yuv- ~ yu-*)
 Özb. **yuv-** (*yuv-*) 1. ÖTS, 509; ÖTİL-II, 461 2. Birinin geçmişinde olan olumlu, sevindirici şeyleri kutlamak için şanına eğlence düzenlemek. ÖTİL-II, 461
 Tkm. **ýuw-** (*yuv-*) 1. TTS, 711; TDS-II, 509 2. *mec.* Aklamak. TTS, 711 3. Birinin geçmişinde olan olumlu, sevindirici şeyleri kutlamak için şanına eğlence düzenlemek. TDS-II, 509
- ¹⁴³⁴ **yuvmaglı** Yıkama, temizlemek. NL-3, 578 (*yuvmog'lig'*)
 Tkm. **ýuwmaklyk** (*yuvmokluk*) TDS-II, 509
- ¹⁴³⁵ **yuvuş-** NL-3, 578
- ¹⁴³⁶ **yuyul- ~ yuvul-** 1. Yıkanmak, temizlenmek, paklanmak, arınmak. 2. Gark olmak, helak olmak, kaybolmak. NL-3, 586 (*yuyul- ~ yuvul-*)
 Özb. **yuvil-** (*yuvil-*) 1. ÖTS, 509; ÖTİL-II, 461
 Tkm. **ýuwul-** (*yuvul-*) 1. TTS, 712; TDS-II, 510
- ¹⁴³⁷ **yübûset** Ar. Kuruluk. NL-3, 577 (*yubusât*)
 Tkm. **ýubusat** (*yubu:sot*) 2. Katılık, gönlün taş gibi olması. KES, 470
- ¹⁴³⁸ **yügür-** 1. Koşmak. 2. Çabalamak, kalkışmak, işe girişmek. NL-3, 578 (*yugur-*)
 Özb. **yugur-** (*yügür-*) 1. ÖTS, 507; ÖTİL-II, 462 2., 3. Koşu sporu ile meşgul olmak. 4. Peyda olmak, ortaya çıkmak. 5. *mec.* Şiddetli akmak, dökülmek. ÖTİL-II, 462
- ¹⁴³⁹ **yügürt-** Koşturmak. NL-3, 578 (*yugurt-*)
 Özb. **yugurt-** (*yügürt-*) ÖTİL-II, 463
- ¹⁴⁴⁰ **yügürtür-** 1. Koşturmak. 2. Kendine hizmet ettirmek. NL-3, 578 (*yugurtur-*)
 Özb. **yugurtir-** (*yügürtir-*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 463
- ¹⁴⁴¹ **yügürük** Seri, ayağına çabuk, hızlı. NL-3, 578 (*yuguruk*)
 Özb. **yuguruk** (*yügürük*) ÖTİL, 463 ~ **yugurik** (*yügürük*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 462
- ¹⁴⁴² **yük** 1. Zorluk, güçlük. 2. Yük, ağırlık. NL-3, 581 (*yuk*)
 Özb. **yuk** (*yük*) 1. ÖTİL-II, 465 2. ÖTS, 507; ÖTİL-II, 465 3. Bagaj. ÖTS, 507 4. Anne karnındaki çocuk. 5. Dini itikada göre evliyalara sıkıntı veren hastalık. ÖTİL-II, 465

- Tkm. yük (yük) 2.* TTS, 712; TDS-II, 510 **2.** Yükümlülük, mecburiyet, görev. TTS, 712 **3.** Evde bir kenara konan yatak, yorgan vb. eşyalar. **4. mec.** Azap, dert, acı, kaygı. TDS-II, 510
- ¹⁴³¹³ **yükle-** Yükleme. NL-3, 582 (*yüklä-*)
Özb. yukla- (*yüklä*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 465 **2. mec.** Görevlendirmek, vazife vermek. ÖTİL-II, 465
Tkm. yükle- (*yüklö-*) **2. mec.** Görevlendirmek, vazife vermek. TTS, 712; TDS-II, 510 **3.** Bilgisayarın belleğine bilgi koymak. TDS-II, 510
- ¹⁴³¹⁴ **yüklen-** Üstlenmek, üstüne almak. NL-3, 582 (*yüklän-*)
Özb. yuklan- (*yüklän-*) ÖTİL-II, 465
Tkm. yüklen- (*yüklön-*) **2.** Yük yüklenmek. TTS, 712; TDS-II, 511
- ¹⁴³¹⁵ **yüklük** Yüklü, dolu. NL-3, 582 (*yukluk*)
Özb. yukli (*yükli*) ÖTS, 507; ÖTİL-II, 465 **2.** Hamile. ÖTİL-II, 465
Tkm. yükli (*yüklü*) TDS-II, 511
- ¹⁴³¹⁶ **yükün-** Hürmet etmek, saygı sunmak. NL-3, 582 (*yukun-*)
Özb. yukun- (*yükün-*) **2.** Yalvarmak, sığınmak. ÖTİL-II, 466
- ¹⁴³¹⁷ **yükündür-** NL-3, 582
- ¹⁴³¹⁸ **yümkin** Ar. Mümkün, olası, muhtemel. NL-3, 583 (*yumkin*)
Özb. mumkin (*mümkün*) ÖTS, 304; ÖTİL, 479
Tkm. mümkün (*mümkü:n*) TTS, 466; TDS-II, 107
- ¹⁴³¹⁹ **yümn** Ar. **1.** Bereket. **2.** Lütuf, iyilik. NL-3, 583 (*yumn*)
Tkm. ýumn (*yumn*) KES, 470
- ¹⁴³²⁰ **yüñ** Yün. NL-3, 584 (*yung*)
Özb. yung (*yüng*) ÖTS, 508; ÖTİL-II, 469
Tkm. ýüñ (*yüñ*) TTS, 712; TDS-II, 511
- ¹⁴³²¹ **yür-** **1.** Yürümek, gezmek, dolaşmak. **2.** İstemek. NL-3, 584 (*yur-*)
Özb. yur- (*yür-*) ÖTS, 509; ÖTİL-II, 472
Tkm. ýöre- (*yörö-*) **2.** Hareket etmek, işe koyulmak. **3.** Geçerli olmak, yürürlükte olmak. TTS, 708; TDS-II, 504 **4.** Makineyle dikiş dikmek. **5. mec.** Bedene güçlü etki etmek. TDS-II, 504
- ¹⁴³²² **yürek** **1.** Yürek, kalp. **2.** Gönül, iç, iç alem. NL-3, 584 (*yuräk*)
Özb. yurak (*yüräk*) **1.** ÖTS, 509; ÖTİL-II, 470 **2., 3. mec.** Bir şeyin merkezi. **4.** Mide, karın. ÖTİL-II, 470
Tkm. ýürek (*yürök*) TTS, 713; TDS-II, 512 **3. mec.** Bir şeyin merkezi. **4. mec.** Güç, cesaret. TDS-II, 512
- ¹⁴³²³ **yürü-** **1.** Yürümek. **2.** İşlemek, çalışmak, hareket etmek. NL-3, 585 (*yuru-*)
Tkm. ýöre- (*yörö-*) **3.** Geçerli olmak, yürürlükte olmak. TTS, 708; TDS-II, 504 **4.** Makineyle dikiş dikmek. **5. mec.** Bedene güçlü etki etmek. TDS-II, 504
- ¹⁴³²⁴ **yürüş** Hareket, hamle, sefer, savaş. NL-3, 585 (*yurus*)
Özb. yurish (*yüriş*) **2.** Yürüyüş. ÖTS, 509; ÖTİL-II, 472 **3.** Hayat geçirme, yaşama. **4.** Davranış, tavır, tutum. ÖTİL-II, 472
Tkm. ýöriş (*yörüş*) TDS-II, 504 **2.** Yürüyüş. TTS, 709; TDS-II, 504 **3.** İşleme, çalışma. TTS, 709 ~ **ýörüş** (*yörüş*) TTS, 709 **2.** Yürüyüş. TTS, 709 **3.** İşleme, çalışma. TTS, 709
- ¹⁴³²⁵ **yürüt-** Yürütmek, işletmek, çalıştırmak. NL-3, 585 (*yurut-*)
Tkm. ýöret- (*yöröt-*) TTS, 708; TDS-II, 504
- ¹⁴³²⁶ **yüz** **I** Yüz, çehre, yanak. NL-3, 578 (*yuz*)
Özb. yuz (*yüz*) ÖTS, 510; ÖTİL-II, 463

- Tkm. ýüz (yüz)* TTS, 714; TDS-II, 514
- ¹⁴³⁷ **yüz II** 1. Yüzey, üst taraf. 2. Sebep, neden, gerekçe. NL-3, 580 (*yuz*)
Özb. yuz (yüz) 1., 2. Kesici aletlerin ağzı, keskin tarafı. ÖTİL-II, 463
Tkm. ýüz (yüz) 2. Kesici aletlerin ağzı, keskin tarafı. TTS, 714; TDS-II, 514
- ¹⁴³⁸ **yüz III** 1. Yüz sayısı. 2. Çok, sayısız, hesapsız. NL-3, 580 (*yuz*)
Özb. yuz (yüz) ÖTS, 510; ÖTİL-II, 464 2. ÖTİL-II, 464
Tkm. ýüz (yüz) TTS, 714; TDS-II, 514
- ¹⁴³⁹ **yüzlen-** 1. Yola çıkmak, yola koyulmak. 2. Bir tarafa yönelmek, yüzünü dönmek. 3. Ortaya çıkmak, görünmek. 4. Yakınlaşmak, bir yöne doğru gelmek. 5. Rastlamak, karşılaşmak, yüz yüze gelmek. NL-3, 581 (*yuzlän-*)
Özb. yuzlan- (yüzlän-) 1. ÖTİL-II, 464 2. ÖTS, 510; ÖTİL-II, 464
Tkm. ýüzlen- (yüzlön-) 2. TTS, 715; TDS-II, 516 2. Yüzüne bez, kumaş çekilmek. TDS-II, 516
- ¹⁴⁴⁰ **yüzleş-** Karşılaşmak, yüz yüze gelmek. NL-3, 581 (*yuzläş-*)
Özb. yuzlash (yüzläş-) ÖTS, 510; ÖTİL-II, 464
Tkm. ýüzleş- (yüzlöş-) TTS, 715; TDS-II, 517
- ¹⁴⁴¹ **yüzlük** Yüzlü, yüzü olan. NL-3, 581 (*yuzluk*)
Özb. yuzli (yüzli) ÖTS, 510; ÖTİL-II, 464
Tkm. ýüzli (yüzlü) TDS-II, 517
- ¹⁴⁴² **yüzsizlik** Yüzsüzlük, arsızlık. NL-3, 581 (*yuzsizlik*)
Özb. yuzsizlik (yüzsizlik) ÖTS, 510; ÖTİL-II, 465
Tkm. ýüzsüzlik (yüzsüzlük) TDS-II, 517

Z z

- ¹⁴⁴³ **zabıta** Ar. NL, 641
- ¹⁴⁴⁴ **zabt** Ar.1. Ele alma, sahip olma. 2. İnceleme, doğrulama, kontrol, denetim. 3. Saklama, koruma. 4. İspat, delil. 5. İç etme, işgal etme, ele geçirme. NL, 605 (*zabt*)
Özb. zabt (zabt) 5. ÖTS, 513; ÖTİL, 294
Tkm. zabt (zabt) 1. TTS, 716; KES, 473; TDS-II, 525
- ¹⁴⁴⁵ **zabıtsız** Ar. + T. NL, 606
- ¹⁴⁴⁶ **zâd I** Ar. NL, 642
- ¹⁴⁴⁷ **zâd II** Far.Çocuk, evlat, soy, nesil. NL, 642 (*zod*)
Özb. zod (zod) 2. Kişi, şahıs, zat. ÖTS, 520; ÖTİL, 309 3. Cins, tür. ÖTİL, 309
Tkm. zat (za:t) TDS-II, 529
- ¹⁴⁴⁸ **zâde** Far.Çocuk, evlat. NL, 642 (*zodä*)
Tkm. zada (za:da) Doğan; ortaya çıkan; türeyen, türeten. KES, 473; TDS-II, 526
- ¹⁴⁴⁹ **zâdsızlık** Ar. + T. NL, 642
- ¹⁴⁵⁰ **za'f** Ar.Kuvvetsizlik, hâlsizlik, güçsüzlük, hastalık. NL, 627 (*za'f*)
Tkm. zagp (zağp) KES, 473
- ¹⁴⁵¹ **zafâdi'** Far. NL, 626
- ¹⁴⁵² **zafer** Ar. 1. Zafer, başarı, galibiyet. 2. Baht, ikbal. NL, 625 (*zafär*)
Özb. zafar (zafär) 1. ÖTS, 513; ÖTİL, 301 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 301
Tkm. zapar (zapar) 1. KES, 476
- ¹⁴⁵³ **za'ferân** Ar.1. Sarı renk veren hoş kokulu bitki. 2. Safran renkli, sarı. NL, 627 (*za'färon*)
Özb. za'faron (za'färân) 1. ÖTS, 517; ÖTİL, 302 2. ÖTİL, 302

- Tkm. **zagpyran** (*zağpyra:n*) 1. KES, 474; TDS-II, 526 2. KES, 474
- 1434 **za'ferânî** Ar. NL, 628
- 1435 **za'ferânzâr** Ar.+Far. NL, 628
- 1436 **za'flg** Ar.+T. NL, 627
- 1437 **zaferpeyker** Ar.+Far. NL, 625
- 1438 **zâğ** Far.1. Karga. 2. Karalık, karanlık. NL, 647 (*zog'*)
Özb. **zog'** (*zâg'*) 1. ÖTS, 520; ÖTİL, 310
Tkm. **zag** (*za:ğ*) 1. TTS, 716; KES, 473; TDS-II, 526
- 1439 **zağan** Far.Kuzgun. NL, 628 (*zag'an*)
Tkm. **zagan** (*zağan*) 2. Akbaba. KES, 473
- 1440 **zahâmet** Ar. NL, 627
- 1441 **zahım** Ar. NL, 626
- 1442 **zâhid** Ar.1. Zahit, takva sahibi. 2. Kendini dünya nimetlerinden uzak tutan. NL, 647 (*zohid*) Özb. **zohid** (*zâhid*) 1. ÖTS, 519; ÖTİL, 310 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 310
Tkm. **zahyt** (*za:hut*) 1. KES, 474
- 1443 **zâhidveş** Ar.+Far. NL, 647
- 1444 **zâhir** Ar. NL, 647
- 1445 **zâhir I** Ar. NL, 647
- 1446 **zâhir II** Ar.1. Görünen, aşikâr, belli. 2. Dış görünüş, bir şeyin dışı. NL, 648 (*zohir*)
Özb. **zohir** (*zâhir*) 1. ÖTS, 519; ÖTİL, 310 2. ÖTİL, 310
Tkm. **zahyr** (*za:hır*) 1. KES, 474; TDS-II, 526 2. KES, 474 3. Bir erkek adı. TDS-II, 526
- 1447 **zâhire** Ar. NL, 648
- 1448 **zahıre** Ar.Yedek, ambar, stok. NL, 626 (*zaxirä*)
Özb. **zaxira** (*zaxirä*) ÖTS, 517; ÖTİL, 301
Tkm. **zahyra** (*zahi:ra*) KES, 474
- 1449 **zâhiren** Ar.Görünüşe göre, görünüşte, dışarıdan bakıldığında. NL, 648 (*zohirän*)
Özb. **zohiran** (*zâhirän*) ÖTS, 519; ÖTİL, 310
Tkm. **zahyran** (*za:hıran*) KES, 474
- 1450 **zâhirî** Ar. Dış, görünüşe göre. NL, 648 (*zohiriy*)
Özb. **zohiriy** (*zâhiriy*) ÖTS, 519; ÖTİL, 310
- 1451 **zahım** Ar. NL, 628
- 1452 **zahım** Far. 1. Yara. 2. Âşıklık, sevdalılık. 3. Gönül yarası, üzüntü, acı. 4. Darbe, vuruş gücü, kuvveti. 5. Suçlama, ayıplama, kınama, yüzüne vurma, kırma, incitme. 6. Bahtsızlık, şanssızlık, başarısızlık. 7. Zahmetler, eziyetler, sıkıntılar. NL, 626 (*zaxm*)
Özb. **zaxm** (*zaxm*) 1., 5. ÖTS, 517; ÖTİL, 302
Tkm. **zâhim** (*zâhim*) 1. TDS-II, 532 ~ **zahym**(*zahım*) 1. KES, 474
- 1453 **zahmeperdâzlıg** Far.+T. NL, 627
- 1454 **zahmet** Ar. Zahmet, zorluk, azap, meşakkat; elem, acı. NL, 628 (*zahmät*)
Özb. **zahmat** (*zahmät*) ÖTS, 513; ÖTİL, 303
Tkm. **zâhmet** (*zâhmet*) KES, 482; TDS-II, 532 2. Emek, iş, çalışma. TTS, 719; TDS-II, 532 3. Bir oba adı. TDS-II, 532
- 1455 **zahmılık** Far.+T. NL, 627
- 1456 **zahmnâk** Far.1. Yaralı. 2. Dertli, elemli. NL, 627 (*zaxmnok*)
Tkm. **zahymnâk** (*zahımnâk*)1.KES, 474

- ¹⁴³⁷ **zâid** Ar. Artık, fazlalık, gereksiz. NL, 643 (*zoid*)
Tkm. **zaýyt** (*za:yıt*) KES, 477
- ¹⁴³⁸ **zâide** Ar. NL, 643
- ¹⁴³⁹ **za'îf** Ar. **1.** Güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz. **2.** Körelmiş, işe yaramaz. **3.** Çaresiz. **4.** Boş, yoksun, içeriksiz, yetersiz. **5.** Kişi, kadın. NL, 610 (*za'if*)
Özb. **zaif** (*zaif*) **1.** ÖTS, 513; ÖTİL, 295 **4., 5.** ÖTİL, 295 Tkm. **zaýyp** (*zayıp*) **5.** TDS-II, 529 ~ **zagyp** (*za:ğı:p*) **1.** KES, 473; TDS-II, 526 **5.** Kadın. KES, 473; TDS-II, 526 ~ **zagyf** (*zağıf*) **1., 5.** KES, 473
- ¹⁴⁷⁰ **za'îfe** Ar. Kadın, kadın eş. NL, 611 (*za'ifä*)
Özb. **zaifa** (*zaifä*) ÖTS, 513; ÖTİL, 295
Tkm. **zagypa** (*zağıpa*) **2.** Güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz, zayıf. KES, 473 ~ **zagyfa** (*zağıfa*) **2.** Güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz, zayıf. KES, 473
- ¹⁴⁷¹ **za'îflig** Ar. + T. **1.** Güçsüzlük, acizlik. **2.** Yaşlılık çağı. NL, 611 (*zaiflig'*)
Özb. **zaiflik** (*zaiflik*) **1.** ÖTS, 513; ÖTİL, 295
- ¹⁴⁷² **zâil** Ar. Yok olan, yitık, fani. NL, 643 (*zoil ~ zoyil*)
Özb. **zoyil** (*zâyl*) ÖTS, 520; ÖTİL, 508
Tkm. **zaýyl** (*za:yıl*) KES, 477
- ¹⁴⁷³ **zâir** Ar. NL, 643
- ¹⁴⁷⁴ **zak** Suda eriyen açık yeşil kristal madde, demir sülfatı. NL, 643 (*zok*)
Özb. **zok** (*zâk*) ÖTS, 519; ÖTİL, 308
- ¹⁴⁷⁵ **zâkir** Far. NL, 644
- ¹⁴⁷⁶ **zakḵûm** Ar. Zakkum ağacı. NL, 628 (*zaqqum*)
Özb. **zaqqum** (*zaqqum*) ÖTS, 515; ÖTİL, 302 **2.** Cehennem ağacı. **3.** mec. Yenilmeyen veya zehirli acı yiyecek. ÖTİL, 302
Tkm. **zakgun** (*zakgu:n*) **2.** Zehir. KES, 474
- ¹⁴⁷⁷ **zâl I** Ar. Arap alfabesinde z harfinin adı. NL, 644 (*zol*)
Özb. **zol** (*zâl*) ÖTİL, 308
Tkm. **zal** (*za:l*) KES, 474
- ¹⁴⁷⁸ **zâl II** Far. **1.** İhtiyar, yaşlı. **2.** Bir gecelik ay, hilal. NL, 644 (*zol*)
Tkm. **zal** (*za:l*) **1.** KES, 475
- ¹⁴⁷⁹ **zâl III** Ar. **1.** Yoldan çıkan, doğru yoldan azan. NL, 644 (*zol*)
Tkm. **zal** (*za:l*) KES, 475
- ¹⁴⁸⁰ **zaleme** Ar. NL, 612
- ¹⁴⁸¹ **zâlike** Ar. NL, 644
- ¹⁴⁸² **zâlim** Ar. Zalim, zulmeden, adaletsiz. NL, 644 (*zolim*)
Özb. **zolim** (*zâlim*) ÖTS, 520; ÖTİL, 308
Tkm. **zalyim** (*za:lım*) TTS, 716; KES, 475; TDS-II, 527
- ¹⁴⁸³ **zâlimlik** Ar. + T. Zulmetme, zorbalık, adaletsizlik. NL, 645 (*zolimliq*)
Özb. **zolimlik** (*zâlimlik*) ÖTS, 520; ÖTİL, 308
Tkm. **zalyimlyk** (*za:lımlık*) TDS-II, 527
- ¹⁴⁸⁴ **zâlimveş** Ar. + Far. NL, 644
- ¹⁴⁸⁵ **zam** Ar. Zam, ek, ilave. NL, 613 (*zam*)
Özb. **zam** (*zam*) ÖTS, 514; ÖTİL, 296
Tkm. **zam** (*zam*) KES, 475
- ¹⁴⁸⁶ **zamân** Ar. **1.** Zaman, vakit, dönem, devir. **2.** Müddet, süre, fırsat. **3.** Dakika, an, dem. NL, 615 (*zamon*)
Özb. **zamon** (*zamân*) **1., 3.** ÖTS, 514; ÖTİL, 297 **3.** Bir erkek adı. ÖTİL, 297

- Tkm. zaman* (zama:n) **1.** TTS, 716; KES, 475; TDS-II, 527 **2.** Bir erkek adı. TDS-II, 527
**Tkm. zaman* (zama:n) Kefil. KES, 475
- ¹⁴³⁷ **zamâne** Ar. Devir, zaman, çağ. NL, 615 (*zamonä*)
Özb. zamona (zämânä) ÖTS, 514; ÖTİL, 297
Tkm. zamana (zama:na) KES, 475; TDS-II, 527
- ¹⁴³⁸ **zamânlıg** Ar. +T. NL, 616
- ¹⁴³⁹ **zamâyir** Ar. NL, 615
- ¹⁴⁴⁰ **zâmin** Ar. NL, 645
- ¹⁴⁴¹ **zamîr I** Ar. **1.** Gönül, yürek, kalp. **2.** Gizli düşünce, fikir, hayal, mazmun. **3.** Hafıza, bellek. NL, 614 (*zamir*)
Özb. zamir (*zamir*) **1.** Öz, esas, temel. ÖTS, 514; ÖTİL, 297 **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 297
Tkm. zamy (*zami:r*) **1., 2.** KES, 475
- ¹⁴⁴² **zamîr II** Ar. Zamir, adıl. NL, 614 (*zamir*)
Özb. zamir (*zamir*) ÖTİL, 297
Tkm. zamy (*zami:r*) KES, 475
- ¹⁴⁴³ **zamme** Ar. Arap yazısında kullanılan ötre. NL, 614
Özb. zamma (*zammä*) ÖTİL, 297
- ¹⁴⁴⁴ **zan(n)** Ar. NL, 616
- ¹⁴⁴⁵ **zanbağ** Ar. NL, 616
- ¹⁴⁴⁶ **zânûbezânû** Far. NL, 645
- ¹⁴⁴⁷ **zâr** Far. **1.** Feryat, ağlama. **2.** Ağlayan, feryat eden. **3.** Gamlı, dertli, hasretli, çaresiz. **4.** Muhtaç, güçsüz, aciz. NL, 645 (*zor*)
Özb. zor (*zâr*) **1.** ÖTS, 520; ÖTİL, 309 **4., 3.** Şikâyet, sızlanma, yalvararak isteme. ÖTİL, 309
Tkm. zar (*za:r*) **1.** KES, 476; TDS-II, 527 **4.** KES, 476 **3.** İhtiyaç, zorunluluk. TTS, 717; TDS-II, 527 **4.** Şikâyet, arzuhal, sızlanma. TDS-II, 527 **5.** Candan, yürekten isteme. TDS-II, 527
- ¹⁴⁴⁸ **zarâfet** Ar. **1.** Zariflik, temizlik, güzellik, hoşluk; akıllılık; ince düşüncelilik. **2.** Gariplik, tuhaflik. NL, 621 (*zärofät*)
Tkm. zerapat (*zera:pat*) **1.** KES, 480 **2.** Şaka, latife, nükte. TTS, 720; KES, 480 ~ **zarapat** (*zara:pat*) **1.** KES, 476 **2.** Şaka, latife, nükte. KES, 476
- ¹⁴⁴⁹ **zarâfetâsâr** Ar. +Far. NL, 622
- ¹⁴⁵⁰ **zarâfetendîşe** Ar. +Far. NL, 622
- ¹⁴⁵¹ **zarar** Ar. Zarar, ziyan, hasar. NL, 618 (*zarar*)
Özb. zarar (*zarar*) ÖTS, 515; ÖTİL, 299 **2.** Alış verişte görülen ziyan.
Tkm. zarar (*zarar*) **2.** Engel, ayak bağı. KES, 476
- ¹⁴⁵² **zararlıg** Far. +T. NL, 619
- ¹⁴⁵³ **zarâyif** Ar. NL, 621
- ¹⁴⁵⁴ **zarb** Ar. **1.** Vuruş, darbe, çarpma. **2.** Güç, kudret. **3.** Şiirde beytin ikinci dizisinin son sözü. NL, 619 (*zarb*)
Özb. zarb (*zarb*) **1.** ÖTS, 515; ÖTİL, 299 **2.** *mec.* Mahvedici, yok edici, etkili hücum. **3.** *mec.* Siyasi darbe. **4.** Madeni para, madalya, ödül basma. **5.** Matematikte çarpma işlemi. **6.** Müzik aletini çalarken kolun belli bir güç ve ritim ile vuruluşu. ÖTİL, 299
Tkm. zarp (*zarp*) **1.** KES, 476; TDS-II, 528 **2.** TTS, 717; KES, 476; TDS-II, 528 **3.** Hücum, saldırı. TTS, 717

- 1405 **zarf** Ar. NL, 624
- 1406 **zârib** Ar. NL, 646
- 1407 **zarîf** Ar. 1. Pak, temiz, pakize, zarafetli, güzel, latif. 2. Akıllı, zeki, ince düşünceli. 3. Bilgin, bilge. NL, 620 (*zarîf*)
Özb. **zarif** (*zarîf*) 1., 2. ÖTS, 516; ÖTİL, 300 3. Bir erkek adı. ÖTİL, 300
Tkm. **zaryp** (*zarı:p*) 1. Nazik, kibar. 2. Beğenilir ve nükteli. KES, 476
- 1408 **zarîfveş** Ar. + Far. NL, 620
- 1409 **zârlıg** Far. + T. Çaresizlik, horluk, muhtaçlık. NL, 646 (*zorlig'*)
Tkm. **zarlyk** (*za:rlık*) TDS-II, 528
- 1410 **zarûr** Ar. Lazım, gerekli, zorunlu. NL, 623 (*zarur*)
Özb. **zarur** (*zarur*) ÖTS, 516; ÖTİL, 301
Tkm. **zerur** (*zeru:r*) TTS, 720; TDS-II, 531
- 1411 **zarûret** Ar. 1. Gerekliklik, zorunluluk. 2. Çaresizlik, zayıflık, muhtaçlık. NL, 623 (*zarurât*)
Özb. **zarurat** (*zarurât*) 1. ÖTS, 516; ÖTİL, 301 2. Doğal ihtiyaç, hacet. ÖTİL, 301 ~ **zaruriyat** (*zaruriyât*) 1. ÖTS, 516; ÖTİL, 301
Tkm. **zeruret** (*zeru:ret*) 1. KES, 481 ~ **zeruryyet** (*zeru:riyet*) 1. TDS-II, 531
- 1412 **zarûreten** Ar. NL, 624
- 1413 **zarûrî** Ar. Gerekli, lazım. NL, 624 (*zaruriy*)
Özb. **zaruriy** (*zaruriy*) ÖTS, 516; ÖTİL, 301
- 1414 **zât** Ar. 1. Asıl, kök, köken, mahiyet. 2. Allah. 3. Cisim, gövde. 4. Şahıs, büyük kişi. 5. İnsan tabiatı, şahsiyet. 6. Soy, nesil, ecdat. NL, 646 (*zot*)
Özb. **zot** (*zât*) 4., 6. ÖTS, 520; ÖTİL, 309 3. Cins, tür. ÖTİL, 309
Tkm. **zat** (*za:t*) 1., 4. KES, 476 6. TDS-II, 529 4. Sahip. KES, 476
- 1415 **zâtî** Ar. NL, 647
- 1416 **zâv'** Ar. NL, 609
- 1417 **zâviye** Ar. NL, 642
- 1418 **zâyende** Far. NL, 647
- 1419 **zayf** Ar. Misafir, konuk. NL, 612 (*zayf*)
Tkm. **zayf** (*zayf*) KES, 477
- 1420 **zâyi'** ~ **zâyî'** ~ **zâî'** Ar. 1. Zayi, yok olan, ziyan olan. 2. Boşuna, nafîle, faydasız. NL, 643 (*zoyi' ~ zoye' ~ zoe'*)
Özb. **zoye** (*zâye*) 2. ÖTS, 520; ÖTİL, 308
Tkm. **zayyg** (*zayığ*) 1., 2. Harap, bozuk. KES, 477
- 1421 **zebân** Far. Dil, lisan, söz. NL, 604 (*zäbon*)
Özb. **zabon** (*zäbân*) ÖTS, 513; ÖTİL, 294
Tkm. **zyban** (*zıba:n*) TTS, 721; KES, 482; TDS-II, 537
- 1422 **zebânâver** Far. NL, 605
- 1423 **zebânbend** Far. NL, 605
- 1424 **zebânbest** Far. NL, 605
- 1425 **zebândân** Far. NL, 605
- 1426 **zebâne** Far. 1. Dil ile ilgili, dile ait olan. 2. Alev. NL, 605 (*zäbonä*)
Tkm. **zybana** (*zıba:na*) KES, 482
- 1427 **zebânelık** Far. + T. NL, 605
- 1428 **zebânlık** Far. + T. NL, 604
- 1429 **zeberced** Ar. Zebercet, kıymetli taş. NL, 604 (*zäbärjäd*)
Özb. **zabarjad** (*zäbärcäd*) ÖTS, 513; ÖTİL, 294
Tkm. **zeberjet** (*zebercet*) KES, 477; TDS-II, 529

1430. **zebercedfişân** Ar.+Far. NL, 604
1431. **zeberdest** Far.Güçlü, kuvvetli, kudretli; becerikli, yetenekli, usta, mahir. NL, 604 (*zäbärdäst*)
 Özb. **zabardast** (*zäbärdäst*) 1. Güçlü, kuvvetli. 2. *mec.* Seçkin, yetkin. ÖTS, 513; ÖTİL, 294 3. *mec.* Büyük, yüce. ÖTİL, 294
 Tkm. **zeberdest** (*zeberdest*) KES, 477; TDS-II, 529 2. Hüküm sahibi, cesur, yiğit, kahraman. KES, 477
1432. **zeberdestlik** Far.+T. Güçlülük, kuvvetlilik. NL, 604 (*zäbärdästlik*)
 Özb. **zabardastlik** (*zäbärdästlik*) ÖTS, 513; ÖTİL, 294
1433. **zebî** Ar. NL, 607
1434. **zebûn** Far. 1. Âciz, zayıf, biçare, düşkün, ezilmiş, horlanmış. 2. Mağlup, yenilmiş. 3. Yanlış, uygun olmayan. NL, 606 (*zäbun*)
 Özb. **zabun** (*zäbun*) 1. ÖTS, 513; ÖTİL, 294 2. Zor, çetin, ağır. ÖTİL, 294
 Tkm. **zebun** (*zebu:n*) 1., 2. KES, 477 ~ **zabun** (*zabu:n*) 1. Gaddar, merhametsiz, insafsız. 2. Güçlü, zorlu, sağlam. TTS, 716; TDS-II, 525 3. Güç, ağır, meşakkatli.
1435. **zebûnküş** Far. NL, 607
1436. **zebûnküşlük** Far.+T. NL, 607
1437. **zebûnluk** ~ **zebûnlug** Far.+T. NL, 607
1438. **zebûnveş** Far. NL, 607
1439. **zecr** Ar. 1. Eziyet, zulüm, sıkıntı verme. 2. Nasihatle önleme, ikna etme. 3. Yolu tıkamak, engellemek. 4. Sitem, şikâyet. 5. Mazlumluk. NL, 610 (*zäjr*)
 Tkm. **zejr** (*zecr*) 1., 2. Mecbur etme, zorlama. KES, 477
1440. **zed** Far. NL, 610
1441. **zehhâr** Ar. NL, 627
1442. **zehr** Far.1. Zehir, ağı. 2. Bela. 3. Yersiz, uygunsuz, ahlaksız. 4. Soğuk ve hafif esinti, rüzgar. 5. Zarar, ziyan, hasar. 6. Mey, şarap. NL, 628 (*zähr*)
 Özb. **zahr** (*zähr*) 1. ÖTS, 513; ÖTİL, 303 2. *mec.* Zehir gibi acı, kişinin hayatını zehir eden, kişiye tat vermeyen şey. 3. *mec.* Öfke, kızgınlık, gazap. 4. *mec.* Acı darbe, ağrı. 5. *mec.* Tadı çok acı olan. ÖTİL, 303 ~ **zahar** (*zähär*) 1. ÖTS, 513; ÖTİL, 302 2. *mec.* Zehir gibi acı, kişinin hayatını zehir eden, kişiye tat vermeyen şey. 3. *mec.* Öfke, kızgınlık, gazap. 4. *mec.* Acı darbe, ağrı. 5. *mec.* Tadı çok acı olan. ÖTİL, 302
 Tkm. **zäher** (*zäher*) 1. TTS, 719; KES, 481; TDS-II, 532 2. *mec.* Acı, üzüntü, bir şeyin kötü etkisi. 3. Öfkeyle, kahırla söylenen lanetleme sözü. TDS-II, 532
1443. **zehrâb** Far.Zehirli su. NL, 630 (*zährab*)
 Tkm. **zährap** (*zähra:p*) KES, 482
1444. **zehrâlûd** Far.Zehirlenen, zehir bulaşmış, zehir sürülen. NL, 630 (*zährolud*)
 Tkm. **zähralut** (*zähra:lu:t*) KES, 482
1445. **zehre** Far.1. Öd, safra. 2. Cüret, cesaret. NL, 629 (*zährä*)
 Özb. **zahra** (*zährä*) ÖTİL, 303
 Tkm. **zähre** (*zähre*) KES, 482; TDS-II, 532 2. Takat, sabır. TDS-II, 532
1446. **zehrhand** Far. NL, 630
1447. **zehrlik** Far.+T.Zehirli, öldürücü. NL, 629 (*zährlik*)
 Özb. **zaharli** (*zähärli*) ÖTS, 513; ÖTİL, 303 2. Toksinli, zehir içeren. 3. *mec.* Kişiye acı veren şey. ÖTS, 513
 Tkm. **zäherli** (*zäherli*) 2. Kişiye acı veren şey. TDS-II, 532
1448. **zehrñûş** Far. NL, 629

- ¹⁴⁴⁸ **zekâ** Ar. Keskin akıl, zekilik, akıl yürütme; duyarlılık, dikkatlilik. NL, 612 (zäko)
Özb. **zako** (zäkâ) ÖTS, 514; ÖTİL, 296
- ¹⁴⁵⁰ **zeķan** Ar.Çene. NL, 628 (zäqan)
Tkm. **zakan** (zakan) KES, 474
- ¹⁴⁵¹ **zekât** Ar.Zekat, İslam'ın beş şartından biri. NL, 612 (zäkot)
Özb. **zakot** (zäkât) ÖTS, 514; ÖTİL, 296
Tkm. **zekat** (zekat) KES, 478; TDS-II, 530
- ¹⁴⁵² **zekâtçı** Ar.+T. Zekat toplayıcı. NL, 612 (zäkotçı)
Özb. **zakotchi** (zäkâtçı) ÖTS, 514; ÖTİL, 296
- ¹⁴⁵³ **zekî** Ar.Zeki, keskin zekâlı, kabiliyetli; dikkatli, duyarlı, uyanık. NL, 612 (zäkiy)
Özb. **zakiy** (zäkiy) ÖTS, 514; ÖTİL, 296
Tkm. **zeki** (zeki:) 2. Saf, temiz, pak. KES, 478
- ¹⁴⁵⁴ **zelâl** Ar. NL, 612
- ¹⁴⁵⁵ **zelâlet** Ar. Rezillik, horluk, alçaklık, hakirlik, yoldan çıkma. NL, 612 (zälolät)
Özb. **zalolat** (zälâlät) ÖTS, 514; ÖTİL, 296
- ¹⁴⁵⁶ **zelâletengîz** Ar.+Far. NL, 613
- ¹⁴⁵⁷ **zelîl** Ar.Aşağılık, hor, hakir, adi, bayağı. NL, 612 (zälil)
Özb. **zalil** (zälil) ÖTS, 514; ÖTİL, 296
Tkm. **zelil** (zeli:l) KES, 478; TDS-II, 530
- ¹⁴⁵⁸ **zelîlâne** Ar.+Far. NL, 612
- ¹⁴⁵⁹ **zelzele** Ar.Deprem, zelzele. NL, 637 (zilzilä)
Özb. **zilzila** (zilzilä) ÖTS, 517; ÖTİL, 305 2. mec.Şiddetli dalga, sarsıntı. ÖTİL, 305
Tkm. **zenzele** (zenzele) 2. Gürültü, patırtı. TTS, 719; TDS-II, 530 ~ **zilzile** (zilzile) 2. mec. Kavga. KES, 484
- ¹⁴⁶⁰ **zem** Ar. NL, 613
- ¹⁴⁶¹ **zemâyim** Ar. NL, 614
- ¹⁴⁶² **zembûr** Ar. Arı. NL, 613 (zämbur) bk. **zenbûr** NL, 617 (zänbur)
Tkm. **zambur** (zambu:r) KES, 475; TDS-II, 527 ~ **zenbur** (zenbu:r) KES, 479
- ¹⁴⁶³ **zemherîr** Ar. 1. Kırığı, kırç. 2. Çok soğuk, ayaz, kış. NL, 616 (zämhärir)
Özb. **zamharir** (zämhärir) 2. ÖTİL, 297
Tkm. **zemherir** (zemheri:r) 2. KES, 478
- ¹⁴⁶⁴ **zemîme** Ar. NL, 613
- ¹⁴⁶⁵ **zemîn** Far. 1. Yer, yeryüzü. 2. Memleket, ülke, vilayet. NL, 614 (zämin)
Özb. **zamin** (zämin) 1., 2. Temel, esas. ÖTS, 514; ÖTİL, 297 3. Ekin ekilen yer. 4. mec. Uygun şartlar, imkân. 5. mec. Destek, dayanak. ÖTİL, 297
Tkm. **zemin** (zemi:n) 1. TTS, 719; KES, 479; TDS-II, 530
- ¹⁴⁶⁶ **zemînbûs** Far. NL, 614
- ¹⁴⁶⁷ **zemzeme** Ar.Yumuşak ses, müzik, name, ahenk. NL, 613 (zämpzäme)
Özb. **zamzama** (zämpzämä) ÖTİL, 296 2. Giriş müziği, pirlüt. 3. İşaret, ima. ÖTS, 514; ÖTİL, 296
Tkm. **zemzeme** (zemzeme) 1. Ateşperestlerin sessizce ettikleri dua. 2. Türkü; şarkı, türkü söyleme. KES, 479
- ¹⁴⁶⁸ **zen** Far. Kadın. NL, 616 (zän)
Özb. **zan** (zän) ÖTS, 514
Tkm. **zen** (zen) KES, 479; TDS-II, 530
- ¹⁴⁶⁹ **zenâh** Far. NL, 616

- 14470 **zenahdân** Far. Çene. NL, 616 (*zänaxdon*)
Tkm. **zanahdan** (*zanahda:n*) 2. Gerdan. KES, 476
- 14471 **zenbelbaflıg** (?) NL, 616
- 14472 **zenbûr** Far. Arı. NL, 617 (*zänbur*) bk. **zembûr** Ar. NL, 613 (*zämbur*)
Tkm. **zenbur** (*zenbu:r*) KES, 479 ~ **zambur** (*zambu:r*) KES, 475; TDS-II, 527
- 14473 **zenbûrhâne** Far. 1. Arı kovan, arı yuvası. 2. Delik deşik, yırtık. NL, 617 (*zänburxonä*)
Tkm. **zenburhana** (*zenbu:rha:na*) 1. KES, 479
- 14474 **zenbûrî** Far. NL, 617
- 14475 **zencîr** Far. Zincir, pranga, bukağı. NL, 618 (*zänjir*)
Özb. **zanjir** (*zäncir*) ÖTS, 515; ÖTİL, 298 2. *mec.* Esirlik, kölelik. 3. Tırtıl, kurt. 4. *mec.* Silsile. 5. *mec.* İki şeyi veya kimseyi birbirine bağlayan şey; ip. ÖTİL, 298
Tkm. **zynjyr** (*zıncır*) TTS, 721; TDS-II, 538 2. Halka görünümlü, keçeye işlenen nakışın adı. TDS-II, 538
- 14476 **zencîrlık** Far. +T. Zincirli, zincirle bağlı. NL, 618 (*zänjirliq*)
Özb. **zanjirli** (*zäncirli*) ÖTS, 515; ÖTİL, 298 2. Kurtlu, kurtçuklu. ÖTİL, 298 ~ **zanjirlik** (*zäncirlik*) ÖTİL, 298
Tkm. **zynjyrly** (*zıncırlı*) 2. Zincir aracılığıyla hareket eden. TDS-II, 538
- 14477 **zencîrmânend** Far. NL, 618
- 14478 **zeneb** Ar. 1. Kuyruk. 2. Kuyruklu yıldız. NL, 616 (*zänäb*)
Tkm. **zenep** (*zenep*) 1. KES, 479
- 14479 **zeng I** Far. Toz, küf, kir, pas. NL, 617 (*zäng*)
Özb. **zang** (*zäng*) ÖTS, 514; ÖTİL, 298
Tkm. **zeñ** (*zeñ*) TTS, 719; KES, 479; TDS-II, 530
*Özb. **zang** (*zäng*) Zil, çingirak, çan. ÖTS, 514; ÖTİL, 298
*Tkm. **zeñ** (*zeñ*) Zil, çingirak, çan. KES, 479
- 14480 **zeng II** Far. Zil, çingirak, çan. NL, 617 (*zäng*)
Özb. **zang** (*zäng*) ÖTS, 514; ÖTİL, 298
Tkm. **zeñ** (*zeñ*) KES, 479 ~ **zañ** (*zañ*) 2. Ses, çınlama, tınlama. TTS, 717; TDS-II, 527
*Özb. **zang** (*zäng*) Toz, küf, kir, pas. ÖTS, 514; ÖTİL, 298
*Tkm. **zeñ** (*zeñ*) Toz, küf, kir, pas. TTS, 719; KES, 479; TDS-II, 530
- 14481 **zengâr** Far. 1. Yeşil renk. 2. Küf. NL, 617 (*zängor*)
Özb. **zangor** (*zängâr*) 1. Açık mavi, gök mavisi. ÖTS, 515; ÖTİL, 298
Tkm. **zeñgar** (*zeñga:r*) 2., 2. Sarı ve yeşil karışımı bir renk. 3. *mec.* Kaygı, keder, gam. KES, 479
- 14482 **zengârgûn** Far. NL, 618
- 14483 **zengârî** Far. Sarı yeşil arası bir renk. NL, 618 (*zängori*)
Özb. **zangori** (*zängâri*) Açık mavi, mavimsi yeşil renk. ÖTS, 515; ÖTİL, 298
- 14484 **zengî** Far. NL, 617
- 14485 **zengi** Far. Zenci, siyah tenli kimse. NL, 617 (*zängi*)
Özb. **zangi** (*zängi*) ÖTS, 514; ÖTİL, 298 ~ **zanji** (*zänji*) ÖTS, 515; ÖTİL, 298
Tkm. **zeññi** (*zeññi*) TTS, 719; KES, 479
- 14486 **zengîşîâr** Far. +Ar. NL, 617
- 14487 **zenglik** Far. +T. Kirli, paslı. NL, 617 (*zänglik*)
Tkm. **zeñli** (*zeñli*) TDS-II, 530
- 14488 **zengveş** Far. NL, 617

- ¹⁴⁸⁸ **zer** *Far.* Altın. NL, 618 (*zär*)
 Özb. **zar** (*zär*) 2. Zenginlik, para. ÖTS, 515; ÖTİL, 299 3. Altın veya gümüş ile kaplanan ipek veya tel. 4. Süsleme veya örgü için işlenen yumuşak metal varacağı. ÖTİL, 299
 Tkm. **zer** (*zer*) TTS, 720; KES, 480; TDS-II, 530 2. Yıldız. TTS, 720 3. Sırma. TTS, 720; TDS-II, 530
- ¹⁴⁸⁹ **zer'** *Ar.* NL, 624
- ¹⁴⁹⁰ **zerâyir** *Ar.* NL, 621
- ¹⁴⁹¹ **zerbâft** *Far.* Altın işlemeli, sırmalı kumaş, yaldızlı. NL, 619 (*zärboft*)
 Özb. **zarbof** (*zärbâf*) ÖTS, 515; ÖTİL, 300
 Tkm. **zerbeft** (*zerbeft*) KES, 480 ~ **zerbap** (*zerba:p*) TTS, 720; KES, 480; TDS-II, 530
- ¹⁴⁹² **zerbâftlıg** *Far.* + *T.* NL, 619
- ¹⁴⁹³ **zerd** *Far.* Sarı, solgun; sararmış yüz. NL, 620 (*zärd*)
 Tkm. **zert** (*zert*) KES, 481
- ¹⁴⁹⁴ **zerdâlû** *Far.* Kayısı. NL, 620 (*zärdolu*)
 Özb. **zardoli** (*zärdâli*) ÖTS, 516; ÖTİL, 300
 Tkm. **zerdaly** (*zerdalı*) KES, 480; TDS-II, 530
- ¹⁴⁹⁵ **zerdék** *Far.* + *T.* NL, 620
- ¹⁴⁹⁶ **zerdûzluk** *Far.* + *T.* Yaldızlı kumaş dikme. NL, 620 (*zärdo 'zluk*)
 Özb. **zardo'zlik** (*zärdozlik*) ÖTS, 516; ÖTİL, 300
- ¹⁴⁹⁷ **zerefşân** *Far.* Altın saçan. NL, 619 (*zäräfşon*)
 Özb. **zarafshon** (*zäräfşân*) ÖTS, 515; ÖTİL, 299
 Tkm. **zerewşan** (*zerevşa:n*) Altunî, altın sarısı. TTS, 720; TDS-II, 530 2. Bir çiçek adı. TDS-II, 530 ~ **zerefşan** (*zerafşa:n*) 2. Çiçek, adı; nehir adı. KES, 480
- ¹⁴⁹⁸ **zerefşânlıg** *Far.* + *T.* NL, 619
- ¹⁴⁹⁹ **zerfişân** *Far.* NL, 624
- ¹⁵⁰⁰ **zerfişânlık** ~ **zerfişânlıg** *Far.* + *T.* NL, 624
- ¹⁵⁰¹ **zerger** *Far.* Kuyumcu, sarraf. NL, 620 (*zärgär*)
 Özb. **zargar** (*zärgär*) ÖTS, 516; ÖTİL, 300
 Tkm. **zergär** (*zerğä:r*) TTS, 720; TDS-II, 530
- ¹⁵⁰² **zergerlik** *Far.* + *T.* Kuyumculuk, sarraflık. NL, 620 (*zärgärlik*)
 Özb. **zargarlik** (*zärgärlik*) ÖTS, 516; ÖTİL, 300 2. Çarşıda altın satılan dükkanlar. ÖTİL, 300
 Tkm. **zergärlik** (*zergä:rlik*) TDS-II, 531
- ¹⁵⁰³ **zerhal** *Far.* + *Ar.* Altın bezekli, yaldızlı. NL, 625 (*zärhal*)
 Özb. **zarhal** (*zarhal*) ÖTİL, 301 2. Bronz, tunç, yaldız. ÖTS, 516; ÖTİL, 301
- ¹⁵⁰⁴ **zerhuqqa** *Far.* + *Ar.* NL, 625
- ¹⁵⁰⁵ **zerķ** *Ar.* NL, 624
- ¹⁵⁰⁶ **zerkâr** *Far.* NL, 621
- ¹⁵⁰⁷ **zerkârlıg** *Far.* NL, 621
- ¹⁵⁰⁸ **zerkeş** *Far.* Altın işlemeli şey, altın ile işlenmiş. NL, 621 (*zärkäs*)
 Tkm. **zerkeş** (*zerkeş*) KES, 481
- ¹⁵⁰⁹ **zerķperest** *Ar.* + *Far.* NL, 625
- ¹⁵¹⁰ **zerķsâzlıg** *Ar.* + *Far.* + *T.* NL, 625
- ¹⁵¹¹ **zernigâr** *Far.* Altın ile süslenmiş. NL, 621 (*zärnigor*)
 Tkm. **zernigar** (*zerniga:r*) KES, 481 ~ **zernigär** (*zernigä:r*) TDS-II, 531
- ¹⁵¹² **zernigârlık** *Far.* NL, 621

- 14514 **zernîh** *Far.* Sulfür, kükürt. NL, 640
Özb. **zirnix** (*zirnix*) ÖTİL, 307
- 14515 **zernişân** *Far.* NL, 621
- 14516 **zernişânlığ** *Far. + T.* NL, 621
- 14517 **zerpâş** *Far.* NL, 622
- 14518 **zerrâbhâne** *Far.* NL, 623
- 14519 **zerrât** *Ar.* NL, 623
- 14520 **zerre** *Ar.* 1. En küçük parça, en küçük kısım. 2. Toz, kırıntı. 3. Güneş ışınları. 4. Çok az, azıcık. NL, 622 (*zärrä*)
Özb. **zarra** (*zärrä*) 1., 2., 4. ÖTS, 516; ÖTİL, 300
Tkm. **zerre** (*zerre*) 1. TTS, 720; TDS-II, 531 4. KES, 481; TDS-II, 531
- 14521 **zerreperverlik** *Ar. + Far. + T.* NL, 622
- 14522 **zerrevâr** *Ar. + Far.* Zerre gibi. NL, 622 (*zärrävor*)
Tkm. **zerrewar** (*zerrewa:r*) KES, 481
- 14523 **zerrin** ~ **zerrine** *Far.* Altın ile süslenmiş, altın yaldızlı. NL, 622 (*zärrin* ~ *zärrinä*)
Özb. **zarrin** (*zärrin*) ÖTS, 516; ÖTİL, 301 2. Altın. ÖTS, 516 3. *mec.* Altın gibi parlayan, parlak. ÖTİL, 301
Tkm. **zerrin** (*zerri:n*) KES, 481; TDS-II, 531 2. Altın. KES, 481 ~ **zerrine** (*zerri:ne*) KES, 481
- 14524 **zerrinveş** *Far.* NL, 623
- 14525 **zerrişte** *Far.* NL, 623
- 14526 **zerriştekeş** *Far.* NL, 623
- 14527 **zervarağ** *Far. + Ar.* 1. Altın kâğıt, yumuşak altın yaprağı. 2. *mec.* Altın sarısı kaş. 3. Yaldızlı yumuşak kumaş. NL, 619 (*zärvarağ*)
Özb. **zarvarağ** (*zärvarağ*) 1. ÖTS, 516 2. Parlak, ışıltılı, yaldızlı. ÖTS, 516; ÖTİL, 300 3. Yaldızlı kumaş. ÖTİL, 300
- 14528 **zervarağlık** *Far. + Ar. + T.* NL, 620
- 14529 **zerveş** *Far.* NL, 620
- 14530 **zevâhir** *Ar.* NL, 608
- 14531 **zevâid** *Ar.* NL, 608
- 14532 **zevâl** *Ar.* 1. Yok olma, tükenme. 2. Son bulma, çöküş, yıkılma, dağılma. 3. Gün batımı. 4. Solmak, sönmek. NL, 608 (*zävol*)
Özb. **zavol** (*zävâl*) 2. ÖTS, 516; ÖTİL, 294 3. ÖTİL, 294
Tkm. **zowal** (*zova:l*) 2. TDS-II, 535 2. Engel, güçlük. TTS, 724; TDS-II, 535 3. Zıyan, zarar. KES, 485; TDS-II, 535 4. Hesap, rapor. TDS-II, 535
- 14533 **zevâyâ** *Ar.* NL, 607
- 14534 **zevc** *Ar.* Koca, erkek eş. NL, 607 (*zävj*)
Özb. **zavj** (*zävç*) ÖTS, 516; ÖTİL, 294
Tkm. **zöwç** (*zövç*) 2. Çift, eşit, denk, aynı. KES, 485
- 14535 **zevce** *Ar.* Eş, kadın eş. NL, 607 (*zävjä*)
Özb. **zavja** (*zävçä*) ÖTS, 516; ÖTİL, 294
Tkm. **zöwce** (*zövce*) 2. Çift, eşit, denk, aynı. KES, 485
- 14536 **zevîl** *Ar.* NL, 607
- 14537 **zevîliktidâr** *Ar.* NL, 607
- 14538 **zevk** *Ar.* 1. Zevk, haz, lezzet. 2. Neşe, sevinç. 3. Manevi haz, huzur. 4. Heves, istek, arzu. 5. Yetenek, beceri, hüner. NL, 609 (*zävq*)

- Özb. **zavq** (zävq) 1. ÖTS, 516; ÖTİL, 294 2. ÖTS, 516 4. ÖTİL, 294 4. Güzelliği, hoşluğu sezme kabiliyeti, estetik algı. ÖTİL, 294
Tkm. **zowk** (zovk) 1., 4. KES, 485 ; TDS-II, 535 3. İnce duygu, estetik algı. KES, 485
- 1453 **zevknâk** Ar. + Far. NL, 610
- 1454 **zevlâne** Ar. NL, 607
- 1454 **zevrağ** Ar. NL, 608
- 1452 **zeyl** Ar. 1. Etek, uç; sınır, hat; bir şeyin bitiş yeri. 2. İlave, ek. 3. Sonraki sıra. 4. Eşik, çevre, etraf. NL, 611 (zäyl)
*Özb. **zayl** (zäyl) Tarz, şekil, usul. ÖTS, 517; ÖTİL, 295
- 1453 **zeylüçe** (?) NL, 611
- 1454 **zeyn** Ar. NL, 611
- 1455 **zeytûn** Ar. Zeytin, zeytin ağacı. NL, 611 (zäytun)
Özb. **zaytun** (zäytun) ÖTS, 517; ÖTİL, 295
Tkm. **zeýtun** (zeytu:n) TTS, 720; TDS-II, 532
- 1456 **zid(d)** Ar. Karşıt, zıt, ters, aksi; Mukabil, muhalif. NL, 633 (zid(d))
Özb. **zid** (zid) ÖTS, 517; ÖTİL, 304
Tkm. **zit** (zit) KES, 485
- 1457 **ziddeyn** Ar. NL, 633
- 1458 **zimân** Ar. NL, 638
- 1458 **zımn** Ar. NL, 638
- 1459 **zındîk** Ar. NL, 639
- 1459 **zındîka** Ar. NL, 639
- 1452 **zi** Ar. Sahip, iye. NL, 633 (zi)
Tkm. **zi** (zi:) KES, 483
- 1453 **zîb** Far. Süs, bezek. NL, 630 (zeb)
Özb. **zeb** (zeb) ÖTS, 517; ÖTİL, 303
Tkm. **zip** (zi:p) KES, 484
- 1454 **zîbâ** Far. 1. Süslü, süslenmiş, kıymetli. 2. Güzel, hoş. 3. Uygun, münasip. 4. Kadın sevgili. NL, 631 (zebo)
Özb. **zebo** (zebâ) 2. ÖTS, 517; ÖTİL, 303
Tkm. **ziba** (ziba:) 2. KES, 483
- 1455 **zîbâçeher** Far. NL, 632
- 1456 **zîbâgûy** Far. NL, 631
- 1457 **zîbâhûy** Far. NL, 632
- 1458 **zîbâlik ~ zîbâlg** Far. + T. 1. Güzellik, hoşluk. 2. Uygunluk, münasiplik. NL, 632 (zebolik ~ zebolig')
Özb. **zebolik** (zebâlik) 1. ÖTS, 517; ÖTİL, 303
- 1459 **zîbende** Far. NL, 631
- 1459 **zibh** Ar. NL, 633
- 1459 **zîblg** Far. + T. NL, 631
- 1452 **zîc** Ar. NL, 635
- 1453 **zî'f ~ zî'f** (?) NL, 640
- 1454 **zifâf** Ar. NL, 641
- 1455 **zih** Far. NL, 641
- 1456 **zihâf** Ar. NL, 641
- 1457 **zihâfât** Ar. NL, 641
- 1458 **zihî I** Far. 1. Güzel, çekici. 2. İyi, hoş; aferin, bravo. NL, 641 (zihi)

- Tkm. zehi (zehi:)* 2. Parlak, aydın. 3. Bereket, bolluk, zenginlik. KES, 478
- 1469 **zihî II** *Far.* NL, 641
- 1470 **zihn** *Ar.* Akıl, zihin, bilinç. NL, 633 (*zahn*)
Özb. zahn (zahn) ÖTS, 517; ÖTİL, 304
Tkm. zehin (zehi:n) TTS, 719; KES, 478 2. Yetenek. TTS, 719; TDS-II, 529
- 1471 **zihnlük** *Ar. + T.* Akıllı, zeki, bilge. NL, 633 (*zahnlik*)
Özb. zahnli (zahnli) ÖTS, 517; ÖTİL, 304
Tkm. zehinli (zehi:nli) TDS-II, 529
- 1472 **zıkr** *Ar.* 1. Adını anma, hatırlama, yâd etme. 2. Sofuların, dervişlerin Tanrı'nın adını andıkları ritüel. 3. Beyan, açıklama, şerh etme. NL, 636 (*zıkr*)
Özb. zıkr (zıkr) 1. ÖTS, 517; ÖTİL, 305 2. ÖTİL, 305
Tkm. zıkr (zıkr) 1., 2. KES, 483 ~ **zıkir** (*zıkir*) 1., 2. TDS-II, 533
- 1473 **zıkrlık** *Ar. + T.* NL, 636
- 1474 **zilâl** *Ar.* Temiz, arı, saf su. NL, 637 (*zilol*)
Özb. zilol (zilâl) Temiz, arı, saf, pak. ÖTS, 517; ÖTİL, 306
Tkm. zülal (züla:l) Pak, temiz, arı. TDS-II, 536 ~ **zulal** (*zula:l*) KES, 486
- 1475 **zilel** *Ar.* NL, 649
- 1476 **zîlhicce** *Ar.* NL, 637
- 1477 **zil(l)** *Ar.* 1. Gölge. 2. Yardımcı, muavin, asistan. NL, 637 (*zil(l)*)
Tkm. zil (zil) 1., 2. Koruma, sahip çıkma. KES, 483
- 1478 **zillet** *Ar.* Zillet, adilik, aşağılık, rezillik. NL, 637 (*zillât*)
Özb. zillat (zillât) ÖTS, 517; ÖTİL, 306
Tkm. zille (zille) 2. Küçük görülme, hürmet ve itibar görmeme, hakirlik, horluk, hor görülme. KES, 484; TDS-II, 533 3. Birinin veya bir şeyin yolunu gözleyerek yorgun düşme, usanma. ~ **zillet** (*zillet*) 2. Küçük görülme, hürmet ve itibar görmeme, hakirlik, horluk, hor görülme. KES, 484
- 1479 **zimme** *Ar.* Sorumluluk, yükümlülük. NL, 638 (*zimme*)
Özb. zimma (zimmä) ÖTS, 518; ÖTİL, 306
- 1480 **zîn** *Far.* Eyer. NL, 638 (*zin*)
**Tkm. zin (zi:n)* Altın, yaldız. KES, 484
- 1481 **zindân** *Far.* 1. Hapishane, ceza evi. 2. Karanlık; gam, elem, kaygı. NL, 639 (*zindon*)
Özb. zindon (zindân) 1. ÖTS, 518; ÖTİL, 306 2. ÖTİL, 306
Tkm. zyndan (zında:n) 1. KES, 482; TDS-II, 538
- 1482 **zindânî** *Far.* Mahpus, tutuklu. NL, 639 (*zindoniy*)
**Özb. zindoni (zindâni)* Bedende çıkan çok kötü yara. ÖTİL, 306
- 1483 **zinde** *Far.* Canlı, diri, yaşayan. NL, 638 (*zindä*)
Özb. zinda (zindä) ÖTS, 518; ÖTİL, 306 2. Yaramaz, afacan, haylaz. ÖTİL, 306
Tkm. zinde (zinde) KES, 484; TDS-II, 533 ~ **zynda** (*zında*) KES, 482
- 1484 **zindedil** *Far.* NL, 639
- 1485 **zindegânî** *Far.* Yaşam, ömür, dirilik. NL, 638 (*zindägoniy*)
Tkm. zindegany (zindeğa:nı) KES, 484
- 1486 **zindegânîlg** *Far. + T.* NL, 639
- 1487 **zindegânîlg** *Far. + T.* NL, 639
- 1488 **zine** *Far.* Basamak, merdiven. NL, 638 (*zinä*)
Özb. zina (zinä) ÖTS, 518; ÖTİL, 306 3. *mec.* Aşama, kademe, evre. ÖTİL, 306

- Tkm. zine* (zi:ne) KES, 484
- ¹⁴⁸⁸ *zinelig* Far. + T. NL, 638
- ¹⁴⁸⁹ *zinepâye* Far. Merdiven. NL, 638 (*zinäpoyä*)
- Özb. *zinapoya* (*zinäpâyä*) ÖTS, 518; ÖTİL, 306
- ¹⁴⁹¹ *zînet* Ar. Ziyne, süs, bezek. NL, 635 (*ziynät*)
- Özb. *ziynat* (*ziynät*) ÖTS, 518; ÖTİL, 305 3. *mec.* Görk, güzellik, hoşluk. 4. Bir erkek veya kadın adı. ÖTİL, 305
- Tkm. zynat* (zi:nat) TTS, 721; TDS-II, 538 2. *mec.* Güzellik, letafet, yakışıklılık. TTS, 721 3. Bir kadın adı. TDS-II, 538
- ¹⁴⁹² *zînetefzâ* Ar. + Far. NL, 635
- ¹⁴⁹³ *zînetefzâlık* Ar. + Far. + T. NL, 635
- ¹⁴⁹⁴ *zînetfizâ* Far. NL, 635
- ¹⁴⁹⁵ *zînetlik* Ar. + T. Süslü, bezekli. NL, 635 (*ziynätliq*)
- Özb. *ziynatli* (*ziynätli*) ÖTS, 518; ÖTİL, 305 2. Güzel, görkemli. ÖTS, 518
- ¹⁴⁹⁶ *zînetsiz* Ar. + T. NL, 635
- ¹⁴⁹⁷ *zînhâr* Far. 1. Zinhar, asla, hiçbir şekilde. 2. Hiç, katıyen. 3. Rica, dilek, istek, arzu, yalvararak isteme. 4. Dikkatli olma, ihtiyatlı davranma. NL, 639 (*zinhor*)
- Özb. *zinhor* (*zinhâr*) 1., 2. ÖTS, 518; ÖTİL, 306
- Tkm. zynhar* (*zınha:r*) 1., 2., KES, 482; TDS-II, 538 4., 4. Sığınak, koruma. KES, 482
- ¹⁴⁹⁸ *zîr* Far. NL, 640 (*zir*)
- ¹⁴⁹⁹ *zîr* Far. 1. Aşağı, alt. 2. Müzikte en ince ses, tavr. 3. NL, 632 (*zer*)
- Özb. *zer* (*zer*) Arap alfabesinde esre harekesi. ÖTİL, 304
- Tkm. zir* (zi:r) 1., 2. Sazın ince teli. 3. Arap alfabesinde esre harekesi. KES, 484
- ¹⁵⁰⁰ *zirâat* Ar. 1. Tarım, ziraat, çiftçilik. 2. Ekin, ekilmiş şey. NL, 640 (*ziroat*)
- Özb. *ziroat* (*zirâat*) 1. ÖTS, 518; ÖTİL, 307 2. ÖTİL, 307
- Tkm. ziragat* (*zira:ğat*) 1. KES, 484
- ¹⁵⁰¹ *zirâatlıg* Ar. + T. NL, 640
- ¹⁵⁰² *zîrdest* Far. 1. Bağlı, bağımlı, itaatkâr, boyun eğen, mağlup, zayıf. 2. Teslim olma, boyun eğme. NL, 633 (*zerdäst*)
- Tkm. zirdest* (zi:rdest) 1. KES, 484
- ¹⁵⁰³ *zîrdestlik* Far. + T. NL, 633
- ¹⁵⁰⁴ *zîrek* Far. Akıllı, zeki, keskin zekalı. NL, 636 (*ziyräk*)
- Özb. *zirak* (*ziräk*) ÖTS, 519; ÖTİL, 305
- Tkm. zirek* (zi:rek) TTS, 723; KES, 485; TDS-II, 533 2. Çevik, atik, kabiliyetli, çalışkan, usta. KES, 484
- ¹⁵⁰⁵ *zirih I* Far. Küpe. NL, 640 (*zirih*)
- Tkm. zire* (*zire*) KES, 485
- ¹⁵⁰⁶ *zirih II ~ zirh* Far. Savaş giysisi, zırh. NL, 640 (*zirih ~ zirh*)
- Özb. *zirh* (*zirh*) ÖTS, 518; ÖTİL, 307
- Tkm. zire* (*zire*) KES, 485
- ¹⁵⁰⁷ *zirihgerlik* Far. + T. NL, 640
- ¹⁵⁰⁸ *zirihpûş* Far. NL, 640
- ¹⁵⁰⁹ *zist* Far. NL, 641
- ¹⁵¹⁰ *zişt* Far. Çirkin, kötü. NL, 641 (*zişt*)
- Tkm. zişt* (*zişt*) KES, 485
- ¹⁵¹¹ *zîver* Far. Süs, bezek. NL, 632 (*zevär*)

- Tkm. ziwer* (zi:ver) KES, 485
- 1432 **ziyâ** Ar. Nur, ışık, parlaltı, aydınlık. NL, 633 (*ziyo*)
 Özb. **ziyo** (*ziyâ*) ÖTS, 518; ÖTİL, 304 2. Zihin. ÖTS, 518 3. *mec.* Bilim, marifet. 4. Bir erkek adı. ÖTİL, 304
Tkm. zyýa (*ziya:*) KES, 483; TDS-II, 539 2. Bir erkek adı. TDS-II, 539 ~ **ziya** (*ziya:*) KES, 485
- 1433 **ziyâd** Ar. Çok, artık, ziyade, fazla. NL, 634 (*ziyod*)
 Özb. **ziyod** (*ziyâd*) ÖTS, 519; ÖTİL, 304
Tkm. zyýat (*ziya:t*) TTS, 722; KES, 483 2. Daha büyük, daha çok, daha fazla. TTS, 722; TDS-II, 540
- 1434 **ziyâde** ~ **ziyâdet** Ar. 1. Çok, fazla, artık. 2. Artma, çoğalma. NL, 634 (*ziyodä* ~ *ziyodät*)
 Özb. **ziyoda** (*ziyâdä*) 1. ÖTS, 519; ÖTİL, 304 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 304
Tkm. zyýada (*ziya:da*) 1. KES, 483; TDS-II, 539 2. Özgün, diğerlerinden farklı. KES, 483 3. Uzun, uzun süre. 4. Bir kadın adı. TDS-II, 539
- 1435 **ziyâfet** Ar. Ziyafet, ikram, şölen. NL, 635 (*ziyofät*)
 Özb. **ziyofat** (*ziyâfät*) ÖTS, 519; ÖTİL, 305
Tkm. zyýapat (*ziya:pat*) KES, 483; TDS-II, 540
- 1436 **ziyâlg** Ar. +T. Nurlu, aydınlık, ışıklı. NL, 634 (*ziyolig*)
 Özb. **ziyoli** (*ziyâli*) Aydın, bilgin, âlim, eğitilmiş, zeki, kültürlü. ÖTS, 519; ÖTİL, 304
- 1437 **ziyân** Far. 1. Zarar, hasar, ziyan. 2. Gider, masraf, harcama. NL, 634 (*ziyon*)
 Özb. **ziyon** (*ziyân*) 1. ÖTS, 519; ÖTİL, 304
Tkm. zyýan (*ziya:n*) 1. TTS, 722; TDS-II, 540
- 1438 **ziyânbûd** Far. NL, 634
- 1439 **ziyânkâr** Far. NL, 634
- 1440 **ziyânkârlık** Far. +T. NL, 634
- 1441 **ziyânzede** Far. NL, 634
- 1442 **ziyâret** Ar. Birini veya bir yeri görmeye gitme, görüşme. NL, 634 (*ziyorät*)
 Özb. **ziyorat** (*ziyârät*) ÖTS, 519; ÖTİL, 305 2. Mukaddes kabul edilen bir yere gitme, oraya sığınma. ÖTİL, 305
Tkm. zyýarat (*ziya:rat*) 2. Mukaddes kabul edilen bir yere gitme, oraya sığınma. KES, 483; TDS-II, 540
- 1443 **ziyâretgâh** Ar. +Far. Ziyaret yeri, kutsal mekân. NL, 634 (*ziyorätgoh*)
 Özb. **ziyoratgoh** (*ziyârätgâh*) ÖTS, 519; ÖTİL, 305
- 1444 **ziyâretgâhlık** Ar. +Far. +T. NL, 634
- 1445 **ziyârîz** Ar. +Far. NL, 634
- 1446 **ziybâl** (?) NL, 635
- 1447 **zôr** Far. 1. Güç, kuvvet, şiddet. 2. Güçlü, kuvvetli. 3. Takat, mecal. 4. Cesur, yiğit, bahadır. 5. Hastalık. NL, 655 (*zo'r*)
 Özb. **zo'r** (*zor*) 1., 2., 3. Ulu, yüce, büyük. 4. Yetenekli, maharet sahibi, usta, işinin ehli. ÖTİL, 311
Tkm. zor (*zo:r*) 1., 2. TDS-II, 534 4., 4. Yetenekli, maharet sahibi, usta. TDS-II, 534
 **Tkm. zor* (*zo:r*) Tuz. TDS-II, 535
- 1448 **zôrger** Far. NL, 655
- 1449 **zôrluk** Far. +T. Güçlü, kuvvetli, zorlu. NL, 655 (*zorluq*)
 Özb. **zo'rlik** (*zorlik*) 2. Zulmeden, zalim. ÖTİL, 312

- Tkm. **zorly** (zo:rlı) TDS-II, 535
- 1450 **zôrmend** Far. NL, 655
- 1451 **zû** Ar. Addan önce gelerek ‘iye, sahip’ anlamı veren Arapça ön ek. NL, 648 (zu)
Tkm. **zu** (zu:) KES, 486
- 1452 **zu’afâ** Ar. NL, 648
- 1453 **zubâb** Ar. NL, 649
- 1454 **zudâ** (?) NL, 649
- 1455 **zûdâzûd** Far. NL, 649
- 1456 **zûfûnûn** Ar. NL, 653
- 1457 **zuhûr** Ar. Görünüş, ortaya çıkma, peyda olma. NL, 654 (zuhur)
Özb. **zuhur** (zuhur) ÖTS, 520; ÖTİL, 311
Tkm. **zuhur** (zuhu:r) KES, 486
- 1458 **zulm** Ar. Zulüm, eziyet, baskı, adaletsizlik. NL, 649 (zulm)
Özb. **zulm** (zulm) ÖTS, 521; ÖTİL, 310
Tkm. **zulum** (zulum) TTS, 725; KES, 487; TDS-II, 536
- 1459 **zulmânî** Ar. NL, 650
- 1460 **zulmât ~ zulûmât** Ar. Karanlıklar, zulmetler. NL, 650 (zulmot ~ zulumot)
Özb. **zulumot** (zulumât) ÖTİL, 311
Tkm. **zulumat** (zuluma:t) KES, 487
- 1461 **zulmet** Ar. Karanlık, kasvet. NL, 649 (zulmât)
Özb. **zulmat** (zulmât) 2. *mec.* Cehalet, bilgisizlik. ÖTS, 521; ÖTİL, 310
Tkm. **zulmat** (zulmat) TTS, 725; KES, 486; TDS-II, 536 2. *mec.* Cahillik, bilgisizlik. TTS, 725
- 1462 **zulmetâmîz** Ar.+Far. NL, 650
- 1463 **zulmetâsâ** Ar.+Far. NL, 650
- 1464 **zulmetefgân** Ar.+Far. NL, 650
- 1465 **zulmetfişân** Ar.+Far. NL, 650
- 1466 **zulmetkirdâr** Ar.+Far. NL, 650
- 1467 **zulmkeş** Ar.+Far. Zulmedici, azap verici, zalim. NL, 650 (zulmkeş)
Tkm. **zulumkeş** (zulumkeş) TTS, 725; TDS-II, 536
- 1468 **zulmpîşe** Ar.+Far. NL, 650
- 1469 **zulûm ~ zalûm** Ar. NL, 651
- 1470 **zuvâle** (?) Bir yumak hamur. NL, 649(zuvalä)
Özb. **zuvala** (zuvala) ÖTİL, 310
Tkm. **zuwala** (zuwa:la) TDS-II, 536
- 1471 **zücâce** Ar. NL, 649
- 1472 **Zühâltreng** Ar.+Far. NL, 654
- 1473 **Zühâlveş** Ar.+Far. NL, 654
- 1474 **zühd** Ar. Dünyadan vazgeçip ibadet ile şükretme, takvalı olma. NL, 654 (zuhd)
Tkm. **zuht** (zuht) 2. Kendine hâkim olma, ölçülü davranma; tasavvufta birinci merhalenin üçüncü derecesi. KES, 486
- 1475 **zühdfürûş** Ar.+Far. NL, 654
- 1476 **zühhâd** Ar. Zahitler, sofular. NL, 655 (zuhhod)
Tkm. **zuhhat** (zuhha:t) KES, 486
- 1477 **zühhâdküş** Ar.+Far. NL, 655
- 1478 **Zührecebîn** Ar. NL, 654
- 1479 **Zühreveş** Ar.+Far. NL, 654
- 1480 **zükûr** Ar. NL, 649
- 1481 **zül** Ar. NL, 649

- 1462 **zülâl** Ar. 1. Saf, temiz, tatlı su. 2. Memba, kaynak. 3. Şarap. NL, 651 (*zulol*)
Tkm. **zulal** (*zula:l*) 1. KES, 486 ~ **zûlal** (*zûla:l*) Pak, temiz, saf. TDS-II, 536
- 1463 **zülâlâsâr** Ar. + Far. NL, 651
- 1464 **zülâlî** Ar. NL, 651
- 1465 **zülcelâl** Ar. Ululuk, büyüklük sahibi; Allah'ın sıfatlarından biri. NL, 649 (*zuljälol*)
Tkm. **zuljelal** (*zulcela:l*) KES, 486
- 1466 **zûlektâf** Ar. NL, 649
- 1467 **zûlf** Far. 1. Zülûf, saç, saç kıvrımı; sevgilinin saçı. 2. Kâkül. NL, 651 (*zulf*)
Özb. **zulf** (*zûlf*) 1. ÖTS, 521; ÖTİL, 311
Tkm. **zûlp** (*zûlp*) 1. TTS, 725; KES, 487; TDS-II, 536
- 1468 **zûlfiqâr** Ar. Hz. Ali'nin kılıcı. NL, 652 (*zûlfikor*)
Özb. **zulfiqor** (*zûlfiqâr*) 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 311
Tkm. **zûlpûkar** (*zûlpûka:r*) KES, 487; TDS-II, 537 2. Omurgalı, iki yüzlü. KES, 487 3. Keskin kılıç. TDS-II, 537
- 1469 **zûlfîn** Far. Kapı zinciri, asma kilit. NL, 652 (*zulfin*)
Özb. **zulfin** (*zûlfîn*) ÖTS, 521; ÖTİL, 311
- 1470 **zûlhâfikeyn** Ar. NL, 652
- 1471 **zûlqa'de** Ar. NL, 652
- 1472 **zûlminen** Ar. Minnet bağışlayan, güzellikler bahşeden; Tanrı. NL, 650 (*zulminân*)
Tkm. **zulminen** (*zulminen*) KES, 486
- 1473 **zûmre** Ar. NL, 652
- 1474 **zûmürrüd** Ar. Yeşil renkli kıymetli taş, zümrüt. NL, 652 (*zumurräd*)
Özb. **zumrat** (*zûmrät*) 2. Bir kadın adı. ÖTİL, 311
Tkm. **zümerret** (*zümerret*) TDS-II, 537 ~ **zumerret** (*zumerret*) KES, 487
- 1475 **zûmürrüdfâm** Ar. + Far. NL, 653
- 1476 **zûmürrüdgûn** Ar. + Far. NL, 652
- 1477 **zûmürrüdpûş** Ar. + Far. NL, 653
- 1478 **zûmürrüdveş** Ar. + Far. NL, 653
- 1479 **zûnnâr** Ar. 1. Hristiyanların beline bağladığı bel bağı, kuşak. 2. Put, kendine sığındıran. NL, 653 (*zunnor*)
Özb. **zunnor** (*zûnnâr*) 2. Hristiyanların boynuna astıkları haç. 3. Hükümdarların boyunlarına taktıkları arma. ÖTİL, 311
Tkm. **zûnnar** (*zûnna:r*) 1. TDS-II, 537; KES, 488 ~ **zunnar** (*zunna:r*) 1. KES, 487
- 1480 **zûnnârlıg** Ar. + T. NL, 653
- 1481 **zûrefâ** Ar. NL, 653
- 1482 **zûrrâfe** Ar. NL, 653
- 1483 **zûrriyât** Ar. Evlatlar, çocuklar, nesiller. NL, 653 (*zurriyot*)
Özb. **zurriyot** (*zûrriyât*) ÖTİL, 311
- 1484 **züzi** (?) NL, 655–

YALANCI EŞDEĞERLER LİSTESİ

abâ Ar. Aba, kolsuz üst giyim. NL, 24 (*aba*)

*Tkm. **aba** (*aba*) 1. Baba. 2. Bir erkek adı. TDS, 24

âbdâr Far. Ulu, kıymetli, paha biçilemez; nadir. NL-2, 496 (*obdor*)

*Özb. **obdor** (*âbdâr*) 1. Berrak, şeffaf, parlak. 2. *mec.* Güzel yüzlü, güzel. 3. Su verilen (kılıç). 4. Ucuna zehir sürülen, zehirli ok. ÖTİL, 515

*Tkm. **abdar** (*a:bda:r*) 1. Sulu, su verilen (metal). 2. Hoş, zarif, güzel. 3. Parlak, parıltılı, saf, temiz. KES, 1

agalıg Ağabeylik. NL-2, 545 (*og'alig'*)

*Tkm. **agalyk** (*a:ğalık*) Hükümdarlık. TDS, 32

ahtam Ar. Bir aruz vezni. NL, 184 (*ahtam*)

*Tkm. **ahtam** (*ahtam*) Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlardan biri. KES, 10

al I Kızıl, kızıl renk. NL-2, 512 (*ol*)

*Tkm. **al** (*a:l*) Cin, şeytan. TDS, 52

*Tkm. **al** (*a:l*) 1. Yiyecek bozukluğundan dolayı meydana gelen alerjik bir cilt hastalığı. 2. Bir hastalık sebebiyle bilinç kaybına yol açan bir hastalık. TDS, 52

al II Al, hile. NL-2, 513 (*ol*)

*Özb. **ol** (*âl*) Kızıl, kızıl renk. ÖTS, 334; ÖTİL, 528

*Tkm. **al** (*a:l*) Cin, şeytan. TDS, 52

*Tkm. **al** (*a:l*) 1. Yiyecek bozukluğundan dolayı meydana gelen alerjik bir cilt hastalığı. 2. Bir hastalık sebebiyle bilinç kaybına yol açan bir hastalık. TDS, 52

al III Ar. Aile, hanedan; soy, sülale, zürriyet. NL-2, 513 (*ol*)

*Özb. **ol** (*âl*) Kızıl, kızıl renk. ÖTS, 334; ÖTİL, 528

*Tkm. **al** (*a:l*) Cin, şeytan. TDS, 52

*Tkm. **al** (*a:l*) 1. Yiyecek bozukluğundan dolayı meydana gelen alerjik bir cilt hastalığı. 2. Bir hastalık sebebiyle bilinç kaybına yol açan bir hastalık. TDS, 52

amaç 1. Amaç, hedef, gaye. 2. Hedef tahtası. NL-2, 521 (*omoç*)

*Özb. **omoch** (*âmâç*) Dökme demir uçlu ahşap pulluk, demir pulluk. ÖTS, 338; ÖTİL, 537

ara 1. Ara, orta, boşluk. 2. Esnasında, sırasında. 3. İçinde, arasında. NL-2, 523 (*ora*)

*Tkm. **ara** (*a:ra:*) 1. Bezeyen, süsleyen. 2. Süs. KES, 17

arı I Arı, bal arısı, yaban arısı; eşek arısı. NL, 111 (*ari*)

*Tkm. **ary II** (*ari*) 1. Çıplak, boş; serbest, hür. KES, 19 2. Testere (iki saplı) TTS, 33; TDS, 78

arı II Arı, saf; temiz, pak. NL, 111 (*ari*) bk. **arig** (*arig'*), **arık II** (*ariq*)

*Tkm. **ary II** (*ari*) 1. Çıplak, boş; serbest, hür. KES, 19 2. Testere (iki saplı) TTS, 33; TDS, 78

arı- ~ **arı-** Temizlenmek, arınmak. NL, 111 (*ari-* ~ *ori-*)

*Özb. **ari-** (*ari-*) 1. Tükenmek, bitmek, son bulmak. ÖTİL, 53; ÖTS, 40 2. Gitmek, ayrılmak. ÖTİL, 53

art- Artmak, çoğalmak. NL-2, 527 (*ort-*)

*Tkm. **art-** (*art-*) Temizlemek. TTS, 33; TDS, 77

atlandur- Ata bindirmek. NL-2, 536 (*otlandur-*)

*Tkm. **atlandyr-** (*atlandır-*) Ad vermek, ad takmak. TTS, 37; TDS, 88

atlıg Atlı, süvari, atı olan. NL-2, 536 (*otlig'*)

*Tkm. **atly** (*atlı*) 1. Adlı, adı olan. 2. *mec.* Ünlü. TTS, 37; TDS, 89 3. Bir erkek adı. TDS, 89

atlık ~ atlıg Adlı, namılı, isimli. NL-2, 536 (*otliq ~ otlig'*)

*Tkm. **atly** (*atlı*) 1. Atlı, atı olan, süvari. TTS, 37; TDS, 89 2. Bir erkek adı. TDS, 89

âyîne II *Far.* Durum, koşul, vaziyet; devir, zaman. NL-2, 511 (*oyinä*)

*Özb. **oyina** (*âyinä*) Ayna. ÖTS, 347; ÖTİL, 527

âyîne III *Far.* Işık, parlaklık. NL-2, 511 (*oyinä*)

*Özb. **oyina** (*âyinä*) Ayna. ÖTS, 347; ÖTİL, 527

ayn II *Ar.* 1. Göz, göz bebeği. 2. Kaynak, pınar, çeşme; belgi; ayna. 3. Memba; sebep. 4. Öz, esas, asıl; cihet, yön, taraf. NL, 65 (*ayn*)

*Özb. **ayn** (*ayn*) Aynı. ÖTS, 53

azîmet ~ azîme *Ar.* 1. Çok büyük, ulu. 2. Amaç, maksat; istek, niyet; kesin karar, kati düşünce; çaba, gayret. NL, 57 (*azimât ~ azimä*)

*Tkm. **azymat** (*azı:mat*) Yola çıkma, gitme, gidiş; yolcu. KES, 27

bâb *Ar.* 1. Eşik. 2. Bölüm, kısım, cüz. 3. Husus, konu, alan, saha, mevzu. NL, 302 (*bob*)

*Tkm. **bap** (*ba:p*) Uygun, elverişli. TDS, 117; TTS, 46; KES, 33

bâd I *Far.* Yel, rüzgâr. NL, 303 (*bod*)

*Özb. **bod** (*bâd*) Yel hastalığı, romatizma ÖTS, 89; ÖTİL, 125

bâdâm *Far.* Badem, meyve. NL, 305 (*bodom*)

*Tkm. **badam** (*ba:dam*) Pamuk boylu, dikey büyüyen bahçe bitkisi. TDS, 108

bağlık ~ bağlıg 1. Bağlı, bağlanmış, bitişik, düğümlenen. 2. İlgili, ilişkili, ait, alakalı. 3. Kapalı, örtülü, sıkı, sağlam. 4. Gizemli, gizli, saklı. NL, 327 (*bog'liq ~ bog'lig'*)

*Özb. **bog'liq** (*bâgliq*) Araba tekerleğinin uçlarını birleştirip tutan tekerlek teli. ÖTİL, 143

*Özb. **bog'liq** (*bâgliq*) Deste yapmakta kullanılan ip; belbağ, kuşak, kemer. ÖTİL, 143

*Tkm. **baglyk** (*ba:ğlık*) Bağ, ip. TDS, 110

bala Çocuk, evlat, yavru. NL, 310 (*bola*)

*Tkm. **bala** (*ba:la*) Çadırın bacasının gözüne yerleştirmek için direğin yontularak inceltelen sivri ucu.

bala Çocuk, evlat; hayvan yavrusu. NL, 207 (*balö*)

*Tkm. **bala**(*ba:la*) Evin, çadırın çatısını birleştirmekte kullanılan ağacın inceltilmiş ucu. TDS, 116

*Tkm. **bala** (*ba:la:*) 1. Boy, kamet, endam. 2. Yukarı, yüksek, üst. KES, 32

bar 1. Var. 2. -dır bildirme eki. 3. Tekrar, kere, defa. 4. Bütün, hep. 5. Soru eki almış sözcüklerden sonra gelerek cümleye 'yok' anlamı katar. NL, 312 (*bor*)

*Tkm. **bar** (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117

*Tkm. **bar** (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33

bâr I *Far.* Meyve, hâsıl. NL, 312 (*bor*) *bk.* **ber I** NL, 214 (*bär*)

*Tkm. **bar** (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117

*Tkm. **bar** (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33

bâr II *Far.* Kabul, icazet. NL, 313 (*bor*)

*Tkm. **bar** (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117

*Tkm. **bar** (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33

bâr III *Far.* Yayıcı, saçıcı, yağdırıcı. NL, 313 (*bor*)

- **Tkm. bar* (*ba:r*) Hava basıncı birimi. TDS, 117
- **Tkm. bar* (*ba:r*) Yük, ağırlık. TDS, 117; KES, 33
- basma** Baskı, basma; yayın. NL, 317 (*bosma*)
- **Özb. bosma* (*bâsma*) Yukarıya yük taşımak için kullanılan kaldırıcı şeklindeki el yapımı alet. ÖTİL, 133
- **Tkm. basma* (*basma*) Kumaşa basılan gül nakışı. TDS, 121
- **Tkm. basma* (*basma*) Bir saç boyası rengi. TDS, 121
- basma** Kumaşa basılan gül nakışı. NL, 227 (*basma*)
- **Tkm. basma* (*basma*) 1. Baskı, basma, yayın. 2. Basımevi harfi. 3. Basımevinde basılan. TDS, 121
- **Tkm. basma* (*basma*) Bir saç boyası rengi. TDS, 121
- baş** 1. Baş, kafa, kelle. 2. Bir şeyin ucu. 3. Başlangıç, evvel. 4. Beyin, akıl, anlak. 5. Üst, tepe, yukarı taraf. 6. Ağız, başlayış kısmı, giriş. 7. Çağ, zaman, vakit. NL, 319 (*boş*)
- **Tkm. baş* (*ba:ş*) Yara, çiban. TTS, 49
- başla-** 1. Başlamak, bir işi yapmaya girişmek. 2. Yol göstermek, ön ayak olmak. 3. -p ulacıyla yardımcı eylem olarak kullanılır. NL, 323 (*boşla-*)
- **Özb. boshla-* (*bâşla-*) Ayakkabının üst ve yan kısmını kaplayan deriyi hazırlamak. ÖTİL, 139
- başlig** Başkan, lider, yönetici, idareci. NL, 323 (*boşlig'*)
- **Özb. boshliq* (*bâşliq*) Ayakkabının üst ve yan kısmını kaplayan derisi. ÖTİL, 139
- **Tkm. başlyk* (*başlık*) 1. Ayakkabının konç ile burun aralığına dikilen kısmı. 2. Elde örülen çorapların parmakları örten kısmı. TDS, 127
- **Tkm. başlyk* (*başlık*) Deve başlığı. TDS, 127
- bat** 1. Hızlı, çabuk, tez; çabukça, derhal, hemen. 2. Geç olmadan, geçiktirmeden. 3. Derin, güçlü. NL, 317 (*bot*)
- **Tkm. bat* (*ba:t*) 1. Yel, rüzgâr. 2. Yel hastalığı, romatizma. TDS, 128
- bay** Zengin, varlıklı. NL, 309 (*boy*)
- **Tkm. bay* (*bay*) Sıradışı bir şeyin veya olayın şaşkınlığını bildirmek için kullanılan bir ünlem. TDS, 130
- bayla-** Girişmek, işe koyulmak; hazırlanmak, hazırlık yapmak, NL, 309 (*boyla-*)
- **Özb. boyla-* (*bâyla-*) Bağlamak, düğümlemek; birleştirmek, sabitlemek. ÖTS, 94; ÖTİL, 127
- bâz II** *Far.* Oynayan, oynatıcı, meşgul olan anlamı veren ek. NL, 306 (*boz*)
- **Özb. boz* (*bâz*) Hâlâ, henüz, yine, yine de, buna rağmen. ÖTS, 94; ÖTİL, 126
- **Tkm. baz* (*ba:z*) Sözcüklerin sonuna gelerek oynayan, oynatıcı, meşgul olan anlamı verir. KES, 35; TDS, 132
- **Tkm. baz* (*ba:z*) Açık. KES, 36
- bende** *Far.* 1. Tâbi, bağımlı, köle, kul, esir, cariye, hizmetkâr. 2. İsteği yerine getirme; büyülenmiş, şaşırılmış. 3. Mahkûm, tutsak, tutuklu. 4. Naçiz, garip, muhtaç, fakir kişi. NL, 212 (*bändä*)
- **Özb. banda* (*bändä*) 1. Silahlanmış hırsızlar, baskıncılar, katiller, caniler, haydutlar, eşkiya takımı; ÖTİL, 78; ÖTS, 64
- berhem** *Far.* Yok olma; yok etme, kaybetme, ortadan kaldırma. NL, 225 (*bärhäm*)
- **Tkm. berhem* (*berhem*) Karışık, dağınık. KES, 40
- birlik** Teklik, yalnızlık, yeganelik. NL, 297 (*birlik*)
- **Özb. birlik* (*birlik*) 1. Birlik, beraberlik, bütünlük, dayanışma. ÖTS, 87; ÖTİL, 120
2. Bir birimden oluşan. 3. Gramerde teklik, tekil yerine kullanılan söz. ÖTİL, 120

*Tkm. **birlik** (*birlik*) 1. Birlik, beraberlik. 2. Dayanışma. 3. Birim, bir birimden oluşan. TTS, 72; TDS, 157 4. Gramerde teklik, tekil yerine kullanılan söz. TTS, 72; TDS, 157

bit(i)- Yazmak. NL, 299 (*bit(i)*-)

*Özb. **bit- I** (*bit-*) 1. Bitmek, tamamlanmak, tükenmek, sona ermek. ÖTS, 88; ÖTİL, 122 2. Yok olmak, ortadan kalkmak. 3. Yardımcı eylem olarak kullanılır. ÖTİL, 122

*Özb. **bit- II** (*bit-*) 1. Yetişmek, yükselmek, gelişmek. 2. Yara için iyileşmek, düzelmek. ÖTS, 88; ÖTİL, 122

*Tkm. **bit-** (*bit-*) 1. Bitmek, sona ermek. TTS, 74; TDS, 160 2. Yerine gelmek, gerçekleşmek. TTS, 74; TDS, 160 3. Yerden bitmek, büyümek, yetişmek. TTS, 74; TDS, 160 4. Yara kapanmak, iyileşmek. 5. Tıkanmak. TTS, 74; TDS, 160

bitik Yazı, mektup. NL, 299 (*bitik*)

*Özb. **bitik** (*bitik*) Et yarasının iyileşip birleşerek düzelen veya kapanan yeri. ÖTİL, 121

*Tkm. **bitik** (*bitik*) 1. Bitmiş olan. TDS, 159 2. Yara izi, yara yeri. TTS, 75

bîvezn Far. + Ar. Hafif, kolay, basit; kıymetsiz, değersiz. NL, 251 (*bevāzn*)

*Tkm. **biwaz** (*bi:vaz*) 1. Kötü, ahlaksız, sefiş 2. Yaramaz, yumurcak, afacan; hoş olmayan. TDS, 160

boy Boy, uzunluk. NL, 344 (*bo'y*)

*Tkm. **boy** (*boy*) Bekar, evlenmemiş. TDS, 166

*Tkm. **boy** (*boy*) Hacimli bir eserin bölümlerinden her biri. TDS, 166

*Tkm. **boy** (*boy*) Çöven otunun bir türü. TDS, 166

boyın ~ boyun 1. Boyun, gerdan. 2. Sorumluluk, yükümlülük. NL, 344 (*bo'yın ~ bo'yun*)

*Özb. **bo'yın** (*boyin*) İki kara arasındaki dar deniz, boğaz. ÖTİL, 159

*Özb. **bo'yın** (*boyin*) Sürülen toprağın bir başından öbür başına kadar olan mesafe. ÖTİL, 159

Tkm. **boyun** (*boyun*) 1. TTS, 80; TDS, 167 2. Boyun, ağız, yaka. TTS, 80; TDS, 167

boz I Ham, sürülmemiş toprak. NL, 344 (*bo'z*)

*Özb. **bo'z** (*boz*) Açık gri, grimsi, kül rengi. ÖTS, 107; ÖTİL, 157

*Özb. **bo'z** (*boz*) Pamuklu kumaş. ÖTS, 107; ÖTİL, 157

*Özb. **bo'z** (*boz*) Tecrübesiz genç, delikanlı. ÖTİL, 158

*Özb. **bo'z** (*boz*) Otsu çöl bitkisi. ÖTİL, 158

boz II Açık gri, grimsi, kül rengi. NL, 344 (*bo'z*)

*Özb. **bo'z** (*boz*) Ham, sürülmemiş toprak. ÖTS, 107; ÖTİL, 157

*Özb. **bo'z** (*boz*) Pamuklu kumaş. ÖTS, 107; ÖTİL, 157

*Özb. **bo'z** (*boz*) Tecrübesiz genç, delikanlı. ÖTİL, 158

*Özb. **bo'z** (*boz*) Otsu çöl bitkisi. ÖTİL, 158

boza Bir tür içecek. NL, 344 (*bo'za*)

*Özb. **bo'za** (*bozā*) Tuğla örmek için hazırlanan harç. ÖTİL, 158

burna Önce, evvel, eski. NL, 336 (*burna*) **bk. burun II** NL, 338 (*burun*)

*Tkm. **burna** (*burna:*) Toy, genç, yeni yetme. KES, 55

buyan Bu yan, beri, bu taraf. NL, 329 (*buyon*)

*Tkm. **buýan** (*buyan*) Baklagillerden, kökü şifa için kullanılan yapraklı bir bitki. TDS, 180

câm Far. Kadeh, şarap kâsesi; şarap kadehi. NL, 584 (*jom*)

*Tkm. **jam** (*ca:m*) Cinsel sapınca uğramış kimse. TTS, 94

car Moğ. Haber, duyuru. NL, 566 (*jar*)

- Özb. *jar* (car)** ÖTS, 205; ÖTİL, 273
***Özb. *jar* (car)** Kanyon. ÖTS, 205; ÖTİL, 273
- cây** Far. Yer, mekân. NL, 584 (*joy*)
***Özb. *joy* (cây)** Sakince, acele etmeden, soğuk kanlı. ÖTİL, 285
- cehennem** Ar. Cehennem. NL, 568 (*jähännäm*)
***Tkm. *jähennem* (cähennem)** ‘Ne olursa olsun’ ‘peki, hay hay’ anlamında kullanılan söz. TDS, 636
- cet** Far. Hayvan oynatıcı. NL, 567 (*jät*)
***Tkm. *jet* (cet)** Kavgalı olan, araları açık olan. TTS, 99; TDS, 635
- ciger** Far. Ciğer, bağır; yürek. NL, 573 (*jiger*)
***Tkm. *jiger* (ciğer)** 1. Akçağaç, isfendan. TTS, 101 2. Genç sülün, gencecik. TDS, 637
- cîm** Ar. Arap alfabesinde c sesini gösteren harfin adı. NL, 578 (*jim*)
***Özb. *jim* (cim)** Sessizce, usulca, hareketsizce, sakince. ÖTS, 209; ÖTİL, 280 2. ‘Sessiz ol, sessiz dur’ anlamı veren ünlem sözü. ÖTİL, 280
- cîn(n)** Ar. Cin; peri, melek. NL, 5778 (*jin(n)*)
***Özb. *jîn* (cin)** Çınlama, çın diye ses çıkarma. ÖTİL, 281
***Özb. *jîn* (cin)** Pamuklu kumaş. ÖTİL, 280
- cînân** Ar. Cennet. NL, 578 (*jinon*)
***Tkm. *jenan* (cena:n)** Yürek, gönül. KES, 62
***Tkm. *jenan* (cena:n)** 1. Aşığın sevgilisi, yâr. 2. Güzel kadın. TDS, 634
- çakmak** Yıdırım, şimşek. NL-3, 458 (*çaqmoq*)
***Tkm. *çakmak* (çakmak)** Çakmak, yakma aleti. TTS, 108; TDS, 188
- çille I** Far. Dervişlerin kırk gün boyunca kendilerine uyguladıkları zahmetli ve perhizli dönem. NL-3, 466 (*çillä*)
***Tkm. *çille* (çille)** 1. Kışın en soğuk günleri, karakış, zemheri. 2. İpek çilesi. TTS, 122; TDS, 213
- çille II** Far. Yay kırıışı. NL-3, 466 (*çillä*)
***Tkm. *çille* (çille)** 1. Kışın en soğuk günleri, karakış, zemheri. 2. İpek çilesi. TTS, 122; TDS, 213
- çîn** Far. 1. Kırıksıklık, buruşukluk. 2. Soba, ocak. NL-3, 466 (*çin*)
***Tkm. *çin* (çin)** Rütbe, unvan. TTS, 122
- dag** Dağ. NL, 508 (*dog'*)
***Tkm. *dag* (da:ğ)** 1. Belgi, işaret, iz, eser. KES, 76; TTS, 130; TDS, 243 2. KES, 76 Üzüntü, acı, dert, keder. 3. Yanık yarası, yara izi. KES, 76; TDS, 243 4. Karalık, siyahlık. KES, 76
- dâğ** Far. 1. Belgi, işaret, iz, eser. 2. Hasret, elem, hicran. 3. Üzüntü, acı, dert, keder. 4. Çok ısınmış, kaynar. 5. Yanık yarası, yara izi. NL, 507 (*dog'*)
***Tkm. *dag* (dağ)** Dağ. TTS, 130; TDS, 243
- daha** Onluk, on günlük. NL, 475 (*daha*)
***Özb. *daha* (daha)** İpek böceğinin uyku dönemi. ÖTS, 109; ÖTİL, 216
- dâire** Ar. 1. Daire, çember. 2. Çark, dünyanın dönüşü, gökyüzü, felek. NL, 497 (*doirä*)
***Özb. *doira* (dâirä)** Tef, çalgı aleti. ÖTS, 124; ÖTİL, 232
- dâl** Ar. 1. Delil, belgi, işaret. 2. Arap alfabesinin sekizinci harfi. 3. Sevgilinin saçı, kâkülü. NL, 498 (*dol*)
***Özb. *dol* (dol)** 1. Dik, dikey. 2. Tam, kesin, doğru. ÖTS, 125; ÖTİL, 232 3. Ceviz, çekirdek oyunlarında topun sınıra en yakın bulunma durumu. ÖTİL, 232
***Tkm. *dal* (dal)** Uzun, doğru, dik boy. KES, 77

*Tkm. **dal** (dal) Sırt, arka, bedenın yanı, yan tarafı. KES, 77; TDS, 246

*Tkm. **dal** (dal) Çıplak. KES, 77

*Tkm. **dal** (dal) Uzun çubuk, budak. TDS, 246

dâm Far. 1. Tuzak, tor. 2. Âşık, müptela. 3. Düşman tuzağı; hile; düşman hilesine tutulma. NL, 499 (dom)

*Özb. **dom** (dâm) Bina, ev. ÖTS, 125; ÖTİL, 233

*Tkm. **dam** (da:m) Yırtıcı olmayan vahşi hayvan. KES, 77

dâmen ~ dâmân Far. 1. Etek. 2. Her bir şeyin sonu. 3. Sahra, çöl. NL, 499 (domân~domon)

*Tkm. **daman** (da:ma:n) Değer, kıymet bilen, hürmet eden, hizmet eden. KES, 78

dâr I Far. 1. Ağaç. 2. İdam mahkûmlarını asmak için dikilen direk. NL, 503 (dor)

*Tkm. **dar** (da:r) 1. Dar, ölçüleri yetersiz olan. TTS, 134; TDS, 251 2. Ensiz. TTS, 134; TDS, 251 3. Küçük. TTS, 134; TDS, 251 4. Alt çenenin az açılmasıyla oluşan ünlüler. 5. 'Tutan, sahip olan' anlamı veren Farsça bir son ek. 6. Sınırlı, çok yönlü olmayan, tek yönlü. 7. Kullanım alanı kısıtlı olan. TDS, 251

dâr II Far. Avlu, ev, yaşanan yer. NL, 503 (dor)

*Özb. **dor** (dâr) 1. İdam mahkûmlarını asmak için dikilen direk. ÖTİL, 234 2. İp, halat. ÖTS, 126; ÖTİL, 234 3. Haksızlık, adaletsizlik göstergesi. 4. Dik konulan ağaç ve ona bağlanan iplerden kurulu düzenek. ÖTİL, 234

*Tkm. **dar** (da:r) 1. Ağaç. TTS, 134 2. İdam mahkûmlarını asmak için dikilen direk. TTS, 134; TDS, 252

*Tkm. **dar** (da:r) 1. Dar, ölçüleri yetersiz olan. TTS, 134; TDS, 251 2. Ensiz. TTS, 134; TDS, 251 3. Küçük. TTS, 134; TDS, 251 4. Alt çenenin az açılmasıyla oluşan ünlüler. 5. 'Tutan, sahip olan' anlamı veren Farsça bir son ek. 6. Sınırlı, çok yönlü olmayan, tek yönlü. 7. Kullanım alanı kısıtlı olan. TDS, 251

dâş Far. Çanak, çömlek pişirilen ocak. NL, 507

*Özb. **dosh** (dâş) Sabır, takat. ÖTS, 127; ÖTİL, 235

*Tkm. **daş** (da:ş) Taş. TTS, 135; TDS, 255

*Tkm. **daş** (da:ş) 1. Uzak. TTS, 136; TDS, 255 2. Çok daha, kat kat. TTS, 136

*Tkm. **daş** (da:ş) 1. Dış. TTS, 135 2. Bir şeyin dışı, yüzü. TTS, 135; TDS, 255 3. Dışarı, sokak. TTS, 135; TDS, 255 4. Kapak, cilt. TTS, 135; TDS, 255 5. İlgeç adı, zarf. TTS, 135 6. Çevre, etraf. TDS, 255

*Tkm. **daş-** (da:ş-) Taşmak. TTS, 135; TDS, 255 2. Coşmak. TDS, 255

dâşgerlik Far. + T. NL, 507

dâşhâne Far. NL, 507

dâv Far. Satranç, tavla gibi oyunlarda yeniden başlayış, sıra. NL, 495 (dov)

*Özb. **dov** (dâv) 1. Uzun boylu, boylu poslu, iri yarı. 2. Cesaret, yetinme. ÖTS, 126; ÖTİL, 230

*Özb. **dov** (dâv) İddia, dava. ÖTS, 126; ÖTİL, 230

def Ar. Tef. NL, 468(dâf)

*Özb. **daf** (dâf) Defetme, bertaraf etme. ÖTS, 109; ÖTİL, 214

dem I Far. 1. Lahza, an, zaman; fırsat. 2. Vakit; hâl, durum, vaziyet. NL, 446(dâm)

*Özb. **dam** (dâm) Keksın, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207

*Özb. **dam** (dâm) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207

*Tkm. **dem** (dem) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82

dem II Far. 1. Nefes, soluk. 2. Ses, avaz, ün. 3. Gam, keder, üzüntü, sıkıntı. 4. İlham, esin, gayret. 5. Kuru ve sıcak çöl rüzgârı. 6. Rüzgâr, yel, esinti. NL, 447(dâm)

*Özb. **dam** (dâm) Keksın, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207

- *Özb. **dam** (däm) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207
- *Tkm. **dem** (dem) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82
- dem III** Ar. 1. Kan. 2. Kızıl renkli şarap. NL, 448(däm)
- *Özb. **dam** (däm) Keksin, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207
- *Özb. **dam** (däm) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207
- *Tkm. **dem** (dem) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82
- dem IV** Far. Ateşi canlandırmak için kullanılan ve açılıp kapandıkça içindeki havayı üfleyen, körük. NL, 448(däm)
- *Özb. **dam** (däm) Keksin, sivri uç. ÖTS, 110; ÖTİL, 207
- *Özb. **dam** (däm) Sahil, kıyı. ÖTİL, 207
- *Tkm. **dem** (dem) Kılıcın veya bıçağın yüzeyi. KES, 82
- demgîr** Far. Nefes alma, soluklanma. NL, 448(dämگیر)
- *Tkm. **demgîr** (demgî:r) 1. Keskin. 2. Heybetli. TDS, 264
- der I** Far. Kapı, eşik, giriş. NL, 450(där)
- *Tkm. **der** (der) Ter. TTS, 149; TDS, 271
- der II** Far. -de/-da anlamı veren Farsça ön ek. NL, 450(där)
- *Özb. **dar** (där) ÖTS, 111
- *Tkm. **der** (der) KES, 28
- *Tkm. **der** (der) Ter. TTS, 149; TDS, 271
- derd** Far. 1. Hastalık, ağrı. 2. Gam, kaygı, azap, sıkıntı. 3. Aşk, sevgi, muhabbet. NL, 454(därd)
- *Özb. **dard** (därd) Azarlama bildiren söz. ÖTS, 112; ÖTİL, 210
- derece** Ar. 1. Derece, seviye, düzey, aşama, mertebe. 2. Yaş; sıra. NL, 450(däräjä)
- *Tkm. **derece** (derece) Pencere. TDS, 272
- derek 1.** Haber, bilgi, malumat 2. Dikkatlilik, farkındalık, uyanıklık. NL, 450(däräk)
- *Tkm. **derek** (derek) Kavak. TTS, 150; TDS, 272
- ders** Ar. Ders, eğitim. NL, 462(därs)
- *Tkm. **ders** (ders) Hayvan gübresi, ters, mayıs. TTS, 151; TDS, 274
- dest** Far. 1. El; hüküm, ferman. 2. Sıra, devir, nöbet, defa, kez, kere, sefer. NL, 464(däst)
- *Özb. **dast** (däst) Birden, hemen, derhal. ÖTS, 113
- deste** Far. 1. Sap, kol, tutak. 2. Bir tutam, demet, bir top; her şeyin tutulan yeri. 3. Alay, istihza, eğlenme. NL, 464(dästä)
- *Özb. **dasta** (dästä) 1. Bir uzun bir kısa ağaç ile oynanan bir çocuk oyunu ve bu oyunda kullanılan incecik ağaç. 2. Uçurtma ipi sarılan kısa ağaç. ÖTİL, 212
- dil** Far. 1. Kalp, yürek. 2. Gönül, hatır, can, ruh; arzu, istek, heves. NL, 485(dil)
- *Tkm. **dil** (dil) 1. Tatma organı. TTS, 159; TDS, 282 2. Dil, lisan. TTS, 159; TDS, 282 3. Dil türü, deyiş. TTS, 159; TDS, 282 4. Tutsak, esir. TTS, 159; TDS, 282 5. İbre, çubuk. TTS, 159; TDS, 282 6. Kamış, kopuz vb.nin ses çıkaran yeri. 7. Ses, lafız. TDS, 282
- dîn** Ar. Din, inanç, bir şeye inanma. NL, 493(din)
- *Tkm. **din** (di:n) Eğrilen organın, ipin veya tirenin bir katı. TTS, 161; TDS, 285
- dûd** Far. 1. Duman, is. 2. Ah, feryat. 3. Şaşkınlık, perişanlık, pişmanlık. 4. Havaya karışantoz. 5. Zulüm. 6. Loşluk, sönüklük. 7. Gam, elem. NL, 508(dud)
- *Özb. **dud** (dud) Zurna sesi. ÖTS, 128; ÖTİL, 237
- dûde** Far. 1. Kurum, tütünün is, duman. 2. Soy, nesil, evlat. 3. Şafaktan önceki karanlık. 4. Karanlık belirtisi. NL, 509(dudä)
- *Özb. **duda** (dudä) Beyaz kumaşın seyrek dokunan türü. ÖTİL, 237

efgân *Far.* 1. Feryatlar, figanlar, inlemeler. 2. Avaz, yüksek ses, seda; çınlama, çığlık. NL, 145 (*äfg'on*)

Tkm.* **efgan (*efğa:n*) 1. KES, 99; TDS, 340 2. Afganistanlı, Afgan. KES, 99

efgâr ~ efkâr *Far.* 1. Yaralı, kırgın, dargın. 2. Ezilmiş, canı yanmış, çaresiz, gamlı, kederli. NL, 137 (*äfgor ~ äfkor*)

Özb.* **afkor (*äfkâr*) Fikirler. ÖTİL, 63; ÖTS, 20

em Önce. NL-3, 563 (*em*)

Özb.* **em (*em*) 1. Aşı, aşılama. 2. İlaç, şifa. ÖTS, 138; ÖTİL-II, 445

Tkm.* **em (*em*) 1. Aşı, aşılama. 2. İlaç, şifa. TTS, 199; TDS, 350

Tkm.* **em (*em*) Ağa, hakan kardeşi. KES, 103

encâm *Ar.* 1. Bir işin sonu, son, sonuç. 2. Yerine getirme, gerçekleştirme, tamamlama, sonlandırma. NL, 98 (*änjom*)

Özb.* **anjom (*äncâm*) 1. Ev eşyaları. ÖTİL, 47; ÖTS, 35 2. Vücudun her bir organı. ÖTİL, 47

eriş- 1. Erişmek, ulaşmak, yetişmek. 2. İzlemek, takip etmek, uymak. NL-3, 566 (*eriş-*)

Tkm.* **eriş- (*eriş-*) Kalkınmak, güçlenmek, önceki durumundan daha farklı bir duruma gelmek. KES, 106

eşik *Far.* 1. Eşik, kapı, giriş. 2. Ev. 3. Dergâh, saray. 4. Dışarı. NL-3, 570 (*eşik*)

Tkm.* **eşik (*eşik*) 1. Giysi, elbise. 2. Örtü, bir nesnenin üstüne örtülen şey. TTS, 206; TDS, 362

ezâ *Ar.* 1. Yas, matem, musibet, sıkıntı veren şey. 2. Feryat, çığlık, hıçkırık, haykırış. NL, 60 (*äzo*)

Tkm.* **aza (*aza:*) Ağrı, sızı. TTS, 41; TDS, 104

ezber *Far.* Ezberleme, akılda tutma; ezbere, ezberden. NL, 56 (*äzbär*)

Tkm.* **ezber (*ezber*) KES, 110 2. Uz, mahir, becerikli. TTS, 209; TDS, 367

gerdûn *Far.* 1. Gökyüzü, asuman. 2. Dünya, âlem, cihan. 3. Felek, çarh. 4. Araba. 5. Yüksek, yüce. NL, 396 (*gärdun*)

Özb.* **gardun (*gärdun*) Klasik müzikte müşkilat makamının beş bölümünden biri. ÖTS, 154

gez *Far.* 1. Kısa talim oku. 2. Endaze; bir ölçü birimi aracı. NL, 391 (*gäz*)

Tkm.* **gez (*gez*) Su değirmeninde unun inceliğini ayarlamak için üstteki taşı aşağı yukarı hareket ettiren araç. TDS, 439

Tkm.* **gez (*gez*) Kez, sefer, defa, kere. KES, 128; TDS, 439

gezek 1. Meze, çerez. 2. İltihap, kanlı irin. NL, 391 (*gäzäk*)

Tkm.* **gezek (*gezek*) 1. Kez, sefer, defa. 2. Nöbet, sıra. TTS, 255; TDS, 439

gezende *Far.* Isıran, sızlatan, kaşındırıcı, zehirli (haşere). NL, 391 (*gäzändä*)

Tkm.* **gezende (*gezende*) Hovarda, başıboş, çok gezen, gezenti. TTS, 256; TDS, 440

gül *Far.* 1. Gül, çiçek. 2. Güzel, canan, yâr, sevgili. 3. Görünme, ortaya çıkma, meydana gelme. 4. Goncanın açılmış hâli. 5. Mahsul, ürün; meyve. 6. Hirat Vilayetindeki bir kışlak adı. 7. Gençlik dönemi, ergenlik. 8. Her anlamda güzel şeyler, güzellikler. 9. Ateş, alev; aşk ateşi, harareti durum. 10. Kan. 11. Kanlı gözyaşı. 12. Evlat, çocuk. NL, 409 (*gul*)

Özb.* **gul (*gül*) 1. Suçiçeği veya kızamık hastalığında vücutta meydana gelen kızarıklıklar. ÖTİL, 195

Tkm.* **gül (*gül*) 1. İnsanın gözüne düşen ak nokta. TDS, 503 2. Kuzunun kıvrıcık yünleri. 3. Tandırda pişen çöreğin yüzeyinde oluşan yanık halkası. TDS, 503

had(d) *Ar.* 1. Had, hudut, sınır. 2. Sayı, hesap. 3. Hak, hukuk. 4. Derece, miktar. 5. Çok, sınırsız. NL-4, 128 (*had(d)*)

- *Özb. **had** (*had*) Matematikte üye, eleman, parça. ÖTS, 168; ÖTİL-II, 671
- hal I** Ar. 1. Karıştırma, karma, birleştirme. 2. Eritme. NL-4, 143 (*hal*)
- *Özb. **hal** (*hal*) Metal boyası, yaldız. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 679
- *Tkm. **hal** (*hal*) 1. Hal, durum. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540 2. Belirteç. TTS, 328; TDS, 540 3. Zenginlik, varlık. TDS, 540 4. Rüya, düş. 5. Tasavvufta çabuk meydana gelen ve yine çabuk yok olan Allah'ın merhameti. KES, 143
- *Tkm. **hal** (*hal*) İnsanın vücudunda oluşan siyah renkli ben. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540
- hal II** Ar. Karışık bir sorunun içinden çıkma, sonuca varma, çözme, halletme. NL-4, 143 (*hal*)
- *Özb. **hal** (*hal*) Metal boyası, yaldız. ÖTS, 169; ÖTİL-II, 679
- *Tkm. **hal** (*hal*) 1. Hal, durum. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540 2. Belirteç. TTS, 328; TDS, 540 3. Zenginlik, varlık. TDS, 540 4. Rüya, düş. 5. Tasavvufta çabuk meydana gelen ve yine çabuk yok olan Allah'ın merhameti. KES, 143
- *Tkm. **hal** (*hal*) İnsanın vücudunda oluşan siyah renkli ben. TTS, 328; KES, 143; TDS, 540
- hâr(r)** Ar. Sıcak, yakıcı, hararet. NL-4, 193 (*hor ~ horr*)
- *Tkm. **har** (*har*) Eşek. TTS, 333; KES, 148; TDS, 548
- *Tkm. **har** (*har*) Aşağı, değersiz, önemsiz, hor. TTS, 332; KES, 148; TDS, 548 2. Güçsüz, kuvvetsiz. KES, 148
- *Tkm. **har** (*har*) Diken. TTS, 333; KES, 148; TDS, 548
- havâ I** Ar. Hava, iklim. NL-4, 126 (*havo*)
- *Özb. **havo** (*havâ*) Tavır, tutum. ÖTİL-II, 670
- *Özb. **havo** (*havâ*) Melodi, ezgi, ahenk. ÖTİL-II, 670
- havâ II** Ar. Gökyüzü. NL-4, 126 (*havo*)
- *Özb. **havo** (*havâ*) ÖTS, 172; ÖTİL-II, 669
- *Özb. **havo** (*havâ*) Tavır, tutum. ÖTİL-II, 670
- *Özb. **havo** (*havâ*) Melodi, ezgi, ahenk. ÖTİL-II, 670
- hayâl** Ar. 1. Hayal, tasavvur. 2. Muhabbet, sevgi, aşk. 3. Gönül, niyet, istek, arzu. NL-3, 368 (*xayol*)
- *Tkm. **hayâl** (*haya:l*) Çabuk olmayan, yavaş, ağır hareket eden. TTS, 339; TDS, 557
- hayât** Ar. 1. Dirilik, hayat. 2. Kuvvet, ruh, can. NL-4, 132 (*hayot*)
- *Tkm. **hayât** (*hayat*) 1. Avlu. TTS, 339; KES, 155; TDS, 558 2. Kerpiç veya tahtadan yapılan duvar. TTS, 339
- hırş** Ar. 1. Aç gözlülük. 2. Bir şeye duyulan aşırı istek. NL-4, 183 (*hirs*)
- *Tkm. **hyrs** (*hirs*) Ayı. TTS, 347; KES, 165; TDS, 595
- hîle ~ hîlet** Ar. 1. Hile, aldatma. 2. Tedbir. NL-4, 176 (*hiylä ~ hiylät*)
- *Tkm. **hile** (*hi:le*) Pay, hisse, hak. TTS, 349; TDS, 570
- hokqa** Ar. 1. Kıymetli taşlar konan, yuvarlak, küçük kutu. 2. Sevgilinin ağzı. NL-4, 207 (*huqqa*)
- *Tkm. **hokga** (*hokgo*) 1. Oyulan yer, delik. TTS, 350; TDS, 572 2. *mec.* Kurnazlık, hilekârlık. TTS, 350; KES, 169 3. Elde dikilen, bağciksız bir tür ayakkabı. TDS, 572 4. Üç kiloya denk gelen ağırlık ölçüğü. TDS, 572
- humâr** Ar. 1. Sarhoşluktan sonraki baş ağrısı. 2. İstek, arzu, hırs, keyif. NL-3, 430 (*xumor*)
- *Tkm. **humar** (*humo:r*) Kumar TTS, 357; KES, 173; TDS, 585
- hûr** Ar. Hür, güzel kızlar, şehla gözlü güzeller. NL-4, 203 (*hur*)
- *Özb. **hur** (*hur*) Hür, özgür, serbest. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 711

- hürmet II** Ar. Haram, haram olan şey. NL-4, 204 (*hurmat*)
 *Özb. **hurmat** (*hurmat*) Hürmet, saygı. ÖTS, 175; ÖTİL-II, 712 2. Bir erkek adı. 3. Bir kadın adı. ÖTİL-II, 712
- hût I** Ar. 1. Eski astronomide 12 burcun on ikincisi. 2. Güneş yılı hesabında bir ay adı. NL-4, 205 (*hut*)
 *Tkm. **hut** (*hu:t*) ‘Gerçekten’ anlamında kullanılan bir söz. TTS, 357
- hût II** Ar. Balık. NL-4, 206 (*hut*)
 *Tkm. **hut** (*hu:t*) ‘Gerçekten’ anlamında kullanılan bir söz. TTS, 357
- imâret** Ar. 1. Abat etme, rahata kavuşturma. 2. Bina, yapı. NL-2, 35 (*imorât*)
 *Tkm. **ymarat** (*ima:rat*) 1. Emirlik, beylik; emirlik etme. 2. Emirin, beyin ya da hanın elinde bulunan yer, yurt. KES, 187
- imlâ** Ar. Yazım, yazımla ilgili, imla, doğru yazma. NL-2, 33 (*imlo*)
 *Tkm. **imla** (*imla:*) Doldurma. KES, 195
- in** İn, yuva. NL-2, 37 (*in*)
 *Tkm. **in** (*i:n*) En, genişlik. TTS, 377; TDS, 610
 *Tkm. **in** (*i:n*) Beden, gövde, vücut, ten. TTS, 377; TDS, 611
- is** Ar. Koku. NL-2, 49 (*is*)
 *Özb. **is** (*is*) 1. İs, kurum, duman. ÖTS, 190; ÖTİL, 334 2. Hava gazı, karbon monoksit gazı. ÖTS, 190
- isle-** Koklamak, kokusunu almak. NL-2, 51 (*islâ-*)
 *Tkm. **isle-** (*isle-*) Bir şeyi istemek, arzu etmek. TTS, 383; TDS, 617
- it- I** Yok olmak, kaybolmak. NL-2, 59 (*it-*) bk. **yit-** NL-2, 80 (*yit-*)
 *Tkm. **it-** (*it-*) İtmek, iteklemek. TTS, 386; TDS, 622
 *Tkm. **it-** (*i:t-*) Götürmek, götürüp getirmek, gezdirip dolaştırmak. TTS, 386; TDS, 622
- it- II** İtmek, iteklemek. NL-2, 59 (*it-*)
 *Tkm. **it-** (*i:t-*) Götürmek, götürüp getirmek, gezdirip dolaştırmak. TTS, 386; TDS, 622
- itâb** Ar. Kınama, ayıplama, sitem. NL-2, 61 (*itob*)
 *Özb. **itob** (*itâb*) Sürgün. ÖTS, 194; ÖTİL, 339
- kadar** Ar. 1. Kadar, miktar, derece. *2. Kader, takdir, yazgı. NL-4, 17 (*qadar*)
 *Özb. **qadar** (*qadar*) 2. ÖTİL-II, 533
- kak** Kuru, kurumuş, kurutulmuş (yiyecekler), kavrulmuş. NL-4, 70 (*qoq*)
 *Özb. **qoq** (*qâq*) Tam, aynı, tıpkı. ÖTS, 390; ÖTİL-II, 608
 *Tkm. **kak** (*kak*) Çölde yağmur sularının biriktiği çukur. TTS, 390; TDS-II, 10
- kalın** 1. Kalın, koyu, yoğun. 2. Çok, bol. NL-4, 26 (*qalin*)
 *Özb. **qalin** (*qalın*) Başlık parası. ÖTS, 381; ÖTİL-II, 545
 *Tkm. **galyñ** (*galıñ*) Kız evlendiğinde erkek tarafından ona getirilen mallar. TDS, 390
- kalınlık** Kalınlık, yoğunluk, ağırlık. NL-4, 27 (*qalinliq*)
 *Tkm. **galyñlyk** (*galınlık*) Başlık parası için verilmesi düşünülen mal. TDS, 390
- karam** Bağımlı, tâbi. NL-4, 67 (*qorom*)
 *Tkm. **karam** (*kara:m*) 1. Çapkın, yaramaz, kurnaz; hilekâr, düzenbaz. TTS, 394 2. Oyunda hile. TDS-II, 14
- kat** Kat, tabaka, seviye, kademe. NL-4, 39 (*qat*)
 *Özb. **qat** (*qat*) Neresi, hangi yer? ÖTİL-II, 560
- kent** Soğ. Kent, şehir. NL-2, 108 (*kent*)
 *Tkm. **kent** (*kent*) Arkadaş, dost. TDS-II, 23

kerem I Ar. 1. İhsan, iyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, cömertlik. 3. Merhamet. NL-2, 97 (*käräm*)

*Özb. **karam** (*käräm*) Lahana. ÖTS, 224; ÖTİL, 368

*Tkm. **kerem** (*kerem*) Kere, sefer, defa. TDS-II, 25

kerem II Far. Lahana. NL-2, 98 (*käräm*)

*Özb. **karam** (*käräm*) 1. İhsan, iyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, cömertlik. 3. Merhamet. ÖTS, 224; ÖTİL, 368

*Tkm. **kerem** (*kerem*) 1. İhsan, iyilik etme, iyi davranma. KES, 216; TDS-II, 25 2. Bir erkek adı. TDS-II, 25

*Tkm. **kerem** (*kerem*) Kere, sefer, defa. TDS-II, 25

kerkes Ar. Yırtıcı kuş, akbaba. NL-2, 98 (*kärkäs*)

*Özb. **karkas** (*kärkäs*) Çerçeve, iskelet, esas yapı. ÖTS, 225

keşîr Ar. 1. Bol, çok. 2. Dolu, tam, eksiksiz. NL-2, 100 (*käsir*)

*Tkm. **kesir** (*kesir*) İnatçı, dik başlı. TTS, 406; TDS-II, 29

*Tkm. **kesir** (*kesir*) Matematikte kesir. TTS, 406; TDS-II, 29

kėsme Kâkül, perçem. NL-2, 109 (*kesmä*)

*Tkm. **kesme** (*kesme*) 1. Kesme durumu. 2. İnce, uzun yapraklı, yulaf görünüşlü taneli bir bitki. TDS, 29

*Özb. **kesma** (*kesmä*) Bıçkı, kesilip alınan parça. ÖTS, 232; ÖTİL, 381

keşîş Far. Cazibe, celbetme. NL-2, 103 (*käşîş*)

*Özb. **kashish** (*käşîş*) Keşiş, papaz, rahip. ÖTS, 229

kımâr Ar. Kumar. NL-4, 52 (*qimor*)

*Tkm. **humar** (*huma:r*) Keyif, istek, maksat. TTS, 357; TDS, 585

qırân Ar. İki gök cisminin, gezegenin birbirine yakınlaşması. NL-4, 54 (*qiron*)

*Özb. **qiron I** (*qırân*) Toplu ölüm, kırılma. ÖTİL-II, 582

*Özb. **qiron II** (*qırân*) Devlet, memleket. ÖTİL-II, 582

kızık ~ kızığ Isman, kızan, sıcak. NL-4, 48 (*qiziq ~ qiziig'*)

*Özb. **qiziq** (*qiziq*) 1. İlginç, ilgi çekici, enteresan. 2. Tuhaf, acayip, garip. ÖTS, 388; ÖTİL-II, 571 3. Güldüren, komik. ÖTİL-II, 571

kim II Far. Ki bağlacı. NL-2, 114 (*kim*)

*Özb. **kim** (*kim*) Kim, "hangi kişi?". ÖTS, 234; ÖTİL, 385

*Tkm. **kim** (*kim*) Kim, "hangi kişi?". TTS, 410; TDS-II, 37

kîş ~ kiş I Far. Adet, gelenek; din, mezhep. NL-2, 111 (*keş~ kiş*)

*Tkm. **kiş** (*kiş*) Samur, samurun derisi. KES, 224

kîş ~ kiş II Far. Ok kılıfı. NL-2, 111 (*keş~ kiş*)

*Tkm. **kiş** (*kiş*) Samur, samurun derisi. KES, 224

koş Bir çift, çift, ikili, ikişerli. NL-4, 92 (*qo'ş*)

*Tkm. **goş** (*goş*) Tarla sürmek için koşulan hayvan; geleneksel tarla sürme şekli. TDS, 457

köker- Bitmek, çimlenmek, yeşermek. NL-2, 149 (*ko'kar-*)

*Tkm. **köker-** (*kökör-*) İple direğe bağlamak. TTS, 420; TDS-II, 45

kökert- 1. Yetiştirmek, büyütme. 2. Abat etmek. NL-2, 149 (*ko'kart-*)

*Tkm. **kökert-** (*kökört-*) İple bir direğe bağlatmak. TTS, 420; TDS-II, 45

kömek II Saklam, koruma, muhafaza etme. NL-2, 150 (*ko'mäk*)

*Özb. **ko'mak** (*kömäk*) Yardım. ÖTS, 254; ÖTİL, 414

*Tkm. **kömek** (*kömök*) Yardım. TTS, 420; TDS-II, 46

kûf Far. Başkuş. NL-2, 141 (*kuf*)

*Özb. **kuf** (*kuf*) Büyücülük, sihir, efsun. ÖTS, 248; ÖTİL, 408

qurb Ar. 1. Yakınlık, yakın olma. 2. Kabiliyet, yetenek. 3. Layıklık, uygunluk. NL-4, 79 (*qurb*)

*Özb. **qurb** (*qurb*) Güç, kuvvet, direnç. ÖTS, 393; ÖTİL-II, 621

qût Ar. 1. Gıda, yiyecek, besin. 2. Ruh, can. NL-4, 83 (*qut*)

*Özb. **qut** (*qut*) Mutluluk, saadet, bahtiyarlık, refah, bereket, bolluk. ÖTS, 395; ÖTİL-II, 626

küre I Ar. Ülke, vilayet; bir şeyin çok olduğu yer. NL-2, 140 (*kurä*)

*Tkm. **küre** (*kü:rö*) 1. Ocak, soba. KES, 229 2. Tuğla pişirilen, demir vb. metaller eritilen yer. KES, 229; TDS-II, 59

lâs Far. İpek kumaşı temizlemekte kullanılan madde. NL-2, 179 (*los*)

*Özb. **los** (*lâs*) Kanada geyiği, elk. ÖTS, 267

lây Far. 1. Çamur, balçık. 2. Tortu, çökelti, posa, telve. 3. Şarap tortusu. NL-2, 176 (*loy*)

*Tkm. **laý** (*la:y*) Takım, koleksiyon. TTS, 435

lâzım Ar. Gerek, gerekli. NL-2, 176 (*lozim*)

*Özb. **lozim** (*lâzim*) Kadınlar için iç çamaşırı, şalvar. ÖTS, 268; ÖTİL, 433

leng Far. Topal, aksak. NL-2, 166 (*läng*)

*Özb. **lang** (*läng*) Büyük ölçüde, geniş çapta. ÖTS, 260; ÖTİL, 426

*Tkm. **leñ** (*leñ*) Bıkkınlık, usanç. TTS, 437

let Far. Hasar, zarar, kayıp, telef. NL-2, 167 (*lät*)

*Tkm. **let** (*let*) Gevezelik etme, boş yere konuşma, boş söz. KES, 237

maḥsûs Ar. Sezilen, görülen. NL-2, 295 (*mahsus*)

*Tkm. **mahsus** (*mahsu:s*) Özgü, has. TTS, 443; TDS-II, 77

manşab Ar. Görev, vazife, rütbe, derece, makam. NL-2, 226 (*mansab*)

*Özb. **mansab** (*mänsäb*) Akarsu ağzı. ÖTS, 276; ÖTİL, 446

medâr Ar. 1. Daire şeklindeki şey, daire, çember. 2. Güç, kuvvet, direnç, derman. NL-2, 196 (*mador*)

*Özb. **mador** (*mädâr*) Tropikal; dönenceler arası kuşak, tropikal kuşak. ÖTS, 270; ÖTİL, 439

meñ Ben, doğum izi, derideki siyah nokta. NL-2, 297 (*meng*)

*Tkm. **meñ** (*meñ*) Haşhaş, esrar. TTS, 454; TDS-II, 90

*Tkm. **meñ** (*meñ*) Yem, yemleme; oltanın ucuna takılan yem. TTS, 454; TDS-II, 90
2. Hile, aldatma. TDS-II, 90

milk Ar. Sahiplik, iyelik. NL-2, 304 (*milk*)

*Özb. **milk** (*milk*) 1. Diş eti. 2. Kenar, kumaş kenarı. ÖTS, 292; ÖTİL, 464

min Ar. Arapça ön ek. NL-2, 305

*Özb. **min** (*min*) Mengene, kıskaç. ÖTS, 293 2. Noksan, ayıp, kusur. ÖTİL, 465

mînâ ~ mînû ~ miynâ ~ miynû Far. 1. Mavi, mavimsi, gök rengi. 2. Gökyüzü. NL-2, 298 (*meno ~ menu ~ miynu ~ miynu*)

*Tkm. **mina** (*mi:na*) 1. Yer in veya suyun altına konulan patlayıcı silah, mayın. TTS, 460; TDS-II, 98 2. Havan topu mermisi. TDS-II, 98

muḥîm Ar. Durgun, sakin, sabit. NL-2, 404 (*muqim*)

*Tkm. **mukym** (*muku:m*) Çalışkan, gayretli. TTS, 464

müje Far. Kirpik. NL-2, 303 (*mijä*) bk. **müje** NL-2, 334 (*mujä*)

*Tkm. **müje** (*mücö*) Üzümün bir tanesi. TDS-II, 107

nâr I Ar. 1. Ateş, od. 2. Cehennem. NL-2, 480 (*nor*)

*Özb. **nor** (*nâr*) Erkek deve. ÖTS, 326; ÖTİL, 510

*Özb. **nor** (*nâr*) 1. Vücuttaki yara. 2. Bir erkek adı. ÖTİL, 510

*Özb. **nor** (*nâr*) Nar. ÖTİL, 510

- **Tkm. nar* (na:r) **1.** İnsanın vücudunda oluşan kızıl benek, nokta. **2.** Bir kadın adı. TDS-II, 119
- nâr II** *Far.* Nar, nar ağacı. NL-2, 481 (*nor*)
- **Özb. nor* (nâr) Erkek deve. ÖTS, 326; ÖTİL, 510
- **Özb. nor* (nâr) **1.** Vücuttaki yara. **2.** Bir erkek adı. ÖTİL, 510
- **Özb. nor* (nâr) Ateş, od. ÖTİL, 510
- **Tkm. nar* (na:r) **1.** İnsanın vücudunda oluşan kızıl benek, nokta. **2.** Bir kadın adı. TDS-II, 119
- nâs** *Ar.* İnsan, halk, adamlar. NL-2, 481 (*nos*)
- **Tkm. nas* (na:s) Bir tütün türü. TTS, 471
- nâv** *Far.* Oluk, su yolu. NL-2, 468 (*nov*)
- **Tkm. naw* (na:v) Kiriş, kalas. TTS, 472; TDS-II, 119
- **Tkm. naw* (na:v) Kayık, gemi. TTS, 472; KES, 303; TDS-II, 119
- nezir** *Ar.* Benzer, benzeyen, denk. NL-2, 425 (*nâzir*)
- **Tkm. nezir* (*nezir*) Adama, adak. KES, 311
- **Tkm. nezir* (*nezi:r*) Taze; temiz; keyifli. KES, 311
- nîl I** *Far.* Sürme, göz kalemi. NL-2, 460 (*nil*)
- **Özb. nil* (*nil*) Çivit, çivit mavisi. ÖTS, 322; ÖTİL, 502
- **Özb. Nil* (*Nil*) Nil nehri. ÖTS, 322
- **Tkm. nil* (*ni:l*) Çivit, çivit mavisi. TDS-II, 127; TTS, 478
- **Tkm. nil* (*ni:l*) Nil nehri. KES, 316
- **Tkm. nil* (*ni:l*) Silahın boru şeklindeki kısmı. TTS, 478; TDS-II, 127
- nîl II** *Far.* Gök rengi, gökyüzü. NL-2, 460 (*nil*)
- **Özb. nil* (*nil*) Sürme, göz kalemi. ÖTİL, 502
- **Özb. Nil* (*Nil*) Nil nehri. ÖTS, 322
- **Tkm. nil* (*ni:l*) Nil nehri. KES, 316
- **Tkm. nil* (*ni:l*) Silahın boru şeklindeki kısmı. TTS, 478; TDS-II, 127
- ok I 1.** Ok. **2.** Dert, elem, gam. NL-3, 620 (*o'q*)
- **Özb. o'q* (*oq*) Eksen, mihver. ÖTS, 523; ÖTİL-II, 526
- **Tkm. ok* (*ok*) Eksen, mihver. TTS, 484; KES, 322; TDS-II, 136
- öt-** **1.** Gitmek, varmak. **2.** Ortaya çıkmak, meydana gelmek. **3.** Etki etmek. **4.** İlham gelmek. **5.** Ölmek, vefat etmek. **6.** Vazgeçmek. **7.** Geçmek. **8.** Aşmak. NL-3, 614 (*o't-*)
- **Tkm. öt-* (*öt-*) Hoş bir şekilde ötmek, türkü söylemek. KES, 325
- pâlûde** *Far.* Saf, taze, temiz. NL-2, 582 (*poluda*)
- **Tkm. paluda* (*pa:lu:do*) Nişastadan yapılp içine buz konularak içilen bir tür içecek; küspe, posa. KES, 328
- parça** *Far.* Kısım, bölüm, parça. NL-2, 567 (*parça*)
- **Tkm. parça* (*parça*) Kumaş, ipek kumaş. TTS, 518; KES, 328; TDS-II, 189
- pâs I** *Far.* Gecenin bir kısmı, lahza, an, dakika. NL-2, 583 (*pos*)
- **Tkm. pas* (*pa:s*) Bekleme, koruma, gözetme. KES, 329
- pâs II** *Far.* İtibar. NL-2, 583 (*pos*)
- **Tkm. pas* (*pa:s*) Bekleme, koruma, gözetme. KES, 329
- pelle** *Far.* Ayak izi. NL-2, 556 (*pällä*)
- **Özb. palla* (*pällä*) **1.** Yarım, buçuk. **2.** Tohumdan çıkan ilk yaprak. **3.** Terazî kefesî. ÖTS, 354; ÖTİL, 569
- **Tkm. pelle* (*pelle*) **1.** Final, bitiş, son. TTS, 523 **2.** Yarım, buçuk. TDS-II, 195
- per** *Far.* Kanat, tüy. NL-2, 558 (*pär*)
- **Özb. par* (*pär*) Buğu, buhar. ÖTS, 356; ÖTİL, 571

- *Özb. **par** (pär) Çift, çift kullanılan şeylerden biri, eş. ÖTS, 356; ÖTİL, 571
- *Tkm. **per** (per) Çark, su değirmeni çarkı. TTS, 524
- pûd** Far. Dokuma ipi, atkı, argaç. NL-2, 585 (pud)
- *Özb. **pud** (pud) 1. But, bacak. 2. Bir ağırlık birimi. ÖTS, 377; ÖTİL, 606
- pür** Far. Çok, fazla. NL-2, 585 (pur)
- *Tkm. **pür** (pür) Dal ve yapraklar, filiz, sürgün. TTS, 539; TDS-II, 211 2. Akıllı, akı başında. TDS-II, 211
- râh** Ar. Şarap. NL-2, 631 (roh)
- *Özb. **roh** (râh) Yol. ÖTİL, 628
- râh** Far. Yol, iz. NL-2, 615 (rah)
- *Tkm. **rah** (rah) 1. Şarap. 2. Avuç içi, aya. 3. Çatırtılı ses çıkarma; donma. KES, 345
- râm** Far. Boyun eğme, itaat etme. NL-2, 629 (rom)
- *Tkm. **ram** (ra:m) Durum, hâl, vaziyet. TTS, 541
- refref** Ar. Merdiven. NL-2, 609 (räfräf)
- *Tkm. **refref** (refref) 1. Kanat sallama, kanat çırpma. 2. At. 3. Hz. Muhammed'in miraç gecesi bindiği at. 4. Soğuk rüzgâr, şiddetli rüzgâr. KES, 348
- resm** Ar. 1. Kanun, kaide, gelenek, görenek. 2. Yol, yöntem, usul, tarz. NL-2, 606 (râsm)
- *Özb. **rasm** (râsm) Resim, çizim. ÖTS, 401; ÖTİL, 615
- reste** Far. Yan yana dizilmiş, katar, dizi, saf. NL-2, 607 (râstâ)
- *Özb. **rasta** (râstâ) Yetişkinlik, olgunluk, erginlik. ÖTİL, 616
- rîş** Far. 1. Yara, cerahat. 2. Zayıf, aciz, güçsüz. NL-2, 620 (reş)
- *Tkm. **riş** (ri:ş) Sakal. KES, 353
- rûd I** Far. Bir müzik aleti. NL-2, 633 (rud)
- *Tkm. **rud** (ru:d) Irmak, çay. KES, 356
- rûy** Far. Tunç, bronz. NL-2, 641 (ro'y)
- *Özb. **ro'y** (roy) Yüzey, üst taraf, yüz. ÖTS, 411; ÖTİL, 631
- *Tkm. **ru** (ru:) 1. Yüz, çehre. 2. Yüzey, üst taraf, yüz. KES, 355
- saķar** Ar. Cehennem. NL-3, 64 (saqar)
- *Tkm. **sakar** (sakar) Alnı beyaz lekeli hayvan. TTS, 554; TDS-II, 230 2. Bir yer adı. TDS-II, 230
- saklav** Su iti, canavar. NL-3, 30 (saklov)
- *Tkm. **saklaw** (saklav) Saklama, koruma. TTS, 555; TDS-II, 231
- şalib** Ar. Haç, çarmih. NL-3, 30 (salib)
- *Özb. **salib** (salib) Orkide. ÖTS, 414; ÖTİL-II, 14
- sancak** Sancak, bayrak. NL-3, 40 (sanjaq)
- *Tkm. **sanjak** (sancak) TDS-II, 240 2. Toplu iğne. TTS, 560 3. Kadın giysilerindeki üç burç şekilli kumaş baskısı. TDS-II, 240
- şandal** Ar. Güzel kokulu ağaç, sandal ağacı. NL-3, 39 (sandal)
- *Özb. **sandal** (sandal) Evin tabanına, özel bir yere yapılan, köz ile ısıtılan soba. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18
- *Özb. **sandal** (sandal) Sandalet. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18
- sari ~ sârî** Ar. Taraf, yön; ileri doğru. NL-3, 49 (sari~ sori)
- *Özb. **sari** (sari) Sarı, sarı renkli. ÖTİL-II, 22
- *Özb. **sari** (sari) En iyi, en güzel. ÖTİL-II, 22
- *Özb. **sari** (sari) Hint kadınlarının üst giysisi. ÖTİL-II, 22
- sebîl** Ar. Yol, yöntem. NL-3, 12 (säbil)

- *Özb. **sabil** (*säbil*) **1.** Öksüz, kimsesiz, unutulmuş. **2.** Belalı, talihsiz, uğursuz. ÖTS, 412; ÖTİL-II, 6
- sêç-** Seçmek, ayırmak, ayırt etmek. NL-3, 71 (*seç-*)
- *Tkm. **seç-** (*seç-*) Saçmak, dağıtmak, yaymak, serpmek. TTS, 568; TDS-II, 253
- sem(m)** Ar. **1.** Zehir. **2.** Kurnazlık, sinsilik. NL-3, 34 (*säm(m)*)
- *Tkm. **sem** (*sem*) Dilsiz, sessiz, suskun. TTS, 569; KES, 371; TDS-II, 256
- semen** Far. Yasemin çiçeği. NL-3, 34 (*sämän*)
- *Tkm. **semen** (*semen*) **1.** Semizlik, şişmanlık. **2.** Işık. **3.** Paha, kıymet, değer. KES, 372
- semîn** Ar. Kıymet, paha; kıymetli. NL-3, 35(*sämin*)
- *Tkm. **semin** (*semi:n*) Semiz, şişman. KES, 372
- sezâ** Far. Ceza, misilleme. NL-3, 25 (*säzo*)
- *Tkm. **seza** (*seza:*) Sez, seda. TTS, 574; KES, 379; TDS-II, 265 **2.** Şiddetli ağrı, boğaz ağrısı. TDS-II, 265
- siz-** **1.** Çizmek. **2.** Yazmak. NL-3, 74 (*siz-*)
- *Özb. **siz-** (*siz-*) Sızmak, kaçırmak. ÖTS, 431; ÖTİL-II, 44
- şâne** Far. Tarak. NL-3, 538 (*şonä*)
- *Özb. **shona** (*şänä*) Pamuk guncası. ÖTS, 540; ÖTİL-II, 424
- şemme** Ar. Az, azıcık. NL-3, 497 (*şämmä*)
- *Tkm. **şemme** (*şemme*) Çaydanlığın dibine çöken çay yaprakları. TTS, 604; TDS-II, 326
- şeytân** Ar. **1.** Şeytan, iblis. **2.** Hileci, yoldan çıkarıcı. NL-3, 492 (*şäytan*)
- *Özb. **shayton** (*şäytän*) Su terazisi. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 391
- şiş** Şiş, büyük iğne. NL-3, 532 (*şiş*)
- *Özb. **shish** (*şiş*) Şişme, şişlik. ÖTS, 540; ÖTİL-II, 418
- *Tkm. **çiş** (*çi:ş*) Şişlik, ur. TTS, 123; TDS, 215
- şive** Far. **1.** Tertip, düzen, usul, yöntem. **2.** Hüner, ustalık. **3.** Naz, işve. NL-3, 518 (*şevä*)
- *Özb. **sheva** (*şevä*) Bölgesel, yöresel konuşma şekli, ağız. ÖTS, 538; ÖTİL-II, 406
- *Tkm. **şiwe** (*şi:ve*) Bölgesel, yöresel konuşma şekli, ağız. TTS, 607; TDS-II, 331
- taht** Far. **1.** Padişah koltuğu. **2.** Özel olarak hazırlanan yer. NL-3, 202 (*taxt*)
- *Özb. **taxt** (*taxt*) Hazır. ÖTS, 451; ÖTİL-II, 135
- *Tkm. **taht** (*taht*) Aşağı, alt. KES, 418
- tañ** I Tan, sabah vakti, seher. NL-3, 242 (*tong*)
- *Tkm. **tañ** (*tañ*) Garip, benzersiz, tuhaf şey. TDS-II, 349
- tâs** Far. **1.** Tas, kâse. **2.** Gök, gökyüzü. NL-3, 247 (*tos*)
- *Tkm. **tas** (*ta:s*) **1.** Tavla zarı. KES, 424 **2.** Neredeyse, hemen hemen, az kalsın. TDS-II, 354; TTS, 619
- tîz** Far. **1.** Tez, hızlı, süratli, çabuk. **2.** Keskin, şiddetli, güçlü. NL-3, 220 (*tez*)
- *Tkm. **tîz** (*ti:z*) Eğme, tertip etme. KES, 445
- üz-** **1.** Koparmak, ayırmak. **2.** Yırtmak, parçalamak. **3.** Kesmek, kırmak. **4.** Bölmek, yarıda kesmek, araya girmek. NL-3, 276 (*uz-*)
- *Tkm. **üz-** (*üz-*) Borcunu ödemek, hesabını kapatmak. TTS, 659; TDS-II, 421
- üzül-** **1.** Kopmak, kırılmak. **2.** Bölünmek, ayrılmak. NL-3, 280 (*uzul-*)
- *Tkm. **üzül-** (*üzül-*) Borcunu ödemek, ödeşmek, hesaplaşmak. TTS, 659
- üzüş-** Toplaşıp üzme. NL-3, 281 (*uzuş-*)
- *Tkm. **üzüş-** (*üzüş-*) Borcunu ödemek için yardım etmek. TDS-II, 422
- vah** Ar. Vah, yazık, maalesef; şaşkıncı, ilginç. NL, 369 (*vah*) bk. **vuh** NL, 385 (*vuh*)
- *Özb. **vah** (*vah*) Birini korkutmak için sezdirmeden gelip söylenen söz. ÖTİL, 176

varak Ar. 1. Kâğıt, sayfa, varak. 2. Yaprak. 3. Yüz, surat, sima. 4. Yazı, yazılmış kâğıt. NL, 358 (*varaq*)

*Tkm. **warak** (*varak*) İşe yaramaz, eskimiş, arızalı, bozuk, kullanılmaz. TTS, 663; TDS-II, 427

vâv Ar. Arap alfabesinin 27. harfi; ebcet hesabında altı sayısı. NL, 375 (*vov*)

*Özb. **vov** (*vâv*) Köpeğin havlama sesi. ÖTS, 480; ÖTİL, 179

vuh Ar. Vah, yazık, maalesef; şaşırtıcı, ilginç. NL, 385 bk. **vah** NL, 369 (*vah*)

*Özb. **vah** (*vah*) Birini korkutmak için sezdirmeden gelip söylenen söz. ÖTİL, 176

yâ I Ar. Arap alfabesindeki y harfinin adı. NL, 528 (*yo*)

*Özb. **yo** (*yâ*) Ya, ya da, veyahut. ÖTS, 500; ÖTİL, 552

*Özb. **yo** (*yâ*) Ya! Ey! Ünlem sözü. ÖTS, 500; ÖTİL, 552

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya, ya da, veyahut. TTS, 668; TDS-II, 446

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya! Ey! Ünlem sözü. TDS-II, 446; KES, 467

yâ II Ar. Ya, ya da, veyahut. NL, 528 (*yo*)

*Özb. **yo** (*yâ*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. ÖTİL, 252

*Özb. **yo** (*yâ*) Ya! Ey! Ünlem sözü. ÖTS, 500; ÖTİL, 552

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. KES, 467

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya! Ey! Ünlem sözü. TDS-II, 446; KES, 467

yâ III Ar. Ya! Ey! Ünlem sözü. NL, 529 (*yo*)

*Özb. **yo** (*yâ*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. ÖTİL, 252

*Özb. **yo** (*yâ*) Ya, ya da, veyahut. ÖTS, 500; ÖTİL, 552

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. KES, 467

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya, ya da, veyahut. TTS, 668; TDS-II, 446

yâ IV Ar. Yay, keman, kaş için kıvrılma, bükülme. NL, 529 (*yo*) bk. **yay** NL, 533 (*yoy*)

*Özb. **yo** (*yâ*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. ÖTİL, 252

*Özb. **yo** (*yâ*) Ya, ya da, veyahut. ÖTS, 500; ÖTİL, 552

*Özb. **yo** (*yâ*) Ya! Ey! Ünlem sözü. ÖTS, 500; ÖTİL, 552

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Arap alfabesindeki y harfinin adı. KES, 467

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya, ya da, veyahut. TTS, 668; TDS-II, 446

*Tkm. **ýa** (*ya:*) Ya! Ey! Ünlem sözü. TDS-II, 446; KES, 467

yâd Far. 1. Hatıra, anma. 2. Düşünme, hafıza, hatır, zihin. NL, 531 (*yod*)

*Özb. **yod** (*yâd*) İyot. ÖTS, 500

yagma I Yağma, talan, bozgunculuk. NL-3, 602 (*yag'mo*)

*Tkm. **ýagma** (*yağma*) Yağma, yağma durumu. TDS-II, 449

yak- I Yakmak, tutuşturmak. NL, 545 (*yoq-*)

*Özb. **yoq-** (*yâq-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. ÖTS, 503; ÖTİL, 266

*Tkm. **ýak-** (*yak-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. TTS, 670; TDS-II, 451

*Tkm. **ýak-** (*yak-*) Su vermek, su içirmek. TTS, 670; TDS-II, 451

yak- II Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. NL, 545 (*yoq-*)

*Özb. **yoq-** (*yâq-*) Yakmak, tutuşturmak. ÖTS, 503; ÖTİL, 266

*Tkm. **ýak-** (*yak-*) 1. Yakmak, tutuşturmak. 2. Işık yakmak. 3. Yanıyormuş gibi etki etmek. 4. *mec.* Yakmak, mahvetmek. TTS, 670; TDS-II, 451

*Tkm. **ýak-** (*yak-*) Su vermek, su içirmek. TTS, 670; TDS-II, 451

yak- III Sürmek, bulaştırmak, koymak. NL, 545 (*yoq-*)

*Özb. **yoq-** (*yâq-*) Yakmak, tutuşturmak. ÖTS, 503; ÖTİL, 266

- *Özb. **yoq-** (*yâq-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. ÖTS, 503; ÖTİL, 266
- *Tkm. **ýak-** (*yak-*) **1.** Yakmak, tutuşturmak. **2.** Işık yakmak. **3.** Yanıyormuş gibi etki etmek. **4. mec.** Yakmak, mahvetmek. TTS, 670; TDS-II, 451
- *Tkm. **ýak-** (*yak-*) Hoşuna gitmek, gönlünü çekmek, makul olmak. TTS, 670; TDS-II, 451
- *Tkm. **ýak-** (*yak-*) Su vermek, su içirmek. TTS, 670; TDS-II, 451
- yaka II** Kıyı, sınır, sahil. NL-3, 602 (*yaqo*)
- *Tkm. **ýaka** (*yaka*) **2.** Taraf, civar, çevre. TTS, 670; TDS-II, 450
- yâkût** Ar. **1.** Kıymetli taş, yakut. **2.** Kızıl. NL, 546 (*yoqut*)
- *Özb. **Yoqut** (*Yoqut*) Yakut, Yakut halkından olan. ÖTS, 503; ÖTİL, 266
- *Tkm. **Ýakut** (*Yakut*) Yakut, Yakut halkından olan. TTS, 671; TDS-II, 451
- yâl** Far. Yele. NL, 534 (*yol*)
- *Tkm. **ýal** (*yal*) Köpek için hazırlanan yiyecek. TTS, 671; TDS-II, 452
- yalañ** **1.** Yalın, çıplak. **2.** Yoksul, fakir. NL-3, 592 (*yalang*)
- *Tkm. **ýalañ** (*yalañ*) Daima, sürekli, her zaman. TTS, 672
- yalañ** Yalın, çıplak. NL, 534 (*yalang*)
- *Tkm. **ýalañ** (*yalañ*) **1.** Daima, sürekli, her zaman. TTS, 672 **2.** Bütünüyle, tamamen, baştan aşağı. TDS-II, 453
- yalav** **1.** Bayrak, tuğ. **2.** Kalpağa tutturulan ipek kurdele. NL-3, 593 (*yalov*)
- *Tkm. **ýalaw** (*yalav*) Çok güçlü aydınlatma aleti, projektör, ışıldak. TTS, 672; TDS-II, 453
- yaman** **1.** Kötü, fena. **2.** Kötü kişi. NL, 536 (*yomon*)
- *Tkm. **ýaman** (*yaman*) Devenin derisinin yumuşak yerlerinde şişkinlikle ortaya çıkan hastalık. TTS, 674; TDS-II, 457
- yan-** **I 1.** Dönmek, geri gelmek. **2.** Hareket etmek, yola çıkmak, yola koyulmak. **3.** Gitmek, harekete geçmek. **4.** Yetişmek, yetmek. NL, 537 (*yon-*)
- *Özb. **yon-** (*yân-*) **1.** Yanmak, yanıp kül olmak. ÖTS, 502; ÖTİL, 259 **2.** Işıldamak, parlamak. **3.** Isınmak, kaynamak, kızmak. **4. mec.** Kederlenmek, gamlanmak, hüznülenmek. **5. mec.** Öfkelenmek, sinirlenmek. **6. mec.** Tutuşmak, alevlenmek, parlamak. **7. mec.** Acele etmek, telaşlanmak. ÖTİL, 259
- *Tkm. **ýan-** (*yan-*) **1.** Yanmak, yanıp kül olmak. **2.** Işık vermek, parlamak. TTS, 674; TDS-II, 459 **3.** Ateş veya kızgın bir şeyin etkisiyle yanmak. TTS, 674; TDS-II, 459 **4.** Bronzlaşmak. **5. mec.** Açık çekmek, azap çekmek. TTS, 674; TDS-II, 459 **6.** Çok sıcak havalarda susuzluktan kurumak, solmak. **7.** Doğuştan gözleri titremek, kımıldamak. **8.** Isınmak, kaynamak. TDS-II, 459
- yapıl-** Kaplanmak, gizlenmek, örtülmek. NL, 539 (*yopil-*)
- *Özb. **yopil-** (*yâpil-*) Pişirilmek. ÖTS, 502; ÖTİL, 259
- yaş I 1.** Yaş, ömür. **2.** Genç, yiğit. NL, 544 (*yoş*)
- *Tkm. **ýaş** (*yaş*) Soğan, patates, havuç gibi bitkilerin kökü ve gövdesi. TTS, 681; TDS-II, 469
- yaş II** Gözyaşı. NL, 544 (*yoş*)
- *Tkm. **ýaş** (*yaş*) Soğan, patates, havuç gibi bitkilerin kökü ve gövdesi. TTS, 681; TDS-II, 469
- yaşar-** **I** Göze yaş gelmek, göz yaşı dökmek. NL, 544 (*yoşar-* ~ *yoşor-*)
- *Özb. **yoshar-** (*yâşar-*) Gençleşmek, genç görünmek. ÖTS, 506; ÖİTL-II, 490 **2.** Gelişmek, büyümek. **3. mec.** Görkemli duruma gelmek, güzelleşmek. ÖİTL-II, 490
- *Tkm. **ýaşar-** (*ya:şar-*) Gençleşmek, gerçek yaşından genç görünmek. TDS-II, 470

yaşar- II Yaşamak, ömür sürmek. NL, 544

*Özb. **yoshar-** (*yâşar-*) Gençleşmek, genç görünmek. ÖTS, 506; ÖİTL-II, 490 2. Gelişmek, büyümek. 3. *mec.* Görkemli duruma gelmek, güzelleşmek. ÖİTL-II, 490

*Tkm. **yaşar-** (*ya:şar-*) Gençleşmek, gerçek yaşından genç görünmek. TDS-II, 470

yat Yad, el, yabancı. NL, 543 (*yot*)

*Tkm. **yat** (*ya:t*) Hafıza, bellek. TTS, 682; TDS-II, 471

yatak Yatak odası, uyku yeri. NL, 543 (*yotoq*)

*Tkm. **yatak** (*yatak*) 1. Çok yatan, uykucu. TTS, 683; TDS-II, 471 2. *mec.* Tembel. TTS, 683; TDS-II, 471

yatlık Yabancılık, yadlık. NL, 543 (*yotlik*)

*Tkm. **yatlyk** (*ya:tlık*) İyi çocuk, hayırlı çocuk. TDS-II, 472

yaz- I 1. Yazı yazmak. 2. Çizmek. 3. Kopyalamak, istinsah etmek. 4. Takdir etmek. NL, 532 (*yoz-*)

*Özb. **yoz-** (*yâz-*) 1. Yolunu kaybetmek. ÖTİL, 254 2. Günah işlemek, suç işlemek. ÖTS, 506 3. Yardımcı eylem görevinde kullanılır. ÖTİL, 254

yaz- II Dağıtmak, yaymak, sermek. NL, 532 (*yoz-*) bk. **yay-** NL, 533 (*yoy-*)

*Özb. **yoz-** (*yâz-*) 1. Yolunu kaybetmek. ÖTİL, 254 2. Günah işlemek, suç işlemek. ÖTS, 506 3. Yardımcı eylem görevinde kullanılır. ÖTİL, 254

yèlek Kolsuz, hafif üst giyim, yelek. NL, 523 (*yeläk*)

*Tkm. **yèlek** (*yelek*) Kuşların kanadında bulunan ve uçmaya yarayan kalın eksenli tüy, telek. TTS, 688; TDS-II, 481

yığı Ağlama, ağıt, göz yaşı dökme. NL-2, 81 (*yig'i*)

*Tkm. **ýygy** (*yıǵı*) 1. Koyu bir hâlde, araları sık, gür. 2. Çabuk çabuk olan, tez, sık sık. TTS, 696; TDS-II, 519

yok 1. Yok, mevcut değil. 2. Yokluk, var olmama. 3. Değil, hayır. NL-2, 85 (*yo'q*)

*Tkm. **ýok** (*yok*) 1. Yemek artıkları. 2. Leke, iz. TTS, 703; TDS-II, 495

yor- Yormak, yorumlamak, tabir etmek, çevirmek. NL-2, 84 (*yo'r-*)

*Tkm. **ýor-** (*yor-*) Yormak, yorgun duruma getirmek. TTS, 706

zamân Ar. 1. Zaman, vakit, dönem, devir. 2. Müddet, süre, fırsat. 3. Dakika, an, dem. NL, 615 (*zamon*)

*Tkm. **zaman** (*zama:n*) Kefil. KES, 475

zeng I *Far.* Toz, küf, kir, pas. NL, 617 (*zäng*)

*Özb. **zang** (*zäng*) Zil, çingirak, çan. ÖTS, 514; ÖTİL, 298

*Tkm. **zeñ** (*zeñ*) Zil, çingirak, çan. KES, 479

zeng II *Far.* Zil, çingirak, çan. NL, 617 (*zäng*)

*Özb. **zang** (*zäng*) Toz, küf, kir, pas. ÖTS, 514; ÖTİL, 298

*Tkm. **zeñ** (*zeñ*) Toz, küf, kir, pas. TTS, 719; KES, 479; TDS-II, 530

zeyl Ar. 1. Etek, uç; sınır, hat; bir şeyin bitiş yeri. 2. İlave, ek. 3. Sonraki sıra. 4. Eşik, çevre, etraf. NL, 611 (*zäyl*)

*Özb. **zayl** (*zäyl*) Tarz, şekil, usul. ÖTS, 517; ÖTİL, 295

zîn *Far.* Eyer. NL, 638 (*zin*)

*Tkm. **zîn** (*zi:n*) Altın, yaldız. KES, 484

zindânî *Far.* Mahpus, tutuklu. NL, 639 (*zindoniy*)

*Özb. **zindoni** (*zindâni*) Bedende çıkan çok kötü yara. ÖTİL, 306

zôr *Far.* 1. Güç, kuvvet, şiddet. 2. Güçlü, kuvvetli. 3. Takat, mecal. 4. Cesur, yiğit, bahadır. 5. Hastalık. NL, 655 (*zo'r*)

*Tkm. **zor** (*zo:r*) Tuz. TDS-II, 535

SONUÇ

1. Çağatay Türkçesinin sözlüğünden taradığımız toplam 14684 madde başı sözcük, yazı çevirimi işaretleri kullanılarak Latin alfabesine aktarıldı, yanına kökeni, sözlüğün kısaltması ve sözcüğün bulunduğu sayfa numarası yazıldı. Bunlardan Özbek Türkçesi ve Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde bulunanlarının anlam veya anlamları Türkiye Türkçesine çevrildi ve taranan sözlükteki orijinal biçimi Latin harfleriyle parantez içerisinde yazıldı (bk. 5. Tez Hazırlanırken İzlenen Yol).

Ayrıca, Çağatayca sözcük Özbek Türkçesinde varsa Özbek Türkçesi sözcük madde başı yapıldı. Madde başından önce *Özb.* kısaltması verildi. Sonra sözcüğün Özbek Türkçesi sözlüklerindeki Kiril harfli biçimi, Latin kökenli Özbek harflerine aktarıldı; onun yanına da ayrıca içerisinde Latin kökenli yazı çevirimi (transkripsiyon) alfabesindeki karşılığı yazıldı. Bundan sonra sözcüğün anlam veya anlamları çevrilip sözlüklerin kısaltmaları, ciltleri ve sözcüğün bulunduğu sayfa numarası yazıldı

temâm Ar. Tamam, tam, bütün, tamamıyla. NL-3, 176 (*tämom*)

Özb. **tamom** (*tämâm*) Son, ahir, nihayet. ÖTS, 447; ÖTİL-II, 114

(bk. 5. Tez Hazırlanırken İzlenen Yol)

Aynı şekilde, Çağatayca sözcük Türkmen Türkçesinde varsa Türkmen Türkçesi sözcük madde başı yapıldı. Madde başından önce *Tkm.* kısaltması verildi. Sonra sözcüğün Türkmen Türkçesi sözlüklerindeki Kiril harfli biçimi, Latin kökenli Türkmen harflerine aktarıldı; onun yanına da ayrıca içerisinde Latin yazı çevirimi (transkripsiyon) alfabesiyle sözcüğün söylenişi yazıldı. Bundan sonra sözcüğün anlam veya anlamları çevrilip sözlüklerin kısaltmaları, ciltleri ve sözcüğün bulunduğu sayfa numarası yazıldı:

salkın Moğ. Serin, gölgeli, ferah. NL-3, 34 (*salqin*)

Tkm. **salkyn** (*salkın*) 2. Sabahtan öğleye, öğleden akşama kadar olan günün ilk veya ikinci yarım vakti. TDS-II, 234

(bk. 5. Tez Hazırlanırken İzlenen Yol)

2. Çağatay Türkçesinin sözlüğünden taranan 14684 sözcükten kökenlerine göre, aşağıdaki sayıda yabancı kökenli sözcük tespit edilmiştir:

Köken	Madde Başı Sayısı
Ar.	5169
Ar.+Far.	931
Far.	3255
Far.+Ar.	367
Moğ.	70
Yun.	8
Yun.+Far.	3
Rum.	1
Fr.	6
Fr.+Ar.	2
İt.	3
İbr.	1
Soğd.	1
TOPLAM	9817

3. Çağatay Türkçesinin sözlüğünden taranan 14684 sözcükten kökenlerine göre, 1249 yabancı kökenli sözcüğe Türkçe ekler getirilerek genişletilmiştir:

Ar.+T.	454
Far.+T.	668
Ar.+Far.+T.	111
Far.+Ar.+T.	76
Far.+Ar.+Far.+T.	1
Yun.+Far.+T.	1
Yun.+T.	1
Moğ.+T.	13
TOPLAM	1249

Bu sonuca göre madde başı sözcüklerden 11066'sı yabancı kökenlidir.

4. Yapılan madde başı sayımına göre 275 sözcüğün kökeni kaynaklarda bulunamamıştır.

5. Bu sonuçlara göre sadece kökenlerine göre değerlendirildiğinde taradığımız kaynakta 14684 sözcükten 3343'ü Türkçe kökenlidir.

6. 3343 Türkçe kökenli sözcüğün 43'üne yabancı ekler ve sözcükler getirilmiştir:

T.+Ar.	6
T.+Far.	28
T.+Far.+T.	5
T.+Ar.+Far.+T.	1
T.+Ar.+Far.	2
T.+Soğd.+T.	1
TOPLAM	43

7. Çağatay Türkçesinden madde başı olarak belirlenen 14684 sözcükten 5665 sözcüğün Özbek Türkçesinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sayıma göre Çağatay Türkçesinde kullanılan 9019 sözcük Özbek Türkçesinin sözlüklerinde bulunmamaktadır. Yani Çağatay Türkçesinde kullanılan 14683 sözcükten 9019 sözcük bugün Özbek Türkçesinde kullanılmamaktadır denebilir.

8. Çağatay Türkçesinden madde başı olarak belirlenen 14684 sözcükten 6121 sözcüğün Türkmen Türkçesinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sayıma göre Çağatay Türkçesinde kullanılan 8563 sözcük Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde bulunmamaktadır. Yani Çağatay Türkçesinde kullanılan 14684 sözcükten 8563 sözcük bugün Türkmen Türkçesinde kullanılmamaktadır denebilir.

Yukarıda 7. ve 8. maddede varılan sonuçlar, taranan kaynakların verileriyle sınırlıdır. Çağatay Türkçesi söz varlığı verisi olarak taradığımız *Alişer Navâiy Eserleri Tilining İzâhli Lugati* adlı sözlük, Çağatay Türkçesinin bütün söz varlığını temsil etmediği gibi Özbek ve Türkmen Türkçelerinin taranan sözlükleri de söz konusu lehçelerin bütün söz varlığını temsil etmemektedir. Ayrıca, Çağatay Türkçesi söz varlığı için taranan sözlük, daha çok Çağatay edebi dilinin söz varlığını içermektedir. Buna karşılık Özbek Türkçesinin iki genel (güncel) sözlüğü taranmış;

Türkmen Türkçesinin de iki genel (güncel) sözlüğü ile bir de klasik edebiyat dili sözlüğü taranarak karşılaştırma yapılmıştır. Dolayısıyla Çağatay Türkçesinden Özbek ve Türkmen Türkçelerine söz varlığında meydana gelen gelişmeleri değerlendirirken sonuçların bu sözlüklerin ele aldığı söz varlığıyla sınırlı olduğunu belirtmek gerekir.

Bunları dikkate alarak Türkmen Türkçesi için bir örnek verecek olursak Türkmen Türkçesinin edebi dilinin söz varlığını içeren *Türkmen Klassıq Edebiyatınıñ Sözlügi (Türkmen Klâsik Edebiyatının Sözlüğü) A. Meredov - S. Ahallı (Aktarma)* (=KES) adlı sözlük ile birebir yaptığımız karşılaştırmaya göre Türkmence için 8. maddede verdiğimiz sonucun oranı aşağıdaki şekilde değişmektedir:

Çağatay Türkçesinden madde başı olarak belirlenen 14684 sözcükten 6121 sözcüğün Türkmen Türkçesinde kullanıldığı, 8563 sözcüğün de kullanılmadığı tespit edilmişti. Ancak, bu 6121 sözcükten 2434'ü sadece *Türkmen Klassıq Edebiyatınıñ Sözlügi (Türkmen Klâsik Edebiyatının Sözlüğü) A. Meredov - S. Ahallı (Aktarma)* (=KES) adlı sözlükte bulunmaktadır. Bu sözlükte bulunan madde başlarının sayısını çıkardığımızda Çağatay Türkçesinden madde başı olarak belirlenen 14684 sözcükten 3687 sözcüğün Türkmen Türkçesinde kullanıldığı, 10997 sözcüğün kullanılmadığı sonucu çıkmaktadır.

Bundan başka, taranan sözlüklerin söz varlığını ele alış biçimleri de söz varlığındaki gelişmeleri karşılaştırma sonuçlarını etkileyecek durumdadır. Nitekim, *Alişer Navâiy Eserleri Tilining İzâhli Lugati* adlı kaynak ile *Özbek Tilining İzâhli Lugati (Tolkoviy Slovar Üzbekskogo Yazıka)*, Cilt I (A-R) - Cilt II (S-H) ve *Türkmen Diliniñ Düşündirişli Sözlügi*, Cilt I (A-Ž) - Cilt II (K-Z) adlı sözlükler diğerlerine oranla daha çok madde başı içeren, daha ayrıntılı ve özenli hazırlanmış sözlüklerdir.

9. Çağatay Türkçesinden madde başı olarak belirlenen sözcüklerden, Özbek Türkçesi veya Türkmen Türkçesinde ayrı ayrı olmak üzere, yazılışı aynı ama anlamı farklı olan sözcükler ‘yalancı eşdeğer’ olarak değerlendirildi ve madde başı sözcüğün altında sözcüğün başına * işareti konarak gösterildi. Buna göre, Çağatay Türkçesinden madde başı olarak tespit edilen 14684 sözcükten 161 Özbek Türkçesi; 243 Türkmen Türkçesi yalancı eşdeğer sözcük tespit edilmiştir:

şandal Ar. Güzel kokulu ağaç, sandal ağacı. NL-3, 39 (*sandal*)

*Özb. **sandal** (*sandal*) Evin tabanına, özel bir yere yapılan, köz ile ısıtılan soba. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18

*Özb. **sandal** (*sandal*) Sandalet. ÖTS, 416; ÖTİL-II, 18

saklav Su iti, canavar. NL-3, 30 (*saklov*)

*Tkm. **saklaw** (*saklav*) Saklama, koruma. TTS, 555; TDS-II, 231

10. Çağatay Türkçesi sözlüğünde sözcüklerin anlamlarının mecaz olduğu belirtilmemiştir. Özbek Türkçesi veya Türkmen Türkçesinde ayrı ayrı olmak üzere, sözcüğün anlam veya anlamları mecaz anlam olarak belirtilmişse çalışmamızda *mec.* kısaltması ile gösterildi. Buna göre, Özbek Türkçesinde 376; Türkmen Türkçesinde 198 toplam 574 sözcükte mecaz anlam belirtilmiştir.

savrul- Savrulmak, uçup savrulmak, tozmak. NL-3, 95 (*sovrul-*)

Tkm. **sowrul-** (*sovrul-*) **2. mec.** Boşuna harcanmak, ziyan olmak. TTS, 585; TDS-II, 276

savur- **1.** Savurmak, dağıtmak, saçmak. **2.** Uçurmak, havaya atmak. NL-3, 96 (*sovrur-*)

Özb. **sovur-** (*såvur-*) **1.** ÖTS, 435; ÖTİL-II, 62 **2. mec.** Harcamak, israf etmek. ÖTİL-II, 62

Tkm. **sowur-** (*sovrur-*) **2. mec.** Harcamak, israf etmek. TTS, 585; TDS-II, 277

11. Çağatay Türkçesinin sözlüğünde belirlenen madde başının anlamlarından biri veya bazıları Özbek Türkçesinde biri veya bazıları Türkmen Türkçesinde görülebiliyor:

hâmile Ar. **1.** Hamile, gebe. **2.** Anne karnındaki bebek. NL-4, 192 (*homilä*)

Özb. **homila** (*hâmilä*) **2.** ÖTİL-II, 706

Tkm. **hamyla** (*ha:mı:la*) **1.** KES, 146; TDS, 545

12. Çağatay Türkçesi sözlüğünden taradığımız sözcüklerin bazılarının anlamlarında hiçbir değişiklik olmadan Özbek ve/veya Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde aynı anlamda kullanıldığı görülmüştür. Ancak, bazılarında Özbek Türkçesi ve/veya Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde daha az sayıda anlam karşılığı verildiği tespit edilmiştir. Bu durum, sözcüğün bu lehçelerde anlam daralmasına uğradığı yönünde değerlendirilebileceği gibi taranan sözlüğün madde başının

Çağataycada bulunan anlamlarının bütününe yer vermemiş olabileceği ihtimaliyle, dil bilimsel olarak anlam daralmasından ziyade sayı değeri olarak anlam azalması olarak da değerlendirilebilir.

13. Taradığımız Çağatay Türkçesi sözcüklerin bazılarına Özbek Türkçesi ve/veya Türkmen Türkçesinin sözlüklerinde daha fazla sayıda anlam karşılığı verildiği tespit edilmiştir. Bu durum, sözcüğün bu lehçelerde anlam genişlemesine uğradığı yönünde değerlendirilebileceği gibi taranan sözlüğün madde başının Çağataycada bulunan anlamlarının bütününe yer vermemiş olabileceği ihtimaliyle, dil bilimsel olarak anlam genişlemesinden ziyade sayı değeri olarak anlam çoğalması olarak da değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, Ali (2012). *Türk Dili Tarihi (Dönem-Eser-Bibliyografya)*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Aksan, Doğan (1996). *Türkçenin Sözcük Varlığı*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, Doğan (1998). *Anlambilim (Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi)*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Argunşah, Mustafa (2014). *Çağatay Türkçesi*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Buran, Ahmet ve Alkaya Ercan (2013). *Çağdaş Türk Lehçeleri*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Caferoğlu, Ahmet (1984). *Türk Dili Tarihi*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Canpolat, Mustafa (1995). *Alî-şîr Nevâyî, Lisânü't-Tayr*, Ankara: TDK Yayınları.
- Coşkun, Mustafa Volkan (2017). *Özbek Türkçesi Grameri*, Ankara: TDK Yayınları.
- Çağbayır, Yaşar (2017). *Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü (Arap Asıllı Türk Alfabesiyle Yazılmış Türkçenin Söz Varlığı)*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Çelik Şavk, Ülkü (1996). *Alî-şîr Nevâyî, Leylî vü Mecnûn*, Ankara: TDK Yayınları.
- Devellioğlu, Ferit (2012). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 29. Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Eckmann, Janos (1996). *Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, (Yayın Hazırlayan: Osman Fikri Sertkaya), Ankara: TDK Yayınları.
- Eckmann, Janos (2017). *Çağatayca El Kitabı*, (Çeviren: Günay Karaağaç), Ankara: TDK Yayınları.
- Eminoğlu, Emin (2010). *Türk Dilinin Sözlükleri ve Sözlükçülük Kaynakçası*, Sivas: Asitan Yayıncılık.
- Eraslan, Kemal (1993). “Çağatay Edebiyatı”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 8. Cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayını. 168-176.
- Eraslan, Kemal (1996). *Alî-şîr Nevâyî, Nesâyimü'l-Muhabbe min Şemâyimi'l-Fütüvve I Metin*, Ankara: TDK Yayınları.
- Ercilasun, Ahmet B. (2011). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güngör, Erol (1989). *Tarihte Türkler*, İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.

- Kaçalin, Mustafa S. (2011). *Nevâî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar Niyâzi El-Lugatu'n-Nevâ'îyye ve'l-İstişhâdâtü'l-Cagatâ'îyye Giriş - Metin - Dizinler - Tıpkıbası*, Ankara: TDK Yayınları.
- Kara, Mehmet (2001). *Türkmence (Giriş-Gramer-Metinler-Sözlük)*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karadağ, Elife (2015). “Özbek Tilinig İzahli Lugati 1. Cild A - D; 2. Cild Ye - M; 3. Cild N - Tartibli (2006); IV. Cild Tartibat - Şükr; V. Cild A - D (2008), Özbekistan Respublikasi Fanlar Akademiyasi Alişer Navaiy Namidagi Til va Adabiyat İnstitutı. Özbekistan Milliy Ensiklopediyasi Davlat İlmiy Naşriyati”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, 25.2, (2015), s. 273-279 (Tanıtım Yazısı).
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü (Kılavuz Kitap) I*, (1991). (Komisyon Başkanı: Ahmet B. Ercilasun), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Köprülü, M. Fuat (1986). *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Özkan, Fatma (1996). “Nevayî Eserleri İçin Yazılmış Bir Lügat: Der Beyân-ı Istilâhât-ı Emlâhü's- Şu'arâ Mevlânâ Nevâî”, *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi (Journal of Social Sciences of the Turkic World)*, S. 1, Bahar 1996, s. 198-243.
- Özkan, Nevzat (2007). *Türk Dilinin Yurtları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürk, Rıdvan (1997). *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, Ankara: TDK Yayınları.
- Rahimi, Ferhad (2018). “Çağatay Türkçesi Sözlükleri Bibliyografyası”, *Teke Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S 7/1, s. 69-104.
- Saray, Mehmet (1996). *Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi*, Ankara: TTK Yayınları.
- Şamsiyev, Parsa ve İbrahimov, Sabircan (1953). *Uzbek Klassik Adabiyoti Üçün Kıskaç Lugat*, Taşkent.
- Şamsiyev, Parsa ve İbrahimov, Sabircan (1972). *Navoiy Asarlari Lugati (Alişer Navoiy Asarlarining On Beş Tomligiga İlova)*, Taşkent: Gafur Gulâm Nâmidagi Adabiyot ve San'at Naşriyoti.
- Tekin, Talat (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Ankara: Simurg.
- Türkçe Sözlük* (2011). (Hazırlayan: Şükrü Halûk Akalın ve Başkaları), 11. Baskı, Ankara: TDK Yayınları.
- Ünlü, Suat (2013). *Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, Konya: Eğitim Yayınevi.

- Üşenmez, Emek (2012). *Modern Özbek Türkçesi (Giriş – Özbekistan – Dil Tarihi - Metinler – Gramer – Sözlük)*, İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Yusupova, Nasiba (2018). *Türkçe - Özbekçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.
- Yücel, Bilâl (1995). *Bâbü'r Dîvânı*, Ankara: AKM Yayını.
- <http://lugatim.com/kubbealtilugati>, İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı Yayını.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Özlem EMİNOĞLU

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri:

e-posta:

EĞİTİM
Derece

Kurum

Mezuniyet Yılı